Ortus sanitatis. - Copy 3

Publication/Creation

Mainz : Jacob Meydenbach, 23 June 1491.

Persistent URL

https://wellcomecollection.org/works/zuph7pum

License and attribution

This work has been identified as being free of known restrictions under copyright law, including all related and neighbouring rights and is being made available under the Creative Commons, Public Domain Mark.

You can copy, modify, distribute and perform the work, even for commercial purposes, without asking permission.

Wellcome Collection
183 Euston Road
London NW1 2BE UK
T +44 (0)20 7611 8722
E library@wellcomecollection.org
https://wellcomecollection.org

S.e.12

cat no 3326

HORTUS SANITATIS

Probably Puttick & Simpson
19 Dec 98 Lot 213 (WH Hammond Jones Sale)

Ortus Sanitatis

de Herbis & Plantis, de animalibus,

de avibus, de Piscibus, de Lapidibus, &

Moguntiæ

Impensis Jacobus Meydenbach

1491.

217 4895

4895

none. Alliũ aliud domesticũ aliud silue
stre. qd̃ est amaꝝ ⁊ stipticum. Est etiã ali
ud qd̃ dicit̃ porrinũ Et est composite vir
tutis ex alio ⁊ porro. Est ⁊ aliud qd̃ dicit̃
allium serpentis. Est ãt alliũ calefactiuũ
⁊ exsiccatiuũ in tertio vsq; ad quartũ. Et
siluestre pl⁹ alio. Gyas. Allij genera duo
sunt. s. ortiuũ. Aliud qd̃ in egipto nascit̃
sed non satis dissimile. virtus eius est vi
scida. inflatilis. stiptica. calida. Cõstan
tinus. Allium duplex. Domesticũ ⁊ silue
stre. s. scordeon dõesticũ calidũ est in me
dio quarti gradus. Idem in Pantegni.
Allia calidiora sunt cepis ⁊ sicciora. acu
ta sunt. ⁊ dolorem capitis faciunt. que si
coquantur ardor ille amittit̃. potioni q̃
cibo meliora sunt. Cocta magis nutriũt
q̃ cruda. sanitatẽ custodiunt. quia natu
ralem calorem ꝯfortant. digerere faciunt

Operationes.

A ¶ Pli. li. xx. Allij magnavis est contra
aquarum ⁊ quorũlibet locoꝝ mutatiões
B ¶ Odore serpentes abigit ⁊ scorpio
nes odore. Et omniũ bestiaꝝ ictibus me
detur. ac priuatim cõtra emorroidas cũ
vino illinitur. C ¶ Contra canis mor
sus ⁊ in vulnera cum melle imponitur
D ¶ Suspiriosis coctũ. aliqui crudũ ali
qui ⁊ tritũ in lacte dederũt E ¶ Para
xagoras. ⁊ contra morbum regium vino
miscuit F ¶ Et contra yleũ in oleo et
pulte sic illiniunt. Antiqui et insaniẽtib⁹
dabant crudum G ¶ Dyocles autem
freneticis elixum Dentiũ dolores tribus
capitibus in aceto tritis imminuit. vel si
aqua decocta colluant̃ ⁊ in concaua den
tium addat̃. H ¶ Pthyriases et pruri
gines sanat potũ. itemq; cũ aceto vel ni
tro tusum Cõpescit distillatiões cũ lacte
coctũ vel tritũ. vel cũ caseo molli ꝑmixtũ.
Quo genere ⁊ raucitatẽ extenuat. Coctũ
vtilius est crudo I ¶ Tineas ⁊ anima
lia reliqua intraneoꝝ pellit in aceto mul
so coctum. K ¶ Tenasmo in pulte me
detur. Tussim curat cum adipe vetusto.
vel cum lacte coctũ. aut si sanguis etiã ex
creetur vel purulẽta sint. L ¶ Facit et
somnos ⁊ in totum rubicundiora corpa.
venerem quoq; stimulat. cum viridi cori
andro tritum. M ¶ Porro vitia eius
sunt. qd̃ oculos ebetat. inflationes facit.
stomachũ ledit. ⁊ copiosius sumptũ sitim
gignit. N ¶ Platearius. Alliũ inquit
grossam dissoluit ventositatem. ventrez
humefacit. lumbricos et ascarides exclu
dit. vrniam ꝓuocat. morsum rabidi cãis
curat. eis etiam q̃ malaz aquã potauerũt
subuenit. O ¶ Cathaplasmatũ locis
grossos humores hñtibus dissoluit ¶ P
Dolorem dentiũ de frigiditate mitigat.
Sitim ꝓpter flegma coagl̃atũ stomacho
amputat scabiẽ. morfeã. ĩpetiginẽ. et pu
stulas in q̃cunq; loco fuerint p̃otenter cu
rat. si ex eo confricent̃ aut cathaplasmen
tur. Q ¶ Menstrua ⁊ vrinas ꝓuocat.
secundinam expellit si in eius apozimate
mulieres sederint R ¶ Siluestre alliũ
virtutem habet sicut domesticũ. tamẽ ca
lidius ⁊ siccius est. hec inuenies in Spe
culo Naturali Vincentij li. xj. ca. xvj. Et
ibidem plura alia

Ca.xv.

Altea est agrestis malua siue malua uiscus. Sed altea dr̄ eo q̄ in altum surgit Uiscus autē q̄ glutinosus sit Ex sinonomis. Altea bis malua. euiscus maluauiscus ibiscus. Idem est. Maluauiscus folia hz rotunda sicut panis porcinus. flos eius rose similis. radix est muscilaginosa. Est ꝯplexio eius calida cū eq̄litate. Ga. vj. sim. far. ca. Euisc⁹ siue altea Et est malua siluestris diaforetica est ⁊ laxatiua. non vrens. abstersiua mitigatiua digestiua vero difficile digestibiliū. Dyas. ca. altea. Altea folia sunt ei rotunda similia ciclamini. florez hz rosis similē. hastam duobus cubitis longā. radix est illi muscilaginosa. et intus alba. et dr̄ altea eo q̄ surgat in altū. euiscus quia glutinat Sera. li. aggre. ca. de maluauisco Radix maluauisci habet virtutē stipticā. ⁊ toci⁹ herbe volo dicere. radicis. ramoꝝ. floꝝ ⁊ folioꝝ. ⁊ seminū. vñ v̄tus eius est q̄ desiccat. verum radix ⁊ semen sunt magis desiccatiua ⁊ pl⁹ subtiliatiua. Gal. vij. sim. far. ca. de malua Altea siue maluauiscus magis diaforetica est q̄ malua. Auicen. li. ij. ca. de altea Altea ca. est cū eq̄litate Vñ in ip̄a est lenificatio ⁊ resolutio. et semen ⁊ radix ip̄ius sunt in virtute eius forciora plurimū. ⁊ plurimū exsiccatiua ⁊ resolutiua.

Operationes.

A Pandecta. ca. xxx. folia eius trita cū axungia ⁊ aliq̄ntulum calefacta ⁊ suppo sita apostemata maturant. duriciem r̄laxant ⁊ mollificant. Item herba cum ipsa radice decoquat̄ fere ad ꝯsumptionē. Et sic apparebit quedam viscositas. q̄ superponat̄. ⁊ apostemata maturat. durities remollit ⁊ relaxat. Ex aqua etiaz eius addita cera ⁊ oleo. fit competens vngentū ad p̄edicta. B Aqua decoctōnis seminū ip̄ius ⁊ malue. valet cōtra tussim siccam. ⁊ ꝯfert ethicis: Semina etiā euiscerata ⁊ in oleo decocta duriciem soluūt C Ypocrates Vulneratis ac sitiētibus defectu sanguinis bibēdum dedit succū decocte radicis. Ip̄am vero vulneribus cum melle ac resina. Idemq̄z cōuulsis luxacis. tumentidus ⁊ musculis neruis articulis imposuit ⁊ asmaticis. ac dissintericis in vino bibendū dedit. D Aui: Altea nomen in greco deriuatū est ex plurium iuuamentoꝝ nōie. cuius natura calida est cū eq̄litate In ip̄a sunt lenificatō ⁊ maturatio. ⁊ mollificatio ⁊ resolutio. Semē ⁊ radix sunt in eius v̄tute fortiora plurimū exsiccatiua ⁊ subtiliora: E Linitur sup̄ morfeā cū aceto. mollificat apostema ⁊ ꝓhibet ea. ⁊ resoluit sanguinē ⁊ maturat vulnera. F Confert apostematibus inflatis ⁊ scrofulis. ⁊ valz ad duriciem matricis. G Sedat dolorem iuncturaꝝ. ⁊ ꝓp̄e cū adipe anseris: H Tumorem ⁊ inflationē resoluit que sunt in palpebris. I Semē eius tussi calide confert. Et facile sputum efficit ꝓhibetq̄z fluxū sanguinis cū v̄tute sua stipticitas: eius folia ꝯferūt apostematib⁹ mamille. K Et ponit̄ in emplastris pleuresis: ⁊ peripleumōie: eius q̄z gūmi sitim sedat: L Decoctio radicis ei⁹ bibita ꝯfert vrine. ⁊ intestinoꝝ ardori. et apostematibus ani M Dias. ca. molochia cū adipe anseri genitali parti supposita aborsum facit. Inutilis est stomacho. ventrē mollit N Item vulnera r̄centia foliis eius curant̄. folia eius trita ⁊ imposita scorpionibus credunt̄ afferre torporem. Eadem femori alligata stimulat in venerem: O Eadem nigra lana obuoluta ⁊ alligata mā̄maꝝ vitia cōpescit Item Et idem ca. altea flos eius in mulsa coctus aut vino. et tunsus ⁊ impositus vuloera curat. scrofas spargit. Itē Cicatrices vulneꝝ curare facit P Elixa vero ⁊ trita addita axungia porcina aut anserina ⁊ resina ⁊ terbentina: tumores stericos ⁊ offocatōes apposita medetur. Itē Elixatura eius hec om̄ia facere nouit. ⁊ secundinas excludit. Q Sola in aqua cocta ⁊ fomentata. intestinorum dolorem tertio die sanabit. Nos ipsi experti sumus: q̄ trita cum axungia

veteri ⁊ impositā. podagram tertia die sanat. ℣. multi dicunt auctores collectiones omnes vel vuricies que in corpe nascūtur. decocta cum fenu greco ⁊ lini semine pelline imposita aufert. ℞ Serapi. Altrea phibet apostemata. et sedat dolorem. ⁊ maturat exituras. dū est recens. Et radix quidem eius ⁊ semen quia in eis est virtus abstersiua: curat morfeam. ℣ Et semen eius frangit lapidem renum. ⁊ aqua in qua decoquit radix eius. ꝓpter sti pticitatem que est in ea vlceribus intestinorum. ⁊ fluxui vētris. ⁊ sputo sanguinis confert. ℣ Et qū coquit sola ⁊ terit confert exituris ⁊ apostematibus q̄ apparent post aurem. ⁊ scrofulis. Et ꝓfert apostematibus ani calidis. ℣ Gal. Radix malue uisci ⁊ semē malue uisci virida intensius quidē opantur q̄ herba. et magis abstersiuam ostendūt vtutem vt moleam abstergant. ⁊ semē dividat lapides in renibus ꝓsistētes. ℣ Radix ātr ⁊ dissinterie ⁊ diarrienec nō emissiōibus sanguinis est vtilis.

Ca. xvj.

Alleluia vel luyula vl' panis cuculi Luyula herba est acetosi saporis. foliū eius est paruū. ⁊ tripliciter divisum. et in cacumine cuiuslibet ꝑis est alia incisura. Semina eius sunt in vaginulis similibus comiculis q̄ cum tāgunt ꝑ maturatōnis. euolāt ab eis. sēia sit' ista nō a cibuce tendentia ad rubedinē. ⁊ vocatur trifoliū acetosum: sicut apparet in ea: trifoliū. Trifoliū acetosūm. i. alleluia ponit' a damasceno in vnguento diafini con. ⁊ vocat' ip̄m trifoliū. Pli. ca. bachahel. i. trifoliū acetosum: folia. flores. ⁊ fructus sunt frigidi ⁊ sicci. folia tñ sūt būidi ora p̄dictis. Fructꝰ vl' semia eiꝰ mala aliq̄lem hñt dulcedinem.

Operationes.

Alluyula sive alleluia medet' vlceribꝰ oris. ⁊ fistul' sil'at' ī vtute acetose silue stri. ē stiptica. ꝓ solidat vulnera ⁊ vlcera. Succꝰ eiꝰ vz vlceribꝰ oris ātiqs ⁊ alcole. Pli. ca. bachael. ꝓpter acetositatē exist̄ē in ipō vz ad alcolā. ⁊ alias egritudies oris.

Ca.xvij.

Alkekengi vel kekengi Serapiō li: ag: Alkekēgi est spēs solatri. qd dr̄ kekēgi. qd hz fol' silia folijs solatri: nisi qr sūt latōra eis ⁊ rami ei⁹ qñ elō gant̄ declināt īferius v̄sus terrā. ⁊ hz fructū in chisti rotūdū sil'ez vesice. ⁊ ē fruct⁹ ei⁹ g̃nū rubicundū. sil'ez vue q̄z q̄dā kikiliū vocāt

Operationes.

A Se. Kekēgi qd q̄dā nōiant kakabū v̄tus ei⁹ ē q̄ fruct⁹ ei⁹ ꝓuōt vrinā B Et ideo admiscet̄ iste fruct⁹ ī ml'tis medicīs q̄ ꝯferūt epati vesice ⁊ r̄nib⁹. ⁊ h̄ herba ad mīstrat̄ ī medicīs ⁊ nō cōedit̄. ⁊ fruct⁹ hic mūdificat icteritiā: ⁊ ꝓuōtōez vrine: C Et id au. habix. Alkekēgi ē alid mōtanū alid siluestre. ⁊ ē albū: ⁊ ē sil'e ī forma sola tri supiori D Et succ⁹ ei⁹ bibit⁹ ꝯuēit a postēatib⁹ tā ītrīsecis q̄ extrīsecis E ⁊ qñ linit̄ sup apata extrīsica ꝯuēit eis F Et g̃nū ei⁹ qñ bibit̄. ꝯuēit vlcerib⁹ renū ⁊ vesice. ⁊ g̃nū ei⁹ ē forti⁹ dōestico G suc cus granoꝝ alkekengi ꝓuocat vrinam prouocatione forti.

Ca.xviij.

Aloe. Ysidorus in libro ethimolo giarum. Aloa est herba succi ama rissimi. Platearius. Aloe fit ex suc co herbe que appellatur eodem nomine. hec herba non solum in gretia reperitur: ⁊ in India ⁊ Persia. Verum etiā in Apu lia. Et succus vtilis est ad multa. sicut di cetur infra. Aloes tria sunt genera. Epa ticum. Succotrinū. ⁊ caballinū. Modus autem factionis eius diuersimode credi tur. quidam dicunt q̄ herba ipsa teritur. ⁊ succus extrahitur. ⁊ ad ignem ponitur. quousq; buliat. ⁊ postea soli exponitur et exsiccatur. Illud em̄ quod superius colli gitur prius. appellatur succotrinū. quod in medio nimis purum est. Epaticum dr̄ quod in fundo feculētum. vocatur cabal linum. Aliqui asserūt aloes diuersas ma neries fieri ex herbis diuersis. nō genere sed bōitate. ex quibus iste tres maneries fiunt aloes. Alij dixerunt q̄ aloes tribus modis est. Vnū rubeum de quadam insu la indie. que dr̄ scotra. Aliud est nigrum: quod est de persia: Aliud citrinū et fit in arabia. quibus omnibus laudabilius est scotrense. precipue si fuerit prelucidū. et rubeum quasi color epatis. citoq; frangi bile. ⁊ odoriferum ⁊ amarissimū Sed pri ma opinio melior. discernitur autez q̄ est optimū succotrinū. ex citrino colore seu rufo. Et p̄cipue cum frangitur eius pul uis. apparet quasi puluis croci. ⁊ quod le uiter frangitur nec sit fetidum. nec valde amarum Epaticum autem colori epatis similatur. s. quod est subnigrū. et hinc in de habz foramina. vt ora venarum. ⁊ ob tusam habet substantiam. ⁊ non claram. Caballinū autem est nigrum. ⁊ obscuraz et feculentam habet substantiam amari ssimam. ⁊ horribilem protendit odorem quia valde fetidum est: Sed attende q̄ il lud quod de natura sua est aromaticum: q̄nto est arōatici⁹ tāto meli⁹. Et qd est fe tidū. q̄nto fetidi⁹ tāto meli⁹ excepto aloe

Similiter om̄e quod debet habere aliq̄z sapor̄em. quanto in suo sapore est intensius. tanto melius. excepto aloe. Nam cū sit de natura rerum amaritudinē hn̄tium quanto minus amaꝝ. tanto laudabilius Et est sciendum ꝙ qn̄ aloe simpliciter ponitur. ꝓ succotrino intelligit̄. licet scdm alexandrū intelligat̄ ꝓ epatico: Sera. li: aggre. ca. fabet. i. aloe. Aloe fit ex planta q̄ habet folia similia foliis squille in quibus est humiditas viscosa mlta. tenax adherens manui. ⁊ sunt latiora foliis squille parum. ⁊ quasi rotunda. ⁊ indurant̄: ⁊ inclinantur ad posteriora. ⁊ sunt in eis spīe que egrediunt̄ ab eis breues ⁊ rare: ⁊ hz stipitem similē stipiti affodilloꝝ. Et tota herba habet odorez grauē. ⁊ sapore amarum multum: Et radix eius est vna simil' cannicule lignee Nascit̄ multū in India ⁊ in terris arabuz. ⁊ in terris dicts atima ⁊ in maritinis. ⁊ ripis. ⁊ insulis q̄ dicunt̄ ancaros. Et non solum eius gūmi est iuuamentum magni. sz etiā flos eius. Nā qn̄ terunt̄ ⁊ ponunt̄ sup̄ vulnera. faciunt ip̄a adherere. Et aloes sunt due speties: quaꝝ vna est arenosa. ⁊ est fex. ⁊ alia ē epatica: Jo. mesue. ca. de aloe. Aloe ē de sublimioribus medicinis ⁊ melioribus. hn̄s p̄rogatiuam sup̄ alias medicinas. Nam quāq̄ intentio vnius cuiusq̄ solutiui sit scdm plurimū debilitare v̄tutes ⁊ mēbra que sunt minere v̄tutū: hec tamen intētio cadit ab aloe. quia non solū nō nocz imo inuenitur ad ꝯfortationem mēbroꝝ debilium addere

Operationes

A Pandecta ca. xxxiij. Aloe purgat coleram ⁊ flegma. visum clarificat. opilationem splenis ⁊ epatis aperit. menstrua ꝓuocat. sup̄fluitates circa pudenda si sint ex frigida causa extergit ⁊ scabiem curat B Corpus discoloratū coloratuz reddit. Contra scabiem ⁊ putredinem pudēdarum ⁊ pruritū digitoꝝ q̄ fit ex seriōib⁹ aloe cum aceto ꝯfectum e sic inunctū valet. Cōtra arteticā dec̄ cū succo bardane. C Contra alopitiā ⁊ asum capilloꝝ: in fortissimo buliat aceto: radix oliue vetuste. ⁊ postea colet̄. ⁊ in colatura ponantur due partes farine lupinoꝝ amaraꝝ. ⁊ tres aloes. q̄ simul ꝯficiantur. et addatur puluis stafisagrie. ⁊ inungat̄ caput ꝑ discriminalia. D Aloes puluis optime distemꝑatum cum vino albo ⁊ aq̄ rosaꝝ multum valet ad pruritū oculoꝝ E Suppositorium factū ex trifera mag̃ cum puluere aloes ⁊ mastice ꝓuocat mēstrua: F Puluis eius cū melle datus. lumbricos occidit Et cū succo ꝑsicarie auribus instillatus. vermes necat. G Dyasca. de aloe. Virtus est ei stiptica ⁊ mediocriter calida. ⁊ sic nimis ventrem mollit. purgat putredinem. coleraz ⁊ flegma deducit H Galienus. Aloe sanat difficile cicatrizabilia vlcera. ⁊ presertim que in ano ⁊ pudendis. Confert etiā flegmoni eorum collectum cū aqua. Eodem q̄z modo vulnera solidat. I Jo. mesue Aloe solutione educit coleram ⁊ flegma Et mundificat caput ab eis ⁊ stomachū: et confert iuuamentū magnū doloribus eoꝝ. Et confert etiam inflatōi stomachi ⁊ siti ⁊ dolori eius ex colera factis K Et qui assiduat acceptōnem eius diebus continuis. non videbit in corpe suo. ⁊ in instrumentis sensuū eius egritudinem. q̄ non sit abilis sanari. et preseruat a putrefactione. ita ꝙ etiam cadauera ⁊ proprie mixtum cum mirra. Caue id dare temporibus frigoris: excoriat em̄. Et solutione educit sanguinem Quantitas que potest administrari ex eo est ab aureo. ß. vsq̄z ad ʒ. ij. Et in infusiōibus ab aureo. j. vsq̄z ad ʒ. iij. L Sera. autem li. aggre. capitulo proprio. multa dicit de aloe. q̄ om̄ia sunt de mente dyasco. M Gal'. aut aliorum hic implicite vel explicite tacta. quare propter breuitatem ea hic ponere obmitto:

Ca. xix.

Aloes lignū. Aloa vel agalaym: i. arbor suauissimi odoris. vñ grece sic nōiatur. araueroboad. Latine lignū aloes vel xiloaloes vel aloes lignū. Aloa dr eo q lignū tale altaribus adolet repitur autez in magno flumine supioris babilonie: cui piuugit fluuius padisi. vñ quidam dicunt q in pulsione fluuij ab arboribus terrestris padisi producit. Nullus tamen huius arboris fert vidisse originē Alij dicunt q in acuminibus montiū supdictoz locoz circa pdicta loca exītiū oriatur hoc lignū, z in pulsu venti aut tēpis vetustate cadit in fluuiū. Est ca. et sic. in ij. gradu. Sed sciendum q sunt aliqui deceptores: q accipiunt radices camelee in montibus amalfie. z qñ vident assimilari: vtcūq; in colore pondere z sapore cum ligno aloe. sophisticāt ipas. ponendo in vino ebullitionis pulueris ligni aloes p aliquos dies: quod deo z hoibus abhoīnabile est. qñ camelea multū laxatiua est

Lignum aloes vero est stipticum: Et camelea de se nullū habet odorez. sed lignū aloes est suauissimi odoris. Cassi: fe. ca: de lig aloes: Lignū aloes tribus modis ē Unomō fit in q̄dam rgione. z dr caume Est aliud qō fit in insula Jndie maioris. z vocatur cumar. Tercium orit in quadā regione Jndie. Et dr fales. Eligendū est autem lignū aloes quod non est coctum in aq̄. Nam arabes faciūt ipm bulire in aqua. z illa aq̄ vtunt ad multa cōmoda: tale ergo lignū amisit spiritū. et paucam aut nullam habet opationem. Aui. li. ij: ca. xiloaloes: ca: est z sic. in. ij. gradu. z est subtile aperitiuū opilationū. frangitiuū ventositatum:

Operationes

A Pandecta. ca. xxxij: Lignū aloe valz contra debilitatez cordis. stomachi: epatis. z cerebri B Contra cordiacam Cōtra ractionē menstruoz Et pra omnes passiones z debilitates cordis: potissime ex frigiditate C Vinū decoctionis eius digestionez confortat. D Et stomachū infrigidatū calefacit: Et si abhominatē fuerit. ponat pxligni aloes integrū in vino p noctez. mane vinū exhibeatur: E Suffumigiū ex eo fctū z receptum i feriis a muliere pembotū. puocat menstrua: Et suffocatiōes matricis medet: F Similiter trifera magna sumpta cū decoctō e ligni aloes mēstrua puocat: G Fumus eius p nares receptus cerebrū fortat: H Similiter si accipit pulu ligni aloes. z gariofiloz z ossis de corde cerui: J Et pficiant cum oleo z inungat caput galli: in die illa z nocte non essabit cātare: K Gassius felix lignū loes confortat stomachū z oīa membra interiora. supflua corpis humiditatē expelli. maxie de stōacho vētositatem dissoluit. plarōez apit. vētrez cōstipat. fluxui vtr rougt L Dera. Lignū aloes ē ppcus multū hītibus egritudines in epate z ad dissinteriā. Et sedat dolorē lateris z ē cfumigijs bōis. z dat ex eo aureus vnus remouet putredinē a

stomacho ⁊ fortificat ip̄m: M ¶ Et idē auc. atabari. Lignū aloes stringit vētrez ⁊ corroborat viscera ꝓpter v̄tutē stipticā. q̄ est in eo cū aromaticitate. Et eijcit sup̄fluitatē hūiditatū corruptaꝝ a corpe. N Et idē auc. Rasis. Lignū aloes est bonū stomacho hūido. O Et idē auc. ysaac abē arā. Lignū aloes est bonū cerebro. et fortificat viscera. Et expellit sup̄fluitates humidas. Et facit dūdere fleg̃ a cerebro qñ fit suffumigatio cū eo. Et maxīe illud fleg̃ qd̄ generat̄ ex vaporibus ascendentibus a stōcho. Et expellit ventositates P ¶ Lignū aloes remouet sup̄fluitates humiditatis. Et ꝯfortat viscera. ⁊ ꝓhibz iram: Q Et masticatio eius facit oris odorem bonū. ⁊ ꝯfortat neruos. ⁊ acq̄rit eis vnctuositatē subtilē. Et ꝯfert cerebro valde. ⁊ ꝯfortat cor ⁊ letificat ip̄m. Et cōfortat epar. ⁊ in ip̄o est v̄tus cōstringens naturam Et ꝯfert dissinterie melācolice. R ¶ Et idem in de viribus cordis dicit: ꝙ confortat cor.

¶ Ca. xx.

Ambra grece ⁊ latine nuncupatur Ambra s̄m q̄sdam est sperma ceti piscis. Et s̄m q̄sdam est fructus arboris sub mari crescentis. vel gummi. vel manacor fontis in mari. Et s̄m quosdam est iecur piscis. ⁊ s̄m q̄sdaz spuma maris Et s̄m alios est stercus animalis maris sz falso. qm̄ ambra generat̄ sub mari in speciem fungoꝝ. q̄ generant̄ in terra. Ca. est in. ij. gradu. sic. in. j. circa finez. Sophisticatur aūt ambra cum ligno aloes storace calamita. ⁊ laudāo resolutis. addito musco resoluto in aq̄ ro: ⁊ apposito aq̄ in pua q̄ntitate. Sz ꝯgnoscit̄. quia sophisticata p̄t malaxari sicut cera. vera āt ambra nō Sera. li. aggre. ca: Hambar. i. ābra. Nascitur in mari ⁊ generat̄ in spēm fungoꝝ q̄ generant̄ ī terra. Et qñ mare turbat̄ eicit a fundo eius lapides magnos. ⁊ cum eis eicit frustra ambre Et plurimū ex ea egreditur in mari quod est in terris gingios: et in occidente. et illa defert̄ almacayde: deferūt em̄ illuc hōies q̄ nōiant̄ mihere. i. veloces: qñ nouerunt ꝙ mare eoꝝ eijecit ambrā. Melior āt ex ea est illa q̄ inuenit̄ in insulis illaꝝ regionū. ⁊ in littoribus ipsius cum figura rotunda coloris celestis: Illa v̄o q̄ est alba sicut ouū strutionis est mala. ⁊ est illa q̄ deuorāt quidam pisces magni. qui dicunt̄ azel. q̄ cū degluciūt eā occidunt̄ ab ea. ⁊ natāt sup̄ aq̄s. quos videntes hōies de zingios ꝓijciunt sup̄ eos vncos ferreos. ⁊ extrahūt ip̄os de mari. ⁊ extrahūt ambrā de vētre eoꝝ ⁊ est ambra non bona. maxime q̄ in vētre repit̄. et nominant eā apotecarij persie maioris madi. Ueꝝ illa q̄ repit̄ iuxta spinā dorsi ē pura ⁊ munda multū. ⁊ bona valde. Aui: li. ij. ca. de ambra. Ambra ca. est sic. Et dr̄ ꝙ sit caliditas eius in secundo. ⁊ siccitas in primo gradu:

¶ Operationes.

A ¶ Pandecta: ca: xxxviij. Contra sincopim accipe: ʒ. j. ambre. ⁊. ℥ j. ligni aloes. ⁊. ℥. ij: ossis de corde cerui. q̄ om̄ia resol

uantur in aq̄ ro. ⁊ fiant pillule. ⁊ ꝓpinent̄.
B Contra epilentiā pone ambrā ⁊ cor
nu cerui in vase vitreo sup̄ carbōes: ⁊ pa
tiens suscipiat p̄ os ⁊ nares. ⁊ multū valz
C Cōtra suffocationē matricis q̄ opp̄
mit spiritualia. ponat̄ silr̄ in vase vitreo
cū alijs aromaticis. et recipiat̄ fumus p̄
os vulue. D Sera. Ambra cōfortat
cerebꝝ. ⁊ corroborat ip̄m. ⁊ sensus om̄s ⁊
cor. ⁊ cōfert senib⁹ ⁊ frigidis ꝯplexionib⁹
E Sera: Ambra v̄tutem cerebro p̄stat.
⁊ ceteris sensibus seu cordi: adiuuat q̄z se
nes. ⁊ illos q̄ a frigidis humoribus possi
deutur. F Auicenna. Ambra ꝯuēit
decrepitis subtilitate sua. et confert cere
bro. ⁊ sensibus. et confert pectori. Et idē
de viribus cordis ait. q̄ confortat cor. Al
mansor tractatu tercio ca. de ambra Am
bra calida est: Cerebrum quoq̄ atq̄ cor
robusta efficit:

Ca. xxj.

Ambrosia alias ambria vagi nōis
est: Plini. li. xxvij. Ambrosia circa
alias herbas fluctuans. vnū fruticē den
sum ramosum tenuē. triū fere palmoꝝ hz.
tercia p̄te radice breuiore folijs rute. Cir
ca imū caulē semen est vuis dependenti
bus odore vinoso. Qua de causa botris
a q̄busdā vocat̄: ab alijs arthemisia: Co
rouantur illa capadoces. ⁊ vsus eius ad
ea q̄ discuti opus sit. Nido. li. ethimolo.
Ambrosia est herba q̄ latini apiū siluati
cum vocant. De q̄ Virgilius ait Ambro
sieq̄ come diuinū v̄tute odorē aspirauere
Dyas. Ambrosia q̄ mlti botrim vl' arthe
misiam dicunt. frutex est multas hn̄s vir
gas trib⁹ palmis lōgas. ⁊ folia initio mi
nuta: rute similia: Virge sūt plene semīe:

Operationes.

A Gal'. vj. sim. far. ca. de ambrosia siue
apiū siluaticū vim hz stipticā ⁊ repcutiē
tem. B Om̄e co. p̄is reuma ꝓhibet
cathaplasmati adhibita: C Ipsaq̄
cū vino bibita rotūdos lūbricos excludit
⁊ succ⁹ ei⁹ cū lana īposita: mlieris fluxū ex
tinguit. eadēq̄ t̄bores ocul' īūcta ꝓhibz:

Ca. xxij.

Amomū: Dias. ca. de amomo. Amomum genus est odoratissime herbe cuius frutex est similis botruo: in circuitu cuiuslibet arboris nascēs. ramulos habet siccos ⁊ duros v̄gulis similes. coloris subruffi. circa q̄s foliola iūcta et copiosa ex tirso butruosum semē rodēs et sibi ꝯnexum florē albū veluti viole folijs similibus brionie. Cuius triplex dat̄ species. Est em̄ quod appellat̄ armenū. ceteris melius aurosi coloris vel flaui. odoris boni Aliud ē quod appellat̄ medicō p̄mo inferius. nascit̄ in locis humectis. et ꝓpterea forma maius atꝫ viride ⁊ lene tactu. saporem origani hn̄s: Terciū v̄o qd̄ appellat̄ pōticū: rufum est ⁊ non longū. nec difficile frāgibile: botruoso semīe plenū: ⁊ odore ꝑcussibile. i. stipticū Eligendū autē est recens ⁊ album: v̄gas purpureas habēs expāsum. ⁊ semine plenū: Pli. ca. de amomo: Amomū vocat̄ eo ꝙ veluti odorez cinamomi inferat. nascit̄ in Syria ⁊ armenia. frutex est botruosum semē reddens sibi ꝯnexum. flore albo veluti viole figura folijs similibus brionie. odore etiā bono Somnū incitat: Et ē ca. ⁊ sic. in. iij. g̃du. Gal. vj: sim. far: ca. de amomo. Amomū hoc quidē videt̄ ſm v̄tutē assimilari acoro. nisi ꝙ siccus plus est acorus. digestibilius v̄o amomū: Et dixit Ga: in q̄nta amphorismoꝝ. ꝙ oīa alia calida forti caliditace sunt sil'ia. s. in hoc amomo. sicut sunt cassia lignea. tapsus. amomū. cinamomū ⁊ faciunt sodā. Et sil'r faciunt plures alie ex spēbus q̄ sunt subtiles ⁊ calide. Et quidam adulterant amomū cū plāta q̄ dicit̄ amomides. eo ꝙ sil'atur amomo. nisi qꝛ non hꝫ odorē eius nec tale semē. ⁊ nascit̄ ī armenia: ⁊ flos eius est similis organi Si vis non decipi ab hac. vel a similibus caue a plāta q̄ est nimis iuuenis: Et elige illam cuius rami egrediunt̄ ab vna radice Virtus eius est calefactiua:

Operationes

A Dias. Amomū ē p̄stās somnū. tūores etiam cathaplasmatibus admixtū sedat Miscet̄ diuersis antidotis. ⁊ miris et varijs odoribꝰ g̃te miscet̄ B Sera. Amomū īducit somnū: ⁊ sedat sodā: qn̄ emplꝫ cū eo fit sup̄ frontē. ⁊ maturat ap̄ata calida. ⁊ ꝯfert pūcte scorpiōis. qn̄ fit emplm̄ cū eo ⁊ ozimo. ⁊ ponit̄ sup̄ locū pūcture. C Et idē auc. humaym filij isaac. Amomū est res q̄ inebiiat. etem̄ de ꝓpetate eius est ꝙ inebriat ⁊ facit dormire: D Aui. Amomū maturat ap̄ata ca: Et eiꝰ decoctio bibit̄ ad podagraꝫ. ⁊ sedet̄ in ea. Et cōfert doloribus matricis. ⁊ intrat in pessarijs matricis. ⁊ sedet̄ in decoctione eiꝰ ad dolorem renum E Almansor tracta tu tercio ca. de amomo. Amomū calidus est ⁊ siccum: quod ad opilatiōem epatis ex frigiditate est proficiens: dolorem aufert matricis. in capite tamen grauedinē ⁊ dolorem atqꝫ scothomiā generat.

Ca. xxiij.

Ameos: Sera. li. aggre. ca. Machana. i: ameos auc. dyas. q̄dā nōiant ip̄m: pomū antomation. i: ciminū ethiopiū: Uer natura cimini ethiopij est alia a nat̄a ameos. ⁊ est notū. Est nāq; semen fere sil̄e cimina ethiopio. nisi q̄ ē minus eo multū: ⁊ albius ⁊ durius et in suo sapore ē de sil̄itudīe saporis origani. Et illd̄ q̄d ē eligendū ex eo ē illud q̄d ē recens ⁊ mūdū. Et idē auc. gal'. Magis iuuatm̄ q̄d ē ex eo ē semē ei⁹: ⁊ in sapore ei⁹ ē amaritudo pauca ⁊ acuitas. ⁊ virtus eius est q̄ calefacit ⁊ siccat in. iij: gradu

Operationes.

A Dias. auc aben mesuay dixit q̄ ꝓuocat vrinā: ⁊ semē ē bonū. fe antiq̄s B Et q̄n ei⁹ decoctō ponit̄ sup̄ pūcturā scorpiōis: aufert dolorē. et est bonū frigidati stō: ⁊ epatis. ⁊ aufert opilatiōem: ⁊ sedat nauseā: ⁊ desiccat humiditates stōi: C Et ē bonū hūiditati q̄ ē ī pectore. ⁊ mūdificat vias renū ⁊ vesice: ⁊ ex̄hit lapidē ex eis postq̄ fuerit factus:

Ca. xxiiij.

Amidum vel amilū. ⁊ est sucus frumenti. ⁊ dicit̄ amilum ab a quod ē sine ⁊ melos grece. i: mola eo q̄ sine mola fit: Unde amidum sine amilum est medulla frumenti quod infunditur et tunditur donec furfur suum dimittat. deinde cum aqua mittitur in sportulam. et cum pressura colatur. ⁊ cum in vno vase velut fex recederit. aqua effusa in sole siccatur. post hoc leuiter stringat̄. Cassius felix ca. de amilo Amidum temperate caliditatis est ⁊ hu. quod sic fit: Frumentuz in aqua frigida ponatur ꝑ diem ⁊ noctez et de die in diem aqua remoueatur. quousq; frumentum videatur putrefieri. deinde aqua remota optime teratur: ⁊ cum eadem aqua optime confectum ꝑ pannū exp̄matur. ⁊ soli exponatur. vt exsiccetur vsq; ad aque consumptionē: ⁊ freq̄nter remoueat̄ aq̄ frigida donec dealbet̄ q̄d residet desiccatur ⁊ induratur. Sera. li. aggre. ca. de amilo. Amilū infrigidat et desiccat plusq̄ frumentū. Et meli⁹ ex eo ē illud q̄d fit in estate. Et modus opationis eius est vt accipias de frumēto: ⁊ ip̄m bñ purges. ⁊ infundes in aq̄ dulci. ⁊ laues ipsum cū ea. ⁊ post ꝓijce aq̄ illā cum q̄ ip̄m lauasti. ⁊ funde sup̄ ip̄m aq̄ aliā: ⁊ facies ita quinq̄es in die ⁊ si potes in nocte similiter. ⁊ q̄n mollificat̄. oportz q̄ eijcias aq̄ eius cum facilitate, sine agitatione aliq̄. ne cū aqua egrediat̄ aliquid de lacte. Et postq̄ hoc feceiis. calca cū pedibus ⁊ ꝓice ip̄am aq̄: ⁊ quod sup̄natauerit super aq̄ ex furfure collige cū caccia ꝑforata. ⁊ abice r̄siduū: postq̄ vero purgatū fuerit a furfure ⁊ colatū. pōe sup̄ lateres nouos et expone soli calido: ⁊ si remanserit in eo aliq̄ hūiditas. pōe sup̄ ignē: Et sapor ei⁹ est acetosus. et v̄tus eius est pauce caliditatis: sz est ꝯpositū ex v̄tutibus ꝯ̄rijs. Nā vna est frigida ꝓpter acetositatē q̄ est ī eo ⁊ alia calida. a caliditate ei⁹ q̄ ē a farina. q̄ ē in eo a calore putrefaciēte: Est āt optimum amilū recens ⁊ candidū et leue sine vllo acere ⁊ inq̄noso odore:

Operationes.

A Dyas. Amilū facit ad abstinendum reuma ocvloꝝ: alta vulnera oculis replet aspredinē oculoꝝ tollit. B Sanguinem reiciētibus bibitū singulare p̄sidiū est. C Aspredines arteriaꝝ dislenit Jus collo lactis miscet̄. et ꝓfluū ventris stringit valde: p̄t āt leuiter stringere propter qd̄ in collirijs lacrīas stringentibus miscet̄. valet sil'iter ꝯ ap̄ata spūaliū: ⁊ tussim. coctū in aq̄ ordei cū lacte amigdalarum additis penidijs: D Se. Amilum ꝯfert hūoribus currētibus ad oclos ⁊ vlceribus q̄ dicunt̄ felfeoles E Et qn̄ bibit̄ abscindit sanguinē q̄ venit a pectore. ⁊ lenit aspitatē gutturis F Et qn̄ miscet̄ cū lacte ī aliq̄ cibo hoc idē facit

Ca. xxv.

Amigdala grecū nomē est. latīe nux longa dr̄ Cunctis arboribus p̄or se flore ꝯuescit. ⁊ ad ferenda poma arbusta cetera p̄uēit. Ex his alie sūt dulces alie amare. Sed agricole huic geueri sic medtri ferunt. Terebant eius radicē. ⁊ in mediū inserūt surculū arboris q̄ picea dr̄ quo facto succi amaritudo deponit̄. hec Ysidorus. Pli. li. ij. Arbores q̄dam p̄me germinant. ⁊ inter nouissimas nudant̄. Ut amigdali ⁊ fraxini ⁊ sambuci. Ex his nempe que aq̄la hieme oriente concipiūt Primo oim̄ amigdale florēt mēse ianuario. Pomū vero maturāt mense martio. Perditq; facilime fructū an̄ maturitatez amigdala. sic̄ ⁊ fic⁹ ⁊ palma Ex li. d̄ nat̄arez. Amigdalus in locis calidis fructu habundat. frigidioribus aūt locis arbor vetusta flore fecunditatē negat.

Operationes

A Pli. li. xxiiij. Amigdale amare radix decocta. cutem in facie corrigit. ⁊ colorez hilariorez facit. Nuces ip̄e somnū faciūt ⁊ auiditatem: B Aui. Arbor amigdalarum amaraꝝ cū optime terit̄: atq; cū aceto et oleo rosaceo p̄miscet̄. et inde fit emplastꝝ fronti ꝯfert soda. Radix etiam eius cocta ⁊ sup̄ pannū linita: fortis ē medicina. C Constantinus in li. gra: Radix amigdale amare pulverizata: et cum aceto tempata. fit bonū vngentū cōtra lentigines ⁊ impetiginē. oēsq; sordicies cutis: ⁊ maxime ꝯ morfeā: Cū vino potui data tussim curat. lapidē frangit. D Dyas. ca. de amigdalis: Arbor amigdalaꝝ dultiū est debilioris opatōis q̄ amaraꝝ arbor ⁊ amare sunt subtiliatiue ⁊ prouocatiue vrine E Sera. au. arthigenis dulces amigdale sunt. ca. ⁊ hu. in pri. g̃du F. Et idē auc. mesuay. Quādo comedunt̄ cū cortice suo stringunt gingiuas. ⁊ sedat q̄ accidit ī ore: ꝓpter suā pōticitatē. Et qn̄ comedunt̄ cū zuccaro. descēdūt a stōcho. ⁊ qn̄ sicce torrefiūt sūt ꝯuenitiores stō. ⁊ augent sp̄ma sicut auellā ⁊ fistici G Idē auc. albugerig Gūmi eaꝝ admīstrat̄ sicut gūmi arabicū ⁊ prunaꝝ. H Gal. vj. sim. far. ca. de amig. Dulces amigdale ī eis ē amaritudo eaꝝ occlta: q̄ non apparet sensui quia vincit in eis dulcedo. verum quando veterascuut apparz manifeste. v̄tus eaꝝ tp̄ata ē cū caliditate.

preualet enim in ipsis abstersiua et subtiliatiua substātia, ꝓpter q̄ expurgat viscera. ⁊ pulmonem ⁊ toracē. expuitiōes operantur humoꝝ. J ¶ Rabi moyses ca. de amigdalis. Dulces amigdale ꝓuocāt somnium tꝑatum. ⁊ coquinatū cū eis humectat ventrem. ⁊ sunt laudabiles. et saluant substantiam cerebri.

¶ Ca. xxvj.

Anacardus pediculus elephātis ab imperitis medicis dr̄. quod est falsum. sed est fructus cuiusdā arboris. q̄ vocatur pediculus elephantis: Auicen. li. ij. Anacardus est fructus similis ossi dactili. Et medulla eius est simil' medulle nucis dulcis. in quo nō est nocumentum Et cortex ip̄ius est rarus frangibilis. in cuius raritate ē mel viscosuz hn̄s odorē Et sunt hōies q̄ ip̄m masticāt ⁊ nō nocz eis. ⁊ ꝓ̄pe cū nuce. Ca. est ⁊ sic: ī q̄rto

¶ Operationes.

A ¶ Aui. Eius mel est vlceratiuū ap̄atū et adustinū sanguīs ⁊ humoꝝ. Eradicat verrucas ⁊ aufert albaras. ⁊ eradicat barulos. ⁊ sanat alopitiā fleg̃ticā. Cōmouz etiā calida ap̄ata in interioribꝰ. B ¶ Confert frigori neruoꝝ. ⁊ eoꝝ mollificationi ⁊ ꝑalisi ⁊ torture. C ¶ Confert corruptioni mēorie. cū eius ꝯfectō nota anacardinū sumit̄. Sz tn̄ ꝯmouet alienatōez ⁊ melancoliaz. D ¶ Suffumigant̄ cū eo emorroides. ⁊ exsiccant̄ Est ex summa venenoꝝ. ⁊ adurit humores ⁊ interficit: E ¶ Et eius quidē tiriaca est lac vaccinū butiro inde extracto. Et oleū nucis eius frangit v̄tutem. loco eius ponit̄ q̄ntuplū ponderis eius de badabaz. ⁊ q̄rta pōderis ip̄ius de oleo balsami. ⁊ tertia ponderis ip̄ius de napta alba.

¶ Ca. xxvij.

Anetum est herba ortulana odorifera. Pla. Aneti semē ꝑncipaliter cōuenit vsui medicine. radix secundario. herba v̄o tertio. Palla. Mēse februario anetū serit̄ locis frigidis: Oēm statū celi patit̄. sed tepidiore locat̄. Rigandū

est si se abstineat imber: serendum est rarius. aliqui semen eius non obruunt. Opinantes q̄ a nulla aue tangatur: Serapiō libro aggregatoris capitulo Uebet Id est anetum omnibus notum est. v̄tus eius est que calefacit in fine tercij gradus: et desiccat in principio secundi. Galienus sexto simplitium farmacarum secundum translationez grecam: Anetum calefacit quidem adeo semper vt secundi gradus ipsum intensi putandum. vel. iij. remissi: in sic. vero secundi gradus est inchoāter vel primi intensi:

Operationes.

A Merito ergo coctum in oleo diaforeticum ⁊ inmolestum somniq̄ factiuum ⁊ digestiuum crudorum. nec non indigestorum humorum existit: appropinquat vtiq̄ oleum quod ex eo aperitiuis digestiuis farmacis dictis nisi quia paulo calidius illis ⁊ subtilium partium est: ⁊ ido diaforeticū: vstum vero tercij fit gradus calefactiuum ⁊ siccum. Et ideo mollibus vulneribus appositum p: estat operam. ⁊ presertim. n eis que in pudendis. humidius autez ⁊ minus calidus ridere est ad hec: ⁊ euchimum quasi digestibilius est ⁊ somni factiuum. B Et idem Serapion auctoritate aben mesuay. Anetum est calidum. Inducit somnum. et oleum eius est bonum ventositatibus. Et semē eius in polentis positum multiplicat lac quando accipitur solum minuit sperma: et debilitat visum. maxīe nimius vsus ei⁹ C Paulus capitulo de Aneto: Decoctio eius valet strāguriosis ⁊ dissurrijs data. ⁊ potissime syrupus factus ex decoctione eius ⁊ zuccaro: D Plinius libro vicesimo. Anetum ructus mouet: et tormina sedat. alitū sistit Ciuis eius vuā leuat: oculos ⁊ genituram ebetat E Ad emorroidas accipe puluerem vrtice et puluerem aneti. confice cum melle. et emorroidas inunge.

Ca.xxviij.

Anteflorum vel flos vitis agrestis Vel flos vitissi: Idem sunt: Dyascorides capitulo. Enantium: id est anteflorum. vel flos vitis agrestis. que cum ceperit florere: colligēdi sunt flores ipi. ⁊ desiccandi: ⁊ alio nomine vocat̄ vitis ista lambrusca. flores eius optime redolent. ⁊ siccantur in vmbra. ⁊ in testa reponendi sunt. melius nascitur in syria

Operationes.

A Dyascorides Virtus est ei stiptica. Unde si bibitum fuerit eustomaticum est ⁊ diureticum. ventrem stringit: sanguinē reicientibus subuenit. ⁊ bibitum ⁊ impositum stomacho fetorem oris emēdat. digestionem stomachi celebrat. mixtū oleo ⁊ aceto dolorem capitis fomento tollit: B Succus viridis in cathaplasmatibus adhibitus vulnera recentia sine tumore seruat. Egilopas in initio vulneribus oris ⁊ gingiuarum vtile est. C Vulnera ad sanitatem ꝑducit. melle addito. ⁊ oleo rosarum. ⁊ croco et mirra: D Pessarijs necessarie adhibet̄ fluxus matricis pessario facto stringit. reuma oculis suspendit: E Cathaplasmatibus adhibitum stomachi egestionez soluit. ⁊ maxime cum polenta ⁊ vino mixtū ⁊ impositum: F Combustū vero in testa cum carbonibus collirijs bene miscetur: Panaritia oculorū ⁊ pterigea purgat. melle addito reuma gingiuarum et vulnera curat.

Ca.xxix.

Anisum Plate. Anisum quod alio nomine ciminū dulce dr̄: semē est cuiusdam herbe simili nōie appellate. Et est ca: ⁊ sic. in. iij: gradu. Virtutez habet dissoluendi ⁊ ꝯsumendi. Dias. ca. de aniso. Anisum feruentis est vtutis. s: ca: ⁊ sic. ⁊ nature mictualis ⁊ scarotice. i: incensiue Sera. li: aggre: ca. Aneisin audyas. Aneisin quod de eo est r̄cens est bonum. habens grossa grana plena et non excoriat̄ quando fricat̄ excoriationibus similibus furfuri. Et habet odorez bonū fortem. Et illud qd̄ est ex insula cretensi ē melius. Et post illud est babilonicum: hispanicum vero est deterius. Et qd̄ ex plāta eius est magis. iuuatiuū est semen eius Pal: vj: sim. far. ca. de aniso Sapor eius est acutus: amarus modicum: Et virtus eius est q̄ calefacit ⁊ desiccat in tertō gradu. propterea ergo et diureticum est.

ventositates autem que scdm ventrem si stit. Aui. li. ij. ca. de aniso: Anisum est semen feniculi romani: acuitatis maioris q̄ nabati. Et ex eo melius est qd est pōderosum. Et est ca. ⁊ sic. in. iij. gradu:

Operationes

A Dyas. Anisum quia mictual' est virtutis yctericis medcr̄. Sitim tollit. Sibitum venenis occurrit. Inflationes āputat. ventrem stringit. menstruis imperat B Lac ml'ieribus ꝓuocat ⁊ auget. bibitum ventrē stimulat. Fumigatiōe naribus adhibitū ⁊ dolorem capitis tollit C Auriū dolorem cū oleo ro. adhibitū mitigat. ventositatē vētris tollit ⁊ dolorē D Optimū āt est creticū: deinde egiptium. gallicū vero meritissimū. Paulus ca. de aniso. E Contra liuorē ex ꝑcussione conterat̄ ciminū ⁊ anisum. ⁊ incorporent̄ cū cera. ⁊ calidū suꝑponat̄ F Anisū similiter augz lac ⁊ sperma aꝑiendo meatus. ⁊ mundat humiditatē matricis: G Almāsor. tractatu. iij. ca. de aniso. Anisum ca: est qd vētositatis dissolutiuū exñs. epatis aꝑit opilationē, cocūdi ꝑterea volūtatē stimulat. H Seli. aggre. auc. dyas. Virtus eius est desiccatiua ⁊ calefactiua Et expellit vētositates a corꝑe ⁊ sedat dolorē. Et ꝓuocat vrinam ⁊ sudorem. Et cōfert ydropisi. I Et abscindit sitim q̄ fit ab humoribus salsis: qñ sumit̄ in ꝓtu: K Et est ꝯueniens venenis. ⁊ inflatōibus: ⁊ stringit vētrem. ⁊ abscindit hūiditates albas a matrice fluentes: ⁊ ꝓuocat lac. L Et excitat libidinez. ⁊ qñ attrahit̄ odoratu fumigatio vaporis eius sedat sodam. M Et qñ terit̄ ⁊ miscet̄ cū oleo ro. ⁊ distillat̄ in aurem. curat qd intra iꝑam accidit ex casu aut ꝑcussione. ⁊ sedat dolorem eius N Et idem auc. bugeri. Aperit opilationes epatis. splenis. renū ⁊ matricis. ⁊ mundificat vias q̄ ab humoribus opitulant̄. Et ꝓpter hoc ꝯfert febribus antiq̄s ⁊ habz in se acuitatem ꝓpinquam adustioni. quare soluit vētositates: maxime cū ipsum assat̄ O Auicen: Anisum est aperitiuum cū stipticitate parua. Et est sedatiuū dolorum. ⁊ r̄solutiuū ventositatum: ⁊ proprie si assetur. ⁊ in iꝑo quidem est acuitas. qua medicinis adurentibus fit vicinum:

Ca. xxx.

Antillis est herba de qua fit sal alkoli. Diascori. Duo sunt eius genera. Unū habet folia lenticulis similia. Alia habz folia similia Camepithi. Prima habet hastā altā duobus palmis erectam: cum folijs mollibus: Radix est illi minor ⁊ tenuis. Nascitur locis herbosis. ⁊ solaris gustu salsa. Scda est q̄ folia ⁊ hastas similes camepiti habz. sed asperiora ⁊ minora. florē purpureū. ⁊ odorem grauem. radix cicoree similis:

Operationes

A Galie. sexto simpliciū farmacoruz. capit. Antillis. Duplex quidē est ābe tñ mediocriter siccant. vt ⁊ vlcera solident.

Altera vero que Camepitheos assimila
tur. plus vtiq; q̄ alia subtiliū ꝑtiū est. vt
epilenticis cōferat. hec autē ⁊ abstersiui
or q̄ altera est; H ¶ Almansor tracta
tu tertio ca. vsnen. i. antillis ca. est ⁊ iscca
q̄ purgat ⁊ aꝑit opilatōnē. carnēq; corro
dit suꝑfluam. vniuersaliter autē oim̄ ista
rum herbaꝝ bonū hn̄tium odorem q̄ plu
res calide sunt. nisi ille ex quibus sentitur
illud qd̄ diximus: s. frigiditas manifesta
sicut sentit̄ in aq̄ rosata ⁊ camphora atq;
sandalis.

¶ Ca. xxxj.

Anthos vel Rosmarinus q̄ idē est
Sera. li. aggre. ca. laieralmarien
. i. anthos inquit. Est arbor maris
⁊ est alpinalfac ⁊ xacola. Et dicit auc. Bi
asco. Species rosmarini sunt tres. Una
eaꝝ habet semen qd̄ nōiatur fachi. Et hz
folia similia foliis maratri. nisi quia sunt
latiora. paꝝ grossiora. et extendit̄ suꝑ ter
ram circulariter. hn̄s bonū odorē. ⁊ lōgi
tudo stipitis eius est vnius brachij ⁊ plꝰ
⁊ habet multos ramulos suꝑ quoꝝ sūmi
tates sunt capitella. in q̄bus est semen al
bum simili semini plante. q̄ dr̄ spondiliō
mundū angulosum. acuti saporis: in cuiꝰ
odore est simile odori r̄sine pini. ⁊ qn̄ ma
sticatur. mordicat linguā. Radix v̄o eius
est alba multū. cuius odor est sicut odor
thuris Et est spēs alia suꝑdicte: nisi quia
semen eius est latum. nigrū simili plante
spondilion. hn̄s odorem bonū sed mordi
cat linguā. ⁊ hz radicez exterius nigrā. in
terius vero albā. Est spēs alia similis su
pradicte. nisi qr ipa non hz stipitē. nec se
men nec florem. et nascit̄ libanotis locis
petrosis ⁊ agrestibus. Ysido. Rosmarinū
latini ab effectu herbā salutarē vocāt. fo
lia habet feniculi similia atq; aspa. et ro
tatim terra ꝓstrata. Plate. Rosmarinus
est herba calida et sicca cuius folia et flo
res competunt vsui medicine. flos autez
anthos dr̄. vn̄ fit electuariū qd̄ dr̄ dyan
thos. In locis marinis crescit: vn̄ ⁊ nōia
tur. hz v̄tutem confortandi ex aromatici
tate. dissoluendi ex caliditate. extergēdi
⁊ mundificandi. ⁊ ꝯsumendi ex siccitate
⁊ virtutē diaforeticā ex calore aperiente:
Cunq; calida ⁊ sicca esse dicat̄. in excessi
bus ab autoribus nō determinat̄. herba
ipa libanotides vl' dentrolibanū dr̄. qui
dam tamen dicunt q̄ sit frutex. alij v̄o qd̄
herba sit Cū inuenit̄ ī medicinis r̄ceptio
anthos vel rosmarini. debēt poni flores
folia vel libanotidis. vl' dendrolibani:
Flores ad solē desiccati. ꝑ annū seruant̄ ī
efficatia multa: Similiter ⁊ folia.

¶ Operationes.

A ¶ Contra sincopim ⁊ cardiacā passio
nem dat̄ dianthos. cū vino ossis de corde
cerui. Vel decoctio fit in vino vl' aq̄ rosa
rum. ipmq; vinū datur pacienti: A ¶
Contra frigiditatē aut d̄bilitatē cerebri
rosmarini decoctio in vino fit: ⁊ patiens
discooꝑto capite fumū r̄cipit C ¶ Cō
tra vue humiditatē acetū vel vinū deco
ctionis eius gargarizat̄. B ¶ Contra
stomachi frigiditatē et ad digestionē cō
fortandam dyanthos vel vinū decoctio

nis eius ⁊ masticis nascit̄: E ¶ Cōtra stomachi dolorem ⁊ intestinoꝝ ex vētositate: vinū decoctionis eius ac cimini potatur F ¶ Ex sinonomis notandum ꝙ hoc nomen anthos apud grecos ꝓ q̄libꝫ flore sumit̄. sed apud nos ꝓpe rosmarini vel libanotidis anthos dicit̄.

¶ Ca. xxxij.

Ancusa est herba cuius radix digitos inficit cōtrita: Sanguinei q̄ꝫ coloris est. vū etiaꝫ pictoribus ad purpurā effingendā vel efficiendā ī vsu est. Ex herbario Ancusa duplex est. Unā quā affabatā vocāt: alia q̄ maxime medicine apta est. hec in terra pressa. spinosis folijs sine caule nascit̄. ⁊ mense februario legit̄. Byas. Ancuse duo sunt gn̄a. Una siquidē hꝫ folia lactuce sil'ia sꝫ acuta et aspera. ⁊ integra. ⁊ spinosa Radix est ei ḡssitudinem hn̄s digiti: coloris sanguinei: in estate digitos inficiens: Nascit̄ in locis cultis. hn̄s in egipto folia sup terrā sparsa. v̄tutis redarguentis est. radix medet̄ conbustionibus

¶ Operationes

A Bias. cera ⁊ ol'o additis vulnera renū optime curat B ¶ Ignē sacrū cū polēta extinguit. maculas corpis ⁊ lepras. cū aceto imposita emūdat. C ¶ Supposita menstruis impat. abortū facit D ¶ Eius elixatura recte mulieꝝ stericis adhibet̄. Nefreticis aut spleneticis opitulat̄ et cū vino febrientibus. E ¶ Eius q̄ꝫ folia ventrē stringunt cū vino bibita Ipsius herbe decoctio mēbꝝ arcuatū sanat. F ¶ Radix eius in oleo decocta ⁊ cera facit ad combustionem.

¶ Ca. xxxiij.

Apium: Ysido. in li. ethimo: Apiū dr̄ eo ꝙ apex. i. caput antiquoꝝ eo coronabat̄: Hanc herbā hercules p̄mus capite circūtulit. Auicen: Apium aliud montanū. aliud siluestre. aliud domesticum. et aliud q̄d̄orit̄ in aq̄. domestico minus. cuius est sicut domestici v̄tus.

Petrosilin

Parsley

Est ⁊ alia species eius q̄ nōiatur sumuri
on. minus domestico. cuius hn̄s concauū
ad albedinez decliue. fortius est romanū
montanum Est āt in p̄mo ca. in. ij. sic. In
Pādecta ca. l. Apij plures sunt spēs. Nā
est apiū domesticū vel ortiuū. Et est apiū
ramnū siue apiū risus. Et ē apiū emorroi
darum. Et est apiū qd̄ dr̄ cerefoliū. Et est
apiū cāpestre. Et est apiū hispanū: Et est
apiū ꝑsicū Et ē apiū agreste. ⁊ ē apiū mō
tanū: ⁊ est apiū aquaticū. ⁊ est apiū rusti
cum: ⁊ est apiū qd̄ dr̄ regalia Apiū dome
sticum om̄ibus notū: qd̄ dyas. vocat orti
uū: qd̄ ca. est in p̄ncipio: iij. gradus. sic. in
medio eiusdē. cuius semē est maioris effi
catie. secūdario radix: tertio herba Cū āt
in medicina receptio apij simplr̄ inueni
tur. semen apponendum est. qd̄ a mltis se
linū appellat̄. licet tota herba sic vocetur.
Palladius. Et apij genere est yposelinō
durius aut austerius. et oleoselinō molli
folio ⁊ caule tenero: qd̄ nascit̄ in lacunis:
Et̄ petroseliuō. qd̄ maxime in locis aspis
hec om̄ia genera pūt hr̄e diligētes ī orti
cultura: Cōstatinus: Est āt ⁊ apij genus
quod vulgus cerifoliū vocat: de quo scili
cet dicetur inferius:

Operationes

A Apium domesticū ꝓuocat vrinā et
menstrua. ⁊ resoluit ventositates: ⁊ ꝓpe se
men eius B Succus eius in quo sa
xifragia decocta fuerit strāguiriosis ⁊ di
ssurriosis subuenit: Vl̄ saxifragia. grana
solis: filipendula et lapis lincis coq̄ntur
in succo apij: ⁊ in colatura addiro zucca
ro fiat sirupus. q̄ mane detur cū calida:
C Succus apij agrestis vl̄ acetū et ole
um violatum vel rosatū misceant̄: et buli
ant in vase vitreo ad ignem: Et cum
tali oleo calido caput paciētis inungat̄:
valet ꝯ litargiam et frenesim: prius capi
te raso D Succus decoctōis apij ⁊
tāmarisci splenis ⁊ epatis opilationē sol
uit: ⁊ duriciē: sz ꝓpe splenis E Aliud
Sumatur decoctio radicis apij feniculi
petrosilini. fiat syrupus contra icteritiaz
ex succo apij ⁊ scariolarum. et detur cum
calida: F Contra ydropisim radix
apij ⁊ feniculi buliat in succo fumiterre. ⁊
in aqua decoctōis addito zuccaro: fiat si
rupus. miro modo ꝯsumit: flegma.
G Fiant etiam isti leucoflegmaticis et
yposartica laborantibus: Recipe succi a
pij lb. j. succi scariolaꝝ lb. ß. masticis ℥. j.
facta decoctione colet̄: postmodū addi
to zuccaro fiat syrupus. in fine decoctōis
addat̄ pulueris esule. ʒ. ij: et pulueris reu
barbari. A. ß. mane cum calida exhibeat̄
contra amphimerinam precedat purga
tio. deinde coquatur agaricus cum succo
apij in pomo coloq̄ntide. vel in malo ter
re vacuato. seu cauato ⁊ decoctō talis de
tur cottidie pacienti H Nota q̄ api
um nocet pregnantibus. quia v̄tute sua
dissoluit retinacula fetus.

Ca.xxxiiij.

Apium siluestre. Gal. viij. sim. far. ca. apiū siluestre alij selinū vel eq̄num. Alij v̄o alexandrinū nōiat. ex eodem genere est. Et hoc cū selino ⁊ petroselino macedonico. ⁊ erit quidē selino fortius: petroselino v̄o debilius: mēstruorum vtiq; ductiuū est ⁊ vrinatiuū.

Operationes.

A Apiū siluestre v̄tutē h3 in semine ei⁹ B Aui: Apiū siluestre est vlceratiuū impediens ⁊ magis calefactis cōueniēs C Apiū siluestre ꝯfert alopitiā hn̄ti. et fissuris frigoris ac v̄rucis: D Apiū siluestre in emplastro vlcerat ⁊ cōfert scabiei ⁊ impetigini. ac vulneribus vsq; ad sigillationē E Est autē malū epilentie. exsiccans eā. Pisces q̄z si egrotant in piscinis. apio siluestre viridi r̄creant̄. F Contra opilationē splenis ⁊ epatis valz semē apij siluestris sumptū cū vino.

Ca.xxxv.

Apiū rusticū est apiū qd̄ dr̄ regalia Et est herba cuius succus ingreditur in quadam ꝯfectione ad scabiosa vlcera in antidotario virili.

Operationes.

A Succus eius radicis cū aceto fricatus valet ꝯ scabiem ⁊ vlcerationē B Gal. vj. sim. far. ca. de ambrosia siue apium rusticū h3 vim stipticātem siue repcucientem. C Oculis valet illitū cum melle ita vt subinde foueant̄. D Opilationē epatis soluit E Et est resolutiuū inflationis aperitiuū opilationis ⁊ sedatiuum dolorum

Ca.xxxvj.

Apium emorroidaꝝ: Gal. vj. sim. far. ca. botrachiō inquit: Apium emorroidaꝝ ē cū folijs guttaticis guttis q̄i sanguinis melācolici ca. ⁊ sic. ē vehemēter radix ⁊ similiter tota herba:

Operationes.

A Apium emorroidaꝝ in vino coctum cathaplasmet̃ natib⁹. emorroidas inflatas ⁊ flegmaticas excitat. B Cauẽdum tamẽ est ne eis fluẽtibus hoc fiat si sine fluxu cum tumore ⁊ dolore ⁊ extensione illaꝝ venaꝝ fuerit dolor mitigat̃ ⁊ tumorẽ siccat. Et ob hoc apiũ emorroidaꝝ dr̃. C Itẽ Scabies ⁊ lepras excoriat ⁊ vngues leprosos.

Ca.xxxvij.

Appios.i. camebalanos: Et scd̃m quosdã dr̃ raffanus agrestis. Et dico ſm q̃sdam: qm̃ ſm veritatez raffanus agrestis est ille q̃ describit̃ infra in ca. raffanus agrestis: Gyas. ca: appios Appios hastas hz duas vel tres viscosas ⁊ teneras ⁊ rufas. folia sunt ei rute similia obloga ⁊ viridia ⁊ ꝑua. semẽ ꝑuũ cui⁹ radix est affodillo similis. sed obrotunda similis pile, lacrimo plena. deforis nig̃ intus alba Radices eius due sunt sup̃ terrã

Operationes.

A Radices accepte vomitũ faciunt colerã ⁊ flegmã excludunt. radices eius de subtus id faciunt. Om̃is v̄o causa ⁊ accepta om̃ia similiter facere nouit. B Lacrimũ ei⁹ sic colliges Incide radices ⁊ in qua mitte qd̃ supnatauerit cũ penna collige sicca ⁊ repone: C Gyas. Si obuloꝝ semi triũ mõ datũ potui ꝑuentrẽ purgationẽ facit. herbe ãt ip̃ius supiora vomitũ faciũt ⁊ inferiora ventrẽ purgãt:

Ca.xxxviij.

Aprostilla. Pli. ca: Aprostilla ẽ herba vncos duos siue tres spargit in terra rubentes: folia habet rute similia. radices vt cepe sed ampliores q̃ quidã rafanũ agrestẽ vel siluestrẽ vocant intus habet medullã candidam ex̃ cortices nigros nascit̃ in montibus ⁊ asperis aliqñ ⁊ vmbrosis locis:

Operationes

A Plinius: Aprostilla purgat inferi⁹. ⁊ superius B Excitat libidinem in viris ⁊ mulieribus C Et ꝓpter hanc causam prohibetur nutricibus.

Ca. xxxix.

Arthemisia Ysido. Arthemisia est herba dyane agẽtibus cõsecrata. vñ ⁊ nuncupata: Dyana siquidez grece arthemis dr̃. Pli. li. xxv. Arthemisiam que antea parthenis vocabat̃ ab arthemide ꝯgnominatã sicut quidã putãt Etiam dr̃ arthemisia qm̃ sic vocabat̃ vxor regis mãsolei qui voluit eam sic vocari que antea. vt inquit plinius. parthẽis vocabat̃. ⁊ sunt qui ab arthemide arthemisiam cognominatam putant. quoniã priuatim medicatur feminaꝝ malis: Dyascorides. Arthemisia tria sunt genera. Unum est quod vocatur arthemisia monodos. i. mater herbarũ que est fructicosa, ⁊ similis absinthio: folia maiora ⁊ pinguiora hñs ⁊ hastas lõgas: nascit̃ in maritinis locis ⁊ lapidosis: florescit autem estatis tempore floribus albis paruulis graue olẽtibus amaris: Altera arthemisia tagetes nominat̃: que tenera est semẽ habens minutum ⁊ vnam hastam folijs plenam: Nascitur in locis medterraneis ⁊ altioribus. florem mellinũ atq; tenuem ⁊ iocundiorem comparatione prioris ferens. hec a grecis vocatur tagetes vel tanacetũ Et nos in lingua latina vocamus eam thanasiam. vl̃ fm̃ quosdam athanasiam: Et est tercia arthemisia que lepta fillos dicitur nascit̃ circa fossas ⁊ agros. flosculum eius si cõtriueris samsuci odorem habet: ⁊ ipsa amara: Has species arthemisie dyanam dicunt inuenisse ⁊ v̄tutes earum ⁊ medicamina chironi centauro tradidisse. Hec herba ex nomĩe dyane que arthemis dicit̃ accepit nomen arthemisia que calefacit ⁊ siccat: Gal. vj. sim: far. ca: d̃ arthemisia. Arthemisia duplex quidem est herba. ambe tamẽ calefaciũt mediocriter ⁊ siccant. ⁊ ponantur in calefaciendo quidem secunde: in siccãdo v̄o prime intense. vel secũde incipiẽtes sunt quoq; mediocriter subtiliũ ꝑcium.

Operationes.

A Dyas. Arthemisia virtutem habet acerrimam purgatiuã attenuantem calidam ⁊ leptinticã: B Elixatura eius causas mulieris mitigat: mẽstruis imperat. secundinas excludit. mortuos infantes in vtero deponit. constrictiones matricis resoluit. omnes tumores spargit. accepta calculos frangit. vrinã ꝓuocat: herba ipsa tunsa ⁊ in vmbilico posita mẽstruis imperat: C Succus eius mirre mixtus ⁊ matrici suꝑpositus om̃ia similiter facere nouit. D Coma eius sicca bibita. ʒ. iij. stericas causas componit E Si quis iter faciens cum secum portauerit non sentiet itineris laborem.

F ¶Fugat etiam demonia in domo posita. Prohibet etiam maledicamenta et auertit oculos malorum. S ¶Item ipsa tunsa cum axungia ⁊ superposita pedum dolorem ex itinere tollit. In pulvere redacta, et cum aqua vel mulsa potui data intestinorum dolorem tollit. H ¶Arthemisia que tagetes vocat facit ad vesice dolorem ⁊ stranguriam succo data ex vino ʒ ij. I ¶Febricitanti ex aq̃ ea ciatis duas potui datur. K ¶Succus tunsa cum axungia et aceto coxarum dolori medicatur ligata vsq; in terciũ diem. L ¶Ut infantem hilarem facias incende ⁊ suffumigabis. ⁊ omnes incursiones malorum auertet. ⁊ hiliariorem faciet infantem, nervorum dolorem et tumorem trita cum olco bene subacta mirifice sanat. M ¶Dolore pedum graviter veratis radicem eius da cum melle manducare ⁊ ita sanabitur vt vix credi posset eam tantam virtutem habere. N ¶Succo eius cum oleo rosaz febriens perunctus curatur ea. Hanc herbam si cõfricaveris lasaris odorez habet. O ¶Galienus. Ambe species arthemisie conveniunt lapidibus in renibus existentibus et ad calefactões et extractiones secũdaz.

Ca. rl.

ARistologia rotunda. Ysidor⁹. Aristologia dicitur eo q̃ mulieribus fetis optima esse comprobet. Mã post partum superfessa. matricem beneficio vaporis expurgat. Quis genera sunt duo. Una dicitur rotunda eo q̃ radicem habeat rotundam. Altera vero longam habz cũ ramis ⁊ folijs lõgioribus Quin etiam dactilinam vocant. eo q̃ radice sit robore digitali ⁊ lõga. Pli. li. xxv: Aristologie nomen inter nobilissimas herbas gravide dedisse videntur qm̃ esset aristerecses. Nostri materne vocant. Et quatuor eius genera servant. vnũ tuberibus radicum rotundis folijs inter malvam ⁊ bederam nigrioribus ac mollioribus Alterum: mascula radice, quatuor digitorũ longitudine, baculi crassitudine: Terciũ vero longissime tenuitatis vitis novelle cui sit precipua vis omnes colore buxeo caulibus parvis flore purpureo. Platearius. Aristologia vtraq; calida in primo

gradu. et sicca in secundo. Rotunda magis competit medicine Et radix magis q̄ folia. Radix colligitur in hyeme ante productionem florum. Habet autem virtutem dissoluendi consumendi 7 expellēdi venenum possunt autem per biennium seruari. Serapion libro aggregatoris. ca. acanu g. i. aristologia. Eius sunt due species. masculus 7 femina. Et longa est masculus 7 rotunda femina. Rotūda vero duas habet species. Una habet folia similia scissos quasi rotunda odorifera. mollia 7 lenia. 7 habet ramulos oblōgos egredientes ab vna radice 7 florem hūs album interius rubeum fetidi odoris et nullius utilitatis. 7 habet radicem rotundam similem rape. sed longa habet folia longiora q̄ rotunda. et virgas subtiles longas circiter palmi mensuram. Flos eius est coloris purpurei 7 odoris fetidi: qui est in sua operatione similis flori herbeque dicitur actu. Et habet radices in longitudine vnius palmi 7 plus 7 in grossitudine digiti. 7 quod est inter radices est simile ligno bussi et odor eius est pinguis. Et est aristologia longa. Est 7 alia species rotunde que virgas subtiles habet. super quas sunt multa folia rotunda similia foliis semper viue minoris. 7 flos eius est similis flori rute. et radix eius est longa subtilis super quam est cortex grossus boni odoris qua Apotecarij vtunt in confectionibus vngentorum 7 electuariorum. Auerrois. libro Colliget. capitulo de Aristologia Ambe species eius calide sunt 7 sicce in. ij. gradu.

Operationes.

A Aristologia rotunda valet contra asma humida due partes pulueris aristologie. 7 dimidia gentiane conficiant cū melle 7 tale electuarium detur. B Contra epilentiam aristologie rotunde euforbij: castorei. sulphuris viui. fiat decoctio in oleo petroleo vel mustellino vel saltem communi 7 inungatur spina a collo inferius C Ipse etiam puluis confectus in aceto scabiem 7 famem curat. D Contra venenum 7 morsum venenatorum animalium detur puluis eius cum succo mente vel vino. E Puluis eius mortuam carnem corrodit siue sit in vulnere siue in fistula: formeā licinium secūdum profunditatez eius 7 melle inuncto aspergatur puluere aristologie et inmittatur F Ad expellendum fetum siue viuum siue mortuum coquatur radix in vino 7 oleo 7 fiat fomentum. G Dioscorides. Morsibus venenatis aut potionibus venenatis cum vino aristologie ro. z. j. data medetur. 7 imposita id etiam prestat: H Secundinas deponit: Aborsum facit bibita cum pipere et mirra pessario adhibita Similem effectum habz longa sicut rotunda I Sed rotūda plus asmaticis confert 7 subglutionibus 7 frigoribus 7 pleureticis cum aqua bibita singulariter medeā: K Infixa corpori euocat vulneribus sordiciem et putredinem tollit: alta vulnera replet: L Pellis et yris illirice mixta gingiuas et dentes a putredine purgat. M Dyascorides. Virtus est omnibus speciebus eius ca. 7 fetiens. faciūt deniq; ad putredines 7 purgamenta ossium despuenda Et ad frigidas febres. et solitam in feminis purgationem prouocat: potui data. z. j. vel catheplasmatibus imposita: N Ad vsum tamen medicine aptior ē ro. gustu amara. hec enim in emplastris missa caua vulnera replet: O Facit 7 ad viperatum morsum Et ad alia venena extrinsecus posita et dolorem de vētositate pinguī 7 idigesta curat et adiuuat P Etiam asmaticos cum aqua bibita Ad reuma 7 spasmata super omne medicamen vtilis est. Q Frigore exustos in oleo vel axungia porcina cocta calefacit: R Cancrinomata que in naribꝰ nascuntur cum cipero 7 dragontea semina cum melle trita. et in naribus semel et iterum vel tercio imposita perfecte sanat

¶ In febribus acerimis Aristologiā siccam suffumiga fugatq; demonia. Et hilariorem facit infantem suffumigata: ¶ Radix eius purgat fistulam ⁊ ad sanitatez pducit. Et podagricis cū aq̄ dat ¶ Galie. Aristologia dolores q̄ pter opilatōez vl' aliq̄ grossiciē spiritus indigesti rotunda sanat magis q̄ longa: ⁊ stimulos educit. ⁊ putrefactionem sanat. ℞ Et sordida mundificat vlcera. ⁊ dētes ⁊ gingivas clarificat. Adiuvat autez asmaticos. ⁊ singultiantes. Et epilēticos ⁊ podagricos cum aqua bibita. ℞ Sed ⁊ rupturis. ⁊ conquassationibus super aliquod aliud farmacum idonea est:

Ca. xlj.

Aristologia longa: Dyascorides. capō de aristologia. Aristologia dicit a grecis fetalogos ⁊ apiston Cuius tria sunt genera. Longa rotunda ⁊ clematitis: Longa masculus est. que et dactilis dicitur folia habens oblonga ⁊ virgellas tenues longitudine duoz palmorum. florem purpureum pfert. Radix est illi roboze digitali ⁊ odoris boni. Rotunda de qua supō dictum est appellatur femina. folia habēs edere similia. odorata cum viscositate obrotunda et mollia et lenia tactu. multas virgas habens ex vna radice oblongas florem album ⁊ rotundum habet. in medio florem croceuz sed est inutilis. Radix est illi rotūda ⁊ odore non iocunda gusta tamen bramosa de illa in precedenti capitulo dicta. Illa q̄ dicitur clematitis. virgas habet tenues ⁊ longas. folia rotunda et florem similez rute. Radicem oblongam ⁊ tenuem. corium habentem grossum ⁊ odoratum quā pigmentarij ad confectionem olleoz miscent. ⁊ reliquis medicaminibus sicut rotundam. Gali. vj. sim. far. ca. de aristologia inquit. Aristologia longa est subtilium parcium q̄ rotunda. non tamen ipsa inutilis est imo est abstersiue et calefactiue virtutis. ⁊ minus quidem q̄ rotunda abstergit. ⁊ evaporat. calefacit autem non minus. sed forte magis. Unde in quibus opus est mediocriter abstergere longa est melior. sicut in vlcerum incarnationibus. In quibus vero volumus grossiz humorem fortius subtiliare rotūde ē op⁹

Operationes

¶ Avicenna. Aristologia duplex est: Quedam est longa. quedam rotunda. Operationes rotunde in p̄cedenti capō dictu. Sed longa in nascentijs ⁊ vlceribꝰ dignior est. quia calidior ⁊ magis abstersiua: ¶ Mundificat quoq; pectus ⁊ pulmonem ⁊ cōfert dolori lateris cum aq̄ bibita ¶ Mūdificat etiā vlcera sordida. ⁊ excoriatōi generat carnē ꝑ-e

longa. B ¶ Prohibet fraudem vlcerum putridorum. Confert etiam puncture scorpionis et ad multa proficit E ¶ Platearius. Aristologia vtraque calida in primo gradu et sicca in secundo: Rotunda magis competit medicine: et radix magis quam folia. De qua in precedenti ca. dictum est.

¶ Ca. xlij.

Arbor glandis. Sera. li. aggregat. ca. hussos auc. galie. Sapor omnium parcium huius arboris est stipticus et maxime corticis medij inter exteriorem corticem et lignum. Et similiter pellicula que est inter fructum et corticem suum et nominatur gest et abulos. Et fructus quidem fructus est que infrigidat infrigidatione pauca. et possibile quod fit in hoc sicut medicine tepide primi gradus et desiccat. Dyascorides ca. de arbore glandium. Arbor glandis est totaliter stiptica et id in quo est maior stipticitas est pellicula que est inter corticem exteriorem et lignum. et similiter pellicula que est inter fructum et corticem. Plinius. li. xiij. Arbor glandis siue quercus in alto mari nascitur quercus et abies cubitali altitudine et ramis eorum adherent conche. Quercu etiam tingi lanas tradunt. Glosa super Ysaiam. Quercu ariditate concussa defluunt folia. Unde propheta Judeis. Eritis inquit velut quercus defluentibus folijs. Et iterum Basan habet glandiferas quercus que non hominum sed porcorum est cibus. Unde iuxta prophetam Dies domini veniet super quercu basan. Palladius. Arbor glandis siue quercus dicitur quasi quernus. putredine enim difficile cedit in sicco seruata. Ysido. Quercus siue arbor glandis est arbor multum annosa. Sicut legitur de quercu mambre: sub qua habitauit abraham: que fertur vsque ad constantini regis imperium per multa secula perdurasse

¶ Operationes.

A ¶ Dyascorides. Cinis quercus cum oleo mixtus et inunctus mouet sudores. Hoc et ceteri prestant cineres. sed magis quercinus: Lixiuia quoque ex cinere quercus ad vsum medicine efficacissima est hominibus et pecoribus. que tensione pulmonis vexantur. et quibus aliqua venenata res obsistit. Bibita namque statim salutem affert: B ¶ Utilis etiam est vulneribus humectis et in fistulis: C ¶ Et vulnera difficilia ad sanandum et callosa longis temporibus sordida: D ¶ Cottidie itaque lauanda sunt. et sic apto medicamine sananda. quia virtus lixiuie non sanat. sed ad sanitatem disponit vulnera: E ¶ Se. au. gal. Curat nimium fluxum sanguinis menstruorum et sputum sanguinis Et conuenit vlceribus intestinorum et fluxui ventris. F ¶ Et idem Et ego quidem conglutinaui vulnus in quodam quod factum fuit cum ense: G ¶ Cum folio glandis postquam triui in petra et posui super vulnus in circuitu eius H ¶ Et vniuersaliter fructus eius est similis huius virtutis I ¶ Et aliquando administratur in apostematibus calidis in principio eorum et in augmento

Lœke. y^e
cccce. xxix. chap:

Ca. xliij.

Arbor vel lignum vite paradisi

Operationes.

A Hanc naturaliter habēt virtutem: vt qui ex eius fructu comederet ꝑpetua soliditate firmaretur. ⁊ btā immortalitate vestiretur: nulla infirmitate vel anxietate vel senij lassitudine vel imbecillitate fatigaret. B Augustinus sup Genesim. Arbor quidem vel lignum scientie boni vl' mali erat corporale sicut arbores alie in paradiso terre sunt nec cibo erat noxium: Sed dictum est lignum scientie cognoscendi bonum ⁊ malum quia post prohibitionē erat in illo futura trāsgressio: qua homo experiēdo disceret q̄d inter obedientie bonū ⁊ inobediētie malum interesset: C Jeronimus super Leuiticum. xxvij. facies (inquit dn̄s) altare de lignis sethim: ⁊c. Ecce altaris ligna que de lignis paradisi sunt igne vicino non cremātur sed ꝓuriora reddunt. Nec mirum cum etiam amithon genus ligni quanto plus arserit tanto mundius inueniatur. D Glosa sup terciū Regum decimo: Tina ligna imputribilia sunt et spinosa in similitudinē albe spine rotunda quoq; sunt ⁊ candida: Ex eis fctā sunt fultra. s. ad fortitudinē templi sustentacula ⁊ oim̄ musicaꝝ instrumenta:

Ca. xliiij.

Abies dicta eo q̄ pre ceteris arboribus longe abeat. et in excelsum ꝓmineat. Huius natura est exps terreui humoris ac ꝑinde abilis habetur ⁊ leuis: Est autē sine nodo. Et de hac fiūt naues: hanc propter candorez gallicam vocant quidam.

Operationes.

A Palladius. libro. xij. Abies quam vocāt gallicam vtilis est materiam. que nisi perpluatur. est leuis rigida et in operibus siccis perhenne durabilis:

H ¶ Glosa sup Ezechie. xxvij. Ex abieti bus tabulata ceduntur. quibus nauis te xitur ꝓpter leuitatem. iuncturasq; tabula rum mollibus inuicem sese tenentium atq; mordentium. C ¶ Ex li. de natura rer. Abies arbor est leuis ⁊ absq; nodositate q̄ difficilime cedit putredini vermibus autem nunq̄. D ¶ Plinius. li. xij. Abi etis vmbra sicut in glandium quacunq; attigerit est venenum. E ¶ Abieti et pino si quis detraxerit corticez sole thau rum vel geminas transeunte cum germi nat statim moriuntur.

¶ Ca. xlv.

Armoniacum: Serapiō. li. aggre. capitulo Uasac. auctoritate dias coridis. Armoniacum est gummi plante siluestris similis plāte galbani in figura sua: Et nascitur in terra dicta are gemonis ⁊ est in partibus codi. Hec her ba grece dicitur asios cuius radix vlnera tur. ⁊ egreditur lacrimus qui colligitur ⁊ seruatur. sed aliquando de ipso cadit su per terram. quare admiscetur cum eo ter ra ⁊ lapilli ⁊ alie sordes sed melius ex eo ē hadens odorem bonum in quo non sunt lapides nec ligna: ⁊ tendēs ad albedinez cuius fractiones sunt similes fructus oli bani: ⁊ est purum sine sorde. et odor eius vergit ad odorem castorei. ⁊ sapor eius est amarus: ⁊ habet in se pinguedinem ⁊ splendorem cum soliditate. ⁊ illud quod est huiusmodi dicitur carnissima sed illō quod continet terram ⁊ lapillos nomina tur chironia. Et defertur de terra que dr̄ monacon' et est succus plante similis plā te galbani.

¶ Operationes.

A ¶ Paulus ca. de armoniaco valet cō tra tussim antiquam ⁊ humidam ⁊ asma ex grosso ⁊ viscoso flegmate in gutture. B ¶ Pillule armoniaci accipiunt̄ ī ouo sorbili vel distemperentur in melle ⁊ den tur. vel fiunt pillule ex eo ⁊ melle: dent̄ ta men prius pectore mollificato cum dyal tea ⁊ alijs. C ¶ Cōtra scrofulas in pn cipio accipe armoniacum: sal gēma. nitr̄ succum marubij ceram ⁊ resolue armoni acum cum aceto ⁊ dimitte per noctem et postea resolue cum cera ⁊ alijs rebus ⁊ in unge. D ¶ Contra lumbricos det̄ ar moniacum cum succo absinthij ⁊ resolue ipsum in aceto et fiat emplastrum in vm bilico: E ¶ Ut dentes cadant accipe armoniacum ⁊ succum iusquiami ⁊ inun ge dētes ⁊ cadant F ¶ Auerrois q̄nto colliget: ca: de armoniaco ca. est in. iij. et sicca in primo.

Ca. xlvj.

Asa fetida: Sciendum quod asa ẽ gũmi quoddã qđ vocat asa. et huius quedam est odorifera: quedã fetida: Et dicit odorifera q: puum habz fetorem vel puũ odorẽ. Et dr fetida quia p excellentiam habet fetorẽ. Et est gũmi herbe annuiden, z est hñs vehementem igneitatem, sed asa odorifera fit ex succo ipius herbe hñs aliqlẽ odorẽ herbe p dicte Sera. li. aggre: ca. Annuiden. Annuidẽ i. planta cuius gummi est alibit. i. asa fetida. radix eius dr maharoch. p'ãta eius habet stipitem q dr mastatel z est similis ferule. z folia eius sunt similia foliis apij z semen eius latum: Gal: viij. sim. far. ca. de silfio: substantia eius est aerea z vtus gummi eius quod est asa z virtus ramoz z radicum et floris eius est que calefacit calefactione forti z est ca. z sic. in. iij. gdu z illud quod est de ipo maioris saporis ẽ gummi. et ipa planta est calidior z subtilior aliarum plantarum omnium. Et propter hoc est magis resolutiua. z ita lac aliarum arborum omnium. et est in fine caliditatis: et est substantie venenose: nisi q: est plus in ea substantia ignea aerea. Et idem fm aliam trãslationem silfij. calidissimus quidem opos quinimo folia et stipes z radix calefacit generose sunt autez ventosioris substantie oñia. z scdm hoc difficile digestibilia, extorsum tamen corpori apposita operatiora sunt. et maxime omnium opos attractiue sufficienter existens virtutis z cõsumere carnẽ: z destruere habet propter pdictam eius complexionem: Auicenna. li. ij. ca de asa. Asa est duarum spẽrum quarum vna est fetida z altera odorifera: non fortem habẽs odorem. sed calidior earum est fetida. z ẽ herba vehemẽtis igneitatis. in se tota z plurimum quidem huius speciei est cirmẽse z est gumma almaroch. Est ca. in primo sic. in secundo

Operationes.

Abyas. capitulo Silfium. i. asa fetida: Virtus eius radicis est termantica. stomachum inflat. mctuationẽ puocat. indigestibilis est. z vesice contraria accepta. Cerotis mixta et imposita pustulas z scrofas spargit. Oleo addito liuores corporis limpidat: Oleo ciprino vel yrino addita sciaticis frigidum humorem siccat. in aceto cocta z cathaplasmatibus impsita ani causas cõpescit. Hibita venenis occurrit. eustomaca est Et idem calasar Vino additũ alopitias emendat. melius id agens si piper et acetum acceperit. suffusiones oculorum in inicõ detergit. mel le caligines oculorum limpidat. Auicenna. Asa disrumpit ventositates. effugat eas propter resolutionem suam: et est cum hoc inflativa et incidit et resolvit sanguinem congelatum in ventre. cõfert alopitie illinita cum aceto z pipere.

Et quando administrat in cibarijs facit bonum colorem. Et abscindit venas que sunt vt clavi. Et cum inciduntur apostemata fraudulenta mortificantis membra si ponatur asa super ea confert. Et est bona in cura duballet apparentium et occultorum confert empetigini quę bibitur cum aqua granatorum. Confert contritioni lacertorum. Et confert dolori nervorum sicut terano et paralisi. si accipiatur ex ea aureus et misceat secundum quod dicunt cum cera et deglutiat aut si bibatur cum vino pipere et menta: Serapion auctor. Radix huius arboris est desiccativa difficilis digestionis. et est nociva vesice. quando miscetur cum ceroto resolvit scrofulas et exituras: Et quando fit ex ea emplastrum cum oleo aufert lineam quę fit sub oculo et quando coquit in aceto et cortice granati et fit inde emplastrum curat emorroidas ani Et quando bibitur cum tyriaca. est medicamen mortiferorum et venenorum. Et ipsa preparatur et comeditur. s. cum seminibus et sale et est bona stomacho. Et homines scindunt stipitem et radicem et egredit inde lacrimus qui colligitur et siccatur. Et est illud quod dicunt asa. Et melior ex asa est illa que vergit ad rubedinem. et est clara similis mirre habens bonum odorem non similem odori porri nec odorem horribilem subito et quando teritur et infundit cito resolvitur Et quando tenet in ore provocat salivam cito fortius autem quę in tota hac planta est. est gummi et post illud est folium. et post illud est stipes. gummi autem est acutum inflativum quod quando miscetur cum aceto vino et pipere et ponitur super alopitias curat eam. Alia autem que dicit serapion sunt hic posita sm metem dyas. galie. et avicen: quare pro nunc transeo.

Ca. xlvij.

Asarum: Isidorus. Asarum nascit in umbrosis montibus. herba floribus casie similibus Inest quoque flos iuxta radicem purpureus in quo semen continetur vuas simile. radicibus pluribus ac tenuissimis et bene redolentibus. et est vtute similis nardo. Dyascorides: Asarus quam multi nardum agrestam appellant habet folia edere similia tenuia et rotunda florem inter folia iuxta radicem purpurei coloris in similitudine Iusquiami. semen vero simile vuis. habz et radices primas tenues atque nodosas et geniculosas similes agresti. i. gramini odore suaves ac linguam mordentes cum fervore sufficienti. Auicenna. Asarum est herba habens semina plurima cuius radicum nodus est tortus et assimilatur piperi boni odoris linguam mordicantis:

habet florem inter folia apud radicē suā cuius color est purpureus simil' flore iusquiami. Radix eius est magis iuuans q̄ aliquid qd in eo fit. Et eius virtus ē v̄tus acori vel eo fortior Et eo melius est quod subtilis odoris est Nam calidū est ⁊ siccū in.iij.g̃du. Et dr̄ q̄ siccitas eius est maior caliditate ip̄ius: Pli.li.xxvij: Asarum est herba hn̄s folia edere similia. ramos longos. radices numerosas. tenues. odoratiuas: flos eius aureus. grane semine serrulatum. Nascit̄ in montibus.

Operationes

A Cōtra serpentū ictus. valet nō solū mō sed etiam linitū. B Plini:xxj:li. Asaꝝ esse salutare Jecoris tradit̄ vicijs: Axungia sumptum in emina mulsi mirti aluū purgat ellebori mō ydropicis q̄z ꝓdest ac p̄cordijs vulsis ⁊ morbo regio. in musco si addas facit vinū vrinis eiciēdis Cū folia mittit in vmbra effodit̄ atq̄ siccatur. C Aui. Asaꝝ apit ⁊ sedat oēs dolores extrinsecus ꝓpeq̄ infusio eius: et subtiliat ⁊ resoluit mēbraq̄ frigida calefacit. D Cōfert etiam sciatice ac dolori auriū antiquo ⁊ ꝓpe ip̄ius infusis. E Confert iteꝝ grossitudini cornee et opilatōi epatis Eiusq̄ duriciei splenes vesicam et renes. Prouocat eiusq̄ potio sicut elleborus albus in purgatōe vētris cum aqua mellis soluit F Jo: mesue Melius est q̄ ei miscet̄ ad solutionem faciendam est aqua casei cum spica ⁊ aqua mellis. Et quidā infundūt aliquid ex eo in musco. ⁊ ꝯseruatur in vase ꝑ tres mēses Et est illud vinū medicina ad idropisim ⁊ splenem G Substinet aūt asaꝝ de decoctione ⁊ ꝯtritione rem mediocrem ⁊ elaboratio in cōtritōe eius facit ip̄m magis ꝓuocatiuū q̄ solutiuū: H Et est ex rebus facientibus vomitum Et educit ꝑ ventrem Et est ꝓuocatiuū vrine. ⁊ educit coleram et flegma: Et est ex rebus bonis: In quibus est spes iuuamentorū ad opilationem epatis ⁊ splenis ⁊ duriciem eorum. ⁊ morbos opilationū sicut est idropisis ⁊ icteritia ⁊ duricies splenis. et ꝓpe vinum infusionis eius quod diximus: I Et confert iuuamētum magnum febribus opilationū: et febribus antiquis ⁊ inungitur dorsum ⁊ spina ex oleo ip̄ius cum laudano ⁊ facit sudare K Et cōfert opilationi febrium ⁊ prouocat vrinā Et in spermate augmentum facit Bosis eius infusi potio est ab aureis.ij: vsq̄ ad ʒ.iiij: ⁊ pulueris ei⁹.ʒ.j. vsq̄ ad aureos.ij:

Ca.xlviij.

Astragulos vl' astragallos herba est que folia habet longa cum incisuris multis. obliqua circa radicē caules tres aut quatuor. florem iacineti: radices villosas implicatas rubeas preduras hʒ Nascit̄ in petrosis ⁊ aspis locis

Gal. vj. sim. far. ca. Astragulus siue ficus terre siue glādula fruticulosus est hñs radices stipticas: q̄ ꝓpter ex desiccātibus est

Operationes.

A Gal. Nō debiliter cicatrizat vulnera vetera. B Et ventrē fluentē strin git si qs radicē eius coquēs in vino bibat Nascit āt plima ꝑ herba ī neuete arabie

Ca. xlix.

Aspergula. i. herba minuta habēs folia stipitē nodosum ⁊ in quolibꝫ nodo folia in giro posita q̄nq̄ vel sex vel septē ordinata admodū stelle sicut herba q̄ dr̄ rubea vl' sicut alguascen. ⁊ ab eisdē nodis ꝓcedūt alij rami sil'i mō facti cū nodis ⁊ folijs vt̄s in figura cū floribus ꝑuis albis sicut flores oliuaꝝ: Est em̄ ca.

Operationes.

⁊ sic. complexionis.

A Dem̄ duriciē ⁊ ap̄ata dura r̄soluēs ē.

B Qñ fit emplm̄ cū ea hūida ꝯfert apostematibus ⁊ resoluit exteriora ap̄ata.

Ca. l.

Atriplex: Sera. li. aggre. capi: araf Auctoritate diascoridis araf id ē atriplex Olus est de genere duplici ortiuū et agreste fri: est. sed domestica multo frigidior est agresti. Galienus: vj sim. far: ca: andrafasis. Andrafasis siue atriplex siue crisolocanna fri: ⁊ hu. virtutis est humida quidem in: secundo g̃du: a medijs fri. in primo quam quidem tepidam dicebant esse qualitatem qualis et rosis nostris damus. nisi quia non est ꝑticeps stipticitatis. sed ē aquosa ⁊ minime terrestris. sicut malua. sed secundum ventrem facile transit sicut illa ꝓooter viscositatem. omnino autem modicum quod diaforeticum est ei. sunt etiam ⁊ ortulane tam malua q̄ anfradasis multo humidiores ⁊ frigidiores agrestibus.

Operationes.

A Byascorides: Andrafasis: i. atriplex cathaplasmatibus adhibita cruda et cocta papulis imposita medet. B Semen eorum cum mulsa bibitum ictericos curat. Eius virtus est leptintica. cum polenta cathaplasmatibus adhibita et imposita dolorem capitis tollit. C Tumoribus oculorum necesse adhibetur et fatigationem stomachi imposita tollit. D Semen eius nefreticis medetur Et folia eius contusa ⁊ imposita ignem sacꝝ compescunt. E Folia eius comesta dolores vesice amputant. F Similiter ⁊ reuma stomachi ⁊ ventris prohibet comestum febres acutas extinguit. G Et lumbricos rotundos educit Sanguinem reicientibus ꝓdest. Bissintericis comestum auxiliat. H Cathaplasmatibus oculorum vtiliter adhibetur. Reumatismum intestiuorum si adhibetur cōpescit dolores matricis suppositum mitigat. I Serapion auctoritate Rasis Semen eius facit vomere fortiter. Et vidi hominē qui bibit ex eo. ʒ. ij. ⁊ assellauit vsqꝫ ad debilitatē magnam. K Gal' Atriplex domestica multo frigidior est agresti qua propter ⁊ flegmonibus etiam frigidis incipientibus quidem ⁊ crescentibus ac mollibus adhuc et quasi feruentibus ortulana. eis vero que in statu ⁊ declinatione ⁊ indurescentibus ⁊ frigescentibus agrestis sunt conuenientiores Fructus autē eius abstersiue virtutis est. Vñ ⁊ ad ictericos ex opilatione epatis vtilis existit. L Almansor tractatu tercio. ca. de atriplice. Atriplices frigide sunt ⁊ humide. que ventrem molliiscātes bene nutriunt. Ictericis quoqꝫ et calidum habentibus epar beneficium prestant.

Ca. lj.

Auellana Inda similat sine est similima nuci muscate: nisi quia ꝑs vna est aliq̄liter acutior: ⁊ alia est plana ita q̄ possit stare recta sicut calculus q̄ in ludo dr̄ pedes. in ceteris intus ⁊ extra nuci muscate similis est sine odore et sine sapore nascit inclusa in quadam lanugine simili folliculo serici. multociēs defertur inter alias species maxime cū cinamomo a casu. ⁊ ego vidi ip̄m in suo folliculo. est stipticū valde. et equipat sandalis in frigiditate. Sera. li: aggre. ca. faufel. i. auellana inda Est em̄ arbor faufel sicut arbor netegel ⁊ emittit canulas in q̄bus nascit faufel sicut dactili. Et ista herba non est in terris arabū: Et idem auc. ysaac benaram faufel est auellana indica. ⁊ est freūs simil' nuci muscate in q̄litate ⁊ colore suo ⁊ sunt in ea ruge. ⁊ in sapore eius est parū caliditatis cum pauca amaritudine. ⁊ defert ex sini ⁊ est frigida ⁊ fortiter stiptica.

Operationes.

A ¶ Sera. fortificat mẽbra et v̄tus eius est sicut virtus sandali rubei, ⁊ ꝯfert apostematibus calidis q̄ qñ non inueniť poniť pro eo ex sandalo rubeo, et medietas ponderis ex coriandro recenti B ¶ Est eñ fortiter stipticum: ⁊ fortificat mẽbra. C ¶ Et est bonũ doloribus dencium. confirmat dentes cõmotas. ⁊ gingiuas sua stipticitate. et reprimit caliditatem oculi qñ fit ex eo cohol aut emplm:

Ca. lij.

Auena. Plinius. ca. de Auena siue vt greci egilops: Herba est q̄ crescit in segetibus cum folijs tritico similibus simplicibus quidem sed hirsutis cum tenui calamo. habenti in summitate tribus tegminibus ambitum ex quibus ariste similes capillis extant. Sera. li. aggre. ca. kusir. auc. dyasco. Cusir siue causir vl' dolara. i. auena Est herba cuius folia sunt similia folijs frumẽti. nisi quia sunt molliora. ⁊ in summitate calami eiꝰ est semen duabus vel tribus tunicis vestitum ex quibus exeunt ariste similes capillis in subtilitate:

¶ Operationes.

A ¶ Galie. vj. sim. far: capit: de egilops Sapor eius est acutus parum ⁊ acris Et virtus eius est dyaforetica. sic q̄ resoluit apostemata dura: B ¶ Et confert fistulis que fiunt iuxta oculuz. que egilope vocantur: C ¶ Et quãdo fit cũ ea emplastrum cum farina curat scabiem et resoluit apostemata dura. Est autẽ vtcũq; stipticitatem habens vt ⁊ diarrijs que secundum ventrem ꝯferat. D ¶ Et idez libro primo de cibis. ca. de auena Auena est cibus subiugalium non hominũ. nisi forte alicubi famescentes extreme cogantur ex hoc semine panem facere. Extra famem autem per aquam elixum comediť cum vino dulci: aut melle ꝯsimiliter cyfe Caliditate autem sufficiente participat consimiliter illi q̄uis nõ similiter illi durum existens propter quod alimentũ minus exhibet corpori. Et aliter autez in delectabilis est. quia ex ipso fit panis nõ tamen retentiuus ventris aut ꝓuocatiuus vt ꝑus sed in medium secundũ hoc ordinatus est. E ¶ Sera. Mollit duricies Et ideo ad egilopas farina eius catha plasmatibus cõmixta congrue facit:

F ¶ Item eius succus seruatus admixtꝰ farine sextarij in panisculos redigitur. et iterum resoluitur aqua in succi qualitatẽ quoniam v̄sus eius est necessarius. vires aũt habet 'eniter ⁊ efficaciter relaxantes Et ad omnes tumores facientes:

Ca.liij.

Auricula muris. Auicēna. Auricula muris est herba virtuti herbe q̄ vitrum abstergit̄ similis. Et hoc nomē absolutum est duabus herbis quarum vna est quam nominat Galienus habens malue odorem. ⁊ nō hn̄s duriciam: Alteram quā nominauit diascorides estimans ꝙ sit similis volubili: nisi ꝙ habet folia minora compata ad ip̄m: Et est herba expansa sup̄ faciez terre: ꝑuas stipites habens. domestica bona sine odore: nec habens saporē fortē. flores azulinos hn̄s huius semen assimulatur semini coriādri Et yrundines ex ipso edunt: Est autē calida ⁊ proprie cuius origo nō est aque propinqua. Iuuamētum eius est (vt ait musaiach) iuuamentum absinthij. et est res q̄ non est mōstrata simul in duabus plantis Que nota est ex eis (teste galieno) fri: est ⁊ hu. in gradu p̄mo. Altera vero est ex summa medicinaꝝ calidaꝝ: In prima v̄o est stipticitas Altera est desiccatiua rubificatiua.

Operationes.

A Galie. Spinas ⁊ furculos extrahit ⁊ plagas adherere facit Cōfert epilentie bibita Torture q̄z sternutatō e facta ex ea Et eius sternutatio cerebꝝ mūdificat:
B Succus eius curat oculoꝝ caligīes Cōfert ydropicis ⁊ calculosis ⁊ epaticis
C Et herba ip̄a contusa. ⁊ sup̄ vulnus imposita attrahit infixa corpi
D Galie. Succus istius herbe flegma purgat ꝓpter eandem causam.
E Et vniuersaliter loquendo siccatiuam habz v̄tutē. qua ꝓpter etiā vulnera solidat. Et putrescentibus confert:

Ca.liiij.

Azedar vel azedarach est arbor habens fructū similem nabach. ⁊ nominant eum Judei mirabolanū. Et est arbor magna. fructus eius calida in scd̄o ⁊ sicca in fine p̄mi. Fructus ei⁹ fm plimū ē mal⁹ stōacho. ⁊ fortasse īterficit:

Operationes.

A Flos eius aperit opilationē cerebri Radix eius cum vino interficit pediculos B Et auget capillos.

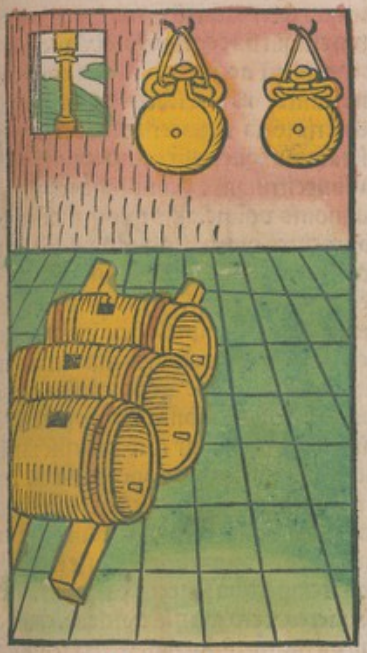

La.lv.

Aetiū. Pera.li.aggre.ca.thal auc: galieni Substantia aceri est subtilis composita ex caliditate ⁊ frigiditate. nisi quia frigiditas est amplior in eo q̄ caliditas. Et desiccat in tercio g̃du prope finem quando fuerit antiquū. Et est nocivum nervis. Galienus: viij. sim. farmacarum. capitulo oxos secundum translationem grecam. Oxos. i. acetum mixte substantie existere. scilicet ca: ⁊ fri. Ambabus subtilibus partibus superat vero caliditatem frigiditas. siccativū vero sufficiēter est hoc farmacum. vt sit tercij gradus iam completi q̄n est forte:

Operationes.

A Byasco. Acetum infrigidat et stiptica t. Et est bonum stomacho: ⁊ provocat appetitum ⁊ abscindit sanguinem a quocunq; membro fluat. si bibatur aut fiat sessio in eo. B Et coquitur cum cibis ⁊ cōvenit cursibus superfluitatū ad ventrem C Et quando infunditur in eo lana non lota aut spongia curat apostēta in principio ip̄orum. D Et restrīgit matricem egressam aut anum exeuntem. Et stringit gingivam sanguinolentam E Et confert vlceribus fraudulentis ⁊ herisipile. ⁊ formice. et scabiei vlcerose. ⁊ impetigini: ⁊ emorroidibus et panaricon. Et abluuntur cum eo vlcera fraudulenta. F Et quando miscet cum pauco furfuris. ⁊ ponitur tepidum super podagram cōvenit. G Et q̄n coquitur cum melle ⁊ linitur cum eo liuor qui fit sub oculo aufert eum H Et q̄n infunditur spongia in aceto que prius fuerit infusa in oleo rosaceo ⁊ apponit fronti convenit sode ex calore solis I Et fumus eius convenit gravitati auditus. et tinitui aurium. K Et quando distillatur in aurem occidit vermes q̄ fuunt in ea L Et quando bibitur calidū confert accipientibus medicinas venenosas.

M Et quādo bibitur cum sale obviat nocumento toxici N Et quando bibitur eradicat sanguisugas que adhesserint gutturi. Et convenit tussi antique: Et quando bibitur calide provenit asmati O Et quando fit gargarisimus cum eo abscindit cursus humorum venientium ad guttur. P Et convenit squinantie ⁊ casui vvule. Et collutio oris cum eo ca· convenit dolori dentiū. Q Paulus capitulo de aceto Fricatio eius cum sale circa volas manuum ⁊ pedum valet contra frenesim ⁊ litargiam

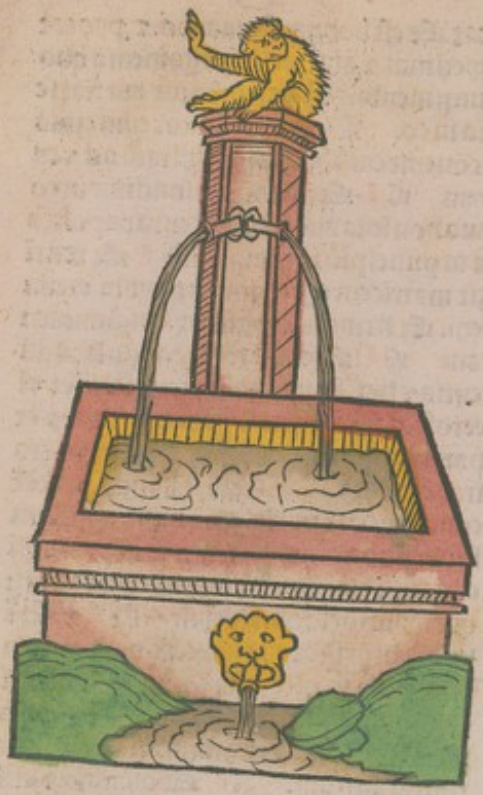

Ca.lvj.

Aqua. Ypocras in li. de aere et aq̄. Aqua que in altis locis siue puli lulentis exurgit mōticulis aquaꝝ optima ⁊ saluberrima saporata: talis v̄o multa vini ꝑmixtione indigēs: est hieme calida. estate vero frigida. Similiter q̄z ille q̄ ꝓfundiusculo exurgunt fonte quaꝝ etiam melior ea que ab ortu solis ⁊ maxīe estiuo tempe decurrit alba perspicua. atz ꝓculdubio est odorifera. que vero lenta est ⁊ grauis putrefactiua Oporiet aūt te esse attentum circa v̄tutes aquaꝝ. vtpute que diuerse in sapore et pondere sunt: de hac em̄ que turbidi. q̄ biberint eoꝝ vētres calidi ac tumidi fiunt.

Operationes

A Ypo. Corpa mac̄ cubiti spatl'e tenues similiter facies q̄m maxime tamen ad splenem confluere cogitur. vnde malus sanguis ꝓcreatur illam non bibētes multa suꝑhabundant cōmestione. B Esuries illis ꝑseuerat atq; crescit. et sitis similiter: suꝑiora ventriū ⁊ media inflantur. qua ꝓpter catarticis fortius illis vtendum est. qui hac egritudine hieme ⁊ estate continent̄ accidit illis aqua citrina et intereunt. C Estate vero dissinteria lienteria lōga ⁊ quaterna laborāt. q̄ morbi naturam ꝑuertunt ⁊ mutant. ⁊ in aq̄m cadunt citrinam ⁊ ꝑeunt iuuenes illoruꝫ pulmonis dolore. alijs quoq; passionib' eoꝝ mentes ꝑturbantibus affligūt. senes acuta fe: ⁊ ardenti ex ventrium ꝯstrictiōe accidente vexantur. Mulieribus apostemata de genere albi fleg̃tis innascuntur neq; concipiunt vel parturiunt. nisi cum magna difficultate atq; molestia. corpa eorum magna ⁊ grossa quanto plus in lōgitudine ꝓceduntur tāto graciliora fiūt menstrua vero iuxta q̄ oportet fluunt. pueri hernia viri causone cruriūq; vulneribus infestantur. Sed qui huiusmodi nature sunt his vitam impossibile est extēdi sed intempestiua senecta p̄ripiunt̄. D Mulieres vero grauide vident̄. cum v̄o tempa partus adueniūt Uteri fetus inanes tumore relaxant̄ cuiusmodi passione detenta matrix quecunq; aque citrine coadunatione intumuerit laborat: ad hāc itaq; q̄ prediximus aq̄ pertinens est. et ea q̄ a calida terra surgit. aut frigido metallo vel ere siue argento vel auro siue sulphure aut alūie. E Aque pluuiales leues ⁊ soporate ac lucidissime sunt. nam sol quod subtilius atq; leuius in attrahēdo assumit. Aque pluuiales cito putrēt. malumq; exalant odorem. quare enim ex multis congregate sunt aquis Ideo leuius alijs putrescere solent ac mutari. F Aqua niualis vel glatialis omnis mala est postquam semel fuerit congelata nunquam in pristinam conuertetur naturam quicquit est saporitum ⁊ leue ⁊ clarum fuerit aut purum id totum gelu aduenīēte recessit. quod vero turbidum remansit.

G ¶ Et sic poteris ꝓbare. si em̄ aquam in vase ad mensuraꝫ positam sub gelu cō gelari dimiseris cunqꝫ congelata fuerit in sole vl' in quolibet calido liquefactam remoueas eadem mensura multo minus inuenies esse similiter autem de gelu et niue. om̄is aqua de niue et similibus peior est omni aqua: H ¶ Aqua frigida debet dari digesta materia. I ¶ Aui: quarto canone ca. de cura fe: in generali: Aqua frigida iuuat in digerendo. Aui. eodem libro: Aqua calida citius ꝯgelat̄ q̄ frigida: Auicenna p̄mo cāone doctrina secunda fen. secūda. summa prima ca. tercio Aqua frigida non debet dari si est humor crudus et grossus: Auicenna. de cura fe. in generali Aqua frigida digerit humorem colericum. Auicēna eodē loco Aqua non nutrit. Auicenna p̄mo canōe fen: secunda: doctrina scd̄a. ca. xvj: Sine aqua non potest esse complementum rei nutrite. K ¶ Auicēna eodem loco Aq̄ currens ⁊ discooperta est melior aq̄rum: Auicenna eodem li. Melior est aqua que super petras vadit q̄ que super lutum: Auicēna eodē libro. Quāto aqua magis longatur a suo principio tanto melior est Auicenna eodē loco Aqua que est estate frigida hieme calida est melior. Auicen: eodem loco. Aqua cocta minoris inflationis et velotioris descensioris. L ¶ Auicenna eodem loco. Aqua pluuialis et spetialiter que in estate colligitur et cū sunt tonitrua est intra meliores aquas. Auicenna eodem loco. Aqua pluuialis impedit pectus ⁊ vocem. Auicenna eod̄ loco. Aque puteorum deteriores aq̄ sunt Eodem loco. Quedam aque generant flegma. ⁊ quedam coleram Eodem loco Aqua paludum ad apostema splenis et ydropisim perducit. Eodem loco Aque non currentes quocūqꝫ modo fuerint nocent stomacho: M ¶ Auicenna eodē loco. Aqua calida corrumpit digestionē ⁊ non tollit sitim illico. Eodem loco: Aq̄ multum calida iuuat in colica et splenis ventositate. Eodem loco. Aq̄ nō nutrit. Auicēna primo canone fen: p̄ma: doctrina tercia. ca. iiij. N ¶ Aqua debet exhiberi materia existenti digesta et v̄tute forti: Galienus: vj. terapētice. ca. ij. Aq̄ tepida facit nauseam. Aui. p̄mo canone fen. tercia. doctrina secunda: ca. viij. aq̄ multum calida constringit cutim: O ¶ Galienus. vij. terapentice. ca. ij. aqua frigida nocet defectis. Galienus eodem loco: Aqua tepida mollit corpus. et humectat ⁊ delectat Galienus eodeꝫ loco: Natans immoderate in aqua alūinosa constringit cutim ⁊ transpirationes intus cōstringit ⁊ si sunt fumose generat fe. Galienus. j. de ac. ⁊ mor. capi. j. Multi in frigida aqua balneati mortui sunt antequam domum venirent. Galienus eodē libro: ca: iij. aqua frigida conueniens est colericis tempe sanitatis ⁊ tempe egritudinis ⁊ hoc si fuerint consueti corpi inconsueto nequaq̄ dare nisi p̄us venerit ad sanitatem: P ¶ Galienus. viij: tera. ca: iiij: Si timeas dare aquam frigidam corporibus colericis propter inconsuetudineꝫ suadeo q̄ non debeas dare: Q ¶ Auicenna primo canone. fen: ij. ca: xvj: doc: ij Terree aque splenem resoluūt. et non coire volentes adiuuant ⁊ aeree corruptōni complexionis vtiles existūt. Gyascorides ca. de aqua. Aquarum omniū natura frigida est ⁊ humida: Aqua que de lapide emanat leuior ⁊ limpidior est ventrem et vrinam procurat. R ¶ Aqua que de paludibus argilosis emanat grauior est aqua cocta salutem corporis operatur et multum medetur. Et quia in om̄ibus infirmitatibus aqua est necessaria: Inter omnes aquas pluuialis optima est: et leuis et dulcis et facilime digeritur: Cito enim calefit. et cito iufrigidatur. S ¶ De fontanis aqua eligitur illa que ad solis ortum tendit ⁊ meridiem et de montibus caluis exit. Hec enim ꝓpinquat pluuiali. que vero contra occidentem currūt ⁊ septētrionem pessime sunt. aque petraꝫ in vesica et renibus curant. et mulierem sterilē faciunt: ⁊ corpori torporē ⁊ rigorē

fontales

Plu:

Fl.

nimium. menstrua stringunt inhibentes egritudini sudorem prorumpe vel fluxū ventris vel nauseam: D ¶ Bias. ca: de aqua marina ſm translationem grecam Aqua marina virtutem habet viscidam ⁊ termanticam ⁊ cacostomaticū vētrem turbat: flegma deponit. U ¶ Colera vero facta ⁊ fomēto adhibita apostemata de alto educit. Buricies spargit: omī bus dyaforesim prestat Neruoꝝ causas componit: Tumorem māmaꝝ compescit X ¶ Inuenitur etiā aqua sulphurea aluminosa ⁊ ferrea que habent virtutem eaꝝ a quibus recipiunt denominationes.

¶ Ca. lvij.

Barba Jouis. Isido: li: ethimolo. Barba iouis ipsa est ſp viua. Sz barba iouis ⁊ sticados citrinum idē est Uñ quidam ait: Barba Jouis sticados sed ſp viua iouis barba. Platearius Barba iouis fri. in. iij. gradu sicca in. ij. Et dr̄ ſp viua qꝛ ſp viridis reperit̄ Itaqꝫ viridis multe efficatie est: Et in medicīs poni debet. Exsiccata vero nō: Uirtutē habet infrigidandi ⁊ alterandi.

¶ Operationes

A ¶ Plagelle in succo eius ⁊ aceto l' agresti intincte valēt ꝯtra calefactionē epatis epytimate: B ¶ Cōtra dolorem in calida causa in ꝑncipio valet ip̄a herba trita ⁊ suꝑposita. C ¶ Cōtra apostemata calida valet ad materiei repcussionē. licꝫ postmodū obsit ꝯstipādo materiā. ¶ D Contra ignis vel aq̄ vsturas. fit vngentū

ex succo eius eius ⁊ oleo roseo ac cera:
E ¶ Cōtra fluxum sanguinis e naribus
quod fit ex ebulitione sanguinis in epate
ac venis in iuuenibus. et in estate plagel
la in succo eius ac aqua rosaꝝ intingit̄ ac
fronti ac timporibus ⁊ gutturi supponit̄
F ¶ Actor Est autē barba iouis species
minor acidule: G ¶ Macer Adiuuat
auditus mire pellitq; dolorem. Altera
vero minor species est istius herbe Quā
semp viuaz dicūt. qm̄ viret om̄i Tpe bar
ba iouis vulgari more vocat̄. Esse refert
p̄dcē sil'em plinius istā Nec minus hanc
predictis posse iuuare. ꝛc.

¶ Ca. lviij.

Barba siluana est plantago aqua
tica. q̄ iuxta aq̄s nascit̄. cuius folia
sunt oblonga in acutū tendentia
erecta sup aq̄ similis folijs plantaginis
nisi quia non sunt ei caste apparētes sicut
plantagini;

¶ Operationes.

A ¶ Vñ in dinamidijs scribit galienus
ca. de curis genitaliū valere ad imp̄gnā
dum: B ¶ Et idem dicit eodem li: de
epilētia. q̄ barba siluana est centūneruia
aquatica. ⁊ ponit̄ simil'iter barba siluana
in antidotario galieni minori. in quodā
medicamine quod incipit medicamē ad
concipiendum.

¶ Ca. lix.

Balaustia est flos maligranati ca
ducus quēdyas. vocat quitinū ca.
de malo g̃nato fri: est ⁊ sic. in. ij. g̃.
Sera. li. aggre. ca. lulitiar. i. balaustia ⁊ ē
flos malig̃nati. ⁊ ex malis granatis. q̄daz
sunt domestica. quedam siluestria. sz flos
siluestris dr̄ balaustia quaꝝ quedaz inue
nitur alba quedam purpurea: ⁊ quedam
rosacea. Auicenna li. ij. ca. de balaustia.
Balaustia flos est granati siluestris per
sici aut egiptij: Et ip̄a quidē qñq; est ru
bea qñq; alba. ⁊ qñq; rosea. Et succi eius
natura est sicut succi barbe hircine. frigi
da est in fine primi gradus sicca in scdo.

Galienus.vj.sim.far.ca: balaustiũ. Balaustium est flos maligranati siluestris. qualis domestico vicinus vehemẽter ãt stipticat gustum nec non desiccatiue ⁊ stitice virtutis est. palam quoq; ꝙ est grossarum parcium si recolamus dicta in quarto horum monumentorum: cum ostentatabamus omne stipticum terrestre esse et frigidum. Nullius autem alterius saporis habz indiciũ Et ideo ponet vtiq; hoc aliquis siccare et infrigidare non debiliter. siquidem non male ostendebat̃ a nobis in q̃rto hoꝝ monumentoꝝ inesse stipticitatem terrestribus et frigidis corporibus. deinde ⁊ apparẽtia testaut̃. Etenim si paratritõibus et alijs vlceribus id apponas citius quidem videbis ad cicatricem procedere. hinc est em̃ ꝙ in emittentibus sanguinem ⁊ dissinterijs adhuc in fluxibus qui in ventre et matrice non est aliquis medicoꝝ scribentium curatiuum negotium cui nõ vtatur hoc farmaco.

Operationes.

A Sera. Balaustia incarnat ⁊ strĩgit ⁊ curat tenasmonem. Et consolidat vlcera intestinorum. Et confert sputo sanguinis ⁊ fluxui intestinorum. Et ꝯfert ad omnia ad q̃ cõfert ypoq̃stidos. B Uicenna Balaustia est cõglutinatiua. ⁊ retinz om̃em fluxum sanguinis ⁊ generat melãcoliam. C Et est bona gingiue sanguinolente. Et ꝯsolidat plagas ⁊ vlcera antiqua. et alhocor: et ꝑcussionem puluerizata desup̃. D Et firmos efficit dẽtes motos. E Et prohibet fluxum sanguinis. Et stringit fluxum intestinoꝝ Et fluxum matricis sanguinem Loco ei⁹ ponitur cortex glandinis. ⁊ caput g̃nati.

Ca.lx.

Balsamus. Dyascorides ca: de balsamo Balsamus arbor est similis licij. ⁊ in eodem statu aut piracanton: folia habet similia rute sed paulo albiora ꝯsemp̃ viridia existentia. flores nõ caducos hñs. Nascit̃ soluz in India curtibus vel locis humidis. est em̃ arbor tenera ⁊ aspera oblõga. stipitem hñs similem viti. Arbor dicit̃ balsamus lignum xilobalsamum semen carpobalsamũ: lac vero vel succus balsamũ. Hic v̄o fructus optimus est. qui est recens atq; vehemẽs odore sincerus serenus. leuis mordẽs atz mediocriter linguam redarguens Adulteratur autez ciprino oleo aut lentiscino aut balsamino siue mirtino vel melle mixto. quod leuiter ꝓbatur. quia aqua in q̃dum missum fuerit oleum sup̃natãs balsamum fundum petens est balsamũ pur̃ vestem non maculat sup̃ asperũ. cuius tãta vis esse dr̃. vt si sol incãduerit in manu

teneri non possit. preterea arbor nimis ē cali, ⁊ sic: extenuans succus autem subtilior est virtutis. Opobalsamum quod appellatur lacrimum est arboris que est similis malogranato vel licio ramosa: ramis tenuibus ⁊ ex albidis in India tantūmodo crescit: Aliqui tamen dicunt et in India nasci fructū hz quasi obrotundū contra medium quasi ventrosum ad capita vtraqz deductum rubicūdum. valde grauem ⁊ plenum: et si frangitur simile melli est. Et si masticatur simile est piperi mordens ⁊ suauiter redolens quod carpobalsamum dicitur: Huius autem arboris lacrimum colligitur diebus canicularibus secundum alios vero tempore autumno Inciditur autem truncus huius arboris per loca ⁊ ramuli ip̄ius: Et sic supponuntur vasa (vt presens figura arboris ostendit) que lacrimum fluens recipiat. Cuius est optimum recens sincerum ⁊ ex albidū ⁊ odore acutum. leniter linguam submordens: sequēs est colore subrufum: Et quasi glutinosuz: tercium est tenuium partiū valde ⁊ perlucidum: Omne autem balsamum quod vetustatem recipit fit rubeuz ⁊ resinatum ⁊ siccum: Quod autem optimum est sincerum est quodqz in aqua mūda stillatum non protinus diffunditur. sz magis desidet: ⁊ postmodum totam aq̄ albidam facit: ⁊ lacti admixtum Illud in caseum stringit vt coagulum: quod enim sincerum non est. in summo aque diffunditur et supernatat. et vt oleum quasi stillam ostendit. Sciendum q̄ balsamus dicitur arbor balsami. Balsamum vero dicitur oleum vel gummi quod melius est dicere: Nam nō est oleum vere quod probatur multis exemplis. Primo eo q̄ videmus adherere labijs vulnerum. Et facile de panno eo infecto lauatur: Similiter dyascorides dicit q̄ in aqua iniectum petit fundum postmodum dissoluitur: ⁊ totam aquam albam facit: ⁊ propterea vocat ipsum lacrimum: Item lignum eius vocatur Xilobalsamum. Et fructus vocatur carpobalsamum Multis modis sophisticatur. Quidam vendunt terpentinam pro opobalsamo. quidam admiscēt parum balsami terpentine. et ita habet odorem balsami. Alij accipiunt succum lemoncelli. vl' foliorum citri ⁊ admiscent terpentine ⁊ addito croco orientali Calefacit ⁊ desiccat in. iij: gradu

Operationes.

A Opobalsami .ʒ. j. datus cum vino superfluitates matricis mundificat. fetū mortuum educit ⁊ mēstrua prouocat bō bace intincta ⁊ supposita conuenit. et dissurriam ⁊ stranguiriam: et lapidem vesice: si etiam fuerit opilatio ex frigido. humore detur cum vino vel virga prius madefacta ex aqua calida erecta inflata iniciatur cum oleo mustellino vel nardino.

B Contra omnes passiones capitis venientes ex frigiditate detur cū appropriato aliquo passioni conueniente.

C Contra quartanam ⁊ cottidianam facta prius purgatione detur cum vino.

D Contra timitum aurium ⁊ humiditate parum instilletur: Contra dolorem dentium ex parte dolenti aliquantulum in aurem distilletur: E Corpa mortuorum incorrupta conseruat. quia quantum dissoluit: tantum consumit F Sera: auc: galie. Opiū balsami est bonū ⁊ substantia eius est subtilis ⁊ virtus eius est q̄ calefacit ⁊ desiccat in secūdo gradu balsamū q̄z est subtilioris v̄tutis q̄ arbor granū, v̄o eius est maioris subtilitatis q̄ oleum. G Idē auc dias. Virtus balsami est que abstergit tenebrositatē visus Et aufert frigiditatē matricis. qn̄ fit nascale cū eo cū cera ⁊ oleo ⁊ expellit secundinam ⁊ fetum: ⁊ quādo fit inunctio cū eo prohibet rigorem. et mundificat vlcera sordida: Et quādo bibitur prouocat vrinam: ⁊ est bonum asmati: H Auicēna. Balsamū aperit opilatōes ⁊ ꝯuenit vlceribus grossis. mūdificat vlcera ⁊ proprie cū yreos. ⁊ extrahit fracturas ossiū.

J ¶ Confert sciatice bibitum. et bibitur eius decoctio ꝓpter spasmū: cōfert visceribus capitis. ⁊ mūdificat caput ip̄m: ⁊ cōuenit epilētie ⁊ vertigini. K ¶ Abstergit pannū ip̄m ⁊ eiꝰ oleū: lignū eiꝰ. ⁊ ip̄iꝰ semen. ꝯferūt dolori vtrorūq; lateꝝ ⁊ stricture anhelitus L ¶ Et dolori pulmonis: ⁊ cōuenit semen eius peripleumonie frigide. ⁊ tussi ⁊ similiter ip̄m oleum

¶ Ca. lxj.

Balsamita. i. sisimbriū Sz sisimbrium vocat̄ mēta aq̄tica ⁊ alio nōie vocat̄ balsamita: Bias. ca. d̄ sisimbrio ſm trāslationē grecā sisimbrion dr̄ cardaminon eo ꝙ cardamo agresti folia hz sil'ia cū folia eius rotūda nascant̄ sicut folia cardami agrestis cū creuerint scindunt se sicut eruca: Virtus est ei ca. diuretica. Paulus ca. de balsamita ca. est ⁊ sic: in. iij. g̃. Aliud est domesticū aliud siluestre. sz domesticū noh̄ est in vsu qd̄ oībus est notū v̄tutē hz diureticā dissoluendi ⁊ consumendi:

¶ Operationes.

A ¶ Balsamita crudū ⁊ coctū lētigines vultibꝰ tollit. ⁊ macl'as emēdat si vna nocte īpositū fuerit ⁊ alia die locꝰ abluat̄ aq̄ B ¶ Cōtra viciū pectoris ficū pultes ex farīa ordei ⁊ aq̄ apposito puluere eiꝰ ⁊ dētur paciēti. C ¶ Cōtra frigidū reuma folia eiꝰ in testa calefcā sine liq̄re ⁊ ī sacculo posita capiti supponat̄. vaz vinū decoctionis eiꝰ ꝯ̄ dolorē stōachi ⁊ ītestinoꝝ ex frigida cā. D ¶ Et opilatōem epatis et splenis. ⁊ vrinaliū viaꝝ. herba ipsa decocta in vīo ⁊ cataplasmā. soluit etiā stranguiriā ⁊ dissurriam: E ¶ Valet etiā ꝯ̄ yliacū dolorē. Et ꝯ̄ dolorē factū ex vētositate. menstrua educit. cōceptū iuuat: matricem mundificat. fomētatio si fiat ex eo F ¶ Tenerositates eius in oleo mustellino vel saltem cōmuni decocte ⁊ suppositе idem operantur.

Ca. lxij.

Basilicon gariofilatum Ozimum idem sive vnū significant. Ozimū quoddam est gariofilatum quod dam est cōmune. ⁊ quoddā est latū plus alijs quod citratiū vocat. Ozimū gariofilatum est illud quod ab autoribus laudatur. Ozimū citratiū ⁊ quē vituperātur ab oīibus. Est eīm ozimū gariofilatum competens medicine ⁊ herba ⁊ semē. Cū aūt simpliciter ponit in medicina semen debet intelligi. ⁊ potissime in electuarijs Sed in vngentis et in emplastris herba intelligitur. est ca. ⁊ sic. Et semen hz virtutem ꝓstringendi ⁊ ꝓglutinandi quod ptz ex eo. quia si ponatur in aq̄ statim ingrossatur ⁊ fit quedam ꝓglutinositas herba ipa ex aromaticitate habet virtutē cōfortandi ex qualitatibus suis dissoluēdi cōsumendi ⁊ abstergendi ⁊ mundificandi. Sera. li. aggre. ca. berengemisch est basilicon sive ozimū gariofilatum et folia eius sunt parua quorū color est medius inter roboran ⁊ glaucedinem. Huius herbe ē odor similis gariofilo. et stipes eius est quadrangulatus cuius color est sicut color folioꝝ ipi⁹ ⁊ semē ē minutū nigr. ⁊ colligitur in mēse Julij Et est ca. ⁊ sic. in fine scdi ḡdus. Byas. ca. ozimū. Ozimū cuius virtutis sit penitus inter medicos opinio est incerta Nam qui autore crisipo crimi nantur. Dij eius vitia ꝓcensent ꝙ sit stomacho inutilis ꝙ oculos ebetat ꝙ insani am facit. iecori obsistat. Addūt ꝓtere ali tritum lapide ꝓtegatur scorpiones gigni cōmānducatum. ⁊ in sole positū vermes creare pediculos enutrire. Afri. etiaz putant hoc esse ꝓprium ꝙ si opus eo die q̄ ozimū sumpserit a scorpione feriatur nō posse saluari. sed q̄ in diuersa et vera opinione sunt. hec oīa falsa asseuerant q̄nimo stomacho prodest. eo ꝙ inflationes eius dissoluit ⁊ facit alia iuuamenta que secundum ipsum inferius dicēt.

Operationes

Ad Contra sincopim et cardiacam passionem detur aqua rosaz decoctiōis herbe ipsius Ad idem valet vinum decoctionis in quo herba ipsa stetit ꝓ noctem Ipa herba valet contra frigiditatē stomachi hoc modo. decoquatur in multa quantitate in vino sed melius est i musto. ⁊ post decoctionem addatur vinum album in multa quantitate. tale vinum ē confortatiuum multum ⁊ aromaticum. ⁊ valet contra predicta. ⁊ contra indigestionem ex frigiditate. Et Vinū etiam decoctionis ipsius herbe confortat digestionem. contra fluxum ventris ex frigiditate. semē ozimi cum modico pulvere accatie decoquatur in aqua pluuiali et detur pacienti. Ad matricem mundificandam. ⁊ menstrua prouocanda fiat decoctio eius in aqua ⁊ fiat fomētum ⁊ suppositoriū ex teneritate ipsius herbe. Succus ipsius herbe pulverizatus matricem mundificat conceptum adiuuat et menstrua prouocat. Et Herba ipa decocta in vino ⁊ oleo ⁊ natibus et anchis cataplasmata valet contra tenasmonem. F Galienus in libro de cibis capitulo de ozimo Ozimum scilicet non gariofilatum pessimi quidem chimi est. ⁊ propter hoc infamant quidam ipsum dicentes. si tritum immittatur olle vacue celerime generat in paucis diebus scorpiones et maxime quando in sole quis quolibet die calefecerit ollam. sed hoc quidem cacochimum est. ⁊ malum stomacho ⁊ indigestibile. Olus vero ita dicemus ipsum est calidum in secundo gradu. Et habet humiditatem non naturalem. Et idem. viij. simplicium farmacarum capitulo penultimo. Basilicon scilicet nō gariofilatum ex secundo est gradu calefaci entium habet autem caliditatem superfluā nec vtile ītra corpus assumptū cataplasmatū vo exteri⁹ vtile ad ꝓsumēdū.

M ¶ Almansor tractatu tercio capitulo Albetharogi quod exponit̃ ozimũ siue basilicon nõ gariofilatum cali. est quod ⁊ dolorem efficit capitis ⁊ male nutrit c⁹ comestio vtentis visum turbat qñ eo multo vitur. Sperma q̃z aut lac desiccat: ori tamen stomachi cõfert corroborat em̃ ipsum atq; cordi auxiliatur. J ¶ Sera: Ozimũ gariofilatum confert stomacho. ⁊ facit digerere cibum grossum: ⁊ confert epati ⁊ cordi, ⁊ aufert tristiciam et sollicitudinem: ⁊ odoriferas facit eructuatões ⁊ aperit opilationem cerebri

¶ Ca. lxiij.

Branca vrsina herba est, cuius folia sunt magna sicut folia caulis sz incisa sicut branca vrsi. in medio eorum oritur stipes. in cuius capite sunt multi flores spinosi conclusi: ca. est ⁊ hu. in. ij. gradu. Virtutem habet mollificandi ⁊ maturandi ⁊ leniendi:

¶ Operationes.

A ¶ Contra ariditatem mẽbroꝝ ⁊ viciũ splenis fiat vngentum ex branca vrsina contrita ⁊ macerata diu in oleo ⁊ colatu re addatur cera ⁊ fiat vngentum contra vicium matricis ex frigiditate et ventositate. B ¶ Recipe succi brance vrsine ℥. iiij. herbe sauine. saluie. naluaꝝ. maiorane. rosmarini. pulegij. arthemisie. absinthij. abeotani. ana. ℳ. ij: gariofilorũ: ℥. iij: cinamomi. ʒ. ij: spice: ʒ. iij. cimini. ℥. j. picis grece. ʒ. j. galãge. ʒ. iij. thuris. masticis ana. ʒ. iiij. boli. ℥. j. cere albe. ℥. iiij vini greci. lb. iij. lardi scrose, rotulũ. j. predicte herbe pistentur cum lardo p̃dicto deinde ponantur sup̃ ignem cum vino ⁊ succo predicto donec coquat̃ vsq; ad cõsumptionem vini. deinde coletur ⁊ iterũ resoluatur in igne ⁊ addita cera eliquata ponantur species predicte ⁊ dimittãtur coagulari ⁊ vngatur venter.

Ca. lxiiij.

Betonica. Galienus. vij. sim. far. capi. cestrum sive cestrō. Cestrum grece latine dictū betonica virtutem habet incisiuam sicut ostēdit gustus amara est ⁊ subacris hec herba sicut indicat. Betonica ca. est ⁊ sic. in primo gradu: cuius folia precipue viridia competunt vsui medicine. exiccata etiam multe sunt efficatie. vnde cum inuenitur in receptionibus folia ponēda sunt. Vera. li. aggregapitulo Bastarem auc. dyas. Bastarē idest betonica herba est que nascit omni anno habens virgam subtilem. cuius lōgitudo est vnius brachij aut plus ⁊ est q̄ drangulata ⁊ habet folia mollia ⁊ longa similia in sua figura folia arboris glādiū in fissuris suis bonum odorem habētia Et folia que sunt ꝓpinqua terre sunt maiora alijs. ⁊ in summitate virge est semen collectum in se prope collectionem spice frumenti. ⁊ assimilat̄ satureie. folia eius colliguntur ⁊ desiccantur ⁊ sic seruantur Nam q̄ ex eo plurimum administratur sunt folia ⁊ habz radices subtiles sicut radix ellebori. Dyascorides ca. vectonicon Secundū translationem nostram vectonica herba est oīibus nota virgas hīs tenues ⁊ longa vnius cubiti. ⁊ quadrata folia lōgas ⁊ tenuia obrotunda ⁊ diuisa rodorata. Radices et folia sunt ei infinita. semen eius est vt spica simile timbri. folia eius collecta siccātur et vsui necessi sunt. Radices hz tenues sicut elleborꝰ.

Operationes.

Ad dolorem capitis factum ex frigida causa fiat gargarisimus ex colatura decoctionis betonice cum stafisagria in aceto. si fiat vitio stomachi detur vinum decoctionis betonice. Cōtra dolorem stomachi detur decoctio ipius cum succo absinthij cum calida. si adsit vehemens constipatio. vt in yliaca passione precedente cristeri. Fiat idem remedium ad matricem mundificandam ad conceptum adiuuandum fiat fomentum ex decoctione eius. fiat etiam suppositorium Detur etiam electuarium confectum ex puluere ipsius ⁊ melle. Serapion auctoritate galieni. Betōica incidit ⁊ abstergit humores grossos frangit lapidem renum. ⁊ mūdificat ⁊ abstergit pulmonem ⁊ prouocat mēstrua. ⁊ confert epilentie ⁊ curat cicatrices neruoꝝ et lacertoꝝ. Dyascorides Radices eius accepte in potu cū hydromelle. nauseam prouocant. folia eius dantur ad cō quassationes ⁊ de alto cadentibus medētur Et offocatiōes stericas solvit ℥. j. cum mulsa accepta Morsus venenatos cum vino bibita saluberrime curat. Epylenticis cum aqua bibita maximum presidium est. Spaticis ⁊ splenecticis cum oximelle. ℥. j. accepta effectum sanitatis exhibet. digestionem celebrat. In fractura capitis herba contusa ⁊ super caput vbi percussio est imposita vulnus mira celeritate glutinat. Et id melius fit si trita recens imponatur. Est aūt sibi vis data vt ossa fracta extrahit

Ca.lxv.

Bedeguar siue Spina alba: Auicē na: li.ij.ca: bedeguar: Bedeguar est spina alba: ⁊ est similis camele onte albe: verumtamen est vehementius alba: et habet longiores spinas: similan turq; eius spine folijs amomi: verūtamē sunt subtiliores: ⁊ vehementius est alba. ⁊ eius quidez stipes ꝑuenit vsq; ad duos cubitos. ⁊ eius flos est purpureus. Et se men eius est sicut semen cartami. verum tamen est vehementioris rotunditatis: ⁊ in radice ip̄ius est infrigidatio ⁊ exsicca tio cum resolutione quadam. Semen v̄o eius est calidum ⁊ subtile: Et dixerūt qui dam ꝙ tota est calida valde: Et in ip̄a est virtus resolutiua ⁊ aperitiua. et proprie in semine eius: Et in ea est retētio fluxus sanguinis: ⁊ eius r̄tentio est equalis. Pli. ca. de acantisleuce. i. bedeguar et est car dus cum aculeis in folijs albis est fri. in. j g̅. ⁊ medius inter hūiditatem ⁊ siccitatē:

Operationes.

A Bedeguar confert fluxui ventris. ⁊ debilitati stomachi: et abscindit fluxum sanguinis: Et apponitur exterius sicut em plastrum ⁊ destruit apostemata mollia B Et quando fit collutio oris cum aq̄ eius in qua coquitur. confert dolori den tium Sed seminis eius substantia est sub tilis: ⁊ ꝯfert hn̄tibus spasmum quādo ip sum bibitur: C Et confert sputo san guinis. ⁊ dolori stomachi ⁊ fluxui ātiquo ⁊ ꝓuocat urinam: ⁊ delet apostēata fleg matica. D Et qn̄ bibitur semē eius confert pueris hn̄tibus spasmū. Et qn̄ su spenditur super animalia venenosa amit tunt toxicū. E Dyascorides. Radix eius bibita emoptoicis ꝓdest. sciaticis ⁊ stomaticis fert opem. Tumores om̄es in cathaplasmatibus spargit F Elixa tura eius dentium compescit dolores. se men eius bibitum cōtractos infantes sa luberrime curat. morsibus venenatis oc currit. G Et qui eam in collo po[illegible] uerit incursum serpentum non timet. Ra dix desiccat mediocriter. Et stiptita est ⁊ ideo ciliacos ⁊ stomaticos iuuat sanguis eductionem reprimit: et tumores vice ca thaplasmatis spargit: H Semē eius leptomeris ⁊ calide est virtutis Et putre factis menbris iuuat potatum ⁊ fluorem sanguinis medet̄. ⁊ sic intraneorū reuma tismum: I Item sessionibus q̄s gre ci eucatisma vocant. fluores matricis ab stringit. cathaplasmatibus miscet̄ cōstri ctiue medentibus: K Galie. Bede guar confert iliacis ⁊ stomaticis: emissio nem q̄z sanguinis cohibet. tumores etiaz cathaplasmata contrahit L Iuuat etiam dentes dolentes si gargarizat̄ de decoctione. Semen vero subtilium ꝑciū ⁊ calide virtutis est. quare ⁊ spasmantes bibitum iuuat. M Auicenna Semē eius confert infantibus qn̄ bibunt ꝓpter corruptionem in motibus lacertoꝝ:

Ca.lxvj

Bellirici: Sera.li: aggre.ca.belligz Belligz.i. bellirici ⁊ sunt de genere mirabolanoꝝ sunt fri. ⁊ sic: in fine tercij g̃dus ⁊ extinguũt acuitatem sanguinis ⁊ caliditatẽ colere. hoc idez mirabolãi emblici. vt hẽtur in ca: emblici. Jo. mesue ca. de mirabolanis Bellirici sunt ex medicinis bñdictis. expectat̃ em̃ ꝑ eos ꝯfortatio meliores sunt grossi põderosi ⁊ dẽsi corticis. fri: sunt in ꝑmo ⁊ sic. in scdo In eoꝝ opationibus ⁊ ꝓpetatibus sunt sicut emblici. Ubi sciendũ ꝙ mirabolani emblici ⁊ bellirici sunt ex alia arbore producti q̃ alie spẽs mirabolanoꝝ sicut apparet in ca. mirabolãi. Et ideo hic determinatur de istis In ca. v̄o mirabolani determinat̃ de alijs spẽbus mirabolanoꝝ.

Operationes.

A Beliirici hñt ꝓpetatẽ denigrãdi capillos ⁊ ꝓhibẽt casũ eoꝝ: ⁊ ꝯferũt emorroidibus ⁊ ipi tũescũt in aq̃. B Et cõditi ex eis faciunt opatões mirabolanoꝝ non ꝯditoꝝ nisi qꝛ sunt debiliores eis ⁊ in belliricis maior est ꝓpetas in acumine q̃ in emblicis. C Mirabolani emblici bellirici ⁊ kebuli mixti cum oleo amigdalarum dulciũ ⁊ cũ melle tingunt capillos colore nigro. D Jo. mesue: Bellirici educũt solutõe flegma: Et sunt ex rebꝰ valde confortãtibus cerebrum ⁊ neruos Et augent intellectum: E Et cõfortant cor Et cõferunt tremori cordis ⁊ mũdificant stomachum a putrefactione Et confortant ipsum Et sedant feruorem in eo: Et auferunt sitim. F Et addunt in appetitum. Et sedant vomitum Hoc idem faciunt emblici G Serapion Bellirici auferunt sitim sua frigiditate Et preparant stomachum: prouocãt appetitum. Et stringunt ventrem propter eorum stipticitatem:

Ca.lxvij.

Bel vel Sel. Sera.li.aggre.ca.bel: auctoritate ysaac benaram. Hel est citonium Indum. ⁊ est fructus rotundus sicut auellana. non hñs corticē sup se in quo est semen simile odore. Et est illud q̄ de ipso administrat̄. Et v̄tus eius est sicut v̄tus zinziberis ca.in.iij.gradu. ⁊ humectat in primo

Operationes.

A Sera. Hel. Subtiliat chimos grossos. B Et confert duriciei neruoꝝ: C Et valet ventositati emorroidaꝝ. D Et augmentum facit in spermate: ⁊ valet sicut sel. E Arbor eius vocat̄ dorsisabā: vt apparz in ca. g̃nati siluestris

Ca.lxviij.

Behem: Sera.li:aggre.ca.behem: Behem spēs eius sūt due: s. rubea ⁊ alba: Et sunt ambe vene in magnitudine radicis pastinace parue: quaꝝ quedam sunt tortuose deferunt̄ ab armenia odor eaꝝ est bonus: et est in eis viscositas quedam ambe species sunt ca: et hu: Aui.li.ij:ca:behem. Behem sunt frusta aspera q̄ sunt radices exsiccate ꝯtracte: et sunt duaꝝ spēꝝ: quaꝝ vna est alba ⁊ altera rubea est ca. ⁊ hu. in.ij: gradu:

Operationes.

A Sera. Ambe augmentum faciūt in spermate. B Aui: Behē est impinguatiuū. ⁊ ꝯfortat cor valde. ⁊ confert tremori cordis. ⁊ manifeste augmentat sperma. loco eius ponit̄ q̄ntum ip̄m est de tuderi: ⁊ medietas ponderis lingue auis

Ca.lxix.

Ben vel balanus. dias. s̄m trāslatōnem nr̄am ca. balanus: i: ben. est semen arboris sil̄is arbori mirice nuces hñs abintus. q̄s cū digitis cōfricaueris hūores eiciūt q̄ ꝯfectōibus miris ⁊ nobilibus multis miscet̄ ꝓ oleo. Nascit̄ v̄o in ethiopia ⁊ in arabia ⁊ in locis Indie.

Ipse succus melior est qui est recēs ⁊ odo
replenus ⁊ albus. Vera. li. aggre. ca. Ba
ben auc. dyas. Haben. i. granū ben. ⁊ est
fructus arboris similis tamariſco. ⁊ ē fru
ctus similis auellanis. medulla eius exp
mit̄ sicut amigdale ⁊ egredit̄ aliqd loco
olei. Et nascit̄ hec arbor ī terris bahabes
⁊ in babilonia ⁊ in locis arabū: ⁊ in terris
palestine q̄ nō iatur nitrā. Et melior ex eo
est nouus plenus albus facilis excoriatō
nis. Et idem auc. gal. Hec medicina de
ferunt ad nos ex terris arabū ⁊ pigmenta
rij vnū succo medulle ei⁹ loco olei et cō
plexio eius est calida: Oleum eius extra
hitur sicut oleum de amigdalis.

Operationes.

Dyas. Ex eo. ʒ. j. bibita cū pusta splē
siccat cū yris ylirica mixtus ⁊ in cataplas
matibus posit⁹ ⁊ mulsa adhibita dolores
podagricos mitigat. Aceto aūt
mixus lepras ⁊ macl'as ⁊ pusl'as corpis
tollit: Acceptus solutōe ventris
facilē p̄stat. Exp̄ssus succ⁹ ei⁹ vtil' est vt
aspredinē ⁊ pruriginē corpis mirifice pur
get. Vera. Ben p̄fert ēpetigini ⁊
liginib⁹ q̄ sunt in facie, ⁊ scabiei. ⁊ pruri
ti ⁊ egritudini cū q̄ elevat̄ cutil' cū aceto
Et attenuat duriciē epatis ⁊ splēis
sicis supponat̄ cū aliq̄ far. ex desiccātib⁹
ḡ in succo ei⁹ est paʒ stipticitatis.
Jo. mes. Ben p̄vomitū ⁊ p̄ ventrē educit
fleḡ crudū ⁊ ḡlium. Et ē medicīa mirabil'
ad colicā fleḡticā ⁊ vētosaʒ.
Aui: li. ij. ca. de ben. Ben est mundificatiuū ⁊
q̄ eius medulla. ⁊ incisiuū hūiditatum
ḡlaʒ Et apit cū aceto ⁊ q̄ opilatōes viscē
rum. Et in arbore ip̄ius est amaritudo et
stipticitas. Et p̄pter hoc est in ip̄a virtus
cauterizatiua. Et eius cortex est stiptic⁹
plus: Et oleū ip̄i⁹ non euacuat̄ a
stipticitate ⁊ in ipo raro est abstersio ⁊ in
cisio. Semen eius confert lentigi
nibus magnis. s. ⁊ puis. ⁊ pāno. ⁊ morfee
⁊ vestibijs vlcerum. ⁊ similiter eius oleū
Et cōfert a patibus duris oībus:
cum ponit̄ in emplastris ⁊ vngentis.

Ca. lxx.

Beta. Ysidorus. Bleta vel Beta
alia candida. alia nigra: alia silue
stris. Item greci duo genera faci
unt nigram, ⁊ cādidaz. q̄ p̄ferūt parcissi
mi seminis a pellant̄q; soelon ⁊ est bleta
agrestis. que est bleta lata que facta est si
cut ellebor⁹ albus vt apparet p̄ dyasco:
ca: de ellebor⁹ albo. ⁊ ista vocat̄ blitis. et
licet dyas. faciat se motim ca. de bleta et
de beta. error scriptoris fuit vel trāslato
ris. Nā idē dicūt ⁊ debēt p̄tinuari illa ca:

Operationes.

Gal'. v j. sim. far: ca. bletū: Bletum ē
olus comestibile frī. ⁊ hu: p̄plexionis in se
cunda māsione a tpata abstantia. Et
Et idem li. ij. de cibis. ca. de beta: Succ⁹
bete est mediocriter abstersiuus q̄ et ven
trem ad egestionē excitat. ⁊ stomachū ali
qñ mordicat. ⁊ maxime illoz q̄cūq; facile
passibilē ⁊ sensibilē hūt ip̄m. et p̄pter hoc
ip̄m ē eduliū malū stōacho ap̄li⁹ p̄mestū.

Alimentum autem ab ipsa modicū magis idō eum est q̄ malua ad opilatōes que fm epar. adhuc antē magis quando cum sinapi aut omnino cum aceto comeditur. z splenēticis eodēm mō comesta sunt bona medicina magis q̄ alimentum: Bera. li. aggre. ca. de bleta. Ex ea est alba z nigra: z in sapore eius ē nitrositas z virtus eius est que abstergit z resolvit: z expellit superfluitates caliditatis. qñ cū ea fit stemutatorium: Et qñ bleta coquit. egreditur ex ea viscositas et acuitas. z fit virtus eius que phibet generationem apostematis: z resolvit resolutōne pauca. In alba vero est de vtute absterstiua z resolutiua. In nigra est res stiptica: z proprie in eius radice. Et idem auc. galieni in li. de cibis. In ea existit humiditas abstersiua abstersione tempata z cum illa humiditate laxat ventrē. z mollificat intestina. z stomachū. z maxime cū fuerit hōi sensus Et ideo accidit q̄ bleta est mala stomacho: z p̄ illi q̄ est sicut dixi. qñ vsus eius est nimius. z nutrimentum eius est paucum. sicut nutrimentum aliarum herbar̄. Sed bleta quidem est magis iuuativa q̄ melochia in aperiēdo opilationes epatis Nigra ār stringit ventrem sicut lens z maxime quādo coquit radix eius est plus stiptica constrictiva vētris. z alia species eius solvit ventrem. Et ambe quidem spēs eius sunt mali chimi, p̄ter nitrositatem q̄ est in eis. Et ideo qñ fit stemutatoriū cū succo eius et melle mundificat cerebrum z confert dolori auriū. Et quādo ex decoctione blete z radicis eius abluit caput aufert lendines z mundificat ipsa furfuribus: Et qñ p̄icitur super scissuras que fiunt a frigore confert eis. z qñ coquitur cum folijs eius curat botar. Et valet ad combustionem ignis z herisipilam Et idem auc. aben mesuay quando coquitur et comeditur cū fabis digerit cito.

Ca. lxxj.

Bdellium. Uñ sciendum q̄ bdellū quoddā est indaicū. z est gūmi cuiusdā arboris q̄ vocat melealiend et illud est bdelliū indaicū. et arabicū q̄ nascit in India z arabia. Et ē aliud bdellium fm Bera. li. aggre. ca. Melk quod dī bdellium de melka quod est ex arbore nominata melk que orit in meka q̄ arbor est satis stiptica. cuius fructus maturat i meka. z comedit dulcis. sed in hyspania non maturat sed est fortiter pōticus pauce q̄sitatis z asper. z talis arbor et eius gūmi vocat de meka. z est bdelliū quod scribit in p̄ncipio Genesis ca. ij. quod est in p̄adiso voluptatis cuius fructus satis est dulcis. Et de isto bdellio facit Auicē na suffuff ꝑ fluxū in etica circa finem vbi ponit curas ꝑ sinthomata supuenientia ethice. z istud bdelliū est fri. z sic. z p̄stringit ventrem. Sed bdelliū indaicū est ca. in. ij. z hu. in p̄mo. Unde quia in receptis inuenit bedelliū p̄stringere z relaxare et

calefacere ⁊ infrigidare. ꝛc. quando volumus aperire mollificare resoluere. ⁊ cetera. ponatur bdellium iudaicum. qñ vero volumus ꝯstringere ⁊ infrigidare ponat̃ bdelliũ de meka ⁊ tl'e bdelliũ est celestinũ i. coloris celestini. Sꝫ bdelliũ iudaicũ est subnigꝝ siue subalbidũ. verum antiq̃ nr̃i carentes bdellio de meka loco eius ponebant q̃ndam aq̃sitatem ꝯglobatã que inuenit̃ in vesciculis vlmi. Pli. ca. de bdellio. Bdellium est ca. in. ij. gradu. hu. in. j Almansor tractatu. iij. capi. de bdellio: Bdellium iudaicum calidũ est. bdelliũ tamen de meka. fri. est ⁊ sic.

Operationes.

A Sera. auctoritate galieni. Bdelliũ stringit ventrem ⁊ fortificat stomachum dissoluit apostemata que fiunt in canna pulmonis. ⁊ tumorẽ qui fit in crepatura intestinali. quãdo dissoluitur cum saliua hominis ieiuni donec fiat sicut vngentũ vel emplastrum: frangit lapidem renum qñ sumit̃ in potu ꝓuocat vrinam ⁊ dissoluit apostemata cruda grossa: ventositates neruoꝝ. B Gal'. vj. sim. far. ca. bdellio. Quidam aũt eo vtunt̃ ⁊ maxime arabice in brontunlolis. i. hernijs intestinalibus ieiuna saliua madefacientes. donec ꝑueniat ad ꝯsistentiam emplastri. C Arabicũ vero ⁊ lapides q̃ sunt in renibus infringere bibitũ: necnõ vrinas ꝓuocare ⁊ discursus indigestibiliũ spirituum sanare. necnon lateꝝ dolores ⁊ rupturas. D Almansor: Bdelliũ iudaicũ dura dissoluẽs ap̃ata emorroidibus vtl'e iudicatur. bdelliũ de meka ventrem stringit: E Auicẽna. bdelliũ resoluit sanguinem ꝯgelatum ⁊ est linitiuũ ⁊ maturatiuũ disrumpit ventositates: F Et arabicum est siccius eo nisi recens ⁊ resoluit apostemata dura ⁊ proprie dissolutũ cum saliua ieiuni. ⁊ similiter resoluit reliqua frigida: G Et mechũ quod nõ est ex fructu palmarum siluestrium est stipticum. bdellium iudaicum resoluit scrofulas. et bibitur decoctum ad apostemata dura que sunt intrinsecus et linitur cũ aceto super sahafati. H Confert cõtusioni lacertorum et spasmo et duriciei neruorum. ⁊ congelationi ip̃orum I Et de meka etiam existimauerunt q̃ ip̃m ꝓuocet. sed non dubitat̃ quin ip̃m stringit ⁊ frangit lapidem: K Bdellium vero arabicũ claꝝ rubeũ q̃nto teritur ex eo q̃ntitas duoꝝ aureoꝝ. ⁊ bibit̃ cum aq̃ melijs minuit flegma: L Et bdelliũ vtrumq; resoluit ramicem aque. ⁊ aperit os matricis clausum. Et educit fetũ ⁊ mũdificat matricẽ: M Et resoluit apostemata ani ⁊ testiculorum. Et ꝯfert morsui venenosorum.

Ca. lxxij.

Berberis. Ani. li. ij. ca. de berberis Ex eo ẽ rotundũ ⁊ rubeũ cãpestre et aliud est nigꝝ longũ arenosum aut montanũ. ⁊ est fortius fri. ⁊ sic. in fine tercij gradus ⁊ est vincens coleraꝫ valde Galienus. viij. sim. far. ca. oxiacantum.

Pecarbol est similis virtute et specie arbori arehandi; i. pirorum silvestrium, nisi quia arbor piroꝝ est stiptica stipticitate fortis; sed in fructu eius cum stipticitate ē res incidens subtiliter. Sera; auc. vyasli: aggre. ca. Amiberberis; i. berberis: et est rubus Achilla 7 est dictum acutum. 7 acsa et est dictum spina acuta. et est illa q̄ facit fructum qui dicit zachuch sive zaytach. 7 est amiberberis 7 defertur a corasceni. 7 est arbor similis arbori pirorum silvestrium que vr̄ abhimis sive abaras nisi quia est minor: 7 habet multas spinas: Et habet fructum similem grano mirti nisi quia est maior 7 rubeus facile frangibilis 7 habet interius grana: et habet radicem hñtem multas radiculas infixas terre:

Operationes.

Serapion: Fructus eius qñ bibitur aut etiam comeditur. abscindit fluxū antiquum. 7 humiditates antiq̄s que fluūt a matrice Et quādo fit emplastꝝ cum eo trito attrahit sagittas que sunt in fixe carni; et ascellas 7 spinas et alia similia. Et quando percutitur venter mulieris pregnātis cum radice hnius terre. aut fit inunctio cum ea expellit fetum 7 est fri. 7 sic. in. ij. gradu. prohibet 7 incidit sitim calidam 7 fortificat stomachū 7 epar: Et proprietas eius est q̄ cōfert apatibus calidis: 7 hec auc. abenmesuay: Et idem auc. amasios: Fructus eius retinet 7 prohibet oñes egritudines que fiunt a fluxu ventris. Fl Auicenna. Fructus berberis cōfert apatibus calidis ex eis emplastrum superpositum. et confortat stomachum et epar 7 abscindit sitim valde 7 confert asure 7 fluxui sanguinis inferius:

Ca. lxxiij.

Buzeiden sunt radices albe: Sera libro aggregatoris ca: Buzeiden est simile bebem albo 7 est medicina indie qua nos paꝝ vtimur. Et quidā vero detulerunt ipam ad nos. 7 vidimus eam sepe. Et melius ex eo est quod ē albū habens lignum grossum: 7 multas vgas Illud vero quod est subtile lignū habēs superficiem lenem parve albedinis est non bonum 7 nullius iuvamenti.

Operationes.

Sera: auctoritate habix: Habix dixit q̄ eius iuvamentum est sicut iuvamenti hermodactilox ad removēdum dolorem iuncturaꝝ 7 podagre laxat aquā citrinā

Ca. lxxiiij.

Bitumen iudaicum siue aspaltum et dicit bitumen iudaicū eo q̄ in Judea inuenit̄: s. in stagno quod mare mortuū dr̄. in quo ingredit flumen Jordane: Et ip̄m est species napte, sz nō napta, q̄m napta est petroleum vl' stercus demonū q̄ idē ē. 7 ē sicut oleū liquidū vt habet̄ inferius in tractatu de lapidibus p̄ciosis, ca: petroleū: Hz bitumē iudaicū vel aspaltū vel brafalēdi q̄ idē sunt ē vnū vtriusq; q̄ p̄t pulueriſari, sz non r̄ſoluitur 7 hz vtriusq; fetorē napte vt patet p̄sera. et p̄cordiā: Dias. ca. aspaltū: Aspaltū est bitumē iudaicū: 7 eius aliud est aridū et aliud liquidū. vñ bitumē iudaicū q̄ fit̄ in lacu indee q̄ dr̄ asphtiden coagulatio eius p̄cipā ip̄ius lacus inuenit̄ 7 naute nacū scafa 7 sic eā colligūt 7 siccāt 7 vendunt. Aliud genus ē q̄ nec̄ fert̄ nec̄ a q̄rumpe p̄t. nisi tm̄ mēstruus mlier̄ aut sanguis hircor. Et si volueris rumpe sic rūpe collige vinū de lana et intinge ip̄m in sanguine 7 sic incide: Est āt bitumē summū purpureum odoris gutturis, reparabile ātn igr̄ est Reperit̄ āt babilonicū bitumē album seu nigr̄ longo intervallo rapiēs ad se ignez Omne vo bitumē hz vtutē malacticā 7 dyaforeticā 7 hz vires viscide 7 etiam efficiter relaxantes.

Operationes.

Dyas. Bitumen tumores reprimit Offocationibus stericis occurrit. Cadentes matrices sublevat fumigādo Epilenticos fumus eius p̄uocat cū casto reo: mēstruis impar missim sedat: Asmaticos 7 disnoicis ad sanitatē perdūcit Caporsibus venenatis occurrit sciaticis p̄stolat̄ ciliacis dat̄ in modū cataplasmatis 7 maximū p̄stat effectū, coagulatum sanguinē cū aceto resoluit. dissinteriis cū succo ptisane sup̄positus curat. Catarrum suffumigatō ē compescit dentium dolorem a p̄positum mitigat. podagricos 7 arteticos cum nitro 7 cera vt malagma impositum curat.

Ca.lxxv.

Brionia.Dyas.ca.ampeleos leuce i.brionia siue vt latini viris alba hastas ꝛ folia similia habz viti nostre.sed aspera ꝛ minora caprioli similes sunt implicantes se semꝫ ipi vue simile est ꝛ botruosum rarū ꝛ fuluū. Salie.vj.sim. far.ca.ampeleos leuki.i. viris alba quā quidam ꝛ brioniam ꝛ psilotrum vocant in summitate eius est stipticitas ꝛ amari tudo pauca ꝛ acuitas;ꝛ ipe comeduntur in principio sue nativitatis ꝑm consuetu dinem ꝛ in tempore veris.quia sunt iuuā tes stomachū ꝓpter eorum stipticitatem; sub amaram autem ꝛ leviter acrem habz stipticitatē. Sera.li.aggre.ca.fesera. Fe sera herba est q̄ habet folia ꝛ capriolos i similitudinez viris cōis.nisi quia sunt as periora.ꝛ rami ꝛ capoli adherēt implicā tes se quibuscunqz approximant ex arbori bus alijs.ꝛ suspendunt eis cū capolis su is.ꝛ hz fructū similē racemo rubeo.

Operationes.

Salie. brionia vrinaz mediocriter ꝓvocat Radix vo abstersiuam quādam et siccatiuam subtilium ꝑcium habet vir tutem nec non mediocriter calidaz ꝓpter quam splenes attenuat: Sclira tos sanat:exterius apposita cum ficubus scabiem ꝛ lepram sanat. butruosus autē fructus in polipirijs est vtilis Sera.auc.Rasis. Virtus eius est q̄ calefacit mediocriter et abstergit et subtiliat et di ssolvit vuriciem splenis quādo supponi tur emplastrum ex ea cum ficubus. Et cu rat scabiem ꝛ egritudinez cum qua eleva tur cutis sed fructu eius vuntur coriami narij.nam cum eis abradunt pili corioz Et idem Serapion. Virtus folioz ꝛ fructus ꝛ radicis est calida ꝛ acuta.ꝛ iō quando fit emplastrum cum eis.ꝛ sale cō fert vlceribus que dicuntur granita:ꝛ illꝫ que dicuntur fagedenica curat fissuras la biorum Radix eius mixta cū oxy bo ꝛ fenugreco quando cum eis abluitur cutis mundificat ꝛ abstergit eā. ꝛ auferꝫ pannum ꝛ vestigia nigra ꝛ botho ꝛ cica trices vlcerum. Et conficit cum oleo do nec fiat sicut cera.ꝛ sedat dolorem ꝛ fistu lam ani. Et quando miscetur cum oleo donec dissolvatur convenit ad hoc et ꝙ pellit livorem qui fit sub oculo Et quādo fit ex eo emplastrum cum vio sedat pana ricium ꝛ resolvit apostemata ꝛ aperit ea. Et emplastrum factum cum ea extrahit ossa ingreditur in confectionibus vngen torum corrodencium carnem. Et potꝫ de ea.z.j.ad epilentiam.ꝛ convenit appo plexie sic administrata et opilationi Et quando bibuntur ex ea.z.ij.confert mors bus tyri ꝛ occidit fetum Et quando extra hitur succus a stipitibus eius ꝛ accipitur cum frumento cocto ꝓvocat lac

Ca.lxxvj.

Brictanica: Dyascorides: ca. Brictanica herba est hñs folia similia lappatio agresti. sed paulo nigriora lanosa gustu stiptica. Hastam vero habet longam ⁊ radicem paruam ⁊ tenuem folia eius exsiccãtur. succus eius collectꝰ in sole ponitur ⁊ siccatur. ⁊ est illi virtus stiptica:

Operationes.

A Dyascorides. Succus eius siccatus in sole ꝓdest vulneribus. vel caneris oris ⁊ faucium cũ vino ⁊ his qui ptisim incurrunt. quidam dicunt ꝙ est lappaciũ acutũ B Dyascori. ca. brio. i: brictanica herba est duorum cubitorum longa virgas multas ⁊ tenues habens in quibus folia nascuntur lepide similia mollia ⁊ alba: et in summo virgaꝝ ꝓfert semen florẽ albuz habens. C Dyascorides Virtus eiꝰ est que cum succo ptisane cocta: ⁊ a capadocijs comeditur propter frigiditatem stomachi ⁊ semen eius ꝓ pipere vtuntur miscentes in cocturis: Alij memorãt hãc empetigines mederi. D Dyascori: capl̃o brictoris. i: brictanica herba est cuius radix aspera ⁊ stricta ⁊ sibi coherens gustu dulcis facit hastas duoꝝ cubitoꝝ spinosas: Nascitur in locis algosis. q̃ cathaplasmatibus adhibita: omnibus vulneribus imposita et q̃ttidie mutata medetur

Ca.lxxvij.

Botris: Dyas. capittulo. Botris ẽ herba fruticosa tota spansa super terram colorem mellinũ habens ꝑ intervalla furcata: virge eius in om̃ibus ramis semine plene folia habet similia in tibo agresti cum maximo odore ⁊ bono. non inuenitur in partibus nostris: multi pro suauitate odoris rebus alijs eã adiũgunt: Nascit̃ in locis cultis et pascuosis capadocij vero eam ambrosiam dicunt alij arthemisiam.

Operationes.

A Dyas. Cũ vino bibita: arthonoicis ꝓdest. succus eius bibitus in balneo yctericis colorem raddit: Sed notandum ꝙ plures herbe non inueniunt̃ in partibus nostris. Et ideo nostro ideomate non possunt nominari:

Ca.lxxviij.

Borago. Ysido.li: ethimo. Borago ca.est ⁊ hu.in.j.g̃du. Platearius Borago folia habet aspera ⁊ viridia sunt precipue ꝯpetunt vsui medicine exsiccata non secũdario semina. Cõstan. Borago est ca.⁊ hu.in ꝑmo gradu. Itẽ Borago herba est satis nota ca.⁊ hu.est in medio ꝑmi g̃dus Habet enim v̄tutem generandi bonos humores

Operationes

A Ysaac. Borago in vino potui data leticiam generat.et cor confortat.ꝓinde antiqui miscebant eam medicinis cardiace valentibus passioni B Que etiam cum aq̃ cocta et cũ melle aut zuccaro potui data cannales pulmonis et gutturis optime mũdant. C Pla. Conualescentibus ex egritudine valꝫ sincopisantibus cardiacis ꝯmesta cũ carnibus vel ꝯdita cum sanguine. Semen eius ꝑ duos annos in multa efficatia seruatur. D Radix non competit vsui medicine. Herba etiam cruda comesta bonũ sanguinẽ generat. Contra icteritiam cocta cũ carnibus comeditur. E Constantinus Borago colerã rubeã purgat.cardiacis subuenit:ex colera nigra patientibus. F In vino missa ⁊ potui data leticiam generat. G Eiusq̃ apozima cũ melle ⁊ zuccaro bibitũ.⁊ ꝯ̃ gutturis aspitatẽ et pulmonis ac pectoris valet. H Valet s̄m dyas.ꝯualescentibus ⁊ sincopisantibus cardiacis.melancolicis ꝯmesta cum carnibus. I Contra sincopim fiat sirupus ex succo eius ⁊ zuccaro fiat similiter ꝯ̃ cardiacam passionẽ addito pulueris ossis de corde cerui Valet similiter contra melancoliam

Ca.lxxix.

Bombax vel cotũ. Sera.li.aggre. ca.goron.i.bombax. Dixerũt q̃dã medici de kelbe.ꝙ cotũ nascit̃ inter eos ĩ arboribꝰ q̃ sũt sic̃ arbores ãti ꝑsicoꝝ ⁊ durãt ãnis.xx.⁊ ẽ ex eo ꝙ oĩ ãno semiat̃.

Et idē auctoritate abeñ melyay ¶ Pelius dī q̄ conouū Et qō est plantatū āno suo.

Operationes.

¶ Gera: Succus folioꝝ eius conuenit fluxui ventris qui accidit infantibus. ℞ Et semen eius ꝓuenit tussi Et est bonum pectori: z est ca. z humida ¶ Et oleum eius confert lentiginibus faciei et pustulis calidis q̄ fiūt in facie. z facit augmentum in spermate ℞ Dyas: capi. coron: i. bombax. ¶ Medulla seminis eius calefactoris est mollificat pectus Et ꝓdest ad tussim: ¶ Succus vero folioꝝ eius potatus fluxū vētris infancīū sistit. Et est ca. z hu. ꝓplexionis.

Ca. lxxx.

Buglossa. ysidorus. li. ethimo. Buglossos a grecis est dicta. eo q̄ aspernima folia in modum lingue bouis habeant. Que minum modum ob sapientiam nutriendam a veteribus insumenda vino memoratur. Plinius li. xxv. Buglossos folia habz bouis lingue similia super terram sparsa z aspera z magna z minora. Auicenna. Lingua bouis ē herba lata habens folia. Et canna eius ē plana. cuius rami sunt vt pedes locustarum z color est ex viridi z citrino. Administrāda autem est in medicina illa que grossa habet folia super quorum faciem sunt pūcta. que sunt radices spinorum aut piloꝝ exeuntium ab ea. Proxima est equalitate in calore. ad caliditatem cū qua declinat. Et est in fine primi gradus in humiditate Que autem sicca est. minoris ē humiditatis: Gera. li. aggre. ca. ledenalchaur auctoritate dyascoridis. Ledenalchaur i. lingua bouis sive buglossa. z est planta que assimilatur herbe que dicit caromas z habet folia versus terram aspera z nig. z assimilatur in figura sua lingua bouis:

Operationes

¶ Plinius. libro. vtg: Buglossa vino mixta animi voluptates auget. et vocat euphrasinum fluxiones quas greci theumatismos dicunt sedat. z sciaticis cū aq̄ bibita singulare presidium tribuit ℞ Auicenna. Buglossa sicca z adusta alcola que sunt in infantibus ēmouet. z inflationem oris sedat: ¶ Et etiam lenificativa pectoris. et confortativa cordis: Bona melancolie ex sollicitudine ac tremori cordis in vino z dispositiōibus melācolicis ℞ Quidam in potu tribuant eam ad tremorem cordis calidam: ¶ Confert etiam tussi z asperitati cāne prie que cocta cum zuccaro z ydromelle. ¶ Serapion auctoritate alcauzi. Buglossa est frigida z quando flos eius comburitur conuenit fluxibilitati dentium. z gingiuaꝝ. z ad alcola. ꝑe q̄ accidit in ore pueroꝝ. z oībus īfirmitatib⁹ q̄ fiūt in ore.

F ¶ Conuenit cardiace que fit a colera: Et qñ aliquis vult eam sumere. sumat cũ bolo armeno: G ¶ Gal'. viij. sim. far: ca: de buglossa scdm translationẽ ara. Virtus eius est calida paꝝ ⁊ hu: Et cõuenit tussientibus ex aspitate cãne pulmõis Et cocta cũ mellicrato aut ꝓiecta in vĩo inducit leticiã. H ¶ Et idez eodẽ li. et ca. ſm translationẽ ara. Buglossa hu: et ca: est ꝯplexionis. Vñ in vino potata: leticia causatiua credit̃ esse I ¶ Cõuenit ãt ⁊ eis q̃ ꝓpter aspitatẽ gutturis tussiunt in mellicrato cocta: K ¶ Auicenna de viribus cordis dicit ꝙ confortat cor.

¶ Ca. lxxxj.

Butalmos herba ẽ cui⁹ flos dr̃ oculus bouis vel vacce. Et habet flores nigros ſm antiq̃ trãslationẽ.

¶ Operationes.

A ¶ Dyas. ca. Butalmos q̃ trãslatio corrupta est. qm̃ sera. ex v̄bis dias. ſm aliam trãslationẽ dias. dicit ꝙ hz flores citrinos similes floribus camomille ⁊ hoc veꝝ est B ¶ Butalmos hastã eijcit mollẽ. folia maratri silꝛia florẽ mellinũ hñs. oculo bouis silꝛez. vñ ⁊ nomẽ accepit. Nascit̃ in ciuitatibus. ꝛc. C ¶ Sz ſm translationẽ nr̃az. dyas. Butalmos hz duas spẽs. vna ẽ q̃ hz folia silꝛia maratro. ⁊ flores silꝛes floribus camomille: Et ista vocat̃ cotula fetida ⁊ latine dr̃ pucida. Et dyascorides vocat eã partemõ Alia est q̃ hz folia silꝛia coriãdro ⁊ flores citrĩos nascẽs iux̃ muros ciuitatis: ⁊ vocat̃ cotula nõ fetida ⁊ latine dr̃ ocul⁹ bouis. ⁊ gre. silꝛ ita sonat butalmos Sz ara. vocat̃ bibar. i. ocul⁹ vacce. ⁊ ideo dicit ad lr̃az D ¶ Butalmos est herba moll' antimo silꝛis: lenes emittens tirsos: ⁊ folia tenuiter scissa ⁊ mollia. silꝛia maratro: flores citrinos silꝛes florib⁹ cãomille. ⁊ ista ſm v̄itatẽ ẽ cotl'a fetida q̃ alio nõie vocat̃ pucida E Et subdit ẽ alia butalmos caul' moll'. fo. coriãdro silꝛia flores citrĩos hñs. nascẽs iux̃ muros ciuitatis: ⁊ ista vocat̃ ocul⁹ bouis l' cotl'a non fetida: ⁊ de ista herba ẽ h̄ v̄itas clare inuẽtibus quam latius inuenies in ca. inferi⁹ de oculo boui ⁊ istius oꝑationis.

Ca. lxxxij.

Buxum est nomē grecum a latinis ex parte corruptum.

Operationes

A Pixos em̄ apud grecos arbor semp virēs est appellata. ⁊ leuitate materie elementorum apicibus apta. Vñ scriptura Scribe inquit buxo arborum. Buxus exprimendis elementorum apicibus vtilis leui materia informat vsum manus puerilis Simul em̄ ā mouet te ip̄a materia q̄ semper viret, nec vnquam suis exuitur folijs ne vnquam spei tue dissimilatōne underis. sed semper tibi per fidem germinet spes salutis: B Plinius. li. xvj. Montes amant ilex ⁊ buxus Itaq; buxus pireneis ac citerijs motibus plurima, berecinthio tractu crassissima in corsica florem non ferendo. Que causa amaricudinis mellis Semen illius cunctis inuisum animantibus. Hec in olimpo macedōie gracilior est sed breuis Amat frigida ap̄ca In igne quoq; que ferro duricia. neq; carbone vtilis neq; flāma: C Buxo folia cōcaua sunt ⁊ non decidunt. Hec arbor in pl'es ramos dispersa sicut ⁊ lochos transmarina. Spississima vero ex omni materie. ⁊ ideo grauissima iudicatur. D Buxus sicut ⁊ hebenus natura gracilis ⁊ neutra fluitat in aquis. E Buxus ⁊ cornus ⁊ olea medulla et apidibus atq; cornicus caret. minimūq; et sanguis habet. F Cariem vetustatēq; buxus non sentit ⁊ rimam fissuramq; spōte non capit. G Et sicut in cipresso terdines nasci prohibet amaritudo. sic ⁊ duritia in buxo: Arida em̄ latius q̄ viridia serris cedunt preter robur ⁊ buxum q̄ pertinatius resistunt. serrarumq; dentes inerti equalitate replent. s. quādo lamine sectiles ex eis fiunt: H Idē in li. xvij Proueniunt buxi tenuissimis q̄nis senisq; virguli colligatis depacti. I Actor Buxus est arbor omnibus nota. Huius ramis vtimur in die palmarum vice palmarum quales oliuarum sunt que in regione nostra non abundant. Huius etiam ligni propter suam soliditatē lenitatēq; ac decorem: ad fabricandas tabellas et cocliaria atq; manubria, et ad alios plurimos vsus aptissimum inuenitur. K Est autem arbor humilis et tenuis: neq; enim multum ascendit nec multum gros cescit De huius autem natura nihil penitus in libris medicorum reperisse me menini.

Ca. lxxxiij.

Bruscus omnibus notus. Paulus ca. de brusco: folia eius sunt folia mirti cum extremitatib⁹ spinosis facies Plures stipites cū fructu rubeo sic fruct⁹ cerasi. ⁊ ē tp̄ati caloris. vt ypocras ⁊ galienus testantur.

Operationes.

A Pau. Succ⁹ folioꝝ ei⁹ exp̄ssus i ore tent⁹ oris vitia emēdat: B Prodest stōacho ⁊ dolori ventris a colera tp̄atus cū lacte ⁊ inūctus vitia oculoꝝ emēdat.

¶ Potatus cum zuccaro emoptoicos sanat. Et petram frangit
¶ Succus eius coctus ⁊ bibitus colera ⁊ menstrua expellit. Pulvis radicis eius vulnera benesanat

Ca. lxxxiiij.

Butirum a buando id est profundēdo est dictum: vt dicit Ysidorus. Sua enim vnctuositate ⁊ humiditate habet imbuere et profundere corpa que contingit. Nam butirum est flos lactis multum habens caliditatis et humiditatis cum dominio aereitatis ratione cuius habet multū vnctuositatis. Est enī butirosa sub naturaliter calida et hūida viscosa ⁊ vnctuosa humane complexioni vicina. vt dicit Ysaac.

Operationes.

¶ Butirum sepe comestum stomachi est humectativum ventris solutivum maxime si recens fuerit. Et ideo antiqui vt dicit Ysaac assimilaverunt butiro oleo mixto pinguedini dicentes. ꝙ si ꝙs acceperit valet screatui de pectore et de pulmone maxime si ibi fuerit apostema. quia proprie est maturativū ⁊ humorum dissolutivū. ⁊ superfluorum pectoris mūdificativū maxime si cum melle vel zuccaro comedatur. ¶ Subdens ibidē Butirum repugnat veneni. membra humectat asperitatem oculorum. eius lotura mollificat ⁊ emundat apostema dissoluit ⁊ maturat. ¶ Vulnera pulmōis gutturis ⁊ pectoris mire sanat. renum et intestinorum morsuras mitigat. nervos indignatos ⁊ contractos seu spasmatos mollificat atq; laxat. ¶ Avicenna Contra venena butirū interius sumptu singulare presidium est. Si intoxicatus butirum in lacte calido resolutum bibat in magna quātitate. Nam vnctuositate sua opilat meatus ne ad cor ascendat subito vis veneni. preterea venenositatem totam ad se trahit ⁊ ipsam innisicat ꝙ vomitum evacuat de corpore ⁊ educit. vbi dicit idem. ¶ Salitur autem aliquantulum butirum vt melius conservet. ⁊ vt eius potentialis humiditas siccitate sal temperetur. Insuper vt eius saporositas augmentetur. ¶ Nam gustui in sapore est magis gratum quādo mediocriter est salitum. quādo nimis antiquatur eius sapor cum odore diminuit ⁊ in gravem odorem ⁊ saporem gustui horribilē trāsmutat. ⁊ tūc nō valz ad cibaria cōcienda. ¶ Valet tamen ad varia medicamina ⁊ vngēta. quia sepe accidit id quod non convenit gule. congruit tamē nihilominus medicine alicui

Ca.lxxxv.

Camomilla Auicēna. Camomilla ē nota. Sz alia est cuius flos est citrinꝰ Et alia cuius flos ē purpureus. Alia cuiis est albus in ꝑmo g̃du est ca. ⁊ sicca Et ſm galienū ꝓpinqua virtuti rose in subtiliatione sua: sed est in modū olei cōuenienter calida. Est āt aperitiua. subtiliatiua. mollificatiua. resolutiua Syas: Camomilla vel antumios herba dr̄ quā alij errantem yridem vocant. eo ꝙ verno ipe florescat ⁊ ad vsum colligat̄. Alij vo camelionem eo ꝙ habeat odorē mali maciani similē. Huiꝰ herbe tria sunt genera differentias in flore habentia: haste sunt vel duaꝝ palmaꝝ fruticose que ramulos multos cū viminibus multis ac tenuibus generant teneraqꝫ ꝑua et angusta folia: Superius vero capitellum habet cum quadam rotūditate. habens deintus florem aureum qui regit̄ exterius alborum aut mellini vel purpurei coloris obiectione folioꝝ magnitudine timi similiū: Nascitur in locis asperis vel circa semitas vl̄ vias: Colligit̄ autē tempe verno maxime virtus est ei radici ⁊ flori omniqꝫ frutici vernātica ⁊ leptomerica. Sera: li: aggreca. behonig. i. camomilla. Eius sunt tres species: et discernunt̄ ſm colores florum solum. ⁊ ip̄a est herba habens virgas longas circiter palmū vnū fruticosos habentes ramulos et folia parua minuta gracilia ⁊ capitella rotunda parua in aliquibꝰ quorum flores albi ⁊ in aliq̄bus aurei coloris. ⁊ flos qui apparet sub capitello ē rotundus habens circumquaqꝫ flosculos similes floribus rute. ⁊ color ip̄oꝝ est citrinus aut purpureus ⁊ nascitur in locis asperis ⁊ super mare colligitur in vere. Et oportet ꝙ reponantur folia ⁊ flores postquam teritur quodlibet de per se et fiant inde trocisci. Galienus. vj. sim. far. capi. antumus id est camomilla dictum q̄dem est in tercio tractatu de hac herba latius: dicatur autem ⁊ nunc summarie ꝙ calefacit ⁊ desiccat ſm primū gradum Est autē ⁊ subtilium parciū ⁊ propterea dyaforetica necnon ⁊ rarefactiua ⁊ laxabil̄ v̄tutis.

Operationes.

A Auicēna. Camomilla sedat apostemata calida mollificando et resoluendo ipsa: ⁊ lenificat dura que non sunt stricta valde B Et bibitur propter apostemata viscerꝫ spissa. mollificat tetanū. ⁊ cōfortat menbra neruosa om̄ia. et est ex medicinis plus ꝯferentibus laxitudini q̄ reliqua. qm̄ caliditas eius est similis caliditati animalis: C Est ꝯfortatiua cerebri ꝯferens sode frigide ⁊ ad euacuandā materias capitis. qm̄ resoluit absqꝫ attractione: ⁊ hec est eius ꝓprietas. D Et confert pustulis oris. sanat algarab distēperata ⁊ more emplastri suꝑposita: alleuiat sputum. aufert ycteritiā. ꝓuocat vrinā egredi facit lapidem ⁊ ꝓpe q̄ ex ea est purpurei coloris. ⁊ cum camomilla quidem

euaporatur: vesica propter dolores frigi
dos. E ¶ Et prouocat menstrua bibi
ta ⁊ sedendo in aqua ip̄ius. et educit em
brionem: ⁊ secundinam. F ¶ Et ꝯfert
yliace et fit inunctio ex oleo eius in febri
bus periodicis. ⁊ bibitur ꝓpter se. antiq̄s
in fine eaꝝ. ⁊ confert omni febri absq̄ for
ti acuitate. cum non est apostema calidū
in visceribus: G ¶ Et quādoq̄ ꝯfert
apostemati cum non est ca: ⁊ est eius ma
turatio loco ip̄ius ponitur in ꝯfortatōne
cerebri ⁊ iuuamento quod confert ī soda
berengesif: H ¶ Sera: auctoritate ga
lieni Virtus camomille est que resoluit ⁊
fluxa mēbra confortat. ⁊ lassitudini ꝯfert
plus omni alia medicina sedat dolores:
⁊ mollificat menbra dura. ⁊ lenit spissitu
dinem cutis paucam. I ¶ Et expellit
febres que fiunt ab humoribus colericis
Et propter spissitudinem cutis quando
in visceribus non est apostema calidū. et
iam facta est digestio. Sed et febres que
fiunt a flegmate ⁊ melancolia: aut prop
ter apostemata que in visceribus sunt q̄n
exhibetur. iuuat iuuamēto manifesto mlt
tum. K ¶ Et ideo ꝯtigit ꝙ ip̄a est vna
de forcioribus medicinis in sedando do
lores ⁊ de melioribꝰ mollificatiuis ex me
dicinis cōuenientibus menbris interiori
bus que sunt post mirach. L ¶ Et ip̄a
⁊ oleum eius conferunt sode frigide. Nā
curat humiditates que sunt in capite per
resolutionem sine attractione: Et h̄ opa
tio est sibi magis ꝓpa q̄ alicui alteri medi
cine. M ¶ Et quando fit emplastrum
cum ea curat scabiem oculi ⁊ palpebraꝝ:
Et confortat cerebrum.

¶ Ca. lxxxvj.

Canapis siue canabū ad similitu
dinem canne vocatū ferunt vel ab
ethimologia greca. q̄m canabum
illi canabin dicunt. Pli: li. xix. Utilissima
funibus canabis. seriť a fauoneo: quo dē
tior est eo tenerior: Semē eius q̄n maturꝝ
est ab eq̄noctio autumni defringiť ⁊ sole
vel vento vel fumo siccať: Ipsaq̄ canab
post vindemiā velliť ac lucubrationibus
decorticata purgať: Optima est alaban
dica: p̄cipue plagaꝝ vsibus: Idem in li.
xx. Canapis nata est p̄mū in siluis: folio
nigrior ⁊ asperior. Auicenna Sehedēgi.
est semen canabi: Et aliud quidē est ortu
lanum Aliud campestre. Humaym dixit
ꝙ arbor campestris scd̄m cubiti q̄ntitatē
in desertis egreditur ⁊ super folia eius al
bedo dñatur Eiusq̄ fructus piperi ⁊ gra
mini assimilatur: Natura est calidū ⁊ sic
cum in tercio: succus eius constrictōnem
soluit. ac solutione flegma ⁊ coleram edu
cit. Palladius li. iij: In februario mense

vltimo canabum conuenit seri terra pin
gui. stercorata rigua vl' plana ⁊ humida
⁊ altius subacta Idez in libro quarto In
mense quoqz martio vsqz ad equinoxium
vernũ tñ potest seri canabum.

Operationes.

A Plinius libro .xx. Semen eius viro
rum genituram extinguere dicitur. Suc
cus ex eo vermiculos aurium et quicquit
intrauerit eijcit. B Sed cum dolo
re capitis tanta vis est ei vt aque infusa
coagulare eam dicatur Ideoqz iumẽtoꝝ
aluo succurrit potata in aqua Radix eius
contractos articulos emollit in aq̃ cocta
Idemqz podagras ⁊ similes impetus
C Auicenna. Canapis campestris re
soluit ventositates et exsiccat fortiter. hu
morqz eius paucus est ⁊ malus D
Ex eius radice decocta fit emplastꝝ apo
stematibus calidis. in locis duris in qui
bus chimi viscosi sedatqz caliditatem et
soluit duriciẽ E Exiccat sp̃ma. solutõe
flegma educit et coleram. visum obtene
brat. stomacho nocet. Succus eius distil
latur ad dolorem auris opilatiuum. ⁊ ad
eius humiditatem similiter. ⁊ oleũ ip̃ius
folia vero eius eradicãt furfures in capi
te. F Idem Ex decoctione canabi
siluestris fit emplastrum herisipile ⁊ apo
stematibus calidis: Eius g̃na difficiles
sunt digestionis: ⁊ stomacho mala: cũqz
plurimum ex corticibus eius sumit̃ inter
secat sperma.

Ca. lxxxvij.

Capillus veneris dctm̃ ẽ siue q̃ ela
psos post alopitiã capillos r̃creet
siue q̃ capilloꝝ fluores coercet Vl'
q̃ sit virgulis nigris lenibus cũ splẽdore
quasi capilli. Nascit̃ ãt in aquosis locis.
Platearius in li. de simplici medicĩa: Ca
pillus veneris frigidus ⁊ siccus est tp̃ate
tñ ex subtili substantia. virtutẽ hz diureti
cam Recẽs multe efficatie est. sed parum
seruari potest; quia herba subtilis est. Ex
herbario. Capillum veneris herba vide
licet q̃ ⁊ politricos dr̃: in parietibus vide
licet nascitur. habet folia coriandro simi
lia. caulem nigrum sed nec florem habet
nec semen. Constantinus: Capillus vene
ris teste galieno inter calidum ⁊ frigidũ
est mediocris

Operationes.

A Platea: Cõtra calefactionẽ epatis
dat̃ aq̃ decoctionis eius: vel de aqua illa
⁊ zuccaro fit syrupus. Si etiaz sit vicium

splenis aliquid additur calidum diureti cum. ⁊ plagelle in succo eius intincte sup ponatur. vel etiam herba ꝯtrita. B ¶ Constātinus. Eius apozima valet hane lituosis: lapidem frangit. Cū vino bibit⁹ veneno resistit ⁊ humoribus a stomacho fluentibus: menstrua ꝓuocat. dolorē pe ctoris ⁊ pulmonis mitigat. C ¶ Et vt dicunt quidam de stomacho ⁊ intestinis deponit coleram rubeam. alopitie valet cathaplasmis. Et scrophis cū aq̄ coctus capite ex eo loto pustulas etiā et putrefa ctionem mundificat. D ¶ Hec in oleo decocta facit ad mulier̄ capillos nutrien dos decoctio eius potata yctericos ⁊ eos qui vrinam difficile faciunt. adiuuat. mē strua mouet. ventris fluxum sistit. E ¶ Capillos etiam cadētes ꝯtinet si cum vi no ⁊ lixiuio coquat̄. Et cum eodem humo re caput abluat̄. F ¶ Item cum vino apposita stomacho ꝓ cataplasmate mor sui canis ac serpenciū medetur. Eius aūt radix est vtilis:

Ca. lxxxviij.

Cardo benedictus: Plinius capi. Cardo benedictus dicit̄ quia ve ris tempore senescit. ⁊ est herba te rissagum specie. ⁊ cum mollicie cauliculis subrubicundis. Nascitur in tegulis et in muris nomen hoc greci dederunt senici on. quia vere canescit caput eius. numero sa diuiditur lanugine qualis est spine in ter diuisuras exeunte. Galienus. vj. sim. far. cap. de cardone benedicto Erigorō siue cardo benedictus l' herba bulne vir tutem habz inflatiuam ⁊ mediocriter dy aforeticam. Dyascorides capl'o Sedum id est cardo benedictus est herba q̄ seni cion vocant. Nascitur in tectis ⁊ ī petris folia habet viridia et densa similia quer cule. sed grossiora ⁊ pinguiora. tyrsū sub rufum capitellum in summitate tyrsi hn̄s in modum viticelle lanuginosum. Vires habet stringentes ⁊ refrigerantes ⁊ eadē prestātes q̄ ⁊ plātago. folia frigida sunt.

Operationes.

A ¶ Folia eius cū floribus in cathaplas matibus cum vīo dulci facta ⁊ imposita inflationes testiculorum tollit B ¶ Et ani plagas sanat. ad neruorum incisi ones cum aceto facit. ⁊ cathaplasmatib⁹ imposita. Ipsa vero potui data offocati ones facit.

Ca. lxxxix.

Cardus: Sciendum q̄ cameleon ē species cardonis siluestris. qui cardus habet plures species inter se differentes. Differt a cameleon. quia in folijs non habet aculeos. Plinius. ca. de cardo. Cardoꝝ duo sunt genera. vnū fructuosius altero. Alterum vnicaule crassius. Utriq; folia spinosa muricatis cacuminibus. sed alterum florem purpureum mittit inter medios aculeos celeriter canescentem ⁊ abeūtem cum aura. stolimō grece vocatur. Item cardus ⁊ folia ⁊ caules spinosas lanugines habet. Itē in anchora Leucantos est dictum spina alba. Est autem alia differentia. q̄ quidam in his multicaulia ramosaq; fiunt vt cardꝰ. Uno autem caule nec ramoso nec enetos quedam cacumine tantum spinosa sunt vt tringil. quedam estate florent vt terralis ⁊ elixenes scolinos. ꝛc.

Operationes.

A Galienus: vij. sim. far. capi. scolimi Scolimos. i. cardus siluestris cuiꝰ radix multitudinem vrinarum educit fetidaꝝ si quis in vino coquens eam bibat et propter hoc fetitudines curat assellarum

B Et tocius corporis purgatiuo hoc farmaco talis humoris ex tota substātia existente que vero scd̄m qualitatem energia quidem ca. in tercio gradu. vel tercō incipiente indicat hoc farmacum: sic. āt iu: ij:

C Plinius capi. cameleonte albe. i. suchaa vl' cardus albus Cum passo mixta vrinam mouet. Ydropicū desiccat lumbricos occidit Nam illa que nigra ē facit ad maligna vulnera q̄ greci vocant cacianculas. ⁊ lentigines aufert.

D Galienus. Cameleōte nigre radix habet quid delicteriosum. vnde extrinsecus est vsus eius ad scabiem et empetiginem et alfos ⁊ om̄ino omnia que abstersiōe egēt et mollitiuis et dyaforeticis miscetur farmacis et fagedenica vlcera sanat catha plasmata:

E Albe vero cameleonte radix ad lumbricos rotundos dat̄ in q̄ntitate oxifabi cum vino austero Afferunt autem eam ⁊ ictericis similem existentem radici magis attamen amarior illa est

F Sera. Radix eius confert fluxui nimio matricis ⁊ ꝯfert om̄ibus egritudinibus in quibus ꝯfert bedeguar. Et fructꝰ eius ⁊ radix conferunt ap̄atōni vulue et apostemati ani: Et radix eius incarnat vlcera quia in ip̄a est virtus ꝯsolidatiua cum temperamento.

G Et idem auctoritate dyascoridis. Cardus est herba Et huiusmodi herba fm q̄ extimo est ꝓpe naturam bedeguar. ⁊ est stiptica ⁊ semen eius est forcius satis. ⁊ confert relaxatōni vulue et fluxibilitati ani. et glutinat vlcera. qm̄ stipticitas eius est pauca sine sup̄fluitate. et radix eius conuenit cursui humiditatum. antiquaꝝ matricum. ⁊ fluxui nimio menstruorum.

Ca.xc.

Camedreos. Plinius.ca.camedreos est herba q̄ latine quercula dicitur et ab aliquibus trizaoga folia habet magna mente similia et diuisa vt quercus: flore pene purpureo aliqui ip̄az serracam dicunt: ⁊ ab ip̄a serram inuentā esse: Sera.li.aggre.ca. Camedreos auc: dias: Camedreos nōiatur quercus terre Nascit̄ in locis petrosis ⁊ asperis. ⁊ ē herba parua longitudine vnius palmi hn̄s folia parua: similia in figura in ortu suo folijs quercus: flos eius est coloris purpurei paruus. Et tempus colligendi est qn̄ semen est maturum. ⁊ colligenda est cum suo semine: Syas. capi: camedreos. Nascitur in locis saxosis ⁊ asperis: frutex ē bipalmis cum folijs minutis ⁊ mente similibus ⁊ amaris florem habet purpureū et minutum sed colligenda est cum semen maturum est. Galienus.viij.sim.farma. capi.camedreos Camedreos ponit eam quis in tercio gradu: siccitatis ⁊ caliditatis ⁊ plus in eo ī siccitate q̄ in caliditate vnde folia eius suot similia folijs querc⁹. Et ideo latini ip̄am querculā vocant.

Operationes.

A Syascorides caplo: cameropa sm translationem nostram Cameropa id est camedreos. viridis et sicca bibita cū aq̄ conquassationibus et tussientibus valet et splenis duricies soluendo medicatur. B In initio ydropisis iuuat mēstruis imperat: aborsum excludit. cum aceto bibita splenem siccat Morsibus venenatis occurrit cum vino bibita ⁊ cathaplasmatibus adhibita omnia similiter facere p̄t melle addito ātiqua vulnera purgat. trita ⁊ oleo mixta caligines oculorum detergit. Omni corpori trita et puncta calefactionē p̄stat C Gal. camedreos predn̄antem habet amarum saporem est āt et acre: quodammō ex quibus videlicet splenem liquefacit et vrinas et menstrua mouet ⁊ grossiciem humorum incidit et eas que in visceribus obstructiōes expurgat D Sera: auctoritate albugeri fit syrupus ex ea ad tussim antiquaz ⁊ ad corruptionem digestionis ⁊ in principio ydropisis. ⁊ ad spasmum. ⁊ quāto syrup⁹ eius erit vetustior tanto erit maioris v̄tutis ad ea que diximus. E Et herba ipsa contrita cōfert fistulis lacrimalium. Et eius decoctio confert yctericie nigre.

Ca. xcj.

Camepitheos grece interpretatur infima pinus a came & pitheos q̄ est pinus eo q̄ fim oñes sui speciel odorē hz pini. Et sciendū q̄ camepiteos & camedreos vnā & eandē hīt vtutem et ꝓpletionem Et sunt ca. & sic in. iij. gradu hal. viij. sim. far. ca. camepiteos. Camepitheos est in desiccando tercij g̃dus in calefaciendo vero secūdi. Sera li. aggre ca. Camepithis. i. camedreos est herba que nascit oñi anno & dilatat eius origo sup faciem terre vndiq̄. Et sunt eius tres species. Una eaꝝ est fortior alijs. & habet folia similia folijs sp vine nisi q̄ sunt mio ra eis & hz sup se humiditatē tenacē & sunt pilosa. & sunt folia illa circa ramos spissa odor eius est sicut resine pini. Et hz flo res minutos glaucos. et radices similes radicibus herbe dicte picorion et semen eius est nigrū. cuius odor est sicut odor re sine pini. & rami eius sunt aliq̄ntulū lōgi & curuati sicut rami herbe que dr̄ bācala

Secunda species est que habet v̄gas lon gitudine vnius brachij et ramulos subti les folia vero et flores in odore similia su pradicte & semen eius est nigꝝ. Tercia v̄o species q̄ dr̄ masculus hz folia subtilia mi nuta albida pilosa & hz virgā asperam al bam. & florem album minutū sup ramos & odor eius est sicut odor prime.

Operationes.

Sera auc. galie. Camepitheos si su matur in potu mundificat a pit et absti git membra interiora qñ est herba sicca. & incarnat qñ est recens & confert sup oñez medicinā hūtibus ycteritiā & vl'iter oñi bus hūtibus opilationem epatis. & ꝓuo cat menstrua qñ bibit cū melle & quando fit nastale. Et ꝓuocat vrinā & co quitur cū mellicrato & bibit. & ofert stran guirie Et qñ est recens hz vtutem multam ꝛglutinandi & incarnādi vulne ra magna & curat plagas et solvit vurici es mamillaꝝ. Dyas. Radix eius bi bitur diebus septem. yctericis medet die bus triginta bibita sciaticis fert opē ma xime cum mulsa. epaticis & dissurijs & ne freticis ꝑstat effectū. tortionibus subuenit hac eñ maxime vtunt in ponto. Elixatura eius dat cōtra vim aconiti. ca thaplasmatibus adhibita cū polenta. et elixatura eius mixta oñia similiter facere potest trita cū caricis et vuꝝ in modū ca tapucie ventrem mollit. cū resina tepida imposita sordida vulnera purgat melle addito causas matricis cōponet. Vurici es vulneꝝ solvet & paracolesim ꝑstat.

Galienus. Camepitheos in gustu q̄ dem forciorem habet saporem q̄ acrem. in energia vero abstergit vlcera plus q̄m calefaciat. propterea in arteticis & oñio q̄bus obstruunt faciliter epata bonum ē farmacum. Ducit autem & menstrua bibi tum & cum melle apposicum. est vero & di uretic farmacum. quidā v̄o dant scia ticis coquētes in mellicrato. Virtus v̄o hui⁹ herbe magꝝ vlcera sanare pōt et putridosa vlcera sanat. vuriciesq̄ ma millis dyaforat.

Ca.xcij.

Carui. Platerius. Carui appellatur semen ⁊ herba in tercio gradu calida ⁊ sicca. In transmarinis parbus ⁊ in Sicilia reperit̃ in quantitate multa ꝑ annos qninqꝫ seruari potest Virtutem diureticā ⁊ diaforeticā hꝫ.

Operationes.

A Unde vinū decoctionis eius cōfert strangurie ac dissurrie. puluis etiam eius in cibis sumptus digestionem confortat ventositatem excludit. ⁊ positum in salsamētis appetitum excitat. B Cōstantinus in libro graduū. Carui est calidum ⁊ siccum in.iij.gradu. ventositatē ⁊ inflationem dissoluit stomachūqꝫ corroborat lumbricos occidit digestiuā v̄tutem confortat. vrinam prouocat. C Auicenna. Carui est proximum dispositionibus anisi. ca. est ⁊ sic. in.ij. Expellit vētositates ⁊ exsiccat ⁊ nō est in subtiliatione cimini Confert tremori cordis. Est bonū vermibus interficit em̄ eos. D Pli. li.xix. Careum gentis sue nōie appellatū in quacunqꝫ terra seri vult eadē rōne qua olusa crum laudatissimū tñ in caria. ꝓximū in frigia. E Dyas: Careos semē omnibus notū v̄tus est illi calida et vnctualis aniso similis eustomacha. misceturqꝫ antidotis ⁊ oxiporijs. Radix eius comedit̃ cocta sicut pastinaca. F Cōstantinus vbi sup̄ Siluestre carui qd̄ dr̄ cardumeni valet epilenticis diuqꝫ tussientibus. sciaticis. nefreticis. strāguiriosis. ac reptiliū morsibus G Tortionē ventrisqꝫ dolorez degssa vētositate ac viscoso flegmate curat. cū aceto impositū scabiē impetiginem. alopitiā sanat. de q̄ q̄ fumigatus fuerit stridorem ei ꝓuocabit.

Ca.xciij.

Cardamomū. semē est videlicet nasturcij qd̄ in arabia nascit̃ et alijs locis. Sꝫ eligendū ē fragile. flauū plenū g̃uedīe ⁊ q̄i lentū sꝫ nō rugosū clausum ⁊ si frāgat̃ puluerosum. gustuqꝫ subamarum calefaciens odore suaui ⁊ graui

Est autem calide virtutis aliquid habēs amaritudinis: Plateari⁹: Cardamomū est fructus vel potius semen cuiusdaz arboris. ⁊ est calidum ⁊ siccum in secundo gradu. maius melius est. Et habet aliq̄ntulum acuminis ⁊ dulcedinem inmixtaz Per annos viginti potest seruari v̄tutem habet ꝯfortandi ex aromaticitate dissoluendi ⁊ consumendi ex qualitatibus.

Operationes.

A Platearius. Cardamomū valet cōtra sincopim et cardiacam passionem ex frigida causa ⁊ ad debilitatem stomachi id est in digestionem confortandam: ad appetitum ꝓuocandum: ⁊ cōtra vomitū ex frigida causa. contraq; debilitatem cerebri. B Ex epistola Ypocra: Cardamomum calidam virtutem habet: ⁊ aliquid amaritudinis. quia lumbricos occidit. ⁊ scabies fortiter sanat: C By ascorides. Cardamomū lumbricos latos occidit. cum aceto bibitum scabiez sanat et expurgat cum aqua vero calida ꝓdest epilenticis. tussim mitigat. D Sciaticos curat. paraliticos sanat. Et qm̄ aliquid habet caustice virtutis: et quemadmodum synapis relaxat. Ideoq; ventris tortionem ⁊ inflationem relaxans sanat: vrinam ⁊ menstrua prouocat. E Potatumq; partū expellit: animalia ventris excludit. Serpencium morsibus occurrit: F Cum vino neufreticos adiuuat. Ictosq; scorpionū vel serpentium oim̄ salubriter curat vesice lapidis frangit menstrua fumigando deponit. G Auicenna. Cardamomū quoddā ē magnum sicut cicer nigrū. qd̄ cum frangit̄ interius habet granū album mordicās linguam sicut cubebe: Et aliud est paruum sicut lens: etiaz aromaticum. calidū est ⁊ siccum in: iij: g̃du. Et in ipso est cum calefactione stipticitas. proprieq; in illo qd̄ habet caput ⁊ ꝓprie in capite ip̄ius. Cōfert nausee ac vomitui cum masticis aq̄ vtriusq; granati. H Constantinus in libro graduum Cardamomi duo sunt genera. maius ⁊ minus. vtrūq; in primo gradu calidum ⁊ siccum. Sed maius est minoris caloris ac ponticitatis: ⁊ magis odorferum. I Ideo stomachum cōfortat. ⁊ digestionem adiuuat. Vomitū colericum arcet cum ligno aloes mastice ac succo mēte potatum. extinguit flegma maxime suis corticibus bibitum. Cortex ei stipticior est ⁊ stomachi confortantior:

Ca. xciiij.

Cartamus. Johānes mesue. capl̄o de cartamo. Cartamus duorum modorum est: Est em̄ domesticus ⁊ siluestris: Et dixerūt quidaz q̄ nil est de speciebus cartami ⁊ elongati sunt. Cartamus de quo hic loquimur est domestic⁹ ⁊ melior pars plante ip̄ius est semen: Et post illud flos eius. ⁊ melius semen eius est qd̄ ē albū planū plenū ⁊ g̃ssum: cui⁹ medulla ē vnctuosa pinguis ⁊ cortex tenuis.

Et melior flos eius est q̄ est sicut pili croci Et est ca. in p̄mo gradu siccū in secundo: Et flos eius est minus ca. Et siluestris est calidior ⁊ siccior: Et in eo est virtus lacticiniorum remissa. Est autem cartamus aperitiuus. abstersiuꝰ conturbatiuus faciens nauseam. Auicenna li: ij. ca. de cartamo. Cartamus alius est domesticus: ⁊ alius est siluestris. qui siluestris ca: est in. ij: gradu. sic. in tercio: ⁊ domesticus ca. in. j. gradu. sic. in secundo. Dyascorides capitulo cincu ſm translatiouem nostraz. cincu id est cartamus folia habet oblonga ⁊ diuisa ⁊ aspera et spinosa. tyrsum habet longum ⁊ spinosum in quo sunt capitella obrotunda cum flore croco. semē album habens obrusum ⁊ oblongum ⁊ angulosum. flores eius multi exsiccant Serapiō libro aggregatoris ca de cartamo auctoritate dias. Cartamus est ex eo dōesticus ⁊ siluestris. Domesticꝰ hz folia lōga aspera alta spinosa diuisa. ⁊ habz stipites longos duorum cubitoꝝ spinosos. ⁊ sup eos sunt capitella in magnitudine oliue maioris in quibus est flos croceus simils croco ⁊ habet semen album ⁊ oblongum angulosum.

Operationes.

A Johannes mesue auctoritate pauli Accipe medulle eius. ʒ. x. cordumeni. ʒ. j. ſ. fac ex eis g̃na sicut cicercula. ʒ. v. soluit enim sufficienter. B Et dicit etiam liga ex medulla quātitatem sufficientem in panno. ⁊ suspende in oximelle. quādo coquitur. ⁊ erit solutiuū: ⁊ ꝓpe si fuerit oximel squilliticum C Et idem auctoritate aligaselis. Accipe eius medulle aureos. xxij. penidie aureos: iiij. cordumeni zinziberis ana aureum aggregent̄ om̄ia cum melle ⁊ fiant forme sicut nuces. ⁊ da vbi oportet vnam vel duas. D Et idem auc. galie. Coquatur medulla eius in iure galline vel galli cum spēbus ⁊ propinetur vbi oportet. E Et dixit etiā fiat ex medullis eius ⁊ ponderis tercia ipsius ex amigdalis et sexta ex pineis: et aggregentur om̄ia cum melle ⁊ decoquant̄ cum succo squille. ⁊ fiet hec mirabilis iuuamenti ad ea que dicemus: F Et trahitur em̄ ab ea oleum iuuamentorum multoꝝ ⁊ eius opatio est sicut olei de ben ⁊ oleis de amigdalis. Et solutōne educit flegma ꝑvomitum similiter ⁊ aquositatē Et valet ad egritudinem ex eis sicut ē colica ⁊ cristerizatur: G Et mūdificat pectus ⁊ pulmonem ⁊ proprie loch predicti. ⁊ clarificat vocem ⁊ similiter oleū ipsius: H Et vsus eius in spermate augmentum facit. Flos vero eius cum aqua mellis remouet yctericiam. I Auicenna. Oleum eius est propinquum oleo vrtice. verumtamen debilius et est ex eis que caseaut lac ⁊ nutrimentū eius est multe paruitatis. ⁊ mundificat pectus. ⁊ clarificat vocem. ⁊ est malus stomacho. ⁊ caseat lac in stomatho. ⁊ aufert colice: K Dyas. Semen eius datum cum mulsa vētrem purgat cacostomaticum est ⁊ dulce multum: ⁊ ip̄m vētrem deponit amigdal̄ ⁊ nitro mixtum et aniso cū melle cocto accepte ante cenā due vel tres velut nuces ventrem mollit. digestionem prestat. L Sera. aucto. dyas. Quando terūtur capilli cartami siluestris aut flos ⁊ bibūtur cum pipere ⁊ uino cōferunt puncture scorpionis. M Et quidam putauerunt q̄ si quis percussus a scorpione tenuerit radicem eius in manu sua nō senciet dolorem eius. Et quando ꝓijcit eā tunc senciet

Ca.xcv.

Calamus aromaticus a similitudine calami vsualis vocat̃. Signit̃ in India mltis nodis geniculat⁹ fuluus fragrans spūs suauitate. Qui cū frangitur in multas ꝑtes fit scissilis. similans gustu casiani cum leni agrimonia remordente. vt dicit Ysidorus in li. ethimologiaꝝ. Byas. Calamus aromaticus in India nascit̃: ⁊ est optimus colore ruffus cum nodis spissis. ⁊ cum frangit̃ scissilis ⁊ arenosus apparz ac fuluus. odore suaui gustu ⁊ viribus stiptico atqꝫ glutinoso. Plinius: Juncus odoratus nihil differt a ceteris sui generis aspectu: Sꝫ calamus odoratus p̄stantior est: Odore statim de longinquo īuitat: mollior tactu meliorqꝫ qui minus fragilis. Et quia solo se poti⁹ q̄ qui raphani mō frangit̃. Inest āt fistule araneum quod vocant florem. Auicenna Calamus aromaticus calidus est sicc⁹ vsqꝫ ad fm. Melior est ille qui ē lacinctīe coloris propinquos habens nodos: qui in plurima frusta frangitur. ⁊ cuius cāna plena re simili tele aranee. ⁊ in masticatōne eius est acuitas. Et eius contritum est boni odoris. Et est declinans ad citrinitatem ⁊ albedinem: Est āt subtiliatiuus In ipo eñ est substantia subtilis. sicut in pipere ⁊ cinamomo ac reliq̄s spēbus huiusmodi. In ipo est stipticitas pauca cū acredine: Et in eius substantia sunt terreitas ⁊ acreitas. ⁊ est bone ꝯmixtionis ad eq̄litatē ꝑtinēs. Sꝫ ei⁹ exsiccatio maior ē.

Operationes.

A Cōfert occultationi sanguinis mortui. ⁊ contritioni lacertoꝝ: et apostemati epatis. ⁊ stomacho ac tussi. valet etiā ad tumorem: abstergit visum. apostemata resoluit. menbra expulsionis ꝓuocat. Et cum semine apij confert renibus ac distillationi ruine vrine B Constātinus in li. g̃duū. Calamus est subtil'. citrini coloris: ꝯcauus. desiccatiuus: ⁊ facilime rūpitur: digitis ꝯstrictus. in Judia ⁊ persia nascitur: sed laudabilior est indicus. Est autē ca: ⁊ sic. in. ij. g̃. Valetqꝫ ad dolorem stomachi ⁊ epatis potui dat⁹. Menstrua ꝓuocat. ⁊ veteri tussi ꝓdest si suffumigiū inde fiat. Ad strīgendū q̄ꝫ sanguinis fluxum valet. C Platea. Calamus aromaticus ca. est ⁊ sic: Quidā repit̃ in ꝑsya q̄ citrinus est. Et eo phisici non vtuntur. Ali⁹ in India q̄ subalbidus ē ⁊ eo vtunt̃ Est āt radix cuiusdā fruticis valde arōatica. calamo similis quia concaua est. Cū eñ colligit̃ quoddā lignū quod interius est exhitur. Eligendus est autez calamus subalbidi coloris qui cum frangit̃ non facile puluerizatur ꝑ tres annos seruat̃ Habet virtutem ꝯfortandi: Puluis eius valet ꝯtra dolorem stomachi ex frigiditate vel ventositate. Ad digestionem stomachi confortandam. datur puluis eius cū puluere cinamomi. hoc etiam valet ꝯtra cardiacam.

Ca.xcvj.

Calamus agrestis siue aquaticus: Actor. Calamus est arūdo vl' arūdinei generis Sz est etiā calamus aromaticus de quo sup̄ ꝓximo capittulo Isidorus.li.xvj. In stagnis indicis arundines calamiq; dicunt̄ nasci. ex quoꝝ radicibus expressum suauissimū succū bibunt Indi. Unde ⁊ varro Indica non magnū in arbore crescit arundo Illius ⁊ lentis p̄mitur radicibus humor Dulcia cui neq̄ ant succo comedere mella. Glosa super Ysaiam.xij. Calamus de quo carta fit medulla habere videt̄ ⁊ non esse vacuus sed gilis est ⁊ cito marcescit Unū scriptum est Calamus ⁊ iuncus marcescit

Operationes.

A Byas. Calamus agrestis maior est in om̄ibus agaricis Quē si comederint animalia citius infert mortē. ⁊ maxime ille qui nascit̄ in babilone ⁊ in parnaso. Hastas habet mltas folia edere similia. flos eius albus et odoratiuus semen vero minutum ⁊ bonum. Radices quiuq; vel sex habet albas ⁊ longas et dulces vnius digiti grossitudinem hūtes: B Et ei⁹ elixatura ꝯficitur medicamentum quod tollit caligines oculoꝝ. C Elixatura radicis eius tantū p̄t q̄ntum ⁊ radix: D Semen eius diureticū est Nanseaꝫ ꝓuocat. ventrem stringit. In Cicilia nascitur. que bouem impinguat si fuerit viridis comesta:

Ca.xcvij.

Caparis siue caparus. Isido: in li: ethimo.xvij. Caparis dici videt̄ eo ꝙ habeat in sumitatibus rotūda quedam seminū capitella. Pli.li.xix: Diximus inter peregrinas frutices de caparo non vtendū transmarino. innocēti⁹ est ytalicum. feruut illos q̄ cottidie edunt paralisi non ꝑiclitari. nec lienis doloribꝰ Platearius. Caparis siue caparus. Herba est vel frutex in transmarinis partibus cuius cortex p̄cipue ꝯuenit vsui medicie.

In principio veris colligitur ⁊ desiccat̃. p̃sex annos in multa efficatia sernat̃. Eligendus autem est cortex qui cum frangit̃ nõ pulverizatur ⁊ qui aliq̃ntulũ subrufus est ⁊ subamarus. flores em̃ adhuc tuberosi colligi debent. quia iam dilatati nõ valent. Cum sale ⁊ aceto conditi seruantur: Constãtinus in libro g̃duũ. Capari sunt in secũdo gradu calidi ⁊ sicci. Horum radix ⁊ frondes ⁊ poma ⁊ semen intrant medicinam. Magis tamen cibo poma ⁊ frõdes: radix vero medicine pertinet.

Operationes.

A Syas. Caparis schirosim splenis super om̃ia medicamina iuuat. frutex eius spinosa super terram sparsa. vnctiõe plena. habens folia cydonie similia. semẽ ãt sicut oliua Radices magnas ⁊ multas locis aridis ⁊ maxime in muris nascit̃.

B Semen eius ventrem mollit. Comestum autẽ ca costomachum est. Radix ⁊ semẽ cũ vĩo bibita splenẽ attenuant. vrinã prouocãt. sanguinem deponũt. sciaticis ⁊ paraliticis bibita mirifice prodest. mẽstruis imperat. semen eius coctum cũ aceto ⁊ ore retẽtum dolorem dentiũ mitigat: radix eiꝰ trita ⁊ imposita duricias ⁊ scrofas spargit Succus eiusdem auri infusus vmes occidit C Ysaac. Capari sunt ⁊ radix ⁊ frondes. ⁊ fructus eius om̃es calidi in. ij: gradu. quod testat̃ eorũ ponticitas acumen ⁊ amaritudo: D Ideo incidunt ⁊ dissoluũt ⁊ mundificãt stomachum a superfluis humoribus: E Opilationem splenis ac epatis aperiũt. ⁊ duritiam soluũt. vrinam et menstrua p̃uocant: F Meliores sunt secundum medicinam q̃ scd̃m cibum qm̃ illaudabilis nutrimẽti sunt. vtpute colerici nigriq̃ sanguinis generatiui neruos etiaꝫ stomachi impediunt et percutiunt assuefacti: vnde oportet eos elixos manducari: ablataq̃ eorum aqua conditos cum oleo et aceto. Qui si cum carne vel alio comedãtur. nõ absq̃ coriandro manducãdi sunt cuius naturam temperiem magnam eis prestat. G Platearius. Capari virtutem habẽt incitandi appetitum. humorem in ore stomachi existentem digerẽdi stomachum confortant: infrigidatum calefaciunt cibus em̃ sunt ⁊ medicina. H Contra vitium splenis ⁊ duriciez epatis valet vinum decoctionis caparis. I Succus foliorꝫ eius auribus inmissus vermes necat. valet etiam herba hec ad yliacam passionem ⁊ arteticam.

Ca. xcviij.

Camphoraca Platearius. Cãphoraca est herba cuius succꝰ est camphora. multipliciter vtilis ĩ medicina sicut videlicet in isto caplo habetur Hec herba nostre camphorace similis est In fine veris colligit̃ ac terit̃. et inde succus eius exprimitur. Quod feculentũ est residet ⁊ abijcitur. quod liquidius ac purius retinetur. Soli exponit̃ ⁊ exsiccatur ac desiccata in camphoram reducit̃ Idẽ

¶Camphora est in tercio gradu frigida et sicca. dicunt quidā sed falso gūmi esse. cū sit succus herbe cuiusdā (teste diascoride multisq; alijs) herbaq; ipa dr̄ cāphora ca. vt in ꝓncipio huius capli dixi. ¶Cāphora eligenda est alba ⁊ lucida. ¶Mā turbulenta nō est adeo adeo bona. ¶Et admixtione autem vernicis sophisticat dū inter ipius camphore. ⁊ ex admixtione similis est in odore. ¶Discernit autem quia vernix solidam habet substātiam ⁊ difficile frāgitur. camphora vero cito. ⁊ si tractet in manibus. de facili pulverisatur. ¶Cāphora nisi artificiose servet de facili perditur ¶Est eñ aromatica. ⁊ omne aromaticum est fumosum ¶decoq; in fumositate solvit ¶Servari ātpōt in vase marmoreo. ⁊ melius in alabastro: servaturq; in efficatia mlta in psillio vel in lini semine vl'milio per annos. xl.

Operationes.

¶Contra calefactionē epatis pulvis eius cum solatri succo ꝓficit. in q̄ plagelle intincte sepius epati supponunt. ¶Contra fluxum sanguinis e naribus fiūt magdaliones ex pulvere ipius. ⁊ ex pulvere semis vrtice vsti atq; cōfecti cum succo sanguinarie ⁊ imponunt naribus. si vero fiat fluxus ex ebulitione sanguinis vel ex epate: pulvis eius camphore cū aqua frigida ꝓficiatur. ⁊ plagelle infuse fronti et timporibus ⁊ gule. ⁊ epati supponantur. ¶Contra maculam oculi conficit pulvis eius cum aq̄ rosax. addito feniculi succo in vase ponat eneo ¶Cōtra faciei pannū ⁊ ad faciem clarificandā. ꝓficit quoq; cū aqua rosax. addito albo atq; mūdissimo. ¶Contra libidinē odorem camphora p nares. ¶Mimia eñ actiōe frigiditatis spūs inspissat. corp⁹ infrigidat ⁊ libidinez stringit. vñ camphora pernares castrat odore mares. ¶Cōq; satis cōpetenter ponit in syrupis. ꝓ acutas egritudines. ¶In freneti ꝓpetēter ꝓvocat sternutatiōes si pulvis eius distēperet cū oleo rosax ⁊ penna intincta pnares intinguat ⁊ in alijs fez acutis. q; non augmentat calorem nec naturam. ¶Avicenna. Usus camphore facit canicie ⁊ ꝓhibet apāta calida ¶Et cū aceto prohibet fluxum sanguinis nariū. aut cū expressione dactiloz aut cū aqua mirti. ¶Et confert sode calide. ¶Et removet vigilias. ¶Et ꝓfortat sensus calefactoz. ¶Et confert alcole vehemēter. ¶Et ꝓfert in medicinis obtalmie calide. ¶Et abscindit coitum. ⁊ generat lapidē renū ⁊ vesice ¶Et stringit fluxū ventris colericū

Ca. xcix.

¶Amsice aut sicen. ꝓyas. ca. cāsice ¶Hastas hz longas digitoz q̄tor in terra ꝓiectas lacrimo plenas: folia sunt eius lenticule similia sz minora ⁊ tenuiora semen habet sub folijs rotūdū sicut peplū ⁊ est sine flore radix ē illi tenera ⁊ inutilis:

Operationes.

¶Cyas. ¶Hasta ei⁹ trita cū vīo ⁊ vt pessariū supposita dolorē matricis mitigat. ¶Cathaplasma tib⁹ adhibita tūores sppit

dauos corpis tollit. mirmiceas mundat cocte ⁊ cõmeste ventrem soluũt. Idez succus ip̃ius facere potest. succus ip̃e perunctus ictus scorpionũ mitigat. suffusiones ⁊ caligines oculoꝝ addito melle curat. Nascitur vero saxosis locis ⁊ asperis.

Ca. c.

Cataputia. Ysido. li. ethimo: Cataputie due sunt spẽs: Maior videlicet ⁊ minor. Maior est sicut arbor ficus licz minor: folia eius sunt sicut folia platani semina eius stant in arbore sicut vue. Minor habet hastam duoꝝ palmoꝝ ⁊ inanem. folia similia amigdalis sed longiora. semen eius in cacumine virge rotũdum. deforis nigrum. deintus albũ. Sũt em̃ ambe quasi eiusdem ꝯplexionis ⁊ virtutis. sunt em̃ ca. in tercio. ⁊ hu. in primo. virtutem habent purgandi flegma principaliter: secũdario coleram ⁊ melancoliam. Sera. li. aggre. ca. cathua. i. catapucia auc. dyas. Cataputia maior que vocatur cathua est arbor in magnitudine ficꝰ: habens folia similia dulb: nisi quia sunt maiora leniora ⁊ nigriora. stipites ⁊ rami eius sunt concaui sicut ⁊ canna. ⁊ habz semen velut in ramis asperum: ⁊ qñ excoriatur semen eius est simile kirat. ⁊ ex eo exp̃mitur oleum de kerua. Minor est planta quam multi computant inter lacticinioꝝ species: habet stipitẽ vnius brachij lõgitudinem hñtem. ⁊ concauũ in grossitudine vnius digiti ⁊ in summitate stipitis ramorum sunt ramuli parui ⁊ ex folijs q̃daz sunt sup̃ stipitem. et quedam sup̃ illos ramulos. sed folia que sunt super stipitem. sunt longiora similia folijs amigdale nisi quia sunt latiora ⁊ leniora. sed folia q̃ sũt super ramulos superiores sunt minora folijs stipitis et sunt similia folijs aristologie lon. appropinquantia similitudini foliorum edere. et habet fructum in summitatibus ramulorum triangulatũ et velut rotundum sicut grana capari. et inter ipsum sunt sem̃ina que diuidunt̃ p̃ parietes que sunt in eo que semina sunt in magnitudine orobi. exterius subnigrum habentia colorem: sed quando excoriant̃ sunt alba. ⁊ habent saporem dulcem. ⁊ hñt radicem subtilem in qua nullum est iuuamentum. Galienus: vij: sim. far. ca. cicri. i: catapucie fructus qui purgat: Abstersiuaz ⁊ dyaforeticam habet virtutem: ita autẽ ⁊ flos sed omnino debiliorem oleum vero quod ex fructu est: est calidius. subtiliꝰ ⁊ dyaforeticum.

Operationes.

A Sera. Cataputia maior habet v̄tutem que abstergit ⁊ resoluit. Et v̄tus foliorum debilior est v̄tute granorum. sz oleũ eius est calidius ⁊ subtilius oleo oliuarũ: ⁊ propter hoc resoluit plus eo Ex semine eius fit oleum quod non administrat̃ in cibis: sed in lucernis: ⁊ ponit̃ in vngẽtis.

B Et quando excoriantur ex granis eius. xxx. ⁊ terunt̃ ⁊ bibunt̃ purgant coleram ⁊ flegma ⁊ humiditates aquosas. et cõmouent vomitum ⁊ fluxum ventris:

Et grana quidem eius sunt grana dura. laxant stomachū laxatione forti. Et ꝓuocant nauseam ⁊ vomitum. C ¶ Et qñ grana eius terunt̄ ⁊ fit emplastꝝ cum eis mundificat empetiginem D ¶ Et qñ fit linitio cum oleo eius solo aut cū aceto sedat apostemata mamillaꝝ. E ¶ Et tempus quando debet fieri illud oleum ē qñ cadūt grana a cortice suo: quod oleuz confert scabiei. ⁊ vlceribus humidis que sunt in capite. ⁊ apostematibus eorum: ⁊ coartationi oris matricis. ⁊ cicatricibus fedis que remanent post solidationē clauorum. ⁊ dolori aurium qñ miscentur cū aliquo vngento fortificante oꝑationem eius. F ¶ Et quādoqꝫ laxat ventrē. Et expellit lumbricos. Et idem auc. bedigoras Proprietas granorū eius est ꝙ dissoluunt. subtiliant ⁊ fortificant mēbra ⁊ incidunt suꝑfluitatem. Et conferūt lepre. Et similiter oleum eoꝝ G ¶ Biascorides Virtus cataputie minoris est catartica. septem grana accepta aut nouez sicut catapodia comesta. et similiter ca. aq̄ accepta. flegma ⁊ coleram deponit. H ¶ Succus ex eo fact⁹ sicut de titimallo oīa similiter facere potest. folia eius cū gallina aut iuscello accepta ventrem soluunt. I ¶ Sed catapucie maioris si. xxx. grana purgata fuerint accepta. colerā ⁊ flegma ventris deponunt. vomitum ꝓuocāt gustu non bono hec purgatio stomachum ledit. K ¶ Contritum et impositū maculas limpidat: folia eius trita cū polēta tumores oculoꝝ spargunt duricies om̄es māmarum ⁊ tumores compescunt. Ignē sacꝝ sola extinguūt ip̄m cū aceto mixta.

¶ Ca. cj.

Caulis. Ysidorus. in libro ethimologiaꝝ. Caulis est generaliter herbarum vel oleꝝ medius frutex. qui vulgo tyrsus dr̄ eo ꝙ a terra sursum ꝯscendat Ex quo deriuatū est vt specialiter q̄ddam genus oleꝝ caulis diceret̄: qꝛ tyrsus eius plus ceteris om̄ibus coalescit. i. crescit. Auicēna. Caulis corpus naturaliter est humidis foliis: siluestris autem est calidior ⁊ siccior. ip̄e totus ē calidus ī ꝑmo siccus in secundo. Caulis siquidē Alius est domesticus: alius siluestris: alius marinus et alius caulis aque. Siluestris est amarior ⁊ acutior ⁊ a cibo remotior: Est autem grossi nutrimenti ingrossans sanguinem. Et inflat et facit corpus dolorosum. Maturatiuus est autem ac lenificatiuus. ⁊ desiccatiuus. ꝓp̄e qñ decoquitur ⁊ ab eo prima aqua effundit̄. Eiusqꝫ nutrimentū est paruū ⁊ humidius nutrimēto lencium. Et sanguinem facit malū. Cū ergo cum carne pingui ⁊ gallinis decoq̄

rur parum bonus efficitur. Palladius. li. tercio In mense februario caules serunt quia toto anno seri possunt solū pingue satis subactum diligunt. Argillaz gla ciem timent Babulone arenis non dele ctantur nisi phēnis vnda succurat. Om nem statum celi patitur caulis. frigidum magis. contra austrum positi citius ferūt contra septentrionem seruis. sed hoc et lapore caulis vincit et robore. cimis dele ctatur. et ideo ponende sunt plante p bul bos arenarum. Gaudet stercore. et sarco latione. Rarius positus qualescit. celeri⁹ coquitur virore seruatur. si dum est tritū vel quatuor folioz. nitrum tritum cribel lo desuper spargas et speciem pruine ca pentis immittetur.

Operationes.

Avicenna. Caulis habet pprietatē insedatione doloz. stipticus est ei⁹ cinis et fortis exsiccatōis. Siluestris et marinus et domesticus maturant flegmones atq; duricias. Idem caulis cōsolidat et phibet fraudulentis ambulationē. po nitur cum albumine ouī sup adustionē. Tremori confert cum fenugreco em bracatur sup podagraz. Eiusq; decoctio super dolores iunctura. Iterū Eius de coctio ac semen tardant ebrietatem.

Cōfert etiā furfuri⁹ et fit caput purgium cum succo eius Ex eius pētatibus fit exsiccatio lingue facitq; somniū. et ob tenebrat visum. Cum succo eius aut decoctione ipius cum oleo sisamino fit gargarismus contra pfocationem. Et eius cōmestio clarificat vocem. Est autē malus stomacho Succus ei⁹ cum vino depassis confert spleni et bycterice. provocat vrinam et menstrua. Eiusq; se men vermes interficit cum lupinoz aq. Cinis radicis lapidem frangit. cau lis marinus declinat ad salsedinē et ama ritudinem. et ideo lenit naturam. solvitq; pecū pingui carne Eius fo. sunt sicut ari stologie q̄ oriunt ex vna radice. Succus eius cum vino pfert morsibus etiā canis rabiosi: Dyascorides. Cauliculi ortivi elixi et non valde pcocti ventrē mol liunt Nam caulis tyrsus si forcius elixet ventrem abstinet. et maxime si in calido ci nere coquatur. Qui nascuntur in egipto amari sunt. Et si cōmesti fuerint caligines oculoz detergunt Typicis pro sunt crudi cōmesti. ebrietatem in puinio non admittunt. Ysaac. Caulis sic cus est et frigidus in pmo gradu. turbidū et melancolicū generat sanguinem odorē dantem. Caules estivi vstionē san guinem generant. colerę enim vste vicini sunt et mūdificativi: Hyemales vo non tante acuminis sunt. sed vis eorū ventrem humectat. et vrinā puocat Noz ius bibitum ventrē solvit. Et sine iuri cō mesti eundē pstipāt. corpus em̄ coz siccū est. vñ et constipativū Ideoq; vt ab eorū nocumento tempetur elixent. et aqua pie cta in alia coquant cum pinguissima car ne pecudis vel suis.

Ca.cij.

Cauda equina. Auicēna li:ij.capi. de cauda equina. Cauda equina ē planta nascens in locis concauis. ⁊ in vallibus hn̄s stipites cōcauos ad rubedinem declinantes. asperos duros. nodosa cum nodis intrantibus. ⁊ apud nodos sunt sicut folia squinanti minuta spissa. ⁊ adheret arbori cui appropinquat. deinde generant̄ ex ea extremitates pl'es sicut cauda equina ⁊ habet radicez durā est fri. in p̄mo. sic: in secūdo: est stiptica et ꝓpe succus eius est vehementis exsiccationis sine mordicatione. Galie. vj. sim: far. capi. de cauda equina. Virtus hui⁹ plāte est stiptica cū amaritudine pauca: ⁊ propter hoc desiccat violenter cum mordicatione: Est fri. in primo. sic. in. ij. Paulus: ca. de cauda equina: Est quedam cauda minor que grece vocat̄ corsanda habens stipitez subrufum ⁊ folia supiora minora Byas: ca. Hipparis siue anabasis: Hipparis. i. cauda equina aut anabasis. nascit̄ in locis humidis ⁊ in monumentis. habz hastas rufas ⁊ asperas ⁊ nodosas que haste quicquit vicinū habent alligāt. in quibus folia sunt in summitate acuta ⁊ tenera ⁊ iunco similia ⁊ spissa sursum ascendētia. Pec etiam aliquotiens de pariete pēdet comis plena abundantius ⁊ nigris sicut caude. radices sunt ei lignose ⁊ dure. virtus est ei stiptica:

Operationes.

A Auicenna: Cauda equina est valde iuuatiua ad fluxum sanguinis cōsolidat vulnera ⁊ vlcera mirabilter: Et si ī eis sūt nerui ꝯsolidat etiam: Cōfert qn̄ linit̄ aut fit ex ea emplastꝝ intestinis: Confert etiā apostematib⁹ calidis stomachi ⁊ epatis ⁊ ydropisi. ⁊c̄. B Gal'. Vulnera maxima quinimo ⁊ ꝯ̄ emissionē sanguinis ⁊ fluxum muliebrē. Et ꝯ̄ dissinterias etiā ⁊ ceteros ventris fluxus hec herba farmacū validum est cum aqua ⁊ vino Scribūt āt quidā hāc vesice necnō subtiliū intestinorum vulnus sanare. C Succus autē ei⁹ emorrosagijs que ex naribus confert ⁊ fluidis passionibus ventris cū aliq̄ vino pontico bibita. vel cū aq̄ si ꝯtingāt fe. D Paulus Cauda equina minor curat ⁊ delet antracem sumpta ⁊ emplastrata. E Byas. Succus eius naribus sanguinem ꝓfluentem abstinet. Bissintericis cū vino bibita medicat̄: vrinā ꝓuocat folia eius imposita vulneribus recentibus paracolesim faciunt. ⁊ radix ⁊ herba eius tussientibus ⁊ ortonoicis medicant̄. cōquassationibus opitulant̄. dr̄ vero incisiōes vesice ⁊ intestinoꝝ solidare: F Serapion. auc. dyas. Quando folia eius piscātur ⁊ fit cum eis emplastꝝ conglutinat vlcera recētia. ⁊ si sint nerui incisi ꝯsolidat eos: Et decoctio radicis ⁊ folioꝝ eius qn̄ datur in potu confert tussi antique. ⁊ contractioni anhelitus. Et si potent̄ trita et sicca idem faciunt: Et qn̄ fit emplastrum cum eis recētibus ꝯfert attritōi lacertoꝝ.

Ca. c iij.

Cassia fistula. Johānes mesue. Cassia fistula est ex medicinis in q̄bus est fiduria iuuamentoꝝ. et est sine nocumento carens acuitate ⁊ mordificatione ⁊ omni excessu ledēte. que potest exhiberi in omni etate. ita q̄ pueris ⁊ pregnantibus. Constat āt eiꝰ electio in sex proprietatibus. vt q̄ eius arundo sit grossa plena splendens multi pōderis. ⁊ sit pulpa eius splendens ⁊ pinguis. ⁊ hausta ex arundine ⁊ conseruata in vasis vitreatis est equalis complexionis ad latus caliditatis declinans ⁊ est hu. in p̄mo. ⁊ est lenitiua ⁊ resolutiua clarificatiua sanguinis nocet debilibus hn̄tibus viscera lubrica remouetur ab ea hoc nocumētum in permixtiōe mirabolanoꝝ. ⁊ reubarbari ⁊ aq̄ masticis ⁊ spica ⁊ quandoq; necessarium est ei addere lubricitatem. ⁊ prop̄e in desiccatione viscerum. quare miscet̄ ei oleū de amigdalis dulcibus. et diuretica faciunt eam declinare ad vias vrine. q̄rene cesse est eorum p̄mixtio quādo oportz mēbris secunde expulsionis conferre. ⁊ ipsa est de tarde ⁊ debiliter solutionem facientibus. propter quod permiscenda sunt cū ea ex rebus habentibus acuitatem siue alhasce et ysopus. etem̄ vigorant eius operationem. ⁊ magis adhuc si cum quibusdam ex ventrem soluentibus misceatur. ⁊ ipsa cum aqua casei est nobilis opatōnis Sera. li. aggre. ca. chiarzambet. i. cassia fistula. ⁊ sunt canne concaue quarū color est rubeus ad nigredinez decliuis. ⁊ inter ip̄as sunt lamine ex carne nig̃ et parietes diuidentes inter eas. ⁊ intra laminā sunt grana sicut grana xilocaracte et eiusdem magnitudinis. sapor eius est dulcis. ⁊ color eius est inter glaucedinem ⁊ ruborem ⁊ affertur a babilonia ex terra aliemen. et virtus eius est q̄ ipsa est equalis complexionis ⁊ electa ex illa est q̄ est in canna sua interius nigra grauis ⁊ lucida. ⁊ quod de ipsa vtimur plurimum est caro licet etiaz cortice aliquando. Et idem auctoritate aben mesuay. Virtus eius est que r̄soluit ⁊ extinguit acuitatē sanguinis.

Operationes.

A Johannes mesue. Cassia fistula mūdificat sanguinem. ⁊ remouet acuitatem eiꝰ. ⁊ sedat sitim. et p̄pe cū succo endiuie aut saltem deputato secundum artem B Et ipsa quidam mundificat stomachum ⁊ educit coleram ⁊ flegma. et illud operatur sine nocumento. et caret mordicatione. C Et ipsa quidem lenit guttur ⁊ pectus D Et r̄soluit apostemata acuta in eis ⁊ confert calefactioni renū sumpta cum diureticis ⁊ infusione liquoris. E Et prohibet generationem lapidis in eis. ⁊ cōfert febribus colericis Et dosis eius secundum serapionem auctoritate aben mesuay est a. ʒ. vj. vsq; ad ʒ. x. F Serapiō auctoritate aben mesuay. Cassia fistula extinguit acuitatem sanguinis et sedat apostemata dura que fiunt ex eo. ⁊ resoluit apostemata dura q̄ fiunt in gingiuis ⁊ gutture quando fiunt cum eo gargarismata cum aqua arboris vulpis ⁊ passulis. G Et cōfert ycterice ⁊ dolori epatis ⁊ purgat coleram adustam ⁊ mollificat ventrez mediocri mollificatione ⁊ mundificat neruos. H Auicenna libro secundo. capittulo de cassia fistula. Cassia fistula est equalis in caliditate ⁊ frigiditate et humiditate et est resolutiua ⁊ lenitiua. ⁊ confert apostematibus calidis ⁊ visceribus proprie et gutturi quando ex ea fit gargarismus cū aq̄ solatri ⁊ linitur super apostemata dura ⁊ confert eis. ⁊ liniuntur ex ea podagra ⁊ iuncture dolorose. quando dissoluitur manibus in aqua coriandri humidi cum spuma psillij. ⁊ deinde fit ex ea gargarismus confert prefocationi et mundificat epar. ⁊ confert hictericie. ⁊ dolori epatis et est lenitiua ventris ⁊ educit coleraz adustam ⁊ flegma et soluit sine nocumento

⁊ absq; mordicatione adeo q̄ ip̄a est conueniens pregnantibus: ⁊ soluit eas. loco eius ponitur medium ip̄ius de tereniabī ⁊ triplū ponderis eius de carne passulaꝝ. Octauū ponderis ipsius de turbit ⁊ quādoq; ponitur loco passulaꝝ liquiritia.

Ca. ciiij.

Cassia lignea. Gal. vij. sim. far. ca. de cassia lignea: Substātia cassie lignee est multum subtilis. ⁊ sapor eius est acutus ⁊ stipticitate pauca. ⁊ virtus eius est ca. ⁊ sic. in tertio gradu. Serapion li. aggre. capi. melochaa auc. dyas. Sunt eius multe species ⁊ nascunt̄ in terris arabum vbi nascunt̄ species alie aromatice. hz stipitē g̃ssū ⁊ corticē fo. ei⁹ sunt silīa fo. yreos nig̃ purpurea et hz odorē similē odori rose. ⁊ hec spēs ē p̄ma in bonitate. ⁊ secunda: post hāc in bonitate ē illa cuius color est sicut color coralli. ⁊ est subtilis leuis longa g̃ssi calami et plene. mordicans linguaz cum stipticitate ⁊ acuitate pauca. bonum odorem hn̄s participātem aliquod odoris vini: Hee due species sunt vtiles in mediciua. alie v̄o nō sunt administrande: ⁊ ego volui eas rememorari vt non administrent̄. sed abijciātur ⁊ est de eis quedam que est nigra habens odorem malum ⁊ corticem subtilem: ⁊ reperitur res quedam similis cassie lignee: ⁊ non est cassia lignea: Et cognoscit̄ p̄ sapor em. qm̄ non est acuti saporis nec odorifera. ⁊ cortex eius est adherens ligno. ⁊ reperitur similiter quedam habens calamum latū lenem mollem asperū tactu. ⁊ ē minus mala q̄ nunc dicta. sed peior om̄ibus illa est cuius color est albus et odor similis odori porri. non habens calamum grossum sed subtilem.

Operationes.

A Gal. Virt⁹ ei⁹ ē q̄ resoluit et īcidit ⁊ fortificat menbra. ⁊ prouocat mēstrua q̄ retinent̄ causa grossoꝝ humoꝝ ⁊ viscosoꝝ. B Sera. Cassia lignea habet virtutē propinquaz cinamomo calefacit ⁊ desiccat ⁊ prouocat vrinam. ⁊ stipticat leui stipticitate: et administrat̄ cum medicinis acuentibus visum: ⁊ quādo admiscet̄ cū melle ⁊ linitur humiditas lactea q̄ apparet in facie aufert eam. C Et ꝓuocat menstrua. ⁊ conueuit veneno tyri quādo sumit̄ in potu. D Et apostematibus calidis intrinsecis quando bibit̄. ⁊ dolori renum facto fomento cum ea. et dilatationi matricis quando fit eucatisma. i. fumigium cum decoctione eius. ⁊ ponitur loco cinamomi in ꝯfectionibus duplicato pondere ex ea: E Et idem auctoritate mesaac. Fortificat stōachū ⁊ epar ⁊ expellit fetum cum fortitudine. Auicenna de viribus cordis dicit q̄ ꝯfortat cor.

Ca.cv

Castanea. Ysidorus in libro ethimo: Castanea dr̄ eo q̄ fructus eius gemini in modum testiculoꝝ rotūdi sunt. qui dum eiciunt̄ quasi castrant̄ Hec arbor simul vt excisa fuerit. tanq̄ silua ex pululare consueuit:

Operationes.

A Pli.li.xvj: Castanea diligit montes ⁊ valles: sicut robur ⁊ abies. Nec amant aquosa loca cip̄ssi et castanee. sed sunt siccanee. Castanea est aceris mō crispa ⁊ est etiam eidem fremitas spissa: Itaq; cariē vetustatemq; sentit tardissime: In v̄e āt concipiunt castanea terebinthus ⁊ aqui foliū. B Idē li.xvij. Semē ip̄a serere docuit natura. cū decidens viuiscēt terra exceptū Nec aliter ꝓueniūt ī glādes atq; castanee. q̄bus ē ꝓ semīe frcūs ip̄e: Castaneaꝫ inseruit corellius eq̄s romanus suomet ip̄o surculo ī agro neapolitano C Hec iter laudatos ab eo nomē accepit Postmodū heres eiusdeꝫ libertus corellianā inseruit Hec ē inter illas dr̄a. q̄ illa copiosior. hec corelliana melior: Tp̄us v̄o statutū castanee ac pinee serēdi ē. vij. kl's marcij. D Castanea pedamentis oībus p̄ferr̄ facilitate tractatus ꝑdurādi ꝑnicaria regermīatōe cedua Salice q̄ꝫ letior. fuerit facile solū nec tñ arenosū maxīeq; sabulū humidū aut carbūculū vl' cofi etiā farinā. q̄mlibet opaco septētrionaliq; ⁊ p̄frigido situ: vl' etiā decliui: E Recusat eadē gallīa rubricā cretā. oēmq; terre fecūditatē q̄ seri nuces diximus sꝫ nō ꝓuenit. nisi maxīs: nec nisi q̄uis aceruatim satis: ꝑfringi solū dꝫ sup̄ ex mēse nouēbri in februariū q̄ solute spōte ex arbore cadūt atq; subnascunt̄: Interualla pedalia sint vndiq; sulco: Ex hoc seminario trāsferūt̄ in aliud. bipedali interuallo plus biēnio. Sūt ⁊ ꝓpagines nulli q̄dē faciliores Nudata siq̄dē tō radice in sulco ꝓsternit̄. ⁊ tūc ex acumīe sup̄ terrā relicto alia q̄ꝫ ab radice renascit̄. sꝫ trāslata nescit hospitari: pauetq; nouitateꝫ. biennio fere postea prosilit.

Ca. c vj.

Celidonia. Ysidorus. in li. vt supra Celidonia dicitur vel eo q aduentu yrundinum erumpere videat. Vel eo q pullis yrundinum si oculi auferantur matres eorū illis ex hac herba meder dicantur. Plinius libro. xxv. Animalia herbas inuenerunt in primisq; celidoniam. Hac enim yrundines oculis pullorum in nido visum restituunt. vt quidam etiam volunt erutis oculis. Eius genera duo sunt. maior fruticosa caule folio pastinace erratice. ipa ampliore. duoz cubitorum altitudine. flos albicans. flos luteus. Minora folia sunt hedere rotundiora minus candida. Succus croci mordax semen papaueris. florent yrundinū aduentu. marcescunt discessu: florentibus illis succus exprimitur. & in vase ereo cum addito melle leniter cinere feruenti decoquitur. Platearius. Celidonia est ca. & sic. in tertio gradu. cuius duplex est modus. vi delicet Indica q̄ maioris est efficatie. Et cōmunis que in nostris regionibus inuenitur. et est minoris efficatie. Una tamen potest poni p altera. Indica citrinaz radicem habet. Et in receptione nō herba sed radix poni debet. que p annos tres in efficatia multa seruari valet. Ex qualitate sua virtutem habet dissolvendi & attrahendi et consumendi. Dyas. Celidonia maior virgam habet vnius cubiti longā & amplius teneram ac tenuem. Que in giro habet folia plura botratio similia sed molliora & subalbidiora. florem aurosuz p̄fert. sucum crocum habēs. virtus eius est viscida mordens et amara non boni odoris. Radix desursum est vna desubt plures.

Operationes.

Platearius. Celidonia contra dolorem dentium in frigida causa valz radix hec aliquantulum trita. valet & ad caput purgandum. Et vtuam ex frigidis humoribus repletam Contra colicam passionem herba trita & in vino decocta supponitur. Et ad cancrum oris aut nervorum pulvis radicis. cum pulvere rosarum conficitur. & cum aceto decoquitur. Ad fistulam eius pulvis cum capitello conficitur. & ori fistule cum mele inmittitur. Galē. viij. sim. far. capitulo de celidonia abstersine fortissime & calide virtutis. quinimo et succus eius ad augmentationem visus est vtilis in quibus cernitur grossum quid fm pupillam & dyaforare indigent. Alii vero fuerunt quidam radicē & ad eos qui obstructionem epatis & yctericiam paciuntur in vino albo dantes bibere. similiter autem masticata vtilis est in doloribus dentium. Partium vo celidonium acrum exūs magna vlcera citissime cuti carbaplasmatum. et vngues leprosos eijcit. expurgat vero succus eius per nares sufficienter acris exūs. Dyas. ca. de celidonia. Succus celidonie maioris melle addito in ceramine coctus sup carbones oculorum maculas detergit. folia & radix et virga in vmbra estate siccantur & sicut crocus componuntur. radix eius anisso mixta & vino albo bibita yctericis opitulant. folia eius cū vino & a carbaplasma adhibita macias detergunt. masticata dolorem dentium prohibent. Celidonie minoris vnus est viscida. vulnerat cutim: scabiez detrahit. vngues leprosos excludit. succ⁹ eius radicis melle addito naribus infusus caput purgat. Eadem dicit. Vera. ca. go auc. dyas. licet per alia verba.

Ca.cvij.

Cedrus. Byas. ca. cedrus: Cedrus arbor est vnde pix cedria fit cuius semina sunt parua atq; spinosa fructui iuniperi similia vel mirte. Alia ē maior que ab aliquibus cedrus lata appellat̄ fructui cipressi similans. sed paruior est q̄ tamen est vexabilis stomacho atq; feruē tem habet v̄tutem de q̄ fit cedria. Est aūt cedria ꝓbabilis ⁊ vtilis q̄ est spissa ⁊ limpida. ⁊ in odore fortissima in q̄ cū digitū intinxeris pinguedine sua rarius defluit. Item serbin. i. cedrus et est arbor cui⁹ gūmi ē gūmi cedri. et ab ista arbore emauat pix cedria vel cedrina. ⁊ est pix liquida q̄ arabice vocat̄ hictan ⁊ est genus abietis. Plinius. ca. de cedro: Est inquit cedrus maior ⁊ minor. Minoris duo sunt genera scilicet ⁊ fenicea. Differūt folia nāq; de rogatum habent spinosum oxicedros vocatur ramosa ⁊ nitore infesta: altera odorem p̄stat. fructum ferunt mirti in magnitudine. dulcem saporem hn̄tem Et maioris duo sunt genera: Unū quod floret et non fert fructum Aliud fructiferū nō florz et in eo antecedentē fructum occupat nouus. semen eius cipresso simile. sed quod cedrolentem vocāt ex hac resina laudatissima fit Item alibi inter arbores quibus pix fit cedrus grossior q̄dam putant q̄ sit iuniperus licet falso.

Operationes.

A Byas. Uirtus est ei siccatiua ⁊ recorporatiua q̄ ꝓpter nimietate coloris sui pellibus inuncta vrit ⁊ siccat. Caligines oculoꝝ detergit. glaucomata ⁊ cicatrices inuncta limpidat B Cū aceto missa ⁊ infusa vermes auriū occidit. cū ysopi succo mixta sonos auriū tollit: C Si missa in foramine dentiuz vbi dolor eos crepare facit ⁊ si diu in ore retinet̄ dolorē dētium amittit. ex hac ad coitum veniens. D Si inde veretꝝ vnxeris gēitalia strīgit in tantū vt filios facere non possis. E Squinanticoꝝ causas curat fauces si vnxeris deintus tumores tollit. F Et pediculos et lendines puncta necat: Morsibus serpentū cū sale ⁊ dulcore bibita occurrit ꝑcussuz leporis maritini ad sanitatē ꝑducit G Stomaticis vncta medet̄: vulnera pulmonis optime curat: H Vermes ⁊ ascarides clisteri addita occidit. Mlti v̄o oleū ex cedria dū coquit̄ desup cū pēna colligūt sicut oleū picis: et scabiei ⁊ pediculi aīalium ꝓdest. vulneribus vtiliter adhibet̄ Hui⁹ fum⁹ tm̄ ꝓdest q̄ntū ⁊ picis dure. I Itē potui data inciati q̄ntitate vlc⁹ fluidū pulmonis faciat. Fit āt oleū ex arbore vt de pice. K Est āt oleū nimiū leptomere. molles carnes absq; dolore ꝯseruās. durās āt longo tpe: ⁊ nigra corpa desiccat. L Lacrimum v̄o arboris eiusdem viscide ⁊ efficaciter ⁊ cum vesicatōe refrigerat. ⁊ strīgit: Nam mortuoꝝ recōdita in arbore eadē a tabe defēdit. vn̄ ⁊ mortuoꝝ vita vocat̄.

Ca.cviij.

Cerefolium vulgo dī quoddaz genus apij: calidū in tercio ḡdu sic: in secundo. Dias. Cerefolio vis ignea est ⁊ acerima. Ex herbario. Cerefolium nascitur in locis cultis in mense februario locis frigidis post ydus serīt cerefolium quod agruz desiderat letū. būidum stercoratum

Operationes.

Ysaac. In dietis particularibus in ca. de apio. Cerefoliū potui datum cum mellicrate vrinā ⁊ menstrua ꝓuocat. latera rum ac dolorem renum ⁊ vesice placat. Ventris solutionem de grossa venositate mitigat. Stomachi vētositatem ⁊ oim viscer dissolvit. ⁊ opilationem aperit. Dyas. Cerefoliū cum melle addito medet cāceratis. lateris dolorem haustū ex vino mitigare videtur. Et aqua mulsa pituitatē resolvit Ex aceto lūbricos ⁊ tineas pimit vrinā ⁊ mē strua impellit. Omnem ꝯ tumoz solvit. Macer. Est cerefolio vis acra ⁊ ignea valde: Appositum cancris trium cum melle medet. Cum vino bibitum lateris sedare dolorem Sepe solz tritam si nectas desup herbam: Cum mulsa bibitum pimite noxia solvit. ⁊c.

Onyons

Ca.cix.

Cepe. Dyas. capitulo Bulbus id est cepe. Eius spēs sunt due. Una est que habet rufum bulbum qui bonus est ex terra pingui ⁊ collect⁹ custo maticus est. Alia est species bulbi plus isto customatic⁹ Oēs em̄ bulbi cali. ⁊ visciditi sunt. Plinius capitulo cepe. Cepe virtutem habet incisiuam. ⁊ oblonga pis est stiptica ꝙ rotunda, et que colorem rufum habent, ꝙ ille que album. Sicce sunt viscidiores sunt ꝙ virides Et crude plus viscide ꝙ cocte. Vera. li. aggre. ca. Basal. i. cepe. Basal longe exceptis sunt acutiores quam rotunde. Et plus stiptice.

Capica : Sybes. Stallions & Chil

Et ille q̄ sunt rubei coloris sunt acutōres q̄ albe. ⁊ sicce q̄ recētes. ⁊ crude q̄ assate. Gal. vij. sim. far. ca. de cepa: Cepe ex quarto gradu est calefactiuū. substantia vero eius grossaꝝ partium est.

Operationes.

A Dyas. Bulbi cōmesti erigūt linguā ⁊ fauces exasperant. stomachum inflant. B Cathaplasmatibus adhibiti laxationibus ⁊ doloribus iuncturaꝝ. ⁊ podagricis maximū prestant effectum. Corpi infixa euocant. soli ⁊ melle addito id facere possunt. C Tumores ydropicis bulbus impositus spargit. Caninis morsibus subuenit. Addito melle stomachi dolorem compescit: D Et furfures ⁊ acoras nitro addito purgat. Liuores ⁊ maculas tollit Medio oui addito et aceto ⁊ melle lentigines corpis emendat: E Conquassationibus auriū ⁊ vnguium cum polenta bene adhibet. Coctꝰ in cinere calido ⁊ polēta addita ⁊ capitibꝰ minoꝝ piscium. nigris cicatricibus reddunt colorem. F Cocti ⁊ cōmesti dolorem lateris compescunt Sed nō multū comedendi sunt. quia neruis ꝯtrarij sunt ⁊ siccatiue virtutis: G Plinius: Cepe cōmeste inflationes p̄stant. fastidium tollunt. sitim ꝓuocant. ⁊ tollunt oris fetorem. eustomatice sunt. Emorroidas imposite prohibent H Succus eius immissus naribus caput purgat Morsibus caninis occurrit melle et ruta et sale addito Cum sepo gallinatio auriū dolorē ⁊ superfluos sonos compescit. Et ad vlcerationes aurium prodest I Canda vero fricata alopitias emendat. Puluis eiꝰ comestus dolorem capitis remouet Succus eius optime caput purgat. Naribus attractus colericis cōtrarie flegmaticis vtiles sunt. K Gal. Cepe emorroydas aperit apposita. Aut cum aceto illinita in sole aluos abstergit. Et fricata in alopicijs citius q̄ altionum ꝓuocat capilos L Si vero separauerit quis succum eius totum quantum est residuum sufficiens ē terrestris substantie. Ipe āt succus aquose ⁊ aeree est caliditatis. ita autem ⁊ suffusos ⁊ abliopinatos pre grossicie humoꝝ iuuat vnctus: M Ex huiusmodi āt complexione tota cepa inflatiua est commesta. ⁊ propterea q̄cūq; sicciora sunt cōplexione minus ventosa. Hoc idem auc. dyascorides: in ca: vj: bulbus N Bulbus cōmestiuus frigidior est bulbo vomitiuo. ⁊ grossi necnon viscosi humoris est generatiuus Nam difficile digestibilis ē ⁊ inflatiuus ⁊ libidinosis supplasmatus. Eo autem q̄ amaritudinis atq; stipticitatis ꝑticeps est abstersiuus ⁊ solidatiuus efficit ⁊ siccatiuus: O Ostensum est em̄ q̄ amarus quidem sapor in abstersiuis substantijs est: stipticitas vo in solidatiuis: siccitas vero est in vtraq;. P Et idem in li. de cibis: Cepa calefacit corpus et subtiliat in ipso grossos humores ⁊ incidit viscosos: Q Cruda ⁊ cocta paucissimum dat corpi nutrimentum. nocet colericis. sed his qui flegmaticū humorē aut crudū ḡssuz ⁊ viscosuz collectū habuerint idō ea talia eduloꝝ sunt.

Ca.cx.

Ceterach. Diascorides.capittulo: Aplenon id est ceterach: Aplenō folia habet scolopendrie veneno se similia. Nascitur locis saxosis vel parietibus ex lapide fabricatis. folia eius sūt multa ex vna radice ascendentia. diuisa sicut polipodium subtus rufa ⁊ aspera ⁊ supuiridia. Est vero sine hasta. sine flore ⁊ sine semine. Galienus.vj.sim.far.capi: Aplenon. Subtilium partium quidem non tñ calide vittutis est herba.

Operationes.

A Dyascorides: Folia ceterach elixa cum aceto et bibita .xxx. diebus splenem siccant. Item folia ipsius vino addito vt cataplasma imposita spleni singulare p̄sidium est. B Ysopi folia cum aplenon folijs trita cum leuissima vini bibitione splenem consumunt C Strāguirijs ⁊ subglutionibus ⁊ yctericis prodest Bibita calculos frangit: D Dicit̄ ꝙ folia cum splene mule collo suspēsa mulierem generare nō sinit. sane nocte suspēdenda est. ⁊ obseruandum ne luceat luna aut de die suspende. ⁊ si homo ꝓ muliere eandem foderit. ⁊ assit alius qui dicat in de fodite vt illa non generet etiam hoc dicitur ꝓdesse E Galienus. Ceterach lapidem frangit et splenem subtiliat vel attenuat:

Ca.cxj.

Cheiri. Sera.li.ag.ca. Cheiri audyas: Est planta nota habens diuersitatez in specie sua a diuersitate florum cognoscitur. Nam quedam florem album. quedā purpureū: ⁊ quedam citrinū. Et q̄ habet florem citrinum melior est ⁊ aptior in medicina. Sed quidam dicūt ꝙ cheiri sunt flores similes violaꝝ non in die sed in nocte. redolētium quoꝝ odor est vt odor violarum ⁊ verum dicūt Et idem auctoritate galieni. Eius floris substātia est subtilis aquosa ⁊ ꝓprie sicca ex ea. ⁊ sapor eius est amarus ⁊ virꝰ eiꝰ est q̄ calefacit ⁊ dsiccat ⁊ abstergit subtiliat:

Operationes.

A Serapion. Subtiliat maculas grossas que sunt in oculis: Et aqua decoctionis eius prouocat menstrua: ⁊ expellit secundinam. ⁊ fetum mortuum quando sedetur in ea. et quando bibitur cum aqua aut alia recorrumpit fetum.

H ¶ Et curat apostemata matricis quā do supponitur eis. ⁊ proprie ātiqua dura Virtus seminis eius est sicut ipsius flos. C ¶ Confert fistulis qñ desiccatur ⁊ pulverizatur in eis. ⁊ cōfert omni apostemati duro putrificato. ⁊ habens colorem citrinum ad om̄ia est forcior: D ¶ Cheiri flores sunt similes violis in odore quorum alij sunt albi. alij sunt glauci in nocte potissime redolētes. ⁊ eoꝝ herba alio nomine vocatur herba gallica vel flores cipri: E ¶ Et alij sunt coloris purpurei que herba a romanis vocatur consolida licet incongrue Prime autem due species scilicet citrina ⁊ alba sunt species viole secundum dyascoridem. vt apparet in capilo Viola.

Ca. cxij.

Centaurea. Dyascorides: Centaurea secūdum tranflationem nr̄am Centaurea maior quā mlti narcā aut gentianam dicunt. ꝛc. sed falso qm̄ in littera gentiana dicit ꝙ succus centauree efficitur sicut succus gentiane: ergo centaurea non est gentiana. vt multi dicunt. Similiter dyascorides facit semotum capitulum de centaurea a capl'o de gentiana ergo non sunt idem: Dicit autem Dyascorides. Centaurea abundat in Licia ⁊ archadia. folia habet similia nuci regali viridia. ⁊ oblonga sicut cauliculi. et rotunda ⁊ serratim exterius incisa sicut tres digiti ⁊ virgam similē lappatio duorum vel trium cubitorū longam. radix est illi multas virgas habens in quibus capita sunt similia miconio ⁊ longa cū flore purpurastro ⁊ rufo. Radix est grossa ⁊ grauis et fortis acerrime succulenta q̄ succus stipticus ⁊ viscidus est rubei coloris. Locis nascitur pinguioribus ⁊ solanis. cuiꝰ succus exsiccatur ⁊ coquitur sicut gentiana. Centaurea minor quam multi linoliam dicunt fortiter desiccat absq; aliqua mordicatione: Nominatur etiam ab alijs elleboritis siue amaratꝝ l' febrifugia. Nascitur locis aquosis ypericoni atq; origano similis: virgam habens ꝑlongam angulosam. florem purpureum: folia minuta ⁊ oblonga sicut ruta semen sicut triticū radix est ei oblonga ⁊ inutilis gustu amara. Galienꝰ. vij. sim. far. ca. de centaurea Magne radix sicut in gustu q̄litates contrarias habet. ita in vtilitate opationis. sed secundum gustum acris simul ⁊ stiptica apparet cum quadam breui dulcedīe secundum operationes vero acredo quedam caliditatis opera ostendit. Centauree parue radix quidē om̄ifariam in opatiua est rami vero eius ⁊ maxime frondes qui in eis ⁊ flores vtlissimi. dominat̄ aūt in eis amara qualitas. modica stipticitate participans ⁊ ꝓpter hanc ꝯplexionem fortiter multū est hoc farmacū absq; mordicatōe qm̄ autem om̄ia talia vtilia sunt multociens dcm̄ est Sera. li. aggre. capi. antorion. i. centaurea. auct. dyascoridis Centaurea maior hz folia sil'ia nuci r̄gali lōga ⁊ viridia sicut fo. cauliū in sūmitate ḡdatim incisa. hz v̄gaz similē v̄ge acetose

cuius longitudo est duorum aut triũ bra
chiorum habens ramulos plures egredi
entes ab vna radice super quos sunt capi
tella similia capitibus papaueris nigri
rotunda tendentia ad longitudinem. et
habet florem cuius color est similis kalh
⁊ semen simile cartamo intra florem eius
⁊ flos eius est similis lane. ⁊ habet radicẽ
grauem cuius longitudo est duorum bra
chiorum. Et nascitur in terris soli exposi
tis in montibus arborosis et in terra pin
gui. Minor vero centaurea Nascit̃ in aq̃
sis locis et est similis herbe ypericon aut
pulegio montano. habet virgam vnius
palme quadratam. florem rubeum vergẽ
tem ad purpureitatem. ⁊ habet folia par
ua oblonga sicut folia rute et semen sicut
granum frumenti ⁊ habet radicem ꝑuaꝫ
in qua nullum est iuuamentum. ⁊ in sapo
re eius vincit amaritudo plus q̃ aliud. ⁊
est in eo stipticitas pauca. ⁊ virtus eius ẽ
que desiccat sine mordicatione. Plinius.
capl̃o de centaurea. Alia maior alia mi
nor. sunt ambe calide ⁊ sicce complexõis
in. ij. gradu.

Operationes.

A Dyas. Centaurea maior vires habꝫ
cum aliqua exasperatione relaxantes. vñ
totum ventrẽ purgat. B Radix aũt
eius est candens sicut ignis mollis fragil̃
cum succo subrufo ⁊ acro cũ magna ama
ritudine. C Hec radix conquassatio
nibus vtilis est. pleureticis. et disnoicis
maxime prodest. tussim antiquam cõpe
scit asmaticis ⁊ emoptoicis singulare p̃si
dium est. non febrientibus cum vino. ʒ. ij.
de radice eius datur. febrientibus cũ aq̃
tortionibus ⁊ causis stericis similiter da
ta prodest. D Menstruis imperat.
aborsum facit in modum collirij supposi
ta. nam acredine sua predictum facit. ⁊ fe
tum mortuũ expellit. ⁊ viuũ corrumpit et
extrahit. In hoc autem q̃ stiptica est pla
gas glutinat. ad reumata iuuat. E
Succus omnia facere illa nouit. maxime
vulneribus cicatricem inducit. F
Paracolesim facit. carnibus incisis ⁊ in
foco positis addita memorant q̃ carnem
in se coagulare facit. Licij mõ exsiccant ⁊
pro licio illam vendunt. G Centau
rea minor tunsa ⁊ imposita viridis vulne
ra purgat paracolesim prestat. H
Cicatrices vulneribus recentibus ⁊ vete
ribus inducit. I Elixatura eius bi
bita coleram ⁊ humores pingues depõit
sciaticis ano supposita sanguinem ꝓuo
cat. ⁊ dolorem illius mitigat. succus eius
melle addito caliginem oculis detergit.
aborsum facit. Neruis dolentibus fomẽ
to prestat auxilium. K Galien⁹ Cen
taurea magna prouocat menstrua. Et est
embriones mortuos euellẽs et viuos cor
rumpens ⁊ educens. stipticitas vero ea
q̃ sunt grosse partis ⁊ terrestris frigidita
tis in glutinando vulnera. ⁊ iuuando eos
qui spuunt sanguinem. L Bant̃ aũt
⁊ de ea. ʒ. ij. eis quidem qui febriunt cum
aqua. eis qui sunt sine febre cum vino.
M Secundũ autẽ virtutẽ que ex omni
bus qualitatibus insessionibus et vulsio
nibus ⁊ disicis ⁊ antiquitatis ꝯfert tussi
bus. non eñ euacuare solum oportet in
his quod est preter natutam. sed et robo
rare ⁊ vigorare que expurgata sunt ad ea
dem igitur vtilis est que acerrima. quãdo
non sola nec sincera existat sed vel dulce
dini alicui ꝑmiscet̃. vel non oñino ama
ritudini. Fortitudinem v̄o ⁊ violentiam
non habebit ꝑmixta ei aliq̃ substantia eu
crata. talis eñ est q̃ dulcis Ad confortan
dam autem ⁊ congregandã stipticitas ẽ
necessaria N Et centaurea igit̃ mi
nori magna vulnera cõglutinant̃ cũ cata
plasmatur ip̃a herba adhuc recenti. ⁊ eti
am difficl̃e ꝯglutinabilia vlcera ꝯsolidat
eo mõ vtentibus. exiccat autem cum con
glutinatiuis ⁊ siccatiuis permiscet̃ v̄tuti
bus quecunq; enim ⁊ fistulas curare nate
sunt. ⁊ duricies antiquas mollificat. ⁊ ma
la morigerata vlcera sanat O Sera
pion li. aggre. ca. ꝓprio de centaurea ma
iori ⁊ minori. eodem dicit auctoritate dy
ascoridis ⁊ galieni. que hic dicta sunt licꝫ
per alia verba.

Ca. cxiij

Cerasum est fructus. Cerasus est arbor. ⁊ est fructus qui arabice vocatur cerasie grece ⁊ latine cerasar ⁊ aliqui vocant ea grana regum. Sera. li. aggre. ca. cerasie. i. cerasa Et dicūt ꝙ sint grana magna similia prunis. ⁊ sunt in oriente. ⁊ est granū regum. Et est illud quod est apud nos. Et auc. galieni Sunt ex eis dulcia. pontica ⁊ acetosa sicut inueniunt̄ mala granata ⁊ poma. Et ip̄orum dulciū cerasoꝝ q̄cunq; nedū maturata sunt q̄dā quidem sufficienter pontica sunt quedaꝫ autem acida similia sunt moris. sed ī moris quidem non maturis acida qualitas dñatur: pōtica in cerasis v̄o non sp̄.

Operationes.

A Sera. Dulcia descendūt a stōacho cito. ⁊ iuuamentum quod inferūt stomacho paucum est. ⁊ pontica faciunt contrarium eius B Acetosa vero desiccat flegmata. ⁊ sup̄fluitates stomachi. plus q̄ pontica. ⁊ causa huius est quia in eis ē res incidens. ⁊ ꝯferunt stomacho flegmatico. ⁊ pleno superfluitatibus C In arboribus vero gūmi est cōis. virtus omnibus viscosis ⁊ in mordacib⁹ farmacijs propterea in ea est v̄tus medicinaꝝ inuiscantium sine mordicatōe: ⁊ ideo cōferūt asperitationi pulmonis. ⁊ est in eo virtus subtilians. ⁊ ideo ꝯferunt lapidi qñ bibūtur. D Dyas. ca. de cerasis. Cerasuꝫ viride pomum ventrem humectat. ⁊ prouocat aridū siccat ⁊ detinet stomacho viride contrariū Siccum in q̄ vtile accipit̄ Hoc quidam extimāt vrinā mouere a nō paucis autoribus tradit̄. si mane recētia cum suis nucleis deuorata sunt. aluū tam copiose fluere, vt ex eadeꝫ causa etiā morbo pedes implicati liberent̄. fit ex eis dia ceraston quod om̄ibus est notum. E Galieno placet non vnam in om̄ibus ceraseis pomis esse v̄tutem. Nā in q̄busdā austerus sapor. ⁊ in quibusdā calidus. et in quibusdam dulcis apparꝫ. ⁊ vult austera ad hoc valere ꝙ ventrem restringant: stomachū v̄o confirment. Acida iudicat flegmate habundantibus stomachis optima. nam magis siccāt ⁊ grossitudinem densioris humoris incidūt. dulcia stomacho aduersa ꝓnuntiant. citius tamen per intestina defluere F Gūmi ꝙ trūcus illacrimat. exasperitas arterias optime lenit. si in vino veteri detur in solutōe resolutum simili mō datum. fastidiū stomachi nauseantis auertit. G Et de facie feditatem palloris excludit cum mero haustum calculos quibus etiā vesice cannalis obstruit̄ in arene puluerē soluit.

Ca.cxiiij.

Cretanus: Dyas. capi. Cretanꝰ frutex est herbe duos ramos habētis in vnius cubiti longitudine ⁊ nascitur locis saxosis ⁊ maritinis cum folijs albis et pinguibus similibus andragne latioribus ⁊ oblongis florem habet albū ⁊ semen libanotido simile magis rotūdū ⁊ odoratū. quod desiccat̄ vt triticum: Radices tres aut quatuor habet digiti grossitudine odoris suauissimi plenū. Galienus: vij: sim: far. ca: de cretano. Cretanū salsum quodāmō et cum gustat̄ sil' cū breui q̄litate. quo circa est virtus eius abstersiua est sil' ⁊ exsiccatiua: debilior āt est ꝑm vtrasq; amari longitudine:

Operationes.

A Dyas. Folia ⁊ semē eiꝰ et radices cocte cū vino ⁊ bibite vrinā ꝓuocāt: ycterici medicant̄ mēstruis impat. crude ⁊ elixe comedi possunt. ⁊ in sale cōposite manducantur. folia eius in gustu satis acida sunt: B Paulus ca: de cretano: Cretanus ca. est ⁊ sic. in tercio gradu. Herba est que in locis maritinis repitur. v̄tutez habet valde diureticā ex subtili substātia C Cōtra dissurriam stranguiriā ⁊ vicium lapidis ⁊ yliacam passionē herba ipsa in multa q̄ntitate buliat in aqua salsa vino ⁊ oleo ⁊ in ea sedeat paciēs vsq; ad vmbilicum. D Item cōtra yliacam passionē ponat̄ in cristeri:

Ca.cxv.

Cicuta. Sera. li: aggre. ca. succarā vel conisa auc: dyas. Est plāta habens stipitem cōcauū in quo sunt multi nodi sicut nodi feniculi. ⁊ est multū maior feniculo. ⁊ hz folia similia folijs ferule hn̄tia grauē odorē ⁊ sup stipitē eiꝰ est corona in qua sunt flores albi. ⁊ est semen simile semini anisi. nisi quia est albius Et habet radicē non multū infixā terre que ē frigida valde: ⁊ hec radix occidit sua frigiditate: Paulus: ca. de cicuta: est plāta

cuius semen frigiditate sua est interimēs
sz vīo puro ⁊ calido eius nocumēto subue
nitur. Galienus. viij. simpliciū farmaca.
capitulo. comum. id est cicuta quoniam
summe est infrigidatiue virtutis omnes
sciunt.

Operationes.

A Serapion. Corona huius plante ac
cipitur cum toto semine antequam desic
cetur. ⁊ teritur ⁊ exp̄mitur succus ⁊ siccat̄
in sole. ⁊ administratur in collirijs que fi
unt ad sedandos dolores oculorum. ⁊ est
optimum in hoc. B Et quando fit
emplastrum cum eo sedat caliditatem et
herisipilam ⁊ formicam. C Et quā
do teritur hec planta cum suo semine aut
cum folijs ⁊ fit emplastrum cum ea sup̄ te
sticulos abscindit pollutionem ⁊ gomor
ream. Et si fiat emplastrum cum ea super
virgam prohibet erectionem. D
Et quando emplastrant̄ cum ea māmille
mulierum. ꝓhibet ab eis lac. Et quando
ponitur super testiculos puerorum non si
nit eos augeri. E Et quando ponit̄
super māmillas puellarum nō permittit
eas magnificari. Melior autē ex hac plā
ta est illa que nascit̄ in crete insula. in chia
⁊ in atica. F Plinius coniza id est ci
cuta que omnibus nota est: Cui⁹ folia vi
peras ⁊ serpentes effugāt ⁊ est frigida fri
giditate mortali. G Platearius Ci
cuta non vtimur in interioribus. quia ve
nenosa est ⁊ in substantia ⁊ in qualitatib⁹
Intantum enim dissolnit. q̄ spiritus ina
niuntur. ⁊ ex hoc menbra mortificantur:
Virtutem habet potissimam secundū ra
dicem. secūdo scd̄m folia. minorem s̄m se
men: Unde semen eius quandoq; ponūt
in medicinis. ⁊ ex ea vnguentū potissimū
fit contra arteticam ⁊ podagram. H
Isidorus. Cicuta vrinam ⁊ mēstrua pro
uocat ⁊ augmentat: Lumbricos ⁊ ascari
des necat. Sciaticos et arteticos de g̃sso
flegmate iuuat. si in eius aposimate laue
tur aut potetur. Grossam intestinoꝝ ven
tositatem dissoluit: Colicam passionem
⁊ ylij dolorem curat: pectus ⁊ pulmonem
de viscoso ⁊ grosso flegmate purgat.
I Plinius. libro. xv: Cicuta venenum
est publica quadam atheniensium pena
inuisa: ad multa tamen vsus nō omitten
di Semen habet noxium. Caulis autem
est viridis: ⁊ vrit. plerumq; sicut in plata
nis. lenis hic ⁊ geniculatus vt calami ni
gricans. Altior sepe binis cubitis In ca
cuminibus ramosus. habz folia coriādri
tenniora graui odoratu Aniso crassius:
radice concaua nullius vsus: Semini et
folijs inest vis refrigeratoria: que si ene
cat. īcipiūt augeri ab extremitatibus cor
poris. Remedium autem est prius q̄ per
ueniat ad vitalia. nat̄a vini ex calefacto
ria ac in vino potata. irremediabilis exi
stimatur. Succus exprimitur folijs atq;
floribus. tūc cū maxime est tempestiuus
⁊ melior. K Semine trito expressus
⁊ sole densatus in pastillos. necat sangui
nem spissando. hec altera vis Ideoq; sic
necatorum in corp̄ibus apparent macule
L Ad dissoluenda medicamenta vtū
tur illo pro aqua. ⁊ ad refrigerandum sto
machum fit ex eo malagina. valet ad co
hibendas epyforas estiuas: oculorumq;
dolores sedandos circum litum. Miscet̄
collirijs: M Et alios omnes cohibz
reumatismos. Folia quoq; tumorem om
nem. ac dolorem ⁊ epyforam sedant.

¶ Ca.cxvj.

¶ Cicorea. Platearius: ¶ Cicorea que ꝛ spōsa solis: ꝛ solsequium. ꝛ intuba dicitur frigida ꝛ humida est secundo gradu. ¶ Constantinus in libro graduum ¶ Cicorea siue sponso solis frigida ē ꝛ sicca in ꝓmo ḡdu ¶ Pli. li. xx. Intubū erraticum apud nos quidā ꝛ ambugiam appellauere: In egipto vocant cychorium: Idem in li. xxj. ¶ Cicorium post vergilias nascitur. florentq; particule eius. Radix est eis lenta que vtunt̄ ad vincula: Actor ¶ Hec herba. s. que vulgo dī cicorium ipsa etiam alijs nōibus p̄ter supradicta dicit̄ elytropium ꝛ dyonisia: ¶ Unde de ipsa q; dicet̄ inferius in ca. elytropiū dee.

¶ Operationes.

¶ Platearius. in capi. cicorea: ¶ Herba ipa cōmesta valet contra venenū. ¶ Succ⁹ eius valet ad opilationē splenis ꝛ epatis ex calida causa. et contra calefactionem eiusdem hec herba viridis est ꝛ mlte efficatie. sicca vero nullius vel parue: ¶ Cocta ꝛ comesta valet opilationi splenis ꝛ epatis. ¶ Et cōtra calefactionem epatis: Succus epati supponit̄ vl' cathaplasmatur: ¶ Et quia vtutem habet restringendi venenū. animalia quedam a venenosis animalibus lesa. huius herbe tactu sanant̄: ¶ Constantinus li. vt sup̄. Confortat stomachum. ꝛ valet cōtra scorpiones. aliorumq; reptilium morsum. cū mirra mixta ꝛ mulieri supposita provocat menstrua ¶ Plinius libro. xx. capto Intubum. Id refrigerat in cibo sumptū et collectiones sanat illitum. Succus decoctus ventrem soluit. Renibus ꝛ stomacho proficit: ¶ In aceto decoctum vrine tormēta discutit. Itemq; morbum regium cum mulso si sine febre sit resecat ꝛ adiuuat. Mulier̄ purgationibus in aq̄ decoctum adeo prodest vt emortuos trahat partus.

Ca. cxvij.

Cinoglossa. Ysidorus in libro ethimologiarū. Cinoglossa ē herba q̄ linguam canis vocant. A cinos quod est canis ⁊ glossos quod est lingua Inde cinoglossa. i. lingua canis. Et ē herba similis arnoglosse. nisi quia sunt ei costa parentes in foliis eius. sed sunt tenuia satis. ⁊ est in eis borra apparens.

Operationes.

Cedetur vlceribus oris ⁊ alijs vlceribus fraudulentis frigide et sicce cōplexionis: ⁊ curat alcolam. balneum decoctionis eius curat gomorream. Plinius. libro. xxv. Cinoglossos caninā imitans linguam topiarijs operibus est gratissima. Aiūtq; eā q̄ tres tirsos semine mittat. Et⁹ radicē potatā ex aq̄ pde sed tertianas. que quatuor ad q̄rtanas. Est ⁊ alia similis ⁊ que lappas ferat minutas. cuius radix pota ex aqua ranis ⁊ serpentibus aduersatur.

Ca. cxviij.

Citonia. Byas. Citonia vl' citomia est arbor maloꝝ citomoꝝ. Cuius folia virtutem habēt medicinalē Palladius. libro. ij. Mense ianuario tubercs inserunt citomo. Idez li. iij. Citonijs serendis plerique tempa diuersa dixerunt tamen mihi vsu comptum est. In Italia circa vrbem mense februario vel inchoāte marcio plantas citamoꝝ radicatas in pastinato solo tenuisse. adeo velociter vt sepe sequenti anno (vt frugi) gauderent. Idem mense februario citonia inserūtur melius in trunco q̄ in cortice. Recipiunt in se surculos q̄ cōmis generis. punici sorbi. omniūq; maloꝝ. que meliora pducūt. Inserantur autē nouelle arbores. quibus succus in cortice est Si maior est circa radicem melius inserē vbi cortex ⁊ lignum benefitio soli adherentis humescit. Galienus secūdo libro de cibis. Mala ipa nō sunt habentia vnam naturam quod est. quia quedam ex eis sunt dulcia. quedam pontica. ⁊ quedam stiptica. ⁊ quedā acetosa. ⁊ quedam insipida. Et in dulcibus est substantia aquosa temperata. Et pontica vincit in eis frigidum terreum. Sed in stipticis hec est eadem substantia cum aquosa substantia dulci. In acetosis aūt est substantia frigida. Et virtus ponticorum. ⁊ stipticorum. ⁊ acetosorum est virtus que incarnat ⁊ que conglutinat vulnera. Et prohibet illud quod currit ad apostemata in principio eorum et fortificat os stomachi. ⁊ stomachum laxum ⁊ fluxum. maxime vero que sunt stipticiora ex eis et acetosiora. Sed illud quod vincit supernaturam insipidorum est aqua. Et cōplexio eorum est humidior ⁊ frigidior ⁊ ipsa administrantur in medicinis apostematum in principio eorum ⁊ in augmento ⁊ vniuersaliter in malis est humiditas multa. ⁊ superfluitas frigida. ⁊ ideo destruit succus eorum ⁊ arescit Seruantur tamen quando coquuntur cum melle et fit inde

rob. Et seruãtur eodem modo citonia ip
sa cum melle sicut ⁊ succi eorum. Citonia
maiora vocantur saturninia ⁊ sunt maio
ris iuuamenti q̃ alia Rememorans ergo
illorum quecunq; poma stipticant scias
frigidum ⁊ terrestrẽm chimum habere. q̃
cunq; autem acetosa videnť frigidũ qui
dem: sed subtilius partium: medie vero
complexionis esse que dulcia ad calidius
declinare videnť sicut que ꝑfecte apoya
id est sine qualitate ⁊ valde aquosa ad fri
gidius inclinata. Utaris ergo ip̃is scdm
predñantium humoꝝ virtutes. Austeris
autem pomi squidem quãdo propter hu
miditatem multaꝫ atonus. i. sine vigore
venter extiterit. ponticis autem quando
sufficienter excreuerit huiusmodi. aceto
sis vero quando estimaueris in ipso gro
ssum humorem collectum esse non valde
aliquid frigidum tanq̃. frigidius q̃dem
nõ acetosis sed drimeis indiget: Siccãt
autem ambo grossiciem humoꝝ acetosa
⁊ drimea; Differunt autem hec in hoc ꝙ
hec quidem cum infrigidatiõe: illa vero
cum caliditate operanť: palam autem ex
iam dictis sepe ꝙ stiptica quidem suꝑflu
os secessus restringũt. acetosa humorem
quidem grossum inuenientia in vẽtre di
uidunt hunc: subducuntq; stercus. et pro
pter hoc humectant egestiones. purum
autem inuenientia ventrem restringunt
ipsum magis.

Operationes.

A Auicenna: li. ij. ca. de citonijs. quan
do abluitur cinis ⁊ folioꝝ eius sunt sicut
tuthia: ⁊ rob pomoꝝ eius arescit propter
illud qd̃ est in ipso de humiditate aquea
frigida. ⁊ assatum est melius ⁊ magis cõ
ferens: ⁊ eius quidem assatio fit q̃ncunq;
cauatur. ⁊ eijciunť grana eius: ⁊ ponitur
in ip̃o mel ⁊ linitur luto eius corpus ⁊ po
stea poniť in cinere. fri. est ĩ ꝑmo ⁊ in fine
⁊ sic. in ꝑucipio secũdi. Et est stipticũ cõ
fortatiuũ fortiter. ⁊ flos eius est stipticior
Et similiter oleũ ip̃ius ⁊ dulce. est minus
stipticum. ⁊ semen eius est lenitiuum sine
stipticitate. B Et prohibet cursum
superfluitatum ad viscera. ⁊ retinet sudo
rem: ⁊ oleum eius. confert scissuris frigo
ris ⁊ formice: Et est vtile vlceribus scabi
osis. Et mltitudo eius generat dolorem
neruoruꝫ. ⁊ assata poniť suꝑ apostemata
oculi ca: C Et eius succus ꝯfert dila
tationi anhelitus ⁊ asmati. ⁊ ꝓhibet spu
tum sanguinis. ⁊ semen eius confert aspe
ritati gutturis ⁊ lenit cannam pulmonis
⁊ muscillago eius etiam humectat ip̃am
cannam. D Et ꝯfert vomitui ⁊ ebri
etati. ⁊ sedat sitim. ⁊ confortat stomachũ
recipientem suꝑfluitates: E Syru
pus eius ⁊ ip̃ius infusio. ⁊ qd̃ de eo elixa
tum est ex ip̃o vtunť multi in secũda mẽsa
suꝑ vinum. ⁊ prohibet ebrietatem: F
Et fit ex eo sirupus confortans appetitum
deiectum valde ⁊ mortuum. ⁊ confortat
stomachum G Et prohibꝫ vomitũ
flegmaticum. ⁊ est ꝓuocatiuũ ⁊ iam dcm̃
est quod illud est ꝑ accidens. Et illud q̃d
cum melle elixatũ est. est maxime ꝓuocati
uum. H Verumtamẽ q̃nq; soluit vẽ
trem ⁊ nõ stringit ⁊ generat colicã ⁊ dolo
rem vẽtris pungitiuũ. ⁊ confert dissurie:
⁊ retinet fluxum mẽstruoꝝ. ⁊ ꝯfert arsure
vrine q̃n distillať succus eius aut oleum:
ip̃ius in virga: ⁊ confert oleum eius reni
bus ⁊ vesice. I Et quando sumitur
post cibum soluit: adeo ꝙ q̃n plurimum
ex eo sumitur extrahit cibum añ digestio
nem. ⁊ cristerizatur decoctio eius ad emi
nentiam ani ⁊ matricis K Rabi mo
yses: Citonia a pregnantibus ꝯmesta ge
nerant filios hilares. ⁊ cõmestio ip̃orum
assorum post cibũ generat gaudium:
L Sera: li. aggre. ca. Cafa. auct. dyas.
Arbor citomoꝝ ⁊ maloꝝ folia similiter et
flos. ⁊ summitates sunt stiptice. ⁊ propẽ
arboris citomoꝝ: et fructus inmaturus ẽ
stipticus. M Mala autem illa q̃ col
liguntur in vere generanť colerã citrinaꝫ
⁊ inducunt inflãmationem. ⁊ nocent ner
uis ⁊ iunctures. ⁊ mẽbris que sunt de gñe
neruoꝝ: N Sed citonia sunt bona
⁊ si assanť sunt meliora habentibus fluxũ

antiquum. ⁊ vlcera intestinoꝝ ⁊ sputū sanguinis. et colliricam passionem: ℚ Et illa que dicuntur mellomella molliūt ventrez ⁊ expellunt lumbricos. ⁊ sunt mali stomacho ⁊ inflativa ipius ℙ ℚ Oz illa que nominant in latino arnicata sunt bona stomacho ⁊ stringunt ventrem ⁊ p vocant vrinam: nisi quia sunt debilioris virtutis q̄ citonia ⁊ ista sunt illa q̄ vocantur atyrotipa. Et similia ex eis sunt similia malis in vere nascētibus in stipticitate: ℚ Et oportet q̄ administrentur citonia in egritudinibus in q̄bus oportz stipticare añ q̄ ad maturatōez ꝓueniāt.

La. crix.

Cipressus: Risidorus Cipressus grece dicitur eo q̄ caput eius a rotunditate in cacumen erigitur. Unde ⁊ conon vocatur. i. alta rotunditas Hinc ⁊ fructus eius conus dicitur. quia rotunditas eius conum imitatur. Huius lignū cedro pene ꝓximam habet virtutē. Templorum quoq; trabibus aptū ꝓpenetrabili soliditate nunq̄ oneri cedit. Antiquiores cipressi prope rogum constituere solebant. vt odoris sui iocunditate cadauerum odorem dum urerent ꝓmerent Hec arbor apud paganos mortuis cōsecrata est eo q̄ in modum hominis excisa non pullulat. Ambrosius. Cipressus ⁊ pinus in alta se cacumia extulerūt. manetq; prerogatiua cipressis. vt nulli eas venti horrore suis dispolient coronis. Hec arbor lacunaribus est vtilis ꝓmendādisq; fastigijs: Unde in canticis dicit etiaz. lacunaria nostra cipressina. Palladius li. xij. Cipressus ad fabricem materiaz est egregia. Plinius li. xxiij. In choo insula nasci creduntur cipressi. florem imbribus decussum terre alitu animante. Platearius Cipressus est calida in primo gradu sicca in secundo. Huius arboris folia lignū ⁊ poma competunt vsui medicine Oz poma stiptica sunt ⁊ consolidativa Lignū et folia diuretica sunt. Galienus. vij. sun. far. capit. de cipresso secundum translationē grecaz: Cipressi germina. ⁊ folia. ⁊ bacce que iuuenes ⁊ molles magnoꝝ vulnerum in corpibus duris sunt conglutinative ex quibus manifestum est quoniaz sicca q̄ sunt virtutis. non habentes apparentem acredinem. ⁊ caliditatem sicut et gustus testatur. apparet eñ in ea modica quidez acredo. plurima aūt amaritudo. ⁊ multo plurima est ponticitas q̄ in tota plāta tā ta vero est acredo ⁊ caliditas q̄nta. ducit quidem ponticitatem ad profundum: Serapion libro aggregatoris. capitulo sassa. auctoritate galieni. Quod ex cipresso administratur sunt folia extremitates ⁊ nuces eius. erin sapore eius est acuitas ⁊ punctio parua ⁊ amaritudo satis. ⁊ pūctio est fortior amaritudine. sed de amaritudine et acuitate inest quantitas tanta q̄ facit eam penetrare ad profundū corporis sine calefactione et mordicatione.

Et virtus eius est que desiccat in qua nõ est acuitas ⁊ mordicatio apparenter ⁊ q̃ntitas sue caliditatis est quantitas que est sufficiens ad penetrandum. Et est ca: et sic. complexionis. Plinius ca. de cipresso Arbor est om̃ibus nota q̃ a grecis nomẽ sumpsit eo ꝙ habet in summitatibus rotunda seminũ capita q̃ dicũt̃ galle cip̃ssi:

Operationes.

A Byas. capitu. de cipresso. Est arbor om̃ibus nota corium semen ⁊ folia cũ dulcore bibita cum mirra modica vesice reumatismum compescit. B Bissurrijs medetur. huius semen viride. vl' pira eius bibita emoptoicis medent̃. Bissintericis ⁊ ciliacis maxime ꝓdest. tussi ⁊ ortonoicis prestolatur. eius elixatura tantũ prodest quantum suple. semen eius quod in aceto coctum id facere nouit. C Cum puluere lupini admixtũ enterocellicos siccat vt cathaplasma appositũ folia eius similem habent virtutem. D Ramus eius cum semine in domo posit⁹ conopes vel zinzalas fugat. Hec folia vt cathaplasma adhibita recentia vulnera curant E In aceto cocta ⁊ infusa capillos inficiunt. polente trita ⁊ admixta Ignem sãcꝝ compescunt. vulneribus medentur. F Carbunculis opitulãtur Tumores oculorum deprimunt. Cerotis nobilibus miscentur. Et ꝯfortant stomachum. ⁊ sanguinez stringũt: G Auicenna li. ij. ca. de cipresso. ca. cõplexionis est in p̃mo gradu. sic. in scdo. Et quidam dicunt ꝙ est fri. valde ⁊ quidaz iudicauerunt ꝙ est virtus eius ꝯposita. ⁊ caliditas eius est ſm quantitatem q̃ facit penetrare stipticitatem. stipticitas ꝓfundat̃ ⁊ ꝑuenit ad mẽbra. folia ⁊ nux eius sunt stiptica. ⁊ in ip̃a est resolutio ⁊ resoluit humiditates. H Et nux quidem eius fortior est in omni re q̃ folia ip̃ius Et in ip̃a est vis faciendi adherere sanguinem. ita ꝙ remouet putredinem quando decoquitur cum aceto ⁊ lupinis. Et linit̃ sup̃ vnguem. ⁊ remouet eius vestigia. I Et eius folia delent morfeam. folia eius recentia ⁊ nux ipsius consolidat̃ vulnera que sunt in menbris duris cum fuerint recenter collecta. K Et ꝯferunt formice ⁊ herisiple. ⁊ proprie cum farina ordei Nux ⁊ folia eius bona sunt collo cũ ex eis fit emplastrum conferunt. Et cum farina ordei suꝑposita herisipile L Et confortat neruos. ⁊ extinguit ramicem more emplastri suꝑposita. ⁊ roborãt mollificationem. M Et stringunt etiã q̃n teritur nux cipressi multum cum ficubus. Et ponit̃ de eis licinium in narez ⁊ sanat carnem additam: N Et decoctio eius cum aceto sedat dolorem dentiũ. Et dat̃ ad bibendum nux eius cũ vino ad sputũ sanguinis. Et ad difficultatem anhelit⁹. ⁊ ad tussim antiquam. ⁊ similiter eius decoctio. O Et bibunt̃ folia eius cum vino ⁊ conferunt difficultati mingendi: ⁊ cursui suꝑfluitatum ad vesicam: P Et conferunt etiam vlceribus que sunt in intestinis. Loco eius ponitur medietas ponderis eius de sarcocolla rubea

Ca.cxx.

Ciprus. Dyascorides. Cyprus est arbor habens folia oliue similia sz viridiora ⁊ paulo grossiora. Semen nigrum. ⁊ florem album. cum germine et odore bono. Glosa super cantica Ciprus est arbor aromatica in egipto semine candido ⁊ odorifero. Qui coquit in oleo ⁊ exprimitur vnde paratur vnguentū regale quod dicitur ciperus. Pliui⁹ in li.xij. Cyprus est arbor in egipto zizifi folijs semīe coriandri candido ⁊ odorato.

Operationes.

A Dyascorides. Hui⁹ folia masticata tumorem oris compescunt. quia virtutis coherentis sunt. sed cetera eiusdē arboris cathaplasmata humores ⁊ tumores calidos tollunt Harum etiā elixatura fomento combustis medetur. B Eadem quoqz succo strutij mixta si caput assidue fomentes capillos inficiet. Flos eius cū aceto cathaplasmatib⁹ adhibitus dolorem capitis soluit. C Plinius libro. vt sup̄ Hec in oleo coquitur ⁊ postea preteriqz cyperus dr̄. Optimū est in canopica in ripis nyli nata. Secundū ascalōe iudee. Tercium cypro insula. odoris suauitate. Quidam hanc dicunt esse arborē que in Ytalia ligustrum vocetur. Etiam alcannam appellant. vt sup̄ de ea. capitulo.xiij. alcanna. D Item plinius. in li.xxiij. Ex cypro fit oleū. cuius natura calefacit neruos ⁊ emollit. Folia stomacho illiniuntur. Et vulue concitate succus eorum apponitur. Folia quoqz ꝯmāducata recentia medētur vlceribus in capite manantibus. ⁊ oris collectionibus. E Decoctum earū ambustis ⁊ luxatis ꝓdest Rufant capillum tusa adiecto strucij mali succo. Flos capitis dolores sedat cum aceto illitus. F Vlcera putrescētia per se vel cum melle sanat. Odor autē floris olet. qui somnum facit.

Ca.cxxj.

Ciperus. Dyascorides caplo de cipero. Ciperus siue vt alij criscepe ron. folia habet similia porro. sed oblonga ⁊ tenera Et ascendit de terra cubito vno ⁊ semis. hastam habēs angulosam similem iunco. que hasta in capite semen generat. Radices sub terra habet rotundas ⁊ oblongas sicut oliua nigra que multe ⁊ coniuncte nascūtur colore nigro ⁊ odore suaui. gustu subamaro. nascit in locis aquosis ⁊ in p̄tis ⁊ paludibus. In his radicibus ea nobl'ior est. que grauior ⁊ durior ⁊ grossior fuerit. ⁊ nō frāgibilior sed asperior. ⁊ odore plenior viscitudinē odoris habens. talia signa habet ciliēsis aut syriatica. Vires habet calefaciendi ⁊ desiccandi absqz mordicatione. Sera. li. aggre. ca. sahade. auc. dyas. Sahade id est cyper⁹ hz folia similia folijs porri nisi qr sunt lōgiora eis ⁊ subtiliora ⁊ duriora ⁊ hz stipitē lōgitudīe vni⁹ brachij ⁊ plus

sed non rectum: in eo est tortuositas. ⁊ est q̄dratus similis stipiti squinanti. et infra summitates sunt folia parua ⁊ semen. et radix eius est similis olive. ⁊ quedā ex eis est longa. quedam rotunda. et est nigra. Nascitur in locis domesticis ⁊ aquosis: ¶ Et est alia species ciperi in Jndia que est similis zuccaro in sapore suo. ⁊ quādo nascitur eius color est sicut color croceus. et q̄n fricatur sup̄ cutez corporis facit pilos statim cadere: ¶ Melior autem ex cypero. ē ille qui est plenus granis ⁊ grossus. durus difficile frangibilis habens odorē bonū cū pauco acumine: ¶ Et quod administratur ex cipero est radix ipius. ⁊ odor eius ē bonus. et in sapore eius est acuitas. cum pauca stipticitate ⁊ calefacit ⁊ desiccat sine mordicatione.

Operationes.

¶ Dyas. auc. aben mesuay. est ca: ⁊ sic: in secūdo facit augmentum in sensu ¶ Et cōfortat stomachum. ¶ Et meliorat colorem. et est bonus emorroidibus. ¶ Et efficit oris odorem bonū. ¶ Et quādo bibitur cū oleo lentisci calefacit renes ¶ Et confert frigiditati vesice. ⁊ distillationi vrine. et addit in sanguinem calefaciendo ipm. quare timetur ne vtēs fiat leprosus. ¶ Galienus: vij. sim. farcapl'o de cipero: ¶ Ciperi vtiles maxie sunt radices calefacientes ⁊ siccātes sine mordicatione: ¶ Unde vlcera que ꝓter humiditatem multam sunt difficile cicatrizabilia mirabiliter iuuat hz aūt quid ⁊ stipticum: ¶ Et ꝓterea vlceribus que in ore sunt idoneus. ac vo ⁊ incisiuaz q̄ndam vtutem hz. attendendum eñ est quia lapidem pacientibus nocet ¶ Et mē strua ⁊ vrinas mouet ¶ Item dyas. capi. de cypero. Ulires hz calefaciendi et desiccandi absq; mordicatione. Eñ multum infusa vlcera que difficile cicatrizantur mirabiliter curat. ¶ Habet etiam aliqd stipticum in se. ⁊ est diuretica ¶ Et habz cōsumendi vim ꝑ quā lapides ī renibus generatos cōminuit. ¶ Urinam ⁊ mē strua prouocat: additur ⁊ malaginatib⁹ calidis ⁊ cōfectionibus oleoz. Dicit etiā in Jndia cyperz nasci simile zuccaro ⁊ cū masticat colorem croceum facit. ¶ Et hoc si capillis traiectum fuerit cadūt a copis mixtum precantionibus medet: ¶ Coctum sessionibus facit. Auicenna de viribus dicit q̄ confortat cor.

Ca. cxrij.

Cinamomum. Plini⁹ libro. xij. Cinamomum frutex est duorum altitudine cubitoz amplissimus. palmiq; minimus quatuor digitoz crassitudinis statim a terra sex digitis surculosus arido similis. cū viret non odoratus. origani filio. siccitate gaudens Jmbresteri lior. seu dirensi. Signit q̄dē in plāis desertissimis ī vepb⁹. nubisq; difficil' collcū

Non metitur nisi deus pmiserit. Hec añ solis ortum vel post occasum metere licet Sarmenta quondam sacerdos hasta dividebat. deoqz ioui ptem reponebat. Reliquam vero partem mercator in massas condit. Est z alia fama. cū sole divisi trinaqz partes fieri: deinde sorte germina discerni. Quodqz soli cesserit relinqui: ac sponte cōflagrare: Ex libro de natura rerum Cinamomi arbor aride similis est cū viret z floret siccitate gaudet. Itaqz steriles imbre fit fecundior autez in desertissimis vepribus fit ac pvenit. Auicenna. Cinamomum calidum est z siccum in tercio: Melius qz est illud quod est boni odoris z acutisaporis. sine mordicatōe. coloris purpurei cōmixti. Et vt ait dyascorides. Melius est nigrum ad igneitatez z rubedinē declinans Planum ramos habens ppinquos subtiles. in quo sunt dulcedo z salse dor mordicatio parua nec est valde frāgibile: Et ex eius quidem bonitate est vt vincat omnem dolorem preter suuz z nō sentiatur cum eo Est autem vltimū in subtiliatiōe. attractiuū. aperitiuū. rectificatiōem putrefactionem z virtutem cōrumpeam Oleum eius calidum est valde resolutiuum. liquefactiuum. plateari⁹. Cinamomum calidū est in tercio. siccū in scōdo Eligendum est illud quod subtile est acutum. habens odorem dulcedini mixtum. cum multa aromaticitate: et subrufum. Quod autem subalbidum est aut nigruz abijciendum per. x. annos potest seruari. Dyas. fm translationem nostram. cap'o de cinamomo: Cinamomi genera multa sunt. sed melior est oīnibus que est similis cassie massolites qui recens fuerit z niger colore. et qui missus in vino soluat se. virgulas habēs teneras z lenes z nodis plenas. et cum odore pleno veluti rute. acer atqz mordax gustu in similitudine nasturcij seminis cum quadaz salsedine z feruore parua viscositudine cuius baste cum fregeris emittunt pulueres odore omnia vincentes bas. hastas cum a terra euulse ris. radices earundem sequunt. Hec est probatio optimi cinamomi. Est etiam alterum genus cinamomi montanū tactu asperius hoc grossius est et subrufum colore. Tercius genus est simle cassie maselliotice subnigellū colore tactu lene z non multos habens Quartum genus est colore albo tactu molle simle cassie. in robore grossum z fragile z radicibus maius: Quintum genus est odore simile cassie colore subrufum z corio cassie simile. hastaz in se habens fortiorē cum radicibus grossioribus similibus libanotido. z multas hastas retinens similes mirte z cassie. sed non tantum odore plenum: Eligendum est autem cinamomū primi generis colore subnigrum scabiosum. z semen habēs simile piperi z lene lignum cuius radix inutilis est. Septimum genus est cinamomi quod appellat lotos z motos. sed nec virtutem nec odorem habet. Septimū gen⁹ est quod a grecis nōinat xilocinamomū id est lignum cinamomi: radicem habēs maiorem cū hastis nodosis similibus cinamomo. z in odore nō suaue. hoc dicūt aliqui melius esse cinamomo

Operationes.

Al Gera. auc: galieni: Substātia cinamomi est subtilis. z virtus eius est cali. in tercio. z non est aliqua medicina calida cuius desiccatio est sicut desiccatio eius pter subtilitatē sue substantie Qz illa species q̄ dr keise est cinamomū q̄i debile: et sunt q̄dam q̄ nōiant cinanomū zor. Et dixit galie. in li. de cibis q̄ cinamomū aromatizat stomachū. z pfert frigiditati eius. z frigiditati epatis: Et facit euenire somnum. z aperit opilationes. z provocat menstrua. Et abstergit obscuritatem visus: Et desiccat humores qui sunt in capite et in stomacho. Et de pietate visus ei⁹ ē q̄ vs⁹ pmestiōis ē pfectōs obscuritati visus q̄ accidit ab hūoribus

E ¶ Et idem auctoritate diascoridis. Cinamomum ingredit̃ confectionẽ medicinarum odoriferaꝝ bonaꝝ. ⁊ est maximi iuuamẽti. ⁊ tertt̃ ⁊ conficit̃ cum vino bono ⁊ fiunt inde trocisci: qui desiccant̃ ⁊ reponuntur in vmbra. ⁊ sic virtus eius diuti⁹ seruari potest: F ¶ Syas. Virtus om̃i cinamomo est calida ⁊ diuretica ⁊ malactica ⁊ leptintica G ¶ Et potatũ cum aqua secundinas mulieꝝ excludit. Et mẽstrua ꝓuocat. Melius his rebus opitulatur si mirre fuerit mixtum: H ¶ Venenatis morsibus occurrit vel veneno potato. caligines oculoꝝ detergit cũ melle tritum. maculas vel lentigines de facie purgat. I ¶ Tussim sedat. catarrum mitigat. ydropicis medet̃ K ¶ Nefreticis vtiliter dat̃: Miscet̃ etiã confectionibus occularijs. ⁊ in om̃ibus vtiliores inuenit̃ vires habens ⁊ gustum acrẽ extensa stringit. Et in antidotis p̃ciosum est: L ¶ Galienus. vij. srm. far. ca. de cinamomo Cinamomum summe est subtiliũ parciũ non tamen summe cali. sed in tertio g̃du. ⁊ desiccatio eius est sicut calefactio ip̃ius propter subtilitatem substantie sue. Sed cannella cinamomũ est quasi cinamomũ debile: Et quidam etiã caltion vocant cinamomum. Et quidam sunt q̃ nõ iant cinamomũ azet. M ¶ Auicenna li. ij. capitulo de cinamomo Cinamomum vltimũ est in subtilitate. attractiuũ. aperitiuũ rectificans om̃em putrefactionem: ⁊ omnem virtutem corruptam. ⁊ om̃em saniositatem humoralem: N ¶ Et idem in li. de viribus cordis ait q̃ ꝯfortat cor:

¶ Ca. cxxiij.

Ciminũ quoddaz est quod dr̃ ciminum carmenũ. quoddam quod dr̃ ciminũ regale. quoddã quod dicitur ciminũ album. quoddaz ciminũ rusticorum. quoddã ciminũ ethiopiũ. q̃ddaz ciminum basilicum. quoddã ciminũ egypcium. quoddam ciminũ dulce. quoddã ciminũ agreste. quoddã quod dr̃ ciminũ platociminũ. Ciminũ carmenũ. i. siseleos Ciminũ albũ idem quod sup̃. ciminũ dulce idem q̃d sup̃. ciminũ rusticoꝝ idem q̃d sup̃ simlr̃iter. ciminũ ethiopiũ est quoddã semen simile ameos ⁊ est git: sicut apparz infra in capi. git de g. Ciminũ basilicum idem quod sup̃. ciminũ egipciũ ẽ ciminũ vsuale. ciminũ agreste est illud quod per diascoridẽ multa in capi. isto describitur Platociminũ. i. siseleos. Ciminũ vsuale ẽ semen herbe in multa quantitate nascẽs precise. vt presens figura istius capittuli ostendit. virtutem habet diureticã. ⁊ sub

Cynara. / tirhorko. / or / tirhork. } Cynaris nonulli vescũtur vt magis venerei opitulent̃ et petulantes fiant.

tiliandi fumositates Est calida ⁊ sicca in tercio gradu. Et quidam dicunt ꝙ est sic: in secundo. Galienus: vij. sim. far. ca. de cimino. Cimini semine maxime vtiť sicut ⁊ anisi ⁊ leuistici ⁊ carui ⁊ petrosilini. Est autem calefactiue virtutis sicut illorū singulum et diuretice et destructiue ventositatis. de tercio gradu existens calefaciencium. Dyascorides: capi. de cimino secūdum translationem nostram. Ciminum quoddam est vsuale. quoddam egyptiū. Et quoddā oriť in alijs partibus ⁊ istud est ciminum nostrum quod ꝯmuniter habemus in vsum. ⁊ eustomaticum est. Sed plus illo quod oritur in egipto. quod ipo basilicum vocat. Unde tale ciminū vsuale in omībus prouincijs inueniť. Sz ciminum agreste nascitur in calcedonia ⁊ hyspania. virgam habet duabus palmis lōgam in qua folia nascuntur quatuor aut quinqꝫ et tenuissima et diuisa sicut gingidium: in qua virga sunt capitella quinqꝫ aut sex rotunda et mollia. in quibus est semē quod si gustui applicaueris viscidior est nostro. Nasciť locis humectis. Ciminum nostrum vsuale habet virtutem serāticam ⁊ feruentem ⁊ mictualē ⁊ stipticam Sera. li aggre. capi. camin. auc. dyasco. Camin id est ciminū nostrū quod vocať egiptium. Et est aliud ciminū quod dicitur carmenum. Et est aliud quod dr̄ agreste. Et ē q̄ddā ex eo bōi saporis. ē ꝓpe carmenū ⁊ ipi⁹ expō est regale. Et p⁹ ipsum est babilonicum. Et idem auctoritate galieni: Ex eo est domesticum ⁊ agreste: Domesticū vero est quod magis administratur et maxime semen sicut administratur semen anisi ⁊ leuistici ⁊ carui ⁊ apij mōtani. viitus eius est ca. in. iij. gradu.

Operationes.

A Dyas. Ciminū nostrū tortionibus ⁊ inflationibus in oleo coctum ⁊ superpositum medetur. cathaplasmatibus miscetur. ortonoicis cum pusca necessarie dať morsibus venenatis cum vino opitulatur

B Tumorez testium admixta pollina fabe ⁊ vuepasse ⁊ cerotis impositum medicatur aceto mixtum menstrua abstinet ⁊ sanguinem narium profluētem sic stringit. potui datum siue inunctum pallorez facit. C Et quia calidissimū est: dolorem vesice placat. ⁊ calculos iuuat.

D Semen cimini agrestis torsiones ⁊ inflationes aque mixtum saluberrime curat. Cum aceto vero subglutiētibus opitulatur: Venenis occurrit. Dolorem stomachi compescit. E Masticatum ⁊ impositum liuores detergit. Melle addito et vuapassa omnia similiter facere nouit In hoc flos nasciť niger veluti semen qui bibitus similis est melantio: Morsibus venenatis occurrit. Stranguirijs et doloribus vesice prestat effectum: F Et coagulatum sanguinem per vrinam mingi facit Maxime singulare presidiū est si bibitum fuerit cum elixatura apij.

G Auicenna libro secundo. capittulo de cimino. Ciminum scz nostrum vel vsuale expellit ventositates ⁊ resoluit. ⁊ in ipso est incisio ⁊ excttatio. ⁊ in ipso est stipticitas cum lauať facies ex aqua ipsius clarificat eā. ⁊ similiter eius acceptio ⁊ vsus ipsius cum mensura. eius namqꝫ nimius vsus faciem citrinat. H Et administratur cum ceroto aut oleo ⁊ melle consolidat vulnera proprie siluestre. Cuius semen est simile semine lini. cū ex eo implentur vulnera I Cum teritur ciminum cum aceto ⁊ fit odoramētum ex eo abscindit fluxum sanguinis narium. ⁊ similiter cum ex eo intromittiť licinium in naribus K Et quandoqꝫ masticatur ⁊ miscetur cum oleo et distillatur super vngulam et super coagulatum sanguinem sup̄ oculo ⁊ confert. L Et quandoqꝫ masticatur cum sale et distillatur sputum sup̄ scabiem ⁊ sebel ⁊ vngulam abscisam. ⁊ ꝓhibet adherentiā. ⁊ succus siluestris abstergit visum: Et attrahit lacrimas. et nominatur grece fumus M Et ipsum etiam ponitur in cauterijs euulsionis piloꝝ

in oculo ⁊ non nascitur ☙ Et quando bibit cum aceto mixto cum aqua confert difficultati ãhelitus. ⁊ tremori cordis frigido ℞ ☙ Et administratur cũ oleo sup̃ apostemata testiculi ☙ Et quãdoq; administratur cum oleo ⁊ farina fabaꝝ ⁊ frangit lapidem. ⁊ proprie silvestre. ♎ ☙ Et confert distillationi vrine ⁊ mictui sanguinis. et dolori pungitivo ventris. ⁊ inflationi. ⁊ succus silvestris triti cum aqua mellis solvit ventrem ♎ ☙ Inquit Rufus. Citrinum nabatium solvit ventrem: carmenũ vero non solvit. imo stringit: ♎ ☙ Et herba silvestris provocat coleram in vrina. ⁊ datur in potu cum vino ad morsum vermium venenosorum. ⁊ ꝓprie silvestre cuius semen est simile semini lini.

☙ Ca. cxxiiij.

☙ Citrullus. Ysaac. in dietis particularibus libro tercio. ca. de citrullis ☙ Sunt frigidiores et graviores cucumeribus. frigiditas eñ eoꝝ est in fine tercij gradus.

☙ Operationes.

Al ☙ Serapion libro aggregatoris capitulo tabera auctoritate galieni. ☙ Citrullus frigidior est cucumere ⁊ generat chimũ viscosum. ⁊ humores crudos in venis. ⁊ accidũt ex esu eius febres antique male. neq; provocat vrinaz sicut melon ♎ ☙ Et nocet stomacho. quare oportet qui vult vti eis vt vtatur ameos: nisi stomacho eius sit valde calidus. ☙ Et idem auctoritate Habix. Aque citrulli ⁊ cucumeris cõfert inflãmationibus febriũ ⁊ sedat sitim. ♎ ☙ Et laxat ventrem laxatione bona sine nocumento aliquo. ⁊ debet buliri cum zuccaro albo: et non oportet ꝙ detur habentibus naturam duram ad movendum nimis. quia illa aqua non habet tantam virtutem ꝙ laxat naturam duram: et si ipsa faceret moram in stomacho forsitan induceret laborem ⁊ nocumentum ⁊ inflationes. ☙ Rabi moyses: Citrullus cũ eius digestio tardatur generat humores venenosos. ☙ Ysaac in dietis particularibus libro tercio capi. de citrullis. Sunt frigidiores ⁊ graviores ⁊ cetera. ꝓinde grossuz generant flegma ⁊ nervositati stõachi magis nocent cucumeribus ♎ ☙ Rufus propter suam duriciem et frigiditatem sunt grossorũ humorum generativi. quod certificatur. quia citrulli in stomacho morã facientes venenosoꝝ corruptionẽ subeũt humoꝝ ☙ Citrulli magis stomacho nocent medulla tñ eoꝝ ꝓfectionẽ generat chimũ.

Ca.cxxv.

Citrum. Auicenna li.ij.ca. de citro Citrum omnibus est notum. ⁊ oleum ipsius factum ex eo ⁊ ex corticibus eius est forte. ⁊ factum ex flore ipsius est debilius omni alio Cortex eius est calida in primo sicca in fine secundi. Et eius caro est ca: in primo ⁊ hu. in secūdo. Quidam autem dixerunt ꝙ est fri. ⁊ hu. in secūdo. ⁊ eius fri. magis est. ⁊ ip̄i⁹ acetositas fri. ⁊ sic. est in tertio ⁊ eius semen ca. in primo sic. in secundo. Idem. Cortex eius est temperatus in caliditate ⁊ est ca. in p̄mo gradu. sic. in secundo Semen eius est ca: cum forti siccitate. Pulpa eius fri. ⁊ hu. Galienus. vij. sim. far. capit. de citro v̄m translationem grecam. Milia indica id est citrum huius fructus ab omnibus nominatur citrum. in semine quidem acida qualitas ⁊ siccatiua dñantur vt secūdi sit gradus siccatiuum ⁊ infrigidatiuum. in cortice vero siccatiua participat complexione. non modicam tamen habens acediuem: quo circa ⁊ siccat hic cortex secundum tercium gradum. non tamen est frigidius. sed vel commoderate vel infra. Caro vero eius grossarum parcium est ⁊ flegmatica ⁊ frigida. Ipsa itaq; comeditur sicut ⁊ cortex eius esibilis est. et humidum quid habet acidum. de quo prius locutus fui: ⁊ quidem ī eo inuenit̄ quod vere est semen. amarum autem. et est palam quouiam diaforetice est ⁊ siccatiue virtutis in secundo fere gradu recedens a commoderatis. ⁊ folia sunt exsiccatiue et dyaforetice virtutis: Et idem eodem li. et eodem capi. secundum translationem ara. Hatrox id est citrum ⁊ est pomū aque cortex eius non est frigidus. imo est aut equalis complexionis aut minus equalis par̄ ⁊ exsiccat quantum est de virtute ⁊ cōplexione sua exsiccatione habēte acuitatem non paucam. Et ideo exsiccatio eius deuenit ad secundum gradum. semen siccū in secundo gradu. folium est eiusdem v̄tututis exsiccatiue ⁊ r̄solutiue. Diascorides capit. de citro: Citri non in partibus omnibus vis vna est eadem natura vel v̄tus Nam medulle eius vbi est semen acidaz potestatem ac per hoc stipticaz inesse manifestum est. Idem. Citrum habet semen simile semini piroꝝ.

Operationes.

A Auicenna. libro vt supra Caro eius inflat. ⁊ folia eius sedant inflationem. et eius flos est subtilior eis. et ei⁹ acteositas est stiptica frangens coleram rubeam: B Et eius semen ⁊ cortex in pannis ꝓhibet tineas. ⁊ eius odor rectificat corruptionem aeris ⁊ pestilētiam. ⁊ acetositas eius abstergit coleram rubeam. C Et aufert pannum quod ē ex cortice eius adustum est bonum in albaras linitum: Et decoctio eius efficit odorem bonum oris. Et est impinguatiua corpis. D Et cortex eius recentis in ore odorez oris efficit bonum. ⁊ eius decoctō similetur cū retinetur in ore. ⁊ acetositas eius valz empetigini illinita. E Eius oleū valet

mollificationi neruorum: ⁊ nō fiat nisi ex
cortice eius. ⁊ conuenit paralisi. ⁊ ipsius
acetositas est mala neruis. ℞ Cōfert
torture oris cum fit collirium ex acetosita
te eius. ⁊ remouet ycteritiam oculi. ℞ Eius
acetositas sedat tremorem cordis calidi.
℞ Et nutrimum est bonum gutturi ⁊ pulmo
ni. ℞ Sed eius acetositas est mala
pectori: et medulla citri cum aceto. si po
tatur ex ea medietas ascariati interficit
sanguisugas transglutitas ⁊ educit eas.
caro ipius est mala stomacho inflatiua.
tarde digestionis. quare oportet vt come
detur cum almuri ℞ Et similiter nu
trita cum melle: est sanior et magis recipi
ens digestionem: et nisi sit plurima. ℞
Et eiusdem quidem folia confortant sto
machum ⁊ viscera. ⁊ postea flos ipius: et
cortex eius ponitur in cibarijs sicut semi
na que pro condimento ponuntur. ppter
sui duriciem ℞ Et ipius decoctio se
dat vomitū colericū. et facit appetitum.
Et oportet quidē ne citrum comedatur
singulariter q̄ non misceat cibo ante se ⁊
post se. ℞ Eius caro facit ventez se
possidere colicam. ⁊ ipsius acetositas re
tinet ventrem. ℞ Et confert solutioni coleri
ce. ⁊ eius semen conuenit emorroidibus:
⁊ in eius semine est virtus solutiua. ℞
Et succus acetositatis eius sedat infirmi
tatem sciaticam mulierum. ℞ De
minis eius pondus. ʒ. ij. cum vino ⁊ chilē
⁊ aqua calida illinitū resistit venenis om
nibus. ⁊ proprie scorpionis bibitum aut
linitum. et eius cortex est vicinus illis:
℞ Et idē de viribus cordis ait. q̄ cor
tex eius confortat cor. ⁊ est tyriaca contra
venena. ⁊ ad hoc valet acetositas eius si
militer. ℞ Yasconides: Citrū preg
nantibus fastidio laborātibus eius datū
stomachum ⁊ nausea mundat. ℞ Citrum et
in potione vini datum medetur querelis
iecoris. ℞ Et aqua tritum ⁊ in spar
sum humidis vulneribus adhibetur. ℞ Et
permonibus ex ea singulare presidium ē.
Cortici austeriori natura concessa. que q̄n
tum valeat ℞ Etiam de ipso odore testatur
modico sumptus: Aut potioni calide de
trius in mense beneficium nature digesti
onis operatur. ℞ Paulus capitulo
de citro: Cortex eius digestionem confor
tat. ⁊ valet contra cardiacam. media sub
stantia eius male digeritur Sed interior
id est acetosa competit vsui medicine. ap
petitum confortat. ⁊ valet contra febres
pestiferas Semina eius sunt diuretica:
℞ Rabimoyses vbi loquitur de citro
dicit. q̄ cortices citri valēt contra egritu
dines stomachi. ⁊ expellunt maliciam in
testini ieiuni. et acetositas eius confortat
spiritus. ℞ Auerrois: capi. de citro:
Cortex eius habet manifestum iuuamen
tum stomacho et epati. ℞ Medulla citri cu
rat combustiones ignis. ⁊ curat mirabili
ter ramicem pueroꝝ. ⁊ potissime si ex ea fi
at vnguentum illo mō. Accipe medullaz
citri subtiliter incisaz ⁊ buliat in axungia
porci recēti. ⁊ postea coletur per petiam:
⁊ iterꝫ reponatur ad ignem. ⁊ in fine mis
ceatur mastix. olibanū ⁊ cera alba. et erit
optimum vnguentum citrinum. ℞
Sed attendendum q̄ quādo aliquod vn
guentum vel emplastrū fit ex citro, debet
fieri ex citro bene maturo Nam sm quod
dicit auicenna Diacitrum et que fiunt ex
citro debent fieri ex citro sole existente in
capricorno. i. a medio decembris vsq; ad
medium Januarij.

Ca. cxxvj.

Cynosbatum. i. aiglentricum: Dyascorides. multi vocant ciricanta Et est arbor nimium spinosa cum radice alta. ⁊ in plurimas partes diuisa. Fructum habet mirte similem sed paulo maiorem. rubeum exterius cū venerit ad maturitatem. ac deintus lanam asprimā Semen eius siccum sine lana. Plinius li: xiij. In egipto ē caparis frutex firmioris ligni semiſq; ac cibi vulgari. caule quoq; vna plurimūq; decerpto. Idem li. xxiiij: Cinobaton q̄ alij cinobaston alij neurosbaston vocant. habet foliū hōis vestigio simile. fert vuā nigrā. in cui⁹ acino habet neru⁹. vñ ⁊ nervus passus dr. Alia ē caparim: q̄ medici cynosbaton appellauerūt.

Operationes.

Dyas. Cynosbatū ventrem stringit quia vtilis est coherentis. medet etiam in cibo ⁊ potu datum. sanatq; fluores ac femineum fluxū: Eius vo radix acrioris virtutis est. Nam apposita cataplasmatib⁹ euocat ē corpe stirpes. Folia etiam eius apposita cathaplasmatibus occurrunt apostematibus. Semen eius granatum est: Plin. Cauenda sunt eius genera pegrima. Siquidem arabicū pestilens. affricū gingiuis inimicū. armaricū vuluis ⁊ oim inflationibus Apulumq; vomitus facit: stomachū et aluum mouet. Idem Diuiſq; tyrsus ad remedia splenis ⁊ inflationes manditur ex aceto conditus. Nervus eius cum mastice ebya manducatus os purgat. // Item dyas: capara q̄ multi cynosbaton vel caprion appellauere ex luctantibus componitur vtilibus. habetq; proijcere ac purgare. ⁊ extenuare. et euētare acredines simulq; adducere ⁊ constringere. Est enim stiptica: Ideoq; stibirosi splenis super omnia iuuat medicamina sicut vide licet iam dictum est supra.

Ca. c xxvij.

Crispula dicitur herba cācri in vnguento marciatō ponit̄ in antidotario galieni minori. Et est herba alba minuta hn̄s folia crispa. virtus eius est calida ⁊ sicca.

Operationes.

A Medet̄ dolores ⁊ egritudines frigidas Est mala stomacho ⁊ opilat cito ⁊ inducit stuporem.

Ca. c xxviij.

Crisocolla. Dyas. Crisocolla aristī q̄ dr̄ v̄ga. est herba s̄m dias. capl'o crisocolla aristin in q̄ est capitellū simile ysopo. radix est illi aspa ⁊ tenuis similis elleboro nigro. gustū hn̄s cip̄ssi sub dulcem ⁊ auster̄. Nascit̄ locis vmbrosis ⁊ saxosis.

Operationes.

A Dyascorides. Virtus est ei termantica ⁊ stiptica. Radix eius peripleumoniacis apta est. B Accipit̄ v̄o in mulsa cocta in purgationib⁹ stericis maximū effectum habet.

Ca. c xxix.

Crisogonium est dictū semen aureum: vel coma aurea. Est em̄ crisogoninm s̄m dyas. herba cuius virga est recta ⁊ alba. folia hn̄s angusta in circuitu sicut abrotanum. ⁊ comā in summo ⁊ in gyro aurosam. in qua ē capitellū obrotundum. radix eius tenuis est. nascitur in locis asperis.

Operationes.

A Dyas. Coma eius bibita cum vino dissurrijs ⁊ morsibus venenatis salutare presidium est B Sciaticis ⁊ cōquassationibus medetur. menstruis imperat C Coagulatum sanguinem ventris et vesice soluit vino aut oximelle bibita catarrum abstinet. ʒ. j. cum vino albo apposita rebus tutas eas a tinea seruat

Ca. cxxx.

Colubrina. Byas. capº de dragõtea id est colubrina. Dragontea sive vt alij asclepias. folia habet aaron similia. sed plura z minora cuius vga vel hasta duobus cubitis est longa. z ipa varia similis serpenti. liuores id est maculas purpureas habẽs solidas vt digitus in qua semen est simile botruo. primo coloris viridis. post maturitatem vo color est ei similis croco. z est gustu mordax. radix eius bulli habet rotunditatem simile aaron cum corio tenui. Nascit vmbrosis locis z hortis. Vera. li. aggre. capi. luff. id est dragontea sive colubrina. Et ẽ maior z minor. Vbi sciendum q maior est q vocatur serpentaria. et illa est habens folia crispa que ponit hic. Minor est illa q vocatur aaron. z est illa habens folia plana pro qua lege caplm aaron z est tercium in ordine Galienus. vj. sim. far. capº de serpentaria. Substantia radicis eius subtilior est substantia radicis aaron. z in sapore eius est acuitas z amaritudo et stipticitas pauca. Et virtus eius est ca. z sic. in primo gradu. Jo. mesue capit. de luff. Luff est planta que dicitur collum draconis. z ex ea est alia planta habẽs folia plana. alia crispa. et radix plana est exterius ad nigredinem attinens. Interius vero est alba. crispa vo exterius cineritia. Interius alba ad citrinitatem declinans. et super vtriusq radicem eleuantur stipites habentes maculas in modum serpentis Melior ps tocius plante est radix. et melior radix est grossa z completa et orta in locis liberis. Et melius tempus collectõis eius est ver. z principium estatis. z crispa calidior est plana. Plana ca. in primo crispa in secundo. Galienus dixit plana calida est in principio secũdi. crispa in fine z verius est. z in vtraq est caliditas z acuitas quasi posita in superficie cum substãtia terrea. sed in plana substantia terrea ẽ vincens plus. z vtraq est abstersiua. incisiua. penetratiua. aperitiua. subtiliatiua humorum grossorum z viscosorum adherencium. Crispa autem ad hec omnia est fortior.

Operationes.

Dyascorides. Semen eius expssum virtutem habet in succo. Nam addito sibi oleo dolorem aurium compescit Lane inunctus in naribus addit polipos maxime curat. z cancros optime sanat / Semínis eius. xx. grana cum pusca bibita caligines oculor emẽdat. Flores eius cum ceperint maturescere si a muliere pgnanti fuerint odorati. abortum faciunt. Virtus est radicis eius ca. vnde ortonoycis more electuarij accepta medicatur Tussientibus z catarr hũtibus maximum prestant effectum: Thoracis tumores curat nõ reuersuros maxime si assa aut cocta accepta fuerit. si cca tũsa z in pulucrem ducta melle addito omnia similiter facere potest. Diuretica est. vẽtrem stimulãt cum vino bibita. vulnera sordida sagedenica cum bryonia al

ba et melle purgat. F ¶ Et cicatrices curare facit. ex qua colliria ad pustulas necessarie fiunt. aborsum facit. G ¶ Imposita dicitur q̄ si quis ex ea radice se tinxerit tutus ab incursu serpentum seruat̄. Aceto mixta maculas limpidat. H ¶ Johānes mesue. Solutōe educit flegma subtile ⁊ grossum Et mundificat ⁊ confortat renes. ⁊ prouocat vrinam. ⁊ excitat coitum. Et est ex ī bus mundificantibus pectus ⁊ pulmones I ¶ Et confert eis super quibus timet̄ frequētia anhelitus. vl' asmaticis ꝓpter exuberantiam humorum viscosorum in eis. ⁊ ꝓpe lo hoc ex succo ei⁹ cum melle. ⁊ rob. ⁊ qn̄q; administrat̄ cum ouis ⁊ valet similiter. K ¶ Et dixit democritus Juuamentum vtriusq; speciei eius magnū est emorroidaꝝ doloribus ⁊ ventositatibus eoꝝ ſm om̄ez modum administratōnis ip̄ius ⁊ sumptum ⁊ emplastratum. ⁊ nos experti sumus. Et experti iuuamēti est sup̄ humore crudo qui est in stomacho ⁊ ī nibus. L ¶ Et dixit galienus resoluit duricies et apostemata dura splenis ⁊ alioꝝ menbroꝝ. ⁊ ꝯuenit vlceribus fraudulentis ⁊ fistulis. et consumit additiones carnium in naribus. M ¶ Et prohibet fieri in eis corrosionem ⁊ cācrum. Succus autem eius distillat̄ in aure cum melle ⁊ cōuenit tinnitui ⁊ surditati ⁊ dolori aurium ⁊ abstergit ip̄ius sordicies ⁊ exsiccat vlcera eius. vtraq; eius species est ex rebus que mundificāt faciem. N ¶ Et auferunt feditatem cutis ⁊ delēt pannum ⁊ lentigines ⁊ morfeam proprie cum melle ⁊ fiat emplastrum ex ea cū melle ⁊ stercore capraꝝ sup̄ podagram ⁊ concussionē neruoꝝ O ¶ Et ꝯuenit eoꝝ doloribus ⁊ suppositio facta ex eo educit mēstrua. ⁊ facit aborsum. et dr̄ q̄ fugat serpētes ⁊ vermes venenosos.

¶ Ca. c xxxj.

Coloquintida. Jo. mesue. capi. de coloquintida. Coloquintida quā perses vocant cucurbitam deserti que nascitur in planta quam etiam fel terre vocant. eo q̄ in toto ambitu ortus eius interficit herbas. Et est quasi venenū eis vnde vocant eam arabes necem plantaꝝ Et eius folia sunt āpla pilosa. ⁊ extenduntur rami eius sup̄ faciem terre sicut extenditur cucurbita in terra super quam iacet duoꝝ est modoꝝ masculus et femina. Et ex eis masculus est sup̄ quem nascit̄. sicut lanugo. ⁊ est grauis cum duricie ⁊ asperitate attinens nigredini. Et laudat̄ ex eis femina. ⁊ ꝓpe habens proprietates bonas vt sit coloquintida grossa. ⁊ quāto grossior ⁊ leuior tāto melior. ⁊ sit vlba laxa leuis ⁊ complete maturitatis. cuius pars eius interior est pulposa laxa ⁊ alba ⁊ leuis ve

hementis albedinis. verum que nõ est cõ
pleta in maturitate mala est cõtristat eñ
suscipientem illam et ventositatem cũ di
fficultate facit ⁊ soluit sup̄habundanter.
⁊ solutione educit sanguinem Et fortasse
interficit: et cum sigillat̃ ex toto germine
plante vt nascatur coloquintida vna ⁊ il
la pernitiosa ⁊ mala ymo est venenũ. ⁊ cũ
in tota regione non est nisi plãta ei⁹ vna
per se nascens est mala Et que nascitur in
terris fortibus ⁊ puluerulentis. aut iuxta
loca reptilium. aut in locis termarũ colo
quintidas facii minores. et sunt similiter
male. que autem nascitur in terris laxis ⁊
arenosis ⁊ liberis est illa que eligit̃. Et cũ
extrahitur pulpa eius ip̄a debilitat eam.
Tempus autem collectionis eius est Au
tumnus. ⁊ proprie dum iam citrinescit. et
remouetur ab ea viriditas. ca. est ⁊ sic. cõ
plexionis in tercio. Et est composita ex p̄
tibus igneis ⁊ terreis adustis. ⁊ est soluti
tiua attractiua superfluitatum. Attracti
ua est ⁊ a remotis multum. ⁊ est ĩsolutiua
incisiua abstersiua. Quatuor sunt que de
bent corrigi in ip̄a. Nocet enim cordi sto
macho ⁊ epati: ⁊ est cõturbatiua. subuer
siua visterum. faciens operationes diffi
ciles. ⁊ aperit orificia venarum apertõne
sanguinem fluere faciente. Et operatur
id vehementius q̄ aloes. ⁊ excoriat vias:
Emendatur enim primum ⁊ secundũ no
cumentum ex ea miscendo ei ex medicinis
cordialibus ⁊ stomaticis et epaticis que
meliorare possunt conditionez eius sicut
additur ei mastix proprie ⁊ gallia et simi
lia. Et emendatur tercium ⁊ qnartum no
cumentum eius cum rebus acquirẽtibus
ei viscositatem. ⁊ glutinositatem. ⁊ remo
uentibus ab ea serositatem. ⁊ cito eam lu
bricare facientibus sicut est dragantum
proprie. ⁊ bdellium ⁊ gummi ⁊ mastix et
similia. Et dicit galienus fiunt autem ex
ea et laudano partes sumendo equales
post fricationem eius cum oleo rosarum
pillule. ⁊ sunt bone ⁊ sane ad ea que opor
tet. Modus rectificationis eius secundũ
q̄ narrauit filius serapiõis. Infundatur
pulpa eius in aqua mellis ⁊ proprie deco
ctionis mirre ⁊ exsiccetur post illud ⁊ tera
tur vltima contritione et administratur
cum aqua mellis predicta. Modus recti
ficationis eius ex inuentione nostra. In
cidatur in munitissimas partes cum inci
sorio: ⁊ inuoluatur subtili inuolutione cũ
glutine draganti: aut bdellij. ⁊ exsiccetur
⁊ conteratur post illud vltima contritõe
⁊ fiant trocisci cum pauco mastice resolu
to in oleo rosarum vel laudano. vel cum
aqua mellis. Hec enim ars facit illaz sine
molestia: Et scias q̄ de decoctione rem
completam sustinet. Et dicit filius gezar
non oportet vt multum teratur. Vltima
enim puluerisatio excoriat vias et venas
Et dicit filius Serapionis. Oportet vt
perueniatur ad vltimum puluerisationis
eius aliter enim vlceraret viscera:. Et mi
hi videtur q̄ vltima puluerizata frãgitur
virtus a permixtione adiunctorum ei. et
pertransit loca viscerum absq; impressio
ne nocumentorum in ipsis. Et forte in ea
in qua non exquisite fit illud. pars tamen
sensata adherens in villis et inuolutioni
bus eorum apostemat ⁊ vlcerat. expellun
tur autem nocumenta ip̄ius a corpore ac
cipiendo aquaz passularum. cum oleo de
amigdalis vel oleo nucum aut aqua mel
lis cum oleis predictis.

Operationes.

A Johannes Mesue. Solutione edu
cit flegma. ⁊ humores viscosos attrahẽs
ip̄os a profunditate menboꝝ B Et
dicit Humay Solutione etiam educit
coleram citrinam. et eius operatio exten
ditur ad neruorum iuncturas. C
Et dicit dyascorides: Non efficit opera
tiones in materijs que sunt in vijs de qui
bus sit curandum et in materijs que sunt
in profundis locis distantibus. D
Et ei⁹ posse magnũ ẽ in mũdificatõe cere
bri l' neruoꝝ lacertoꝝ pulmõis ⁊ pectoris

Et est medicina magna egritudinū eorū sicut est dolor capitis antiqui. ⁊ dolor cra uei. ⁊ emigranea difficilis. epilentia et a poplexia. E ¶ Et ꝯuenit egritudines neruorum omnibus ⁊ vertigini ⁊ descēsui aque ad oculos. ⁊ est res magni iuuamen ti ad asma: ⁊ antiquaꝫ tussim. ⁊ ad dilata tionem anhelitus F ¶ Et est eius opa tio virtuosa ad dolorem iuncturarum. et podagram frigidam ⁊ sciaticaꝫ proprie secundū omnem modum administratōis eius: ⁊ in cristeribus ⁊ collirijs. G ¶ Et confert colice flegmatice et inflatiue iuuamentum ultimū. ⁊ idropisi. Et si sup ponatur in matrice occidit fetum. H Et si ex eo cum aceto forti fricetur morsea sanat eam. ⁊ similiter lepram ⁊ elephanti am. I ¶ Et si euacuetur ꝙ est in testa eius ⁊ impleatur oleo ⁊ buliat in cinere. ⁊ inungātur capilli denigrat eos ⁊ tardat caniciem et prohibet casum eoꝝ. K ¶ Et si distilletur de ea in aurē sanat dolorē eius. ⁊ conuenit tonitui in ea. Et si imple atur in aceto forti ⁊ colluat̄ ex eo os post bullitionem ip̄ius sanat dolorem dentis L ¶ Sera. auct. galieni. Sapor eius est amarus fortis amaritudinis ⁊ quādo su mitur non facit opationem malam neqꝫ periculosam qm̄ velociter egreditur. M ¶ Et quando ponit̄ in cristeribus cō uenit sciatice ⁊ palisi ⁊ colice. ⁊ laxat fleg ma ⁊ humores crudos. ⁊ quādoqꝫ sangui nem. Et quando fit cū ea nascale occidit fetum. et prouocat menstrua. N ¶ Et quando ipsa cauat̄ et extrahuntur interi ora eius. deinde inuoluit̄ circa ip̄a lutum et ponitur in ipsa acetum: et calefit super ignem. ⁊ fit cum aceto oris collutio et au fert dolorem dentium. Et fit suppositoriū cum pulpa eius ⁊ laxat ventrem. Et dum color eius est viridis ⁊ ip̄a est recens et ex trahitur succus eius et fricatur sup sciati cam est iuuatiua valde. O ¶ Dyasco rides: Virtus est ipsi purgatoria obulo vno accepto cū mulsa mixto nitro et mir ra ⁊ melle cocto in modum catapucie bñ purgat. ipse vero pile sicce tunse et mixte ⁊ cristere adhibite sciaticis medicantur. Paraliticis similiter prestolant̄. Flegma ⁊ coleram deponunt. menstruis imperāt Aborsum faciūt: dolorē dentium tollūt. P ¶ Colliria ex inde fiunt. que supposita ventrem deponūt Viridis autem succus peruncus sciaticos curat.

¶ Ca. cxxxij.

Consolida. cap̄. de simphito Simphitum id est consolida Et est maior ⁊ minor. De consolida minori in sequenti capitulo tractabitur Maior consolida nascitur in locis asperis. v̄gas habens similes origano ⁊ tenues. et capi ta sicut thimum. virge lignose ⁊ odorate ⁊ dulces in gustu. ⁊ radix est illi lōga ⁊ ob rufa. grossitudinem digiti habens. Est aliud simphitū quod pictenū vocāt

hastam habet asperam ⁊ longã. duobus cubitis angulosam. abintus inanis est in qua sunt folia aspera ⁊ angusta ⁊ oblõga sicut buglossa. Habet etiam ipa hasta angulos in quibus folia nascunt. flores sunt illi mellini semen habet sup hastam sicut flõmos. Hasta ⁊ frutex habent pulueri similе quod cum carni applicatũ fuerit pus riginem facit. Radix est ei colore nigra. q̃ cum fracta fuerit alba apparet et muscilaginosa. ⁊ ista est consolida maior.

Operationes.

Radix consolide maioris trita et bibita emoptoicis medet. Conquassatões reficit. Tumores spargit. Cũ solis carbaplasmatibus adhibita omnia similiter facere potest. Vulneribꝰ paracolesim facit carnes incisas frustis in cacabo missas in se glutinare facit.

Ca. cxxxiij.

Consolida minor. Gal. viij. simplicium far. capi. Simphitum scom translationem grecaz Inquit. Cõsolida minor ex pmarijs constat vtentibus Habet enĩ quid absterssiuum quo pcentũ in torace ⁊ pulmone pus expurgare natũ est. Habet autem q̃d ⁊ cõgregatiuũ quo ad sanguinis eductiones iuuat. Et continet vltra hoc humiditatem q̃ndã calidã non immoderate, pter q̃ ⁊ dulce apparet gustãtibus ⁊ delectabile odoratum.

Operationes.

Insiticulosum est cum masticaꝝ. Et asperitates in arteria sanat Secundũ mixtionem vero que ex omĩbus pdictis vtentibus simul ⁊ vyafotare sufficiens est. Et colligere ⁊ constringere corpus. Et propterea intestinalibus hernijs apponitur ⁊ ad evulsionem ⁊ scissiones cum oximelle bibitur. Quicũq; vero ad dissinteriam ⁊ fluxum rubeum coquentes in vino dant. vt siccante ⁊ congregante vtunt Et quicũq; ad nefreticа vt purgãte ⁊ mandente Simphitum aliud magnũ simile est virtuti predicti. non tamẽ gustu dulce. neq; odoriferum olfacientibus apparet. sed fm hoc absscedit a predicto Secundum vero q̃ viscositatem quandam ⁊ mordacitatem habz quodãmodo similiter existit. Vtunt autem eo in omnibus quibuscunq; ⁊ prius dicto: Dyascorides. Consolida minor elixa in mulsa pulmonem purgat. reijcientibus sanguinem ⁊ nefreticis cum aqua medet Radix cum vino cocta ⁊ bibita fluxum mulieris stringit. ⁊ dissintericis opitulaꝝ. cum oximelle data conquassationes ⁊ dolores lateris salubernime curat Masticata amputat sitim. Aspredinem faucium mitigat vulneri recenti paracolesim facit Q̃ Consolida secundum Plinij auctoritate vel opinione multoz divino miraculo curat ⁊ rumpit antraces intra duos lapides trita.

Ca.cxxxiiij.

Consolida rubea siue Bistorta, est herba similis pentaphilon nisi quia habet septē folia vtrinq; pilosa, & ideo vocat pentaphilō cuius radix est rubea & tortuosa similis galange sz nō hz acumē, flos ei⁹ auro⁹us, & ipa iudicat. fri. & sic. in. iij. gdu. Sz notandū q̄ est spēs bistorte hñs folia similia lappario acuto nisi quia color foliorū ex vno latere est celestis, & ex alio viridis flos eius rubeus & radix rubea q̄ ab aliqb⁹ vocat bardana minor & ab aliqbus lappa minor. Virtus ei⁹ in oibus sicut vtus pme spēi sz remissior.

Operationes.

¶ Consolida rubea siue bistorta hz vtilitem ꝓsolidandi & ꝓfortandi ꝓceptū. ¶ Contra dissuriā dat pulvis bistorte cum succo plātaginis, ad ꝓstrīgendū mēstrua fiat fomentū ex aq̄ pluuiali decoctōis pulueris ei⁹. vel ex duab⁹ pribus eius, et vna spice. fiat pulvis q̄ aspgatur sup̄ ventrem ipō prius melle calido emplastrato, & iu

vat ꝓceptum. ¶ Ad ꝓceptū inuādū fiat emplm ex pulvere eius & alijs spēbus aromaticis. Pulvis ei⁹ vulnera ꝓsolidat. ¶ Contra vomitū ex debilitate & furore colere pulvis eius ꝓficiat cū albumīe oui & coquat sup̄ tegulā et dat pacienti. ¶ Gal. Radix eius ē abstersiua & vriuatiua & calide ꝓplexionis.

Ca.cxxxv.

Condros apud grecos duo fcat: Nam fcat risum. Unde respōdis mihi grecus interroganti q̄d esset condros dixit furfur farine. Item ꝓdros exponitur quod est aliq̄ cartilago. similiter condros est genus frumenti de quo dicit ascorides. Condros sunt eius due species. In vna inuenitur vnū granum, et in alio duo grana, & quodlibet ipōrum est stamen rula & maioris nutrimenti q̄ ordeum boni saporis, & panis qui fit ex eo minus est nutritiuus quam qui fit ex frumento.

Et species in qua reperiuntur duo grana est plus nutritiua q̄ risum: ⁊ magis ꝯstrictiua ventris ⁊ melior stomacho.

Operationes.

A Gal: li primo de alimētis capl'o de condro. Genus frumenti est condros sufficienter nutritiuū viscosum hñs chimū hoc vocat̄ in libris de arabico trāslatis cādarusiū ⁊ apd̄ aui. cādaros ⁊ candarusio. ꝛc. B Gal: viij. sim: far. ca. condros est q̄dē optim⁹ cib⁹ sicut ⁊ triticū: sz nō ē pñtis negocij de cibo determinare vt farmacū vo emplastice est virtutis ꝯplexōis vo silis est frumēto. pl⁹ illo viscosior ⁊ nutritior. est plus illo siccatiuū. ꝓpter ꝯmixtionem siccantiū farmacorum. C By isco. Condros cōstrictiua est. qñ ip̄m coquitur cū aceto: ⁊ fit linitio cum eo. ⁊ eradicat scabiē vlcerosaz. ⁊ eradicat vngues sissos. D Et curat fistulas q̄ sunt in lacrimali: ⁊ qñ admiuistrat̄ in principio eaꝝ ⁊ fit ex decoctione eius clistere. Et est iuuatiuū vlceribus intestinoꝝ.

Ca. cxxxvj.

Condes. Sera. li. aggre. ca. cōdes auctoritate galieni Illud quod ex eo administratur est radix ipsius: virtus est calida ⁊ sicca in q̄rto gradu. vñ ista medicina vtuntur lauatores lane. ad faciendum lanam lenem ⁊ pulchram qñ fumigant ip̄am cum ea. et est nota: radix eius est acuta. ⁊ in forma sua longa ⁊ rotūda. Diascorides vocatur ip̄am strucium a macro obstrucium: quod quidam radicem ellebori albi putāt. eo q̄ sternutamēta mouet vt ipsum. licet falso: pro quo macer sternutamentum puluis per se mouet eius naribus iniectus vererro non segnius albo id est elleboro. Galien⁹. viij: sim: far. capl'o de strutio. ſm translationez grecam. Strucij radice maxime vtunt̄ acri q̄dem existente secundum gustum ca: ⁊ sic: ſm ꝯplexionem ex quarto fere gradu.

Operationes.

A Byas: Epaticis tussientibus ⁊ ortonoicis medent̄. Morbo regio vtiliter adhibentur cū lacte naribus infuse. cū melle coclearium vnū acceptum ventrem mollit: cum panacis ⁊ capparis radicibus accepte ⁊ bibite calculos vesice frangunt ⁊ excludunt. Sclirosim splenis spargunt B Condes matrici appositum mēstruis imperat: aborsum facit. cum polenta ⁊ aceto positum lepram tollit. C Pustulas cum farina ordei impositu limpidat. Collirijs mixtum caligines oculis detergit. Medicaminibus necessarie miscetur. D Tritum sternutamenta ꝓuocat: cum melle tritum ⁊ in naribus missuz caput purgat: E Sera: De ꝓpetate radicis eius est si accipiatur q̄ abscindit flegma ⁊ melancoliam grossam ⁊ r̄soluit ventositates. F Galie. Radix eius est abstersiua et vrinatiua. mouet sternutationes similiter alijs quecunqz amara sunt gustu ⁊ ca. ꝯplexiōis.. Itē dyas: facit se motum capitulū de elleboro a condisi.

Nam condisi vocat strucium aiens capi talo de strucio. Lanarij vruntur ad sumi gium lane eo q limpidat lanaz. Radices sunt rotunde et oblonge que si bibite fue rint diuretice sunt z calide. ℞ Plini us libro. xxiiij. Condes sive strucium. id ē herba lanaria quibus data iciunis: facit abundantiam lactis ℞ Platearius Strucios id est agrestis cauliculus ca. et sic. in secundo gradu. Succus ac semina foliaq; competunt vsui medicine. Cum inuenitur receptio cauliculi semen caulis agrestis debet poni. Cum autem ipsa. folia debent poni. Succus ita debz preparari Folia conterantur et succus ex preius ad solem desiccetur. per biennū durat. folia viridia poni debent in medi cinis z in vnguentis. Virtutem habet di ssoluendi z extenuandi z diureticam.

Ca. cxxxvij.

Coriandrum. Palladius libro. iij. Coriandrum a mense Marcio seri tur vsq; in Octobrem. amatq; ter ram pinguem. sed z macro solo nascitur. z eius semē quod vetustius fuerit melius putatur humore delectatur z satum bene cum olere quocunq; nascitur. Serapion libro aggre. ca. dyabora id est coriandrū auctoritate galieni. Substantia eius est terrea subtilis. et est cum boc in eo aquosi tas tepide virtutis non pauce quātitatis z in sapore eius secūdum plurimū ē ama ritudo. Et virtus eius est que abstergit z resoluit. Halienus. vij. sim. far. capitulo de coriandro. Virtus eius prima est vir tus calida. Unde dyas. Infrigidativam dicit hanc herbam non recte. composita autem est ex contrarijs virtutibus multū quidem habens amare substantie. q̄ndi catq; subtilium partiū est z terrestris. non modicum autem habens z aquose humi ditatis vel tepide secundū virtutem. habz autem stipticitatem nō modicam in qui bus omnibus operatur quidez varie om nia quecunq; dyas. scripsit. sed puto sic et istere sicut si mox secundū principia plagā tis vel qualitercunq; percussis in aliq̄ parti cula tumor liuidus vl niger fieret. frigida putaretur passio esse et egere dyasoranti bus z calefacientibus farmacijs. Fm eun dem puto modum. si transcenderit aliq̄ calida dispositio ad frigidam obliuiscen dum est prioris. nōiandum vo alio sco nomine. Vel si nomen volueris pmutare sed facere sicut q̄dam q̄ alia q̄dem princi pij. alia vero declinatōis scribūt auxilia: non autem oportet frigida estimare esse declinationis farmaca. Concedendum eñ est berisipilam nominare si quis volu erit huiusmodi dispositionē nō tamē ca. vocare eam pmittendum quando depre ssa ē z remissa. nequaq; ergo tūc quod au xiliatur ei infrigidativū esse putem⁹ sicut Dyascorides vt coriandrum quoniam cathaplasmatum (vt ipse ait) cum pane Vel etiam cum alfitis sanat berisipilam.

certum est herisipilam que vtiq; inflāma
tiua est nunq; sanabit cum pane coriādr̄
sed per id quod infrigidat. Jam ꝓpterea
⁊ nos in anterioribus sermonibus quan
do cum determinata experientia ꝓbare
cuiuslibet farmaci virtutē postulabamus
simplicem enim vt possibile est maxime
potionem eligere cōsulebamus: plurimi
autem medicorū neq; quecunq; plurime
egritudinum mox a principio inuadunt
composita noscunt. neq; quoniaz alia pa
ssio est herisipila certa: alia vero vocatur
ab omnibus nobis iam consuete. ⁊ ab an
tiquis flegmon: alia autem in medio q̄m
multe Hec quidem ⁊ vt vtiq; dicat quis
herisipila flegmosa. Hec autez velut fleg
mones quidem herisipilatos inuenies.
aut velut flegmones aliquando ⁊ neutrū
predominans. At vero et ydemascosus
quando apparet sicut ⁊ herisipilas. sicut
et alius sclirosus. Unde de cōpositis om
nibus non modica haberetur multitudo
latius vero in quibusdaz alijs dictum est
de his. Et in libris terapentice methodi
dicetur. ⁊ nunc est de eis necessarium me
morari q̄ certam herisipilam nunq̄ pre
dictum sanabit cathaplasma: voco autē
certam. quando a colerica humiditate re
pleta fuerit particula: quoniam autē lon
ge ab infrigidando est coriandrum. licet
tibi ex his que scripsit dyascorides addis
core: Scrofulas enim ait dissoluere. quo
niam nullū āt infrigidantium farmacoꝝ
sufficit dissoluere scrofulas: neq; em̄ puto
diascoridem dubitare multa quidem scri
bentem scrofularum sanatiua. om̄ia vero
concordantia et calida complexionibus
⁊ dyaforetica opationibus existere.

Operationes.

A Dyasco. ca. corion id est coriandrū
omnibus est notum. Virtus eius est frigi
dum tritum ⁊ in cathaplasmatibus reda
ctum cum polenta. ⁊ pane triticeo mixtū
⁊ impositum Ignem sacrum extinguit.
B Tumores igneos tollit melle addi
to ⁊ vua passa impositum epimetidas et
tumorem testium ⁊ carbunculos curat. ⁊
collectiōes compescit. cum faba frixa mi
xtum scrofulis ⁊ pustulis prestat effectum
C Semen eius bibitum cum dulcore
lumbricos extinguit. genitalia i. i semina
viri decrescere facit Nam si multum acce
ptum fuerit semen sensus hominis hebe
tescit. aut citius infert necem. Unde non
debet quisquam vsum eius frequentare.
D Succus eius aceto mixtus. aut spu
me argenti ⁊ ceruse ⁊ vino. omnes pustu
las ⁊ caligines ebulientes extinguet Hic
succus viscide est virtutis restringit et re
frigerat. Et ideo proprie ad ignē sacrum
facit. sicut ⁊ folia eius cum succo maligra
nati. ⁊ oleo in potiōe permixtum anima
lia intraneis permixta ignita persequit̄.
E Semen eius ex aqua potatum solu
tionem ventris abstringit. mirum est q̄d
xenocrates tradit si vnum seminis granū
femina biberit vno die ei menstrua conti
neri si duo ⁊ totidez iam diebus quot gra
na sumpserit. F Serapion. Corian
drum distillatur in oculum: ⁊ confert do
lori eius magno cum lacte mulieris. Et
fit emplastrum cum eo ⁊ abscindit humo
res descendentes ad oculum. G Et
idem auctoritate aben mesuay Quando
torrescit semen coriandri stringit ventrez
Et abscindit fluxum sanguinis. qui est ab
interioribus: ⁊ bibuntur de eo duo aurei
cum: iij. ʒ. et dimidia succi plantaginis si
ue eo q̄ buliat. Et si est fluxus sanguinis
ab interioribus mēbris curatur si ponat̄
supra locum fluxus. H Et idem au
ctoritate albugeric. Coriandrum est frigi
dum nartoticum inducēs sincopim ⁊ stu
porem. ⁊ est toxicum. quoniam odoratuz
congelat. ⁊ prohibet fumositates ascēde
re ad caput. Et ideo confert sode et ebrie
tati. Et abscindit fluxū sanguinis. ⁊ strin
git ventrem I Et idem auctoritate
Allexandri Coriandrum prohibet fumo
sitates ascendere ad caput ⁊ ad cerebr̄.

Et propter hoc ponitur in cibis epilenti corum. quando cause epilētie sunt vapores ascendentes a stomacho: ℞ ℭ Et idem auct. acauzi quando coriandrū sic cum infunditur in aqua eius cum zuccaro abscindit virge erectionem ⁊ desiccat sp̄ma: ℔ ℭ Et idem auct. rasis. Si bibātur. ℥.iiij. de succo eius recenti occidit. ⁊ abscindit fluxū sanguinis a naribus quā do odoratur. ℞ ℭ Et idem auct. Ioumay in libro p̄mutationis dixit q̄ pillule galieni sunt ei cōtrarie. Bias. vero p̄ dixit ei cum. s. galienus dixit q̄ coriandrū declinat ad caliditatem q̄m manifestū est ip̄m esse virtutis frigide. Et ex dicto suo q̄ sumitur succus eius occidit. ℞ ℭ Et idē auc. habix. Coriandrum recens est mortificativū. cōgelativū: et si hō vtit eo multum. Vel potum aque eius est toxicum. ⁊ si ponatur aq̄ eius cū aliqua ex alijs herbis ⁊ q̄ cū aqua eius liniunt apostemata sanguinea aut colerica p̄fert ⁊ extinguit eoꝝ inflāmationes. ℭ Omia p̄dicta etiam sunt de mēte Auicēne. li. ij. ca. de coriandro.

ℭ Ca. cxxxviij.

ℭ Ornea arbor sive cranea. Dyasco rides. capi. ℭ Cornea semē et fructū habet simile olive. sed paulo oblongius ⁊ viride. Et vocat grece carnu. quod cum maturatum fuerit obrufum bz colorem bonū in se habens saporem. stipticum est. ⁊ ideo dissolutionem ventris ⁊ dissintericos curat. ⁊ cum in dulcore positum fuerit manducari potest quomodo olive condiuntur cum sale. fri. est ⁊ sic.

ℭ Operationes.

℞ ℭ Dyas. Huius folia cum ligno suo in foco missa sudationem reddunt que illinita zemas optime sanat. ℞ ℭ Galienus. ij. de cibis. capi. de cibis silvestribus ℭ Cornu vero ⁊ bati ⁊ glandes ⁊ ceteri fructus silvestres modicum nutritionis bñt cachochimi sunt ⁊ mali stomacho ⁊ inde lectabilissimi: porcorum vero esca existentes nō domesticoꝝ sed ī montibus motācium ab ipis eñ plurimum bñt alimentū ℭ ℭ Et idem. vij. sim. far. capitu. cranea: ℭ Cranee arboris fructus stipticus est sufficienter esibilis existens. quo circa nullum mirabile attrahere ⁊ fortiter detinere eū ventrem sicut ⁊ mespila. folia vero et germina pontica gustu sunt. ⁊ siccāt fortiter vt ⁊ maxima vulnera consolidare possint ⁊ maxime duroꝝ corpoꝝ. parvis vero vulneribus vel mollibus corpibus cōtraria magis sunt. tendūt eñ hec siccativa plus decente.

Ca. cxxxix.

Cordumenum: Dyascorides capitulo cordilion: id est Cordumenū Herba est que nascitur in Silicia: eius frutex est sarmentosa semen habens rotundum et duplex sicut sunt fabe. viscidum ⁊ odoratum.

Operationes.

A Dyascorides. Semen eius si bibitū fuerit prouocat vrinam ⁊ menstrua. Succus eius virge ⁊ seminis tribus obulis bibitus cum dulcore diebus decem nefreticis medicantur. B Radix eius tūsa et vt electuarium composita toracis causas mirifice curat. Plini⁹. Radix eius potata lapides frangit.

Ca. cxl.

Costus. Auicēna li. ij. ca. de costo: Costi species sunt tres. Una earū est arabica. ⁊ est albus leuis et aromaticus: Et secunda est ynda qui ē niger leuis ⁊ ille amatus est. Et tercia spēs q̄uis odoris qui nōiatur gariofilatus. Bonus autem costus falsificat̄ cū radicibus enule duris. ⁊ ꝓterea non mordicat linguaz. neq; habet odorem fortē. Melior ēst ille q̄ est albus recens plenus nō corrosus. neq; fetidi odoris. neq; mordicans vel ledens linguam. deinde yndus niger lenis. ⁊ niger asemius. ⁊ melior est marin⁹ subtiles hn̄s cortices. Est ca. in. iij. sic. in. ij. In ipso est qualitas amara ⁊ acris valde ⁊ caliditas ⁊ acredo adeo q̄ ipse vlceret. Dyascorides. capit. costus. Costus vtilis ē arabicus. Est autem eligendus albus leuis cum odore plurimo. secūdus est yndicus qui grossior est ⁊ niger ⁊ leuis vt serula: Tertius est syriacus pondere grauis ⁊ coloris buxei cū odore stiptico ⁊ mordaci sapore. hz quidez aliq̄ amaritudinē ⁊ plus

acredinem ca. participās qualitate vtex trahat. Paulus capi. de costo. Costus est ca. 7 sic. complexionis in. iij. gradu

Operationes.

Avicenna. Conuenit omni membro quod indiget calefactiõe. 7 vt ex eo attrahatur humor ex profundo. Abstergit pãnum cutis linitus cum aqua et melle. In ipo est vlceratio 7 ille qui est amarus exicat vlcera humida. Et conuenit mollificationi nervorum. et attritioni lacertorum. 7 est bonus sciatice. 7 emplastr ex eo conuenit litargie. 7 conuenit doloribus pectoris. Et puocat mẽstrua bibitus 7 suffumigatus in traiectorio. et interficit fetum. 7 prouocat vrinam. et extrahit ascarides 7 vermes Et dat vires ad coitum: 7 ipse supponit ad dolores matricis. 7 conuenit dolori matricis fri. bibitus 7 sedenbo in decoctione eius 7 mouet naturam qñ bibitur cum vino. 7 ipe non dat vires ad coitum nisi propter humiditatem supfluaz inflatiuã que est in ipo: Et conuenit rigori linitus cum oleo. 7 cõuenit morsibus omnibus, scilicet morsui vipere 7 alijs morsibus qñ bibitur cum vio aut absinthio. loco eius ponitur piretri medietas ponderis ipsius. Ayas. Costus cum oleo tritus et corpi punctus cum rebus stipticis subuenit. Si autem ante accessionẽ sic vngatur. rigorem in periodica febre. 7 q̃rtanã amputat. ac etiam paliticis 7 sciaticis vl' quibus aliquod membrum calefieri opus est. Unctus extrahet humorez de profundo. in potõne vero quia virtus est ei calida diuretica. menstrua puocat. pessarijs adiunctus idem dolorem matricis mitigat morsibus venenatis bibit' z. ij. opitulatur cum vino 7 absinthio dolorẽ stomachi 7 inflationez. et tota eius vitia compescit. ventrem stimulat: Cũ vino dato lumbricos latos deponit cum aqua potatus oleo mixtus. 7 fricatõi adhibitus torpente frigore calefacit. eadez vnctõe 7 paliticos curat. reumata 7 spasmata 7 dolorem latez sanat. cum aq̃ mulsa trims ad efialas facit. melli mixtus maculas in facie natas detergit. malagmatibus 7 antidotis necesse miscetur. Adulterat autez ꝓmixtus cũ ennle maioribus radicibus sed facile intelligit cum nec odorem costi habeat nec saporẽ movacem. Nam costus vires hz acres stringentes 7 calefacientes Vera auc. gal'. Costus ꝓuenit rigoribus fe. quando linitur cum eo 7 oleo corpus. et conuenit sciatice 7 paliticis. et oñibus in quib' calefacere oportet aliq̃ corpis particulam uel de pfundo ad supficiem attrahere aliquem humorem: Propter eandez autem causam. puocat 7 mẽstrua 7 vrinã 7 confert ad ꝓtritionem lacertoz. 7 ad dolorem lateris. 7 interficit ascarides ꝓter amaritudinem. Et qñ linit cum aqua 7 melle sup emperiginez mũdificat eam. 7 adiuuat ad libidinez: qñ est in eo de humiditate inflatiua 7 ventosa quando sumitur in potu cum vino.

Ca.cxlj.

Cozula vel Melapersica fructꝰ iste est omnibus notus. Serapi.li.aggre.capi.hesmes:i.cozula. Virtus eorum est fri.⁊ hu.in.ij.gradu: Nam proportionātur persicis:

Operationes.

A Et idem auct. Alcauzi: Laxant coleram ⁊ generant humores grossos. Et idē auct. Rasis. Quidam paciebaꝛ̄ fumositates ab aliquo humore existente in stomacho suo. ⁊ dedi sibi aliquibus vicibus de crisomolis.i.cozulis recētibus ⁊ sedatus est ille fumus: Et ego non credo ꝙ reperiatur cibus aliquis frigidior ⁊ magis iuuatiuus stomacho calido q̄ ip̄a ⁊ ideo fastidium tollunt. B Auicenna li.ij.ca. de crisomulis: Meliora sunt armena. non eñ cito aduenit eis corruptō ⁊ acetositas ⁊ cum sumunt̄ crisomula. oportet vt accipiant̄ masticis et anisi equaliter.ʒ.j. vsq; ad.ij.cum vino puro aut vīo de passis parum ⁊ mellis sunt fri.⁊ hu:in.ij.et oleū nucleorum eorum est ca.⁊ sic.in.ij: C Eorum humor est facilis putrefactionis ⁊ eoꝝ infusio sedat sitim. D Et crisomula quidem sunt cōuenientiora stomacho q̄ persica: ⁊ armena non corrumpuntur in stomacho. neq; acescunt velociter. ex eis vero que expellunt eoꝝ nocumentū est vt primo sumaꝛ̄ anisum et mastix cum mina aut vino de passis ⁊ cōficiant̄ cum melle puro. oleum nuclei ipsorum etiam confert emorroidibus grauāt crisomula ꝓpter velocitatem sue putrefactōis. verū infusio siccoꝝ confert febribus antiquis. E Jo.mesue in antidotario suo: Oleū de crisomulis sedat dolorem ani et emorroidarum. ⁊ resoluit tumores vlceꝝ. et impedimentum lingue ⁊ dolores auriū. Rabi moyses idem vult

Ca.cxlij.

Cotula fetida vel oclꝰus bouis: Serapion li.aggre.capi.bichar auc. dyas: Bichar id est cotula habet stipitem mollem et folia similia folijs maratri ⁊ flos eius est citrinus plus flore camomille similis flori cotule. ⁊ ideo nominant eam hoc nomine. Et idem auct. galieni acuitas ⁊ mordicatio sunt in ea plus q̄ in camomilla. ⁊ r̄solutio eius est amplior resolutione ip̄ius. Dyas: ca: butalmos ſm translationem nostrā. butalmos id ē cotula Herba est mollis. cuius folia sunt tenuiter scissa. maratro similia et caul' eiꝰ mollis nascens circa muros ciuitatis flores citrinos hñs. ⁊ vehementer splendentes ac in oculoꝝ similitudinem rotundos Vñ ⁊ nomen traxit floribus camomille similes. ⁊ illa herba q̄ vocaꝛ̄ lingua nostra pucida vel cotula fetida. Est alia butalmos hñs folia coriandro similia: nascēs iuxta muros ciuitatis cuius flores sunt ex toto citrini. ⁊ ista est herba q̄ vocaꝛ̄ in lin

gua nostra oculus bouis vel cotula. Galienus. vj. sim. sar. capi. Butalmū siue semen incorruptum: vel oculꝰ bouinus. vel cotula fetida. nō iatum q̄dem est ita a floribus q̄ videntur ꝑm figuraꝫ similari oculo bouis. ꝑm colorem vero similis est artemidi. magis autem multo ⁊ acrius est ob hoc magis dyaforeticum. vt sanet duricies admixtum ceroto.

Operationes.

A Dyascorides. Folia eius trita ⁊ cerotis addita pustulas et duricies apostematum spargit. ⁊ si flores eius terunt̄ cū croco. B Affirmant aliqui q̄ si post lauacrum et balneum eundem quis biberit bonum colorem restituet. ⁊ facit ipsuꝫ vomere ⁊ maxīe arcuato morbo infectos acris est ⁊ ideo dyaforetica. et propterea schetemata soluit cum ceroto tirsi eius in cibum sumuntur. C Auicēna Odo eius ꝯfert ventositatibus g̃ssis in capite.

Ca. cxliij.

Cotula non fetida. vel oculus vacce Et habet flores nigros ꝑm antiq̄ translationem:

Operationes.

A Dyas. ca. Butalmos. Que translatio corrupta est: quoniā Serapion ex verbis dyascoridis ꝑm aliam translationem Dyascori. dicit q̄ habet flores citrinos similes floribus camomille. ⁊ hoc verꝫ est Nam dicit trāslatio quam allegat sera. Butalmos hastam eijcit mollem. Folia maratri similia florem mellinū hn̄s sicut antimus ⁊ maiorem oculo vacce similem Unde ⁊ nomen accepit. Nascit̄ in ciuitatibus. ꝛc. B Sed ꝑm translatōnem nostram dias. Butalmos habꝫ duas species: Una est que habet folia similia maratro. ⁊ flores similes floribus camomille ⁊ ista vocatur cotl'a fetida. vt in p̄cedente capl'o tractat. ⁊ latine dr̄ pucida, et dyasco. vocat eam partemon. C Alia est que habꝫ folia similia coriandro et flores citrinos nascēs iuxta muros ciuitatis ⁊ vocatur cotula non fetida. ⁊ latine dicitur oculus bouis vel oculus vacce. et grece similiter ita sonat butalmos. sꝫ arabice vocatur bihar. i. oculus vacce, et ideo dicit ad lr̄am. D Butalmos est herba mollis antimo similis. lenes emittens tirsos. ⁊ folia tenuiter scissa ⁊ mollia. simlia maratro: flores citrinos similes floribus camomille. ⁊ ista ꝑm veritatem est cotula fetida que alio nomine vocatur pucida. E Et subdit. Est alia butalmos caulis mollis folia coriādro similia. flores citrinos habens nascens iuxta muros ciuitatis. et ista vocat̄ oculus vacce. vel cotula non fetida: Et de ista herba est hec v̄itas clare intuentibus. lege caplm precedens scꝫ Cotula fetida.

Ca.c xliiij.

Cocognidium. Camelea vl' Mezereon. Camelea grece quasi infima oliua dicta eo q folia simlia olive habet. Hec est que dicitur. mezereon z cocognidium. Unde cocognidiū mezereō z camelea sunt idem. vt apparet p dyas. z sera. Dyas. capi. camelea fm translatōez nram. Camelea aut cocognidium bastas habet sup terrā spansas. palmis duobus longas frutex est ipius sarmentosa. Folia habet similia olive. sed tenuiora z spissa. gustum mordicantia. z gulam exasperantia. Sera. li. aggre. capi. Mezereon auct: dyas. Mezereon. i. camelea est arbustum parū cuius rami sunt apti ad ignem accendendum. z sunt ipi rami extensi super terram. longitudine duoz palmoz hntes folia olive. nisi q sunt subtiliora eis mordicantia z exasperantia linguam. et sunt supramos densa. Gal' vij. fim. far. capit. camelea. Camelea p dominantē hz qlitatem q circa vlcera z qcūqz marie escaras habent cū melle expurgare potest

Operationes.

Dyas. Camelea accepta coleram et flegma deponit. debēt vero fieri trocisci ex his admixto absinthio duplici mēsura z vna pte camelee z catapurie iuncto melle vel aqua. Folia eius imposita vulnera sordida curant Jo. mesue. Mezereon sive cocognidium solutione educit aquam citrinaz cum fortitudine vehemēti: Et dixit Alexāder. Mixtū cum rebus educentibus melancoliam educit ipam: z cum rebus educentibus flegma educit ipm: z absinthium duplicatum ei cum mirabolanis. addunt ei bonitates notas. z faciunt educere coleram. Paius autem iuuamētum quod ex eo expectatur. est ad ydropisim educit eñ aq congregatam in ventre. nocet tamē epati ymo omnibus membris nutritionis ipsi⁹ Et interficit lumbricos z vermes. z solutione educit eos. z serpentes viscerū. Et si fiat vnguentum ex eo et melle curat fistulam z vlcera fraudulenta: Et fit ex aceto decoctionis ipsius ablutio. et confert dolori dentium. z eorum corrosioni. z gingiue sanguinee z mollificationi. Et fit ex eo vngentum z aceto z olio z cera ad scabiem bonū. et fit ex eo linimētum ex sulphure et melle et aceto forti ad mordeam. z lentigines z baras. z delz eas Et qñqz fit confricatio sup morfeaz z baras cum folijs eius z aceto forti. z est vltimum. Et dixit Johannicius Cocognidium valet ad quartanam.

Plinius. li. xxiiij. Folijs in duabus absinthij partibus decoctis eoqz succo cum melle poto. folijs etiam impositis vlcera curantur z purgantur. Ait etiam idem. Quoquomō collectum salutare est oculis iumentoz z pecoz:

Ca.cxlv.

Crocus. Auicenna li.ij.cap̄. de croco: Crocus melior est recens boni odoris siue odoris subtilis. sup̄ cuius pilos est par̄ albedinis: non plurimū Crocus sanus non velociter tingens non inuiscatur neq̄ frangitur. ca. est in.ij.sic. in p̄mo est stipticus resolutiuus digestiuus ⁊ glutinatiuus. ⁊ eius caliditas est fortior stipticitate eius. ⁊ eius oleū est calefactiuū. Platea. Croci sunt due species. Ortensis que in ortis nascit̄. et orientalis que in oriente. Iste in medicinis nō vomicis ponitur In medio flor̄ tres vel quatuor flores parui nascunt̄. Eligendi sunt subrufi vel omnino rufi. qui autem citrinitatis aliq̄d habent abijciendi; in sacc'o stricto de corio seruantur. p̄ quinq̄ annos seruari possunt. Virtutem habent confortatiuaz ex qualitatibus suis. ⁊ ex aromaticitate. Palladius. libro. iiij. In februario mense croci serendi sunt bulbi ⁊ subtiliter si fuerint arte fodiendi. Serapion li. aggre. capittulo. Iamfaram. auc. dyas. Ille qui fortior est in medicina est nouus pulchri coloris cuius crinis vergit ad albedinez. longus non fragilis: plenus qui qñ fricat̄ tingit manum cito acuti odoris. Galie. vij. sim. far. cap̄: de croco s̄m translatōez arabicam: Substantia eius est terrea frigida sed quod vincit super eam est cōplexio calida. et in sapore eius est stipticitas pauca: Ut virtus eius est que calefacit in secundo gradu. et siccat in primo. Unde maturat ⁊ digerit aliquali maturatione. ⁊ quod adiuuat ad hoc est stipticitas parua que reperitur in eo: Et est ex medicinis conglutinatiuis. ⁊ digestiuis. Et nos diximus q̄ medicine conglutinatiue ⁊ digestiue sunt ille in quibus est caliditas non fortis cum pauca stipticitate.

Operationes.

A Auicenna. Potus ipsius colorē efficit bonum Resoluit apostemata ⁊ linitur ex eo heripila. facit sodam: ⁊ ipse nocz capiti: B Et bibitur cum rob ad ebrietatem. ⁊ est faciens somnū. ⁊ obtenebrat sensus. ⁊ confert apostemati calido in aure Abstergit visum ⁊ prohibet fluxum ad ipsum: C Et valet ad pannum. Et fit ex eo alcohol ad varietatem acquisitā in egritudinibus Confortat cor. est lenificatiuus odorat ip̄m pleuretic⁹ ⁊ phirneticus vt dormiat. ⁊ proprie eius oleum. D Et facit anhelitum facl'em ⁊ confortat instrumenta anhelitus. ipse quoq̄ facit nauseam. ⁊ deijcit appetitum. propterea q̄ oppositus est acetositati que est in stomacho: E Sed ip̄e confortat stomachum propter illd̄ q̄d in ip̄o est de caliditate et preparatione et stipticitate. Et dixerunt quidam q̄ crocus est bonus spleni. excitat coitum. ⁊ p̄uocat vrinam. F Et confert duriciei matricis. et eius constrictioni ⁊ vlceribus fraudulentis.

In ipsa tamen administratur cum fauo aut cum medulla cum duplo ip̄ius de allio G ¶ Quidam dixerūt q̄ ip̄m in potu dederunt ad prolixum partum. ⁊ fact⁹ est partus statim: Et dicitur q̄ aurei. iij: de ip̄o interficiunt letificando: loco eius ponitur de costo equale pondus ip̄ius. ⁊ de spica quartum ponderis eius. et pondus ip̄ius de corticibus cassie lignee.

H ¶ Et idem quarta fen. canonis primi cap̄. ij. ait q̄ ducit medicinas ad cor. I Et idem de viribus cordis ait q̄ cōfortat cor. K ¶ Sera: auc: Rasis: Fuit mulier quedam que laborauit aliquibus diebus in partu: et dedi sibi in potu. ʒ. ij. croci et peperit statim. ⁊ expertus fui hoc semper ⁊ semp̄ fuit sic factum. L ¶ Crocus inebriat inebriatione forti: Et quando ponitur in vino letificat adeo. donec faciat insaniam excellenti leticia: ⁊ digerit cibum et confortat stomachum sua ponticitate: ⁊ fortificat epar. Et nō laudatur cerebro aufert appetitum cibi. ⁊ prouocat vrinā. ⁊ meliorat colorez: M ¶ Rabi, moyses capitulo de croco. ait q̄ auget appetitū coitus. N ¶ Ysaac in viatico capitulo de emigranea ait. q̄ fit emplastrum ex croco: gummi arabico. euforbio: ⁊ mirra eq̄liter distemperatis cum albumine oui. cōtra emigraneam: O ¶ Paulus ca. de Podagra. Recipe crocū cum vitello ouorum ⁊ oleum rosarum ⁊ aquam rosarum et misceantur: ⁊ cum penna vngat̄ locus podagre ex eo actu frigido.

¶ Ca. cxlvj.

Cucumer. Ubi sciēdum q̄ cucumeres sunt melones indi s̄m quosdā Sz Mesue. ca. de cucumere azinino videt̄ dicē q̄ sunt citrulli. sz aliq̄ dicūt q̄ cucumeres sunt fruct⁹ sicut citrulli. oblongi tñ. nū q̄ citrinescūt. ⁊ hñt follas ita distictas sicut melōes. ⁊ cū maturant̄ hñt paꝝ dulcedīs. ⁊ sunt insipidi q̄d ⁊ ego cōcedo: vñ cucūeres nō sunt melōes indi. qꝛ aui. iiij: cañ. ca. de cura rerciane pure ponit melonē indum ⁊ cucumerē ḡ non sunt idem. Sera: dicit. Cucumeres nō sunt citrulli sicut apparet in ca: citrull⁹. Et etiam sera. dicit auct. gal̄. q̄ citrull⁹ frigidior est cucumere ḡ cucumeres non sunt citrulli

¶ Operationes.

A ¶ Sera: li. aggre. cap̄. Rachera auctoritate Gal̄. i. cucumeres. Cucumeris substantia est ḡssa dura digestiōi. ⁊ gñat chimū malū ꝑatū corruptōi q̄uis melō sit citius corruptibilis: Et v̄tus ei⁹ est q̄ infrigidat ⁊ humectat in secundo gradu.

B ¶ Et mollit ventrem. et prouocat vri
nam: Et quando sumitur cum rob. aut cũ
lacte confert vlceribus vesice ⁊ sedat ĩfla
tionem stomachi. et sitim. quando cõme
ditur ⁊ sedat sincopim ex caliditate ⁊ con
fert ei ex proprietate quam habet C ¶
Et idem auctoritate Habix. Aqua citrul
li confert inflãmationi fe. ⁊ sedat sitim. et
laxat ventrem laxatione bona sine nocu
mento aliquo ⁊ debz bulliri cum zuccaro
albo: Et non oportet ꝙ detur habẽtibus
naturam duram nimis ad mouendum qꝛ
illa non habet virtutem tantã ꝙ laxet na
turam duraz. D ¶ Et si ipa fecerit mo
ram in stomacho forsitan inducit laborẽ
⁊ nocumentum ⁊ inflationes E ¶ Ra
bi Moyses: auctoritate gal'. Cucumeres
⁊ pepones si cito non digerant̃ sunt vene
na mortifera. F ¶ Galie. viij. sim. far:
capi. Sikinis videt̃ dicere ꝙ cucumer di
catur de pepone et cucumere iam dicto.
Maz dicit Sikinis. i. cucumer esibilis q̃
quidem pepon est subtilioris substantie.
qui vero non est talis grossioris substãtie
ac etiam abstersiua ⁊ incisiua participat
virtute. Unde diuretica sunt ⁊ splendidũ
reddunt corpus. et maxĩe si siccauerit q̃s
semen deinde incidens ⁊ cribrans lenire
faciunt dñatur autem in eis frigida ⁊ hu
mida complexio non tamen fortiter sz in
secundo gradu locatur. G ¶ Si vero
quis semen siccauerit. vel radicem nõ ad
huc humide nature erit: Sed iam siccan
tium in primo quasi gradu. vel secũdo in
cipiente. Est autẽ ⁊ abstersio in his plus
q̃ in carne fructus

¶ Ca. cxlvij.

Cucurbita. Plinius. li. xij. In insu
la Persica sunt arbores lanigere.
ferunt etiã cucurbitas cotonei ma
li magnitudĩe. q̃ maturitate rupte lanugi
nis pilas oñdunt: ex q̃bꝰ vestes p̃tiose lin
theo faciũt. Idẽ li. xix. Cucurbitis ẽ natã
cucumeri simil' dũtaxat in nascẽdo Eque
hiemem oderunt. amant rigua ⁊ fimum.
Seruntur ambo semine in terra seq̃peda
li fossura inter equinoctiũ vernũ ⁊ solstici
um: Parilibus tamen aptissime. Aliqui
malunt ex kalendis Marcij cucurbitas ⁊
nonis cucumeres ⁊ per quinquatros sere
re. simili modo reptantibus flagellis per
artesum aspera in tectum vsq̃ scandũt na
tura sublimitatis auida. viresq̃ sine ãmi
niculo scandi non sunt. Palladius li. iiij.
In mẽse Marcio cucurbita serẽda. amat
solũ pingue. humidũ. stercoratũ. solutum
hoc in cucurbitis insigne ẽ ꝙ lõga pariũt
⁊ elegãtia semĩa q̃ ĩ eaꝝ ceruice nascũt̃. q̃ ĩ
ventre fuerãt cucurbitas faciũt crassiores

Que in fundo latas si in cacuminibus ob
ruant. vbi adolescere ceperint ãmin icul'
adiuuentur: Que seruant ad semina vsq;
ad hiemem in suauitate dependeant. de
inde sublate in sole siccentur. aut fumo fu
mentur aliter semina putrefacta depeũt.
Sera. li. aggre. capi. hara. i. cucurbita.
Virtus eius est fri. ⁊ hu. in. ij. gradu.

Operationes.

A Dyas: capl'o cucurbita: Cucurbita
cruda trita ⁊ cataplasmatibus adhibita
papl'as corpis amputat. Apostemati ca
lido maximum presidium est: B
Succus rasure eius dolorem calidum au
rium mitigat cum oleo rosaꝝ mixtus ⁊ au
ribus instillatus. Et cerebro appositus
estuationes infantium mitigat: C
Et confert apostematibus calidis q̃ fiũt
in cerebro eorum. Tumoribus oculorum
opitulatur. Podagricis maximũ p̃sidiũ
est D Elixa quoq; ⁊ expressa melle ⁊
nitro addita ⁊ bibita ventrem mollit. cru
da ⁊ excauata ⁊ vino impleta si sic manse
rit vna die ⁊ nocte et postea bibat̃ simil'r
ventrem mollit E Crude ⁊ trite leni
unt omnem tumorem: Succus eius dolo
rem dentium mitigat si diutius in ore te
neatur. sed ⁊ oleo rosaꝝ mixtus ex vnctõe
corporis admotus febrium restringit ar
dorem. F Et quando fit emplastrũ
cum rasura eius ⁊ medulla panis sup po
dagram calidam. aut sup herisipilã ꝯfert
G Cinis aridi corticis efficaciter põt
combusta sanare. Eundem cinerem dici
mus ab expertis vulnera in veretro iam
in putredinez versa purgare: ⁊ ad cicatri
cem perducere. podagre estuanti. ⁊ igni
bus sacris cortices virides subueniunt:
H Semini sicco illa vis traditur vt in
pulverez tũsum ⁊ inspersum impleat vul
nera que cauata sunt I In cibo sum
pta stomachum relaxat: bibendi deside
ria non excitat. succus tepefactus dolori
aurium qui ex inflãmatione caloris fit in
funditur humectat aurez ⁊ infrigidat ha
bundanter. ⁊ ptiriasim infantium rasura
depellit cũ polenta. Hec eadem dicit Se
rapion. auct. dyas. licet sub alijs v̄bis:
K Almansor tractatu tercio: capit. de
cucurbita. Cucurbita est fri: ⁊ hu: q̃ stoma
cho mala existens appetitum destruit. si
tim q̃z sedat. ⁊ epatis ⁊ stomachi ardorez
extinguit. qñ in eis abundat calor.

Ca. cxlviij.

Culcasia siue caso. Plinius cap̃. de
culcasia. Culcasia quam aliqui cy
amon vocant. nobilissimam hanc
in egipto e nylo metũt. caule cum coctus
est arenoso in mandendo. busso autem q̃
intra folia emicat spectabili folijs latissi
mis etiam si arbores cõparent̃ ad simili
tudinem eoꝝ que p̃sonatia. i. lappago ma
ior dicunt̃ s̃m dyas. in nostris p̃tibus vo
camus aque nyli suis dotibus gaudẽt. vt
impressis collocasie folijs in variam spe
ciem vasoꝝ potare gratissimũ hẽant. ⁊c.
Hec herba est quam dyascorides vocat
fabã egipciacã. cuius ꝓpetates ⁊ virtutes
s̃m ip̃m inuenies in lr̃a faba egypciaca.

¶Et istam fabam egipciacam vocat auicē na hulcas de qua caplm facit in .ij. canō e ¶Est em culcasia satis nota in egipto apō mercatores practicātes 7 in syria. et ego ipsam habeo salerni in viridario meo se cus spectabilem fontem que culcasia vul gari nostro vocat caso. cuius folia aquis more vasorum plena egroꝝ 7 conualescē tium mentem delectant. necnon eoꝝ ani mum excitant ad bibendum:

¶Operationes.

¶Gera. li. aggre. capi. hulcas. i. culca sia ¶In sapore huius plante est acuitas et mordicatio multa 7 stipticitas pauca. et virtus eius est calida in .ij. 7 qñ coquitur confert stomacho: ℔ ¶Et idem auc: aben mesuy ¶Culcasia est ca. 7 hu. 7 augz sperma: et radix coquit: et habet bonū sa porem. 7 est bona stomacho. 7 apperitum puocat 7 vrinam: ¶Est. ca. 7 hu. 7 auget in sperma te ¶Hec herba est multum egiptijs nota: 7 nascitur iuxta aquas. 7 habz folia magna 7 lata. 7 radix cocta 7 comesta au get corpus. ℔ ¶Paulus. capit. de cul casia. ¶Culcasia est herba omnibus nota: 7 nascitur iuxta aquas. cuius radix cōme sta et cocta stomacho est vtilis: Isaac in dictis pticularibus ca. de culcasia ¶Culca sia est herba in egypto nascens aliquātu lum pontica cum acuitate. Unde mōstra tur ca. 7 hu: ℔ ¶Cuius radix si eliceꝝ acumen emittit. 7 viscositas q̄ prius latē ter habuerat in ea aperta fiet. Ideoqꝫ du ri grossiqꝫ nutrimenti est generatiua sed cum sui ponticitate stomachum cōfortat et ventrem constipat. Si tamen modera te comedatur bonum generat nutrimen tum. Valetqꝫ dissintericis cum viscosita te 7 ponticitate quam habet ℔ ¶Auicenna libro secundo. cap̄o hulcas vl' cul casia ¶Est planta in qua est assimilatio de alisnen. ¶Ca. est 7 sic. in primo gradu. 7 in ipa est salsedo cum stipticitate: 7 partes eius non sunt simules. 7 est cum inflatōne pauca, fit ex ea gargarismus cum lacte ip sius 7 sale: 7 in egipto decoquitur cum eo caro. 7 frigitur cum oleo. ℔ ¶Et est ille cibus qui solutōne educit aquam citrinā et proprie semen eius. 7 succus ipius. Et minoratur ex ea vt debiliter. ℔ ¶Pro uocat vrinam: 7 generat sperma, et expel lit coleram. ¶Et a quo sitatem cum facilita te ¶Et por⁹ eius sit ab vna tercia libre vsqꝫ ad duas tercias libre,

¶Ca. cxlix.

¶Uscuta. Serapion li. aggre. capi. Easuch. i. cuscuta 7 est res que ad herent herbis. involuens ea sicut fi la. sed in summitatibus habet fructū sub tilem. 7 ipsa crescit in arboribus. 7 in sum mitate eius involuitur simul. Repent de ipsa multum in vineis. et destruit multū herbas. ¶Et in ipa est amaritudo. Et idez auctoritate aben mesuy. ¶Cuscuta est her ba que reperitur intra linum. 7 suspendit ei. in cui⁹ sapore ē amaritudo 7 pōticitas pl⁹ amaritudie. 7 vr⁹ ei⁹ ē ca. in .j. 7 sic. i. ij.

Et idem auct: Mesarugie. est fri. ⁊ hu: Et idem auct. alabati. Est ꝯposita cõtrarijs ꝟtutibus ⁊ ẽ in ea amaritudo ⁊ stipticitas ⁊ est ca. in. j. ⁊ sic. in. ij. Et idez auct. sabor eben: Eiꝰ caliditas aut frigiditas est ꝑm ꝯplexionẽ arboris cui adheret: qm̃ fit ca: ꝑ adherẽtiã calide arboris: ⁊ est fri: ꝑ adherentiam frigide.

Operationes.

A Sera: auct: gal. Cuscuta abstergit ⁊ fortificat. ⁊ aꝑit opilatões epatis ⁊ renũ ⁊ fellis: B Et mũdificat venas subtiles ⁊ ꝯssas ab hũoribus ꝯssis ⁊ colericis Et fortificat stomachũ ⁊ epar. ⁊ ꝯfert ictericie fetẽ ab opilatõe epatis. ⁊ febri. ⁊ ꝓpe febri infantiũ. ⁊ purgat colerã C Et idem auc. mesarugie. Confert yctericie ⁊ opilationi epatis ⁊ splẽis D Et idẽ auc. alabati. Cõfert sto. ⁊ epati. ⁊ eoꝝ opilationibꝰ. ⁊ expellit suꝑfluitates neruoꝝ ⁊ uenaꝝ: ⁊ mollit ventrẽ. ⁊ ꝯfert febribus: E Et de ꝓpetate eiꝰ ẽ expellẽ suꝑfluitates antiq̃s a venis: F Et idẽ auct. sabor eben Est bona stõacho: ⁊ maxime qñ miscet̃ cum ea anisum ⁊ semina similia.

Ca. cl.

Colofonia: Plinius. capittulo de colofonia. Pix erica sic dcã ab erice filio veneris qui victus ab hercule mutatus est in montem sui nominis: in quo monte crescunt arbores quorũ gũmi dicitur colofonia. inde eritica carpos fructus illius arboris. Et dicitur pix greca quia de ea in grecia in mlta quãtitate inuenitur. Paulus capittlo de colofonia Ca. est in secundo: sicca in ꝑmo.

Operationes.

A Contra dissinteriam fit suffumigatio ex puluere ipsius. B Contra tenasmonem ex frigida causa ex puluere ipsius ⁊ Nasturcij eq̃liter mixtis fiat aspersio super renes melle calido perunctos. C Ad pilos de facie remouendos: ⁊ faciem dealbandam. Accipe. ℥. iij: colofonie. ℥. j. masticis modicum armõiaci purissimi et dissolue ĩ vase terreo nouo ⁊ mũdo ⁊ ad vltimum tres guttas armoniaci ⁊ misce. et cola super aquam frigidam et misce et malaxa. Cum autem volueris pilos tollere resolue paucum ad ignez: ⁊ aliquantulum tepefactum pone suꝑ faciem ꝑ vnam horam vel duas. postea remoue pilos r̃mouet: ⁊ faciem depurat: Et sit locus siccatus cum pãnis et parum cum digito madefacto preme vt melius adhereat. Potest illud emplastrum decies apponi. ⁊ potest seruari per duos dies. D Contra asma ex frigida causa. materia existente digesta et dissoluta accipiat paciens fumum per os.

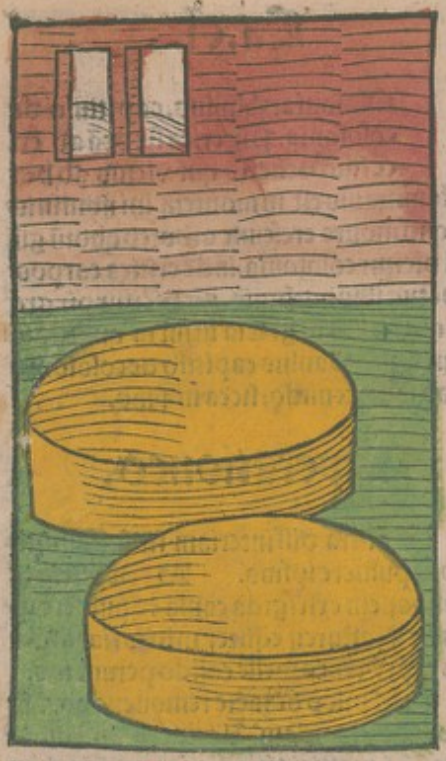

Ca. clj.

Cera. Gal. vij. sim. far. ca. de cera: ſm translationem arabicā. virtus eius prima est q̄ est medicina media inter res calefacientes ⁊ infrigidātes ⁊ exsiccantes ⁊ humectantes. nisi quia est cum hoc grossa res paꝝ viscosa ⁊ ideo nō solum desiccat. verum etiam humectat ꝑ accidens. postq̄ ꝑ suam viscositatē ꝓhibet resolutionem Et idem eodem li. ex eodem capi. ſm translationem grecam. Cera in medio equaliter est calefacientiū et infri. ⁊ hu. ⁊ siccantium. Habet autez q̄d grossarum parciū ⁊ emplasticū. ꝓpter q̄d non solum siccat. sed etiam ſm accidens humectat fortassis vtiq; videbit̄ ꝓhibēs transpirationes. vnde ⁊ materia est aliq̄rum farmacoꝝ q̄ calefaciunt ⁊ infrigidāt Ipsa autem ſm ipāz de digestiuis vtiq; erit debilibus non intra corpus sumpta sed extrinsecus apposita Habet em̄ quid paucum dyaforetice ⁊ calide v̄tutis qua plurimum participat mel. Et sera. auct. dyas. melior ex ea est grossa mūda a sorde in cuius odore est odor mellis. et est in colore eius parum rubedinis Et illa que est alba per cocturam. ⁊ pinguis ēp⁹ ipam;

Operationes.

A Sera. auct. Albugerig. Mollificat grossicies apostematum: et cōuenit asperitati pectoris. quando ponit̄ suꝑ ipsum cum oleo violato. B Et mollificat neruos ⁊ vlcera. ⁊ maturat ⁊ resoluit resolutione debili. ⁊ non est de medicinis que ingrediunt̄ in corpe. sed de illis que apponunt̄ extra. Et est materia omniū emplastrorum calefacientium ⁊ infrigidantiū: C Et idem auct. dias. Virtus est mollificatiua replens vlcera repletōne mediocri ⁊ non forti. ⁊ formantur ex ea grana in modum granoꝝ geguers. ⁊ bibunt̄ ex eis decem grana ad vlcera intestinoꝝ. D Et prohibet coagulationem lactis in mā millis lactantium. ⁊ quando ponit̄ super neruoꝝ asꝑitatem mollificat ⁊ lenit ipāz. Et est suꝑfluitas ⁊ sordes quā apes proijtiunt extra domicilia sua. ⁊ r̄perit̄ in alue arijs. ꝓ quo lege capl'm apes in tractatu de auibus. E Dyas. ſm translatōez grecam. Cera vtilis est rufa. et pingis. et odorata odorem habens mellis munda. ⁊ est pontica ⁊ cretica. alba cera ⁊ pīguis secundam habet v̄tutem. F Ex alba re sic ceram debes. Ceram albam incide minutis ꝑtibus et mitte in cacabo nouo: et missa aqua maritima impone foco. et cum se soluerit. sparge desuꝑ tritum nitꝝ ⁊ postq̄ bis aut ter bulierit depone eam. Cū vero spissauerit leua de cacabo ⁊ purga sordiciem si fuerit. Et secundo id facias ⁊ cum bulierit. mitte ibi fundū cacabi fracti. aut illud sit rotundum aqua aspersum ⁊ desuper cere quod fuerit vel hesserit pone in sole aqua ꝑfusum. Nam ⁊ lino insertum album facit colorem. Quisquis āt aquam salsam plus miserit plus albaz ceram facit. ⁊ verno super herbam ponit̄. G Virtus est omni cera termantica ⁊

pleuretica misceꝛ autem succis ꝛ pultibus propter diffintericos confectis adiuncto aliquo mellis quo decoctō fiat cōmestibilis. in modum pillule tria grana accepta coagulatum lac māmis solvent. vires habet omnis cera ꝛlaxare duricies molliter ¶ Est cū media inter ca. ꝛ fri. sic. ꝛ bu. Unde materia est alioꝛ medicamentoꝛ. q̄ ex ea ꝓstruunt epithimata ꝛ alia.

Ca. clij.

Aro.

Operationes.

Rabi Moyses cap̄. de carnibus an auctoritate Galieni. Carnes volatilium in corpibus calidis generāt multam colerā Et omnia cerebro sunt mala stomacho. ſz testiculi galloꝛ sunt boni. ꝛ id quod oritꝛ ex animalibus silvestribus est melius q̄m ex domesticis. Et evitāda sunt animalia veterata et vicina partui. et brodia galli tarum elixataꝛ adoptāt complexionem ꝛ impinguāt coꝛpoꝛa et pulli colūbarum inducunt doloꝛem capitis. Turtures confirmant sensum. galline ꝛ galli laxāt ventrem. Pauones dissoluūt colicam. ¶ Carnes edine fere p̄ueniunt oīes alias carnes. Carnes capꝛeoline corroboꝛant spiritus. ꝛ relaxant virtutem que cedit. ꝛ valent contra sincopim. Testiculi galloꝛ sunt boni quia iuuāt defectos. ꝛ multum nutriunt ꝛ augent sperma. ¶ Avicē na li. ij. capto de carnibus. Carnes bone sunt. caro ovina que cum caliditate cē subtilis. ꝛ iuvenum capraꝛ ꝛ tauroꝛum. ꝛ carnes illoꝛum qui de eis sunt parui magis sunt susceptibiles digestionis et subtilioris nutrimenti. Et edina quidem est miorum superfluitatum q̄ arietina. ¶ Caro lactantis lacte laudabili est bona. lacte vero non laudabili est mala. ¶ Et caro decrepiti que est ex ovibus est mala. ꝛ similiter extenuati est mala. ¶ Et caro nigri est leviοꝛ ꝛ suaviοꝛ. ꝛ similiter caro masculi. ꝛ rubea divisa exalibꝫ plurime pinguedinis. Et alba sunt leniores. ꝛ varia est minoris nutrimenti. et natat in stomacho ¶ Melioꝛ caro ꝛ digestibilioꝛ est illa que est circa os. ꝛ dextra quidem melioꝛ. ꝛ leviοꝛ est q̄ sinistra. ꝛ q̄ est in medio lacertoꝛum mundioꝛ est carne nervoꝛum ¶ Caro autem laxa super quam non est nervus. fortasse est suavis ꝛ proprie que est propter generatōem ex lactis sicut caro māmille. Et māmille quidem nutrimētum est bonum. q̄ si in ea est lac est grossum. Testiculoꝛum vo caro est melioꝛ aliis. ꝛ volucrum quidem caro melioꝛ est adurach. ꝛ gallinarum. ꝛ subtilioꝛum earum. ¶ Omnis preterea animal sicce complexionis caro parui est melioꝛ sicut caro edi. Ipsa enim est bona. caprina vero non est bona multum. et eius humoꝛ fortasse est malus valde. Hircina vero caro est mala absolute ¶ Et caro luporū mala. Et oīes volucres magne aquarum male. Et habentes colla longa. ꝛ Pauo ꝛ Milvus ꝛ Palumbos oure plurima generatio est melancolica. ꝛ Pa

sseres omnes mali sunt Melior caro ex sil
uestribus est gazel. deinde porci siluestres
Nam est velocioris digestionis q̄ domē
stica Et plurimi nutrimenti caro eius om
nino siccior est carne quadrupedis: L
Et caro vaccina siccior est caprina. s3 ca
prina est siccior ⁊ difficilioris digestōnis
carne ouina. ⁊ caro veterum est vehemen
tioris calefactionis et grossi nutrimenti.
Leporis vero caro ca. est ⁊ sic. Pro qua le
ge capitulum Lepus in tractatu de ani
malibus. M Carnes magnaꝝ auiū
sunt grosse. Anatis vero caro ⁊ aquatica
rum est vehementis humiditatis. ⁊ est ꝓ
pinqua in hoc carni ouine. Caro vaccina
plurimi est nutrimenti grossa melācolica
generans egritudines melancolicas. Et
quod est melius est caro vitulorum: N
Porcellorum vero praui est nutrimenti.
propter fortitudinem sui resolutionis et
vehementiam sue humidtatis: Et caro
anatis est plurimi nutrimenti. non tamē
existit in bonitate gallinarum ⁊ similium
Caro vipere confert lepre. Caro ericij est
humectatiua et ꝯuenit lepre: ⁊ ydropisi:
⁊ dolori renum. Caro ranarum conuenit
puncture vermium venenosorum O
Cinis carnis asini secundum Auicennaꝫ
Et epatis eiꝰ cū oleo suꝑpositus valꝫ cō
tra scissuras frigoris: ⁊ delet scrofulas. sa
nat lepram. contractis ex siccitate sedēti
in iure carnis eius. Epar eius assatum ie
iuno cōmestum conuenit epijentie. P
Auerrois in libro: colliget. Capitulo de
carnibus: Melior caro ex volatilibus est
caro galline iuuenis sane ⁊ pinguis. ⁊ ha
bet mirabilem proprietatem in temperā
do complexionem: Et propterea brodiū
suum est optima medicina leprosis. quia
cerebrum eius augmentat substantiam
nostri corporis ⁊ acuit ingenium. Ex am
bulatiuis post ip̄as est caro edi. ⁊ post ca
ro arietum. Q Sed Galieno videt̄
q̄ carnes vitulorum sunt meliores carni
bus arietis. Et Auicenna dicit. Melior
carnium est porcina ⁊ sentit q̄ illa caro sit
naturalior hominibus q̄ illa caro anima
lium ambulantium. et multi vituperant
carnes agnorum. Propterea quia domi
natur multa humiditas super eos. R
Rasis. Carnes agnorum sunt post bonita
tem carnium edorum. ⁊ ex volatilibus. ⁊
ex laudabilibus sunt carnes perdicum. s3
declinant parum ad frigiditatem ⁊ sicci
tatem. ⁊ sunt sicut galline deserti. ⁊ habēt
proprietatem stringendi ventrem asse et
elixe: Sed turtures sunt similiter bone. s3
declinant plus ad caliditatem. ⁊ habent
mirabilem proprietatem in acuendo īge
nium. S Columbe sunt ca. ⁊ sic. gro
ssioris substantie q̄ turtures. Et pulli eo
rum habent humiditatem superfluam. ⁊
hoc significat grauitas motuum ip̄orum
sicut significat calor eorum actualis. ⁊c.
Et tantum de carnibus in generali. sed in
speciali inuenies inferius de aīalibus.

Ca. cliij.

Caseus: Ysidorus. Caseum vocant quasi careum. eo q̄ careat sero. Illam omne serum ei deducit̄ vt pōdus arguatur. Palladius: Caseus mense Mayo coagulandus est lacte sincero cui serū omne deduci debet. vt ⁊ pōderibus arguatur. Ubi vero solidari cepit in opaco ponendus est loco aut frigido. ⁊ subinde pressus adactis pro acquisita solidita te ponderibus. trito ac torrefacto sale debet aspergi. ⁊ iam durior vehementius p̄mi. Post aliquos dies solidate iaz formule per crates ita statuantur. ne inuicem se vnaqueq̄ contingat. Sit autez loco clauso a vento remoto: vt teneritudinem seruet atq̄ pinguedinem Vicia casei sunt. si aut sicc⁹ sit. aut fistulosus. quod euenit si aut parum p̄matur: aut sales nimios accipiet. aut calore solis vratur. In recenti caseo conficiendo aliqui nucleos virides pineos terunt. atq̄ ita lacte mixto gelant Aliqui thimum tritum ⁊ frequenter colatum congelant. Qualemcūq̄ etiam saporem velis efficere poteris. adiecto qd̄ elegeris cōdimento. seu pipis seu cuiuscūq̄ pigmenti. Ex libro de naturis rer̄. q̄ ergo dicit Galienus. Caseum generaliter esse malum. de substantia caseata pura est intelligendū. Nam ex triplici lactis substātia caseus est. serum quidem bonum est. ⁊ butirum melius. caseus autem p̄ se pessimus Itaq̄ caseus lacti vicinus ⁊ crassus ac butirosus bonus est ⁊ sanis sanus.

Operationes.

A Plinius. Zoroastrem in deserto solo caseo vixisse annis viginti: Ita tempate vt non sentiret dolorem alicuius morbi B Idem libro vndecimo. Caseus nō fit ex vtrimq̄ dentatis quoniam eorū lac non coit. C Idem libro. xxviij. Sestius eosdem effectus equino caseo quos bubulo tradit: Stomacho vtiles. qui nō sunt salsi id est recentes. Veteres aluum sistunt. corpusq̄ minuunt. stomacho vtiliores. In totū salsa minuūt corp⁹ alūt mollia: Caseus recens cū melle sigillata emēdat. Mollis aluū sistit. D Dyas: Caseus viridis sine sale eustomach⁹ est. pingues facit hūores. carnes r̄plet. vētrē mollit. Elixus āt ⁊ assus ventrē stringit. tumoribus oculoꝝ medet̄ linores tollit Sallit⁹ āt maciē pinguib⁹ facit. Cacostomachus est: q̄ facit ardorē. ⁊ maxīe bubal⁹. q̄ tñ coagulatus oībus tūoribus medet̄ suppositus ⁊ oculis maxīe: Caprinus q̄dem stringit ⁊ etiā bubalus. s̄z plus ardorē facit q̄ siccior est. E Ouin⁹ q̄dez plus nutrit ⁊ minus ventrem stringit. q̄ pinguis est: Item sallitus ventrem mollit. vetus autē stringit. Aqua v̄o casei carnes impīguat F Ysaac in. iij. li. Caseus vniuersaliter pessimus est stomachi grauatiu⁹. digestioni difficilis Ideo sepissime illo vtentes colericam incidunt passionem. G Et lapides in eoꝝ renibus generant̄ s̄z tñ diuerso mō est: Caseus recens nimis calidus est ceteris ⁊ acutus: Vñ vicinus ī frigiditati et humiditati: quasi in primo g̅: q̄d est propter humectationem lactis aq̄sitatem in se se continentem. quare ceteris nutribilior est: ⁊ vētrem humefacit absq̄ vllo stomachi nocumento. p̄cipue si sale careat. H Vetus autem ⁊ siccissim⁹ acumen ⁊ calorē h̄z palā ꝓpter sal ⁊ coaguli siccitatem. Proinde cito in fumositatez ⁊ colericos humores ꝯuertit̄ q̄d duobus modis contingit. vnus est. quia eius vnctuositas in propatulo est: ab eius aquositatis carentiam. Alius ꝓ acumine quod acq̄siuit coagulo ⁊ sale. Ideoq̄ stipticus est ⁊ vitandus. quia non est bonus od nutrimentum. nec ad bonū sanguinez generandum: nec ad ventren humectandum: I Auicenna li. ij. Caseus melior est medius inter illū q̄ extendit̄ vt viscus ⁊ frangibilem. ambo q̄dem mali sunt: et q̄ sapore priuatus ⁊ declinans ad dulcedinem. Factus autem ex acetoso melior est eis K Casei malitiā augmentāt subtiliantia quia faciunt ip̄m penetrare dū eū impellunt. L Et caseus capraꝝ q̄ vescūtur subtiliatiuis est melior q̄ eaꝝ q̄ nil de

robelijs. In ipso ē abstersio. ⁊ ex eo fit emplastrū obtalmie ⁊ extremitati palpebre percusse. M ¶ Generat autē lapidem in renibus ⁊ vesica. ꝓpeq; humidus. Sed confert vlceribus intestinoꝝ ꝓpe assatus. ⁊ ꝓhibet solutionem. Coctus autē in aq̄ ⁊ in potu datus ablactantib⁹ lac eaꝝ multiplicat. N ¶ Dr̄ etiam ꝙ caseus cum calamēto mōtano sup̄ venena epithimatur. Caseus recens fri. est et hu: in: iij. Nutritiuus ⁊ impinguatiuus. O ¶ Case⁹ q̄dem recens non sallitus ꝓhibet plagas apostemari lenit naturam: et eius aq̄ soluendo educit colerā: Sallit⁹ āt nō vetus velotior ē in digestōe ⁊ descēsiōe Verum sallitus ⁊ non sallitus malus est stōacho.

¶ Ca. c liiij.

Dactilus. Ysidorus: Dactili sunt palme fructus. a digitorum similitudine nuncupati. Quoꝝ ⁊ nōia variant̄ Nā alij appellant̄ palmule similes mirabolanis; Alij thebaui. Alij mycales. quos greci ⁊ cariathos vocant. Aristoteles in li. de Vegetabilibus Succoꝝ q̄ fructibus insunt. quidam dulces sunt ac meliores vt dactili. ficus. Item fructus q̄dā cū q̄bus statī semē fit: aliquo operculo cooperiunt̄ vt dactili Plinius li. xiij. Palmaꝝ semen: i. lignum quod intra dactilos est oblonguz. non vt oliuis orbiculatū. vñ radix primū spargitur Seritur autem paruū. ⁊ bina iuxta se composita semina. sup̄q; totidem. qm̄ infirma singulis est planta. quaterne v̄o coalescunt. Auerrois: v. Colliget. ca. de dactilis: Dactilanum. i. arbor dactili cū fructu ⁊ floribus. om̄es ꝑtes ip̄ius stipticitatem magnam habent. sed fructus eius cū est maturus aliq̄ habet stipticitatem. cortices v̄o arboris p̄dicti maiorem habent stipticitatem.

¶ Operationes.

A ¶ Rabi moyses. capi. de dactilis. Dactili generant dolorem capitis. Opilant epar. ⁊ apostemant caput. ⁊ emorroidas creant. B ¶ Serap̄. auct. Rasis. Calefaciunt ⁊ generant sanguinem grossum: ⁊ ꝯuertuntur cito ad coleram. ⁊ sunt mali illis quoꝝ complexio est ca. ⁊ epar ca: ⁊ cui cito euenit soda ⁊ squinantia ⁊ bothor. et opilatio in epate. ⁊ splene. C ¶ Et deteriores ex eis sunt magni et dultiores. et non sunt aliquo modo cōuenientes illis qui sunt ca. ꝯplexionis ⁊ non sunt debilis nature impinguant̄ ab eis Et dactili qui vocantur hairon vel heyrē sunt meliores om̄ibus quoꝝ color est citrinus ⁊ rubeus: D ¶ Gal. ij. de edulijs. ca: de fructu palmaꝝ. q̄dam ex dactilis sicciores sunt ⁊ stipticantes. vt egipcij dactili. quidam aūt molles ⁊ humidi. ⁊ dulces. sicut q̄ vocant̄ heyron vel kanochi: Optimi autē isti nascuntur ꝑm palestinam: siue in hierico. Intermedij autez amboꝝ dictoꝝ generꝝ sunt omnes alij dactili. sunt autez indigestibiles ⁊ grauatiui capitis. Nam om̄s dactili indigestibiles sunt. et capitis lesiui am

pliores comesti ¶ Qui autē ab ipis distribuitur in corpe chimus grossus semper est. hz aūt aliquid viscosum qñ dactili fuerint vnctuosus. qñ autez tali chimo dulcedo admisceť. celerime qdem ab ipso par obstruiť ¶ Ledit autē z flegmonizans z turgescens summe ab edulio ipoz. ꝓueniēter autem z epar z splen opilantur z ledunť: multo āt magis ledūt virides dactili ad omnia paulo ampliores cōmesti. palā igiť ꝙ calidiorē hūt chimū qui dulces. frigidiorem autē qui stiptici. sed inflatione nocent. z implent virides dactili sicut ficus ¶ Eandem enim proportionem habēt ficus virides ad siccas ꝙ virides dactili ad alios In nō valde vero calidis locis non maturanť per fecte dactili vt ad reponendum fiant vtiles. z propter hoc cōacti virides cōmedentes ipos crudis humoribus replentur. z rigoribus difficulter calefactilib⁹ capiunť

Ca. clv.

Daucus. Plinius. li. xx. Dauci differentie sunt due Probatissima ē in chreta. mox in achaia. z in siciliā vbicunq; nati feniculi similitudine. cādidioribus foliis z minoribus hirsutisq; recto caule pedali. radice gustus et odoris suauissimi. hec in saxosis nascit meridionalis. Reliqua genera nascunť vbiq; terrenis collibus limitibusq;. nec nisi pingui solo. foliis coriandri caule cubitali. capitibus rotundis. Semen eius cimino simile. prioris milio. albū z acre. odoratū omnibus acferuens. Secundū quoq; priore uehementius est Ideoq; parce sumi debz Platearius. Daucus est calidus et siccus in tercio gradu. z duplex est eius modus videlicet Daucus chreticus sic dictus qr in chreta reperit precipue. z est maioris efficatie. Et daucus asininus qui p̄cipue asinorum est cibus. hic z p chretico ponitur qua ille rarus hētur. habetq; daucus maiorem efficatiam fm herbam z flores nullam vo vel modicam fm radices. herba itaq; cum floribus debet colligi et abiectis radicibus in umbroso loco desiccari p annū in multa seruatur efficatia. virtutem habet dissolvendi et consumēdi et attenuādi ex qualitatibus suis diuretica ex substantia subtili.

Operationes.

Platearius Contra frigidum asma z frigidam z humidam tussim dať vinuz decoctionis eius ficuumq; siccaꝝ. z ꝓ tra stomachi dolorem ex ventositate vl' frigidate. ¶ Cōtra stranguriam et disuriam Et contra colicam z yliacam vinum decoctionis eiusdem ex saxifrage ¶ Contra opilationem splenis et epatis ex frigida causa. et ydropisim fit syrupus ex succo feniculi ac decoctione illius ¶ Cōtra frigidum reuma saccellatur caput ex puluere ipius bene calefacto Constātinus in libro graduū. Daucus est calidus in initio tercij gdus et sic

tus in secundo. Febrem flegmaticam et morsus reptiliū ac pleuresim ⁊ idropisim curat. Urinam ⁊ menstrua provocat. Et⁹ apozima potui datum pectus a screatib⁹ mundat grossos intestinorum humores dissoluit. vnde ventris dolores ac torsiones amputat. ¶ Idem Splenis et epatis aperit opilatōnem. Et si cum apij semine misceatur. eius actio fortior efficitur. ¶ Dyascorides Bibitum menstruis imperat Urinam provocat. Torsionibus subuenit. Ad omne vicium toracis ydonee facit. Tussientibus effectum tribuit. Percussionibus spalangionis occurrit. ¶ Tussi veteri et torminosis proficit cathaplalmatibus adhibitum. Pustulas et tumores compescit. Omnia semina cum vino bibita faciunt ꝓtra morsus serpentium.

Ca. clvj.

Dragantum. vel dragagantū. Platearius. Dragantum est gūmi cuiusdam arboris vltra mare nascentis. Humiditas eñ effluens exactōne coloris densatur. ⁊ in gūmi substātia mutat. Est autez frigidum in. ij. gradu. humidū in primo. Huius triplex est maneries. Est eñ album quod melius est si sit clarz ⁊ purum. Est ⁊ subrufum ⁊ citrinū quod non est adeo bonū. In medicinis frigidis album ponitur. Subrufum autem vel citrinum in calidis. Per annos quadraginta seruatur. virtutem habz infrigidādi. mūdificandi: humectandi. conglutinandi. Serap. li. aggre. cap. habe. Habe est arbor cuius gūmi est dragantum. cuius radix grossa lignosa. ⁊ vocat dragantū. et qua apparet res quedam superterraz. vñ egrediūtur rami eius. ⁊ sunt rami seu virge breues duri extensi sup faciez terre quibus sunt folia gracilia parua plurima. et inter ipsa sunt spine albe equales dureq̄ teguntur ⁊ occultant ab ipis folijs. Dragantum est humiditas que emanat extra dicē ipa quando vulneratur ferro. et tempore sue maturationis apparent quando vulneratur in loco scissure. ⁊ radix ipa vocatur arabice chachita. Et melius et draganto est clarum purum subtile. cuius sapor vergit ad dulcedinem quod arabice vocatur sichiraitim. grece nagantū. latine vero dragantum. Sal. viij. sim. far. cap. de dragāto. Dragantum vtus eius est prima que desiccat. ⁊ secunda glutinat et tercia est que frangit acuitatez rex calidarum ⁊ acutaz. fri. in. ij. hu. in. j.

Operationes.

Sera. auct. Dyas. Virtus est ei glutinativa. sicut vtus gūmi arabici. et ipm administratur in cobol oculoz ⁊ in medicinis tussis ⁊ asperitate canne pulmonis ⁊ abcisione vocis. ⁊ cursus catarri in vuula. qñ fit ex eo confectio cum melle ⁊ ponitur sup linguaz. ⁊ transglutiť quod de ipso dissolviť. aut datur de ipo. z. j. postqm

infunditur in vino cocto dulci. ⁊ tunc etiam valet ad dolorem renum ⁊ vlcera vesice qñ miscetur ei ex cornu ceruino adusto ⁊ parum aluminis yameni. ꝓhibet nocumentum morsus serpentum. H ¶ Et ipem auct: Albugerig. Dragantũ est frigidum. ⁊ est in eo humiditas q̃ laxat ventrem. ⁊ cõfert tussi ⁊ vlceribus oculi. ⁊ lippitudinibus eius ⁊ reprimit acuitatẽ medicinarum laxatiuaꝝ. C ¶ Et idẽ auc: Mesarugie. Est bonũ vlceribus vesice et asperitati gutturis et lingue: D ¶ Et idez auct. Habix. Est in eo res modice caliditatis ⁊ humiditatis et laxat ventrem ⁊ cõfert tussi. ⁊ vlceribus pulmõis. ⁊ glutinat vlcera intestinoꝝ: nisi quia addit in solutione ⁊ confert vlceribus oculi. ⁊ lippitudini qñ infundit̃ ⁊ dissoluit̃ et collirisatur cum aqua eius. aut ponit̃ in pulueribus. ⁊ conuenit ⁊ miscetur cũ medicinis acutis laxatiuis quia ꝓhibet nocumẽtũ earum. ⁊ ꝓhibet aggrauationem ipsius medicine sup̃ naturaz si deo placuit: Formam assandi dragantum inuenies in ca. gũmi arabicũ de g E ¶ Byas. Dragãtum in puluerem redactum ⁊ cum calida aqua potatum eos qui spasmũ paciãtur Vel quibus aliq̃ intrinsecus vene crepuerunt similiter sanat. F ¶ Galien⁹. Aq̃ ordei in qua coctum fuerit dragantũ per noctem remouet sitim. G ¶ Cõtra scissuras oris ⁊ labioꝝ ⁊ palati vlceratõnes vel excoriatões. dissoluat̃ dragantum in aqua ro. ⁊ ꝑ pannũ exprimat̃. ⁊ cum glutinositate conficiat̃ puluis amidi: ⁊ inũgatur petia. ⁊ illiniat̃ lingua vel labiũ sepe ⁊ cito curantur: H ¶ Ad faciem dealbandam ⁊ pannum supfluũ remouendũ ponatur dragantum in aqua. ro. ꝑ noctẽ mane addito borace vel cãphora in ꝑua quantitate. ⁊ facies frequenter illiniatur I ¶ Sed attende ꝙ quando dragãtum in medicinis ponit̃. ꝑ se debet teri. q: contritioni resistit. Si em̃ cum alijs spẽbus conterat̃ prius in fumũ resoluent̃ alie species q̃ dragantum conterat̃.

¶ Ca. clvij.

Diptamum. Byas. Diptamũ vl' diptannum multi dicunt esse pulegium agreste vel batin herba est inscida ⁊ plus chretica mordax. vt pulegiũ habet folia lanosa. ⁊ sup̃ omnez fruticem inest ei velut lana. sz nec florez hz nec semẽ Virtus est ei tanta quãta pulegio. sz paulo inscidior. Est ⁊ aliud genus diptanni quod habet folia sisimbrio similia. sz virgam maiorem nigꝝ ⁊ mollem. Eiusqz fo. odorem habent sisimbrij. Est autem diptannis leptomeris ⁊ calefaciẽs leniter ac stringens.

¶ Operationes.

A ¶ Ysidorus. Diptannũ tante potẽtie est vt ferrum a corpe expellat. et sagittas excutiat. vnde et eius pabulo fere ꝑcusse sagittas a corpe inherentes eijciunt. hãc quidam latinoꝝ polegiũ martis dicunt. ꝓpter belli tela excutienda. B ¶ Platearius: Diptamũ expellit venenũ: vnde

piecipue contra morsus venenatoꝝ anīa
lium. datur succus potui ⁊ etiam vulneri
imponitur. vel puluis si succus non habe
tur. Est autez hec herba calida ⁊ sicca in
tercō gradu. Huius radix est maioris effi
catie q̄ herba. ⁊ viridis q̄ sicca. C ¶
Ex diptanno ⁊ alijs quibusdam potest fi
eri confectio. que vice tyriace ꝓbet̄. D
Diptannum etiam educit fetum mortuū
valet ⁊ contra epilentiam ⁊ ꝯ palisim;
E ¶ Dyas. Si igni superponat̄ aut fumi
gio adhibeat̄ mortuos in vtero infantes
excludit. Cui etiā tanta ē virtus. vt a ca
preis vel aliq̄bus bestijs sagitta ꝑcussis
si comesta fuerit. statim eam foris eijciat.
Preterea pseudo diptannū locis multis
nascitur. simile sup̄dicto. sed virtute infe
rius quia nimis inscidum est minoremq̄
efficatiam habet. F ¶ Idem. Diptan
num vrinam mouet. ac menstrua ꝓducit
⁊ odore suo incensa viperas et serpentes
interficit. G ¶ Constantinus. Diptā
num vulnera humoribus. ⁊ melancoliaꝫ
mundificat. bibitum aut suppositum mē
strua prouocat. Secundinam ⁊ fetū mor
tuum expellit. H ¶ Plinius li. xxv. Cer
ui (vt indicauimus) diptannū ostendere
vulnerate eo paste statim decidentibus
telis. Non est alibi q̄ in chreta. ramis p̄
tenue pulegio similem feruens ⁊ acre gu
stu. Folijs tm̄ vtunt̄. flos nullus ei est. Se
men vt caulis. Radix tenuis ⁊ supuacua.
Et in chreta autem non speciose nascitur
mireq̄ a capris expetitur. I ¶ Pro eo
est ⁊ pseudo diptamū multis in terris nas
cens folio simili. ramulis minoribus. a q̄
busdam condris vocatum. minoris effe
ctus statim intelligit̄ diptannum mīma
portione accendit os. qui eam legunt in
ferula vel arundine condunt preligantq̄
ne potentia euanescat. Sunt qui dicunt
vtramq̄ nasci multiphariam sed deterio
res in agris pinguibus K ¶ Et verum
quidam diptannum vl' dictannū nō nisi
in asperis. Est ⁊ genus tercium diptanni
nec facie nec effectu simile folio sisimbrij
ramis maioribus. procedente illi suasiōe
quicquit in chreta nascitur infinito p̄sta
re ceteris eiusdem generis alias genitis.
proxime vero quod in parnaso. alioquin
biferum esse. L ¶ Et peluim montem
in Tessalia. ⁊ eletrium in euboca. ⁊ totam
Archadiam et lycaconiam. Tradunt ar
chades quidem non medicaminibus vti
sed lacte circa tempus veris. eo q̄ tūc ma
xime succis herbe turgeant. et medicētur
vbera pascuis. M ¶ Bibitum autem
lac vaccinum eo q̄ boues omnino vorife
re in herbis sunt. N ¶ Idem ī li. xxvj.
Diptannum sagittas pellit pota. et alia
tela extrahit illita. O ¶ Galien⁹ Spe
ciei que dicitur diptamus virtus est sicut
pulegij domestici nisi quia est fortioris v̄
tutis. quia non solum bibitū. sed ex eo fa
ctum nascale seu fumigium extrahit fetū
mortuum. ⁊ extrahit sagittas de corpore
statim de eo accepto cibo.

Ca.clviij.

Doronicum. Serapiō libro aggregatoris. capitulo. varonig. id est doronicum. Dicitur ꝙ sunt veue albe interius. Exterius vero ad citrinitatem tendentes, ⁊ sunt frusta in grossitudine ramorum scitaragi: ⁊ in magnitudine nodi pollicis ad plus. Et sunt aliquantulum dure ⁊ graues ⁊ deferuntur ex Syria Et doronicum ex syria est illud quod magis administratur est ca. ⁊ sic. in. iij. g̃du:

Operationes.

A Doronicum confert doloribus qui generantur a ventositatibus matricis: B Et confert morsibus venenosorum ⁊ puncturis eorum bibitum. Et facto emplastro cum eo ⁊ ficubus. et intrat in confectionibus magnis. C Aben Mesuay. Est ca. et sic. ⁊ conuenit ventositatibus matricis. Et confortat cor. Et cōfert suo tremori ⁊ cafatan: D Auicenna de viribus cordis dicit ꝙ ꝯfortat cor.

Ca.clix.

Epatica. Plate. Epatica est quedā herba crescēs in locis aquosis. ⁊ precipue lapidosis. Habz folia minuta. terre lapidibusqꝫ adherentia. Et dr̄ epatica q̄ precipue epatis est iuuatiua: In p̄mo gradu fri. ē ⁊ sic. Et q̄ habet maiora folia melior. habetqꝫ v̄tutem infrigidandi. ⁊ ex subtilitate substantie sue confortandi. Serapiō aucto. Galie. Epatica nascit̄ in lapidibus humectis: ⁊ cadit sup̄ eam ros vel gutta aq̄ ⁊ est similis lēticule aque. ⁊ q̄nto maiora hz folia tāto melior est. fri. est ⁊ sic. in. j. g̃.

Operationes.

A Epatica valet contra opilationem splenis ⁊ epatis ex calida materia. Et cōtra oēz egritudinē epatis calide. ⁊ ꝯ apostemata ca. suppōita trita. ē em̄ r̄ p̄cussiua

B ¶ Sera. auct. Syas. Virtus eius est q̄ infrigidat frigiditate pauca. ⁊ desiccat ⁊ abstergit. Et emplastr̄ cum ea factum abscindit menstrua: et posita aut cathaplasmata etiam sedat apostemata calida. Et curat empetiginem. ⁊ confert yctericie.
C ¶ Et conficitur vel miscetur cum melle. aspredinem oris vel lingue dislenit. et prohibet fluxum humiditatum ad menbra. Est enim frigida sicca et stiptica.
B ¶ Platearius. Et dicitur epatica que precipue epatis est iuuatiua. Syrupus factus ex aqua decoctionis eius. addito reubarbaro in fine decoctionis ꝯtra ycteritiam est optimus. E ¶ Sed in omnibus aquis ex quibus syrupus fit cōtra calefactionē epatis poni debet epatica multum enim iuuat. Iterum. Contra calida apostemata valet in principio trita ⁊ sup̄posita. Opatur em̄ repercussionem.

Ca. clx.

Ebanus. vel. Ebenus. Arestotiles in li. de plantis. Ebenus ⁊ ea que illi vicina sunt merguntur in aqua quia in in eo raritas est parua. nec est aer in ip̄o. qui posset ip̄m tollere. Partes em̄ eius sunt multuz solide. In terris nempe valde calidis ⁊ siccis plante non habent humorem qui materie sufficiat. Ideoq̄ p̄tes cōpacte sunt ⁊ angusti meatus. Un̄ calor plantam inter albedinem ⁊ nigredinem colorat. fitq̄ lignum huius nigrū et mergitur in aqua vt ebenus. Syas. Ebenum est lignū quod ex ethiopia venit colorem habens nigrum duplici caligine. tactu lene dur̄ ⁊ gustu stipticū. In coticula ꝯfricatum ostendit colorem rufum. Est alter̄ ex India colore vario sed meli⁹ predictum. Multiq̄ amomina ligna ⁊ accātica vendunt. quia ebeno similia sunt sed inde fiunt nota. q̄r mollia sunt nō grauia Cunq̄ fructum ferunt hastilia eor̄ subrufi coloris apparent. nec odorē nec gustum talem habent. Est āt optimū q̄d est nigr̄ ⁊ equaliter lene vires hn̄s in gustu acres Ex libro de natura rer̄. Ebenus est arbor cuius lignū durissimū et īputribile. nō facile cedēs igni. Qd̄ licz in ignē vehemētissimū ardeat q̄dammō ⁊ absumat̄. nūq̄ tn̄ ei⁹ ꝯbustio trāsit in flāmam. Cortex ei⁹ lenis est vt lauri lignum.

Operationes.

A ¶ Syas. Ebanū vlceribus oculor̄ vtilitatem facit. Virt⁹ est ei etiā purgatoria ⁊ ideo caligines oculor̄ ⁊ reumatismum detergit ac ꝓhibet. Multi cotilas medicinales ex eo faciūt B ¶ Aliq̄ vero trituram ⁊ rasuram eius ⁊ liniaturam infundunt in vino die ac nocte. ⁊ post terunt facientes colliria. Alij ꝓ vino aq̄ mittunt. Comburit̄ etiā in cacabo crudo bn̄ munito q̄ diu cinerē faciat ⁊ lauat̄ vt molibdo qui puluis facit ad siccitatem oculorum.
C ¶ Aui. Eben⁹ ca. ē ⁊ sic. in. ij. Ex ea melior ē nig̃ eq̄lis in q̄ nō sunt linee. ⁊ in suo tactu sil'at̄ cornui tornatili. ē āt valde ꝯpacta ⁊ solida. In cui⁹ sapore ē mordicatio.

B ¶ Cunq; super carbonem ponit̃. odor bonus ⁊ acutus ex ea odorat̃ fricat̃ in aq̃ sicut pulueres lapidum: ⁊ est subtiliatiua ⁊ abstersiua. abstergit pannũ ocl'i ⁊ albuginem. ⁊ ad eius fricatõem colliria fiunt E ¶ Cõfert ⁊ vlceribꝰ antiq̃s eiꝰ serratura adusta ⁊ obtalmie sicce ⁊ scabiei oculi et tumorem ꝓhibet: Et elixatura eius bibita dissintericis mirifice medicat̃. ¶ H Plinius: Folia eius in fomento lacrimas stringunt: C ¶ Alexander ca. de paralisi ⁊ agiro ⁊ elatis acopum. i. mitigatiuũ ex agyro mixtum ⁊ ꝯfortatiuo et elatis. i. stipticis infrigidatiuis cũ tꝑamento.

¶ Ca. c lxj.

Elatinus: Byas: ca: elatinus hꝫ fo. rotunda ⁊ aspera. Hastas tenues simlia elixine sꝫ minora ⁊ rotũda ⁊ aspera. hastas tenues duobus palmis lõgas quinq; aut sex ex vna radice habens folia plana gustu stiptica ¶ Nascit̃ locis cultis ⁊ in agris. Plinius. ca. elatin: Elatin ramulos habet quinq; aut sex tenues. ⁊ oblongos. folia quasi pilosa ⁊ stiptica. Galienus. vj. sim. far. capl'o Elatin Mediocriter est infrigidatiua. et stiptica.

¶ Operationes.

A ¶ Byas. Folia eius in cathaplasmatibus adhibita polenta retuna oculorum

¶ Ca. c lxij.

Edera arborea. Ysidorus. Edera dicta est. eo q̃ arboribus reptãdo adhereat. Vel q̃ hedis sup̃ lactis abundãtiam a veteribus in esca prebeat̃ Edere frigide terre indices sunt ꝑm phisicos: Nam antifarmacon ebrietas est. si quis ad edera coronetur. Plinius. li. viij. Apri edera medentur sibi. Idem li. xvj. Edere quoq; folia non decidunt. ⁊ angulosa sunt folioꝝ quidem vnitas in suo permanet cuiq; genere. p̃terq̃ populo ⁊ edere. Edera iã in alia dr̃ nasci q̃ negauerat theofrastꝰ. nec in india nisi in mõte mero: Alex. vo ob raritatẽ ita exercitu corõato ex India victorẽ r̃disse liberi pr̃is exẽplo.

Arbor est inimica satis omnibus Sepulchraq; ad muros rumpens: serpentū v̄o frigori gratissima vt mirum sit eum in honore vllo habitam: Dyas. ca. cissos. Edera genera tria sunt. alba nig̃ ⁊ elix. Alba vero semen affert album. nigra nigrum. aut croceum quam multi dionisiā vocāt Elix vero non habet semen. s; folia minuta ⁊ angulosa ⁊ grossa: Nigra vero vocatur dyonisia a bacho: qui dionisius vocabatur quem potatum edera coronatum aliqui fingebant sunt em̄ edere fri. ⁊ terre indices. Unde sunt frigidum antifarma cum ebriantis. si quis potatus edera coronatur. nam coronatus edera nō inebriatur Unde illo tempe non incoronabant̄ edera. nisi ad summum potati vt fugerēt ebrietatez. Theodorus priscianus vocat fructuz edere corimbum a corono as: q̄d est verbum actiuū: ⁊ inde deriuatur correlatiuum ⁊ est premium alicuius certaminis: ⁊ inde venit corimbus. i. edere fructꝰ quia inde coronabantur antiqui. et potissime poete in signum virtuose repletōis capitis: Uñ Ouidius. metha. quarto. Et g̃dus distinguit vele corimbus. Est alia edere que vocatur terrena. Et alio nomine vocat̄ cāeassos Est aliō genꝰ cissos nō verum s̄m dyas. cap̄. cissos. sed sic ꝑ quandam similitudinem vocatur quam multi vocant cisteron. i. rosam caninam.

Operationes.

A Dyas. Om̄is edera habet virtutem viscidam ⁊ stipticam. vnde nerui citiꝰ eā sentiunt cōtrariam. Uñ ex cōtrarijs componitur v̄tutibus: Stiptica em̄ est et fri: ⁊ acris ca. ⁊ aquosa ꝑticipans substātia. Cuius folia viridia in vino cocta: mag̃s plagas conglutinant. ⁊ malitiosa cicatrizant vlcera ex igne facta: flores eius digitis tribus sublati ⁊ bibiti dissintericis medicant̄ si bis in die bibere dant̄. folia eiꝰ mixta cum cerotis cōbustionibus maxīe prosunt B Item folia eius cum aceto cocta ⁊ imposita splenez tumētem attenuant. succꝰ eius naribus infusus purgat caput. ⁊ dolores capitis mitigat: C Cum oleo puro decocta doloribus auriū opitulantur D Nigre edere succus aut summitas eius si bibit̄ amētes hōies prestat: quinq; grana seminis eius cocta cum oleo ro. in corio maligranati et auri dextre infusa sinistro denti dolenti medētur. E Et vt cathaplasma imposita capillos nigrescit: similiter ⁊ vt vlceribꝰ vtilia sunt: folia eius cum vino cocta cōbustionibus medicant̄: maculas imposita emendant. summitates ipsius bibite l̄ supposite menstruis imꝑant: F Post purgatōem v̄o mulier. ʒ. j. bibita generare non sinit. G Cacumina ip̄ius trita ⁊ melle addito ⁊ supposita aborsum p̄stant. Succꝰ eiꝰ naribꝰ inmissus putredinem nariū tollit. lacrimū eiꝰ pediculos occidit. ⁊ capillos euellit q̄bꝰ euulsis īpositꝰ nō renasci sinit. H Et in dentē cauñ missum dolorē tollit ⁊ ip̄m corrūpit: I Succꝰ radicis eiꝰ cū aceto bibitꝰ morsibꝰ spalāgiōis occurrit. Pli. ca. de edera Nascit̄ in diuersis arboribꝰ ⁊ ꝑietibꝰ ⁊ petris ⁊ terris. hꝰ fo. trita dissintericos r̄mediat ⁊ frumēto mixto ad ꝯbustā ⁊ vulnera cancerosa prodest.

Ca. clxiij.

Edera terrestris. Gal. vij. sim: far. ca. Cissos vel edera terrestris. hec ex contrarijs ꝯponitur virtutibus Habet enim quid ⁊ stiptice substantie q̄ quidem terrestrem frigidam mōstrauim⁹ existere. Habet aūt quid ⁊ acris q̄m ostendimus calidaꝫ esse vt gustus testat̄. tertia autem cū his aquosa substantia ꝑticipat tepida cum viridis est: cum enim siccatur hoc quidem diaforari primum necesse ē. Reliqui vero terrestrem frigidam ⁊ stipticam ⁊ calidam que acris est:

Operationes.

A Viridis quidem coctis frondibus cum vino magnaꝝ plagaꝝ est cōglutinatiuus. Cicatrizat autem ⁊ eas que ab igne vlcerationes. cum aceto vero frondes coctę spleneticos iuuat flegmōes. vñ sanat reumata ⁊ vlcera antiqua ſm aures ⁊ nares. Si vero acrius appareat cū oleo dulci misceť. B Gummi vero eius sexupedes interficit ⁊ capillos destruit. calide intantum existens virtutis vt comburat. C Idem Gal. vij. sim. far. cap̄. Citac⁹ siue cistbarus. i. edera stiptica est frutex ī gustu ⁊ in om̄ibus que ſm partem actib⁹ frondes attamē ⁊ gemina parua trita intantum siccant ⁊ stipticant vt cōglutinēt vulnera. flores vero super om̄ia sunt opatiuiores. vt si cum vino bibantur ⁊ dissinterias ⁊ ventris imbecillitates ⁊ reumata ⁊ humiditates sanent: D Cum vero cathaplasmant̄ putridos humores vlceꝝ iuuant: Est enim eoꝝ virtus non generose siccatiua in. ij: gradu ⁊ a mensuratis cōplete. est autez frigidus intantum hic frutex vt tepida participet caliditate.

Ca. clxiiij.

Elleborus albus. Byas. capi. de elleboro ſm translationem nostram Elleborus albus folia habet similia arnoglosse aut blete agresti sed breuiora ⁊ nigriora ⁊ modicum obrufa. hasta est ei longa duobus palmis ⁊ rugosa ⁊ citius solet marcesci quando siccare īcipit ⁊ sicut capilli multi ex vna radice ꝓcedūt sicut virgule. Nascit̄ locis montuosis: radix fodi tempe areaꝝ debet: vtilis est aūt alba ⁊ tensa ⁊ fragilis ⁊ plena ⁊ iūcosa q̄ cum fregeris velut fumū iactat. ⁊ albidior deintus cum gustu ca. non valde saliuaꝫ prouocās. plus accepta hominē suffocat melius est quirinaicum ⁊ ytalicum: capadocium his albius est et tenue. Serap̄. li aggre. cap̄. cherbachen auct. Byas. cherbachen id est elleborus. Due sunt ei⁹ species albus ⁊ niger: sed albus ē plāta. cui⁹ fo. sunt sil'ia folijs plātagīs seu folijs plāte dicte blete agriō. i. sicle agrestis nisi qꝛ sūt breuiora eis ⁊ declinātia ad nigredīez

plus eius ⁊ versus rubedinem aliquantulum tendentia ⁊ habet stipitem quatuor digitorum longum rugosum. ⁊ quādo incipit excoriari deficcatur ⁊ putrescit cito ⁊ apparet circa stipitem velut capilli subnigri. habet radiculas multas subtiles egredientes ab vna radice paruas ⁊ oblōgas similiter cepe longo. ¶ Nascitur mōtuosis locis. ¶ Et oportet q̄ fodiatur radix ipsius plante ⁊ reponatur tempe messis. ¶ Et melior ad colligendum est cuius planta extēditur super terram extensione moderata. ⁊ est albus facile frangibilis. multe carnositatis. non habens acutas summitates sicut squinanti. ⁊ quando frangitur euolat ex eo res similis pulueri. ⁊ caro eius est subtilis. ⁊ non mordicat linguam mordicatione forti. sed facit abundare saliuam ad os. ¶ Et caueatur a nimietate sua quia suffocat. ¶ Et melior ex eo est ille qui defert extera que dicitur Natalia. sed ille qui est ex caldechia est malus. ⁊ est plāta similis squinanto ⁊ est suffocans

Operationes.

¶ Abyasco. ¶ Elleborus albus flegma ⁊ omnes humores vomitu purgat. ¶ Collirijs nobilibus miscetur. caliginem oculorum purgat. ¶ Suppositus aborsum facit // ¶ Infantem in vtero occidit. sternutamēta prouocat potēte mixtus. molli sorices necat eius cum carnibus citius eas maciadas facit. nam nisi mixtus fuerit potente aut sisamo aut succo ptisane. aut succo tapsie aut mulse aut succo lenticule. aut nisi in pane coquatur dari nō potest. quia sic ab antiquis inuentum est. ¶ Philon medicus doctissimus et perfectissimus diligentia longa ⁊ ratōne scripsit qua disciplina elleborus detur. ¶ Multi vero in succo mulse mixtum dant postea dantes mā ducare illis qui hoc acceperint q̄ sunt fortissimi corpore vñ datum disciplina superiori nullam offocationem facere potest cum aceto mixtus. et collirium factum. et ano suppositum nauseam prohibet. // ¶ Galienus. ¶ Elleborus vterq; tam albus q̄ niger abstersiue similiter ⁊ ea. virtutis sunt quare ⁊ morfeis ⁊ empetiginibus et scabiebus ⁊ lepris conueniunt quin etiā fistulas mortificant duobus aut tribus diebus. sed dentium doloribus cum aceto conferunt. ¶ Johānes Mesue dicit ¶ Elleborum album debere vitari. ¶ Est enī prefocatiuus sup̄ nigrum autem debere presumere concordant omnes. ⁊ proprie rectificando fm artem ⁊ legem. et non cōuenit nisi robustis corpibus ⁊ animosis ⁊ tempore veris. ¶ Et ꝑ datus quidem quando et cui cōuenit. ⁊ qualiter acquirere facit iuuenescentiam. ⁊ incolumitatem. ⁊ mores laudabiles. et complexionem bonam. Hoc enī est proprietas sicut Hypo. dicit ⁊ ꝑ quidem mūdificat corpus totum a superfluitatibus materiem corruptarum. ⁊ solutione educit cum facilitate coleram p̄mixtam. ⁊ grosum flegma. ⁊ coleram nigram cum virtute ⁊ sine molestia. ⁊ mūdificat sanguinem. ⁊ attrahit a venis superfluitates admixtas sanguini ymo toto corpe. ⁊ a cōcauitatibus membrorum ⁊ partibus remotis acute. // Et ex rebus solennibus in mundificādo cerebrum et caput totum. et instrumenta sensuum ⁊ neruos et vesicam. ¶ Et confert iuuamentum magnū egritudinibus ea q̄ sicut est soda ꝑ ⁊ emigraneo et mania ⁊ melancolia ⁊ vertigo ⁊ epilēcia. ⁊ paralisis. ⁊ aque que decendunt ad oculum. ⁊ confert egritudinibus iuncturarū ⁊ duricici ⁊ apostematibus ea q̄ ⁊ scrofule ⁊ est sicut tyriaca ⁊ medicine antonomastice ad lepras ⁊ cancrum ⁊ species herpetis ⁊ botbor que se comedunt. ¶ Et hec Johannes Mesue de nigro. ¶ Albus autē fortiter ⁊ difficulter vomere facit cū accidentibus timoris. ⁊ confricatus ex eo ad egritudines cutis confert cum vrute. et curat scabiem ⁊ empetiginē ⁊ lentigines ⁊ confert vterq; elleborus fistulas ⁊ vlceribus fraudulentis.

Ca. clxv.

Elleborus niger. Auicēna li. ij. ca. de elleboro. Elleborus ille q̄ niger est. est frusta incisa et eius acuitas fortior est acuitate albi. ⁊ illi qui ip̄m colligunt. preseruantur ab eius nocumento comedendo allia. ⁊ bibendo vinum. ⁊ folia quidem plante eius sunt similia folijs squinanti sed sunt vehementioris nigredinis q̄ ip̄a. ⁊ habz crus breue ad purpureitatem declinans. ⁊ eius figura est sicut figura racemi: ⁊ in ip̄a est fructus ⁊ habz venas subtiles nigras, ex cuiuscunq; quarum radice sicut duo capita ceparū egrediuntur. Et quod de eo administrat̄ sunt vene iste: Et oritur in siccis locis. Melior est qui est medius interveterem ⁊ nouum ⁊ grossum ⁊ extenuatum habens colorem cinericium. ⁊ qui est velociter frangibilis ⁊ non ponderosus: in cuius vacuitate est quoddam simile tele aranee saporem habens acutum ⁊ mordicans linguam. Et bonum quidem quod administrat̄ est vt assumatur lignum paruum quod est apd̄ radicem eius. et infundat̄ parua aq̄ et excorietur. Et assumantur cortices illius et exsiccentur in vmbra. ⁊ administrent̄ triti ⁊ cribellati: Jo. Me. caplo de elleboro. Eius sunt due species. Nam alius est albus alius niger. Niger incolumior est albo: Unde minatur albus accidētia timoris et tremoris. Niger vero acquirit ei iuuenescentiam ⁊ incolumitatez: ⁊ ex eo q̄d magis eligitur. ⁊ proprie est cuius sapor est acutus mordicans gustum. et habens saporem sicut assarum proprie ⁊ quod est frangibile: ⁊ medium inter subtile et grossum ⁊ medium inter recens ⁊ antiquum. ⁊ medium inter ponderosum ⁊ leue ymo plus leue q̄ ponderosum. ⁊ q̄d est leue carens asperitati. Et melior ps ip̄ius plāte est radix ip̄i⁹. Et melior pars eorum sunt cutes ip̄orum Et melius tempus collectionis ipsoꝝ sunt ver ⁊ estas.

Operationes.

A Byas. Radix ellebori nigri accepta coleram ⁊ flegma per ventrē purgat Alij scamoneam et sal miscent. ʒ. j. multi cū viscellis eam coquūt multi cum lēticula. nā sic accepta ventrem purgat B Purgatio illa melancolicis. epilenticis. arteticis ⁊ paralitics medicat̄. C Supposita menstruis imperat Aborsum facit Fistulas purgat imposita. D Reddit auditū post triduum eiecta scabiem purgat mixta libanotidi cere ⁊ pici liq̄de ⁊ oleo citrino aceto addito. sola vt cathaplasma imposita maculas omnes corpis tollet. lepras om̄es ⁊ zernas limpidat scabies curat in aceto cocta. et gargarismo accepta seu adhibita dolorem dentiū mitigat miscetur ⁊ stipticis medicaminibus mixta vino ⁊ polline ordei: ⁊ vt cathaplasma adhibita ydropisis prestat effectum E Et si lino fuerit inserta ⁊ vino mersa vinū catarticū reddet. Aq̄ in q̄ fusa fuerit si domui aspgat̄ muscas ⁊ pulices necat.

¶ Hoc cum foditur celeriter fodi oportet. quia tarditate fodictis visum ebetat aut dolorem capitis cõmouet. Nam plurimi fossores eius alleo sumpto et vio potato secure fodiebant ℞ Auicenna Elleborus niger ꝓfert limitus supmorseã cum aceto ⁊ similiter suploca ī qbus sunt sordes. ⁊ similiter sup albam morfeam. et eradicat verrucas. ℞ Et euacuatio que fit cum ea cõuenit albaras. Dosis nigri est a kirat. vj. vsqz ad. ʒ. j. ¶ Confectio pillularꝝ quas descripsit haly. quarꝝ iuuamentum est oltimũ ad melancolicas egritudines ⁊ cancꝝ ⁊ leprã et morfeã nigram difficilem quarꝝ est hec ꝑmixtio Recipe yere ℔ gre. ʒ. xij. elleboꝛi nigri. ℔ polypodij ana. ʒ. v. agarici lapidis lazuli salis indi. coloquintide. ana. ʒ. iij. ℞ Dosis a. ʒ. ij vsqz ad aureos. ij. sunt sane ⁊ experte.

¶ Ca. clxvj.

Eupatorium. Byas. capit. de eupatorio fm trãslationem nostrã. Eupatorium fruteꝝ est sarmentosa basta habens rectam ⁊ lignosam tenuem ⁊ nigram ⁊ asperam in cubiti vnius lõgitudine porrectã. aut amplius. Folia sunt ei in giro diuisa sicut Pentafilon aut Canapis cuius folia in capite incisa sunt vt serra. semen a media basta aspeꝝ ⁊ subtus decliuum est ei. Auicenna li. ij. capꝰ. de eupatorio. Eupatoriũ est ex herbis aromaticis ⁊ habz folia que sunt sicut folia canapis Et flos eius est sicut nenufar. ⁊ est illõ quod administrat. et succus est ca. ín primo. sic. in. ij. Est subtiliatiuũ incisiuũ valde abstersiuũ sine attractõne ⁊ sine caliditate mãifesta Et in ipo est stipticitas parua ⁊ ponticitas ⁊ amaritudo fortis. sicut est amaritudo aloes. Pli. capꝰ. de eupatorio. Eupatorium regiam habet actionẽ caulis lignosi nigricãtis yrsuti cubitalis aliqñ ⁊ amplioribus folijs per intervalla quinqz vt canapis ꝑ margines incisis nigris ⁊ ipis plumosis radiceqz supuacua Pal. vj. sim. far. ca. de eupatorio. Eupatorium est herba quevocat volucum maius vel agrimonia. cuius substantia ẽ subtilis. sapoꝛ eius est stipticus Et virtus eius est calida caliditate modica ⁊ desiccat. Dz sciendum qꝺ eupatorium similiter fm dyas. capꝰ. de agrimonia vocauerunt antiqui radicem agrimonie eo qꝺ est diuretica valde. Itẽ fm eundem capꝰ. de Marubio. Marubium etiam qꝺam eupatoriũ vocauerunt qñ valet contra vitia epatis ⁊ ꝑ tanto non est verꝝ eupatoriũ. qñ dias facit semotim capl'z de eupatorio. ⁊ semotim de marubio ⁊ agrimonia. Hoc similiter voluit Jo. mesue. ca. de eupatorio cũ dixit qꝺ dicunt aliqui qꝺ est herba pulicum noluit fm verꝝ qꝺ sit herba illa qꝺ latim vocant pulicariam eupatoriũ: qñ diasco. facit semotim capl'm de eupatorio qꝺ incipit eupatorium: ⁊ semotim capl'm de pulicaria vel herba pulicũ. qꝺ incipit coinza sed sicut dictũ est debet intelligi Mesue. Nam dicit qꝺ eupatoriũ fm qꝺaz est herba pulicum qñ aliq vocabant herbã pulicum eupatorium: ⁊ bene. qñ est diuretica valde ⁊ valet ꝓtra vitia epatis. Miror qualiter medici nr̃i tꝑis nõ aduertentes

verba Dyas. Aui. ⁊ Sera. Pliñ. ⁊ Gal. ⁊ Damasceni credũt herbularijs saliuam agrestẽ eupatoriũ dicentibus q̃ nec in sapore nec in odore cum eo cõuenit. Si aũt in ip̃a forsan virtutes eupatorij inuenerũt ⁊ pro eo ponere voluerũt cuius gr̃a ip̃m eupatorium vocauerũt. nõ licebat dicere q̃ idem esset. quoniam eupatoriũ p̃t dici omne id q̃d valet contra vitia epatis. ab eu quod est bonũ ⁊ pacor q̃d est epar. vñ eupatorium. i. bonũ epati. sed verum eupatorium est illud q̃d antonomatice est bonum epati sicut illud q̃d ver̃ est eupatorium.

Operationes.

A Dyas. ꝑm translationem nr̃am: Eupatorium valet contra vitia epatis Et folia eius sicca ⁊ axũgia porcina veteri addita trita et imposita dura vulnera ad cicatricem ducunt. B Semen v̄o eius ⁊ folia cũ vino bibita. dissintericis ⁊ morsibus venenatis occurrunt medicando. C Eadem dicit Sera. capl̄o proprio: de mente dyas. ⁊ addit. Et sunt multi qui putant q̃ illa herba sit agrimonia. ⁊ errãt quia est alia ab ea. Et nos quidem manifestauimus iam de eius esse in eo quod diximus de eo. D Et idem auct. Gal: In tyriaca chesar eupatorium aperit opilationes epatis. ⁊ fortificat ip̃m. E Jo. Mesue. Eupatorium solutõe educit coleram ⁊ flegma facile. ⁊ est p̃seruatiuũ a putredine. F Et ꝯfortat stomachũ epar ⁊ viscera: ⁊ ꝯfert doloribus eor̃. ⁊ est medicina splenis: ⁊ opilationũ oim̃ ⁊ egritudinum ab ea factar̃. G Et febrib⁹ longi temporis mire subuenit. Dosis decoctionis eius potõ est a. ʒ. iij. vsq̃ ad. vj et puluis eius a. ʒ. ij. vsq̃ ad. iij. loco eius ponitur in defectu eius absinthij ⁊ azari. ana mediũ ponderis ip̃ius. H Auicenna Eupatoriũ est bonum in initio alopitie. ⁊ tirie. ⁊ linit̃ cum adipe veteri sup̃ vlcera difficilis consolidationis. I Et eius succus confert scabiei et pruritui quando bibitur cum aqua fumiterie ⁊ oximelle. ⁊ similiter flos eius ⁊ succus ip̃ius est fortior Cõfert doloribus epatis. ⁊ opilationibus eius ⁊ confortat ip̃m. K et confert duriciei splenis. et apostematibus epatis. ⁊ ap̃atibus stomachi. ⁊ eius herba ⁊ succus ꝯferunt maliciei forme et accidentibus ydropisis datũ in potu cũ vino ⁊ ꝯfert vlceribus intestinor̃. L Confert febribus cronicis. et antiq̃s ꝓpe succus eius. ⁊ ꝓprie cum succo absinthij: loco eius ponit̃ pondus eius de azaro et medietas põderis ip̃ius de absinthio:

Ca. clxvij.

Eufragia. Paulus capl̄o de eufragia. est herba que similat̃ in stipibus ysopo nisi quia stipites sui habent colorem violaceum. et non habẽt ramos et folia sunt in stipitibus a medietate superius ⁊ sunt parua incisa sicut galliculi crista. ⁊ habet flores tendentes ad albedinem satis paruos.

Operationes.

Medetur doloribus oculorum. Et confortat visum.

Ca. clxviij.

Emblici. Serapiõ libro aggre. ca. de amlegbelliget. i. mirabolãi emblici ⁊ bellirici. De bellitricis habetur superius de b. in capto bellirici. ⁊ sunt ambe frigide ⁊ sicce in fine tercij gradus Johannes Mesue. capõ. de mirabolanis Mirabolãi emblici sunt ex medicinis cõfortantibus stomachum cor ⁊ epar ⁊ viscera. Et meliores ex eis sunt hñtes frusta. grossa ⁊ densa ⁊ grauia q̃ minus crescunt in ossibus ⁊ plus in carne: rari q̃z nõ hñt spm̃: ⁊ sunt fri. ꝑplexiõis paꝛ ⁊ sic. in. j. g̃.

Operationes.

Emblici sunt confortatiui membroꝝ ⁊ coadunatiui partium eorum: Et sũt de extinguentibus inflãmationem in stomacho et epate Et ipsi nutriti maioris sunt operationis: ⁊ minoris corrugationis. Modus nutriendi emblicos. Accipe ex eis quantitatem quam volueris. et submerge in aqua. et expone soli vsq; dũ tumefiãt ⁊ humectent̃ post exprime ⁊ pone in aqua mellis ⁊ dimitte ꝑ duos dies. ⁊ deinde coque cum facilitate. ⁊ postq̃m cocti fuerint dimitte parum refrigerari ⁊ adde cum eis mellis tabarzet sicut q̃rtaz partem tocius ⁊ reconde. et quidam sup̃ condiunt cum speciebus aromaticis cõfortatiuis. sicut cum cinamomo ꝓloaloe gallia cardamomo ⁊ croco ⁊ similibus. Serapion auct. Gal': Emblici hñt ꝓprietatem denigrãdi capillos. ⁊ ꝓhibẽt casum ipsorum. Et conferunt emoroidibus. ⁊ ipsi tumescunt in aqua. Et conditi ex eis faciunt operatões mira bolanorum non conditoꝝ. nisi quia sunt debiliores eis. ⁊ ĩ bellitricis maior est ꝓprietas in acumine q̃ in emblicis. Et idem auct. Hedigaras Emblicorum ꝑtas confortat stomachum. ⁊ ꝓhibent corruptionem ab eo. fortificãt stomachũ ⁊ augent appetitum cibi. ⁊ incitant coitũ ⁊ abscindunt sputum ⁊ vomitum. ⁊ sedat sitim. ⁊ augent opationem sensus. Mirabolani emblici bellirici ⁊ kebuli mixti cũ oleo amigdalarum dulcium ⁊ cum melle tingunt capillos colore nigro. Johãnes Mesue: Mirabolani emblici educũt solutione flegma. ⁊ sunt ex rebus valde cõfortantibus cerebrum ⁊ nervos. ⁊ augent intellectum. ⁊ confortant cor. ⁊ conferũt memori eius. et mũdificãt stomachum a putrefactione ⁊ confortant ipm. et sedãt feruorem in eo. ⁊ auferunt sitim. ⁊ addũt in appetitum ⁊ sedant vomitum.

Ca. clxix.

Endiuia. Auicēna Endiuiaꝝ. alia est ortulana et alia siluestris. de siluestri in sequenti ca. tractabit̄. Et quedam habet lata folia quedam stricta ambe vincunt lactucam in apiendo: Ysaac in diebus ꝑticularib⁹. Endiuia domestica ⁊ siluestris est. quaꝝ domestica diuerse v̄tutis est. hꝫ em̄ amaritudinē pōticitatem ⁊ insipiditatem. Que iteꝝ in duas diuiditur ꝑtes. Est em̄ endiuia hyemalis ⁊ estiualis. Hiemalis est insipida propter amaritudinis ⁊ ponticitatis paucitatez. Et etiam insipiditas est ꝓpter tꝑis frigiditatem. frigida q̄dem est in fine secundi gradus. Quidam aūt illam dicūt esse humidam q̄d sensu nō ptꝫ. qꝛ siccitas ei⁹ palam est ꝓpter amaritudinē sui atꝫ pōticitatem. ſm medicinā est vtilis. Estiue āt est amaritudo maior ſꝫ frigiditas mīor. Est em̄ fri: in g̃. ꝑmo. sic: in scdi medio. Cōstātin⁹ in li. g̃duū: Endiuia de amaritudīe ⁊ pōticitate ꝯposita. et sic: est in. ij. g̃du:

Operationes.

A Idem: Stomachū ꝯfortat. opilationem aperit. Succus eius coctus ⁊ despumatus cū oxizuccaro bibit⁹. humores expellit putridos ⁊ diuturnas febres curat Cataplasmate inde facto. calor epatis ⁊ stomachi mitigat̄. Cū polline ordei ⁊ oleo roseo mixtus apostemata calida maxime si in oculis fuerint sanat Arteticos de calore mitigat. Ysaac vbi sup̄. Endiuia sanguinem generat peiorem. Vñ gal: Lactuca siue endiuia que maioris est amaritudinis ip̄a deteriorem sanguinem facit: Estiua tamen ſm medicinam est mediocris. que plus est aperitiua. maxime cōstipationis epatis. Que si elixa detur cū obsomogaro ⁊ oleo min⁹ erit nocibilis: Si vero cum aceto stomachū cōfortat ⁊ ventrem ꝯstipat. Succ⁹ ei⁹ coct⁹ ac despumatus cū oxizuccaro bibit⁹ ꝯstipatōez apit. Hūores putrefactos mundificat. ⁊ diu febricitantib⁹ ꝯueniēs fit. Sera. auc: Gal. Endiuie virtus est sicut v̄tus lactuce.

Ca.clxx.

Endiuia siluestris. Dias. Endiuia siluestris est vna spēs q̄ vocat̄ serralia; eo q̄ tirsum habet in moduz serre. Et in sapore siluestris est stipticitas cum amaritudine.

Operationes.

A Idem Omniū v̄tus est stiptica ⁊ eu stomaca. Ventrem abstinet. cocta cū aceto ⁊ maxime siluestris. Vlcerātū stomachū ꝯfirmat. B Et estuatiōes stomachi mitigat. sola cū polenta posita cardiacis blandit̄. In tūc. e oculoꝝ subuenit. E Fo. v̄o eius īposita ⁊ cathaplasmata pcussum scorpiōis mitigat. polētis addita ⁊ īposita ignē sacꝝ ꝯpescit. mixta cū aceto ⁊ cerusa oībus reb⁹ cal. opitulat̄. G Ysa ac. Endiuia sil. q̄ fri. est ī initio p̄mi g̃dus ⁊ sic. in fine eiusdē. hz stipticitatē sto. ꝯfortantē. q̄ si mādūcet̄ aut succ⁹ ei⁹ potet̄ mor sui scorp̄. ꝓdest. ⁊ cataplasmā sil'r operat̄ E Radix ei⁹ si potat̄. ꝯ venenū auxiliat̄. cū mirta v̄o mixta ⁊ īmissa ꝓuōt mēstrua. F Aui. de virib⁹ cord̄ ait q̄ ꝯfortat cor.

Ca.clxxj.

Elitropium. Pli. ca. de elitropio. Elitropium. primo nomē accepit ex eo q̄ estiuo solstitio floreat. et q̄ solis motibus folia circumacta cōuertat Vñ ⁊ a latinis solsequia nuncupat̄ Nam ⁊ oriente sole flores suos apit. ⁊ se iterum recludit cum sol occubuerit ip̄a est q̄ latini intubam ac verrucariaz vocāt. ex eo q̄ extinguat verrucas ex aqua potata vel cathaplasmatis vice imposita verrucas abstergit. Gyas. cap̄. de elitropio duo facit cap̄. de primo sic. elitropium. maius multi scorpioron dicunt eo q̄ flores similes sunt figure scorpij. folia habz ozimo similia ⁊ asperiora ⁊ nigriora; ⁊ hastas ex vna radice quinqz aut sex cum ramulis q̄ plurimis. in quibus flores sunt coloris albi ⁊ subpurpurei ⁊ subcitrini sicut cauda scorpij: Aliud capl'm de elitropio dicit: Elitropiū min⁹ nascit̄ locis cultis ⁊ in p̄tis. ⁊ simile supradicto semen rotundū habz pendens.

Operationes.

A Diascorides. Huius herbe manipulus vnus elixus ⁊ bibitus flegma ⁊ colerā deponit. Cum viuo bibitus ictibus scorpionum occurrit Cathaplasmatibus adhibitus eadē facere potest. B Multi etiam radicem eius collo suspendunt. contra vim scorpionū. seminis eius g̃na quatuor cum vino bibita ante accessionē quartanarijs maximum ī medium est. tercianarijs vero tria grana vtiliter dantur C Folia eius in cathaplasmatibus adhibita tumores spargunt. mirmiceas corporis limpidant; sicca vero folia eius imposita podagricis maximum prestāt effectum. Trita ⁊ matrici supposita menstruis imperāt. Vborsum faciunt D Eliotropij minoris herba cū eius semine decocta. ⁊ cum nitro ⁊ ysopo ⁊ cardamomo bibita rotundos ⁊ latos lumbricos exclu

dit. clauos imposita cum sale tollit maxi me si fuerit elixa ⁊ imposita.

Ca. clxxij.

Epithimum. Johannes mesue. ca. de epithimo. Epithimū nascitur simile, vt cuscute. Plante autez quibus superexcrescit sunt alkal ⁊ alhasce. et quedam species origani: Eius aūt aliud est cretense. aliud siricum: Melius est q̄d est cretense acuti odoris. ⁊ quod nascitur in siria est post illud. sed est melius rufum ⁊ melius est adhuc quod est completum ponderosius. Et melior pars eius sunt extremitates grosse q̄ sunt sicut flores. subcitrinum autem ⁊ pallidum est min⁹ bonū. ca: complexionis est ⁊ sic. in. ij. Et est compositum ex partibus igneis a quib⁹ inest ei acuitas. ⁊ ex terris subtilibus a quibus inest ei stipticitas pauca: Et ip̄m quidez est subtiliatiuum: resolutiuū: aperitiuum opilationum: ⁊ confortatiuū viscerum. facit sitim ⁊ generat estiuationem in corporibus calidis: ⁊ est ex debiliter ⁊ tarde soluentibus. propter quod ꝓhibendum est sūb dominio caliditatis ⁊ siccitatis positis. Cōfortatur autem operatō ip̄iius in multitudine quātitatis ip̄ius. ⁊ ī associatione rei cum eo magnificantis effectum ei⁹ sicut sunt mirabolani indi ⁊ nigri. aut ellebori nigri. quantitas parua. Aqua āt mellis cum pauco sale. Aut aqua decoctionis passulaꝝ cum sale similiter aut aqua lactis ex capris sumpti vigorat opationē eius Sal gemma vero aut sal indi aut sal napti sunt ex ibus que sibi addita addūt virtuti ip̄ius. citan autem ⁊ facilem facit operationem eius. Si ei aliquid virtute acutū miscet̄ sicut pip̄ ⁊ pip̄ longū zinziber et similia. Et non pretermittas quin cadat in potibus eius oleum de amigdalis dulcibus in quo inuoluatur. ⁊ in decoctione ip̄ius passl'e sine interioribus. qm̄ addunt ei ad bōitatem leniendi quod timetur ex nitrositate ip̄ius. Et ne ignores qm̄ epithimum de decoctione modicum substinet quare oportet vt fiat illud scdm legem. Prerogatiuam autē habet super om̄ibus solutōe educentibus melācoliā. educit em̄ eam facile sine molestia. Et cū Jo. mesue concordāt om̄es alij doctores sicut Aui. Sera: Dyas. ⁊ Gal'.

Operationes.

A Johannes mesue. Quidam dicunt epithimū educit de flegmate aliquid.

B Et dixit Paulus q̄ solutiōe educit humores adustos. ⁊ declinauit ab eo q̄d comprehendit vniuersitas. et ego non inueni quod fieret illud. potestas autē eius super humore melancolico. et egritudinibus eius magna est: ⁊ proprie ī egritudinibus capitis sicut est melancolia epilentia alguesgues ⁊ timor ⁊ vertigo. ⁊ dolor capitis quarum materia est melancolia.

C Valet etiam ad tremorem cordis. et sincopim: ⁊ egritudines melancolicas in eo ⁊ est medicina magna opilationi splenis. ⁊ egritudinibus in eo. D Et cōfert egritudini ypocōdrioꝝ. ⁊ opilationi

renum: E Et frequens vsus potōis eius est medicina solennis cancro lepre ⁊ vlceribus nigris ⁊ soluit quartanam. Dosis potio eius est in decoctione a.ʒ.v. vsq; ad.xx. ⁊ pulneris eius a.ʒ.iij. vsq; ad.vij. Illi āt q̄ sumunt ip̄m vitent acceptōoem eius in estate. F Pli. Epithimum hʒ v̄tutem purgādi flegma ⁊ melancoliam: ⁊ ꝑse ⁊ cum adiūcto scʒ cū medicinis purgantibus melancoliā. G Cōtra q̄rtanam fiet decoctio in aq̄. ℥.j. epithimi buliat ⁊ in tali aqua ponant̄.ʒ.ij. lapidis lazuli vel armenici ⁊ digesta materia det̄ pacienti: multi em̄ liberantur. valet simiter talis decoctio pacientib⁹ emorroidas ex melācolico sanguine H Dyasco. Epithimū viride acceptū stōm vexat. et vomitum mouet. ventrē ꝓuocat ⁊ nauseā facit ac educit flegma ⁊ colerā. ⁊ maxime nigrā. dat̄ ad purgandū toracē cū melle et yrisillirica more electuarij accipit̄ alterius āt thimi flos alb⁹ ē atʒ asꝑ. sʒ ābo eq̄lem hn̄t v̄tutē. Nā ꝑos purgant fleg̃ ⁊ ꝑ ventrē colerā nigrā dat̄ in q̄bus p̄cordia p̄focant̄ ⁊ epaticis ⁊ suspiriosis.

Ca.clxxiij.

Epimedium. Pliñ. Epimediū siue vt latini vinectam dicn̄t s̄m dyas. in proprio capl̄o. hastam habʒ nō maiorem edere similem: ⁊ folia.x.aut.xij. carens flore ⁊ semine. Radix est illi tenera nigra cum odore graui ⁊ gustu fatuo nascitur in locis humidis.

Operationes.

A Dyas: Folia eius trita cū oleo et imposita māmas crescere non admittunt: B Folia eius ⁊ radix cum vino bibita post purgationem mēstruoꝝ.ʒ.v. generare nō sinit si.v.aut.vj. dieb⁹ bibita fuerit. C Epimedia s̄m dyas: capl̄o quod incipit mespila. est inquit ⁊ illa que ī hyspania nascitur quam multi epimelidam vocant. semen rotundum habens: hoc aptū est ad comedendum. ⁊ est stipticum. ⁊ tarde maturescit similis sorbo. et nos latini vocamus hanc epimelidam anzarolam: D Ysidorus vocat eam Pomelido de qua lege capl̄m mespilum de.m.

Ca. clxxiiij.

Effemereon est apud dyascoridem capl'o. Effemereon quē multi yrini agrestem vocant folia ⁊ hastaz similia lilio hz: sz tenera et flores albos et minores: ⁊ semē molle. radix est ei g̃ssa vt digitus. Virtus est illi stiptica. et odoris boni. nascit̄ in locis vmbrosis ⁊ in siluis.

Operationes.

A Dyas. Radix ei⁹ decocta in ore r̄tenta dolorem dentiū mitigat B Folia v̄o eius in vino decocta ⁊ cathaplasmatibus imposita. tūores ⁊ duricies spargūt.

Ca. clxxv.

Ebulus. Sciendū q̄ actis ē sambucus. Cameactis dr̄ ebul⁹ ⁊ sunt plāte oībus note. Vñ v̄sus Sābucus est actis sz ebul⁹ est cameactis. De sambuco tractabit̄ in ca. sambuc⁹ de s. Sera. li. aggre. ca. cameactis. Cameacti duo sunt spēs q̄ꝝ vna grece dr̄ actis in latino sambucus. ⁊ scd̄a nōinat̄ in greco cameactis: ⁊ eius est intentio terrenus actis: et in latino dr̄ ebulus. virtus eius est que desiccat ⁊ incarnat ⁊ r̄soluit resolutō e tp̄ata. Plica. Cameacti. Eius due sunt species. eaꝝ vna assimilatur arboribus hñtibus rāos similes cannis rotūdis. quoꝝ color est ad albedinem: ⁊ sunt longa. ⁊ sunt in eis quatuor folia aut q̄nq̄ꝫ porrecta super ramos quoslibet ⁊ similia folijs nucis. mīora tñ eis. hñtia grauem odorem: ⁊ in summitatibus ramoꝝ sunt flores albi ⁊ g̃na simlia g̃nis viridibus vel lentisci quoꝝ color declinat ad purpureitatē cū nigredīe. ⁊ sunt velut in racemis. ⁊ hñt multā hūiditatez odorē lini ⁊ ista dr̄ actis. Alia vero spēs q̄ dr̄ cameactis est mīor p̄ma. hz ramos magis ptinētes herbe. q̄dratos in q̄bus sunt multi nodi: ⁊ folia inuicē distātia ⁊ singulis nodis similia folijs amigdalis in summitatibus suis. nisi q̄ hñt venas. et sunt longiora eis hñtia grauē odorē: ⁊ in summitatibus ramoꝝ sunt capitella simlia coronis sup̄dicte spēi. ⁊ semē ⁊ flos similiter ⁊ hz ramos lōgos g̃ssitudinē digiti hñtes

Operationes.

A Virtus cameacti est stiptica: q̄ accepta hūorem a q̄sum vētris depōit. ⁊ cacostomatica est. folia ip̄ius elixa. et sumpta sicut olus ventrem molliūt. et maxīe coleram deponūt: haste illi⁹ tenere elixe. et comeste om̄ia similiter facere pñt. B Radix ip̄a elixa ydropicis eximiū r̄medium est: Morsibus vipe imposita ⁊ bibita occurrit: C Coctain aqua et fomēto adhibita duricies matricis soluit. Semē eius cū vino bibitū om̄ia similiter facere nouit. D Cū oleo inunctū capillos nigrescit. Folia eius viridia tūores spargunt. polēta mixta ꝯbustionib⁹ imposita p̄stolant̄. Morsibus caninis impōita medentur Vulneribus paracolesim faciunt Sinus vulneꝝ ad sanitatē p̄ducūt. ydropicis ⁊ surdis fomento adhibia p̄stolant̄ E Sup̄fluos sonos auriū in naribus infusum ꝯpescit similiter ⁊ v̄mes occidit. F Scabies ⁊ prurigīes tepidum fomēto adhibitum prohibet: Morsibus venenatis occurrit. Lac coagulatum soluit.

G ¶ Tussim antiq̄ ꝯpescit. sed r̄centem auget. Ortonoicis calidū ꝓdest. Reuma gule gargarismo ꝓhibet. H ¶ Squinā ticis singularē p̄stat effectum. Uuule pen denti subuenit. dolorem dentiū tenta in ore mitigat. I ¶ Actis dicit̄ sambucꝰ Cameactis ebulus desiccatiue v̄tutis sūt ⁊ glutinatorie et dyaforetice. tenerꝫ ebuli cū folijs triiū ⁊ cū vīo potui datū calculo sis ꝓdest. radix eius in aqua cocta ad ter cianā vz. ⁊ bibita spleneticos mire iuuat.

¶ Ca. clxxvj.

Eruca. Platearius Eruce due sunt species Domestica videlicet et sil uestris. ⁊ ambe sunt om̄ibus note. Eruca. ca. est et hu. in. ij. gradu: Domesti ca minoris est efficatie q̄ siluestris: Usui medicine ꝯpetunt semina scd̄o folia: Uir tutem habent cōsumendi ⁊ coitū excitan di: Ysi. Eruca dr̄ q̄si vrtica eo q̄ ignee sit v̄tutis: et in cibo sepe sumpta. veneris in cendium mouet: Huiꝰ spēs sunt due. q̄rū altera vsualis. altera agrestis acrioris vir tutis: Utraq; tamen vsum veneris com mouet. Pli. ca. de eruca: Ex ea est domesti ca ⁊ siluestris ⁊ miscet̄ in condimentis in quibus carues ⁊ pisces intingunt̄. tanta suauitas ei est vt greci euzonomia appel lauerint. ⁊ tamen euzomum vocari r̄peri in q̄ pluribus locis.

¶ Operationes.

A ¶ Platearius. Eruca habet virtutem consumendi. et coitum ad incitandū. ad stranguiriam ⁊ dissurriaz ⁊ paralisim va let decocta cum carnibus. Contra p̄dcās puluis seminis eius cum cepe decoquat̄. ⁊ detur herba ip̄a decocta in vino et reni bus cathaplasmata libidinem excitat. B ¶ Pectini imposita vrinam ꝓuocat. Puluis seminis eius cum melle ⁊ confici tur qui cathaplasmatus r̄nibus libidinē incitat. C ¶ Gal' de cibis: est ca. et hu. in. ij. gradu: Et ip̄a quidem generat sper ma. ⁊ generat ventositatem. et ideo facit erectionez virge. D ¶ Et dicit Galie. eodem li. cap̄. de eruca s̄m trāslationem grecā calefacit potenter hoc olus vt neq; solū comedere ip̄m facile si nō mixtū cum folijs lactuce. sz et sp̄ma generare creditū est. ⁊ impetꝰ ad coitū excitat. Doloratiuū āt capitis est ⁊ magis si q̄s ip̄m solū come dat. E ¶ Sz idem in. vj: de sim. medi cina ca: de agno casto dicit. q̄ est ca. ⁊ sic. ꝯplexiōis F ¶ Nā dicit q̄ agnꝰ castus nō est generatiuꝰ sp̄ūs vaporosi sicut eru ca. qr augmētaret īpetū coitꝰ sicut eruca. sz ꝓpriū ē eruce hr̄e vim ī calefaciēdo ⁊ ex siccādo. nō tn̄ agno casto sil'is est paulo nāq; deficit in ābobus. Nā calefactiua q̄ dem ⁊ siccatiua ē eruca differt āt ī p̄mixti one q̄litatis ⁊ v̄tutis G ¶ Sera. auc. gal' Eruca gn̄at sp̄ma ⁊ excitat libidinē et ge nerat vētositatē. ⁊ iō facit erectionē v̄ge. ⁊ si ꝯmedit̄ sola īducit dolorē capitis q̄re op̄tz vt cōedat̄ cū ea lactuca endiuia vel portulaca. ⁊ ip̄a ꝓuōt vrinā ⁊ laxat vētrē. ⁊ siluestris ē fortior q̄ sit dōestica: H ¶ Et id au. abēme. succꝰ eruce r̄cēs q̄n admi strat̄ cū felle bouino laxat ventrē ⁊ ꝯfortat digestiā. ⁊ lit̄ cū eis ꝯ cica. vlcerꝫ ⁊ delz eas

Dyas. cap. de eruca. Eruca multum comesta ventrem stimulat. Semen eius omnia illa facere potest. nam diureticum est et calefactorium. Carnes suare a putredine pot lacti aut aceto mixtum et trociscis inde factis. Eruce agrestis semine multi pro sinapi utuntur. vtus est ei diuretica et viscidior vtraque tamen vt aiunt veteres commouet actus venereos

Ca. clxxvij.

Enula campana. Ysidorus Enula herba est quam rustici alnam vocant. radice aromatica. odoris summi cum leui acrimonia. Sera. li. aggre. cap. rasin auct. dyas. Rasin. i. enula. nominant eam quidem zinziber. et habet folia similia foliis plante que dicuntur flomos. nisi quia sunt asperiora et longiora eis et habet stipitem magnum. et folia eius non eleuantur a terra. sed extenduntur super faciem terre. et habet radicem magnam boni odoris. cuius sapor habet acuitatem et est rubei coloris. Inuenitur autem planta que oritur sicut yreos. et est sicut serpentaria et nascitur in locis montuosis et humidis et in ortis. Euellitur autem radix enule in tempore estiuo. et desiccatur. et est illud quod ex eo administratur. Et est in babilonia alia species enule. et est planta habens ramulos longitudine vnius brachij. qui extenduntur super terram sicut serpillum et habet folia similia foliis lenticule. nisi quia sunt longiora et plurima super ramos ipsos. et habet radices paruas citrinas quarum grossitudo est sicut digitus medius. et subtilior pars radicis est subtilior superiori parte eius. et super ipsa est cortex niger. nascitur vero in locis maritimis. virtus est ei ca. et hu. et est in ea caliditas superflua indigesta. Dyasco. cap. de ellenio. secundum translationem nostram. Ellenium multi simphitum vocant. Alij vero batum. Alij vero flomum. Latini vero enulam vocant folia habet floma similia angusta et mollia et oblonga non crescentia in altum. et super terram late distenduntur. Radix est illi ingens et odorabilis et rufa et viscida gustu non suauis. frutex est similis lilio. tirsum habet album. In cuius summo flos est aurosus. et montuosis et vmbrosis nascitur locis et humidis et in ortis. Gal. vij. sim. far. cap. ellenium siue timmallium siue enula campana. Hec planta et radix maxime vtilis est ad statim in primo aggressu calefacientium. Et ideo dicendum est non certitudinaliter. ca. et siccam sicut nigrum piper et album. imo cum humiditate superflua. Platearius. Enula campana ca. est in fine tercij gradus et hu. in primo. Enule radix magis competit medicine quam folia. et viridis quam sicca.

Operationes.

A Sera. Virtus eius est que adiuuat ad execrandum grossos humores et viscosos a pectore et pulmone. et calefacit membra egra egritudine fri. sicut sciatica emigranea. et confert fluxibilitati membrorum que fit ab humiditate. B Et quando bibitur decoctio eius prouocat vrinam et menstrua. et confert coartationi ani. et attritioni neruorum et tumoribus et morsibus venenosis propter sui ca. fo. vo eius quando coquuntur cum vino et fit inde emplastrum confert sciatice. C Et quando radix eius conficitur cum rob est bono sto. et qui conficiunt eam desiccant prius. deinde infundunt in aqua et terunt et ponunt in rob et reponunt. D Humay ex verbo Ypocras. Enula aufert

iram ⁊ tristiciam ⁊ fortificat os stomachi ⁊ mundificat pectus ⁊ ꝓuocat suꝑfluitates q̄ sunt in venis ꝑ vrinā ⁊ menstrua. et ꝓꝑe vinū q̄d fit cum ea. E ¶ Gal. Ellenium. i. enula campana miscet̄ cū electuarijs q̄ fiunt ad educendū viscosos ⁊ g̃ssos hu. exñtes in torace ⁊ pulmone. ⁊ calefaciunt eas ꝑticlas q̄ frigidis ⁊ diuturnis passionibus molestant̄. sicut sunt q̄dam sciatice ⁊ emigranee. ⁊ cōtinue passiones articuloꝝ ꝓꝑter frigiditatē F ¶ Byas. Ellenium est v̄tutis feruentis ⁊ mictual. Radix eiꝰ estate fossa siccat̄. Aq̄ elixature eiꝰ vrinā ꝓuocat. menstruis imꝑat solutōe. G ¶ Radix eiꝰ ꝯtusa addito melle vt electuariū tussim sedat. ⁊ ortonoicis curat. morsibꝰ venenatis occurrit ⁊ medet̄. folia v̄o eiꝰ tūsa ⁊ cataplasmatibꝰ adhibita sciaticos sanāt. H ¶ Fo. ex vīo cocta ⁊ renibus īposita coxiosos emēdāt Multi vero eadē folia sicca sale addito. ⁊ dulcore procurāt cibū ꝓ stomachi salubritate. q̄ q̄dē cū sale siccāda sunt. vt ex caparo cibi fieri solēt. I ¶ Succꝰ eiꝰ cū ruta tussiētibus ꝓdest. vrinā q̄z ⁊ mēstrua ⁊ ꝑtū expellit.

¶ Ca. clxxviij.

Esula. Jo. Mesue. Esula est ex speciebus lacticiniaꝝ ⁊ est solutiuum rusticoꝝ. Et est eius aliud nigꝝ habens radices rotūdas et g̃ssas spissi corticis ⁊ densi pōderosi. Et aliud est ꝑuū hñs radices subtiles tenuiū corticū. Electio magnū ē malū scindēs viscera. ꝑuū v̄o est illud q̄d eligit̄. ⁊ melior ꝑs plante eius est cortex radicis ip̄ius. ⁊ lac eius est acutius ⁊ fortius. ⁊ melior radix eius est hñs ꝓꝑetates q̄nq̄z. s. cuius cortex est subtilior ⁊ lenior facile frāgibilis. ⁊ est hñs de rubedine aliq̄d sicut cassia ꝓꝑe suꝑ q̄ꝫ p̄terijt medietas anni. Recens v̄o mensis sui est mala. nigra v̄o ꝓnitiosa ⁊ orta in locis termaꝝ similiter. ⁊ meliꝰ tp̄s collectōnis radicis eius est p̄ncipiū veris. et lactis eius finis ip̄ius. est ca. ꝯplexiōis ⁊ sic. in p̄ncipio tercij. ⁊ lac eiꝰ est calidiꝰ. ⁊ est ꝯpositū ex sb̄a ignea acuta ⁊ subtili. ⁊ ex substātia terrea stiptica. et est incisiuū ⁊ subtiliatiuū. et ex siccatiuū materieꝝ submersaꝝ. liq̄factiuū disruptiuū orifitioꝝ venaꝝ. Rectificatio. Nocz cordi epati ac stomacho ⁊ disrumpit venas. et excoriat viscera. et derelinq̄t inflāmatōes facientes cadere in febres ⁊ emendat̄ p̄mum nocumentum q̄d ex eo timetur. permiscendo aliqua ex medicinis cordialibus ⁊ stomaticis ⁊ epaticis cū eo Et secundū ⁊ tercium corrigitur acquirēdo ei bonitatem cum rebus conglutinatiuis ⁊ codunantibus confortātibus sicut est dragātuz ⁊ gummi. ⁊ bdelliū. ⁊ musci lago psillij. ⁊ succus portulace ⁊ similia. Et quartum nocumētum tollitur permiscendo ei ex rebus infrigidantibus ⁊ extinguentibus aliquas ex his facientibꝰ apd̄ me est vt infundatur in succo altaraxacō. aut in succo endiuie ⁊ pauco aceto. ⁊ si fuerit acetum decoctionis aut infusionis citoniorum erit meliꝰ. mirra quoq̄z sigillat ei bonitates notas et absinthium similiter ⁊ aloe Et dixit Judeꝰ infundat̄ ī lacte dulci aut acetoso ⁊ ī eo īmoueat̄ lac mlto ciēs ⁊ exsiccet̄. reprimit̄ enim sua malitia.

Et dicit Rufus. Si solutio p eum supat laboriosa sedeat in aqua frigida solutus (mihi eñ videtur verbum incõueniens) circumdans enim frigidum includit 7 coadunat virtutem medicine 7 corroborat eam necnon 7 materias 7 vias impulsionum repellit sicut te scire fecim⁹. Succurrendum eñ tñc sicut diximus in canõe.

Operationes.

¶ Johānes Mesue. Solutõne educit flegma vehementer 7 aquam citrinam 7 humores melancolicos 7 materias a iuncturis. 7 confert dolori earum. ¶ Est tñ medicinis magnis ydropisis. Verum nocz stomacho 7 epati 7 desiccat corpus ventris ipso. 7 consumit sperma. ¶ Et lac eius facit hoc vehementi⁹. et facit cadere in febres. ¶ Dosis corticis radicis eius est a kyrat. ij. vsqz ad. iij. 7 eius lactis a kirat. j. vsqz ad iij. ¶ Sed sciendũ q ẽula oritur in locis calidis 7 siccis cui⁹ magnam copiam vidi sardinie 7 tunisij. 7 similatur multum herbe dicte lunarie. nisi quia ẽula lactescit. lunaria vero non. Ũ versus. Ẽula lactescit sine lacte lunaria crescit. ¶ Dyas. z. ij. radicis eius accepte coleram 7 flegma deponũt. Succus eius obulo vno acceptus aut cochlearium vnũ oñia similiter facere potest. ¶ Cõfectio pillularũ conferentiũ ad ydropisim. Accipiunt eius prepati ptes. iij. mirabolanorum citrinorũ ptes q̃uor aloes. ptes. v. confice cum succo feniculi aut absinthij aut endivie. Et est dosis earum a. z. j. f. vsqz ad. iij. 7 quidam ex lacte eius et farina oblatas faciunt 7 soluũt cum eis. 7 quidam faciunt cum aneto 7 zuccaro et lacte ipius. 7 quidam cum carne citoniorum 7 mastice 7 lacte eius. et faciunt solutiuũ bonum. ¶ Hera. auct. dyasco. Si de radice eius accipiat. z. j. 7 bibat cũ mellicrato laxat ventrem. 7 pondus duorum onolosat foliorũ eius idem facit. 7 semen eius si de eo accipiat laxat coleraz et flegma. 7 si sumat ex lacte eius. z. j. idez facit. ¶ Et idem auct. Alben mesuay.

Scebran proprietas est sicut mezereon. Si autem quis vult illum accipe prepat ipm sicut preparat mezereon. nisi q loco absinthij ponantur rose 7 dragantũ. 7 bibat ipm cum aqua mellis aut cũ rob aut cum decoctõe mellis. aut cum olere iamo. 7 dosis eius est ab vno kirat vsqz ad. ij. ¶ Paulus. Scebran. i. esula laxat aqm citrinam quando bibitur cum sauich. ¶ Et idem auct. Alben mesuay. Laxat melancoliam 7 flegma. ¶ Et idem fili. quendam venenosum. Id quod de ipo accidit est põdus. z. ij. 7 abscindit fluxum qui accidit ab eo sedere in aqua frigida. 7 proijcere ipsum super caput eius. ¶ Et idem auct. Rabix. Scebran est ca. in. iij. gradu. 7 sic. in principio secũdi. ¶ Notandum est q in lacte esule non est aliqua bonitas imo nocet ei q accipit ipsum. 7 medici viatores occidunt cũ eo multos propter ignorantiam ipsorum. 7 est maior 7 minor vt figura hic ostendit. 7 illud quod maior operatur. illud etiam minor facere potest.

Ca.clxxix.

Euforbium est gūmi notū. ⁊ videt̄ sonare apd̄ grecos bonū formidari. Mā dicunt euforuion. et fouon grece q̄d est timor ⁊ eu. i. bonū q̄i bonū sit ip̄m timē ꝓpter sui violentiā. Dyas. ca. de euforbio s̄m trāslatōem nr̄am. Euforbiū arbor est simil' ferule albe. Nascit̄ in mauritania Cerasiensi. q̄ arbor plurimū lacrimum facit viscidū valde. quē lacrimū ml'ti colligunt sic. ꝓ viscitudine p̄mo arbori pellem veruecinā illigāt. ⁊ sic de lōge hastilibus iaculat̄ in radice. et cū ꝑcussa fuerit radix vnū flumen statim ꝓfluet lacrīs ⁊ cū coagulatus fuerit sic eundē colligūt de pellibus subtractis. Est āt optimū q̄d est recens subalbidū ⁊ glutinosum ex lēto linguā vehemēter submordēs et calefaciens. Eius genera sunt duo. Vnū q̄d colligitur subtractis pellibus q̄d melius est. alteꝝ q̄d cadit in terra. ꝛc. Pli. Rex Juba inuenit herbam euforbiā medici sui tp̄is nōie. cuius r̄gis volumē extat. inuenit eā in mōte athlante. spectat̄ folijs achātinis Vis eius tāta est vt succus ei⁹ e lōginquo recipiat̄. inciso trunco suscipit̄ ventricl'o edino locato hūor lactis videt̄ eff luē Sera. li. aggre. ca. aforbion. auct. dyas. aforbion est euforbiū. et est arbustū sil'e ferule in figura sua nascit̄ in mauritania cerasiensi et in regione tabex. est plenus multo gūmi acuto. Caueāt sibi hōies ab eo qui colligunt ip̄m gūmi ꝓpter sui nimiā acuitatem. Et ideo accipiūt ventres animalium ⁊ lauant eos ⁊ alligāt stipiti ip̄ius arboris. deinde pungunt arboris stipitem a longe stantes cum lācea. effundit̄ nāq̄ in ventribus exiens a stipite multū copiosum subito ac si funderet̄ ex vase aliq̄ Ita ꝙ aliqñ effundit̄ in terram etiam ex eo subito ꝓpter impetum sui exitus. Et egrediuntur de eo ex arbore due species. vna earum est similis sarcocolle in q̄ntitate orobi et est in frusta. ⁊ alia assimilat̄ feci. Adulteratur autem cū sarcocolla. et ex gūmi arabico sibi admixtis. Melius ex eo ē clarum acutum. Experimentum autem eius per gustum est difficile qm̄ ipsum mordicat linguam subito cum violentia multa ⁊ durat mordicatio eius diu. Et propter hoc omne quod gustatur ex eo postea videtur bonū. primus autem ad cuius cognitionem peruenit hec medicina fuit lineas rex lioy. Et idem auct. gal'. vj. sim. far. ca. de euforbio. v̄tus eius est subtilis acuta sicut virtus aliaꝝ gūmaꝝ similium.

Operationes.

A Sera. auct. Dyas. Hoc gūmi qñ fit cohol cum eo. habet virtutem abstergendi aquā q̄ est in oculo. nisi quia eius mordicatio durat tota die. ⁊ ꝓpter hoc miscetur cum aliq̄bus potionibus que fiunt cū spēbus ⁊ bibit̄ ⁊ confert sciaticis. B Et ip̄m excoriat ossa in vno die. ⁊ separat ab eis fragmenta eoꝝ. Oportet āt vt premumat̄ caro circūstans ossi cū ceroto aliquo vel cum pannis lineis. et ip̄m habet virtutem laxandi et calefaciendi hūores aquosos sicut sinapis C Et ideo cōfert laxatio ei⁹ ydropicis. ⁊ colice. ⁊ alijs frigidis egritudinibus similibus istis. s̄z ip̄m acuit coleram ⁊ inducit sitim nimiā quia desiccat Oportet aūt vt admisceat̄ ei semen petrosilini aut anisi. D Et dicunt quidaꝫ qñ aliquod animal remorderit aliquem scindatur cutis capitis ei⁹ ⁊ ponatur in illa scissura. ex hoc gūmi trito non nocet ei venenū. ⁊ pondus. ʒ. iij. ex eo occidit qm̄ vulnerat stomachum et intestina. E Et idem auctori. Alcauzi Stringit orificiū matricis multū. adeo ꝙ ꝓhibet exire fetum. F Et idem auc. aben mesuay. Propetas ei⁹ est laxare flegma viscosuꝫ q̄d est in lūbis ⁊ in intestinis nisi q̄ infert anxietatē ⁊ desiccatōem adustionem ⁊ tenasmonē. Et rectificatō est ꝙ non terat̄ multū. ⁊ misceat̄ cū bdellio aut cum succo liq̄ricie aut cū spēbus aliq̄bus sicut ē spica ⁊ cinamomū ⁊ cassia lignea. ⁊ liniatur cū oleo ro. ⁊ oleo amigdalino. Et melius ex eo est claꝝ nouū q̄d trāsierit ab vno anno vsq̄ ad tres. Et color eius ē citrin⁹ calidi odoris amaꝝ acutū. Et dosis eius est a duobus kyrat vsq̄ ad tres.

¶ Jo. melue. Solutõe educit flegma vilcosum et grossum a locis pfundis corporis mundificans iunctura vacuitatẽ ab hũoribus grossis difficilis eradicatõnis. nec est ei res similis ad hec. et est ex rebus mundificantibus nervos. et pfumentibus bũiditates inbibitas in eis. dissoluitur in oleo keyri et inungit cũ eo. et confert egritudinibus nervoꝝ frigidis. sicut est paralisis. stupor et tortura. et tremor. et spasmus. et est mirabilis res ad id. ¶ Et sumptum in potu fm nodos emendationis est medicina magna doloribus nodosis. qui vadunt et veniunt p iuncturas. et est ex rebus que faciunt sternutationem cum fortitudine. ¶ Conservat autẽ quadrienio. Recens autem anni sui est pessimum. ¶ Dij autem qui sumũt ipm timeant frigus. ¶ Cõservat aũt ne cito senescat in milio vel fabis vel lentibus ¶ Et dixit oyal. aureus vnꝰ ex eo interficit. Dosis cius est a kirat. j. vsqꝫ ad. ij.

Ca. clxxx.

Faba. Ysidorus Faba dicta a vescendo q̃si faga. Fagenamqꝫ dr̃ grece comedere. Primũ aũt hoines hoc legumine vsi sunt. Palladius li. ij. Faba si bis sarculet pficiet multum fructum et maximũ redditura. vt ad mensurã modij complendi. Idem li. vij. Mense Junio faba vellenda est luna minuente añ lucem sane et añ q̃ luna pcedat. Excussa et refrigerata ponat. sicqꝫ gurgulliones infestos non pacietur. Idem li. xij. In principio mensis nouebris faba spargenda est. que pinguissimũ vel stercoratũ desiderat locum. vel vallem q̃ succus veniens a summitate fecundet. Primo serit deinde pscindit. et tũc sulcat. Idem in li. xiij. In mense decẽbri faba circa. xij. idus potest seri. Nam post exactã brumã male seminatur. Auicenna Fabe proxime sunt equalitati sed plus declines sunt ad frigiditatem et siccitatem. in ipsis est humiditas superflua. propriecqꝫ in viridibus. q̃ fri. et bu. indicantur. Nabatie quidem ve hemẽtius stiptice sunt. et egipciace bumiores ac mꝛis nutrimẽti. Clirides sunt plurime superfluitatis. ac tarde digestõis. ac multe inflationis. Fabarum meliores sunt grosse et albe. que non a gurgulliõibꝰ pforantur. Deteriores autẽ eaꝝ sunt cinerees. ¶ Hal. vij. sim. far. capi. de faba fm trãslationem grecã. ca. Tyamus. i. faba fm vtramqꝫ pe mediam cõplexionem est in exsiccando et infrigidando. pricipat autẽ q̃ndã parũ pabstersiua vrte. caro ciꝰ sic et cortex stipticus.

Operationes.

¶ Oyal. ca. de faba fm translationem grecã. Faba nr̃a sumpta inflatões pstat et indigestibilis est ¶ Tussim medetur. et accepta diss interijs et solutioni ventris singulare psidiũ est. vomitibꝰ est vtilis. cui si aq̃ in cocta fuerit mutata inflationem stõacho nõ facit. ¶ Clirides cõmesta ventrẽ inflat. et cacostomaca est.

farine fabe cathaplasmatibus adhibita cum polenta tūoribus ꝑcussure occurrit. Id sola facere nouit tumorem mamaꝝ simili mō curat. lac mamillis nimis ꝓfluēs imposita vt cathaplasma stringit: mixto melle ⁊ farina fenugreci parotidibus prodest. Linores corꝑis detergit B ¶ Cū rosa ⁊ thure masculo ⁊ albumine oui mixto dolores oculoꝝ ꝯpescit. Dentibus conquassata et frōti imposita tumores testiū spargit: E ¶ Infantibus si imposita fuerit testes ꝓpendere non sinit. Coriū eiꝰ coctum ⁊ cathaplasmati impositū maculas albas emendat. In balneis fricatōne adhibita capillos tenuescere facit. F ¶ Fluxum sanguinis vulneꝝ stringit puluere ipō solo asperso. G ¶ Faba media est inter fri. ⁊ ca. distempantiam aliquid ꝑticipans ꝓiectorie virtutis ⁊ stiptice. q̄ re exterius posita sine molestia desiccat: Podagricis igit̄ ⁊ arteticis ī aqua cocta admixta adipe ouis recenti aut anserina mitigat dolorem neruoꝝ: aut ꝯtractōnez et vlcerationes cum oximelle fabe farina cocta ⁊ suꝑposita vt cathaplasma sanat. H ¶ Nam ⁊ ad testiculos ⁊ mamillas est optimū cataplasma amant em̄ loca h̄ mediocriter infrigidari si sint inflāmata maxime qn̄ de lactis coagulatione paciunt̄ inflāmationem I ¶ Rabi moyses ca: de faba. corrumpit mentem. Ysaac in dietis ꝑticularibus: ꝑticula ꝑma ca. de fabis K ¶ Fabe in natura sua fri. in siccitate diuerse sunt Comedunt̄ sicce et ꝑfecte suis temꝑibus. Comedunt̄ em̄ virides necdū messionis sue cōpleto tempe virides fri. sunt ⁊ humide ꝑmo gradu L ¶ Nutrimentum eoꝝ nimis generat humores crudos et grossos inflatiue ventositatem faciunt in suꝑioribus ventris. ꝓpter q̄d stomacho valde nociue sunt M ¶ Sicce vero suisq; tꝑibus ꝑfecte fri. sunt. ⁊ sic. in primo gradu: non in laudabilem sanguinem creant ordeo magis nutriūt accidentaliter nō nat̄aliter duabꝰ de causis. vna ꝓpter sue sb̄e ḡssiciē ⁊ tarditatē solutionis ex mēbris. subtilitate v̄o sb̄e ordei. ⁊ dissolutione ex mēbris cita vn̄ minus nutrit: N ¶ Secūda ꝓpter sui multitudinis vētositatem ⁊ ḡssiciem eiꝰ. vn̄ carnē inflat et dilatat. ⁊ oꝑatur in ea id q̄d frumentum in farina. ꝓpter hoc in suꝑioribꝰ ventris ventositatem plurimā ḡssam gn̄at ⁊ inflatiuam. ex q̄ fumꝰ incipit ascendē cerebro nocēs. ⁊ somnia multa corrupta inducit. O ¶ Cū igit̄ nat̄aliter hoc hn̄t fabe. non eis aliq̄ coctōis mō pn̄t auferri. vn̄ Gal: Fabe si nimiū coq̄nt̄ īflatōem ⁊ vētositatem suā ficut ordeo auferre neq̄mꝰ. minuere tn̄ possumꝰ. P ¶ Exꝑimēto āt ꝓbat̄ in eis q̄ fabis vtentes assidue indigestionez paciunt̄. ⁊ si sanissimꝰ sit fit idē. Om̄ia āt q̄ diximꝰ eaꝝ insunt medulle tantūmō.

¶ Ca. clxxxj.

Faba egipciaca: Byas. ca. de faba egipciaca: Fabā egipciacā multi polleticō aꝑpellāt. ī egipto nascit̄ et in azia ⁊ in sicilia ⁊ in stagnis nascit̄ folia hn̄s altitudinē ⁊ latitudinē hn̄tia. florem ferens croceū: q̄ si multū floruerit per

ountur folia. flos ei⁹ est i medio ipsi⁹ vbi est rotūditas quedam vbi silique ip̄e nascuntur. flores ipsi cinoria dicuntur ea ratione qua sterafulos dicuntur. quia hec ē illis consuetudo ex argilla faciunt steras ⁊ ibi includunt ip̄m semen. ⁊ sic ponūt vt nascatur. Radix est grossior q̄ canne. cocta ⁊ cruda māducatur. que ⁊ collocassia appellatur. a quibusdam culcasia quod idem est. Et ideo ad eius inuestigationē quere in littera culcasia superius dc. Semen eius comeditur siccum ⁊ viride color niger est. ⁊ maior q̄ nostra faba. Salien⁹ libro secundo de alimentis. capitlo de faba egypciaca non est lupinus vt putauerunt aliqui. Nam facit ibidem aliud capitulum de Lupinis. Sed apud auicennam libro secundo. de faba egypciaca q̄ est faba syriaca dicitur. Vnde Auicenna vocat eam fabam syriam. quoniam de ipsa multum nascitur in siria. sed vera faba syria est faba greca. Sed faba egipciaca apud Johānem Serapio. Est pondus pondeās sumennet quatuor secundum arabes. ⁊ sunt obli. iiij. ⁊ sunt ḡna. xlviij.

Operationes.

Auicenna Si fiat ex ea gargarism⁹ cum lacte ⁊ sale contra egritudines spiritualium confert. Et est cibus in egypto. Et solutione educit aquam cicrinā ⁊ proprie semen eius et succus ipsius. Et prouocat vrinam. ⁊ generat sperma. et expellit coleram ⁊ aquositatem ei⁹ cum facilitate. Et potus ip̄ius sit ab vna tercia libre. vsq; ad. ij. tercias.

Ca. clxxxij.

Faba inuersa. Plinius Faba inuersa est herba cuius folia sunt sicut folia alkekengi. stipes eius longitudinis cubiti vnius aut duor aut plus. semen eius viride tendens ad nigredinē magnitudinis fabe cōmunis. hūs quasi effigiem in medio sicut faseolus. et romani vocant eam fabariam.

Operationes.

Fabaria siue faba inuersa in vino decocta ad testium tumores ac genitaliū pficit. Fomento etiā ex aceto decocto tumores maturat ⁊ aperit. Item liuoribus quoq; combustis medetur. Et in voci eam pdesse marcus varro fatetur Fabarium deniq; siliquarūq; cinis ad corendices. ⁊ ad nemorum veteres dolores prodest cum vetustate suilli adipis p se quoq; decocte ad tercias cortices fabarum sistunt alvum.

Ca.clxxxiij.

Fagasmon. Dyas.cap̄.fagasmon. Fagasmon quā multi apparine dixerunt: est planta quam vocāt sanction: ⁊ est xifion. ⁊ est gladiolus segetalis folia hz yridi similia. sz minora ⁊ angusta ⁊ acuta: ⁊ hastam habet asperam et cubitalem cum floribus purpureis. Radices sunt illi due paruule ⁊ rotunde. vnam habens super terram positaz sicut bulbi minores. Altera est desubtus tenuis ⁊ super grossior. Nascit̄ locis cultis superior maior est ⁊ acrioris virtutis.

Operationes.

A Dyas. Cataplasmatibus adhibita pustulas ⁊ tumores corpis tollit. medicaminibus mixta ⁊ supposita menstruis imperat: B Cū vino bibita venerē stimulat. Cataplasmati imposita cū vīo atz thure sagittas vel stirpes educit. C Soluit etiā inguinū collectionez. Radix vero inferior accepta infantiū enterocelicos medetur.

Ca.clxxxiiij.

Fagus. Ysidorus Fag⁹ arbor glandifera. inde nōinata esse credit̄ q: olim eius hōies vixerunt fructib⁹. Dicta est em̄ fagus a fage grece q̄d est latine comedere. Pli.li.ij. Fagis pectines transuersi in pulpa fuerunt apud antiq̄s Inde ⁊ vasis yonos Marcus curius iurauit se ex preda nihil attigisse preter guttū faginum. qno sacrificaret. lignū in longitudinē ita fluctuat. vt q̄ ps fuit a radice validius sidat. Fagus ac cerrus celeriter marcescunt. Facilis est fagus in materia quāq̄ fragilis ac tenera. Eadēq; fictilib⁹ laminis in tenui flexibl'is. capsisq; ac scrinijs sola vtilis. fagus in plana dn̄dit sicut ⁊ quercus. Fagoq; facilime ex oībus que resinā ferūt. sz mīme durāt p̄terq̄ ex pino

Operationes.

A Pli.li. vt sup̄. Huius glans muribus gratissima est. B Idem in li:xxiiij. Fagi folia ī gingiuaꝝ ⁊ labroꝝ vicijs mā ducantur. Glandis faginee cinis calcul'

illinitur: Item cum melle alopicijs. C Palladius li. p̄mo. De fago vel fraxino diutissime tabulata durabūt. si stratis super paleis vel filice calcis hūor nusq̄ ad tabulati corpus accedit. D Idez li. xij. Fagus in sicco vtilis est. hūore corrūpitur. E Ex li. de natura rer̄: Fagus est arbor glandifera: cuius fructus est dulcis. sed pectori nocivus. Oleum v̄o clarissimum lampadibus administrat. lignū eius satis admodum durū. s3 v̄mibus penetrabile. nisi fumo pene fuerit ꝯtinue delibutum. viride āt in aquis positū. ꝑ longa tempa fertur in lapidem durescere.

Ca. clxxxv.

Faseol⁹: Sera. li. aggre. ca. luchia. sive lubia auc. dyas: luchia. i. faseolus folia habet similia folijs plante q̄ dr̄ cussus. nisi quia sunt molliora: Et rami eius sunt subtiliores similes filis adherentes herb̄. q̄bus approximāt ⁊ elōgātur multū donec sit vmbraculū sub eis. et h3 vagīas subtiles sil̄es vagiuis fenngreci nisi q3 sunt lōgiores eis ⁊ pinguiores: ⁊ interius vident̄ q̄si varij diuersi coloris q3 q̄dā trahūt ad albe. ⁊ q̄dā ad ru. ⁊ ꝯmedit̄ h⁹ fruct⁹ elix⁹ sicut ꝯmedunt̄ sparagi Virtus eor̄ ca. ⁊ hu. in p̄mo gradu.

Operationes.

A Sera. Generāt multā vētositatem. ⁊ ꝓuocāt mēstrua. ⁊ inflant. ⁊ gñant hūores flegmaticos g̊ssos. ⁊ sūt mali stō. ⁊ rubei sunt g̊ssiores. B Et qñ sumunt̄ cū sinapi ⁊ ꝯmedunt̄. sinapis ꝓhibz malicia eor̄. ⁊ albi q̄dez sunt multā hūiditatez hñtes: ⁊ sunt g̊ues digestōni. ⁊ ciminū iuuat ad digestiōem eor̄. ⁊ ꝯmedē eos calidos cū almuri: ⁊ oleo ⁊ cimīo. ⁊ nō cōmedat̄ cortex eor̄ exterior C Et bibitur p⁹ eos vinū par̄ g̊ssuz: ⁊ purpurati. cū aceto sūt difficil̄ digestōis ꝓpter siccitatē aceti. D Et de ꝓpetate eor̄ ē ꝓuōre menstrua. ⁊ maxīe q̄ sūt rubei ex eis E Et ipsi sunt bōi pectori ⁊ pulmōi. ⁊ faciūt somnia mala. F Auer. li. colligz: ca. de faseolis. Faseoli declināt ad ca. ⁊ hu. G Et impinguāt corp⁹. ⁊ ꝓuocāt vrinā. Et sanguinē mēstruū. ⁊ laxāt vētrē. ꝓpe rubei.

Ca.clxxxvj.

Fraxinus. Ysidorus. Fraxinus vocari fertur eo q̄ magis in aspis locis montanisq; frugis nascat̄. Serap̄.li.aggre.cap̄.dirdan.i.fraxinus ita nominatur grece in oriente. arabes nominant eam arborem cinicum. et in Persia nominant eam luzach: Et est arbor hn̄s ī ramulis camerulas in quibus est humiditas que quando desiccatur generātur ex ea alia animalia similia cimicib⁹: Et idē aucto. Gal'. Sapor eius est stipticus virtus eius est q̄ infrigidat et desiccat: Paulus cap̄: de fraxino. Fraxinus fri. est ⁊ sic. in.ij: gradu.

Operationes.

A Serapion. Virtus eius est que conglutinat dum est recens. Et conglutinat vulnera r̄centia: Et radix eius ad hoc valet similiter qn̄ proijcitur aqua in qua decoquitur sup̄ ossa cuius conglutinatio est necessaria: B Sed cortex eius dum receus est proprie si ligetur super locum vulnerꝫ consolidat eum C Decoctō corticis eius consumit flegma Et quādo cortex exsiccatur curat egritudinem cum qua eleuatur cutis: D Gal'.li.dynamidiarum cap̄.de passionibus Splenis Corticem fraxini coque in vino ⁊ da bibere. ⁊ infallabiliter splenem attenuat. Nā res ꝓbata est. q̄ si detur porcello bibē aliquibus diebus et interficiatur ꝑuissimū inuenies splenem E Paulus. Cōtra fluxum ventris ⁊ lienteriam ⁊ dissinteriā valet fomentum ex aqua pluuiali decoctionis corticum eius: F Contra vomitum ex debilitate virtutis contentiue cortices eius buliant ⁊ spongia intincta sup̄ stomachum ponatur ⁊ ex cinere eius ⁊ argento viuo fit optimū vnguentū contra scabiem.

Ca.clxxxvij.

Flāmula: Platearius. Flāmula dr̄ quia virtutem habz incēsiuam. et est ca: ⁊ sic.in.iij. gradu. viridis ē multe efficatie exiccata vero nullius. Ysi. Flāmula ca. est ⁊ sicca in fine secūdi g̃d⁹.

Operationes.

A Platearius. Ad cauteriū siue ignez faciendū flāmula conterit̄ et sup̄ locū ponitur. ac ꝑ diem dimittitur sic postea cutis combusta reperit̄. B Ad apostemata rumpendum qn̄ versum est ad saniem. ⁊ caput est durꝫ. Nec cum squama ferri conterit̄ ⁊ cum oleo sup̄ponitur: Oleū siquidem ponit̄ ad relaxatōnem ne flammula multū desiccet. C Cōtra quartanam etiam et arteticam interius opat̄ Oleum rosaceum ex ea confectum valet cōtra yliacā. in cibis vel alio mō sumptū D Idem quoq; valet exterius inunctū Cōtra dolorem arteticum ⁊ yliacam strāguitiam ⁊ dissinteriam et contra viciū lapidis ꝑ clistere iniectum ꝯfert.

Ca. clxxxviij.

Fragaria. Syas. Fragaria herba est multū nota. fructus eius hōies solent comedere. Folia hn̄t simlia foliis brionie nisi qr sunt molliores ⁊ lanuginosi. Rami eius subtiles siles filis. semē hz album similē milij: Fragaria frigide ⁊ humide est complexionis in pmo gradu.

Operationes.

A Pla. Herba ⁊ fructꝰ fri. sunt ꝯplexō. B Cōtra nimium fluxū menstruoꝝ succus fragarie cū succo plātaginis mixtum confert. Item Fragaria sumpta cū boragine et buglosse in cib generat bonū sanguinē. C Omnia vulnera ꝯsolidat cū succo fragarie linita. Re. succi fragarie ⁊ aq̄ plantagīs ⁊ aq̄ scabiose. ana. ℥. ij. mellis rosati succi moroꝝ celsi. ana. ℥. j. aceti paꝝ misceant̄ fiat gargarismꝰ D Sūptū valet ꝯ apata gutturis cū eo gargarisando Succꝰ etiā fragarie cū cimino sumptus valet ad fetorem oris. Item cū boragine sumptū valet ꝓ dolore capitis ⁊ corde. Item aqua decoctionis fragarie valz contra dolorem capitis. ⁊ sedat sudorem ⁊ calorē. E Fructus eius sedat sitim Ad consolidandū fracturā cruris vl alterius menbri. Re. succꝰ fragarie. succꝰ plātaginis. ana. ℥. iij. fol. fraxini. ℥. j. decoquant̄ sil ad modū emplastri ⁊ suppositū multū valet. F Succꝰ fragarie cum succo consolide minoris mixtus ꝯsolidat vulnera

Ca. clxxxix.

Feniculus. Platearius. Feniculus est in secundo gradu calidus et siccus. Uirtutem habet diureticā ex subtili substātia et qualitatibus suis: Semen eius ⁊ folia ⁊ cortices atz radices cōpetunt vsui medicine. In pncipio veris colligunt̄ ac ꝑ mediū ānū seruant̄. Serali: aggre. ca: haziems auc: Gal. Haziems i. feniculus: est ex eo domesticꝰ ⁊ agrestis: Domesticꝰ oībus est notus: cuiꝰ vtus est pma q̄ calefacit in. iij. gradu. ⁊ desiccat in pmo. scda subtiliat: tercia generat lac. Et agrestis dr̄ maritinus vel montanus. Ra

dix eius ⁊ semen sunt fortioris desiccatio nis q̄ radix ⁊ semen domestici. qm̄ in domestico est parum stipticitas. ℞ Galienus. vij. sim. far. cap̄ de maratro. ℳaratrum id est semen feniculi calefacit quidem fortiter vt ex tercio iam possit gradu existere siccat autem non similiter sed ſm primū: ⁊ propterea lactis generatiuum est. et nō generaret si siccaret fortiter. suffusis autē auxiliatur ſm eandem rationem. ℞ Est vō et alius feniculus siluestris quem vocant propter magnitudinē equinū feniculum. cuius radix et semen siccionis est virtutis alio qui apud nos est: ℞ Et mihi videtur ex inde q̄ ea que ſm ventrem sistat. ⁊c. ℞ Et iō vj. sim. fat. cap̄: ypomaratrum vocat feniculum istum siluestrem ypomaratrum vl̄ feniculum erraticum vel caballinum siue equinum. ℞ yas. ſm translationem nr̄am ℱeniculus calefacit manifeste et desiccat mediocriter.

ℂ Operationes.

℀ ℂ Auicenna. li. ij. cap̄. de feniculo. ℱeniculus ortulanus cal̄. est in. ij. aperit opilationes. acuit visum. ⁊ proprie gūma ei⁹ ⁊ confert ininitio aque. ⁊ apud eius descēsum. ℞ ℂ Et democritus quidē existimauit q̄ venenosi vīmes pascunt feniculi recentis semē vt eoꝝ visus ꝓfortet. ℞ ℂ Et vipe et serpentes fricant oculos suos cū egrediunt̄ de cauernis suis post hiemē supꝝ ipm. vt illuminent̄ oculi. quod humidum est lac exbera⁊e facit. ⁊ ꝓpe ortulanū ⁊ qui bibitur cum aq̄ frigida, confert nausee. ⁊ inflationi stomachi ℞ ℂ Et eius digestio est tarda ⁊ eius nutrimentum est malum. ꝓuocat vrinam et menstrua. ℞ Et siluester proprie frangit lapidem. in renc quidem ⁊ fluuiali est iuuamentum ad renes et vesicam: ℞ Et ꝓpe confert siluester distillationi vrine. ℞ ℂ Et qm̄ ꝓmedit radix cum semine suo. stringit ⁊ confert febribus antiqs ⁊ datur in potu cum aqua frigida. ℱ ℂ Et confert nausee ⁊ febribus. ⁊ inflāmatōi stōi. ex eis. cōfert ei⁹ decoctio cū vino morsui vmiū venenosoꝝ ⁊ cum aqua. ℞ Et terit̄ eius radix ⁊ ponit̄ supꝝ morsum canis rabiosi et confert: ℞ ℂ ℞ Gal̄. Feniculus generat lac in mām̄illis Suffusiones curat. ⁊ est diureticus. ⁊ mē struoꝝ eductiuus. ⁊ feniculus siluestris sistit ea q̄ ſm ventrē etem̄ ad est stipticitas maxima ei. huiusmodi igitur non solum radix: sed multo magis semen: ℞ Et potest etiam lapides frangere. ⁊ ycterico sanare. menstrua ꝓuocare. et vrinas mouere. ℞ ℂ Alius vero equinus feniculus est cuius semen rotundum est semī coriandri simile vero in virtute semini alterius equi feniculi. debilius tamen ℑ ℂ yasco. ℱeniculus lac mām̄illis generat ꝓmestus vrinam ⁊ menstrua educit. ⁊ cataplasmatib⁹ adhibitus cū ptisana ꝓmest⁹ id facit ℟ ℂ Elixatura eius bibita nefreticis ⁊ vesice dolori medet̄. Vrinā ꝓuocat. ℳorsibus venenatis cum vino occurrit.

Ca. cxc.

Febrifuga. Byas. Febrifuga siue centaurea minor est herba similis camomille virgam habens plongam angulosam florem purpureum. Folia minuta ⁊ oblõga sicut ruta semẽ sicut triticum. et sic oblõgum. radix est ei oblõga et inutilis. gustu amara. Nascit̃ locis aquosis. Nominatur etiam ab alijs elleboris siue amaratrum. vel febrifugia.

Operationes.

Byas. Centaurea minor siue febrifuga musa ⁊ impolita viridis vulnera purgat. pacolesim pstat. Cicatrices vulneribus recentibus ⁊ veteribus induit. Elixatura eius bibita coleã ⁊ hũores pingues deponit. Sciaticis ano lita posita sanguinẽ ꝓuocat ⁊ dolorẽ illius mitigat. Succus ei⁹ melle addito caligi nem oculis detergit. abortum facit. Meris dolentibus fomento pstat auxiliũ

Ca. cxcj.

Fenugrecum. Auicenna. li. ij. cap̃. de fenugreco. Fenugrecum ca. est in fine pmi sic. in pmo et nõ euacuatur ex humiditate extranea. eius vtus est digestiua et lenitiua. Et illud ꝓpterea ꝙ in ipo aggregatur de caliditate cũ viscositate. ⁊ eius viscositas phibet dominiũ nocumenti caliditatis ⁊ ei⁹ calidital operatur cum facilitate. ⁊ eius hũor est malus licet non sit paucus. Substantiam habet glutinosam. vtutem habet matur: ãdi ⁊ relaxandi. Bias. cap̃. buceron. Bucerõ eĩ sonat bouis comu. egoceron vo capri cornu. Nam semina fenugreci cornicul' similibus cornibus sunt. virtus eius est malacetica. Gal'. viij. sim. far. ca. tylis. Tylis. i. fenugrecum ca. est in. ij. sic. in pmo. Seca. li. aggre. cap̃. balba. Balba. i. fenugrecũ Virtus est ca. in. ij. gradu. sic. in primo.

Operationes.

Auicẽna. Eius oleũ ꝙd fit cũ mirto confert capillis ⁊ vestigijs vlcerum. ⁊ confert fissuris frigidis propter muscilaginositatem suam ꝓpe cum oleo rosaz et ingreditur in medicinis panni. ⁊ facit colorem bonum. Et alterat odorem oris. ⁊ remouet odorem corporis ⁊ sudoris. Et resoluit apostemata flegmatica ⁊ dura Et eius farina valet ad apostemata ca. apparentia et occulta. cũ non sunt inflammata. sed sunt declinantia ad duricie em quandam. ⁊ lenit adublet et maturat ea. Et confert cum oleo rosarum adustioni ignis. mundat furfures abluti one capitis facta ex eo. Et facit sodam ꝓprie cum comeditur cum muri. q̃uis sit cum almuri minus nociuum stomacho Clarificat vocem. ⁊ pulmonem. ⁊ lenit pectus ⁊ guttur. ⁊ sedat tussim ⁊ disniam. proprie quando coquitur cum melle aut dactilis aut ficubus et melius est vt coniungatur etiã cum dactilijs carnosis.

ꝛ sumatur succus amborum et misceatur cum melle plurimo et sup prunas tempe rate calefiat. et sumatur ante cibum tem pore longo. cum nitro facium emplastrū ex eo confert spleni. ℣ Et eius deco ctio cum aceto confert debilitati stoma chi. ꝛ proprie quod ex ipso recens est. Et eius electuarium facit nauseam. sed ace tum ꝛ muri expellunt nocumentum cōme stionis eius. ℣ Fit cucurbita ex decoctione ipius ad apostemata matricis ꝛ dolorꝫ eius ꝛ coarctationē ipius ℟ Et eius decoctio cum aceto convenit vlceribus intestinarum ꝛ similiter recens cum aceto quando comeditur. Et decoctio eius cū aqua calida est bona tenasmoni ꝛ solutio ni. ℣ Et eius oleum est bonum apo stematibus ani et ad tenasmonem. et ad dolorem ventris pungitiuū proprie cum almuri ante cibum. Et non mouet ad ex pellendum fecem nisi propter suam acri moniam. ꝛ proprie cum melle non plurio vt non mordicet fortiter. ℣ Et eius decoctio cū melle facit descendere humi ditates grossas ab intestinis. ꝛ prouocat vrinam ꝛ menstrua. ꝛ supponit cū adipe anatis. ℟ Et confert duriciei matri cis. ꝛ facit generationem matricis facilē cuius generatio est difficilis propter de siccationem. Et est bonum habentibus emorroidas. ꝛ facit stercus boni odoris. ꝛ facit fetere vrinam ꝛ sudorem. Et nō est sicut lupini in difficultate sui exitus. ℣ Galien⁹. ℣ Fenugrecum feruenter inflam mationes exacerbit minus vero calidos ꝛ quecunqꝫ sclirosi sunt dyaforādo curat.

Ca. cxcij.

Fenum. Ysidorus. li. xvij. Omnis enī herba mollis p̄cisa sicca fenum dici potest. ꝛ maxime que feribus aliquando apta est nutriendis. Nam fe num cibus est proprie iumentoꝝ. Idem dicit fenū est dictū ex hoc q̄ eo flāma nu tritur. flos enī eius flāma est. De feno aūt dicit glosa sup̄ ysaiam. xl. ℣ Fenū nascendo habz virorem ꝛ crescendo decorē. deinde florem. tandem calore solis siccatū rdigi tur in puluerem. sicut ꝛ homo p̄ etatū suc cessionem decorem amittit ac cadit in pul uerem ꝛ in mortem. ℣ Fenum itaqꝫ q̄m viu vitet ꝛ frondet montes ꝛ prata vestit ꝛ or nat. et tam floꝝ diuersitate q̄ etiam viro rum venustate ad sui aspectum inuentiū oculos allicit. reficit ꝛ delectat. ꝓpter sue substantie aut viriditatem feruente sole eius humiditas de facili p̄sumit. ꝛ herba q̄ p̄mo florendo q̄ ridē videbat. tandē a sua gl̄a spoliā penit⁹ inuenit. Mā fenū q̄d hodie oritꝫ ꝛ virescit. cras moritꝫ ꝛ in cliba num mittitꝫ qꝛ q̄si subito deficit ꝛ arescit.

Sicut de Impio ꝓsimilitudinē dr̄ in ps. Fiat sicut fenum rectoꝝ q̄d prius q̄ꝛ. nō. vbi dicit glosa. q̄nto fenū altius stat ⁊ minus ꝓfunde inferius deprimit radicez tanto minus crescit ymo citius deficit ⁊ arescit.

Operationes.

¶ Fena crescentia in locis aliq̄ntulum mō cuosis mediocriter siccis magis sunt odorifera. etiā aliq̄bus magis sapida q̄ꝫ alia q̄ crescūt in p̄tis palustrib⁹ ⁊ aquosis ¶ Ut dicit pli. q̄ in illis bñor nutrimē talis magis est digest⁹. in illis vo minus. ¶ Item Fenū ad diversos vsus necessarios reseruatur. q̄ causa brenitatis relinq̄

Ca. cxciij.

Ferula. Asi. Ferula dcā est a medulla. Nā ilū varro tradit ferule esse medullā q̄ꝫ greci a podelō vocāt. Mō nulli ā ta feriendo ferulā vocāt. ¶ Hac etiā pueri vapulare solēt. hꝫ succus galbanū. Pli. li. xiij. Ferula nascit locis calidis aut trāsmaria genicylatis nodata scapis

Dyas. ca. de ferula. Ferula q̄ꝫ multi enteri onem vocāt. Ubi sciendū q̄ multe sūt species ferle. ⁊ istaꝝ diversaꝝ spēꝝ sunt diverse gūme. s. serapinū armoniacū. galbanū opopanacū. asa ferida. ⁊ p̄ter istas spēs ē vsual' ferula nullū hñs gūmi de q̄ sit curā dū cꝫ semē est careos sive canereos. vñ dr̄ ferula a medullis: nōnulli vocant eā sic a feriēdo: q: hac pueri ⁊ puelle vapulare solent. vñ sunt tali q̄ spēs ferule q̄ nō simulantur in folijs. ⁊ tū dicunt ferule q̄ñ faciunt stipitem aptum ad feriendum.

Operationes.

¶ Dias. ca. de ferula. Usual' ferula viridis q̄ꝫ multi enterionē vocāt emoptoicis ⁊ ciliacis maximū effectū p̄stat mo: sibus venenatis potā cū vino occurrit ¶ Rūsa ⁊ ī posita fluxū sanguis vulneꝝ stringit. Semē eiꝫ bibitū tortionibꝫ medicat. ¶ Semē eiꝫ cū olo tritū ⁊ punctū dolorē ꝓmouet. vge eiꝫ ꝓmeste sudorē capitis mouent. ¶ Ō posite in sale ꝓmedi pñt.

¶ Gsal'. Emoptoicis ⁊ ciliacis ꝓpetit.

Ca. cxciiij.

Ficus. Ysidorus. Ficus a fecūdita te vocatur feratior est em̄ ceteris arboribus. Nam ter quaterq; per singulos ānos fructum generat. et altero maturescente: alter aboritur Hinc et cari ce a copia nominate sunt. Plinius. li. xv. De genere pomoꝝ ficus amplissima est quedamq; et piris magnitudine emula. Ficus Judea rubet. oliue magnitudine rotūdior tm̄. sapore mespili. Allexādrinā hanc ibi vocant grossitudine cubitali. rū mosam. materie validaz. lentā sine lacte: cortice viridi. folio tilie sed molli. Onesi critus tradit in hyrcania multum nostris esse dulciores fertilioresq;. Sunt ⁊ lidie q̄ sunt purpuree. Et mamillane. que simili tudinem māmaꝝ habent. Item Callistru cie sapore prestantiores. ficorum omniū frigidissime. Quedam in egypto cute ca rice detrahitur. Hec vt putamen virenti bus ficis. que maxime placet in eisdez sic cis. Aristoteles in li. de vehetabilibus. In quibusdaz fructibus est humor. vt lac sicut in ficubus quibus est dulcis fructus atq; mellaris sicut et palmis. Idem in li. de animalibus. Lac ex coagulo et lacte fi cuum cogulatur. quoniam lac ficuum in lana aggregat̄. deinde lana illa cum mo dico lactis abluitur ac postmodum istud idem in residuo eijcitur. ⁊ cum admisceť lacti coagulatur. Ficubus ac ceteris dul cibus apes cibantur. Palladius libro q̄r to Ficus que in montanis ⁊ frigidis locis nascuntur. quia minus lactis habent. ad siccitatem durare non possunt. Usus illi in viridi est melioris magnitudinis. et sa poris acuti. Que nascuntur in campis et locis calidi pinguiores sunt. ⁊ in siccitate durabiles sunt. Constantinus in panteg ni. Ficus in primo gradu sunt calide. vi rides in secundo humide. Sicce vero in ter siccitatem ⁊ humiditatem temperate Ysaac in dietis particularibus capittl'o. de ficubus. Fic⁹ ceteris fructibus lauda bilior ⁊ nutribilior. humiditatis tamen sue causa grossos creat humores. Matura eius ca. ⁊ sic. qualitatis autem caliditate ⁊ siccitate diuerse sunt. ⁊ secundum sui ip sius diuersitates Est em̄ ficus domestica ⁊ siluatica. Domestica etiam in viridem diuiditur ⁊ siccaz. Viridis quoq; duplex est modus quoniam quedam est perfecte matura. ⁊ non perfecte matura. Non per fecte matura minus ca. ⁊ magis grossa ꝓ pter dñationem terrestris partis. Habet tamen humiditates latentes que acuita tem ei prestant ⁊ siccitatem in secūdo. vñ Ypocras. Ficus quanto longinquior est a maturitate tāto min⁹ ca. ⁊ magis g̊ssa.

Operationes.

A Serapi. libro aggregatoris. capl'o. cui auctoritate Gal'. Cui id est ficus. Sūt enim ex eis siluestres domestice ⁊ monta ne. Et ex domesticis quedam sunt recen tes. quedam non. sed sunt sicce. Et recen tium virtus ē debilis propter hoc q̊d ad misceatur eis de humiditate. ⁊ sicce sunt meliores. ⁊ maxime carnose. Et ille in qui bus est acuitas ⁊ punctio abstergunt ma gis ⁊ resoluunt. ⁊ habent in se humidita tem subtilem. B Et alia est que īsol uit apostemata quando miscetur cum fa rina ordei. aut cum medulla panis frumē ti. Et a q̄ in qua coquūtur ficus decoctōe multa est similis melli in virtute sua. et re centes quidem ⁊ sicce laxant ventrem. C Et virtus siluestrium est attractiua ⁊ resolutiua. Et ita est in domesticis ante quam maturantur. qm̄ est in eis aliquid lactis ex arbore D Et arbores ficuū domesticaꝝ virtus est calida ⁊ subtilis. et lac eius ⁊ succus folioꝝ ip̄ius calefaciunt calefactione forti. ⁊ mordicant. ⁊ vlcerāt corpus. ⁊ aperiūt orificia venaꝝ que sunt in ano. ⁊ euellunt verrucas. ⁊ laxāt ventrē E Sed in arbore ficuū siluestrium est de caliditate et subtilitate tm̄ q̄ si coq̄nt̄ cū carne bouina dura faciūt illā decoq. et est fortior in omnibus p̄dictis q̄ domesti ca. F Sed montanaꝝ ficuū arboris sapor est acutus ⁊ ꝓungens ⁊ abstergens

Et quando fit emplastrum cũ ramis eius super verrucas que dicunt̃ capita clauoꝝ aperit eas. ⁊ ita est de lacte eius. s. quãdo fit vnguentum ex eo. G ¶ Et quando fit medicamẽtum ex eo ⁊ melle abstergit maculam oculi grossam ⁊ est conueniens obscuritati visus ⁊ descensui aque ad oculum que fit ab humoribus grossis multũ. H ¶ Et cineres quidem ficuum ⁊ glandium et lacticinioꝝ. sunt meliores cinẽs ad abstergendum: Auicenna li. ij. de ficub⁹ melior est alba. deinde rubea. deinde nig̃ Et que vehemementer est matura est melior et proxima ad hoc vt non noceat. Et sicca quidem in suis oꝑationibus est laudabilis. I ¶ Verumtamen tamen sanguis ex ea generatus non est bonus. Et ꝓpter hoc facit pediculos: K ¶ Verum si sumatur cum nuce eius chimus fit bon⁹ ⁊ cum amigdala. Et leuior omnibus est alba illa que est humida est ca. parumper ⁊ que est humida est plurime aqueitatis: ⁊ parum est medicinalis: que vero in matura est abstersiua ad frigiditatem parũ declinans. nisi lac eius. ⁊ que sic ca. est in primo gradu ⁊ in fine ip̃ius ẽ subtilis et que sicca est. et proprie acris fortis est abstersionis maturatiua: resolutiua. Et carnosa est plurime maturationis: et in ipsa sunt glutinatio ⁊ incisio ⁊ subtiliatio. L ¶ Et siluestris est acutior ⁊ fortior ĩ hoc Et fructus quidem eius nutribilior est reliquis fructibus. ⁊ que vehementis ẽ maturationis propinqua est ad hoc vt non noceat: M ¶ Et in ip̃a est inflatõ. ⁊ expellit sup̃fluitates ad cutim. et facit sudare ⁊ fm q̃ estimo sicca simlr̃iter expellit ad exteriora ⁊ facit sudare. Et illa quidẽ que est humida velocis est nutrimenti ⁊ penetrationis in stomacho ⁊ in corpe. N ¶ Nutrimentum vero ficus licet nõ existat in robore nutrimenti carnis ⁊ granoꝝ tñ vehementis est roboris q̃ nutrrmentum omnium fructuum.

¶ Ca. cxcv.

Ficus lupi vel comarus. Byas. ca: Comarus. i. fic⁹ lupi. Et est arbor similis cidonie sꝫ fo. minuta habꝫ: et fructus coccimelle sil'es. est em̃ sine ossibus q̃ multi memeq̃lon dicũt cui si maturitas fuerit rufum facit colorez. sꝫ cũ edit̃ remanet ĩ ore sb̃a q̃dam sil'is ei q̃ remãet ex ficub⁹. vocat̃ arabice catilabinch: i. interfector p̃ris sui. ⁊ fic⁹ lupi. ⁊ ẽ arbustum q̃d vocat̃ nr̃o ydeomate armoni. fructus ei⁹ est in sup̃ficie asp̃ et hꝫ saporẽ mixtũ ex dulcedĩe et acetositate aliq̃: Sera. li. ag. cap̃. haruanchieth: i. ficus lupi. Arboris h⁹ fo. sunt sil'ia folijs citonioꝝ sꝫ sũt mĩora ⁊ fruct⁹ ei⁹ ẽ sil'is prunis ĩ q̃ntitate. nõ hñs nucleũ. ⁊ qñ maturat̃ declĩat color ei⁹ ad rubedinẽ. ⁊ qñ ꝯmedit̃ r̃manet in ore substantia similis ei q̃ remanet ex ficubus

¶ Operationes.

A ¶ Gal. vij. sim. far. ca. de comaro. i. fic⁹ lupi. Arbor ⁊ fruct⁹ ei⁹ sunt stiptici. B ¶ Gias. ẽ mal⁹ stõ. opilat cito ⁊ ĩduc̃ stuporẽ

Ca. cxcvj.

Ficus egypciaca. Solinus. Ficus p̄cipua est egiptia folijs moro cō paranda. poma non ramis tantū sed ⁊ caudice gestans vsq; adeo sue fecunditatis angusta est vt vno anno sepcies fructificet. Unde cum vnū pomum decerpseris. alterꝫ sine mora ꝓtuberat. Pliñ. li. xiij. In egipto multa sunt genera arboꝝ. que non alibi. añ om̄ia ficus egipcia ob id nomīata. arbor moro simil' folio magnitudine aspectu. Pomū fert non ramis sed caudice. Idq; ip̄m ficus est p̄dulcis sine granis interioribus. per q̄ fecundo prouentu scalpendo tm̄ ferreis vnguibus aliter non maturescit. sed cum factum est quarto die demetit̄. alio subnascente septeno ita numeroso partu. ꝑ singulas estates multo lacte abundante. Subnascitur etiam si nō scalpatur fetus. quater estate prioremq; expellit inmaturum. Idem li. vt sup̄ Ob id q̄dam epiptiā ficum dixere errore manifesto Non em̄ in egipto nascitur sed in syria. yomaq; circa guidū. atq; in Rhodo sup̄ comantibus folijs flore cādido. cum vehementia odoris

Operationes.

A Syas. Lacrimus eius siue siccus instillatus necatōnibus vel ꝑcussuris serpētum aptissimus ꝓbatur. B Pretēa impetigines lepras macl'as ⁊ podagras admixtus cathaplasmatibus curat. folia eius r̄centia super morsum canis rabiosi posita conferūt C Valent etiam scabiei. ⁊ imponunt̄ sup̄ vlcera g̊ssa humiditatum. ⁊ sup̄ verrucam ⁊ morfeā. D Cum eisdem fricat̄ asperitas palpebraꝝ ⁊ scabies eaꝝ. E Succus folioꝝ eius exulcerat. vehementis est calefactionis ⁊ abstersionis F Aperit orificia venarum ani In potu dat̄ succus eius ad coagulationem lactis in ventre. G Datur oleo mixto ei. qui habet solutionem ⁊ dissinteriam.

Ca. cxcvij.

Filipendula siue viscago idē. Ubi sciendum q̄ hoc nomē viscago aliquando ponitur p̄ quadaz̄ herba que est viscago arboris de qua fit viscus sicut apparet in cap̄lo viscus inferius de v. Aliquādo ponitur pro filipendula. et est herba que in vltra marinis partibus reperitur. z in Apulia. z in montuosis locis z calidis. Radix eius competit medicine et in fine autumni colligitur. z p. x. ānos seruatur. Et est herba habens folia petro silino similia. sed elevata z non in terram expansa. in cuius radice sunt quasi nodi adherentes. virtutem habet diureticam et subtili substantia z ex qualitatibus suis ca. est z sic. in. iij. gradu.

Operationes.

A Contra lapidem stranguriam z dissuriam z iliacam passionem p̄cipue valet electuarium factum ex duabus p̄tibus pulueris filipendule z tribus saxifrage B Contra yliacam passionem fiat clister ex pulnere ei⁹ aqua salsa z oleo z mel le C Detur etiam benedicta aquata ex pulnere eius cum vino pulueris eius D Cōtra dolorem stomachi ex frigida causa vel ventositate detur pulvis ei⁹ cū pulnere feniculi. E Contra strāguriam et dissuriam et yliacam passionem ex matrimonium vitio. ponaz̄ pulvis eius in multa quātitate in sacculo. z fiat decoctio eius in vino z oleo z sup̄ locum dolē tem ponatur F Contra frigidum asma detur pulvis eius cum pulnere gentiane in cibis z potibus G Cōtra epilentiam valet pulvis eius in cibis.

Ca. cxcviij.

Filius ante patrem. vel gariofilon Plinius. cap̄. gariofilon. Herba ē faciens florem sicut butalmos. cuius stipites faciunt ramulos plurimos. ꝛ ramus post natus excedit lōgitudine ante natum. z ob hoc filius ante patrē vocatur. z vocaz̄ similiter oculus christi. Auicenna in secundo libro dicit q̄ est planta que nascitur in vere. z flos eius est similis croco ortulano.

Operationes.

A Auicenna. Decoctō eius cum effundit z aspergitur super morsum vipere. sedat dolorē eius. B Plinius. Succus eius vel pulvis curat fistulam.

Ca. cxcix.

Fistula pastoris. Dyas. cap. almea id est fistula pastoris. Habet folia similia arnoglosse sed angusta et sup terram spāsa hastā tenuem solā vni⁹ cubiti. ⁊ sup ip̄m capitellū florem viridē ꝓferens. radices tenues hz sicut ellebor⁹ odoratas ⁊ viscidas ⁊ pingues nascitur in locis aquosis.

Operationes.

A Dyas. Radicis ei⁹ cū vino bibita. ʒ. j. et mellis. ℥. ij. bibentib⁹ leporē marinū ⁊ miconium ⁊ opium medicat̄. torsiōib⁹ subuenit dissinterie maxīe ꝓdest sola cū dauco bibita cq̄ pōdere singl'are p̄sidiū est. B Dolorē lateris ꝯpescit. Stericas causas soluit ip̄a herba bibita vētrez abstinet. menstruis impat. pustulas cata plasmatibus adhibita purgat. C Gal'. vj. sim. far. ca. damassionū seu altis made. i. fistula pastoris hac herba narrat dyas. q̄ ei⁹ radix si bibit̄ sanare dissinteri as. D Vētremq̄ stringere et tūores sedare potest. Nos tñ hoc nō expti sum⁹. Palam autem q̄ habet q̄ndā abstersiuaz v̄tutem. E Aui. li. ij. ca. de fistula pastoris. Virtus est abstersiua resoluit apostemata fluxa ⁊ grauia in visceribus. F Cōfert lapidi renū. ⁊ frāgit ip̄m decoctio eius. ⁊ radix ip̄ius ꝯfert vlceribus intestinorum.

Ca. cc.

Filix siue filex. Ysido. Filix ē herba a singularitate folij appellata est. ex vna deniq̄ virgula cubitali altitudine. scissa gignuntur folia. Serapion libro aggre. cap. sarex siue sarax. i. filex auctoritate dias. Est herba que nascit̄ in mōtibus ⁊ locis petrosis. ⁊ non habet stipitē neq̄ florem neq̄ fructum. ⁊ habet folia q̄ expanduntur sicut ale. et odorem non bonum. Radix eius est nigra deforis longa a q̄ multe oriunt̄ radicl'e Et in sapore ei⁹ ē stipticitas. ⁊ maius iuuamētum quod est

in ea est in radice eius Sapor eius ē amarus. parum habens stipticitatis. ⁊ iste est filex masculus. Virtus eius est q̄ exsiccat siccatione forti sine mordicatiōe. ⁊ lauat ⁊ confortat virtutem

Operationes.

A Dyas. Filex interficit vermes cucurbitinos. Et potātur de eo aurei quatuor cum mellicrato. Et interficit fetum. et expellit mortuum. B Et est alia spēs saraceque habet folia similia supradicte nisi quia habz plures ramos: ⁊ folia eius sunt altiora ⁊ remotiora a stipite. ⁊ habet radices longas. ⁊ color earum est rubeus cum pauca nigredine. Et quedam ex eis habent colorem rubeū sicut color sanguinis. ⁊ ista est filex femina C Et radix eius quādo miscet̄ cum melle et sit lohoc expellit lumbricos longos D Et qn̄ datur mulieribus ꝓhibet impr̄gnationez ⁊ pregnanti facit aborsum. et quando desiccatur ⁊ teritur ⁊ cribratur ⁊ ponitur de puluere eius in fistulis humidis. quarum sanatio est difficilis curat eas E Et folia eius tenera r̄centia elixata ⁊ ꝯmesta laxant ventrem F Gal. viij. sim. far. cap. de filice quod incipit pteris. Pteris id est filex in radice quidem habet v̄tutē. G Interficit enim lumbricos amplos si quatuor dragmarum pondus de ea in mellicrato quis assumat s̄m eundem aūt modum embriones viuos corrūpit mortuos vero extrahit ⁊ nullū mirum. est em̄ amara stipticitate participās fortiter siccatiua non tamen est mordax: H Similem vero huic ⁊ thilipteris filex femīa nōiata hz v̄tutē cū dicit in eodem ca. Filices stiptice existentes qualitate nō inmerito I Dyarias ⁊ dissinterias iuuāt bibite.

Ca. ccj.

Folium. Sera. li. aggre. ca. Sedis auct. dyas. Sedis. i. foliū ⁊ est herba q̄ nascit̄ in India in locis humidis ⁊ paludosis carēs radice. colligunt̄ h̄ folia in aqua sup̄natantia. Est āt optimū q̄d est leue ⁊ aibidū vel nig̃sum nardi referens odorē sine vlla salsedine ac diu multumq̄ reseruās. hāc herbā cū Indi colligunt inserunt filo lineo ⁊ siccāt estate. Aliqui etiā illos ramos colligūt ⁊ sic seruāt. Et qn̄ terra cū oībus herbis estate vi caloris arescit nisi foco herbe aride fuerint ꝑuste. alio āno nullā generāt herbā. Est āt foliū integri odoris cū suauitate stipticū ⁊ diu cū diut̄no odore. virtutem habz spicenardi quia similiter est diureticum.

Operationes.

A Dyas. Tūorib⁹ oculoꝝ elixū in vino fomēto adhibet̄ B Puluerē eius in aq̄ fricatū oculis sup̄ūge. foliū masticatū diutius odorē retinet. q̄d in vestimentis

positum cum fuerit tineolas non ꝑmittit ⁊ vestibus odorem gratũ reddit. C Multi putauerũt foliũ eẽ nardi indici foliũ sz fallunt̃ D Et idẽ auc. gal. virtꝰ est ei similis v̄tuti spice. Ueꝝ est fortioris opatõis. Pau. ca. de fo. ca. ẽ in. ij. sic. i. iij.

Ca. ccij.

Fumus terre. Pli. ca. de fumo terre Fumus terre quia nascit̃ ⁊ remittitur a terra in magna quãtitate vt fumus. quia nascit̃ a quadam g̃ssa fumositate a terra resoluta et circa sup̄ficiẽ terre adherente. ⁊ sic ex actõe caliditatis generatur. Debet em̃ viridis poni in medicinis. Et est ex eo alius cuius flos est sub albidus cineritius. Et alius cuius flos ẽ palleus violacens. ⁊ ista est melior. Serapion li. aggre. ca. sterig. auc. dias. Sterig i. fumus terre herba est similis pastinace agrestis nisi quia magis est minuta ea et amarior ⁊ habet radicem cuius color vergit ad albedinem. Et auct. Gal. Sapor eius est amarꝰ ⁊ stipticꝰ. v̄tus eiꝰ est ca. et sic. in. ij. gradu. Dyas. ca. de capnos s̄m translatõem grecã. q̃ latĩe fumaria dr̃. nascitur in sagete ordeacia similis coriãdro vel corio herbe. sed mollis alba ⁊ cinerosa ⁊ multum florẽ hñs ⁊ purpureum.

Operationes.

A Dias. Caligines oculoꝝ detergit lacrimas ꝓuocat. vñ ⁊ nomen accepit. herba ip̄a ꝯmesta vel bibita. plurimã colerã ꝑ vrinam ꝓuocat. Pla. Fumus terre quãto viridior tanto melior est exsiccata nullius efficacie est. B Et p̄ncipaliter purgat melancoliam. secundario flegma salsum et coleram. C Contra scabiẽ datur succꝰ eius addito zuccaro cũ aq̃ calida ter in septimana ⁊ optĩe purgat hũorem inducentem scabiem. D Ualet idem succus cõtra ydropisim si fiat ex eo syrupus. E Cõtra opilationẽ splẽis ⁊ epatis datur succus eius addito zuccaro cum aqua calida Quia fumus terre vẽtositatem facit dandus est cũ aliq̃ rep̄mẽte ventositatem. vt cũ semine feniculi vel mastice. F Auicẽna Fumus terre dr̃ esse frigidus in p̄mo. siccus in. ij. melior ẽ recens. acutus amarus sanguinez purificat In ip̄o est frigus ꝓpter id q̃d est ibi de sapore stipticitatis ⁊ calor ꝓpter illd̃ q̃ ẽ in ip̄o de sapore amaritudĩs sz q̃si frigꝰ ẽ fortius. G Bibitur ad pruritum et ad scabiem. Stringitqz gingiuam. Stomachum confortat. Opilationes epatis aperit. ⁊ naturam lenit. vrinam ꝓuocat. H Constantinus. Fumus terre calidus est in p̄mo. siccus in secundo. Vñ ꝯfortat stomachum. excitat appetitum succꝰ eius potui datus. I Corpus a scabie ac pruritu pustulisqz mundificat. Coleram rubeam adustam purgat Sanguinemqz calefacit. maxime si cum mirabolanis mixtus sit. K Dyas. quoqz dixit q̃ fumꝰ terre sua proprietate mundat corpus ab omni humoꝝ putredine.

¶a.cciij.

Fungus. Ysidorus. Fungi dicunt eo q̄ aridi ignem acceptū ꝛcipiāt fos eq̄ ignis est. vñ et esca fulgo dr eo q̄ sit fomes ignis ⁊ nutrimentū. Alij dicunt fungos vocatos eo q̄ sunt ex eorū genere quidam interemptori. vñ ⁊ defun cti. Halienus. Cōplexio eoꝝ frigida ⁊ hu mida multū. ꝓpter hoc sunt prope medi cinas mortiferas. ⁊ prope quoꝝ substātie admiscetur aliqua putrefactio.

¶Operationes.

¶Et dixit Bal. in li. de dieta Boni ex eis sunt non nociui ⁊ sunt frigidi. ⁊ si quis vtatur eis nimis generant hūores malos Et eis sunt species male mortifere. ⁊ iam vidi hōiem qui passus est ab eis anxieta tem anhelitus. ⁊ coartationem ⁊ lincopī ⁊ sudoꝝ frigidū. ⁊ euasit postq̄ potauit vinū in q̄ decoctū fuerat pulegiū. ⁊ proie cum ē sup ipm baurach ⁊ sic euomuit fū gos illos ex quibus generati fuerunt hūo res grossi in stomacho. ¶Unde q̄ fungos comedit. sibi accidit ex eis colica et suffocatio. ⁊ via tardandi nocumentū ipōrum est. dare in potu vinū purum. aut aquam ciceris cum aceto ⁊ sale ⁊ decocti onem saturegie ⁊ origani ⁊ stercus gallīe cum aceto mixtum ⁊ melle ⁊ facto inde lo hoc. ¶Et fungi quidem nutriūt nu trimento supfluo. nisi quia sunt difficilis digestionis. ⁊ egrediunt cū stercore inte gri sine mutatione. Et nimietas fungoꝝ generat stranguriam. ¶Et idem auct. Aben mesuay. Melius est q̄ fungi primo coquantur cum piris siccis aut re centibus ⁊ bibatur postea vinum purum Et proprietas eorum est q̄ generāt suffo cationes. ¶Bal. vij. sim. far. cap'o mikite. Mikite. i. fungi frigidi ⁊ humidi sufficienter sunt. Unde ⁊ proprie delicte riosam virtutem attingunt. et maxime q̄ cunq; naturam ꝓmixtam habent putredi nali alicui qualitati ¶Et idem li. ij. de cibis. cap̄. de fungis. Fungi bene bul liti vel decocti in aqua veniunt ꝓpe edu lia apoya. non tamen sic tantummō vtū tur eis homines. ¶Preparant aūt ⁊ comedunt multiformiter. flegmaticum autem est quod ex ipīs nutrimentū est. et palam q̄ frigidum ⁊ humidum ⁊ accidit ex ipīs malus chimus. maxime quidem g̃ innocui aliis fungis sunt boleti. ¶Et ego vidi quosdam boletorum qui in nocuissimi videntur. cum plures non be ne decoctos cōmedunt. Unde quendam ex eis vidi afflictum in ore ventris. ⁊ gra uatum ⁊ angustantem. ⁊ vix respirantem ⁊ spiritu deficientem. ⁊ frigidum sudantē ⁊ vix salvatum per oblationem sedantiū grossos humores quale est oximel per se. ⁊ cum ysopo ⁊ origano mediocriter deco ctis in ipso. ¶Et enim ille sumpsit ⁊ vomuit huiusmodi spumam postq̄m vo muit comestos fungos. iam aliqualiter in flegmaticum chimum suffocantem et fri gidum ⁊ grossum permutatos. ¶Almansor tractatu tercō. cap̄. de fungis Fungi tuberibus valde sunt deteriores. quoꝝ quidam homines strangulant atq;

occidunt: qui autem ex illis boni existunt in corpore viscosum generant flegma.

L ¶ Est ⁊ aliud genus fungoꝝ quod cõiter nominat̃ tubera. ꝓ quibus lege capitulum Tubera infra de T.

¶ Ca. cc iiij.

Gariofilum. Plinius. li. xij. Gariofilum tradũt in India gigni: piperis granis simile grandius fragiliusq; Aduehitur autem odoris gr̃a. Fert et in spinis piperis similitudinẽ: precipua amaritudine. folijs paruis. densisq; cipri modo. ramis trium cubitorum. cortice pallido. Radice lata lignosaq; buxei coloris. hac in aqua cũ semine excepta in ereo vase medicamentũ fit. quod lition appellatur. Platearius. Gariofili quidem ex origine ꝑfecti ⁊ acuti saporis sunt. ⁊ hij sunt ca: ⁊ sic: in: iij gradu Quidam remissiores habent qualitates. ⁊ hij in secũdo gradu iudicant̃. Sunt aũt fructus cuiusdam arboris in India. qui maturi collecti per annos quinq; seruant̃ Per. x. v̄o sine corruptione. et hoc in loco sic. tempate quia in multũ humido putrescunt. In multum sicco arescunt et corrugantur. Eligendi autem sunt qui in supficie habent aliquantulum planiciem. et q̃ ex impressione vnguis aliquid humiditatis emittunt.

¶ Operationes.

A ¶ Platearius. Gariofili habent virtutem confortandi ex aromaticitate. dissoluendi ⁊ consumendi ex qualitatibus. ad dolorem stomachi ex frigiditate vel ventositate. B ¶ Conferũt ad cerebrũ cõfortandum: Contra fluxum vẽtris ex acumine medicine. Cõtra cardiacaꝫ ⁊ sincopim. C ¶ Dyas. Gariofilum calidum est ⁊ siccum in. ij. gradu. ponit̃ in collirijs quia visum acuit: Potatũ vero nauseam ꝓhibet. Ptisicos iuuat. Huiꝰ arboris gũma vires habet vt therebentina. D ¶ Auicenna. Gariofilus ca: est ⁊ sic: in. iij. gradu: Corpis odorem bonũ efficit: Visum acuit. et confert panno. confortat stomachum ⁊ epar. ⁊ confert vomitui et nausee E ¶ Constantinus. Gariofili cali. sunt ⁊ sic. in: ij. gradu. Stomachũ et epar et interiora confortant. cum sua aromaticitate. ventrem constipant. cibũ digerũt. F ¶ Sera. auct. hachin. Ingredit̃ in medicinis que acuunt visum: remouet nãq; obscuritatem visus. ⁊ confert sebel. ⁊ gluten gariofili est simile glutini albotin. G ¶ Idem auct: Rasis. Gariofili ꝯferũt stomacho ⁊ epati. confortant cor: et stringunt ventrem. ⁊ digerunt cibum H ¶ Et auct. Ysaac. Quando bibit̃ ex gariofilis: ʒ. v. cum lacte in Jeiunio corroborat potentiam coitus

Ca.ccv.

Gariofilata. Byas. Est herba simlis agrimonie. cuius radix odorez habz gariofilorum dicta a quibusdam sana munda z enantia z pes leporis z oculus leporis ca. est z sic. in. ij. gradu.

Operationes.

A Herba ipa trita et succus eius fistulis iniectus sanat ipas Similiter opatur oe capuis. B Ad menstrua prouocanda fiat fomentum ex aqua decoctõis eius C Contra colicam z ad digestionem confortandum detur vinũ decocti onis eius. B Galienus. vj sim. far. cap. Lapagum. i. oculus leporis sive gariofilata. siccatiue virtutis est Et qui fm ventrem reumata hz sufficienter sistat

Ca.ccvj.

Galla. Sera. li. aggre. auct. Byas. cap. galla. Est ex ea q accipit ex arboze sua rcens in matura parua rotunda. nodosa non pforata z grauis. Et est alia q est levis perforata sed pma medicinis est cõuenitior. Idē. auct. Galie. Virides ex gallis sunt acerbe plurimũ q est in eis substantia terrea. Et sapor earũ est stipticus multũ. Virr ea est fri. in. ij. gradu z sicca in. iij. Pli. Galle fructus in Syria z egypto copiosius existit.

Operationes.

A Byas. Oēs spēs gallaz sunt stiptice fortiter. q qñ terunt z pulverizant sup carnem supflua delent eã. z pferũt ad vlcera corrosiva. B Et phibent hũiditatẽ q curut ad gingivas. z pferunt alcole. C Et qñ accipit id qd est intra gallam z ponit in corrosurã dentis sedat dolorez eius. B Et qñ pburunt supprunas z extinguunt in aceto z sale stringunt fluxũ

sanguinis E ¶ Et decoctio gallarum quando fit sessio in ea cōfert exitui matricis. ⁊ cursui humiditatū antiquo ⁊ exitui ani: Et qñ infundātur in aceto aut aq̄ nigrificant capillos: F ¶ Et qñ pulueri santur ⁊ dant̄ in potu aqua vel vino cōferunt humiditatibus vlcerum intestinoꝝ. ⁊ fluxui antiquo. ⁊ sunt ꝯuenientes ī cibis eoꝝ. Et similiter qñ coquit̄ cibus eorū in aqua in qua bullierint G ¶ Et vniuersaliter quidem administrande sunt ad stipticandum. retinendū ⁊ desiccandū: ⁊ infrigidant satis. H ¶ Et dicit Serap̄: aucto. Galieni. ꝙ virtus eaꝝ secunda est repercutit ⁊ ꝓhibet ⁊ aggregat. et tercia virtus fortificat menbra fluxa debilia. et ꝓhibet om̄es egritudines que fiunt ex humorum dissolutione. ⁊ eoꝝ fluxus ꝓhibet I ¶ Constātinus in li. graduum. Galla fri. est in. ij. sic. in. iij: Huius quedā est nōdum matura que bullata est nec ꝑforata. Altera vero matura tumori ac rubori pertinens Ideoqꝫ minus frigiditatis et stipticitatis habens K ¶ Hec vsta sanguinolenta valꝫ egestioni ⁊ de quocūqꝫ loco manauerit. sanguinis fluxui: Scissuras quoqꝫ calcaneorum sanat. et labioꝝ fissuras curat. Deniqꝫ valet galla locis q̄bus repugnatio ⁊ ꝯstipatio ac desiccatō sunt oportuna. Platearius: Galla fri: est ⁊ sic: in quarto gradu. In asia reꝑitur parua ⁊ non ꝑforata Inter has grossiores pl⁹ valent. habentqꝫ v̄tutem constringendi: valet contra fluxum ventris ⁊ dissinteriam: Contra fluxum sanguinis e naribus: puluis eius vulneribus suꝑpositus ea consolidat.

¶ Ca. ccvij.

Galbanū. Sera. li. aggre. ca. Hene albegi. i. galbanū auct. dyas. Galbanum est gummi plante cuiusdā similis ferule in figura sua. Et meli⁹ ex eo est illud q̄d est mundū simile olibano aut armoniaco adherens manui. non habēs aliquid ligni nec seminis eius. planta et lignū habent grauem odorem: ⁊ non sunt nimis sicca: adulterat̄ cum resina pini q̄ admiscetur cum fabis fractis ⁊ armoniaco: Gal. viij. sim. far. ca. galbanū ſm trāslationem grecam. Galbanū opos est ferularis plante mollitiue ⁊ dyaforetice existens virtutis. Et erit vtiqꝫ in calefaciendo ex: iij. gradu incipiente vel in. ij. completo exsiccando vero ex secundo incipiēte. Actor Galbanū est succus ferule sicut dicit Ysido. de qua scꝫ ferula. ccxiij. capi. dictum est. Pli. li. xij: Dat siria in amano monte galbanum. resine modo. q̄d maxime laudant cartilaginosum ⁊ purum ad similitudinem armoniaci. minimeqꝫ lig

nosum. Adulterat autem faba aut sagapenon. Dyas. cap. de galbano. ¶ Galbanū lacrimū est cuiusdam herbe similis ferule que in micomedia nascit & syria. cuius est optimum qd est mundissimū et simile armoniaco. & thuri in colore habens grana vt faba. Adulteratur autem risina & faba divisa & gutta armoniaci. Plateari⁹ ¶ Galbanum est ca. in. iij. gradu. hu. in pmo. Liquor est qui in estate a frutice erumpit. et circa fruticem condensatur. ¶ Quidā etiaz corticem findūt vt magis effluat Sophisticatur aūt exinmixtione minutoz ligno rum. Alij vero miscent pulverem colofonie & fabas fractas. ¶ Eligendum autē est quod album est & purius. ¶ Habetqz virtutem attrahendi. dissolvendi. consumēdi. & laxandi. maturandi. relaxandi.

Operationes.

A ¶ Sera. aucto. dyas. Virtus est ei cal. igneca et dyasoretica. ¶ B ¶ Contra asma frigidum dent. z. iij. cum ouo sorbili. vel aqua ordei. Contra litargiam ponat sub carbonibus. & recipiat paciens fumū contra suffocationem matricis idem fiat pomborum ponatur inferius ¶ C ¶ Contra splenis vuriciem ponitur in aceto per tres dies & noctes. et postmodū fiat decoctio. deinde colet & colatura in mūdo vase ponat addita cera & oleo & picula. et fiat emplastrum sup ante galbano. vl cerotum superante cera. vel vngentum sup an te oleo. sed melius si fiat emplastrū ita q accedat ad cerotū ad menstrua. puocanda. & fetum mortuū. et secundinam educēdam. fiat nascale cum eo extincto in oleo. ¶ D ¶ Ad apostemata maturādum & rumpendum supponatur ad lumbricos occidendos dentur pillule ex galbano intincte in melle. ¶ E ¶ Dyas. Appositum naribus fumigio & suppositum mēstruis imperat. Aborsuz facit. Aceto & nitro mixtū lentigines tollit. Ut granum fabe glutitū nisim medetur ¶ F ¶ Disnoicis & asmaticis opitulatur. Ex alto cadencium con quassationibus subuenit. Cum vio & mirra bibitum venenis occurrit. Infantes in vtero mortuos acceptū excludit. Impositum dolorem lateris mitigat. Torriones spargat ¶ Epilenticis vtiliter adhibet.

¶ P ¶ Platearius. Contra asma frigidum datur cum aqua ordei. ¶ Contra litargiam super carbones ponit & paciens fumum recipit. Ad apostema rumpendum & maturandum superponitur. Ad lumbricos occidendos. dentur pillule ex eo melle in uncte valet et in emplastro cōtra splenis vuriciem. ¶ H ¶ Constantinus in libro graduū. ¶ Galbanum est ca. in. iij. gradu. siccum in. ij. ¶ Cathaplasmatum cū rapha no & aceto sordiciem pustulaz mūdificat Tussimqz et anhelitum tollit. ¶ Epithima suppositum reptiliū morsibus repugnat I ¶ Suppdentes dolentes ac corrosuraz habentes positum eos curat. Si vero cū forti vino pregnanti detur. mortuū celeriter expellit. & laboriosis etiā spasmaticis subuenit.

Ca.cc viij.

Galanga. Auicenna: ℞ Galanga est frusta inuoluta. rubea nigra. in. ij. gradu. calidū est ac siccū. et est subtile resolutiuū. Byas. dicit q̄ est radix q̄ reperitur circa arboris pedem in persia q̄d patet ex eo q̄ habet interius radicem quādam. ⁊ etiam terra adheret ei. potest autē seruari p. v. annos. ℞ Est autē eligenda subrusa ⁊ in sua manerie ponderosa. ⁊ etiam acutum habens saporem que alba est ⁊ leuis multū. ⁊ fere nullum hz saporem. ℞ Et q̄ est pforata. et facile in puluerē solui abiicienda est. ℞ Virtutem habet ꝓfortandi ex aromaticitate ⁊ dissoluendi et cōsumēdi ex qualitatibus. Solet autem sophisticari ex admixtione iunci habens radicē tortuosam ⁊ etiam ex admixtōe bistorte. ℞ Dinoscitur autem quia iunci radix insipidū uel salsum habet saporem: bistorta ponticum: ℞ Galanga vero aromaticū ⁊ acutū. Alij sophisticāt hoc mō. ℞ pulueriſant optimum galanga. ⁊ piper cōficiunt cū aceto. ⁊ imponunt radicē iunci ꝓnoctē ⁊ efficitur acuti saporis. sed dinoscit quia interius insipidi saporis est. ℞ Galāga vo acuti. ℞ Gera. li. aggre. cap. galungen. i. galanga est vena in grossitudine cassie lignee: ⁊ cortex eius est rubeus interius purulentus. ℞ Defert ex syria. ca. est ⁊ sic. in. iij. gdu

Operationes.

℞ Byas. Ad digestionem ꝓfortandaz et dolorem stomachi ex frigida causa vel ex ventositate dat vinū decoctionis eius ℞ Ad cerebz ꝓfortandum. naribꝫ applicetur. ℞ Contra cardiacā passionem et syncopim detur puluis eius cū succo plantaginis ℞ Cōtra fetorē oris acci. galangam ⁊ coque in vino. ⁊ postea dē patienti ad modum syrupi quolibet mane. ⁊ remouet fetorem oris: ℞ Gerapi. ℞ Est faciens bonum odorem ℞ Et conuenit flegmaticis et humiditati que generat in stomacho ℞ Et facit digeri cibum ꝓter suam calefactionem. ⁊ propter suaz dissolutionem in flegmate. ℞ Et conuenit colice ℞ Et facit odorem oris bonum. et calefacit renes. ⁊ cōmouet spermna ℞ Et quādo frustum ex ea tenetur in ore facit eructationem magnam. Unde conuenit stomacho. ⁊ digerit cibum antiqua materie. et conuenit frigiditati renū. ℞ Et idez auctor: aben mesuay. ℞ Est ca. ⁊ sic. in. tercō gradu. ⁊ est conueniens habenti colicam ex ventositate. nam frangit omnez ventositatem. ⁊ conuenit habenti eructatōes acetosas: ℞ Constantinus vbi supꝛ ℞ Galanga est in. iij. gradu calida. ⁊ sicca. Stomachum flegmaticum cōfortat Virtutem digestiuam adiuuat. Ventositatē dissoluit. Os odoriferum reddit. Curat colicā. ℞ Renes calefacit. ⁊ auget libidinē.

Ca.ccix.

Gallitricum. Pla. herba est hñs fo. similia folijs glandiū sz latiora: sa porem acutū hñs. Gallitricū q̄d alio nōie dr̄ gallicētr̄ est ca: ⁊ sic: in. iij. g̃. Actor Gallitricū est q̄d alio nōie politri con vocat̄ p̄ annū ꝟuat̄. Virtutem habet consumendi: calefaciendi: et resoluendi. Folia ⁊ semē ī medicīs vtūt̄. ī ortis nascūt̄

Operationes.

A Fomentū ex aq̄ decoctōis eius fctm̄ matricē optime mundificat. et menstrua ꝓuocat. B Secundinā eeducit. Fe tum mortuū expellit. Succꝰ folioꝝ eius cū semīe saxifrage ⁊ maratri sumptū valz cal culosis. C Vinū decoctōnis eius bi bitum ꝓuocat sudorē ⁊ ꝯsumit fleg̃ticos hūores D Cōstantinꝰ. Gallitricum ꝯfortat ⁊ adiuuat frigidū stomachū. gro ssumq̄ digerit cibū. Epaticis ⁊ cardiacis propter colerā nigrā ac fleg̃ paciētibus subuenit. E Naribus applicatum opilationem nariū ac cerebri aperit.

Ca.ccx.

Gallitricū agreste. Pla: Gallitricū agreste est herba folia hñs similia p̄dicti. sz maiora ⁊ latiora parum Calidum ⁊ siccū in. ij. gradu.

Operationes.

A Dyas. Vinum decoctiōis gallitrici agrestis valz oībus febricitātibus: B Opilatiōnēq̄ splēis ⁊ epatis apit Cōtra antiquū asma dat̄. Habet eīm ꝓpetates et virtutes oīes gallitrici p̄dicti.

Flower de Luto (F
(Hyacin

Ca.ccxj.

Gladiolus: Ysidorus. Gladiolus dr̄ eo q̄ sit folijs gladio similibus tyrso cubitali. floribus purpureis Dyas. cap̄. dexeris. i. gladiolus: Dexeris habet folia similia yridi. sed latiora ⁊ acu tiora. ⁊ hastā in medio folioꝝ cubiti vniꝰ longā ⁊ g̃ssā ī cꝰ v̄gis sūt capitella trigōa sub ip̄is flores hñs purpureos. ⁊ ī medio feniceū colorē. semē eiꝰ ī follicul̄ē sil̄e cucu meris semī rotundū ⁊ nigr̄ gustu viscidū

Radix est illi nodosa longa ⁊ rufa. Plini⁹ cap̄. de gladiolo. Gladiolū omnes noue runt. Gladiolus dr̄ q̄ sit folijs similibus tyrso cubitali. floribus purpureis: Ex si nonomis sciendum: q̄ acorus est gladio lus. Sūt em̄ q̄tuor herbe in forma similes valde Sed acorus discernit̄ citrino flore rubeaq; radice. Spatula fetida malo dis cernitur odore et caret flore. Yris florem gerit purpureū. yreos albū. Gladiolus habet croceū sed spatula fetida albū: Dr̄ autem bulbus. omnis tunicata radix. At vero moderni medici quādo simpliciter accipiunt ꝓ radice nairisi.

Operationes.

A ¶ Dyas. Vulnera capitis optīe curat fracturis medet̄. ossa confracta excludit. omnia infixa corpori euocat imposita. si vo partes tres floꝝ ei addant̄. et radicis centauree ꝑtes quinq; ⁊ mel sufficiens. et acetum: ⁊ vt cathaplasma imponat̄ tūo res ⁊ duricies spargent. bibitum conqua ssationes reformat. lateris dolorem tollz. Stranguirijs ⁊ sciaticis optime opitula tur. B ¶ Radix eius fluxū vētris strin git cū dulcore ⁊ aqua maritima accepta. semen ei⁹ diureticū est. qd valz obulo vno accepto aut. ʒ. j. cū vino om̄ia vt sup̄ face re potest. Cum aceto bibitū splen siccat C ¶ Item radix ex vino potata venena destruit. ⁊ menstrua ꝓuocat. trita vo ⁊ in modum fomenti imposita furunculos et spinas de corpe extrahit. ⁊ om̄em duriciē dissoluit. D ¶ Plini⁹. li. xxj. Radix ei⁹ potata cum vino ad venenū ꝓficit. Fetū ⁊ menstrua ꝓuocat. Item trita et imposi ta furunclos ⁊ spinas ex corpe extrahit. et om̄em duriciem dissoluit ⁊ euaporat. E ¶ Constantinus vbi sup̄: Gladiola. i. yreos est ca. in. ij. gradu. Dolorē neruorū de flegmate mitigat. Tussimq; diuturnā placat. ⁊ screatum facilem reddit F ¶ Grossos pectoris humores attenuat cū aceto potata morsus reptiliū sanat. sple neticis subuenit. spasmum ac rigorem fe brium curat:

Ca. cc xij.

Granatum: Ysidorus: Malus gra natus feminini generis arbor est: pomū vero neutri. scz malograna tum. Sera. li: aggre. cap̄. hurnā. i: grana tum. sunt ex eis acetosa ⁊ dulcia: ⁊ virtus cuiuscunq; illoꝝ est s̄m illū saporem. et sa por ip̄ius granati tocius. ⁊ granoꝝ ip̄oꝝ est plus stipticus q̄ sapor succi eius ⁊ plu ris desiccationis. Cortex vero eius ī hoc est fortior grano ipsius. ⁊ corpus granati q̄d cadit ab arbore est plus in hoc q̄ cor tex. Et idem auct. dyas. Omnia granata boni chimi. Gal. viij. sim. far. ca. de gra nato. Malum granatum oim̄ stiptica ꝑti cipat qualitate non tamen dñante in om nibus quedam em̄ eorum sunt acida que dam dulcia plus q̄ austera. Et iuuamen tum vnius cuiusq; eorum s̄m predñantē necesse est fieri q̄litatē. dictum est autem ī. iiij. hoꝝ libroꝝ de dulci sapore ⁊ austero

Unde ex illis est tibi silogisare. sunt autē girgata succo stipticiora et sicciora. His vero adhuc cortices quia vocant̄ sidia similis autem v̄tutis eorum sunt. Auicēna li. ij. ca. de granato. Granatum illud q̄d est dulce est fri. ad p̄mū. ⁊ hu. in ip̄o. ⁊ acetosum est fri. ⁊ sic. in. ij.

Operationes.

A Idem Acetosum reprimit coleram ⁊ ꝓhibz cursum su ꝑfluitatum ad viscera ⁊ ꝓ̄pe vinum eius. ⁊ in om̄ibus suis speciebus vsq; ad acetosum est abstersio cū stipticitate. B Grana granati cū melle liniuntur ad vlcera fraudulenta. ⁊ eius capita precipue ad vlcera adusta. C Et dulce quidem lenificat. muzū vero est magis iuuatiuum stomacho q̄ꝫ poma vl' citōia. sed eius granū est malum. ⁊ quod de partibus eius magis stipticū est capita sunt. ⁊ grana eius stiptica sunt. siue sint grana dulcis aut nō dulcis. D Grana granati cum melle conferūt dolori auris. Et sunt iuuamentum interiori nariū. E Et conferunt grana granati cōtrita ⁊ composita cum melle alcole linita Et si granata dulcia coq̄ntur cū vino deinde terant̄ sicut sunt. ⁊ fiat ex eis emplastrum auri. ꝯuenit apostemati eius. F Et iuuamentum granati ⁊ rob acetosi ꝓprie cōuenit colere. succus acetosi cōuenit vngule. Acetosum exaspat pectus. et dulce lenit ip̄m. ⁊ ꝯfortat pectus. et qñ dant̄ in potu grana granatoꝝ cum aqua pluuiali valent ad sputum sanguinis. Et ip̄m totum cōfert tremori coidis. ⁊ abstergit os stomachi. G Rabi moyses allegando Galienū. Granatū ꝓpetatem hz miraculosam. quia non facit cibum corrumpi in stomacho. ⁊ acetosum coquinatū cum cibo nō facit cibum in stomacho corrūpi H Radices granati acetosi valent cōtra vermes vel lumbricos qui vocant̄ cingulum vel folia in hunc modum administrate. Re. radicū minutaꝝ granati acetosi. ⁊ radicū rapeste. ā. M. j. pistent̄ exctis prius tū fustibus exñtibus in p̄dictis radicibus et buliant. postea cum media q̄rta vini greci vl' alterius vini optimi albi vsq; ad consumptōem medietatis vini ⁊ in fine ponat̄. Z. ß. pipis nigri triti. et coletur ꝑ pannū ⁊ ꝓpinet̄ actu ca. pacienti ī media noctis. ⁊ post eius assumptionem non dormiat J Serap̄. aucto. aben Mesuay. quādo acetosum sumit̄ confert fluxui stomachi qui accidit a colera ⁊ sincopi q̄ accidit ab eadē ⁊ ꝓuocat vrinam. K Et cū subtilitate sue acetositatis cōfert vngule oculi qñ fit collirium cū eo.

Ca. ccxiij.

Granati siluestris. Johañ. serapi. in. ij. ca. de trifera. dicit q̄ est beteramen. Et apud sera. aucto. cuiusdam vocatur airac. ⁊ est arbor granati siluestris. Et fructus eius vocatur bel. ⁊ est arbor spinosa. Eius lignum est rubeum vel purpureū. Scdm almāsorem hz florē citrinū. in barbaria vocat̄ aldani. ingredit̄ in trociscis andrōaci tiriace maioris

Cuius loco ponit Auicenna fructum altē
but. Sera. li. aggre. capī. mabat. Mabat
sunt vene arboris granati siluestris q̄ nas
citur ī seni vltra mare. 7 in corascē. 7 sunt
vene grosse albe, colligunt in basinen. Et
eius mala granata sunt sicut mala grana
ta domestica in principio ortus cor 7 co
lor est inter rubedinem 7 viriditatem. Et
intra malum eius sunt grana rubea rotū
da in magnitudine seminis lentisci, et di
mittunt cum in cortice suo. quādo egent
eis extrahūt a cortice. Mabat est ca. 7 hu:
Dyas. capī. de aspalio. Aspalium siue as
paltos id est granatum siluestre. Nascit
in insula Rhodo. Cuius species duplex ē
Est eñ vna spinosam fruticem et tyrsum
grauem habens. Et depositum cum cor
tice purpureo vel rubeo et denso odoris
summi 7 amari: Altera est alba lignosa 7
imbecillis. supple 7 ista est q̄ serapion vo
cat mabat.

Operationes.

Dyas. Granati siluestris augēt sper
ma. 7 corroborant coitum. 7 est bonū po
da gre quādo teritur 7 cōficit cum aceto
7 linitur sup ipm. 7 confert spasmo 7 mol
lit duriciem iunctura rum. Et aliq̄ dicunt
q̄ sit aspalatum 7 illud idem facit q̄d iā di
ximus. Idem dyas. Virtus eius
est calida 7 stiptica. quod cum vino si fue
rit elixatum vulneribus oris medet. 7 pu
tredines quas greci nomas appellāt. et
putredines nature curat. Et valz
contra vlcera ventris quando fit ex eo cli
stere. 7 bothor nasi. 7 expellit fetum q̄n fit
cum eo nascale. Et fomento vul
neribus prodest pessarijs additum muli
ebria deponit. cuius elixatura ventrem
stringit, sanguinem reijcientibus subuenit
aqua eius bibita inflationes 7 dissurias
compescit.

Ca. cc xiiij.

Gramen. Platearius. Gramen est
herba satis nota hūs ramos rotū
dos nodosos sup terrā se expandē
tes. 7 a nodis ramor exeūt radices tenaz
ingredientes dulces cū abhō iatōne. cui⁹
folia pua sunt ad similitudinē cāne mino
ris. Est fri. 7 sic. in pncipio pmi gradus.
Sera. li. aggre. capī. negen. i. gramen est
herba hūs ramos habētes nodos quer
pandunt sup faciem terre. 7 ex ramis eius
generantur radices exeuntes a nodis ipi
us figentes se in terra 7 radices eius hūt
nodos. Folia eius sunt oblonga acute ex
tremitatis sicut folium canne parue. Est
alia species cui⁹ folia rami 7 radices sunt
maiores q̄ sup dicte. ymo sunt folia simi
lia edere. q̄ qñ pmedunt aīalia ea occidit
7 maxīe illud q̄d nascit in babilōia i vīs
7 q̄d nascit in sicilia. qñ pmedit a bonib⁹
apostemant. 7 istā spēm inuenies in capī.
Calam⁹ de c. Dz illō q̄d nascit ī cosos hz
plures ramos q̄ alia spēs. hz florē album

boni odoris ⁊ semen minutum in quo est iuuamentum. ⁊ radices quinq; aut lex in grossitudine digiti. albas molles dulces ⁊ fetentes. Gal. vj. sim. far. cap. agrostis i. gramen. Substantia eius est subtilis. et sapor eius est dulcis. ⁊ est in eo par acuitatis cum stipticitate pauca. Et radix eius habet saporem abhominabilem. ⁊ virtus eius est fri. ⁊ sic. cum tpamento. Dyas. ca. de agrostis. Agrostis. i. gramen virgas habet nodosas ⁊ spansas sup terram. sup quas virgas folia sunt acuta ⁊ lata ⁊ dura sicut cāne minoris. Radix est illi nodosa: ⁊ dulcis q̄ boues ⁊ alia aīalia pascunt.

Operationes.

A Aqua decoctionis eius valet cōtra dissurriam si bibat et frangit lapidem: et curat vulnera vesice ⁊ prouocat vrinam. ⁊ est conglutinatiua radix eius. Et curat reuma ventris. B Sera. aucto. Galieni. Virtus eius est que conglutinat vulnera recentia. dū sūt sanguinolēta ⁊ coqt̄ ⁊ bibit eius aqua ⁊ frangit lapidem. Sz semen eius quod est in cosos ꝓuocat vrinam. ⁊ desiccat q̄d currit ad stomachum: ⁊ intestina ex humitatibus quia v̄tus eius est desiccatiua subtilis sine stipticitate. C Gal. Radix eius sanguinolētorum vlcerum est ꝯsolidatiua. ipa quidem herba cathaplasmata infrigidat q̄dem non vehementer. ꝯsistit aūt in medio hu. ⁊ sic. D Dyas. Herba ipa cathaplasmatibus adhibita vulneribus paracolesim facit: Elixatura eius bibita tortōibus ⁊ dissurrie medicatur. Vulnera vesice optime curat. Et calculos frangit: ⁊ vrinaz ꝓuocat Canes quando se volūt purgare hāc herbam manducāt. E Auicenna. li. ij. cap. de gramine Gramen facit coherere plagas sanguineas. Et decoctio eius extrahit lapidem. Et semen eius prouocat ⁊ constringit. F Et idem auct. Gal. Decoctō radicum eius facit id quod herba ipa. ⁊ eius semen ꝓuocat vrinam. prouocatione forti. Et abscindit vomitum ⁊ fluxum.

Ca. ccxv.

Grana tinctoꝝ. Plateari⁹. Grana tinctorum est arbustū vñ tingitur scarlacum. Unde dr̄ de christo. q̄ fuit vestitus veste coccinea. i. tincta cocco scz granis de scarlaco. vocat etiā kermes Et est frutex s̄m dias. cap. de cocco sarmētosa. hñs in ipis virgis baculos rotūdos sicut lenticula que colligunt ⁊ conficiunt Est autē bonus coccus galleticus ⁊ armenus: ⁊ secūdus asianus. ⁊ licius: hispanus vero oim̄ nouissimus est. virtus est ei stiptica. Sera. li. aggre. auct. dyas. ca. harmē vel karmen. i. grana tinctoꝝ est arbustum quod administrat. ad ignem accendēdū ⁊ est incendium inter arborem ⁊ herbam cuius rami sunt multū subtiles sup quos sunt grana rotunda similia lenticulis que colligunt ⁊ reponūt ⁊ reseruant: ⁊ conficiunt ad tingendū. Et melior ex illa est q̄ defert ex terris q̄ dicunt gallates. ⁊ anda basi et armeni. ⁊ scōa ē illa de siria ⁊ licia. ⁊ deterior om̄ibus est illa q̄ defert ab hys

pania. ⁊ reperitur in arbore parua satis si
mili in folijs arbori glandiũ in terris cali
chie ⁊ in ea multiplicat̃ animal testosum
paruũ simile limacijs. ⁊ colligant ipsam
mulieres illius terre cũ rore eoꝝ. Et idem
auct. Galienꝰ. Sapor eius est stipticus:
cũ amaritudine: ⁊ virtus eius desiccat si
ne mordicatõe ⁊ abstergit ⁊ incarnat.

Operationes.

A ¶ Byas. Coccus: i: grana tinctorũ ace
to tritus ⁊ impositus vulneribus ꝑacole
sim facit ⁊ neruis incisis maximũ ꝑsidiũ
est: B ¶ Sera. auct. Gal. Grana tin
ctorum ꝯfert magnis vlceribus neruoꝝ ⁊
alioꝝ menbroꝝ qñ terit̃ fortiter et miscet̃
cum aceto ⁊ melle ⁊ etiã decoctionẽ eorũ
dant illis qui paciunt̃ in neruis. C ¶
Plinius ca. e cocco. Valet vlcerbus mag
nis ⁊ maxime neruoꝝ vlceribus. ⁊ valꝫ cõ
tra tremorem cordis ⁊ eius debilitatem:
D ¶ Hoc asserit similiter Dasmascenus
in antidotario suo in quadam cõfectõne
que incipit confectio alkesmes.

Ca. ccxvj.

Granum culcul. Sera. libro aggre
gatoris capittulo. lohachium. id
est granum culcul Folium eius est
simile folio albena. ⁊ est herba que habet
venas in grossitudine pollicis ⁊ indicis.
⁊ longas: ⁊ sunt coste prope terram sicut
scel ⁊ sunt in eis nodi. ⁊ nascunt̃ in vnoq̃ꝫ
nodo. folia similia folijs balsami. ⁊ est al
bum maius. ⁊ in summitate eius nascunt̃
flores in vere ⁊ in principijs messiũ: quo
rum color est color violarum nisi quia sũt
maiores eis. Et qñq̃ꝫ flos habet fructum
magnum in quantitate ciceris plenũ dul
cis saporis. latine vocat̃ granum culcul.
Et herba eius inuenitur in locis vmbro
sis: ⁊ iuxta vehementer humectis. Et tem
pus collectionis eius est in tempe messis:
Virtus est ca: ⁊ hu. in. ij. gradu.

Operationes.

A ¶ Serapion. Granum culcul mouet
coitum ⁊ auget sperma ⁊ erectionem v̄ge
et proprie quando conficitur cum melle
vel miscetur cum sisamo et qui vtitur eo
nimis incurrit colliricam passionem
B ¶ Et idem auctoritate Mesaruget.
Quãdo bibitur post ipsum vinum facit
sodam. ⁊ proprie quando torre fit:

Ca. cc xvij.

Genciana. Plinius. li. xxv. Gencia nam inuenit gentius rex illiricoꝝ vbiq; nascentē in illirico tñ pstantissimā folio fraxini sz magnitudine lactu cecaule tenero. pollicis crassitudine cauo ⁊ inani ex intervallis foliato triū cubitoꝝ alto casu. radice lenta. subnigra. siue odo re aquosa. Sub alpinis mōtibus pluria nascit. Vsus eius in radice ac succo. Pla. Genciana est herba calida ⁊ sicca. cuius radix pcipue ꝓperit vsui medicine. nō ip sa herba in fine veris colligit ⁊ siccat. ⁊ p annos qnq; in multa efficatia seruatur. Debet aūt eligi solida ⁊ ꝓtinus. hñs citri num colorem. q̄ nō sit porata nec facile in pulverem exsoluat. cū frangitur. Virtutez habet dissolvendi. attrahendi. ꝓsumēdi. ⁊ aperiendi. Dyas. ca. de genciana. Gen ciana dicit inventa esse ab imperatore illiri co eiusdem gentis. Vñ ⁊ nomen accepit. cuius folia que circa radices sunt nucis odorem habent. ⁊ sunt similia plātagini. sed paulo subrufiora. ⁊ in summo divisa. vel incisa in spēm serre immediate habēs hastam que hasta lenis est ⁊ vacua digiti habens similitem lōgior duobus cubitis nodosa circa quos nodos folia nascūtur semen est ei circa folia in pomulis latis ⁊ lenibus. ⁊ non inutile sicut asfodilli. radi cem habet sicut aristologia longa. solidā ⁊ amaram. sed nigriorem et fragiliorem. nascit locis altis ⁊ humectis ⁊ umbrosis

Operationes.

Galienus. vj. sim far. cap̄. de genci ana sm translationem arabicam. Id q̄d de ipa administrat est radix huius. cuius sapor est amarus in fine amaritudinis. et virtus eius est magna in mūdificatione. ⁊ abstersione. ⁊ aperiendo opilationem. Est em̄ calefactiua ⁊ stiptica. Et idem eodem li. ⁊ eodem caplo. sm trāsla tionem grecam. Genciana huius herbe radix efficax est. vbi oporter subtiliare ali quod. ⁊ abstergere. ⁊ deopilare. nec ē mi rum si hoc potest amara violenter existēs Serapion. Ego non vidi medicinā meliorem in morsibus canis rabidi quan do datur ex ea qualibet die. z. j. trita et cri brata cum. z. j. mirre. ⁊ cum. z. ij. pulueris cancroꝝ fluuialiū adustorum in ꝓncipio egritudinis anteq̄ timeāt aquam. ⁊ hec quidem planta cōtraria est venenis mor tiferis. ⁊ aufert nocumentum eorum cum auxilio dei. Dyascorides. Genti ana est acris ⁊ calefactoria. ⁊ relaxās acri monia ⁊ amaritudine sua. partum expel lens. ⁊ serpentes fugans. Radici eius virtus est calida ⁊ stiptica que radix z. ij. cum pipere ⁊ ruta ⁊ vīo accepta mor sibus venenatis occurrit. succi eius. z. ij. accepta doloribus laterum et conquassa tionibus vtiliter prodest sicut collirium suppolita. Radix facit abortum. Vulneri bus impolita medetur. Succus eiꝰ sicut licinium inunctus tumorem oculoꝝ com pescit. maculas corporis tollit Ff Radix vero infusa in aqua diebꝰ. v. et po

stea cocta q̄ diu virtutem ex ea dimittit confricatur ⁊ sic deliquatur. postea aqua ipsa recoquatur q̄m diu mellis spissitudinem faciat. et reponitur in vase fictili ad vsum. G ¶ Paulus Genciana calida est ⁊ sicca in. iij. gradu.

¶ Ca. ccxviij.

Genestra. Johānes Mesue capl'o. de genestra. Et vocatur capistrū arborum. ⁊ est arbor mōtana super cuius stipitem eleuatur densitas fuscium multe rotunditatis: et dum plicantur nō paciuntur fracturas: Unde ligantur ex eis arbores ⁊ producunt flores similes figure lunari citrinitatis multe. Et ꝓferūt folliculos secūdum semitam orobi habētes semina distincta sicut lentes: Inquit Dyascorides. Ca: est ⁊ sic. complexionis in secundo. ⁊ semen eius est calidius ⁊ in flore eius ⁊ stipite est humiditas suꝑflua cum v̄tute incisiua quare multiplicat vomitum: Et sunt omnes partes eius cōturbatiue. incisiue. subtiliatiue. ⁊ prouocatiue. Paulus cap̄: de genestra. Est alia que vocatur genestra fri. ⁊ sic. complexionis. similis genestre superiori: sed minor est. ⁊ habet stipites minores ⁊ angustiores: et album florem facit.

¶ Operationes.

A ¶ Dyasco. Semen genestre et flos bibitus cum mulsa humores vomitib⁹ purgat B ¶ Galienus. Fructus genestre et baculorum succus. laxatiue non debiliter est virtutis. C ¶ Johannes mesue. Per vomitum ⁊ per ventrem educit flegma. ⁊ cum fortitudine vehementi materias que sunt in iuncturis: D ¶ Et mundificat renes ab om̄ibus suꝑfluitatibus ⁊ prouocat vrinam fortiter. ⁊ frāgit lapidem in renibus ⁊ vesica. Et non ꝑmittit materias figi in eis neq; lapidem densari. E ¶ Et quando flores eius contriti propinantur cum melle rosaꝝ aut cū ouo sorbili resoluunt scrofulas. ⁊ oximel ex eis aut seminis ip̄ius soluit apostemata splenis. F ¶ Et si frequentatur vomit⁹ cū eis conuenit sciatice et podagre et dolori renum. Dosis eius est ⁊ ꝓpe florum a. ʒ. ij. vsq; ad. v. semini eius. a. ʒ. ij. vsq; ad. iij. vel. iiij. G ¶ Dyas. Semen eius ⁊ flos bibitus cum mulsa humores vomitibus purgat. H ¶ Paulus. Virtutem habz constringendi. ad fluxum menstruorum valet fomentum ex aqua decoctiōis eius suppositorium etiaz ex puluere eius ⁊ succo plantaginis. Valet etiam cōtra dissinteriam predictum fomentum

Ca.ccxix.

Gith. Haymo Gith est genus liguminis simile cimino in quantitate Sed nigri coloris. ⁊ ī pane dulcorando imponitur. Byas. Gith est herba que in segetibus crescit. habēs semē nigꝝ minutum. odore suaui. relaxat eñ et calefacit. Platearius. Calidum est et siccū in secundo gradu Et est herba que inter frumentum oritur. semē nigrum et quasi triangulum facit Aliquantulā habet amaritudinem. vñ diuretica est. v̄tutem hꝫ dissoluendi ⁊ cōsumendi. Pli. li. xx. Gith ex grecis Alij melanchion Alij melaspmon vocant optimum q̄ excitatissimi odoris.

Operationes.

A Bias. Gith potatū vrinā ⁊ mēstrua ꝓuocat. Lumbricos expellit. impositum vero tumores aut duricies soluit. Est etiam desiccatiuum ac leptomicum. B Lepras ac verrucas appositū tollit. Pingues ac glutinosos atqꝫ constipatos humores digerit C Catarrum sanat calefaciendo si puluis eius ligetur in lintheolo ⁊ ad nares sepius apponatur vt ex eo odoretur. Lumbricos autez enecat comestum vel contusum extrinsecus ventri appositum. D Platearius. Cōtra opilationem epatis ac splenis. ⁊ renum. strāguiriam. dissurriam. yliacam passionem ⁊ dolorem stomachi ex ventositate datur vinum decoctionis eius ⁊ puluis eius in cibis. Valet ⁊ cōtra emorroidas inflatas E Cōtra lumbricos etiam dat̄ puluis eius cum melle valet ⁊ contra vermes aurium. F Pli. Medetur serpentiū plagis ⁊ scorpionum. Illini ex melle et aceto reperio. Incensoqꝫ serpentes fugari. Bibitur. ʒ. j. cōtra araneos G Capitis dolores illitum ex aceto ⁊ infusum naribꝰ Gentiū dolores coctū cū aceto mitigat.

Ca.ccxx.

Gummi arabicum Sera.li.aggre: cap̄.sanigliarabi.i.gūmi arabicū Et est gūmi quod repitur super arborem acatie.sicut alie gūme.q̄ arbor nominatur amgailem.⁊ melius ex eo est q̄d est ex hac arbore simlr̄ vermiculis in figura sua. Color eius est sicut vitr̄ clar̄.⁊ nō habet lignū.s̄m v̄o post ip̄m est albū.sed illud q̄d est simile sordicici resine pini.est malum fri.est ⁊ sic.

Operationes.

A Sera.auct.Gal. Una est virt⁹ eius que desiccat.Et alia eius v̄tus est q̄ ꝯglutinat.⁊ aufert asp̄itatem ⁊ frangit v̄tutes medicinar̄ acutar̄.⁊ lenit asp̄itatē pectoris.⁊ stringit ventrez.⁊ fortificat ītestina ⁊ meliorat ossa fracta qñ fit emp̄l'm cū eo. ⁊ cōuenit malignitati vlcer̄ pulmōis.

B Et auct.Habix.Dicit q̄ est hu.par̄ ⁊ r̄tinet ventrē: qñ nimis fluit.⁊ ꝯglutīat intestinū in q̄ est tenasmō:⁊ ꝯsolidat ossa fracta qñ fit emplm̄ cū eo.⁊ sedat tussim. qñ r̄tinet̄ in ore.⁊ transglutit̄ q̄d inde soluitur. Aut si miscet̄ aliquibus medicinis ꝯferentibus ad tussim ⁊ vlcerib⁹ pulmōis qñ bibit̄ ex eo B Cōuenit obtalmie ⁊ rectificat medicinas laxatiuas.qñ miscetur cū eis.⁊ ꝓhibet acuitatem earum.

E Et frangit vomitū q̄ ꝓuenit ab eis. Et quātitas dosis eius ad tussim.⁊ ad retinendum ventrem aureos.j.⁊ qñ miscet̄ cum alijs medicinis est aurei.v. F Bulcasim eben aben azarin.li.q̄ dr̄ seruitor.Forma assandi gūmi arabicū est sicut om̄es alias gummas qui vult assari gummi arabicum oportet vt franget illud in frusta ad magnitudinez orobi. deiñ accipiat patellam ⁊ calefaciat eaz.⁊ auferat ab igne.⁊ ponat sup̄ eam gūmi arabicū: et misceat bene sine intermissione.donec albescat.Et si non albescit p̄ma vice.iter̄ calefaciat patellam vt prius: donec fiat album.⁊ eodem mō fit ex alijs gūmis.

Ca.ccxxj.

Hauser vel hausor Auicēna.in.ij.li:capl'm facit q̄ scribitur hausurum.sed in ara.ē hauser. Et hausor est lacticinium quod bam et non est taxus.vt quidam dicunt vel sp̄es eius.sub cuius vmbra p̄iclitant̄ dormiētes.vt dyas.dicit. Nam hausor est lacticinium.⁊ taxus est arbor mag̃ ⁊ vmbrifica.

Operationes.

A Serapiō.li.aggre:ca: hausor. Hausor est planta habens lata folia:et nascit̄ in vno tempe anni.et habet concauū q̄d egregitur ab oculis ramor̄ suorum ⁊ a locis florum eius. B Et colligunt ab eo homines rem conuenientem: et succo eius est amaritudo.⁊ egrediuntur ab ea mala sicut testiculi camelorum. C Et egreditur ab illis pomis quedam res

adurens. ita q̄ non potest fieri cauterium cum re meliori ea. ℞ Et implent̄ ex ea culatre ⁊ pulvinaria. ⁊ nō iatur etiā arbor eius cohærea. et quando incidunt̄ folia bausor emittit tunc lac. quod colligit̄ in manse. Paij. Et ponuntur in eo coria ⁊ non remanet pilus in eis. et vnū vas impletur ex duabus impressionibus. Et lignum bausor est leue grossum rectū pulchrum. cē. Alius bausor est vna ex speciebus citimalli.

La. ccxrij.

Hermodactilus. Johannes mesue Hermodactil⁹ est radix herbe mōtane. ⁊ eius alius lōgus sicut digitus. alius rotundus. sed melior est rotundus. ⁊ eius alius albus. alius rubeus: ali⁹ niger. sed melior ex his est qui est albus ⁊ recalbedinis int⁹ ⁊ extra. et qui est grossus ⁊ duricie mediocris. aliter autē facti mali sunt. Sera. li. aggre. ca. Sturagen auc. dyas. Sturagen siue suragen. i. hermodactilus est herba que florescit in fine autūni. ⁊ est eius flos albus similis in figura sua flori croci. Deinde emittit folia similia folijs bulbi ī quibus est humiditas adherens manui. ⁊ habet stipitem in lōgitudine vnius palmi porrectum. eius color ē albus declinans ad nigredinem. ⁊ habet radicem. cuius color est niger ad rubedinem declinans. sed q̄n auferetur cortex apparet radix interius alba. mollis. dulcis saporis. et plena humiditate. q̄ grece vocatur collirion. vt apparet in ꝓpria lra. Est autem radix ipa rotūda similis cepe bulbi. et radix ipa habet in medio sui scissuram ex qua egredit̄ stipes sup quem est flos multum nascitur in loco qui dicitur charin. ⁊ in terris que dicuntur guagna. Et hec radix ⁊ alia operat̄ vt infra. Paulus cap̄. de hermodactilis. Hermodactili ca sunt ⁊ sic. in principio secundi grad⁹ Herba est ⁊ circa radices eius tuburosita tes inueniuntur. que colligi debēt. et vsui reseruari. In estate colligunt̄ ⁊ reseruant̄ per annū vnū seruari possunt. Sunt autē eligendi qui sunt albi ⁊ solidi. Habet aūt virtutem dissolutiuam. cōsumptiuam attractiuam.

Operationes.

Al Sera. auc. Gal. Radix hermodactili que est alba intus ⁊ extra est melior ⁊ habet virtutem laxatiuam. ℞ Et aq̄ ī qua bullierit. verum malus est stomacho Et ꝓfert doloribus iuncturaꝝ ⁊ podagre exhibendus est hītibus iuncturas molles ⁊ nimis humidas. Idē auctor: mesasurugen. Albus est bonus. Ex rube⁹ occidit nō quia nimis frigidus ita q̄ narcotiset. quia si hoc esset non esset laxativ⁹: ℞ Aben mesuay Rubeus occidit vlcera antiqua ⁊ confert variolis Ipabix. Et melior ex eo est qui est exterius et interi⁹ albus. ⁊ quādo frangit̄ est fractio eius facilis ⁊ non dura. Niger vero et rubeus sunt ambo interficientes. Ff Paulus. Purgāt autē principaliter fleg

ma. Contra arteticam ⁊ podagram cyra
gram et yliacam passionem ⁊ morbus ex
flegmate non existente fe. valet bñdicta
acuta ex hermodactilis: yeralegodiõ the
odoricõ. anacardina G Cõtra scia
ticam. podagram et cyragram succus fe
niculi cum melle decoquat̃. et cũ tali mel
le dent̃. ℥.ij: hermodactilorũ: ⁊. ℥.j. semi
nis feniculi et fiat electuariũ q̃d more bñ
dicte potest sumi H Et nota q̃ in do
si debent poni. ʒ.ij. vel. iij. hermodactili
I Cõtra yliacam passionem fiat deco
ctio mellis addita aqua ne exuratur. ⁊ ne
mel exeat: ⁊ ex illo melle additis. ℥.ij. her
modactili ⁊ cinamomi. detur puluis her
modactili. sup̃fluam carnem corrodit.
K Puluis eius conficiatur cum sapõe
gallico. ⁊ licinium intinctum fistulis Im
ponatur etiam puluis eius cretico. confi
ciatur cum aliqua mellicina cerebr̃ ꝯfor
tante. Et fluellum de bombace intinctũ
naribus si inmittitur cerebrum cõfortat
⁊ polipum corrodit L Johanes me
sue. Solutione educit flegma grossum: ⁊
a iuncturis proprie. ⁊ est medicina mag
na artetice ⁊ podagre sumptus. et catha
plasmatus. ⁊ proprie cum farina ordei:
M Et vitellis ouor̃ aut mica panis pĩ
guis: ⁊ vitellis oui. Et vsus eiꝰ ĩpinguat
corpus ⁊ augmentum efficit in spermate
N Et est medicina bona vulneribus
abstringit enim sordes eorum et cõsumit
carnes putridas in eis. Dosis eius est ab
aureo. j. vsq; ad. ij. Conseruatur autem p̃
annis tres.

Ca. ccxxiij.

Hermerocalles. Plateariꝰ. Herme
rocalles id est plãta vt bulbꝰ ema
ticus qui manducatur. fructus eiꝰ
est sicut narciscus. differens ab eo in flore
tantum. Byas. cap̃: hermerocalles: Her
merocalles aut cathaleptẽ velut bulbus
ematicus. Folia habet ⁊ hastam similem
lilio: in inicio cum inceperit apire flores
lilij ostendit tres vl' quatuor: sed postq̃m
floruerit viridem facit colorem bonũ. et
odoratum Radix eius in magnitudine si
milis est bulbo sed paulo maior.

Operationes.

A Bias. Hec si bibita fuerit hũorẽ sordi
dum matricis excludit. B Menstru
is imperat. Folia eius cataplasmatibus
adhibita ꝯbustionibus medicant̃.

Ca. cc xxiiij.

Herba palisis. Pla. Herba palisis siue herba sancti petri siue paralitica siue artetica q̄ om̄ia idez sunt Et est herba cui⁹ folia florē incipiunt tpe hiemis q̄ se extendūt in terra q̄i citrina vt alis fagus florē citrinū profert, calide est ⁊ sicce complexionis

Operationes.

Byas. Hec herba dolorib⁹ medet̄ mēbrorum: Fo. ei⁹ ⁊ flores hūida ⁊ non sicca qñ ponunt̄ sup̄ empetiginē ⁊ panuū expellit eos ⁊ r̄soluūt oēm sup̄fluitatē B Et ꝯuenit hñtib⁹ catarꝝ. ⁊ mitigat dolorem capitis ill' q̄ sunt fri: ꝯplexi. C Et oleum ei⁹ est iuuatiuū ī hieme: ⁊ si hñs ca. cōplexionē odoret nimiū de ip̄o cū ē viridis D Idē abē mesuay: Cōfert hūiditatib⁹ ⁊ fleg̃ti salso. ⁊ senib⁹ fri: ꝯplexiōis. Et cōfert dolorib⁹ iūcturaꝝ. E Remouet loquelā amissam ꝓpter apoplexiā vel palisim ī potu sumptū ei⁹ succ⁹ aureū. j. vel. ij.

Ca. cc xxv.

Herba grassula. Actor. Herba grassula est herba de qua inuenit̄ maior ⁊ minor: Et minor est vermicularis de qua habetur in ca. vermicularis inferius de v. Maior est herba habens folia tenera et pinguia in quorum sup̄ficie est borra.

Operationes.

A Ualet contra ignis arsuras. succus eius curat ramicem pueroꝝ: B Si accipiantur folia grassule ⁊ cime oliuarū et terantur subtiliter cum axungia porci r̄centi. ⁊ exprimatur per peciam. ⁊ buliat cum modico vīo albo quibus admisceatur mastix et olibanū. ⁊ postea vngat̄.

Ca.ccxxvj.

Herba fetida: et est herba subtilib⁹ foliis similis herbeque vocat̄ abrotanum. plena seminibus similātibus seminibus lumbricorū. Sapor eius vergit ad amaritudinem nociuam. grauis odoris. Et sapor eius est amarus cū aliquali salsedine. ⁊ stipticitate pauca: et ē calidior absinthio: ⁊ debilior abrotāo.

Operationes.

A Est mala stomacho. et claudit orificia venarum matricis sic ꝙ cathaplasmata supra ventrem calida B Cōstringit sanguinem exeuntem post partum. et tempore menstruandi.

Ca.ccxxvij.

Herundina siue harundina. Actor harundinem ponit ysidorus īter arbores. ⁊ hoc (vt videt̄) propter quasdam speciales. quaꝝ tāta crassitudo ⁊ magnitudo eē dr̄. vt ex illis naues ⁊ edificia fabricent̄: De ceteris āt dcm̄ est apd̄ Ysideꝝ inter herbas incultas et inter satiuas. Alexander in epistola ad Arestotilē post victoriam nostrā de Dario rege obtentam acceptis centūquinquaginta ducibus indoꝝ. qui breuitates itinerum nonouerint. cum pergeremus preter flumē apparuit. cuius ripam harundo pedum sexagenum vesciebat. pinoꝝ abietumq; vincens in crassitudine robora. eaq; indi vtuntur ad edificia. Aqua vero fluminis gustu elleboro amarior erat. quā nec homo bibere. nec pecus etiam sine tormēto poterat. Deinde vidimus homines nauiculis ꝑ flumen vehi rotundis ex harundine. qui nobis ostenderūt vbi dulcem aq̄ possemus inuenire.

Operationes.

A Pli. li. xvj. Harundines primatum tenent inter aquaticos frutices. frigidis gaudentes. Belli pacisq; expimentis necessarie sunt. atq; etiam in delicijs grate. Pis em̄ orientales populi bella cōficiūt dum spicula calamis addunt. B Nullus aūt sagittis aptior est calam⁹ q̄ in theno bononiēsi amne cui plurīa inest medulla pōdusq; volucre: Cōtra flatus q̄ puicax libra Qui ppe non eadē gr̄a belgicis. C Hec est creticis ꝯmenda tōnibus. quanq̄ p̄ferant̄ indi: q̄ꝝ alia q̄busdam videt̄ natura. qn̄ ⁊ hastaꝝ vicē p̄bēt additis cuspidibus. Harundo deniq; indica arboreā habet amplitudinē. qualis videt̄ in templis. Folia v̄o breuia: Nauigiorumq; vicem p̄stant (si credimus) intermodia singula. D Pli. li. xvij. Illa que nascit̄ in india ⁊ syria. odoꝝ vngentorumq; causa. Urinā mouet cū gramine vel apij semine decocta. mēstruaq; cit ad motu E Ydropisi prodest ac tussi etiam suffitu.

Ca. ccxxviij.

Iusquiamus. Ysidorus. Iusq̄amus est herba sic a grecis appellata. sed a latinis herba calidaris dr̄ eo q̄ caliculi eius in figura cantaroꝝ nascātur vt et mali punici. q̄ꝝ ora serata sunt. habentes intrinsecus semina papaueris similia. Hec herba ⁊ īsana vocatur eo q̄ vsus eius piculosus est. deniq; si bibatur vl' edatur insaniā facit vel somni imaginem turbidam. Syas. s̄m trāslationem nostram ca. de Iusquiamo: Iusq̄amus frutex est puus hastā hn̄s grossiorē ⁊ folia lata ⁊ oblōga diuisa nigra ⁊ aspa. iuxta cuius hastas sunt capita plēa semīe Sed iusquiami tria sunt genera: vnū purpureum florē hn̄s. ⁊ semē nigꝝ folliculos duros et spinosos. Alteꝝ v̄o flores mellinos hz ⁊ folliculos molles. semē obrufum sicut erisimon. Ambe vero iste maniā prestant ⁊ narcotice sunt ⁊ minus vsuales. Terciū v̄o genus est cuius vsus frequētat̄ folia habet pinguia ⁊ mollia. et chili. succi plena flores albos ⁊ semen albū ꝓferēs Nascit̄ in locis maritimis ⁊ ī ripis. semē vero vtile est albū q̄d minus si inuentum fuerit rufum fecundat̄. Nigrum vero inutile est. semen eius ⁊ folia exsiccant̄. hasta ip̄ius tunsa ⁊ expressa. Hic succus in sole siccandus est. quia vtilis est vsui post annum. semen eius siccum in calida missum tundit̄ ⁊ exp̄mit̄. est v̄o succus melior viridis q̄ siccus: Multi v̄o farine triticie succum eius admixtum factis trociscis reponunt. Galienus. viij. sim. far. ca. de Iusq̄amo s̄m translationem arabicā: Iusquiamus cuius semen nigrum est ⁊ signū sup̄ hoc q̄ sit semen nigrum: est q̄ flos ei⁹ vergit ad rubedinem. facit maniaz ⁊ subeth: Ille v̄o cuius semē subrufum est: ꝯgnoscit̄ in hoc q̄ flos eius est citrin⁹. ⁊ est ꝓpinqu⁹ p̄mo in v̄tute: ⁊ ꝓpter hoc oꝑtet q̄ caueat̄ ab his ambab⁹ spēbus ⁊ non vtat̄ q̄s eis quia nō est iuuamentū in eis sed occidūt Iusquiamus vero habens semen album ⁊ florem album. est cōueniens vsui medi

cine. ⁊ est in. iij. gradu fri. ⁊ sic. in. ij:

Operationes.

A Byas. Utilis est succus semini viri ī voluntario. Confectionibus colliriorum mixtus reuma viscidū ⁊ calidū cōpescit: B Dolorem auriū mitigat. Stericas causas medēdo ꝯpescit. mixt⁹ polente vl' vt cataplasma adhibit⁹ tūores podagricos spargit C Semē ei⁹ oīa similiter facē nouit. maxīe tussientib⁹ subuenit. et catarꝝ soluit. reuma oculoꝝ ⁊ dolorē compescit: oblō vno cū semīe micomis ⁊ mulsa mixt⁹ ⁊ bibit⁹ fluxui matricis et sanguinem reiciētib⁹ opitulat̄ D Semē ei⁹ solū podagricis auxiliū est vīo mixtū ⁊ cataplasmatib⁹ adhibitū. tūorē testiū ⁊ mā maꝝ soluet. E Multis aliis cataplasmatib⁹ necessario miscet̄: fo. ei⁹ maxīe cū polēta mixta. ⁊ in cataplasmatib⁹ adhibita dolorē tollūt cū vīo bibita ter aut q̄ter febres empialas ꝓhibet. F Cocta sicut ol⁹ ⁊ ꝯmesta statim maniā faciūt. Radix eius cocta in aceto dolorem dentium ori retenta mitigat:

Ca. ccxxix.

Iuniperus. Ysidorus. Iuniperus grece dcā est. siue quia ab amplo ī angustum finit. siue eo q̄ ꝯceptū ignem diu teneat. ita si prune ex eius cinere cooperte fuerint vsq; ad annū ꝑueniāt Piro enim grece id est ignis latine; Iuniperus autem alia parua est. alia magna: Plinius li. xij. Piperis granū cuius arbor in Ytalia nascitur Iuniperi baccis mire vim trahentibus adulteratur. Serapion li. aggre: cap̄. halbilhalach. i. iuniperus est vna ex specieb⁹ cipressi masculi Et omnes sunt quatuor species: ⁊ sunt iuniper⁹ ⁊ habel. i. sauina et zerbi ⁊ gara. i. iuniperus que nominat̄ arconas. Est ex ea alia magna. alia parua. ⁊ habet fructum quēdam cuius fructus est magnus sicut Nabach. ⁊ in littera habel dicit sicut zaror. ⁊ quedam cuius fructus est paruus sicut faba. nisi quia ip̄e est rotundus totus. Sal' vj: sim. far. ca. de iunipero. Virtus arboris huius est ca. ⁊ sic. in. iij. gradu: sed caliditas ip̄ius fructus est scd̄m. hoc sed siccitas eius est in principio tercij. Et idē Serapion. Sauina est illa que dr̄ brachos siue bracheos ⁊ non habet fructum. et nos de illa dicemus in ca. Sauina infra de s. Sed zerbin est illa que dr̄ padras. ⁊ habz fructum similem fructui cipressi. nisi q̄a ē minor eo satis: Et est ex zerbin parua spinosa. et fructum similem fructui iuniperi cuius magnitudo est sicut granū mirti. sz est rotundū. Et virtus zerbin est ca. ⁊ sic. in. iij. gradu. Sz gara est spēs ꝑua respcū zerbin Memoria ei⁹ vēiet in ca laur⁹ del.

Operationes.

A Archeutos siue Arconos: Iuniperus magna ⁊ parua: Ambe calefaciūt et subtiliāt. ⁊ ꝓuocant vrinam: Et quando fit fumigatō cum eis expellit venenosa reptilia. Et habet fructus. cuius quidaz reperitur in magnitudine auellane: ⁊ q̄daz in magnitudine fabe. nisi q̄r est rotūdus et habet odorem bonum. et est dulcis habens in se aliquantulum amaritudinis.

¶ Dyas. ca. de iunipero fm translatõnem grecã. Juniperus arbor alia est parua alia magna sz vtreqz acrioris sunt vtris atqz mictualis z insensibilis. ¶ Auer. qnto colliget. ca. de iunipero Juniperus q vocat abel ca. est z sic. in. iij. gdu ¶ Paulus ca. de venice Summi ipsius arboris est vernix: ¶ Item dyas. prunis imposite fumigio. serpẽtes fugãt fructus ei⁹ iocũdus est. z odoris summi si inore detinet. z eustomachus est. z coraci valis ẽ. tussim sedat. ¶ Ventrẽ z iflationes sedat. tortõib⁹ bibita subuẽit: ¶ Cõtra venẽa pstat auxiliũ. diureticũ ẽ illi ad intoriũ: Spasmatib⁹ z reumatib⁹ pdest: ¶ Offocatõ es sterical tollit Appellat autẽ a grecis archiotides. succ⁹ ei⁹ medet vipa vexatis ¶ Succ⁹ ei⁹ exust⁹. atz cia q illinit lepra despuit: Climatio aũt ligni ei⁹ potui dã iterficit. Lacrim⁹ ei⁹ potui dat tussim ventrẽ atqz potidas sanat ¶ Auer. abel puõt vrinã z mẽstrua pl⁹ oi alia re donec facit mingẽ sanguinẽ. Et facit abortiuz et extrahit fetũ mortuũ: Pro ista specie lege Sauinã infra de s.

Ca. cc xxx.

Jiube. Auicenna li. ij. ca. iuiube. meliores sunt maiores eaz frigide sunt in pmo eẽles in siccitate z humiditate: z sunt declinãtes paz ad hũiditatem: Et nutrimentũ eaz z digestio sunt difficilia: Et fmo qdez in eis bon⁹ est ille quẽ dixit Gal. Nõ repi iuiubas in cõseruanda sanitate z remouẽda egritudie aliquid opantes. sed reperi eas difficilis digestionis z pauci nutrimenti

Operationes.

¶ Aui. Cõfert acuitati sanguis calidi z extimo q illud est pter ea q ingssant sanguinẽ z viscosum facit ipm: ¶ Et illoz extimatõ qui putant q ipe clarificẽt sanguinem et lauent eũ. est extimatio corrupta ad quam ego non declino. ¶ Idem Conferũt pectori z pulmoni. Sũt male stomacho difficilis digestionis Extimant quidam q conferunt dolori renũ z vesice.

Ca.cc xxxj.

Iuncus: Sera.li. aggre.cap̄. Bis aucto.dyas: Bis.i.iuncus Est herba cuius due sunt spēs. Una ip̄aꝝ habet acutas summitates. ⁊ ista etiā species similiter diuiditur ī duas. quia ex ea est que non habet fructum: ⁊ alia est q̄ habet fructum nigrum ⁊ rotundum: ⁊ cāna huius speciei est grossior quam canna alterius. Et est tercia species que habz cannam grossiorem adhuc ⁊ magis cānosaz: quam supradicte due species: ⁊ huius speciei fructus qui est in summitatatib⁹ eius est similis fructui iunci sup̄dictaꝝ spēꝝ.

Operationes.

A Idem aucto. Sal. Hui⁹ herbe sunt due species: Una earum est subtilior ⁊ durior Et alia grossior ⁊ melior: B Fructus huius secunde speciei facit dormire. sed species prima est similiter duaꝝ specierum. Una quarum non facit fructū ⁊ non est in ea iuuamentum aliquod ī medicina. ⁊ alia facit fructum: ⁊ facit somnū nisi quia est debilior q̄ prima. ⁊ ista fpecies facit sodam. C Et substātia istaꝝ duarum specierum est cōposita ex terrea pauca frigida pauce frigiditatis. Et substantia aquosa calida pauce caliditatis. Et desiccat ⁊ infrigidat. ⁊ est narcotica. D Et due species quando assantur in igne. ⁊ sumuntur in potu stringūt ventrē. ⁊ abscindunt sup̄fluitatem menstruorum ⁊ desiccant quod descendit ex humorib⁹ ad partes inferiores.

Ca.cc xxxij.

Iudaica. Byascorides. ca. hierobid est Iudaica. Et est herba porrecta virgultis vltra cubitū geniclosis cum folijs per interualla distantibus tanquaz quercus incisis ⁊ subalbidis. Uires habet acres ⁊ mictuales.

Operationes.

A Byas. Facit ad capitis ⁊ epatis dolorem. Et ad serpentis morsum: ⁊ aranearum. ⁊ rabidi canis: Calculos expellit B Ydropicos sanat vulnera recentia super posita curat. facit ⁊ ad eos qui induratas venas hn̄t. C Et cibum reijciunt propter parotidas strumas collo ligatur. D Ycterico sanat. ʒ.j. ex succo foliorum ⁊ nardi. ʒ.iiij. ⁊ paululum mirre ex aqua sciatis: iij. potui data. radicē huius qui secū habuerit a s̄pente tutus erit.

Ca. cc xxxiij.

Incensaria. Byascorides. Incensaria herba est facta sicut arnoglossa: sed aspera ⁊ super terram spansa: cuius odor est sicut odor thuris habēs in costis aliqualem pilositatem et albedinem sicut enula. Et folia habent formam aliqualiter cordis nascentia.

Operationes.

A Byascorides. Desiccat humiditatē pectoris. ⁊ confortat neruos. B Et valet ad corizam.

Ca. cc xxxiiij.

Indicus: Sera. li. aggre. cap̄. Nilech. auct: dyas: Est de ipso domesticus ⁊ siluestris. Et domesticus ē ille q̄ tinctores vtunt̄. Cuius foliū est simile folio plantaginis. nisi quia est magis viscosum ⁊ fortioris nigredinis. ⁊ habet stipitem lōgitudinis brachij vnius Sed agrestis assimilat̄ domestico nisi quia folium eius est magis simile folio lactuce. ⁊ habet ramulos longos plures graciles cū multis ramusculis. quoꝝ color tendit ad rubedinē. et in summitatibus ramorū sunt vaginole multe similes linguis. Et ē in eis semen. ⁊ habz florem paruū subtilē Et idem auct. Gal. Domesticus est ille q̄ vtunt̄ tinctores. sapor eiꝰ ē amarꝰ. stipticꝰ ⁊ v̄tus eiꝰ ē q̄ desiccat fortiter sine acumīe Et idē auct. Aloesme. Est arbustū puluerulentum eleuat̄q; cū stipite suo longitudine vniꝰ brachij. ⁊ hz germīa ramoꝝ: In summitate sua est flos sicut flos coriādri ⁊ siccatur ⁊ teritur. ⁊ ponitur cum alcāna

Dicūt quidam q̄d adhlem. i. indicus est arbor nilet chatis. ⁊ nesme sunt idem. Et idem auct. Ysaac benaram alcat ⁊ nesme sunt idem. Et est halhac: ⁊ est planta hn̄s foliū longum plus q̄ foliū salicis: Et assimilatur folio faseoli coloris q̄si aurei sed maius est: ⁊ est ca: ⁊ sic. ⁊ stipticum.

Operationes.

A Sera. auct. Gal. Virtus Indici incarnat ⁊ r̄soluit ⁊ ꝯglutinat vlcera q̄ sunt in corp̄ibus duris. etiā si fuerint in capitibus musculoꝝ. ⁊ abscindit fluxū sanguīs ⁊ dissoluit ⁊ minuit ap̄ata mollia: ⁊ ꝯfert vlceribus putridis: ⁊ corrosiuis. B Idem aucto. dyas. Emplastꝝ cū folijs eiꝰ ꝯfert apostematibus ⁊ vlceribus. Nam ī principio ip̄oꝝ ꝯglutinat ea sua caliditate. ⁊ abscindit fluxū sanguinis C Et curat formicam ⁊ herisipilā: Et agrestis fortioris est virtutis. ⁊ confert spleneticis qn̄ bibit̄. et fit emplastrum cū eo. et iuuat plus q̄ primus.

Ca. ccxxxv.

Isopus. Platearius. Isopus ē ca. ⁊ sicca in tercio gradu. Virtutem habet s̄m folia et flores. non scdm radicem. In estate cum flores producit: colligitur. In vmbroso et non fumoso loco suspenditur ⁊ desiccat̄. In medicinis abiectis stipitibus flores ⁊ folia ponunt̄ ꝑ annum seruat̄. Virtutem habet diureticam: dissoluendi. attrahendi: ꝯsumēdi:

Operationes.

A Isidorus. Isopus est herba purgādis pulmonibus apta. Unde in veteri testamento asp̄gebant̄ cū fasciculis isopi q̄ agni sanguine volebant mundari Nascitur in petris herens saxo radicibus B Papias: Isopus est herba humilis calefacit ⁊ flegma deducit. eius radicibus nihil fortius. ⁊ penetrabilius inter saxa. C Plate. Contra tussim frigidam valz vinū decoctionis eius et ficuū siccaꝝ. ad idem valet electuariū q̄d fit ex ea scz ex isopo D Auicenna Isopus alia est mōtana. alia ortiua calida ⁊ sicca in tercō. et est subtilis sicut origanū Potus eius calorem bonum facit. ⁊ eius gūmera vestigia in facie abstergit. Cū vino bibita ī soluit ap̄ata dura E Confert pectori ⁊ pulmoni. pacientibus dissurriā ⁊ tussi antiq̄ Soluēdo āt educit flegma. ⁊ ascarides ⁊ vermes. F Valet etiaz spleni ⁊ ydropisi: decoctō eius cum aceto ⁊ oximelle sedat dolorem dentis. Et vapor decoctōis cum ficis confert sonitui auris Ex ip̄a etiam cocta fit emplastrum: tarfati ⁊ sanguini mortuo sub palpebra: G Constātinus. Isopus ca. est et sic. in. iij gradu: Succus eius cum ficubus coctus ⁊ melle ⁊ ruta bibitus apostemata pulmonis anhelitus ⁊ duricies Tussim ⁊ catarrum ad gulam de capite descendentem curat. lūbricos occidit. Apozima cum melle grossos gumores dissoluit H Idem Si cum ficubus siccis vtatur ventrem humectat. ⁊ cutem clarificat. Cum aceto cocta si os tantum abluatur ex ea dolorē dentiū

amputat auribus inde fumigatis dolorē et sonitum placat. J ¶ Rasis Ysopus vt origanum valet. Pectus ⁊ pulmonem purgat. Asmati quoq; et tussi antique cōfert. Flegma ⁊ vermes e corpe educit: K ¶ Plinius li: xxvj. Ysopi quīq; rami cū duobus rute ac vicis tribus decocte tora cem purgant. L ¶ Iterum Ysopi fasciculus cū q̄drante mell' ad tussim decoq̄t.

¶ Ca. ccxxxvj.

Ysopum humidū. Dias. ca. de ysopo humido s̄m translationē nr̄az. Ysopi cerotū est quasi sordes. ⁊ succus lanarum succidaꝝ q̄ hoc modo colligit̄. Lane succide et sordidissime mox detunsi mittunt̄ in vas aquā calidam hn̄s ⁊ sic accendit̄ ignis vt aliquid ferueat deinde refrigeratur et quod sup̄ natauerit in modū pinguedinis abradit̄ manu ⁊ vas stāneum abstergitur. ⁊ sic ip̄m vas r̄plet̄ pluuiali aqua ⁊ coopertum tenui lintheo ad solem biduo ponitur: et sic tercio die aqua delimpidatur ⁊ reponit̄. Adulteratur cum pinguedine ⁊ cera: sed intelligit̄ q̄ sincerꝝ odorem lano succide seruat. Serapion li. aggre. cap̄. Cenfaraffab. Et est pinguedo que est in lana. que fit in hunc modum. Accipe lanam succidam vl' mollem. ⁊ laua eam cum aqua calida ⁊ in sole calido. ⁊ exprime totum quod in ea est ex sorde ⁊ pone sordiciem illā in vase habente orificium latum et proijce sup̄ eam aq̄ infundās ab alto cum impetu vt spumaz faciat: Deinde agita agitatione forti vt multam faciat spumam sup̄ quam asp̄ge aquam marinā cū impetu donec spuma sedetur om̄ino ⁊ tunc tolle pinguedinem sup̄ natantem. ⁊ pone in vase terreo. deinde proice in vase iterꝝ aquam aliam ⁊ agita sicut fecisti primo. ⁊ proijce sup̄ spumā eius aquā marinam. ⁊ dimitte sedari spumam et collige eam. Et facias hoc quociens spumam videris. deinde accipe pinguedinem quam aggregasti ⁊ malaxa eā cum manibus. Et si aliquaz in eis inueni as sordem extrahe ip̄am aquam agitādo Et facias hoc tociens donec videas ip̄az albam ⁊ puram pinguedinem sine admixtione alicuius rei. ⁊ cum hoc feceris pōe in vase terreo ⁊ serua.

¶ Operationes.

A ¶ Sera: Melior ex ysopo humido est illud quod est molle quando tangit̄ sine asperitate habens odorem lane succidi. Et quando dissoluitur non apparet ibi aliqua grossicies sicut in adulterata. Et virtus huius est calefactiua. mollificatiua vlcerum induratoꝝ. ⁊ proprie vlcerū matricis quando miscetur cum melle et butiro. B ¶ Et quando fit suppositorium cum eo prouocat menstrua ⁊ expellit fetū ⁊ secundinam. Et quando miscetur cum sepo anatis confert vlceribus ani et vlceribus virge ⁊ testiculorum ⁊ existentibus circa loca illa. C ¶ Et confert pruritui lacrimalium oculi et grossicici palpebrarum: Et ponitur in vase nouo sup̄ leuem

ignem. ⁊ dimittitur donec veniatur pinguedo eius ⁊ fiat cinis ⁊ est cōueniens cinis in collirijs ⁊ medicinis oculoꝝ. ¶ Et confert morsibus venenosis et fluxui ventris antiq̄ et vlceribus intestinorum. ¶ Et abscindit fluxū menstruoꝝ. et dissolvit sanguinem ꝓgelatū in stomacho. ⁊ qñ sumit in potu mundificat vlcera pectoris ⁊ pulmōis. ¶ Et qñ miscetur cum butiro ⁊ fit nascale cū eo post mundificationē matricis. ⁊ ꝓhibet impꝓgnationem. ¶ Et qñ datur in potu mulieribus post partum facit eas adhibere ad impregnationem.

Ca. ccxxxvij.

Rabe: platearius. Karabe est gūmi arboris vt gemma vnde ānuli fiūt Unde electrum succinū karabe sub eodē ponuntur. qz electꝝ ē karabe. ⁊ succinū est karabe. Ūñ habemus in alexandro ca. de dissinteria trociscis dyalectrum. Item Seruius sup bucolicon Virgilij in egloga pastoris dicit q̄ electrum est post succinū. Item cassius felix tractatu de trociscis dicit Trociscos de succino et est electrum et describit trociscos de karabe. Est ā gummi arboris dicte a dyasagiros. ⁊ est species populi arboris. vt patet in illo cap̄. agiros. verum aliud facit caplīn de populo diuese speciei ab illo. Auicenna li. ij. de eo duo facit capla. Unū de hauro cui cōsonat caplīn de poplo arbore. Aliud de hauro romanum cui consonat cap̄. de agiros: q̄d etiam exponit dyas. q̄ est populus arbor Auicenna dicit q̄ est achirosa. volens dicere agiros. sed in arabico est achiros cuius gummi vt dicit auicenna est karabe. Et dias. dicit q̄ ex hac arbore succinū nascitur fm quosdam. et in rhodanum distillat. ⁊ ipm est electr. vt oñsum est sup Huc ergo videnť esse species huius arboris. Una ca. complexionis: Alia fri. sicut per vtrunq; textū colligiť. Auicenna li. de viribus cordis karabe. ca: est in primo sic. i secundo. aliqui volunt q̄ sit fri. Paul' de karabe. Karabe est gūmi arboris haurrōni. ⁊ calefacit caliditate temꝑata cū pauca frigiditate. Bulcasim eben abenzarin li. qui dicitur seruitor karabe sic assať ⁊ comburitur. Oportet q̄ frāgas karabe in fracturis parvis: ⁊ assa vna vice vt' duabus et sema. Sed combustio eius est in hunc modum. Accipe ollam victilem. et pone karabe in ea ⁊ claude os eius cum luto. et pone in igne vna nocte. deinde q̄ trahe ⁊ vtere ⁊ tere.

Operationes.

¶ Auicenna: Habet proprietatem cōfortandi cor. ⁊ letificādi. ⁊ repellendi cardiacam. ⁊ fortificandi spiritus. ¶ Serapion Karabe sumitur in potu ⁊ prohibet cursum humiditatū ad stomachū. ⁊ abstringit ventrem ⁊ stomachum. ⁊ cōfortat eum. ⁊ abscindit fluxum sanguinis Et quando cortex huius arboris incidit

minutim: ⁊ seminatur in letamine. oriunt̄ ibi toto anno fungi ad comedendū: ¶ C Pau. Karabe est gūmi arboris haur rōni q̄d qn̄ bibit̄ retinet fluxū ventris ⁊ stōi. et sanguinē vñcunq; fluit. Et putāt q̄daz q̄ sit sandaraca. ⁊ dicūt q̄ karabe. sodoma hui⁹ est gūmi: ⁊ est gūmi funeris: eo q̄ latini ponebāt ip̄m sup̄ corp̄a defunctoꝝ.

A ¶ Et idē auct. Albugerig. Caliditas eius ēt p̄ata cū pauca frigiditate ⁊ hz ꝓpe tatem r̄tinēdi sanguīez. ⁊ ꝓpe in tenasmōe Et confert cardiace. ⁊ stringit ventrem.

E ¶ Et idem auct. begde. karabe ca. est ⁊ retinet sanguinē vñcunq; fluentē. / F Et idē auct. Alcauzi. Suspenditur super apostemata ⁊ confert. ⁊ est fri. Et confert cardiace. ⁊ sputo sanguinis ⁊ fluxui eius a naribus: G ¶ Alias virtutes inueni es in tractatu de lapidibus preciosis in capitulo Gagates.

¶ Ca. ccxxxviij.

Kalendula. Plinius ca. kalendula. est herba cuius stipes plurimos hz ramos: folia eius sunt simila folijs conizi maioris sed angustiora ⁊ pinguiora cum aliquali viscositate ⁊ odore graui vel vt coniza. flos eius aurosus similis est aurigali vel butalmos. semīa eius q̄ plurima ordinatim posita in capl'o quodam habentia formam corniculoꝝ. ⁊ ip̄a semina sunt pilosa aliqualiter. Est calide ⁊ sicce complexionis.

¶ Operationes.

A ¶ Virtutem habet stringendi. confortandi. ⁊ desiccandi B ¶ Contra dolorem dentiū puluis eius si inuoluat̄ in bōbice ⁊ dentibus applicetur: statim dolor cessat. similiter naribus intromissa vermē qui est in dente occidit. C ¶ Cōtra rosulas pedū valz fomentū ex ea factum.

Ca.cc xxxix.

Kubebe. Pli.ca. de kubeb. Ex eis sunt domestice ⁊ siluestres. Sunt em̄ fructus cuiusdā arboris in partibus Indie nascentes. Et sunt trium generum. Sūt em̄ siluestres. que sunt minores. ⁊ sunt saporis acuti sicut piper. ⁊ sunt graues intus plene breuis stipitis. Sunt etiam alijs su͞pioribus siluestres maiores ponderose. similiter et plene amari saporis su͞pioribus meliores. Sūt alie que sūt domestice om̄ibus p̄dictis laudabl'iores Interius inanes leuis pōderis longi stipitis modice amaritudinis In summitate habentes planiciem aliquam ⁊ vbi cōiungitur stipiti concauitas est quedaȝ cū masticatur. fumositas quedam euaporabilis ad cerebꝝ ascendit. Cū simpliciter ponitur ista intelligit̄. Virtus est in folijs ⁊ in semine eius. ca. et sic. tp̄are. Sera. li. aggre. ca. kubebe. Kubebe est planta habens folia mirte domestice. nisi quia sunt latiora eis. ⁊ summitates eoꝝ sunt acute. sicut summitates lancee. Et habet fructū rotundum aliq̄ntulum dep̄ssum ⁊ latum Inter folia eius repertum. qui quādo maturatur vergit ad rubedinem inter ip̄m ⁊ granum triangulum. ⁊ habet ramulos similes ramis plante dicte laros egredientes ab vna radice sicut agrestis. difficile frangibilis. longus circiter brachiū vnū plenus folijs. ⁊ fructus eius ponticus declinans ad amaritudineȝ. ⁊ color eius declinat ad rubedinem. Et idem postq̄ cōgregaui inter s̄monem dyas. ⁊ gal'. super om̄em herbā inueni q̄ gal'. non memorauit mirtum agrestem. Et dyas. nō memorauit kubebas. Et vidi q̄ descriptio gal'. su͞p kubebas est descriptio dyascoridis su͞p mirtum agrestem.

Operationes.

A Sera Semen eius bibitū. vrinā prouocat. mēstruis im͞pat. calcl'os vesice frāgit B Ictericis ⁊ cephilargicis medicat̄. Radix eius cū viridis est a multis ꝓsparago ꝯmedit̄ q̄ amara ē ⁊ diuretica C Et idem auct. Gal'. Est medicina similis fu. ī sapore suo ⁊ v̄tute. nisi quia est subtilior. multū ideo fit a p̄itiua opilationum. que sunt in corp̄e toto D Et ꝓuocat vrinā: ⁊ mūdificat r̄nes a lapide q̄ generat̄ in eis: Et est bona gutture. ⁊ strīgit ventrem. E Paulus ca. de kubeba. Kubeba valet contra frigidū reuma ⁊ ꝯfortat cerebꝝ. ⁊ curat apoplexiam.

Ca.cc xl.

Lactuca. Ysidor⁹. Lactuca dicit̄ eo q̄ habundantiam lactis exuberet. seu q̄ lacte nutrientes feminas implet. Hec et in viris veneris vsum coercȝ Platearius. Lactuca cibariorum vsui competit: semen eius medicine. quod frigidius est ip̄a herba. Iudicantur autem ab autoribus om̄ herbarum temperatissima: Palladius. li. ij. mēse Januario lactuca serenda est vl' decem

bri. vt plãta eius februario transferatur. Item februario serit̃ vt possit Aprili mẽ se transferre. Sed certum est eum toto anno bene seri si locus sit letus. stercoratus. irriguus. anteq̃ pangat̃ radices eius ĩse cemus equaliter. ⁊ liquido fimo linamus Vel que iam pacte sunt nudate letamẽ accipiant. Amãt solum sub actum. pingue. humidum: stercoratũ. Auicenna in cap̃. lactuca: Et sunt eius tres species Vna est que vocatur lactuca agrestis. q̃ greci sarallium vocant. Cuius tyrsus in modũ secundi est. Et est spẽs scariole sicut apparet ibidem. Alia spẽs dr̃ lactuca azini. quam si vis scire lege capi. xxxij. Ancusa sup̃ de a. Et alia spẽs q̃ dr̃ lactuca dõestica q̃ omnibus est nota. de qua hic loq̃mur. Galienus. vj. sim. far. cap̃: de lactuca s̃m trãslationem grecam. Lactuce domestice Virtus est que ĩfrigidat ⁊ humectat sicut aq̃ non extranee: sed sicut aqua stagnoꝝ vel lacunarum. vel fontanaꝝ: Et ipa est q̃ generat sanguinem bonũ. Lactuca agrestis est similis domestice nisi quia stipitem hz maiorem: et folia eius sunt albiora folijs eius ⁊ subtiliora ⁊ asperiora. Et sapor ei⁹ est amarus. ⁊ est in virtute sua similis papaueri nigro.

Operationes.

A Sera. li. aggre. cap̃. Pakas. i. lactuca. Virtus lactuce domestice est q̃ ꝯuenit apostematibus calidis. ⁊ herisiple. Et semen eius quando bibitur abscindit distillationem humiditatis spermatis Et conuenit pollutioni que fit in somnis B Et idem aucto: Galieni in li. de cibis Lactuca generat sanguinem bonum in fine bonitatis. Et ego quidem comedebam lactucas quando eram iuuenis quia ĩ stomacho meo generabatur colera. et sic infrigidabam ip̃m. ⁊ nũc etiam postquam senui comedo eas elixas: Ideo quia non reperio aliquã herbam cum qua possum curare vigilias sicut cum ipsa Humor vero qui generatur ex ea est frigidus ⁊ humidus. Et neq; ex ea accidit nocumentum sicut ex alijs oleribus et non stringit ventrem nec laxat. quia non habet stipticitatem nec salsedinem neq; acuitatem. C Idem quoq; auctoritate Dyas. Lactuca domestica est bona stomacho ⁊ ĩfrigidat ventrem. ⁊ facit dormire. ⁊ prouocat lac. Et quando ipa decoquitur est magis iuuatiua. ⁊ quando comeditur sic euellitur sine ablutione conuenit illis qui conqueruntur de stomacho suo. D Et assiduus vsus cõmestionis earũ obtenebrat visum: Et quãdo fit emplastrum cum ea conuenit apostematibus calidis. ⁊ herisipile dummodo non sit vehementis inflãmationis. E Sed semen eius bibit̃ ⁊ valet contra fluxum ventris ⁊ extinguit libidinem ⁊ pollutionem seminis in somnis: Sed quando lactuca emiserit stipitem suum tunc efficit̃ virtus succi ⁊ lactis ipsius similis v̄tuti lactuce agrestis ⁊ papaueris nigri. F Et idem auctoritate Ruffi. Lactuca quidem curat egritudines que fiunt ab ebrietate quando sumit̃ sed ipa nocet intestinis. ⁊ lenit ventrem: ⁊ abscindit libidinem: ⁊ facit dormire G Item qñ coquit̃ cum oleo zizamĩo ⁊ cõmeditur expellit ycteritiam Et est medicina bona opilationibus narium et corize quando comeditur in ieiunio cocta cum oleo: sinapiũ ⁊ lac lactuce domestice cum emittit stipitem. Abstergit vulnera que fiunt in tunica cornea Lac vero lactuce agrestis positum in fronte inducit somnum. H Et quando fit collirium cũ eo lacte iuuencule conuenit vlceri cornee ⁊ placat dolorem capitis. ⁊ prouocat mẽstrua. ⁊ curat morsum rutele ⁊ scorpionis I Galienus Calidis flegmonibus cõgruit. necnon paruis herisipilationibus non tamen potẽs est maioribus sufficere. Est autem ex cibis sedantibus sitim: Semen vero bibitum contra gomorream. i. effusionem spermatis cohibet Vñ ⁊ somniantibus datur sicut etiam semen agrestis lactuci liquorem citius coligit caliginem. necnon insuper vstionibus apta est subiuncta cum lacte femineo. K Et

idem.ij.li.de cibis:ca.de lactuca fm tran
slationem grecā. Nosse āt oportet ex om
nibus olerib⁹ paucissimū ⁊ chachocimū
sanguinem generantibus ex lactuca non
multū q̄dem neq; cacocemū.nō tñ euchi
mum ꝑfecte sanguinē generari.comedūt
aūt ip̄am vt ad multū q̄dem crudā qñ āt
extiterit circa ꝓductionē seminis estatis
tp̄e preelixatā in aqua dulci offerūt cum
oleo ⁊ garo ⁊ aceto.aut cū aliquo salsamē
torum. Et maxime quecūq; eoꝝ q̄ cum ca
seo prepant̄: L Utunt̄ āt ip̄a ⁊ añq̄
in stipitem impetuauerit ꝑ aq̄ elixantes
sicut ⁊ ego nūc incepi ex quo dēte habeo
prauos sciens em̄ aliq̄s amicoꝝ in consue
tudine q̄dem mihi ex multo tp̄e olus hoc
laborosam āt nunc hñs masticationez in
duxit decoctionē. M Utebar aūt la
ctucis in iuuentute quidem calefaciente
mihi cōtinue superiori ventre infrigida
tionis gratia. N Auicenna.li.ij.ca
pittulo.de Lactuca. Ex ea est domestica
⁊ siluestris. ⁊ illa que est siluestris est simi
lis in virtute papaueris nigri. O
Et idem auctoritate Galieni. Non est in
frigiditate eius que domestica vel ortula
na est applicatio ad vltimū.

Ca.ccxlj.

Lacca Pla. Lacca est gummi arbo
ris q̄d defert̄ a ꝑtibus vltra mari
nis.quo tinguntur pāni colore ru
beo. Habet virtutem extenuatoriam: Et
est calide ⁊ sicce complexionis in tercio g̃
du. Serapion libro aggregatoris capl̄o
Aec: auctoritate dyascoridis. Aec est gū
ma arboris que nascitur ī terris arabum.
⁊ est in ea simile mirre ⁊ storaci. Et habet
virtutem extenuandi: Et idem auct. Ga
lieni. Lacca est gummi arboris que nasci
tur in arabia.que est similis mirre habēs
odorem bonum.⁊ administratur in fumi
gijs.⁊ tingitur ex ea panni rubei coloris.
⁊ dr̄ tinctura illa karmes. ⁊ defert̄ simili
ter de Armenia.⁊ est ca: ⁊ sic: ꝯplexionis.
in.iij.gradu. Et idem aucto. Gal'. in tran
slatione albatarich Lacca est gumma ar
boris.que nascit̄ in Arabia.et est similis
mirre hñs odorem bonū. Et idem aucto:
Rasis. Lacca cadit ex celo.sup̄ ramos ar

boris gubera.i.mespili.in partibus siref in Insulis maris.⁊ est ca.⁊ sic.ꝯplexiōis. Auicenna li.ij.ca.de lacca: Lacca dixerūt quidā de q̄bus est dcm̄ Paulus est gūma herbe similis mirre boni odoris: Et oportet q̄ administratur cum cautela: Alij v̄o errauerunt ⁊ dixerunt q̄ est karabe. Verū lacca in plerisq̄ est virtutis karabe.et est extenuatiua v̄tute vehementi.

Operationes.

A Bias: Lacca cōfert asmati.si puluis eius cum ouo sumatur ieiuno stomacho. Et confert spleneticis in syrupo si ponat̄ ⁊ ꝓuocat menstrua:⁊ cōfortat visum ſm omnem modū administrationis eius Et confortat stomachum:et aperit opilationem stomachi ⁊ epatis. Et curat yctericiam ex opilatione B Serap̄. Lacca habet virtutem extenuandi pingues:⁊ bibunt de ea splenetici ⁊ asmatici ⁊ confert Et quando bibit̄ cum mellicrato ꝓuocat menstrua. ⁊ abstergit maculas que fiunt in oculis abstersiōe veloci. C Et curat debilitatem visus quando misceat̄ cū vino ⁊ fit inde collirium.⁊ est bona dolori dentium.et aperit opilatōnes:⁊ fortificat viscera.⁊ tinguntur inde panni coloris rubei. D Et aperit opilationem stomachi.⁊ confortat eum.⁊ confert yctericie: Et modus ablutionis eius est.q̄ accipitur gummi eius ⁊ teritur.⁊ ꝓijcit̄ sup ea aqua ca.in qua bulierint aristologia ⁊ squinantū:⁊ mouet̄ cum pistello.⁊ dimittitur residere.et eijcitur aqua:deinde desiccatur in vmbra.⁊ reponitur in vase vitreo:⁊ si non clarificatur prima vice.facias secūdo: E Auicenna. Lacca confert tremori cordis:⁊ confert epati:⁊ confortat stomachū:⁊ ꝯfert yctericie.et ydropisi.⁊ doloribus epatis

Ca.ccxlij.

Larix. Ysidorus. Larix a castello liricino dicta est ex qua tabule tegulis affixe flāmam repellūt nec ex se carbones exuste efficiūt. Pli:li.xvj. Larix est arbor ex siluestri genere.cui folia non decidunt.sicut nec abieti: Nulloq̄ flore exhilarat̄.ꝓtinus em̄ e flore fructꝰ gignit̄ Montes amat sicut ⁊ cedrus:⁊ est q̄ntum genus eaꝝ q̄ picem ferunt cui situs idem ⁊ facies.vt abieti: Huius materia lōge p̄stantior incorrupta.vis humore ꝯtumax rubeꝰ p̄terea ⁊ odore acrior. Huic quoq̄ plusculum erumpit liquoris.mellio colore atq̄ lentiore nunq̄ durescentis: Sextū vero genus est teda:laricisq̄ morbus est. vt teda fiat. Om̄ia vero huius genera q̄ picem ferunt.accensa fuligine inmodica repente carbonem cum eruptionis crepitu expuunt. eiaculanturq̄ lōge. excepta larice.que nec ardet.nec facit carbones: nec alio mō ignis vi ꝯsumit̄. q̄ lapides.

Omnia quoq; illa perpetuo virent Larice sunt oim̄ arboꝝ altissime atq; rectissime

Operationes.

A Plin̄. in li. vt sup̄. Signit ⁊ larix cauchrin sicut ⁊ abies. videlicꝫ pillulā in medicina vim vrendi bn̄tem q̄ ꝯtinet nucleū pineis similem. B Idem in li. xvij. Serunt aūt semine nec vnq̄ degenerant larix ac cypressus ac palme C Palladius li. xij. Larix ad materiā est vtilissima ex qua tabulas sustigas tegulis in fronte. ⁊ extremitate tectorum. contulisti p̄sidiū contra incendia. Nec em̄ flāmas recipiunt aut carbones creare possunt.

Ca. cc xliij.

Lappacium maior. Dyas. ca. de lapatio. ponit. quatuor eius genera dicens. Lappacij quatuor sunt genera vel species. Unū quod mādncatur ⁊ est illud quod vocat̄ insipidum. Alteꝝ quod dr̄ oxilappaciū ⁊ acetosum lapaciū ⁊ illa est herba que vocat̄ acetosa q̄ ī locis humidis nascit̄. ⁊ in summitate eius sunt folia acuta et dura. verum melius est q̄d in ortis nascit̄ Est alid genus lappacij qd̄ est agreste. et bonū minus. simili plātagini sup̄ terram spansum ⁊ indebile. Est aliud genus quod multi zadam dicunt. Folia similia lappacio agresti hn̄s. ⁊ virgam minorem. semen ei est acutum et rusum siue subnigrum ⁊ triangulatū ⁊ viscidum. super virgam habēs semen. Gal. vj. sim. far. ca. de lappatio. Lappaciū dyaforetice moderate virtutis. Acutum v̄o lappaciū mixte simul vero cum diaforetica ⁊ repercussiua p̄ticipat quadam qualitate. Semen vero eius habet quid stipticum manifeste ⁊ dissinterias ⁊ diarias sanet ⁊ maxime id quod est acutum lappatiū. Eq̄nū autem lappacium in nemoribus quidem generatur vt plurimum autem est eiusdē quidē cū predictis debilioris v̄o virtutis

Operationes.

A Dyas. Virtus lappacij vna est que ventrem mollit crudum ⁊ tunsum ⁊ cataplasmatibus adhibitū cū oleo rosaꝝ duricies spargit. B Valet etiā cōtra scabiem. empetiginem ⁊ serpiginē si accipiatur succus eius ⁊ oleū nucis. ⁊ pix liq̄da ⁊ simul buliant. ⁊ colet̄ et colature addat̄ puluis tartari. ⁊ sulphuris et fiat vngentum ad apostemata maturandū. Lappacium acutum tritum. ⁊ in oleo decoctum ⁊ cum axungia sup̄ponat̄. C Cōtra splenis duriciem succus lappacij acuti cū storace liquida ⁊ armoniaco ⁊ aceto conficiatur. ⁊ dimittat̄ tribus diebus postea fiat decoctio ⁊ colet̄. ⁊ colature addatur cera ⁊ oleum ⁊ fiat vngentū. D Aq̄ vel vinum decoctionis eius soluit opilationem splenis vel epatis. Contra scrofulas nouellas fiat emplastrum ex lappatio acuto ⁊ axnugia simul contritis. E Crispelle facte ex lappacio acuto valent asmaticis ex frigida causa.

Ca. cc xliiij.

Lappaciũ minor siue rotundũ: Platearius. Lappaciũ rotundũ dr̃ eo q̃ ad rotundita tẽ tendit; ⁊ minora sup̃dicte. Ca. est ⁊ sic. in. iij. gradu. Paul⁹ cap̃. de lappacio ex ea est maior ⁊ minor. maior vocat̃ bardanus ⁊ est masculus carens semine. minor vocat̃ bardana. et est semina faciens lappas ⁊ semina adherentia pãnis aliq̃ vocãt eam lappã inuersam

Operationes.

A Dias. Radix eius cathaplasmata leprosis medicat̃. Eius elixatura fomento adhibita. ⁊ in balneis fricata. pruriginez corporis tollit. dolorem aurium mitigat. B In vĩo elixa dolorem dentium gargarismo compescit. ⁊ cataplasmata scrofas spargit. Et oim̃ v̄tus est vna cũ p̃dcã.

Ca. cc xlv.

Lapago. Dias. ca. aproparine: i. lapago. ⁊ est herba v̄gas multas habens lõgas ⁊ quadras ⁊ asperas. folia rara et in ordine posita. semen est ei album ⁊ rotũdum et p̄uũ in medio p̄tusatum sicut vmbilicus: florẽ hz albũ: Folia eius vestibus transeuntiũ inherent. Nascitur circa muros ⁊ ortos: Hac herba pastores ꝓ liq̃torio vtunt̃ lac liq̃ntes. Gal. vj. sim. far. ca. aporina Aporina filo ãtropos vel filotropi dr̃. Dr̃ etiã lappula minuta ⁊ purpurea. mediocriter abstergit ⁊ desiccat. hz ãt ⁊ aliq̃d subtiliũ parciũ.

Operationes.

A Dyas. Succ⁹ huius herbe, ⁊ v̄gaꝝ ⁊ semĩs ei⁹ morsum mitigat spalangionis: cũ vĩo bibit⁹. ⁊ venenis occurrit. Hic succus aurib⁹ infusus eaꝝ dolorẽ mitigat. h herba cũ axũgia mixta scrofas spargit. folia ãt ei⁹ ꝯstringẽtis sunt v̄tutis: B Et ꝓptẽa fluorẽ sanguĩs cataplasmatib⁹ apposita medent̃. ⁊ rei coherẽti miscent̃.

Ca.ccxlvj.

Laurus. Ysidorus Laurus a laude dicta est. vñ ⁊ olim laudea dicebatur. Hac em̄ cum laude victoꝝ capita coronabant̄. eo q̄ nunq̄ viriditatez deponat. Sola q̄z arbor hec vulgo fulminari minime credit̄. Auicenna. Laurus ē arbor ca. ⁊ sic. in. ij. Cuius odor redolens Oritur in locis mōtuosis hñs folia sicut mirti. nisi q̄ maiora sunt. Et eius fructus est rubeus. virtusq̄z illi⁹ est in folijs ⁊ frcū ip̄ius. Grana eius sunt ad modū auellāe ꝑue. In ip̄a tota est calefactio. Sz grana eius calidiora sunt folijs Cortex v̄o debilior est ⁊ minoris caliditatis. Pla. Laur⁹ ca. est ⁊ sic. Cuius folia v̄tutem hñt cōfortandi fructus ex aromaticitate dissoluendi ⁊ ꝯsumendi. Folia exiccata in loco vmbroso ⁊ non fumoso ꝑ annū in multa efficatia seruant̄. Fructus ꝑ duos ānos. Palladius li. iij. Mense Februario ex baccis mirti ⁊ lauri seminaria sunt facienda. vl' si facta fuerint excolenda. Sera. li. aggre cap̄. gara auct. dyas. Gara. i. laurus. Ex eo est habens stricta folia. ⁊ ex eo est hñs latiora. ⁊ est masculus ⁊ calefaciunt et desiccant calefactione ⁊ desiccatōe forti Et granum eius est forti⁹. Dyas. ca. de Lauro ſm translationē grecam. Laurus alia est latioꝝ folioꝝ. alia tenuioꝝ. sed vtreq̄z feruentis v̄tutis sunt atq̄z recorporatiue quoꝝ elixatura ca. est. Galienus. vj. sim. far. cap̄. dasne arboris siue lauri tā folia q̄ fructus siccant ⁊ calefaciunt vehementer. plus tamen fructus q̄ folia Cortex vero radicis minus q̄dem acer ⁊ calid⁹. magis aūt amarus ⁊ quid stipticitatis habz Juuenalis. Laurus est arbor cuius folijs victores coronant̄. vñ lauro ꝓpter victoriam coronatus dr̄ laureatus. et corona q̄ propter v̄ginitatem mulieres coronātur. vocatur laureola.

Operationes.

A Dyas. Elixaturā eius si in scafio missa fuerit ⁊ desu ꝑsedeat vesice ⁊ matricis dolorem compescit. Huius folia viridia stiptica q̄ tūsa ⁊ cathaplasmatibus adhibita vesparum ⁊ apum ꝑcussum ꝓhibēt. ⁊ omnes tumores spargent B Et si sinapi aut polente misceant̄ ⁊ viridia bibita nauseam ꝓuocant. stomachū subuertunt. Huius bacca plus ca. est q̄ folia. C Et habet v̄tutem fortiorem que tunsa ⁊ electuarij more melle collecta. tussientes ⁊ ptisicos orthonoicos. ⁊ toracis reumatismum sanitati restituit. cum vino bibita ictibus scorpionū occurrit. maculas nigras detergit D Succus eius surditatem aurium manere non sinit. ⁊ incōgruos sonos cum vino ⁊ ol'o rosarum adhibita compescit. E A copis et vnctionibus calidis notabiliter misceť virtutibus etiam dyaforeticis necesse miscetur. Corium eiusdem arboris tritum ⁊ bibitū calcl'os frāgit. aborsum excludit epaticis obul' trib⁹ cū vīo bibitū p̄stat effcm̄.

F Succus vero radicis eius minus est acer. et tñ est amarus et magis stipticus propter q̃d lapides vesice rumpit. oīs āt arbor vires habet acriter relaxantes ⁊ calefacientes ⁊ euaporantes. G Gal. Laurus lapides frangit ⁊ epaticis ꝯfert. bibitus cū vino odorifero in pondē triū obulorꝫ H Avi. Laurus ꝯfert doloribus neruorꝫ oībus Linit̃ sup̄ morfeā cum vino. Resoluit etiā sodā. et facit ad dolores auris frigidos. I Rasis. Jar. i. laurus Apostemati matricis. ⁊ puncture scorpionis. Ac dolori neruorꝫ auxiliat̃. q̄ totū semen ⁊ oleū auxiliant̃. fastidiū tamē ⁊ vomitum faciūt. K Cortex eius bibitus frangit lapidem.

Ca. ccxlvij.

Laureola. Ubi sciendum q̄ aliqui putant laureolam non esse mezereon. quorꝫ scz error dinoscitur in cacoconidion superius de c. Dyas. ca. Basnoides id est laureola Habet virgas longas duobus cubitis tenues r̃ctas ⁊ lenes ⁊ folia lauri similia sed tenuiora et viridiora. semen in medijs folijs habens. Et id̃ s̃m aliam translationem. Basnoides. i. laureola cubiti vnius habet longitudinē ⁊ virgas multas ⁊ non fragiles sed musci laginosas. Folia sunt illi lauro similia. sz molliora. i. flexibiliora ⁊ duriora ⁊ nō frāgibiliora gustu calida exasperantia. Flores albos habet semen vero nigrū cū maturum erit. Radix est illi inutilis. Nascit̃ locis montuosis. Et illud q̃d de ea administratur est radix.

Operationes.

A Dyas. Basnoides. i. laureola folia eius sicca ⁊ viridia bibita. flegma vētris deponunt. vomitum ꝓuocant. menstruis imperant. Apoflegmatismis masticata prestant auxilium. Sternutamenta ꝓuocant. seminis eius grana. x. bibita ventrē molliunt. B Galienꝰ. Camedapne id est laureola ꝓuocat vrinam. ⁊ mēstrua Et confert distillationi vrine. ⁊ mingentibus sanguinem. C Cassius felix. ca. Camedapne. Et est diuretica valde. Folia eius cathaplasmatibus adhibita dolorem capitis tollunt. Egestiones stomachi īpōita ꝯpescūt D Et tortōes anteriores cum vino bibita potissime que semīa habent anterius. posteriores vero que sunt posterius medicantur. Succus eius cum vino bibitus menstruis impat prouocat vrinam. pessario adhibitus. h̃ omnia facit. E Pictualis est v̄tutis cum folijs suis sine floribus incendiose se laborantes quidam cataplasmauerunt Que vero dicit mesue. vide cap̄. cocognidion supra de c.

Ca.ccxlviij.

Laudanū. Bias. Est em̄ genus edere quam multi antion vocāt. Alij barbam yrcinam: quia pinguedo eius adheret barbaris yrcoꝝ. frutex est similis cystereon. sed longiora folia hꝫ hec ⁊ integra: Et nescio q̄ pinguedinē habet sup folia Virtus est illi stiptica in folijs: ⁊ ex ea colligitur laudanū Huius em̄ edere folia yrci capraꝝ libenter manducant q̄ cum depascere ceperint pinguedo illa q̄ super folijs erit barbis ⁊ humeris yrcorū adheret. Et a diligentibus ex ip̄is collcā ⁊ in se r̄dacta laudanū faciunt. Alij vero sup ramos ipsius funes trahunt extendētes inter se. Et si quid ex ip̄a pinguedini funi adheserit colligunt. Et sic utunt̄ tali disciplina ⁊ manibus fricata malaxant ⁊ pastillos ex ip̄a faciunt quod laudanum vocant: Est autem vtile q̄d odore plenū est ⁊ viride ⁊ facile: ad malaxandum ⁊ pīgue non habens arenam cōmixtam. ⁊ minime fragile. ⁊ simile resine. cuius virtus ca: est ⁊ hu. in fine primi gradus. ꝓpe fm. Substantia eius est subtilis multum ⁊ in sapore eius est stipticitas pauca. Serap̄. cap̄. ledent. i. laudanum. Et colligitur ex vna specie cissos. et est arbustū quod assimilatur cistereon. nisi quia folia eius sunt longiora ⁊ nigriora ⁊ habet humiditatē que adheret manui tangentis eam in vere. ⁊ est stiptica. et ex hac specie accipitur laudanum quod disciplīa sup̄iori ꝯficit̄.

Operationes.

A Gal. vij. sim. far. cap̄. Cithus siue cistus. i. laudanum: Est autem subtiliū parcium in substātia: ⁊ calide virtutis scōm primū accessum complete. vt est secundū tanget propterea. virtus eius est, q̄ maturat. aggregat ⁊ fortificat. et similiter dyaforetice est v̄tutis ⁊ digestiue. ⁊ vltra predicta habet quandam stipticitatem breuem, ꝓpter quod cōfert egritudinibus matricis: et fortificat eam: B Et facit oriri capillos qui cadunt propterea quia destruit quod est in radicibus eorū. et humiditatibus eoꝝ malis. et stringit sua stipticitate poros ꝑ qnos egrediuntur pili. fiunt em̄ he passiones ꝓpter p̄uos humores viscosos ⁊ grossos quos incisiua ⁊ dyaforetica farmaca maxime educūt et euacuant. subtilium vero partium oportꝫ eē virtutis ca. et non multum stiptice. Non tamen in tantum subtilium partium ⁊ siccantium vt siccent et depascent cū humoribus preter naturam aceruatis ibi naturalem humiditatem que augēt capillos ita em̄ nō alopicias sanabūt magis q̄ caluiciem op̄abunt̄. C Nec non et laudanum incarnat vlcera difficilis consolidationis ⁊ miscetur in medicinis sedātibus tussim. Et quando bibitur cum vino veteri stringit ventrem. Et fit ex eo fumigium ad expellendum secundinam. ⁊ ponitur in nascalibus valentibus cōtra durieiem matricis. D Paulus capitlo

de laudano. Est eligendū quod est pōderosius ⁊ nigrū ⁊ ꝙ malaxari potest. Et valet etiam sic electum contra epilentiam si inungatur spina pacientis. ⁊ valet ad frigiditatem matricis: ⁊ suffocationem. Si mulier ex eo recipit fumum ⁊ super inferiora. Valet etiam contra relaxatōem dencium Si laudanū et mastix conficiantur ⁊ circa gingiuas extra ⁊ intus ponant̄ E ¶ Sera. auct. dyas. ca: ledent. i. laudanum. Virtus laudani est ca. mollificatiua Aperitiua orifitiorum venaꝝ. qn̄ miscet̄ cum vino et mirra. Et cum oleo mirtino sup̄ cicatrices vlcerum meliorat eas. // F Et quando mittit̄ in aurem cū vino ꝙ dr̄ ydromel aut cum oleo rosaꝝ. Curat dolorem earum. Et fit inde fumigiū ad expellendum secundinā. G ¶ Et ponit̄ in confectione nascalium vl' collirioꝝ matricum. ⁊ confert duriciebus earum. Et miscetur in medicinis sedantibus dolorem. ⁊ in medicinis tussis. ⁊ in vngentis. // H Et qn̄ bibitur cū vino veteri stringit ventrem ⁊ ꝓuocat vrinā faciliter I ¶ Auicenna. Laudanū est subtile: ⁊ est in eo pauca stipticitas Et ē maturatiuū humiditatum grossaꝝ viscosarum quas cum equalitate resoluit in quo est virtus attractiua ⁊ est calefactiuū aperitiuū orificioꝝ venarum: ⁊ ingreditur in sedatione doloris et facit nasci pilos inspissat eos: et ꝓlongat eos: ⁊ ꝯseruat proprie cum oleo mirtino ⁊ cum vino. ⁊ non facit hoc nisi quia ip̄m est subtile: ⁊ ꝓfundatur ⁊ est resolutiuum ⁊ mundificat corruptionem corrodētem carnem. K ¶ Et est attractiuū et attrahit materiam bonam ad pilos. verūtamē non videtur conferre caluiciei cū incipit. ⁊ casui pilorum cum apparet cutis: et fluxui capillorum. ⁊ non peruenit ad hoc vt sanet alopitiam qm̄ materia alopitie nō resoluitur nisi virtute que est supra v̄tutez resolutionis eius. L ¶ Et laudanum consolidat vlcera dure consolidationis. Et distillatur cum ol'o rosaꝝ in aurem dolorosam. ⁊ ingreditur in medicinis sode ⁊ pulsationis. M ¶ Et confert tussi et resoluit apostemata matricis suppositū in pessario. ⁊ attrahit fetum mortuū. et secundinam suffumigatione facta ex eo in traiectorio. ⁊ qn̄ bibit̄ cū vino antiq̄ ꝯstrigit ventrem ⁊ ꝓuocat vrinam.

¶ Ca. ccxlix.

Latiua s̄m dias. in proprio cap̄. tirsulum habet oblongum fascitate digiti cauum in summo quasi ramulum diffusum: ⁊ folia oblonga: fructū in summitate ramorum habens triangulum ⁊ subrotundum in modum capparis in quo tria grana continentur sub mēbranula que intra corticem est.

¶ Operationes.

A ¶ Dyascorides. Granula eius. vij. vl' ix. potata ventrem viscide purgāt ꝙ si aq̄ frigida sup̄ bibatur coleram rubeā ⁊ flegma deponunt

Ca.ccl.

Lauendula est herba ca. ⁊ sic. complexionis. Paulus. Lauēdula est herba om̄ibus nota ⁊ caret semīe flores vsui medicine cōpetunt. ⁊ odorem suauem ⁊ bonū hn̄t. nō hn̄t succū nisi valde paꝝ. Radix nō ꝯpetit vsui medicīe.

Operationes.

A Virtus eius est que resoluit ⁊ fortificat. Contra sincopim et cardiacam passionem ex frigida causa fiat decoctio eius in vino odorifero. addita aqua rosaꝝ et detur pacienti. B Lauendula est p̄stans somnū ⁊ sedat sodam qn̄ emplastrū cum ea fit sup̄ frontem. C Aqua decoctionis eius potata: nefreticis. epilenticis ⁊ apopleticis confert. lauendula miscetur diuersis antidotis ⁊ miris ⁊ varijs odoribus grate miscet̄. D Itē odor eius grauat caput ⁊ facit somnum: Et qn̄ bibitur decoctio eius est ꝯueniens illi cuius cerebꝝ infirmat̄. E Aqua eius e floribus distillata valet ad apoplexiam. Emplastrum ex eo factū cum ozimo valet puncture scorpiōis. F Ad preseruādam apoplexiam: Re. floꝝ lauendule. E. ij. cinamomi. spice. croci. ligni aloes. masticis. nucismuscate. gariofili. calami aromatici. zinziberis. rosaꝝ macis. cardamomi ana. ℥. j: buliant cum aq̄ ro. in vna fiala vitrea in cinere calido postea colet̄. et paulatim cū cocleari potui propinet̄.

Ca.cclj.

Leuisticum. Pla. Leuisticū est herba om̄ibus nota. ca: ⁊ sic. in. ij. gradu Cuius semen similiter appellat̄ Et in medicinis semen ponit̄. Virtutem habet diureticam: virtutē q̄z aperiendi: ⁊ extenuandi. Constātinus in li. graduū. Leuisticum est in tercio gradu calidum ⁊ siccum: Semen autem et radix in medicinis ponitur.

Operationes.

A Platearius. Vinum vt̃ etiã aqua decoctionis eius valet ꝓtra opilatõem splenis ꝛ epatis ꝛ cõtra ventositatem. et ꝓtra dolorem stomachi. et intestinoꝝ ex ventositate. Puluis etiam eius cũ pulvere cinamomi datus valet ad p̃dicta ℞ Cõstantinus vbi supra. Libũ digerit. Opilatõnem epatis aperit. de frigido humore dolorem mitigat. ℞ Stomachi ventositatem ꝛ inflationem rugitum ꝛ intortõ ex dissolvit. Menstrua ꝛ vrinã puotat. Etiã illa verba sm Constantinũ habent in li. de simplici medicina alma gesti.

Ca. cclij.

Lepisticum silvestre. Dias. ca. Thalaspium sm translationem grecã Thaspium. i. Lepisticum silvestre Nascit in tumulis ꝛ in vijs ꝛ sup tegulas herba est minuta folia habens ꝛ angusta ꝛ duobus digitis longa. ꝛ in summo diuisa ꝛ pinguia. vgã in medio ꝓferẽs duoꝝ palmoꝝ cũ paucis ramulis. in ꝗbus fert semen latum silẽ cartamo. ꝛ obrotundũ ꝛ veluti conquassatum. vñ ꝛ nomẽ sumpsit florem habet subalbidum.

Operationes.

A Dias. Virtus est ei termãtica. ꝛ potissime semi eius potui datũ in acceptabili qñãtitate ꝓ suprioza atq; inferioza purgationẽ facit vehemẽter. ℞ Sciaticis ꝓ cristere adhibitũ medet. bibitũ mẽstruis impat. aborsum facit ℞ Ga. vj. sim. far. Talapis sm trãslatõem grecã. Est ãt lenisticũ silvestre es semẽ acris virtutis est. qz apata rumpit. ℞ Et panũ impositum sciaticis cõvenit. Est ãt ꝛ altrex purgativũ sup er subd colliricoꝝ bibitũ in oxitabi multitudine.

Ca. ccliij.

Lenticula aque vel lentigo aq̃. Dera. li. aggre. ca. gabaleb. i. lenticla aq̃. ex ea est marina. ꝛ ex ea est aque dulcis. ꝛ illa q̃ est aq̃ dulcis est lenticla q̃

reperitur sup aq̄s erecta hñs corticē viri dem. ⁊ est rotunda sicut lenticula similis est ei in figura sua. Et repit̄ in lapidibus sup aq̄ erecta natās sup faciem aq̄. Gal. viij. sim. far. ca: facus. i. lenticula aq̄tica. hu. ⁊ fri: ꝯplexionis in: ij: gradu. exñs ſm vtrūq; Paulus ca. Stratiotis. Et est herba st nascit̄ in supficie aq̄ sine radice cum folijs similib⁹ sp̄viue. Est āt v̄tutis redarguētis ac remordētis. Dyas: ca. de lēticl'a aq̄ lēticl'a colorē viridē hñs. v̄t⁹ ē ei fri.

Operationes.

A Gal. Lēticula aq̄ hz q̄d stipticitatis ꝓpter q̄d vulnera p̄t consolidare. ⁊ vlceribus est vtilis. quidam autē eo et ad emorrosagias vtuntur ⁊ ad fistulas. B Paulus. Potui data valet ad fluorē sanguinis ex renibus: et cum aceto contrita atq; vt cathaplasma adhibita. C Dyas. Omnes tumores spargit: Ignem sacrū extinguit. podagricis necesse miscetur: medicaminibus sola et cum polenta apponitur infantibus.

Ca. cc liiij.

Lens. Sera. li. aggre. cap̄. zedens aucto. dyas: Meliores ex lentibus sunt ille que velocius maturantur et quando infundunt̄ in aqua ad mollificandum nō nigrescunt. Gal. vij: sim. far: ca. de lentibus ſm translationem grecā. Inquit Lentes stipticant non fortiter. in medio v̄o ca. ⁊ fri. ꝯsistūt siccāt āti. ij. g̃.

Operationes.

A Gal. Eodem li: ⁊ cap̄: ſm translatōnem arabicam. Sapor eaꝝ est stipticus stipticitate pauca: Virtus lentis p̄ma est media inter ca. ⁊ fri. ⁊ exiccat in: ij: gradu Et ip̄a stringit ventrem: qñ coquitur bis ⁊ ꝓijcitur aqua p̄ma. ⁊ aq̄ in qua coquuntur laxat ventrem. B Et dixit Ypo. vj. epidimiaꝝ q̄ est tem̄pata in cali. ⁊ fri. ⁊ declinat ad calorem parum p̄. Et signū in hoc est q̄ non apparet p̄ eam qñ comeditur: aut quando moratur in stomacho. aut quando descendit a ventre infrigidatio corpori. ⁊ est composita ex substantia que stringit ventrem qñ coquit̄ bis ⁊ proijcitur aqua prima: et aqua in qua coquūtur laxat ventrem. C Idem auctoritate Dyas. Quando comeditur ex ea assidue facit obscuritatem visus. et est dure digestionis mala stomacho. ⁊ accidūt ex esu eius somnia mala. ⁊ est mala neruis ⁊ pulmoni. D Et idem Sera. auctoritate Mesarugie. Excorticate ex his sunt fri. grosse stringunt ventrem ⁊ vrinā. ⁊ ingrossant sanguinem in veuis. ⁊ nō sinunt eum currere. E Et idē auct. mesuay Lens ip̄a est fri. ⁊ sic. in p̄mo gradu. et cortex eius est ca. ⁊ sic. in primo gradu: Et de proprietate eius est minuere vrinā et mēstrua ꝓpter eius sanguinis ingrossatōem.

Ca. cclv.

Lilium. Ambrosius. Considerate lilia agri. quantus sit candor in folijs. ipaq; folia stipata quomō ab imo ad summū assurgere videant. vt exprimant formā ciphi: ⁊ vt auri species q̄daz intus effulgeat. que cum vallo in circuitu floris obsepta iniurie nulle pateat Si q̄s hūc florem decerpat ⁊ in folia sua soluat. que tanta est manus artificis q̄ lilijs spēm reformare valeat. Glosa sup Lucā libro. xij. Lilia non siluis sed in ortis nascuntur nec vllum agricultaꝝ cultū req̄runt sicut ceteri fructus. sicut scriptū est. Considerate lilia agri quō crescūt. neq; laborāt neq; nent. Non laborant coloribus odorādo. neq; nent sibi indumenta faciendo: Palladius li. iij. In februario mense liliorum bulbos ponemus. vel lilia ante habita sariemus summa diligentia. ne oclos circa radicem nascentes et minores bulbulos sauciemus Qui a matre subtracti atq; in alios digesti ordines. noua lilieta formabunt. Byas. ca. de lilio. Lilium hec est lecina quā multi in coronam ponunt. Et est omnibus notum cuius flores albi sunt satis. Est autem aliud genus lilij quod vocatur yris ylirica. folia habz silfio similia vel gladiolo. sz maiora ⁊ vastiora. flores habet ⁊ superiores inclinatos sibi inuicē diuersis coloribus albo scz ⁊ mellino aut purpureo: aut venecino. Radices sunt sibi dure ⁊ curue ⁊ odore bono plene: he radices colligende sunt. ⁊ filo inserende. et sic in vmbra pendentes siccande sunt dura ⁊ breuis: ⁊ coloris rufi. ⁊ odoris boni. eligenda est in gustu calidior Sera. li. aggre. ca. ansea. i. lilium. Est em̄ calide ⁊ sicce complexionis in secundo. Ex eo est domesticum et siluestre. Sed siluestris sunt species. ⁊ nominat̄ vna arsemetim. i. celeste. ⁊ est album quod est notum De illo in p̄nti ca. dicemus.

Operationes.

A Anicenna. Lilium album ortulanū ca. ⁊ sic. est in secūdo. In ip̄a est terreitas subtilis acquirens amaritudinez. ⁊ aqueitas equalis complexionis. Confert panno ⁊ lentiginibus proprieq; radix eius: ⁊ mundat faciem ac remouet eius cōtractionem. valz incisionibus neruorum ⁊ spleni sed malum est stomacho. proprieq; oleum eius. quod est resolutiuū. aperitiuum lenitiuū duriciei matricis bibitū ⁊ inūctū B Idem. Radix eius confert adustioni aque calide. qm̄ exsiccatiua est. mollitiua: ⁊ abstersiua. cum equalitate ꝯsolidat. Ex decoctōe quoq; ip̄ius radicis fit oris collutio ad dolorem dentium. et proprie illius q̄d siluestre est C Idem. Liliū confert puncture vermiū venenosorum: proprieq; scorpionis. Oleum quoq; eius est tyriaca coriandri ⁊ fungoꝝ. Emplastꝝ ex folijs cum vino factum super herisipilam confert valde. D Plinius. li. xxj Lilium rose nobilitate proximum est quadam cognatione vnguenti oleiq; ꝙ liliō appellatur. Nulla florum excelsitas maior Interdum cubitorum trium lāguido

Alba lilia omnibus eisdem modis seruntur quibus ⁊ rosa Nihilq; fecūdius: vna radice quinq̄ gētos sepe bulbos emittēte E ¶ Sera: Conuenit combustioni ignis qñ assatur. ⁊ teritur cum oleo rosaꝝ. et ponitur sup locum combustionis ⁊ dimittit̄ donec curetur. quoniam combustiones egent medicina que desiccat et abstergit cum temperamento. F ¶ Et est bonū ad incarnandum omnia vlcera. et mollit duricies matricis. Folia eius incarnant ⁊ abstergūt abstersioni debiliori q̄ radix Et quando coquuntur ⁊ ponuntur super combustionem ignis: aut sup̄ quodcunq; vulnus faciūt incarnari vlcerationem eorum. G ¶ Et sunt quidā qui infundūt flores eius in aceto. ⁊ vtutur eis ad incarnandum vulnera. ⁊ contundit̄ flos eius: ⁊ exprimitur succus eius ⁊ coquit̄ ī aceto ⁊ melle ita q̄ ex succo fit quinquies plusq̄ acetum ⁊ mel. H ¶ Et est medicina cōueniens ad omne quod eget exsiccatione sine mordicatiōe. sicut sunt vulnera magna. ⁊ ꝓprie q̄ fiunt in capitibus musculoꝝ ⁊ ad vlcera om̄ia que sunt difficilis incarnationis. I ¶ Sed alterius speciei lilij que dr̄ yris et est lilium agreste s̄m eundem autorem Gal'. Substantia est subtil' ⁊ mundificat ⁊ maturat: Et conuenit speciebus tussis ⁊ facit ascendere scteatum a pectore. ⁊ curat tortōnes ventris ⁊ vlcera sordida. ⁊ qñ bibit̄ cum melle ⁊ aqua calida laxat ventrem. K ¶ Syas. Flores lilij domestici pñt emollire duricies neruorum. Folia eius cocta ⁊ imposita ad combusta ꝓficiunt loca Vlexationes serpentū curāt. Succus eius melli admixtus ac decoctus in vasclo nouo. Vlcera vetera medetur. L ¶ Galienus. vij. sim. far. ca. de lilio. Flos lilij domestici complexione mixtus est subtilium parcium quadam ex terrestri substantia. Vnde habet ⁊ eā que in gustu amaritudinem et ex quadam aq̄sa eucrita. M ¶ Vnde oleum q̄d ex eo est pigmentum in mordacis et dyaforetice ⁊ mollitiue est virtutis. ex quibus et duriciebus que in matricibus aptissimū est Radix autem ⁊ folia per se trita siccant ⁊ abstergunt et dyaforant moderate. N Auicenna de viribus cordis ait. q̄ cōfortat cor.

¶ Ca. cclvj.

Lilium conuallium. Pla. Liliū conuallium est herba hñs flores bene redolentes: folia eius plātago maiori similia. Nec folia nec radix vsui medicine competit Sz flores v̄tutem habēt confortandi et resoluendi.

¶ Operationes.

A ¶ Pli. Re: flores lilioꝝ conualliū lb. ß. ponant̄ in vino optīo mensuram vnam stent in infusione ꝑ mensem: deinde distilletur vinū istud ꝑ alembicū: Cū ista aq̄ distillata sume. ʒ. ij. aq̄ lauēdule. ʒ. iij. grana pipis ro. ʒ. ß. misceant̄. de ista sume ī septimana. Z. ß. ieiuno stomacho et ista septimana nō hēbis apoplexiā neq; litargiā. B ¶ Idē Cū ista aq̄ etiā potes linire tempora minuit fluxū catarralē: ⁊ sedat sodā Ista aqua etiam curat colicam passionē potatum Et confortat cor.

Ca.cclvij.

Lilialis. Pande.ca.xxxvj. Lilialis ē q̄daz herba hn̄s folia sicut rubea tī ctoꝝ nisi qꝛ sunt mīora. ⁊ vtcūqꝫ aspera. expādens se ꝑ terrā: sicut herba granoꝝ vel rubus. eiꝰ flos est ꝑuus sicut flos solatri hn̄s r̄cte figurā lilij dō estici. Aui. li.ij.ca. alguascen. vel aluseu: i. herba lilialis. ⁊ est herba cuiꝰ flos ē sil'is lilio ⁊ ꝓpter hoc dr̄ lilialis. Et est ca. ⁊ sic. in: j. gradu.

Operationes.

A Idē Lilial' desiccat cū eq̄litate ⁊ abstergit. ⁊ ꝯfert panaritō. ⁊ r̄soluit totū illō cū eq̄litate B Gal'. vj. de sim. medi. ca. alissū. Alissū siue āplosilō. dcā ē q̄dem alissū. i. lilial' herba qꝛ mirabl'r ꝯfert morꝭ a cāe rabido imo ⁊ iā occupato rabie ꝓpinata sepe sola sanauit. C Si q̄s aūt vtat̄ ī plurib⁹ ꝯgnoscꝫ q̄ diaforeticū ē mediocriter. ⁊ siccatm̄ cū eo q̄d aliq̄d abstersionis hꝫ. hinc āt alfos ⁊ esilinas mundificat. Pli. ca. alisō. i: lilial' sil'is ē rubee tīctorum ⁊ nō distat ab ip̄a nisi quia ip̄a rami ⁊ folia sunt minora.

Ca.cclviij.

Liquiritia Theodorus p̄scianꝰ. Liquiritia est eligēda nō multū g̊ssa nec nimis tenuis q̄ in terra crocea fit. que etiā cum frangit̄ leuis est ⁊ interiꝰ subalbida. sꝫ nigra vel viridis abijciēda est succus eius fortioris efficatie est. q̄ efficitur sic. Cum viridis est radix concutitur bene et in aqua decoquitur vsqꝫ ad consumptionem. postea exprimit̄ ⁊ desiccat̄ in sole. ⁊ in rotūda corpuscula ſm formā vasculoꝝ formatur Alij sophisticant hoc modo. faciūt puluerem liq̄ritie. ⁊ coquūt in aqua ⁊ addunt mel ⁊ faciunt vt diximꝰ Sera. auct. dyas. ca. ſlis. i. liquiritia. et est arbustum hn̄s ramos longos duobꝰ brachijs. habꝫ folia similia folijs arboris masticis. ⁊ sup folia est humiditas que adheret manui. et flos eius similis herbe flori dicte brachion: est ⁊ purpurei coloris Et semen eius est in magnitudine seminis arboris dicte kalatabas. verū est asperius eo. et habet radices longas in colore suo

simílis ligno quod nominatur in oriente bussum. aut sicut radix genciane. et est in eo stipticitas cum dulcedine et exprimit inde succus. Dyas. cap. ¶ Glicoriza. Et est que nascitur in Capadncia aut in ponto Frutex est hñs virgas longas duoz cubitorum in quibus folia sunt spissa z similia lentisco. sed pinguia z glutinosa: florem pfert iacincto similem. semen habet simile platani z asperum quod semen est latū sed rufum et oblongum. sunt illi radices bussei coloris z longe sicut genciane constricte z dulces q exsiccant vticiū. Plí. capo de liquiricia ¶ Glicoriza herba est que nascitur in campis gustu dulcis z cū dulcedine habundante. de qua succus extrahitur. et medicoz vsui servat. ¶ Cassiª felix cap. ¶ Glicoriza grece ex eo dcā q dulcem radicem habet. ¶ Glien enim grece dulce dr. ¶ Galie. xij. sim. far. cap. de liquiricis ¶ Maius iuuamentum q in liquiritia est. ē in succo eius radicis. et substātia eius est propinqua sbe nostri corpis. z valde simílis est ei. ¶ Vapoz eius radicis est dulcis cū stipticitate pauca. ¶ Virtus eius frigidioz cōplexione hōis. z est tepide caliditatis. et ideo est pe cōplexionē equalem; z est hu. tempate humiditatis.

¶ Operationes.

¶ Alires habet relaxantes cū dulcedine ex humiditate. vñ z sitim sedat. z renū z vesice mitigat dolorez. z puocat vrinā z menstrua ¶ Et omnem tumorem tunsa z imposita placat. succus ipe aspre dinem arteriaz dislenit. et non solum tracheam arteriam sanat. sz etiam scabiosaz vesicam qui succus diu sub lingua retentª glutiri debet quia estuatiōem stomachi tollit. z tumorez stomachi z eparis tollit. ac compescit ¶ Radix vesice z renū vulneratōem curat bibita cum dulcore sitim phibet. vulneribus vtilis est: radices ipe masticate sunt stomatice elixatura radicis omnia ista facere novit. Ipsa radix pulverem rdacta z imposita pterigia detergit. ¶ Gal. ¶ Glicoriza asperitas nata est remouere. non solum in arteria sz in scabiosa vesica ptopter mediocritatē complexionis. ¶ Theodorus pusci anus. Valet contra omnia vicia pectoris decoctio eoz in aqua. z in pleuresi. z peripleumonia. aqua decoctōis eius valz cōtra tussim. ¶ Ad idem valet electuarium factum ex succo liquiritie z melle. Liquiritia masticata z sub lingua retenta sitim z asperitatē stōi. z gutturis mitigat.

¶ Ca. cc lix.

Ligustici: sm dyas. cap. ¶ Ligustici multum nascitur in liguria. pūtia vnde z nomen accepit. nascitur et in monte vicino alpibus. sed cives panacem illum vocant. ideo quia radix eius alba est. z odorata simul panaci. cui virtus vna est cū panacis vtute. ¶ Nascit in locis altis z asperis: z vmbrosis virgam habz longam z nodosam similem aneto. In q virga folia sunt similia melliloto. Bz molliora et odorata que folia in cucumere tenuissima sunt z divisa. In virge summitate caput est vmbracolum. Ubi semē ostē

dit q̄ semen nigrum est. et oblōgum sicut feniculi gustu viscidum ⁊ odoratum aromaticum.

Operationes.

A Gyas. Uirtus est mictualis. Radix eius alba est similis panaci eracleontico ⁊ odorata Uirtus est radici ⁊ semini eius ca. ⁊ stiptica doloribus om̄ibus intraneorum occurrit. Inflāmationem stomachi soluit. B Ictibus venenatis opitulatur. Urinam prouocat: Menstruis imperat si bibatur. Antidotisq; colicis prosunt aut miscetur: C Radix eius tunsa ⁊ supposita idem p̄stat. Radix eius ⁊ semen oxiporijs necesse miscet̄ confectionibus etiam digestibilibus vtiliter adhibetur. quia eustomaca est. vnde multi ciues ip̄ius prouintie eo ꝓ pipere vtuntur. cōdituris miscentes. D Et multi semē siselei ⁊ feniculi addunt illi quidā dicunt q̄ est leuisticum sed falso.

Ca. cc lx.

Limon. Pan: ca. cccc. viij. Limon fructus pulchri odoratus. plenus succo acetoso valde apto salsamētis. Et ip̄e etiā comeditur sale conditus nusq̄ memini me de ip̄o legisse apud autorem autenticū. nisi apud Auicennā in q̄rto canōe de cura febriū acutaꝝ in generali vbi iubz dari aq̄ acetositatis limōis salliti.

Ca. cc lxj.

Linaria. Pandecta. ca. Dix Linaria est herba similis esule vel lino ꝓpter q̄d vocat̄: ⁊ differt ab esula qm̄ esula lactescit. linaria vero nō. vñ versus Esula lactescit sine lacte līaria crescit

Operationes.

A Succus eius valet contra herisipilas inunctus: ⁊ cum succo pimpinelle mixtus: B Et ip̄a sola valet ad cancrū trita et imposita. ad hoc similiter succus eius valet.

Ca. cclxij.

Linum: Ysidorus. Linū ex terre ni
tenti specie oritur. Nomē sumpsit
a greco vel q leue sit ac molle. Hi
ssum aūt est genus quoddam lini nimiū
candidi ac mollissimi q̄d grece papaten
vocant. Palladius: In februario mense
aliqui semen lini leto solo spargunt. Et li
na ꝯsequunt̄ exilia. Idem li. xj. In mense
octobri semen lini seri potest si placuerit:
quod tamen ꝓ sui malicia serendū nō est
quia terre vber exhaurit. Sed si velis lo
co pinguissimo. ⁊ modice humido serere
poteris: Aliqui macro solo spissum seren
tes. si assequunt̄ vt linū subtile nascat̄.

Operationes.

A Serap̄. li. aggre. auct: Gal. Virtus
eius est que subtiliat ⁊ ꝓuocat vrinam. ⁊
menstrua: Et qn̄ bibit̄ aut fit cū ea empla
strum: confert ap̄atibus epatis. ⁊ orifitō
stomachi ⁊ ip̄i stō. Sz radicis eiꝰ stiptici
tas est amplior stipticitate floris. ⁊ calidi
tas eius est mīor̄ caliditate ip̄iꝰ. ⁊ ꝓpter
eius stipticitatē acq̄rit q̄ admiscet̄ cū me
dicinis q̄ administrant̄ ad sputū sangui
nis. B Sera. auct. dyas: Flos eius
est stipticꝰ stipticitate pauca calefactiuus
maturatiuus. ⁊ est ca: q̄i in p̄mo gradu. ⁊
est mediū in hūiditate ⁊ siccitate: Et scd̄a
eius virtus est q̄ est mollificatiuū C
Sera. li. aggre. ca. bararichichene. i. linū
est mollificatiuū sedatiuū doloꝝ. ⁊ cōfert
egritudinibus interioribus. nisi quia est
minus in hoc quā camomilla. ⁊ est mediū
inter laxatiuū ⁊ stipticū. ⁊ admiscet̄ in eo
parum v̄tutis ꝓuocatiue vrine. ⁊ hoc qui
dem apparet in eo manifeste: qn̄ comedit̄
assatum ⁊ tunc est magis conueniens ad
stringendum ventrem. D Et dixit
in li. de cōseruatione sanitatis. q̄ qn̄ semē
lini decoquit̄ in aq̄. Eius decoctio est in
frigidatiua. E Et idem auct. dyas.
Virtus seminis lini est similis v̄tuti semi
nis fenugreci: ⁊ qn̄ admiscetur cum aqua
melle ⁊ oleo. ⁊ conficitur. resoluit aposte
mata calida ⁊ mollificat ea. siue sint inte
rius siue exterius. Et quando fit ex eo em
plastrum cum ficubus ⁊ nitro delet pānū
⁊ pustulas albas faciei. i. papulas s̄m trā
slationem nr̄am F Dyas. Et quādo
conficit̄ cum aqua resoluit apostemata q̄
sunt in radice auris. ⁊ apostemata dura.
Et quando coquitur cum vino eradicat
formicam ⁊ species vlcerum que dicūtur
faui. et quādo miscetur cum melle ⁊ pipe
⁊ vtitur quis eo mouet coitum. ⁊ quando
miscetur cum nasturtio quātitate equali
confert scissuris vnguium. et eoꝝ excoria
tioni. G Et fit cum decoctione eius
cristere ad mordicationem intestinorum
⁊ matricis. ⁊ mollit ventrem quando mu
lieres sedent in decoctione eius. confert
apostematibus matricis sicut fenugrecū
H Paulus capl̄o de lino Linum quan
do comburitur. Fumus eius est subtilis.
Et cōfert corize. ⁊ suffocationi matricis.
I Auicēna. li. ij. ca. de semine lini. Vir
tus est ei ꝓxima virtuti fenugreci in. j. ca:
cōmensuratum in humiditate ⁊ siccitate

Et dicitur quidem ꝙ decoctio lini est de coctio recentis eius. K ¶ In ipa enim est humiditas supflua: ⁊ maturatiuum ⁊ abstergit ⁊ iuflat ꝓpter humiditatem suam supfluam ita ꝙ illud q̄d ex eo frixū est hocagit cum stipticitate q̄ in frixo manifeste ꝯmensurata: ⁊ in non frixo mãifesta ꝑmixta cum lenificatõe Et est sedatiuum dolorum minus q̄ camomilla: ⁊ ex ipo fit emplastrum cum nitro ⁊ bolo: ⁊ lenit pannum. ⁊ confert contractioni vnguium: et scissuris: ⁊ fracturis eorum. L ¶ Et qñ ꝑmiscetur cum equali mensura nasturcij et conficitur cum melle lenit apostemata calida exteriora et interiora: M ¶ Et apostema q̄d est post aures cum aq̄ cineris ⁊ apostemata dura ⁊ ꝓhibet spasmū. Et proprie cõtractionem vnguium. cum ꝑmiscetur cum cera ⁊ melle: N ¶ Et eius suffumigatio confert corize: et similiter fumigatio ipius lini confert tussi flegtice. ⁊ ꝓpe q̄d ex eo assatum.

¶ Ca. cc lxiij.

Lingua auis Pla. Lingua auis est arbor ⁊ hz folia ꝑua ⁊ acuta. lĩgue auis cõformia: ⁊ est in ꝑmo gradu calida ⁊ humida. Sera. li. aggre. ca. lisen hasafir. i. lingua auis: Et est arbor similis arbori dirdar. nisi q: foliū eius est lõgum simile folio amigdali: ⁊ fructus eius q̄ dr̄ lingua canis sunt racemi ⁊ palmites q̄ diuiduntur ĩ cherarnus similes folijs oliuarum. nisi q: sunt minora satis. Et intra q̄libet cherarnus est medulla similis lĩgue auis exterius rubea ⁊ interius alba declinans paululum ed citrinitatem. sapor eiꝰ est acutus: mordicatiuus cū pauca amaritudine. Et qui ponit eius v̄tutem ca. in fine secundi non elongat̄ a veritate. et cõueniens est dicere ꝙ cum caliditate sit humiditas quia non apparet mordicatõ eiꝰ postq̄ bene masticatur. Et sciendū ꝙ est alia lingua auis q̄ est debilitãs stomachū ⁊ ꝓuocans ventrẽ ⁊ est corrigiola maior. Et ista non est illa de qua locutus est serapion: Nam idem Sera. in ca. de augentibus in coitu dicit. ꝙ lingua auis est lĩgua passerum. Item idem dicit in. vij. in cõfectione pillulaꝝ Indaꝝ ꝙ assimilant̄ pelliculi vl' corticuli que est ĩ medio bacce lauri. Auicenna ca: de augentibus in coitu. Inter medullas computat: non est g̃ quã ponit Serap̄. ⁊ Aui. herba. sed est prima species ꝑ Serapionẽ descripta. vñ quando ponit̄ simpliciter ꝑma debet intelligi

¶ Operationes.

A ¶ Sera. aucto. aben mesuay Cõuenit dolori lateris Et ꝓuocat vrinã. Auget ĩ spermate. Et corroborat libidinem: B ¶ Et idem auc. Damasceni: ⁊ ꝯuenit cardiace. C ¶ Et idem auct: Bediguras. Auget sperma. D ¶ Et idẽ auct: Rasis. Prohibet cardiacã. ⁊ auget sꝑma E ¶ Et idẽ auct: Ysaac. Est ca. ⁊ hu. in. j: gradu: et delectabilis ⁊ de ꝓpetate eiꝰ est ꝯfortare libidinẽ F ¶ Et augz sꝑma. ⁊ hz v̄tutem hũectandi ꝯmesta cū carnibꝰ. vl' alijs valz similiter ꝯtra siccitatẽ pectoris.

Ca.cclxiiij.

Lisimachion: ſm dyaſ. ꝓprio capi. Haſtas hꝫ maiores ⁊ fructicoſas. circa quarum nodos folia minuta hꝫ ſalici ſimilia: florem purpureũ aut auroſum: naſcitur locis humectis

Operationes.

A Dyaſ. Succus herbe huiꝰ ſtipticus eſt. Sãguinẽ reijcientibꝰ maxĩe ꝓdeſt Diſſintericis ꝑotui datꝰ et ſuꝑpoſitus ſubuenit. B Fluxũ matricis mulieris abſtinet ſuꝑpoſitus. Naribꝰ ꝓfluentẽ ſãguinem frõti illinitꝰ ſtatĩ ſtringit. Vulneribꝰ recentibus ꝑacoleſim facit. C Herba fumigatõe adhibita vim veneni lõgius arcet. ⁊ ſorices occidit D Galie. vij. ſim. far. ca. liſimachiõ ꝑdñantẽ hꝫ ſtipticã q̃litatem: ꝓpter q̃ ⁊ plagaſ ꝯſolidat ⁊ emorroſagias ex naribꝰ ſiſtit emplaſtratũ. E Et aliaꝝ etiã emorroſagiaꝝ idoneũ ẽ farmacũ ip̃m. ⁊ etiã ſuccꝰ eiꝰ adhuc magis et bibitꝰ diſſinterias et ſanguinis eductões ⁊ fluxũ muliebrẽ ſiſtit.

Ca.cclxv.

Licium. Sera. ca. hadath. i. licium Habꝫ tres ſpẽs vna eaꝝ eſt indica Et alia fit ex herba q̃ dr̃ zeriach ſiue ſerxah. Tercia eſt arabica q̃ nominãt hadath: i. liciũ: Et idem auct. dias. Liciũ accipit̃ ex arbore ſpinoſa que hꝫ ramos longitudini duoꝝ brachioꝝ aut amplius Et folia ſunt ſimilia folijs arboris buſſirara. ⁊ habet fructũ ſimilẽ piperi. et eſt niger amari ſaporis leniſ tactu. ⁊ cortex ligni eſt glaucus ſimilis licio diſſoluto: ⁊ hꝫ radices multas ꝓcedentes a latere ligni eius: Naſcit̃ locis agreſtibus. ⁊ extrahit̃ ſuccus eius in hunc modũ: Terunt̃ folia ſicut ſunt cum tota arbore. aut ponuntur in aqua et dimittunt̃ pluribus diebus et coquunt̃ et exprimunt̃. Et ſuccus ponit̃ ad coquandum ſuꝑ ignem donec ingroſſetur ſicut mel ⁊ fit ſimilis ex ſucco: fructꝰ eius quando exprimitur ⁊ ponitur in ſole Et meliꝰ ex eo ẽ illõ q̃ accendit̃ igni: ⁊ qñ extĩguit̃ facit ſpumã. cꝰ color ẽ ſanguinis.

Et exterius est nigrum. z interius est sicut crocus. z non est pinguc. et est in eo stipticitas cum amaritudine. et exillo melius est Indum z fortioris operationis. Adulteratur autem licium cum amurca olei. cū ad miscetur in coctura eius z cū succo absinthei z felle bouino. Et oportet vt colligatur ex eo q natat simile spongie. z reponitur ad opus medicinale oculi. et fit dyapondium ponitur in alijs medicinis. Et dī q indicum facit arbor q dicitur litios Et hec arbor est de speciebus spine hūs ramos erectos longitudine trium brachiorū aut amplius procedentes ex radice. z sunt grossiores ramis rubi. Et euellit eis cortex faciei z color eius apparet sicut color sanguis Et folia eius sunt similia folijs olive. et ex illa arbore accipit licium. scz ab illa q est spinosa. Et est apud nos medicina quasi bo. z liquida. Et substantia eius est cōposita ex virtute subtili. ca. z terrea frigida z in sapore eius est stiptitas nisi quia ē pauca. Alia secūda species est que fit ex arbore licecos sive ex acantum appelata folia quercus similia atq spinosa generās.

Operationes.

Al Sal. fm trāslationem grecam. hoc farmaco ad ipopiam vtunt. z ad flegmones qui in ano z ore. z vlcerationes. z herpetas. z putredines. male morigerata vlcera z aures pus fluentes z paranichia. z ungues leprosos. Et idem fm translationem arabicam. Virtus eius est que removet q in pupilla ex eo q obscurat visum. z convenit fluxui ventris. Et hūtibus vlcera in intestinis. z habentibus fluxum menstruorum. Et ponitur in medicinis panni que fit in facie Et in medicinis vlcerum z apostematum que sunt in ore z in ano. et formice. Et convenit vlceribus fraudulentis et putredinibus vlcerum. z putredini aurium. et renasmoni z panaritio. z fortificat capillos. Et Serapion auctoritate Dyascoridis. Virtus licij est stiptica z abstergit z curat obscuritatem visus. et scabiem. et pruritum oculorum. z abscindit cursum humiditatum ad oculum venientium cursu ātiquo z convenit apostematibus gutturis. Et Et quando linitur cum eo palatum convenit apostematibus gutturis. z quādo linitur cum eo convenit gingivis. z vlceribus putridis et ragadijs ani et renasmoni. Et quando bibitur et fit cū eo cristere. sanat fluxum ventris antiquū z vlcera intestinorum. z bibitur de ipo cū aqua vsq ad sanguinis fluxū. et sputum sanguinis cum tussi. z datur in potu morsui canis rabiosi. Et Quando fiunt ex eo pillule z dantur z rubrificant capillos. z curat panaricium z formicam. et vlra fraudulenta. Et quando fit cum eo nascale convenit fluxui antiquo humiditatum a matrice. Et dicit. Quādo coquitur cum ramis eius in aceto convenit apostematibus splenis. z ycterricie. et provocat menstrua. Et quando bibitur ex fructu eius laxat flegma. z convenit cōtra medicinas venenosas. Et idē Gera. auctoritate Rasis felicacharach. Virtus est composita ex cōtrarijs. Nam habet virtutem extenuatoriam digestoriam. ca. z fri. et modice stipticam habens vim. z ideo dyaforesim facit projiciens z porrigans Et facit autem ad ipopiam herpetas et ad epatis vlcera. et ad parotidas. z putrida vlcera. et convenit vlceribus oris z ani.

Ca.cclxvj.

Lonchitis. ſm dyaſ. Lonchitis eſt ſpecies gladioli folia hñs porri ſimilia. ſz latiora et rufa: multas habens ſup̄ radices virgas ſpanſas ſup̄ terram ⁊ ramos ſup̄ terram decliues. in quibus ſunt flores ſimiles pelicino. ſz forma eoꝝ vt gele eſt. ⁊ albũ habz in medio. ſicut roſtrum ⁊ labrũ inſanũ. ⁊ ſicut lingua ⁊ ſemen eius lancee ſimile ⁊ trigonũ ⁊ longũ vñ ⁊ lonchitis appellatũ eſt. Radix eſt ei ſimilis dauco. naſcit̄ locis aſperis. Pli. ca. Lonchitis. folia habz rubicunda. ſemen nigrum ſimile camedoꝝ equoꝝ ora patẽt ⁊ oblongũ in ſimilitudinẽ lanceaꝝ radicẽ vt daucus. Item dyaſ. Eſt ⁊ ſcdm genus lonchitis folia hñs ſicut ſcolopendria et aſperiora.

Operationes.

A Pli. Vulneribus impoſita folia eiꝰ. tumorem non admittunt: Bibita cũ aceto ſplenem ſiccant. Radix eius cũ vino bibita vrinã ꝓuocat B Gal. vij. ſim. far: ca. Lonchitis: Eius q̄dem ſemẽ triangulum ſicut lancee ſm figurã. Radix quidem ſimilis eſt aliq̄liter paſtinace. et propterea vrinatiuũ eſt farmacũ. C Eiꝰ vero q̄ ſimilis eſt ſcolopendrie folia viridia. q̄dem ad cõſoliditatem vulneꝝ ſunt ydonea. ſicca v̄o ꝑoximel bibita ſplenes ſiliridos ſanat.

Ca.cclxvij.

Lupinus. Sera. li. aggre. ca: Tarmus aucto. dyaſ. Tarmus. i. Lupinus Sunt ex lupinis quidã vt dicuntur regales: et ſunt ſilueſtres quorum folia ſunt albidiora domeſticis Et q̄dam ſunt domeſtici: ⁊ domeſtici comeduntur poſt eorum elixationem. et infundunt̄ in aqua pluribꝰ diebus donec recedat amaritudo. ⁊ generãt humores groſſos: Galienus. vj. ſim. far. cap̄. de lupino ſm tranſlationem grecam: Tarmus. i. lupinus comeditur quidem decoctus. et multis diebus deponens amaritudinem in aqua.

sitq; cibus grossoꝝ humoꝝ vt farmacum vero hic talis ex emplasticis est qui non habet amaritudinem. ⁊ est abstersiuus ⁊ dyaforeticus.

Operationes.

A Gal. Supplasmatus necat lumbricos: Vel si qs ip̄m bibat. cū melle vel oxizuccaro siue etiā ip̄i⁹ decoctio nata est lūbricos educere. ymo ⁊ superfusa deforis conuenit morfeis ⁊ scabiei. ⁊ cancrenis. ⁊ malignis vlceribus. Hoc quidem abstergendo: illa vero consumendo. ⁊ sine mordicatione desiccando exputgat. ⁊ aperit opilationes epatis ⁊ splenis si bibat̄ cum ruta ⁊ pipere. attrahit tam menstrua q̄m embriones cum mirra ⁊ melle appositus

B Est autem ⁊ ip̄ius farina inmordaciter dyaforetica: non em̄ liuida solum sz scrofulas ⁊ simata dura sanat: tunc enim oportet eos in aceto coquere vel oximelle vel oxizuccara iuxta cōplexiones. videlicet pacientium nec non passionis differētiam cogitantes illud q̄d oportet non est autem p̄ntis negotij distinguere talia. diaforat em̄ ⁊ liuida: ⁊ cetera om̄ia que p̄us dicta sunt:

C Decoctio etiam ip̄a farina nata est facere. Aarmos agrios vel lupinus agrestis siue siluestris. amarior ⁊ validior in om̄ibus domestico est: ei similis ex̄ns s̄m genus:

D Et idem s̄m translationem arabicam

E Virtus eius prima est que desiccat sine mordicatione. Et secūda abstergit ⁊ resoluit ⁊ madificat ⁊ aperit: ⁊ tercia occidit lūbricos quando fit ex eis emplastrum exterius. et quando comedunt̄ melle. aut bibunt̄ cū vino admixta aqua et farina lupinoꝝ resoluunt sine mordicatione.

F Et curant liuores. ⁊ apostemata ⁊ scrofulas q̄n coquuntur cum aceto ⁊ melle Et quando fit emplastrum cum eis sciatice confert.

G Et confert empetigini. ⁊ vlceribus capitis ⁊ scabiei ⁊ bothor. ⁊ vlcerib⁹ fraudulentis.

H Et quando bibitur cū ruta et pipere aperit opilationes epatis ⁊ splenis. ⁊ prouocat menstrua. ⁊ nascale ex eis cum melle ⁊ mirra expellit fetum Et farina eorum facit hoc. lupinus siluestris vel regalis valet ad ea que dicta sunt:

Ca. cclxviij.

Lupulus. Johānes mesue cap̄. de volubili ait. q̄ Lupulus sit species volubilis Notandum ergo q̄ plures sunt species volubilis Vna est que dicitur funis arborum cuius flos est albus. ⁊ est sicut tuba ⁊ habet lac. et vocatur volubilis magna: Et est alia cuius rami repunt super terram. ⁊ sup̄ ramos plantarū que folia, ⁊ flores habet minores: et dicit̄ volubilis parua. Et est alia species eius habens folia subalbida ⁊ lanuginosa: et habet lac. Et est species alia aspera h̄ns folia sicut sunt folia citrulli. cuius flos est sicut ampulle adherentes. et vocat̄ lupulus De q̄ in isto capittulo habet̄ mentio.

Et est quarta species eius cuius radix est sicut fesciresim ⁊ magis grossa ymo ē grossitudo eius in modū cucurbite maioris ⁊ eius stipites eleuant̄ sup̄ radicē suā circiter cubit⁹ duos et folia ei⁹ sunt stricta parua ī mediū sagitte alate. q̄ ex leui cā fluūt ⁊ hz lac ⁊ vocat̄ dn̄s lacticinioꝝ: Et ex ea fit scamonea. vt hētur in ca. scamonea de s. Etiā in ca. volubilis de v. inuenies de v̄tute eaꝝ. Lupul⁹ v̄o est equalis ad frigiditatem declinās. Et dr̄ q̄ est in prīcipio primi. ⁊ est verius

Operationes.

A Jo. me. Lupulus sedatiuus est dolorum calidoꝝ extinctiu⁹ inflāmationū. ⁊ lenitiu⁹: B Rectificatō mag̃: Aperit orificia venaꝝ ꝓpter quod miscendum est ei aliquid ex draganto ⁊ mastice. ⁊ rectius q̄ vigorat opationē eius: C Est aq̄ casei cum spica ⁊ mastice. Ex alijs v̄o volubilib⁹ tractet̄ de ca. volubili īferi⁹ de v.

Ca. cc lxix.

Lac. Sera. li. aggre. cap̄. Lelen auctoritate Gal'. Lelen. i. lac: Et melius lac est sanum naturale non habens infectionem alicuius alteri⁹ amoris Aut super q̄d non vincit aliqua qualitas Et est claꝝ in quo nō est turbulentia aliq̄ neq̄ acuitas neq̄ salsedo: imo est ī eo dulcedo pauca. ⁊ odor eius est bonus. et lac quidem q̄d est hmōi est illud q̄d generat̄ ex sanguine sauo sep̄ato ab om̄i malicia: Et sani⁹ lac est mulieris et maxime cuius corpus est sanū non antiqui sed iuuenis. pulchre cempate ꝯplexionis cuius nutrimentum est bonū generatiuū bonoꝝ humorum: et post est lac animaliū: quoꝝ natura non est elongata a natura hōis. Sz est ꝓpe naturam hōis. ⁊ odor carniū ſcat sup̄ bonitatem lactis ⁊ sanguinis ei⁹ Nā sunt quedam aīalia quoꝝ carnes sunt feti de. sicut carnes canis. lupi. leonis. cameli ⁊ vrsi. ⁊ q̄dam carnes sunt boni odoris sicut carnes porcoꝝ: pecudū. capraꝝ. ⁊ boū ⁊ equaꝝ. ⁊ azinaꝝ siluestriū. ac domestiuarum ⁊ damulaꝝ. ac eoꝝ que currunt cursu istoꝝ quoꝝ carnes comedūt q̄ plures hominum. Natura nāq̄ eoꝝ est propinqua nature hōis. ⁊ ꝓpter hanc causaz administratur lac capraꝝ. ⁊ alioꝝ animaliū vt boum ⁊ similiū: ⁊ fit caseus ex eis p̄ter q̄ ex lacte azinino. Propterea quia est aq̄sum subtile non hn̄s grossitudinem. Lac vero vaccaꝝ est grossum. Et lac capraꝝ est medium inter vtrumq̄. et lac quidem est velocis alterationis qn̄ tangit̄ a caliditate aeris. ⁊ ꝓpter hanc causam p̄cipit̄ q̄d sugat̄ ex mā̄milla ne alteret ip̄m aer

Operationes.

A Sera. Et lac q̄dem est ꝯpositū ex tribus substantijs. s. caseata. butirosa. et aq̄sa: Et qn̄ tu cognoueris has substantias ⁊ separas vnam ab alia cā medicatōnis. inuenies q̄ vnaqueq̄ ipsaꝝ hz opationez propriā in via nutrimenti: ⁊ in via medicine. ⁊ ꝓpter victoriam pinguedinis sup̄ lac vaccaꝝ accipit̄ ex eo recocta. B

Butirum vero accipitur ex lacte capraꝝ vaccarum ⁊ ouium Sed caseus est lac coagulatum ⁊ sic caseus non est lac nisi cum recipit coagulationem. ⁊ caseitatem.

C Nam illud lac coagulatur super qd̄ vincit grossicies. tale quidem est facilis coagulationis. et separatur facile quando fit caseus ex substantia butirosa. In lacte vaccarum est plus. ⁊ quando coagulatur aufert ab eo butirum ⁊ fit caseus pīguis Et quando caseus veterascit generāt coleram. ⁊ hoc significat sapor ⁊ odor ipius

D Rabi moyses cap̄. de lacte. Lac porcinum est magis conforme. post lac mulie bre. Et lac corrumpit maliciam humorū malorum. Lac azininum est humidi⁹ omni lacte ⁊ minoris grossiciei. Et lac vaccinum est pinguius Et lac caprinum est medium. Unde lac non est conueniens capiti nec lateribus aptus ad ventositatem

E Almansor tractatu tercio. cap̄: de lacte. Lac recenter mulctum temperato existit vicinum. licet frigiditati ⁊ humiditate parumper approximet. Uñ corpus humectat ⁊ impinguat Eius tamen conuersio est velox. qua propter acute febrientibus vel quibus dolor capitis ex humore acciderit. colericis quoq; quibus frigide ex consuetudine accidūt egritudines. nullo modo est tribuendum.

F Dyascorides cap̄. de lacte. Omne lac generat bonum chimū. ⁊ est multi nutrimenti. ⁊ mollit ventrem. ⁊ conuenit stomacho. et lac q̄dem veris est aquosius estiuo.

G Et lac animalis pascentis herbas recentes est magis mollitiuum ventris q̄ pascentis herbas siccas: Et lac caprinum est minus mollificatiuum q̄ aliorum animalium. quoniam capre vt plurimum comedunt herbas stipticas ⁊ folia arborum. ⁊ propter hanc causam est bonū stomacho Sed lac ouis est spissum dulce et pingue Non est adeo bonū stomacho sicut caprinum. Sed lac vaccaꝝ azinarum vel equarum. sunt magis laxatiua q̄ aliorum animalium.

H Et omne lac qñ coquit̄ stringit ventrem. Et maxime qñ exsiccat̄ aqua eius cum lapidibus calefactis. ⁊ cōuenit vlceribus intestinorum: ⁊ interiorū membrorum. ⁊ ꝓprie illis que fiunt ex gutture ⁊ canna pulmonis. ⁊ r̄nibus ⁊ intestinis ⁊ vesica.

I Et quando abluitur os cum lacte ꝯuenit vlceribus eius ⁊ gargarismata cum eo cōferunt vlceribus palati sed nouiter mulsum est bonum bibentibus medicinas mortiferas. ⁊ illis q̄ sumpserunt cantarides.

K Et lac vaccinum est ad hoc melius omni alio lacte. et lac azini proprie quando colluitur os cū eo confortat gingiuas ⁊ dentes. Lac vaccinum. et caprinum et ouinium. quando vnūquodq; coquitur cum lapide littoris conuenit fluxui ventris et vlceribus intestinorum ⁊ tenasmoni.

L Et quādo fit cristere cum eo solo aut cum aq̄ ordei aut cum decoctōne gummi quod dicitur caudare siue hādaim sedat mordicatōes intestinorum. ⁊ fit cristere cum eo vlcerib⁹ matricis.

M Omne preterea lac qñ sugitur ex mamilla ipsa est magis iuuatiuum ⁊ velocius nutritiuum neq; ita corrumpitur. Et lac mulieris dulcius est et nutribilius omni lacte. ⁊ conuenit vlceribus pulmonis. ⁊ ponitur in eo olibanum tritum ⁊ dissoluitur in oculo in quo est vngula. aut vlcus ⁊ conuenit

N Et qñ miscetur cum eo succus papaueris ⁊ cera ⁊ oleum ⁊ linitur cum eo super podagrā: conuenit. Et omne lac est malum spleni ⁊ epati egrotanti. ⁊ sode. ⁊ epilentie ⁊ scotomie ⁊ egritudinibus neruorum ⁊ febribus antiquis.

Ca.cclxx.

Maiorana. Plate. Maiorana est herba que alio nõie samsuc⁹ dr. calida et sicca in.ij.gradu. Flores 7 folia eius ꝓpetunt vsui medicine. Igitur i estate collecta cũ floribꝰ in vmbroso loco desiccatur. ac ꝑ annum seruat. Gal. viij. sim. far. capᵗ. de samsuco Subtiliũ ꝓciũ est et dyaforetice virtutis siccat eñ et calefacit in.iij.gradu. Gera. li. aggre. capᵗ. Merzemus auct. dyas. Herba est habens virgas extensas supfaciez terre in suo ortu. 7 habet folia pua rotunda supque est borra feri similia foliis calamenti habentis folia subtilia. 7 bz odorem bonum. Idẽ auct. Gal. Virtꝰ eiꝰ est q̃ calefacit 7 desiccat in.iij. gradu. Et virtus eiꝰ est q̃ resolvit 7 subtiliat. Itẽ ex aromaticitate vtilẽ bz ꝓfortãdi. 7 ex q̃litatibus suis dissolvẽdi. ꝓsumẽdi. 7 mũdificãdi. Avi. Maiorana est ca. 7 sic. in. iij. ḡdu 7 est subtilis cũ fortitudine

Operationes.

Gera. auctoritate aben mesuay. Oñ linitur cum succo eius supꝑ livores sanguinis mortui aufert eas. 7 propter hãc causam apponentes ventosas vngunt locum post ventosationem cum eo vt non appareant cicatrices scarificatõis Et quando fit caput purgium cum eo convenit dolori capitis maxime melancolicis 7 ventositati cerebri. 7 aperit opilatões, que sunt in eo. 7 propter hanc causam cõfert epilentie 7 paralisi. In qua declinat homo caput suum ad posteriora. 7 alteri paralisi. 7 torture oris 7 emigranee. attrahit enim humiditates malas a cerebro. 7 convenit multum Et fit oleũ cum ea 7 convenit ad omnia supdicta; Et quando teritur maiorana sicca; 7 conficitur cum melle. 7 linitur supꝑ livorem q̃ fit sub oculo aufert ipsum. 7 exprimit succus ex ea dum est recens. Et fit caput purgium cum eo. et mundificat cerebrum. 7 convenit egritudinibus eius frigidis 7 melancolicis; Et quando ibibitur in eo cotum aut lana; 7 ponit in aurem aperit opilatiões eius. Similiter autem facit oleũ eius. Et calefacit matricem. Unde Rasis. Propter aromaticitatẽ suam 7 caliditatem 7 subtilitatem convenit omnibus egritudinibꝰ frigidis. 7 confortat cerebrum. 7 oñia membra. Plinius capᵗ de Maiorana Vires habet acres 7 calefactorias ad omnem duriciem vel rigorem valde idonea Medetur etiam cataplasmatibus imposita sive potu data. a scorpione vexatus 7 intestinorum tormento vl' difficultate mictus laborantes; Elixatura eius ydropicis medetur. Urinam provocat. 7 tortionibus utilis est. Succus eius mel le addito livores detergit. Scorpionum ictus cum aceto et sale compescit. Ulcerationibus bene adhibet. Crotis viliter adhibetur. Tumores omnes corporis 7 oculorum cataplasmatibus adhibita spargit; maxime cum polenta im

posita. ℞ Item apposite solite pur garionis materiam provocat. In femis. Malaginatibus ⁊ acopis miscet bene.

Ca. cclxxj.

Macis. Constantinus in libro gra duum ait. Nucis muscate arboris ramorum cortex est macis que ab India venit. cuius natura calida est ⁊ sic ca in tertio gradu. Platearius. Macis ca lida est ⁊ sicca in secundo gradu. Et scom quosdam flos est muscate. Quod videtur falsum esse. quia flores aut decidunt. aut in fructus mutantur. Sūt autem cortices quidam qui reperiunt circa nuces musca tas. sicut circa avellanas. p annos decem servantur. Habentq; virtutem cōfortan di ⁊ aromaticitate. dissolvendi et consu mendi ex qualitatibus. Eligendus est āt macis ruffus vel subruffus acutū habens saporem cum aliquantula amaritudine. Qui vero nigricat terreus est. et qui sapo rem acutum non habet abijciendus est: Sera. li. aggre. cap. sistosi. Sistosi. i. ma cis. Et est cortex nucis muscate que est su per corticem grossum. Et melior ex eo est ille qui est coloris fūsci. ⁊ deterior ex eo est niger. et in cortice duro grosso nucis mus cate non est aliquod iuvamentum Sz fru ctus eius est vtilis medicine. ⁊ oriatur in oriente. arabes dicūt quidē q; est macis. ⁊ est cortex qui apportatur de regione que non est grecorum. ⁊ color ei⁹ est flavus

Operationes.

Avi. Dyas. cap. machil sive machir scom translationem grecam: i. macis. Corium est ligni venientis de barbarico: coloris ruffi cum robore solido. cui vtus est stiptri ca ⁊ remordens q; maxime in gustu: Tun sa et bibita emoptoicis et dissinthericis et sciliacis singularem p̄stat effectum. Bo Collector huius temp̄is macis est cortex nucis muscate qui adherz ip̄i circūquaq; vt potest videri in barbulis avellanarum ⁊ multociens vidi tunisij sic esse licz dicat dyas. machir. i. macis esse corium ligni er ror est translatoris. quia debet dici coriū fructus. vt patebit in cap̄. nucis muscate. Ga Hal. vij. sim. far. cap̄: de maci scom translationem arabicā. Bliastar sive Ca lisfar. i. macis. cortex est qui portat de In dia in gustu quidem stipticus sufficien ter cum brevi quadam aromaticitate: Bo Cum autez aduratur est similis plu ribus aromatibus in dyanis. ⁊ substātia eius est composita ex substantijs contrarijs ⁊ plurimū q; est in ea substantia est terrea frigida. ⁊ minus q; in ea substātia est sub tilis caliditate ⁊ odor eius est bonus sicut odor aliaz̄ speciez̄ aromaticaz̄. q̄ appor tantur ab India. Sapor eius est stiptic⁹ stipticitate multa cum aliquātulo aroma ticitatis. Et Virtus ei⁹ est q̄ desiccat in. iij. gradu. sed ca. est ⁊ fri. non est opera tio manifesta confert fluxui ventris et vl ceribus intestinoz̄. ⁊ bibit̄ in emoptoyca ⁊ influxibus humoz̄ ad ventrem. Fa Avicenna de viribus cordis ait. q; cōfor tat cor.

Ca.cclxxij.

Malua. Ysidorus. Malua dr̃ eo q̃ molliẽdi aluũ ac soluendi naturã habeat: Palladius.li.iij. In februario mense malua serẽda est q̃ occursu hyemis ab incremẽti r̃ primeꝛ lõgitudine loco pingui delectaꝛ. z humido gaudz letamine Transferunꝛ eius plãte cum ceperiut quatuoꝛ habere folia vel quinqz ad minus. Ysaac. Malua. ca. est in ꝓmo g̃ du hu. in. ij. Pla. Est eñ malua dõestica z siluestris. Malua dõestica magis frigida ẽ z hũiditatem hz subtiliorẽ: Siluestris ãt crescit altius: z altioꝛa habz folia. z quasi frutex. hec minus frigida est z habz viscosam humiditatem.

Operationes.

Hyas. Malua melioꝛ est ortiua q̃m agrestis. hz cacostomaca est. ventrẽqz mollit. maxĩe ãt eiꝰ ỹgule ĩtestinis medenꝛ ac vesice. Eius folia cruda cataplasmã cũ sale modico medenꝛ egilopis. valent z apũ ꝓcussuris: Malua elixa z oleo admixta cataplasmatibus adhibita acoꝛas z furfures capitis tollit. Elixatura eiꝰ malactica est. Ad duricias ĩtestinoꝝ atqz matricis z ani necessario supponiꝛ. Folia eiꝰ cocta z imposita cũ oleo modico ꝓbustionibus et igni sacro. Malua cũ radicibus cocta in iuscello. venenosis potionibus subuenit si freq̃nter bibaꝛ. Plate. Malua valz ad maturandũ ca: apãta. reunꝛ eñ folia malue cũ axũgia porcina recenti z supꝛ tegulã calefacta supponiꝛ. Hec etiã valet ꝓ duriciẽ splenis z epatis. Fomentũ exaq̃ decoctionis eiꝰ fcñ circa pedes. valet ad somnũ ꝓuocandũ i febribus acutis. Cõstan. Malua est frĩ. in. ij. gradu. hu. in. j. q̃ddam caloris accidentaliter. hz ideoqz si in vino sit cocta z cathaplasmetur. cõtra scrofulas: apostemata. tumoreſqz mãmillaꝝ valet. Succus eius si cum vino bibaꝛ strãguiriam. i. difficultatẽ mingẽdi dissoluit z lapidẽ frangit Sciatice ꝓueniẽs intestina sanat vulnerata. si cũ aceto coquaꝛ dolorem ca. lotoꝝ mitigat.

Ca. cclxxiij.

Malum. Rabi moyses cap̄. de malo Ex eis quedam sunt dulcia q̄dam pontica. quedam stiptica. ꝛc̄. Hoc idem dicit Auerrois. quinto Colliget auctoritate Auenzoar. Serap̄. libro aggregatoris cap̄. de malo. Et ex eis quedam sunt stiptica. quedam pontica. quedam dultia. quedam acetosa; ⁊ quedam insipida aquosa. In dulcibus est substantia aq̄sa temperate substantie. ⁊ in ponticis qd̄ vincit super ea est temperamentum frigidum terreum. sed stipticis est hec eadem substantia cum substantia aquosa; qua in dulcibus. Et in acetosis est substātia aq̄a frigida.

Operationes.

A Rabi moises Malum odore suo corroborat cor. ⁊ cerebrum. et iuuat ptisicis ⁊ melancolicis. Sed ꝯmestio eius peior est omnium cōmestione fructuum. generat ventositatem. scilicet. quam generat ī secunda et tertia digestione. Ita vt sit dictum a sapiētibus ꝙ generat ptisim ⁊ ethicam. eo ꝙ huiusmodi ventositates inflāt arterias ⁊ venas. B Galienus. vij. sim. far. cap̄. Milea id est pomaria. Et est arbor mali non quelibet est vnius nature sicut neq; fructus. Nam pomorum alia sunt dulcia. alia vero austera. alia pōtica alia vero acida. Alia vero non totaliter exoluta et aquosa. Et predñatur aquositas in his vt sit complexio eorum humidior ⁊ frigidior. Terrestre vero frigidū dñatur in ponticis Indigestum vero in austeris. Hoc et aqueum frigidum sicut in dulcibus eucratum domtnatur: Ista autem ⁊ folia succi; ⁊ cortices eius arboris ad inuicem differunt. C Unde herbis vticum austeris quidem et acidis. Vulnera consolidat. et flegmonum qui sunt ī generatione repercutere id quod influit. ⁊ stomachum exolubilem. ⁊ ventrem corroborat. cum aquosioribus v̄o mordaces flegmones incipientes; ⁊ eos qui sunt in augmento remittere. D Quoniam autē multa omnibus pomis humiditas infertur palam est et ex eo ꝙ nullius eorum succus perdurat sed acescunt ⁊ corrumpunt̄ om̄ia. solum em̄ citonioꝝ (que vtiq; ꝓpter predñantem stipticitatem minus sunt humida alijs) quoꝝ succꝰ coctꝰ cū melle durare p̄t. ip̄e āt ꝑ se neq; ita ē durabilis. Malum granatum lege capl'm Granatum. et Mala citonia lege Citonia.

Ca. cclxxiiij.

Mala matiana exponit Ysidorꝰ: ꝙ a loco dicunt̄. Quidam v̄o exponūt siluestria: vulgari tñ hyspanico etiam domestica om̄ia maciana dicunt̄ Dyas. de ip̄is ꝓpriū facit capl'm Inq̄t maciana cū adhuc in matura stiptica sunt. ꝛc̄. in alio tñ capl'o expōit ꝙ sunt estiua. Apud sera. v̄o ex v̄bis dias. habet̄ ꝙ colligunt̄ in vere. Et Aui: in hoc ꝯcordare videt̄.

Operationes.

A Aui. dicit ꝙ nocēt neruis ꝓpe nerualia sicut dixit dyas. B Et de viribus cordis dicit ꝙ ꝯfortāt cor.

Ca.cclxxv.

Manna: vt ait Auicenna Est ros cadens super lapidem. ⁊ plantas. et habet plures species. ⁊ denõiata est tereniabin. ⁊ siracost. ⁊ succaꝝ haoser est de speciebus eius. Et ait Auicenna. Manna diuersificatur ſm diuersitatem rerum suꝑ q̃s cadit r̃cipiens ab eis diuersitates ⁊ v̄tutes. apud nos vidi duas species. vna quaꝝ est granulosa non ꝯiuncta granulis. alia ꝯglobata q̃ artifitio magis videt̃ sophisticata ex zuccaro cocta et folijs sene quoꝝ frustula inmixta videnť saporem (qui sene) ostendit Sera: li aggre. cap̃. men: i. manna est ca. ⁊ abstergit ⁊ lauat. ⁊ est ca. in p̃mo gradu tp̃ata hũiditate ⁊ siccitate. Et idem auct: Rasis dixit q̃dem mãna cadit suꝑ arborem q̃ dr̃ tamariscus sicut mel. ⁊ qñ facit moram suꝑ plãtam illam albescit. sed quando ibi nõ moratur. sed colligitur cito cum folio eius est viridis. Melior ex ea est cuius color ẽ clarus appropinquãs albedini: ⁊ hz parum ruboris. Plinius: Manna est omnis ros cadens suꝑ lapidez aut arborem ⁊ fit dulcis ⁊ coagulat̃ sicut mel. Et exsiccat̃ sicut gummi quemadmodum tereniabin. Est alia species q̃ vocat̃ tereniabin. ꝑ qua lege capittulũ. Tereniabin.

Operationes.

A Serapion. auct. Rasis. Que de ip̃o cadit suꝑ arborem tamarisci est bona tussi. ⁊ asperitate pectoris. Colligit eã Ras ⁊ dixit q̃ manna cadit suꝑ arborẽ q̃ dr̃ Tamariscus sicut mel. B Et idem auc. Habix. Est ca. in fine p̃mi sicca ꝓpinquãs caliditati. ꝯfert relaxatõi stomachi. ⁊ abstringit ventrem. ⁊ ꝯuenit aq̃ citrine quãdo bibitur de ea. emplastrat̃ venter. et ingreditur in medicinis apostematũ. C Et exsiccat catarꝝ qñ fit caputpurgium. qm̃ mũdificat cerebꝝ ⁊ expellit ab eo ventositatẽ g̃ssam: D Et fortificat medicinas qñ miscet̃ cũ eis in potionib⁹ et caputpurgijs. ⁊ delet ap̃ata fleg̃tica. ⁊ miscetur in ꝯfectõnibus ꝓpter excellẽs iuuamentum quod est in ea.

Ca. cc lxxvj.

Mandragora vir. Ysidorus: Spēs elus bue sunt. Masculus scz. ⁊ femina. De masculo in isto cap̄. tractatur. Mandragora similis est paruo peponi. dicta q̄ habet mala suaue olētia: magnitudine mali matiani: Unde ⁊ latini eā malum terre vocant eo q̄ radicem habet formam hominis similantem Antropos eñ homo dicitur: huius cortex in vīo missa datur ad bibendum his quoꝝ corpus secandū ē propter curam vt soporati dolorem non sentiāt. Masculus folijs habz similibus bete: Plinius li. xxv. Candidus qui ⁊ mas. niger que femina existimatur mandragora. Syas. Masculus vero mādragora habet folia alba ⁊ maiora lata ⁊ leuia sicut bete. Mala eiꝰ duplicia nascūtur colore croceo. odore suaui: cum grauitate. que pastores comedūt. ⁊ statim somnum capiunt. Auicenna Mādragora frigida vsq̄ ad tercium gradum ⁊ humida Omnis autem mādragore radix magna est: hominis forme similis. Mandragora enim nomen est ymaginis naturalis. scz: sicut planta exñs in forma hominis. Ex herbario. Mandragoraq̄ fortissimi odoris est ab homine ieiuno non colligitur. Masculus autem habet albidiora folia ⁊ manora. sed vtriusq̄ vis vna est

Operationes.

A Serapion. Quando ex ista radice: exhibetur alicui in potu vel in cibo cū pane incidit sumens eam in subet. Et ideo vtuntur cyrurgici quando volunt mēbrū incidere: B Et idem aucto. Syas. Virtus masculi est q̄ si coquatur radix in vino donec minuitur tercia pars ⁊ colat̄ ⁊ reponitur ⁊ accipitur ex ea quantitas. ʒ j. ⁊ administrat̄ ad nimias vigilias. ⁊ ad sedandos dolores. ⁊ quādo fuerit necesse incidere: aut cauterizare aliquod menbꝝ ⁊ volumus q̄ non sentiatur. detur ei ī potu prius. C Et si bibantur duo onolos ex succo radicis cum mellicrato faciūt euomē flegma ⁊ coleram sicut elleborus. sed si accipiatur plus occidit Et cortex radicis ingreditur in medicinis oculorum ⁊ in nascalibus. D Et quando accipitur ex eo medius onulos ⁊ supponitur prouocat menstrua. ⁊ extrahit fetum: Et quando ponitur in ano sicut suppositorium facit dormire: E Et quando radix eius elixatur cum ebore sex horis mollificat eum et facit ip̄m abilem ad faciendum quancunq̄ figuram volueris. F Et quando fit emplastrum cum folijs eiꝰ recentibus cum sanie est conueniens apostematibus calidis oculorū. ⁊ apostematibus supuenientibus vulneribus et vlceribus. ⁊ resoluit apostemata dura et scrofulas ⁊ exituras G Et quando fricatur cum eo empetigo ⁊ baras. ⁊ similia eis sex diebus aufert ea sine vlceratōne loci. Et conferunt attritionibus que fiūt in itinere. H Radix vero eius quando teritur contritione forti. ⁊ fit emplastrum cum ea ⁊ aceto curat herisipilam. ⁊ quando miscet̄ cum oleo et melle est bona morsui venenoso ⁊ quando miscet̄ cum sanie sedat cyragras ⁊. dolorem iuncturarum: ⁊ omnes alios dolores I Fit autem vinum cum cortice eius radicis in hunc modum. absq̄ decoctōe. accipiat̄ de vīo dulci amphora vna. et proijciantur tres magne radices in ea. ⁊ detur in potu q̄ntitas trium onolos illi quem necesse est incidere aut cauterizare. et non senciet cauterisationem aut incisionem ꝓpter subet q̄ contingit ei. ⁊ quando sumitur de ea nimis facit apoplexiam K Succus pomorum eius quando sumitur in potu mūdificat matricem. Quando admiscet̄ ei sulfur: ⁊ fit inde nascale abscindit fluxum matricis: L Colligitur autem lacrimus huius plante: quando perforatur radix eius ⁊ colligitur quod emanat ex lacrimo in vase vitreato. Verum succus eius fortior est lacrimo. ⁊ non est in om̄i ꝑte radicis tm̄ de hūiditate. q̄ qñ vulnerat̄ emittit lacrimū. q̄d q̄dem experiētia sciri pōt.

M Alia species q̄ nōiatur narbus administrat̄ a cirurgicis qñ volunt menbrū aliquod incidere. ⁊ qñ bibit̄ solatꝝ q̄d dr̄ suffocās ei est tyriaca N Et idē auc. Rasis. Dixit mihi q̄dā ex antiq̄s babilonie. ꝙ q̄dam puella ꝯmedit quinq̄ poma mādragore. ⁊ cecidit sincopizata. et tota effecta est rubicūda. et quidē supueniens effudit sup caput eiꝰ a q̄ nimis donec surrexit. O Et ego vidi hōies q̄ sumpserunt de radice eius cā impinguādi. et accidit eis sicut accidē solz hōibus ingredientibus balneum et bibētibꝰ post exitum vinū multū. nā factꝰ fuit vultus eoꝝ nimis rubicundus. P Et idem auct. dyas. Radicē mādragore multi dāt ad amorē.

Ca. cclxxvij.

Mandragora femine. Sera p̄. auct. dyas. Et femīe color est niger ⁊ nominatur landachis siue bādachis aut lactuca. Nā in folijs eiꝰ est similitudo cū folijs lactuce. ⁊ sunt pinguia g̃uis odoris. ⁊ extendunt̄ sup faciem terre. ī medio folioꝝ eius est simile mespili ⁊ est lofach. ⁊ ē citrini colo. hñs odorē bonū. ⁊ ītra ip̄z sunt grana similia granis piroꝝ. ⁊ habet radices magnas mediocriter duas l'tres adherentes inuicē exteriꝰ nigras ⁊ interiꝰ albas. sup q̄s est cortex grossus. Et hec species mandragore non habet stipitem

Operationes.

A Mandragora fortissimi odoris est. ab hōine ieiuno nō colligit̄ B Utriusq̄ vis vna est. Hec cum polēta trita feruores oculoꝝ ⁊ dolores auriū sedat. C Radix eius cū aceto trita ⁊ illita ignem sacrum curat. D Auicenna. Mandragora somnū ꝓuocat. Et qñ ponit̄ in vino vehementer inebriat. Multusq̄ vsus eiꝰ ⁊ odoramentū. saciūt apoplexiā. E Lac eius euellit lentigines. et pannū sine mordicatōe. Soluēdo āt educit colerā ⁊ flegma. F Radix eius trita et cū aceto imposita sup herisipilam sanat eā. Semen eius matricem mundificat. vl' vomitum prouocat.

Ca. cc lxxviij.

Arua. Serapion. Arua est plãta similis prassio. nisi quia est longior eo q̃ habz folia parua multa dura ⁊ aspera. bonum odorem habentia dulcia. sup̃ que sunt pili parui. ⁊ hz vgas multas egredientes ab vna radice ⁊ albiores virgis prassij. Nascitur in locis mõtuosis ⁊ asperis Et idem auctoritate Galieni. Sapor eius est acutus pungitiuus amarus. ⁊ virtus eius est que calefacit in secundo gradu.

Operationes.

A Serapion. Virtus eius est q̃ abstergit ⁊ incidit. ⁊ prouocat menstrua. ⁊ occidit fetum: ℔ Et expellit secundinã. habet virtutem calefactiuam acutam. Et ideo quando bibitur decoctõ foliorum eius cum vino prouocat mẽstrua: ℔ Et facit abortum. Et expellit secundinam:

Ca. cc lxxix.

Arubium siue Prassium: Serapion libro aggregatoris. capitulo. Farasion id est prassium. Est herba habens ramulos multos egredientes ab vna radice. ⁊ super ipos est borra pauca. cuius color est albus. ⁊ virge eius sunt quadrate. ⁊ folia eius sunt in longitudĩe pollicis. obrotunda rugosa vl' aspera. super que est borra. Et semen eius et flores eius sunt diuisa p ramos eius. ⁊ semen eius rotundum ad asperitatem tendens. Nascitur in campis ⁊ in edificijs domorum. Byas. capl'o de marubio. Marubium vl' Prassium frutex est ex vna radice multas virgas habens albas ⁊ asperas. ⁊ q̃dras ⁊ folia similia digito maiori. ⁊ obrotũda aspera alba ⁊ rugosa. ⁊ gustu amara. semẽ est illi obrotũdum ⁊ verticulosum ⁊ asperum. nascitur locis multis. Auicenna li. secundo. cap̃. de prassio Prassium est herba amari saporis Inquit Oribasius nõ sunt calefactio eius ⁊ exiccatio ipius fortes. Alij autem dixerũt q̃ est calida in. iij. gradu. sicca in secundo. Est aperitiuum abstergit ⁊ liquefacit ⁊ resoluit ⁊ incidit.

Operationes.

A Serapion inquit. Aperit opilatões splenis ⁊ epatis. ⁊ mundificat pulmonez ⁊ pectus p̃ screatum. ⁊ prouocat mẽstrua quando bibitur. ⁊ quando ponitur exterius. abstergit ⁊ resoluit. succus autem foliorum eius. post q̃ est desiccatus in sole resoluitur cum melle ⁊ administratur ad visum acuendum ℔ Et fit cum eo sternutatorium ycteticis. ad mundificandũ infectionem coloris Et administrat̃ cum medicinis aperientibus instrumenta auditus. Et datur succus eius illis in potu: qui sumpserunt medicinas mortiferas. Verum nocet renibus ⁊ vesice. Et Et emplastrũ cum foliis eius et melle mũdificat vlcera sordida: ⁊ euellit panaricium. ⁊ carnem putridum: ⁊ sedat dolores lateris Et fit emplastrum cum marubio ⁊ sale, ⁊ confert morsui canis rabidi.

B ¶ Dyas. Folia eius sicca vel succus foliorum eius: vel semen eius elixum. et bibitum cum melle ptisicis et tussientibus et asmaticis prodest: Toracem purgat. maxime yrisilirice mixta. E ¶ Purgandis vtiliter mulieribus adhibetur. Secundinas excludit. diu parientibus subuenit. Vesice et renibus contrarium est melle addito vulnera purgat. et illa detergit: Pascentia vulnera compescit. dolorem lateris tollit. F ¶ Succus siccatus melle et vino addito caligines oculorum detergit. Pictericis naribus inmissus fert auxilia. cum oleo rosarum. succus eius aurium dolorem mitigat. G ¶ Auicenna. Succus eius confert dolori auris antiquo et mundificat et aperit meatus auditus. et remouet antiquum dolorem eius Succus eius cum melle est conueniens ad acuendum visum. mundificat pectus et pulmonem per eductionem sputi H ¶ Est aperitiuum opilationum in epate et splene et renibus. prouocat menstrua. et mundificat matricem I ¶ Gal. viij. sim. far. cap. de prassio secundum translationem ara. sapor eius est amarus: et virtus eius calida: et sic. in. ij. gradu. vnde abstergit et resoluit.

Ca. cclxxx.

Marrubiastrum vel marrubium nigrum vel marrubium siluestre. Dias. cap. Bubloete. i. marrubiastrum Et est similis marubio: nisi quia folia eius non sunt rotunda. sed pilosa similia foliis ignide magne vel acalifex. idem virgas nigras et quadras habet et asperas ex vna radice virgellas multas proferens.

Operationes.

A ¶ Dyas. Eius vires faciunt ad serpentum morsus et ad suspiriosos. Item strumas dissoluit et menstrua prouocat B ¶ Decoctio eius in aqua cum grano solis et modica liquiritia stomacho bene conuenit C ¶ Folia eius addito sale in cathaplasmatibus composita morsus caninos mitigant in cinere calido missa et marcida facta condilomata soluunt. D ¶ Vulnera sordida melle addito purgant.

Ca.cclxxxj.

Matrissilua. Pand.ca:ccccc:xxxiiij. Matrissilua latine grece splemon vel splenaria vel linealis l' pericli menos. Herba est cuius folia sunt ex alte ro laterum subalbida: ⁊ ex altero viridia se adherens ⁊ inuoluens sepius. cuius fru ctus est magnitudinis cubebarū in pnci pio viridis. ⁊ cum maturauerit citrini co loris tendentis ad rubedinem positi or dinarie. ⁊ conclusi in duobus folijs simul ꝯiunctis exñtibus in capitibus stipitū iu xta eum. Dyas:ca: Periclimenos frutex ē simplex in circuitu folia habens alba: ⁊ si milia edere. ⁊ circa ip̄a folia v̄ge sunt te nues. in quibus est semen edere simile. qd̄ semen folijs adheret: durum vt cum vi le uetur. Radix est illi grossa: Hascit̄ ī locis cultis ⁊ in ortis. ⁊ inter rosas: ⁊ interclusis locis. ⁊ coheret sibi vicinis fructibus vel circūuoluitur. Gal'. Periclimenos. i. ma trissilua: vtilis est fructus ⁊ folia incisiue simul ⁊ calefactiue. existentia v̄tutis.

Operationes.

A Dyas. Semen eius collectum ⁊ ī vm bra siccatum ⁊ cum vino bibitum diebus xl. splenem siccat. vrinam sanguineam se xta die prouocat orthonoicis ⁊ subgluci entibus medetur. B Diu parturiē tibus subuenit. Similis virtus est folijs ipsius. xxvij. diebus bibita genitalia se mina hominis priuat. oleo mixta et ꝑun cta frigora periodica excludit. C Gal'. Ita est vrinatiua. ⁊ vrinā sanguine am opetur bibita vsq; plurimum: in prin cipio v̄o vrinatiua solum est. D Ex trorsum vero cum oleo vnctum calefacit Iuuat aūt spleneticos. ⁊ dissintericos E Mensura v̄o potationis dragos est vnus cum vino. siccat autem sperma. Et quidam aiunt. si plurimū bibat̄ om̄ifari am ingenerativi fiunt q̄ bibunt. F Quidam autem ⁊ terminū dieꝝ in huius potu sic dias. facit septem ⁊. xxx. dies repe riri ab eo ponūt: Ita aūt ⁊ vrinas sangui neas fieri vt a quarta dieꝝ.

Ca.cclxxxij.

Mellissa. vel melissa: Pan.ca.xc. me lissa similis est prassio hñs tñ citri odorē. ca: ⁊ sic: in: ij. g̃du. Sera. li. aggre. ca: bedarūgie: auc. dyas: Bedarū gie vel melisophilos. q̄d sic dr̄ eo q̄ liben ter eā apes māducēt. herba est tirsos hñs q̄dratos hirtos plurīos ex vna radice et folia sil'ia bublote: maiora tñ et tenera et nō sic aspa vt citꝝ ī odore. In alio Sera. hētur sic Mellisophilos: i. melissa. herba ē sup q̄ apes delcānt̄ stare. ⁊ v̄ge ip̄i⁹ ⁊ fo lia sil'ant̄ v̄gis ⁊ folijs marubij siluestris. ⁊ v̄ge ei⁹ ⁊ stipites sūt āgulosi q̄drāguli ⁊ fo. ei⁹ sūt maiora folijs marubij siluestris ⁊ nō sūt pilosa sicut fo. ip̄i⁹. ⁊ odor ei⁹ ē si cut odor citri Gal'. vij. sim. far. ca. melliso filū. i. melissa: Prassio q̄dez est sil'e. deficit q̄dem ab eo multū ī v̄tute. ⁊ ꝓterea neq; vtitur aliq̄s eo. supfluū em̄ est prassio exi stēte ita copioso vbiq; terraꝝ mellisofilo vti. Si v̄o aliqñ non affuerit prassiū: licet hoc vti in om̄ibus in quibus vtimur illo. scientes q̄ ab actu deficit.

Operationes.

A Serap. Folia eius cum vino bibita ⁊ in cathaplasmatibus vim scorpiōis optime curat. Caninos morsus ad sanitatē ꝑducit. B Elixata eiꝰ id facē ꝑt. cuius elixatura fomēto adhibita menstruis lōgissimi tꝑis īꝑat. ore r̄tenta dolorē dentiū mitigat. dissintericis opitulat̄. Folia ip̄a oīa simlr facē pñt. tortionibꝰ recte adhibet̄. C Et vt electuariū orthonoicis ꝓdest sale addito. ⁊ ā helosis. ⁊ q̄ non pñt iacē ⁊ ī cataplasmatibꝰ adhibita scrofas sꝑgit. vulnera purgat atricis apitulatur. D Et qñ fit emplm cū ea sedat dolorem iūcturaꝝ. E Et idē aucto. aben mesuai. Proꝑetas eiꝰ ē letificare animā. F Et idē aut. Ysaac Qñ ꝯmedit̄ bedarūgie in ieiunio ꝯfert stō. frigido et hūido. ⁊ facit digeri cibū ḡssum. ⁊ aperit opilatōes cerebri. G Et de ꝓꝑetate eiꝰ ē ꝯferre debilitati cordis. et aufert cardiacā. ⁊ remouet afflictōes. solicitudīes ⁊ timores. q̄ accidūt a melācolia hūore adusto q̄bus non pñt dormire. H Aui. de viribus cordit dt q̄ ꝯfortat cor.

Ca. cclxxxiij.

Mellilotum. Platearius. Mellilotū ca. est ⁊ sic. in primo gradu cuius semen similiter appellatur. ⁊ quia semicircl'i formam habz etiam corona regia dr̄. Semen cum corticibus in medicinis ponitur ac ꝑ tres annos seruat̄. Adeo nāq; paruum est ⁊ adherēs cortici. vt vix inde possit separi. v̄tutem habet cōfortādi ex aromaticitate. diureticam ex subtilitate substantie. Idem corona regia dicit̄ quia vagine seminū eius formate sunt ad modum semicirculi que cum suis seminibus ponunt̄ in medicinis. Herba ip̄a bz folia rotūda viridia. ⁊ rami eius sunt subtiles multum. ⁊ folia eius rara. et semina eius habent vaginas subtiles rotundas. sicut virge pueroꝝ paruuloꝝ in quibꝰ cōtinentur. Et sunt illa semina pauca glauci coloris rotūda minora granis sinapis Et quod de ip̄a administrat̄ sunt ille vagine cum eo quod est in eis ex seminibus vel granis flos eius est citrinus boni odoris. Hec habentur etiam a Serapiōe ca. Alchelialamech. Dyas. cap̄. de melliloto Mellilotum diaforeticum est ⁊ modicum digestorium est cū nimietate caloris. Galienus. vij. sim. far. cap̄. de melliloto Mellilotum mixte est virtutis. habet em̄ quid stipticum. et dyaforeticum digeritq;. plꝰ enim in eo est calide substantie q̄ frigide Auicenna. ij. li. cap̄. de melliloto. Mellilotum est flos plante coloris palee in quo est figura lunaris cum raritate sua quādam habens duriciem. Et ex eo quidem aliud est album ⁊ aliud est citrinum. et ex eo melius est quod est durius. et cuius color ad albedinem parum ꝑ declinat. et sapor eius amarior sentit̄. et cuius odor est manifestior. Et idem auct. dyas. Meliꝰ ex eo est in quo est croceus color. ⁊ est acutioris odoris. q̄uis eius odor in principio speciei ip̄ius sit paruus ⁊ debilis. ⁊ sit in colore eius color fenugreci.

Operationes.

A Serap. aucto. dyas. Mellilotum est

tam stipticaz. ꝓpter hoc. si dat̃ in morbo
nõ dũ digesto. materiã vt fugat inobedi
ens indurat. vñ q̃i bellũ facit. v̄tus em̄ la
xatiua materiã mouz. vt cũ egestõe exeat
⁊ v̄tus stiptica materiã indurat. ⁊ ꝓhibz
ne moueat̃. q̃re laborat natura. Quo da
to cũ materia morbi digesta ẽ. fit obediẽs
facilisq; ad exeundũ duob⁹ modis. Uno
q̃r vis laxatiua ei⁹ materiã dissoluit Alte
ro q̃r põticitate sua ꝯpimẽte adiuuat ad
excludendũ materiã morbi. q̃ est in ꝯcaui
tatib⁹ mẽbroꝝ. Rpo. in q̃dã epl'a Absin
thiõ est calidũ q̃dẽ mediocriter. succ⁹ aũt
nimis hũores colericos si fuerit infusum
in vino. ꝑ vrinã purger. ꝓpter qd̃ in vẽtre
fleg̃ ꝯsistẽs nihil iuuat. v̄tutẽ em̄ stipticã
hz. ⁊ q̃ in eo est amara v̄tus ẽ. Constan. in
li. g̃duũ. Absinthiũ ca. est in. j. g̃. sic. in. ij.
Ex li. de natur. rer. Unũ est gen⁹ absinthij
viride. magis amarũ. Aliud v̄o subalbi
dũ nimis amarꝝ. Et dr̃ hr̃e q̃litates ꝯrias
s. ꝯstrictiuã ex g̃ssitudine s̃be Et laxatiuã
ex amaritudine ⁊ caliditate. Aui. Absin
thiũ est herba sil'is folijs origão. ca. in. j.
sic. in. ij. Et eius succus siccior est s. in. iij.
Est ãt herba amara stiptica. apitiua ⁊ a
cuta. Pli. li. xxvij Absinthij gña sunt plu
ra Sãtonicũ dcm̄ a gallie ciuitate. Pon
ticũ a põto vbi eo pinguescũt pecora. et
ob id sine felle repiunt̃. Hec ẽ aliud p̃stã
tius multiq; ytalico est amarius. Sz me
dulla põtici dulcis. herba facilima. ⁊ in
ter paucas vtilissima.

Operationes

A Pli. li. vt sup̃ Absinthiũ stõachũ ro
borat. ⁊ ob hoc hic sapor. transfert̃ in vi
na Nauseas maris arcet in nauigatõib⁹
potũ B Succ⁹ ei⁹ libros ⁊ lig̃ ꝑ mlt̃os
ãnos a v̄mib⁹ ac murib⁹ s̃uat C Ad di
gestionẽ etiã ⁊ stomachũ ꝯfortandũ mul
tum valet Si coquat̃ cũ oleo. ⁊ inungant̃
corpa hũana. ex eo a morsu ⁊ molestia pu
licum ea p̃seruat D Contra loq̃lam
amissam optimũ remedium est. Est ergo
absinthium herba quidem amarissima.
saluti humane cõmoda E Aui. Absin
thium ꝓhibet pãnos a tineis ⁊ a corrup
tõe v̄miũ Absinthiũ libros a murib⁹ ⁊ ti
neis tutos r̃ddit F Cõtra lũbricos suc
c⁹ absinthij cũ puluere betõice. l' cẽtaurie
l' ꝑsicarie. l' nucleoꝝ ꝑsicoꝝ succo. l' suoꝝ fo
lio det̃ G Jo. me. ĩ ca. de absin. Absin
thiũ educit colerã a stõ. ⁊ intestinis ⁊ epa
te. ⁊ extẽdit̃ opatio ei⁹ ad vẽas. ⁊ mũdifi
cat eas ab hũore colerico ⁊ aq̃so. ⁊ interd̃
ducit ip̃m ꝑ vias vr̃ie. ⁊ p̃s̃uat absinthiũ
a putrefactõe. ⁊ ꝓpe pot⁹ infusiõis ip̃ius
ĩ vĩo decoctõis singl'is dieb⁹ circiter. Z.
j. aut. ij. l' aq̃ sublĩatõis ei⁹ H Et oleũ ex
eo fcm̄ ꝯfert dolori auris ⁊ tinitui ⁊ surdi
tati. ⁊ colluit̃ os aceto d̃coctõis ei⁹ a corti
ce citri. ⁊ ꝯfert fetori oris. Et absin. corro
borat sto. ⁊ ep. ⁊ excitat appetitũ mortuũ
I Opilatõ es apit. ⁊ morbos opilatõnũ
curat. ⁊ v̄mes ĩterficit ⁊ educit ꝓpe empl'z
ĩ hũc mod. ꝝ. absin. Z ij. eufor. Z. j. cornu
cerui adusti. Z s. mell' q̃ntũ sufficit K
Cõfert ⁊ absin. iuuam̃tũ magnũ febrib⁹
lõgi tp̃is. ⁊ fe. opilatõnũ L Mod⁹ opa
tõis succi ei⁹ exp̃me succi ip̃i⁹ q̃ntitatẽ q̃
volueris. ⁊ ꝓpe ĩ medio veris. ⁊ purifica i'
lũ s̃m modos notos. ⁊ fac siccare ĩ sole l' ci
nẽ ca. ĩ vase vitreo. sic̃ siccat̃ aloes M
Aq̃ ãt sublĩatõis ei⁹ fit. sicut fit aq̃ rosaꝝ
⁊ sil'ia q̃ fiũt ĩ vasis sublimationũ

Ca.iiij.

Accatia gre. ⁊ latine. sz arabi. altarti Aui. li. ij. ca. de accatia dicit q̄ ē succus altarti. hoc āt carētes facim⁹ de succo prunellor̄. Accatia s̄m quosdā est succus prunellor̄ inmaturor̄. q̄ latine vocant̄ acrinee. s̄ fl'o. q̄ vt ait Se. li. aggre. Accatia fit ex fructu cuiusdā spīose arboris gūmi arabici. q̄ nōiatur amgailē. Dyas. ca. de accatia. Accatia fruct⁹ est arboris spinose. q̄ maxime in egipto nascitur Hic fruct⁹ velut oliua p̄mit̄. ⁊ succ⁹ in sole siccat̄. Est ergo optima que est leuis. ⁊ subrufa. cum suauitate odoris. subacida ⁊ gustu valde stiptica. hec em̄ maxime de inmaturo fructu p̄mitur. Nam nigra est de maturo fructu. Omnis autez accatia stringit ⁊ desiccat nimis. ⁊ infrigidat habundāter. frigida est in scd̄o gradu. ⁊ sicca in tercio. Galienus sexto simpliciū farmacor̄ ca. de accatia Accatie ⁊ ip̄m quidem folium est acerbū. ⁊ fructus ⁊ succus qui q̄dem ⁊ lotus debilior. simul ⁊ minus mordicatiuū efficitur. quandam acredinem in lotura abijciens. Si vero ⁊ superungatur alicui mēbro sano. statim illud siccius ⁊ aridius ostendit Et caliditatis quidem sensum nūq̄ fert. frigiditatē v̄o non valde vehementer habet. palā ergo q̄ frigidū et terrestre ē farmacū. admixta etiā sibi q̄dam aquosa substantia. putabitur autē nec subtiliū ptiū esse. sed habere qualdā ptes dispsas subtiliū ptiū. caliditate ī lotura d̄cedēte. ponat̄ āt ⁊ hmōi tercij quidem gradus siccantium. secūdi vero infrigidantiū. postq̄ fuerit lota.

Operationes.

A Dias. acca. ignē sacr̄ extīguit. ⁊ p̄mones sanat. pterigia ocul' tollit. vulnerib⁹ ⁊ tūorib⁹ ocl'or̄ mirifice p̄dest. p̄fluū mulieris stringit. stericis subuēit. fluxū vētris bibita ⁊ supposita p̄hibet. capillos īficit. ⁊ lota sicut cadimia solz ocl'or̄ ꝯtectōib⁹ misceri B Itē succ⁹ ei⁹ collirijs miscet̄ Humay in li. de tyriaca. accatia termin⁹ tius est. q̄ est fortissime stipticitatis.

Ca.v.

Acetosa la. gre. oxilapatiū. ara. humad Sciendū q̄ acetosa apd̄ aui. li. ij. p̄p̄o ca. ⁊ apd̄ dyas. in p̄p̄o ca. ⁊ p̄ Sera. ca. de acetosa. Idē ē q̄d lappatiū. Ver̄ hoc nomē acetosa ꝯuenit p̄p̄e illi spēi lappacij. q̄d ē acetosi saporis. q̄ dr̄ fuisse ꝯgnita ab auicēna cū dixit. ⁊ nō est in siluestri. sicut dicunt acetositas. q̄i dicat q̄ bñ noui. Uñ Aui. in. ij. ca. de acetosa vocat lappatiū acutū acetosaz dicēs. Acetosa alia domestica alia siluestris. Uñ vera acetosa est domesticū lappatiū. in quo est acetositas. q̄m acetosa siluestris. Uel lappatiū agreste nō est acetosuz. Et ideo dicit Aui. q̄ ñ ē ī siluestri sic dicūt acetositas. imo forsitā ē in q̄dā ex ea acetositas q̄ ī acetosa dōestica q̄ lappatiū dōesticū est. est acetositas Et subdit q̄ lappatiū siluestre l' acetosa siluestris ē fortior in oī re ⁊ acutior. Dias. Quatuor dicit eē species lappatij. vt īuenies si leges lappatiū. De quib⁹ ē vna q̄ vocant oxilapatiū. i acetosum lappatiū ⁊ illa ē acetosa. Dias. ca. de acetosa. Acetosa ē duplex maior ⁊ minor

effundere a q̄ ꝑm elixationē. deinde ī alte
rā calidā intromittere Ut in caulibus ⁊
lenticula dcm̄ est Et idē li. vj. de sim. far.
ca. Aaron siue Serpentaria minor. Hec
enim ex terrestri processit sb̄a calida. Et
ideo abstersiue v̄tutis est. nō tn̄ violēter
sicut dragōtea. sz in calefaciēdo ⁊ siccan
do p̄mi g̃dus scd̄m vtrunq; Sz vtiliores
sunt radices ip̄ius. Paulus ca. Aaron ca
lide ⁊ sicce est complexionis in p̄mo g̃du

Operationes

A Dyas. ca. Aaron Uirtus siue opatio
ipsius est in semine. radice ⁊ folijs. q̄ mix
ta fimo bubalino. ⁊ cathaplasmatib⁹ ad
hibita. podagricis medet̄ B Radix
eius extenuat pingues hūores nō medio
criter Uñ ad expellendū toracis humorē
vtilissima ē tota herba Extenuatoriā hz
virtutē. sz nō fortē sicut dragontea sic tn̄
calefacit̄ C Radix ei⁹ collecta reponit̄
sicut dragōtea ⁊ ciclamis D Pādecta
Ad mēstrua ꝓuocāda. succ⁹ eius ꝑpessa
riū initiat̄ E Cōtra inflationes auriū
tuburositates Aarō cū ip̄a herba buliat̄
in vīo ⁊ oleo cōi addito cimino fiat inde
emplastr̄ F Cōtra emorroides l' ficus
herba ipsa ⁊ tapsus barbat⁹. decoquant̄
in vino vl' aq̄ ⁊ fiat sup̄ eis eucatisma.
G Cōtra frigida apostēata herba ip̄a
cū tuburositatibus cū auxugia veteri te
rat̄. ⁊ in testa calida ponat̄. ⁊ supponat̄.
H Cōtra scrofulas nouellas. herba ip̄a
⁊ squilla cū auxugia vrsina veteri suppo
natur I Ad faciē depurādam ⁊ cutim
subtiliādam. ex tuburositatib⁹ suis desic
catis fiat puluis subtilissimus. ⁊ cōficiat̄
cū aq̄ rosar̄. ⁊ ponat̄ ad solē donec aq̄ ex
toto consumat̄. ⁊ ita fiat ter vel q̄ter. vel
amplius. ⁊ ex puluere solo. vl' ꝯfecto cum
aq̄ ro. illiniat̄ facies. ⁊ hec vocat̄ gersa l'
cerusa serpentarie minoris. Et sil'r p̄t fie
ri de maiori K Gali. ij. de cibis Est em̄
ip̄ius nutrimētū bonū si aliquis ex pecto
re ⁊ pulmōe aliq̄d expellere vellet in ip̄is
collector̄ ⁊ grossor̄ ⁊ viscosor̄ humor̄. iā
comesta L Galie. de sim. far. Radices
aaron comeste incidūt incisiōe t̄pata hu
mor̄ grossiciē. q̄re ⁊ excreatōibus que ex
torace sunt ydonee Dragontea vero ad
hoc magis est ydonea

Capi. Secundū.

Abrotanū gre. ⁊ latīe. ara. hesum.
Pli. li. xxj. Abrotanū ē herba iocū
di odoris. ⁊ g̃uis. flor̄ estate. flos
ei⁹ ē aurei coloris. vacuū spōte ꝓuēit Se
rit̄ āt semīe meli⁹ q̄ surcl'o l' radice. Se. li.
aggre. ca. abrotanū Sunt eius due spēs
Una d̄r masculꝰ ⁊ alia feīa Sz feīa est fere
sicut masculꝰ. Et drūt in h̄ q̄ ip̄a ē planta
sil'is arbusto. hn̄s fo. alba. ⁊ est plēa folijs
q̄ sūt sup̄ rāos ei⁹ scissa ꝑua scissura sicut
fo. feniculi. ⁊ in sūmitate ei⁹ est flos ad ro
tunditatē tendēs. aurei coloris. apparēs
in estate. ⁊ hz odorē bonū cū pauca g̃ue
dine amari saporis. Masculꝰ v̄o hz rāos
lignosos aliq̄ntulū ⁊ subtiles. ⁊ est habēs
semina ꝑua sicut absintheū. Dyas. ca. de
abrotano Abrotanū qd̄ mlt'ri Eracleā di
cunt. aut gliciaconon. ⁊ ē feīa. ei⁹ frutex ē
cū alb̄ folijs ⁊ minutis ⁊ diuisis sicut eri
fio. circa ip̄a flores hn̄s aurosos. ⁊ ī esta

te nascentes. z ipa est odorata cū aliqua ꝯuedine. gustū hz amarissimū. tale eñ est siculū abrotanū. Ga. vj. sim. far. ca. j. Abrotanū ex eo ē masculꝰ z fea. z ipiꝰ sba est terrea q̄ subtiliauit calor. z sapor eius est amarus. z est i eo paꝛ stipticitatis Et est ca. in. lij. g̃. z sic. in. ij. Et ē calidius absinthio z minꝰ stipticū l' acerbū. z est cū q̄dā salsedine. ꝓpter qđ cacostomaticū ē. ꝙz absinthiū eustomaticū est. p̄cipue ponticū Aui. li. ij. ca. de abrotano Abrotanū est ca. z sic. in. ij. g̃. z est subtile amaꝛ. z i ipo sunt terreitas z subtiliatio. Pla. Abrotanū ē ca. in. j. g̃. sic. i. ij. subtl'e amaꝛ adustū

Operationes.

Alpan. ca. x. Si ex abrotão fiat cinis. z ex eo fcō lixiuio caput laueꝛ. curat allopitiā. hoc opaꝛ silr ipa herba i lixiuio bulita Bemē eiꝰ i aq̄ bulitū curat asma z pectoris ꝓstrictoēz Abrotani fumigiū ꝓpentes excludit. succꝰ eiꝰ bibitꝰ valz ꝑ venenū reptiliū Eucarisma ex aq̄ ebulitōis ipiꝰ fcm̃ ꝓuocat mēstrua Ipsa herba cū oleo veteri trita z puncta. frigora tiptica febriū curat Ga. in li. vt s Abrotani folia z flores ulcer mūdificatiua apparent z exacerbatiua. q̄ netiā q̄tꝙ fm̃ ꝓpios occupanꝛ si etiā supfricaueris añ invasionē minꝰ rigebūt. q̄ ātlūbricos occidat decēs ē. eo q̄ ipm̃ ē amaꝛ Et elixū cū malo citōio. l' pāe apositū sanat inflatōes oculoꝛ. z ꝓfert pustul' cruda ipa herba z elixa Abrotanū ustū ca z siccū ē vtilis plꝰ q̄ cucurbita sicca usta Jdē ista ulceribꝰ hūidis ꝓuēit sine inflām̃atōe. z maxīe ei q̄ in ꝓputio pudēdi exigere cernit Et iō ad alopitias ꝓfert cum oleo veteri s. anetino aut sisamino. est eñ subtiliū priū mordicati nū z calidū Alui. Abrotanū adustū ꝓfert alopitie. ꝓpe cū alkenna. aut oleo de rafano Et abrotanū ꝓfert ad hoc vt nascaꝛ herba. q̄ tarde ē natiuitatis. q̄n coquit cū q̄busdā oleis ꝓpter suā apertionē Et ꝓstringit sanguinē gingiue Et resoluit apata flegmatica Gial. Semē abrotani dixū i aq̄ aut rudū ifusū i aq̄. ortomicis medet cō quassationibꝰ. pleureticis z paliticis. cū betōica z ꝓdito dā. z sciaticis z dissurie singulare p̄sidiū ē Se. Soluit vētē expellit lūbricos z ascarides. z soluit sup fluitates flegmaticas ab intestinis Jsto semine caremus in pribus istis

La. Tercium.

Absinthiū la. gre. absinthiō. ara. sariconō. Absinthiū grecū nom̃ est cuiꝰ pbabiliꝰ ē q̄ ō in pōti rgione nascit Ull̃ z pōticū appellaꝛ. Pla. li. de sim. me. Absinthei duo sunt gña. vnū in pōto isula repit. Ull'qr pōticū hz saporē Colorem hz viridē. sapore amaꝛ z tle mionis ē effectus. Aliud est absinthiū rōnū z meliꝰ ex eo ē q̄ ē mot̃ ab odore maris. z q̄ oriꝛ in terris liberis. z hz folia alba lenia z plā Jn fine veris colligit Jn vmbra exsiccaꝛ z p annū fuaꝛ Absinthei duas vtutes hz eōrias. ꝓstrictiuā ex gñali diesthe z ponticitate. laxatiuā ex caliditate z amaritudine. Gal. i epla q̄ glutō misit Absinthiū inqt vtutes ōrias hz. vnā laxatiuā. z alte

Ca. viij.

Agaricus grece. ⁊ latine Arabi. garicus. Diascorides Agaricus est radix fungu similis. Vl' ē q̄i fungus crescens circa radicem arboris. maxime in babilonia vel lōbardia Duo eius sunt genera. scilicet masculus ⁊ femina que melior est. Et habet formā rotundam. desiccatur ⁊ fit albissim⁹. Masculus habet substantiam longam. ⁊ non est adeo albus. Femina vero est albus lenis ⁊ frangibilis habens quasdaz tuburositates intus. ⁊ frustula quasi porosa. Plinius libro. xvj. Arbores glandifere galliaꝝ ferunt agaricum. Est autem fungus candidus ⁊ odoratus. efficax antidotis. in summis arboribus nascens. noctibus relucens. ¶ Signum hoc eius q̄ in tenebris decerpitur. Idem in libro. vicesimo quinto. ¶ Agaricon vt fungus nascitur in arboribus circa bosphorum colore candido. Id quod in gallia nascitur infirmius habetur. Mas spissior et maior existit. qui ⁊ capitis dolores facit. Femina vero solutior initio quidem gustus dulcis. mox in amaritudine transit. Serapion. libro. aggre. capi. Garicus auctoritate. Byasco. Garicus est similis radici anuiden sed est minus durus q̄ ipsa et spongiosus. et putant quidam q̄ sit radix herbe Et quidā dicūt q̄ generat̄ ex putrefactōe arboꝝ sicut fung⁹. Et iā repertus ē sup̄ arbores serbin. nisi q̄ ē facl'e frāgibilis ⁊ d̄bil' fortiter. ⁊ ē radix spōgiosa moll' s̄be. ⁊ ē duaꝝ spēꝝ mascul⁹ ⁊ feīa. sed feīa hz g̃datī ī se sic̄ tūicas Mascul⁹ v̄o nō hz tūicas. sz ē tōs s̄ba ei⁹ ꝯtinua. ⁊ feīa ē maior. Gal'. vij. sim. far. ca. de agarico Agaric⁹ est sicut radix. aut ē plāta q̄ nascit̄ sup̄ arbores aliq̄s. ⁊ ē s̄be subtil' ī sua ꝯpōe. ⁊ s̄ba ei⁹ ē ꝯpōita ex s̄ba aerea. quā subtili auit calor. nec in eo ē aliq̄d aq̄sitatis oīo Et in sapore ei⁹ dulcedo aliq̄ in p̄mis cū obuiat gustui. scd̄ario v̄o est subamarus Et in eo apparet aliq̄ntulū acuitatis cum stipticitate. ⁊ v̄tus ei⁹ est ca. ⁊ sic. ex q̄bus om̄ibus ꝯpositum est farmacū ex substantia aerea ⁊ terrestri a calore subtiliā. Ne quaq̄ v̄o p̄ticeps est aquose. ⁊ propterea diaforeticus est scd̄m virtutem ⁊ grossici ei incisiuus. ¶ Item Agaricus est sicut radix similis silfio. sed non sic dura. cui⁹ genera sunt duo Masculus ⁊ femīa. Masculus rotundus est in se collectus ⁊ maior Femina vero pectini est similis. quo capilli discernuntur. Radios mittit cum albedine glauca videtur. Ambobus gust⁹ est vn⁹. Primo dulcis ⁊ postea amaricās Nascitur in Arabia ⁊ in Samaria ⁊ in Ponto. qui om̄ibus est melior. Est ei virtus calida ⁊ stiptica ⁊ diaforetica. Johānes mesue capittulo de agarico Agaric⁹ est ex medicinis magni iuuamenti. cuius ortus est secus arbores q̄bus accidit corrosio ⁊ putrefactio Et eius generatio est sicut generatio fungorum. propter quod quidā extimauerūt q̄ sit fungus. ⁊ vid[illegible] q̄ sit. Et q̄daz dixerūt q̄ sit sicut apost[illegible] fcm̄ ex putrefactōe. Ei⁹ āt duo sunt g[illegible]

A.vi

ra.ſ.maſcul⁹ ⁊ fœia Maſculus vo eſt mal⁹ ⁊ eſt ille q̄ eſt lō gus⁹ ⁊ gnis.⁊ hz in fractu ris suis sicut ꝓductō es neruoꝝ.⁊ eſt dur⁹ ⁊ densus. Agaricus āt q̄z sapiētes lauda uerūt eſt fœia hns ꝓpetates quinq; bonas Et ꝓpe vt sit albus ⁊ leuis.⁊ velocioꝝ fran gibilis ⁊ porosus.⁊ rar⁹ valde.⁊ vt a ꝓpa reat in ꝓncipio dulcis gustus ei⁹.deinde succedit ei amaritudo ⁊ stipticitas.⁊ me lioꝝ ps toci⁹ corpis eſt supioꝝ ps ipi⁹.⁊ sti pes ei⁹ eſt nō bon⁹. Eſt ca.in.j.sic.in.ij.

Operationes.

Ad pādecta.ca.xxij. Ad mēstrua ꝓuocā da accipe subtilissimū puluerē agarici.⁊ cōfice cū succo ciclamis⁊ oleo.⁊ calefac ad ignē cū bōbice intincta supponaſ / Contra fistulā accipe salē.costū.tartarū ⁊ agaricū ana ⁊ fetō subtilissimo puluere. cū melle ꝓfice.⁊ tentā inūge ⁊ īpone.ossa fracta extrahit.carnē malā corrodit.⁊ fi stulā sanat. Contra morfeā albā pul uerem salis.costi.tartari.⁊ agarici.pone sup morfeā ꝑus fcā scarificatōe / By aſ. De alto cadentib⁹ vtiliter adhibeſ.bi bitis obul'duob⁹ cū vīo.si nō febriūt.si fe briūt cū aq̄ calida Epaticis asmati ticis ⁊ dissurijs ⁊ nefreticis ⁊ hictericis. maximū ꝑstat effectū.accepta de eo.z.j. malū colorē emēdat.ptisim medicaſ.sple neticis cū oximelle auxiliaſ Agaric⁹ comeſt⁹ reiciētib⁹ sanguinē abstinz.dige stōez celebrat.obul⁹ vn⁹ cū aq̄ accept⁹ do lorē arteticū ꝓpescit.epilenticis cū pusca vtiliter daſ. Et oēs cās intraneoꝝ doloꝝ curat fm vtutē hōis l'etatis data / Nam alijs cū aq̄ dādus ē.alijs cū vīno.alijs cū oximelle.alijs cū mulsa / De.au.ga. Agaric⁹ rsoluit ptes gllas.⁊ apit opilati ones q̄ sūt īepate ⁊ īremb⁹. Et curat icte ritiā q̄ accidit ab opilatōe epatis. / Et ꝓfert epilēsie.⁊ curat rigores febriū.q̄ ptingūt ab hūoꝝ sitatib⁹ gllis. Et cōfert morsib⁹ tyri l'alteri⁹ aīal' venenosi qñ po iſ exteri⁹ loco empli. Et bibiſ de eo q̄nti s aurei.i.cū vīo mixta aq̄. Et ē medicīa ativa Et idē auc. Redagoras ꝓpe ei⁹ ē ꝓtra fleg̃ ⁊ melācoliā. Et iō auc. Raſ. Inueni vtī ab oīb⁹ hōīb⁹ q̄ purgat hūores nocivos Et iō au.humay in li.de tiriaca.expellit hūores a neruis ⁊ ce rebro cū ꝓpetate mirabili q̄ ī eo. Et idē au.abēmesuay De ei⁹ ꝓpetate ē lavare fleg̃.⁊ ē ptrariū venenis Et idē au. abiſ. Agaric⁹ purgat colerā ⁊ fleg̃ simi⁊ fortificat medicinas magis.qñ miscet cū eis ⁊ facit eas penetrare ad extrēa corpis ⁊ ē ptrari⁹ medicinis mortiferis qñ bibiſ aut miscet cū alijs medicinis Gal. Et purgat opilatōes q̄ī viscerib⁹.⁊ ideo ictericos sanat q̄ sic ex opilatōe laborant epatis ꝓfert etiā epilēticis ob eādē vtutē

Ca.ix.

Agrimōia ē herba oīb⁹ nota q̄ōiſe rarīa mīoꝝ. Dias.silis ē oīb⁹ agresti papaueri l'herbe cāmomi hz in ꝺ viscer nirq; caput supi⁹ hz lati⁹ ⁊ seri⁹ florescit. nec florē facit ita feniceū hz croceū Radix ē illi rotūda doꝛsū ex q̄ vīrrit croceū acrio ris vtutis succū q̄ ꝓcit nebul'oculoꝝ Mas cit in cāpis l'circa sepes. Radix ei⁹ ōr eu patoriū greco nōie. Pli.ca.de agrimōia

ꝯior est oxila ꝑpatiū. Minor hz folia mi
ora cū stipite ꝙo seminib⁹ plēo. cōuent
rin vtilibus. ſz maior efficatius ſo paſ.
Illa vōbula iuenies etiā ꝑaggre. nicasi.
Sciendū q̄ maior acetosa est q̄ moder
vocāt acetosellā. ꝑau. ca. de acetosa.
Acetosa est frigida ⁊ sicca in scōo gradu
et semen eius fri. in ꝓmo sic. in scōo

Operationes.

Vui. Radix acetose cū aceto ꝙuēit scā
tā vlcerose ⁊ excoriatōne vnguis. ⁊ q̄n
aquit cū vīo ꝙuēit emplin ei⁹ albaras et
ꝓpetigini Ex ea fit emplin scrofu
lata q̄ si radix ei⁹ ſuſpēdat̄ i collo ba
bis scrofulas iuuet ea. Et ei⁹ deco
ctū cū aq̄ ea. ꝙuēit ꝓuritui. ⁊ ſil'r i ꝑamet
balneo ē vltia Colluit os cū ſucco
ei⁹ vīo. ⁊ ꝙuēit a ꝑatib⁹ q̄ ſūt ſub auribꝫ.
Cuāt icteritie nigre cū vīo. ⁊ ſed at nau
li. ⁊ cōedit̄ ꝓter deſiderīū luti. ipſa ⁊ ſe
mia⁹ ſtrīgūt ⁊ ꝓpe ei⁹ q̄ mag̃ ex eo est. Se
nau. dias. Fo. acetose q̄n cōedunt̄ ſtrī
git vētrē. et semē acetose hz ſtipticitatē māi
orē. Semē ei⁹ etiā bibitū cū vīo et aq̄. et
ſtos ei⁹ ꝓfert vlcerato⁊ ītestīoꝝ. et flu
xi antiquo. Et puncture scorpionis.

Ca. vj.

Acorus Plī. in li. etby. li. xvij. Acor⁹
est herba foliis ſil'ibus yridis. radi
cibus odoris acerimi. ſz iocūdi. ꝓ
ter qō arōtica ē. Dyaſ. Acor⁹. i. venerea l'
affrodiſia. ⁊ est herba hūs folia yri ſil'ia.
lata ⁊ oblōga. exalbida. in ſummū dēſa ⁊
acuta q̄ gladi⁹. auroſū hz florē. radicē di
ſſilem. obtortā geniculatā ⁊ nodoſā. exte
rius ad rubedinē declinantē. guſtū acrez
⁊ aliq̄tenus odoratā. ſemē vo hz planū et
ſpiſſum ⁊ integ̃ ⁊ ipm odoris ſuauis. ꝓt
qō ⁊ meu. ſz in oībus efficatior ē ⁊ magis
calefacit. Plui. in. ij. canō. Acor⁹ ē radix
plātelup q̄ ſunt nodi ad albedinē decli
nantes. in q̄ ē odor horribilis. parūq̄z bo
ni odoris. ⁊ ē calid⁹ ⁊ acut⁹. Dixit āt Ga.
q̄ in medicīa nō adminiſtrat̄ niſi radix ei⁹.
Eiuſq̄ vtus ē ꝓpinq̄ vtuti ariſtologie et
yreos. melior ē acor⁹ ille q̄ est ſpiſſior. ma
giſq̄ ſolid⁹ ⁊ vultior. ac melioris odoris.
Natura calidus ē ac ſicc⁹ in ꝓncipio ſcōi
gd̄uſ. ⁊ vſq̄ ad mediū. ꝑan. Acor⁹ ca. est
⁊ ſic. in. ij. gd̄u. q̄ ſil'r gladiol⁹ vocat̄ q̄ nō
tm̄ in aq̄ſis locis ſed etiā ſiccis ⁊ marinis
creſcit. Est alia ſpēs gladioli q̄ iuenies.
ſi leges caplm gladiolus de. G.

Operationes

A Cōtra vitiū ſpleniſ ⁊ epatis accipiat̄
libra vna acori ali q̄ntulū triti. ⁊ macerēt̄
ꝓtres dies ī aceto. poſtea coq̄t̄ ad mediū
aceti. ⁊ colēt̄ ⁊ colature addat̄ mel. ⁊ itez
ad ꝙſumptōez aceti coq̄t̄. Iſtō āt oximel
det̄ cottidie ī mane patiēti cū ō coctōe aco
ri. B Ad idē. Re. lb. f. ſucci apij ⁊ pul
ueris ei⁹. ℥. f. ⁊ aceti lb. f. olei ꝓis. ʒ j. ſera
pini. ʒ. ij. pulueris armō iaci. ʒ. ij. ſil' ꝓmit
te ꝓnoctē. ⁊ mane coq̄ vſq̄ ad mediū. dein
de a ꝓcō e pulueriē ipi⁹ acori et ex tli vnguē
to ſplenē ⁊ ep malaxādo māib⁹ iunge Et
ſi vis facē cerotū. adde decoctōi cerā. et
ex tali ceroto vnge. Vinū etiā decoctōis
ei⁹ vz ad idē ſz nō det̄ febricitāti C Cō
tra hicteritiā coquat̄ radix acori in aq̄ et
colet̄. ⁊ ī colata coq̄tur cicera rubea ⁊ de
tur ius patiēti. ſūmū remediū ē. ſi fuerit ſi
ne fe. Balneū ei⁹ ad idē valz B Dī q̄ ſi

qs hz acoꝝ sup se nũq̃ p̃t icurrere fluxũ sã guinis l' spasinũ E Ga. Acor⁹ ꝓuocat vrinas. ⁊ splenib⁹ scliratis ꝯfert. ⁊ abster git ⁊ subtiliat ḡssiciẽ. cortice melior ẽ suc cus ei⁹ F Sias. Succ⁹ radicis ei⁹ clari tatẽ oclor̃ p̃stat mirifice q̃ radix ca. ⁊ sic. ẽ v̄tutis nimiũ ⁊ leptomeris sclirosim iu uans splenis. ⁊ mouẽs vrinã potato suc co G Aq̃ v̄o ĩ q̃ decocta fuerit diureti ca ẽ. vtil' etiã ẽ ⁊ pleureticis. ⁊ toracis pa ssionib⁹ ⁊ epatis ⁊ termĩosis ⁊ corruptel' spleneticis vtilior ẽ. ⁊ strãguiriosis. q̃ vri nã faciũt cũ dolore. Et ad morsũ serpẽtis efficax ẽ H Ad mulier̃ mẽstrua ꝑ fomẽ tũ vtil' ẽ. miscet' etiã ãtidotis ⁊ tiriacis I Ad duriciẽ vrĩe ex radice ei⁹ cũ aq̃ de cocta ad tertiã dabis bibere ꝑ triduũ. et vrinã mirifice ꝺducit ⁊ strãguiriã sanat. K Ne apes examinẽt ⁊ fugiãt. herbã ip saz ĩ vase apũ suspẽde. ⁊ a vẽto nũq̃ seducent'. hec herba raro ĩuenit'. nec eã scire q̃s poterit. nisi cũ flosculũ emiserit. Nascit' locis cultis. ⁊ ortis ⁊ aratis. lege eã mẽse augusti. Nã vix inuenit' sine flore. quia ꝑ florem agnoscitur

Ca. vij.

Affodillus. Ysidorus ĩ libro ethy mologiarũ. xvij. inquit Affodil lus herba est quam latini a calo re albutium vocãt. Siascorides Affodillus herba omnibus nota. quam multi albutiũ dicunt. habens folia sicut porrus. virgam senem. super qnam habz semen nigrum. radices oblongas. ⁊ rotũ das balano similes. Cui radici v̄tus est calida ⁊ viscida

Operationes.

A Urinam prouocat. mẽstruis im perat. dolorem lateris tollit ex conquassi onibus. B Tussientes medicat' bi bita vsq; ad. ℥. j. cum tepida. letaz diem ducit. morsibus venenatis occurrit. folia ⁊ radix eius cathaplasmatibus adhibita Flores eius similiter cum vino pascẽtia vulnera sordida saluberrime curant. C Tumorem testium ⁊ mãmarum im posita spargit. Pustulas et ordiolos ad hibita stringit. maxime si cum fece vini cocta ⁊ imposita fuerit. addito vĩo ⁊ dul core ⁊ mirra ⁊ croco ⁊ cocta simul. D Oculis maxime prestat effectum. Dolo res auriũ ⁊ sanies vino addito et libano ti ⁊ melle admixta detergit. auribus tepi dus infusus succus eius. si dextre partis dens doluerit. sinistre auri infusus mede tur E Cinis radicis eius alopitias emendat. Radix excauata ⁊ cum oleo ca lefacta ꝑmonibus ⁊ doloribus auriũ sin gulare presidium est. F Radix eius maculas albas in sole factas emendat. G Radix eius bibita cũ aqua ventrẽ mollit. Semen eius ⁊ flos serpẽtibus cõ trarium est. si cum vino bibitum fuerit.

Agrimonia folia habz eq̃liter diuisa ea apij mō. caput in cauliculo papaueris silue stris radicē hz cui⁹ succus ē crocei coloris acris z acutus Nascit̃ areis apō nos

Operationes.

A Pan. ca. de agrimōia Agrimōia ca. dt z sic. Et est diuretica valde. q̃ viridis trita z potata antraces. i. pustulas malas sanat. H Et ad serpentū morsum z canis z hōis rabidi z contra venena valet facit z ad vētris dolorē sic potata. I Item vulnera cāceromata. viridis trita z impposita sanat. B Item serpentū morsum. E. ij. cū vini ciatis duob⁹ data discutit mirifice venenū E Ad pcussū fero ci aceto impposita facit. Verrucas tollit sicsit. F Ad splenis dolorē in cibo sumpta consumit. G Radix eius in vino cocta z potata paliticis pdest. Galieni. dinamidia. ca. de cancro dicit ipsam valere ꝓtra cancrū pos sumpta.

Ca. r.

Agrifoliū Se. li. aggre. ca. sadar. i. agrifoliū Agrifo. ē arbor cui⁹ frēs vocant nabach. cui⁹ due sunt spēs. Una ē asri z alia ē dabal. hz asri nō hz spinas. hz acuta folia. z folia alteri⁹ spēi. s. dabal sunt lata z rotūda. z ei⁹ arbor hz spinas Et nabach ex asri sūt pui. z meliores ex eis sunt illi. q̃ sunt ex illa regione. z sunt dulciores oīb⁹ alijs z mediocris odoris. z aromatizant os comedentis sicut alia aromatica. Et nabach ex dabal sunt maiores. Et idem auc. Isaac eben aragi. Nabach est sicut sorba in frigiditate. z pl⁹ ea in siccitate. Ga. vij. sim. far. ca. lotos. i. agrifoliū Est arbor stiptica q̃dē nō multū ꝓcipat q̃litate Et est subtiliū ptiū. z siccatiuus

Operationes.

A Sera. auc. dias. Nō coquit̃ agrifoliū cū aq̃ aut cū vino fm necessitatē. ꝓsert fluxui matricis. z fluxui vētris. qñ fit cristere cū ea Et stringit radices capillor. et phibet casū eor. Decoctio seruature ligni ei⁹ qñ bibit̃ z fit cristere cū eo ꝓfert vlceri⁹ z cursui hūiditatū matricis anti q̃. z rubificat capillos. z ꝓstringit radices eor ne cadāt H Et iō auc. habenguefit Agrifoliū l nabach dulcis laxat colerā q̃ est in stomacho z intestinis. z repmit caliditatē I Et iō auc. albasari Nabach stringit vētrē z repmit colerā. z ēguis digestioni z qñ nō bñ ē matur⁹ ē stiptic⁹. z trinet vētrē fortiter. z matur⁹ dulcis ē min⁹ stiptic⁹ oīb⁹ alijs. z citi⁹ dñdit ab ore stomachi ꝓpter dulcedinē q̃ ē in eo. stringit z repmit colerā. z vsus ei⁹ nimi⁹ iducit fastidium. K Et iō auc. Isaac ebenarā. Qñ nabach i. agrifoliū comedit̃ añ cibū ē melior z ꝓvocat appetitū Et hmōi res q̃ sunt nimis sicce qñ ueniūt hūiditatē i stō acho aut i intestīs. pmūt eas. z inducūt fluxū vētris z so. ei⁹ cū terūt̃ z ponūt̃ sup apostemata ca. mollificāt z resolvūt ea L Ga. seruature ligꝝ ei⁹ ad fluxū mliebrē ꝓpetūt z ad yliacas dispōes. Coqit̃ ār z qñz q̃dē i aq̃ qñz ār i vio sicut necessitas iubz. z nō imittit̃ solū sz bibit̃. Amero ꝓ eo q⁹ defluētes capillos ōrinz nō modicū signū ē. qñ stiptice q̃dē cū eo q⁹ siccat moderate ē vtilis Bcñ ē. n. in fmō e q̃ó laudāto. tal̃ ēe opoꝛtet vtilis. qō dz detinē capillos ō fluētes

Ca. xi.

Agnus castus. Plate. in li. de simplici medicina in ca. de agno casto. Est frutex in q̃rto calidus ⁊ siccus Omni tp̃e repit̃ viridis ⁊ magis in locis aquosis min⁹ ãt in siccis Usui medicine ꝯpetũt folia. nõ radix. flores etiã magis. flos eius zuccariũ nõiat̃ Virgulta v̄o a q̃busdã salices marini dicunt̃ Eius nãq; flores q̃ dñt in receptõe poni vere colligunt̃. ac ꝑ annũ in efficacia multa seruant̃. Dr̃ em̃ q; libidinẽ rep̃mẽdo castũ reddit vt agnus Ca. ⁊ sic. in scdo g̃du. Aui. li. scdo ca. de agno casto. Ca. in p̃mo g̃du sic. in scdo Et est r̃solutiuus subtiliatiu⁹ disgregatiu⁹ ventositatum. ⁊ in ip̃o est aptio cũ stipticitate. Et est remotiu⁹ doloris. Sera. li. aggre. ca. amarikest. i. agn⁹ castus ⁊ est arbor abrahe. semen eius d̃r semẽ agni casti. ⁊ nõiat̃ piperella. ⁊ est pip̃ eunuchoꝝ. Et sunt ei due spẽs ⁊ d̃r kistos eo q̃ religiosi sternũt hãc plantã sub lectis ad refrenandũ libidinem ⁊ nõiat̃ login propter duriciẽ virgarum eius Et est plãta in magnitudine arboꝝ Nascit̃ ꝓpe aq̃s ⁊ locis aquestrib⁹ habet v̄gas duras ad frangendũ ⁊ folia eius sunt similia folijs oliuaꝝ uisi q; sunt lõgiora maiora ⁊ molliora Et quedã species h⁹ plante h3 florẽ purpureũ ⁊ q̃dam h3 florẽ albũ ⁊ h3 semẽ sil'e piperi. Et idẽ auc. gal. qd̃ admĩstrat̃ ex illa arbore est semen folia ⁊ flores. Et semĩs q̃dem ⁊ floꝝ sb̃a est subtilis valde Et est ca. ⁊ sic. ĩ. iij. g̃du. Gali. vi. sim. farma. ca. de agno casto. Id qd̃ admĩstrat̃ ex illa arbore in medicina sunt semẽ ⁊ flos Et semĩs quidem eius ⁊ floris sb̃a est subtilissima ⁊ ĩ sapore ei⁹ est acuitas siue acredo ⁊ stipticitas Et virt⁹ ei⁹ est ca. ⁊ sic in. iij. g̃du

Operationes.

A Lectus ex eo fact⁹ rep̃mit libidinẽ Fomentent̃ ⁊ genitalia ex aq̃ decoctiõis ip̃ius ⁊ succ⁹ etiã potet̃ B Cõtra gomorream flores eius vl' folia decoquant̃ in aceto ⁊ addito castorio cathaplasmentur genitalia. Valet em̃ agn⁹ castus mirabiliter ad libidinis extinctionẽ inaniẽdo sp̃s ⁊ ꝯsumendo sperma. hoc sil'r facit ruta. maiorana ciminũ calamentũ ⁊ anetũ sed in hoc potentior est agn⁹ cast⁹. sũt em̃ ca. apperatiua ⁊ extenuatiua Sunt etiam alia que extinguũt libidinẽ inspissando sp̃ma ⁊ ꝯgelando vt psilliũ semẽ lactuce citrulli. melõis. cucumeris. portulace. scariolaꝝ. acetũ. agresta sumach. camphora ⁊ sil'ia C In succo agni casti seminũ feniculi. ʒ. iij. ⁊ esule. ʒ. ij. coquant̃ ⁊ mane colatura det̃ leuco flegmatico. vinũ etiã decoctionis agni casti multũ ꝯfert. D Agnus cast⁹ dimittat̃ in amurca olei vt putrefiat ⁊ addito vĩo forti fiat decoctõ colet̃ ⁊ addita cera ⁊ oleo fiat vngentum cui⁹ inunctio splenis duriciem exsiccat ⁊ eius ꝯsumit sup̃fluitatẽ. ⁊ ip̃i⁹ orificiũ angustat. ad mẽstrua ꝓuocãda fiat fomentum ex aq̃ decoctõnis ip̃ius ⁊ centꝝ galli E Cõtra litargiã fiat decoctõ cũ agno casto. apio ⁊ saluia ĩ aq̃ salsa ⁊ fortiter fricetur ex ea posterior ꝑs capitis F Sera. auc. gal'. Agnus castus abscindit

libidinem coitus. ⁊ maxime qñ comedit̃ semen eius G Et ꝓuocat menstrua ⁊ resoluit apostemata dura q̃ fiũt in menbris corpis H Dyas. Agnus castus ꝓhibet̃ mederi serpentũ morsum. Item semẽ eius bibitũ ydropicis ⁊ spleneticis medicat̃ I Lac mlieris ꝓuocat. mẽstruis ĩnpat bibitũ ʒ. j. cũ vino veteri. extinguit venerẽ. dolorẽ capitis ꝯmouʒ. adhibens somnũ K Gal. Agnus castꝰ absindit libidinẽ coitus. ⁊ maxime qñ comedit̃ semẽ eius. Et agnꝰ castus a mulieribus atheniensibus in lecto sternit̃. ⁊ reprimit libidinẽ L Aui. Qñ ex stipitibus eius sternit̃ sub dorso. ꝓhibet pollutionẽ ⁊ v̄ge erectionẽ M Et suffumigant̃ mulieres cũ vehemẽs desideriũ adest coitus. ⁊ remouet illud N Sera. auc. dias. Semẽ ip̃ius qñ sumit̃ in potu. ꝯfert morsibus venenosis. ⁊ ꝯfert ad idropisim qñ ex ex eo sumunt̃. ʒ. ij. cũ vino. ⁊ ꝓuocat vrinã ⁊ menstrua. ⁊ debilitat virtutem spermatis. et inducit sodam.

Ca. xij.

Alga marina est herba maris. hñs folia longa veluti corrigie. et nr̃o ydeomate vocat̃ alga. que a mari eiecta in littoribus inuenit̃. Pli. ca. de alga. Alga nascit̃ in aquis stãtibus. ita deniq; nomẽ sumpsit ab algore aque. vel ꝙ alliget pedes. q̃ crassa est folijs. aq̃ ex ꝑte supantibus. Dyas. Alosachne uicidẽs q̃dem est veluti spuma maris. q̃ petris insidet. ⁊ remanet qd̃ nos algã vocamus.

Operationes

A Dyas. Virtus eius ẽ simil' sali. inijcit̃ ⁊ ꝑcristere ĩ ꝑalisi seu ex putredĩe vitiatis ĩtestinis. alienitatẽ circũscribit. v̄tutẽ hʒ silẽʒ sali. ⁊ intro stipticã simicticã ⁊ leptĩticã. G Dissintericis ⁊ sciaticis ãtiq̃s ꝯfert cristere eiꝰ. Fomẽto sil'r vtilis est.

Ca. xiij.

Alcanna la. gre. ciprus Alcanna est arbustum. vñ fit oleũ ciprinũ. ⁊ est illud qd̃ de alcãna vt apparet ꝑ cõcordiã;

Serap. li. aggre. capi. henne. i. alkanna: flos alkanne est similis floribus nitri. nisi qr est in in racemis: ⁊ flos eius est albus declinās ad glaucedinē acuti odoris Et idem au. dyas. Est arbustū hñs folia sup̄ ramos suos similia folijs oliue. nisi quia sunt latiora ⁊ molliora ⁊ viridiora. habz florem albū similē vsnee. boni odoris. semen nigrū simile actis. ⁊ qd de ip̄a administratur sunt folia ⁊ sūmitates eius: Pla: Alkanna est herba in trāsmarinis partibus. ⁊ etiam in Sicilia copiose inuenit: Est autē fri. in p̄mo. sicca in p̄ncipio scdi Et quia non vbiqz reperiri potest qui eā habēt puluerisant: ⁊ sic p̄ r̄giones deportant. puluisqz subnigri coloris est. p̄ ānos tres seruat̄. Et habet v̄tutem ꝯsolidandi ⁊ extergendi ac mundificandi. Gal. vij: sim. far. ca. de Cipro. scdm translationez arab. Ciprus. i. alkāna. huius arboris folia ⁊ extremitates ad vtilitatē p̄uenerunt substantia eius est cōposita ex acuta ca. cum tp̄amento ⁊ substantia terrea frigi. ⁊ sicca. Et sapor eius est stipticus. Et virtus eius desiccat sine mordicatōe. Unde virtus eius repcutit ⁊ dissoluit.

Operationes.

A Sera. auc. dyas. Uirtus foliorz eius stiptica est. Et ideo qñ masticant̄ curant alcolā B Et infundit̄ decoctō eius sup̄ combustionē ignis C Et quādo teritur ⁊ infunditur in aqua astaratios. ⁊ liniuntur. inde capilli fiunt rubei: D Et vngenta que fiunt ex ea molliunt nerues. ⁊ facit in vulneribus illō qd facit sanguis draconis E Gal. ꝓhibet dilatationem pupille ⁊ combustionem ignis ⁊ quādo coquit̄ in aqua. ⁊ ꝓijcitur aqua illa sup̄ locum combustionis. F Et ipsa administratur in medicinis herisipile G Et conuenit vlceribus s. alcole que fiunt in ore puerorum.

Ca. xiiij.

Allium dictuz est eo q̄ oleat. Ambrosius in exameron. li. v. Alliū tantam vim odoris hz vt leopardus eū sustinere non valens. fugiat. Uñ si quis alliū alicubi ꝯficauerit. leopdus inde resilit. nec resistit. Pli. de historia naturali li. xix. Allium ac multa ruris precipue medicamenta ꝓdesse creditur. Ypocrates in q̄dam epl̄a. Alliū calide est v̄tutis: Est autem apperitiuū ⁊ abstersiuū. cōsolidat vlcera fraudulēta. Raby moyses ca. de allio ⁊ ca. de scorleon. i. alliū agreste est calidū ⁊ siccū ꝓueniēs vsqz ad q̄rtum. Palladius li. ij. mense Janua. Allium ⁊ vlpicum bene seri potest. sz allio alba terra ꝓficiet. Idem in li. xij. Mense q̄z nouembri allium ⁊ vlpicum seritur bene terra maxīe alba fossa ⁊ ubacta sine stercore Sulcos in arcis oportet fieri. ⁊ in locis altioribus semina poni. quatuor digitis sep̄ata nec altius. fossa eq̄liter sarculanda sunt. ⁊ iñ pl̄escent. Auicen. in. ij. ca

stipticam et mollificatiuum apostematũ calidoꝝ ⁊ maxime apostematũ oculoꝝ ⁊ ani ⁊ testiculoꝝ ℞ Et qñ coquitur cum rob. ⁊ fit cum eo emplastꝝ. ⁊ forsitan miscetur cum vitello oui. aut farina feni greci. aut seminis lini. aut pulueris molẽ dini. aut cum papauere solum cum aqua confert vlceribus q̃ nominantur faul. Et qñ miscetur cum bolis q̃ asportantur de terra que dicit̃ hotam. aut miscent̃ cum eo gal. ⁊ dissoluunt̃ cũ vino et liniunt̃ cum eo vlcera humida que fiũt in capite curat ea. Et ponitur coctum ⁊ crudum in vio ⁊ cum aliquo illoꝝ que diximus suppstoma chum. ⁊ sedat dolorem eius. Et qñ exprimitur ab eo succus coctus ⁊ miscet̃ cum rob ⁊ stillatur in aurem sedat dolorem ei⁹. Et quãdoq; fundit̃ sup caput cũ aceto ⁊ oleo rosaꝝ. ⁊ sedat dolorem capitis. ℞ Plu. Apellionum confert apostematibus calidis ⁊ duris et proprie cum careno. et etiam pmixtum cum vitello oui et farina feni greci semine lini. aut papaueris secũdum locum. Et confert vlceribus humidis. ⁊ proprie linitum cum aq̃. ⁊ cũ aliquo desiccatiuoꝝ appositio cum eo q̃d sicut galle ⁊ lunum lene ⁊ lentes. ℞ Et confert apostematibus aurium. ⁊ doloribus anchaꝝ sup̃posito emplastro ex eo cũ careno. ⁊ reliquis q̃ dicta sunt. ⁊ distillationes facta in eis ex succo. ⁊ eius iuuamentũ in doloribus est velocius. Et ipo quoq; fiunt embroce ⁊ sedant sodam. ℞ Et cõfert apostematibus oculi facto emplastro ex eo cum careno. ⁊ cum eis q̃ dicã sunt vel decocta cũ vino. ℞ Et confert apostematibus am et testiculoꝝ facto emplo cum eis que dicta sunt. loco eius ponit̃ q̃ntum est pondus ipius de camomilla. aut eius mediũ de folijs sici. ℞ Pla. Eius decoctionis eius cõfortat. ⁊ ventositatem inclusam expellit. Opilationem renum ⁊ vesice aperit. ℞ Semen eius in brodio positũ. ipm facit boni saporis. ⁊ boni odoris. Et potissimum est mellilotũ ad emoꝛroidas cancꝝ ⁊ fistulã.

Ca. cc lxxxiij.

Melon. Sal. viij. sim. far. ca. sichirnis. i. melon. Melonis maturi substantia est grossa. Virtus eius est q̃ infrigidat ⁊ humectat in. ñ. gradu. Vñ virtus melonis maturi est abstersiua. ℞ Dominatur autem in eo frigida et hũida cõplexio non tamen fortis sed in. ij. gradu. Radicatur radix eius ⁊ semen eius q̃ siccãtur non adhuc humida. Q̃ siccant̃ sunt in primo gradu siccitatis. aut in pncipio secundi. Et in eis est plus de abstersione q̃ siccantur q̃ in carne eius. ⁊ q̃ in carne cucumeris.

Operationes.

Aggera. li. aggre. ca. Rabera. i. melon. Quãdo fit emplastꝝ cum eo sedat apostemata oculoꝝ. ℞ Et cortex eius quãdo ponitur sup caput infantis sedat apostemata calida q̃ fiunt in eius cerebro. et ponitur sup frontem illius. ad cuius oculos curãt hũiditates. ⁊ pphibẽt eas. ⁊ tota carnositas. Et semen q̃ siccat̃ ad

solem ⁊ ꝯficitur cum farina ordei vel cum amido. ⁊ siccatur bene. mūdificat cutem mulierꝝ qñ lauāt cū eo facies suas. ⁊ r̄ddit eas splendidas. B ¶ Sed radix melonis qñ siccat̄ ⁊ sumit̄ de ea in potu ʒ. j. cū ydromelle ꝓuocat vomitū E ¶ Et qñ accipit̄ post cibū in hunc modū facit vomere sine labore. Et qñ fit emplastꝝ cum ea curat vlcera que dicunt̄ faul.

¶ Ca. cc lxxxv.

Melon Indus. Sera. li. aggre. cap̄. dullasia siue dulaha. i. melō indus siue melon magnus: Ubi sciendū ꝙ melon magnus est melon indus q̄d per Auicennā ptz de cura terciane pure. vbi laudat in terciana p̄dicta melonē Indū. Et subdit ⁊ fortasse nō nocet melō paruꝰ ḡ melon indus est melō magnus. Est em̄ melō ꝑuus hñs virgulaꝝ colorem exteriꝰ est albus ⁊ dulcis. ⁊ est paruus ꝓ alia spē melonis. lege ca. p̄cedēs q̄d īcipit melō.

¶ Operationes.

A ¶ Sera. Melon magnus siue Indus viridis ſm Rasim. est fortis humectationis ⁊ extinctiōis: B ¶ Et ꝯfert febribꝰ adurentibus: ⁊ est frigidior alijs spēbus melonū et tardioris immutationis in stomacho ⁊ lōginquior a corruptione: C ¶ Et propter hoc est cōueniens febrientibꝰ coleram in stomacho suo ꝓpter suā grossiciem ⁊ ꝓpter suam elongationem a cōuersione. ⁊ cōueniens caliditati febrili. quia extinguit caliditatem. D ¶ Et sedat inflāmationem eius E ¶ Et cucumer quidem facit opatiōez ꝓpinq̄ huic nisi qꝛ plus ꝓuocat vrinā q̄ melon Indus.

¶ Ca. cc lxxxvj.

Melōgena arabice. grece melōgia. Sera. li. aggre. cap̄. melōgia. Melongia fructus sunt oblōgi medij intra rubedinem ⁊ nigredinem. ⁊ inueniantur ex eis citrine ⁊ albe. Et idem auctoritate filij Mesague. est ca. ⁊ sic. in. ij. ḡ du

¶ Operationes.

A ¶ Sera. Generat melancoliam et opilatões epatis. ⁊ splēis ⁊ gñat sodā: ⁊ generat emorroidas: B ¶ Verum si ex capitibus eius in vmbra siccatis ⁊ cōtritis fiat epithima conuenit emorroidibus. et cum ipa in oleo coquitur soluit. sed in aceto stringit. C ¶ Et ideo non habz proportionem ad stringendū vel soluendū. D ¶ Raby moyses: ca. de melōgena. valet ꝯ nauseā ⁊ vomitū. ⁊ ex cib est peior:

¶ Ca. cclxxxvij.

Memithe. Bias. cap. memithe. Memithe vel glaucium est succus herbe eiusdem nominis: folia habentis papaueri similia. Hec folia calido cinere cooperiunt ⁊ sic succū emittunt. Alij herbam in ollam mittunt et circūliniunt creta ⁊ in furnū feruentem mittunt. Et sic foliis maceratis succū exprimūt. ⁊ siccatū in sole in pastillos redigunt. Eius est optimum quod est crocei coloris ītus ⁊ gustu conarum. ⁊ odore graui miscꝯt ocularibꝰ medicinis ⁊ cetera. Et idem ꝑm aliā translationem cap. sup̄dicto. Glaucium siue memithe succus est herbe nascentis in Siria in gerapoli. Folia habet similia miconio ceraticis sed pinguiora. ⁊ sup terram spansa. odorem habz grauem. gustu amaro. succum multum habet croci similem. Folia eius ciues mittunt in cacabis et in cibarijs coquunt. que cum coxerint exsuccant ⁊ glaucium faciunt

¶ Operationes.

A ¶ Pli. cap. de glaucio Glaucium in siria et persia nascit humilis herba. folijs decisis. fere papaueris minoribus tamen sordidioribusq; odoris tetri. gustꝰ amaricum constrictione ⁊ stipticitate ⁊ gummi habet crocei coloris. B ¶ Multi vero errauerunt in hac herba: quidam putauerunt ꝙ esset celidonia. Quidam putauerunt ꝙ essz papauer cornutum. ⁊ sic vocatur apud Auicennā. C ¶ Et ego vidi meo tempe multos in hoc errare. et multi errauerunt tempe Dyas. Nam dyas. cap. de monte ratides dicit ꝙ multi falso putauerunt glaucium ibi fieri ꝓpter similitudinem foliorum quod autem glauciū sit memithe vel sieff eius. apparet multis testimonijs. D ¶ Nam vbi ponunt Allexander ⁊ alij greci glaucium Aui. ⁊ alij ponunt sieff memithe. Preterea apud Serapionem quicquit dicit de memithe auct. dyas. Non est aliud nisi ꝙ dr̄ apud dyas. cap. de glaucio. E ¶ Inuenit etiā oleum nouū glaucinum non ob hoc glaucō quia nihil r̄cipit glaucij. cuius ꝯfectōem etiam inueni in antiquo antidotario sic vocatam ⁊ sine glaucio. et est om̄ino calidum. ꝙ autem ꝑm veritatem glaucium sit memithe: lege cap. Celidonia. Gali. vj. sim. far. cap. glaucium. Glaucium stipticat cum quadam delectatōne. infrigidat tamen manifeste. ita vt sanet q̄dem sepiꝰ herisipilata ⁊ est in compositione composita ex aquosa ⁊ terrestri substātia. vtrisq; frigidis nō tamen extreme. sed ad modū aque fontanine.

Ca.cc lxxxviij.

Menta Platearius. Menta est herba cuius plura sunt genera. Est.n. quedaz domestica. q̄ ꝓpe ortulana dicitur vel cōis vel odorifera. ⁊ hec calefacit ⁊ confortat. Est ⁊ alia siluatica que mentastꝝ dr̄. de illa statim postea tractabitur. Est alia menta q̄ longiora ⁊ acutiora habet folia. ⁊ hec menta Romana vel sarracenica dr̄ hec magis diuretica est q̄ alie. Et est alia menta q̄ dr̄ aquatica: ⁊ vocatur sisimbriu m vel balsamita. Est alia menta non odorifera: ⁊ illa est calamentū de qua in sequenti capl'o habet̄. Sera: li. aggre. cap̄. dichanacha: i. menta: ⁊ ex ea est domestica ⁊ siluestris. ⁊ ramuli domestici qñ masticātur hñt colorem celestem: ⁊ sunt interius concaui: ⁊ in summitatib⁹ ramulorum sunt quasi licinia. ⁊ viret ⁊ augetur estate ⁊ hieme. ⁊ habet odorē bonū Et idem aucto. dyas. Quidam nominā t eam mentam. ⁊ est dychanacha. et est nota. habet v̄tutem calefactiuā. stipticam ⁊ deficcatiuam. Est alia species mēte siluestris cuius folia sunt aspera pilosa maiora folijs sisimbrij. et in odore suo est pinguedo ⁊ est minus iuuatiua in medicina q̄ species alia. Idem aucto. Gal'. In substantia eius est plus subtilitatis q̄ in alio olere. ⁊ in sapore eius est parua caliditas ⁊ ponticitas. ⁊ v̄tus eius est ca. in. ij. g̃du Dyas. ca. de ediosmon. i. menta herba est om̄ibus nota que v̄tutem habet terman ticam ⁊ stipticam ⁊ seranticā. Paul⁹ cap̄: de menta Menta est ca: ⁊ sic. in. iij. gradu Est em̄ domestica ⁊ siluestris. ⁊ est alia q̄ dicitur menta romana vel sarracenica: sz domestica magis vsui medicine cōpetit tam viridis q̄ exsiccata magne est efficacie. virtutem habet consumptiuam et dissolutiuam ex proprijs qualitatibus ⁊ cōfortandi ex sua aromaticitate.

Operationes.

A Galienus. vij. sim. far. ca. Ediosmū quidam mentā odoriferam vocant. Est aūt quedam non odorifera menta: q̄ ⁊ calamentum vocāt. vt in sequenti ca. dr̄.

B Contra fetorem oris ⁊ putredinem gingiuaꝝ ⁊ dentiū ex decoctione eius cū aceto os abluat̄. Ad appetitū ꝓuocandū cum impedit̄ ex frigidis humoribus existentibus in ore stomachi fiat salsamentū ex mēta ⁊ aceto. ⁊ modico cinamomo seu pipe. C Cōtra vomitū factū ex debilitate v̄tutis ꝯtentiue vel ex frigida causa fiat decoctio mente in aqua salmacina et aceto. ⁊ spōgia intincta ori stomachi. sup ponat̄ ꝯ sincopim ex debilitate cū febre. l' sine fe. siue ex medicina vel q̄cunq; causa ꝯterat̄ mēta: ⁊ distꝑetur cū aceto. ⁊ frustū panis assi in igne ponat̄ in aceto illo ⁊ dimittat̄ tā diu q̄ inde humectet̄. ⁊ naribus applicet̄. ⁊ ex inde fricent̄ labia gingiue ⁊ dentes. ⁊ liget̄ in tꝑib⁹ sup venas pulsatiles tꝑm ⁊ brachioꝝ. ⁊ paciens masticet: ⁊ hūiditatē transglutiat D Ad matricem mūdificandā teneritates mēte coq̄ntur in vīo ⁊ fiat iñ suppositoriū ꝯ colicam passionē fasciculi mēte coq̄nt̄ in vīo ⁊ ol'o ⁊ sup̄ renes ⁊ pectinem cathaplasmetur.

E ¶ Cōtra coagulatōez lactis in mamil
lis p̄dicti fasciculi mēte in vino ⁊ oleo de
cocti. ⁊ suꝑligati mamillis soluit. hz em̄ si
militer vi attrahēdi venenū. et qn̄ dat̄ cū
aliq̄ medicīa ꝯ venenū det̄ cū succo eiꝰ. Sz
succus mente rōne l' sarracenice l' vinū de
coctōis cū melle mixtuz valet ꝯ opilatōez
splēis stōi. ⁊ epatis ⁊ naturaliū viaꝝ ex fri
gido humore et etiā ex ca. sine fe. F ¶
Succꝰ etiā datꝰ lūbricos occidit. Auribꝰ
instillatꝰ v̄mes necat. Decocta herba in
vīo ⁊ oleo ⁊ cataplasmā soluit sclirosim. ⁊
duriciē apatū suꝑioꝝ. G ¶ Vinū deco
ctionis ⁊ puluis eius ī cib̄ datꝰ digestōez
ꝯfortat. fomentū fcm̄ ex aq̄ decoctōis eiꝰ
matricē infrigidatā calefacit. Saccellatō
fcā calefacit. Et saccellatō ex puluere eiꝰ
reuma frigidū capitis strīgit. H ¶ Pal
la. de agricultā li. iij. In mēse fe. mentā se
riꝯuenit plātis l' radicibꝰ circa aq̄s vl' in
hūido loco. I ¶ Pla. Mēta dōestica si
ue ortulana magis ꝯpetit vsui medicine
q̄ alie. habet v̄tutem ꝯsumendi ex ꝓprijs
q̄litatibus ⁊ ꝯfortandi ex aromaticitate.

¶ Ca. cclxxxix.

Menta non odorifera. siue calamen
tum. Pandecta. ca. cxxiij. Calamē
tum arabice. grece Calamitis. La
tine v̄o nepita vl' mēta nō odorifera. Sci
endum q̄ in isto capl'o tractabit̄ de cala
mento quia calamentū dr̄ menta nō odo
rifera. Platearius. Calamentū est herba
q̄ alio nomine dr̄ menta non odorifera vl'
nepita. ca. est ⁊ sic. in. iij. gradu. melius est
montanū. quia magis siccū. Cū flores ꝓ
ducit debet colligi. ac ꝑ annū p̄t seruari.
habet autem v̄tutem dissoluendi ⁊ cōfor
tandi. Auicenna. menta non odorfera si
ue calamentum Aliud est fluuiale Aliud
est montanū ysopo simile in sapore. Et si
militer eius folia sunt ei similia.

¶ Operationes.

A ¶ Qn̄ bibitur succus eius cū aqua mel
lis. diaforat totū corpus. et ꝓuocat sudo
rem. Et teritur cum oleo ⁊ coquit̄ et inun
gitur corpus ⁊ confert rigoribus periodi
cis. B ¶ Et quando fit emplastꝝ suꝑ
sciam habentibus sciaticum dolorem cō
fert valde: trahit em̄ funditus ad intrinse
cam superficiem. ⁊ calefacit totū articulū
super incendit autem manifeste cutim
C ¶ Et sumptum in potu. vel appositum
prouocat menstrua efficaciter. ⁊ est ex me
dicinis quādo sumit̄ magis ꝯferentibus
leprosis resoluendo humores resolutōne
forti. ⁊ aufert liuorē q̄ fit sub oculo. ⁊ ypo
pias dyaforat. D ¶ Et tu dēs scire q̄ om
nes medicine que teruntur ⁊ habent acui
tatem. attrahūt cito ex ꝓfundo corporis
hūiditates q̄s recipiūt in locis illis. E
Et melius quidem in his est vīo decoquē
tes cathaplasmate ip̄m viride magis q̄
siccum vehementius postq̄ desiccatur et
promptius adurendū. sicut que canstica
⁊ quecūqz farmacoꝝ calida sunt ⁊ acria. ⁊
subtilium ꝑtium facile attrahētia funditꝰ
ad se totā adiacentē hūiditatem. F ¶
Amaritudo autē q̄ inest ei breuis quidez
om̄ino est. opatur āt in q̄busdā sicut q̄ vi
olentius. ⁊ q̄d consistit vehementi calidi

tati cum substantia subtilium parcium. Et ideo quādo sumit̄ in potu eius succus aut fit cristere cum eo: occidit ascarides ⁊ lumbricos Et valet ad morsus ferarum ⁊ occidit similiter vermes que generātur in auribus: ⁊ in vlceribus profundis.

G Et quādo fit nascale cum eo aut sumitur in potu occidit ⁊ expellit fetū. Igitur incisiua quidem virtus inest ei. ꝓpter caliditatem eius. ⁊ subtilitatem partium ⁊ amaritudinem. sola itaq; propter om̄ia predicta confert omnibus asmaticis ⁊ hictericis propter amaritudinem maxime sicut ⁊ pene omnia cetera purgādo ⁊ mūdificando epatis opilationes. est autem ad oīa p̄dicta efficatius q̄d mōstratū est:

Ca. ccxc.

Mentastrum: Plinius. Mentastrū est menta siluestris differēs specie cie foliorum quasi figura ozimi colore pulegij. propter quod ⁊ quidaz siluestre pulegium vocant.

Operationes.

A His cōmanducatis ⁊ impositis elephantiam sanari traditum est. sicut magni pompey etate. fortuito cuiusdam experimento ꝓpter pudorem in facie illita cōpertum est. B Eadem liniuntur atq; bibuntur in vino aduersus scolopendras ⁊ ictus serpentum. cum sale quoq; ⁊ oleo ⁊ aceto aduersus ictus scorpionū. deniq; aduersus omnia venena hec folia seruantur ad farine modum arida C Mentastrum quoq; substratum vel accensum scorpiones fugat. Potū feminas purgat. Sed partus necat. D Orthonoicis torminibus colericis efficacissimū. Itēq; podagris impositum. E Succus eius auribus verminosis instillatur. F In morbo regio datur: ⁊ strumis illinitur. Omnia venenis inhibet. Tineas pellit. ⁊ contra pruriginem valet.

Ca.ccxcj.

Meu. Dyas. Meu q̃d amãticum dicitur in Macedonia ⁊ in hyspãia nascitur. tyrso ⁊ folijs aniso et aneto similibus. ascendit de terra vsq; ad cubitos duos. rad. cibus sparsis. ac teneris ac curuis ⁊ lõgis. suauiq; odore; gustu calido. linguaz mordente. vires habz radix ipsa releuantes. Platearius. Meu est herba in. ij. gradu ca. ⁊ sicca; huius radix appellatur simili nomine. Et precipue competit vsui medicine. Unde radix in medicinis debet poni que ꝑ duos ãnos potest seruari. virtutem habz diureticam ex subtilitate substantie. attrahendi ⁊ consumẽdi ex qualitatibus suis. Plinius capl̃o de meu. Meu radicula est herbe aspera tenuis ⁊ oblõga sua v̄tute olẽs. ca. ẽ ⁊ sic. in. ij. gradu.

Operationes.

A Dyas. Vires eius habz radix relaxãtes: vnde trita et elixata in aqua datur in potione vtiliter ad renum dolorem et ad vesice causas. vrinam prouocat B Stomachi inflationes ⁊ tortiones intraneorũ mitigat. ⁊ stericas. hoc est dolores matricis curat. Artiriasim mitigat. C Toracis reumatismo cum melle vt electuarium datum ꝓdest: D Menstrua etiam ꝑ fomentum ꝓuocat. Strãguirias infantium vt cathaplasma impositũ suꝑ pectinem resoluit. Ex quo si plus bibitũ fuerit capitis dolorem cõmouet. Platearius. Vinum vel aqua decoctionis eius soluit opilationem splenis ⁊ epatis ex frigida causa facta. ⁊ etiam strãguiriã et dissuriam. Aqua vero competentius ĩ estate datur iuueni. Vinũ aũt in hieme ⁊ seni Puluis eius cum feniculi semine in cibo vel potu datus excludit intestinoꝝ stomachiq; ventositatem et confert: Contra tenasmonem ex frigida causa in vino decoquitur herba ipsa.

Ca.ccxcij.

Mel. Auicenna: p̃ma fen: quarti canonis cap̃. de hora cibatõis febricitantium q̃ dicit ꝙ mel canne est zuccaꝝ: ⁊ hoc similiter ĩuenies si leges ca. zuccaꝝ. Nam inuenies ꝙ est zuccaꝝ ꝙ si ꝓpter sui pinguedinẽ non indurat̃. Hoc similiter vult Gal̃. vij. sim. far. dicẽs zuccarum quidem vocatũ q̃d ex media ⁊ felici arabia portatur. Coagulatur q̃dem vt q̃dam aiunt cannis. Est autem ⁊ illud mellis species. minꝰ ãt ex eo illud q̃d a nobis dulce. v̄tute aũt sil̃e est ei in quantũ abstergit ⁊ siccat ⁊ dyaforat. ⁊ sil̃r mel cãne quodam eo residuo uccari qñ decoquit̃. vel ip̃emet succus Est alia species mellis q̃d dr̃ mel rubꝝ. ⁊ est idez q̃d sup̃: Et similiter alia spẽs mell̃ q̃d vocat̃ mel storacis. ⁊ est illud mel lubue. vt sup̃ Est similiter aliud mel q̃d vocat̃ mel acanũ. ⁊ interpretatur mel sine fumo. ⁊ ẽ mel cassia fistulatũ. ⁊ est pulpa cassie fistule. Et est mel mirtinũ q̃d fit ex duabus partibus mellis. ⁊ vna succi mirti. vt apparet in antidotario Galieni

mi nori que incipit Confectio mellis mir
tini. Gal. vij. sim. far. cap̄: de melle. Mel
calefacit ⁊ siccat in. ij. gradu. est āt simpli
cis. vt est dicere maxime virtutis ⁊ cōple
xionis. Dyas. Mel est succus roris celestis
quem apes colligūt. ⁊ habz in se quasi cō
positionem quandam. qm̄ ex multaꝝ her
baꝝ flore ⁊ succo colligit̄. Ideoq; oībus
valitudinib⁹ ꝓficiens. oībus ātidotis mi
scetur. Itē Mel apū in plenilunio capien
dū est sereno die abrūpi statim ac resilire
guttas vtilitatis est indiciū: Bonitatis
v̄o ꝓbatio est. vt sit odoriferꝝ ⁊ ex re dulci
glutinosum ac ꝑlucidū. Cū āt eximit̄ mel
apes abigi fumo vtilissimū ē ne irascat̄. ⁊
mel auiditate vorāt Mel ca. ē ⁊ sic. Cōser
uat ⁊ mūdificat. In medicinis ponit̄. vt
amaritudo spēꝝ eius dulcedine tꝑetur. in
electuarijs qn̄q; cū pulueribus miscet̄. vt
diutius in maiori efficatia ꝯseruet̄.

Operationes.

A Blas: Mel vulnerib⁹ sordidis ꝓdest
xiiij. diebus ꝑunctum caliginē oculoꝝ de
tergit: Gargarismo adhibitum vulnera
fauciū ⁊ synātes curat. vrinā ꝓuocat. ven
trem mollit. B Aussientibus ꝓdest
Morsib⁹ venenaticis occurrit. Morsibus
etiā rabidi canis adhibitū curat pacien
tem. Aridū ꝯmestū inflatōes p̄stat. Ueꝝ
mel estatis melius est. hiemis v̄o min⁹ vti
le ⁊ spissum. C Mel solū fastidiū tol
lit. nauseā ꝓhibet. pulmōi ⁊ oībus interi
oribus medet̄. Sera. Mel qn̄ ponit̄ in vl
ceribus fraudulētis ꝓfundis cōuenit eis
multū. D Et qn̄ coquit̄ ⁊ ponit̄ suꝑ
scissuras cutis ꝯsolidat eas. ⁊ qn̄ coq̄t̄ cū
aneto humido ⁊ linit̄ cū eo empetigo cu
rat eam. E Et qn̄ miscetur cū sale tri
to: ⁊ distillat̄ in aurem sedat tinnitū auri
um ⁊ si linit̄ cum eo caput occidit pedicu
los ⁊ lendines. F Et qn̄ indumentū
alicui⁹ est breue nimis. si est ex lana ⁊ vult
q̄ elongetur. si irrorauerit illud cū aq̄. de
inde liniat̄ cum melle elongat̄. G
Et mel abstergit tenebrositatē visus quā
do fit colliriū cū eo. xiiij. diebus cōtinuis
⁊ fiunt cum gargarismata. H Et cō
ferunt apostematibus gutturis. ⁊ fauciū
⁊ squinantie. Et si liniunt̄ cū eo gingiue
pueroꝝ tꝑe ortus dentiū eoꝝ facit eos faci
le nasci. ⁊ sine dolore. Et si accipiat̄ vel bi
batur ꝓuocat vrinas. ⁊ ꝯuenit tussi. I
Galienus Sciendum q̄ plures sunt
species mellis. Est vna species mellis: q̄d
est mel vsuale. quod diuersificatur secun
dum differentias supradictas. K
Est alia species mellis. quod vocat̄ mel
Atheniense. quod affertur ab Athenis:
Et est mel uesparum in locis subterraneis
factum: Et est idem quod mel pastinatū.
vel granatum: Vt in Allexandro. Et vo
catur mel pastinatum illud quod est mel
granosum. vt Oribasius L Est alia
species mellis quod vocatur mel atticum
id est mel vesparum secundum quosdam
sed falso. quoniam dyascorides capitulo
de melle dicit. Mel succ⁹ est roris celestis
Cuius genera sunt duo: Vnum quod cu
piliones colligunt apes. que sunt oblon
ge. Aliud quod sub terra inuenitur vel at
ticum limaticum. Etiam aliqui dicunt q̄
mel atticū dicitur ab attica regione. Mel
thimum dicitur a regione thima. M
Vnde Plinius inquit: Mellis atttici sum
ma laus toto vrbe estimatur translatum
in attica. Sed thimum magis laudatur.
quare in aliquibus antiquis antidotarijs
mel atticum mel thimenum exponit̄.

Ca.ccxciij.

Medica. Dyas.ca.cot.i.medica grece: Cot est herba similis trifolio.q̄ infra fenū nascit̄. folia habz angusta.⁊ v̄gulam similem trifolio:in q̄ virgella semen est vt lenticl'a.illud semen miscetur pani ꝑ odore: Ysidorus vero medicā inter legumina scripsit. Palladius li.de agricultura. Medica inquit q̄ semel serit̄ quatuor annis ꝑmanz:ita q̄ quater ⁊ sepcies possit ꝑ annū rescindi Agr̄ stercorat animalia reficit.curat egrota. Plini⁹ Medica dr̄ vt a medis inuenta ꝑ bella ꝑsarū que latius intulit:q̄ tanta est eius dos vt ex vno situ amplius q̄ ccc.annis duret.

Operationes.

A Medicina inda sunt quidam trocisci facti ex ea ⁊ vnguntur in balneis. B Hanc herbam equi ⁊ azini comedunt. C De quo Auicenna libro secundo capitulo. Cot Oleum cot est res magis cōferens tremori.

Ca.ccxciiij.

Mespila. Ysidorus ait. Mespila est arbor spinosa.fructu similis malorum.sed paulo breuior. Vnde appellata ab eo.q̄ pillule formam habeant eius poma. Plinius li.xv. Arbor mespilorum est de amplissimis. Folia eius añ q̄m decidāt rubescunt.radices multe ⁊ alte. Ideoq; in extirpabiles sunt. Palladius li.iiij. Mespila locis calidis maxime gaudent. Sz irriguis ⁊ frigidis ꝓueniūt.magis tamen sabl'o pingui aut glareosa terra.cui ꝑmixta est arena vl' argilla cū saxis Serenda est talis mense marcio vel nouēbri.solo stercorato ⁊ subacto ita vt vtrū q̄ caput tale stercus obducat. Sunt eius incrementa tardissima. amat putari.atq; circumfodi.⁊ parco humore siccitates sepe foueri. Seritur ⁊ semine.sed in longiorem spargit̄ etatem Si v̄mibus occupat̄ stilo ereo purgāde sunt ⁊ amurca.vl' hūana vetere vr̄ia vel viuo calce ꝓsundēdi.sz ꝑci⁹ ꝓpter arboris noxā.l' a q̄ decocta lupini. Sz putatur hinc arbor sterilis fieri. Fi

mus ⁊ cinis viciũ simul, si radicib⁹ infun
dantur sterilem reddunt: Si formice mo
leste sunt. rubrica cum aceto ⁊ cinere tem
perata necabunt̃. Inserit̃ mẽse februario
Surculus tñ eius ex arbore media debet
assumi. Nam de summitatib⁹ viciosus est
In trunco fissa inserenda est Nã corticis
in acies ieiuna nil nutriet.

Operationes.

A Bias. Mespile folia ⁊ cortex idemq;
radicis cortex tunse ⁊ imposite: cuicunq;
tumori feruoriq; subueniũt. Trita ⁊ sicca
cum melle cicatricem vulneri adducunt.
B Hausta cum vino dulci sanguinem
reijcientibus opem ferunt. Itemq; cũ vi
no ꝓpinata. veneficij potionibus repug
nant. vesicam vrina largiori lauant: C
Sera. li. aggre. cap̃. zaror. aucto. dyasco.
Zaror arabice. i. mespiluz. ⁊ est arbor spi
nosa. cuius vna pars vocat̃ mespilũ ⁊ ha
bet fructũ paruũ similem malis ꝑuis. bo
num ad comedendũ. Est stipticus. bonus
stomacho. cũ ꝯmedit̃ retinet ventrẽ. ⁊ tar
de maturatur: D Gal. li. ij. de cibis
Fructus eius est stipticus. stipticitate for
ti: ⁊ in folijs et in summitatibus est stipti
citas. Virtus est ei fri. palam. qm̃ talium
oim̃ parum ꝯmedit̃. ꝯuenit nõ vt ficuum
aut vuaꝝ copiose Neq; em̃ vt alimento
sed vt medicinis ip̃is indigemus magis
E Et dicit in. vij. sim. far. cap̃ mespilũ
quidã tricocinũ nõ iant. eo ꝙ tria hz ossu
la om̃ia intra se. ꝛc̃. Stipticus aũt est suffi
cienter fructus huius arboris ⁊ vix edibi
lis. ⁊ retentius sufficienter est ventris. Et
in germinibus eius ⁊ in folijs stiptica q̃li
tas est non pauca F Byas. ca: de me
spilo s̃m trãslatõem grecã. Mespilũ semẽ
hz rotundũ fructũ minutũ matiãõ similẽ
tria ossa hñs. vñ tricocinũ dr̃ stipticũ ẽ et
eustõchũ. ventrẽ abstinet. ⁊ tarde mature
scit. G Alman. tracta. iij. fri. sunt ⁊ sic.
ventrẽ abstrĩgũt ⁊ vomitũ abstinẽt Et est
alia spẽs q̃ in hyspãia nascit̃ q̃ multi epi
melidã vocãt. semẽ rotundũ hñs et trigo
nũ. vñ ⁊ triconũ dr̃ hoc bonũ est ad eden
dum stipticũ ⁊ stõ aptũ. ⁊ ista est azarola.

Ca. ccxcv.

Millefolium. Pli. li. xxiiij: Millefoli
um q̃d ⁊ minofilon dr̃ Caulẽ hz te
nerum. sil'em feniculo. plurimis fo
lijs. vñ ⁊ nomen accepit: Nascit̃ in palu
stribus: Ex herbario: Millefoliũ q̃ et am
brosia vel archillea dr̃: In locis cultis na
scitur. hz flores aurosos ⁊ albos Byas. ca
pi. Minofilos. nascit̃ in palustrib⁹ locis
tirsum hz ex vna radice mollẽ ⁊ subrufum
⁊ q̃si mãibus liniatũ ⁊ folia sil'ia feniclo.

Operationes.

A Byas. Vulnera glutinant ⁊ sine tũo
re custodiunt In dentiũ dolore cũ butiro
ĩponunt̃ ĩ modũ emplastri. Cõtra vrine
difficultatẽ bibit̃ cũ aceto. ⁊ valet ꝯ calcu
lum B Gal. vij: sim. far. Millefoliũ
siccatiue est v̄tutis in tantum vt ꝯsolidat
vulnera C Pli. Bibit̃ cum aceto ad
difficultatem vrine vl' vesice. vel suspiria
precipitatisq; ex alto. D Eadem ad
dentium dolorem efficacissima est. Folia
ei⁹ eximij vsus ad vulnera eaq; affirmat.

E Ex herbario. Coma eius tunsa ⁊ apposita nouis vulneribus dolorem tollit. et eadem glutinat: Profluuiũ sanguinis stringit. Eadem aq̃ potata dissintericos curat. F Idem valet ad dentium dolorem. Ad vrine difficultatẽ ⁊ ad tũorem

Ca. ccxcvj.

Milium solis. Sera. li. aggre. cap̃. culb aucto: Syas. Culb arabice. i. miliũ solis et est herba cuius folia similant̃ folijs oliue. nisi q: sũt maiora eis ⁊ molliora ⁊ latiora. et sunt eis inferiora: declinãt v̄sus terrã velut stẽt sup̃ ip̃am: et h3 v̄gas eleuatas subtiles sicut sq̃nantũ. ⁊ in summitate virge est simile in ramulo diuisũ ĩ duas ꝑtes in q̃ sunt folia minuta ⁊ iux̃ q̃dlibet folũ est semen albũ duꝝ fere vt lapis rotundũ in magnitudine orobi parui. nascit̃ in locis aspis ⁊ altis. Syas. cap̃: Licospermõ. i. miliũ solis eraclio vocatur ꝓpter fortitudinẽ semis. Eius folia sunt similia folijs oliue s3 latiora: ⁊ oblongiora: ⁊ v̄gas tenues in g̃ssitudine Junci lignosas: et in summo virga diuisa est, in qua folia minuta sunt. vbi ⁊ semen rotundum ⁊ lapidosum est ⁊ album pise simile Nascitur locis asperis ⁊ altis.

Operationes.

A Syas. Virtus est ei mictualis. ⁊ sem̃ ei⁹ bibitũ cũ vĩo albo calcl'os frãgit. ⁊ vrinã ꝓuocat B Pli. ca: Batangliscos i. miliũ solis est semen. ei⁹ herbe q̃ dr̃ astorcos: q̃d si q̃s biberit frangit lapidẽ. ⁊ prouocat vrinã. C Paulus ca: calebi. i. miliũ vel granũ solis. ꝓuocat vrinã ⁊ mẽstrua. ⁊ est ca. ⁊ siccũ in. iij. gradu D Et viuũ decoctiõis ei⁹ et puluis ip̃ius in cibis sumptus soluit stranguiriã ⁊ dissurriã ⁊ yliacã passi. ⁊ oĩa illa solũ sem̃ opat̃.

Ca. ccxcvij.

Mirabolani. Pãdecta. Sciendum q̃ ꝑm mes. Mirabolanoꝝ species sunt. v. Et sũt fruct⁹ arboꝝ in india exñtiũ: ⁊ nõ eiusdẽ maneriei sunt oẽs. s3 diuersoꝝ effectuũ. ⁊ diuersaꝝ formaꝝ. Vñ⁹

Mirabolanorum species sunt quinq; bonorum. Citrinus kebulus bellirić emblicus indus. Quidam dicunt q; sunt omnes ab eadem arbore producti. Ita q; citrini sunt de primo germine. Et nigri indi sūt in quibus pcenit complexio z maturatio z dixerunt q; arbor eor est de bis ferentib; Et q; citrini sunt de primo germine, et nigri similiter. Kebulus germen fm talitz falso. imo pducuntur a diversis arboribus z illud est qđ creditur Sed aliq volunt q; emblici z bellirici nō inuenirent inter mirabolanos. qm̄ Alui. z Sera. de eis diversa faciunt capla. vt etiā habetur sup̄ de bin cap̄. Bellirici vbi tractat de bellirícis z emblicis. Sed in isto cap̄. de alijs tribus spēbus. Item Sera. li. aggre. facit caplm̄ de emblicis z bellirícis. z facit caplm̄ de alijs tribus pse. de quo dicit balilig. i. mirabolani cuius tres sunt spēs kebuli. Citrini z nigri. et sunt illi q; nōiantur indi et seni z kebuli. Idem auct. Aben mesuay Meliores sunt ex eis quor color est citrinus approximans viriditati: graves. pleni. sine rugis Et dicit auct. Isaac. Et sunt frigidi in primo gradu sic. in. ij. Nigri fri. et sic. in primo. Mirabolani indi vel nigri z de seni sunt similiter ex spēbus hūtibus corticem subtilem nigrum. z cortex eor vergit ad citrinitatem. z sunt similes olivis i forma sua. Et iuuamentum eor est minus iuuamento aliar spēr mirabolanor. Et idē auct. Aben mesuay. Mirabolani seni sūt ex speciebus olivar qui q̄n̄ pdiunt corroborant stomachum z incoriant eum incoriatione pauca. et non est in eis iuuamentum q̄ntū in kebulis. z ex kebulis quidaz sunt citrini: quidā nigri: et nigredo que ē in eis est, pter ampliorem morā q; fecerūt in arbore sua: z sunt pinguiores z carnosiores citrinis. in colore, quia ipi fecerūt maturationem ampliorem: z illi qui colligūtur ante sunt citrini. z quando sumuntur triti inducunt laborem in stomacho. quoniam natura laborat multum circa ipam sed quādo infunditur aut decoquit extrahitur virtus eius. z pjicitur eius substantia. z est leuior nature. z descendit velocia stomacho. Et ille tres spēs mirabolanorum miscent cū tamarindis: qm̄ tamarindi extinguūt calorem febrilem: nisi q; nocent tussientibus, pter acetositatem q̄ est in eis; Auicēna de viribus cordis ait. mirabolani sunt fri. z sic. Johannes Mesue Mirabolani sunt de medicinis benedcis non eā debilitant cum solutōne sua. imo confortant stomachum, prie. et viscera pparant. z coadunant partes eor. z confortant cor z epar: z corpus totum. Non q̄n̄ nisi ad vnū videntur nociui. adquirit eā dispositis ad hoc opilatō: z propē patis cadere in ipa. sed sunt de pfecto rectificātibus medicinas que habent acuitatem: z purgant dissolvēdo Magnifice eā adinuenit qui eos z ppie citrinos cum sacharo miscuit. reprimit eā eam propter obuiationem substantiarū z qualitatum ad invicem. z eam in solvendo iuuāt.

Operationes.

Sera. Virtus citrinor est q; fortāt oculos: z phibent cursuz humor ad ipos z conferunt sebel. z confortant stomachū z incoriant ipm: z conferunt melancolie. z cardiace. z clarificant colorem. Virtus kebulor est q; cōferūt anor z emorroidibus. z incoriant stomachū. z confortant eū. z digerunt cibū. desiccāt humiditatem. leniunt naturā. Conferūt ventositati emorroidar. z conferūt melancolicis maxime q̄n̄ cū eis admiscent species.

Corroborant sensum z memoriā. Et cōferūt lepre. z colice. Iz seni et indi vel nigri habent corticem subtilem nigrum. et cortex eorum vergit ad citrinitatem. q; quando condiuntur corroborant stomachum: et incoriant eum incoriatione pauca. Et non est in eis iuuamentum q̄ntum in kebulis. Johannes mesue Mirabolani sunt ex rebus que faciunt vtentes se inveneſcere. et adqrūt eis colorē bonū et bōitatē odoris et sudoris. et gñant gaudiū: et pfortāt corcr epar et stōachū:

Et ꝯferunt tremori cordis. ⁊ mũdificant
stõm. ⁊ ꝯferũt emorroidibus. ⁊ extinguũt
inflãmatõem colẽ E Sꝫ citrinorum
opatiõ ĩ hoc ẽ p̃cellẽs ip̃i em̃ solutõe edu
cunt eã. ⁊ ꝯferũt ꝯplexiones ca. hñtib⁹. Et
eoꝝ fricatio cũ aq̃ agreste. et cũ aq̃ ro. aut
succo feniculi abstergit oclm̃. ⁊ aufert sup̱
caliditatẽ ei⁹. ⁊ fcõ inde alcohol. stringit
lacrĩas. ⁊ ꝯuenit mollificationi oculoꝝ: ⁊
ꝯferũt terciane ⁊ fe. colericis: ⁊ ꝯtrite cum
mastice sanãt vlcera: ⁊ desiccãt ea: F
Kebuli q̃ꝫ solutõe educũt fleg̃. ⁊ addũt in
rõe. ⁊ clarificãt visũ ꝛ ꝓpe ꝯditi. et mũdifi
cant stõm. ⁊ ꝯfo: tãt ip̃m. ⁊ ꝯferũt ydropi
si ⁊ fe. antiq̃s G Nigri ãt l'indi. solu
tione educũt melãcoliã. ⁊ colerã adustã.
⁊ ꝯferũt melãcolie. ⁊ trẽori. ⁊ clarificãt vi
sum ⁊ colorẽ. ⁊ ꝯferũt lep̃. ⁊ tristicie ⁊ q̃rta
tane: Bos potõ citrinoꝝ tritoꝝ a. ʒ. ij: vsqꝫ
ad v. ⁊ infusoꝝ a. ʒ. viij. vsqꝫ ad. xx: ⁊ ĩdoꝝ
est sicut kebuloꝝ H Bulcasim eben
abẽazarin. li. q̃ dr̃ ſuitor Mod⁹ assandi ⁊
calliandi mirabolanos. oportet q̃ imbi
bant mirabolanos in aqua citonioꝝ. aut
in succo agreste: aut ĩ acetositate citri aut
in aq̃ vbi cocte sunt lentes. aut vbi coctũ
est lappaciũ acutũ. deiñ desicca eos bñ ⁊
madefac: in oleo ro: vel oleo de lentisco:
aut oleo masticino: aut cũ butiro. aut ol'o
oliue deinde assa sup̱ patellã ferreã vl' ter
ream. q̃ cum primo calefecisti et abstuli
sti ab igne. caue ne aduratur et destruat̃
vtus eoꝝ. I Similiter assant̃ semĩa
q̃ administrant̃ in medicinis fluxus. Et
modus assationis eoꝝ est iste. Accipe pa
tellam ferream aut eneam aut terreaꝫ aut
lebetem cum lato orifitio: et calefac bene
Deinde aufer ab igne: et statim sup̱pone
semina dum ip̃a est calida anteq̃ infrigi
detur. et cõmisce ea semp̱. donec videas
assationem eorum completam ad volun
tatem tuam: Et si non fuerit cõpleta vna
vice pone iterum et fac vt prius. K
Et scias q̃ non oportet om̃ia semina eq̃li
ter assare. quia sunt quedam q̃ hñt multã
viscositatem. que debent amplius assari
sicut psillium: et caue ne comburant̃.

Ca. ccxcviij.

Mirra. Sera. li. aggre. ca. hec auct:
dyas. Hec ara: i. mirra est gũmi ar
boris q̃ nascit̃ ĩ terris arabũ. simil'
arbori q̃ dr̃ ĩ greco spĩa babilõica: Nã fi
unt scissure ĩ lig̃ arboris. vñ egredit̃ gũmi
q̃d emanat cadẽs sup̱ sextoria q̃ sternunt̃
sub arbore. et q̃dã p̱ se coagulat̃ sup̱ stipi
tem et ẽ de ip̃a res q̃ dr̃ bacãtiscus siue ba
tanasas: et grossa est a q̃ egredit̃ meth: i:
storax liq̃da: qñ exp̃mit̃ sicut apparꝫ in ca:
storax: Et arbor ei⁹ est in terra q̃ dr̃ ptinia
et ẽ pĩguis. et qñ exp̃mit̃ succ⁹ eius egredi
tur velut storax multũ: et melior mirra ẽ il
la. que dr̃ tarbalud. et cãchi: et nõiat̃ hoc
nõie eo q̃ defert̃ ex terris q̃ dicunt̃ sic. Et
color ei⁹ est ad viriditatẽ tendẽs. pũgens
linguã clari coloris. et ex ea ẽ q̃ dr̃ liti et ẽ
lita gluthichi. et ẽ molll' tactu sicut bdelli
um: in odore suo ẽ pinguedo. et arbor ei⁹
est in locis soli expositis. Ex ea est que di
citur poaclis. ⁊ est aspera. multum nigra:
⁊ apparet in ea vestigium ignis. Et dete
rior est illa que dicitur argasin. ⁊ est leuis

non pinguis: acuti saporis. similis gūmi arabico ī fortitudine ⁊ v̄tute. Et ex mirra est q̄ dr̄ crumu siue ammini ⁊ est mala. Et fiūt q̄dam trocisci ex substātijs mirre. ⁊ si mirra pīguis fuerit trocisci q̄ ex ea fiūt habent bonū odorē ⁊ pinguē: ⁊ si non fuerit pinguis quod fit ex substantia eius non hz bonum odorē neq; pinguē. ⁊ hz v̄tutē debilē ꝓpter q̄d admiscet̄ ei oleū q̄n ex ea fiūt trocisci Adulterat̄ mirra: q̄n admiscetur ei gūmi q̄d infusum fuerit in aq̄ mirre Et melior ex mirra ē noua. leuis munda. q̄ q̄n tangit̄ est aliq̄ntulum aspa ⁊ arida: et cito frāgibilis. ⁊ q̄n frangit̄ r̄manet in eiꝰ fractura res alba: ⁊ figura eiꝰ ē, sicut figura vnguiū. ⁊ q̄ est in frusta nō ꝑua: ⁊ color eius est vniformis nō diuersus in exterioribus eiꝰ. sed interius est trahens ad rubedinem paꝝ cū lineis subalbidis sicut diximus. ⁊ odor eiꝰ ē delectabil' amara. sz illa q̄ est grauis. cꝰ color ē sicut color picis. nō est alicuiꝰ vtilitatis. Sz mirra q̄ est ex terra. q̄ dr̄ labotero abscīdit̄ ex radice arboris q̄ ē in terris illis. Eligit̄ em̄ ex ea illud q̄d est sil'e mirre ī odore: ⁊ v̄tus eiꝰ ē calefactiua ⁊ mollificatiua ⁊ resolutiua: ⁊ ingreditur in ꝯfectionibus vnguentoꝝ.

Operationes.

A Sera. auct. Albugerig. Mirra ꝯuenit ad aq̄ citrinā q̄n sumit̄ ex ea in potu. aut fit emplm̄ cū ea sup̄ ventrē. B Et q̄n fit caput purgiū cū vno anoch ex ea mūdificat cerebꝝ. ⁊ aufert ab eo vētositates g̊ssas: ⁊ incoriat gingiuas. C Et ꝯfirmat dētes: ⁊ ē conabolice q̄n fit linitō cū ea. D Gal'. Mirra abstergit cum tp̄amento: ⁊ glutīat fragmēta ossiū capitis. ⁊ occidit lūbricos. ⁊ fetū expellēs eos. E Et īgredit̄ ī ꝯfectō ibꝰ colliriorꝝ. q̄ fiunt ad vlcera oculi: ⁊ ad macl'as q̄ fiūt in eo. ⁊ ī medicīs q̄ bibunt̄ ad tussim antiq̄ ⁊ ad asma. Nā ip̄a nō exasp̄at cannā pulmōis. ⁊ hoc q̄ nō calefacit neq; desiccat calefactō e ⁊ desiccatō e forti ⁊ sine sup̄fluitate sue amaritudinis ⁊ sue abstersionis. F Est alia mirra q̄ trahit̄ a radice arboris hꝰ. ⁊ v̄tꝰ eiꝰ calefac̄ mollificat ⁊ r̄soluit

Ca. ccxcix.

Moracelsi. Aui. li. ij. cap̄. de moro. Mori sunt due spēs. vna eaꝝ est al firsedu q̄d est dulce: ⁊ currit s̄m semitā ficꝰ in maturatō e Sz ē deterioris nutrimenti ⁊ mīoris ⁊ ē siccioris: ⁊ magis destruens sanguinē ⁊ deteriꝰ stō. Reliq̄s v̄o ficꝰ dispositō es hz. ē tn̄ inferiꝰ ea. amaꝝ āt q̄d nō iat̄ moꝝ de sceni fit nūc illō de q̄ pl'imū loq̄mur. q̄ g̊ inmaturꝝ ē cū exsiccat̄ stat loco sumach. dulce ē ca. ⁊ hu. ⁊ acetosuz. ⁊ de sceni ē ad siccitatē decliue. ī ip̄o ē stipticitas ⁊ īfrigidatō. ⁊ succꝰ mori est stipticꝰ ⁊ ꝓprie q̄n decoquit̄ in vase eneo.

Operationes.

A Aui. Succus mori ꝓhibet fluxū materierum ad menbra. et inmaturꝝ est sicut sumach. Q̄n coquunt̄ folia eiꝰ ⁊ fo. vitis. ⁊ fo. ficꝰ nigre cū aq̄ pluuie: denigrat capillos. B Acetosum remouz ap̄ata oris ⁊ gutturis: Et folia eiꝰ sunt vltīa ad squinantiā ⁊ p̄focationē. Quod acetosuz est ꝯfert vlceribus fraudulētis ip̄iꝰ succus

C Rob eius acetosum est ꝯferns botor
oris Et decoctio radicis eius mollificati
oni dentiũ. ⁊ decoctõ radicis eiꝰ est bona
denti doloroso B Moꝝ malũ est sto
macho corrũpit̃ ꝓpe in eo alfirsedu. et qñ
nõ corrũpit̃ alfirsedu in stõ velociter non
nocet. Et oꝑtet q̃dem vt ꝯmedant̃ om̃es
spẽs eius añ cibũ: ⁊ recipiant̃ in stõ. ĩ quo
nõ sit corruptio. E Illud v̄o de seni
non nocet stomacho colerico: et nõ est in
ip̃o de mala ꝯuenientia stõ. q̃d est in alfir
sedu: q̃uis sit in eo malicia: ⁊ nõ ẽ nausea
in ip̃o. ⁊ nutrimentũ eius est paruũ. et fa
cit appetitũ cibi. ⁊ facit ip̃m lubricũ. et ex
trahit ip̃m velociter. et om̃ino descensus
eius de facto fit velociter. sed eius descen
sus ex intestinis est tardus. F Gera.
li. aggre. ca. hoc. Hoc arabice. i. moracel
si. Virtus eius est q̃ retinet ventrem: ⁊ qñ
desiccat̃ retinet ventrem retentõne forti:
Et ꝯuenit vlceribus intestinoꝝ: et fluxui
⁊ om̃ibus egritudinibus q̃ fiũt ex fluxibꝰ
humoꝝ. ⁊ admiscent̃ postq̃ terunt̃ cũ cib̃
sicut sumach. ⁊ qui vult ex eis sumere ĩ po
tu potest cum aqua ⁊ vino: G Sed
arboris eius virtus est composita ex v̄tu
te retentiua ⁊ laxatiua. ⁊ plus quod est in
cortice huius arboris est virtus laxatiua
cũ amaritudine pauca: quousq; occidat
ascarides: ⁊ sunt lumbrici cucurbitini: s;
in folijs arboris et summitatibus est tem
peramentum medium illarum duarum
operationũ. H Et mora matura qñ
inueniunt stomachũ purum: si comedun
tur ante cibum egrediunt̃ a stomacho ci
to. ⁊ prepare faciunt exitum alioꝝ ciborũ.
quando vero comedunt̃ post cibum. vel
in stomacho sunt humores cito accelerãt
ad corruptionem. et corruptio eorum est
multum nociua: I Sed acerba quã
do desiccantur sunt bona medicina et iu
uatiua vlceribus ĩtestinorum ⁊ fluxui an
tiquo. Et mora quando descendunt ante
quam corrumpant̃ non inferunt nocumẽ
tum. nisi de eis ante cõmestionem nimis
sumatur K Et idẽ auct. Gal. Ex eis
sunt matura. ⁊ maturi saporis. ⁊ sapor eo
rum est dulcis stipticus. Virtus eoꝝ mol
lit ventrem ⁊ nutrimentum paucũ corpo
ri prestant ⁊ facile corrumpunt̃. Non cor
rupta humectant penitus: Infrigidant
autem nõ penitus nisi frigida sumantur.
Et paucissimũ corpori dãt nutrimentum
consimile peponibus. non tñ nocumentũ
adeo ip̃is. neq; malum stomacho vt in il
lis. L Galienus. vij. sim. far. s̃m trã
slationem grecam cap̃: Morae. i. celsi: fru
ctus maturus subducit ventrem: non ma
turus vero desiccatus constipatiuũ suffi
cienter fit farmacum. Unde ad dissinteri
cas conuenit dispositiones. ⁊ ciliacas. et
alias quecunq; sunt fluxibiles. M
Et tota arbor in omnibus eius partibus
mixtam quandam virtutem videtur ha
bere ex detentiua ⁊ purgatiua compõita
Preualz autem in cortice quidem radicis
purgatiua virtus cum quadam amaritu
dine. vnde amplos lumbricos interficit.
In alijs v̄o partibus detentiua. In folijs
vero ⁊ pollulationibus media vtraq; est
complexio.

Ca.ccc.

Morabacci. Ysidorus. Mor⁹ grece latine vocatur rubus. eo q̄ rubeāt fructus eius vel vgulta. Siluestris more fructibus in deserto. Pastor⁹ fames ac penuria consolatur

Operationes.

Aristoteles in li. de plantis. Fructus q̄dam cito maturant. vt mora ⁊ cerasa. ⁊ succor⁹ qui sunt in fructibus. q̄dam sūt potabiles. vt est succus moror⁹. Plinius. xx. Moris est succus in carne vinosus. Trini colores. primo. s. cādidus. mox rubeus. maturis vo niger. In nouissimis florent Inter prima maturescunt. manuq̄ succo tingunt. Natura ruunt. acerba minimū. Carne ⁊ succo constant mora: ¶ Moro quidem ⁊ piro ac mirto succus est vinosus. colorq̄ succi moris ac cerasis est sanguineꝰ. Paul. li. x. Ad diamorū ꝓficiendū agrestis mori succū facies paululū deferuere. Tunc⁹ duas eius succi partes ⁊ vnā mellis admiscebis. ac mixta cum rabis ad pinguedinē mellis decoquere.

Ca.cccj.

Morsus gallineſiue Anagall⁹. pāpecta. Anagalli due sunt species. Una est auricula muris. et est maior. ⁊ alia est morsus gallie. ⁊ est minor.

Operationes.

Ambe species anagalli vulneribus prestant effectum. Tumorem non admittunt. ⁊ infixa corpori euocant. Pascentia vulnera abstinent. Succus earū dolorem dentium prohibent. si ꝑ dextro dente in sinistro nare fuerit inmissus. Hic succus cum melle actico coctus ⁊ adhibitus omnes caligines oculorum siue vicium eorum quod vocatur argemon siue argemade tergit. morsibus venenatis bibit⁹ medicatur. Nefreticis. Hidropicis. ⁊ epaticis. ⁊ renali passione defectis prestat auxilium. Ano tumenti imposit⁹ medicatur. Item succus naribus insusus putredinem capitis purgat. Habet cīm desiccatiuam virtutem absq̄ mordicatiōe. Unde ⁊ vulnera glutinat. ¶ Ventrem quoq̄ deducit mulse admixtus ⁊ potui datus herba contusa ⁊ imposita stipites educit de corpe Ꝑ Serapiō Species anagalli minoris. s. morsus gallineſacit anū ingredi si fit cum ea emplastrū Galienus. Ambe species anagalli habent occultam caliditatem attractiuā vt ⁊ stimulos infixos euellant. Earum vero succus a naribus flegma purgat propter eandem causam. Et vniuersaliter loquendo siccatiuam habent vtutem. qua propter etiam vulnera solidant ⁊ putrescentibus conferunt.

Ca.cccij.

Mirtus latine ⁊ grece. Arabice dex domestica vel hes. Sera.li.aggre: ca.dex domestica: ⁊ est de ea fortis viriditatis declinās nigredini.et de alia est que decliat ad rubedinem.⁊ que declinat ad nigredinem confert magis in medicinis.⁊ similiter grana eius.ꝓprie eius q̄ ex ea est mōtana.⁊ sb̄a eiꝰ est ꝯposita ex vtutibus ꝯtrarijs.⁊ illud q̄d vincit plus in ea est sb̄a terrea frigida.⁊ est in ea cum hoc res calida subil'.⁊ sapor eiꝰ ē stipticus

Operationes.

A Sera.auct.abē mesuay. Succꝰ eius ꝯfert dolori pectoris ⁊ pulmōis.⁊ strīgit fluxū ventris colericū.⁊ ꝯfortat stōm.⁊ est bonꝰ vlceribus menbroꝝ interioꝝ. fortificat viscera r̄tinet fluxū mēstruoꝝ: ⁊ grana eius ꝯferūt sputo sanguīs a pectore ⁊ pulmone.⁊ ꝯferūt stō sua pōticitate B Dias. Sanguinē ex creātibꝰ dat̄.stomaticis cōueniēs est.vrinā mouet.scorpionis morsui īposita atq; potui data ꝓdest. Folia eius virentia ⁊ cataplasmati apposita medet̄ vlcera fluentia: C Arida vero ꝯtrita aspredine dyaforesim faciūt Item baccaꝝ viridiū succus aptat̄ sanguinem spuentibus.ip̄e q̄z ꝯmeste eadē faciūt Ex vīo decocta ⁊ in modū cataplasmatis imposita extrēa vulnera sanat: D Aui. Mirtus retinet solutōem ⁊ sudorē: ⁊ oēm fluxum sanguinis et omnem fluxum ad menbꝝ. E Et quando cum eo fit fricatio in balneo ꝯfortat̄ corpꝰ.⁊ desiccant̄ humiditates q̄ sunt in cute F Et embroce q̄dem decoctōis eiꝰ cū sup̄ ossa effūdunt̄.velociꝰ fit ip̄oꝝ restauratio: et q̄d ex ea vstū est loco tucie pōit̄ ad hoc vt bonꝰ fiat odor corp̄is.⁊ ꝯfert oī fluxui sanguīs linitū ⁊ loco emplastri sup̄positū ⁊ bibitū. ⁊ sil'r eius rob.⁊ rob fructus eiꝰ.⁊ ip̄ius q̄dem nutrimentū est p̄uū: G Et in syrupis q̄dem non est q̄ restringat et ꝓhibeat dolorē pulmōis ⁊ tussim p̄ter sirupum eius. H Et cuiꝰ oleum ⁊ succꝰ ⁊ decoctio ip̄ius ꝯfortāt radices capilloꝝ.⁊ prohibent casum.⁊ ꝓlongāt eos ⁊ denigrāt ⁊ ꝓpe ip̄ius semina. I Et decoctio seminū eius in butiro ꝓhibet sudorē.⁊ rectificat rasurā venaꝝ. K Et folia eiꝰ sicca ꝓhibēt fetorē ascelle.⁊ īguiū.⁊ ip̄iꝰ cīs loco tutie ponit̄.⁊ ꝯfert pāno.sedat ap̄ata ca.⁊ herisipilā.⁊ formicā.⁊ botor.et vlcera.⁊ q̄d est sup̄ ambas volas.⁊ adustionem ignis cū oleo: L Et sil'r eiꝰ syrupus ⁊ empl'm fcm̄ ex folijs ip̄ius cū oleo ⁊ vīo.⁊ post ip̄ius ꝯmixtōem cū eis.⁊ siml'r eius oleū.⁊ vnguentū fcm̄ ex eius oleo: et similiter confert ip̄ius succus: si ꝓiciatur sup̄ pānaricium. M Et similiter cerotum factū ex eo.⁊ cū decoquit̄ etiā eius fructus cum vino.⁊ fit ex eo empl'm sanat vlcera que fiunt in ambabus volis manuum.⁊ in pedibus.⁊ adustionem ignis.et ꝓhibet eos a vesicatione et similiter eius cinis cum ceroto N Emplastrum factum ex fructibus decoctis in vino est cōueniens mollificationi iuncturaꝝ.retinet fluxum sanguinis ex naribus.⁊ abstergit furfures.et exsiccat vlcera capitis et vlcera auris.⁊ ip̄ius pus ex ip̄ius aq̄ in ip̄am

distillat̄. O ¶ Et ꝯfert ip̄ius syrupus mollificationi gingiue. et ei⁹ fo. cū vīo de coquunt̄ ⁊ fit inde emplm̄ sedans sodā et obtalmiā. P ¶ Et cū coquit̄ cū ordeo sanat eoꝝ ap̄ata. ⁊ ip̄ius cinis ingredit̄ ī medicinis vngule. confortat cor. ⁊ aufert tremorē cordis. Q ¶ Et ꝯfert fructus eius tussi ꝓpter dulcedinē suā: ⁊ retinet vē trem vtentis eo. si est solut⁹ sua stipticita te. R ¶ Ei ꝯfert fructus ip̄ius sputo sā guinis: ⁊ etiam eius rob similiter ꝯfortat stōm. Rob eius ⁊ eius semīa ꝓhibent cur sum sup̄fluitatū ad stomachum. S ¶ Succus fructuū eius est ꝓuocatiu⁹. ⁊ ip̄e met ꝯfert ardori vrine. ⁊ ardori vesice. T ¶ Et est bonus in ꝓhibēdo menstruoꝝ ꝓuocatō em. ⁊ ei⁹ aq̄ stringit naturā. et re tinet solutō em colericā ⁊ melācolicā. lini ta ⁊ ip̄a cū oleo sisamino expellit flegma ⁊ solutō e emittit ip̄m. ⁊ decoctio fructuū ei⁹ ꝯfert flxui hūiditatū matricis. ⁊ cōfert emplo iñ fcā emorroidib⁹. V ¶ Et cō fert ap̄ati testiculi: ⁊ ei⁹ decoctō ꝯfert mor sui rutele. ⁊ silr̄ fruct⁹ ei⁹ cū potat̄ in vino ⁊ similiter puncture scorpionis.

¶ Ca. ccc iij.

Mastix siue mastix latine. grece sci nus vel achias vl' chias. Arabice mescehe. ⁊ est gūmi arboris scini l' lentisci. quia lentiscus grece vocat̄ scinus sicut īuenies in ca: terebētina infra de A. Byas. ca. de mastice q̄dā mastix emanat ab arbore q̄ scinus dr̄: ⁊ q̄dam ex ea ē alba quedā subuiridis. sz melior ex ea est cuius color est albus ꝑlucidū. hñs granū graue siccissimū ⁊ cito frāgibile hñs bonū odo rem. Et est de ea quedā q̄ est nigra. ⁊ q̄dā citrina. Gal'. vij. sim. far. ca. de mastice al ba. ⁊ est illa q̄ dr̄ glutē rōnū: et est ꝯposita ex v̄tutibus diuersis. scz stiptica ⁊ mollifi catiua. ⁊ v̄tus ei⁹ est q̄ calefacit ⁊ desiccat in. ij. gradu. vñ mollificat ⁊ r̄soluit. Et ideo stomachi epatis ⁊ vētris flegmoni bus ꝯpetit: sz nigra est q̄ dr̄ capiti vl' egip ciaca. ⁊ est maioris desiccatōis q̄ alba. ⁊ v̄tus stiptica est in in eo mīor. ⁊ iō est ꝯue niens vbi oportet resoluē ampli⁹. Et pro ꝑter hoc multū ꝯuenit ap̄atibus duris q̄ sunt ī exterioribus corꝑis. sz oleū masticis est simile virtuti masticis. Serapion li: aggre. cap̄. mescehe. i. mastix: Mastix est ꝑmus inter oīa glutina in bonitate. Et ar bor masticis est ꝯposita ex substātia aq̄a ⁊ terrea frigida nō multū: ⁊ in sapore oim̄ ꝑciū huius arboris dico radicis et fruct⁹ ⁊ corticis est stipticitas pauca. ⁊ v̄tus ei⁹ est infrigidare et calefacē mediocriter tē perate. ⁊ desiccat in fine secundi gradus vsq̄ ad principiū tercij.

¶ Operationes.

A ¶ Sera. In ea est de stipticitate q̄ con fert debilitati epatis ⁊ stomachi ⁊ intesti noꝝ et ap̄atibus in eis exñtibus. in eo est stipticitas ⁊ nō hz acuitatē aliq̄: ⁊ est mul tū subtilis: et fit emplm̄ cū folijs masticis dū sunt recētia: ⁊ est in eis v̄tus manifesta ⁊ iō qñ bibunt̄ fo. aut cū alijs medicinis ad vlcera ītestinoꝝ ⁊ ad fluxū vētris cōfe runt multū. B ¶ Et ꝯferūt spuētibus sanguinē ⁊ fluxui mēstruoꝝ ⁊ ani. ⁊ nō est in eo diuersitas a succo ypoquistidos

¶ Et idem auct. dyas. Tota hec arbor est stiptica. ⁊ v̄tus foliorꝫ fructꝰ ⁊ corticis ⁊ radicis est equalis. ⁊ decoquit̄ cortex eiꝰ ⁊ cortex radicis ⁊ folia decoctō e plurima
B ¶ Et qñ fuerit cocta colat̄ ab eis aq̄ q̄ iterꝫ coquit̄ vsqꝫ ad mellis spissitudinem ⁊ cōuenit sputo sanguinis decoctō illa bibita. ⁊ fluxui ventris ⁊ vlceribus intestiorum ⁊ fluxui matricis ⁊ ani. Et vniuersaliter q̄dem ponit̄ ꝓ accatia ⁊ ypoq̄stidos ⁊ ponit̄ decoctio illa loco illa succi foliorꝫ
E ¶ Et qñ ꝓijcitur decoctio illa sup̄ vlcera ꝓfunda ⁊ sup̄ ossa fracta restaurat carnem in vlceribus: ⁊ r̄staurat ossa ⁊ strīgit mēbra laxa: ⁊ abscindit hūiditates ātiq̄s a matrice. ⁊ ꝓhibet vlcera corrosiua ne dilatentur in corpe. ⁊ ꝓuocat vrinam. et qñ fit collutio oris cū ea stringit dentes ꝯmotos. ⁊ ex ramis huius arboris fit oleū q̄d est bonū vbi conuenit stipticitas: F ¶ Et idem aucto. Humay. Mastix resoluit a p̄ata stōi. ⁊ ꝯuenit tussi. ⁊ non est pauce attractōis fleḡmatis qñ masticat̄: et propter hoc miscet̄ cū aloe vt preparet ip̄am ⁊ attrahat cum eo flegma a capite:

¶ Ca. ccc iiij.

Nasturciū. Dyascorides capl'o. Cardamus. i. nasturcium. Quoddam est domesticum ⁊ quoddaꝫ est agreste. Et ideo facit duo capittl'a. de eis vnū quod incipit cardamus et est nasturcium domesticum. Aliud q̄d incipit Cardamus agrestis. et est nasturcium agreste. Et ideo dicit cardamus. i. nasturcium domesticum. vtilior dicit̄ babilonicus omnibus semen eius calidissimum est caustica participans virtute. viscidum ⁊ cacostomachum ventrē turbās Serapion libro aggre. cap̄. Jorsalbathe fe. i. nasturcium. ⁊ ex eo est nasturcium cōmune notum. ⁊ ex eo est nasturciū tectorꝫ Et ex eo nasturciū oriētale: Nasturciū tectorꝫ est planta habens folia stricta. ⁊ longa duobus digitis in summitate acuta ⁊ scissa ⁊ pinguia. ⁊ extendūtur super terrā et habet in medio virgam subtilem duobus palmis lōgam. paucos habēs ramulos super quos sunt pile habentes dēsam summitatem in quibus est semen simile semini nasturcij cuius est figura sicut figura rutele ita est depressum. nascitur in vijs ⁊ parietibus domorum. Nasturcium orientale est planta duorum brachiorum lōga. habens ramos subtiles ⁊ multos in q̄bus sunt folia similia folijs seitaragi nisi quia sunt albiora ⁊ molliora. et in summitatibus ramorum sunt capitella similia plante actis. et habet flores albos. semen huius ponitur in cibis loco piperis. Sꝫ nasturcium cōmune notum est melius illud quod defertur a babilonia. Almāsor tractatu tercio. capittl'o de nasturcio. nasturcium ca. est ⁊ sic. appetitum adiuuat licet inflationem ⁊ capitis efficiat dolorē digestiuam. preterea retardat.

¶ Operationes.

A ¶ Sera. aucto. Galieni. Semē nasturcij est ca. et sic. sicut semen sinapis: et incidit incisione forti: et adurit et sedat dolores sciaticos ⁊ dolorem capitis. ⁊ quamli

bet egritudinem in qua oportet calefacē
⁊ miscetur semen eius in medicinis asma
tis quia ip̄m incidit incisione forti: ⁊ adu
rit humores grossos: B ¶ Et dicitur
ꝙ quando nasturtium desiccatur. fit eius
virtus sicut seminis eius. ⁊ dum est recēs
propter humiditatem aquosaz que est in
eo habet virtutem debiliorem virtute se
minis eius: C ¶ Byas. Nasturciū lum
bricos expellit ⁊ ventrem turbat Splenē
attenuat cum aceto. et aborsum facit ven
trem stimulat. simile est sinapi ⁊ eruce.
D ¶ Et impositum lepras ⁊ zernas emē
dat. melle addito duricies splenis cōpe
scit. Sordida vulnera purgat si succꝰ ad
hibeatur: Morsibus venenatis bibitum
occurrit. Fumigatio eius serpentes fugē
facit. Vel fluentibus profluis succo lini
to occurrit. E ¶ Carbunculos rumpit
cum polenta et aceto coctum: Sciaticis
vtilissime cum aceto ⁊ polenta auxiliatur
Tumores et duricies spargit. F ¶ In
dolore cordis coquitur in lacte caprino ⁊
datur ad bibendum Dolorem om̄is loci
tollit puluere seminū asperso. Sz p̄us n el
le vncto loco scabiem cum aceto sanatus
G ¶ Gal. vij. sim. far. cap̄. de nasturcio
Semen nasturcij habet v̄tutem que cale
facit ⁊ desiccat sicut sinapis. Et ꝓpterea
sciaticos ⁊ dolores capitis et quodcunqz
alioꝝ indigentium rubificatione calefa
cit cum eo sicut est sinapis. miscetur āt cū
eis quecunqz asmaticis dant̄ farmacis.
H ¶ Auicenna p̄mo canone. fen. quarta
cap̄. vij. Nasturcij semina torrefacta mi
xta cum adog. constringunt fluxum super
fluum ꝓuenientem ex catarro.

¶ Ca. ccc v.

Nasturcium aq̄ticum: vel senation
vel Cardamus agrestis. Sera. li:
aggre. ca: herochachaygre. id est
nasturciū aquaticū. ⁊ est plāta q̄ nascitur
in aquis. hz stipitē rcm̄ ⁊ ramos. ⁊ est tota
plāta pīguis. ⁊ hz folia similia folijs apij
dicti yposellinū nisi qꝛ sunt minora eis. ⁊
hz odorē bonū qn̄ masticat̄. ⁊ est ca. ⁊ sic.
⁊ ꝯuenit calefactis. qn̄ rorat̄ sup̄ ip̄az aq̄
fri. aut aqua ro. Et q̄dā dicunt ꝙ est fri. ex
eo qꝛ nō nocet hn̄tibus sirsen. Et idē auc.
Ysaac haben arā. est ca. in p̄mo ⁊ sic: in. ij
Et idem aucto. Gal. Virtus eius est cale
faciens. Byas. cap̄. senation. i. nasturciū
aquaticū. Nascit̄ in aq̄. fruticez hn̄s pin
guem: ⁊ ramulos lōgos. ⁊ folia minuta si
milia yposellino nisi qꝛ sunt minora eo q̄
masticata odorē suauissimū habet:

¶ Operationes.

A ¶ Sera. auct. Ysaac. habē arā. Semē
eius strīgit ventrē q̄ fluit ꝓpter caliditatē
qn̄ bibit̄ ex eo aureꝰ vnꝰ cū aq̄ fri. aut suc

co citoniorum. ⁊ ip̄m confortat membra. B ¶ Syas. Semen eius crudū ⁊ ꝯmestū calculos excludit. vrinā ꝓuocat. mēstruis impat. dissintericis ꝓdest. C ¶ Catebras sapiens huic ꝑhibet testimoniū dicens. q̄ coq̄nati in aq̄ soluūt. ⁊ cū carnib⁹ spūalia mūdificat. fomentū ex aq̄ salsa et oleo decoctōis eius valet ad dolorem yliacum B ¶ Strāguiriam ⁊ dissurriam in vino decocti. ⁊ cataplasmati ad idem valent. diuretica sunt.

¶ Ca. ccc vj.

Napellus. Pādecta: ca. ccccc. lxiiij. Napellus est herba que facta est sicut elleborus niger. cuius radix est ordinata ad modum rhetis. est anthonomatice herba venenosa. ⁊ est prima pars aconiti. Auicenna li. ij. cap̄. de napello: Napellus est herba que est venenū ꝑnicisum ⁊ est in summo caliditatis ⁊ siccitatis

¶ Operationes.

A ¶ Aui. Napellus delet albaras linitū ⁊ confert lepre. vñ est venenum destruens bibentem se. Maior vero ip̄ius potio est medietas. 3. vnius. ⁊ hec interficit ⁊ similiter minus. B ¶ Et ex eo cocurnices bibuntur ⁊ non moriunt̄. Ex om̄ibus confectionibus dyamuscus ei resistit. C ¶ Et est alius q̄ vocat̄ napellus moysis. Et vult dicere napellus mus. ⁊ est q̄ddā animal q̄d assimilat̄ muri q̄d morat̄ ī radice napelli nascens cū napello: ⁊ qui cū eo appropinquat. non crescit arbor. et est tyriaca napelli. ⁊ est maior eo et in eo sunt omnia iuuamenta que sunt in napello.

¶ Ca. ccc vij.

Narciscus vel bulbus vomiferus l' cepe marinum. Syas. ca: narciscus vel bulbus ematicus vel bulb⁹ vomicus solia habet porro similia sed minuta. hastas habet duoꝝ palmoꝝ que īanes ⁊ concaue sunt ⁊ sine folijs. Flos est illi albus in giro. in medio croceus. ⁊ est q̄dam species cuius illud medium purpureum

est. radicem habet albam rotundaz sicut bulbus. ⁊ semen nigrum ⁊ oblongum. vt in menbranulis: Qui in locis montuosis nascitur est melior: cuius etiam flos suauem longe iactat odorem. In reliquis autem. porri habet similitudinem. ⁊ viridis est. Virtus eius est que abstergit et incarnat ⁊ desiccat. Et illud quod de eo administratur est radix. Plinius. li. xxj. Narcisci duo genera in vsu medici recipiũt. vnũ flore purpureo. et alterum herbaceũ. Ysidorus. Narciscus fabulose nomen impositum habet a quodam puero. cuius membra in hunc florem transierunt. qui et nomen narcisci in appellatione custodit. et decus pulchritudinis in candore retinet foliorum. Serapion. Narciscus est ca. et sic: in ij. gradu.

Operationes.

A Dyas. Radix eius bibita ⁊ comesta ⁊ cocta vomitum prouocat trita cum melle combustionibus medicatur: Neruos incisos consolidat. Laxatos cõponit. antiquis doloribus articulorum prestulat̃. B Melle mixtus effelidas ⁊ om̃es maculas vultibus tollit. Mixtus semini vrtice aceto ⁊ melli: C Et herba mixtus vulnera sordida purgat. apostemata dura rumpit. Infixa corpori imposita euocat cum yrisillirica melle mixto. D Item collectiones erumpit atq; stipites euocat. ⁊ si qua sunt aliena cum farina et oleo admixto melle. E Serapiõ auctoritate Gal'. Virtus eius est q̃ desiccat ⁊ abstergit ex̃hit et incarnat vlcera magna. ⁊ incarnat incisiones in lacertis fcãs. Et mixtus cum orobo mundificat sordes corporis. ⁊ aperit apostemata: ⁊ quando comeditur ex radice narcisci aut bibitur cõmouet vomitum. et trita cum melle cõfert combustionibus ignis. Et quãdo fit ex ea emplastrum. ꝯglutinat vulnera neruorum. F Et idem aucto. aben Mesuay: Narciscus facit opationem iesimini nisi quia est debilior eo ⁊ confert doloribus qui fiunt a flegmate. Et oleum eius est bonum ad hoc et radix eius incarnat vicera neruorum ⁊ habet ventrem lauatiuam. G Galienus. viij. sim. far. ca. Narciscus. Radix eius siccatiue est virtutis intantum vt consolidet plagas maximas vsq; ad abscisionem que circa tenantos. habet autem quid abstersiuũ ⁊ attractiuum.

Ca. ccc viij.

Nabach est fructus ſm Auicennã arboris dicte asadar siue sadar q̃ apud dyas. vocat̃ agrifolium. Verum apud Sera. est aliud nabach. scz cortex arboris que a dyas. vocat̃ nascatimõ. Et dicit Serap̃. cap̃. nabach: q̃d affert̃ de India. ⁊ est in colore similis croceo. et sunt sicut cortices mori boni odoris. ⁊ habet virtutem calefacientem.

Operationes.

A Sera. Fiunt cum eo suffumigatões ⁊ ponitur in ꝯfectionibus vnguentorum

ꝛ in alijs confectionibus calefactorijs: et habet virtutem calami aromatici. ℞ Etidem auctor. Galieni Est calida in tercio. ꝛ est ex speciebus Indie. Et qñ fit suffumigatio cum eo valet corruptōni matricis. et confert suffocationi eius qñ est siccum ¶ Item scribit. q nabach cōparat nespilis et zaror q̄d ē magis odorifenum nespilis. ꝛ ita similitudo est in vtutq̄ fructus agrifolij est stipticus confortans stōm. ꝛ silr ꝓpant nespila ꝛ zaror.

Carv.
Horaelia.

La.cccix.

Nenufar. Plat. Nenufar est herba in. ij. gradu frigida et hūida. hñs folia lata. In locis ꝝperit aquosis ꝛ in calidis regionibus ꝛ in frigidis. Itē duplex est eius maneries. vna q̄ purpureum florem ꝓducit ꝛ melior est. Alia vero que croceum. et non adeo bona est. Flos eius medicine cōpetit. Et melior est ille q̄ in calidis regionibus reperit q̄ in frigidis. In Septembri colligendus in efficacia multa fruatur. Auicenna. Nenufar nominauit Galienus caulem aque. fortius est illud quod habet radicem albam. q̄ q̄d nigram. Flos eius frigidus est ꝛ humid⁹ in secundo.

Operationes.

Platearius. Ex floribus precipue fiunt syrupi contra febres acutas. ꝛ calefactiones ca. epatis. calidasq; distemperācias. Itaq; flores in aqua decoquunt. et ex tali aqua zuccaro addito fit syrupus. ℞ Cōtra dolores capitis ex calore sarraceni florem ꝓnoctem in aqua ponūt et mane talem aquam bibunt. Floresq; naribus suis applicāt. ¶ Auicenna. Syrupus eius vehementis extinctionis est. ꝛ subtiliativus valde. Cōfert tussi ꝛ pleuresi. ꝛ febribus acutis. Radix eius cōfert bothor ꝛ apostematibus calidis splenis Eadem cum aqua confert morsce supposita. cum pice vero alopicie. ℞ Idē Nenufar sompnū facit. Sodam calidaz ꝛ collericam sedat. sz tñ debilitat ¶ Pollutionem minuit ꝛ frangit desideriū coitus cum syrupo de papauere bibitus ꝛ congelat spermā. ꝓriecq; radix eius Eademq; radix confert solutioni antique. et vlceribus intestinoꝝ. ꝛ doloribus vesice. ℞ Semen eius fortius est in oīi re. et ꝓhibet fluxus menstruoꝝ. Natura nenufaris Indi est natura mandragore. ℞ Constantinus in li. graduū. Nenufar est subtile ac penetrabile. dolorem capitis ex calore placat apositū naribus colericis ꝛ sanguineis. ex oīibus ꝓgruit passionibus. ℞ Syrupus eius calidā tussim extinguit. Ac febres colericas ac sanguinolentas aufert vigellas Oleum eius dolorem capitis aufert si cathaplasmet. aut si eo sternutatio ꝓuocetur. ℞ Auicē na li. ij. cap̄ de Nenufare. Syrupus eius lenit ventrem. ꝛ confert febribus estatis. ꝛ est vehementis extinctionis. ℞ Et idem de viribus cordis ait q̄ ꝓfortat cor.

Ca.cccx.

Nigella. Platearius. Nigella est semen cuiusdam herbe rotundū: sub nigrum hñs colorem. subamaꝝ saporem. v̄tutem hꝫ diureticam. ex amaritudine dissolutiuam: consumptiuā. ex q̄litatibus suis. folia eius sunt parua minuta ⁊ mollia similia cotule. ⁊ flos eius est figure stelle: coloris celestis: ⁊ hꝫ in summitatibus capitella sicut papauer et in medio ex intrinsica ꝑte sunt aliq̄ ordinatim diuidenda semina. Est ca. et sic. in iij. gradu. Sera. li. aggre. cap̄. Carum. i. nigella. est planta ꝑua hñs virgas ꝑuas circiter duos palmos ad plus. et hꝫ folia ꝑua minuta ⁊ mollia similia folijs plāte q̄ dr̄ carnabaon siue ranobaon. nisi qꝛ sunt minora satis. ⁊ in summitate sunt capitella subtilia similia capitibus papaueris oblōga. ⁊ in medio eius sunt parietes separantes semina q̄d quidem semen est nigrum acutum boni odoris. Ayas. cap̄. Melanchiū id est nigella ſm translatiouē nr̄am. Melanchium herba est minor folia minuta ⁊ tenera. ⁊ semen minutū hñs. cuius frutex longus est duoꝝ palmoꝝ. et desuꝑ hñs capitellum simile miconio. sed oblongū in medio veluti parietes hñs quibus discernuntur semina. q̄ semīa sunt nigra et odorata ⁊ viscida q̄ multi pani aspergūt. Galienus. vij. sim. far. cap̄. melanchiū. i. Nigella calefacit ⁊ siccat ſm terciū gradum Hoc idem dicit Platearius.

Operationes.

A Plat. Nigelle ex farina cum succo absinthio emplastꝝ fem̄ circa vmbilicū. ⁊ p̄cipue pueris lumbricos necat Alijs cōficiatur ad scabiem cū melle ⁊ det̄ ꝑos.

B Unguentū ad scabiem pulueris nigelle in multa q̄ntitate fiat decoctio ī forti aceto vsq; ad aliq̄ntulam spissitudinem ⁊ tunc addito oleo fiat inde vnguentum bonū ad scabiē ⁊ empetiginē. ⁊ lentiginē faciei tollit. Farīa nigelle ꝯfecta cū aceto tepido. infusus auribꝰ v̄ mes necat C Cōtra stranguriā dissuriā ⁊ yliacā passionem det̄ vinū infusionis nigelle ꝑ noctē sꝫ añ coquat̄ qꝛ nimiū fieret violentū. Cōstat em̄ q̄ si in multa q̄ntitate fuit occidit

D Si āt in multa q̄ntitate hētur pone in saccello. ⁊ fiat decoctō eiꝰ in vīo ⁊ oleo ⁊ sup̄ renes ⁊ pectꝰ fiat saccellatō ꝯ p̄dcā ⁊ est satis exꝑta odorata ꝯ catarꝝ ⁊ coriꝫā Et hoc hꝫ nigella a sui ꝯplexōe. vt gal. vj sim. far. ca. de peonia dicit E Sera. auct. dias. cap̄. de nigella: quidam admiscent hoc semen in massa paste et faciūt inde panem. et q̄n fit emplastrum fronti cū eo cōfert sode. F Et q̄n fit caput purgium cum eo ⁊ aceto cōfert aque q̄ dñdit ad oculum G Et q̄n sumit̄ ī potu. ʒ. j. cum aqua confert morsui rutele. ⁊ q̄n fit sumigatio cum ea fugat venena. H Et fit emplastrum cum ea suꝑ duricies q̄ fiunt in iuncturis pedum q̄ dicunt̄ calli ⁊ aufert eas. I Et idem aucto. Aben mesuay. Proprietas eius est que aufert febrem flegmaticam ⁊ melancolicam. ⁊ interficit ascarides ⁊ ꝯfert morsui rutele.

Ca.ccc xj.

Nymphea Pli:li.xxv. Nymphea dici tradit̃ a nympha zelotipa: erga herculem rhopalo mortua. vñ aliqui heracleõ vocãt eã. alij rophalõ: Nascit̃ radice clavi simili: Byas. Nymphea vel vt dicunt alij cacabũ veneris: i. papauer palustre: siue vt latini alga palustris: Nascit̃ in aq̃s stãtibus vel locis nõ cultis hñs folia cicorie sil'ia: sz mĩora ⁊ oblõga caput altius sup̃ aq̃ ꝓferẽs multaq̃ capita ĩfra aq̃ ex vna radice hñs. flos ẽ illi albus lilio simil'. cũ pallore ꝑuo. semẽ eius in medio croceũ. sed cũ effloruerit nigrum efficit̃. hasta lenis ⁊ nõ g̃ssa ⁊ nigra radix q̃z aspa ⁊ nigra et nodosa. In autũno siccatur. Mõ q̃ nymphea hz ꝓpum caplm̃ similiter ⁊ nenufar. quare non sunt idem sicut aliq̃ volunt.

Operationes.

A Pli.li.xxvj. Ventrem in totũ adimit nymphea heraclea ꝑ.xl. dies ieiuno pota ⁊ in cibo sumpta. B Illita radix genitalibus inhibet non solũ ventrem: sz etiam geniture affluentiã ⁊ ob id corp⁹ alẽdr̃. atq̃ vocem. C Byas. Sicca bibita cũ vino ciliacis medet̃. splenẽ siccat cathaplasmata. doloresq̃ ꝯpescit stõ imposita: D Radix ei⁹ bibita dolorẽ vesice mitigat. Corpis macl'as detergit. et semen eius bibitũ hoc assidue facẽ nouit.

Ca.ccc xij.

Nux vsualis ⁊ est illa qua cõiter vtimur ad edendum: Sciendũ q̃ nucis multa sunt genera. sed qñ simpliciter ponit̃ ꝓ vsuali intelligit̃. Galie: vij. sim: sim. far. cap̃. Carea grece. i. Nux vsualis vel nux arbor: Nux arbor habz q̃dem q̃d in pullulationibus ⁊ frondibus stipticũ euidens plurimũ ãt in nucis cortice recenti ⁊ sicco. Vtũtur autem eo propterea ⁊ tinctores: non autem exprimentes eos: ⁊ succum similiter succo mororum et ruborum coquentes cum melle. stomatico vtimur pharmaco. et etiam ad alia vniuersa in q̃bus sunt ꝯgrui p̃dicti succi.

Nunc vero ipsius. aliud quidem est esibi le. aliud oleaginosum ⁊ subtiliū ꝑcium. q̄ circa ⁊ succi fit faciliter. ⁊ magis q̄dem fit tale q̄ntūcunq; repositū diu manet oleū nāq; exp̄mere est possibile ex eo antiq̄to:

Operationes.

A Aui. li. ij. ca. de nuce ca. est in. iij. sic. in p̄ncipio secūdi grad⁹ ⁊ in ip̄a est humi ditas q̄ delet cū antiquat̄. ⁊ infixa est nuci stipticitas. plurīa ⁊ folia ⁊ cortex ip̄i⁹ oīa sunt ꝯstringentia fluxū sanguīs. et ei⁹ cor tex adustus est desiccatiu⁹ sine mordicati one. Oleū vero vetuste est sicut oleū vet⁹ ⁊ abstersio antiq̄ est fortis. B Ex re centibus fit emplm̄ sup̄ vestigia ꝑcussio uis. masticata medulla eius ponit̄ super ap̄a melancolicū ⁊ vlcerosum: ⁊ cōfert ei⁹ gūma vlceribus calidis sp̄sa sup̄ ea: C Et in emplastris cū melle ⁊ ruta ꝯfert tor sioni neruoꝝ facit sodā. ⁊ distillat̄ succus folioꝝ tepidus in aurē. ⁊ ꝯfert saniei in au re. D Dicit alcaus q̄ ip̄a grauat lin guam. ⁊ est faciēs bothor in aure. Ei⁹ ole um ꝯfert herpeti estiomeno. ⁊ herisipile. ⁊ fistulis in ꝑte oculi. Succus corticis ei⁹ ⁊ rob eius ꝓhibent p̄focatōem ⁊ nocent tussi: ⁊ olm̄ ātiq̄ꝝ fac̄ vēire dolorē gutturis E Et ex oībus q̄dem spēbus nucis di xit Alcaus fieri emplm̄ mā mille apostēo se. et ꝓp̄e ex regali mag̃: est difficilis dige stionis ⁊ mala stō. s̄z nutrita ⁊ recens ē me lior stō: ⁊ minoris nocumenti. et illud q̄n frangitur a duobus corticibus suis: ⁊ nux q̄dem nutrita cum melle ꝯfert stomacho frigido. F Dyas. cap̄. de nuce. Nux si māducata fuerit cacostomaca est indi gestibilis. ⁊ coleram nutrit. dolorez capi tis cōmouet: Tussientibus cōtraria est si cōmesta fuerit Sumpta cum caricis lum bricos latos excludit. Cathaplasmatib⁹ adhibita tumores mā marum compescit luxationibus cum melle ⁊ ruta bene adhi betur. G Veteres autem nuces car nes eaꝝ cathaplasmatibus adhibite. cā cros ⁊ carbunculos tollūt. Egilopas lim pidant. si caro masticata ⁊ īposita fuerit:

H Fit etiam ex ipsa oleum si tunsa ⁊ ex pressa fuerit virides āt nuces cacostōace sunt q̄ si oleo mixte fuerint eius acōrē tem perat ⁊ liuores corp̄is tollunt. I Ar bor nucaria habet in folijs hoc vel cinis stipitum: nucis aūt viridis cortex tunsa ⁊ pressa ⁊ succo q̄ eijcitur cocto cum melle: vt solet fieri de moris. odoris vitia bonū est ⁊ vocatur dyacareon. Item cortex nu cis siccata ⁊ vsta leptomeris ⁊ desiccatīa sine mordicatione fit medicina.

Ca. cccxiij.

Nux auellana: Galienus. vij. sim. far. cap̄. de nucibus. Est autem et aliud genus carearum ⁊ nucū par uarum. que vtiq; ⁊ pontice nuncupātur ampliori ꝑticipantes terrestri substantia quo circa ⁊ magis austera. cum gustatur ip̄a planta ⁊ fructus ⁊ cortex apparet. In alijs v̄o sil'is existit magne nuci q̄ vocat̄ ab altq̄bus basilica. Nuncupat̄ autem et hec parua nux a pluribus leptocariū vel auellana.

Operationes.

A Auicen.li.ij.ca.auellana. Auellana nutribilior est nuce.qm̄ est magis solida. ⁊ minus vnctuosa.⁊ tardioris digestōis decliuis est ad caliditatem q̄ndam et siccitatem ꝑuam. B Generat̄ ex ea colera.⁊ in ip̄a est stipticitas maior q̄ in nuce.⁊ in ip̄a est inflatio.⁊ generat ventositatem in ventre inferiore.et q̄d ex ea adustum est tingit capillos.facit sodā ⁊ assat̄ ⁊ ꝯmedit̄ cū pauco pipe.et maturat corizam. C Ypo.inquit. Auellana in cēbro facit augmentum. Extimauerūt q̄dā q̄ ip̄a illinita sup̄ verticē pueroꝝ varios hūcium oculos delet varietatem.ꝯmeditur cum aqua mellis.⁊ confert tussi antiq̄ ⁊ adiuuat ad spuendum. D Est tarde digestionis ⁊ excitat vomitum.⁊ ē tardioris digestionis q̄ nux vsualis E Eius cortex est stipticus.et ꝯstringit ventrem.⁊ confert venenis ⁊ morsibus.⁊ ꝓpe cum ficubus ⁊ ruta ⁊ puncture scorpionis F Byas. Auellaue ī cibo sumpte dolorem capitis incuciunt.stomachum inflatione distendunt.corpi sano pinguedinē conferunt. Sicce in vase fictili ꝯstitute distillationibus mitigandis vtilime offerūtur G Trite ex aqua mulsa potateq̄ vetustissime tussis molestiam sedant. H Alij tritas cum passo bibendas dederunt ad pulmouis ⁊ iecoris vitia sanāda. Multi tritas cum pipe miscuerunt cū vino propinatas ꝯtra catarrum.⁊ tormēta ventris ⁊ vrine distillantis angustias valere senserunt cum axūgia vel adipe vrsina cōtrite ⁊ alopicijs linite capill' damna restituunt.dicunt aliqui coria eius cū oleo trita oculos gattineos inuncta inficere ⁊ capillos: Hāc multi leptocoriā vocant.cacostomatica est q̄ si assata fuerit I Et cum pipe bibita catarrū mature scere facit.⁊ tota ꝯbusta ⁊ axungie mixta vt supius scriptū est facit. K Johannes mesue.ca.de oleis. Oleum eius valet contra dolorem arteticum ⁊ neruoꝝ.

Ca.ccc xiiij.

Nux muscata. Sera.li.aggre.cap̄. Jeuzbaue arabice.i.nux muscata ⁊ affertur de india. Et idem auct: Ysaac Meliores sunt ex eis rubee pīgues graues. Et deteriores nigre leues ⁊ sicce sunt ca.et sic.

Operationes.

A Sera: Stringit ventrem et aromatizat stomachum.et odorez eius facit bonum: aufert superfluitates a stomacho et digerit cibum. B Et expellit ventositates et corroborat stomachum et epar et confert lentigini faciei: et serpigini et extenuat splenez et mollit apostemata dura epatis. C Et natura eius est sicut natura gariofilorum: et est cal'.et sic: in secundo gradu.bona est stomacho et epati frigido: et confert debilitati eoꝝ

Ca.ccc xv.

Nux indica. ⁊ est nux magna. Serapion li: aggre. cap̄: neregil. ⁊ ē pelma insule que est in mari arui et in partibus insulaꝝ zing. Et dr̄ ꝙ neregil est palma de mochol. et iste insule nō iantur dabget. ⁊ ab eis deferunt̄ dabig et est neregil. Ultima vero istaꝝ insulaꝝ est saran hib azaran. Et idem aucto. Gal'. in li. de cibis. Nux indica est ca. in. ij. g̃. hu. in. j.

Operationes.

A Sera. Signū humiditatis eius est ꝙ cito corrumpit̄. ⁊ ip̄a est grosse ⁊ grauis substantie. nisi quia ipsa non est mali chimi: oportet ꝙ caueat̄ ab ea q̄ nō est recēs. B Et bona q̄ est multe albedinis ī carne sua. ⁊ in qua est aq̄ dulcis bōa ⁊ illa aq̄ q̄ est intra ip̄az est signū sue recentie. ⁊ debet excoriari illud q̄d est album ex ea exn̄s exterius qr̄ iste cortex est durus grauis stomacho longinquus a digestione C Et si aliunde digerit̄ nō inuenit corpus ī eo aliud. nisi nutrimentū modicum ⁊ ip̄a quidem nux ꝯmedit̄ cū zuccaro tabarzet aut cū penidijs albis ⁊ ꝓprie ab eis q̄ sunt calefacti. flegmatici v̄o cū pauco melle ⁊ collerici non vtant̄ ea. D Et sumāt eam flegmatici in ieiunio ⁊ expectent donec dn̄dat a stomecho ⁊ post ꝯmedant. ⁊ qn̄ ip̄a veterascit expellit ascarides sua ꝓprietate. ⁊ oleū eius vetustum cōfert ventositatibus lūboꝝ ⁊ doloribus genuū: et emorroidibus q̄ fiunt a flegmate qn̄ bibitur ⁊ qn̄ linit̄ exterius maxīe admiscet̄ cū oleo nucleoꝝ ꝑsicoꝝ qn̄ administratur de vno q̄z illoꝝ. z. j. aut aureꝰ. j. E Oleū vero eius q̄ noua est ꝯfert flegmaticis. et est melioris chimi q̄ butiꝝ vaccinū vl' ouinum. qr̄ nō pūgit stōm sicut facit butirum vaccinū vl' ouinū nec mollificat eū: Oleū v̄o eiꝰ ꝯfert vesice: F Jo. mes. tractatu de oleis: Oleū eius ꝯfert dolori neruorum. ⁊ lenit pectꝰ ⁊ pulmonē: clarificat vocem ⁊ impīguat. ⁊ addit in sp̄mate: G Aui. li. ij. ca. de nuce Indica. dicit ꝙ augmentat coitū. ⁊ cū antiquat̄ ꝯmesta: ascarides ⁊ vermes necat.

Ca. cccxvj.

Nux vomica. per dias. est fructus secundo spēi Citimalli carsiceti. Secundum quosdam vocatur castanea indica. Sera. li. aggre. cap. ieuzalkei aucto. Habix. facit vomere fortiter. color eius est inter glaucedinem et albedinem: et est maior avellana paz. et sunt ea nodi

Operationes.

Dyas. Quando accipitur de cortice eius et teritur et cribratur. et accipit de ipo z.ij. cū duobus aureis anisi triti aut semi nesemiculi. et conficitur cum melle sufficienti. Et bibitur cum aq̄ calida movet vomitum et expellit superfluitates colericas et flegmaticas.

Ca. cccxvij.

Nux metel. Serapion li. aggre. ca. Ieuz metel. vachie Honalbacharich greca. idem sunt. Et sunt nux metel. et est fructus similis nuci vomice. et semen eius est similis semini mādragore et cortex eius est asper. et sapor eius est delectabilis et unctuosus. Et virtus est frigida in quarto gradu.

Operationes.

Datur de ea in potu una kirat cū vino inebriat ebrietate forti. sed si dētur duo aurei cum eo statim occidit Hec Et idem auctoritate Rasis. Ieuz methel est narcotica et fortasse occidit et opilat et facit evomere. et si detur de ea quantitas z.ß. inebriat ebrietate forti. et oportet q̄ sumens eam sumat butirum calidum. et ponantur extremitates eius in aqua calida: et fiat q̄ evomat satis. et curetur cura illius qui sumpsit mandragoram: Et Alii cenna li. ij. Nux methel facit subeth. et est mala cerebro. et pondus danich. i. ex ea inebriat Est inimica cordi. z. j. ex ea est venenum diei sue.

Ca.ccc xviij.

Ordeum. Sera. li. aggre. cap. Habaet arabice. i. ordeum. Virtus eius est que infrigidat z desiccat in primo gradu. z desiccatio eius est amplior parum desiccatione fabaz quando applicatur exterius. Verum ordeum coctum est melius fabis in hoc q ipm non inflat. Et fabe quādo coquunt generant inflatōem: qm substantia earum est grossior substantia illius propter hoc sūt magis nutribiles q ordeum z ipa ambo declinant parum a temperamento. Sed sanic ordei est magis desiccativum qm ordeum ipsum. Halienus. vij. sim. far. capitulo de ordeo trachi. i. ordeū. pmi gd est in siccando z infrigidando. Est autez breui quodam siccius q farina fabarum Talia vero omnia similia sunt in his qui vruntur extrinsecus: Cum vero cōmedit superat fabam qm inflationem deponit: In faba vero qlitercunq; coquat pmanz inflativitas: Grossior em est parciū qm ordeum. z pterea nutribilior eo est. qm at modicum a mediocritate abscessrūt. propterea sunt in multo vsu. hm oi em farina ca. multis alijs pmiscent ceu materie quedam: Et pterea cera z oleum non pauci cōmiscentur farmacis. Alfita autem multa ordeo ipo sunt siccativiora criminum ita nominatur qd ex grossa parte farine ordei z zea que ex parte farīe subtilis. Est autem nutribilius quidem alfita. difficilius vero digestibile. Et dicit in li. de cib. fit ex ordeo panis. qui quando est furfureus vocatur maza.

Operationes.

A Sera, auct. dyas. Aqua ordei est iuvativa ad reprimendum caliditatem humiditatum calidarum: Et confert asperitati canne pulmonis z vlceribus eius.

H Et cum semine feniculi pvocat vrinam; z est abstersiva. z maturat apata calida C Et qm miscet cum semine lini et fenugreco z ruta pfert rumoribus testiculorum Et qm administrat cū mirto z vino z piris silvestrib⁹ z fructu rubi et corticе granati stringit ventrē. B Et qm fit emplin ex eo cum citonijs z aceto pfert apatibus calidis q accidūt podagricis. E Et qm miscet cū aceto forti et pōitur supscabiem vlcerosam; maturat eā. z farina ordei stringit ventrem z sedat dolorez apostematum calidorum.

Ca.ccc xix.

Leander. Dyas. cap. Nereon grece. i. oleander. Frutex est oibus nō Folia hz similia amigdalis. sz maiora z pinguiora. et florem rodo silem. semen etiaz pariens sicut cornu velut lanā deinus hūs simile iacincto. Radix est illi oblonga z angusta. gustu salsa. nascit locis aquosis z maritimis. Avicenna libro secundo capitulo de oleandro. Oleāder alia est silvestris alia fluvialis. Silvestris vero habet folia portulace similia. sz sunt strictiora; et eius tyrsi sunt longi expansi

super terram. ⁊ apud folia sunt spine: Et nascitur in desertis domibus. Fluuialis autem oritur in ripis fluuiorum. cuius tirsi a terra eleuãtur: ⁊ spine eius sunt occulte ⁊ folia eius sũt sicut folia salicis. ⁊ folia amigdali. ⁊ est saporis valde amari. superior cutis eius: ⁊ flos eius est sicut rosa. rubea bonus valde. ⁊ super ip̃m egreditur quoddam simile pilis. ⁊ eius fructus est durus plenus asper ⁊ intus est res sicut lana. Est ca. in. iij. sic. in. ij.

Operationes.

A Dyascorides. Uirtus est illi mortifera Nam ꝯmesta ab animalibus mortem infert: sed homini remedium est salutis. maxime cum vino. Et ruta bibita morsibus venenatis occurrit. Pecora minuta si odore eius tacta fuerint moriuntur.

B Auicenna. Interficit pulices ⁊ vermes terrenos. succus foliorum eius valet scabiei ⁊ excoriationi. ⁊ cõfert dolori dorsi antiquo more emplastri C Et flos eius facit sternutationem: ⁊ est venenum hominibus ⁊ bestijs. verum confert cum bibitur cum vino decocto cum ruta ⁊ potatur ⁊ liberat a venenis vermium venenosorum. D Ego tamen dico ꝙ hoc est timorosum. Et ip̃a eius flos est venenum hominibus ⁊ bestijs ⁊ canibus. Uerum tamen confert quando bibitur cum vino decocto cum ruta ſm ꝙ dicitur.

E Galienus. viij. sim. far. cap̃. Rododafnes. i. oleandrum vel nereon. nota est omnibus frutex. cathaplasmata dyaforetice virtutis est. F Intra corpus vero sumpta pernitiosa est. nõ solum hominibus sed pluribus bestiarum. ſm cõplexionem tercij est gradus calefacientiũ incipientis primi vero siccantium.

Ca. ccc xx.

Oliuarum: Gal. li. ij. de cibis cap̃. de oliuis. Oliue paucum omnino alimentũ dãt corpi. ⁊ maxĩe q̃ sunt mature. Comedũt ãt hõies has cũ pane q̃dem magis. sine ãt pane alinadas ⁊ kolimiadas sic vocatas gratia subductõis ventris. Cum garo ãt añ cibũ. sic aũt que sunt mature in arbore plurimũ vnctuosuꝫ sicce stipticum chimũ hñt ꝓpter q̃d et roborant stc̃m. excitant appetitũ ydoneissime aũt ad hec sunt que cũ aceto reposite Multipliciter ãt ip̃a p̃parant q̃ studuerẽt circa pulmentariã expientiam: Sera. li. aggre. cap̃. Cabit. i. oliuaꝝ. Oliuaꝝ quedam est domestica: q̃dam siluestris. q̃ grece vocatur agrielear. Et idem auct. Gal. vj. sim. far. Oliuarum domest. earum folia ⁊ cime quando sunt humida habẽt saporem stipticum. ⁊ virtus earum prima ẽ que infrigidat ea quantitate qua sunt stiptice. Et idem auctoritate Dyascoridis.

Virtus foliorum domestice assimilat̃ virtuti foliorum agrestis. nisi quia foliorum domestice est debilior. z sunt conuenientiora oculo q̃ agrestis:

Operationes.

A Et idem Sera. Agrestium olivarũ folia sunt stiptica quando piscantur z fit inde emplastrum sup̃ herisipilam z ꝓfert neq; sinit ipam augere B Et cõfert formice z vlceribus que nõ iantur antrax z vlceribus fraudulentis. z panaritio C Et quando fit ex eis emplastrum cũ melle occidit ascarides. z confert apostematij: quod nõ iatur duo vlcera. et apostematibus calidis. et facit adherere cutim capitis quando separat̃ ab osse. z quãdo masticatur cõfert vlceribus oris z alcole. D Et quando ex eis fit emplũ cum farina ordei: confert fluxui ventris antiquo z humiditatibus antiquis que a matrice emanant. et fluxui sanguinis. E Et sanat eminentiam oculi. et confert vlceribus eius que nõ iantur alcatalia z alijs vlceribus F Et confert fluxui humiditatum ãtiquar̃ ad oculum: z ideo ponũt̃ in rob que administrant̃ corrosiõi palpebrarum: G Et confert auribus ex q̃bus fluit sanies. et auribus vlceratis. H Et q̃n volueris extrahere succũ iporum tere ea. z in piscatõne asperge super ea vinũ vel aquam. z postea exprime: z de sicca expressuram in sole. z fac trociscos. z q̃n fit cum vino est fortior q̃ cum aqua z melior ad reponendum. et confert saniei aurium. I Et iam q̃dem comburuntur folia ipa cum flore: z ponitur cinis loco tucie. z fit in hunc modum Ponunt̃ in olla terrea cruda et obturatur os eius. et dimittitur i fornace donec illa coquatur. deinde pijce sup̃ ea vinum quousq; infrigidetur z conficesimul. et iterum combure sicut prius. z postea laua sicut lauatur cerusa z fac trociscos: et creditur q̃ quando comburunt̃ in hunc modum nõ est ei⁹ virtus minor virtute tucie in iuuamento oculi. z ideo conceditur q̃ virtus hui⁹ sit sicut virtus illius. K Et idem auct. Halieni. vj. sim. far. Fructus eius quãdo est maturus complete est calidus calidi tate temperata. z q̃ ex eo est immaturus ẽ frigidior z stipticior L Hal. ij. de cibis cap̃ de oliuis. Olive paucum oĩno alimentum dant corpi z maxie q̃ sunt mature. comedunt aũt hõies bas cũ pane q̃dem magis sine autẽ pane alinadas z kolimiadas sic vocatas gratia subductõis ventris. M cũ garo ãt añ cibũ. sic aũt q̃ sunt mature in arbore plurimũ vncuosum. sic ce stipticũ chimũ hũt. ꝓpter q̃d z roborãt stõm. excitant apetitũ. idoneissime ãt ad hec sunt q̃ cũ aceto ꝛ̃ponite. N ultipliciter ãt ista prepant. qui studuerunt circa pulmentariam experientiã. O Almansor tractatu tercio. cap̃. de oliuis. Olive de aqua ca. sunt z sic. cõplexionis. que si ante cibum scz comedantur ventrem mouent. z os stomachi robustũ reddunt Olive autem de oleo calidiores sunt. que z os stomachi minus corroborant ac ventrem minus fluere faciunt.

4. bodes. yent at dare rennet out: wyth a yung shroote (but Eyen bell yet drunk they are so tyndyng: if ysl so awak it ib marbel: vide libr: 7: sapcab

La.ccc xxj.

OLeum olivarum. Serapion auct. Galieni. Oleum quod sumitur ex oliuis maturis quoddaz est nouū quoddam est vetus: Eius vero quod est nouum calefacit calefactione temperata z humectat. sed vetus ex eo calidius est et magis resolutiuum. sed illud q̄d accipit ex oliuis recentibus inmaturis dicit oleū expensarum. z est oleum onfancinū: Et in nouo aliqua existit ex eo de frigiditate q̄n itas que est in eo de stipticitate. Et vetus ex eo dum in ipo perseverat stipticitas est virtutis desiccative. donec stipticitas ꝛce dat ab eo. quia tunc fit simile oleo q̄d accipitur ab oliuis in summitatibus. simile est z propinquum in virtute oleo expensarum. et vniversaliter pone consideratōem quam in omni oleo quod gustabis. quia eadem quantitas quam in eo inuenies de stipticitate est ibi de frigiditate. z si non inuenies in eo stipticitatem omnino. sed inuenies ipsum delectabile vere delectationis. dic ipsum calidum cum temperamento. z si tu inuenies cum hoc ipm subtile. z illud quod est clarum de quo si accipias parum. z ponis ipsum sup membrū. vel corpus extenditur supra corpus et dilatat multum absq; eo quod imbibitur in eo z abscinditur: scias q̄ illud est bonum valde z bonitas que conuenit oleo est in ipo z q̄n abluitur oleū non mordicat.

Operationes.

AVi. Oleum q̄nq; exprimitur ex oliuis inmaturis. z dicitur onfancinū quandoq; ex maturis: z quandoq; ex rubeis interillas medijs: Et huius operatio est interillas duas res. Item quandoq; exprimitur ex oliuis domesticis. quandoq; ex siluestribus que mordicant linguam:

BOnfancinum frigidū est et siccum in primo. Oleum autem de oliuis vltimo maturis calidum est cōmensurate. z declinat ad humiditatem. Omnes autē eius species corpora confortant. Motum alleuiant: extinctiue sunt: Et Oleum oliuarum siluestrium est sicut oleum rosarū in plurimis intententionibus Conservat capillos. z prohibet velocitatem canicici cum amministratur omni die Et cō fert gingiue sanguinee. colluendo os ex eo. Confirmatq; dentes motos. Item expressum de oliuis siluestribus inmaturis confert vlceribus humidis z siccis z scabiei: EGyas: Oleum quod fit ex oliuis non bene maturis est oleum expensarum: z est conueniens sanis. et proprie illud quod ēnouū ex eis. sine putrefactiōe boni odoris. z ex illo quod est huiusmodi fiunt olea aromatica. z est bonum stomacho propter stipticitatem que est in eo. et restringit gingiuas. z confortat dentes. quando tenetur in ore. z phibet sudorem

FEt oleum vetus oliuaz maturaz conuenit in medicinis. z omnes species olei sunt lenientes corpus. z phibent aduentum frigoris corpori. z faciunt ipm abile ad motum. z molliunt ventrem. z debilitant virtutem medicinaz vulnerantium.

HEt datur in potu contra medicinas mortiferas vt euomat cū eis. z fit cū hoc assidue. z qñ bibunt ex eo. ℈. ix. cū tātum dem aque ordei vel aque calide laxant vētrem. z qñ decoquunt cum ruta. z bibunt ex eo calido. ℈. ix. confert torsioni ventris z expellit lumbricos: IEt quando fit cum eo cristere cōfert colice. que fit ab apostemate interiori z opilatiōe que fit a stercore duro. z antiquū ex eo est calidius z plus resolutiuum. z fit cum eo cohol ad acuendum visum. z si non habes z necessario indiges eo. coque ipm donec fiat sicut mel. z vtere. z virtus eius est sicut virtus veteris JEt oleum oliuarum siluestrium est stipticum. iuuamentum eius est in medicina minus iuuamento supra dicti olei. z iuuamentum eius est sicut iuuamentum olei rosarum. z stringit sudorem z prohibet casum pilorum. z purgat furfures capitis. z confert scabiei z potis z prohibet canos: quando ex eo fit colluctio oris. valet ad apostemata gingiuaz. et confert dentibus cōmotis. KEt

sam preparātur ex ea epithimata ad gin
giuas. quando humores currunt ad eas.
⁊ oportet ꝙ accipiat̄ lana ⁊ inuoluatur su
pra stilum et madefiat in oleo feruenti et
ponat̄ sup̄ gīgiuas sepe donec albescāt.

Ca. ccc xxij.

O Libanum grece ⁊ latine. vel thus.
arabice Ronder. Sera. li. aggre.
cap̄. Ronder aucto. Dyas. Est gū
mi ex canchi siue karech: Et sunt eius spe
cies quatuor. vna est melior et est ex terra
indie. cuius color est smaragdinus ⁊ sicut
color melongie. ⁊ colligit̄ in cochijs. et fi
gura eius est rotunda. ⁊ fractura eius est
angulosa: ⁊ ponūt illud hōies in olla ter
rea. ⁊ agitant ollam tam diu donec figu
ra eius rotundatur Et post tempus fit ru
beum: ⁊ scd̄m est ex terris arabum. et est se
cundum in bonitate. ⁊ melius ex eo ē mas
culum. ⁊ est illud quod est rotūdum albū.
⁊ nō facile frangibile: Et quādo frangit̄
quod est interius eius est tenax. ⁊ quādo
fit fumigatio cum eo comburitur cito Et
tercium est in bonitate sicut arabicum. et
est habens frusta minora q̄ ipsum ⁊ decli
nat plus ad colorem acori: Et quartū est
de colore albo. ⁊ quando frāgitur vergit
color eius ad colorem masticis: Idem au
ctoritate Galieni. Sapor olibani est stip
ticus stipticitate multa Verum album ex
eo non habet stipticitatem manifestam.
Virtus eius est que calefacit in. ij: gradu.
⁊ desiccat in primo. vnde est stipticū. Dy
asco. cap̄. de olibano. Thus vel olibanū
lacrimus est arboris. que grece liban⁹ dr̄:
Quod autem de arabia defert̄ candidū
est: quod vero de india rufum. ꝫ vtrunq;
masculum est. Est terciū genus minutum
valde ⁊ rufum q̄d māna thuris dicit̄. Est
ergo optimum thus quod masculum dr̄:
subrufum ⁊ rotūdum ⁊ pingue. et natura
liter leue. ⁊ fragile ⁊ q̄d ab igne cito incen
ditur odorem suauem copiose emittens.
Galienus. vij. sim. far. cap̄: de thure. Li
banum. i. thus calefactiuū q̄dem est in. ij.
gradu. siccatiuū aūt in primo. Habet aūt
quid stipticans paucum. minime v̄o ma
nifesta est stiptipticitas in albo s̄m colorē
Cortex autem eius stipticam v̄tutem ma
nifestam possidet: quo circa siccat genero
se. vt in. ij. gradu siccatiuū existat.

Operationes.

A Serap̄. auctoritate dyas. Abstergit
obscuritatem visus. replet vlcera profun
da. ⁊ incarnat ea. ⁊ consolidat vlcera recē
tia cum suo sanguine. B Et quādo
bibitur olibanum, confert sputo sanguis
⁊ abscindit fluxum menstruorum: ⁊ cuius
cunq; sanguinis vndecunq; fluat. et san
guinis qui fluit a cerebro q̄ dicit̄ mescha
et est species fluxus sanguinis narium et
prohibet vlcera fraudulenta que fiunt in
ano ⁊ in alijs membris. Quando miscet̄
cum lacte ⁊ fit inde liciniū ⁊ administrat̄
C Et quando admiscetur aceto ⁊ oleo
⁊ fit linimentum in principio formice. au

fert eam ⁊ empetiginem. et miſcetur cum adipe āſeris ⁊ porci. ⁊ curat vlcera fracta ab adustione ignis. ⁊ ſciſſuras pedum. q̄ fiunt a frigore. ℞ Et quando miſcetur cum pice curat concuſſionem aurium Et quando miſcetur cum vino dulci. ⁊ diſtillatur in aurem. confert dolori eius. ℞ Quādo admiſcetur cum chimolea. ⁊ oleo roſarum. et liniūtur cum eo apoſtemata calida māmillarum que fiunt poſt partum tunc confert eis. ⁊ ip̄m admiſceſ cum medicinis conferentibus pulmoni ⁊ emplaſtris reſoluentibus apoſtemata interiora. ℞ Et quando bibitur cōfert ſputo ſanguinis. ⁊ diſſoluitur flegma. et aufert triſticiam. ⁊ auget memoriam. Et quando bibunt de eo ſani parū meliorat eos. ſed ſi nimis cum vino biberint inducit maniam. ⁊ amplius cum vino occidit Et comburiť olibanum. quando accipiť fruſtum ex eo. ⁊ incenditur et inflāmať et ponitur in teſta ſubtili ⁊ comburiť. ⁊ quādo comburis eum oportet vt cooperias cum aliquo alio vaſe, quia facit cum boc q̄ non incineratur. ℞ Serap̄. auct: Galie. Fortius fumi olibani eſt calidior ⁊ ſiccior virtute olibani quousq̄ p̄ponatur in tercio gradu ⁊ abſtergit ⁊ replet. et mūdificat vlcera oculi. quemadmodum faciunt fumus mirre ⁊ ſtoracis. ℞ Et idem auct: Byaſ. Fumus olibani ſedat apoſtemata oculi. ⁊ abſcīdit curſuz humiditatum ad ip̄m. ⁊ mundificat vlcera eius ⁊ generat carnem in vlceribus ip̄ius que dicuntur chilomata. ⁊ ſedat apoſtemata que fiunt in eo que dicūtur kankri. Fumus autem mirre ⁊ ſtoracis eodem mō colligitur. ⁊ valet vt ſupra. ℞ Et idem auc. abem meſuay. Olibanū deſtruit flegma. ⁊ aufert triſticiaz. ⁊ auget memoriā. Auicenna de viribus cordis dicit q̄ fortat cor.

Ca. ccc xxiij.

Opopanax latine, ſed grece panax. eraclea. Arabice Jenſis vel ſenſir Iſidorus li. ethimologia. Panax eſt herba fragrantis odoris, cyrſo ferule ſimilis ex qua pfluit ſuccus qui opopanacis dī croceus ⁊ pinguis. odore grauis ⁊ amariſſimus. Byaſco: Eſt panax eraclea vñ opopanax colligitur. Hec habet folia expanſa ſuper terram, horribilia ⁊ aſpera valde in quinq̄ ptes diuiſa. virgā longā ſicut ferule. coloris albi. ⁊ ſuper eam capitella aneto ſimilia. cū flore mellino. ſemē odoratum ⁊ calidum: radicem vnam ſoli dam, que de ſe multas emittit radices albas odore gues ⁊ guſtu amaras: Jſpaq̄ radix lacrimū emittit. qui colorem croceū oſtendit. Serapion. li. aggre. cap̄. benſir auct. byaſ. Arbor Jenſis vel benſir id ē opopanacis planta. in ortis ⁊ pomerijs inuenitur. ⁊ eſt planta habens folia aſpa ſicut ficus non magna. ⁊ ſpanſa ſup terrā viridia rotunda: ⁊ diuiſa in quinq̄ ptes.

similia folia ficus in sua similitudine. ⁊ stipes eius est longus similis stipiti galbāi. albus sup quem sunt pili albi similes pulueri albo in cuius circuitu sunt folia pua ⁊ in summitate eius sunt capitella. simlia capitellis aneti. in qbus sunt flores croceum colorem habentes. ⁊ habentes odorē bonum. ⁊ habet semen odoriferū. ⁊ habet radices multas egredientes ab vna radice. grauis odoris. solida sup quam est cortex grossus. amari saporis. quod aūt ex semine huius plante est melius est illud qd est sup stipitem. Auicēna li. ij. ca. de opopanaco. Opopanacum est arbor que nō eleuatur a terra. ⁊ similant ipsius folia folijs ficus. ⁊ sunt vehementis viriditatis rubea incisas. hñtia ptes rotundas. ⁊ eius crus est sicut cucumeris. sup qd sunt pili puluerulenti Et eius folia sunt pua valde sup cuius extremitatem est corona similis corona aneti. ⁊ eius flos est citrinus. ⁊ folia floris sunt boni odoris. ⁊ vene ipius sūt plurime ramificant a radice vna. gssum habentes corticem. ⁊ interius odoris est grauitas. Eius aūt gumma extrahit. cū incisione sue radicis in primis cum crus apparet.

Operationes.

A Auicenna. Est autem resolutiuū vētositatū lenificatiuū. abstersiuū. lenificat duricies ⁊ bothor. Eius radix est ad medicandum ossa nuda. ⁊ cum melle est conueniens vlceribus antiqs. ⁊ igni persico ⁊ quod super ipsum est etiam vulneribus ⁊ bothor. ⁊ ad summū omes ptes eius cōfert vlceribus fraudulentis. B Et bibitur cum aqua ⁊ alcaratin. ⁊ cum vio propter contractōnem lacertorum ex percussione. C Quidam enim dixerunt q ipsum est malum neruis. ⁊ videtur q sit malum neruis sanis siue humectatis. Et conferēs ēsciatice. ⁊ remouet lassitudinē. ⁊ conuenit dolori iuncturaꝝ oim. ⁊ podagre more emplastri suppositum: D Confert corrosioni dentiū cum eo implētur. ⁊ sedat dolores eorum. ⁊ ꝯuenit sode et epilentie ⁊ matri infantium. Acuit visum. ⁊ fit ex eo collirium. Ex folijs eius fit emplastrum super dolores lateris. E Et opopanacum ꝯuenit dolori vtrorūqꝫ laterum ⁊ tussi cum sunt frigidi. Eius succus cōuenit duriciei splenis more emplastri suppositum ⁊ bibitum cum aceto: F Ponuntur em ex eo. x. aurei in duobus vrseolis musti ⁊ clarificat post duos menses ⁊ conuenit spleni valde. G Et mustum hoc conuenit ydropisi. lenit duriciem matricis. ⁊ conuenit guttatiōi vrine. ⁊ auellana vna ex eo bibit cum aq ca. ad prouocandum vrinam ⁊ menstrua. et iuuat matricem frigidam. H Et eius fructus abundare facit menstrua. et ꝓprie cum absinthio. ⁊ interficit fetum. ⁊ ꝓprie radix eius. Ipsa nāqꝫ facit aborsum supposita ⁊ bibita: I Et conuenit pfocationi matricis. ⁊ exterminat ventositatem ⁊ duriciem eius. ⁊ conuenit colice. et soluendo educit crudum humorem.

K Et conuenit pruritui vesice si bibit cum aqua cartami ad rigorem ⁊ febrem. periodicas. ex eo cum pice fit emplastrū bonum morsui canis rabiosi cū aristologia ad pūcturas bibita est tiriaca. et similiter eius succus. loco eius ponunt ficus ⁊ extimo q armoniacum est ei ꝓpinquū.

L Sera. aucto. Gal. Radix eius ē medicina que desiccat ⁊ calefacit. et in hoc ē melior q ipm opopanax. Cortici āt eius inest virtus abstersiua. Cortex eius valet contra denudationem ossium nudatorū ⁊ nos qdem eo vtimur in medicinis ossiū denudatorum. ⁊ in medicinis vlceꝝ fraudulentorum. quia generant iste medicine carnes in vlceribus generatione forti.

M Et aucto. dyas. Quando dat de eo in potu cum mellicrato aut vino confert rigoribus fe. periodicarum. ⁊ cōcussionibus neruorum. ⁊ doloribus laterum et tussi. ⁊ distillationi vrine ⁊ scabiei vesice.

N Et idem aucto. Aben mesuay. Conuenit ad ea ad que iuuat armoniacum. et dosis est a. ʒ. ß. vsqꝫ ad aureum. j.

Ca. ccc xxiiij.

Onomia q̄ multi onomidaz appellauerunt. Syas. cap̄. onomia. v̄ge sunt duoꝝ palmoꝝ. ⁊ nodose folia illi sunt minuta sicut lēticule: aut rute aut anchuse subaspa ⁊ pinguia. ⁊ spissa. hāc multi in sale componunt ⁊ ꝯmedūt suauissime. v̄ge p̄dicte spinas acutissimas hūt albe sunt ⁊ virtutis calide.

Operationes.

A Coriū radicis eaꝝ cum vino bibitū vrinam ꝓuocat. lapidem vesice excludit Vulneribus sordidis medicat̄: cū aceto cocta ⁊ ore retenta dolorem dentium prohibet B Galienus. viij: sim. far. ca. ononis. Ononis radicem habz calefactiuam iam s̄m tercium gradū. C Cortex vero eius maxime est vtilis participās abstersiuitate ⁊ incisione. vñ nō tm̄ est abstersiua sz lapidē fractiua. D Eadem āt v̄tute: ⁊ escaras cito sistit. vtunt̄ autē ea et ad dencium dolorem coquentes in oxicrato et gargarizantes.

Ca. ccc xxv.

Origanū. Sias. Origanū est oibus notū. et est duplex. dōesticū videlicet ⁊ siluestre. vtrūq; ca. ⁊ sic. in. iij g̃du. siluestre tm̄ calidi⁹ ē. Pla. Origanū ca. ē ⁊ sic. ī. iij. g̃. Est origanū siluestre q̄d latiora hz folia et forci⁹ opat̄. et est dōesticū q̄d vbiq; repit̄ ī ortis videlicz ⁊ in p̄tis ⁊ minuta hz fo. suauiusq; opat̄ q̄d ī medicinis ponit̄. In tpe ꝓductōnis floꝝ colligit̄. ⁊ cū florib⁹ ī vmbra suspendit̄ ⁊ exsiccat̄. ꝑ annū seruat̄. Fo. cū florib⁹ abiectis stipitib⁹ ī medicīs ponunt̄. v̄tutem hz dissoluendi. attrahendi: relaxādi. ꝯsumēdi Item Origanū nascit̄ ī locis cultis inter vepres ⁊ frutices.

Operationes.

A Syas. Origāo v̄tus est ca. ⁊ ei⁹ elixatura morsib⁹ venenatis occurrit cū vino data. bibita q̄z cū dulcore p̄stat effectum B Constan. Origanū vrinā ⁊ mēstrua prouocat. Ventositatem ⁊ rugitū stomachi et intestinorum expellit. et maxime si sunt ex grossis humoribus aut indigestis

C ¶ Lumbricos ⁊ ascarides occidit ⁊ expellit si ex eius apozimate potetur. ¶ B Masticatum dolorem dencium mitigat. Stomachū ⁊ epar ⁊ pulmonem de g̃ssis humoribus mundat. Cum ficubus siccis manducatum sudorem ꝓuocat. Corpore ex eius apozimate loco scabiem ⁊ yctericiam sanat. E ¶ Succus eius cū lacte mulieris auribus distillatus dolorez mitigat. F ¶ Succus eius bibit⁹ viridis tumorem faucium ⁊ vue tollit. Bibita cū mulsa nigram coleram per ventrez deponit. Serpentes quoqz fugat. Venerem tēperat. G ¶ Macer. Origani vires calide sicceqz legunt̃. Tercius huic ī vtroqz gradu conceditur esse: Illius in vino curat decoctio sumpta. Quosuis pestiferos morsus si sepe bibatur. Cū mulsa sumptū prodest aconita bibenti. Cū multis alijs potest obstare venenis: Conquassata iuuat mansum vel sepius haustum. Ydropicos reprimit bibitū siccatqz tumorē. ꝛc.

¶ Ca. ccc xxvj.

Orobus: Palladius. li. ij. In mēse februario vltimo serit̃ non pabuli secandi sz colligēdi seminis cā. Iugerum occupant modij septē. Serenda ē aūt in terra ꝓscissa post horam terciā vel secundā: cū ros esse desierit quē ferre non p̄t sz statim cooperienda est añ noctē. Nā si nuda manserit humore corrumpit̃ noctis. Obseruandum est ne añ lunā. xxv. seratur. qꝛ sic satam limaces ꝑsequunt̃. Ysidorus li. ethimologiarum. Herbū a greco traxit vocabulum. hoc em̄ illi orobum dicunt. Quod cū sit q̄busdam pecoribus infestum. thauros tamen efficit pingues Actor: Orobum vt superius diximꝰ ip̄m est herbum siue heruū: cuius naturaz sub herui cum aspiratiōe vel erui sine aspiratione nominibus iam ex magna parte superius locis cōgruis posuimus. nonnulli medicoꝝ nr̄oꝝ illud esse putauerūt orobū q̄d nos viciā dicimꝰ. Sed ysi. hec pōit ꝓ duobus. ⁊ dr̄ a nōnullis ꝙ due spēs sunt. q̄si vnius generis. vna videlicet maior: q̄ orobū vocat̃. alia v̄o minor. q̄ vicia ⁊ vulgariter necereon appellatur

¶ Operationes.

A ¶ Bias. Orobū om̄e siue herbū cū parte amaritudinis est calidū Ideo splenem ac renes ⁊ epar purgat. scabies ⁊ empetigines sanat. vulnera q̄z curat cū melle impositum desiccat B ¶ Habundanter incidit: aperit. ꝓijcit parotidas. induratosqz testiculos digerit C ¶ Ysaac ī dietis ꝑticularib⁹ Orobū est ca. in. j. gradu sic. in. ij. vñ mūdificatiuū ē ⁊ colatiuū: mūdatū cortitib⁹ iureqz de ei⁹ farīa fcō. ventrē hūectat. D ¶ Urinā ⁊ mēstrua prouocat. cutēqz clarificat. nō tñ pl'im asuefiat. ne forte sanguinē mingē faciat: ¶ E Aliqñ ꝑ nares sanguīs efficit fluxū: farīa ei⁹ cocta cū sepotis q̄d ē spēs thuris idropicis. icericisqz vaz F ¶ Tꝑata cū vīo valet suꝑ rabidissimi cāis morsū posita G Rursus cu melle tꝑata. lētiginē mūdificat vulnerib⁹ ⁊ ap̄atib⁹ similiter valz: ¶ H ¶ Itē calculosis magnū est iuuamentū.

Ca.ccc xxvij.

Olus latine. arabice sachiliemenie grece. blicoci vel bliton. Sera. li: aggre. ca: Sachiliemenie siue sachalaiamena aucto. Galie: Sachiliemenie. i. olus iamenū omnibus notū. Virtus eius est frigida et humida in. ij. gra. Ysi. Olus ab alendo dcm̄ est. eo q̄ primū oleribus quondam alerent̄ hōies. ante q̄ fruges ederent ⁊ carnes. Tantūmodo em̄ oleribus alebantur ⁊ arboꝝ pomis. sicut animalia herbis Dr̄ olus molle qnoddā herbe ortulane genus. Actor. Olus itaq; generaliter dr̄ om̄is herba p̄cipue ortulana que in cibum ⁊ alimentū hōis assumitur. Qñ Ysido. Maluā ⁊ rapam: napum ⁊ raphanum: lactucam pastinacam: cepā: allium ⁊ similia deputat inter olera: Nihilominus cum appropriato vocabulo dr̄ olus herba quedam specialis ortulana.

Operationes.

A ¶ Auicenna. Olus aliameni quod est in ip̄o s̄m dyascoridem medicine virtus omnino non est. ⁊ est aquosum sicut attriplex quod saporem non habet. Et in hoc habundat plus om̄ibus oleribus Est em̄ vehementioris humiditatis q̄ lactuca ⁊ q̄ cucurbita. Nutrimentum eius paucū est. Eius penetratio nō est velox. eo q̄ penitus nitrositate priuatum est. Teste Galieno frigidum ⁊ humidum est in secūdo

B ¶ Ex eo fit emplastrū calidis apostematibus. ⁊ eius radix malis vlceribus.

C ¶ Succus eius cum oleo roseo confert soda ex adustōne solis occidenti. ꝯfert etiam tussi calide: proprie decoctuꝫ cū oleo amigdalino ⁊ aqua dulces granati:

D ¶ Sera p̄. auctoritate dyas. Herba ipsa cōmeditur ⁊ mollit ventrem. et non est omnino virtus in ea ex rebus medicinalibus ⁊ habet in se aqueitatē multā plusq̄ omnia alia olera Et quādo fit emplastꝝ cum ea super apostemata calida confert. ⁊ sedat sitim ⁊ tussim que fiunt a caliditate. ⁊ ip̄m est pauci nutrimenti. quando comeditur ⁊ tarde penetrationis.

E ¶ Et idem aucto: Ysaac. Quādo fit emplastrum cum radice ip̄ius vlceribus q̄ dicūtur faui. a q̄bus emanat humiditas simil' melli.

F ¶ Et idem aucto: Habix. Est fri. ⁊ hu. in. ij. gradu. Humiditas eius est amplior q̄ humiditas lactuce ⁊ cucurbite. ⁊ substantia eius est aquosa non habēs in se grossiciem. quia cito descēdit et mollit ventrem. ⁊ ideo modice redditur nutrimentum ex eo.

G ¶ Et exprimit̄ succꝰ foliorum. ⁊ miscetur cum oleo rosaꝝ. ⁊ cōfert dolori capitis qui accidit a calore sol'

H ¶ Et quando coquitur herba ip̄a ⁊ p̄ ijcitur super ip̄am oleum amigdalarum ⁊ succus malorum granatorum dulcium confert tussi sicce. que est cum caliditate ⁊ asperitate pectoris

I ¶ Ypocras. Clauos. i. poros pedum imposito eo liniri ⁊ comprimi credunt.

Olus atrum
Alisander sa
Elisander, fa porridge

Ca.ccc xxviij.

Papauer latine grece ammone vel miconiũ. ara. chaxchax vel cachili vel chaschasi. Serap̃. li. aggre. cap̃ chaxchax auct: Dias. Papaueris multe sunt species. Nam ex eo est domesticum ⁊ illud est papauer albũ quod seminatur in ortis: cui⁹ capita sunt oblonga. ⁊ semen eius est album. ⁊ ex eo ẽ agreste: Et sunt eius due species. Una est habens caput depressum ⁊ semen eius est nigrum: ⁊ istud vocatur papauer rubeũ. Et alia habet caput longum: minus tñ altero ⁊ nominat̃ seil. ⁊ ex eo est papauer cõcussum: eo ꝙ semina eius eo concusso cito cadunt. ⁊ illud est papauer nigꝝ. ⁊ ex eo ẽ almucaran q̃d nascitur iuxta mare in littoribus: ⁊ illud est papauer cornutum. qd̃ hz folia alba similia folijs plante q̃ dr̃ flomos. scissa tñ ⁊ sũmitates altas sicut folia papaueris agrestis. ⁊ stipitẽ silez illius stipiti. ⁊ hz florẽ glaucũ ⁊ hz semen minutũ in vaginis subtilibus ⁊ longis ⁊ curuis sicut cornua. ⁊ sicut habet fenugrecũ. ⁊ propter hanc causam nõiatur kiratidos ⁊ almicon. et eius expositio est cornutũ papauer et semen q̃d est inclusum in illis vaginis est minutum nigrum et asperum. Nascitur in locis marinis et asperis. et latine vocatur memit. ꝛc̃. Galienus. vij. sim. far cap̃: Micon chirantes. i. papauer cornutum. nõiatum est quidem sic a fructu breuem connexionem habente. sicut et fenugreci. et assimilatur cornu bouino. vocat̃ autem ab aliquibus papauer marinum. qm̃ vt plurimũ prope mare nascitur: Virtutem aũt hz incisiuã et abstersiuã. Opiũ autem q̃d ex succo ip̃ius fit. fri. est in quarto sic. in tercio. Papauer cõponit̃ ab aperio et vento: inde papauer ꝙ vẽto magis aperit florem: Idem li. vt sup̃. Papauer vnum quidem est ixias. i. fluidum nominatum eo ꝙ cito ab eo defluũt semina ei⁹ vel quia ab eo cito defluit flos. Aliud vero est domesticum q̃d est ortense et excolitur. Atuero et alia duo sunt papauera siluestria vltra hec. vnũ quidẽ quasi depressam habens codiam: Aliud autem oblõgiorem. hoc totum ãt est oblongius ⁊ aridius. huius papaueris opos. i. lacticiniũ defluit. Vñ ⁊ q̃dam nominant id fluidũ: Virtus autem omniũ papauerum est infrigidatiua. Sed ortensis quidem quod et calachitidam nominant moderate est somniferum semẽ aptum esui: propterea quidem ⁊ in panibus miscetur id. et cum melle permiscentes comedunt. Primi vero cuius cito florem defluere diximus. semẽ forcius infrigidat. quo circa nequaquaz quis eo vtetur incessanter. sicut eo quod est ortense. attamen ponunt id in cibis q̃ cum melle fiunt ⁊ nitro ⁊ in panibus Tercio vero dicti semen nigrum existens iam farmacosum est sufficienter infrigidans: Quarto autem dicti farmacosius omnibus est. ⁊ secundum semen. et secũdum codiam ⁊ secundũ folia. et s̃m opiũ. i. eius lacticinium vehementer infrigidat vsq; ad torporem ducens ⁊ mortificationem.

vnde medici est vti eo. bene miscendo cũ farmacis obtũdentibus frigiditatis fortitudinem. Est eñ ex q̃rto et vltimo infrigidantium.

Operationes.

A Pandecta. cap̃. cxlvj. Virtus papaueris domestici dicte speciei est q̃ infrigidat frigiditate forti. et illud papauer est quod plus ingreditur in medicinis. Vñ quãdo papauer simpliciter ponit̃ in medicinis. illud debet intelligi. vnde valet in medicinis semẽ eius. folia. capita. ⁊ lac Virtus eius est fri. in. iiij. gradu. B Serapion. li. aggre. auct. dyas. Domestici papaueris semen inducit somnũ tp̃ate quando pulueri satur cum pane aut miscetur cum melle. et comedit̃. sed cõtusum semen eius infrigidat frigiditate forti. Et gummi eius papaueris et succus eius est opium. C Sed seil. i. liquidum ĩgreditur plus in medicinis. valet semen eius folia. ⁊ lac ipsius. et virtus eorum est que infrigidat in quarto gradu. ⁊ illa est v̄tus narcotica ⁊ mortificatiua D Et idẽ aucto. Gal. Virtus domestici et agrestis est infrigidatiua. ⁊ ꝓpterea si coquant̃ fo. eius cum capitibus in aqua. et fundetur eius decoctio sup̃ caput facit dormire. et quando teruntur eius folia contritiõe forti. ⁊ miscẽtur cum sanich ⁊ fit inde emplastrũ ap̃atibus calidis. et herisipile. ⁊ dat̃ ex eo in potu non potentibus dormire. E Et terunt̃ capita papaueris recẽtia ⁊ fiunt trocisci qui desiccantur ⁊ repount̃ ⁊ administrantur F Et qñ coquunt̃ capita papaueris in aqua donec ꝯsumat̃ aque medietas deinde admiscet̃ illi decoctioni mel. et iterũ coquit̃ donec coaguleť ⁊ fit inde lohoc. est valde bonũ tussi. ⁊ sup̃ fluitatibus q̃ dñdunt ad cannã pulmõis ⁊ fluxui antiq̃ mẽstruorũ. qñ ãt admiscem⁹ ei acatiã ⁊ ypoq̃stidos fit fortius ad hoc. G Semẽ v̄o nigri papaueris terit̃ fortiter ⁊ dat̃ ĩ potu cũ vĩo ĩ fluxu vẽtris. ⁊ in cursu hũorũ ãtiq̃ ex matrice Cauendũ tñ ẽ a nimietate vsus ei⁹ ne ĩducat subeth aut litargiã aut etiã mortẽ H Et terit̃ et cum aq̃ aut aq̃ ro. fit emplm̃ frõti ⁊ tp̃ib⁹ ad nimias vigilias. ⁊ ad dolorẽ capitis. I Et qñ sumit̃ de ip̃o opio p̃ua q̃ntitas sicut est granum orobi. facit dormire. ⁊ sedat dolorem. ⁊ ꝯfert tussi. ⁊ fluxui antiq̃ ⁊ decoctio papaueris albi qñ abluit̃ cũ ea caput facit dormire tp̃ate. ⁊ si aliquis vtitur eo nimis inducit subeth. K Et si sumitur in potu confert morbis qui fiunt ab humoribus q̃ dñdunt a cerebro. quia r̃pellit eos. ⁊ maxime qñ sumitur cum aq̃ pluuie ⁊ vino. ⁊ qñ ex eo sumit̃ quantitas mag̃ facit subeth. ⁊ postea occidit. et miscetur cũ mirra ⁊ oleo ro. ⁊ croco. ⁊ distillatur in aurem. ⁊ ꝯfert ap̃atibus ca. oculoꝝ ⁊ qñ dissoluit̃ cũ aceto ꝯfert herisipile. L Et qñ miscet̃ cũ lacte mulieris et croco cõfert podagre. ⁊ fit ex eo suppositoriũ paruũ ⁊ ponit̃ in ano. ⁊ facit dormire Est autem vsus opij in collirijs. vt dicit idem serapiõ. M Dyagoras aũt ꝓhibuit vsum eius in egritudinibus oculoꝝ ⁊ aurium qm̃ debilitabat sua frigiditate membra illa. N Anderadas dixit q̃ nisi adulterat̃ ĩducit cecitatẽ. q̃b⁹ intromittẽt̃ ⁊ dixit q̃ iuuamẽtũ ei⁹ solũ ẽ ĩ odorãdo faciẽs dormire. alijs v̄o oĩb⁹ modis vsus ei⁹ ẽ mal⁹. ⁊ p̃iculosus valde. s̃z hi oẽs erraue rũt. qm̃ op̃atõ ei⁹ v̄ificat̃ p̃ exp̃ientiã. O Et id̃ auc. gal. Papauer cornutũ laxat vẽtrẽ laxatõe leui. vñ abstergit. incidit. ⁊ dissoluit ⁊ diminuit. P Gal. vij. sim. far. ca. micõ cataputicos. Radix h⁹ herbe cocta in aq̃ vsq̃z ad medietatez epaticos iuuat. ⁊ flo. ⁊ fo. valde sordida ⁊ male morigerata vlcera iuuãt. abscedẽ ãt ab eis oz cũ iã fcã fuerĩt vlcera mũda. ĩtm̃. n. abstergẽ nã sũt vt ⁊ ip̃i⁹ mũde carnis nõ dẽlinq̃tur q̃d ꝓpter nãq̃z fortitudinẽ nedũ sordes s̃z et̃ escaras vlceris auferẽt Q Aui. spẽs papaueris sũt ĩfrigidatĩe. et nõ ẽ ĩ ip̃o cõglutinatõ de q̃ sit curãdũ. ⁊ illud q̃dẽ q̃d ẽ nigꝝ. ẽ ingr̃ssatiuũ exsiccatiuũ. ⁊ flos ei⁹ ⁊ folia conferunt multum apostematibus sordidis. ⁊ oportet q̃ caueatur postq̃ mũdificata fuerint. quia abstergit abstersione forti q̃usq̃z dissoluit ⁊ diminnit carnẽ ⁊ ip̃a q̃d auferẽt escaras adustas q̃ sũt ĩ eis

Et qñ coquit̃ radix huius plante cũ aqua vsq; ad ꝯsumptõem medietatis ⁊ dat̃ in potu decoctõ eiꝰ ꝯfert sciatice ⁊ doloribꝰ epatis. ⁊ ꝯfert ill' q̃ hñt ĩ vrinis suis velut telam araneam quorum vrina est grossa.

R ¶ Et semen eius quando sumitur in potu ĩ q̃ntitate duaꝝ casuf cũ mellicrato laxat ventrẽ laxatõi leui. ⁊ flos eiꝰ ⁊ fo. qñ fit emplm̃ cũ eis addito olo auferunt fraudulentiã vlceꝝ. S ¶ Sera. aucto. Raſ. Opiũ ꝯfert fluxui vẽtris ⁊ vlceribꝰ intestinoꝝ. ⁊ dosis ẽ ab vno dauich vsq; ad duos. ⁊ q̃ntitas occidẽs ex eo ẽ. ʒ. ij.

T ¶ Et dixit. Si detur opium illis quoꝝ virtus dissoluitur propter vigilias curat eos eo ꝙ facit dormire. et sic facit reuerti virtutem eorum. Et dixit Gal'. in li. de ingenio sanitatis ꝙ opium mandragora. ⁊ iusquiamus desiccãt vlcera. U ¶ Byascorides cap̃. de Opio. Potest aũt opiũ lacrimas restringere collirijs admixtũ et circum linitum r̃frigerare ⁊ aurium dolorem ⁊ tocius corporis mitigare illa videlicet ratione qua somnum facere dicit̃.

¶ Ca. ccc xxix.

Paritaria latine. et grece Alsmen. aut partemon. aut ꝑdition. aut sideritis. aut eraclia. aut q̃astri agreste. aut libatiam. aut poliominon. arabice tugregaria. Pandecta. caplo. xxix. Paritaria siue vt latini aliq̃ vitriola viridis hʒ v̄tutem ⁊ non sicca. folia eius sunt ca. ⁊ sic. in. iij. gradu. v̄tutem hʒ dyaforeticam semen eius est fri. ⁊ hu. Byas. cap̃. Alsmẽ siue paritaria herba est q̃ nascit̃ in tectis aut parietibus. haste sunt illi minute ⁊ rufe. folia similia allinos aspera. ⁊ circa ipsius hastas semẽ asperꝝ hñs rebus adherẽs Virtus est eius semini stiptica ⁊ frigida. Gal'. vj. sim. far. cap̃. eliximen Quidã em̃ perdition nõiant. Alij aũt perthericum. Alij ãt sidiritem. sunt aũt alij q̃ nominãt hanc eracleam. inest ãt semini eius v̄tus expurgatiua leuiter ⁊ stiptica fri. ⁊ hu.

¶ Operationes.

A ¶ Pandecta cap̃. vt sup̃. Paritaria in testa calefacta sine liquore loco dolẽti superponit̃ ve. etiã decocta in vĩo q̃d meliꝰ est. ⁊ cum furfure in vino albo aliq̃ntulũ acido multum ꝯfert. Curat etiam sic p̃parata paritaria frigiditatẽ stomachi et intestinoꝝ. ⁊ dolorem eoꝝ. B ¶ Contra stranguiriam ⁊ dissuriã paritaria in aq̃ salsa coquatur ⁊ oleo ⁊ cataplasmet̃ Ip̃a similiter cocta ⁊ cõmesta valet contra dolorem stomachi ⁊ intestinoꝝ ex frigiditate ⁊ ventositate. Et crispelle ex ea facte et cõmeste valent contra predicta. Ad eos qui sanguinem reijciunt paritariam tere ⁊ extrahe succum ⁊ bibant. C ¶ Byas. Semen eius cathaplasmatibus adhibitum ignem sacrum extinguit. condilomata spargit. conbustionibus medicat̃. Tumores omnes compescit. Pustulas emendat. D ¶ Succus eius cum cerusa mixta ignem sacrum extinguit. ⁊ herpetas si vnctus fuerit. E ¶ Et podagricis medicatur cũ ceroto cip̃no. aut cũ axũgia ap̃na. F ¶ Succꝰ folioꝝ eiꝰ in quantitate ciati vniꝰ acceptꝰ tussiẽtibꝰ ãtiq̃s opitulat̃

Tumores faucium gargarismo aut super unctus compescit. Dolorem auriũ cũ oleo roseo mixtus mitigat. G ¶ Gal. Semen eius sanat vniuersas flegmones in principio ⁊ augmento vsq; ad statũ. ⁊ p̃cipue ꝯbustionibus supplasmatus. Sz ⁊ succus eius igni sacro ⁊ doloribus auriũ flegmonosis ꝯuenit: H ¶ Succus eius foliorum tumores fauciũ gargarismo cõpescit. Et q̃dam medicorum his q̃ lõgo tpe tussierũt ꝓpinauerunt eũ. q̃ aũt abstergat euidentẽ prebet experientiam in vitreis vasis

¶ Ca. ccc xxx.

Palma xp̃i latine. arabice Nakala Sera. li: aggre. cap̃: Nachala siue nachla. Diuidit̃ diuisionib⁹ multis. Nam sunt rami eius ⁊ succus ramorum ip̃orum. ⁊ ciffiliones eius. ⁊ summitates ip̃ius sine cacumine. ⁊ cortex cacuminis eius: ⁊ est kafri ⁊ r̃cens ex eo inmaturum quod est sicut agresta vue est balach. Idem auctoritate Galieni. Substantia succi ramorũ ⁊ ciffilionum ⁊ summitatis est composita ex substantia aquosa tepida ⁊ terrea frigida sed corticis summitatis substantia est in seipsa siccior. ⁊ non est in eo humiditas aliqua. Et sapor tocius arboris est stipticus. Virtutis eius est desiccatiua.

¶ Operationes.

A ¶ Pandecta capl'o. ccccc. lxij. Confert vlceribus putridis. et stringit iuncturas ⁊ confert corruptioni corporis et oris stomachi applicata exterius: aut ĩ potu sumpta. Sed sedumactinas id est nucleus siue os dactili. quandoq; comburitur in olla sicut alie medicine. ⁊ cum extractus fuerit ab igne extinguitur in vino et postea abluitur. ⁊ ponitur loco tucie in collirijs que ponuntur in oculo. ⁊ si non comburũtur prima vice comburantur iterum. Et virtus eorum est stiptica. cõglutinatiua. B ¶ Quando miscetur cum lardo cõuenit vlceribus que fiunt in oculo et exitui oculi. ⁊ casui palpebrarum. ⁊ incarnat vlcera: C ¶ Et idem aucto. Aben mesuay. Virtus cifilionũ est frigida in fine primi gradus et sic. in medio eiusdem. Confert acuitati sanguinis ⁊ colere. ⁊ stringit ventrem. ⁊ nutrit nutrimento pauco: ⁊ curat dolorem stomachi. D ¶ Et idẽ auctoritate Rasis. Cifilio sedat fluxum sanguinis ⁊ colere. ⁊ stringit ventrem. et tarde descendit a stomachi fundo. ⁊ ad eius descensum iuuat zinziber conditum: et facit ea que facit kafri id est sũmitas ramorum palmi vel cortex summitatum eorum E ¶ Galienus. viij. sim. far. capittl'o. Finix arbor. et est palma Finix arbor id est palma stiptica participat virtute in omnibus eius partibus: Ramorum igit̃ succus austerus est ex aquosa substantia. tepida ⁊ terrestri frigida consistens. similiter autem huius nature est ⁊ vocatur cenogefalos. i. cefalionus esibilis existens: Fructus v̄o eius ⁊ maxime dulcis: non pauca ꝑticipat caliditate: esibil' ãt exñs. ad multũ ꝑuenit vsũ. nõ solũ extrinsec⁹ appositus vbi ꝯfortare q̃d ⁊ siccare. ⁊ ꝯgregare. ⁊ dẽsare ⁊ ꝯstringẽ indigem⁹. sed etiaz assumptus vt cibus simul cũ alijs ⁊ ipse per se.

¶ Quod vero vocatur alacer germen existens molle palme eādem cum cenogefalo habet virtutem. quod vero est velut rectia eius stipticam virtutem possidet. siccat autem plus predictis ceu et consistentia substātie siccius eis existens ⁊ minime participans humiditate. ¶ Unde multi inputridinalibus ulceribus eo vtūtur. ⁊ in farmacijs colligentibus laxis articulorum ⁊ epaticis ⁊ stomaticis virtutibus extrinsecus. Est autē radix huius plāte siccative inmordaciter virtutis. habēs quid ⁊ ipa stipticitatis ¶ Rabi moyses ca. de palma. Cor palme auget sperma ⁊ iuuat ad coitum. ¶ Auicenois in suo Colliget. Omnes partes dactili stipticitatem habent manifestam. Sed fructus eius cum est maturus aliquam habz stipticitatem. Cortices vero arboris predicte maiorem habent stipticitatem aliq̄bus partibus ipius. Pro fructu huius lege supra Dactilus in cap̄. cliiij.

Ca. cccxxxj.

Dallaciū leporis. Herbario. Pallacium leporis herba est endivie simillis nisi q̄ folia eius magis acuta. Radices istius saxifrage similia. Flores parue ⁊ semē rotundū magis tñ q̄ saxifrage. Nascit lōgitudie duoz cubitoz. Aliq̄ uōiant istā herbā domū leporis siue Pallariū leporis siue herbā leporis. ppter̄ea q̄ ista herba leporē a melācolia sua custodit Nascit in locis umbrosis siue arenosis.

Operationes.

Pallaciū leporis melācolicis multū est ꝙueniēs. Uinū decoctōis eius valet paliticis ⁊ ad colicā passionē ieiune sumptū ¶ Radix eius in vino decocta puocat urinā. ⁊ bibitū calculū frāgit. Itē potatū stranguriā curat. dissintericis multū pro dest radicē cū vīo sumptū. Hec herba melācolicis magnū p̄stat auxiliū. Radicem collo pendēte gñat audatiā. tollitq̄ tionē Pallariū leporis cū vīo decocta ḡr. fe. tollit. ⁊ oīb⁹ passio. splētis singl'are p̄sidiū est

Ca.ccc xxxij.

Plantago maior vel arnoglossa. vl' quinq; neruia vel lingua arietis latine: grece arnoglossos. Ara. lisen alhamel. Pandecta cap. lxij. Arnoglossa i. plantago. cuius tres sunt species. Una est femina cuius folia sunt lata habentia quasi fila in fractura sua. Alia est hñs folia stricta: que lanceola vocat̃ ⁊ est masculus. ⁊ habet fila vl' neruos in fractura sua ⁊ ob id quinq; neruia vocatur. ⁊ hñt stipitem mediũ seminibus plenũ. fri. est et sic. in. ij. gradu. Est alia species q̃ vocat̃ plãtago aquatica: ꝑ qua lege barba siluana Sera. li. aggre. cap. lisen. i. lingua arietis ⁊ est plantago. Et subiungit aucto. dias. dr̃ aũt arnoglossa. ⁊ eius expositio est lingua agni. Ideo ꝙ greci arnõ agnũ vocãt ⁊ glossos linguã. ⁊ dr̃ etiam eptapleuros i. septem costas habens. nam in folijs eis sunt septem coste ab epta in greco. i. septẽ ⁊ pleuros costa: quia habet septem neruositates manifestas in similitudinẽ costaꝝ laterum animaliũ. Cuius due sunt species. maior ⁊ minor. de minore in sequẽti capitulo dicet̃. Maior vero habet virgas asperiores ⁊ folia lata similia oleribus q̃ ꝯmedunt̃. ⁊ virga eius est angulosa ad rubedinem declinans. cuius longitudo est vnius brachij. sup̄ q̃ est semen in figura sua a medietate ip̄ius supra. ⁊ habz radices molles ⁊ plures. sup̄ quas sunt pili albi. vt grossitudo digiti. ⁊ reperit̃ in locis lapidosis ⁊ humidis ⁊ vallibus ⁊ ortis et in pratis. ⁊ illa quidem maior est maioris virtutis q̃ minor.

Operationes.

A Gal'. vj. sim. far. cap. de arnoglossa. siue plantago maior. hec planta mixte cõplexionis est. habet em̃ quid aquosum frigidum. habet aũt quid ⁊ austeꝝ q̃d est terrestre frigidũ ⁊ siccum quare infrigidat ⁊ desiccat ⁊ secundũ ambo secũde est abstãcie. quecũq; aũt cum stipticitate farmaca desiccãt oĩbus mal' veterib⁹ vlceribus et reumatibus ⁊ putrefactionib⁹ ꝯueniunt et ideo etiam dissinterijs: nam fluxus sanguinis figunt. B Et si q̃d ꝑustũ est refrigerant ⁊ cõsolidatiua sil' sunt maloꝝ vlceꝝ tã recentiũ q̃ veteꝝ. In oĩbus autẽ hmõi farmacis vel p̃ma vel nulla vltima arnoglossa est ꝓpter ꝓportõem ꝯplexionis C Nã ⁊ siccitas ꝑticipat et frigiditas nõ stupefactiue. sz ⁊ fructus eius ⁊ radices cõsimilis v̄tutis sunt nisi ꝙ sicciores ⁊ minus frigide. sz fructus q̃dem plus subtiliũ parciũ est. radices v̄o plus g̃ssaꝝ. Ip̄a ãt folia herbe desiccate plus subtiliũ ꝑcium ⁊ minus frigide sunt v̄tutis. eius exalata ⁊ euaporata sup̄fluitate aq̃sa. Ip̄aꝝ p̄ter ea q̃dem g̃ radicibus q̃dam ad dentiũ dolorem vtunt̃ masticãdo. ⁊ lotionib⁹ ip̄aꝝ decoctaꝝ ad opilatiões ⁊ epatis ⁊ renum vtunt̃ eis. D Sz ⁊ folijs ⁊ multo magis adhuc fructu: ꝑticipãt em̃ h̃ om̃ia abstersiue v̄tutis q̃ntũ decet ea s̃m eẽ ⁊ i ip̄a herba putat̃ sup̄ari tñ a multitudĩe humiditatis. E Pandec. ca. vt sup̄. Arnoglossa. i. plãtago vtilis est ad siccandum vulnera ⁊ mũdificandũ putredinem eoꝝ epar cõfortat. repugnat sacro igni. ne corpus ambiat. valet e. iã emorroidib⁹. oẽm dolorẽ q̃ est ex iguis adustione refrigerat F Succus eius cũ albumĩe oui sumpt⁹ liberat yctericũ. vtilis est emoptoicis ⁊ dissintericis. ⁊ q̃bus fluũt mẽstrua vel emorroide. vulnera pulmõis curat. Radix ei⁹ in aq̃ cocta dolorẽ dentiũ mitigat. si os ex illa aq̃ leuet̃. Succus ei⁹ valet ꝯ opilationem renũ. Delet maculas nigras. et stringit sanguinẽ. herba ip̄a masticata dolorẽ dencium tollit. Succus eius datus quartanario ante duas horas accessionis confert. Valet etiam ad vulnera recentia cũ axungia. G Serapion auctoritate Galieni Virtus eius est que incarnat. Et confert vlceribus corrosiuis omnibus et putredini eorum: et propter hoc confert vlceribus intestinorum. et incarnat fistulas ⁊ alia vlcera antiqua. Et semen eius ⁊ radix sunt propinqua huic virtuti nisi qꝛ sunt sicciora ⁊ fortiora. Et semen eius est multum subtile. ⁊ radix eius est grosse substantie. ⁊ ipsa confert dolori dencium qñ

masticatur. et quando fit collutio oris cũ aq̃ ei⁹. H Et semina q̃dẽ ⁊ folia ⁊ radix sunt aperitiua opilationis epatis ⁊ renum: propter abstersionem que est in eis. nisi quia semen eius est forcius ĩ hoc satis quia in omnibus istis est v̄tus que abstergit satis. ⁊ fortasse est virtus in hac herba dum est recens. nisi quia vincit̃ ab humiditate que est in ea. vnde nõ est manifesta sua operatio propter suam victoriam humiditatis. ⁊ quando desiccant̃ folia eius fit virtus ei subtilior ⁊ minus frigida qm̃ aquosa superfluitas que est in ea resoluit̃ ⁊ destruitur. I Et idem auctoritate Alexandri. Arnoglossa retinet ventrem: quando bibitur ⁊ fit cristere cum ea. ⁊ cõfert febribus terciane ⁊ quartane quãdo bibitur succus eius. K Byascorides cap̃. de arnoglossa. Arnoglossa cataplasmatibus adhibita sordida vulnera purgat. ⁊ reumata siccat. Profluentibus sanguinem occurrit. Maculas nigras ⁊ epĩctidas curat. ⁊ cicatrices vulnerum facile ducit Semen eius tunsum ⁊ in puluerem redactum. ⁊ vulneri aspersum sanat. Ustionibus singulare presidium est. L Morsibus caninis auxilium prestat et tumoribus ⁊ scrofis maxime si cum sale imponatur. Cocta vero folia ip̃ius cũ aceto ⁊ sale dissinterijs et ciliacis opitulantur: maxime si cũ lenticula adhibeant̃. Ydropicis cocta succurrit. Epilenticis ⁊ asmaticis prodest accepta: Succus eius vulnera oris purgat gargarismo:

Ca. ccc xxxiij.

Plantago minor. Sera. li. aggre. cap̃. lisen. et est Plantago: Cuius due sunt species. scz maior ⁊ minor De maiori iam dictum est Sed minor hz folia subtiliora ⁊ minora ⁊ tenuiora q̃ folia maioris ⁊ habet virgam que inclinat̃ versus terram multos ramulos habẽtem ⁊ flos eius est croceus. ⁊ semen eius est in radice lingue. Byas. cap̃. Arnoglossos: Eius genera sunt duo. Unũ dr̃ Polipleuron. Est etiam aliud sed minus. Min⁹ v̄o habet minuta folia ⁊ angusta ⁊ lenia. virga eius multos habet angulos inclinata ad terram. florem viridem habens. ⁊ sem̃ sup̄ ip̃az v̄gã. nascit̃ v̄o ĩ cardiarijs locis.

Operationes.

A Byas. ca. de arnoglossa inquit. Minoris plantaginis succus collutioni dat̃ oris ex folijs ⁊ sanguinantes gingiuas curat. B Item succus tepefactus fom̃to ventris dolorem tollit. Succus biben

dus est eis qui purulenta reiiciunt cū sanguine. In serpentis morsu plantago minor trita cum vino sumitur. ¶ Cōme sta autem sola vel cum lenticula cocta et oleo viridi cum aceto dissinthericos z stomaticos curat. Si cui vulnus secus oculū vel nasum natum fuerit succus eius cum lana molli impositus per dies nouem curat. ¶ Item succi eius cochlearium vnum bibitum lumbricos excludit. similiter facit pistatura in vmbilico posita. Si qua duricies in corpe nascitur herbaz pistatam cum axungia sine sale quasi malagma impone. Succum eius in aqua mulsa ante duas horas accessionis potui da quartanarijs z miraberis eius effectum. ¶ Ad podagram z omnem nervorum dolorem vel tumorem folia eius pistata cum modico sale optimū est. vulnera recētia cum axungia veteri curat sicut et parotidas. Si cui pedes doluerint ex itinere cū aceto imposita tumorem z dolorem tollit. Fistulas tunsa z imposita facilime sanat. ¶ Omnes difficultates vesice folia et radix eius potata fortiter medent. q; habundanter infrigidant z desiccant z repmunt. propter quod ad vlcera maligna z reumatica z putrida iuuant. Herba ipsa dissinthericos iuuat. z emorroidas repmit. Vsta infrigidat z glutinat. desiccat enim absq; mordicatione. ¶ Semen aūt eius z radix similia sunt virtute. ꝓpter q̄d siccziora sunt z minus frigida. Semen preterea habet subtiliandi virtutem. folia extenuandi. radix inpinguandi. q̄ masticatur in dolore dentium. Ad oris etiam lauationem facit z epatis z renū infrasim. ¶ Adulti dicunt radicem eius collo suspensam scrofas nasci non dimittere. hec predicta etiam Serapion refert auctoritate dyasco. licet ꝑ alia verba

Ca. cccxxxiij.

Platanus arbor. Pandecta ca. cclxxvij. Bulb vel baccā arabice. grece suffire. latine platanus arbor vl scotanū. Vbi sciendū. q; scotanū est illa arbor cū qua in hyspania tingunt panni. et nos vocamus eam barzi. z est platanꝰ arbor. vt patet ꝑ cordiā Auicenne etiā cap̄ cum dyas. cap̄. de platano z profert velut nuces puas. vt Pos. serap̄. cap̄. de dentifrigijs. Item in dyas. fm translatōnem arabicam ca. de platano. Arbitror platanū esse bulb. Item Stephanus cap̄. de platano. Platanus est bulb. Gera. li. aggre. ca. bulb auct. Ysaac. Bulb est arbor magna extensa habēs folia magna similia palme manus hōis similia folijs kerue. Nisi quia sunt minora quoz sapor est amarus ponticus. z corter ligni eius est grossus rubeus. Color vero ligni eius quādo scinditur est medius inter glaucedinem et rubedinem. z habet florem parū lenē glauci coloris. In cuius loco q̄ cadit nascitur granum aspez glaucū vergēs ad rubedē.

puluerulentum in sup̄ficie. sicut granū ca
tapucie. hec in hispania vocat̄ palma cri
sti. cū q̄ ibidem tingunt̄ pāni. similiter fo
lia eius similant̄ folijs ellebori nigri. Ga
lienus: vij. sim. far. ca. de platano inquit.
Sb̄a eius est fri. ⁊ hu. nō lōge a r̄bus tem
perate ꝯplexionis. Dyas. ca. de Platano.
Platanus habet virtutem fri. ⁊ hu.

Operationes.

A Gal. Folia eius recētia qñ terunt̄ et
ponunt̄ sicut empl'm sup̄ ap̄ata q̄ fiūtī ge
niculis sedat ea sedatōe māifesta. sz corti
eis eius v̄tus est q̄ desiccat adeo ꝙ cortex
ip̄e coquit̄ cū aceto. ⁊ ꝯfert dolori denciū
B Nux v̄o eius qñ administrat̄ cū axū
ungia ꝯfert ap̄atibus q̄ accidūt a ꝯbustō
ne ignis. Cortex eius qñ comburit̄ est me
dicīa desiccatiua abstersiua. Cōfert egri
tudini cū q̄ eleuat̄ cutis. ⁊ cinis eius curat
vulnera in quibus est sordes et putredo.
ꝓpter nimiā humiditatē exñtem in eius lo
co. C Et oportz ꝙ caueat̄ multum a
puluere q̄ est in folijs eius ⁊ in fructu. qr ē
nociuus valde cāne pulmōis Ideo qr de
siccat multum ⁊ inducit asperitatez. ⁊ no
cet voci ⁊ locutioni et etiam visui et audi
tui si cadit in auribus vel in oculis. D
Dyas. Emplastrum eius sedat apostēata
calida que fiunt in genu. Et qñ cortex ei⁹
⁊ nux eius comburunt̄ ⁊ fit emplastꝝ cum
eis. ⁊ adipe porcina aut arietina. confert
vlceribus putridis. Similiter ⁊ cinis ei⁹
facit solus hoc. E Et qñ coquuntur
folia eius recentia cum vino ⁊ fit empl'm
cum eis ꝓhibet cursum humoꝝ ad oculū.
⁊ r̄solnit ap̄ata flegmatica. ⁊ qñ cortex co
quitur cum aceto ⁊ fit collutio cum eo cō
fert dolori denciū. F Et qñ fructus
eius recens bibitur cum vino cōfert mor
sibus venenosis. et quando administrat̄
cum axungia curat combustionem ignis
Et puluis foliorum eius quādo cadit in
oculum aut aures nocet multum. Simili
ter ⁊ puluis qui est super fructum eius C
G Cortex eius cū vino scorpionū ictus
restringit. Lanugo foliorum oculis et au
ribus est inutilis.

Ca. ccc xxxv.

Paliurus. Ysidorus. Paliur⁹ est her
ba asperrima et spinosa: Glosa su
per Ysaiam. xiiij. Paliurus tanta
spinaꝝ circūdatione denscit. vt ꝓ aspita
te vix tangi possit. Pliñ. li. xiij. Cirenaica
regio. lothon p̄posuit sue paliuro. fructi
cosior est hec fructuqꝫ magis rubeus. cu
ius nucleus non sil'mandit̄ Jocūdus ꝑse
atqꝫ suauior vino quin ⁊ vina succo suo
cōmendans

Operationes.

A Pli. li. xxiiij. Paliuri q̄d est gen⁹ spīe
Semen eius afari zuram vocāt. Contra
serpentes efficacissimū est. Item calculo
sis ⁊ tussi. folia vim astrictoriā hñt. B
Radix discutit pānos. collectōnes vomi
cas vrinas trahit potata. Decoctū ei⁹ in
vino aluū sistit. Serpentibus aduersatur
Radix p̄cipue dat̄ in vino Bacce purga
tioni mulieꝝ ꝓsunt. Ciliacis. dissintericis
colericis ꝓdest. Radix decocta et illita ex
trahit infixa corpi. Utilissima q̄z tumori

bus est ac luxatis C ¶ Byas. Paliurus est q̄ ab alijs acus palearis dr̄. vl' cicer domesticū vocat̄. Folia eius ⁊ radix stiptice v̄tutis sunt. ita vt ventrē fluentē ꝯstrīgāt In hoc q̄z diaforetice v̄tuti participāt. vt in vesica lapides frangant: ⁊ ex torace atq; pulmone sputamina flegmatica cū hūore educāt: Gr̄ ⁊ lauaria. eo q̄ pleriq; ex ea lauant: Semen illius bibitū tussim compescit. lapides vesice frangit. Porsibus venenatis occurrit. B ¶ Eius elixatura bibita ventrem stringit: Urinam ꝓuocat: Venenis acceptis obuiat. Folia eius vt cathaplasma īposita curant apata si sint recentia. Radicibus q̄z sicut ⁊ folijs est virtus stiptica

¶ Ca. ccc xxxvj.

Pastinaca domestica. Ysido. dr̄ eo q̄ radix eius sit p̄cipuus hōis pastus. Est em̄ odoratu iocūda cibo delectabilis. Palladius li. iij. Pastinaca vere serit̄. p̄mo semine ponit̄ ⁊ plantis loco pingui ⁊ soluto alci⁹ pastīaco. Raraq; statuēda est robur accipiat: Pli. li. xix. lignosiora sunt ortulana q̄dam a nobis posita in cartilaginū gn̄e. mirūq; saporis vehementiam omnibus inesse: Ex his vnū est genus pastinace sed agreste q̄d prouenit sponte schaphilinis grece dicit̄. Altera vero scz domestica. seritur radice vel semine. Primo vere vel autumno vt placet higino. februario: augusto. Septembri: octobri. solo q̄ altissime refosso vtilis esse incipit annicula vtilior yma: gratior autumno. patinisq; maxime. Et sit q̄q; v̄tus ei est intractabl'e. Sera. li. aggre. ca. lezar id est pastinaca. Est ex ea domestica et siluestris. Domestica q̄dem est nota: et illa habet radicem in longitudine vnius palmi boni odoris q̄ comeditur.

¶ Operationes.

A ¶ Galienus. viij. sim. far. cap̄. Stafilinum. i. pastinaca. domestica quidem debilior. siluestris vero fortior est ad omnia Domestica vrinas mouet. ⁊ menstrua ꝓuocat. et tota quidem herba. maxime v̄o semen ⁊ radix: Habet autez ⁊ quid abstersiuum in se. quo circa ⁊ fagedenosa vlcer̄ quidam cū folijs viridibus ⁊ melle cathaplasmant aut mūdificant H ¶ Et idē in li. de cibis cap̄. de pastinaca. Radices harum domesticar̄ comedunt̄ Alimentū quidem minus rapis habētes: calefaciūt autem manifeste. i. in medio secundi gradus ⁊ humectāt in primo gradu. ⁊ aliq̄d aromatizans. indigestibilitas quidē igit̄ similiter ip̄is inest ⁊ alijs radicibus. Urinatiue autez sunt Et si habundat aliquis in ip̄ar̄ vsu mali chimi generantur: // Q Siluestrem pastinacam quidam vocant daucum: magis vrinatiuum quidem existentem. magis autem medicinalem iam ⁊ multa decoctōne indigentem si debeat quis comedere ipsum De illa lege capl'm daucus D ¶ Byas. Pastinace vis omnis in radice ⁊ semine cōstituta est. dissintericis q̄z vetustis vtilis est. Dentes eius radice circumdati credunt̄ a doloribus releuari.

Ca.ccc xxxvij.

Panis porcinus latīe. arabice Buthormarien. vl' alcharincha. vl' artanita. grece vero leucopodiō vel ciclaminus. Ubi sciendum q̄ Auicē. li. ij: cap̄. de artanita dicit q̄ alcharincha l' artanita est ciclamen. ⁊ est panis porcinus. Sera. li: aggre. ca. Buthormarien dicit buthormarien. i. ciclamen. Almansor ca. de apoplexia In cristeri nāq; q̄d facit ponit artanitā et buthormarien. credo q̄ sit error in scribendo: qm̄ buthormarien s̄m Sera. est ciclamen: ⁊ artanita s̄m Auicē. est ciclamen. Uñ Sera li: aggre: auct. Bi asco. Buthormarien. i. ciclamē ⁊ hz folia similia plante q̄ dr̄ cissus: i. edera. nisi q̄ sunt maculata maculis albedini trahētibus. ⁊ hz virgam ad nigredinē tendentē. sine folijs: cui⁹ lōgitudo est q̄tuor digitorum ⁊ amplius. sup̄ q̄ est flos similis rose rubeus aut purpureus ⁊ hz radicē nigrā. g̃ssam rotundā latā ⁊ p̄ssam sil'e rape nascit̄ in locis vmbrosis maxīe ad vmbrā arborum. Et incidit̄ h̄ radix ⁊ siccatur sicut squilla. Dyas. ca. de ciclamine s̄m translationem nr̄am: Ciclamen. i. panis porcin⁹ folia hz similia cissos. ⁊ vario colore picta inter que sunt ⁊ alba folia: tyrsus ei est nudus sine folijs vnius palme. habens in summo flores roseos vel purpureos cui⁹ radix nigra est. intus v̄o alba ⁊ g̃ssa ⁊ lata sicut rapa Gal'. vij. sim: far. ca. de ciclamine. Ciclaminus varius v̄tute est. etem̄ abstergit ⁊ incidit ⁊ attrahit ⁊ dyaforat: palam em̄ est ex actibus qui s̄m p̄tem. Et subdit: Alius vero ciclaminus quē q̄dam Cissanchomiū nōiant eo q̄ odore ⁊ flore assimilatur. radicē inutilē hñs. fructum v̄o hz opatiuū sufficienter. Pli: ca: de ciclamine Ciclamen. i. panis porcinus. in folijs est simile cissos ī figura. Et sunt colore varia radix nigra ⁊ rotūda in medio dep̄ssa. est ei tyrsus nudos cū flore purpureo Est aliud genus ciclaminis: q̄d appellāt ciclatemon. folia hz cisso similia s̄z mīora. hastaz g̃ssam ⁊ nodosaz: q̄ hasta si arborē p̄ximā habuerit adheret illi: florē hz albū ⁊ odoratum. semē butruosū ⁊ sil'e vuis ⁊ velut cissos. gustū hñs muscilaginosuz ⁊ viscidū s̄z inutile. locis asp̄is ⁊ aridis nascit̄. Idē Ciclamen ca. est ⁊ sic. in. iij. gradu. q̄ et cassamus panis porcin⁹ ⁊ malū terre appellatur. Radix est ei tuburosa. q̄ q̄nto maiores tanto meliores. sic q̄ ip̄a radix recens ⁊ exsiccata magnā hz efficaciaz. s̄z recens maiorem hz. Debet āt circa finē autūpni colligi ⁊ in q̄tuor p̄tes scindi. et cū filo suspendi ⁊ pax̄ ad solem ponat̄ et in vmbroso loco exsiccet̄ hz autem v̄tutem dissolutiuam ⁊ consumptiuam.

Operationes.

A Pan. ca. c. xiiij. ad emorroidas inflatas ⁊ non fluentes sed exterius apparētes sup̄aspergatur pulvis eius. vel illiniatur ex succo eius si interius latitant iniciāt in modica q̄ntitate p̄ cristere. H Ad menstrua p̄uocāda ⁊ matricē mundificādam triferam magnā resolue in oleo muscellino vel cōi ⁊ buliat ad ignē in ciclamine. ⁊ de bōbace in hoc intincta fiat sup̄po

sitorium: C Contra tenasmonem ex flegmate vitreo succus radicis eius cum oleo cōi in ip̄o pomo buliat. ⁊ bōbix ītincta supponat̄. B Contra viciū splenis. malum terre in multa q̄ntitate mūdatum ⁊ contritū: ꝑ sex dies in vīo ⁊ oleo moretur vt ibi marcescant cuius colature addatur cera ⁊ parum aceti. ⁊ decoquat̄ ad spissitudinem. p̄cedentibus alijs mollificatiuis hoc efficax est si postea inungatur vel ex succo eius vel ex puluere si deest succus. ꝯfice cum olo ⁊ cera in modū vnguēti. ⁊ inūge egr̄ sepe. E Contra ap̄ata ex causa frigida. q̄ nō p̄nt rūpi p̄ spissitudine cutis. pomū ip̄m ꝯterat̄ et in oleo buliat ⁊ calidū supponat̄. aut ꝑ exteriora purgabit̄ F Contra fistulā tenta de radice eius fcā si imponat̄ os amplificat ⁊ os aliq̄d si interiꝰ fuerit attrahit vt melius cū tenaculis attrahi poterit. Puluis eius carnem sup̄fluā corrodit. Cōtra polippum puluis eius sup̄aspergat̄ sup̄ stuellum q̄ in naribus ponat̄. G Byas. Radix eius cū aq̄ bibita flegma et tumores ꝑ ventrem deponit. menstruis imp̄at supposita ⁊ bibita. Et dr̄ si sup̄ radices eiꝰ mulier p̄gnans transierit aborsum facit. H Siu parturientibus sub femora posita citius parē facit. Cū vīo bibita venenis ꝯria est. Quā maxīe bibentibus leporem marinū. cataplasmatibus adhibita morsus venenatos saluberrime curat: Vino mixta aut bibita cū passo aut cū mulsa aq̄ta ī modū. ʒ. iij. ycterícos purgat ⁊ spleneticos. ⁊ si in loco calido coopti fuerint vt sudare possint bonū est q̄ sudore īuenies colerā rufam deponē. I Succus eius melli mixtꝰ et naribꝰ inmissus caput purgat. Tūsa ⁊ ano supposita hūores deponit. Trita ⁊ vmbilico īposita. ⁊ sup̄ pectinē ventrē mollit. Cataplasmatibus adhibita tumentē splenē attenuat ⁊ succi eiꝰ. ʒ. ij. accepte cū modico vīo h̄ potissime facit: K Gal'. Succꝰ ciclamīs emorroidas ap̄it ⁊ ꝓuocat violenter ad egestōez in licinio appositꝰ ita āt ⁊ cū his q̄ in sclirata ⁊ scrofulas: ⁊ oēs alias duricies euaporant. Oportet aūt vt puto esse bibendum aquā eius vsq̄ ad tres. ʒ. vl' cū vino dulci vel cū mellicrato. Et subdit. Est alia spēs ciclaminis cuiꝰ radix est inutilis. fructꝰ vo est opatiuus sufficienter q̄ circa ⁊ cū vini albi ciatis duobus bibitꝰ pluribꝰ diebus sanat splenes. mouens ⁊ vrinas. ⁊ vnntrē subducens L Aui. li. ij. ca. de artanita. i. panis porcinꝰ. Artanita illud q̄d de ea administrat̄ ē radix eius q̄ est incisiua resolutiua. ⁊ est bona doloribus iuncturarum. ⁊ vtriusq̄ anche. et facit sternutationem. ⁊ vehementer ap̄it opilatōem. ⁊ cōstrictionē nariū ⁊ colatorij. ⁊ ꝯfert singultui: ⁊ eijcit semen. Et eius decoctio valet pūcturis venenosis. ⁊ similiter syrupꝰ eiꝰ loco eius ponit̄ in iuuamento q̄d efficit venenis eq̄le pōdus de aristologia lōga ⁊ semine citri ⁊ mētastro M Jo. me. ca. de artanita. Artanita est panis alcuruit vl' panis porcinus. ⁊ ab alijs pāis fauni dr̄. ⁊ īueniunt̄ ex eo ꝑuū ⁊ magnū. magni aūt radix est in modū rape rotūde. cuiꝰ ꝑs exterior est terrea nigra: interior aūt alba. Et eleuant̄ radices sup̄ frōdes ⁊ floēs s̄m semitaz violaꝝ subalbidaꝝ sine eleuatione stipitis sup̄ radices: Paruū āt h̄z radices subterraneas plurimas in modum auellane ⁊ ciceꝝ. Ca: ⁊ sic. cōplexionis est in principio tercij gradus. ⁊ est incisiuū. subtiliatiuū. calefactiuū. resolutiuum: abstersiuū: mūdificatiuū: ⁊ ap̄itiuū opilatōnum: Et est ex rebus sudorem exuberare facientibus. ⁊ ex maxime mūdificātibus cutim: ⁊ resoluentibus feditatem eius N Et dixit Sera. Accipe succi eius. ʒ. iiij. et dissolue cum zuccaro et coque vsq̄ ad terciam partem: ⁊ propinetur in mā̄e est em̄ medicina certa ad yctericiam: Et dixit grecus: Succus eius cum mellicrato aut secaniabin: ⁊ proprie de quolibet partes equales cocte ⁊ sumpte secundum sup̄iorem decoctōem sunt medicīa exp̄ta ad ycteritiā citrinā. Pōit q̄z mes. in eodē ca. duas descriptiones vnguenti de artanita quas ibi req̄re. O Idē Jo. me. Solutōe educit fleg̃ muscilaginosū sumptum ⁊ suppositū ⁊ etiā linitū sup̄ femur.

Et cõfert colice flegmatice. ⁊ ei que fit ex retentione fecis. ⁊ est ex rebus mũdificantibus caput ⁊ oculos. ⁊ ꝓpe purgat caput purgio ex eo facto. ⁊ abscindit emigraneam frigidam ⁊ sodam. ⁊ confert tremori ⁊ paralisi: P ¶ Et dr̃ ꝙ si suspendat̃ in collo mulieris radix eius ip̃a non cõcipit Et linitur ex eo anus ⁊ ꝯfert eggressui eiꝰ.

¶ Ca. cccxxxviij.

Peonia latine: ara. Pinuser. grece. penterebon vel Pentaboram: vel pernia l'glikiside. Sera. li: aggre. cap̃: peonia auct. dyas. Peonia est arbor ⁊ eius due sunt species. s. masculus et feĩa ⁊ masculi sunt folia similia folijs nucis et radix eiꝰ est g̃ssa sicut digitꝰ ⁊ lõga lõgitudine palmi color eiꝰ ẽ albus Feĩe v̄o folia sũt similia folijs smyrniõ. ⁊ sup̄ sũmitates ramoꝝ eiꝰ sũt sicut camerule. ⁊ apparẽt in eis g̃na rubea sicut sãguis p̄ua sil'ia g̃nis g̃nati. ⁊ inter illa illa g̃na sunt scĩa nig̃ seu purpurea. ⁊ radix ip̃ius ẽ rãosa. ⁊ radices eius sunt sil'es glandibus. vij. vl'. viij sil'es radicibus affodilloꝝ. Idem auc. Galie: Sb̃a eius est subtilis. ⁊ sapor eiꝰ ẽ stipticꝰ pauca stipticitate cũ dulcedine. ⁊ qñ diu masticat̃ apparet in ea acuitas ⁊ mordicatio ⁊ amaritudo pauca v̄tus eiꝰ est q̃ calefacit caliditate pauca. ⁊ desiccat desiccatione forti. Aui. li. ij. ca. de peonia Peõia alia est masculꝰ. ⁊ alia feĩa Masculꝰ q̃dem radices hz albas g̃ssas vt digitũ stipticũ hñs gustũ. ⁊ feĩa hz radices in pl'ias ꝑtes diuisas. ⁊ ramos. est ca. ⁊ sic. vehementer In ip̃a sunt exsiccatio ⁊ stipticitas cũ r̃solutiõe ⁊ aꝑtõe ⁊ subtiliatõe ⁊ ĩcisiõe ⁊ abstersione. ⁊ qñ masticat̃ vna hora apparet pꝰ eã acuitas ad stipticitatẽ declinãs. ysi. Peonia dr̃ a peone medico a q̃ ĩuẽta ꝑhibet̃. Hãc q̃dã glicisidẽ vocãt. eo ꝙ dulcis saporis sit l'pẽterobinã a nũero granorũ. vel vt alij dactilos a sil'itudĩe digitoꝝ. nascit̃ ãt in insulis: Ex herbario: Peonia in sũmitate hz maligranati magnitudinez. q̃ noctu lucet q̃si lucerna ⁊ hz granũ cocti similem. noctu a pastoribꝰ inuenit̃ res est saluberrima

¶ Operationes.

A ¶ Pla. Peonia ca. ⁊ sic: in. ij. gradu. h̃ contra epilentiã habet v̄tutem occultam collo pacientis suspensa. vt testat̃ Galie. de quodã puero. cuiꝰ collo dum suspensa erat non paciebat̃. ea v̄o sublata. morbo affligebat̃: Sz quidã dicunt hoc non de qualibet verum esse. sed de quadã specie tantum. Ad idem valet puluis eius datꝰ in succo pigani: Cõtra ꝑalisim dat̃ succꝰ eius cum vino decoctõis castorei. Cõtra stranguiriã ⁊ dissurriã dat̃ vinũ decoctõnis eius pulueris B ¶ Constantinus in li. graduũ. Peonia est in. iij. gradu ca. ⁊ sic. Quidam habet ponticitatis. ⁊ q̃dã dulcedinis. Qua masticata sentitur ĩ ore: amaritudo modica cum aliquãto acumine: Unde prouocat menstrua cum melle bibita. Epatis ⁊ splenis opilationem cũ acumine aperit ventrẽ: constipat cũ sua põticitate. Ideoq; cũ vino bibita diarriam ĩ intestinis curat: epilẽticos q̃z inuat.

C Auicenna: Peonia est ca. et sic. vehementer. In ip̄a sunt exsiccatio et stipticitas cum resolutione ⁊ aptōe. ac subtiliatione ⁊ incisiōe ⁊ astersione: et qn̄ masticat̄ apparet post eā acuitas ad stipticitatē declinans. Abstergit vestigia nigra in cute Confert podagre: Cōfert epilentie ita q̄ etiā suspēsa Et vt inq̄t Judeus q̄dā suffumigatio fcā cū ei⁹ semīe. ꝯfert demoniacis ⁊ epilēticis, ⁊ sanat eos. Ego āt dico q̄ h̄ est forsitā spēs peonie rōne Nā illa que ex india fert̄ ad nos nō h3 effectū in hoc ca. D Et bibunt̄ de semine illius. xv: g̃na cū vīo aut mellicrate. ⁊ ꝯferūt in cubo valde. Naturā retinet decocta cū syrupis pōticis ꝓhibetq3 materias effusas ad stōm. ⁊ mordicatōem ip̄i⁹. Radix ei⁹ ꝯfert yctericie ⁊ apit opilatōem epatis Potus eius vrinā ꝓuocat. Et ei⁹ decoctio cū vino vētrem stringit ⁊ ꝓuocat De radice ip̄i⁹ q̄ntitas auellane ꝯfert dolori renū ac vesice. Grana eius cū vīo ꝯferūt p̄focatōi matricis. ⁊ abscindūt fluxū sanguinis. E Dias. Peoniā gideō dactilicū vocat ⁊ radicē ei⁹ peoniā. hastas h3 cū ramul' lōgas duab⁹ palmis. ⁊ est mascul⁹ ⁊ femīa. Masculus h3 folia iūci regali sil'ia. Femīa v̄o folia diuisa. ⁊ in sūmo emittit ex se v̄gas q̄si cucurbitaꝝ cariolas. folliculos h3 velut amigdala. ī q̄bus ē sem̄ diuisū. ⁊ minutū ac rufū malog̃nato sil'e. s3 ī medio sunt v. vel. vj. g̃na nigra ⁊ subpurpurea. radix mascl'i g̃ssitudinē h3 digiti duob⁹ palmis lōga ⁊ gustu stiptica. Feīa v̄o radicē h3 sicut balan⁹. in. vj. l'in. viij. ꝑtes diuisā affodillo sil'em. ⁊ illa dr̄ pionia de q̄ in seq̄nti ca. dicet̄ F Dat̄ h̄ mulierib⁹ vt facile purgari possint ī modū amigdale cū vīo bibita dolorē intraneoꝝ ꝯpescit: yctericis ac nefreticis ⁊ vesice dolorib⁹ ī vīo elixa ⁊ bibita maxīe subuēit. ventrē abstinet stōachoq3 ꝯmesta sanitatē p̄h3 G Stōaticis dolorē tollit ⁊ ab īfantib⁹ ꝯmesta īiciū calculoꝝ excludit, nigꝝ sem̄ acceptū lōgl⁹ arcet. p̄ssurā sōnioꝝ ⁊ offocatōes H Radix mēstrua multū mouz: Cū amigdalo v̄o ī mulsa potā ep purgat. renes cōstipat. I Et q̄ stiptica ē ꝯstrīgit vētris reuma cū vīo austero cocta ⁊ potā Integ̃ v̄o herba fortiter desiccatīa ē. ita vt radix ei⁹ appēsa pueros epilēticos sanat. ē. n. v̄t⁹ leptōeris h⁹ herbe desic. ⁊ ca. nō māifeste

Ca. ccc xxxix.

Pionia. Sera. au: dyas. peōia. i. pionia. ⁊ ē arbor ⁊ ei⁹ due sūt spēs. s: mascul⁹ ⁊ feīa: ⁊ masculi sūt folia similia folijs nucis. ⁊ radix ei⁹ est g̃ssa sicut digit⁹ ⁊ lōga lōgitudīe palmi color ei⁹ est alb⁹: feīe v̄o fo. sūt sil'ia fo. smirniō. et sup sūmitates rāoꝝ ei⁹ sicut cāerule. ⁊ apparēt ī eis g̃na rubea sic sāguis ꝑua sil'ia g̃nis g̃nati. ⁊ īter illa g̃na sūt seīa nigra seu purpurea. ⁊ radix ip̄ius est ramosa. ⁊ radices eius sunt similes glandibus.

Operationes.

A Gal'. vj. sim. far. ca: de piōia. glikisi de siue pionia q̄ ⁊ pātaterā vocāt radicē stipticantē h3 cū q̄dā dulcedīe. ampli⁹ āt masticā lōgo tpe apparz in ea acumē cum pauca amaritudīe ⁊ cū acredīe. ꝓptēa igitur ⁊ mēst. mouz: ⁊ vrinā qn̄ bibit̄ ī q̄nti. vni⁹ amig. cū mellic̄to tēre oz ⁊ ꝑtractare.

⁊ ita emplastrata purgat opilatum epar ⁊ renes. sed hec quidem in quantum acris ⁊ amara facere nata est. in quantum vero ⁊ aliquid stipticitatis habet: siquidem q̄ secundum ventrem fluxus habentes ſm veritatem sistere apta est cum vino stiptico potata. ⁊ virtus eius est multum desiccatiua. ⁊ propter hoc speramus ꝙ quādo ligatur ī aliq̄ re et suspendit̄ ad collum infantis epilentici ꝙ sanat̄. B ¶ Et ego quidem vidi puerum octo mensibus nequaq̄ occupatum ex quo potari cepit radicem: vt aūt decidit quoquo mō a collo quod erat applicatum statim fuerit epilēticatus. Alia iterum salubriter se hēbat

C ¶ Visum autem fuit mihi vt iterꝝ auferret eam causa experientie ⁊ ita facientibꝰ ꝙ iterum fuit occupatus. rationabile est ergo vt aut alique partes radicis affluentes. deinde attracte ꝑ anhelitum sanarēt ita pacienti aut loca. aut ipso aere mutato ⁊ alterato a radice. sic enim yrinus liq̄r confert gutturi flegmonem pacienti.

D ¶ Et torrefactum malachium. i. nigella manifeste catarros ⁊ corizas desiccat si quis ligans illud in panno raro attrahit frequenter ꝑ nares caliditatem que ex eo

E ¶ Et similiter si accipiatur filum lane ⁊ precipue illius lane que reperit̄ in ꝯchilijs marinis. scz purpureis ⁊ tingat̄ tinctura que dr̄ grana. deinde inuoluat̄ istud filum in collo vipere. ⁊ stringat̄ donec strāguletur vipera cum eo. deinde filum īuoluatur circa collum habentis squinantiaz aut illud quodcūqz apostema in gutture vel in collo videbis ex hoc magnum mirabile istius fili. sed hoc q̄dem forte semotiꝰ alibi tractabimus. F ¶ Pionie v̄o cōplexionem sciendum est subtilium parciū ⁊ siccatiuam. nō tamen insigniter calidā sed vel cōmensuratam vel paulo quodā modo. G ¶ Auicenna de viribus cordis dicit ꝙ cnnfortat cor. Paulus cap̄. de pionia dicit ꝙ est calide ⁊ sicce complexionis in secundo gradu.

¶ Ca. cccxl.

Petrosilinū. Ysi. in li. ethiologiarū xj. Petrosilinum dr̄ eo ꝙ apio sit similis. ⁊ nascat̄ ī petris mōtibusqz p̄ruptis q̄d nos dicere possumꝰ petrapiū Silenō em̄ grece apiū dr̄. sz est summū ac ꝓbabile macedonicū gustu suaue ⁊ odoē aromatico. Pla. Petrosilinū est in: iij. gradu ca. ⁊ sic. Est āt duplex dōesticū et agreste: cuiꝰ semē maxīe ꝯpetit vsui medicīe

¶ Operationes.

A ¶ Pli. li. xx. Petrosil inō appellāt q̄ddā apij genꝰ in saxis natū ad vomitas coclearibus binis cū succo marrubij ad ciatum ⁊ aque ca. tribus ciatis p̄cipuū: B ¶ Byas. Petrosilinō in macedonia nascit̄ ī rupis vel in spelūcis. Semē eius est minutum aneto sil̄e: odoratū ⁊ viscidū: ⁊ arōticum. Virtus est illi diuretica. Menstruis impat. vrinā habūdanter ꝓuocat: maxīe cū vino datū īflatōes stōi ⁊ colli cōpescit desiccādo nimis ⁊ calefatiendo: tortōibꝰ q̄z subuēit. diureticis ec̄ miscet̄ anditotis

C Constantinus in li. graduum. Petrosilinum dicunt apij genus q̄d ca. est ⁊ sic. in fine tercij gradus. Unde Gal'. Petrosilinum inquit cathaplasmatum pustulis aut morfee vel scabiei ea mire mundat.

D Semen eius vrinam et menstra prouocat. ventositatem ⁊ inflationem dissoluit. valet ydropicis ⁊ periodicis febrib⁹ dolorem renū ⁊ vesice amputat epar mūdificat. Opilationē apit: maxīe si fuerit ī renibus ventositatem colice passionis dissoluit. Vulue suppositum menstrua ꝓuocat. ⁊ secundinā ⁊ mortuū fetū expellit:

E Ysaac: Petrosilinū ca. est ⁊ sic. in fine tercij gradus Ideoq; diureticum est. incidens vrinam. ⁊ menstrua ꝓuocās. ac ventositatem dissoluens ⁊ inflatōem. Cathaplasmatum sup̄ pustulas scabiem ac morfeam miro mō mūdificat. vñ fit idropicis iuuatiuū. ⁊ periodicā febrē pacientibus Renū dolorem ac vesice placat. q̄r corpis poros apit. viasq; rarificat ⁊ humores extenuando cum sorde ⁊ vrina ꝓijcit. F Epar ⁊ vulnera mundificat. ⁊ opilatōes eorum aperit. Secundinā ⁊ fetū mortuū expellit. Quo etiam potui dato mundificat q̄ssos humores. G Plateari⁹ Cōtra easdem causas ⁊ eodē mō valet q̄ peucedanum. ⁊ competens fit de domestico salsamentū. Herbaq; ip̄a ibidē posita digestionem ꝯfortat ⁊ ventositatē excludit.

H Bartholomeus in li. de ꝓpetatibus rerum: Petrosilinū est herba ortēsis odorata sic dr̄ eo q̄ in petris et locis petrosis sepe oriat̄: Eius spēs sunt plures sed optimum est macedoniū suaue gustu ⁊ odore Item vt dicit Ysido. aromaticū est vsus eius ꝯuenit esui ⁊ etiā medicinis: Est em̄ herba ca. ⁊ sic. ⁊ multū diuretica. apitiua diuisiua. ⁊ ꝯsumptiua: ⁊ appetitus excitatiua. Et ideo lapidem frāgit. Menstrua educit. Ydropicis subuenit. opilationes splenis ⁊ epatis aperit. ⁊ ad multas alias passiones valet. vt dicūt. Pli. Byas. Pla.

I Pandecta. ca. ccccc. lxxxviij. Petrosilinum q̄ddam est domesticū q̄ddaz siluestre q̄d vocat̄ macedonicū vel sinonū. de qua inferius dicet̄ d s. Sz domesticū omnibus est notū. cuius virtus est diuretica. Satis menstruis impat Inflationes stomachi tollit. Calefaciendo ⁊ siccādo. tortionibus subuenit. ⁊ ex eo fit ꝯpetens salsamentū. vñ digestōem ꝯfortat ⁊ vētositatem excludit. ⁊ valz ad oīa ad q̄ valz siluestre:

K Gal'. viij. sim. far. ca. petrosilinū. Petrosilini semē est maxīe vtl'e. exhibitur ab herba ⁊ similiter radicib⁹ simil' debilioris v̄o v̄tutis. Est āt sicut ī gustu acrecū amaritudīe. ita ⁊ in opationibus simile tñ in edēdo. ⁊ ꝓpterea mēstrua ꝓuocat. copiose.

L Est aūt ⁊ vētositatum destructiuū. erit autem ip̄m tercij grad⁹ calefaciencium ⁊ siccantium:

Ca. ccc xlj.

Pes coruinus latīe. grece Clinopodiū: vel clinopodū: Bias. ca. de clinopodiō. Frutex ē sarmētosa duobus palmis ascendēs de terra. nascit̄ locis saxosis. fo. hz sil'ia herpillo ⁊ florē p̄ssio similantē ⁊ alio nōie vocat̄ pes coruin⁹ Galie. vij. sim: far. ca. clinopodiū ca. ē v̄tutis nōdū caustice. ē āt ⁊ subtiliū ꝑtiū ſm sbaz pōet vtiq; q̄s. iij. g̃. ī calefatiēdo ⁊ siccādo

Operationes.

A Bias. Herba ipa bibita ⁊ cocta morsibus venenatis occurrit. B De alto cadentibus opitulatur. Strāguirijs prestat effectum. Pēstruis imperat. aborsuz facit potui data: acrocordinas multis diebus tollit. vrine difficultati tardissimi tempis medet. Flos eius lectipedi similatur vñ ⁊ nomen sumpsit. C Auicēna li. ij. cap. de pede coruino. Confert solutioni antique ⁊ confert colice. ⁊ efficit opationem hermodactiloꝝ absqꝫ nocumēto. D Paulus cap. de pede coruino. Medetur dolorem iuncturaꝝ confortādo mēbrum ⁊ materiam resolueudo.

Ca. ccc xlij.

Pes columbinus. vel pes columbi est triplicis generis. Est vnū genꝰ q̄d vocat̄ amomum latine ⁊ grece Sꝫ arabice hamenie: ⁊ est aliud genꝰ hñs folia rotūda parua diuisa magnis ⁊ paruis incisuris stipites subtiles ⁊ breues coloris subrubei hñtes nodos raros in quibus sunt duplicia folia ⁊ semina tria vel quatuor vel quinqꝫ cōiuncta in medio est sicut acus. Est aliud genus q̄d vocat̄ anagiros: de q̄ ait Gal. vj. sim: far. ca. anagiros. Anagirus frutex est fetidus et acris dyaforetice, et calefactiue v̄tutis. attñ viridia folia ꝓpter hūiditatis admixtōem minus acria. ⁊ depssiua dyaforantiū sunt sicca v̄o incisiue ⁊ siccatiue vehemēter virtutis. similis āt q̄dammō nat̄e est ⁊ cortex ipius radicis. semen v̄o magis est subtilium parcium sed etiam est ⁊ vomitiuū.

Operationes.

A Gal. Elixatura seminis eiꝰ accepta flegma deponit. Oxifabo vno cū mulsa accepto coleram ⁊ flegma deponit. Quādo sumuntur cum aceto in potu attenuāt splenem. B Et quando suffumigātur cum eis mulieres hñtes suffocatōem matricis confert eis. C Et ille fumꝰ excludit secundinam. ⁊ quando fumigat̄ epilenticus excitat eum

Ca. ccc xliij.

Pelicinus ſm dyaſ. herba eſt q̄ naſcitur in triticea ſegete ⁊ ordeacea: cū laminis ſiue fibris ſemine plēiſ amara flauis. baccis ſimilibus Naſcitur cū plurimis ⁊ tenuibus ramis. folia habz puſilla ⁊ granula in folliculis trina ſubrufa ⁊ amara valde. q̄ nr̄o ydeomate vocat̄ luparia vel faba lupi.

Operationes.

A Br̄ conceptū necare ⁊ menſtrua prouocare hec herb⁹ nō iat̄ ab Alexandro

B Gal'. vj. ſim: far. cap̄. ydiaſmū pellicinus ſiue ydiaſmū. huius fruticis ſemen rubicūdi coloris eſt amaꝝ āt ⁊ ſubacerbū apparet. vñ expurgat opilatōes q̄ in viſceribus. Idē eñ faciūt rami toci⁹ fruticis.

Ca. ccc xliiij.

Peplos ſeu peplū ſm q̄ſdā eſt eq̄uocū ad illud mulieꝝ. et ad manutergium: ⁊ ad q̄ddā genus cardui in cuius ſūmitate naſcunt̄ q̄ſi folia ſubtiliſſima. q̄ cum quolibet in pulſu venti volant ꝑ aera ſz falſo. qm̄ peplos ſm dyaſ. in ꝓpo cap̄. Eſt frutex plena lacrīo albo folia minuta hn̄s ſicut ruta ſz latiora. Uleꝝ oīs fru obrotūda eſt ⁊ in terrā ſpāſa. ſub q̄bus folijs ſemen eſt minus ⁊ rotundū ⁊ breuius miconio albo. nam multū ſemē hz. Radix eius inutilis eſt. naſcit̄ v̄o in ortis ⁊ intra vites. ⁊ apte arearū colligit̄. et in vmbra ſiccatur: ita vt aſſidue moueat̄. Gal'in li. dinamidiaꝝ ait: q̄ eſt eſula ⁊ hoc videtur dicere in li. vij. de ſim. far. Nam dicit Peplus quidaz autem micon: i papauer ſpinoſum dicunt. ⁊ hic fructiculus opium hz ſimile titimallo. ⁊ in alijs purgando ſimiliter illi. ꝓ q̄ lege capl'm. clxxviij. de e.

Operationes.

A Dyaſ. Elixatura ſeminis eius accepta flegma deponit. oxifabo vno cū mulſa accepto coleram ⁊ flegma deponit:

B Et iuſſellis miſcetur et ventrem ſoluit. alij in ſale componunt.

Ca.ccc xlv.

Pentaphilon. Ysidorus libro ethimologiax. libro decimo. Pentafilon a numero foliorū est dicta Vñ & a latinis quinq; foliū est vocata herba videlicet adeo munda vt olim purificationi & tempus adhiberi a gentilibus esset solita. Plī.li.xxv. Quinq; foliū nulli est ignotum. cum etiam fraga gignēdo cōmendetur. hanc greci vocant camezeleon siue pentapeton, siue pentaphilon rubeaz hz radicem cum effodiť. Nec marcescens nigrescit & angulosa fit. Nomen a numero foliox hz: Et ipsa herba incipit & desinit cum vite aduersus serpentes medicatur. Ayas.cap. pentaphilō aut pētaptes aut pentascon. hz hastas semine plenas & longas duobus palmis in q̄bus semen est folia habet mente similia. & in quinq; partibus diuisa singula folia in singulis hastis florem viridem hñt. nascitur in locis humidis & in vijs. radix est ei rufa & oblōga Plī. Pentaphilon quinq; foliū a numero foliox dicta. Vñ & eam latini quinq; folium vocant.

Operationes.

Ad Pandecta.cap.ccccc. Elixata eius decocta ad terciā dolorem dencium mitigat ore retenta & quasi gargarismo adhibita. putredinem oris tollit. Aspredinem arteriarū dislenit. Ventrem stringit. Bi sintericis necesse adhibeť arteticis & sciaticis pstat effcm: Ad Elixatura cum aceto in cataplasmatibus adhibita. herpetas curat. scrofas spargit. duricies & tumores medendo soluit. Ignem sacx extinguit. Apata & panaritia imposita ad sanitatē pducit. Condilomata soluit. scabiē tollit. Succus radicis eius acceptus cās epaticas & pulmōis ꝓpōit. potōnibus venenatis occurrit. Folia eius cū ydromele aut vio bibita addito pipe q̄rtanarijs frmediū ē. si tñ. iiij. folia biberint. tertianarij vo tria cū aq̄ sola. effimeras vero vnū Ad Epilenticis vo accepta. xxx. diebus pstat efficm. Succus vo foliox eius bycteri cis maxie pfidiū est clatis tribus acceptis. Vulneribus & fistulis pstat sanitatē. inter ocellicis frmediū est bibita. & cataplasmatibus pfluentē abstinet sanguinem. Templis honori addiť. & domib⁹ pōita expiamentū est. Radix eius ca. est nō habūdāter & nimis acris & ideo vtilissima est ad ventris fluxū & denciū dolorē. Galie. viij. sim. far. ca. de pentaphilō. Pētaphilon herbe radix siccat q̄dem fortiter. et nimium vo est acris ꝓpter qō in multis est sicut & oīa alia q̄unq; subtiliū parciū etiam siccant absq; mordicatōe. Est autē radix siccativa extercō iam gradu mīmevo caliditate mānifesta pticipat. Auicenna li.ij.ca. pentaphilon. Pentaphilō nōiatur quinq; foliū. & est fortis exsiccationis sine acuitate & adustione & mordicatione; fit ex eo emplastrum ad fluxum & sedat ipm· Ad Et fit ex eo emplm et sedat dubelet. & scrofulas. & duricies fleḡticas. decoctō radicis eius valet ad vlcera deambulantia. & q̄d de eo decoctū est cū aceto ꝓfert herisipilis & panaricijs et sciabici. & confert doloribus iūcturax & sciatice. & cōfert ramici bibitus & more emplastri suppositus. & valet ad alcola Ad Et folia eius cum vīo valent ad epilentiā accepta & bibita; x. diebus. Succus radicis eius valet ad dolorez epatis & pulmonis & yctericiā cū bibiť p aliq̄s dies: Radix eius ꝓfert ꝓsolidationi & vlceribus intestinox; & et emorroidibus. & similiter decoctio eius radicis. Folia eius cum vino ꝓferunt q̄rtane & cottidiane sue cus radicis eius est medicina pnitiosa: Plī.li.xxv.cap. pentaphilō Ipa habet ba incipit & desinit cum vite aduersus serpentes bibitur & eius radix q̄ spargamon docatur ex albo vino. Idē.li.xvj Quinq; folij succus iecoris & pulmonis vicijs sanguinemq; reijcientibus. & cuicūq; sanguinis vicio occurrit. Quinq; folium medetur pectoris vicijs vel (ei q̄d grauissimum est) tussi.

Ca.ccc xlvj.

Peucedanũ grece. arabi. herbaturum vel herbatutis: latine cauda porcina: Sera.li.aggre.cap̃. Herbatutis aucto·dyas. Est planta hñs folia similia plante capsie. ⁊ habet velut capillos adherentes ꝓpe radicẽ. ⁊ stipites similes plante maratri. ⁊ hz florem citrinũ: radix eius est deforis nigra. deintus alba. g̃uis odoris: grossa plena humiditate. nascitur in montibus ⁊ vmbrosis locis. ⁊ obumbrantibus arboribus. Radix quidem eiꝰ scindit̃ cũ cultello dum est recens ⁊ extrahitur humiditas que est in ea. ⁊ ponit̃ in vmbra: quia virtus eius debilitat̃ a sole. ⁊ qñ colligitur humiditas accidit eis q̃ eam colligunt soda. ⁊ obscuritas visus nisi ponat̃ in naribus suis oleũ rosaꝝ. ⁊ fũdat ex eo sup̱ caput suũ qñ v̄o extracta fuerit humiditas a radice illa postea non remanet in eo aliq̃d iuuamentũ. extrahitur humiditas etiã a stipite eius: sic̃ extrahit̃ succus radicis mãdragore. sz virtus eius est debilior v̄tute humiditatis q̃ extrahit̃ ex radice. Nam virtus eius velociter resoluitur. Reperit̃ ãt gũmositas adherens radici similis olibano. Et melior ex isto succo huius plante est ille q̃ defert̃ a terra q̃ dr̃ sardinia: ⁊ ex terra q̃ dr̃ sarmabachi. ⁊ est g̃uis odoris. ⁊ in calore suo est rubedo: ⁊ mordicat linguam qñ gustat̃. ⁊ melior radix ẽ noua nõ corrosa dura puri odoris: Gal. viij. sim. far. ca. de peucedano secundum translatiõem arabicã. Plurimũ q̃d administrat̃ ex hac planta est radix ꝓprie: ⁊ iam administrat̃ lacrimus ⁊ succus eius. ⁊ oim̃ v̄tus est vna nisi quia lacrimꝰ est fortior is v̄tutis. ⁊ v̄tus eius est q̃ calefacit calefactione forti vñ resoluit subtiliat et incidit.

Operationes.

A Sera. auct. dyas. Lacrimus eius mixtus oleo ro. ⁊ aceto capiti fomento adhibitus: litargicis ⁊ freneticis medetur stomaticis ⁊ epilenticis plurimũ ꝓdest.

B Dolorem capitis mitigat sciaticis ⁊ contractis ⁊ paraliticis maximum presidium est. omnes neruorum causas cum oleo ⁊ aceto ꝑunctus componet: C Ori matricis fumigio applicatus offocationes stericas soluit. Somnum plurimum dormientibus ꝓhibet. Fumigatõe sua domi serpẽtes excludit: D Oleo rosarum admixtus: dolorem auriũ tollit. Iniectum foramini dentis dolorem non amittit: E Tussientibus opitulatur Quo sorbili additus ⁊ acceptꝰ. disnoicis ⁊ tortionibus prestat effectum. ventrem lenit. Splenem attenuat. Dolorez stomachi compescit: F Dolorem vesice et renum bibitus ꝓhibet. Matrici salutaris est: prestando eustomatica: Radix eius et elixatura eius omnia similiter istis facere potest. Fomento adhibita vulnera curat G Radix eius sicca ⁊ imposita id facit ossa fracta excludit. Vulneribus antiq̃s cicatrices ducit. cerotis necesse miscetur. Similiter ⁊ malaginatibus termanticis H Radix eligenda est odore suauis fortis ⁊ non vetus Lacrimus eius confectionibus misceri potest maxime si amigdal' amaris rute ⁊ aneto ⁊ pãi calido triticeo

admixtus fuerit: et sic dari potest. Item radix eius vulnera antiqua expurgat ⁊ incarnat. ⁊ incēsa viperas ⁊ serpētes fugat: I ¶ Galienus. Peucedanum cōfert egritudinibus neruorum. ⁊ egritudinibus q̄ accidunt pectori ⁊ pulmōi ab humoribꝰ grossis viscosis, que sumitur in potu cum vino ⁊ fit fumigiū cum eo. ⁊ attrahit odorando eger fumū eius ⁊ facit idem: K Et quando ex eo ponitur in corrosionibꝰ dencium sedat dolorem eorū statim. quoniam subtilium parcium est; ⁊ curat dolorem splenis incidendo ⁊ subtiliando grossos humores. Radicis vero calefactō est minor ⁊ desiccatio eiꝰ est fortis Ip̄a nāq; calefacit ī principio tercij gradus Et virtus eius est que abstergit ⁊ incarnat et potest administrari in omnibus supradictis L ¶ Et quādo ponitur ex eo super os cuius corticem volumus expellere expellit eum cito ⁊ incarnat ipsum ⁊ cōuenit multum vlceribus fraudulentis malis quando desiccatur teritur et pulverizatur sup̄ ea. ēo q̄ mundificat ⁊ replet carne ⁊ cōsolidat. M ¶ Platearius Peucedanum est herba calida ⁊ sicca: alio nomine feniculus porcinus appellata. Huius radix ī medicina poni debet. quia principaliter secundum radicem: secundario secūdum herbam effectum habet. Radix collecta per annū vel etiā per duos seruat̄. Sz melius est vt annis singulis renouetur. Habet autem virtutem diureticam. N Contra stranguiriam ⁊ dissurriam: ⁊ opilationem splenis ⁊ epatis datur vinū vel aqua decoctionis eius. Herba etiam ip̄a decocta in vino vel oleo et pectini catha plasmata: Fomentum decoctionis eius menstrua prouocat.

¶ Ca. ccc xlvij.

Persicus. Ysidorus in li. ethimologiarum: Persicum dr̄ eo q̄ eius arborem primus in egipto seruit perseis. a quo se oriundos ferebāt ptolomei Hec in persida fructuum generat interfectorium. Apud nos autem suauez et iocūdum: Est āt arbor feminini generis persicus. p̄sicum āt neutri generis Itaq; p̄sicꝰ arbor est cui breuis ad modū vita ꝯcessa est: Triū genez esse fert̄. Suracenus ⁊ Armeniacus ac persicus: Suracenus est nūcupatus. eo q̄ in gustu acorem referat pomum eius: Armeniacus. eo q̄ primū adiectū sit ab armenia genus eius: Persicꝰ q̄d sit iam dem̄ est sup̄. Pli: li. xiij: Egiptꝰ p̄sicam arborē sui generis hz piro similez folia retineutē. Huiꝰ fertilitas est assidua subnascēte crastino fructu maturitas ethesiaꝝ afflatu: Pomū longius piro inclusū amigdale putamine ⁊ corio; colore herbido. Sed vbi nux illi; huic pomū differens breuitate ac mollicie; Et q̄uis blandiat̄

predulcis suauitas. non tamen innocuū: Materies vero bonitate. firmitudine. nigritia quoq; nihil differēs a lotho. Idez in li. xv. Persice arbores sero et cum difficultate transierunt ad loca rmota a persi de: vt que in rhodo nihil ferant. quod primum ab egipto eaz fuit hospiciū. Pāde ca cap. xxv. Akanedi vel alsabota arabice grece persicum vel milea persica. latīe vero persicum. Bias. cap de persicis. persica customatica sunt. Sera. li. aggre. ca. Akanedi In sapore arboris persici et ramorum z foliorū est amaritudo et absterget z rsolvit. Auicenna li. ij. cap. de persicis. Persice sunt frigide in fine secundi gdus hu. in primo in fine tamen eius:

Operationes.

A Byas. Persica molliunt ventrē maxime si matura fuerint: Inmatura vo abstinent ventrem maxime si siccata fuerint B Elixatura eoz reuma stomachi z vētris compescit. Folia eius pstrictiue sunt virtutis. que siccata atq; locis pacientibꝰ aspersa fluxorem sanguinis cohibent. Di crocera. i. minora pstica customatica sunt z fastidium tollunt melius q̄m supdicta: vt in sequenti caplo: C Sera. In foliis z ramis persici est amaritudo. z ideo quando terunt occidunt lumbricos. z ponuntur sup vmbilicū: D Natura ex eis sunt bona stomacho. z mollit ventrē Inmatura vero stringūt. et q̄n desiccant stringunt fortius. z decoctio psicoz q̄n bibitur pfert humiditatū cursui ad stom. et q̄n siccata pulverisant supp locū vn fluit sanguis abscindūt eū E Et idē auc. aben mesuay. Q̄n terunt folia eius z flos eius z exprimitur et bibitur: expssura illa ejcit ascarides cum fluxu. Et quādo succus foliorum eius injicitur in aurem occidit vermes qui sunt in ea. Et q̄n linitur super pectinem abscindit ardorem psilotri. Et oleum nucleoz psicoz confert dolori auri um quando linitur cum eo: F Et idē auct. mesehehe. Persica removent sitim factam a caliditate z fetorem oris. et pfortant stomachum. G Galienus. Arbor ipsa persicoz in pullulatōnibus z frōdibus dñantem habz amaram qualitatē z pterea eius folia lumbricos interficiūt cum terunt. z vmbilico apponunt. Et aliquando dyaforeticum est farmacū. fructꝰ vero eius qui est esibilis vocat persicum hu. est z fri. complexionis. H Auicenna. Persica que hu. sunt velocis sūt putrefactionis lenificativa. z in ipis est stiptica tas aliquantula sed ex eis stiptica sunt ea que sunt incisa z siccata. z in ipsis est phibitio cursus z in sua natura sunt stiptica: I Et folia eius quādo ex eis fit linimētum abscindūt ardorem psillotri. z distillatur succus foliorum eius in aurem z interficit vermes. K Et confert oleū nucleorum eorū emigranee z doloribus auris calidis z frigidis. z persica sunt bona stomacho. L Et in eis est virtus faciendi appetitum cibi z oportet quidez vt nō cōmedantur post alium cibum: quoniaz corrumpunt post eum. z corrumpūt ipm sed precedant ante cibum omnem. et ea q̄ sicca sunt. tarde digestionis sunt: z nō sūt boni nutrimenti q̄ vis sunt plurimi nutrimenti. M Et idem in quarto caplo de quartana ait. q̄ valent contra quartanam de colera adusta. N Galienus libro. ij. de cibis cap. de persicis ait Elidi z hanc arborem in Alexandria magnam narrant autem fructum eius sic pravum existere in perside. vt perimat comedētes in egiptum autem delatum esibilem fieri consimiliterq; comedi vt pira z poma: et quorum fm magnitudinē est que sive poma vocare volueris sive milea sive pstica. fructum istum. sive simpliciter persica eodem modo modernis grecis sive aliquid aliud antiquum velis querere in ipis. licebit tibi hoc agere in multo studio. Jam autem scias vtilius nominibusq; et horū succus velut caro facile corruptibilis est. etenim quilibet prius. quare non oportet sicut quidam post aliud alimentum offerre corrumpuntur enim supernatantia O Deminisse autem oportz huius q̄d est cōmune in omnibus quecūq; cachochima humidaq; z lubrica et faciliter subire

potentia. ⁊ propter hoc comdere ip̄a pri
ora alijs sic enim ip̄a celeriter subeunt et
alijs viam faciunt. Ultima autem assum
pta simul corrumpunt ⁊ alia virtus eorū
est fri: ⁊ hu. P ¶ Et idem li: vij. de sim
plicibus medicinis ca. de persico. Milea
persica. i. persicum que vocat̄ assuete ab
omnibus iam persicum solum dicentib⁹
hoc si milea:

¶ Ca. ccc xlviij.

Persica siue melap̄sica siue micro
ceta grece. arabice: Cesmes vl' hes
mes vel crisomula. latine vero Co
zula vel bariocha. Pandecta. capittulo:
c. lix: Melapersica fructus iste est omnib⁹
notus.

¶ Operationes.

A ¶ Serapion libro aggre. cap̄: hesmes
Virtus eorum est frigida ⁊ humida in. ij.
gradu: Nam proporcionantur persicis.
Et idem auctoritate Alcauzi. Laxant co
leram ⁊ generant humores grossos B
Et idem auctoritate Rasis. Quidam pa
ciebatur fumositates ab aliquo humore
existente in stomacho suo ⁊ dedi sibi aliq
bus vicibus de crisomulis recentibus. et
sedat⁹ est ille fum⁹. Et ego nō credo q̄ re
periatur cibus aliquis frigidior ⁊ magis
iuuatiuus stomacho calido q̄ ip̄a. ⁊ ido
fastidium tollunt. C ¶ Auicenna li. ij.
cap̄. de crisomulis. Meliora sunt armēa.
non enim cito aduenit eis corruptō ⁊ ace
tositas. ⁊ cum sumunt̄ crisomula. oportet
vt accipiatur masticis ⁊ anisi equaliter. ʒ.
j. vsq; ad. ij. cum vino puro aut vīo de pa
ssis parum ⁊ mellis: Sunt fri: ⁊ hu. in secū
do: Et oleum nucleoꝝ eorum est calidum
⁊ siccum in secundo. Eorum humor est fa
cilis putrefactionis. et eorū infusio sedat
sitim. D ¶ Et crisomula quidem sunt
conuenientiora stomacho q̄ persica: ⁊ ar
mena nō corrumpūtur in stomacho: neq;
acescunt velocirer. Ex eis vero que expel
lunt eorum nocumentum est vt primo su
matur anisum ⁊ mastix cum miua aut vi
no de passis ⁊ conficiantur cum melle pu
ro. oleum nucleum ip̄orum eciam confert
emorroidibus. grauant crisomula ꝓpter
velocitatem sue putrefactionis verum in
fusio siccorum confert febribus antiquis
E ¶ Johānes mesue in antidotario suo:
Oleum de crisomulis sedat dolorem ani
⁊ emorroidarum. ⁊ resoluit tumores vlce
rum ⁊ impedimentum lingue. ⁊ dolorem
aurium F ¶ Rabi moyses. Cesmi simi
lis est ferule habens semen album simile
lenticule.

Ca.cccxlix.

Persicaria: Pandecta: Persicaria dicitur eo q folia similia persicis habet: iuxta aquam nascit. Duas habet species vna in medio folio maculã fuscam habet. alia caret macla. z illa adustiua est valde quidam piperaque putauerunt.

Operationes.

Dyascorides. Virtus eius est que infrigidat infrigidatione vltima. Paulus. Folia eius sicca vel succus foliorum eius vel semen eius elixum z bibitum cũ melle pulicis z tussientibus z asmaticis pdest. Idem Febribus pestilẽcialibus miremodo iuuat.

Ca.cccl.

Desoliata sive herba vmbilicorũ. Ista herba habet folia similia salvie. Et folia circumdant se ramis Nascitur in locis arenosis et saxosis.

Operationes.

Pulueres foliorum cum vino sumãtur curant herniam. Herba super vmbilicum posita curat eius vlcerationem. Et consolidat vulnera cataplasmatibus adhibita Ista herba valde curat vmbilicum puerorum cum elongatur superposita z emplastrata.

Ca.ccc lj.

Premula veris. Pandecta. Premula veris siue artetica idē. Et ē herba sicut consolida minor nisi quia habet folia quasi nigra ⁊ pinguia cū flosculo celesti.

Operationes.

A Medetur doloribus articulorum. ⁊ est calida ⁊ sicca.

Ca.ccc lij.

Pepo. Papias. Pepones crescunt in similitudine Cucurbite frigidi sunt difficile digeruntur.

Operationes.

A Pli. li. xix. Cucumeres cū magnitudine excesserunt pepones vocant̄. Mire oleum oderunt. nec minus a q̄s diligūt desecti q̄q; ad eas modice distantes arrepunt aut si quid obstet vel si pendeant curuantur. Idq; vel vna nocte deprehendet̄. Si vas cum a q̄ subijciat̄ a q̄tuor digitoꝝ interuallo añ posterum diem descendentibus ac si oleū eodem modo sit in hamos curuatis. B Idem. In fistula flore dimisso mira longitudine crescunt. noua eorum forma in cāpania mali citonij effigieq;. C Idē li. xx. Pepōes maxime in cibo refrigerāt ⁊ emolliunt aluū. Caro eorum epyforis oculoꝝ aut doloribus imponitur. Contra vomitiones siccant̄ ⁊ in forma tusa dat̄ in aqua mulsa q̄tuor obul' ita vt qui biberit quingentos postea pa

ssus ambulet. Cortex quoq; vomitionem mouet. faciē purgat. hec ⁊ folia cuiuscūq; satiui illita cum vīo canis morsus hos coctos deraso cortice ex olō aceto ⁊ melle iocundiores esse certum est. D ¶ Byas. Peponis quidem vsus gratior est sed difficile coquitur propter naturalē rigorez Et ideo nōnulli cū aceto sumunt pulegiū miscentes. quo nocitura vis frigoris tpet̄. E ¶ Item pepo in cibo lenior est quia detracta cute ⁊ abiecto semine vsui dat̄. stomachi compescit ardorem: Aluum lenit ⁊ mollit F ¶ Coctus ex aqua cum oleo aceto ⁊ melle iocūdissime sumit̄. Caro eiꝰ imposita frōti dolorem oculoꝝ miro modo mitigat.

¶ Ca. cccliji.

Pera pastoris siue bursa pastoris. Biasco. Pera pastoris herba est q̄ habet virgulas teneras ⁊ molles. ⁊ multas nodosas ⁊ spansas super terraz. folia habet rute similia sed oblōga ⁊ mollia. ⁊ semen in folijs singulis. Flos est illi albus aut feniceus. Virtutem habz frigidam ⁊ stipticam. Et est masculus ⁊ femīa Be masculo iam dicta. Femina vero frutex est vnus virgam habens cannosam et mollem spissam ⁊ nodosam in quibus nodis folia sunt pini similia. Radix est illi inutilis: Nascitur locis humidis. Virtus ē illi stiptica.

¶ Operationes.

A ¶ Byascorides. Succus eius bibitus emoptoicis medicatur Ventris abstinet reumatismum. Colicis et stranguiriosis opitulatur. Urinam prouocat. Morsibꝰ venenatis cum vino bibitus medicat̄. cū vino coctus ⁊ melle vulnera noua curat. B ¶ Peryodicis febribus ante vnaz horam acceptus maxime prodest suppositū Fluxum mulieris stringit: Dolorem aurium compescit. Sanguinem reijcientibus subuenit. Herpetes curat ⁊ fistl̄as. Ignē sacrum extinguit Tumores ⁊ duricies impositum spargit. Recentibus vulneribus maxime prodest. C ¶ Galienꝰ. Iuuat itaq; exustos stomacho exterius applicata sic herisipilata: ⁊ calidos flegmōes seu etiam talia existentia repercutit reumata ⁊ ex inde vero siccatiuum existerē propter quod herpetum bonum est farmacum et vlcerum ⁊ aliarum euidentissimum vero flegmonosorum reumatorum: D ¶ Estautez ⁊ sanguinosorum vulnerum cōsolidatiuū Iuuat vero ⁊ vlcera que in auribus. ⁊ si pus in eis sufficiens fuerit id siccat. propter easdem vero v̄tutes et fluxū muliebrem sistit. ⁊ dissinteriam ⁊ sanguinis eductiones et quemcunq; inmoderate aliunde causatum: Est autem ad om̄ia predicta masculus femina fortior.

Ca.ccc liiij.

Pisa. Ysidorus li. ethi. xij. Pisa dcā est q̄ ea pensabat̄ auri aliq̄d minutum. Nā pis dr̄ aur̄. Hec minime inflat. Ideo magis egerit̄. Pli. li. xviij. pisum in apricis seri debet. frigor̄ impaciētissimū. Ideoq̄ serit̄ in Ytalia. ⁊ in austeriori celo. nō nisi tp̄e vemo. terraq̄ facili ⁊ soluta. Frumentū q̄dez ⁊ ordeū ac vicia ⁊ quicq̄t in stipula est in acumine vnū folium hz. multiplicia vero sunt eꝯ ciceri ⁊ fabe ac piso. Frumentis est folium arūdinacium fabe rotundū ⁊ magne leguminum p̄te longiora vt piso. Silique rotūde sunt ciceri. ceterisz leguminū lōge ⁊ ad figurā seminis late. piso v̄o cilindracie. Ex leguminibus vomere serit̄ lēticula. ⁊ in grecia pisa. Ahife ac pisa sunt eiusdem generis. Ex qua in orbe nr̄o fit orisa Palladius. li. x. In mense septembri postremo serendū est pisum in terra facili et soluta loco tepido. Celo delectat̄ humecto. ⁊ q̄tuor l' tres modios sparsisse sufficiet iugero.

Operationes.

A Actor. Piror q̄ in li. medicor̄ nr̄or̄ autenticis mā ifeste de pisor̄ natura r̄pit̄ sz hoc estimant q̄dam esse q̄d alio nōie robelie dicunt̄. vl' fortassis eadē rō p̄t assigri de pisa quā sup̄ius assignauim⁹ de auena. B Pandec. Pisum ē spēs orobi C Gal'. li. de cibis. Pisa cōsimile aliq̄d fabis s̄m totā substantiā hn̄tia. ꝯmestaq̄ s̄m eosdem modos cū ip̄is. in duab⁹ his variantur. quia inflatiua ꝯsimliter fabis non sunt. Et quia abstersiuā v̄tutem non habent. propter hoc tardioris digestōis s̄m v̄tutem fabis sunt.

Ca.ccc lv.

Piscacea grece. arabice Pistach siue fustech siue fistach latīe fistica. Serap̄. li. aggre. cap̄. Pistoch. i. piscacea sunt fructus qui veniunt de damasco. Biascorides cap̄ piscacie que in syria nascātur similia strobilibus sunt.

Operationes.

A Dyascorides. Eustomacha sunt cū vio bibita morsibus venenatis occurrūt. Virtus piscacearum austera ⁊ stiptica est Ideoq; etiam accomoda credunt̄ toraci ⁊ pulmonis ⁊ iecoris vitia purgare B Etidem Serapion: Pistochid est fistice substantia est subtilis: ⁊ sapor eius est fere ad amaritudinem declinans. ⁊ virtus eiꝰ est ca. ⁊ sic. amplioris caliditatis q̄m nux auellana. C Gal'. libro de cibis cap̄ de piscacijs Piscatie nascuntur apud alexandriam in egipto multo autem plura ī boreali syrie: alimentum quidez paucissimum habentia. vtilia sunt ad epatis corroborationem. simul ⁊ purgationem misertorum humorum ꝟm meatus ipsius: ꝑticipant enim subamara et stiptica qualitate aromatizante: D Scimus autē ⁊ alia multa epati vtilia sicut in negotio simplicium medicinarum ostensum est. Stomacho autem neq; profectū neq; nocumentum notabile ex ip̄is habeo testari sicut neq; restrictiui ventris neq; subductiui. E Etidem: viij. sim. far. ca. de piscacijs. Piscacium. i. fistica: in syria mlt̄um nascitur planta hec: Fructus autem eius subtilium parcium est: subamaꝝ q̄d ⁊ aromatizans habens. deobstruit igitur ⁊ mundificat maxime quidez ea secundū epar. ⁊ ea que ꝟm toracem ⁊ pulmonem. F Auicenna de viribus cordis dicit ꝙ confortat cor. G Auerrois q̄nto li. Colliget. cap̄. de piscacea dicit ꝙ ꝯfortat stomachum ⁊ epar a tota substantia. H Rabi moyses cap̄. de piscacijs. Piscacea sunt meliores omnibus fructibus corroborant stomachum ⁊ epar sunt ca. ⁊ sic. temperate.

Ca. ccc lvj.

Pinicum siue panicū: Ysaac in dietis Panicū in forma ⁊ natura simile milio. minus tñ eo nutrit.

Operationes.

A Panicū ventrē magis ꝯstipat. coquitur sepe cū pinguedine vel cū lacte: B Constantinꝰ in pātegni. Panicū et miliū fri. ⁊ sic. sunt in. ij. g̃. paꝝ nutriūt. stiptica sunt. ⁊ panis inde factꝰ. multo plꝰ ē ꝯstipatiuus: Urinā āt ꝓuocāt. Cū butiro vel lacte cocta sūt meliora q̄bꝰ admixtis humectant̄ ⁊ eoꝝ siccitas expellit̄ C Pliñ. li. xxij. Panicū Dyocles medicꝰ melfrugū appellauit. effectꝰ hz q̄s miliū. In uino potum dissintericis ꝓdest. Silr̄ his q̄ vaporanda sunt. calefactū imponit̄. Sistit aluum in lacte caprino decoctū ⁊ bis in die haustum sic ꝓdest ⁊ ad tormina. D Dyas. Panicum in esca om̄ibus vtile est. vñ si panis ex eo factꝰ ⁊ ꝯmestꝰ fuerit: Uētrē abstinet. vrinā ꝓuōt. assū v̄o ī cacabo nouo ⁊ īpositū ī saccello sic̄ ⁊ miliū ꝓdest.

Ca. ccclvij.

Picea. Ysidorus li. ethimologiarũ. xiij. Picea ex pinoꝝ genere. differt tamen vt pini specie Nam aliam picin greci aliam vocant peucen quã nos piceam dicimus. eo ꝙ desudat picẽ. Pli. li. xvj. Picea est arbor ramosa. cui ramorũ est ordo sicut ⁊ abieti. Picea mõtes amat ⁊ frigora feralis arbor. et inditio funebri ad fores posita. rogisq; virens Jam tam̃ ⁊ in domos tonsili facilitate recepta: hec plerum plurimam interueniente cãdida gemma fundit resinam. thuri tam similẽ vt mixta a visu discerni non possit. Huius arboris cortex est in vsu magno. sicut abietis ⁊ fagi ac tilie.

Operationes.

A Plinius in li. vt sup̃. Gignit quoq; picea canchryn videlicet pillulam in medicina vim vrendi hñtem. que postq̃m folia ceciderint. hieme durat ⁊ continet nucleum pineis similem Is hieme crescit. et aperitur pillula tota. caditq; cũ folia crescere ceperint. Huic etiam arbori folia sũt breui seta ⁊ crassiore: duraq; sicut cip̃ssus Rami vero pene statim a radice modici. velut brachia lateribus inherent. B Picea minus est alta q̃ larix. totis panniculis minoribus atq; gracilioribus. habz nucleos minimos ac nigros. ꝓpter quod greci pthirophoron eam appellabant C In eadem quoq; nucamẽta sunt maribus compressi ora: minusq; roscida resina. Ut autem pix exeat aperitur picea a parte solari cum plurimũ hiatu bipedali vt a terra cubito cum minimũ absit. Nec ip̃o corpori partitur. vt in ceteris quoniã astula vel hastula in fructu est D Verum hec terre proxima laudatur. Alcior amaritudinem affert: Postea humor om̃is e tota. onfluit in vlcus Habetq; picea folia pũgentia nulloq; flore exhilaratur. Protinus em̃ fructus a floribus gignitur. E Abies, quidem circa solsticium floret Pinus ⁊ picea germinatione xv. fere diebus preueniunt: Semen vero ⁊ ipse post vigilias reddũt. Picea ⁊ pinus ⁊ alnus ad aquarum ductus in scobos cauantur obrute terra plurimis ãnis durãt cito vero senescunt. si non integant̃. F Idem in li. xvij: Umbra piceaꝝ quacũq; attigerit est venenum. Idem in li. xxiiij. Picea ex laricis folio trita ⁊ in aceto decocta. dencium dolori prodest. Cinis corticum eius intertrigini et ambustis potus aluum sistit. G Urinam mouet: Suffitu vuluas corrigit. Picea folia ꝑuatim iocinori sunt vtilia. dragme põdere in q̃ mulsa pota: Geniq; siluas illas dumtaxat que pice ac resine gracia radantur vtilissimas esse ptisicis autumant: Vel his q̃ lõga egritudine vires non recolligunt.

Ca. ccc lviij.

Pira. Ysidorus li. ethimo. xv. Pira videntur dicta: eo q̄ in spēm ignis sint formata Nam ab amplo incipiunt: ⁊ in angustum desinunt: Hec iumētis imposita eciam si pauca. vehementer onerosa esse dicunt̄. Palladius li. iij. Condienda sunt pira ita. Sic placito descendente luna a. xxij. vsq; in octauā. eadem poma sicca ⁊ manu lecta hora secunda in quintam. vel a septima in decimā. a caducis diligenter electa. integra ⁊ ꝓpe dura: ⁊ aliquāto viridia. inpicato vase claudūtur. q̄d operculo tegit̄ ⁊ deorsum os eius ei inclinatur atq; obruit̄ eo loco circa quē ꝑhennis aqua decurrit. Item q̄ dura sunt in carne ⁊ cute prius in aceto posita. vbi se mlloire ceperint. infictile vas bñ coctū picatumq; ponunt̄ et operculo supueniēte gipsant̄. et vas breui scrobe demergit̄ in eo loco qui cottidie sole tangatur. Plurimi pira obruta inter paleas aut frumenta seruarunt;

Operationes.

A Gyas. capl'o de piris. Piri multe sūt species sed stiptice om̄s: vnde ad reumaticas passiones cathaplasmatibus adhibita faciunt. ⁊ reuma compescunt. Elixatura eorum ad omnia prefata iuuant: Et si ipsa pira a ieiuno cōmeste fuerint abstinent ventrem. Et piri siluatici species sūt que tarde maturescere possunt plus stiptice q̄ supradicte. sed similibus causis prosunt: perhibent quoq; aliqui fungos venenum amittere si cum piris fuerint cocti.

B Auicenna li. ij. cap̄. de piris. In ipsis sunt terreitas ⁊ aquositas. ⁊ in nostra quidem terra est species que dicitur senabrud ⁊ habet magnam capacitatez: ⁊ est vehementis rotunditatis ⁊ subtilis corticis est boni coloris quasi preuium quasi ip̄m sit aqua zuccari coagulata plurimū sed non propter spissitudinem substātie boni odoris valde. quod cū ab arbore sua cadit super terram destruitur. et isti sunt in quibus non est nocumentum de speciebus pirorum. C Pira que nominantur senia sunt frigida in primo. et sicca in secunda. Serabtud vero sunt temperata humida. ⁊ omnes species eius sunt stiptice intrantes in emplastris retentōnis materierum: ⁊ quandoq; abstergunt parum ⁊ eorum humor est plurimus ⁊ laudabilior humore pomorum secundū q̄ dixit rufus D Ea autem que dicta sunt senabrud in terra Corasceni absq; alijs dicta sunt lenitiua nat̄e. ⁊ bōi chimi valde consolidant vulnera. et proprie siluestria exsiccata. et sunt prepatiua stomachi. et abscindunt tussim. ⁊ sedant coleram. ⁊ stringunt ventrem. ⁊ proprie que sunt exsiccata E Et in piris quidem est proprietas faciendi euenire colicam quare oportet ut bibatur post ip̄a de ydromelle cum speciebus que sunt vt piper ⁊ cinamomū ⁊ his sil'ia: F Et eoꝝ rob ꝯuenit fluxui vētris colerico. Cinis spēi eoꝝ vehemētis stipticitatis: ⁊ tarde maturatōis est: ⁊ cura fungoꝝ mortificantiū: ⁊ qñ isti fūgi coquunt̄ cū piris minorat̄ nocumentū eoꝝ.

G ¶ Sera.li:aggre.ca:Cumechre auct:
Gal'. Cumechre:i.pira. Sb̄a eius est cō
posita ex substantia terrea ⁊ aquosa. Et si
vis potest aliter dici. ꝙ vna.s.eius ꝑs est
frigida ⁊ alia tem ꝑata. ⁊ sapor piri est sti
pticus cū dulcedine aquosa. ⁊ virtus piro
rum est desiccatiua: ⁊ conglutinat vulne
ra sine aliqna mordicatione. Et qn̄ come
ditur fortificat stomachū. ⁊ sedat sitim:
H ¶ Siluestre vero est magis stipticum
⁊ plus incoriat ⁊ corrugat stomachum. ⁊
ideo plus conglutinat vulnera. ⁊ ꝓhibet
fluxum humorum I ¶ Et idem aucto
ritate aben mesuay Quando quodcunqꝫ
totum coquitur vel domesticum. vel silue
stre cum fungis aufert malitiā eoꝝ. et ma
iora ex eis sunt fortioris v̄tutis q̄m parua
Parua autem sunt nutribilior q̄ citonia.
K ¶ Et rob pirorū abscindit fluxū coleri
cum. ⁊ excoriat stomachum. Et pira ꝓpe
generant colicam. ⁊ oportꝫ ꝙ sumat̄ post
ip̄m vinum mellis factum cū spēbus:

¶ Ca.ccc lix.

Piper latine. arabice ⁊ grece falfel
Sera.li.aggre.cap̄:falfel.i.piper:
Et est arbor nascens in regionib⁹
indie. hꝫ semen q̄d sui ortu est longū simi
le faseolis ⁊ elongat̄ in forma sua ⁊ est ma
cropiper. ⁊ intra ip̄m sunt grana parua si
milia gergues. q̄ qn̄ maturant̄ fit piper. ⁊
hoc quia sep̄atur ⁊ fit sicut racemus ī qui
bus sunt grana ꝑua. ⁊ sunt grana piperis
Et qn̄ colligit̄ ꝑfecte maturꝝ est piꝑ nigrū
Sꝫ qn̄ colligit̄ ante maturatiōem est piꝑ
album. Nam color eius est albus. ⁊ nō re
cipit in colore suo nigredinem añq̄m ma
turatur. ⁊ radix huius arboris est similis
costo. Eligendum est autē ex nigro q̄d est
nouum. in quo non est res similis furfuri
graue ⁊ plenū. Sꝫ albū melius est illō q̄d
non est rugosum album ⁊ graue. ⁊ lōgum
est eligendum illud ꝙ qn̄ frangit̄ apparet
densum hn̄s grana q̄ sunt intra ip̄m inui
cem iuncta ⁊ acuti saporis mordicans lin
guam cū calefactione. Radix arboris hu
ius vocat̄ falfanuen. ⁊ est similis costo. de
fertur ad nos ex terra indie. Gal'.vij.sim:
far.cap̄.piperis secundum translationeꝫ
nostram. Piperis radix costo maxime se
cundum virtutem similatur. Fructus ve
ro eius qui quodammodo germinat est
piper longum. Unde ⁊ humidius existit
maturo: signum autem est humiditatis
eius ꝙ faciliter cum imponitur ꝑforatur.
⁊ non confestim mordet sed paulatim in
cipit: permanet vero multum. qui vero q̄
si prematurus fructus albū piper est. acri
us existens nigro. id enim quasi super assa
tum est. vtraqꝫ autem sufficienter calefaci
unt ⁊ siccant. Galienus eodem libro ⁊ ca
pittulo secundum translationeꝫ arabicā
Sapor piperis est acutus. et illud quod
nō maturꝝ est. piꝑ album est ⁊ ip̄m est acu
tius nigro. et magis pungens linguam.

7 hoc est quia nigrum propterea q; matu
ratur accidit q; non recipiat adustionem
7 desiccatõ em fortem. quia minuitur acu
itas illa. q; quidem remanet in albo. Iste
tamen due species sunt desiccative 7 cale
factive fortiter. Et fructus q;dem eius qñ
incipit esse est pi; longum 7 propter hoc
accidit q; Piper longum est humidius
alio pipe; Et signũ sup hoc est q; qñ elon
gatur tempus sup ipm corrodit 7 pforat
etiam qñ terit non invenit tritor in princi
pio sue tritõis punctõ em multã. 7 quan
do incipit mordicare nõ apparet mordi
catio eius multa añ q; gustet. deiñ rema
net mordicatio eius tpenõ pno. Iz pipal
bum est meli9 stõ alijs duabus spẽbus

Operationes.

A Gerap. Radix pipis cõfert colice et
doloribus frigidis. Est ca. 7 sic. Est bona
colice 7 ventositatibus 7 alijs doloribus
frigidis. 7 est similis costo fm vtutem. et
pip nigrum acutius est albo. et album est
debilius eo. 7 virtus piperis est calefacti
va. attractiva cibi. 7 provocativa vrine.
resolutiva 7 abstersiva obscuritatis visus
Ph Et quando sumitur in potu aut fit
inunctio cum eo. aut miscetur in aliq; un
guento. confert rigoribus febrium peryo
dicarum. 7 confert morsibus venenatis 7
expellit fetum 7 potissime si in potu suma
tur vel assidue comedatur. C Et qñ
fit nascale cum eo posti coitum prohibet
impregnatõnem. 7 hoc similiter facit assi
due comestum. Nam iter pstat genitale
7 administratur in loboc. et syrupis qui
sunt cõvenientes tussi. 7 doloribus pecto
ris. 7 fit linitõ cum eo 7 melle. 7 pfert squi
nantie Ph Et quando sumitur in po
tu maxime cum granis lauri aut folijs ei9
confert tortionibus ventris. 7 quãdo ma
sticatur cum stafisagria 7 cum passulis fa
cit descendere flegma ex capite. 7 ipsum
sedat dolorem. 7 confortat virtutem dige
stivam 7 ingreditur in confectiõibus spe
cierum quibus vtuntur sani in condimen
tis ciborum ad provocandum appetitũ.
E Et quando miscetur cum pice resol
vit scrofulas. Et quãdo miscetur cum ni
ro abstergit morfeam. 7 nõ est radix pipe
ris zinziber sicut putaverunt quidaz. imo
radix eius est similis costo que quidem ca
lefacit 7 mordicat linguam. 7 attrahit hu
miditatem ad os quando miscetur cũ ace
to. Et linimentum cum eo resolvit aposte
mata splenis. 7 si sumitur facit idem.
F Et idem auctoritate aben Mesuay
Proprietas piperis est q; prohibet impg
nationem. 7 maxime qñ sumit post coitũ
7 prohibet tortiones et ventositates que
fiunt in stomacho et intestinis. et exsiccat
flegma viscosum quod aggregatur in pe
ctore 7 pulmone 7 intestinis. et digerit ci
bum. 7 nocet sebricitantibus. nõ
Et si quis vtitur multum pipere provocat
vrinam. Et si vtatur eo parum provocat
ventrem. Camonea est contraria in hoc
7 facit hominẽ macrefieri. 7 desiccat sper
ma. Et in pipere albo cum acuitate sua ẽ
humiditas que augetin; permate. 7 mun
dificat epar 7 ventrem 7 pulmonem 7 sto
machum. 7 confert morsibus venenosis.
7 calefacit nervos 7 musculos 7 plus omi
alia re. Ph Paulus capo de pipere.
Piper est calidum in quarto gradu siccũ
in secundo. Ubi sciendum ne aliqui erro
ris materia rpleantur propterea quia in
nõti littera. Serap. 7 Dyascorides vidẽ
tur cum Galieno non modicũ discrepare
dicentes q; piper nigrum acutius est albo
J Galienus vero ait q; piper albũ acu
tius est nigro. 7 propterea sicut ex verbis
Dyascoridis bene intuentibus 7 avide ẽ
manifestum piper album est duplicis ge
neris R Est quoddam piper album
quod fit quando grana minuta que fue
runt in pipere longo incipiunt ingrossa
ri. et vnum ab altero incipit separari. sed
non factus est botrus vel racemus.
L Est aliud piper album quod fit cum
illa grana que fuerunt in predicto pipere
albo secundum debitam quantitatem fu
erint aucta et intra se totaliter separata.

sicut que sunt posita in quodam botro vl racemo: z sunt propinq; maturitati: primum vero piper album quoniaz sapit adhuc naturam piperis longi quia vicinat participat adhuc de eius humiditate. cuius gratia nō est multum acutum. Piper aliud album de quo diximus: quod est in medio inter maturitatem z principiū generationis: est satis acutum. quare cum removeatur z elongetur a pipere lōgo. nō participat humiditatem eius z est acutꝰ seipso cum venit ad maturitatem. ꝓpter quam amittit de eius acuitate. ¶ Hoc idem videmus in fructibus acetosis que sunt in medio tempe acetosiores hoc etiam in seminibus est videndum. s. Feniculus sinapibus. z ceteris q; sunt acutōres z calidiores qui sunt īmedio tempore q; qui sunt in extremo. Dic ergo ad propositum piper nigrum acutius est albo. scilicz albo quod est in principio generationis quia non habet multam acuitatem ꝓpter humiditatem quam participat vt dictū est: z hunc respectum habuit Serapion z Dyascorides. ¶ Sciendum insup q; in maiori quantitate inveniretur de pipere albo. nisi quia inficitur propter ignē sed illud quod non cōtaminatur ab igne remanet album z non rugosum: quod nō potest esse. nisi modice quantitatis. quia modicum est illud quod ab igne impressionem non recipit:

Ca.ccc lx.

Piper nigrum latīe: arabice habel zelim vel grana ezelem:

Operationes.

¶ Serapion li. aggre. cap. habelzelim id est granū zelin. et est piper ethiopum vel nigrorum z est granum pingue īmagnitudine ciceris. et est citrinū exterius. album interius. et habet saporem bonum. defertur ex terra barbarie ¶ Et illō quod nominatur in barbaria croin: est similе faseolis īforma sua. nisi quia grana eius z cortex eius sunt minora faseolis. habent nigrum colorem z acutum saporem sicut piper: z defertur similiter a terris nigrorum. z sunt calida in tercio gradu. humida in primo. ¶ Et conferūt dolori dencium: ¶ Augent enim in sperмate ¶ Et faciunt bonū odorē oris.

Ca.ccc lxj.

Piperelle latine. grece haerma: arabice Haerinia. Sera: li. aggre. ca. Haerinia: i. piperella. ⁊ est in figura sicut piperis minoris figura. nisi quia est in colore suo citrina.

Operationes.

A Serapion In ea due sunt v̄tutes cōtrarie sicut frigiditas ⁊ caliditas. B Et idem aucto. Aben mesuay. Haerina est granum paruū minus pipe. ⁊ est in eo citrinitas pauca: et est odoriferum: cuius odor est sicut odor ligni aloes. est ca. ⁊ hu. ⁊ est in eo abstersio parua: C Idem prouocat vrinam multam fetidam quando coquitur in vino ⁊ bibitur illud vinū. D Et aufert propter hec fetorem ascellorum ⁊ fetorem tocius corporis. ⁊ operatio in hoc est a tota sua substantia: ⁊ quando coquitur radix ⁊ bibitur confert sicut piper nigrum.

Ca.ccc lxij.

Piretrum latine. grece dentanos. arabice v̄o achiraraha siue achar charaha: Sera: li. aggre. ca. Achiraraha aucto. dyas. Achiraraha. i. piretꝝ ⁊ est planta cuius folia sunt similia folijs dauci agrestis aut maratri. ⁊ stipites similiter sicut stipites illius: ⁊ sup̄ stipitē est corona similis corone aneti. ⁊ hz radicem in grossitudine digiti. Aui. li. ij. ca. de piretro. Piretꝝ plurimū q̄d de hac planta administratur est radix eius. melius est illud q̄d est acutū mordicatiuū lingue: et magnitudo eiꝰ est ꝑm q̄ntitatem digiti.

Operationes.

A Dyas: Pungit linguam q̄n gustatur punctione forti ⁊ attrahit flegma. ⁊ ideo quando coquitur cum aceto ⁊ fit collutio oris confert dolori dencium. Et q̄n masticatur attrahit flegma. B Et quando teritur ⁊ admiscetur cum oleo et inungitur prouocat sudorem. ⁊ cōfert mēbris

super que vincit frigus. 7 ꝑservat corpus a nimio frigore aeris ne noceat ei. et amissione sensus 7 motus. 7 est eius iuvamentum magnum in homine. 7 ꝑfert paralisi 7 rigoribus febrium. ¶ Galienus. octavo simplicium farmacorum: capitulo de piretro plurimum quod de eo administratur est radix eius. 7 proprietas vtutis eius est proprietas adurens. 7 pungit linguam quando gustatur pūctōne forti 7 attrahit flegma. ¶ Et sedat dolorem dentium qui fit a frigiditate. 7 cōfert rigori febrium. quando fit inunctio cum eo dissoluto in oleo ante aduentum paroxismi. 7 confert illi qui habet stupore in membris ante relaxationem ¶ Auicenna. Piretrum quidam extimauerunt esse frigidum sed non est imo ca. 7 sic. i. iij gradu. extrahit flegma masticatū. et virtus eius est adustiua 7 prouocat sudorem cum ex eo cum oleo abstergendo inungitē corpus si misceatur cum oleo. 7 abstergēdo inungatur ex eo prouocat sudorem. fricatio facta ex eo 7 decoctione ipius 7 olei eius. confert mollificationi nervorum antique. 7 stupori eorum. 7 prohibet generationem alcuzez ab eo in quo generatur alcuzez vehementer aperit opilationes colatorij. 7 constrictionem narium. ¶ Et eius decoctio confert dolori dentium 7 proprie frigido. ¶ Et eius acetum confirmat dentes motos si decoquatur cum aceto 7 teneatur in ore ¶ Et quando fricatur cum eo corpus ante paroxismum rigoris cum oleo confert rigori facto cum febre 7 absq; febre. Paulus ca. est 7 sic. in tercio gradu. Masticatū attrahit flegma per os. 7 removet dolorem 7 stupore dētium: ¶ Auenzois quinto libro Colliget capitulo de Piretro: ¶ Est calida in quarto. 7 de ea administratur radix. ¶ Constantinus libro graduum. capitulo Piretrum. Piretrum est in quarto gradu calidum 7 siccum. Linguam vrit. 7 flegma nimium attrahit: Ideoq; dentibus valz de frigiditate 7 humiditate dolentibus. ¶ Alexander 7 Stephanus: Illud tritum 7 cum melle potatum epilenticis valere testantur: ¶ Collo suspensum aut naribus applicatum. Subuenit Infantibus epilenticis: ¶ Cum oleo mixtum 7 dorso feminco inunctum ante rigoris accessionez venire prohibet eam. ¶ Valet etiaz Paraliticis. ac nervorum mollicici defrigiditate 7 humiditate totius corporis. Beniq; in corpore toto ex eorum perūcto prouocatur sudor. ¶ Platearius Piretrum est satis cōmunis herba in tercio gradu calida 7 sicca Radix eius in medicinis ponitur. que in hieme colligitur. ac per annos quinq; servatur. Piretrum debet eligi continuum 7 non perforatum saporem habens acutum: 7 cum frangit non pulverizatur. Acumen eius non statim percipitur. sed debet aliquantulum masticari. 7 in ore teneri. Quod cōtingit propter eius levitatem: vel substantie soliditat. Virtutēhz dissolvendi cōsumēdi 7 attrahendi. ¶ Margarisima scīī ex vino dulci decoctionis eius. cerebrum a superfluitate flegmatica mundificat 7 humores vite consumit: ¶ Inter dentes masticatum dolorem tollit dentium. et stomachi reumatismum. Masticatum quoq; lingue paralisim solvit. Cōtritum in vīo 7 oleo decoctum et ad loca paralitica 7 podagrica cathaplasmatū valde proficit.

Ca. ccc lxiij.

Pinus latine. Grece Calidaris cho chia vel azet. Arabice Cinobar.

Serapion li. aggre. cap. Cinobar id est pinus arbor. et est masculus et femina Masculus nominatur azet vel cinobar. et non facit fructum magnum. sed de sudore extrahitur pix. vt patet in littera pix. et ibidem inuenies eius virtutem. et cum ligno fit lumen. et est illud quod vocat teda. vel zappinus. Et femina est illa que facit fructum magnum. et de ea est magna et pua. Et idem aucto. Galieni. Minor est in sapore sicut sapor maioris. et est in ea aliquantulum amaritudinis et acuitatis. et virtus eius est calida cū acuitate. Et idez auctoritate Alben mesuay. Magne ex pinis sunt ca. in secundo gradu. sic. in primo. Que cum bibunt cum rob mundificant humores grossos et viscosos. qui sunt in renibus et vesica. Et idem auctoritate dioscoridis. Calidaris vel calicaris est fructus pinus maior et nominatur cochia.

Operationes.

Serapion. Pinus maior confert saniei in pectore et omnibus quibus cōuenit educi saniem a pectore. et facit expuere sanguinem. et quando infunditur in aqua recedit acuitas et punctio que sunt in eo. et elongatur a mordicatione. et tunc est conglutinatiuus. et medius inter qualitatem ca. et fri. et inter substantiam aqueam et terream. substantia aquea in eo est pauca. sed fructus quantū ad nutrimentum est dure digestionis. et nutrit corpus nutrimento forti. Idem aucto. Dyas. Quando comeditur et bibitur cum semine cucumeris et cum rob provocat vrinam. et confert ardori renum et vesice. Et qñ bibitur cum succo portulace sedat mordicatōem stomachi. et reddit debilius fortitudinez. et confert destructioni humiditatis. Et quando accipitur ex fructu pini sicut recens et teritur et coquitur cum rob et accipiuntur de ipsius decoctione. .iiij. quolibet die confert tussi antique. et vlceribus pulmonis. Idem aucto. Galieni. Pinor ex eis nō iatur Calidaris. Virtus eius est calida. et abstergit. sapor est stipticus amarus acutus. et confert sputo venienti a pectore et pulmone. et est stiptica. et confert tussi et doloribus pectoris quādo sumitur sola aut cum melle. Et ideo aucto. Aben mesuay. Magne ex pinis sūt ca. in. ij. gradu. sic. in primo. Que quādo bibunt cum rob mundificant grossos humores et viscosos qui sunt in renibus et vesica. et confert saniei eorum et lapidi. Resina eius desiccat et calefacit. et est dyasoretica. Pro qua lege caplin resina. Et idem auct. Galieni. Cortex et folia pini que est minoris que est nominata Calidaris. habent in se virtutem stipticaz que curat tenasmonem quando apponitur sicut emplastrum. et non est medicamen melius in hoc. et quādo bibitur stringit ventrem. et est conferens combustioni aque bullientis et similiter cortex illius speciei que dicitur cochia. et est masculus cōsimilis in virtute. nisi quia virtus est ei debili

or virtute illius. sed folia istarum arborū que quia sunt magis humida cortice ipa rum: habent in se virtutem qua incarnāt pussione ℞ Sed pini magne. Virtus soliorum ⁊ corticis est fortis in omni bus istis. sed fumus qui elevatur a ligno pini cōfert multum fluxui pilorum palpe brarum ⁊ corruptioni lacrimarum. et cur sui lacrimarum ab eo: ℞ Cortex ar boris pini minoris et cortex cochie. et est acz omnes sunt stiptice. et conferunt paci entibus tenasmonem quando teritur et pulverizatur sup̄ locum. et quando de ip sis miscetur cum litargiro et pulvere oli bani confert vlceribus que apparent in corpore et combustionibus ignis: et quā do conficitur cum cera dissoluta cum ol'o mirtino consolidat vlcera que dicuntur formice ne augeantur in corpore. et fit cū eo fumigium matrici et expellit fetū mor tuum ⁊ secundinam. ℞ Et qnando bibitur stringit ventrem ⁊ movet vrinam. ℣ Halienus. vij. sim. far. cap̄. de pinea secū dum translationē grecam. Comi fructus id est pinea q̄ scrobiliam nominant tota quidem viridis habet quid amaritudis ⁊ acredinis. ⁊ propterea empicis et alijs quicunq; iudigent ea que secundum pul monez ex torace faciliter extussire ⁊ expur gare ydonea est. esibilis vero fructus ei⁹. est quidem cibus difficile digestibilis et fortis. est autem ⁊ vt farmacum. ⁊ ad leni endum aspitates ydoneū. ⁊ maxime quā do in aqua infusus. disposuerit in eo totā quantam habet acredinem. reliquum eñ omne immordicacissimū fit in medio eñ ca. ⁊ fri. equaliter consistens ex aquosa et terestri substantia habet crasim. acetosa autem minime participat. ℞ Etidē in libro de cibis cap̄. de pinea ℣ pagne ex eis euchimie ⁊ grosse chimi generative. ⁊ ideo nutriunt corpus nutrimento forti. non tamen bene digestibili. ℞ Avi cenna libro. ij. cap̄. de pino. Virtus corti cis maioris fortior est. Et cortex eius que nominatur fusine est debilior. In cortice eius est stipticitas plurima. ⁊ vermis qui existit in ipsa est in virtute cātaridis: cor tex eius confert vlceribus corticalibus. et in ipo est virtus consolidativa. ⁊ in corti ce ip̄ius est de stipticitate quod pervenit ad hoc vt sanet abrasionem quando sup ea ponitur vt emplastrum.

Ca. cccl xiiij.

De Pimpinella. Pandecta. Pimpinel la est herba multum similis saxifra ge Unde vsns. Pimpinella pilos sax. fraga non habet vllos.

Operationes.

℞ Virtus eius est que abstergit ⁊ forti cat. ⁊ mundificat epar ⁊ renes. quādo in eis sunt opilationes ℞ Quando bi bitur de radice eius quantitas amigdale a mulieribus que non bene purgantur in parum mundificat eas per menstrua.

C Et quando bibitur cum vino cõfert dolori ventris ⁊ yctericie ⁊ dolori vesice ⁊ renum. B Et quando coquitur cũ vino ⁊ bibitur stringit ventrem. Et quando bibuntur ex semine eius cum vino stiptico conferunt fluxui ventris E Radix pimpinelle p̃seruat a peste masticatam. ⁊ in collo suspensum. Item abstergit vestigia nigra in cute. Confert podagre. F Radix pimpinelle masticata longo tempe apparet in ea acumen. cum pauca amaritudine ⁊ cum acredine. propterea igit̃ diuretica ⁊ vrinaꝝ ꝓuocatiã.

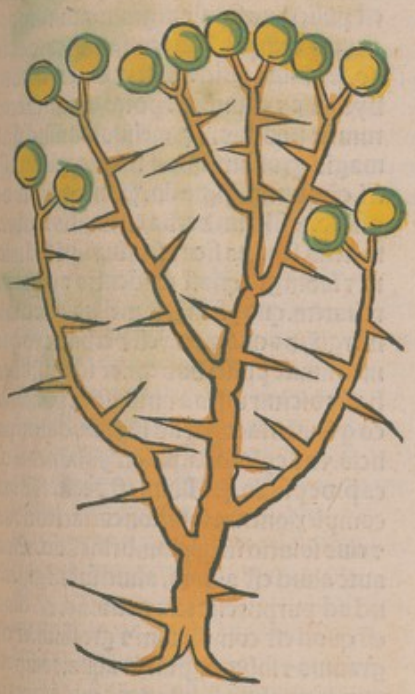

Ca. ccc lxv.

Peridemon: Pãdecta: Peridemõ grece vel liceos vel exacanton: arabice grimath. latine Caprifolium id est mater siluarum.

Operationes.

A Dyascorides capl'o. liceos vl' exacãton folia sunt busso similia atq; spiosa: g̃na eius viridia. ⁊ cum maturauerint cerasis similia. Nascitur in siluosis locis cui⁹ folia ⁊ grana ⁊ radix in vnum cõtunduntur: ⁊ cum aqua dulci coquuntur vsq; ad grossitudinem. Hec aqua est desiccatiue virtutis. ⁊ ex contrarijs composita. quia scilicet est extenuatoria digestoria. cal'. et fri. stipticam habens vim: ⁊ ideo diaforesim facit. B Facit autem ad herpetas. ⁊ ad vlcera epatis ⁊ ad parotidas. ⁊ putrida vlcera ex succo fructus eius fit liciũ. Pro quo lege cap̃. licium sup̃ius de l: cc. lxv.

Ca. ccc lxvj.

Pinaria latine Grece scalones: arabice Haixoff: Serapion libro aggregatoris cap̃: Haixoff est ex speciebus pinearum. folia eius sunt similia cameleonte albe. nisi quia sunt nigriora. ⁊ habet virgam longam folijs plenã: ⁊ super ip̃m est capitellũ spinosum. et h̃z radicem nigrã ⁊ g̃ssam. ⁊ est q̃d de ip̃a planta

administratur. Gal. Uirtus eius est que calefacit in .ij. gradu. in vltimo eius. ⁊ in principio secūdi. ⁊ desiccat in .iij. Plāta illa comeditur recens sicut sparagus.

Operationes.

A Gal. Prouocat vrinā multā fetidā qñ coquit̄ in vino ⁊ bibitur illud vinum.
B Et qñ coquitur radix ⁊ bibit̄ aufert fetorem assellaꝝ. ⁊ fetorē tocius corpis.

Ca. ccc lxvij.

Psillium latine. Grece. pipersilliū arabice. hazarachona vel Bester caton. Sera. li. aggre. cap̄. Hazarachona aucto. dias. Hazarachona id est psillium est herba habēs folia pilosa. virgas habens longas mensura vni⁹ palmi ⁊ tota herba pilosa. Et exitus ramulorum eorum est a medio virge. ⁊ sunt in ip̄o capitella duo vel tria rotūda. in quibus est semen simile pulicibus nigrum ⁊ durum ⁊ est illud q̄d ex eo administratur. Galie. viij. sim. far. circa finem. cap̄. de Psillio. ſm translationem grecam. Psillium semē eius maxime vtile est. ex secūdo gradu in frigidancium. ex complexione vero que est ſm sicationem ⁊ humectationē mediū est quoddam ⁊ moderatū. Dyas. ſm translationem grecam cap̄. de psillio. Piper sillium aut quinnofolion quē siculi dicūt cristallum. aut squinnomella. folia habet carnopoclion similia ⁊ aspera. Uirgam habet duobus palmis longam. cuius frutex pilosus spinosa est. coma eius a medietate incipit virge. in qua capitella duo vel tria sunt constricta. in quibus semen est pulicibus simile nigrum ⁊ durum nascitur in campis Auicenna li. ij. ca. de psillio. Psillium quidem est duorum modoꝝ hyemale ⁊ estiuum. ⁊ potio cuiuslibet eorum sit pondus. ij. ʒ. melius est illud q̄d ē magis grossum. quod submergit̄ in aq̄. fri. est ⁊ hu. in. ij. gradu. Plinius capl̄o de psillio. Psillium herba est similis ambre. faciens semina sicut semina lini sed mīora ⁊ subnigra quasi tendentia ad purpureitatem. quoꝝ semē est melius quod submergit̄ in aqua. dicta est herba sic eo q̄ semen simile pulici habeat. et ideo ista herba sic dicitur infra a quibusdaʒ pulicaris eo q̄ semen factū est ad similitudinem pulicis. vnde psillos. i. pulex. Johānes mes. cap̄. de psillio. Psillium est de alterātibus complexionem ⁊ solutionem facientibus ⁊ eius solutio fit ꝓpe lambrificādo. Eius autē aliud est album. aliud subnigrū. aliud ad purpureitatem declinās. Melius est quod est completum ⁊ grossum. et est grauius ⁊ submergitur in aqua. compositum ex duabus substancijs que separari possunt. inter qnas est cortex separans. est enim duplex in eo substantia. scilicet Medullaris. ⁊ est in ea substantia expansa supra corticem ipsius. substantia autem interior medullaris ca. est ⁊ sic. in. iiij. g̃du. ⁊ est acuta vehementer. incisiua rubificatiua ⁊ vlceratiua. et est de genere veneni. Substātia autem eius exterior supra corticem est ex multum infrigidantibus. Et

ditit Russus. ¶Est fri. z hu. in. iij. gradu. z excessit. ¶Et dixit Biasco. ¶Est in. ij. z est verius. Inquit enim Apocras in epidimijs Non enim elevatur res frigida iuncta cū humida supra secundum gradum. ¶Et dixit Galienus. Humida res non transgreditur metam vsq; ad quam potest extēdi regimen hominis. propter quod non inveninus humidum esse causam doloꝝ inquantum humidum. sed in quātum potest esse cum materia. que quantitate sua movetur. ad solutionem continuitatis. ¶Quod ex eo conquassatum est cum aqua fontium frigida. z fit muscillaginosum z bibitur sicut est. z proprie cum oleo violarum aut syrupo violarum solvit ventrem quod autem ex eo frixum est z conquassat cum oleo rosarum est medicina fluxus vētris z dissinterie. ¶Contritum autem nullo modo potui propinandum est. occultat enim contritio substantiam eius medullarem vlceratiuam z excoriatiuam.

Operationes.

¶Serapion. aucto. Byasco. Habet virtutem infrigidativam quando fit emplastrum cum eo. z oleo rosarum z aceto z aqua z convenit doloribus iuncturarū. et apostematibus que fiunt in radice auris. z concussioni nervorum. ¶Et quando fit emplastrum ad ramicem pūe rorum. z ad eminentiam vmbilici infantium curat eos. z convenit ad sodam cum oleo rosarum z pauca aqua z aceto. ¶Et quando oportet ex eo fieri emplastrū. accipiatur de eo quantitas aliqua. et teratur z infundatur in aqua. et quando inspissata fuerit aqua ipsa non extendat. z fiat emplastrum. quoniā ipsum infrigidat infrigidatiō e forti. z stringit z aufert lacrimas oculorum. z convenit obtalmie calide z doloꝝ capitis quando infundit in aqua linita penna. fronti apponit. z qui aqua eius bibitur cum zuccaro extinguit feruorem acutarum febrium. z sitim z solvit ventrem ¶Et idem auct. Abenmesuay. Sedat dolores pungitiuos ventris. z lenit aspritatem vlcerum z intestinorum. z abscindit tenasmon. et cōvenit doloꝝ capitis qui sit a caliditate. z succus foliorum eius est ex medicinis laxativis propter frigiditatem z humiditatem q̄ sunt in eo. z cura nocumēti eius est cum medicinis cal. z siccis. ¶Et idem aucto. Habix. Semen psillij est sicut coriandrū humidum. qui datur ex eo parū. sedat inflationem colere. z ebulitionem sanguis ca. z adustionem fe. calidaꝝ acutaꝝ. ¶Et si datur in potu de muscillagine eius cōvenit hūtibus birsen. z sedat sitim coꝝ magnam. z laxat quidem ventrem. ¶Et si datur in potu crudum z assatum strigit ventrem similiter etiam faciunt semina lini. z semina marrubij. z grana mirti. et semen portulace. z semen ozimi. laxant em̄ cruda. z stringunt assata. ¶Et quātitas eius que dat̄ de psillio est. z. ij. infuso in aq̄ donec egrediatur muscillago eius. et bibat̄ cum zuccaro albo. aut cum iulep ¶Et folia psillij quando emplastrant̄ sup apostemata in principio aperitionis eorum refrigerant ea. z si potetur ex eo pax convenit egritudinibus q̄ fiunt a sanguine. z nimis ex eo acceptum inducit sincopim in ore stomachi z fortasse occidit qm̄ nimiū ex eo est venenum. ¶Et cura eius est q̄ detur in potu mel bullitū cū aq̄ calida z aqua aueti sicci Jo. mes. Psillū conquassatū cum aqua fri. sicut diximus. solutōne educit coleram. z convenit fe. multe inflammationis z siti vehemente ca. z sedat inflāmatōnem spiritualium z lenit pectus. ¶Et conquassatum sicut diximus convenit fluxui colerico z dissinterie. z fluxui menstruali. z proprie post potum scamonee. et medicinarum acutarū. Dosis eius est a. z. j. vsq; ad tres. timeat autem ipsum habens debilitatem viscerum. ¶Auicenna. Quod ex eo frixū involutum in oleo rosarum. stipticum est z sedat dolorem more emplastri superpositum cum aceto. Administratur etiam conquassatum cum aceto sup apostemata calida. z formicam z herisipilaz. z proprie que sunt sub aure z sup flegmatica.

fit ex eo emplastrum tensioni neruorum. ⁊ ipsoꝝ spasmo ⁊ podagre: ⁊ doloribus iũcturarum ca. cũ aceto ⁊ oleo rosaꝝ. ꝯuenit siti vehementi colerice. eius q̊d ex eo frixũ est pondus: ij. ʒ. ⁊ inuolutũ in oleo rosarũ stringit ⁊ ꝯuenit dissinterie. ⁊ ꝓ̄pe infantiũ ⁊ quod ex ipso muscillaginosum est. ⁊ ip̄a muscillago ipsius cum oleo violarum soluunt. si bibatur ⁊ tunc sedabit inflãmationem febrium acutaꝝ.

Ca. ccc lxviij.

Polegium. Bias: Polegium omnibus est notum. Huius v̄tus termãtica est. Ex herbario: Polegium masculus est ⁊ femina. Masculus florem habet album: Femina rubeum vtrumq̄. Platearius. Polegium calidum est et siccum in: iij. gradu cuius virtus consistit in folio ⁊ in flore: Tempore florum colligit̄ ⁊ per annum seruatur.

Operationes.

A Byasco. Polegium calefacit nimis ⁊ extenuat de torace ⁊ pulmone pingues ⁊ viscosos humores facile per os spuere facit: Nauseam ⁊ morsum stomachi cum pusca bibitum separat nigram coleram per ventrem deponit. cum vino bibitum morsibus venenatis occurrit B Siccum ⁊ combustum gingiuas ꝯfirmat cum polenta adhibitum omnibus tumoribus vtile est. Solum impositum medetur podagricis. C Cerotis mixtum papl'as limpidat. Spleneticis impositũ cum sale prauos humores exurit. In balneis infricatum pruriginem tollit. Fomẽto tumores stericos mitigat: Odor eius nauseam prohibet. D Tussientibus prodest: ⁊ est diureticum valde: Hui⁹ genera duo sunt. scꝫ masculus qui florem generat album: ⁊ femina purpureum. E Platearius. Polegium valet cõtra frigidum reuma. Vinum decoctionis eius cõtra frigidam tussim ex glutinoso vl' aquoso humore. cõtra dolorem stomachi ex frigiditate ⁊ ventositate. F Ex herbario. Si infans in vtero mortuus fuerit. huius tres rami recentes triti: ⁊ in vino veteri potati mire sanant. Valet ⁊ ad vesice l' calculi ⁊ ad cordis pectoris stõachi toracis ve dolorem: G Plinius libro. xx. Magna est cum menta societas ad recreandos animo defectos. Ad oris vlcerationes. ⁊ ad tussim efficax habetur. H Flos recentis incensus pulices odore necat. Ad hiemem cum sale est vtile. Estate calores sedat I Macer. Feruida pulegij vis siccaq̄ dicitur esse Tercius a medici datus est gradus huic in vtroq̄. Sepius hanc herbam si pregnans sumit abortit. Menstrua deducit cum vĩo sumpta r̄pente: Hocq̄ modo tardas hec extrahit herba secundas. ⁊c̄.

Ca. ccc lxix.

Populus arbor. Pandecta: Populus arbor duas habet species. Unū dyas. duo facit capittula. Unū sic incipit. Populus q̄ leuce dicunt. ⁊ cetera Aliud sic Agiros. i. Populus arbor quā alij leuce vocant. ⁊ cetera in fine capituli Aliqui inquit perhibent arboris eius lacrimū inoridanū distillatum succinum facere. i. Karabe. ⁊ cetera. Auicenna simil'r duo facit capl'a. Unū q̄d incipit. haur romanum volens dicere agiros. vt dyas. dicit Aliud akirosa: Plini⁹ tria genera populi facit alba. nigra. ⁊ que limbica vocatur minima folia nigerrima alba folio bicolor superne candicās. inferiori ꝑte viridi hinc nigra: q̄ inuenta circinate rotūditatis: folia sunt vetustiora in angulos exeunte ep̄rio edere angulosa rotundantur: Ysido: Populus dcā est eo q̄ ex eius calce multicudo nascat̄. Cuius genus duplex. Nā altera est alba. altera nigra: Alba populus dcā est q̄ folia eius vna ꝑte sunt alba: altera viridia. Est g̊ bicolor hn̄s quasi noctis ⁊ diei notas. Generat etiā r̄sinā: que electrum nō iatur circa oridanū fluuium. vel vt alij memorant̄ in finibus syrie Ambrosius: Bicolor est populus arbor videlicet coronis vmbrosa victricibus. Plinius li. ij. Mōtes amat populus sicut ⁊ buxus. nec nisi in aquosis ꝓuenit populus. sicut nec salix nec alnus. Unitas vero foliorꝫ cuiusq̄ ꝑmanet in suo genere. p̄ter q̄ populo ⁊ edere. Tria sunt populi genera. videlicet alba ⁊ nigra. ⁊ que libica appellatur minima folio ac nigerrima fungisq̄ enascentibus. Hec etiam mens est Auicenne ⁊ aliorꝫ autorꝫ.

Operationes.

A Dyasco. Populus arbor calefacit: ⁊ humectat mediocriter. Huius cortex bibita. Isthiadicis medet̄. Et strāguirijs subuenit. Multi etiam dicunt q̄ eadez bibita cum rene vel vrina burdonis generare non permittit. B Eius folia bibita post purgationem menstruorum: simimili modo conceptum non admittunt. Succus foliorum eius doloribus auriū subuenit. C Succus seminis ei⁹ melle mixtus caligines oculorum detergit. Item folia cum aceto cathaplasmata podagricis medentur. D Semen vocum aceto bibitum. epilēticos curat. Resina eius virtute calidior est. ⁊ malaginatibus vtiliter miscetur. Aliqui etiam ꝑhibent huius arboris lacrimum rodanum distillatum ⁊ coagulatum. succinum facere. quod tritum ac bibitum solutiones uētris constringit ⁊ stomachum reficit. Ac fluorem sanguinis reprimit E Constantinus. Populus calida est et sicca in primo gradu. aliquantulum habens pōticitatis. Coleram rubeam purgat. Prodest eis qui dolorem habēt in capite. aut apostema vel ydropisim constipatos etiam ventres purgat.

¶ Ca.cccl xx.

Polipodium latine: grece dipteris Arabice bisbeyg vel bisste vel filicica: Serapion li.aggre.cap'o bisbeig auctoritate Dyas. Bisbeig.i. Polipodium est planta nascens in rupibus et in saxis ⁊ in muris humidis antiquis ⁊ super stipites. ⁊ iuxta radices antiquarum arborum maxime quercus cuius longitudo est vnius palmi ⁊ est similis herbe dē baracos. ⁊ super ip̄m sunt pili ⁊ est alta ꝛ non est exaltatio eius subtilis sicut baracog. ⁊ habet radices super quas sunt pili a qua egrediunt̄ rami' ⁊ radix est similis animali quatuordecim pedum quod nominatur scolaca id est scolopēdria. ⁊ grossitudo eius est sicut digitus. ⁊ color eius interior est viridis ad albedinez declivis ⁊ dulcis saporis' ⁊ est illa que cedit in vsū medicine. Dyascorides cap'o de polipodio. Polipodium nascitur in parietibus humectis ⁊ circa radices arborum vetustarum in quercubus. Radices sunt illi aspere et illigate sicut Polipus. grossitudinem digiti habentes. Rosa vero deintus viridis ⁊ subalbida apparet. Plinius capitulo driopteris vel dipteris in arboribus nascit̄ filici similis tenui foliorū subdulcium incisura radice irsuta. ⁊ cetera. Hoc nomē videtur compositum ex drio quod est quercus. ⁊ pteris que est filix. dri opteris scripsit Strephanus: ⁊ aliq dicūt q̄ vocatur filix masculus. sed filicem femina inuenies superius de f. in cap̄. cc. Pal' viij. fim. far. cap̄. de polipodio. in sapore eius est dulcedo ⁊ stipticitas. Virtus eius est que desiccat desiccatōne forti sine mordicatione. ⁊ est laxativa. et habet vim putrefactiuam vñ ⁊ pilos nudat.

¶ Operationes.

Al ¶ Johannes mesue: ca. de polipodio. Polipodium est radix plante. cuius ors est super arbores ⁊ sup lapides: ¶ Et vocauit eam grecus filicem arboris: ⁊ illud qō nascitur in lapidibus humiditatez habz supfluam indigestam faciens vētositatez subuersionem ⁊ nauseam. Vel melius ex eo est arboreum. ⁊ proprie qñ nascitur super arborem portantem glandes ⁊ est cū ꝑpetatibus bonis. ⁊ prope qō est grossum solidum ⁊ nodosum. ⁊ cuius color participat aliquid nigredinis ac rubedinis. sed parum ⁊ cuius ꝓfractum est sicut colorfistici. ⁊ in quo est aliquid exaromaticitate aliud est in cuius sapore est dulcedo cum insipiditate derelinquens in gustu aliqd examaritudine vltimo. ⁊ q̄d est recens. Ab ¶ Et idem auct. dyas: ca. est in. iij. sic: in. ij. ¶ Et idem auct. Paly. ca. est ⁊ sic: in. ij resolutiuum humiditatum grossarum. ⁊ viscosarū. ⁊ exsiccatiuum. ⁊ absterſiuū. ⁊ solutiuum. ⁊ est ex maxime desiccantib⁹ ⁊ extenuantibus corpus: ⁊ facit subuersionem ⁊ nauseam. ⁊ est eius opatio debilis ⁊ tarda ⁊ tollitur ab eo nocumentū p̄mū: administrando illud cum aqua mellis. ⁊ aq̄ passulax ⁊ aq̄ or. ¶ Et idez auct. humay coq̄t cū iure gallox ⁊ gallinax ⁊ fit solutiuū bonū. ⁊ similiter cum aqua casci

⁊ fit solutiuum conueniens. et auferunt ei nocumentū secundū: si admisceť ei aliq̄d de ꝯfortantibus sicut sunt semīa redolentia ⁊ spēs sicut sunt dauc⁹ ꝓpe ⁊ anisi ⁊ semē feniculi zinziber ⁊ similia. decoctōem aūt sufficientem sustinet. B ¶ Sera. auc. dyas. Hz virtutem soluentē: dať vo cocta cū iure gallinaꝝ. ⁊ oleribus aut cū piscib⁹ ⁊ cū mulsa aut sicla aut similib⁹. ⁊ melācoliam ⁊ fleg̃ deponit. Cathaplasmatibus adhibita condilomata ani soluit. ⁊ qñ desiccatur ⁊ teriť ⁊ dať in potu cū mellicto. purgat flegma ⁊ melancoliā. et qñ fit emplastrum cū eo ꝯfert attritionibus neruorum ⁊ scissuris digitoꝝ ⁊ emorroidibus. E ¶ Et idē auct. aben mesuay. Propetas eius est purgare melancoliā. et flegma sine punctione ⁊ malicia. ⁊ melius ex eo est citrinum cuius sapor vergit ad compunctionem ⁊ grassitudinem ⁊ dulcedinem. ⁊ g̃ssitudo eius est sicut digitus Et q̄ vult ip̄m sumere. decoquat in aqua sicle decocte ⁊ postea bibat. qñ autē vis ponere in decoctione non oportet vt rectifices ip̄m aliter nisi q̄ teratur ⁊ misceať cū eis: Bos eius decocti aut infusi est a. ʒ. ij. vsq̄ ad. v ⁊ sine decoctione aut sine infusione a. ʒ. j. vsq̄ ad. ij. F ¶ Et idem auct. mesehar. Proprietas polipodij est purgare leniter melancoliā ⁊ bibitur simpliciter cum zuccaro aut mixtum cū aliq̄bus decoctōibus aut confectionibus. Et ingeniati sunt aliqui medicoꝝ ad illos qui non poterāt aliquas medicinas accipere. proijcere ip̄m tritum in aliquibus cibis ip̄orum. et purgat leniter melancoliam: Bosis eius simpliciter cum zuccaro est. ʒ. ij. decocti autē cū medicinis. ʒ. iiij. G ¶ Jo. mes. Solutione educit coleram nigrā cum facilitate. ⁊ g̃ssum flegma: ⁊ muscillaginosum ⁊ materias iuncturaꝝ. ⁊ ꝯfert colice scd̄m om̄em modū administratōis eius ⁊ duricici splenis. ⁊ ꝓpe cum epithimo ⁊ sale Indo: H ¶ Et cōfert ad febres melācolicas. ⁊ ꝓpe cū aq̄ mell'. ⁊ sanat scissuras que sunt ī manib⁹. Bos ei⁹ est a. ij. aureis vsq̄ ad. iiij. I ¶ Aui. in li. de virib⁹ cordis dicit q̄ confortat cor.

¶ Ca. ccc lxxj.

Policaria latine. grece coniza. arabice gafir. Dyas. ca. de cōiza: alia est maior atq̄ odore grauior. alia parua ⁊ odore iocūda. inter has alia ē media granabilioris odoris quarū p̄ma appellata est coniza lata siue vanitis. vel vt latini armentalis Item secunda vocatur etiā labanotis: siue vt latini pip̄ marina vel siriscarns. media appellať etiā coniza cesaleos. siue vt latini thimus minor. maior āt ⁊ minor coniza hn̄t folia similia oliue sed aspera ⁊ pinguia ⁊ viscosa. mīoris vero folia odorata sunt. maioris grauis odoris. que etiam in frutice maior est. virga maioris est longitudinis cubitis duobus. minor vero vnius pedis longitudine porrecta est. florē fragilē ⁊ mellinū hn̄s colorez. ⁊ amaꝝ saporē. Et cū floruerit velut capillos facit. Radix est illi inutilis.

Galienus.vij.sim.far.cap̄. Coniza:i.po
licaria tam maior q̄m minor similis sunt
complexionis ⁊ virtutis.in gustu quidez
acres ⁊ amare apparentes.calefaciūt val
de a pte fructuosa est planta. Est aūt ⁊ ter
cia species policarie in humidioribus lo
cis nascens fetidior ambabus ⁊ debilior
sed due prime dicte tres gradus sunt ī ca
lefaciendo ⁊ siccando.

Operationes.

A Omnis fructus eius cum folijs suis
fumigio adhibita ⁊ supposita venena lō
gius arcz aqua eius sparsa pulices necat
Folia eius in cathaplasmatibus adhibi
ta morsus venenatos mitigant. Vulneri
bus ⁊ pustulis medicātur B Flores
eius ⁊ folia cū vino bibita menstruis im
perent. Aborsum faciunt. Urinaz prouo
cant: Tortionibus subueniunt. C
Ictericis bene adhibent̄: Cum aceto bi
bita epilenticis prestant effectum. D
Elixatura v̄o eoꝝ fomento adhibita cau
sas matricis componet. E Succus
eius suppositus aborsum facit: oleo mixta
et peruncta tuta corpa contra frigora ser
uat. minor vero imposita ⁊ ea cathaplas
matibus adhibita dolorem capitis miti
gat. media vero coniza hastam hz g̊ssam
⁊ lenia folia ⁊ paulo maiora. Maior vero
non pinguia nec maiora hz folia sz grauē
iactantia odorem gustū suauē ⁊ inutilem
om̄ibus F Vipas ⁊ serpentes fugat
Et vuule vicia r̄mediat. maior ⁊ mīor co
nisa calefacit ⁊ desiccat decocta igit̄ ī ol'o
ad peryodas febriū ⁊ typos: ⁊ malitōsos
rigores puncta facit. G Flos cū fo
lijs in vino potatus fetus extrahit. ⁊ vehe
menter menstrua purgat. H Galie.
Si quis folia cū mollibus ramusculis ap
posuerit alicui pticule siue decoquēs ol'o
vtatur ea. I Videt̄ āt ⁊ rigoꝝ q̄ s̄m
periodum alleuiatiuū huius oleū Flores
aūt eoꝝ similis v̄tutis sunt. K Quo
circa quidam ⁊ hos cū folijs terentes ol'o
propinant gratia mouendi menstrua vi
olenter ⁊ educendi embriones.

Ca.ccc lxxij.

Poligonia. Pandecta. Poligonia
agoni q̄d est genu: Nā ⁊ multi ge
niculatam ⁊ centū nodiā vocant.
seu agoni q̄d est semen. Nā dyas. Policar
pos vocari dicit. q̄ magis est credendum
⁊ h̄ sanguīaria ⁊ corrigiola a multis vo
catur ⁊ est q̄ virgam pastoris ara. vocāt:
vt patet p concordiā. Dias.ca.de poligo
nos ⁊ Auicenna cap̄. de v̄ga pastoris.

Operationes.

A Dyas: Poligonos masculus herba
est virgas habens teneras molles et mul
tum nodosas: ⁊ expāsas sup terram sicut
agrestis: folia habet rute similia sed oblō
ga ⁊ molliora. ⁊ semen in folijs singulis.
vñ ⁊ masculus dicta est flos est illi albus
⁊ feniceus B Poligonos vero femi
na frutex est vnam virgam habens mollē
⁊ cannosam spissam ⁊ nodosam. in q̄bus
nodis folia sunt pini similia. radix est illi
inutilis in locis nascit̄ humidis. ⁊ cetera.

E ¶ Pli. Poligonũ greci vocant q̃m nos sanguinariam non attoliter a terra. folijs rute simile semine graminis. q̃ plura genera poligoni faciũt hunc marẽ intelligi volunt. appellãtq; a multitudine seminis aut densitate fruticis. Alij poligonõ a frequentia geniculoꝝ. ꝛc. B ¶ Stephanꝰ in synonomis. Poligonos. i. virga pastoris v. ꝓ y scripsit vt assueuit et in kiraimida poligonos. i. corrigiola multigonia. Alij vero camerzillũ dicũt. E ¶ Pliñ. li. xxvij. Poligoniũ greci vocant herbam q̃ nos dicimus sanguinariã a terra non attollitur folijs rute similis gramini // F Succus eius naribus infusus sanguinez supprimit. Et potus cũ vino cuiuscunq; ꝑtis ꝓfluuiũ ⁊ cruentas excreatiões inhibet ac sistit. G ¶ Byasco: Poligonos masculus herba est hñs virgas teneras molles. ac multas nodosas: ⁊ sup terram expansas sicut agrestis. vñ ⁊ policarpos dicta est. flos illi est albus aut fenicinus: Virtutem hz stipticam et frigidam. Vñ succus eius bibitus medicat̃ emoptoicis ⁊ abstinet reumatismũ ventris. medet̃ q̃z colericis ⁊ strãguirijs: vrinam prouocat Morsibus venenatis cum vino bibitꝰ occurrit: Febribus ꝑiodicis maxime ꝓdest ante horam accessionis. H ¶ Suppositus quoq; fluxum mulieris cõstringit. aurium dolores compescit. Coctum cum vino ac melle curat vulnera nature. I ¶ Folia eius cathaplasmata estuatiões stomachi tollunt. Sanguinem reijciẽtibus subueniunt. herpetas curant. Ignẽ sacrũ extinguunt. tumores ac duricies tollunt. K ¶ Sãguinem reijcientibus vulneribꝰ maxime ꝓsunt. Poligonos vero femina frutex est virgam hñs mollẽ ⁊ carnosam ⁊ spissam. ⁊ est ramosa pinguis atq; nodosa. in quibus nodis sunt folia piri similia L ¶ Radix ei est inutilis. ⁊ nascitur ĩ locis humidis. Virtus est ei stiptica. ⁊ facẽ potest omnia supra scripta licet minorẽ hẽat virtutem. Et scias esse herbam que dicit̃ pera siue bursa pastoris. de qua supra in capl'o. ccc. liij. dicatur.

¶ Ca. ccc lxxiij.

Polio. Ysidorus. Polios a grecis dicit̃. a latinis omnimorbia: eo q̃ multis morbis subueniat. Nascit̃ in montibus ⁊ duris locis. de vna radice multas ⁊ tenues fibras nutrit. seminis plenas: In summitate habz corimbos canescentes odoris grauis ⁊ subdulcis: Platearius. Polij diueria sunt genera. sed montanum precipuum: Cum flores producit debet colligi. Virtutem habet dissoluendi ⁊ consumendi. ⁊ diureticam ex subtilitate substantie. Byascorides. Poliõ vnũ est maius alterum minus. id est montuosum. quod nobis venit in vsum: Et est frutex alba ⁊ tenera habens folia vnius cubiti longa ⁊ super virgam capitella semine plena a quo procedit quasi lanicies alba. ⁊ velut capilli longi habens odorem cum suauitate grauem

Operationes.

A Ysidorus. Succus eius aqua coctus a serpentibus percussos sanat: Sparsam in domum vel incensa omnes serpētes fugat. Platearius: Vinū decoctionis eius valet contra frigiditatem stomachi et intestinoꝝ ⁊ dolorem ex ventositate. Cōtra opilationem splenis ⁊ epatis valet.

B Byas: Eius elixatura morsibus occurrit venenatis magnūq; p̄sidiū est idropicis. Aceto mixto splēi adhibet̄ vtiliter Sed dolorem capitis cōmouet. ⁊ cacho stomachum est. ventrem mollit. mēstruis imperat: Resq; venenatas extinguit Urinam mouet: stratoq; compositum. serpētes longius arcet. C Cathaplasmatum vulneribus confert reumaticis para colesim facit. ⁊ arenato morbo succurrit.

D Auicenna: Polium est spēs de schea in qua est caliditas ⁊ acuitas pauca. Qd̄ ex eo est minus est acutius ⁊ amarius. Et sunt in eo tyrsi ⁊ flores: E Eiusq; caput est vt spera. ī quo sunt quasi pili albi grauis odoris cum aromaticitate aliqua Maius est autem debilius quod nec amarum est ⁊ acuitas quedā in ip̄o est. Montanum minus est. et minus q̄dem est calidum ⁊ siccum in. ij. Est autem aperitiuū: subtiliatiuū: ⁊ prop̄e minus est ad opilationes intrinsecas aperiendū F Qd̄ ex eo viride plagas recentes consolidat. ⁊ proprie maius. q̄d ex eo siccū est: vlcera fraudulenta p̄cipue minus: G Cū aceto epithimatū ꝯuenit splenis a p̄atib⁹ ⁊ duriciei ei⁹. facit autez capitis soda. nocetq; stō. sed ꝯfert yctericie nigre ꝓprieq; maioris decoctio H Confert etiam eadem ydropisi. Idem. ꝓuocat vrinam ⁊ menstrua. soluit ventrem: ⁊ ꝯfert ascaridibus ⁊ antiquis febribus ac scorpionis punctionibus. I Decoctō maioris morsui vermium venenosoꝝ oim̄ ꝓficua: ⁊ ex ea suffumigat̄ ac sternit̄ ⁊ fugat mīora venenosa. K Constantinus. Polium est cal'. in. ij. sic. in. iij. Humores g̃ssos attenuat. Valet ydropicis pacientibus propter opilatōem epatis ac fellis ⁊ splenis. Urinam ⁊ menstrua ꝓuocat. Ventrē soluit. L Cum aceto bibitū valet cōtra duriciem splenis. Et eius apozima ꝓpinatum lumbricos sucurbitinos ⁊ ascarides excludit. Capitis tñ dolorem generat ⁊ stomacho nocet. Si domus ex eo suffumigetur. reptilia inde fugant̄.

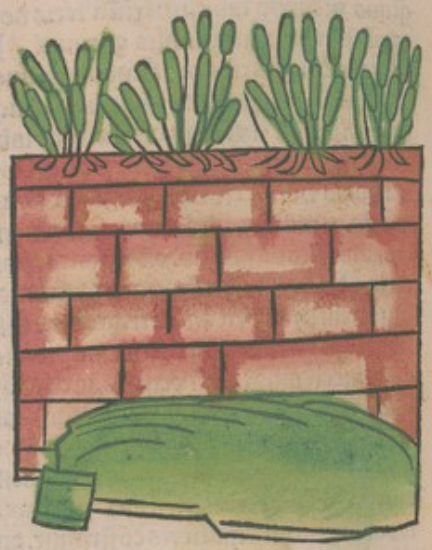

Ca. ccc lxxiiij.

Politricon. Byasco. Politricō gallitricum quod ad yantos dr̄. habz folia coriādro similia in summitate scissa. hasta eius est duobus palmis lōga habens supra se turgida capitella sem̄ habentia: Radix est illi vtilis. Sz virtus eius est in folijs.

Operationes.

A Byas. His siquidez in aq̄ elixis aq̄ ipsa bibita medicatur asmaticis ⁊ disnoicis. Yctericis ⁊ dissurrijs. Calculos frangit. Ventrem stringit. Morsus caninos ad sanitatem perducit. Reumaq; stomachi compescit. B Cum vino bibita

menstruis imperat. Abortum facit. ⁊ sanguinem reijciẽtibus subuenit. Morsibus quoq; venenatis occurrit. C Alopitia ⁊ vlcera capitis. s. quas acaras vocãt ⁊ pterigia purgat. Scrophasq; spargit. Imposita quidem trita ⁊ mixta cũ lixiuio addito cinere ac vino id prestat. B Cõmesta a pugilibus ad pugnaz vtliter confortat. A pecoribus eciam cõmedit̃ E Item politricon in locis vmbrosis atq; parietibus hũidis ⁊ circa fontes nascitur. Alij tanq̃ r̃corpatiuam decoctõez tardis etiã passionibus laborantib⁹ dãt in potu. scz: hanelosis. stomaticis. fluori ventris. ⁊ ĩ difficultate minct⁹ F Desiccat em̃ adiãtos ⁊ extenuat. ideoq; chyradias digerit. apa ⁊ lapidẽ rumpit. Potus ad hũores glutiosos ac pĩgues de torace ad pulmonẽ ascendẽtes bñ iuuat. G Reumaq; vẽtris ꝯstrĩgit. medi⁹ em̃ ẽ inter ca: ⁊ fri. tpantiã. In dolore colli fo. ei⁹ trita cũ g̃nis pipis ac seĩe coriãdri cũ optio vĩo dat̃ ad bibendũ introeunti balneum. facit ⁊ ad capillos mulier̃ nutriendos si decoquat̃ cum oleo.

Ca. ccclxxv.

Porrum latine. Arabice curat: Serapion li. aggre. cap̃. curat: Curat .i. porrum. Ex eo est est domesticũ ⁊ est hispanicũ. ⁊ ex eo est nabati. ⁊ est mõtanum. et ex eo est porrum vinee. et porrũ agreste. ⁊ mediũ inter porrum ⁊ alliũ. Et r̃perit̃ v̄tus huius inter v̄tutẽ porri ⁊ allij sicut inuenies si leges capl'm. xiiij. Alleũ. Et ꝓpter hoc est magis desiccatiuũ ⁊ acutum q̃ porrũ domesticum: ⁊ cetera cũcta agrestia acriora sunt domesticis Et medicine q̃ calefaciũt illa calefactõne sunt in fine graduũ ⁊ ob hoc est malũ stomacho. ⁊ est acutum incisiuũ g̃ssor̃ humorũ magis aperitiuũ opilator̃ organor̃. ⁊ eius opatio est plus q̃ domestici. Et ꝓpter hoc ꝓuocat vrinam ⁊ menstrua. ⁊ potissime qñ retinentur ꝓpter humores frigidos grossos. ⁊ habet tm̃ de calefactione q̃ vlceret quando applicatur corpori exterius. Et nos iam diximus q̃ omnes medicine que calefaciũt illa calefactione ⁊ vlcerãt sunt in fine graduum.

Operationes.

A Serap̃: aucto: dyas. Porrum domesticum incitat libidinez: ⁊ qñ miscet̃ cum melle. ⁊ fit inde lohoc ⁊ confert dolori pectoris ⁊ vlceribus pulmõis. ⁊ qñ ꝯmedũtur etiam mũdificant cannam pulmonis ⁊ qñ q̃s assuefacit cibum eius. inducit obscuritatem visus: et est malum stomacho. B Et qñ aqua eius miscet̃ cũ mellicrato ⁊ exhibetur cõfert morsibus venenosis Et qñ fit empl'm cum poris ipsis ⁊ ponit̃ sup̃ locũ morsus facit hoc. C Et qñ miscet̃ cum olibano ⁊ aceto ⁊ lacte ⁊ oleo rosato ⁊ distillat̃ in aurem ꝯfert dolori ei⁹ ⁊ tinnitui qui fit in ea. Et qñ fit emplastr̃ cum eis ⁊ sumach. aufert verrucas. Et qñ fit empl'm cũ eis ⁊ sale mundificat vlcera sordida. D Et qñ bibit̃ ex semĩe porri ⁊ granis mirti. ana. ʒ. ij. simul tritis abscindunt sputum sanguinis antiquũ a pectore: E Et idem auct: Ruffi. Porr̃ prouocat mẽstrua ⁊ fetus. ⁊ aufert eructu

ationes acetosas ⁊ mollit ventrem: F
Et idem aucto: Judei. Proprietas autez
est q̄ destruit dentes ⁊ gingiuas. G ¶
Et idem aucto. Aben mesuay. Nocet ve
sice ⁊ renibus quando in ip̄is vlcera: Et
folia porri de seni conferunt matrici ex ꝓ
prietate que est in eis. qm̄ est in eis hūidi
tas que facit lubricare fetum: et semē por
ri qn̄ fumigatur ex eo anus. desiccat fistu
las que sunt in eo H ¶ Sed porrum vi
nee est deterius stomacho. et est calidius
⁊ magis ꝓuocat menstrua. ⁊ qn̄ cōmedit̄
cōfert morsui venenoso: Paulus cap̄. de
porro Porrum adustum mixtū cum melle
⁊ inunctum curat ragadias seu scissuras
que fiunt in labijs: I ¶ Ysidorus. Por
rus est olus cuius duo sunt genera. videli
cet sectilis ⁊ capitatus: Palladius li. iiij.
In mense Februario conuenit porrum se
rere Quem si sectilem velis post duos mē
ses quam satus est poteris desecare manē
tem in areis suis. Sed capitatum rarius
seres. K ¶ Idem in li. vj. In mense ma
yo planta porri transfertur. vt rigationi
bus animetur. L ¶ Idem in li. xj. In
octobri mense porrum verno satum cōue
nit transferre. vt crescat ī capite: Sane sar
culis assidue circumfodiat̄. Sed compre
hensa porri plāta velut tenacibus alleue
tur. vt inanitas spacij que suberit radici
bus. incremento capitis suppleatur.
M ¶ Ysaac. Porrus ca. est ⁊ sic. in. iij. gra
du. quod certificat eius pōticitas. Unde
sanguinem e naribus manantem cōstrin
git. Sz ſm cibū illaudabilis est Nocz em̄
stomacho faciens inflatōem ac vētosita
tem. N ¶ Ypocrates. Porr⁹ calefacit
ac desiccat nimis epar ⁊ splenem apit vl̄
curat: soluens queqz constipata sunt ī eis.
Thoracem ⁊ pulmonem purgat. Ad au
rium quoqz dolorem diuturnū facit: ac ꝑ
nares yctericos purgat: O ¶ Macer
In multis causis vsus medicamine porri
Dr̄ ypocras medicīe maxim⁹ autor. Ip̄i
us succū solū dedit ip̄e bibendū. Egtis q̄
reijciūt spumāt ve cruorē Quos emoptoi
cos soliti sunt dicē greci. Cum galla dant
hunc allij thurisve farina: Aut gemmis
dragmis porroꝝ seminis vnam. ꝛc.

¶ Ca. ccc lxxvj.

Proserpinata grece. Ara: Harsiar
bay. latine: lingua passerina. et in
lingua persica dr̄ ꝑsoidami. Sera
pion li: aggre. cap̄. Harsiarbay auct. dy
asco. Harsiarbay. i. ꝓserpīata. est em̄ ma
sculus ⁊ femina. Masculus est herba que
nascitur om̄i anno. Hec hz ramos seu vir
gas rectas molles subtiles nodosas. ⁊ di
stenditur sup̄ faciem terre sicut gramen. ⁊
folia hz similia folijs rute nisi qꝛ sunt mol
liora ⁊ longiora. Et hz iuxta vnūquodqz
folium semen. ⁊ ꝓpter hoc dr̄ masculus. ⁊
hz florem album ⁊ rubeum. Sed femina
habet plantam paruam ⁊ v̄gam vnicam
tam teneram similem cannē. ⁊ hz nodos
similes nodis q̄ sunt in radice canne. et in
nodis ip̄is sunt folia egredientia ab ip̄a
virga similia folijs pini. ⁊ habz radicem
in qua nullum est iuuamentum: Nascitur
iuxta aquas. Hec latine vocat̄ cauda vul

pis que est virga siue bursa pastoris sicut apparet in ca. Poligonia. Gal. viij. sim. far. Proserpinata habz quid stipticitatis Dominatur vero ī eo aquosa humiditas vt sit in secundo gradu ex infrigidantib⁹ farmacijs. vel in. iij. ſm principium. Dyascorides. Proserpinata herba est que hz virgl'as teneras ⁊ molles ⁊ multas nodosas ⁊ spansas super terram sicut agrestis. vnde ⁊ policarpos dicta est. Folia habet rute similia. sunt ⁊ oblonga ⁊ mollia: et semen in folijs singulis. vnde ⁊ mascul⁹ dicta est. flos est illi albus aut feniceus. Virtutem habet frigidam ⁊ stipticaz. Proserpinata femina frutex est vnus. virgā hñs cannosam ⁊ mollem spissam ⁊ nodosam in q̄bus nodis folia sunt pini similia. Radix est illi inutilis. Nascitur locis hūidis: Viitus est illi stiptica: ⁊ hec latine vocat̄ Cauda vulpis.

Operationes.

A Gal. Juuat itaq; exustos stomacho exteri⁹ applicata sic herisipilata ⁊ calidos flegmones seu etiam talia existentia repcutit reumata. ⁊ ex inde vero siccatiuū existere ꝓpter q̄d herpetū bonū est farmacū et vlcerum ⁊ alioꝝ euidentissimū v̄o flegmonosorum reumatoꝝ. B Est autē ⁊ sanguinosoꝝ vulneꝝ consolidatiuū. Juuat vero ad vlcera q̄ in auribus ⁊ si pus ī eis sufficieus fuerit id siccat. ꝓpter easdē v̄o v̄tutes ⁊ fluxū muliebrē sistit. ⁊ dissinteriam ⁊ sanguīs eductiōes ⁊ quēcūq; immoderate aliūde causatū C Ait aūt dyas. ⁊ vrinas ꝓuocare. stranguiriantib⁹ datū nō tñ distīguit diligēter dispositō ez in q̄ oꝑtet dare. D Dyas. Succ⁹ ci⁹ bibit⁹ emoptoicis medicat̄. ventris abstinet reumatismū. Colicis ⁊ stranguiriosis opitulat̄. vrinā ꝓuocat. morsibus venēatis cū vīo bibit⁹ medicat̄. E Cū vīo coct⁹ ⁊ melle vulnera noua curat. periodicis fe. añ vnā horā accept⁹ maxime ꝓdest suppositū. F Fluxū mulieris stringit dolorē auriū ꝯpescit. sanguinē reijciētib⁹ subuenit. herpetas curat ⁊ stistl'as: Ignez sacꝝ extinguit: tūores ⁊ duricies impositū spargit. recentib⁹ vulnerib⁹ maxīe ꝓdest. Proserpinata feīa om̄ia similiter facē p̄t q̄uis virtutem minorem habeat.

Ca. ccc lxxvij.

Pulmonaria: Pandecta. Pulmōaria herba est satis minuta ⁊ mollia hñs folia ⁊ quasi formā pulmōis in locis humidis nascens. quam quidam pepanum vocant.

Operationes.

A Ad om̄ia vicia pulmonis cōfert bibitum ⁊ emplastratum. B Elixatura eius cū vīo cōfert peripleumoniaticis ⁊ asmaticis. C Coctus ex aqua cum oleo aceto ⁊ melle iocundissime sumit̄. D Confert tussientibus ⁊ ad pectus fluxibus.

Ca.ccclxxviij.

Pruna latine ⁊ grece. Arabice Guas. Ysidorus: Pruna a latinis ob colorem sic sunt appellata: Cuius generis meliora sunt damascena. ab opido damasco sic dicta. Unde prius arbor ipsa est asportata: Aristoteles in libro de plantis: Fructuum quidā ex carne ⁊ osse ⁊ grano compositi sunt vt pruna: Palladius libro. xij. Pruna siccantur in sole ꝑ crates loco sicciore deposita hec sunt que damascena dicuntur. Alij in aqua marīa vel muria feruente recentia lecta pruna demergunt. ⁊ inde sublata: aut in furno tepido faciunt aut in sole siccari. Johannes mesue cap̄. de prunis. Pruna alia sūt alba alia citrina alia rubea alia nigra: et ex eis quedam sunt muza que sunt ad alterandum magis quedam dulcia que sunt ad soluendum ventrem magis et omnia alterant. ⁊ solutionem faciunt plus tamē ⁊ minus. Damascena vero ⁊ Armena in omnibus illis sunt fortōra: ⁊ humida quidem plus faciunt illud q̄ sicca. ⁊ sicca minus corrumpuntur in stomacho q̄ humida. sunt enim humida ad corruptionem ⁊ putrefactionem conuertibilia. Dulcia sunt inter ca. ⁊ fri. declinant tamen ad latus frigiditatis. ⁊ sunt hu. in. ij. gra. Muza vero fri. sunt in principio secūdi: vt postea habetur. Et alia quidem sunt lauatiua ⁊ refrigeratiua ⁊ lenitiua: Rectius cū quo miscentur ei addit earum operatiōi sunt tamarindi ⁊ proprie secundum modos infusionis notos ⁊ cassia fistula ⁊ tereniabin. ⁊ viole condite ⁊ similia Et fit cū aqua earum syrupus iuuamenti noti. Et ex carnibus earum fit electuarium bonū: Armeni quoq; arborem prunorum perforant subtilem in lōgitudine palme. ex duabus vel tribus partibus. ⁊ intermittunt frusta scamonee. ⁊ sigillāt luto. ⁊ sunt fructus illius arboris solutiui sufficienter: et faciunt sophisticationes alias in arboribus alijs.

Operationes.

A Johannes mesue. Solutiōe educit coleram ⁊ dantur in egritudinibus colericis ⁊ alterant malitiam earum: ⁊ soluūt malitiam ex qua fiunt. nocent tamen stomacho ⁊ sunt pauci nutrimenti. Dosis aque earum potio est circiter libram j. cū zuccaro: B Syas. cap̄. de prunis. Prunum recens ventrem soluit C Stomacho contrariū iudicatur. sed om̄e hoc iucōmode celerius digestōnem finit sicca non tantam maliciam prebent q̄daz sicca cocta aluum stringere existimāt. q̄d Galienus non immerito falsum esse contendit. D Quis em̄ nesciat ex passo discocta vel mulsa solutōem ventris operari maximeq; perficere si decoctum ip̄m cui succus admixtus est sorbetur Facit tm̄ ip̄e suas differentias diuersi generis in prunis. vt syriaca tantum putat minus aluum mouere eo q̄ sint stipticiora. E Hyspana vero plus soluere q̄ sint dulciora ex om̄ibus prunis. q̄ maiora ⁊ lata sunt

F Idem quoq; tenera ⁊ digestionis faciliora. ⁊ ventrem molliendo accomoda presumit minoribus omnia inesse contraria. G Est ⁊ agreste prunū austerioris fortiorisq; virtutis. hoc siccum etiam dissintericos certum est adiuuare: gūmi huius arboris potatum calculos frangit cum aceto tritum ac illinitum faciei lichinas optime purgat. ⁊ curat aqua. in qua solia pruni cocta sunt gingiuas ⁊ vueam ⁊ similia colluendo defendit: Sed in vīo decocta vehementius prosunt. H Radices itemq; cortex eādem stipticam habent potestatem que in foliis est constituta. Serapion hec eadem dicit que dcā sunt ſm dyascoridem.

Ca. ccc lxxix.

Prunella latine ⁊ grece. Prunella est herba similis ozimo: flos quasi lauendula sed grossiora. folia ⁊ flores vtuntur.

Operationes.

A Succus istius herbe mixtus cū oleo rosarum ⁊ timpora inunctum sedat soda. B Ypocras. Succus cum vīo sumpt⁹ tollit morsum venenosoꝝ. Succus istius herbe curat alcolam. ⁊ confert squinātie. C Et ad om̄ia vicia oris ⁊ gutturis cōuenit. Eandem etiam opatiōem habz aq̄ eius distillata.

Ca. ccc lxxx.

Pix latine. Arabice affeff siue terſ vel test. Pandecta. Sciendū q̄ pix fit ex arbore ligni aryn. ⁊ est arbor scerebin vel deda. ⁊ est cedrus vel pinus masculus cuius fructus dicunt̄ coni: est ex ea hu. ⁊ sic. Sera. li. aggre. ca. Test auctoritate dyas. Et hu. colligitur ex arboribus ligni aryn id est masculi pini. ⁊ ꝓfert fructum paruum. ⁊ ex eo fit lumen Et melior ex ea est alba splendens leuis ⁊ mūda.

Operationes.

A ¶ Galienus. viij. sim. far. cap̄. pix ꝑm translatōem grecam. Pix que quidē sicca siccat ⁊ calefacit ꝑm terciā abstantiā a cō mensuratis ⁊ plus siccare nata est q̄ cale facere q̄ liq̄da ex̄rio calefacit plus q̄ siccet hꝫ āt quid subtiliū pciū q̄ asmaticos ⁊ em picos iuuat B ¶ Et hꝫ q̄dem q̄d dige stiuum ⁊ dyaforeticū sicut ⁊ ꝑm gustū sub amaꝝ q̄d ⁊ acre. C ¶ Ita aūt leprosos vngues educant mixte cum cera. ⁊ impe tigines expurgant. digerunt āt duros. et indigestos hūores om̄es q̄n ponunt̄ ī ca taplasmatibus. fortior v̄o ad om̄ia talia est q̄ liquida. dura vero ad hec q̄dē peior est. D ¶ Ad cōsolidatōem āt vulneꝝ magis ydonea palam g̃ ex his est q̄m q̄d copiosum hūiditatis calide ꝯmixtū est pi ci liq̄de: E ¶ Piceleū. i. oleū picis. Fit ex pice hūida q̄n coquit̄. ⁊ est quedā ex ea que est similis visco viscositate sua ⁊ nōia tur viscosa: Et est alia q̄ ex toto sicca est. ⁊ melior ex ea ē illa q̄ ē pura tenax ⁊ odorife ra sil'is resine pini. sapor hui⁹ ē acut⁹ ⁊ fe re amar⁹. Et v̄tus ei⁹ ē ca. in. iij: g̃du: ⁊ de siccatio est plus q̄ calefactio ipsius.

¶ Ca. ccclxxxj.

Pix liquida. Pandecta. cap̄. ccclx. Hictan arabice. grece alkitran. la tine vero oleum de scerbin. ⁊ ē pix liq̄da: que ydeomate nostro vocat̄ pecu la. Sera. li. aggre: cap̄. hictan. i. pix liqui da ⁊ est oleum quod egreditur de scerbin Et scerbin due sunt species. Una earū est arbor magna. ⁊ est genus abietis. ⁊ est ex ea alkitran habens fructū similē fructui cipressi: nisi quia est minor eo multum. et secunda est arbor spinose habēs similitu dinem cum arbore iunipi. ⁊ magnitudo fructus eius est sicut magnitudo g̃ni mir ti. Melius autem alkitran est illud quod est spissum clarum habens odorem fortē. cum horribilitate. ⁊ quando intingit̄ in eo digitus non cito defluit ex digito pro pter suam spissitudinem: ⁊ quando stilla eius cadit in loco remanet collecta ⁊ non expanditur. Et idem aucto. Gal'. Spēꝝ scerbin complexio est calida ⁊ sicca. in. iij gradu. sed olei quod extrahit̄ ex arbore sua substantia est subtilis: ⁊ virtus eius ē calida ⁊ sicca in. iiij. gradu. sed plus cale facit q̄ siccet. Lignum scerbin nominat̄ lignum mortuorum. quia cōseruat corpa mortua a putrefactione. Unde virtus ei⁹ desiccat ⁊ custodit corpa mortuorum: et destruit quod est ibi de humiditate.

¶ Operationes.

A ¶ Sera p̄: Pix liquida custodit corpa mortuorum: ⁊ oleum eius occidit pedicu los ⁊ lendines ⁊ lumbricos ⁊ vermes qui sunt in auribus: B ¶ Et quando cum eo fit nascale corrumpit fetum. ⁊ excludit mortuum. Et quando linitur virga in ho ra coitus destruit conceptū. ⁊ ꝓpter hoc est ex verioribus medicinis ⁊ fortioribus ad prohibendum impregnationem adō q̄ accidit ei qui vtitur eo vt fiat om̄io steri lis. etiam quando distillatur ex eo in den tem corrosum sedat dolorem ⁊ frangit dē te ⁊ aufert liuorem qui fit sub oculo. C ¶ Alkitran ⁊ est illud quod est compo situm ex eo q̄d colligit̄ in lana. q̄n sup̄ ip

sum suspenditur ⁊ decoquit̄. ⁊ subtilius alkitran ⁊ minus acutum. ⁊ r̄siduū quod r̄manet est alkitrā. ⁊ est illud q̄d est de eo spissum ⁊ grossum: et est sicut illud q̄d remanet ex spissitudine olei. ⁊ ideo alkitrā ꝓpter sui grossiciem mordicat ⁊ aperit. ⁊ propter hoc alkitran curat apostemata. ⁊ est pix liquida. D ¶ Sed grani scerbin virtus est temꝑata adeo ꝙ potest comedi nisi quia facit sodā. ⁊ mordicat stomachum. E ¶ Et idem aucto: Syas. Alkitrā est quod corrodit ⁊ īcidit corpa viuentium. ⁊ conseruat corpora mortuorum. ⁊ si fiat pheretrum in quo r̄ponatur corpus defuncti ex ligno scerbin ſuat corpus defuncti a putrefactione: ⁊ propter hoc nominant ipsum quidā vitā mortuorum: ⁊ alkitran adurit plātas ⁊ coria propter necessitatem sue caliditatis ⁊ desiccationis. ⁊ abstergit maculas oculi quādo bibitur cum rob ⁊ sale pauco: ꝯuenit morsui serpentis. ⁊ qn̄ linit̄ suꝑ elephantiam conuenit. ⁊ fit cristere cum eo ⁊ occidit lūbricos paruos.

¶ Ca. ccclxxxij.

Panis. Ysidorus: Panis dictus est eo ꝙ cum omni cibo apponat̄. Panis em̄ cibarius est qui ad cibum seruis datur non delicatus: Fermentatus dicitur fermentis confectus. Azimus aūt non fermentatus. Nam azim⁹ est sine fermento sincerus: Acrizimus autem leuiter fermētatus quasi acro azimus. Cibanicius in testa coctus. Rubidus autem recoctus ⁊ rubefactus. Subcinericius dicit̄ cinere coctus ac reuersatus. idem ⁊ focacius. Sfungia dicitur panis aqua diuti⁹ laxatus. similam modicam fermentumq; modicum accipit: ⁊ habet humectatōis plusq̄ om̄is panis: ꝓpter quod ⁊ ssungie nomen accepit. Placente sunt que de farre fiunt quas alij quidem liba dicunt. eo ꝙ libeant ⁊ placeant. Dulcia sunt operis pistorij genera sic a sapore dcā melle em̄ aspersa sumuntur. Actor: Collirida dicit̄ panis quadratus de simila factus in sartagine cum oleo frixus: vl' modicus panis triangulus. Lagana sunt panes lati ac tenues: Crusta est panis suꝑficies.

¶ Operationes.

A ¶ Auicenna. Panis vt comedat̄ oportet ꝙ sit mundus. sallitus. massam habēs confectam. fermentatus: bene decoctus ne comedatur calidus. sed vna nocte permanens: Calidus em̄ non est apud naturam receptibilis: B ¶ Et acceptō ei⁹ qui est de furno ⁊ reliquorum sibi similiū est mala. Panis de simila melior est ⁊ mūdior ac nutribilior q̄ alius. Eius nutrimētum melius est. sed tardioris penetratōis C ¶ Opirus autem qui est plurimi furfuris. velocis est penetratōnis: sed nutrimēti minoris ac deterioris. D ¶ Ille v̄o qui non bene coquitur est plurimi nutrim̄ti. ⁊ similiter qui parum habet fermenti. Sed eius nutrimentum opilat nisi illos q̄ plurimi sunt exercicij. h⁹ generis ē pāis de patella. nā ei⁹ īterior ꝑs raro bn̄ coqt̄. E ¶ Emplm̄ ex pāe fcm̄ calidi⁹ ē q̄ ex frum̄to pāis ex frum̄to nouo velocit̄ īpīguat

F ¶ Panis de frumento cum mellicrato siccisq; cōuenientibus valet a p̄atibus calidis. lenit eñ ⁊ infrigidat ea Panis cum aqua ⁊ sale decoctus ⁊ impetigini īfusus confert. Est q̄dem velocis digestōis. ⁊ tarde descensionis. G ¶ Panis opirus ē lenitiuus nature. fermentatus q̄z ventrez lenit. ⁊ azim⁹ stringit. Similiter in patella coctus ⁊ antiquus panis siccus ventrē stringit. H ¶ Ysaac in dietis ꝑticularibus. Panem tritico calidiorem diximus cuius diuersa sunt nutrimenta q̄tuor modis. videlicet. Primo ꝓpter farinā vnde factus est: Secūdo ex artifitio sui. Tercio ex igne a quo coct⁹ est. Quarto ꝑ q̄litate qua sumit̄. Farine modus trifariam diuiditur: Primus ꝓpter essentiam sui. Scdo ꝑ qualitate molitōnis. Tercius ſm breuitatem vl' longitudinem tp̄is ex quo mola contrita est. vt supius dcm̄ est. Panis q̄nto mundior est tanto pluris nutrimenti. ⁊ durioris egestionis. I ¶ Diuersitatis panis ex artificio sui duo sunt modi. vl' ex forma vel ex artificio simpliciter: Forma autem triplex est: Magna parua. media: Magna medulle plus habet: corticē vero subtiliorem ⁊ duriorem. Cortex preterea paꝝ nutrit. ⁊ est ad digēndū durus. humibitatem egestōis exsiccat vñ ⁊ ventrē constipat. K ¶ Medulla g̊ssa est ⁊ viscosa ⁊ inflatiua. flegma viscosum gñans. Panis ꝑui ⁊ subtilis interiora ignis ꝑforat ⁊ hūiditatē medulle exsiccat: vñ paꝝ nutrit ⁊ tardius digerit̄. ⁊ ventrē ꝯstipat. maxīe si estus sit in p̄mo vel secundo die p⁹ decoctōem. L ¶ Vñ Ypoc̄tes. Panis magnus ⁊ g̊ssus est medulle multe nutrimenti pluris ventrē soluit: ꝑuus āt ⁊ tenuis medulle est pauce: nutrimēti pauci: Egestio eius tarda est ventrē ꝯstipat. Qui āt mensure medie est in forma. ⁊ medie est ꝑtātis M ¶ Artificiū panis quatuor diuiditur modis. Est eñ panis q̄ntū expedit fermēti tm̄ hñs ⁊ sal' ⁊ bñ ꝯfectus ⁊ sicut oportz coctus. Est paꝝ fermentat⁹ ⁊ coct⁹. ⁊ in ceteris a necessaria tp̄antia īminut⁹. est hñs fermentum ex sale vltraq̄ satis est N ¶

Est azimus ⁊ sale carens. Primus q̄dem moderatior est in oībus his sup̄dictis. in stō ꝑfecte digerit̄. ⁊ sanguiuē in corpe clarissimū generat. vñ nature ꝯfortat actōez ꝓpterea ꝯmodus est qui q̄eti sunt ⁊ delicarum delectatōe viuūt Et eis q̄ꝝ digestō defcm̄ patit̄ vt senior ⁊ egritudines exeūtium. Ars eñ exbibita exterius sufficit nature laboranti interius. O ¶ Exercitātibus āt laborātibus nō adeo ꝯueniēs est ꝓpter suā subtilitatē ⁊ facilitatē dissolutionis ex mēbris eoꝝ Pāis fermentatus modicum hñs salis nec bñ coctus. viscositatem gñat ⁊ g̊ssitatē. vñ durior est ⁊ peiore tardior: ꝓpter hoc aptus est exercitantib⁹ ⁊ laborantibus. Nam abundantia caloris eoꝝ est causa fortitudiuis ⁊ digestōis Sz q̄ fermēti. salisq; supfluū habuerit minimū nutrit. ⁊ ꝯfortat: v̄tus eñ sal' hūiditatē ei⁹ d̄siccat. fermētū ꝯiūctōez rarificat P ¶ Azim⁹ silr mīmū nutrit et durissime digerit̄ tardissimeq; egerit̄. ꝓpetatē habz opilatōem ⁊ vētositatē gñandi: Idcirco incōueniēs est oībus naturis: nisi raro eis q̄ maxīs laborib⁹ exercent̄ vt messores. ⁊c.

Ca. ccclxxxiij.

Rapa. Ysidorus libro ethimologiarum: Rapa dicta est a rapiendo id est comprehendendo. Est autem radice amplior napo sapore dulcior. ⁊ folio tenui. Palladius libro. iij. Semen brasice vetustum mutatur in rapam: Idem in libro. viij: In mense Julio serenda est rapa solo putri ⁊ solatri in sicco nec spisso. locis humidis ⁊ campis letatur. Napus autem in sicco ac proprie tenui deuexo ⁊ sabulosis melior nascitur. loci proprietas vtrumque semen in alterum mutat: Nam rapa in alio solo per biennium sata mutatur in napos. alia vero napus transit in rapam Subactum solum stercoratum versatumque coquunt. quod ipsis ⁊ segetibus proderit qui ibi anno eodem seruntur. Jugo raparum quatuor sextarij. napi autem quinque sufficiunt. Si spisse sunt interuelles aliquas vt cetere roborentur. vt vero in semina maiora redigantur erucam rapam folijs omnibus purgas ⁊ ad dimidij digiti crassitudinem in caule succides: Tunc in sulcis diligenter subactis octonis digitis separataz obrues. inicies terram et calcabis ita magna nascetur.

Operationes.

A Rapa est napus validissimus. conturbat corpus ⁊ deducit Sed semen eius contra venena in potum datur. Rapa si frequenter comedatur inflationem stomachi facit: Semen eius ex vino tritum valet contra morsus serpentum. B Byasco. Radix rape bona est. ⁊ si ventrem inflat corpori tamen succum addit ventremque stimulat: Eius elixatura fomento podagris ac pomonibus presidium est. Ipsaque trita ⁊ imposita hec omnia facere potest. C Cima eius elixa ⁊ comesta est diuretica: Semen eius ex vino bibibitum vulneribus venenatis proficit. Itaque semen in rapis calidum ac feruens videtur ⁊ ipse paulo solutiores creduntur: Sed quominus caloris possident molliendi potestatem eo fortiorem continent. D Idem radix inflat. ⁊ semen in homine generat. vel augmentat Agrestis rapa locis siccis nascitur. fruticem collectum faciens cubiti longitudinem habens multasque virgellas: Folia leniora ⁊ in modum digiti grossa: Semen eius in folliculis est conclusum nigrum ⁊ fragile. quod fractum habet intus colorem album Itaque faciei miscetur alba mentis vel etiam tocius corporis. E Ysaac. Calida est in. ij. gradu. humida in primo dure digeritur. Mollem ⁊ inflatiuam carnem facit. propter sui ventositatem. proinde coitum suscitat: flegma augmentat: Utilis autem est si bis cocta vtraque aqua reiecta coquatur cum pinguissima carne. Idem. Cuius iure si pedes podagricorum loti fuerint dolori mitigationem prestat. F Gal. li. ij. de cibis cap. de rapa. Multiformiter autem ⁊ hanc homines preparant vsque ad hoc quod componunt eam cum garo ⁊ aceto vt habeant pro vsu per totum annum. Chimum autem reddit in corpore grossiorem commensurato. propter quod si habundauerit quis in vsu ipsius. ⁊ maxime si quis deficienter in ventre digerens ipsam congregabit vocatum crudum chimum G Ad secessum autem ventris neque contrariari vtique. neque conferre dicat quis ipsam. ⁊ maxime quando decoquitur bene. indiget enim ipsa ⁊ ampliori decoctione. fit autem optima bis elixata sicut dictum est prius de caulis preparatione. si autem crudior sumatur indigestibilis est ⁊ inflatiua. ⁊ mala stomacho. quandoque autem ⁊ mordicationes operatur secundum ventrem. per aquam autem elixatam admirabar vtique si minus aliqua homogenearum plantarum nutrit. H Et idem li. vj. de sim. medicinis cap. gengilidis siue rapa ipsa ⁊ semen ad libidinem incitat inflatiui spiritus generatiua existens.

Ca.ccclxxxiiij.

Raphanus. Ysidorus Raphanum grece nos radicem vocamus. eo q̄ totus deorsum nitit̄ cum reliq̄ olera magis in summa ꝓsiliant. huius semīe macerato. Palladius li. iiij: In mēse marcio raphunos aliq̄ serunt quibus vtūtur estate. Idem in li. ix. Raphanum vt iam predcm̄ est. sicut ⁊ brasicam ꝯstat esse vitibus inimicam. Nam ⁊ si circa se serantur natura discordante refugiunt: Auicenna Raphanus hz lignū calidū ⁊ humidū in primo: Semen ca. in. iij. forcius est semen deinde cortex. postea folia. deinde caro

Operationes.

A Radix eius a ieiuno cōmesta vel potata. ꝓut antidotum magnū adiutorium est sanitatis ⁊ tutamentū corꝑis. sz inflationem facit ⁊ ructus fetidos: B Fructus eiꝰ vrinā mouet. Ventrē decocta malaxat. ⁊ ī cibo ꝑtisicis ꝓdest. Toracis flegta purgat Cū oximelle accepta vomitum mouet. Cum melle mixta putredinē curat Liuores tollt: Vim sungi venenosi cōpescit. C Contra viperatū morsus ꝓficit. Semē cū aceto datū splēminuit: ydropicis ac spleneticis in modū cataplasme impositū subuenit. D Radix in aceto ac melle cocta si gargarizet̄ synaticos curat. Folia eius ꝯtusa ⁊ imposita dolentibus articulis ꝓsunt: E Raphano calidam esse v̄tutē. oim̄ medicoꝝ opiniōe patet. sed nobis ex vsu intelligere licz: nā cum ceteris cibis cōmesta. ideo in stomacho ructus efficit solus. q: in eo coquitur prima: F Capillos ab iniuria alopicie restituit cum melle G Succꝰ eiā grauedinem auriū instillatus emendat H Egipcij r̄ges in quibus erat studiū scrutati corꝑa mortuorum et causas valitudinum occulta fide recognoscere: ⁊ in ipso corde vicium nasci ꝓdiderunt. I Semine raphani cum melle trito ⁊ sumpto suspiria mitigantur. Aussis arcetur. Sola cum sale sumpta ventris animalia extinguit. Ventrem stimulat. Vrinam cōcitat. Puerperis copiam lactis acquirit: K Nulla res forcius vrine difficultatē soluit. vel feminarum. imperat menstruis Raphanus ꝯmesta est eustomacha. post cibos sumpta digerit. eructuationē facit Cocta ⁊ esa tussiētibus ⁊ pituitatibus stomachi medetur. L Corium eius cathaplasmis adhibitum cum melle pascēcia vulnera curat. M Liuorez imposita tollit. Morsibus venenatis occurrit: Lentigines purgat. Bibita menstruis imperat Semen eius bibitum est diureticum: Splenem tremiscere facit. N Elixum cum oximelle gargarismo synanticisq̄ opitulatur. Cerasa quoq̄ puncto accepta statim medetur. Betur concauo immissa. vel gingiuis fricata. dolorē eius mire sedat. O Est aliud genus rafani quod multi armoratiam dicunt habēs folia lapsane similia. cuius radix oblōga est ac tenera de q̄. s. sup̄ dcm̄ ē P Platea. Raffanꝰ ca. ē ⁊ sic. in. ij. g̃. Virtutē hz īcidēdi dissoluēdi. ex eo fit ꝯpetēs oxīellis ꝯ q̄rtanā: ⁊ ꝯ cottidianā. ꝯ duriciē splās.

Q Herba ipa cocta in vino ⁊ oleo spleni cathaplasmet. Pectini cataplasmata stranguiriā ⁊ dissinteriam soluit. R Ypocrates. Capillos mulier defluos raphanis iubet fricari. ⁊ ꝯtra tormenta vulue sup vmbilicum imponi. Reducūt et cicatricem ad colorem Semen impositum ex aqua sistit ea que fagedenas vocant vlcera. S Democritus. Ventrē hoc cibo putat stimlari. ⁊ ob id fortasse voci nocere tradiderunt aliqui: folia q̄ dumtaxat in oblongis nascunt aciem oculoꝝ excitare dicunt vbi vo acrior medicina admota sit. ysopū dare ꝓtinus imperant. Hec antipatia est: Auriū vero grauitati rafani succū instillāt. T Papias. Humectat ⁊ dispgit fleg̃ auctoritate sua. Folia tñ eius min⁹ austera sunt. Radix trita ī vino nauseā ꝓuocat. U Pliñ. li. xx. Raphani stōm purgāt: pituitā extenuāt. vrinā ꝯcitāt. Est estiuosus in ytalia ⁊ arōtiā vocāt satiuā. Satiui decocti māe ad tresciatas poti calcl'os ꝯminunt ⁊ eij ciūt Ad tussim q̄z ieiunis raphan⁹ ꝓdest ī māe cū melle. Semē ei⁹ tostū deiñ ꝯtritū cū melle suspiriosis valet: Idēq̄z ꝯ venena ꝓdest.

Ca. ccc lxxxv.

Radix. Plateari⁹. Radix est herba cuius radix simili nomine appellatur. ⁊ est cal'. ⁊ sic. in. ij. gradu: Virtutem raphano similem habet. Et cōtra easdem causas valet eodem modo. sz nō efficax est. Itaq̄z cum in receptōe inuenit potest poni radix raphani si radix nō habeatur. Palladius li. xx. In augusto mense vltimo siccioribus locis radices ꝯuenit seri. que hyeme ministrent vsum. Amant terram q̄lem rapa pinguem ac solutam ⁊ diu subaꝯtam. tophum vo reformidāt et glaream Gaudent celi statu nebuloso: serendi sunt autem grandibus spacijs ⁊ alte fossis. meliores q̄z ꝓueniunt si serant in arenis post nouam pluuiam nisi forte possint rigari. q̄d satum est statim leui sarculo debet operiri sed tamen nō ingerendū est sed pocius palee q̄ inde fungose sunt. Suauiores autem sunt. si eas aq̄ salsa frequenter aspergas. Radices feminini generis putant q̄ minus acres sunt. habētq̄z solia latiora lenia ⁊ cum iocūditate virentia. ex his g̃ semina sunt colligenda. Maiores fieri credunt si sublatis om̄ibus folijs solo tenui caule demisso. sepe terris operiantur. Si ex nimis acra dulcem fieri velis semen die ac nocte melle aut passo macerabis.

Operationes.

A Ysaac. Radix est ca. in. iij. gradu: sicca in. ij. minus q̄ rapa nutrit ꝓpter acumen suum: quod forcius est acumīe rape. Nutrimentum eius est durum ⁊ grossum digestioni stomachi nociuū ⁊ inconueniens dentibus ac oculis ⁊ gule omnibusq̄z doloribus vulue B Secundum vo medicinam conuenit. s̄m cibū māducata tortionem ⁊ inflatōem facit: ⁊ illaudabil' stomacho fit. Quod testatur ructatus ei⁹ q̄ maxime fit añ cibum. eleuat em̄ ⁊ descēdere ꝓhibet cibum ad locum coctionis. Ideoq̄z fit cā indurate digestiōis. Naturalēq̄z v̄tutē inhibz. cibū expellēs ī supiori ꝑte ex q̄ re fit vomit⁹ maxime his q̄ ventositatem in stomacho hñt ex cōsuetudine.

C ¶ Que tamen post cibum accepta minorem agit ventositatem ascendētem superius: quia cum grauitate sua descendit inferius deponitq; cibum incoctionis locum. Et vt oportet digerit̄ vnde causa cōfortande secunde digestionis efficit̄. hoc est gratia sue coctionis. que non hn̄tibus ventositatem accepta post cibū impedit. D ¶ Pro inde si quis eam vult accipere pro vomitu ante cibum sumatur: sed propter supplementum secūde ac tercie digestionis. post cibum mādūcetur. E ¶ Item radix comburitur ⁊ puluerizat̄ sup̄ vlcera humida mūdificat ⁊ desiccat illa. Et putant aliqui ꝙ exprimat̄ succus eius ⁊ detur in potu cum vino. ⁊ cōueniat medicinis mortiferis: ⁊ semen eius etiam facit hoc. Nos autem experti sumus multociens de hac planta: ꝙ qn̄ coquitur multū cum kist ordei donec dissoluatur in decoctione ⁊ detur in potu habet magnaz efficatiam in egritudinibus pectoris antiq̄sque fiunt ab humoribus grossis: F ¶ Et idem aucto. Ruffi. Raffanus confert flegmati. ⁊ prouocat vomitum ⁊ est mal⁹ capiti. ⁊ oculis dētibus ⁊ palato: ⁊ corrūpit cibum. Et est ꝯueniens omnibus egritudinibus mulierum. ⁊ generat vētositates in superioribus partibus ventris. Et illud aucto. Humay ꝓpter suam malitiā est velocis putrefactionis sue substantie. G ¶ Et idem auctoritate Rasis. Dixit mihi quidam amicus meus ꝙ exp̄tus est hoc. ⁊ inuenit verum Distillauit em̄ aq̄m radicis raphani super scorpionem. ⁊ īuenit ipsum statim immobilem. deinde continuo inflatus est ⁊ crepuit per medium. Et radix ꝯuenit se. quartanis ⁊ rigoribus febrium periodicaꝝ. ⁊ doloribꝰ vētris.

¶ Ca. ccclxxxvj.

Raphanus agrestis. Dias: Raphanus agrestis iūcos duos siue tres spargit in terra rubentes. folia rute similia: radices cepe. sed ampliora quē q̄dam raphanū siluestrē vocant: Int⁹ hz medullā candidā. extra cortices nigros. nascit̄ in montibus ⁊ locis asp̄is: aliquando ⁊ vmbrosis.

¶ Operationes.

A ¶ Serap̄: Raphanus agrestis est hn̄s folia similia lapsane. ⁊ hz radicē mollem. subtilē longā ⁊ tenerā. ⁊ sapor ei⁹ ē acutus cui⁹ folia ⁊ rami coquunt̄ ⁊ comedunt̄ et ꝯueniūt stō. B ¶ Virtus etiā ei est viscida et diuretica et calida. ⁊ ideo in cibo sumpta copiosaz effundit vrinā. Incitat etiam mēstrua feminaꝝ stō. vtilis ⁊ ex aceto data Pituitas glutinosas cum melle sumpta dissoluit. lūbricos latos excludit C ¶ Radix adusta ⁊ in puluerem versa ad siccandum ⁊ purgandum vulneribus

imponitur. Quidam succū eius cum vīo dant contra venena. eadem vis in semīe est si cum melle sumat̄. nobis expertum est armoratiam in ptisana sorbitiōem disco ctam toracis vicia sanare. B Sz raffanus agrestis quē romani vocāt armorachion hz folia similia folijs domestici: ⁊ habet radicem longaz mollem. ⁊ sapor eius est ad acuitatem declinans. cuius folia ⁊ radix si coquant̄ ⁊ comedant̄ cōueniunt stomacho. Et eius v̄tus est calida in flatiua E Et ꝓuocat vrinam ⁊ menstrua. ⁊ qñ sumit̄ cum melle incidit humores grossos ⁊ viscosos in pectore.

Ca. ccc lxxxvij.

Radicula. Plinius libro. xix: Radicula est herba lauādis lanis apta ad hoc succū hz mir̄ q̄ntū cādore cōferens eq̄ ⁊ mollitia: nascit̄ vbiq; satiua. sz sponte p̄cipue in asya syriaq; saxosis ⁊ asperis locis Arās eufratē tñ laudatissima caule tenui ferulaceo ip̄isq; cibis indigenarum expetito. et vnguenti quicquit sit cum quo decoquatur oliue folio. hāc struthion vel ysatin greci vocāt. Estate floret aspectu grata. verū sine odore spinosa. et caule lanuginoso: semen ei nullum. radix magna que conciditur ad q̄z dem̄ ē vsum

Operationes.

A Pli. li. xxiiij. Tingentibus ⁊ radicla ramos p̄parat q̄ struthion a grecis vocari diximus. B Medet̄ morbo regio ip̄a decocta. ⁊ vis potū. Itemq; vicijs pectoris obuiat. aluum sistit. Vuluasq; purgat. q̄ obrē aureū poclm̄ vocāt eā medici ⁊ melle etiā ꝓdest magnifice ad tussim: C Ortopnee ꝓdest mensura coclearis cū polenta v̄o ⁊ aceto lep̄s tollit. Gadēq; cū panace. ⁊ caparis radice calcl̄os frangit ac pellit: Pānos discutit cū ordeacea farīa ⁊ vīo decocta. D Miscet̄ ⁊ malagīatib⁹ ⁊ collirijs claritatis cā: ad sternutam̄ta vtil' īter pauca E Lyēi q̄z ac iocineri eodē mō ꝓficit: Pō denarij pōdē ex aq̄ mulsa sanat suspiriosos: sic ⁊ pleureticos. oēsq; lateris dolores. F Pan. Radicula. i. condisi. et ponit̄ in antidotario virili in potione ad scrofulas

Ca.ccclxxxviij.

Rannus latīe ⁊ grece. arabice hausis vel husch siue hasig. Serapiō. li. aggre. cap̄. hausis siue hasig id est rannus est planta que nascitur in vallibus. Et sunt eius tres species. Una habz stipitem rectum spinosum sicut arbor que dicitur alchisialich. in ramis ⁊ spinis eius ⁊ folia eius sunt oblonga habentia humiditatem viscosam que adheret manui. Secunda est fortis alba plusq̄ ip̄a. Tercia habet minora folia q̄ ipsa ⁊ latiora. ⁊ declinat parum rubori. et rami eius sunt longi. longitudo eius est brachij vnius ⁊ est spissior alijs ⁊ est debilior. spina v̄o ei⁹ est acutior. Et fructus eius est latus subtilis. ⁊ est velut in vaginis sicut herba que dicitur sachidalion: Et idem auctoritate Gal'. Quod administratur ex ranno sunt folia eius dum sunt recentia. Et virtus eius est que infrigidat ⁊ desiccat in. ij. g̃.

Operationes.

A Dyascorides cap̄. de ranno. Rānus frutex est qui circa ortos nascitur. Huius virge sunt longe ⁊ spinose. folia habz pinguissima longa ⁊ leuia. Est etiam alia rānus colorem habens subalbidum: Et tercia habens colorem subrufum: ⁊ v̄gulas longas cubitis quinq̄. ⁊ plus hec spinose sunt. ⁊ minimam habent virtutem. Eius semen latum est ⁊ tenue. ⁊ in folle reclusuz sicut affodilli. B Idem. Omnium specierum ranni folia cathaplasmatibus adhibita ignem sacrum corp̄is ꝓhibent. Sera. Virtus ranni est que curat formicā ⁊ herisipilam que est tempe caliditatis: Vñ quando fit emplastrum cū folijs eius curat herisipilam ⁊ formicam: Et dicunt aliqui q̄ qñ rami eius suspendūtur in hostijs ⁊ fenestris cessat opatio arboris eoꝝ C Pli. li. xxiiij. Inter genera ruboꝝ rannus appellatur a grecis cādidior frutex: Is floret ramos spargens rectis aculeis non vt ceteri aduncis Alterum genus est siluestre nigrius. rubentes ferens folliculos. huius radice decocta in aqua: fit medicamentum quod licium vocatur: D Semē secūdinas trahit alter ille cādidior stringit. sed magis refrigerat. collectōnibus ⁊ vulneribus accomodatior. E Constātinus in li. graduū: Rannus frigida est in primo gradu: sicca in secūdo: valet pustulis oris. Ventris dolorem et stomachi defectionem curat cathaplasmat⁹ herisipilam destruit. F Succus eius oculorum collirio mixtus: siue solus: conuenit dolori oculoꝝ. maximeq̄ pānorum albedini. Bibitus autem lapidem renū frangit.

Ca.ccclxxxix.

Reubarbarum. Ysidorus. in li. ethimologiaꝝ. Reubarbarum dr̄ q̄ in solo barbarico trans danubiū inuenitur: reuponticum quod circa ponticum inuenit̄. Et idem dr̄ reu q̄d est radix quasi radix barbarica vel pontica. Platearius. Reubarbarum q̄d in india ⁊ vltra marinas ꝑtes repit̄: radix est cuiusdaz arboris. quasi q̄dam tuberositas. Eligitur

illud quod graue est in suo genere ⁊ nō p
foratum q̄d etiam cum frangit. interius
habet quasdam venulas distinctas. hinc
rufas. hinc subalbidas. hinc croceas. ⁊ cō
masticatum tingit quasi crocus. virtutez
habet purgādi colerā principaliter ⁊ di
uretica. competenter ponit in syrupis
contra febres acutas. Auicenna Reubar
barum adulteratum spissius est ac vehe
mentius stipticū purum autē est vehemē
cius raz ⁊ minus stipticū. ⁊ est crocee tin
cture. In ipsa est terreitas amara ꝓpter
actionem igneitatis in ipa.

Operationes.

Platearius. Contra calefactionem
epatis ⁊ opilatōem ex calida causa datur
cum aqua calida Auicenna Reu
barbarum confert panno ac vestigijs su
per cutes remanentibus q̄n cum aceto li
nitur. Ex eo fit emplastrum ad apostēata
calida. Confert eciam impetigini cū ace
to. Eius epithima casui ⁊ pcussioni con
fert valde. prodest etiam contusioni lacer
torum ⁊ rupture. Confert asmati
ticis puto sanguis. ⁊ epatis stomachiq; do
loribus intrinsecis. Sigultui ⁊ dolori pū
gitiuo ventris. ac dissinterie. ac dolori re
num ⁊ vesice. atq; matricis. ⁊ fluxui san
guinis. ac febribus antiquis. Splenē at
tenuat. ⁊ morsui vermium venenosorum
remedium est: Constantin⁹. Reu
aliud est indicum aliud ponticum: Indi
cum est laudabilius. calidū ⁊ sicū in secū
do gradu. Quoddā stipticitatis ⁊ acumi
nis habet. Stomacho defecto valet. vēto
sitatem ⁊ epatis dolorem ⁊ splenis durici
em. ⁊ ypocundriam. ⁊ extensionem curat
Renum ac vesice dolorē ⁊ matricis exstir
pat. Sanguinem de pectore ma
nantem cōstringit. hanelitus singultum.
Vulnera intestinoz diuturnam solutōem
ac prolixam febrem amputat. faciem ⁊ cu
tem a lentiginibus ⁊ impetigine mundi
ficat. Contra reptilium morsus facit pul
uerisatus ⁊ cum aceto temperatus F

Pandecta. Reubarbarum dicit a reu q̄d
est radix ⁊ barbarum quia est radix que i
barbaria regione oritur. ⁊ in india ⁊ trās
marinis partibus. Et est aliud quod dici
tur reuponticum. de quo in sequenti cap̄.
quoniam dicitur sic eo q̄ in ponto insula
reperitur. vel quia ponticum habet sapo
rem: Reubarbarum vt quidam
dicunt radix est cuiusdam arboris. reperi
tur quasi quedam tuberositas in radice
eius. ⁊ cetera. ⁊ est ca. ⁊ sic. in secundo gra
du. Johannes mesue. Reubarbarum q̄d
dam oritur in india Et vocatur raduced
seni ⁊ est melius. ⁊ quoddam oritur in bar
baria. ⁊ est laudabilius post illud. ⁊ quod
dam oritur in Turchia. ⁊ est minus lauda
bile illis. ⁊ laudatur magis ex eis quod ē
subnigrum declinans ad rubedinem. et
quod graue est cum raritate sua. ⁊ in quo
in confracturis inuenitur disgregatio ex
rufo ⁊ glauco. ⁊ quod est crocee tincture.
⁊ quod est recens cognoscitur quod non
est adulteratum. quoniam est rarum ⁊ mi
noris stipticitatis ⁊ est crocee tincture
Adulteratum vero habet contrariū
horum. ⁊ varietatem quam habere debz
in confracturis amisit. ymo subnigrescit
in eis. ⁊ est calide complexionis ⁊ licce in
secundo gradu. Conuenerunt ār
in permixtione eius aqueitas dātes ei sti
pticitatem substancie. ⁊ aereitas dans ei
raritatem substantie. ⁊ est in eo igneitas
perficiens que propter actionem eius et
terreitatem ipius ipm facit esse amarum
verum terreitas est fm profundum eius ⁊
igneitas est in superficie ipius. que propter
infusio separat inter eius substantias. et
completio opationis solutionis ⁊ aperti
onis opilationū p ipm est per dominium
caliditatis in superficie eius. ⁊ consecutō
contractionis per ipm est a substātia sua
terrea stiptica Non est in eo nocumentū
apparens. ⁊ datur in omni tpe ⁊ in omni
etate ita q̄ etiam pueris ⁊ pregnantibus
datur. ⁊ est de elegantioribus ⁊ melioribꝰ
medicinis aque lactis ⁊ proprie q̄d sum
ptum est ex capris que magnificat opera

tionem eius similiter magnificatur infusio eius in aqua endiuie ⁊ apij prius bulitum ⁊ colatum. vel in aqua plantaginis. ⁊ non ꝑmittat̄ quin cadat in societate ei⁹ spica: Est em̄ proprij iuuamenti cū ipso neq; pretermittas additōnem modici vini albi odoriferi clari ī infusionibus ei⁹: ⁊ proprie qñ in emendatione opilatōnum propinatur, ⁊ eius quidem infusio ꝯpetit qñ solum queritur abstersio solutio ⁊ opilationum apertio: ⁊ ip̄ius contriti exhibitio, qñ queritur vt post illam in visceribꝰ vestigia contractionis remaneant. verū ex eo quod assum est vehementius ex adusto. ⁊ quod ex eo purius est sustinet quod oportet: ⁊ meretur de cōtritione. In raro autem ⁊ laxo contritio vehemens r̄soluit virtutem decoctio etiam similiter r̄soluit qualiscunq; sit. K ¶ Johannes mesue Educit solutione eius coleram ⁊ flegma maior eius ꝓpetas est mundificare epar ⁊ stomachum: ⁊ conferre doloribus pungitiuis eoꝝ ⁊ viscerum L ¶ Et clarificat sanguinem: ⁊ auferre opilationes. ⁊ morbos quoꝝ mater est opilatio. sicut hydropisim. hyctericiam. g̃ssiciem splenis. ⁊ fe. opilationum ⁊ similia. M ¶ Et ex ꝑte substantie sue ꝓpetas est ꝯferre sputo sanguinis ⁊ emanationi eius vndecunq; sit. ⁊ casui ⁊ ꝑcussioni. ⁊ sanare rupturas intrinsecas ⁊ extrinsecas ⁊ ꝓpe eius. ʒ. j minime g̃. ij. ⁊ rubee tinctoꝝ: g̃: xv. cū vino stiptico. N ¶ Et cōfert inunctio olei ei⁹ ꝯtusionibus ⁊ contritionibus lacertoꝝ ⁊ doloribus eoꝝ. ⁊ ip̄m quidem est medicina singultus. et est medicina bona dissinterie. ⁊ ꝓpe quod ex eo est assum. ⁊ bibitū cum succo plantaginis ⁊ pauco vīo stiptico. O ¶ Et confert fe. periodicis. ⁊ fe. opilationum: ⁊ fe. antiquis. Dosis potio eius infusionis a. ʒ. ij. ß. vsq; ad. x. ⁊ ꝯtritis a. ʒ. j: vsq; ad. ʒ: iiij. P ¶ Et ip̄m conseruatur per annos. iiij. ⁊ conseruat̄ a corruptione ⁊ putrefactōe. si suꝑliniantur ei cera. ⁊ terbentina liquefacte aut cera sola aut si sepeliat̄ in psillio aut milio. conseruatur enim tunc tempore extenso.

¶ Ca. ccc xc.

Reuponticum: Pandecta: Reupōticum. i. barba sirista: ⁊ ē radix pōtica multum similis reubarbaro. Interius habʒ venulas distinctas vt reubarbarum. sed non tingit vt reubarbarū Et dicitur reuponticum eo ꝙ in ponto insula reperitur. vel quia ponticum habet saporem. ⁊ reu tantum est dicere quātum radix: Byasco. cap̄. de reupontico: Reuponticum nascitur in bosforo. ⁊ sic ad greciam venit. cuius folia magna sunt similia folijs simphiti. radix est aliquatenus vasta ⁊ nigra: Pasta similia centauree. sʒ breuior est fragilis ⁊ leuis in pōdere sine odore: ⁊ gustu amara leuiter stringens et si masticet̄ sit glutinosa ⁊ crocei coloris.

¶ Operationes.

A ¶ Dyascorides Vires efficaciter habet stringentes. ⁊ ideo vino quasi in fomẽto imposita inflationes desiccat. ⁊ vulnera glutinat: ac sanguinis abundantiam r̃primit: habet in se magnam substantiã temperandi quia tenet in se terreni frigoris ⁊ caloris partem. ⁊ leptomeris est ad asmata. ergo reumatica ⁊ orthogonia iuuat potata liuores ⁊ empetigines sanat cum aceto illinita. ⁊ potata emoptoycis ⁊ dissintericis prodest. sed bona est q̃ non est ꝑtusata In gustu muscillaginosa modicum submordans. bibita inflationem stomachi tollit. Laxitudinem ⁊ dolorem stomachi spleneticis ⁊ epaticis bibita ꝓdest. B ¶ Conquassatõnem corpis reficit: De alto cadentibus subuenit. Neufreticis ⁊ tortionibus ⁊ thoraci ⁊ ypocundrijs salutare est. Stericas ⁊ sciaticas causas compescit. Sanguinem reijcientibus vtiliter adhibetur. Asmaticis prodest. C ¶ Subglucientibus vtiliter adhibet̃. Ciliacis ⁊ dissintericis frigoribus tipicis singulare presidium est: Morsibus venenatis occurrit similiter vt agaricus dat̃ ĩ omnibus causis. Ternas limpidat ⁊ liuores cum aceto imposita: similiter cum aq̃ liuores omnes tollit. Virtus est ei termantica ⁊ paulo stiptica. D ¶ Paulus ca. de reupontico: Cal. est ⁊ sic. in. ij. gradu. Virtutem habet mundificandi confortãdi ex ponticitate sua ⁊ diureticam ex qualitatibus. Aqua decoctionis eius soluit opilationem splenis ⁊ epatis ex frigida causa cerotum ex puluere eius ⁊ oleo rosarum: ⁊ cera valet contra debilitatem stomachi. Puluis eius lumbricos eius occidit. E ¶ Ysidorus libro ethimologiarum. Reuponticum sanguinis habundãtiam reprimit. habet in se maximam temperandi substantiam. quia r̃tinet in se terreni frigoris ⁊ caloris partem. Et etiam leptomeris vnde potata ad spasmata reumatica iuuat. Et leniores empetigines sanat. Splenem reprimit. ⁊ luxuriam tollit cum aceto bibita emoptoycis ⁊ dissintericis est iuuatiua F ¶ Bibita quoq; stomachi inflationem eiusq; lassitudinẽ prohibet ac dolorem. Spleneticis ⁊ epaticis proficit. conquassationes corporis reficit. ac de alto cadẽtibus subuenit. Lũbis etiam ⁊ tortionibus toracis ⁊ ypocũdrijs est salutaris: G ¶ Stericas ⁊ sciaticas causas compescit. Sanguinem reicientibus adhibetur vtiliter. Asmaticis subglutientibus ꝓdest.

¶ Ca. ccc xcj.

Resina. Ysidorus libro. xxvij. Resina est lacrima sudore lignorum exaltata vt balsami seralupini ⁊ lentisci ⁊ arborum ⁊ virgultorum que sudare perhibentur. Reyn em̃ grece emanare dicit̃ vel sudare sicut ligna odorifera orientis sicut gutta balsami aut ferularum. quarum gutta durescit in gemmam scilicet in electrum Prima autem resina dicit̃ therebẽtina ⁊ est prestantissima pre alijs ⁊ defertur de arabia. Judea Syria cipro ⁊ affrica. ⁊ ab insulis maris: Secunda est

lentiscina que mastix vocatur hec vechio insula deportantur. Tercia est pinealis. t hec nunc est liquida nunc dura invenitur Item Ysidorus. Resina igitur dicitur qđ liber gramen liquidum vel aridum liquida resina. vt balsami t terebentina dura vt mastix thus t mirra t huiusmodi. Omnis autem rsina primo est mollis t liqda vel viscosa. sed in prima sui emanatione t aliqua remanet liquida t aliqua calore vel frigore induratur. Omis ät resina est utilis in medicina t ideo resina posita in nobilibus antidotis t vnguentis. Opationes autem t virtutes reline singulorũ quere in locis suis.

Ca.cccxcij.

Ribes. Pandecta. cap̃. de. vij: Ribes quidam dicunt q̃ est acetosa. t quidam dicunt q̃ est coccus. sed falso quoniam coccus non est acetosa: qm̃ Mesue facit se motim ca: de rob de ribes Et caplin de Rob de acetosa. Similiter vbi ponit cap̃. de rob de ribes ait q̃ valet sicut rob de acetosa: Item non est coccus qm̃ coccus est ca. t sicce complexionis. ꝫ ribes sunt fri. t sic; Albani. Ribes est plãta stipitem habens rubeum ad viriditatem declivem tenerum. folia rotunda viridia nigra. cuius granum potatur de corascem acidi saporis: de quo fit rob. ꝛc. Nos autem loco eius succum acetose que est lapacium agreste ponere possumus. Serapion li. a ggre. cap̃. Ribes: auctoritate Ysaac benaram Ribes est planta habens capreolos recentes rubeos ad viriditatem declinantes. t habet folia magꝫ lata rotunda viridia. t habet grana quo sapor est dulcis cum acetositate. Et ipa ẽ fri. t sic. in. ij. gradu. Et signum sup hoc est acetositas eius t stipticitas. Et ex hoc contingit q̃ infrigidat stomachũ. Et alii qui dicunt q̃ est fri. t sic. in. iij. gradu. Nascitur ät planta ista in montibus syrie frigidis nivosis

Operationes.

Ser. cap̃. Ipa abscindit sitim. t ofert speciebus habaon. i. morbilli. Et abscindit sitim que fit a caliditate corporis. t retinet fluxum. Et convenit speciebus borbor que fiunt in corpore sicut variole t similia. Et provocat appetitum: t inconiat stomachum sua frigiditate. t abscindit sitim a colera t fluxũ vomitum. Et rob eius cõfert cardiace t vomitui t fluxui qui fit a colera. Et provocat cibi appetitum. t in rob eius est dulcedo t acetositas. Et idez auctoritate Aben mesuay. Fri. est t sic. in. ij gradu. Et rob eius est sicut rob acetositatis citri t agreste in virtute. Et est bona emorroidibus t ebrietati. Et putant aliqui medicorum quod etiaz sit illa q̃ nõiatur acetosa t lapacium: t putaverũt aliq̃ q̃ sit granum acetosum quod affertur ex corascen. licet omnes decipiant.

Ca.cccxciij.

Rizi. Pandecta capto. lviij. Arz ara bice. grece ozoza. Latine vero rizi. Galienus primo de cibis cap̃. de rizo In sapore eius est stipticitas. et ideo retinet ventrem retentione temperata. et in cortice eius est rubedo magis manifesta q̃ in ipomet aut in reliquo corpis eius. et minus nutrit q̃ frumentum. Et idem viij. sim. far cap̃. ozosa Ozosa id est risum habet quid stipticum quo circa ventrem moderate detinet. Et idem libro p̃dicto de cibis Hoc semine omnes ad restrictionem ventris vtuntur delectationem ipsius similem facientes condro. Est autem indigestibilius condro. et nutriens min⁹. sicut et ad delectationem edulij deficiens ab ipo plurimum.

Operationes.

Serapion libro aggre. cap̃. Arz. id est risum. Sunt calide et sicce cõplexionis in primo gradu. Almanzor tractatu. iij. ca. arz de riso. Risi temperici ḡest iter ca. et fri. vicinum existit. et ventrem stringit. Solitis autem colicam pati nocet. eo q̃ licet nutriat. de ventre tamen non facile descendit. nisi coquatur cum aliquo multum vnctuositatis habente quod quãdo cum lacte coquit̃ et cum zuccaro cõmedit plurimum nutrit atq; sanguinem augmẽtat Item Serapiõ. Añ sani egẽt pultibus eius propter punctiones quas habent in ventre. aut propter fluxũ multorum humorum super quos vincit colera. aut aliqua alia de causa simili huic. coque rizi quousq; dissoluantur et fiant sicut aqua kist et da in potu hora conuenientior vsus eius tempus est humidum. et quãdo stomachus est fortis virtutis ad cibos. Et idem auctor. dyas. Et pauci nutrimenti stringit ventrem. auget sperma et minorat feces et vrinam et ventositates. est em̃ completum in stipticitate. et ideo ẽ bonum vlceribus intestinorum et punctõnibus eorum quando bibitur. aut fit cum eo cristere. et rubeum est constrictiuũ plus Isaac. Rizi natura calidũ est in primo gradu. siccum in secundo. Aliquãdo mola teritur. eiusq; farina sicut tritici coq̃tur. et valet his qui morsionẽ in stomacho et intestinis paciuntur Integrum autem cum aqua coctum valet ad colericam dyarriam. Cum lacte et amigdaleo coctum constipationem suam amittit. et perfecte nutrit. Sanguinem bonũ generat si cum eo vel aqua eius lentigines laues. aufert eas. et cutem mundificat. Constãtinus in pantegni. Risum calidum est in primo gradu siccum in secundo. Cñ ventrem stringit non tamen multum nisi mixtum sit ibi milium. lotum quoq; et cũ butiro et amigdaleon coctum. non est vẽtris constipatiuũ sed mitigat dolorem stomachi. et ardorem intestinorum. Huius nutrimentum temperatum est et digestiuum. si cum lacte coquitur constipationem facit sed humectat ac nutrit Auicenna in secũdo canone. Risum ca. est et sic. Nutrimentum prebet multum. tarde infrigi

datur ⁊ in ip̄o est abstersio. Decoctum cū aqua stringit vsq; ad terminū. Et in spermate facit augmentum G Idem in iiij. canone Cortex rizi venenū reputatur vt em̄ quidam primoꝝ dixerunt ei cui in potu datur accidit statim dolor in ore ⁊ in lingua: et ip̄a lingua apostemat̄. deiñ dolor in vmbilico extendit̄ ⁊ stomacho: intestinisq; eius: Totumq; corpus inflāmatur. curat̄ cum curatione cantaridum Oportet autem ꝙ in oleo eius quod ipse in potu sumit citonia sint decocta.

Operationes.

A Ysaac vt sup̄. Cortice eius mundate laudabiles generant chimos, nec inflatōnem aut ventositatem faciūt vt fabe. Ad vsum edendi bone sunt in estate ⁊ in calida regione. B Cathaplasma ex eis membris fractis appositum: solidat ⁊ dolorem aufert. C Ius ex eius velut ex faba factum valet ad cardiasim tussim et dolorem pectoris.

Ca. ccc xciiij.

Robelia Ysaac Robelie frigide sūt in primo gradu medie inter humida ⁊ sicca. Cortex earum stipticus est. Actor. Iste sunt videlicz robelie sicut diximus paulo sup̄ que a nōnullis medicorum nostroꝝ estimant̄ esse pisa:

Ca. ccc xcv.

Rododendron. Ysidorus. Rododendron corrupte vulgo lorandꝝ vocatur. eo ꝙ folijs lauri sit simil̄ flore vt rosa. Arbor em̄ venenata est. iterficit em̄ altera. ⁊ medet̄ serpentū vexationibus:

Operationes.

A ¶ Plinius. libro. xvj. Rododendron vt nomine apparz a grecis venit: Alij neruim vocauerūt. Alij rodophanem vocauerunt. fronde sempiternum rose similitudine caulibus fruticosum Jumentisq; capris ⁊ ouibus venenum: Idem tamen est homini: contra serpentum venena remedium. B ¶ Idem li. xvij. Rododendron scritur propagine. sicut etiam semine. C ¶ Idem li: xxiiij. Rododendros ne nomen apud nos inuenit latinum. sed radophonem vocāt aut neruim: Mirūq; folia esse quadrupedum venenum. homini vero contra serpentes presidium addita ruta ⁊ vino pota: Pecus etiam ⁊ capersi aquam biberint in quo folia ea maduerint. huiusmodi mori dicuntur.

¶ Ca. ccc xcvj.

Robur. Actor Robur (ſm ysidoꝝ) generaliter dr̄ ex oī materia q̄cq̄t est firmissimum. Nihilominus tamen ⁊ arbor quedam hoc nomine nuncupatur. de qua frequenter plinius loq̄tur.

¶ Operationes.

A ¶ Plinius libro. xvj: Robor est glandifera sicut ⁊ quercus ac ylex. preter fructū ⁊ alia gignit plurima: fert enim ⁊ galle genus vtrumq;. Et quedam veluti mora. nisi distarēt arida duricie: plerumq; caput imitantia thauri quibus inest fructus nucleis oliue similis. Nascuntur ⁊ in eo pillule nucibus non absimiles intus habentes flocculos molles lucernarum luminibus aptos. Nam ⁊ sine oleo flagrant. sicuti galla nigra. Fert ⁊ aliam vtilem pillulam cum capillo. verno tempore tamen melligeni succi. B ¶ Gignunt et alij ramorum eius pillulas corpori non pediculo adherentes candicantes vmbilicis. Aetera nigra varietate dispersa: Media cocci colorem habent. C ¶ Aliquādo ⁊ culices gignit. Nec non ⁊ e folijs cōuolutas pillulas: ⁊ in folio rubentes. Aquosos nucleos candicantes ac translucidos q̄ diu molles sint. in quibus ⁊ culices nascuntur Maturescunt in modum: ferunt ⁊ robora canchrin pillulā in medicina vim vrendi habentem. Is crescit hieme. aperitur vere pillula tota, caditq; cum folia crescere ceperint. Iam multi fera sunt et tot res preter glandem robora paruum: Sed ⁊ boletos squillosq; nouissima irritamenta gule que circa radices nascuntur: D ¶ Robora quoq; viscum ac mella fert vt autor est hesiodus. cōstatq; rores melleos e celo cadentes non alijs magis insidere frondibus: Cremati quoq; roboris cinerem introrsum esse certum est Scādula quidē e robore fit aptissima. mox e glādiferis alijs sed minime durans preterq̄ epino. Montes ⁊ valles diligit. robur castanea ⁊ abies: Sunt autem robori folia toto ambitu sinuosa. Et sunt eis etiam in caudice ipo iam densa ac rara. semperq; late rariora disposita mirto.

E ¶ Item robur abies ⁊ larix non ꝯtinuant germinationem. sed intermittūt. ⁊ tripartita trinaq; germina edūt. Ideo ⁊ inter squamas corticem spargunt. q̄d omnibus arboribus euenit in germinatiōe. q̄rrumpitur cortex pregnātium. Robori scissus est cortex non leuis sed scaber. Radices copiose atq; carnose. quas in profundum agit mollis ac pessima ligni ꝑs etiā in robore facile putrescēs terredini obnoxia Ideoq; semꝑ est amputanda F ¶ Robor ylex ac morus ⁊ ebenus ⁊ que sine medulla sunt tota ossee sunt. Robor spissam habet materiem eiq; nigricās color est Tanta duritia inest robori. vt nisi ma defactum non queat terebrari. ⁊ ne q̄dem sic quid ad actus clauus auelli. Itaq; cariem vetustatem sentit tardissime. sentit tamen terredinem cesum in vere Bruma vero neq; viciatur neq; findit̄. Alias obnoxium etiaꝫ vt torqueat sese findatq; q̄d in subere tēpestiueq; ceso euenit defossuꝫ diu durat robur. sed aqua marina corrūpitur. G ¶ Robur ⁊ olea in transuersum posite incuruantur ceduntq; ponderi. Viridia preter robur ⁊ buxum ꝑtinatius resistunt sectioni serrarum quia dētes equalitate replent inerti. Sunt autem robura ⁊ inter se ⁊ cum alijs glutino insotiabilia. viscus adnascit̄ ⁊ in robure vt quercu ⁊ ylice. H ¶ Idem libro. xvij. Insitorum omnium capacissima dicit̄ platanus. postea robur. verum vtraq; sapores corrumpunt. pedamēta sunt optima vicibus e robore oleaq;. Preterea pomiferis que germinant. nec fructum ferunt. scissa radice lapis inditur. fertilesq; fiunt. Hoc idē in amigdalis e robure cuneo adacto fit. Geniq; arbores quedam ablato in totum cortice moriuntur. tardius autem robura ⁊ quercus.

¶ Ca. ccc xcvij.

Rotabea vel rodaba. Serapion libro aggre. cap̄. Rodaba. quando est humida ⁊ recens dicitur Assaxfasa. quando est sicca dicitur akes. et est species leguminis sic nominata. Et idez auctoritate Byascoridis. Primo quādo nascitur est similis andachuche. que nascitur in pratis. sed quando est completa habet folia subtiliora que folia ipsius et habet ramos similes ramis andachuche ⁊ sunt ei semina in magnitudine lētis tortuosa sicut cornua Aliquando desiccat̄ ⁊ administratur cum alijs rebus. ⁊ prepat̄ cum sale. Et idem auctoritate Galieni. Sapor huius grani est stipticus sicut sapor lentis. Et virtus eius est calida caliditate temperata. ⁊ exsiccatio eius est amplior exsiccatione lentis. ⁊ comedit̄ sicut lens.

Operationes.

A Serapiō auctoritate Ysaac benarā Alfaxfasa id est rotobea nascit̄ sup̄ aquas ⁊ non siccatur in estate neq̄ hyeme. ⁊ ideo nominatur humida. Et quod de ea administratur est semen eius ⁊ folia ⁊ est ca. ⁊ hu. ⁊ est in eo inflatio. B Et ideo auget sperma. ⁊ incitat coitum. ⁊ augz iuuamentum medicinarum que faciunt ad hoc: C Et semen eius ingreditur in pluribus confectionibus fortibus: // D Et quando fit emplastrum cum folijs eius confert membris que indigent sedatōne doloris eorū: ⁊ est cōueniēs cibo aīaliū:

Ca. ccc xcviij.

Rosa latine: grece rodon. Arabice hard. Serap̄: li. aggre. cap̄: hard auct. Gal'. viij: sim. far. cap̄: de rosa. Substantia eius est composita ex substantia aquosa calida cum duabus alijs qualitatibus permixta stiptica scz ⁊ amara. cuius stipticitas est in quantitate tali quia corpora habentia virtutem fluxam non possunt dissoluere virtutem eius. Et semen eius est magis stipticum q̄ rosa: Et idem rosa cum stipticitate que est ī ea inest ei dulcedo ⁊ similitudo acuitatis vl' mordicationis pauce. ⁊ conuenit apostematibus calidis in principio eorū. ⁊ oportet q̄ recipiatur recens ex ea ⁊ abscindant̄ summitates eius valde cum forpicibus. ⁊ reseruentur pro medicaminibus oculorum: Sed oleum rosarū est in natura sua medium inter naturam rose ⁊ olei. ⁊ ē medicina cum qua curantur apostemata sāguinis in augmēto ip̄orum. ⁊ in eo est virtus penetrandi ad profundum corporis ⁊ humectat corpora sicca: et cōquassatur cum aceto ⁊ inungitur caput cum eo. ⁊ cōuenit dolori capitis facto ex caliditate solis: ⁊ quando rose siccantur: oportet q̄ desiccentur in vmbra: ⁊ cōmoueant̄ assidue ⁊ aqua rosarum est frigidior complexiōe temperata. non tamen multum. ⁊ ip̄a quidem est subtilis multe subtilitatis. ⁊ signū in hoc est q̄ rosa desiccatur cito Ideo q̄ ī ea nō est aliqua viscositas: quia odor eius vincit ⁊ propterea festiuat ⁊ replet vias odoratus.

Operationes.

A Serapion auctoritate dyascoridis Est enim rosa frigida desiccatiua: ⁊ ex ea est plus stiptica sicca q̄ recens: ⁊ succus rosarum quando coquitur cum vino conuenit dolori capitis ⁊ oculorum ⁊ auriū. et conuenit gingiuis. quando cum eo fit collutio: ⁊ coqunntur folia eius sine stipitibus ⁊ non exprimuntur. ⁊ fit emplastrū cum eis herisipl'e. ⁊ semen quod est in medio rosarum quando puluerizatur super gingiuas ad quas fluunt humores cōuenit multum. Sed caput rose quando bulierit in aqua ⁊ bibitur abscindit fluxum vētris ⁊ sputū sanguinis. B Et idē auct. hachaz aq̄ ro. ꝓhibz fluxū ad oclm. ⁊ ꝯuēit sincopi qn̄ bibit̄ ex ea haust⁹ aliq̄s

¶ Et idem auctoritate Iumay. Rosa fortificat membra intrinseca. Et stiptici tas eius penetrat propter amaritudinez que est in ea. ¶ Et idem aucto. Abē mesuay. Odoratio rose cōuenit colericis z habentibus calorem. z capitis dolorez a colera. Et prohibet fumositates coleri cas acutas. z conuenit dolori acuto. z mo uet sternutationem habenti cereb̄ cal̄. Et quando conficitur cum mellle aut cū zuccaro abstergit quod est in stomacho ex hūoribus flegmaticis. ¶ Et idez auctoritate Rasis. Expertus est quidam ex amicis meis qui accepit ex folijs rosaz recentibus z zuccaro z fecerunt eum assel lare decem vicibus. hoc facit succus eius verum sicca non est laxativa. et hoc signi ficatur ex eo q̄ virtus eius est amara q̄ ab stergit. Et quando rosa desiccatur fit sti ptica. quia separatur ab ea amaritudo. Et siccitas quidem in rosa est pauca quia ipsa est composita ex stipticitate z amari tudine. Unde abscindit libidinē z laxat laxatione forti. ¶ Johannes mesue. capitulo de rosa. Rosa est ex medicinis benedictis in qua est virtus confortatio nem faciens z solutionem z male qualita tis permutationem. Et est ex ea rubea z alba z. z est de vtriusq̄ est multorum foli orum z densorum z crisporum. z alia pau corum z planorum. z melior est rubea ve re rubedinis paucorum foliorum z plano rum. z ex albis est melior habens similiter Et melior succus est cuius mater est rosa completa sicca vero melior est in qua nō dum cecidit complexio. Est frigida in pri mo gradu sicca in secundo. Diversarum autem naturarum substantie composue runt rosam inter quas potest cadere sepa ratio distinguens. Componitur enim ex partibus terreis et aqueis mediocribus dantibus ei stipticitatem et substantiam Et ex partibus aereis propter quas est in ea de dulcedine aliquid z aromaticitas. Et ex ptibus igneis subtilibus a quibus consistit perfectio et species dantibus ei amaritudinem. propter quod in absciso ne amaritudinis ipsius que removetur propter solam exsiccationem eius non re soluitur species. In abscisione rubedinis non est plus rosa q̄m homo mortuus ama ritudo autem in ea que recens est plus est stipticitate i ipius. Et pma eius operatio est propter amaritudinem suam propter quod rosa recens et eius proprie succus soluit. Cum autem resolui caliditas dās ei amaritudinem propter exsiccationem eius nominatur substantia eius stiptica faciens constipationem. Est autem succ eius calidus fere ad primum gradū. pro pter exclusionem eius a re terrestri z frigi da. ¶ Johannes mesue. Est autem rosa solutiua existens extinctiua inflāma tionum. confortativa membrorum. coad unativa parcium z constrictiva. Et semē eius in hoc est forcius. z similiter pili eius qui sunt in medio ipsius. z succus eius est resoluens. Et sicca quidem magis frigi dā z stiptica. z que non est completa frigi dior z stipticior. z alba in frigiditate z sti pticitate plus est q̄m rubea. non est in ea malicia. sed est ex debiliter soluentibus vigorat tamen operationem eius aqua casei. ¶ Si enim succi rosarum. Ʒj misceatur cum aqua casei et pauca spica est solutiuum conueniens. z similiter infu sio. Ʒ. vj. foliorum rosarum in aqua casei cum pauco melle soluit sine molestia. Et syrupus factus ex succo eius est levis solu tionis. Et similiter ponitur oleum eius in emendatōne medicinarum acutarum sicut est scamonea z similia. ¶ Rose autem condite cum melle abstergunt et mundificant z confortant. Et condite cū zuccaro minoris sunt absterſionis z maio ris confortationis z stipticitatis. et aqua eorum que fit per infusionem mūdificat z confortat abstergit z resoluit. ¶ Ea que fit per sublimationem est multe confortationis. neq̄ est resolutiua ꝓpter resolutionem subtilis caliditatis eius in decoctōne ipsius. palbas vo nō fit solutō aliq̄ de q̄ sit curanō. z ē i eis de stipticitate plus q̄ in ru. neq̄ sunt silles eis i cōfortatōe.

7 cito q̄ rose non substinent decoctione aliquid omnino 7 proprie recentes soluitur enim ab eis virtus: sigillans absterſionem eius 7 solutionem. 7 declaratur virtus eius stiptica faciens constrictionem. Succus vero eius substinet decoctionez aliquid mediocriter. 7 acquirit ei subtilitatem 7 bonitatem absterſionis: ℞ Oleum quoq; factum ex rosa, nō dum cōpletis est maioris infrigidatōnis 7 stiptici tatis. cuius melius fundamentū est oleum olivarum mediorum in maturitate: aut sisaminum. ℞ Aceum autem infusionis eius est medicina bona omnium inflammationum 7 est divisivum solutione confortativum: ℞ Succus eius ex aqua infusionis r̄centium completarum solutione educit colerā. mundificat sanguinem ab ea 7 venas 7 articlos. ℞ Et convenit ycterice: 7 aperit opilationes epatis 7 stomachi. 7 mundificat 7 confortat ea. 7 confortat cor. 7 convenit memori eius. et educit materiam causantem eam 7 febribus colericis. Rosa vero 7 oleum eius 7 aqua ipsius facta per sublimationem confortat cor stomachum 7 epar: 7 coadunat partes laxas membroz 7 confortat retentionem. 7 sedat dolores calidos mira sedatione: 7 extinguit ac q̄mutat malicias inflāmationum. perimit 7 sedat eas. Et sunt ex medicinis facientibus dormire. faciūt tamen corizam 7 sternutationem. 7 obsunt catarris. 7 stringūt guttur 7 confortant ea. 7 auferunt crapulas. Dosis potio succi rosarum est ab. ℥. j. vsq; ad. ij; cum zuccaro. Et potio sym̄ facti ex succo earū est ab. ℥. ij. vsq; ad. v: ℔ Auicenna libro de viribus cordis dicit q̄ confortat cor. ℞ Palladius libro tercō in mense februario rosaria cō serēda sunt. que sulco brevissimo. aut scrobibus ponenda sunt. vel virgultis vel etiam semine. Gemina autem rosaz non putamus medios flosculos esse aurei coloris quos rose ferunt. sed baccis nutriunt. q̄s in brevissimi piri ad similitudinē plenas seminibus suis post vindemiam reddāt. maturas ex colore fusco 7 mollicie poterimus estimare. Di qua etiam sunt antiqua rosaria hoc tempore circumfodiuntur. 7 sarculis vel dolabris ariditas vniversa reciditur. Tunt que rara sunt. possunt ducta virgarum propagine reparari. Di rosam ipius habere volueris duob⁹ palmis ab ea girum fodies 7 aqua calida bis rigabis in die ℞ Idem Rosa frigida est in primo gradu. sicca in secundo: Et viridis 7 sicca competit vsui medicine. Quidam colligunt eam post maturitatē sed non tam diu servatur. Debēt autem colligi cum non habent folia omnino expansa. 7 tamen aliquantulum iam rubea Collecte autem ad solem aliquantulum desiccari possunt 7 per triennium servari ℞ Macer. Dici flos florum nobis rosa iure videtur. Q̄ō specicie cunctos p̄cedat odoreq; flores. Non tamen hec specie tantum nec odore iuvare. Mos valet hac varijs nos adiuvat illa fidelis Eius sicca gradu vis est 7 frigida p̄mo. ꝛc.

Ca.cccxcix.

Ratera siue Antera. Paulus ca. antera: Antera est id quod in medio ipius rose nascitur aurei coloris ⁊ a specie floris dicta est. Usui etiam medicine competunt.

Operationes.

A Plinius: Capita rosarum pota ventrem ⁊ sanguinem sistunt. Item Ungues rose salubres epyforis sunt. Ulcera enim oculorum rosa p̄terq̄ inicijs sordescunt. Itē antera dissintericis magnū p̄sidiū est

Ca.cccc.

Rostrum porcinum. Pandecta. ca. ccccccx. Rostrum porcinū herba ē lōgitudinis vnius digiti ⁊ eiusdē lateris pandens se sup̄ terram amplectēs eam cuius folia ex vtroq̄ latere sunt īcisa incisuris magnis. ⁊ ī eius medio leuat̄ stipus paruus. in cuius stipite fit quedam lauugo rotunda sicut pila. sicut facit herba semision. que cum tangitur dissoluit̄.

Operationes.

A Confert opilatis. Rostrum coruinū herba est quam plures dicunt consolide speciem. Sz falso ymo est herba vtcūq̄ pilosa habens quasi odorem boraginis. ⁊ virtutem ꝯsolidatiuam in virtute sicut precedens.

Ca.cccc j.

Ruta latine ⁊ grece. Arabice vero radeb vel alselep: Sera: li. aggre. cap̄: radeb aucto. dyas. Radeb. i. ruta. Et est de ea domestica ⁊ siluestris: sz siluestris est magis ca. q̄ domestica ⁊ magis acuta. que escis est non bona. sed domestica ⁊ maxime illa que orit̄ circa arborem ficus. vel circa cucumeres est cōueniens cibus. Et aliud genus rute siluestris que nascitur in macedonia ⁊ in Gallicia asye quam molicines appellant: Et aliq̄ armolam eam vocāt. frutex est vna radix virgas multas habens folia latiora plus

q̃ domestica sed mollia ⁊ odorem grauez habentia ⁊ florem album ⁊ capita maiora q̃ domestica. ⁊ in tribus partibus diuisa: huius semen obrufum ⁊ trigonum gustu amarum est. Hec in antiquo tempore colligitur. Ysidorus. libro ethimo. Ruta dicta est eo q̃ sit feruentissima. cuius altera agrestis atq; virtute acrior. sed vtraq; feruentissima comprobat̃. hanc venenis repugnare mustele docent. que dum cum serpente dimicauerint cibo eius armant̃ Ysaac. Ruta siluestris calida ⁊ sicca in q̃rto gradu. domestica vero in tercio. q̃ melior est ad digerendum. quia virtutem h3 incidendi. ⁊ grossos humores ⁊ viscosos extenuandi. Platearius. Est ruta dõestica ⁊ siluestris que piganum dicit̃. Huius folia ⁊ semina competunt vsui medicine. Virtutem habent diureticam. dissoluendi ⁊ consumendi. Ypocras. Ruta calida est ⁊ sicca in tercio gradu. Palladius de agricultura li. quarto. Mense Marcio ruta seritur locis apricis. solius cineris inspersione contenta. loca desiderat altõra vnde humor eius elabitur. si ponas eius semina adhuc clausa folliculis sigillatim debebis manu afficere. si iam minuta sũt sparsa iactabis. et rastro obducta cooperies. Caules eius qui inclusis semĩbus nati fuerint fortiores erunt sed sero nascent̃ Ramula eius cum aliqua corticis parte conuulsi verno tempe ꝓ plantis tenebũt tota vero translata morietur. Non nulle ramulos eius pertuse fabe inserũt vel bulbo. atq; illa obruunt alieno vigore seruãdos Sub fici arboris vmbra libenti⁹ acq̃escit Nõ effodi herbas s3 optat auelli In munde mulieris formidat attactũ. Pli. li. xix. Ruta serit̃ fauonio ⁊ ab autũni eq̃noxio. odit hiemẽ ⁊ humorẽ ac fimũ: apricis gaudz ac siccis. terraq; q̃ maxĩe lateritia Cinere nutriri vult. hic ⁊ semini miscet̃ vt careat erucis.

Operationes.

A Gal. vij. sim. far. ca. moli. i. ruta: quidam hmõi rutã siluestrẽ nõ iant q̃dam ãt armolã. Virt⁹ ãt ei⁹ subtilis est. et cal. ꝑm iiij. gradũ. vñ ⁊ incidit g̃ssos humores. ⁊ dyaforat. ⁊ ad vrinatõem ꝓuocat. B Et idem. viij. sim. far. ca. pigamũ. Pigamũ. i. ruta. Siluestris q̃dem ex q̃rto ẽ g̃du calefacientiũ ⁊ siccantiũ dõestica vero ex iij. Est ãt non solũ acris gustu. s3 etiã amara quo incidere ⁊ dyaforare h3 g̃ssos ⁊ viscosos humores. ꝓpter eandẽ ãt v̄tutem et ꝑ vrinas euacuat q̃nimo ⁊ subtiliũ ꝑtium est ⁊ ventositatis destructiua. C Et idcirco ad sputatões ꝯuenit ⁊ animositates q̃ ad venerea ꝑtinent. ⁊ dyaforat ⁊ siccat moderate. est em̃ de fortiter desiccãtibus farmacis: Serap̃. aucto. dyas. Ruta est de rebus magis conferentibus inflationibus ⁊ ventositatibus: D Et ip̃a extinguit libidinem coitus. Vñ domestica ⁊ siluestris sunt ambe calefactiue adustiue ꝓuocatiue vrine ⁊ menstruoꝝ. et q̃ñ comeditur ruta aut bibit̃ stringit ventrẽ ⁊ q̃ñ sumit̃ in potu ex semĩe. cuiuscũq; quãtitas vnius caluf cum vĩo est medicamen conferens multum medicĩs mortiferis: E Et q̃ñ ꝯmedunt̃ folia ei⁹ sola aut cũ ficubus siccis ⁊ nucibus. auferũt nocumẽta medicinaꝝ mortiferaꝝ. F Et est vltima medicina ꝯtra maliciaꝫ venenoꝝ q̃ñ administrat̃ sicut diximus (⁊ p̃sertim contra pestilentiã) Et q̃ñ ꝯmedit̃ ⁊ bibit̃ ruta sp̃ abscindit sperma. et q̃ñ coquit̃ cũ aneto sicco ⁊ sumit̃ sedat torsiones. et q̃ñ administrat̃ in hunc modum confert dolori lateris. ⁊ dolori pectoris. ⁊ asmati. et tussi. ⁊ apostemati pulmonis. ⁊ sciatice. ⁊ dolori iuncturaꝝ ⁊ rigoribus. G Et q̃ñ coquit̃ in oleo ⁊ ponit̃ ĩ cristeribus cõfert inflationi matricis. et inflationibus intestinoꝝ. ⁊ doloribus recti intestini. Et q̃ñ teritur ⁊ conficit̃ cum melle ⁊ linit̃ sup̃ collum matricis confert dolori eius et suffocationi matricis. H Et q̃ñ coquitur in oleo ⁊ bibit̃ occidit et expellit lũbricos: ⁊ cõficitur cum melle. ⁊ fit emplastrũ dolori iuncturaꝝ. ⁊ dolori ⁊ cõcussione. et fit emplastrum cum ea ⁊ ficubus ydropisi carnose. I Et quando coquit̃ cum vino vsq; ad consumptõnem medietatis vini ⁊ bibitur. ꝯfert speciei humide ydro

pisis: ⁊ quãdo comeditur sola siue est aut sallita acuit visum. Et qñ fit emplastrum cum ea cum sauich sup̱ ocl'm sedat dolorẽ eius. K ¶ Et qñ teritur ⁊ miscetur cũ aceto ⁊ oleo rosaꝝ ⁊ fit linitio cum eo. sedat dolorem capitis. ⁊ qñ intromittitur in naribꝰ ip̃a aut succus eius abscindit fluxum sanguinis ab eis. L ¶ Et qñ admiscetur cũ nitro ⁊ fricatur inde morsea alba ꝯfert eã et qñ fit emplastrum cum ea cum melle et albumine super empetiginem confert ei. M ¶ Et qñ succus rute calefit in cortice granati ⁊ distillatur in aurem cõfert dolori eius ⁊ miscetur cum succo feniculi ⁊ melle ⁊ fit collirium cũ eo: ⁊ confert dolori visus. N ¶ Et qñ miscetur cum aceto ⁊ oleo rosarum. ⁊ conficitur cum cerusa. ⁊ fit linimentũ cum ea cõferth erisipile ⁊ formice: et vlceribus capitis humidis. ⁊ ruta qñ masticatur pust ꝯmestionez cepaꝝ ⁊ allioꝝ aufert fetorem illoꝝ. O ¶ Serap̃. Rutam venenis resistere mustele docent que quãdo cum serpentibus dimicature sunt cibo eiꝰ armantur. Docuit etiam rex ponticus qui cum fratris sui timerz insidias rute folia cum duabus nucibus: et totidem caricis admixto sale ieiunus acceperat. et secure cum eo agebat: Agrestis si sumatur nimis de ip̃a occidit. P ¶ Et qñ ip̃a colligitur maxime cum ceperit apparere flos: si carnem tetigerit. vlcerat ⁊ facit inflare cum pruritu. quare oportet qui vult eam colligere. ꝙ vngat manus et faciem cum oleo rosaꝝ. ⁊ extimauerunt quidam ꝙ si succus eius aspergatur sup̱ pullos gallinaꝝ nõ comedit eos miluus. ⁊ putant quidam ꝙ illa que nascitur in macedonia ꝓpe fluuiũ q̃ dr̃ archimoñ qñ comeditur occidit: et loca in quibus nascitur sunt loca serpentũ plena. Q ¶ Sz semen eius qñ bibitur ꝯfert doloribus intrinsecis. ⁊ ip̃m ingreditur in ꝯfectionibus medieĩaꝝ ⁊ ẽ iuuatiuũ ¶ R Et idem aucto. Ruffi. Ruta domestica ẽ medicina maxĩa iuuatiua intestinis. interioribus. ⁊ confert visui. ⁊ gũmi eiꝰ est ca. in fine tercij g̃: sic: in: iij. Curat vlcera oculi qñ puluerizatur sup̱ ea. ⁊ ꝯsert scroful' que fiunt in gutture ⁊ sub ascellis.

Ca. cccc ij.

Rubus. Pandecta ca. d c. lxj. sulac arabice: grece batus. Latine ṽo rubus. Et sulac est q̃dam egritudo vt dicit pli. Sera. li. aggre. ca. sulac siue suleit aucto. Gal'. i: rubus oĩbus est notus folia eius ⁊ summitates recentes sunt cõposita in substantia sua ex substantia terrea frigida. ⁊ aquea tepida. et sapor eius est stipticus. ⁊ virtus eius infrigidat ⁊ desiccat. ⁊ secunda conglutinat.

Operationes.

A ¶ Gal'. vj. sim. far' ca. batus s̃m trãslationem grecã: Batus. i. rubus. folia q̃dẽ ⁊ cime necnon flos ⁊ fructus stiptica participant qualitate manifeste. In hoc tam̃ ad inuicem differunt. Nam folia quidez ⁊ p̃sertim mollia ⁊ noua plurimũ ꝑticipãtia aquositate modicum sunt stiptica s̃m eam rationem. ⁊ summitates: Unde masticata curant alcola ⁊ cetera que in ore vlcera sanãt. ⁊ alia vulnera solidare potest:

Est eñ eoꝝ cõplexio ex terrestri ⁊ frigida substantia ⁊ aquosa tepida. Fructus vero qñ fit maturus ꝑticeps est moderate caliditatis. saporis cum sit vt ostendim⁹ dulcis quare ꝓpter hoc necnon ꝓpter moderatam stipticitatem ꝯmestibilis nõ ẽ molestus. Immatur⁹ autẽ a frigida terrestri suꝑatur substantia: ⁊ ideo stipticus est et siccatiuus fortiter ⁊ vterq; desiccat̃. et reponitur desiccatiuior exñs recente. sed et flos eiusdẽ est virtutis cũ fructu ad dissinterias ventris quoq; fluxus necnõ ad sputum sanguinis idoneum farmacũ. Radix autẽ cum eo ꝙ stipticat ⁊ non pauca subtilium ꝑtium s̃ba ꝑticipat: q̃obrem ⁊ lapides q̃ sunt in reuibus frangit. H ¶ Et Sera. auct. dyas. Virtus eius est q̃ curat alcola ⁊ vlcera oris qñ masticat̃ ⁊ curat alia vulnera. C ¶ Et decoctio ei⁹ tingit capillos. sed sapor eius fructus est dulcis ⁊ est humidus ⁊ calidus. ⁊ immaturus est frigidus terreus ⁊ sapor eius pontic⁹ ⁊ desiccat desiccatione forti. s̃ floris eius est sicut virtus fructus. D ¶ Et cõfert vlceribus intestinoꝝ ⁊ fluxui ventris ⁊ debilitati ĩtestinoꝝ ⁊ ani. s̃ radicis ei⁹ est substãtia subtilis ⁊ sapor eius est stiptic⁹. ⁊ ideo frangit lapidem renum: ⁊ qñ fit emplastꝝ cum folijs eius. curat vlcera hũida capitis E ¶ Sed rubus canis qui grece dr̃ Cinosbatus nocet decoctio eius fructus canne pulmonis. ⁊ stringit fluxũ menstruorum. Et radix eius est calidior ipso de q̃ si fiat emplastrum extrahit spinas et alia infixa corpori. F ¶ Et qñ fit emplastꝝ cum folijs suis recentibus prohibet apostemata. G ¶ Et idem auct: Gal'. Fructus huius plãte est stipticus stipticitate forti: ⁊ folia eius hñt stipticitatem paucã ⁊ oportet ꝙ caueat̃ ab eo quod ĩtra fructũ est simile bombicino: quia nocet multum canne pulmonis. hanc speciem inuenies si leges Cinosbatum. ⁊ est capl'm: c xxvj. supra dec. H ¶ Dyascorides capitulo batus est omnibus notus. Virtus est illi stiptica ⁊ serãtica: elixatura eius capillos inficit. Ventrem abstinet. Fluxũ matricis mulierum stringit. Morsibus venenatis occurrit. Tutas gingiuas a putredĩe seruat. Tumores oris compescit. maxime si folia eius cũ aceto masticata fuerint. Herpetes mundant acoras capitis purgant: Tumores oculorum ⁊ cõdilomata soluit Emorroidibus subuenit supposita. Stomachis imposita medicatur: Cardiacis opitulatur. I ¶ Succus huius herbe ⁊ hastarum sole siccatus omnia facere nouit. Succus eius seminis maturi om̃ibus causis oris vtiliter adhibetur. Ventrem abstinet comestus. Sed non matur⁹ flos eius cum vino bibitus ciliacis et dissintericis prodest. Flos eius albus ⁊ ẽ canicular ortu vigens Ipse quoq; potui datus cum vino humoris fluorem cohibet.

K ¶ Illinitus cum melle oculorum lippitudinem medetur atq; igni aceto Huius ergo folia ⁊ flores ⁊ mora leuiter stringũt vnde ad vuulam ⁊ fauces proprie videntur facere: quamuis omne profluum idonee stringant ẽ L ¶ Folia eius et cime masticata alcola ⁊ alia vlcera curant ĩ ore Et plagas glutinant. mora eius matura habent in se mediocriter calorem Immatura vero sunt frigida. ⁊ terrestrem r̃tinẽt in se substantiam. Unde nimis desiccant M ¶ Item Puluis ex eo factus sicut ẽ de flore eius plus desiccat recentioribus facit namq; ad dissintericos. ⁊ ad omne reuma ventris. ⁊ ad defectionem. sanguinez expuẽtibus. Hic puluis datus vtilissimũ medicamen: N ¶ Radix autem eius stiptica ⁊ leptomeris est. ⁊ ideo nefreticis data lapides rumpit. O ¶ Species bati sunt due Una cõmunis que dicta est que omnibus nota est. Altera que appellatur ydea siue cinosbatus que est rubositatis maioris supradicta: Et est virtutis constictiue: Eius namq; mollia germina siue tyrsi contusa ⁊ expressa succum dimittunt. q̃ sub sole relictus coquit̃ vsq; ad grossiciem mellis. ⁊ datur ad ea que supra P ¶ Succus eius cum vino ⁊ melle supra positus superioribus prodest. Mora cũ vino sumpta sapientiam nutrit vt ab an

riquis dicitur. leges eam mense Junij et Julij cũ melle ⁊ pane contrita apostẽata mirifice rũpit. ⁊ vlcera fraudulẽta curat.

Ca. cccc iij.

Rubea tinctorũ: Ysidorus. Rubea dicitur eo ꝙ rubra sit radix ei⁹: vnde ⁊ lanas colorare perhibetur. Dyascorides. Rubea quam alij eritrodanum: latini vero rubeam dicunt. Herba est omnibus nota: Species eius due sũt Una videlicet agrestis. Alia vero que vocatur sarchos ramulos siue tirsos habẽs tenues ⁊ quasi nodosos folia per interualla distantia: ac per singulas connodationes veluti stellarum imaginem mittentia Fructus vel semen eius rotundum viride ⁊ hinc rubrum aut circa maturitatem nigrum. Radicem habet paruam tenuem pusillam rubicundam: Plinius capitulo erithron. Erithron quam alij eritrodanũ vocant. nos vero rubeam qua tinguntur lane ⁊ pelles ⁊ cetera. Grecus vero eritrodanum dicit: Nam erithros rubeus cochinus feniceus rubicundus: exponitur de rubea ⁊ cetera: Pandecta capitulo: ccrlviij. Eritrodanum vel eutradoron l' erithron vel eritrodanon grece: Arabice fane vel eita. Latine vero rubea tinctorũ Ubi sciendum ꝙ Dyascorides capitulo de rubea dicit ꝙ rubea siue vt alij erithrodanum dicunt. ⁊ est de rubea domestica: Aliud capitulum inueniitur apud Dyascoridem quod sic habet eritrodanum dicunt ⁊ est rubea agrestis. Item secundũ veritatem eritrodanum in alia translatione dyascoridis. Aut tetron vocant plurimi: Radix est illi inficiens. Duo sunt eius genera. Unum agreste. Aliud seminatum sicut rauene ytalie fuit locis cultis seminatum. Nam ⁊ in vijs sponte nascit̃ Haste sunt illi quadre ⁊ longe ⁊ aspere sicut a ꝓparine: sed fortiores ⁊ longiores. folia habentes intra nodos ipsos. folia habet sicut astrum id est stella in giro posita semen eius rotundum est in primo viride ⁊ postea rufum: ⁊ cum maturauerit nigrescit. Et radix eius longa tenuis ⁊ rufa. ⁊c: Sed secundum translationem aliam dyascoridis. Rubea siue vt alij eritrodanũ herba est omnibus nota. Serapion libro aggregatoris capitulo fane: auctoritate dyascoridis: Fane sine fane id est rubea tinctorum. quedam ex ea nascitur. et quedam ex ea seminatur: ⁊ habet ramos quadratos longos grossos similes ramis herbe que dicitur abarum nisi quia sunt maiora eis ⁊ duriores. super ipsos sunt folia diuisa adinuicẽ egredientia iuxta nodos et in similitudine stellarum. et fructus est rotũdus cuius color in principio sue aperitõnis ẽ viridis. postea v̄o rube⁹ ⁊ qñ maturꝰ ẽ fit niger. ⁊ q̄d de ip̄a admĩstrat̃ sunt vene ip̄i⁹. ⁊ ip̄e sunt subtiles lõge ⁊ rubee.

Gal. vj. sim. far. cap. eritrodanū. Eritrodanum est rubea tinctoꝝ radix acerba et amara secundum gustum. Unde ⁊ quod dictum est de alijs adinuicem sibi hmōi virtutes conuenientes in hac radice conspicis. Paulus cap. de rubea. ca. est ⁊ sic. in. ij. gradu. Auerrois libro Colliget ca. de rubea. Rubea ca. est ⁊ sic. in. iij. gradu.

Operationes.

Dyasco. Eritrodanum virtutem hz micualem cum aceto illinita albis maculis medetur. Ipsus etiam eius ad ea profi cit ad que cetera diuretica ꝓficere dicim⁹ Sed agrestis virtus est secundū dyasco micualis diuretica. vñ urinaz ⁊ mēstrua ꝓuocat. Gal. Eritrodanum splenem ⁊ epar expurgat ⁊ urinas grossas et multas. Est autem qñqz ⁊ sanguinolētas euacuans. qñqz etiam ꝓuocat menstrua: ⁊ abstergit mediocriter quecunqz absterssione egent: morfeis quoqz albis cū aceto peruncta confert. quidam autem ꝓinātcas sciaticis necnon paraliticis cum mellicrato Auicenna. Rubea tinctoꝝ est pontici saporis et abstergit cum equalitate. ponitur cum aceto sup empetigīnē ⁊ sanat eam. similiter ⁊ morfeam albam. ab omni vestigio mūdificat cutem. Ibita cum mellicrato confert sciatice ⁊ paralisi. Galz etiam ꝓcussioni ⁊ casui succus eius cum oximelle dat ad apostēta splenis ⁊ mundificat epar ⁊ splenem. Eorumqz opilatōes aperit. ⁊ in hoc ei ꝓprietas existit acer. vehementer ꝓuocat urinam. vt quandoqz faciat mingere sanguinem. Et oportet qui eam biberit. ōqz die balneetur Suppositā mēstrua prouocat. ⁊ extrahit fetū. Huiusqz stipites cum folijs conferunt morsui vermium venenosorum. Platearius. Rubea tinctorum. calida est ⁊ sicca in secūdo gradu. Uirtutem habet confortatiuam ex aliquantula sua ponticitate ⁊ diureticam ex amaritudine. Contra debilitatem stomachi ⁊ epatis et relaxationem. datur vinū decoctionis eius. Radix eius rasa supponitur ad menstrua prouocanda. ⁊ fetum mortuum educendum Aqua decoctōnis eius si caput inde abluat capillos rēddit rubeos. Constantinus vbi supra Rubea est in fine primi gradus calida et sicca. habet quoddā amaritudinis ⁊ pōticitatis vnde splen ⁊ epar mundificat. et eius opilationem aperit urinā ⁊ mēstrua prouocat. Omniaqz membra corporis a putredine mundificat. ⁊ morfeam curat. Adhibetur quoqz cum melle et aqua calida propter ylij dolorem: Plinius libro. xix. Rubea tingendis lanis ⁊ corijs est necessaria. Laudatissima est ytalica ⁊ maxime suburbana prouenit sponte. In medicina morbum regium sanat. Et urinam ciet ex aq̄ mulsa Folia quoqz capillū inficiunt. Apud quosdam inuenio regiū morbum. Hoc frutice sanari. etiam si ad alligatus spectetur tm̄.

Ca.cccc iiij.

Saluia Latine: Arabice: gelissagos. grece: eliffagus. Sera.li.aggre.ca. gelissagos aucto. dyas. Gelissagos.i.saluia et ē arbustum longum hñs plures ramos ⁊ lignum eius et folia similia folijs citonioꝝ nisi qꝛ sunt longiora ⁊ strictiora ⁊ rugosa pauca rugositate sicut ē rugositas panni postq̄ abluitur anteq̄ extendat̄ ⁊ reponat̄: et color eius declinat ad albedinem et hꝫ odorem bonū ⁊ hꝫ in summitatibus ramorū semen simile semini herbe siluestris q̄ dr̄ ormen. Nascit̄ āt in locis asperis. Dyas. cap̄. eliffagus siue eliliffagus ſm translationem nostram. Eliffagus.i.saluia. Frutex eius est oblonga ⁊ multas hñs virgas quadras ⁊ albas ⁊ folia similia malicidonijs sed oblōga minora ⁊ aspera ⁊ albidiora ⁊ odorata subrugosa. semen sup̄ v̄gas est simile omnino agresti. Nascit̄ locis asperis. Plinius cap̄. eliffagus herba est ex albida: Hasta est ei vasta ⁊ quadra: folia aliquatenus aspera. Potest em̄ acriter restringere: Gal. vj. sim. far. cap̄. elissagus Complexio huius herbe est calida caliditate manifesta ⁊ sufficiēti ⁊ paꝝ stiptica.

Operationes.

A Plinius. Herba ip̄a facit ad dissintericos: ⁊ succꝰ foliorum eius capillos generat. ⁊ vrinā ꝓuocat: B Sera. Decoctio folioꝝ ⁊ ramoꝝ ip̄ius qñ bibit̄ prouocat vrinam ⁊ menstrua. ⁊ expellit fetū. ⁊ confert morsui venenoso strigonis marini. ⁊ denigrat capillos. ⁊ confert apostēatibus. ⁊ abscindit fluxū sanguinis. ⁊ mundificat vlcera fraudulenta. ⁊ cū decoctōe ramulorum ⁊ folioꝝ ip̄ius fit ablutio. Et sedat pruritum genitaliū virorum ⁊ mulierum. C Dyas. Virtus eius est diuretica: Menstruis imperat: Aborsum facit. Percussum strigonis marini mitigat. Capillos nigrescit. Est etiam termātica. ⁊ sanguinem fluentem ex vulneribus strigit. Sordida vulnera purgat. D Elixatura foliorum ⁊ virgaꝝ ipsius pruriginem uature compescit: Est etiam̄ virtutis redarguentis cum acrimonia. Unde ad dissinteriam atq; muliebrem fluxum (quem greci rigeon vocant) facit succus foliorum eius: Capillos denigrat ⁊ vrinā prouocat. E Paulus: Vinum decoctionis eius confert paraliticis bibitum et cathaplasmatum super partem paraliticantem: F Et dicunt magi de Saluia q̄ ipsa putrefacta sub fimo generatur auis quedam habens caudam ſpentinā ⁊ albam merule similis De cuius cinere si ponatur in lampade apparet q̄ domus sit pleua serpentibus. G Ex herbario. Saluia habet folia longa et angusta sub aspera odore suaui ⁊ graui. In locis asperis nascitur: Decoctio eius potata vrinam ⁊ mēstrua mouet. Pastinace marine si quem percusserint virus excludit Sanguinis eruptionem sistit H Platearius. Saluia calida est in primo. sicca in secundo. solum folia cōpetūt vsui medicine ⁊ viridia. ⁊ sicca domestica magis consumit ⁊ confortat: Siluestris autem magis dyaforetica: Vinum decoctōnis saluie valet paraliticis. ⁊ epilenticis fomentatio ex aqua decoctionis eius valet contra stranguiriam et dissinteriam: Matricem mundificat: I Plinius libro. xxij. Herbam nostri qui nunc sunt herbarij elelisphacon grece: latini vocāt saluiam mente similem canam odorataꝫ. hac apposita partus emortuos extrahūt Itemq; vermes aurium ⁊ vlcerum: K Idem in libro. xxvj. Herba que a quibusdam appellatur saluia similis verbasco. Conteritur ea ⁊ colata calefit. ⁊ sic ad tussim laterisq; dolores bibitur: Eadēq; contra scorpiones atq; dracones marīos efficax est: Contra serpentes etiam ex olō perūgi ea prodest. Ysopi fasciculus cum

quadrante mellis decoquitur ad tussim.
L ¶ Macer. Saluia cui nomē elysifacos est apud grecos. Cum mulsa iecoris pro dest potata querelis: Pellit abortum. lo ciūq; menstrua purgat. Trita venenatos curat supaddita morsus Crudis vulneri bus q̄ multo sanguine manant. Appōas tritam dicunt retinere cruorem Cum vīo succus tepidus si sumitur huius. Compe scit tussim veterem laterisq; dolorē. Pruri tus vulue curat virgeq; virilis. Si foueas vino fuerit quo saluia cocta. Illius succo crines nigrescere dicūt: Si sint hoc vncti cerebro sub sole calenti.

¶ Ca. cccc v.

Salix. Ysidorus libro ethimologia rum: Salix dicta est eo q̄ saliat id ē crescat. Arbor lenta: vitibus vin ciendis abilis. Ambrosius. Salices vidē tur nihil habere seminis. habēt tamē gra num quoddaz in folijs quo terris ꝯmtsso tanq̄ semīe posito surgat arbor de surcl'o et tanq̄ seip̄am exsucitet de semine suo.

Glosa super Ysaiā. xliiij. Salix est arbor infructuosa. sed cito crescit maxime si iu xta aquam sit. Aristoteles in li. de plantis Quedam in humido loco. quedā ī arido ⁊ quedam in vtroq; vt salix. Idem libro de animalibus q̄dam arbores non fructi ficant sicut viri pingues non multū sper matizāt. talis est salix ⁊ romana nux. Idē li. xvj. In aquosis tm̄ proueniunt salices ⁊ alni. longaq; folia sunt vtriq;. inter pri mas germinant Circūagunt̄ salicis folia post solsticiū. nec alio argumento intelli gitur certius sidus ꝯfectum. Ocissime ve ro salix amittit semen añq̄ maturitatem senciat om̄ino. et ob id frugi ꝑda dcā est ab Homero. Sequēs v̄o etas scelere suo hauc sn̄iam interpretata est q̄ semen sali cis mulieris sterilitatis medicamentū est Sed in hoc quoq; nascenti natura proui dit q̄ de pacto surculo incuriosus semē de dit. Una tm̄ ꝓditur id maturitatem ꝓfer re solita in insula chreta. Pandecta cap̄. cc j. Culefara. grece ytre latīe v̄o salix.

¶ Operationes.

A ¶ Serap̄. li. aggre. cap̄. culef. i. salix: fo lia ⁊ flos ⁊ rosa eius habent in sapore pō ticitatem. et virtus salicis est desiccatiua sine punctione. Cortex vero ipsius siccio ris est complexionis. sicut sunt om̄es spēs corticis. B ¶ Unde administratur in glutinatione vlcerum Sz flos ⁊ rosa eius administrant̄ ⁊ admiscentur in omnibus medicinis et vnguentis desiccatiuis. Et sunt ex hominibus qui accipiunt flores ⁊ rosam ⁊ succū ip̄ius: et componunt ex eis desiccatiuam medicinam que confert in multis quia desiccat sine mordicatione ⁊ ꝓprie quia in ip̄a est stipticitas pauca.
C ¶ Et quādo comburunt̄ eius cortices ⁊ ꝯsiciuntur cum aceto administrantur in omnibus egritudinibus in quibus nece ssaria est desiccatio. sicut in verrucis ⁊ ꝓp̄e in rotundis ⁊ in verrucis similibus capiti bus clauorum. ⁊ in verrucis infixis in cute eradicat enim eas quando super eas fit li nitio. D ¶ Et quando euellitur cortex eius tempore quo emanant flores ⁊ colli

gitur gummi eius. Habz hoc gummi virtutem abstersiuam ꝛ subtiliatiuam. ꝛ ideo administratur in oñibus egritudinibus que accidunt pupille. ꝛ faciunt impedimentum visus. ℞ Et idem aucto. pauli. Virtus foliorum ꝛ corticum ꝛ fructus salicis ꝛ succi eius est stiptica. Et est fri. ꝛ sic: complexionis in. j. gradu. ℣ Et idez auctoritate Hedigar. Quando bibũtur folia eius trita cum pipere ꝛ vino pauco conferunt colicis. et quando sumit cũ aq̃ phibet impregnationem. ꝛ fructus eius confert sputo sanguinis quãdo bibitur ꝛ cortex eius tritus cum oleo rosax. si bulierint in cortice Granati conferunt dolori auriũ ℞ Et eius decoctio administrata super pedes podagricorum confert eis multum. ꝛ mũdificat furfures capitis. ꝛ colligitur humiditas ab ea defluens quando excoriaꝛ a cortice suo quãdo incipit apparere flos eius. quoniam repitur intra corticem humiditas cõgregata que abstergit oculum. ꝛ aufert tenebrositatem eius Proprietas salicis eius que extrahit sanguisugas adherentes gutturi. ꝛ glutinat vulnera recentia. ℞ Et idem auctoritate Aben mesuay. Folia salicis bibita prohibent impregnationem ꝛ conferunt fluxui sanguinis. et lac quod egreditur ex eis acuit visum. ꝛ abradit pilos. ℣ Et idem auctoritate Pauli. In foljs salicis ꝛ salice non dixit Salie: aliud. ℞ Salienus. vij. sim. far. ca. yrre. Xtre sive salix vretur quidem aliquis ꝛ foljs ad sanguinolentorum vulnerum consolidationem: sed maxime flore eius fere omnes vtuntur medici ad confectionem siccatiui emplastri. Est enim vis eoꝝ suavis siccativa. habet autem ꝛ quiddaz stipticitatis. ℞ Quidam vero ꝛ succum facientes ex eis immordax ꝛ siccativũ habet farmacum ad multa vtile. nihil eũ magis occurrit visui q̃ farmacum immordacius siccans parum sed stipticãs sicut in tractatu de compositione farmacorum plenius dicetur ℞ Cortex etiam huius arboris similis est tam frondium q̃m florum virtuti. preter q̃ q̃ est siccior secũdum complexionem sed hunc quidam accendunt. ꝛ vtuntur cinere in omnibus bisque violenter indigẽt desiccari sicut sigles ꝛ chiles id est mirmiceas. auferũt ipm madefacientes aceto acri. quidam vero tempore florendi incidentes corticem. li quorem quidem colligunt ꝛ eo vtũtur in obfuscantibus pupillis. cum sit farmacũ abstersiuum simul ꝛ subtiliatiuum cunq; sit huiusmodi poterit covti ꝛ ad alia multa. ℞ Palladius li. iij. In mense februario plante salicis obruende sunt. et omnium generum que applicantur arbusto. ℞ Dyascorides Salix est arbor cuius folia glutinãt vulnera cruenta. flos etiam eius sine mordicatione desiccativa est. Cinis cum aceto super callos pedum inductus eos tollit. Et similiter verrucas emũdat. Flos eius cum aqua bibitus omnem calorem libidinis frigescere facit. ℞ Auicenna. Salicis folia stiptica sunt sine mordicatõne. ꝛ est in eis exsiccatio sufficiens. Cinis autez eius vehementis est exiccationis. Emplastrum ex eo factum retinet fluxum sanguinis. ℞ Constantinus: Salices fri. sunt in secundo gradu. sic. in pmo. Valent dolori capitis decaloze si in naribus mittãtur Succus eius vulnera solidat. Cortex eius vstus ꝛ cum aceto temperatus verucas ꝛ poros aufert. Sed lac corticis a salicib⁹ florem habentibus exuti. visum clarificat defectos confortat oculos. Succus frõdium ꝛ pomorum potatus mulieri vtẽcipiat non permittit.

Ca.cccc vj.

Sambucus. Pādecta. cap̄.ccclxxix Sciendum q̄ actis est sambucus kameactis dr̄ ebulus ⁊ sunt plāte omnibus note: Unde versus: Sambucus est actis sed ebulus est kameactis. Serali.aggre.ca.kameacti Kameacti due sunt species quaꝝ vna grece dr̄ actis.in latino sambucus: et secunda nominat̄ in greco kameactis ⁊ eius est intentio terren⁹ actis ⁊ in latino dr̄ ebulus: de qua lege capitulum.clxxv.sup̄ de e. Plinius. Sambuci due sunt species, earum vna assimilat̄ arboribus hn̄tibus ramos sil'es cānis rotūdis.quoꝝ color est ad albedinē ⁊ sunt longa.⁊ sunt in eis quatuor folia aut quinq̄ porrecta super ramos quoslibet ⁊ similia folijs nucis minora tamen eis hn̄tia grauem odorem: ⁊ in summitatrbus ramorū sunt flores albi.⁊ grana similia granis viridibus vel lētisci: quoꝝ color declinat ad purpureitatem cū nigredine.⁊ sunt velut in racemis.⁊ hn̄t multā hūiditatem habētem odorem lini. ⁊ ista dr̄ actis. Alia v̄o species q̄ dr̄ kameactis est minor prima habet ramos magis ꝑtinētes herbe quadratos in quibus sunt multi nodi. ⁊ folia inuicem distātia ⁊ singulis nodis similia folijs amigdalis in summitatibus suis. nisi quia habent venas.⁊ sunt lōgiora eis hn̄tia grauem odorem.⁊ in summitatib⁹ ramoꝝ sunt capitella similia coronis sup̄ dicte speciei.⁊ semen ⁊ flos similiter.⁊ hz ramos longos grossitudinē digiti habētes. Ysidorus li.ethimologiaꝝ. Sābucus est arbor mollis ⁊ parua.

Operationes.

A Pli.li.xvj. Sambuci habent acinos nigros.⁊ paruos humoris lenti. Inficiendo maxime capillo.qui et ipsi in aq̄ decocti mandunt̄ B Idem li.xv. Arboꝝ quarundam fructus pediculis depēdent vt piri. Alia v̄o racemis vt edere atz sambuci: C Idem in li.xvj. Sambucus germinat inter primas.⁊ nudat̄ inter nouissimas: ⁊ ex his que hieme aq̄la ex oriente concipiūt ordine nature florent prime siluestriū sambucus.cui medulla est plurima ⁊ coruus cui nulla Sambucus ē arbor diuidua nec ramosa lētissima.et ideo scutis faciendis aptissima.cuius nimiꝝ plaga se ꝑtinus cōtrahit.suūq̄ vulnus claudit.⁊ ob id contumacius ferꝝ transmittit Sambuci atq̄ rubi.generis sunt fungosi aliter tamen q̄ ferule.q̄ ꝑpe plus ligni atz succi est vtiq̄ sambuco ex q̄ magis canoram buccinam.tubāq̄ credit pastor. Ibi cese: vbi gallorum cantum non exaudiat frutex ille. D Idem li.xvij. Inuentū est surcl'os abscisos serere.quod sepis causa factum est Sābucis ⁊ cotoneo rubisq̄ depactis: ad palum vinearū firmissima est sambucus.taleisq̄ seritur vt populus: E Auicenna. Sambucus alba calidior est q̄ citrina ⁊ q̄ purpurea. Et est vniuersaliter in tercio calida ⁊ sicca: Est autē subtiliatiua humiditatum Senibusq̄ cōfert eius oleum: Delet autem pannum et facit rubedinem eius odoramentum.

F ¶ Oleum eius confert senibus. ⁊ frigidis neruoꝝ egritudinibus. Odor eius facit soda. Cum hoc tamen resoluit sodam frigidaꝫ a flegmata odorata. Deniq; purum eius oleum fluere facit sanguinem ex naribus calefactum cum ip̄m odorat.

G ¶ Constantinus: Sambuci ca: sunt in ij. sicci in p̄mo. dissolutiui ac neruoꝝ mollitiui sunt stomachum quoq; molliūt. vomitum ꝓuocant. ⁊ cathaplasmati mā̄millarum apostemata sanant. Sambuceolū quoq; scabiem ac pustulas ⁊ apostemata narium sanat. vulnera clausa aperit. euersaq; ad suam naturam conuertit. Auriū dolorem placat. bibitumq; lumbricos et ascarides flegmaticos excludit ac melancolicos humores purgat

H ¶ Plinius libro. xxiiij. Sambucus habꝫ alterum genus magis siluestre. q̄d greci chameactē: alij hellon vocāt multo breuius. vtriusq; foliorum vel seminis vel radicis decoctū in vino veteri ⁊ ad cyathos binos potū. stomacho inutile est aluo detrahens aq̄.

I ¶ Refrigerat etiam inflāmatōem maxime r̄cētis ambusti: Et canis morsum cū polenta mollissimis folioꝝ illitis: Succꝰ cerebri collectiones lenit infusus: Acini eius infirmiores q̄ relique capillū tingūt

K ¶ Poti acetabuli mensura vrinaꝫ mouent: Ad om̄ia efficatior est q̄ minor. Radix eius decocta ac pota idropicos exinaniunt. Folia in vino pota serpentū ictibꝰ resistunt.

L ¶ Podagricis cū sepo hircino vehemēter ꝓsunt cauliculi illiti. ijdē in aqua macerantur: vt sparsi pulices necentur.

M ¶ Folioꝝ decocto si locus spargatur musce necantur.

N ¶ Boa appellatur morbus papulaꝝ cum rubent corpa. sambuci ramo verberat̄. Cortex interior tritus ex vīo albo potꝰ aluū soluit.

¶ Ca. cccc vij.

Sambacus. Pandecta ca: ccclxxvj. Jesemin arabice ⁊ ambach. grece lencoya. latine sambacus. Serap̄li. aggre. cap̄. iesemin Jesemin id est sambacus ⁊ est planta habens album florem ⁊ quedam citrinum ⁊ est minus. cal. ⁊ sic. q̄ album. ⁊ similiter est minus in opatōe sua ⁊ citrinus reperitur in babilonia: Est etiam species alia ex eo cuius flos celestis est coloris. Et idem auctoritate Abē Mesuay: Est ca. in principio tercij gradus. Galienus. vj. sim. far. cap̄. de Jesemino secundum translationem grecaꝫ. Ambach herbe quam iesemin vocant semen maxime vtile est calefactiue ⁊ desiccatiue nec non subtilium partium virtutis est. Est autem gustantibus subamarum ⁊ acre et palā. qm̄ diureticū est ⁊ dyaforeticū erit āt ī calefaciēdo ⁊ siccādo tercij g̅. intensi

Etiam hoc dicit in. vj. huius et subdit in vij: lencoya: i. ieseminum tota quidez frutex abstersiue ⁊ subtilium partiũ virtutis magis autem ꝑticipant ea flores: ⁊ horũ sicciores magis viridibus. Auicẽna ponit tres species. s. albam citrinaz ⁊ purpuream. Et est alius sambacus agrestis de quo supra.

Operationes.

A Serapion: Folia eius humida non sicca qñ ponũtur suꝑ empetiginem ⁊ pãnum expellunt eos ⁊ resoluũt omnem suꝑfluitatem. B Et conuenit hñtibus catarrum ⁊ inducit dolorem capitis illis qui sunt calide complexionis. C Et oleum eius est iuuatiuũ in hieme. ⁊ si hñs calidã ꝯplexionem odorz nimium de ipo timendum est ne faciat fluxum sanguinis ex naribus eius. D Et idem aucto. Aben mesuay. Confert humiditatibus ⁊ flegmati salso. ⁊ senibus fri. ꝯplexionis ⁊ ꝯfert doloribꝰ q̃ fiũt ex fleg̃te viscoso.

Ca. cccc viij.

Sandix. Plinius li. xxv. Sandix est herba quedã de qua panni tingũtur in blaueum colorem.

Operationes.

A Idem pli. li. tricesimo quinto. Sandaraca si torreat̃ equa ꝑte rubrica admixta. sandicem facit. Quã q̃ aĩaduerto virgilium estimasse id herbam esse. v̄su illo. Sponte sua sandix pascẽtes vesceret agnos: B Idẽ in li. xxij. Sãdix in olere siluestri a' grecis ponit̃ sicut opĩo ⁊ Erasistratus tradũt: C Decocta v̄o aluũ sistit ⁊ semĩe singulꝰ ꝯfestĩ ex aceto sedat Illinit̃ ãbustis vrinã cit. Succꝰ decocte ꝓdest stõ. Jocineri renibꝰ ac vesice. D Hec ẽ q̃ aristophanes euripedi poete iocularitet obicit eiꝰ mr̃em ne olꝰ q̃dẽ legitimũ vẽditasse sz sandicẽ. E Dyasco: Sandix vel scãdix calefacit ⁊ desiccat fortiter ac dyaforeticum est ⁊ ob hoc merito viscerum purgatiuum est.

Ca.cccc ix.

Samsucus. Dyas. Samsucus a suculis nominatur amaracus. ⁊ ē ramosa multas habens virgas sup̄ terram expansas cum folijs paruis atq̄ rotundis nepite similibus ac velut hircis ⁊ acerrimis:

Operationes.

A Herba tota est valde amara vires habens acres atq̄ calefactorias. ad omnem duriciem vel rigorem valde idonea Medetur etiam cataplasmata siue potata a scorpione vexatis vel difficultati mictus. vel intestinorum tormento laborantibus B Eius elixatura medet̄ idropicis. Urinam prouocat ⁊ tortionibus ē vtilis: Succus addito melle liuores detergit. Scorpionum iccus cum aceto ⁊ sale compescit laxationibus bene adhibet̄. Cerotis vtiliter additur C Omnes tumores corporis et oculorum spargit cathaplasmata et maxime cum polenta imposita. Item apposita solite purgatōem materie prouocat in feminis bene quoq̄ malaginatibus miscetur ⁊ acopis. D Samsucum est in. iij. calidum ⁊ siccū. Dolorem capitis ⁊ emigraneaz de flegmate ⁊ colera nigra curat. si ex eius apozimate caput lauetur aut naribus applicet̄: Dissoluit opilationem ⁊ ventositatē g̃ssam. E Eius apozima bibitum ydropisim stranguiriam ventris dolorez habentib⁹ fit bonum. F Cum melle cathaplasmatum nigredinem in palpebris amputar ⁊ cum aceto morsum scorpionis curat G Pessarizatum vero mēstrua prouocat. lapidem aufert. Epilenticis cōuenit et paraliticis. Auribus instillatum dolorem placat ⁊ sonitum.

Ca.cccc.x.

Saliunca. Dyas. Saliunca est gen⁹ herbe que radiculas ⁊ folia habet subrufa floresq̄ plurimos a terra refossa in modū stipulaꝝ ꝯstringit̄ Nascitur autē in lapidibus summis ⁊ norica regione. Illa v̄o optīa est q̄ est odorifera recens ⁊ sine sabulone plurimosq̄ ramulos ⁊ radices hn̄s. p̄tg̃ eadem q̄ ⁊ spica q̄uis deformior sit:

Operationes.

A Plinius. libro. xxj. Saliūca Odoramentoꝝ multa nihil attinēt ad coronamēta vt yris atq̄ saliunca. quanq̄ vtraq̄ nobilissimi sit odoris. B Saliūca quidem foliosa. sed breuis est. ⁊ q̄ necti nō possit. radici numerose coheret: herba veri⁹ est q̄ flos veluti manui pressa: breuiterq̄ sui generis cespes. hāc panonia gignit ⁊ norica alpiūq̄ a p̄ca vrbiū eporedia tāte suauitatis vt metallū eē cepit. vestib⁹ eā ī terponi gratissimū est. Huius radix in vino decocta vomitōnes sistit. stomachūq̄ corroborat. C Ex sinonomis: Saliunca intelligūt q̄dā in medicīs ꝓ ācusa sz ī aurea alexādria r̄cipit̄ ꝓ ea spica celtica

Ca.cccc xj.

Sauina. Pandecta.ca.viij. Abhel arabice. grece brachi. latine sauīa Sauina est arbor cuius folia sunt similia folijs tamarisci. ⁊ magis spinosa habenb bonum odorem. ⁊ arbor ista crescit magis in latum q̄ in longum. Est cal. ⁊ sicce complexionis in tercio gradu. Serapion libro aggre. cap̄. Abhel. i. sauina Et sunt eius due species. Una cuius folia sunt similia folijs Cipressi. ⁊ magis sunt spinosa q̄ alia. Habens bonum odorem ⁊ arbor huius est fortis. ⁊ crescit magis ī amplum q̄ in longum Et fructus eius est sicut zaror. Pro quo lege capittulum. ccix Juniperus. Et quidam vtuntur folijs eiꝰ pro fumigio. Sed alterius speciei folia sunt similia folijs tamarisci. ⁊ sapor eiꝰ est sicut sapor cipressi. hec latine vocat̄ sauina. cuius substantia est subtilis. et in odore eius est aromaticitas. et calefacit et desiccat in. iij. gradu. Auicenna. li. ij. capl'o abhel. Abhel est fructus arboris similis Junipero factus sicut zaror. sed tamē vehementer est niger boni odoris. et acuti saporis. ⁊ ista arbor est prima species sauine. ⁊ posita ꝑ Serapionē. Gal'. vj. sim: far. ca. de sauina. Brachi siue sauina desiccantibus fortiter est ſm tres sapores: quos in gustando monstrat. equaliter cypresso. nisi inquantum acrior est eo. et vt vtiq; dicat quis magis aromatica. huius ergo ⁊ ip̄ius qualitatis ꝑticeps est videlicet acris. stiptica cōplexione calida. Adhuc autem in amaritudine ⁊ stipticitate debilius est q̄ cipressus. quantum em̄ superat cipressum acredine tanto diminuitur in stipticitate quo patz q̄ calidius est cipresso. ⁊ ideo magis dyaforeticum. igitur solidare quidem nam ꝓpter stipticitatis robur ⁊ caliditatis. intantum em̄ ambobus his participat. vt iam tensiuum ⁊ inflatiuum existat. putrefactionibus v̄o confert sicut cipressus. ponatur autē hoc farmacum in tercia abstantia ſm calefacere ⁊ siccare ens inter ea. que maxime sūt subtilium partium.

Operationes.

A Gal'. Contra tenasmonē de frigida causa. Fiat decoctio eius in aceto et vino ⁊ fumum paciens recipiat. Herba ipsa naribus cathaplasmata valet cōtra frigidum reuma. Ponit̄ etiam in vnguētis bene trita contra scabiem saniosam. Vinū decoctionis eius valet contra dolorē stomachi ⁊ intestinoꝝ. ⁊ contra stranguiriā ⁊ dissuriam. sed cathaplasmata valz contra dolorem yliacum. Est etiam dyaforeticum ⁊ diureticum fomētum ex aqua decoctionis eius vel vino. Est em̄ sauina ex spēbus iuniperi. vt apparet in ca. Juniperus. Sera: aucto Gal'. Virtus eius est q̄ dissoluit ⁊ abstergit putredinem vlcerum putridoꝝ maloꝝ corrodētiū antiq̄ꝝ ⁊ ip̄a similiter mūdificat vlcera melācolica sordida. qñ ponit̄ cū melle. ⁊ aufert herisipilā. ⁊ ꝓpter cāz sue subtilitatis ꝓuocat mēstrua plꝰ oī alia medicīa. ⁊ facit mīgē sanguinē. ⁊ īt̄ficit fetū viuentē. ⁊ expellit mortuū. ⁊ īgredit̄ in vugētis odoriferis ⁊ ponitur ꝓ amōio l'cināomo duplū pōderis eiꝰ

Et idem auctoritate dyascoridis. Folia ambarum specierum prohibent dilatationem vlcerum corrodētium. ⁊ sedāt apostemata corrosiua. Et quando fit emplm̄ cum eis aufert liuorem cutis. ⁊ sordiciem eius q̄ accidit ꝓpter sup̄fluitates corpoꝝ ⁊ aufert escaram ignis. et qn̄ bibitur facit exire sanguinem cum vrina. ⁊ expellit fetū ⁊ quando ex ea fit uascale facit hoc. Et ingreditur in confectionibus vnguentorū calidorum.

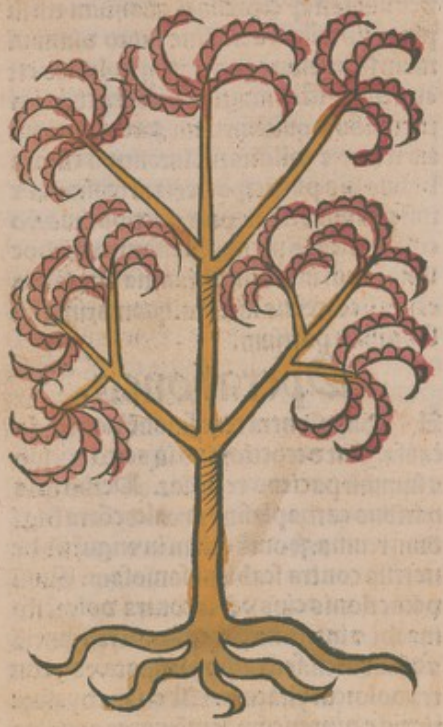

Ca. cccc. xij.

Sandalum. Sandal arabice: Grece ⁊ latine sandalum. Serapion li. aggre: capl'o sandal. i. sandalū defertur ex syria ⁊ est album ⁊ ruffum ⁊ citrinum. Et fri. in. iij: sic. in. ij. ⁊ melius ex sandalo est citrinum pingue: post citrinū rubeum ⁊ est magis siccū citrino. ⁊ post ip̄m album. Et idem auct: Albugerig: Albū ē fri: ⁊ sic. in. iij. gradu: Sz citrinum ⁊ rubeum sunt fri. in. iij. ⁊ sic. in. ij.

Operationes.

A Serap̄. aucto. Aben mesuay. Confert dolori stomachi ⁊ epatis ex colera ru: ⁊ rubeum est frigidius albo ⁊ citrino: ⁊ est magis iuuatiuum: Nam ip̄m ꝓhibet fluxum humorum ad membra: ⁊ est sicut faufel in frigiditate ⁊ siccitate. ⁊ fortificat gīgiuas ⁊ stomachum B Et idem auctoritate Aben mesuay: Cōfert cardiace cum fe. qn̄ linit̄ cu eis super cor. C Et idem aucto. Ysaac benaram. Cōueniunt calefactis. ⁊ conferunt debilitati stōachi ⁊ cardiace que accidit a colera quādo terunt̄. ⁊ miscent̄ cum aqua ro. ⁊ applicātur exterius. ⁊ quando cōficiunt̄ cum aq̄ rosaꝝ et pauca camphora et liniunt̄ inde timpora confert sode q̄ fit a caliditate D Et quando miscetur cum vna quantitate sandali albi media quātitas sarcocollo: ⁊ conficitur cum albumīe oui et ponitur sup̄ timpora. ⁊ confert sode colerice Et ꝓhibet descensum catarri ad oculum. ⁊ linitur cum eo in balneo. ⁊ ꝓhibet ardorem psilotri: ⁊ sandalum rubeum est frigidius albo: E Et quando miscet̄ cū succo solatri aut sem p̄uiue aut portulace aut lenticula aque confert Podagre calide ⁊ apostematibus. et ꝓhibet humores ab illis membris: ⁊ melius ex sandalo est citrinum pingue: et post citrinum rubeū ⁊ est magis siccum citrino postea album. F Et idem aucto. Albugerig: Album est frigidum in. iij: gradu. terit̄ ⁊ resoluit̄ cum aqua ro: ⁊ in catarris cal'. ponit̄ ī frōte ⁊ in stomachis calidis: ⁊ infrigidat ea. ⁊ ꝯfert fe. ca. ⁊ birsen. ⁊ stomachi debilitati. sed citrini ⁊ rubei sunt fri. in. iij. gradu sic. in. ij. non hn̄tes stipticitatem neq; pōticitatem rosaꝝ. ⁊ qn̄ dissoluunt̄ in aq̄ ro. ⁊ ponunt̄ sup̄ stomachum ꝯferunt fe. acutis ⁊ debilitati stomachi ⁊ sode q̄ fit a caliditate. G Et idem auct. Atabari. Rubeum est frigidius albo. et liniunt̄ cū eo apostemata calida.

La.cccc xiij.

Satirion. pãdecta.ca:cl. Chasialkel arabice. Grece orchis vel afrodisia vel priapisimon: latine vo testiculus vulpis vel satirion vel leporina. Peraõ.li.aggre.caõ. Chasialkel sive casialcheb.i.satirion. Sũt eius duo genera Unũ hz radicem seu testiculos albos.7 vocatur chasialkel. Primũ genus satirionis vocaẽ testiculꝰ canis.7 grece kinoserthis 7 est ei planta q̃ hz folia extensa sup terã ppeipaz 7 ortus est ex radice vnius stipitis.7 folia eius sunt similia foliis olive. nisi quia sunt subtiliora eis et longiora sup terram extensa.7 longitudo eius est fere ĩ longitudine vnius palmi.7 florem hz coloris purpurei. radix eius est similis radici bulbi. nisi quia est tendens ad longitudinem 7 subtilitatem. Et est duplex sicut sunt due olive in figura. Una inferius et alia superius.7 vna plena 7 alia vacua rugosa.7 cõmedit radix eiꝰ elixata sicut bubus.7 iste dr satirion. q̃ omes cõiter vtuntur 7 subdit. Secundum vero genus satirionis habet duas species. Una est q̃ vocatur arabice chasialhabel sive casialchalep. i. testiculus vulpis.7 vocaẽ similiter catharich 7 nominaẽ hoc in greco trifolium quia plurimũ q̃d de eo nascit̃ est hũs tria folia declinantia versus terã. et similantur folijs acetose maioris. aut folij lilij nisi quia sunt minora eis.7 in testiclo suo est rubedo declinans rubedini sanguinis 7 habet stipitem subtilem longitudine cubiti brachij.7 habet florem simile floribus lilij albi in figura. et radix eius assimilaẽ cepe bulbi in figura.7 est in magnitudine mali exterius rubei coloris interius albi. sicut ouũ.7 q̃d de ipa admistraẽ radix

Operationes.

Galienus.viij.sim.far.caõ. de testiculo canis fm translatõem arabicaz. Radix eius est dulcis.7 virtus eius est cal. et hu. nisi q3 in humiditate eius est inflatio superflua.7 incitat libidinem: Ibidem fm translatõem grecam: Satirion vel trifoliũ humide est 7 calide complexionis. quo circa 7 gustantibus ipsum videtur dulce 7 ventosam humiditatem possidere.7 ppterea puocat ad venerea: Hoc aũt 7 radix huius herbe efficere nata est. ut quidam scribunt etiam epistotonũ sanat cum vino nigro austero bibitum. Et idem secundum translationẽ arabicam de testiculo canis. Radix eius est duplex similis radici bulbi. Una plena 7 sapor illius radicis que est plena. ẽ dulcis multe humiditatis 7 superfluitatis inflative que quando bibitur incitat libidinem Et alia mollior sive vacua que habet cõplexionem que declinat ad caliditatem 7 siccitatem: Et est in ea humiditas digesta digestione completa.7 ideo contingit q̃ cum hoc q̃ non incitat coitum facit cõtrarium 7 abscindit eũ: et iste ambe radices q̃medunt assate sicut q̃medit radix bulbi

B ¶ Dyas. cap̄. orchis ſm translatōnem nostram. Orchis. i. satirion dr̄ de radice eius q̄ si vir comedit partem maiorē eius generat masculos: ⁊ si minorem cōmedit generat feminā. ⁊ q̄ mulieres partiū Ytalie dant tritam cum lacte capraꝝ ad incitandum libidinem. ⁊ quelibet ip̄aꝝ habꝫ operatōnem cōtrariam alterius quando bibitur: nascit̄ in locis petrosis ⁊ arenosis E ¶ Et idem aucto. Archisalie. alia est species quam nōiant quidam sandachias propter suum iuuamentum magnum et est herba habens folia similia folijs porrorum nisi quia sunt latiora et est humiditas in ea que adheret manui habēs hastam longam circa longitudinem vnius palmi. ⁊ habꝫ florem purpureum ⁊ radicem similem testiculis F ¶ Gal. viij sim. far. cap̄. orchis q̄ ⁊ serapicidā vocāt ſm translatōem grecam. in sapore istius speciei supple vltime dicte auctoritate archisalie ⁊ stipticitas. ⁊ virtus eius est siccior virtute radicis que dicta est prius: ⁊ ꝓpter hoc non ita confert in coitu sicut predicta ⁊ desiccacur ⁊ est adhuc siccior. Virtus etiam eius est etiam que resoluit apostemata inflata qñ ponitur sup̄ ea: ⁊ mundificat exituras sordidas: G ¶ Et curat herisipilam. et quando est sicca curat apastemata fraudulenta putrida. ⁊ quia in ip̄a est stipticitas retinet ventrem quādo bibit̄. H ¶ Dyas. Quando de ista specie fit emplastrum ipsis testiculis r̄soluit apostemata flegmatica eoꝝ. ⁊ mūdificat vlcera ⁊ formicam. et aperit emorroydas. Et qñ fit emplastꝝ cū ea sedat ap̄ata calida. ⁊ si administrat̄ sicca ꝓhibet dilatatōem vlcerum. ⁊ abscindit putredinem eoꝝ. ⁊ curat vlcera fraudulenta q̄ sunt in ore I ¶ Sed sciendū q̄ satirion est ca. ⁊ hu. in p̄mo. Sed est alia species satirionis q̄ vocat̄ herba basilica grece. arab. digiti citrini vel buzeiden. latine v̄o palma cristi cuius folia sunt similia prime speciei satirionis. sed graciliora cum nigris pūctis: radix eius brance manus vel palme manus hꝫ similitudinē floris crocei cum vino vel aqua tritum croceatum efficitur K ¶ Oribasius cap̄. de palma cristi. Venenis resistit. quam qui habuerit a maleficijs. ⁊ venenis securus erit: L ¶ Aui. li. ij. ca. digiti citrini. eius figura est sicut vola manus cōmixta ex citrinitate ⁊ albedine. ⁊ est dura in qua est parum dulcedinis ⁊ ex ea est citrina cum p̄ua alteratōne atq̄ albedine. est cal: ⁊ sic. in. ij. resoluit superfluitates g̃ssas valde. M ¶ Et ē ei ꝓpetas valde mūdificādi cutim: ⁊ cōfert mēbris neruosis. ⁊ impedimentis suis. et ꝯfert manie ꝓpe: ⁊ loco eius in iuuamēto manie ponit̄ quantū est medietas eius ex bederagsen cū duabus tercijs de sep.

¶ Ca. cccc. xiiij.

Saturegia latine. Grece Tymbra: Arabice. sahanc: Serapion libro aggre. cap̄. Sahanc aucto. dyas. Sahanc siue sahater est planta omnibus nota nascitur in locis saxosis ⁊ asperis: et est similis thimo. nisi quia folia eius sunt maiora ⁊ molliora. ⁊ habet spicam plenā

floribus quorum color vergit ad citrinitatem ⁊ viriditatem. Et v̄tus eius est sicut virtus thimi. ⁊ administrat̄ sicut thimus ⁊ est ca. ⁊ sic. in: iiij. gradu. ⁊ ponit̄ in cib̄ Et quedam ex eis sumit̄ in ortis: et est debilioris operationis q̄ alia. ⁊ ip̄a est magis conueniens in cibis q̄ acuitas eius ē magis remissa:

Operationes.

A Serupion: Uirtus timbre est calefactiua multum ⁊ desiccatiua et resolutiua. ⁊ prouocat vrinam ⁊ menstrua. ⁊ expellit fetum. ⁊ facit excreare superfluitates a pectore B Et idem auctoritate Abenmesuay: Saturegia est ca. ⁊ sic: in. iij. gradu, ⁊ magis agrestis. Et proprietas eius est q̄ expellit sup̄fluitates que sunt in stōacho. ⁊ p̄uocat menstrua. ⁊ acuit visum debilitatum ab humiditate. ⁊ ideo comeditur in hoc casu cum rafano ⁊ bederaos. ⁊ confert dolori sciatice. quando fit emplastrum cum ea cum frumento trito. et agrestis fortōr est domestica C Ysidorus libro ethimologiaꝝ. Saturegia ē herba calida ⁊ proprie ignita. vnde ⁊ illi nomē inditum credunt. eo q̄ in venerem p̄nos faciat: D Palladius li: iij. In februario mense saturegia seritur solo pingui vel stercorato ⁊ apico. vel melius mari p̄ximo ⁊ cepulis mixta seminat̄ E Dyascorides. Satura vl' saturegia calefacit ⁊ nimis desiccat. ⁊ mā̄ifeste extenuat. ideoq̄ vrinam ⁊ menstrua mouet. ac fetus extrahit potui data viscera purgat: A torace atq̄ pulmōe humorē purgat ⁊ p̄ os sputa pellit. Urinā quidez mouet ex vino potata. F Stomachū q̄z nauseantē cōfirmat in ouo sumpta vel potata. ⁊ cōtra ea que ictibus aculeatis sentiunt aīalia: G Pla: Saturegia est ca. ⁊ sic. ⁊ pultes ex farina ⁊ aqua ⁊ eius puluē mūdificant sp̄ūalia. Puluis eiusdē ꝯmest⁹ ad idē valz H Macer. Timbra solz grece dici saturegia latine: Illa sicca nimis. vis ē ⁊ feruida valde: Prouocat vrinā mouet q̄z menstrua sūpta: Pellit abortiuū muliebria viscera purgat. Illius puluis cū cocto melle subactus. ⁊c.

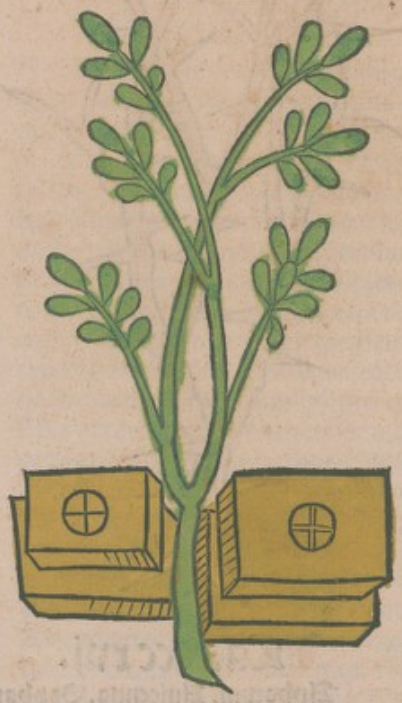

Ca. cccc. xv.

Saponaria: Pandecta. cap̄. c viij. Horich vel ozatis grece. Arabice agisdo. latine saponaria vl' herba fullonum. ⁊ est saponaria de qua parūculos faciunt. quos herbaticos vocāt. ⁊ siccant eos. ⁊ pro sapone vtunt̄. Iheremias Si laueris te nitro ⁊ multiplicaueris tibi herbā borich macl'ata es īiq̄tate tua: Pli. ca. de borich. Horich ē herba satis nota q̄ satis ꝯgruit ad abstergendū pānos. et ideo ip̄a multū fullones vtunt̄.

Operationes.

A Pli. Ex folijs eius fcm̄ cathaplasma vulnera magna glutinat. ⁊ cruorē illoꝝ sistit: ⁊ rep̄mit tūores. q̄ trita cum melle purgat vulnera sordida. ⁊ mūdat maculas: B Et mixta cū albumine oui subuenit igni sacro:

Ca.cccc xvj.

Saphatum. Auicenna. Saphatũ est arbor arabica ⁊ armena. Et est vnum de lacticinijs. Calida est in tercio gradu. ⁊ eius siccitas in quarto. in ipsa est stipticitas temperata: Sentix dicta est a situ eo ꝙ est terra inculta in q̃ sentites spineq; nascuntur. Maiores autem nostri om̃em arborem spinosam dicebãt veprem. eo ꝙ vi prendeat. Hieronimus sup̄ Ysaiam. Setha est genus arboris nascentis in heremo: spĩe albe similitudinẽ habens Cuius lignum imputribl'e ⁊ leuissimũ oim̃ lignoꝝ tam in fortitudine q̃ in nitore. soliditatem et pulchritudinem superat. Unde omnia ligna arche et tabernaculi facta sunt instrumento. Haymo ibidem Ex hac arbore terra in qua nascit̃ dicta est setim. vnde dicunt̃ ligna sethim Ex libro de natura reꝝ: Setim est arbor oriẽtis nobilissima albe sil'e spĩe. sꝫ multo maior ⁊ altior crescit. Lignum eius albũ ⁊ leue. non facile cedens igni nec vnq̃ humore aliq̃ l' ãtiquitate corruptibile qd̃ adhuc ptꝫ i archa noe q̃ ẽ sup̄ mõtes armẽie:

Operationes.

A Auicenna. Saphatũ stipticitatem habet tp̄atam: ⁊ cõfert empetigini linia. B Sup̄ alcola q̃ꝫ cũ melle linit̃ ⁊ remouetur. ventrem soluit. ⁊ debilitat viscera. ⁊ est quedam spẽs eius interficiens sedentem in eius vmbra. C Caueat̃ ḡ ab ea Nam ⁊ lactis eius tres species. ⁊ interficit in duabus epar ⁊ pulmonẽ frãgẽdo. D Notandum ꝙ in isto capl'o habes tres plantas de quibus audiuisti. scilicet saphatũ sentix ⁊ seta. vt apparet ĩ figura.

Ca.cccc xvij.

Scabiosa lati. gre. stibes siue stibeos

Operationes.

A Dyas. ca. stibes: herba ẽ c⁹ semẽ stipticẽ ẽ v̄tutis. ⁊ siccatĩe satis. ⁊ idcirco ei⁹ decoctõ dissintericis inicit̃ et de auribꝰ pus emanans sanat instillata et in magnis vulneribus ⁊ cruentis glutinatoria est

vtilius id agens si cum vino nigro et au
stero ⁊ stiptico coquatur. desiccat em̄ for
titer omnia que ꝯtra naturam sunt hūida
B ¶ Folia aūt eius viridia trita ⁊ catha
plasmatibus apposita in ano emorroidas
reprimunt. ⁊ ex ꝑcussione in oculis sinky
sim factam suꝑposita iuuant. C ¶ Itē
folia eius adhibita suffusiones oculis de
tergunt. Sanguinem vulneribus imposi
ta siccant. D ¶ Paulus cap̄. de scabio
sa. Scabiosa ca: est ⁊ sic. in. ij. gradu: Va
let cōtra scabiem ⁊ alopitiam. Et succus
eius lūbricos necat: Fumus vini decocti
onis eius valet contra emorroidas. // E
Contra condilomata que atricia dicunt̄
fiat emplastruz desuꝑ ex ip̄a herba: fumo
tamen prius recepto: F ¶ Dicit̄ q̄ san
ctus Urbanus ad petitōem cuiusdam so
roris sue anhelantis suꝑ scabiose v̄tutes
qm̄ ip̄e ꝯtinue vtebat̄. misit sibi infra scri
ptos versus. Urban⁹ ꝑ se nescit p̄ciū sca
biose Nā purgat pect⁹ q̄d ꝯp̄mit eg̃ sene
ctus. Lēit pulmonē. purgat lateꝝ r̄gionē
Apostema frangit. si locum bibita tāgit
Tribus vncta foris. antracē liberat horis

¶ Ca. cccc. xviij.

Scalongia grece. latine Ceputia.

¶ Operationes.

A ¶ Gal. ij. he cibis. cap̄. de scalongijs.
Sunt scalongie ex genere bulbi. cōmedit̄
em̄ ip̄orum radix sine folijs. habet autem
in seip̄a amaram et austeram v̄tutem no
tabiliter ꝑ quam stomachū resolutum ex
citat aliqualiter: appetitui non contraria
tur. neq; expuere aliquid indigentibus ex
pectore ⁊ pulmone. ⁊ quidem substantiā
corporis grossiorem ⁊ viscosiorem habēs
amaritudo eius contra agit grossiciei. sic
care viscosa ⁊ grossa apta nata. sicut ī his
que de medicinis dcā sunt: propter quod
si bis decocte fuerint nutritiue sūt magis
contrariatur autem iam expuere indigen
tibus tanq̄ vtiq; deposito toto amaro.
B ¶ Comedere autem ip̄as melius tunc
cum aceto simul ⁊ oleo ⁊ garo. Etem̄ dele
ctabiliores sunt ⁊ minus inflatiue et ma
gis nutritiue subtiliores ad digerendum
Abundantes autem secundum esum ip̄o
rum quidam manifeste senserunt. ⁊ sp̄ma
plus habentes promptiores facti ad ve
nerea. preꝑant autem ⁊ hos homīes mul
tiformiter. Non enim solum elixos ꝑ aq̄
sed ⁊ vasa ex ip̄is valde preparata cōpo
nunt. post frixuramq; alij offerūt. Multi
autem assantes super lar multam decocti
onem non substinent. C ¶ Contēti sūt
autem valde modica aut neq; omnino p̄
decoquunt gaudentes ip̄oꝝ amaro et au
stero sapore saluato. prouocat enim ip̄os
magis ad esum. D ¶ Sed inflatōem
⁊ tortionem inferunt non digesti. Ex his
quidem itaq; qui sic comedunt̄ non boni
chimi alimentum fit. E ¶ Ex his autē
qui amplius decoquuntur aut bis. vt di
ctum est: grossior quidem chimus. melior
autem quantum ad digestionem et nutri
tiuus fit. Calefaciunt autem manifeste. ⁊
aliq̄d aromatizās insinuāt ⁊ vrinatīe sūt.

Ca.cccc xix.

Scamonea latine. Grece diagridion. arabice scamonia. Serapion. li. aggre. cap̄. scamonea auctoritate Dyas. Scamonea est planta habens ramos multos egredientes ab vna radice longitudinis quatuor brachiorum super quos est viscositas adherens manui. ⁊ parum borre. et habet folia similiter pilosa et similia folijs plante lebleb. i. volubilis agrestis; aut folijs cussus. i. edere. nisi quia sunt molliora folijs cussus. ⁊ habent tres angulos. ⁊ habent flores albos rotūdos concauos similes in figura sua cartal id ē tube habens grauem odorem. ⁊ radicem habet grossam sicut pollex; albaz grauis odoris plenam lacte. Et colligitur scd̄m hunc modum. Nam vulneratur virga et radix eius. ⁊ fiūt fouee iuxta vulnus et humiditas manans a vulnere in foueis illis que postea colligitur in cocleis Quidam vero fodiunt circa radicem ⁊ sternūt ibi folia tunc ⁊ vulnerata radice q̄d de humiditate egreditur super subiecta folia colligunt. postea sic dimittunt. donec illa humiditas desiccata fuerit quam reponunt ⁊ melior ex illa humiditate que est scamonea est que est clara leuis similis in corpe suo glutino quod fit ex corijs boum. hn̄s gibbositatem. ⁊ est spongiosa ⁊ est illa q̄ defertur ex locis mysie. ⁊ ex terris asye est huiusmodi. Et ille qui vult eligere scamoneam ⁊ colligere ip̄am. oportet q̄ non sit ꝯtent⁹ vt⁊ albescat aut n̄ albescat qn̄ tāgitur cum lingua. quia idem cōtingit qn̄ ip̄a est adulterata cum lacte titimalli. Verumtamen discernitur qn̄ nō est admixtū eo q̄ non adurit nec mordicat linguaz adustione ⁊ mordicatione forti. Nam hoc accidit quādo est sibi mixtum lac titimalli. Et deterior specierum scamonee est illa que defert̄ ex seni. ⁊ ex palestina. q̄ iste species ambe sunt male adulterate cum titimalli lacte ⁊ cum farina ordei. Et est calida ⁊ sicca in. iij. gradu.

Operationes.

A Serap̄. Sunt autē qui accipiunt ex radice plante scamonee ⁊ coquunt eam ⁊ dant elixaturam in potu ⁊ purgat. ⁊ assumitur radix plante scamonee ⁊ coquitur illa cum aceto ⁊ teritur contritione forti. ⁊ conflatur cum farina ordei ⁊ fit emplm iuuatiuum sciatice B Et quando lana inuoluitur ī succo radicis eius ⁊ subijcitur pregnanti facit aborsum ⁊ quādo miscetur cum melle ⁊ oleo ⁊ liniunt̄ cū ea exiture soluit eas. ⁊ quando coquitur cum aceto et linitur scabies vlcerata excoriat eam. Et quando miscetur cum oleo rosato ⁊ linitur caput cum ea confert sode antique. C Et idem auctoritate Galieni. Calida est ⁊ sicca in tercio gradu: Et ē calidior pipere. Et idem auctoritate pauli. Scamonea abstergit cutim ⁊ meliorat colorem ⁊ mundificat baras. ⁊ aufert dolorem capitis antiquū. qn̄ administratur cū oleo ro. ⁊ aceto et infundit̄ sup̄ caput.

7 melior ex ea est vergens ad colorem celestem quando frangitur. 7 est infricatione sua sicut coclea fracta. Et illa que colligitur in montibus kem est huiusmodi. et mala est cuius color vergit ad nigredinē 7 figura eius est rotunda. 7 alterius coloris ab illa. ℞ Et modus rectificatōnis prime speciei que est bona est q̄ accipiatur citonium 7 abscindatur de capite eius rotula: 7 fodiatur medium eius 7 intromittatur ibi scamonea: deinde ponatur coopertorium quod fuit abscissum et firmetur. Demum involvatur super ipm pasta. 7 ponatur in furno non multū calido. 7 dimittatur donec desiccetur. 7 dosis eius ita preparate sit ab vno danich vsq; ad duos ℞ Et scias q̄ scamōea non mutatur neq; minuitur. acuitas eius circa spacium .xx. vsq; ad .xl. annos nisi illa que est prepata sicut diximus. Nam illa que est prepata quādo transierit lōgum tempus super ipsam amittit virtutem suam. 7 propter hoc oportet q̄ prepares eā qñ volueris eam administrare. 7 quando sumitur scamonea plus ab ea quantitate q̄ diximus fortasse inducit anxietatem 7 lāguorem 7 sudorem frigidum 7 syncopim 7 fluxum donec moritur. Et dosis eius conveniens est a .vj. granis ordei vsq; ad .xx. ℣ Et de proprietate eius est q̄ expellit coleram 7 humores viscosos 7 attrahit superfluitates malas a corpore. 7 multi ex his qui sunt calide complexionis postq̄ susceperunt eam incurrunt febres acutas Et ab ea cavere hominibus melius est nisi magna necessitas incumbat. 7 tūc accipiat fm formam 7 quantitatem quam diximus ℞ Et idem auctoritate abenmesuay. Laxat fortiter ventrem. et nocet stomacho 7 epati. 7 diminuit appetitum cibi. 7 inducit anxietatem 7 nauseam. Et rectificatio eius est q̄ admisceat ei anisum 7 daucus. 7 semen apij. 7 radix piperis. 7 admiscere cum olio amigdalino est bonū Et scamonea nō debet multum terere ad hoc ut laxat stomacho vt noceat ei. 7 oportet q̄ non bibatur simpliciter. et sumat cum magna cautela. Et sit dosis eius ab vna kyrat vsq; ad tres. ℞ Johānes Mesue cap̄. de scamonea Scamonea est solutivum magnum. Et dixit Hemocrius q̄ est dissolutivum antonomatice 7 q̄ est genus solutivoꝝ est generalius super omnia solutiva. Fit autem ex succo cuiusdā speciei volubilis. cuius folia sunt in modum sagitte alate. Nascitur autē in Anthiochia Armenia. 7 corasceni in partibus arabie 7 thurchie. 7 plurimū nascitur in terra nostra. 7 est mala. 7 credo q̄ dispositio loci 7 modus culture. 7 ars in faciēdo auxiliat. vt sit bona vel mala. ℣ Modi autez operationis eius sunt quatuor. Primus est vt accipiat radix eius postq̄ evellit a terra. 7 fiant incisiones in eo q̄d apparet super terram 7 invenit. q̄d egredit post diē 7 est res sicut gummi. 7 dimittit exiccari 7 conservatur. Secundus est extirpantur post illud totaliter radices 7 incidunt. 7 colligitur lac coꝝ fluens. 7 decoquit cū facilitate. 7 exiccatur soli. 7 fiunt inde forme 7 sigillantur. 7 huius scamonee color est subalbidus aut varius. Tercius est terruntur adhuc radices post illud 7 extrahitur succ⁹ 7 fit sicut diximꝰ de decoctōne 7 alijs 7 sigillant alio sigillo. nunc autem fides sigilloꝝ perijt. Et hec scamonea est ḡssa nigra 7 ponderosa. Quartus est terūtur flores eius 7 stipites 7 extrahit ab eis succus 7 fit silr. 7 hec est scamonea nig̃ attinens viriditati. 7 est gravis odoris.

℟ Electio melior est anthiochēa. 7 armena est post hanc. Que vero fit in partibus nostris. 7 in corasceni est mala prius Et melior adhuc est que est prime forme. 7 q̄ est secūde post primā. 7 alie sunt male 7 deterior viridis. Adhuc aūt qui laudaverunt scamoneam in quinq; proprietatibus laudaverunt eam. Prima est vt sit in colore clara sicut gummi. 7 proprie species eius prima. aut subalbida. aut varia Scōa vt si tangat confractū eius cū aq̄ l' saliva fiat sicut lac Tercia vt sit tenera mlte facilitatis ad frangendum 7 pulverizādum. Quarta vt sit pōderis levis. Quinta vt sit odoris proprij boni non gravis. Remota vo ab his ꝓpietatibus nō est bōa

¶ Conseruatur autem per annos.xx. sed quanto antiquior tanto debilior. Calide complexionis est in tercio gradu. et est sicca in primo. Et est in ea de acuitate minus q̄ in planta sua. Et credo q̄ ars in faciendo ipsam frangit ex acuitate eius aliquid. et in ea est amaritudo. et ipsa quidem est abstersiua incisiua. et resolutiua. cum attractione multa. cuius attractō extenditur vsq; ad multum remota. ¶ Rectificatio quatuor sunt ei familiaria q̄ in in corpore magnitudinem nocumentorum imprimunt. Est enim in ea ventositas mordicatiua et faciens in stomacho subuersionem et nauseam et estuationem laboriosam. Secūdum quid insunt ei caliditas et acuitas habilis inflāmari. et propter hoc facit cadere in fe. et sitim. et propequando inuenitur pacientis preparatio Tercium q̄m fit per ipam attractio vehemens dilatatio orificiorum venarum. q̄ facit cadere in immoderatum fluxū. quoniam est in eo serositas operans ad excoriationem viscerum. quare generat dolores acutos pungitiuos. et facit cadere in dissinteriam et tenasmon. Quartum est proprietas et operatio sua quibus fit impressio nocumenti in membra que sunt mine re virtutum sicut cor. epar stomachus. et similia eis. ¶ Auxiliandum igitur ex his cum rebus quibus propetate et virtute nocumenta tolluntur. sicut verbigratia obuiamus ei quod primo dixi adiuuādo vt resoluatur vapor eius turbidus. et inflatiuus faciens subuersionem et laborem. et ad hoc auxiliatur nobis decoctio in pomo digerit enim et maturat et resolvit. et excludit vapores eius. et aufert serositatem eius. et misceantur in decoctione illius que ventositatem resoluunt. et carminant et adiuuant ad illud sicut daucus propie et galanga et semen feniculi et semi apij et similia. ¶ Et dico q̄ decoctō eius generalior. et pparatio eius auferēs plura ex nocumentis que diximus. Et obuiamus ei quod diximus in secundo. miscendo in decoctione eius aliquid virtute refrigeratiuum. et operando vt frangat acumen et inflāmatio eius. Et ad hoc auxiliatur nobis decoctio eius cum his que extinguunt et leniunt. sicut est muscillago psillij. et aqua eius. et carnes prunorum. et succus rosarum. et aqua violarum. et viole recentes. et involute ipam ante coctōnem eius in oleo rosarum. aut violato auferūt hoc nocumentum ab ea. ¶ Et succi citoniorum mirorum et sumach et spodiū faciunt similiter: Et obuiamus ei quod diximus in tercio. miscendo ei in decoctione que adiuuant virtutes membrorum et auxiliantur in aggregatione et corroboratione parcium laxarum. et ad hoc auxiliantur nobis maxime res stipticitatem habentes. et omnia que auferunt superfluitatem acuminis eius et remouent subtilitatem et virtutem penetrationis ipsius sicut est mastix citonia. et succus eorum: sunt enim rectificatiuum bonum. Mirabolani quoq; citrini sunt mirables in hac operatione. et aloe similiter. ¶ Et obuiamus ei quod diximus in quarto. miscendo res que aggregant duas intentiones: Prima est acquirere ei facilem egressum. et hoc cum rebus expellentibus cito audatiam eius. et facientibus eam descendere. Et ad hoc auxiliatur nobis administratio eius cum rebus lubrificantibus sicut est muscillago psillij et carnes prunorum Et sciuisti q̄ compressiua sicut citonia. et maxime sumpta post medicinam. et priepost q̄ incepit educere. festinare faciunt eius egressionem ¶ Et sciuisti q̄ aq̄ calida post medicinam transmutat audatiam ipsius. et debilitat virtutem ipsius. ¶ Et dixit Rufus eis qui sumpserunt scamoneam de melioribus rebus. est ad expellendum audatiam eius: vt post quatuor vel quinq; horas post q̄ sumpserunt cum psillium conquassatum cum aqua tepida aut oleo rosarum. sumant et post horas duas eius infusiō em mirabol. tribue sic enim non timentur nocumenta eius: Secunda est reprimere eius virtutē acutam et serositatem: et hoc facimus cum au

xilio rerum humidarum ⁊ vnctuosarum. sicut est dragantum. ⁊ oleum rosarum. et amigdalarum: Et obuiamus ei quod diximus in quinto ꝙ est thezaurus toci⁹ operationis ⁊ illud est acquirere ei bonitatez cum medicinis membra ⁊ virtutes cõfortantibus. ⁊ ad hoc auxiliantur nobis medicine cordiales frigide, ⁊ medicine stõatice: Et auxiliantur nobis ars ⁊ mod⁹ preparationis sicut iam diximus A ¶ Modus rectificationis eius est secũdum ꝙ narrauit Ruffus decoquere scamoneã in citonio post inuolutionem eius ⁊ reuolutionem fere per diem in oleo rosarum. aut violarum. aut amigdalarum. et post illud teratur faciliter. ⁊ voluatur ⁊ reuoluatur in scutella vitrea vsqꝫ dum siccetur cum infusione mirabolanorum citrinorũ facta in succo citoniorum. tunc fiunt ex eo trocisci quantitate quarte. ʒ. j. ⁊ sit dosis trociscus vnus. solutõne em̃ educit absqꝫ molestia: Modus autem alius secũdum eundem satis bonus. Decoquitur scamonea cum priori doctrina adiungendo ei mirabolanos citrinos ad quantitatẽ tercie partis ip̃ius. deinde accipe semen anisi feniculi. dauci. ana ʒ. ij. decoque cũ succo citoniorum cum facilitate ⁊ cola ⁊ vtere desiccatione ⁊ inuolutione. sicut hic ꝓximo diximus. Inquit Ruffus: Sit tua addere ⁊ minuere. ⁊ mutare secundum ꝙ exigit dispositio. U ¶ Inquit Malie: Miscui scamoneam cum sextuplo ipsius manne. ⁊ triplo eius succi rosarum: post bonitatem coctionis eius in pomo. et inueni ex modis prepationis eius hũc modum satis laudabilem. emendantem plura ex nocumentis que timentur per ip̃am ⁊ aliquando miscui medicinas cordiales aliquãdo alia sicut res exigebat. Inquit Hamech. Accipe duplum eius florum violarum. ⁊ medium ponderis ipsius liq̃ritie. ⁊ inuolue in oleo rosarum. et fac trociscos. ʒ. j. ⁊ sit dosis eorum vnus: X ¶ Inquit Humay. Dissoluatur cum oleo violarum aut amigdalino. et pauco masticis. et per diem. et diem agitetur ĩ sole cum administratõe olim paulatim. post hoc agitetur per diem. et diem cum aqua rosarum in qua fuerit dissolutum bdelliũ et exiccetur. et decoquatur in citõio. post hoc cum tercia parte mirabolanorum citrinorum fiant trocisci. Et sit dosis. ʒ. ß. Inquit Paulus. Zinziber et piper longũ et anisum admixta decoctione ipsius. et proprie in pomo acetoso aut pontico: remouet nocumenta ip̃ius Y ¶ Modus rectificationis ipsius ex inuentione nr̃a. Decoquantur frusta eius inter amigdalas tritas multas post preparatõnem eorum intra folia sepeliendo ea in cinere calido. et post diem abiectis amigdalis dissoluantur in aqua citoniorum acetosoꝝ in qua bulierit spica et anisum. et ex speciebus et seminibus redolentibus et desiccetur. Deinde cũ pauco masticis et bdellij decoquatur in pomo citonio inuoluto in massa. deinde fiant trocisci. ʒ. j. Et sit dosis. j. operatur enim sine nocumento. Z ¶ Modus alius preparationis predicte. misceatur quantũ ip̃a est de sumach. et quanta parte eius de spodio: et fiãt inde trocisci sicut priores. Sunt enim vltimi. dissoluatur scamonea cũ octoplo eius miue. et cum pauco spice post inuolutionem eius in oleo rosarum aut amiddalion. Et decoquatur cum facilitate emẽdatur enim a sua malitia. Et sciuisti ꝙ aloe frangit malicias eius. ⁊ mirabolani magnificant eam: Et decoctio eius in succo portulace. Aut aqua seminis ipsius auferunt plura ex nocumentis ipsius. ⁊ medicine cordiales. aut stõatice calide aut frigide secundum ꝙ res exigit frangunt maliciam eius. Et oportet ꝙ fiat decoctõ ei⁹ cum facilitate Impetuositas enim in decoctione addit in maliciam eius. Et ista quidem sicut sciuisti de trituratione modicum sustinet qua propter in trituratõe ip̃ius non nimium insistatur. Ex rebus autem faciẽtibus facilem ⁊ velocem egressum ei⁹ a corpe sunt citõia qñ ĩ ꝯfectõib⁹ ⁊ electuarijs sil' miscent̃ ⁊ sil' mirabolani

Ipsi enim sunt de cito eam deponẽtibus Et similiter si supra eam post spacium bibatur. ⁊ sciuisti ꝙ aq̃ calida expellit maliciam eius. ⁊ aliqua alia similiter sicut diximus in canone ¶ Solutione educit coleram cum facilitate. ⁊ attrahit eam a sanguine ⁊ venis vehementer. ⁊ eiꝰ operatio est sicut opatio furiosi. ⁊ ipsa est inimica cordi stomacho ⁊ epati ⁊ intestinis: ⁊ est ex facientibus nauseam. ⁊ conturbationem in visceribus. ⁊ ex subuertentibus ea. ⁊ facit sitim. ⁊ debilitat appetitũ cibi. ⁊ ex ea ⁊ mirra oleo ⁊ succo agreste pauco opio fiunt trocisci. ⁊ cum vino pontico. ⁊ proprie aurei vnius. ⁊ fit linimentum ex vno eorum supra frõtem ⁊ tempora comprimendo. ⁊ proprie cum vitellis oui et aceto forti. ¶ Sanat sodam antiq̃ ⁊ frigidam. ⁊ proprie emigraneam difficilem. ⁊ si ponatur supra dentem remouetur dolor eius ⁊ corrosio. ⁊ si super scrofulas ponat̃. ⁊ prope cum succo apij ⁊ dauci delet eas. Et si fit linimentũ ex vno eoꝝ cum succo sisimbrij ⁊ aceto. sed loco apij ponitur castoreum. ⁊ linitur in posteriori ꝑte capitis ⁊ ẽ magnũ iuuam̃tũ ad subꝫ ⁊ litargiam. Et quando scamonea supponitur cum lana educit mẽstrua ⁊ facit abortum. ⁊ ipsa quidem curat morsus scorpionis proprie desuꝑ linita cum succo mẽte: aut cum vino. Vitet autem eius acceptõnem qui cal'. ⁊ sicce nature sunt. est aũt paratus cadere in fe. Hij autem qui sumunt ip̃am timeant estus ⁊ frigus. ⁊ abhorrãt fructus. ⁊ ꝓpe frigidos. ⁊ aquaꝫ veri frigoris ⁊ somnum ꝓlixum suꝑ eam ⁊ excitãtia superbiã animi. Conseruatur autem scamonea ꝑ annos. xij. Dosis eius est a g̃nis v. vsq̃ ad. xij.

Ca. cccc. xx.

Saxifraga. Pandecta. Saxifraga est herba similis pimpinelle nõ differens nisi in pilositate. quia pimpinella est pilosa: sed saxifraga non habꝫ pilos. Unde versus. Pimpinella pilos saxifraga non habet vllos.

Operationes.

A ¶ Paulus cap̃. saxifraga: Saxifraga calida est ⁊ sicca in tercio gradu. B ¶ Et valet contra stranguiriam. et vicium lapidis. ⁊ dolorem yliacum.

Ca.cccc xxj.

Stafisagria. Ysidorꝰ. Stafisagria est herba que habet folia quasi vitis et caules rectos emittit. semen habens in folliculis. viride ac trigonium in modum ciceris asperum fuscum: intus album ⁊ amaꝝ nascit̄ in locis humidis:

Operationes.

A Dyas. Stafisagria quā latini pedicularia vocant nascitur in locis vmbrosis. habens folia viti agresti similia. diuisa ⁊ scissa tanq̄ malua agrestis. hastas habens longas erectas ⁊ nigras Semen est ei simile ysaci ⁊ flores Quod semen in viridioribus folliculis est obtectum. Qñ teritur est nigrum. sed interius albū gustu viscido ⁊ acri ⁊ calido B Grana eiꝰ xv. accepta cum mulsa vomitibus excludunt pingue flegma. verum hij qui acceperint mulsam acceperint bibant. ⁊ deābulent. qm̄ offocationes citius prestant. ⁊ gulam exasperant. C Trita et bibita pediculos interficiunt Scabiem ⁊ pruriginem tollunt. Cum aceto elixa ⁊ ore retenta facere possunt omnia supradicta: D Reuma gingiuis abstinent: Tumores faucum spargunt. Miscentur in malaginatibus calidis. Semen tritum ⁊ oleo mixtum uecare lendines ac pediculos est manifestum. Conueniens quoqꝫ ꝓbatur in apoflegmatismo faciēdo vel asperitatibus effectis quos greci stigmata vocāt ab recorꝑatiouem faciendam E Auicenna. Stafisagria est vua passa mōtana cuius granum est sicut cicer nigrum In tercio gradu est ca. ⁊ sicca. ⁊ est adustiua corrosiua. acuta acris. Interficit pediculos. ⁊ ꝓpe cum arsenico: ⁊ confert alopicie antique linita. Eadem cum arsenico: vel sola ponitur super scabiem ⁊ excoriationem ⁊ masticatur ad extrahendū ex cerebro flegma ⁊ humiditatem: F Ex ea quoqꝫ in aceto cocta colluit̄ os ad dentium dolorem ⁊ gingiue humiditatē. preterea sanat alcola cum melle et bibunt̄ ex ea xv. grana cū mellicrate. facitqꝫ chimū viscosum vomere Ju eius tamen bibitōe timor est. qm̄ ipa vesicam vlcerat. G Constantinus. Stafisagria in tercio gradu est calida ⁊ sic. habꝫ acumen quo cum mastice vel olibano masticata multum a flegmate caput purgat Linguāqꝫ ꝓpter flegma aggrauatam alleuiat. H Gargarizata q̄ꝫ caput de g̃sso et viscoso flegmate mundat Cū aceto cocta dentiū dolorem ac gingiuarum putredinem curat. Sternutatio de illa ⁊ nigella vtrisqꝫ in aceto coctis iuuat in opilatione venaꝝ yctericos. mixta vero cum auripigmento ⁊ oleo valet contra scabiem ac pediculos I Pandecta. ca. cccxiij. Haberas arabice vl' numbasas grece pediculicida. latine stafisagria vel pedicularia vl' granū capitis. vel passula montana. vel rosa regis. K Sera. li. aggre. ca. Haberas siue habeltos auc: dyas. Est plāta hñs folia similia folijs vitis agrestis īcisa sicut folia malue agrestis ⁊ hꝫ ramos longos.

L ¶ Gal. vj. sim. far. cap. stafisagria sm translationem arabicam. Est acuta forti ter multum Et virtus eius est calida adu rens ⁊ attrahit et abstergit abstersiõe for ti. M ¶ Auerrois. v. colliget ca. de sta fisagria. Est ca. ⁊ sic. in. iij. gradu. N ¶ Aui. li. ij. cap. de stafisagria. Est ca. ⁊ sic. in. iij. gradu O ¶ Galienus. Facit de scendere a capite quando masticatur aut fit gargarisma cum ea flegma multum. ⁊ cõuenit cum egritudinibus cum quibus eleuatur cutis. ⁊ conuenit ad pruritum. p ticipat autem adustiue cuiusdam v̄tutis P ¶ Dyascorides. Grana. xv. accepta tum mulsã flegmata pinguia vomitibus excludit Verum hij qui mulsam accepint assidue bibant et deambulent. quia offo cationes citius prestat. ⁊ gulam exaspat. Trita et bibita pediculos necat. Q ¶ Auerrois. Quando masticat̃ trahit fleg ma. ⁊ succus suus mundificat caput p na res. Et electuariũ eius valet ad morbum caducum. ⁊ morfeã. ⁊ menstrua educit

¶ Ca. cccc xxij.

Sanguis draconis latine. grece sin drichis egilos. Arabice. Semala choem. Serap. li. aggre. ca. de ma lachoem. auct. Dyas. Semalachoem vel sindrichis egilos. i. sanguis dracõis qui fit ex arbore que eodem nomine nuncupa tur. Et est planta habens v̄gas vnius pal mi longas aut plus similes fusis in quib⁹ filatur. sup quas sunt folia parua similia folijs coriandri. quorum color v̄git ad ru bedinem. ⁊ habent viscositatem ⁊ odorẽ fortem non tamen malũ sed ꝓprium odorẽ medicinarum. ⁊ in summitatibus ramoꝝ sunt corone rotũde. ⁊ flores albi in princi pio natiuitatis eorum. In fine vero fiant aurei. nascit̃ in terra culta.

¶ Operationes.

A ¶ Serap. auct. Gal. Sindrichis. In planta ista est res que abstergit. ⁊ est in ea humiditas multa. ⁊ ip̃a infrigidat parũ Et cũ hoc est in ea ꝑua stipticitas. ⁊ ꝓpter hanc causam prohibet generationẽ apo stematum. Et quidam nominant plantã que dr̃ egilops nomĩe huius plante et est planta similis huic plante in om̃ibus ni si quia ista plãta est superior in stipticita te ab ip̃a. ⁊ propter hanc causam confert sanguinis et vlceribus intestinorum et fluxui menstruorum superfluo. B ¶ Idem aucto. Constantini. Succus hui⁹ plante est sanguis draconis dictus et est rubeus fortis rubedinis. et sapor eius est stipticus. Et v̄tus eius est que infrigidat ⁊ desiccat in tercõ gradu Unde ꝯglutĩat vulnera que fiunt a percussione. ⁊ confert fluxui sanguĩs ⁊ vlceribus ĩtestĩoꝝ. C ¶ Et idem aucto. dyas. Ista planta quãdo teritur bene ⁊ ponitur super vlcera cũ san guine suo ꝯglutĩat ea ⁊ prohibet apostẽa tionem eorum. ⁊ scindit fluxũ sanguinis menstrui. D ¶ Et fit eucatisma ex de coctõe eius in qua sedent mulieres. et ab scindit fluxum humiditatum antiquarũ matricis. E ¶ Et bibitur ex decoctõe eius ad vlcera intestinorum. ⁊ cõfert inci

sionibus carnis. ⁊ incarnat ea. F ¶ Et
qñ fit suppositoriũ cũ eo stringit ventrem
⁊ ꝯfortat stõm interius sumptꝰ ⁊ exterius
positus. Sanguis draconis fri. ⁊ sic. est
complexionis in. iij. g̃. Est ãt eligendus q̃
interius est clarus sicut miniũ: Sophisti
cat̃ qñq; cũ puluẽ minij. ⁊ cũ alio succo in
durato G ¶ Cõtra fluxũ sanguĩs e na
ribus imponat̃ puluis ex eo ⁊ fricent̃ na
res vt puluis adhereat rupture venarum
Fiat etiam sinapisma ex eo ⁊ albumĩe oui
⁊ aqua rosaꝝ circa frontem ⁊ tempa.
H ¶ Contra emoptoicam passionem vi
cio spiritualium teneatur puluis eius et
gummi arabici confectus ex aqua rosarũ
infusionis draganti ⁊ paciẽs postea trãs
gluciat. Si vero fiat vicio nutritiuoꝝ de
tur cum succo plantaginis I ¶ Idem
Fit vsus contra dissinteriam. si fiat vicio
superioꝝ. si vitio inferioꝝ iniciat̃ ꝑ cristẽ
cũ succo plãtagĩs ⁊ aq̃ or. K ¶ Suppo
sitoriũ fcm̃ ex eo ⁊ succo sanguĩarie valꝫ ꝯ
matricis fluxũ; ⁊ ꝯ fluxũ sanguĩs nariũ:

Ca. cccc xxiij.

Sarcocolla grece: arabice anzaros
latine vero anzaruta. Serapion
libro aggregatoris capitulo An
zaros auctoritate Dyascoridis. Est gum
mi arboris spinose que nascitur in terra
paras quod similatur olibano. ⁊ sunt par
ua frusta. ⁊ color eiꝰ est subrufus ⁊ amari
saporis. Et melior ex ea est que cito frãgi
tur ⁊ desiccat sine mordicatõne: ⁊ in sapo
re eius est amaritudo. ⁊ est calida et sicca
in primo gradu. Unde virtus eius est q̃
glutinat ⁊ abstergit ⁊ maturat ⁊ resoluit:
⁊ incarnat. ⁊ aperit apostemata que fiunt
a percussione. Galienus. viij. simpliciũ
farmacoꝝ capl̃o de sarcocolla. Sarcocol
la est lacrima arboris ex Persia. mixtam
habens virtutem. Et emplastica quadaꝫ
substantia. ⁊ modicum stiptica. vnde im
mordaciter siccat. ⁊ ꝓpterea vulnera po
test consolidare.

Operationes.

A ¶ Dyascorides: Sarcocolla habꝫ vir
tutem conglutinatiuam vlnerum. ⁊ absci
dit humiditates que veniunt ad oculum
et corrodit carnem corruptam que est in
vlceribus. ⁊ habet virtutem in obtalmia
cum ponitur. Et proprietas eius est expel
lere lippitudines ab oculo plus alijs me
dicinis maxime quãdo administratur cũ
amilo ⁊ zuccaro albo B ¶ Et idem au
ctoritate Atabari. Restaurat fracturam.
⁊ incarnat vlcera. ⁊ mundificat vlcera cũ
melle. ⁊ quando miscetur cum albumine
oui. aut cum lacte ⁊ desiccatur ⁊ postea te
ratur ⁊ cribratur. ⁊ in puluere administra
tur. Confert obtalmie. et purgat flegma
viscosum. Et dosis eius est quando mis
cetur cum alijs medicinis in decoctione.
a. ʒ. ß. vsq; ad vnam. ⁊ ip̃a non ponat̃ sola
propter maliciam eius magnam. C ¶
Et idem auct. Habix Sarcocolla est acu
ta multũ ꝑforatĩa. ꝯmedit carnes vlcerũ.

⁊ habet in cura obtalmie ꝓpetatē magnā. ⁊ virtutem magnam. ⁊ virtutem potētem ⁊ aufert lippitudinem oculorum quando hñt obtalmiā: q̄d q̄dē ñ facit ita aliq̄ medicīa. ⁊ maxīe qñ miscet̄ cū amilo ⁊ zuccaro albo. B ¶ Ec potio eius ad laxādū ventrem: Habet proprietatem iuuandi oculum ⁊ ventrem. ⁊ proprie ad purgandum flegma grossum quod est aggregatum in iuncturis ⁊ intestinis. ⁊ in scia. ⁊ in geniculis: expellit ipsum cum fortitudine ⁊ cum aliquantulo calore. ⁊ iuuat medicinas alias ad exeundum ex corpore. et fortasse vulnerabit oculum ad intestina. ⁊ excoriabit ea. ⁊ inducet tenasmonem ꝓpter suam acuitatem. E ¶ Et si ip̄a dat̄ in potu alicui sola aut cū aliqua medicina. ⁊ fuerit ille etatis complete inducit ei caluicium. ⁊ facit cadere capillos omnes de capite suo: Et si fuerit iuuenis fit in hoc mora. Et si fuerit senex. facit illud citius: Et melior ex illa est illa que teritur facile: que est albidior ⁊ in maioribus frustis. Et quando fit cum oleo de nucibus. quia oleum nucis frangit acuitatem eius. ⁊ ꝓpter hoc non habet ip̄a facere id quod diximꝰ in corrosione. propterea quia oleum prohibet eam adherere. ⁊ caliditas nucis frāgit plurimum acuitatis que est in ea.

F ¶ Sed si preparas eam cum ol'o amigdalarum pone de eo duplum aut triplu3 ponderis de ip̄o oleo: Si vis ip̄am ponere in aliquibus pillulis: Sed si volueris ipsam adhibere solam sine aliqua cōmixtione alterius medicine pone plus pondere eius de oleo. ⁊ pone de oleo de kerua quantitatem qua possit dissolui solum. et postea misce cum alijs medicinis: et cum oleo de kerua erit senibus conuenientior Iuuenibus autem non est conueniens cū eo. quia calor nature iuuentutis non fert calorem olei de kerua: G ¶ Et quantitas dosis eius simplicis post q̄ preparat̄ sicut diximus est pondus aurei. j. vsq3 ad pondus. ʒ: iij. ⁊ quartam. ⁊ meliores medicine que conueniunt in admixtione eius sunt serapinum ⁊ mirabolani. ⁊ turbit: et aloe. et armoniacum. ⁊ bdellium iudaicū ⁊ semen apij ⁊ ameos ⁊ similia horum ex medicinis: H ¶ Paulus capitulo de sarcocolla calida est ⁊ sicca in tercio g̃du. Emplastrum factum ex ea ⁊ albumīe oui super tempora valet ad fluxū sanguinis a naribus. I ¶ Puluis eius cum aqua rosarum conficiatur ⁊ soli exiccetur. Et iterum cum aqua rosarum ponatur ī oculo quia maculam consumit et oculum clarificat. Contra tenasmonem fumus eius per inferiora r̄ceptus emboto imposito valet: K ¶ Bulcasim libro qui dicitur Seruitor translato a sinone de Ianua: Forma nutriendi sarcocollam in lacte. Accipe de sarcocolla bona alba grossa ⁊ pone in vase vitreo amplioris orificij ⁊ mulge super eam lac azine in quantitate pauca ne īfundatur in eo ⁊ liquefiat sed remaneat sic. ⁊ pone subito in sole. ut cito desiccetur: et quando erit sicca oportet vt iterum mulgas secundum quantitatem quam dixi ⁊ semper caueas ne cooperias eam lacte ne acescat lac ātequam desiccetur ⁊ destruatur: ⁊ fac ita quater vel quinquies: ⁊ cum hoc feceris: sicca bene ⁊ conserua. ⁊ si non habes lac asine paratū fac cum lacte mulieris quia est melius:

L ¶ Auicenna. Sarcocolla est arboris spinose gumma. in qua est amaritudo. et bona est illa que ad citrinitatem declinat similis olibano. M ¶ Et dicunt quidam q̄ est calida in secundo sicca in p̄mo Est autem glutinatiua. ⁊ ideo cōsolidat ⁊ carnem creat. Valet etiam ad aurem saniosam: Confert obtalmie: ⁊ proprie lippitudini ⁊ fluxui oculi: proprie cum lacte azine. N ¶ Platearius: Sarcocolla est in secundo gradu calida ⁊ sicca. Et est gumma cuiusdam arboris ex partibus transmarinis. Huius generis alia est in puluerem redacta que facile ex alterius pulueris admixtiōe etiam sophisticatur.

Alia vero grossa r̄peritur diu seruatur et glutinositate quam habet. Inest ei v̄tus constringendi ⁊ ꝯsolidandi. Eligēda est illa que alba est aut subalbida aut gūmo mosa que in maiori quantitate reperitur. Reducta in puluerem non valet.

Ca. cccc xxiiij.

Spatula fetida herba ē simil' yreos

Operationes.

A Paulus capittulo de spatula fetida Succus eius eradicat morfeam albam si fiat vnguētum ex puluere eius ⁊ puluere staphisagrie. flāmule et hermodactili. et de atramento combusto in olla rudi cum aceto ⁊ axungia porcina vetusta. ⁊ inūgatur ter in die. ⁊ cooperiatur cum folio caulis vel plantaginis.

Ca. cccc xxv.

Sebesten. Pandecta. cap̄. dc xxxvij Sebesten latīe: grece mahalomagiata. Arabice faulis sebesten. Et in lingua persica vocatur māmilla canis Vñ Sebesten māmilla canis fert persica lingua. Serap̄. li: aggre. cap̄. faulis. sebesten: aboausemochiata sunt nōia istiꝰ arboris fructificantis fructꝰ dulces. nōiant eos gentes faulis sebesten. Et idez aucto. Ysaac. fenerā mochiata est roth ī arabia: et est arbustum altum sup̄ terram sicut hasta: habens corticem cuius color v̄git ad viriditatem. ⁊ habet folia magna rotunda. ⁊ habet racemos quoꝝ sapor est dulcis ⁊ vua eius est magnitudinis nucicl'e que postea glaucescit cum maturat̄. ⁊ habz interius viscositatem albā ⁊ granū q̄d est sicut granum oliue. hic fructus colligit̄ ⁊ exsiccat̄ donec passus sit. ⁊ est illud quo vtimur in medicina. et est medicamen medium in ꝯplexione sua in ca. ⁊ fri.

Operationes.

A Ysaac auctoritate vt supra: Sehestē laxat ventrem febricitantium cōfert tussi que est a caliditate ⁊ siccitate. ⁊ lēit pect⁹. ⁊ sedat catarrum calidū stipticum ꝓpter eius humiditatem. B Et cōfert ardori vrine que fit propter mordicatōnez colere in vesica ⁊ in renibus ⁊ expellit vermes intestinorum. quia adherent ei ꝓpter dulcedinem suaui

Ca. cccc xxvj.

Semen lumbricoꝝ latine. grece Albasan: arabice kanbel: Serapion libro aggregatoris capl'o kanbel id est semen lumbricorum. Assimilat̄ em̄ arene ⁊ ascendit super ipsum glaucedo. ⁊ est in substantia eius stipticitas fortis et expellit ascarides.

Operationes.

A Serapion auctoritate Almansoris kanbel vel kanabel. i. semen lumbricorū. est calide cōplexionis ⁊ expellit ascarides ⁊ cadit super terram albam. ⁊ non seminatur: Et est vna de rebus que cadit de celo B Et idem auctoritate: Aluismen. Kābel est res in qua est glaucedo solidantur cum ea olle quando frangūtur. et dicitur ꝙ reperitur super terraz in corasceni post q̄ pluit. ⁊ colligitur tunc. C Et quādo bibitur tritum expellit lumbricos ⁊ ascarides. ⁊ laxat ventrem D Auicenna libro secundo. capittulo kanbel. Kanbel cal'. est in tercio gradu. Et est semē arenosum quod cooperit rubedo que est minor rubedini lapidis in felle bouis repti. ⁊ in ipso est stipticitas vehemens interficit vermes ⁊ ascarides. ⁊ expellit eos.

Ca.cccc xxvij.

Sene arabice.grece et latine. Dera pron libro aggregatoris capitlo sene. Sene quando desiccatur re ponitur. Et ipsu mhabet vaginas oblon gas in quibus sunt semina ordinate distī cta.7 ille vagine habent pediculum subti lem quo adherent ramulis.7 quando agi tantur vagine a vento cadunt.7 pastores colligunt eas.

Operationes.

¶ Serapion auctoritate habit. Vir tus eius est calida 7 sicca tamen pauce ca liditatis.7 siccitatis eius est prope calidi tatem ipsius.7 habet virtutem magnam quando pervenit ad stomachum purgā di melancoliam 7 coleram: Et fortificat substantiam cordis quando miscet cum comedicine quas dixi iuuare sicut viola 7potio decoctionis plus cōfert q̄ ipsum trium. Et dosis sicci triti eius est a.ʒ.j. 7in decoctione.ʒ.v. ¶ Et idem au ctoritate Rasis. Sene 7 fumus tene pur gant humores adustos.7 confert scabiei 7pruritui: ¶ Johannes Mesue Se ne est folliculus plante q̄ vocant Perse alzemer. Et invenitur ex eo domesticum 7 silvestre.7 melior pars plante est follicu lus deinde folia. Et melior folliculus est cuius color declinat ad viriditatem 7 sub nigredinem quandā.7 in quo est de ama ritudine res modica 7 stipticitate.7 q̄ est magis completus.et in quo sunt semina ampla compressa. Subalbidus autez nō est bonus 7 incompletus Simlr 7 folia sunt meliora viridia Subalbida vo 7 te nuia sunt bōa.7 antiquū ex eo ē sine spiri tu.7 stipites eius sunt inutiles.est calida in principio secundi.siccum in primo.et folia sunt in primo calida.7 est abstersiuū mundificatiuum convenienter 7 resoluti num. Debilis est 7 tarde solutionis.7 de bilitat stomachum: ¶ Confortatur cum rebus acutis sicut Zinziber 7 salgem ma.7 medicine cordiales 7 stomatice cū eo felicitant opus eius: ¶ Et Galie nus. Cum iure gallorum aut carnium sol uit sine molestia.et si infundatur in aqua casei cum spica.deinde coquatur parum est medicamen bonum. Solutiōe educit enim cum facilitate melācoliam 7 colerā adustam.7 mundificat cerebr̄ cor 7 epar 7 splenem 7 membra sensuum 7 pulmonē 7 confert egritudinibus eorum: 7 aperit opilationes viscerum.7 conseruat virtutē ipō in iuventute.7 generat gaudiū. Lau sam autem tristicie amputat. ¶ Et ponuntur folia eius in lauacris ad caput 7 proprie cum camomilla. Confortat ce rebrum 7 nervos. 7 secundum oīem mo dum administrationis eius addit invisū 7 corroborat auditum. ¶ Et est me dicina bona febrium melancolicarum et antiquarum. Dosis eius infusi potio est ab aureis.iij.vsq̄ ad.ʒ.j. ¶ Platea rius. Sene est herba calida 7 sicca: que in transmarinis partibus nascitur. maxime circa babiloniam 7 in arabia: vel in confi nio babilōie 7 arabie. Folia tantūmodo competunt vsui medicine. per ānos: x. ser vantur ¶ Et virtutem habet dissolvē di attrahendi 7 purgandi flegma.princi paliter melancoliam. Sed cum per se da tur principaliter in decoctōne poni debz in quantitate vnius.ʒ. Cum autem cum alijs in quantitate medie vel tercie ptis. ¶ Contra melācolicas passiones: epi lentiam quartanam emorroidas Contra vicium splenis 7 epatis.7 sincopim 7 epi lentiam. ¶ Ad idem quoq̄ valet sy rupus ex succo feniculi ac sene cū zuccaro 7 maxime contra vicium splenis.

Ca.cccc xxviij.

Senetion. Ysidorus libro ethimologiarum. Senecion dr̄ eo q̄ vere primo senescat. vnde ⁊ eam latini senetionem vocant. Greci origanon. Nascit̄ per macerias.

Operationes.

A Byas. Senecion nascit̄ in tectis. ⁊ ī petris. ⁊ habet folia viridia ⁊ densa; tirsū subrufum. ⁊ in eius summitate capitella in modum viticelle. vires habet stringentes; eademq̄ facientes que ⁊ plantago: B Cum aceto cathaplasmata valz ad netuorum incisiones. cum vino autem dulci testiculorum inflāmationem tollit. Folia enim eius frigida sunt. C Ex herbario. Senetia tusa cum axūgia ⁊ imposita vulnera sanat etiam recentia; Stomachi quoq̄ ⁊ pedum. lumborum. ⁊ coxarum atq̄ neruorum dolorem tollit: ad podagrā etiam tusa ⁊ imposita eq̄ pedibus ꝓficit. D Actor. Senecio dr̄ ⁊ carduus benedictus sicut in synonomis legit̄. Aliud est Senatio videlicz nasturcium aquaticum. de q̄ superius dictum est de N E Macer Origeon greci nos senetio vocitamus. q̄ similis canis videatur flore capillis: Nascitur in muris in ortis ⁊ tegulatis: Illius herbe vis frigida dr̄ esse: In medicinali radix non ponitur vsu. Flores cum foliis tundens infundito vini: Per modicū dulcis ⁊ sic tepefacta tumori: Hec simul apponas ani vel testiculorum. ꝛc.

Ca.cccc xxix.

Serpillum: Ysidorus: Serpillus dicitur eo q̄ radices eius lōge serpant. Eadem ⁊ matris animola dicitur. eo q̄ menstrua moueat. Palladius libro tercio. Mense marcio serpillum plātis al. quod semine serit̄. sed vetusta melior. letius frondebit sed iuxta piscinā vel lacuni vel putei margines ꝯserat̄. Pli.li. xx. Serpillum a serpendo putant dictum quod in siluestri euenit. maxime in petris

Sativū non serpit. sed ad palmi altitudinem increscit: pinguius voluntariū in cāvidioribus folijs ⁊ ramis efficax ē aduersus serpentes maxime scolopendras terestres atq; marinas. Idem pli: cap̄: de serpillo. Serpillum idem est q̄d herpillum. q̄q; sumit̄ p Poligonia: vt in alexandro de dolore capitis ex causa calida. Et dicitur serpillum quia sup terram serpit. et est aliud silvestre aliud domesticum. Domesticum ramos diffundit sup terram. Silvestre in longum crescit ⁊ altū. Pandecta cap̄. d. lxxj. Numir arabice: vel mestratir miseri. grece serpillum vl herpillū. latine serapullum. Dera. li. aggre. cap̄. Numir. aucto. dyas: Est de eo domesticum ⁊ silvestre. sed domesticū est plāta inclinata sup facian terre iacens: ⁊ quod de ea tāgit terram infigit in terra radices ⁊ habet folia ⁊ ramos similia folijs ⁊ ramis origani nisi quia sunt albiores ⁊ in odore suo est aliquantulum ex odore maiorane: ⁊ vtūtur ea multi in cibis: ⁊ nomināt eam multi arclas ⁊ arclanen: Sed silvestre ex eo nominamr ragis. q̄d non inclinat sicut aliud super terram in ortu suo: imo stat erectum ⁊ habz ramos suos subtiles lignosos adq; possumus facere ex eis licinia ad lumen accendendum. et ramuli sunt longi circa palmū pleni. folijs rute similibus. nisi q̄a sunt strictiora ⁊ longiora ⁊ duriora folijs rute. ⁊ flores acuti saporis. ⁊ odoris boni per singulos ramos distinctos: cuius color est in summitate eius purpureus. ⁊ habet radices in quibus non est invamentū Nascitur in rupibus ⁊ in locis lapidosis ⁊ est forcius ⁊ calidius domestico: ⁊ admiscetur in medicinis: Et est alia species agrestis vel silvestris. ⁊ est sisnabarion nascitur in locis habitabilibus ⁊ domesticis ⁊ est similiter nisi quia sunt ei folia latiora q̄ mente. ⁊ meliorem odorem habē tia. Et idez auctoritate Galieni. Substātia eius est subtilis que calefacit ⁊ dessiccat in tercio gradu

Operationes.

Dyascorides capitulo de serpillo. sive vt latini cicer erraticū. Herba est humilis ⁊ super terram repēs cum folijs atq; ramis origão similibus. albidioribus ramen: samsuci odorem fingentibus Et ei⁹ species sunt due. Una ortualis sive vsual' que in cāpis lapidosis crescit. Alia agrestis que non per terram serpit. sz recte atz stipitis positione erigitur cum ramulis tenuibus atq; horrentibus in longitudie bipalmis cum folijs parvis rute similib⁹ sed angustioribus ⁊ lōgioribus. cuius hasta similis est sarmento. Florem odorem suavis habens in omnibus virgis consistuum ⁊ in summitate purpureā ⁊ linguā remordentem ⁊ gustu viscidum. radix ei⁹ inutilis est. nascitur locis saxosis. Est aūt vehementior ⁊ calidior ea que est vsualis que ideo accepit nomen herpillum q̄ greci herpete repere dicunt. quia ambulat. Nam fructus huius plurimum ambulat fructificando. Avicenna libro secundo. capitulo. mescarramesir. de escaramesir sive mescarrasir est cuius stipites sunt similes ascebesabram sicco. Ex quo non assumitur in principio cibi sapor plurimus neq; odor. Deinde succedunt amaritudo ⁊ acuitas. ⁊ ē diversarum specierū ⁊ vna est debilior alia. est calida ⁊ sicca p veniens ad tercium. Serapiō auctoritate dyascoridis. Serpillum provocat menstrua quando sumitur in potu et vrinam: Et confert tortionibus ventris ⁊ attritionibus musculorum et summitatū eorum. ⁊ apostematibus epatis calidis. ⁊ est bonum contra nocumenta venenoz quando bibitur. Et fit emplastrum cū eo super morsum. Et quando coquitur cum aceto: et admiscetur ei oleum rosaz ⁊ projicit sup caput sedat sodam et est conveniens proprie litargie et carabito. Et quando sumitur in potu ex eo cum aceto. ʒ. iiij. sedat vomitum sanguinis Et idem auctoritate Galieni. Semē eius est similiter calefactivum. ⁊ ideo quidam exhibent illud in potu habentibus sincopim ⁊ tortiones in vino;

idem auctoritate dyas. Habet virtutem calefactiuam quando semen eius bibitur cum vino. ⁊ consert distillationi vrine et lapidi ⁊ tortionibus ventris ⁊ sincopi: et fit emplastrum cum eo ad puncturā apū: ⁊ quando sumitur in potu sedat vomitū. G ¶ Et idem auctoritate aben Mesuay Aperit opilatōnes viaꝝ. ⁊ habet v̄tutem confortandi multum in punctura: H ¶ Dyascorides. Virtutem habet constrictiuam siue redarguentem. menstruis imperat. Vrinam prouocat. bibitum tortiōes ⁊ conquassationes vtiliter curat. tumorē capitis compescit: Morsibus venenatis occurrit. bibitum ⁊ impositum id prestat Dolorem capitis cum aceto cocto olo rosarum addito compescit. maxime litargicis ⁊ freneticis adhibitus prodest. Nauseam prouocat. Item emoptoicis mederi dicitur. ʒ. iiij: cum aceto datis. I ¶ Galienus. vj. sim. far. cap̄. de serpillo. nominant ipsum multi susubat. Sapor eius est fortiter acutus. ⁊ virtus eius est calida subtiliatiua ⁊ resolutiua. ⁊ ꝓuocat vrinā ⁊ menstrua: K ¶ Auicenna. Quando pascunt eum pecudes facit emulgere sanguinem ⁊ excusata calamento: ymo fortiꝰ est eo plurimum: ⁊ extrahit humiditates viscosas a pectore ⁊ pulmone. Syrupus eius confert conturbationi ⁊ nausee. prouocat menstrua fortiter ⁊ vrinam. L Platearius. Serpillum est ca: ⁊ sic. Et est duplex. domesticum ramos super terram effundit. Siluaticum in longum crescit ⁊ in altum. Folia ⁊ flores eius medicine cōpetunt: Valet contra frigidū reuma. Cōtra tussim. Cōtra frigiditatem stomachi. ⁊ dolorem ex ventositate. M ¶ Ex herbario. Serpillum quod in montibus saxosis nascitur efficacius est ad medicinā Huius tunsi ⁊ siccati puluis cum aqua calida potatus menstrua mouet Vrinā prouocat Tortiones viscerum e tomentorum ruptiones sanat. Idem valet ad capitis olorem. ⁊ ad serpentum ictus: N ¶ Macer. Serpillū veteres dixerūt ꝙ quasi serpat. Terre vicinꝰ huic feruida siccaqꝫ vis ē. Acri cū vīo tritū ꝯtūdis oliuo. Cui rosa dat nomen: hoc vnguine ꝑ line frontem: Egroti capitis solet hoc sedare dolorem. Nidor ꝯbusti ꝑpētes effugat oēs.

¶ Ca. cccc xxx.

Serapinum. latine ⁊ grece. Sachabenez arabice. Serapiō li: aggre. cap̄. Sachabenez siue sachabēgi: auctoritate dyas: Est gūmi cuiusdam plāte similis galbano in figura sua: ⁊ est vna ex speciebus ferule. sicut apparet in cap̄. Ferula. Melius autem ex eo est clarum exterius rubeum ⁊ īterius album. Odor eiꝰ est inter odorē a se fetide ⁊ odorē galbani

¶ Operationes.

A ¶ Serap̄. auctoritate dyasco. Confert dolori pectoris. ⁊ attritioni lacertorum. ⁊ tussi antique. ⁊ aufert superfluitates grossas que sunt in pulmone. ⁊ curat epilenticos. ⁊ spasmum cum facit declīare caput ad posteriora. ⁊ valet dolori splenis ⁊ pa

ralisi. D ¶ Et illi qui amisit sensum et motum alicuius membri causa frigiditatis que accidit neruis: et custodit corpus a frigore. maxime vero a frigore febrium periodicarum. ⁊ fit cum eo inunctō in doloribus magnis ⁊ confert. Et quado bibitur cum ydromelle prouocat menstrua: ⁊ interficit fetum C ¶ Et quando bibit̄ cum vino confert morsibus venenatis. et quando odoratur confert suffocatōi matricis B ¶ Et quando linit̄ cum aceto supcicatrices attenuat eas ⁊ ip̄m abstergit vestigia vlcerum oculorum. E ¶ Et confert obscuritati visus. et aque que descendit ad oculum ⁊ prohibet eam.

F ¶ Et dissoluitur sicut dissoluitur aqua cum amigdalis amaris. vt ruta aut pane calido. ⁊ sic administratur ad ea que diximus. ⁊ est contrarium venenis mortiferis G ¶ Et aliquando teritur cum aceto. ⁊ linitur super ordeolum. et aufert ipsum.

H ¶ Et confert colice. ⁊ quando sumitur in potu. aut fit cū eo cristere purgat flegma grossum quod est in iūcturis: ⁊ mollit ventrem mollificatione competenti:

I ¶ Et confert emorroidibus quando sumitur simplex aut compositum. ⁊ est cōueniens medicinis laxatiuis acutis et expellit ventositates grossas. ⁊ dissoluit lapidē ⁊ confert rigoribus febrium. ⁊ auget sperma. K ¶ Et est bonum epati: ⁊ purgat aquam citrinam. et confert pūcturis scorpionis. ⁊ confert ventositatibus ītestinorum ⁊ costarum. ⁊ purgat flegma viscosū ⁊ dosis eius simpilcis est. a. ʒ: j. vsq; ad aureum: j. infusi aliq̄ decoctiōe: aut in aq̄ rute: aut aque mellis. aut fenu fenugreci. Et si admiscet̄ cum alijs medicinis infrigidatur. ⁊ sic dosis eius est a. ʒ ß. vsq; ad. ʒ. j Et meli⁹ est illud cui⁹ color declinat ad rubedinem ⁊ est clar̄ hñs odorē bonū ⁊ acutum saporē. L ¶ Et confert doloribus emorroidar̄ qñ bibit̄ simplex aut compositum. ⁊ est ꝯueniens admīstrari cum medicinis laxatiuis. ⁊ ꝓhibet difficultatem aut grauedinem ear̄ sup̄ naturā. ⁊ r̄soluit vētositates g̊ssas q̄ generant̄ in corpe.

M ¶ Gal. viij. sim. far. cap̄. de serapino: Serapinū opos ē ca. ⁊ subtiliū ꝑtium silr̄ alijs opis. Hz aūt ⁊ q̄d abstersiuū quo ⁊ cicatrices q̄ in oculis expurgat ⁊ subtiliat. q̄nimo suffusionib⁹ ꝓpter g̊ssiciem humor̄ fientibus bonū est farmacū. Ip̄a v̄o planta ex qua fit ferule similis exñs debilis ⁊ inutilis est. nōiatur āt principalius illa serapinum: N ¶ Opos em̄ eius ab vtentibus nōiat̄ ita sicut ⁊ alia multa ꝓpter defectum vocabuli nōiamus abusiue. melius erit ip̄m non serapinū. sed opos serapini dicere: O ¶ Paulus cap̄. de serapino: Gal. est ⁊ sic. in. iij. gradu. Et ip̄m dissolutum in succo rute frangit lapidem et facit vrinare: Et fit collirium contra pannum oculorum: P ¶ Et confert obscuritati visus ⁊ aque descenti ad oculum cuius receptio est hec: Recipe serapini: ʒ. j: dissoluatur in: ℥. j. succi celidōie zuccari. ʒ. ij: et distilletur cum lacte mulieris ana eq̄liter.

Ca. cccc xxxj.

Sesama vel sesamo. Plinius: Sesama venit ab indis ex qua ⁊ oleū faciunt. ⁊ est candidi coloris Est aūt ex estiuis frugibus. que in estate ante virgulaꝝ ex ortu serunt̄. Eiusqꝫ fructus vasculis sicut ⁊ papaueris includit̄. Hec quidem sic milium ⁊ panicum ⁊ om̄ia estiua maturantur a flore diebus. xl.

Operationes.

A Pli: Sesamā vt pīsatur in ca. aqua maceratam cōuenit exporrigi deinde cōfricari: ⁊ frigide inmergi vt palee fluitēt iterumqꝫ in sole super linthea exporrigi. Quod nisi festinato pagatur: liuido colore mutescit. Ipsa vero q̄ euoluuntur alia eualuantur. variam habent pistaraꝝ rationem acus vocatur cum ꝑse pinsat̄. Spica em̄ ad vsus aurificū Si vero in area teritur cum stipula. palea maiore parte terrarum pabulo iumentorum B Idē in libro. xxij. Sesama trita inhibet vomitiones: Auriūqꝫ inflāmationi illinitur et ambustis: Eadem ⁊ dum in herba est efficit Amplius in vino decocta imponitur oculis. stomacho autem est inutilis cibus ⁊ animo grauitatem facit Stellionū morsibus r̄sistit Ulceribusqꝫ que cocoethe vocant. C Et auribus prodest oleū q̄d ex illa fit. Sesamoides a similitudine nomen accepit. grano amaro ⁊ mīore folio: nascitur in glariosis. Bilem ī aqua potū detrahit: D Et eius semen illinitur igni sacro. pannoqꝫ discutit. Est etiā nūc aliud sesamoides. videlicet antyare nascens quod ob hoc aliqui vocant antyciricon: Cetero simile erigeronti herbe. E Granū sesame in vino dulci ad detractōnes datur quantum tribus digitis capit̄: Miscent etiam ellebori albi vnū ⁊ dimidium obulum purgationi eam adhibentes maxime insane melancolie. comicialibus quoqꝫ ⁊ podagris: eciam per se dragme pondere exinanit.

Ca. cccc xxxij.

Seride. Plinius libro. xx: Seris lactuce similima. duorum generū est Siluestris melior est nigra ista et estiua. Deterior hyberna ⁊ cādidior est.

Operationes.

A Utraqꝫ stomacho vtilissima. precipue quem humor vexat. ⁊ cum aceto in cibo r̄frigerāt. Uel illite discutiūtqꝫ ⁊ alios q̄ stomachi. B Cum polenta siluestrium radices stomachi causa sorbentur ⁊ cardiacis super sinistraꝫ mammā illiniuntur. ex aceto podagris ⁊ sanguinem reijcientibus vtiles sunt omnes he: C Itemqꝫ quibus genitura fluit alterno dierum potu: D Dyascorides. Seridis due sunt species. Una videlicet agrestis ⁊ alia ortiua est. Agrestis quidem pīguis ⁊ cytonon est appellata: ⁊ habꝫ folia lata. Altera vero scilicet ortiua species hꝫ duas. Una quidem habet lata folia lactuce similia: Altera vero est amara: ⁊ habet

folia angusta. Oim̄ vtus est stiptica et eu stomacha E ¶ Ventrem abstinet cum aceto cocta maximeq; agrestis: Vexatū stomacho ꝯfirmat: ⁊ estuationes mitigat Sola cum polenta imposita blandit̄: cor diacis ⁊ oculorum tumori subuenit. folia imposita vt cathaplasma. mitigant scor pij percussum F ¶ Ipsa quoq; addita polentis ⁊ imposita. compescit ignē sacꝝ Mixta cum aceto ac cerusa omnibus cali dis rebus opitulatur.

¶ Ca. cccc xxxiij.

Spelta. Pandecta cap̄. cc lxxv. Fu ta arabice. vel fult vel hals vel hal ca. Grece benge vel tragus vl̄ zeia vel ellica: latine vero spelta. Serapion li bro aggregatoris cap̄. fult. i. spelta ⁊ ip̄a est sicut ordei granum: Et sunt eius due species. in vna inueniuntur duo grana. ⁊ in alia vnum. ⁊ quodlibet granum in cor tice suo. ⁊ ip̄m quidem minus nutrit q̄ or deum ⁊ est boni saporis. Panis enim qui ex eo fit minus nutrit q̄ panis tritici vel ordei.

¶ Operationes.

A ¶ Serapion auctoritate dyascoridis: Tragus id est spelta figura eius ē figura grani qui dicitur candarusum ⁊ est mino ris nutrimenti. quia multum habet de fur fure ⁊ non est facilis digestionis ⁊ mollit ventrem B ¶ Et idem auctoritate Pauli. Tragus est spelta. ⁊ est ex speciebꝰ granorum mala stomacho: ⁊ lenit ventrē C ¶ Et idem auctoritate Ysaac. Est fri gida ⁊ humida viscosa: Galienus primo libro de edulijs capl̄o Zeya auctoritate Dyasco. Zeia duplex. hec quidem est sim plex: ⁊ vocatur kirmon. hec autem dyko likos vocatur in duobus quidem in volu cris. coniugatum habens semen. minus autem nutritiua frumentis. Est enim pro fundarum radicum ⁊ multorum calamo rum fructus autem leuissimus ⁊ affectatꝰ ab omnibus animalibus Est autem simi le frumēntis in frigidis regiōibus: cultū fit autem magis nutritiua. si cū ordeo ap taq; stomacho farina facta ex eo et frumē to fiūt pultes. est autem satis nutritiuum ⁊ facile elaborabl̄e. magis autem subcita tiuum ventris: B ¶ Et idem. vj. sim. far. ca. zeya: Zeya siue spelta mediā quo dammodo virtutem habet inter frumēta ⁊ ordea. Et ideo innotescat tibi per ea. E ¶ Serapion Mollit naturam et gene rat inflationes et rugitus. et est bona vis cositatibus pulmōis ⁊ pectoris. ⁊ forti tu ssi: Nam fiunt ex ea lohoc. ⁊ pultes. ⁊ pro uocat vrinā. ⁊ mūdificat renes ⁊ vesicā.

Ca.ccccxxxiiij.

Symphicū: Dyascorides Symphicum nascitur in locis aspis habēs virgas origano similes ac tenues. capita vero sicut thimum. virge lignose sunt. z odorate. gustuq; dulces. flegma p vocantes. Radix est illi longa z obrufa in modum digiti grossa. Sympatos. Isidorus. Sympatos grece dictus est eo q tantam radices vtutem habeat. vt frusta carnis in cacabo aspersa coagulet. Synapi agrion vel vt dicunt latini scandalicum. id est pes pulli. nascitur in tumulis. et sup tegulas. Herba est habens folia minuta z angusta. duobus digitis longa in summo diuisa z pinguia. Virgam profert in medio duorum palmorum cum paucis ramulis: in quibus fert semen cardamo sile latum obrotundum ac veluti conquassatum. vñ z vocatur talaspium. Greci nāq; thalasse dicunt frangere sive quassare florem habet album. Virtus est ei z semini termantica atq; acra.

Operationes.

Dyascorides. Potui datum vehemēter purgationem facit superiorum ac inferiorum. Sciaticis medetur per clistere adhibitum. menstruis imperat bibitū: Collectiones in aceto bibitum rumpit. Abortum facit. Idem Symphicū clixum in mulsa pulmonem purgat reijcientemq; sanguinem. aut nefreticos cum aq̄ medicinaliter iuuat. Radix eius cum aq̄ cocta z bibita fluxum mulieris abstringit. Dyssintericis quoq; proficit. Cū oximelle data conquassatōnes atq; dolores lateris salubertime curat. Masticata vero sitim amputat. z aspredinem fauci mingat. vulneri recenti paracolesim facit. Enteroceliacos bibita z cathaplasmata optime curat. z carnes concoqui facit.

Aliud est symphicum quod pithen est appellatum. hastam habet asperā duobus cubitis longam. angulosam z abintus inanem in qua folia sunt aspera et angusta. sicut buglossos oblonga. angulos etiam habet ipsa hasta in quibus nascuntur folia. flores habet mellinos. Et semen super hastas sicut flomos: Hasta z frutex habent quiddam simile pulueri quod cum carni applicatum fuerit: prurigine facit. Radix est ei nigra: que cum fracta fuerit apparet alba z mucilaginosa. Hec trita z bibita medet emoptoicis. conquassationes reficit et animorum spargit. Cum yringithe folijs cathaplasmata facere potest oīa supradicta. Vulneri paracolesim efficit. Carnes incisas z in cacabos missas in se glutinare facit.

Ca.cccc xxxv.

Sinonũ. Pãdecta capl'o. de xlviij. Quidam dicunt q̃ est herba q̃ dr̃ pes milui quidam dicunt q̃ est alexandrum: sed falso: Nam neutrum istorũ est verum quoniam non est pes milui qui vocatur pepanus: quia pes milui habet folia satis maiora ⁊ pinguiora. ⁊ flores satis a floribus sinoni differentes: quoniã pes milui facit flores multos et albos sil' coniunctos in capite stipitis apparentes sicut cauda gatte: ⁊ eius herba sicut valeriana. Sed synonum recte florescit sicut petrosilinum vsuale: secunda facit folia sed maiora: non est similiter alexandrum quod facit semina nigra rugosa vtcunq; curua ⁊ magna sicut git. Sed synonum secundum dyascoridem ⁊ Plinium facit semina sicut apium ⁊ ameos Unde secundum veritatem sinonum est petrosilinum macedonicum. Quoniam Dyascorides dicit Synoni semen est minutum simile apio. sed oblongum ⁊ nigrum: gustu calidum diureticum valde. ⁊c. Et dicit̃ synonum quia nascitur in syria prouincia r̃gionis macedonie.

Operationes.

A Dyascorides capittulo de petrosilino quod nascitur in macedonia in criptis ⁊ speluncis. semen est minutum sil'e Apio vel ameos odoratum ⁊ viscidũ ⁊ aromaticum ⁊ diureticum valde. B Menstruis imperat: Inflationes stomachi et colli compescit calefaciendo ⁊ siccando. nimis tortõnibus subuenit: dolorem laterum mitigat. nefreticis ⁊ vesice dolori subuenit. C Prouocat habũdanter vrinam maxime cum vino datum. diureticis antidotis miscetur. D Paulus cap̃: de petrosilino macedonico: Petrosilinũ macedonicum cuius semen de syria affertur: Vel semen est minutum simile Apio diureticum valde. nascitur circa petras. semen ⁊ folia similia apio: semen ei⁹ odoratum ⁊ diureticum valde vnde petrosilinum vocatur. quoniam multociens in petris nascitur. quod multi petrapium dicere consueuerũt. quia idem sunt synonum ⁊ petrosilinum macedonicum: quod latine dicitur petrosilinum agreste. lege capitulum Petrosilinum. E Multi synono vel macedonico carentes. vtuntur alexandro. quoniam sunt eiusdem virtutis. Virtutem synoni vel macedonici: vt ĩuenies in capl'o Petrosilinum.

Ca. cccc xxxvj.

Sinapis. Pandecta capl'o. cxlviij. Chardel arabice. grece vero ⁊ latine sinapis. Sinapis duplex est species: Una est cuius semina exterius sunt subnigra: interius vero alba. Alia cuius semina exterius ⁊ interius sunt alba: ⁊ habent vnam virtutem: Sed prima species est acutior secunda. Et componitur sinapis a semi et napus. quia tenet medium inter sinapim ⁊ napum, est calida et sicca in medio quarti gradus: Sera. li. aggre: ca. chardel auct. dyas. ca. Chardel id ē sinapis. Et est illud eligendum quod non est nimis siccum nec extenuatum: ⁊ habet granum grossum. ⁊ si frangitur est album interius. ⁊ est humidum. nam istud est tale nouum bonum. Idem auctoritate Galieni est calida ⁊ sicca in. iiij: gradu: Auicenna libro secundo capittulo de sinapi. Sinapis est cal'. ⁊ sic: in. iiij. gradu.

Operationes.

A Serapion: Virtus foliorum est calida vlceratiua. ⁊ propter hoc pungit multum. quando teritur ⁊ miscetur cum radice enule. ⁊ dimittitur super locum per spacium hore. ⁊ cōfert sciatice vlcerose ⁊ spleni. B Et linitur cum eo scabies vlcerosa. ⁊ aufert eam: ⁊ aufert macl'as vnguium: ⁊ confert quando radix eius suspēdit̄ in collo habentium dolorem dentium nā sedat eum. C Idem aucto: Dyasco: Sinapis virtus eius est ca. et subtiliat et attrahit quando masticatur. et quādo teritur et miscetur cum aqua et temperatur cum ydromelle: ⁊ fit inde gargarismus D Confert apostematibus radicis lingue. ⁊ antique asperitati pulmonis facto cum eo gargarismate Et quando fit cum eo emplastrum cum rebus conuenientib⁹ ad hoc resoluit scrofulas. E Et quādo teritur ⁊ applicatur naribus cōmouet sternutationem. ⁊ cōfert epilenticis excitans eos. ⁊ mulieri que patitur suffocationem matricis. F Et confert litargie quando fit emplastrum cum eo super caput. postq̄ fecisti capillos eius abradi. et quando admiscetur cum caricis. ⁊ ponit̄ super cutim donec rubeat confert sciatice ⁊ duriciei splenis. ⁊ est conueniens ꝓprie doloribus antiquis. quando volumus attrahere aliquem humorem ad exteriora: ⁊ quando fit emplastrum cum eo curat alopitiam. G Et quando miscetur cum melle ⁊ adipe. aut cum cera ⁊ oleo dissoluta mundificat faciem. ⁊ aufert maculam seu liuorem qui fit sub oculo. ⁊ coquit̄ cum aceto: ⁊ linitur cum eo scabies vlcerata ⁊ empetigo H Et quando teritur grosse ⁊ datur in potu confert febrib⁹ periodicis. ⁊ confert grauitati auditus ⁊ tinnitui aurium: Et quando teritur ⁊ admiscetur cum aqua ⁊ melle ⁊ fit inde colliriū cōfert obscuritati visus ⁊ pruritui palpebraꝝ I Aui. Sinapis īcidit flegma ⁊ oleū ei⁹ est calidi⁹ oleo raffani. ⁊ fugiūt ex fumo eius vermes venenosi. et illa que est siluestris generat humorem malum. Et in ip̄a sunt abstersio et etiā resolutio

K ¶ Et homines quidam comedũt folia eius. ⁊ radicem eius elixataz. ⁊ mũdificat faciem. ⁊ aufert occultationem ⁊ vestigia sanguinis mortui L ¶ Et siluestris est bonum emplastrũ sordiciei. et exiccat linguam. ⁊ confert alopitie. ⁊ r̃soluit apostemata calida. ⁊ omne apostema antiquũ: et ponitur cum caulibus sup̄ scrofulas. et confert scabiei ⁊ empetigini. ⁊ confert ad dolorem iuncturarum. ⁊ sciatice M ¶ Et mundificat humiditates que sunt ĩ capite. et fit ex ea emplastrũ capiti eius qui patitur litargiam. Et aqua eius distillat̃ ad om̃em dolorem auriũ. ⁊ molaris. Et similiter eius oleũ. ⁊ ꝓ̄pe qñ decoquit̃ in ip̄a assa. ⁊ est ex medicinis aperientibus colatorij opilatõem: N ¶ Et dixerunt quidam ꝙ si bibat̃ a ieiuno intellectũ efficit bonum: O ¶ Et administratur in Alcohol oculi ad pannum. ⁊ asp̄itatẽ si terat̃ et bibat̃ cum aq̄ mellis aufert asp̄itatem antiquam in canna pulmonis. ⁊ extenuat splenem. ⁊ facit sitim. ⁊ confert p̄focatiõi matricis. ⁊ facit desiderium coitus: P Pli. li. xx. Sinapis ad serpentum ictus et scorpionum tritum cum aceto illinit̃. Fũgorum venena discutit. Q ¶ Contra pituitam tenetur in ore donec liquescat. aut gargarizatur cum aqua mulsa: Ad dentium dolorem mandit̃ ad vuã gargarizatur cum aceto ⁊ melle. Stomacho vtilissimum cõtra om̃ia vicia. pulmõibusq̄ R ¶ Excreatões facl'es facit in cibo sumptum: Datur ⁊ suspiriosis. Sensus atq̄ sternutamenta capitum purgat. Aluum mollit. S ¶ Macer Inter eas q̄s pitagoras laudauerat herbas. Asserit̃ p̄mam laudem tribuisse sinapi. Quartus et gradus in vi sicca calidaq̄. Extrahit hũores viscosos extenuatq̄ Cõburitq̄ cutez. vis est sibi tanta caloris. Maior vis eius in semine dicit̃ esse. ⁊c̃.

¶ Ca. cccc xxxvij.

Siseleos. Platearius Siseleos idẽ est ꝙ siler montanũ. ⁊ est in secũdo gradu calidum ⁊ siccum: Semen eius medicine competit. et p̄ annos tres seruatur. Virtutem habet diureticam. dissolutiuam ⁊ consumptiuam. Pandecta: cap̄. dclj. Siseleos arabice. vl' ascegelios grece sisali. latine siler montanum: Sera: libro aggre. cap̄. siseleos aucto: Syasco. Siseleos folia habet similia solijs feniculi nisi ꝙ habet longiora ⁊ grossiora. et habet hastam longam in cuius summitate ẽ corona in qua est semen longum ⁊ latum habens angulos. ⁊ grossum acuti saporis fortis odoris. ⁊ est illud quod est in vsu et administratur in cibis: ⁊ habet radicem longam boni odoris

¶ Operationes.

A ¶ Galienus. octauo simpliciũ farmacoꝝ. cap̄. siseleos s̄m translatõez arabicã.

Radix huius plante ⁊ semen habz calidi
tatem tantam q̄ ꝓuocat vrinam forti pro
uocatione. ⁊ cum eo virtus subtilis q̄ con
fert asmati ⁊ epilentie B ¶ Et idem
eodem libro ⁊ eodem capl'o ſm translati
onem grecam: Siseleos radix quidē ⁊ fru
ctus calefactiuū est intm̄ vt sufficiēter vri
natiuum sit farmacum: Est autem ex sub
tilibus partibus vt ad epilentias ⁊ orthō
mis competat. C ¶ Et Serapion au
cioritate Byas. Virtus eius est calefactīa
scz radicis eius ⁊ seminis. ⁊ quando sumi
tur ex eis in potu ꝓuocant vrinam ⁊ cōfe
runt coartationi anhelitus in qua oportz
hominem erigi. ⁊ asmati ⁊ suffocatōi ma
tricis: ⁊ ꝓuocant menstrua ⁊ expellit fetū
D ¶ Et conferunt epilētie ⁊ om̄ibus do
loribus intestinorum ⁊ interioꝝ membro
rum. ⁊ quando sumit̄ de aliquo illoꝝ. aut
ex vtroqz cum vino in potu cōfert tussi an
tique ⁊ debilitati digestionis: ⁊ tortiōib⁹
ventris. ⁊ debilitati epatis E ¶ Et qn̄
sumitur ex ea cum vino ⁊ pipe p̄seruat et
defendit hominem a frigore aeris. ⁊ ꝓpter
hoc conuenit itinerantibus in hieme. Et
quando hōies ⁊ alia animalia cōmedūt
de hac planta tempore coitus eoꝝ cōfert
eis statim ad imp̄gnandū. F ¶ Et idē
aucto. Aben mesuay. Est ca: ⁊ sic. in fine
secundi gradus. incidit ⁊ dissoluit humo
res flegmaticos viscosos ⁊ ꝯgelatos: Et
ꝓpter hoc aperit vias om̄es. ⁊ cannales
opilationes. ⁊ prouocat vrinaz ⁊ mēstrua
⁊ confert asmati. ⁊ om̄ibus egritudinibus
flegmatis. G ¶ Platearius. Contra
asma ex frigida causa datur vinum deco
ctionis eius. ⁊ ficuum siccarum: Vel pul
uis eius cum ficubus siccis ⁊ assatis Con
tra opilationem splenis ⁊ epatis ac renū
⁊ vesice stranguiriam ⁊ dissurriam datur
vinum decoctionis eius. H ¶ Herba
ipsa in vino et oleo cocta ⁊ pectini catha
plasmata stranguiriam et dissurriam sol
uit. Sed ⁊ fumigatio facta ex aqua vel vi
no decoctionis eiusdem herbe menstrua
prouocat I ¶ Auicenna. Siseleos est
in. ij. gradu calidum ⁊ siccū. resolutiuum
mundificatiuum carminatiuū Similiter
semē ⁊ radix eius sunt sedatiua dolorum
interioꝝ. ⁊ liquefacit flegma congelatum
De ip̄o datur in potu aīalibus ⁊ mltipli
cat eorum partus: K ¶ Constantin⁹ in
libro graduū. Siseleos est cal'. ⁊ sic. in. ij.
digestionem adiuuat. vrinā et menstrua
prouocat: Matricis suffocationē curat.
Stranguiriam ex frigiditate dissoluit.
Hanelituosis ⁊ diu ex humido tussiētib⁹
subuenit potata cum pipe et vino calefa
cit eos qui in itinere deficiunt ⁊ ꝓpter hy
emem frigescunt

Ca. cccc. xxxviij.

Siderica. Byascorides: Siderica
siue heraclea habet folia prassio si
milia. sed ⁊ oblonga ⁊ aspera: Ha
stam habet quadram duobus palmis lō
gam virgas longiores. stipticas ⁊ ī gustu
suaues. in quibus scz virgis capita obro
tunda sicut verticelli: ⁊ sicut prassij oriun
tur: ⁊ in eis semen nigrum inuenit̄. Sub
petra nascitur.

Operationes.

A Byascorides. Folia eius trita paracolesim faciunt mire vulneribus imposita: Alia est sidericis que hastas duobus cubitis habet longas ⁊ teneras: Folia q̄ in ip̄is hastis pestpisteri similia: ⁊ diuisa in circuitu plurimum nascentia. sz in visu tenuia ⁊ lōga. In acumine vero haste capitellum habet rotundum ⁊ asperꝫ in quo semen blete est simile obrotundum ⁊ durꝫ Est autem virtutis termantice similis supradicte. Tercium est genus sideritis q̄d catebras heracleon dixit. ⁊ nascit̄ in parietibus sicut vitis. Habet folia minuta teneraqꝫ multa ex vna radice nascentia coriandro similia: Huius haste duobus sunt palmis longe molles ⁊ albidiores. fenice os habet flores: B Byas. In gustu est muscillaginosa tritaqꝫ vulneribus recentibus paracolesim facit imposita:

C Plinius. li. xxv: Panacem heracleon alij sideritem in cubitali scapo ramosum minutiorib⁹ q̄ feniculi folijs ab ymo vestitum. Alij fatentur illam quidem vulneribus vtile. sed veram achilleam esse scapo ceruleo pedali sine ramis ex omni ꝑte singulis folijs. eleganter vestitam. Alij quadrato caule: marrubij capitib⁹ folio quercus. hanc quoqꝫ neruos precisos glutinare faciunt: Aliam dicunt syderitē nascentem in macerijs: B Cum teritur fedi odoris. sed ⁊ aliam huic similem. candidioribus tamen folijs ⁊ pinguioribus ac tenerioribus cauliculis in vineis nascētem: Aliam vero quincum cubitorum ex ilibus ramulis atqꝫ triāgulis filicis folio pediculo longo. Om̄es autem vulnerib⁹ precipuos esse: Eam vero que est latissimo folio nostri scopam regiam vocant

E Idem in libro. xxvj: Sydericis varices ad alligata minuit ⁊ sine dolore p̄stat

Ca. cccc xxxix.

Siliqua p̄ādecta capl'o. cxxj: Chaharliub arabice. grece xilocaracta vel siliqua vel keracium. vel keraca vel faba siliqua. latine vaginella vl' carumba. Serapion libro aggre. cap̄. Chaharliub. Chaharliub sapor eius est stipticus cum pauca dulcedine. Et virtus earꝫ que non sunt recentes est siccatiua. Nam que desiccantur stringunt sicut faciunt cerasa: quia humiditas earum resoluit̄ ⁊ remanet substantia terrestris que desiccat. Sz arboris earꝫ ē v̄t⁹ desiccatīa ⁊ stiptica

Operationes.

A Galienus. ij. de cibis. capl'o de siliquis. De siliquis pessime sensi q̄uis digerant̄ et ventrē stringant. ⁊ hūores noxios nutriāt B Et idē ī li. de chimis. Est kerachiū eduliū pauci nutrimēti ⁊ ligneū ex necessitate et indigestibile. nullum em̄ ligneum bene digestibile. sed et non egri celeriter non parum ipsis existit malum.

quare melius esset ipsa neque deferri ad nos ex orientalibus locis in quibus nascuntur Est enim cibus mulierum et puerorum effrenatorum nihil vtile ad sanitatis conseruationem. neque eustomachus est. Alimentum autem palamque et ipsum dat pauco corpori. C Et idem in li. de sim. far. ca. de xilocaracta:. Arbor xilocaracte que vocatur centenicen est siccatiue et stiptice virtutis. sicut et fructus eius qui vocatur xilocaracta. participans videlicet de dulcedine quadam. paciuntur autem et hec simile cerasi. humide enim magis subducunt ventrem sicce autem sistunt magis expirata quidem humiditate terrestri autem substantia remanente. Paulus ca. de siliquis: Est quoddam genus siliquum. que vocatur siliqua caprina. cuius fructus est sicut mirtus et folia sunt tracion: fructus eius est in vaginis sicut lupinus habens formam faseoli B Gyas. ca. de siliquis. Silique recentes stomachum euertunt eedem sicctate in contrarium pnt cibus earum ad vrinam proficit commouendum Traditur ad stomachi dolorem non leue presidium esse si in sextario aque ad dimidium coquantur. hisque succus per dies quinque continuos hauriatur // E Paulus. Siliqua caprina sufficienter cancros medetur. F Bartholomeus in li: de proprietatibus rerum inquit. Siliqua est genus liguminis sonoris follibus et vacuis quod magis onerat quam reficit. Ut dicit glo. super Lu. xv. G Item siliqua dicitur folliculus cuiuscunque leguminis et purgamentum ex quo porci nutriuntur. H Ysidorus autem li. xvij. dicit siliquon. quam latini incorrupte siliquam vocant. Ideo tale nomen a grecis accepit quia est arbor cuius fructus est dulcis xilon quippe lignum dicunt liquon dulce. Et huic sentencie concordat. I Pli: li. xxiiij. vbi dicit quod fructus silique sunt predulces et habent longitudinem vnius digiti et pollitarem latitudinem. quorum cortex manducatur vt dicit. K Idem li. xx. quod aliqui dixerunt eam esse ficum egiptium sed hic est error manifestus quia in egipto non crescit sed in syria.

Ca. cccc. xl.

Sisamus Radecta. Semyssem arabice. grece sisaminum. latine vero sisamus vel ioriolena. Sera. li. aggre. cap. semyssem. i. sisamus aucto: Gal. In eo est substantia vnctuosa quantitate non pauca. Et virtus eius est que mollificat. Et eadem virtus reperitur in oleo sicut in substantia et aqua in qua coquitur sisamus habet eandem virtutem.

Operationes.

A Gyas. cap. Sisaminum secundum translationem grecam malum est stomacho et commestum oris fetorem facit. Et idem secundum translationem arabicam. Quando fit emplastrum cum eo mollit duricies neruorum. Et curat conquassationes aurium et apostemata calida que sunt in eis et confert combustioni ignis. et dolori colico. et morsui animalis quod dicitur carates. B Et quando miscetur cum oleo rosarum sedat dolorem capitis qui fit a calore solis. Et planta sisami quando coquitur cum vino facit hanc eandem operationem. et confert proprie aposte

mati oculi ⁊ pulsationi eius. ¶ Et idem dicit ꝑ auctoꝛ. abenmesuay. Oleū sisaminū est malum stomacho ⁊ destruit enim. ⁊ iuuamentū eius est illis q̄ hūt melancoliam ⁊ scissuras in extremitatibus. Nā hij iuuant multū ex cibo eius ⁊ rugas cutis extendit ⁊ mollit eas. ⁊ cōsolidat scissuras que fiunt ꝓpter desiccationē q̄ sunt a melancolia. ¶ Et dicunt q̄ sisamus est ca. in. ij. gradu. ⁊ hu. in. j. ⁊ puocat vomitum q̄ correfit ⁊ rectificat ⁊ meliorat. ¶ Gal. in li. de cibis ca. de sisamo. Sisamū cito stomachū euertit ⁊ tarde digeritur. ⁊ alimentum dat corpi vnctuosum. ¶ Rabi moyses ca. de sisamo. Sisamus corrumpit cerebꝝ ⁊ nuchā. ⁊ replet caput fumositatibus ⁊ facit sudorem ferentē ⁊ in mulieribus ventrē auget. ⁊ ipm generat hemiam. ¶ Auenzois q̄nto colliget cap. de sisamo. Est cal. in primo vel in principio secundi. hu. in. iij. ¶ Auicēna in secundo canone. Sisamū est semē pluris vnctuositatis q̄ reliqua semina. Quidam dixerunt q̄ eius oleū non nisi melancolicis ꝓfert vt eos impinguet ⁊ hūectet. Et nisimō quod est genus q̄ddam sisami abbominabilis saporis. Corpus eius est folio suo forcius. ⁊ est cal. in medio primi hu. in fine ipius. ¶ Est aūt glutinatiuum ⁊ lenificatiuū. equalis calefactionis ⁊ siti oleū eius ⁊ decoctio ipius. Est etiaꝫ mollificatiuū ⁊ in eius olo est grossitudo ⁊ q̄d est correfactum minoris est nocumēti. viriditatem percussionis resoluit. ⁊ sanguinem congelatum. ¶ Et confert fissure ⁊ aspitati melancolicoꝝ bibitū ⁊ linitū. ⁊ est impinguatiuū. ꝑe excorticatū. ⁊ plōgat capillos. ⁊ ꝑe succ⁹ arboris ei⁹ ac folioꝝ ipi⁹ ac lenit eos. remouet q̄z furfures. ¶ Ysaac. Sisamū ca. ē in. j. ḡ. hu. in. ij. Nō sine cortice ē vnctuosius est. Idcoq̄ ḡssius ⁊ ad digerendū durī⁹ ¶ Palla. li. x. In mēse septēbri serendū ē sysamū putri solo l' piguib⁹ arēis l' terra cōgesticia. ingē q̄nor vel sex sextarios seuisse ꝓuenit. ¶ Idē in li. xj. Sisamū vsq̄ ad ydus octobris ⁊ faselū ꝓuenit seri. terra pingui vel agro sterili.

Ca. cccc xlij.

Siligo. Ysidorus li. ethimologiaꝝ Siligo est gen⁹ tritici a selecto dictū. Nā in pane spēs ei⁹ ꝓcipua ē.

Operationes.

¶ Palladi⁹ li. xviij. Siliginē dixerim ꝓprie tritici delicias. Lādor est ⁊ sine virtute ac sine pondere cōueniens humidis tractibus. quales ytalie sūt. ⁊ gallie comate. Sed ⁊ trāsalpes in allobrogū tm̄ auer nouumq̄z agro ꝓtinaꝝ In ceteris ibi partibus biennio in triticum trāsit. Remediū est vt grauissima queq̄z ipius gratia serātur. ¶ Et siligine laudatissimus panis ac pistrinaꝝ opa laudatissima. ꝓcellit in ytalia. si pisis nate misceat campana. Rufior quidem est illa. sed candidior ꝓy sana. ponderosior autē cretacea Justū est e grano campane vel campanie. q̄ castra cam vocant. redire sextarios q̄tuor siliginis ex modio. Juxta sn̄az karthōis siligo ⁊ triticū. i agro loco edito serunt. q̄ sole q̄

diutissime torreat̃. E ¶ Serẽda dr̃ in tenuiora terra. que non multo indigẽt succo. vt cicerem ac citusum. In pingui vero qui cibi sunt maioris vt siliginem ac triticum ⁊ linũ. F ¶ Deniq; far ⁊ siligo solũ sorciũtur cretosum ⁊ vliginosum. Siligo nunq̃ pariter maturescit. nec vlla segetũ minus dilationem patitur ꝓpter tenerita tem eisq; que maturauere ꝓtinus granũ dimittentibus. Sed minus q̃ cetera frumenta periclitat̃ in stipula. quia sp̃ habet rectam spicam. nec continet rotam. quin faciat rubiginem. G ¶ Dulcissim⁹ est panis ex affrica. Ipsaq; spissior q̃ far. et spica maior eadem ⁊ ponderosior. Difficulter exteritur in grecia. ob id dari iumẽtis ab homero dcã. hec est em̃ q̃ olirã vocant. Eadem ĩ egipto facilis atq; fertilis far sine arista est. Itẽq; Siligo excepta ea q̃ laconica nuncupat̃. Adijciunt̃ hijs genera bronos. siligo excepticia ⁊ tragos. H ¶ Sũma siliginis laus bonitate et cribri tenuitate cõstat. Et galli q̃dem e setis equoꝝ inuenere cribroꝝ genera hyspãie lino excussiora ⁊ polinaria. Egiptus e papiro iunco Siliginem q̃dem ex ouis subigunt vel lacte. butiro vero gentes pacate ad opis pistorij genera cura transeunte. I ¶ Idem in li. xxij. Siliginis grana cõbusta ⁊ trita in vino ammineo atq; oculis illita epyforas sedant. K ¶ Auicenna Siligo est species ordei sine cortice ⁊ eius operatio ꝓpinqua est opationi ipsius. L ¶ Glosa sup̃ Lucam. Siliqua est gen⁹ leguminis sonoris follibus et vacuis q̃d ventrem magis onerat q̃ reficiat. M ¶ Rasi in almansore. Silique q̃ in terra iherosolomitana nascunt̃ tp̃atum calorẽ hñt ⁊ ventrem stringunt. Que aũt in alijs terris ventrem forcius stringunt ⁊ calide nõ sunt. N ¶ Pandecta. cap̃. cc. lxxxix. Siligo vel germanũ latine. grece tyfa vel sythus. ara. siligo hib. O ¶ Gal. p̃mo de edulijs ca. tyfa. aucto. Syoclis ⁊ menesithei ait. q̃ p⁹ frumentũ ⁊ ordeũ meli⁹ q̃dez tyfa. i. siligo. Etem̃ sufficiẽter nutrit. ⁊ cũ multo labore digerit̃. Panẽ ãt assidue ex eis ꝯmedens. nullus vtiq; ex inconsuetoꝝ huic edulio san⁹ erit. neq; oĩno si modicũ est ei g̃ue ⁊ indigestibl'e. semẽ ãt hui⁹ tyfe hz q̃dem exteri⁹ leuã. i. corticẽ. P ¶ Et a q̃busdã vocat̃ p̃uũ frumentũ ⁊ eq̃s. hãc q̃dam ĩnocue ꝯmdẽ. nõ im ꝓbabiliter ãt vtiq; q̃dam nõ iant p̃uũ frumentũ tyfam ⁊ calore ⁊ spissitudĩe ⁊ caliditate virtutis assimliatã ipi. Q ¶ Et idẽ. vj. sim. far. ca. sythus. Sythus sine siligo acrior ẽ credo nõ paꝝ ⁊ cachochĩa tñ ex putrefactõe fiens. Est ãt inflatĩa. ⁊ h̃ q̃dẽ hz acre et calidum. plurimũ v̄o frigidũ a q̃sum acre. R ¶ Sera. li. aggre. cap̃. siligo. vel hals. auct. dyas. Sũt eius due spẽs. in vna ĩueniũt̃ duo grana ⁊ in alia vnũ. ⁊ quodlibz granum in cortice suo. ⁊ illud plus nutrit q̃ ordeum. ⁊ est boni saporis. Panis v̄o qui fit ex eo minus nutrit q̃ panis tritici. S ¶ Et idem aucto. Gal. Sb̃a hui⁹ grani est media ĩter substantiã tritici ⁊ ordei q̃ntum ad cibum ⁊ s̃m medicinã etiã. Et ex hac potest sciri operatio eius p̃illõ q̃d dicemus de tritico ⁊ ordeo.

Ca.cccc xlij.

Sisimbrium Ex sinonomis Sisimbrium idem est ꝙ mentastrum. de quo scilicet mẽtastro dcm̃ est de m. Plinius li.xx. Sisimbriũ siluestre a q̃bus dam thymbreum est appellatum. pedali non amplius altitudine. Quod autez in riguis nascitur est nasturcio sile. Utrũq; aduersus occultata efficax est animalia. vt sunt scrabones ⁊ similia Quod in sicco oritur odoratum est. ⁊ coronis inserit̃. angustum folium habens.

Operationes.

A Plinius. Ad dolorem capitis ⁊ epyforas valens. Alij panem addunt. Alij ꝑ se decoquũt in vĩo: Sanat ⁊ epimictidas ⁊ vitia cutis in facie mulierꝝ. intra quartã diem noctibus impositũ. diebusq; detractum. vomitiones singultus tormina. stomachi dissolutiones cohibet. siue cibo sũptum siue succo potatum Non est autem grauidis edendum nisi mortuo cõceptu quippe illum eijcit. etiam impositũ. Mouet vrinam cum vino potum siluestre et calculos. Quos vigilare opus sit excitat: capiti cum aceto infusum. B Platearius. Sisimbrium q̃d alij herpillum vocant agresti maius est Nascit̃ in locis cultis ⁊ aquosis. ⁊ est ydicismo simile: Sz eo est odoracius ⁊ folijs latioribus que multi in coronas componunt. Uirtus eiꝰ termantica existit stringirijs medet̃. C Et calculos frãgit. hoc maxime facit semẽ eius cum vino bibitum. Tortionibus et sugglutõnibus maximum prestat effcm̃. Idem nauseantibus opitulat̃. Folia eius cathaplasmis adhibita capitis dolorem mitigant fronti imposita. D Byas: Notum est sisimbrium q̃d est natura calida in.ij. ⁊ sic. in ipo. Putrefactõnibus resistit. Pediculos interficit. E Confert apostematibus frigidis. ac flegmoni duriciei vehemẽtis decoctum cum aceto mixtumq; cum oleo rosarum F Confert obliuioni ac sensus cõmixtiõi et litargie. quando linitur caput ex eo Cõfert etiam singultui bibitum cum vino. ad soda quoq; fit emplastꝝ ex folijs siluestris. G Confert tamen vermibus ascaridibus. ⁊ extrahit fetum mortuum: ⁊ ꝓuocat vrinam propeq; petrosum Quod autem est siluestre cum vino bibitum: ꝓhibet distillationem vrine ⁊ lapidem extrahit. ac ventris dolori pungitiuo subuenit. Confert etiam pũcturis. H Actor. Quia sisimbrium ab autoribus non solum dicitur mentastrum: sed etiam mẽta videlicet domestica. de ipso etiam inter ortulanas herbas sub hoc eodem nõie dcm̃ sup̃.

Ca.cccc xliij.

Silphio. Plinius libro.xxij. Silphiõ ex syria venit deterius parthico. sz medico melius cuius est vsus ĩ medicina. Byas. Silphij radix nota est omĩbus cuius lacrimus lazer nõiatur.

Operationes.

A Plinius: Nam ad lienes prodest radix eius: Arterijs etiam exasperatis ⁊ collectionibus sanguinis illinit̄: Sz ⁊ in cib̄ concoquit̄ egre inflāmantibus inflatōes facit ⁊ ructus vrine quoqz noxia: B Sugillatis cū vino ⁊ oleo est amicissima et strumis cum cera. sedis quoqz verruce cadunt eius suffectu crebriore C Folia eius ad purgādas matrices ac pellendos partus emortuos in albo ⁊ odorato vīo decoquunt̄ vt acceptabili mēsura bibatur: D Byas. Aures acriter calefaciens ac vesicam ledens. Sed ventrē purgans. hec herba fortiter calefacit Virtus eius omnino inflāmatiua est. ⁊ ꝓpter hoc indigestiua est E Radix eius cocta cū aqua ⁊ modico melle potata iuuat ad difficultatem vrine. succus eius cū lacte resolutus emigraneam curat in aurez missus: Extrinsecus autem positus oꝑat̄ amplius. Nascit̄ in syria ⁊ armenia. ⁊ Lybia. Huius virga spletem vocata est ferule similis. foliaqz habet apio similia. et semen latum: F Virtus radicis eiꝰ termantica ⁊ stomachum inflat. ⁊ ructuationem ꝓuocat. Indigestibilis ac vesice cōtraria est accepta: G Oleo addito liuores corporis limpidat. Oleo ciprino vel yrino mixta sciaticis humorem frigidum errantem siccat. In aceto cocta. ⁊ cathaplasmata causas ani compescit. bibita venenis occurrit. Est etiam eustōacha mixta semībus ⁊ oxigaris nobilibus addito sale cōmesta. virga eius diuisa est. lacrimumqz quod ex se dimisit colligi necessarium est.

Ca. cccc xliiij.

Siser. Pliniꝰ libro. xix. Sisere. Thiberius princeps om̄ibus annis a germania flagitans nobilitauit. cuius in gelduba castello reno imposito generositas est precipua ex quo apparet frigidis locis ꝯuenire. Inest ei longitudine neruus Julie auguste cottidiano cibo maxime illustrata Serit̄ aūt ⁊ siser ⁊ pastinaca vtroqz tempe. scz vere ⁊ autumpno. magnis seminū interuallis nulla ne minꝰ quaternoꝝ pedū. qm̄ spaciose fructificat si seratur. transferre autem melius: Idem li. xx. Siser erraticū sil'e ē satiuo ⁊ effectu.

Operationes.

A Plinius libro vt sup̄. Inest em̄ siser longitudine neruus qui in decoctis extrahitur amaritudīs mag̃ ꝑte relicta. q̄ mulso in cibis tꝑata. etiā in gr̄am vertit̄.

B Neruus idem et pastinace maiore dūtaxat annicule. Siser serit̄ mensibꝰ his videlicet Februario. marcio. aprili. augu

sto.septembri.octobri. Brevior est bis. sz torosior. amarior qz medulla: p se minuti ssima. Eadē vo dulcibus mixtis saluberri ma. Inuenit gratiam pluribus modis au steritate victa. ℭ Mā z in pollinem tundit arida. liquidaqz dulci tpatur z de cocta postea aut asseruata vel macerata pluribus modis. et tunc mixta de fructo aut subacta melle vuis z passis. aut pīgui bus cariotis: rē. lege Plinīū ibidē. ℬ Item siser simle sativo: z excitat stōm. Et aceto lasar piciato sumptū aut ex pipe et mulso citrinā. Et vt opinio credit etiā ventrē. Est z dyacles in snia eodē. p̄terea cordi qualescētiū qz venire. z p̄ multas vo mitiones p q̄ vtile. Ꝛ Heraclides ꝛ argentū vivū vedit: z veneri subiū offen sante egrisqz recolligētib⁹. hūc beli⁹ z deco stō vtile videri dixit. qm̄ nemo tres siseres edēdo p̄tinuaret. Esse tñ vtile cōualescēti bus z ad vitā trāseuntib⁹. Sativiqz pua tim succ⁹ aluū sistit. ℱ Dyasi: Dysaz est oībus notū qō p̄mestū est eustomachū Radix eius elixa z p̄mesta tollit fastidiū. z est diuretica.

Ca.cccc.xlv.

Ycla. Auicenna Dycla duaz spēz est. quaz vna nigra ꝓpter vehemē tiam viriditatis Altera vero nota est. Apud q̄sdam est in primo calida z sic ca. Et fm veritatem est compositaz virtu tum: z apud quosdā est frigida. Nec du bium est quin ī eius radice humiditas sit In ipsa est virtus baurach subtiliativa z resolutio z apertio. fortior resolutō e attri plicum z lenificatio: In nigra est stiptici tas z proprie cum ibentibus. Et baura chitas que est in ipsa est resolutiua: z tene itas est constrictiua vel contractiua:

Operationes.

Auicenna Totum elixatum est mali chimi. totumqz parui nutrimēti sicut ole ra reliqua. Succus eius ac decoctio folio rum fissuras frigoris prohibent. et alopi cie conferunt ℬ Confert etiam pan no. z quandoqz abscindit verrucas succ⁹ eius. z interficit pediculos. ℭ Ex ea dem elixata fit emplastz apostematibus ac resolvit z maturat ea. Eius folia deco cta bona sunt ignis adustioni. z linita cū melle conferunt impetigini. ℬ Et eius aqua cum felle gruis. fit caput purgi um. ac delet torturam. Et valet ad vlcera narium. Item eius aqua distillatur in au rem z sedat eius dolorē. ℭ Radix ei⁹ ē mala stomacho. faciens nauseam et hoc plurimū ꝓpter baurachitatem eius mor dicativam. ℱ Ad opilatōes epatis fortior est apertione malue cum sinapi et aceto q̄pe: ℬ Isaac in dietis pricula ribus. Dycla q̄ vulgus appellat blitia ca lida z sicca est in gradu primo. ℌ Illaudabile stomacho nutrimentū gñat ꝓpter q̄ndam sui acuminis z hūiditatis multitudinē. Que tñ si coquaz cū aceto ob somagro· carui olo onfancino: l' amigda lino facil' q̄dē digestōis fit. sed paz nutrit vētrē hūectat. epatis opilatōez apit maxīe vo si de gssis ac viscosis hūoribus sit In a q̄ cocta z sic ꝓmesta fit stiptica ℐ Actor de hac q̄z sub nōie bliti dcm̄ ē suo loco ī su pioꝛi ꝓte hui⁹ tractat⁹: s. de b cap̄. c.

Ca.cccc xlvj.

Sticados arabicum. Pādecta:ca. lxvij. Ascukodos arabice: Grece sabadis,latine vero sticados: Sticados est quoddam arabicum.7 est illud quod arabice nōiatur ascukodos. Et est quoddam citrinum:de qua in sequēti capitulo dicit. Unde Serapion li. aggre. facit de sticados duo capla. Unum de sticados arabico quod incipit ascukodos. sive astocodos.7 aliud de sticados citrio quod incipit sceha. Est autem sticados arabicum calida7 sicca in.iij. gradu. Serapion li: aggregatoris.ca. Ascukodos id est sticados arabicum. Nascitur7 i insula que dicitur sabadis in regione Galacie est herba subtilium ramorum habēs comam saturegie similem.nisi folia eius sunt longiora folijs saturegie.et est acuti saporis cum pauca amaritudine: Ayas. capl'o de sticados: Sticados nascit' in insulis galacie circa massiliam.que Insula sticados nominat'.vnde7 nomē accepit. Est autem herba tenuis.semen minutum habens cum folijs similibus thimo3 oblonga.7 gustu acriora7 subamara.

Operationes.

Al Galienus.viij.sim.far.capl'o sticados. Sticados eius quidem ad gustum amarus sapor est.7 stipticans moderate: complexio eius composita est ex frigida terrestri substantia pauca aqua stipticat 7 alia subtili ignea ampliori aqua amaricat.7 propter vtrumq3 vero de obstruere 7 subtiliare dicitur.7 abstergere 7 fortificare nata est viscera omnia 7 tocius corporis ambitum: monstratum eñ est 7 in anterioribus. quoniam quecunq3 farmaca composita sunt ex talibus substantijs predictis energias compantur. Jo. mesue.capī. de sticados: Sticados quod medici laudant est arabicum7 est planta foliorum subtilium et longorum habens stipitem subtilem cinericium.cuius elevatio super terram est in mensura cubiti.et habet flores assimilatos spicis siliginum sed sunt breviores sine semine. Et est calida in primo gradu:7 sicca in secundo:

Et est compositum ex ptibus terreis frigidis dantibus ei stipticitatem paucā 7 ex partibus igneis subtilibus a quibus insunt ei acuitas 7 amaritudo.3 acuitas plus est amaritudīe sua.7 amaritudo pl's est stipticitate ipius. ꝓpter quod est subtiliativū.resolutivū.aperitivū opilationū. absterſivū 7 solutivū nature:et est prefuativum phibens a putrefactione.7 est ex pte stipticitatis pauce in eo confortativū cordis7 cerebri7 nervorum7 visceum:7 hoc est esse7 ꝓperas eius.prohibendum ē hūtibus coleram in stomacho conturbat eñ eos inducens sitim vomitū7 estuationem laboriosam. Nā etiā calidā hūtib's 7 siccam cōplexionem:7 qui sunt in ptāte colere. Ipsum quoq3 est ex debiliter soluentibus ꝓpter q̄d miscendū est ei salgēma7 mirabolani nigri cū eo aut Kebuli.magnificāt eñ opatōem ei's7 sil'iter

squilla ⁊ ꝓpe in egritudinibus capitis. Et infusum q̄dem in aq̄ casei meliorat̄ in cō ditionibus suis. ⁊ passule sine interioribꝰ similiter sunt ex his q̄ emendant: similiter ⁊ salgēma rectificat illud. ⁊ ꝓpe ad omnes ꝑtes eius sextuplū ip̄ius: ⁊ succus pomoꝝ dulciū in decoctōibus eius verificat illō E ¶ Auicenna li. ij. cap̄. de sticados. Sticados est planta habens spicam. sicut est spica grana ordei. sed eius folia sunt breuiora. ⁊ in ip̄o stipites sunt cinericei sicut in epithimo. ⁊ est sine semine. acutus cum amaritudine pauca: ꝯpositus ex substantia terrea frigida ⁊ ignea subtili ca. in primo gradu sicca in. ij. F ¶ Serapiō auctoritate Gal'. Decoctio sticados arabici confert dolori pectoris sicut ysopus. et in ꝯfectionibus medicinaꝝ hꝫ vires acriter relaxantes cum odore suaui vñ ⁊ mēstrua ꝓuocat. G ¶ Jo. Me. Fit ex sticados arabico ⁊ spica ⁊ oleo veteri. oleū bonum iuuatiuū voci. Flores q̄dem eius de decoctione substinent. plus quoq; folia. solutione educit coleram nigrā ⁊ flegma. ⁊ mūdificat neruos ⁊ cerebrum ⁊ mēbra sensuum. ⁊ confortat ea ⁊ confert iuuamentum magnum egritudinibus frigidis. et hoc ſm om̄em modum vsus eius. siue in potibus siue in fomentis ⁊ lauacris H ¶ Et oleū ip̄ius ꝯfortat cerebꝝ ⁊ neruos. et calefacit eos ⁊ viuificat. In medicinis āt sticados si iungat̄ squilla. aut eius acetuꝫ est medicina bona epilentie ⁊ vertigini. ⁊ cum lapide lazuli aut sale inde. aut alijs valentibus ad ea: Confert melancolie. et egritudinibus timoris ⁊ miscet̄ ei buglosia aut succus eius: aut succus pomorum dulcium ad egritudines cordis ⁊ melācoliam: I ¶ Et euaporatio decoctionis eius aperit opilatōnes narium. et est medicina bona opilationibus epatis. ⁊ splenis ⁊ viscerum. K ¶ Et est sedatiuū dolorum qui sunt in neruis ⁊ in instrumentis iuncturarum. et in lateribus ſm omnem modum administratōnis eius. L ¶ Et confortat interiora om̄ia que a frigiditate lesa sunt: ⁊ ꝓpe materiali. ⁊ prohibꝫ a putrefactione. M ¶ Et ip̄ius sirupus ⁊ alij modi administratōis eius sunt medicina bona quartane ⁊ febribus lōgi tēporis ⁊ ꝓpe flegmaticis. Dosis decoctōis eius est potio a. ʒ. iiij: vsq; ad. vj. pulueris eius a. iij: ʒ. vsq; ad. v. N ¶ Auicenna Sticados arabicum resoluit ⁊ subtiliat amaritudine sua. ⁊ similiter eius syrupus aperit opilationes ⁊ abstergit: ⁊ in ip̄o q̄dem est stipticitas pauca: ⁊ confortat cor viscera. ⁊ ꝓhibet putrefactōem: O ¶ Et eius decoctio sedat dolores neruoꝝ ⁊ iuncturaꝝ ⁊ lateꝝ. Et ip̄iꝰ syrupus est res magis iuuatiua egritudinum frigidarū ⁊ neruis quare oportet vt eo cottidie vtatur qui neruos habet debiles. ⁊ qui ex frigiditate in ipsis patitur. P ¶ Et ꝯfert melancolie ⁊ epilentie. ⁊ nocet habētibus calidam complexōem. ⁊ facit eum vomere. ⁊ est ex eis qui faciunt sitim. ⁊ cōfortāt instrumenta vrine. ⁊ soluēdo educit flegma ⁊ melancoliam: Q ¶ Galienus vero non dixit hoc esse eius: ⁊ vltima q̄dem potio ip̄ius est duodecim kesumē cum vino puro ⁊ oximelle ⁊ modico sale. R ¶ Platearius. Sticados cal'. est ⁊ sic. v̄tutez diureticam habet. Vinum decoctionis eius ⁊ dragaganti spūalia calefacit: et intestina stomachumq; mundificat. valet ad yliacam: ⁊ ad opilatōez splenis. ⁊ epatis. ⁊ contra stranguiriam ⁊ dissurriam. S ¶ Constantinus in libro graduū. Sticados est calida ⁊ sicca in p̄mo Apit attenuat. interiora membra cōfortat. Pectus ac pulmonem omniaq; viscera mūdificat T ¶ Et sinonomis. Sticados spēs due sunt. Arabicum videlicet ⁊ Citrinū. Qñ simpliciter ponitur citrinum intelligitur Idem est barba iouis. Sꝫ aliud est iouis barba. scꝫ semperviua. sicut dem̄ est in capittulo. lvij. de B supra.

Ca.cccc xlvij.

Sticados citrinum Sera.li.aggre: ca.sceha Sceha.i.sticados citrinū et est absinthiū marinū hñs minutum semen sil'e semini plante q̄ dr̄ abrotanum.⁊ nō est ita amara herba sicut absinthium.⁊ habet odorem grauē figura eius est in apparentia sicut plāta absinthij.et sapor eius est sicut sapor absinthij nisi qr non est tante stipticitatis.⁊ calefacit plus q̄ absinthiū.⁊ est ī ea plus de amaritudīe est q̄ in absinthio cum pauca salsedine.⁊ calefacit ⁊ desiccat in.iij.gradu.

Operationes.

A Sera.Virt⁹ ei⁹ ē diuersa a v̄tute illi⁹ Nā nocz stō.vñ occidit v̄mes ī vētre plus q̄ absinthiū.qñ apponit̄ ex̄ aut int⁹. B Et idē auct.dyas.Sapor ei⁹ ē amar⁹ ⁊ hz g̃uē odorē.⁊ ē herba stiptica C Et id̄ aucto.Gal'.viij.li.epidimiaꝝ Sceha assimilat̄ absinthio ī figura ⁊ sapore.Sz dr̄a inter ea est q̄ nō est stipticū sicut absinthium ⁊ q̄ calefacit plus eo.⁊ amaritudo ei⁹. est pl⁹ cū pauca saldīe: D Et idē au Gal'.viij.sim.far.ca.sceha Sceha similis est absinthio ꝑm spēm ⁊ ꝑm gustū:tñ drūt in gustu ⁊ v̄tute.in gustu q̄dem in eo q̄ cū stipticitate magis calefacit ⁊ amaricat cū quadā salsedine. E In v̄tute v̄o ī eo q̄ cū mensuratū ē:⁊ magis absinthio īterfecit lūbricos extrorsū appositū.⁊ ītra corpus assumptū.⁊ q̄dē calefacē in.ij.g̃du intense ponendū est.id siccare v̄o in tercio. F Gal'.viij.sim.far.ca.chrusicos.Chrusicos siue barba iouis siue sticados citrinum vocat̄.chrusicos acrē sil' ⁊ stipticā p̄ualentē hz v̄tutē. G Sera.ca.sceha Sceha vel sticados citrinū coquit̄ sola ⁊ bibit̄ ⁊ interficit v̄mes ⁊ expellit eos cum laxatōe leui Et qñ coquit̄ cum lentibus ⁊ bibit̄ facit hoc Et pecudes impinguant̄ qñ ꝯmedūt eam. H Et idē auc.Gal' Virtus scehe diuersa est a v̄tute absinthij Nā sceha nocz stō.⁊ occidit v̄mes plus q̄ absinthiū qñ ponit̄ exteri⁹ vl' sumit̄ intus Et est ca.in.ij.gradu.sic.in.iij.

Ca.cccc xlviij.

Spica celtica Pandecta cap̄.cliiij. Celtica grece. Arabice symbel romana. latine v̄o spica celtica. Dyascorides cap̄.celtica. Nascit̄ in Illirico nomen habens apud eos hoc. Et in siria nascitur. ⁊ in ytalia. habēs fructus super terram breues ⁊ spissos. Colligit̄ autem a ciuibus cum radicibus qui fasces faciūt quantum plena manu continere possunt ⁊ ab alijs fasces gallice appellantur. hec habz folia oblonga ⁊ non lata mellinum florem. odorem circa se suauem cōtinens Utilior est recens odore suauis radicibus plena vel spissa. ⁊ non fragilis. que si talis fuerit similis in virtute poterit esse siriace Est calida ⁊ sicca habens naturam spice Inde. sed debilior sicca. Est alia nardus id est celtica montuosa que nascitur in Sicilia similitudinem habens in folijs et ramis yringo. Sed spica breuior est. ⁊ spīosas radices mittens duas aut tres odore suaues. ⁊ nigrioris coloris similis affodilli radicibus. hec nec florem̄ nec semen habet. sed v̄tus est illi similis prime

Operationes.

A Dyascorides. Prima eius virtus diuretica est. ⁊ ꝓdest iecoris tumori et yctericis cum morbo regio. B Inflationes stomachi cum aqua vbi absinthium decoctum est discutit. C Spleni medetur vesice ⁊ reuibus vtile est. D Sed ⁊ morsibus venenatis cum vino data opitulatur malaginatibus culidis Et vnctionibus miscetur.

Ca.cccc xlix.

Spica nardi siue nardus. Ysidorus libro ethimologiarum. Nardus est herba spicosa. Unde ⁊ a grecis nardostacos est appellata. Huius alia indica alia syriaca vocatur. non ꝙ in syria nascatur. sed ꝙ alio latere indiam Altero syriam spectet. mons in quo inuenitur. Idem Nardum iudicum est multiforme sed melius siriacum leue. fulicū comosum spica paruum. odoratissimum. cyperum similans Quod si multum in ore tardauerit linguam siccat. Nardum celticum de quo supra dictum a regione gallie nomē traxit. nascit̄ em̄ sepi⁹ in ligurie alpib⁹. ⁊ ī syria frutice ꝑuo radicib⁹ ī manipl'os collectis ligamētis flos ei⁹ tm̄ ꝓpter bonum odorem accipit̄. tyrsi ei⁹ ⁊ radicle vsibus

nostris vtiles probãtur. Platearius Spicanardi ca. in primo g̃du ⁊ sic: in secũdo. Eligenda est illa que suauiter r̃dolet. que in gustu est acuta. aliquantulum subamara habens aliquid ponticitatis in carne rufa. Cum autem in medicinis ponit̃ abiciendum est quoddam album quod interius est, ⁊ quoddam nigrum quod est exterius. Spicanardi que nigra est vel terrea non debet poni in medicinis. Habet aũt virtutem confortatiuam ex aromaticitate ⁊ ponticitate. ⁊ diureticam ex qualitatib⁹ suis ⁊ amaritudine. Per. x. annos seruari potest in loco sicco ⁊ non humecto Actor ex glosis. Nardus est herba humilis. calens ⁊ redolens de qua fit vngnentũ preciosum: maxime quãdo non solum de radice sed de spicis ⁊ folijs cõficitur nec alijs herbis adulteratur: Tunc enim pisticum id est fidelis dicitur:

Operationes.

A Platearius. Contra sincopim ⁊ cardiacam passionem limphatur vinũ paciẽtis ex aqua rosacea decoctionis eius vel ex tali aqua addito zuccaro fit syrupus:

B Contra debilitatem cerebri applicatur naribus. Contra frigidum reuma: puluis eius in oleo decoquit̃. ⁊ cum digito naribus imponitur Tale oleum multũ confert contra surditatem ex frigido stõacho. ⁊ contra putredinem auriũ post apostemata: C Contra frigiditatem stomachi ⁊ indigestionem ⁊ opilationẽ splenis ⁊ epatis ex frigido humore. valz vinũ decoctionis eius: Contra putredinem gĩgiuarum puluis eius supponitur valz ad matricem mundificandam ⁊ conceptum adiuuandum: D Oleum fit ex spica nardi. quod est optimũ contra paralisim epilentiam: artheticam et podagrã. sumptum per os vel inunctum fit autem preciosissimum: vt dicit dyas: hoc modo. Accipiunt. l. libras spicenardi ⁊ ponũt in olla cuius os bene obturant. aliam ollã in terra infodiunt: ⁊ a fũdo superioris olle decendit calamus ad inferiorem ollam. circa superiorem faciunt ignem. qui exoluit deinde effluit oleum per calamũ in inferiorem. Et ex. l. libris non fiunt nisi. v. l. vj vncie. Quidam vero puluerem spicenardi dimittunt in oleo ꝑ. xx. dies postea buliunt. ⁊ bene colant ac reseruant. E Constantinus in libro graduum. Spica epar stomachumq; confortat. quia dolorem ab eis amputat. Eius apozima bibitum renes ⁊ vesicam ab omni sordicie mũdat. Urinam ⁊ menstrua prouocat: F Albertus in libro de natura reꝝ: Spica ycteritiam ex opilatõne fellis ⁊ epatis curat. Humoribus a capite ad pectus et stomachum descendentibus resistit: Ventositatem intestinorum amputat. Mulieribusq; supposita sanguinis fluxum ꝯstringit: Super impetigines fricata eas omĩno mundificat Cum aqua frigida potata abhominatõez ⁊ cordis tremorẽ tollit Cum sapa bibita libidinem augmentat. Cum vino propinata contra morsus scorpionis atq; serpentis valet: Collirium ex ea factum humiditatem salsi flegmatis desiccat. Pilosq; palpebrarum confortat G Dyascorides. Nardus est herba spicosa Huius genera duo sunt. scilicz Indicum ⁊ syriacum. Montis enim in quo nascitur vna pars in Indiam porrigitur Altera in syriam spectat. In illa que syriam respicit inuenit̃ nardus lenis ac rufa multis capillis illigata. suauem habens odorem vt cyperum: ⁊ spicam breuem Que ĩ ore missa suauitatem habet cum amaritudine. si vero in ore diu citius teneatur linguam siccat: Ex parte autem Indie. nardus inuenitur sine virtute generans spicam oblongam ac multum spissam: ac ex vna radice multos ramos generans in circuitu. non vtiles in odore In acumine vero eiusdem montis quo aqua non infestatur. vtilior odore nascitur. folijs cypro similibus. Alia quoq; inuenitur apud syrios. spicam habens oblongã: subalbidaz ⁊ fruticẽ maiorẽ cũ odore nõ valde suaui.

Omnium autem predictarū virtus vnctu alis est: Calefaciunt mediocriter. et desic cant habundanter. ℔ Auicenna Spice species vna est aromatica. z est al bum spica Altera vero neriden z spica ro mana. z alithicia debilior est inda; syreni virtute prima. Arbor eius parua est. que cum luto suo euellitur. z quandoqz plāta sibi simili adulterat. Sed iter eos discer nitur quia plāta illa horribilis odoris in uenitur ℑ Est preterea quedam mō tana cuius sunt vt croci ormlani folia. z si militer eius stipites: sed citrini sunt z pla ni non in modum rhetis involuti. Duas vel plures habet radices; sed crus non hz nec fructum nec florem. Melior est illa cu ius pili sunt plures ad rubedinē declinās boni odoris vt ciperi. sua spica linguam mordicās. Et hec est syra que multos effe ctos habet in medicina. La. est in primo sic. in. ij. Est aperitiua resolutiua.

La. cccc l.

Spinachia: Pandecta capī. de liij: Spinachia latīe. grece. aspenach: Serapī. li. aggre. capō. aspenach Aspenach sunt fri. in fine primi gradus

Operationes.

A Serapī. Spinachia leniunt ventrez z conferunt dolori pectoris z pulmonis q fiunt a colera z sanguine: Nutrimentum eorum est melius nutrimento attriplicis z opatio eoz. pe opatōnem eius. z sunt le nificatiua: ℔ Et ipius nutrimentū melius est nutrimento crisolo canne. Et i ipsis est virtus abstersiua lauatiua. z vin cunt coleram. Et fortasse restrin gunt stercus a iure eorum. ergo auferant a iure suo. Et si comedantur conferūt an helitui. z pectori. z pulmoni calide. z con fert doloribus dorsi consanguineis. Et ē lenificatiua ventris.

Ca.cccc lj.

Spina. Ysidorus libro ethimologiarum Spina in egipto celebratur circa thebas dūtaxat nigra. Quoniam incorrupta etiam in aquis durat. et ob id vtilissima nauium costis. Candida facile putrescit Aculeus spinarum. et in folijs Semen in siliquis coria perficiunt galle vice. Flos ⁊ coronis iocūdus. ⁊ medicamentis vtilis. Manat ⁊ gūmi ex ea sz precipua vtilitas ꝙ cesa tercio āno resurgat. Arestotiles libro de vegetabilibus: Spine non sunt de genere nec natura plāte. sed humor ⁊ frigus ascendit. ⁊ cum eis parua decoctio illudqz coagulat sol. et ex illo sunt spine. fitqz forma piramidalis in spina quoniam aer cum elongatus fuerit ab aliqua planta augētur partes eius cū extensione materie. Plinius libro duodecimo. In india est spina sed deprehensa in lucernis igne protinus transiliente India fert in spinis similitudinem piperis: amaritudine precipua. folijs paruis densisqz. cipri modo: ramis cubitorum trium cortice pallido. radice lata et lignosa buxei coloris. Hac in aqua cum semine excepta. in ereo vase medicamētum efficitur quod litione vocatur. Eadem spina et in pelio monte nascitur. qua medicamētum adulteratur. Gens Indis cōtermina vocatur ariana. cuius spina lacrimarum est preciosa mirre similis: accessu ꝓpter aculeos anxio lauri folia. Ibidem spina esse tradita est. Cuius liquor aspersus oculis cecitatem om̄ibus animalibus infert. In egipto nascitur aspalachros spina candida: magnitudīe arboris modice. flore rose. Radix eius vnguentis expetitur. Aradunt in quocunqz frutice curuetur arcus celestis. eandem quecūqz sit aspalatri suauitatem odoris emittere. sed In aspalatro inenarrabilem quandam existere: Huius probatio est in colore rufo vel igneo. Tactuqz spisso ⁊ odore castoreo. Idem libro tridecimo: In egipto celebratur spina dumtaxat nigra: quoniam in aquis durat ⁊ incorrupta manet. Et ob id nauium costis vtilissima Candida vero facile putrescit. Manat ⁊ gummi ex ea. ꝛc. vt supra. Nec obmittendum est etiam ꝙ in babilone seritur in spinis. quoniam non alibi viuit. ⁊ est sicut viscum in arboribus: sed illō in spina tantum: que regia vocatur. Mirumqz ꝙ eadem die germinat quod iniectum est: Inicitur autem ipso canis ortu. Et arborem celerrime occupat Vinum ex ea condiunt. ⁊ ideo seritur Spina hec nascitur: ⁊ arbenis etiam longis muris Idē libro decimoseptimo. In calabria est spina siluestris. que per incisionē vtiliter mixtos ⁊ sorbos recipit.

Operationes.

A Auicenna. Spina alba frigida est ⁊ sicca in primo. Confert mollificatōni stomachi. Decoctio eius cōfert instrumētis iuncturarum ⁊ podagre: Spina iudaica calida est subtiliatiua resolutiua. Cōfert Alcuzet ⁊ sputo sanguinis: Ex eius decoctione colluitur os ad dolorem molarum Spina egipciaca frigida in primo. sicca in secūda: B Exiccatiua est ⁊ catarros abscindens. Confert apostematibus gutturis ⁊ stomachi: Radix eius ⁊ prope semen eius vehementis sunt consolidatōnis. C Idem in eodem Zedeguaro est spina alba que spinas habet simlēs folijs amomi. sed subtiliores ⁊ albiores: florem purpureum: semen rotundū: Stipes eius quandoqz peruenit ad duos cubitos D In ip̄a est retentō fluxus sanguinis confert ap̄atibus flegmatis ⁊ spasmo: et sputo sanguīs. solutōi antique: Febribus flegticis lōgis: ⁊ om̄ibus febrib⁹ antiqs. debilitati q̄z stōi: ⁊ ap̄it opilatōes Masticata ⁊ posita super puncturam scorpiōis Attrahit venenum. E Semen eius bibitum confert morsure venenosorum reptilium. Collutio oris ex eius succo facta sedat dolorem dentium Radix eius est infrigidatiua ⁊ exiccatiua cum resolutione quadam. F Pli. li. xxiiij. Spina ara

bica spissat stringitq; distillationes om̄s et sanguinis excreationes. mensiūq; abū dantiam. etiam nunc radice valentior. Spine albe semen contra scorpiones auxiliatur. G ¶ Corona ex ea imposita capitis dolorem minuit: Huic similis est spīa illa q̄ greci achantō dicūt minoribꝰ multo folijs aculeatis ꝑ extremitatē. ⁊ araneosa lanugine obductis. Qua collecta etiam vestes quedā in oriente fiunt. sil̄es bombicinis. Ipsaq; folia vel radices ad r̄media bibunt̄. H ¶ Est ⁊ alia quam nos rubeam dicimus. qua lane tingūtur: pellesq; ꝑficiunt̄. In medicina vrinā cit. morbumq; regium sanat. ⁊ ischiaticos ac paraliticos Radix semēq; menses trahūt alvum sistunt. ⁊ collectiones discutiunt I ¶ Contra serpētes rami cum folijs imponuntur. folia eius capillum inficiūt. Est ⁊ paliurus genꝰ spine. K ¶ Actor de achanto ⁊ rubea ⁊ paliuro supius diximus Inter quas nimiꝝ pōit eas ysidorꝰ

¶ Ca. cccc lij.

Squinantum: Pandecta cap̄. xvij. Adcher arabice: grece squinum: latine squinantum. Squinantum dr̄ palea cameloꝝ quia cameli eam comedunt. Est em̄ calide ⁊ sicce complexionis in primo gradu. ⁊ repitur in affrica: ⁊ in apulia. per decenniū seruatur: Eligendū est quod subalbidum est. Si aūt inuenit̄ quoddam duꝝ sicut lignū circa stipitem. abijciatur. ⁊ stipes eius est similis stipiti cipri. Gyasco. ca. de squino. Squini duo sunt genera: Unū oxischinos appellatur quia acutū semen habet. alteꝝ veꝝ semen habet nigrum rotundum ⁊ grossius p̄dicto. et est forte tercium genꝰ squini paulo grossius sup̄dictis. q̄ creticus siue olosq̄nus. Sera. li: aggre. cap̄: adcher Adcher id est squinantum. ⁊ est herba hn̄s radices sub terra ⁊ ramos subtiles ⁊ est sicut radix culem. nisi quia est latior. ⁊ habz fructum fere similem floribus camarum: nisi quia est subtilior ⁊ minor. ⁊ nascit̄ in insulis ⁊ ī pratis. ⁊ fortasse ex eo repletur tota terra vbi nascit̄. ⁊ quando desiccat̄ fit album. Et idem aucto. Ysaac. Squinantum est herba palearis ⁊ habet ramulos subtiles duros. ī capitibus ramuloꝝ sunt spice pilose. ⁊ illi pili sunt flores eius. ⁊ hz bonum odorem. ⁊ vene corticis eius sunt nigre. ⁊ interius albe: ⁊ sapor eius est amarus. Et quod de ipso administrat̄ flores radices ⁊ folia. Galienus. Floris eius substantia non est longinqua a subtilitate. et in sapore eius est stipticitas pauca minor caliditate ipsius Et virtus ip̄ius est virtus que calefacit moderate ⁊ subtiliat. Item galienus. viij. sim: far. cap̄: squinantū. Squinātum calefacit moderate ⁊ stipticat moderatius adhuc et a subtilium partium substantia non alienum. Et idem Serap̄ auctoritate Gyascoridis. Melius ex eo ē nouum ī quo est rubedo plurium florum Et quando scinditur apparet in eo color purpureus et est subtile ⁊ in odore suaue:

Et quando defert̃ in manibus habz odorem bonum. ⁊ quando masticatur mordicat linguam. ⁊ pungit punctione pauca. ⁊ quod in vsu venit ex eo est flos eius. ⁊ cãne radicis ip̃ius. Auicenna auctoritate Dyascoridis: Squinantum est duaꝝ specierum. Una earum est que non habet fructum nigrum ⁊ habz folia sicut cauda eq̃na. Et idem opinione propria Squinantum ex eo aliud est arabicum ⁊ boni odoris. ⁊ aliud est aginum quod est minutũ ⁊ est durius ⁊ est grossum ⁊ est terreum ⁊ nõ habz odorem: Melius ex eo est arabicum rubeum fortioris odoris. sed illud q̃d est supra ipsum ad aliquãtulam declinat rubedinem. ⁊ cum scinditur fit purpureum mordicans linguam ⁊ adurens eam. sua acuitate. ⁊ in aginio est v̄tꝰ infrigidatĩa ⁊ eius radix est vehementioris stipticitatis. ⁊ eius flos calefacit parum. ⁊ eius stipticitas est minor calefactõe ip̃ius. et est aliud arabicum. Sed in sua natura est calida ⁊ sicca in secundo gradu:

Operationes.

A Dyasco. Squinantum in vino decoctum ⁊ cathaplasmatum pudendis menstrua educit. Stranguiriam ⁊ dissurriam soluit. B Serap̃. Squinantum prouocat vrinam ⁊ menstrua q̃n bibitur. aut fit ex eo emplastrum ⁊ confert apostematibus epatis ⁊ stomachi: Sed radicis eiꝰ stipticitas est amplior stipticitate floris. ⁊ caliditas est minor caliditate ipsius. et propter istam stipticitatem accidit q̃ administratur ad fluxum sanguinis. C Dyascorides capl'o de squinanto: Flos eius est stipticus stipticitate pauca. calefactiuus: maturatiuus. mollificatiuꝰ. frãgens lapidem. aperitiuus orifitiorum venarum: Prouocatiuus vrine ⁊ menstruorum. ⁊ resoluit inflatõnes: et inducit grauedinem capitis. et confert sputo sanguinis. ⁊ dolori stomachi. ⁊ confert pulmoni ⁊ renibus: Et miscetur in confectõnibus medicinaꝝ multarum: D Et radix eius est stiptica. et propterea datur ex ea pondus aurei. j. cũ tantum dẽ piperis aliquot diebus habentibus nauseã et ydropicis. ⁊ habentibus conquassationem in neruis. ⁊ decoctio eius confert apostematibus matricis q̃n fit sessio in ea. Et oleũ squinanti confert om̃ibus speciebus pruritus. ⁊ illi qui est ĩ animalibus. ⁊ expellit lassitudinem. ⁊ est cõueniens ad albaras E Gal'. Squinantum est vrinatiuũ et menstruoꝝ eductiuũ potatõibus sumptũ Iuuat autẽ ad eos q̃ secundũ epar ⁊ stõm ⁊ ventrẽ flegmones. Est ãt radix eius magis stiptica q̃ flos. sed flos calidior. In om̃ibus v̄o ꝑtibus eius. alijs q̃dẽ magis alijs aũt minus apparet q̃dam gustantibꝰ stipticitas ꝓpter q̃ ⁊ farmacis q̃ emoptoicis fiunt misceť. F Auicenna. Squinantum in eo est stipticitas. q̃ ꝓpter ꝯfert eius flos fluxui sanguinis vndecunq; fit. Et in eius oleo sunt resolutõ ⁊ attractõ. ſz eius radix est fortior in hoc. ⁊ ꝯstringit naturam. ⁊ in ip̃o sunt digestio ⁊ lenificatio ⁊ orifitia venaꝝ aperit. ⁊ sedat dolores intrinsecos. ⁊ ꝓpe in matrice. ⁊ resoluit vẽtositates: G Eius oleum cõfert pruritui. ⁊ eius decoctõ confert ap̃atibus calidis. ⁊ duriciebus intrinsecis. bibitum et suppositum ꝓ emplastro ⁊ decoctũ. ⁊ apostematibus frigidis in visceribus. ⁊ ꝯfert lacertis conquassatis. H Et confert spasmo cum ex hoc bibit̃ q̃rta ꝑs aurei cũ pipe. ⁊ ip̃m remouet lassitudinem. et grauat caput. ⁊ ꝓpe illud q̃d est ex eo aginum Sz minutũ eius facit sodã. ⁊ grossioris semen facit dormire ⁊ stupefacit I Et totum ip̃ius ꝯfortat carnem rubeam: que est inter gingiuas. ⁊ desiccat humiditates ip̃arum. ⁊ eius flos purgat caput. ⁊ squinantum ꝯfert dolori pulmonis. ⁊ eius flos confert sputo sanguinis. K Et radix eius confortat stomachum ⁊ appetitum ⁊ sedat nauseã accepto aureo ex eo ꝓprie cum pondere sui ⁊ pipe. ⁊ ip̃ius flos sedat dolores stõi. ⁊ ꝯfert ap̃atibꝰ eius ⁊ ap̃atibꝰ epatis. L Et sq̃nantũ ꝯfert doloribus matricis: et eucatisma. ex decoctõ eeius apostematibus matricis cali

dis cum distillatur in eā. aut vaporat̄ cū aqua eius: ⁊ frāgit lapidem, ⁊ stringit naturam. proprie quod ex eo est aginum Et abscindit fluxum sanguinis matricis et proprie eius flos. M ¶ Et confert doloribus r̄num ⁊ fluxui sanguinis ip̄orum Et cum bibitur ex radice eius aureus cū pipere confert ydropisi. ⁊ ip̄ius flos confert apostematibus ani. Species ei⁹ grossa cum ex folijs recentibus que sunt iuxta radicem fit emplastrum. est iuuatiua morsure venenosorum. N ¶ Platearius Squinantum dicitur palea camelorum. quoniam eo cameli nutriuntur. Est autez in tercio gradu calida ⁊ sicca. In affrica ⁊ Arabia r̄peritue per decem annos ꝑuatur O ¶ Eligendum est quantum albius inueniri potest ac molle Si autē quoddam durum ⁊ quasi ligneum circa stipitē repitur abijciat̄. Virtutem habet principaliter purgandi flegma. sicut polipodium ⁊ coloq̄ntida. Cū plateario ꝯcordant oēs alij dyas. videlicz ⁊ aui. Cōstan. ꝛc.

¶ Ca. cccc liij.

Strignos. Ysidorus li. ethimologiarum. Strignos latine salutaris herba dicitur gracia v̄tutum: Ex herbario: Strignos que ⁊ vna lupina dicta est frigide virtutis est. Folia eius sunt ozimi similia: nisi ꝙ maiora Caulem vero cum creuerit ad terram declinat. Semen habet inter folia ꝑ totos ramos interuallis modicis ordinatū folliculis. qui similes sūt vesicis In q̄b⁹ sunt bacce rubee: lenes rotūde multe ac minute frigidā. vim habent.

¶ Operationes.

A ¶ Ysidorus Strignos dolorē capitis ⁊ stomachi incendium mitigat, est em̄ frigida ⁊ retinens. vnde ⁊ succus eius ignez sacrum curat. Folia eius trita cum vīo potata. seminis lapsum constringunt. Eadē ⁊ vua lupina dr̄ eo ꝙ semen eius vue simile sit: B ¶ Platearius: Strignū idem est ꝙ solatrū vel morella de qua infra dicetur. C ¶ Ex herbario. Huius folia ꝑ cathaplasmate imposita ignem sacrum sedant. liuores abstergit: Dolorem capitis ⁊ ardorem stomachi cum oleo trita dissoluit: D ¶ Dolores aurium sanat. fluxum matricis cohibet. Laborez quoqz partus subleuat. Ad tumorem corporis: ⁊ ad dentium dolorem valet: Ad sanguinis quoqz fluxum de naribus restringendum. si quis eius succo lana intincta sibi nares obstruet. E ¶ Actor. Est etiam species quedam solatri que comeditur videlicet ortulana: de qua inferius dicet̄.

Ca.cccc liiij.

Squilla: Pādecta.cap̄.ccc:xj. haurifel arabice vel haulachach. Grece salla. latine v̄o squilla vel cepe muris: Squilla est herba habens folia satis maiora lilio. Et ex ei⁹ cepe magno q̄d est in eius radice fit acetum squilliticum ⁊ latini vocant cepe muris. quoniam īterfecit mures: Serap̄.li.aggre.ca: haurifel siue hasasel id est squilla auctoritate Gal' Uirtus eius est que calefacit calefactōne forti: et melius est ꝙ accipiat̄ cepe squille ⁊ assetur vel coquat̄: ⁊ postea administratur. ꝙ si fiet hoc minuet̄ fortitudo et acuitas sue virtutis. Et idem aucto: dyas: Hꝫ virtutem acutas: ⁊ quādo assatur ⁊ sumitur habet multa ⁊ maxima iuuamēta. Si ergo volumus eam assare oportet ꝙ īuoluatur in pasta vel in luto ⁊ ponatur in furno. aut sepeliatur in prunis donec coquatur pasta vel lutum deinde extrahat̄. ⁊ cōsideretur an sit bene cocta. ꝙ si non inuoluatur alia vice in pasta vel luto. vt prius Nam si non asseretur bene nocerꝫ accipienti ip̄am. ⁊ lederet membra interiora. Assatur autem alio modo Nam ponitur in olla ⁊ cooperitur pasta vel luto. ⁊ ponitur in atanor dōec coquatur bene. ⁊ oportet quando squilla fuerit bene decocta et accipiatur eius interius. ⁊ abijciatur cortex eius exterior. et sunt quidam abijcientes corticem eius ⁊ mediculū. ⁊ accipiunt illud quod est inter vtrunqꝫ. ⁊ quidam incidunt eam in frusta ⁊ ponunt eam in aq̄ ⁊ mutant aquam eius sepe donec vident ꝙ non remanet in ea amaritudo. ⁊ q̄dam incidunt in frusta ⁊ inserunt in filo lineo. ⁊ separant frusta a frusto. ne se cōiungāt ⁊ desiccant in sole. ⁊ illud quod est incisuꝫ ex ea ponitur in aceto ⁊ vino ⁊ oleo. sed illud quod est in eius medio coquitur ī olo ⁊ dissoluitur in ea resina pini: et valet ad multa. Sed aceti squillitici ſm Serapionem operatio est in hunc modum Accipiatur squilla alba ⁊ bene purgetur ⁊ inscindatur in frusta ⁊ inserantur frusta illa in filo lineo. ⁊ sit inter vtrūqꝫ frustum distātia ne se iungant ⁊ desiccentur in vmbra .xl. diebus. postea sumatur ex ea quātitas vnius manipuli ⁊ ponatur in vase ⁊ ꝓijciant̄ super eam .xij. kist aceti fortissimi ⁊ ponatur in sole .xl. diebus. sit autem vas coop̄tum ⁊ obturatum bene. post vero tempus extrahatur squilla ab aceto ⁊ exprimatur ⁊ abijciatur acetum ⁊ reponatur. Quidā accipiunt de squilla vnum mannes ⁊ proijciunt super eam aceti .v. kist. Quidam vero accipiunt squillam ⁊ mundant eam ⁊ non desiccant eam: Et quidam preparant proijcientes super vnum mannes ex ea acetum ⁊ dimittunt sex mensibus. et illud acetum squilliticum in hunc modum factum est magis incisiuum humorum grossorum q̄ aliquod aliud acetum vtilimum ad multa. Modus faciendi vinum squilliticum secundum eundem est iste. Accipiatur squilla sicut dixi supra ⁊ desic

cetur in sole ⁊ accipiatur ex ea quantitas vnius mannes ⁊ teratur ⁊ cribretur cum cribro tenui et ligetur cum panno lini raro: ⁊ ponatur pannus in .xx. kist vini dulcis noui: scz musti ⁊ dimittatur sic ĩtus tribus mẽsibus. deinde coletur vinum ⁊ pone in alio vase ⁊ seruetur. postq̃ obturatũ est caput vasis bene. Et fit ex squilla humida in hunc modum. Accipiatur ex ea cruda recenti sicut est. et accipiatur ex ea duplum eius quod acciperet̃ ex sicca: ⁊ proijciatur super ipsam mustum ⁊ ponatur ĩ sole quadraginta diebus ⁊ coletur ⁊ r̃ponatur. ⁊ hoc tale quanto fuerit antiquius tanto melius. Etiam fit vinum squilliticum alio modo. Nam accipitur squilla ⁊ mundatur ⁊ inciditur. ⁊ accipiũtur ex ea mannes tres. ⁊ proijcitur super ea de bono musto amphora vna et dimittitur sex mensibus postea colatur ⁊ r̃ponit̃ ĩ vase.

Operationes.

A Johannes mesue capittulo de squilla. Squilla sicut dicit Galienus Iuuam̃tum est duplex. Solutione em̃ educit materias ⁊ parat ad soluendum. ⁊ melior est habens ꝑtem. sola enim ꝑm Galienum est venenosa: ⁊ adhuc melior est que saporem habet cõpositum ex dulcedine ⁊ acredine ⁊ acuitate ⁊ amaritudine. et que habet splendorem in laminis suis. et que nascitur in locis liberis. Orta enim in locis ternarum aut orta singularis est mala: Calida est in tercio gradu sicca in ipso.

B Est enim composita ex partibus igneis in superficie dantibus ei acuitatis vehementiam: et ex partibus terreis adustis dantibus ei amaritudinem. et ex partibus aereis mediocribus dantibus ei de dulcedine aliquid. Est enim incisiua. vlceratiua. adustiua. resolutiua materierũ. attractiua ad exteriora: subtiliatiua partium grossarum ⁊ viscosarum adherentium: conseruatiua a putredine Rectificatio: assatio acquirit ei facilitatem in soluẽdo: ⁊ preparatio ipsius cum aceto potest materias grossas adherentes et submersas facile expellere. C Modus autem preparationis eius in elixatione est secundum hunc modum. Accipiunt̃ lamina ipsius et separatim inuoluuntur in pasta ⁊ sepelitur in cinere calido. ⁊ coq̃tur sufficienter. ⁊ extrahitur ex pasta. ⁊ administratur vbi oportet. D Modus autem assationis ipsius ponat̃ ĩ vase luteo vitreato stricti orificij. et sigilletur ligatione forti cum pergameno ⁊ dimittatur diebus quadraginta. ⁊ proprie diebus maioris estus: ⁊ moueatur vas et mutetur vicissim omni hora. ita q̃ equaliter in singulis partibus calefiat. Deinde extrahatur squilla et administretur vbi oportet. Et quãdoq̃ miscetur ei post assationem tantum de farine orobi quantum ipsa est. et fiunt inde trocisci et seruantur vbi oportet E Modus autem operationis aceti squillitici secundum q̃ Galienus narrauit. Accipiatur ex laminis eius ⁊ proprie que sunt inter corticem ⁊ cor ipsius quantitas quam volueris: et consue separatim cum filo. et dimitte siccari in vmbra per quadraginta dies post hoc comminue ipsas in frusta et pone ad oẽm librã eiꝰ aceti boni ⁊ albi libras .vj: ⁊ pone in vase vitreo stricti orificij. ⁊ stringe caput eius: et dimitte in sole per alios quadraginta dies. ⁊ post illud cola et administretur vbi oportet. Et si necessitas vrgeret festinare. sepeliatur vas in cinere calido vel arena calida cum successione. non r̃pente sed proprie inter horam ⁊ horam. F Et dixit Paulus Lamine eius ponantur sicut sunt in aceto a p̃ncipio veris vsq̃ ad finem estatis in vase vitreo sigillato exposito soli. et post illud administretur vbi oportet. Et scire debes q̃ squilla de decoctione substinet rem mediocrem. G Auicenna libro secundo: Capittulo de squilla: Squilla

est cepe muris cuius folia sunt sicut folia lilij. ⁊ habet oleum ad nigredinem declinans est calida ⁊ sicca in secundo gradu. ⁊ est incisiuum. ⁊ in ipo viscositas adusti ua est. ℞ Serapion. Illud quod est in medio squille coquitur in olo ⁊ dissoluitur in ea resina pini et ponitur ī scissuris que fiunt in pedibus propter frigus ⁊ curat eas. et coquitur cum aceto et fit ex ea emplastrum ad morsum tyri. Et administratur squilla assata in plurimis confectionibus. ⁊ in illis in quibus ingrediuntur species aromatice. ⁊ datur ex ea in potu quando volumus prouocare vrinam. ⁊ in idropisi. ⁊ datur illi qui conqueritur de stomacho ⁊ in cibis natat in eo ⁊ non digeritur. et datur ad tortiones ventris. ⁊ ad tussim antiquaz ⁊ ad asma ⁊ ad extrahendum saniem a pectore. ⁊ pectus mundificat a grossis humoribus. et sufficit ex ea pondus trium onolosac et admixto melle cocto et facto inde lohoc comeditur. ⁊ conuenit ad omnia que diximus ⁊ purgat optīe ventrē a chimis ḡssis viscosis. oportet tamen cauere ab ea illos quibus vlcera vel excoriationes seu vulnera in membris intrinsecis sunt Et quando assantur ⁊ liniūtur cum ea verruce que dicitur acdas ⁊ bocdas ⁊ claui ⁊ scissure que fiunt propter frigus conuenit eis. sed semen eius quādo teritur ⁊ ponitur in ficu sicca aut admiscetur cum melle ⁊ comeditur mollit ventrem ℣ Et quando squilla suspenditur integra super limē hostij domus prohibet animalia venenosa ⁊ nociua a domo illa. Sed aceti squillitici quando fit collutio oris cū eo restringit gingiuas laxas. et confirmat dentes commotos. ⁊ aufert putredinem ⁊ fetorē oris. ℟ Et quando sumitur in potu indurat tracheā. arteriam. ⁊ ingrossat eam. ⁊ administratur ad debilitatem stomachi. et ad maliciam digestionis et oppilationes eius. ⁊ ad melancoliam. et apoplexiam ⁊ epylentiam. ⁊ frangit lapidem vesice. ℥ Et conuenit suffocationibus matricis ⁊ apostematibus splenis. et ad sciaticam. ⁊ fortificat cor debile. ⁊ restituit ei sanitatem. ⁊ meliorat colorem ⁊ acuit visum. ⁊ proijcitur in aurez ⁊ conuenit grauitati auditus. Et vniuersaliter est conueniens omnibus egritudinibus corporis preterq̄ vlceribus intrinsecis. Et oportet q̄ detur in potu in ieiunio. ⁊ detur primo parum ex eo. Deinde augeatur in dosi eius paulatim donec perueniat ad duos conos. ⁊ plus Vinum squillitticum conuenit malicie digestōis. ⁊ eructuationi cibi et flegmati grosso q̄d est in stomacho ⁊ intestinis. et dolori splenis. ⁊ sciatice ⁊ commotioni cerebri ⁊ malis habitudinibus que preparāt ad idropisim. ℳ Et conuenit yctericie ⁊ stranguirie. ⁊ corrosionibus et inflationibus ⁊ rugitibus ⁊ paralisi ⁊ opilationibus. ⁊ rigoribus febrium antiquarum. ⁊ attritioni lacertorum ⁊ dolori laterum. ⁊ prouocat menstrua. ⁊ nocumentum q̄d infert nervis est modicum. ℳ Et est contrarium venenis. Fit autē squilla humida sic. Accipitur ex ea recenti cruda quantum vis duplum tamen. ⁊ ad hoc quod acciperetur ex sicca. ⁊ infundatur sicut infunditur rapa. ⁊ fundatur sup ipm mustum et ponatur in sole. quadraginta diebus ⁊ coletur. ⁊ colatura reponatur. hoc autem quanto fuerit antiquius tāto melio. Fit etiam vinum squillitticum hoc modo. Accipitur squilla et mundatur. et incidatur ⁊ accipiē ex ea vsq; ad tres mannes. Et proijcitur super ipsam ex bono musto ytalie amphora vna. et dimittitur sex mensibus ⁊ postea colatur ⁊ ponitur in vase ℳ Et confert hoc vinū ad ea que supradicta sunt. ⁊ melius vinū squillitticum est illud quod est antiquum. et oportet q̄ caueatur potus eius in febribus. ⁊ quando in membris interioribus sunt vlcera. ℘ Johannes de sue. Solutione educit humores grossos viscosos. Et dixit Haly cum hoc etiam educit coleram nigram. et cum hoc iuuamentum magnum est ad egritudines capitis sicut est cephalia ⁊ epilentia. ⁊ prie

secundum omnem modum administrati onis eius. z vertigo z scotomia: et oximel eius ponit materias viscosas facile ad ex pellēdum z subtiliat chimorum grossitu dinem ℞ Et ipsa quidem secū dū oēm modū administrationis eius con venit iuuamento magno egritudinibus iuncturarum. z est medicina bōa pulmo nis z pectoris. z egritudinum in eis. Et proprie electuarium ex succo eius z melle sumptum lambendo. clarificat vocem. et similiter oximel eius z acetum ipius est ex medicinis bonis spleni z grossitiei eius: z est ex rebus preseruantibus corpus a pu trefactōne z seruantibus ipsum in sanita te sua z acquirit vsus eius maciem corpo ri z conseruat in iuuentute: ℞ Et acetum eius desiccat. z confirmat gin giuam laxam z putridam. z confirmat dē tes motos collutio ex ea: z similiter potus eius est medicina magna fetori oris faci ens ipsum odoriferum. et sanat dolorem stomachi. z adiuuat ad digestionem. Et vsus eius secundum omnem modum ad ministrationis eius confortat corpus cui accidit laxitudo z mollificatio. z colorem efficit bonū. ℞ Dosis potio aceti eius a. ʒ: v. vsqz ad. ʒij. Et oximel eius ab aureis vj. vsqz ad. ℥. j. et trocisci eius a. ʒ. ij. vsqz ad. ʒiij. ℨ Auicenna. Oleum eius confectum cum melle ponitur super alopitiam z serpiginem. Eius acetum ex asperat guttur z indurat carnem ipius. z est bonū asmati z oresmoni. z tussi antiq·

Ca. cccc lv.

Platrum. Pandecta. cap. ccc. xxv Hames arabice vel hupue. phata halep grece strignum vel cuculus vel morella. latine vero solatrum vel vua vulpis. Serapion libro aggre. capitulo hames auctoritate Diascoridis. Hames id est vua vulpis z est solatrum. Sūt eius quatuor species. Una comeditur. alie vo non. sed illa que cōmeditur est domestica z est herba non magna habens plurimos ramos z folia nīg. similia folijs bedarog id est ozimi. sed maiora z latiora. z habet semen rotundum. cuius color est viridis: z niger. sed quando maturatur fit rubeus z quādo frangitur inuenitur in eo multa humiditas. z granula que sunt semina ei⁹ Idem auc. Gal. Virtus eius est fri. i. ij gradu et non est humida. sed est medis inter medicinas que humectant z que de siccant. et ipm est compositū ex vtribus

contrarijs. scz humida ⁊ sicca: ⁊ hoc quia in eo sunt due substātie. scz terrea et aquosa. Est aliud solatrum quod dicit̄ alkekēgi: de quo superius dixi in cap̄. xvij de A. Gal'. viij: sim. far. cap̄. de strigno secūdū translationem arabicam Strignum. i. solatrum somniferum: Virtus solatri somniferi est q̄ est fri. in. iij. gradu. ⁊ facit dormire: ⁊ habet proprietatem similem opij nisi quia est debilior eo. Et idem Sera. Est alia species solatri que dicitur solatr̄ maniale: et est illud quod dicitur furiale eo q̄ facit furiositatem seu maniam. ⁊ est planta habens folia similia folijs eruce. nisi quia sunt minora eis ⁊ spinosa que dicitur caradis. ⁊ habet virgas lōgas egredientes ab eius radice. x. aut. xij. Et longitudo eius est duor̄ brachior̄: ⁊ in summitatibus eor̄ sunt capitella similia oliuis: nisi quia sunt super capitella sicut pili ad modum arboris dulb. et sunt minora oliuis ⁊ altiora: ⁊ flos ei⁹ est niger. ⁊ post florem emittit velut racemum. x. aut. xij: grana habentem: ⁊ grana sunt rotunda mollia nigra in mollicie vue similia granis cussus: ⁊ habet radices grossas albas cōcarias quor̄ longitudo est vnius brachij. ⁊ nascitur locis montuosis. ⁊ inter arbores dulb.

Operationes.

A Serap̄: Quando fit emplastrū cum folijs solatri ⁊ zuccaram cōuenit formice ⁊ herisipile. ⁊ quando terunt̄ contritione forti ⁊ miscentur cum sale: ⁊ fit emplastrū cum eis resoluunt apostemata que fiunt in radice auris. Et quando succus eius miscetur cum cerusa ⁊ litargiro ⁊ oleo rosarum: ⁊ mutatur hora post horam. cōuenit apostematibus calidis que fiunt in cerebro ⁊ capite infantium B Et miscetur succ⁹ eius syef quod sumitur ad cursum humiditatum currentium ad oculū loco aque ⁊ loco albuginis: C Et quando distillatur in aurem cōuenit dolori eius. et fit nascale cum eo. et conuenit cursui humiditatum matricis: D Galienus libro: ij: de cibis. capl'o de Solatro olerum nullum noui habens tātam stipticitatem quantum morella. ergo merito vt alimento quidem ipso raro vt medicina autem continue vtimur efficax em̄ est ad quecūq; est oportunitas infrigidationis ⁊ stipticitatis: Alimentum āt paucissimum habet. E Et idem Virtus solatri somniferi est que facit dormire. Et quando accipitur de cortice radicis eius aureus vnus: ⁊ bibitur cum vīo facit dormire leuiore somno q̄ gummi papaueris F Et succus eius prouocat vrinam p̄uocatione forti. ⁊ dātur ydropico ex semine eius grana: xij. ⁊ curatur. sed si plus dētur inducunt maniam. verum cui accidit hoc. si biberit mellicratum curatur: G Et cortex eius ingreditur in medicinis narcoticis. ⁊ quando coquitur vino. ⁊ decoctio eius tenetur in ore sanat dolorem dentium. ⁊ quando admiscetur succus radicis eius cum melle acuit visum H Serap̄: Virtus solatri manialis est. q̄ qñ bibitur ex radice eius. ʒ: j: inducit somnia non recta: sed aliena. Et quando bibunt̄ ex eo. ʒ. ij. inducunt furorem ⁊ velut ebrietatem tribus vel quatuor diebus: Et quādo bibuntur. ʒ. iiij. faciunt hoc idem. ⁊ eū occidunt. ⁊ cura eius est mellicratum: qñ bibitur ex eo quātitas plurima. ⁊ euomatur. ⁊ fiat hoc sepe: I Et idem auctoritate Mesehalach: Solatrum maniale est fri. ⁊ sic. in. iij: gradu. ⁊ est plus stipticū q̄ omnis alia herba. Extinguit calorem igneum. ⁊ fructus eius generat semper p̄ mixtionem sensus ideo oportet cauere ab eis: K Galienus. Virtus corticis eius fri. in fine tercij. ⁊ sic. in secundo p̄pe finem eius. Unde curat vlcera. Alie vō species non sunt alicuius iuuamenti recepte in terius. Ymo si quis biberit ex eo aureos quatuor morietur inde. ⁊ si bibat̄ minus inducit insaniam. Sed vnus aureus aliquando non nocet Sed sciendum vbi ista translatio dicit aureus in greca translatione inuenitur. ʒ: j. L Platearius Morella ⁊ strignum ⁊ solatrum idem est.

Estautez hec herba in .ij. gradu fri. z sic. ereciam aliquantulum diuretica. Decom solia z fructus est multe efficatie. exiccata modice. Virtutem habet infrigidādi cō tra splenis z epatis opilationem z maxie ictericiam. Contra apostemata in stoma cho vel in intestinis vel epate vatur succ eius cū aqua ordei. teste dyascoride. Pen na eadem succo intincta. epari frequēter supponēda est ꝓtra ei⁹ calefactōem.

Item contra podagram calidam. Vel etiam herba ipsius trita sepius est su perponenda. Cōtra calida quoq; aposte mata in principio ad repercussionez ma terici herba ipa superponitur trita.

Nomen. Herba quam greci strignū dixere latini Solatrum hic dicunt vis ei⁹ frigida valde. Dicitur auricule mire seda re dolorem. Illius succus si sensum fundi tur intus ꝛc.

Ca. ccccl vj.

Sorbes arbor est ferens sorbas.

Operationes.

Serapion libro aggregatoris cap. sorba. Virtus eius est que restringit ven trem fortiter Galienus. ij. li. de alimētis cap'lo de sorbis. Sorba z Nespi la stipticant quidem ambo. multo autem magis sorbis. nespila propter hoc influē ti ventri magis conferens edulium est. et palam quoniam talium omnium ꝓmede re parum conuenit. non vt ficuū aut vua rum copiose. Necq; enim vt alimento sed vt medicinis ipsis indigemus magis

Galienus. viij. sim. far. cap. de sor bis secundum translationē grecā. Adria id est sorba omnibus cognita est terrestrē substantiam diantem z possidz modico subtili participat ei mixto: Et di cit eodem libro capitulo quod incipit: Mis. i. arbor sorbe cuius fructus vocatur a multis oya cum y littera stiptica partici pat qualitate. sed debiliori nespilo multū quo circa z dulce est cum cōmeditur. z mi nus nespilo est ventris constipatiuus:

Palladius. Mense ianuario. febru ario z marcio locis frigidis. calidis vero octobri z nouembri. sorba serunt egregie ita vt matura i seminario ipa poma pan gantur. Ego expert⁹ sum multas arbores ex pomis sponte progenitas. z i crescendo z inferēdo extitisse felices: plā tas etiam si quis ponē voluerit. habebit arbitrium dūmodo calidis locis mēse no uembri. temperatis ianuario vel februa rio. frigidis marcio inclinantem dispōat Amat sorbos loca humida montana. fri gidis proxima solum pinguissimū. cuius indicium certissimum si frequēs vbicūq; nascatur. Item mense aprili sor ba inseruntur in se. in cidonio. in spina al ba. vel trunco vel cortice.

Ca.cccclvij.

Soldanella. Pandecta. cap̄. cxlvij Chachille arabice. grece azar: latine vero soldana vel soldanella. Serap̄: li: aggre: cap̄. chachille est herba similis vsnen. nisi quia est maior: et hōies quidem ꝯmedunt eam cum ficubus sicut ꝯmedunt̄ olera alia, ⁊ folia eius assimilātur foliis nasturcij: ⁊ ip̄a est amplioris humiditatis q̄ cicera ⁊ magis aquosa.

Operationes.

A Serapion aucto. Habix. Chachille id est soldanella oritur in sterquilinijs. et est herba similis vsuen. ⁊ non est vsnen: et est in ea aliqua caliditas ꝓpter suam salsedinem. ⁊ eius salsedo est salsedinis baurach. B Et habet proprietatem laxandi aquam citrinam cum bibitur ex ea aqua eius et non oportet q̄ bulliat super ignem: quia amitteret virtutem. sed det̄ in potu de eius succo sine ebullitione: Et quantitas que datur de ea est ab vna tercia libra vsq̄ ad duas partes libre cum. ʒ x. zuccari albi aut rubei fortis rubedinis: quod est. quia rubeum cum lebleb: id est volubilis ⁊ cum fumo terre. ⁊ cū chachille fortioris virtutis est q̄ album: C Et idem auctoritate Ysaac benaram. Cachille est herba similis cicute in operatōe sua. ⁊ est calida ⁊ sicca. cuius ꝓpetas est q̄ aufert eructuatōes corruptas. et aq̄ eius purgat aquā citrinā. et confert tumoribꝰ ventris. ⁊ debilitati epatis. ⁊ est ꝯueniēs nutrimento. ⁊ habet opationem in stomacho ꝓpter viscositatem paucam que est ī ea. D Et idem aucto. Aben mesuay Propetas est laxare aq̄ citrinam subito: ⁊ dosis eiꝰ est a q̄tuor ꝑtibus lb̄ vsq̄ ad ꝑtes duas absq̄ q̄ bulliat: E Et idez aucto. Rasis. Soldanella purgat aquaz citrinam ⁊ prouocat vrinam.

Ca.cccclviij.

Scolopēdria Ysi. Scolopēdras dr̄ eo q̄ folia eiꝰ scolopēdro aīali sil'ia sūt. nascit̄ in petris hūidis: ⁊ caulē nec semen nec florē hz. folia eiꝰ a sup̄ficie. viridia sunt subter ruffa ⁊ lanosa.

Operationes.

A Idem Ysidorus: Splen curat Vñ ⁊ splenos dicitur: B Actor. Scolopēdria ſm phiſicos ipa eſt que vulgo lingua ceruina dicitur C Raſi in Almāſore Saculuſuudirion: i. ſcolopendria calida eſt: ſpleni groſſo et ſtranguirie ac lapidi remedium affert D Auicenna. Scolopendria ca. eſt in pmo ſic. in. ij. ſubtilis reſolutiua: Confert ſpleni magnifice: Cōfert etiam ſingultui ⁊ yctericie. frangit lapidem in renibus ⁊ veſica. ⁊ dicit̄ ꝙ ipſa eſt herba petroſa que naſcitur in locis fōtium. E Quidam aūt dixerunt ꝙ eſt ſpēs ſquille. Item vtus ſcolopēdrie habz eādem vtutem cum cetarach. quare lege capittulum: c x. de C.

Ca. cccc lix.

Scrophularia. Pandecta: Scrofularia. Caſtrangula Strangularia idem. Paulus ca. de ſcrophularia herba ē hñs folia tenuia ⁊ ſubtilia: q̄ cum flectunt̄ vt frangant̄ ſtridēt. ⁊ ideo a multis dr̄ caulis ſtridolus. ⁊ radices ſunt ei ſatis ſubtiles ī q̄bus adherēt radices rotunde ſicut ſūt auellāe mūdate ⁊ albe mittentes lac.

Operationes.

A Idē paulus: Radix illa dr̄ ſcrofulis medica.

Ca. cccc lx.

Storax latīe: arab. melachac. gre. ſigia: Sera: li. aggre. ca: melachac. auc: dyaſ. Eius ſpēs ſūt tres: ſ. liq̄da ſicca ⁊ kearmitaꝝ: vñ arbor ſtoracis mag̃ q̄ vocat̄ lubue hz lignū ꝙ aſſil'at̄ lig̃ ſarcofo. eius ſūt folijs ſil'ia ſeilē: i. lilij: hz fructū albū magnū maiorē q̄ auellana ſil'ez. prunis alb̄ duos hñtē cortices q̄ꝝ exterior ꝯmeditur. ⁊ ē in eo amaritudo. īteriꝰ ē nucleꝰ pinguis ſic̄ nux. ⁊ exp̄mit̄ ab eo oleū ⁊ cortex hꝰ fructꝰ ē ſtorax ſicca. ⁊ gūmi hꝰ arboris lubue ē ſtorax kearmitaꝝ. et latīe vocat̄ calāita. i. bōa gutta a calos ꝙ ē bonū ⁊ mita qd̄ ē gutta: iñ ſtorax calāita: i. bōa gutta.

Et alio nomine vocatur sigia. et est gūmi album fortis albedinis. et vocat̄ gummi illd̄ lubue kearmitarum. ⁊ melior species omnium est illud gummi lubue. Et melior ex storace sicca est rubea que assimilat̄ maci. ⁊ deterior ex ea est illa que est arida nigra. Substantia vero storacis sicce que non habet oleum administratur in suffumigationibus. Et istam romani vocant confictam vel cozubrum. et est oleum q̄d ingreditur in vnguentis balneorum. Et melior illarum specierum est lubue muscatum. ⁊ est gummi album albedine mixta rubedine. ⁊ postea est sicca. que clarificatur non habens oleum. et est spissa rubea ⁊ deterior ex ea est lenis nigra. ⁊ lubue muscatum est lubue kearmitarum. Et est notum apud cristianos. et est storax kearmitarum id est storax kalamita. et rubea gūmosa. ⁊ est gummi. Substantia vero storacis sicce que non habet oleum vtuntur christiani in eorum ecclesijs ⁊ suffumigationibus. ⁊ vocant eam confictam vel cozubrum. ⁊ deterior ex ea est nigra que assimilatur serrature ligni. Et idem auctoritate Dyascoridis. Storax liquida liquida est pinguedo mirre recentis. vt apparet in capitulo mirra. et extrahitur a mirra. quia terunt eam cum aqua pauca. et p̄munt eum cornu. ⁊ est boni odoris. ⁊ īgreditur in confectionibus. ⁊ sola etiam sine aliqua admixtione olet ⁊ parum ex ea est multe virtutis ⁊ calefacit. ⁊ calefactō eius est similis calefactōni mirre ⁊ oleorum calidorum et siccoꝝ. Et storax liquida vocatur meth. ⁊ meth exprimitur ex gummi arborum que assimilantur arboribus citoniorum quod gūmi est mirra. q̄d īuenies si leges capl'm mirra. Sed storax kearmitarum est lacrimū arboris eiusdē nōis. cuiꝰ v̄ge intra cannicl'as ortū ex se emittūt scobem similem serre que cauernate lacrimū ꝓfluūt eius distillatum in terram ꝯueniēs est. illa autem que ꝓcedēs v̄gis inhesit cum siccat̄ mūda est ⁊ satis alba Sehinc flaua fit solis causa ⁊ mucosa. ⁊ melior ex ea est pinguis rubea similis resine pini. ⁊ sunt in ea frusta alba. ⁊ remanet ī eo odor bonus longo tempe. ⁊ quando frangitur emanat ab ea humiditas que est sicut mel Sz illa que est nigra et sicut furfur est mala. ⁊ iam inuenitur in ea gūmi arabico coloris clari. cuius odor est sicut odor mirre Et parum quidem inuenit̄ de hoc gūmi. Et adulteratur storax cum serratura ligni putrefacti cōmixti cum melle ⁊ residuo. ⁊ sba mirre yreos puluerizata ⁊ alijs rebꝰ scz cera ⁊ adipe. sed illa que nō ē adulterata hz odorem acutum.

Operationes.

A Gal'. viij. sim. far. cap̄. storax. Uirtꝰ est calida. ⁊ que mollificat et maturat.

B Dixit in quinto epidimiaꝝ. q̄ ē vna ex rebus mortiferis sicut Jusq̄amus ⁊ mādragora C Et idem eodem li. capl'o storax Calefacit ⁊ mollificat ⁊ digerit. vñ licet Auicēna li. ij. capl'o de storace dicat aliter modum factionis storacis. Serap̄ tñ magis credendū est. quia magis expꝰ Unde dicit Auicenna. q̄ storax hu. alia ē que extrahitur ꝑ seip̄am gummi. ⁊ est storax calamita. et alia est que extrahit̄ cum decoctione per se autem extracta est citrina. sed que ꝑ decoctōem extrahitur est nigra. ⁊ est storax liquida. ⁊ fex huius est storax sicca. ⁊ est conficta vel cozubrum.

D Auerrois quinto colliget capitulo de storace. Storax calamita calida ī secūdo sicca in primo. E Item curat tussim ⁊ corizam ⁊ brancos ⁊ raucedinem. ⁊ prouocat menstrua quando bibitur. ⁊ q̄ñ supponitur matrici ⁊ fumus eius est similis fumo olibani F Serapion auctoritate Dyascoridis. Uirtus eius ē calida mollificatiua. maturatiua. ⁊ conuenit tussi ⁊ catarro ⁊ corize ⁊ raucedini quādo bibitur ⁊ fit ex ea nascale cōuenit coartatōi matricis. ⁊ ꝓuocat menstrua. ⁊ q̄ñ deglutitur cum pauco gūmi albo tin mollit ventrem mollificatōe leui. ⁊ miscetur cum aliquibus vnguentis resolutiuis. et etiā oleis que resoluunt lassitudinem. Et administrat̄ assata et torrefcā ⁊ adusta. ⁊ colligitur fumus eius sicut fumus olibani.

G ¶ Et idez auctoritate Albugerig Cõ
uenit dolori pectoris ⁊ pulmonis. ⁊ delet
corizam ⁊ retinet ventrem. ⁊ aromatizat
stomachum: ⁊ ꝯuenit ventositatibus gro
ssis ⁊ nodationibus membrorum Et quã
do bibitur aut linitur exterius. ⁊ vlceribꝰ
conuenit scabiosis humidis. H ¶ Et
idem auctoritate Atabari. Fumus stora
cis est bonus catarro multum. ⁊ storax est
calida ⁊ sicca et stringit ventrem. I ¶
Platearius. Storax est calida in gradu p̃
mo sicca in secundo. ⁊ alia quidem est ca
lamita. alia rubea. alia liquida Quelibet
illarum est gummi arboris in India nas
centis: Storax liquida reperitur in Cala
bria. Storax vero calamita dicitur non a
calamo: sed a calo quod est bonum. et mi
ta quod est gutta: quasi bõa gutta per de
cem annos durat. K ¶ Eligenda ẽ ista
que subrufa est vniusq; coloris per totum
⁊ sapore pontica ⁊ subamara. q̃ malaxari
potest in cera. Que autem dulcem saporẽ
habz. sophisticata est. Nam yrim illiricã
cum melle cõficiunt ⁊ storacem calamitã
(vt sophisticetur) addunt. Sed discerni
tur quia talis habet dulcedinem nimiã. ⁊
si manibus tractetur. statim fit humida. ⁊
parum viscosa. Si vetus est cum malaxa
tur. puluerizatur: Sed storax rubea plus
accedit ad ruborem. effectus similes hñs
Storax v̄o calamita maioris est efficacie
Virtutem habet ex ponticitate ꝯfortãdi:
et ex qualitatibus suis consumendi. L
Contra debilitatem ac frigiditatem cere
bri ⁊ catarrum ex ea malum informatur ⁊
naribus apponitur. Caphala ex eadem
facta. super dentes laxatos: ⁊ gingiuas cõ
fortat ⁊ confirmat. M ¶ Emplastrum
ex eiusdẽ. oleo factũ contra frigiditatẽ sto
machi valet stomacho superpositũ. Itez
contra frigiditatem stomachi. ⁊ cõtra fri
gidum reuma capitis dantur pillule sto
racis. N ¶ Suffumigatio ex eadem
facta per inferiora prouocat menstrua.
Valet etiam suffumigatio ex adem facta
per inferiora; si fiat puta inferius contra
matricis suffocatõem. Si superius cõtra
sui precipitationem. Liquida storax ĩ em
plastris ⁊ vnguentis maxime contra tine
am ponitur. ⁊ diutissime seruatur Serua
tur autẽ diutius storax rubea q̃ calãita.

¶ Ca. cccc lxj.

Subere. vel Suberie. Ysidorus li.
ethimologiaꝝ. Subere est arbor
ex qua validissima cortex cortex na
tatorius extrahit̃ sic dcã. q̃si subedies: eo
q̃ fructus eius sues edunt. Porcoꝝ em̃ sũt
alimenta non hominũ. Pli. li. xvj. Glan
dem fert suber sicut quercus ⁊ ylex. fungo
sam carnem ingidius tradit fieri subere:
sicut esculo ⁊ rubore. Tardissimo germĩe
germinat suber ac ꝯcipit. ⁊ incipiẽte hye
me fructũ emittit. Siluestrez generi folia
nõ decidũt suberi ac buxo. ⁊ est cortex car
nosus suberi ac populo. Suber tẽpestiue
cefa torquet sese funditq;. Caricẽ vetusta
temq;. sentit hec arbor tardissime. sicut et
glandes atq; castanee. Ceteꝝ in aq̃s non
fluctat suber. si demat̃ cortex. ẽ ãt suber ar
bor minima glans eius pessima ⁊ rara.

Cortex tantum in fructu p̄crassus ac renascens: atq; etiam in denos pedes vndiq; explanatus.

Operationes.

A ¶ Plinius Usus eius maxime nauium anchoralibus: piscantiumq; tragulis. tecadorum obturamentis ꝯuenit Preterea in hyberno feminaꝝ calciatu. quāobrem greci cortices arboꝝ appellant. B ¶ Sunt ⁊ qui feminam ylicem vocant. Et vbi non nascit̄ ylex. ꝓ ea subere vtunt̄ In carpentarijs p̄cipue fabricis. vt circa helyn ⁊ lacedemonem: Hunc in ytalia nascitur tota. aut om̄ino in gallia. C ¶ Idē in libro. xxiiij. Suberis cortex tritus ⁊ aq̄ calida potus ex vino calido: sanguinem excreantibus magnopere laudatur

Ca. cccc lxij.

Sumach. Platearius: Sumach est cuiusdam arboris fructus similis granis ex quibus tingit̄ pānus rubeus: Admixtiō e quoq; sumach sophisticantur illa grana. Est autem sumach fri. in gradu secundo. siccū in tercio: Per annos quatuor seruatur: Virtutem habz cōstringendi: ⁊ incitat appetitū. Pandecta cap̄. d clviij. Sumach latine. arabice adiutor vel barso: grece riskitin. Serap̄ in libro aggre. cap̄: Sumach aucto. Byasco. Est planta nascens in locis saxosis habēs folia longa ⁊ habet ramos altos. ⁊ fructū in racemis quorum color vergit ad rubedinem sanguinis: ⁊ grana sunt ī racemis in magnitudine granorum lentisci: et aliquantulum lata Iuuamentum eius est in cortice granorum.

Operationes.

A ¶ Et idem aucto. Galieni: Melius qd̄ est in tota arbore est cortex grani eius: Et succus eius quando existit in eo sapor stipticus. ⁊ virtus eius est que infrigidat in secundo ⁊ desiccat in tercō. B ¶ Gal' viij. sim. far. cap̄. de sumach ꝑm translationem grecam quod incipit Riskitin idē sumach fructuosa plantarum stipticat et siccat. Uñ ⁊ cerdones ad stipticandum ⁊ siccandum coria vtuntur hac planta: Et propterea nominatur visodepsica id est coriorum aptatiua: C ¶ Melius autez fructus eius maxime ⁊ succus ad vtilitatē veniunt. sufficientes auferre exñtes qualitates. Concordat autē et totus qui secundum partem vsus sensui. et secundum gustum. erit igit̄ ⁊ hoc farmacum siccatiuū quidem in tertio gradu infrigidatiuū āt ex secundo. D ¶ Contra vomitū ex calore: spongia intincta in aceto decoctōis eius ori stomachi supponitur: Contra dissinteriam inferioꝝ intestinoꝝ vicō fcām. puluis eius cum aqua decoctionis ordei conficitur. ac ꝑ clistere inicitur. E ¶ Fit etiam emplastrum circa pectinem ac renes ex eiusdem puluere ⁊ oui albumine ⁊ aceto. Si vero superioꝝ vitio fiat aqua decoctōis eius vel saltem puluis datur. ⁊ carnes in aq̄ decoctōis eiusdē decoquent̄ F ¶ Contra fluxū sanguīs e naribus: medulla sambuci ī succo sāguinarie ītingit̄ ⁊ puluē sumach aspsa narib⁹ immittitur.

¶ Contra emoptoycam passionem e vicio spūalium dragantum ⁊ gummi arabicum per noctem cum predicto puluere dimittantur. ⁊ mastix cum aqua rosarum conficiatur. Indeq; pillule formentur. quas paciēs sub lingua teneat. ⁊ paulatim trāsgluciat. ¶ Contra dissinteriam itez ex vicio superiorum intestinorum puluis sumach in olla cum anathasia dat̄. Suppositorium quoq; factū ex illa vel tali puluere ⁊ anathasia contra fluxum valz menstruorum. ¶ Cōtra pruritum oculorum ex calore ⁊ humore lauantur oculi ex aqua decoctionis eius.

Ca. cccc lxiij.

Sapo: p̄decta: libro. dcxliij. Sabon. i. formicarium. latine Sapo. vnde sapo fit ex forti lixiuio ⁊ quacunq; pinguedine. Cuius multe sunt species. Est enim spata rentieus qui sic dicit eo q̄ incidit in spata: ⁊ iste vocatur iudaicus: quo iudei lauant sericum. Et est alius Gallicus. ⁊ alius muscatus. ⁊ alius mollis ⁊ niger: ⁊ vocatur sparatencus.

Operationes.

¶ Serapiō libro aggregatoris cap̄lo Sabou auctoritate Pauli. Virtus eius est que abstergit ⁊ purificat. ⁊ est calida. ⁊ vlcerat corpus. ⁊ est fortis in hoc. ⁊ est bonū ad maturandum apostemata dura. ⁊ ad tollendum saniem. et ad mollificandum apostemata dura. ¶ Et idem auctor Rasis. Est calida ⁊ vlcerat corpus et est fortis in hac operatōne. Et si admiscetur cum alijs medicinis calefacit mediocriter. ¶ Ad apostemata maturanda sapo magnum p̄sidium est. Tam ē cyrurgici caute vtentur ne nimium ante maturatōnem corrodetur.

Ca.cccc lxiiij.

Tanacetum. Dyas. Tanacetum est spēs artemisie que tagetes nōiatur. et ē tenera. semen hn̄s minutum ⁊ vnā hastam folijs plenā. nascit̄ in locis mediterraneis ⁊ altioribus florem mellinū atq; tenuem ⁊ iocūdiorem hec a grecis vocat̄ tagetes vel tanacetum ⁊ aliq̄ eam vocāt athanasiam vl' secundū quosdam thanasiam.

Operationes.

A Dyas. Arthemisia q̄ tanacetū l' tagetes dr̄ facit ad vesice dolorē ⁊ strāguiriā. succo dato ex vīo: ʒ.ij. febricitāti ex aq̄ caciatis. ij. potui dat̄ hic succ⁹ B Tūsa cū axūgia ⁊ aceto coxaꝝ dolori medicat̄ ligata vsq; ad. iij. diē. C Ut infantem hilarē facias incēde ⁊ suffumigab̄ ⁊ oēs īcursiones maloꝝ auertz ⁊ hilariorē faciet īfantē. D Gal'. Oēs spēs arthemisie ꝯueniūt lapidib⁹ ī renib⁹ exn̄tib⁹. ⁊ ad calefactōes ⁊ exctōes secūdīaꝝ: ḡ tanacetū.

Ca.cccc lxv.

Tapsia. Pandecta capl'o. d xlvij. Mezaharan. i. tapsia: q̄dam dicūt q̄ est mezereon: aliqui dicunt q̄ est elacterium.

Operationes.

A Secundū Serapionē li: aggre: cap̄ Mezaharam est planta que reperit̄ in India cuius cortex exterior habet iuuamentum in medicina in doloribus iuncturaꝝ B Et hec quando ponit̄ in fluminib⁹ inebriat pisces Et melior ex eo est illa que habet subtilem corticem: ⁊ in sapore eius est acuitas parua: ⁊ dosis eius simplicis cum zuccaro est aureus vnus C Platearius: Tapsia in tercō gradu est calida ⁊ sicca. per tres annos seruat̄. Radix eius medicine competit vsui. sed nunq̄ per se debet dari. p̄ucipaliter educit p̄ vomitū. secundario p̄ secessum D In medicinis vomitiuis maxime ponit̄. sed teritur: Oportet q̄ terens maxime faciem et oculos cooperiat vt parum aut nihil videat (testiculosq;) quia cito inflant̄ E Quod si aliqua inflatō euenerit infundatur pannis in aceto. ⁊ fiat inde partis in frigiditate fricatio. Vel idem fiat cū succo etrahit. Virtutem habet humores dissoluendi. ⁊ ad superficiem corporis attrahendi. ⁊ in grossam ventositatem resoluēdi. F Plinius li. xiij. Tapsiam vocauere quidam semen ferule eo decepti: q̄ ferula sine dubio nō est tapsia: sed sui generis feniculi folijs inani caule: nec baculi longitudinem excedente. Semē quale ferule. Radix candida. incisa lac emanat: ⁊ contusa succo abdicat omnia venenata. Quippe fodientibus etiam nocet si minima aspiret aura intumescunt corpa. faciemq; ignes acri inuadunt. ⁊ ob id ceroto prius illiniunt G Quibusdā tn̄ morbis auxiliari dicūt medici p̄mixtam alijs: Itē ī alopicijs. sugillatisq; ac liuentibus: seu vena r̄media desint. vt scelera ꝯctent: Sz ista p̄texuerūt noxio instrumēto: tm̄q; in pudēti est vt venenū ortis eē p̄suadeāt.

H ¶ Tapsia est in affrica vehemētissima Quidam per messes caulem incidunt Et in ipa radice excauant quo succus ꝯfluat arefactumq; tollunt. Alij foliū Radicem in pila tundunt; ⁊ succum in sole coactum etiam in pastillos diuidunt. I ¶ Idez in li. xxvj. Ad lichenas vtuntur ⁊ tapsie radice cum melle trita: anguine ⁊ argemonia medetur in vino sumpta: K ¶ Constātinus in libro graduum Tapsia est herba sup terram saliens. i. brachiū cuius color rubeus est. frondes habet virides aliq̄ntulum colori plumbeo ꝑtinentes: Cortex autem radicis eius ruffus. nigredini paꝝ attinens. sed intus est citrinus Hic cortex medicine congruit. Calidus ⁊ siccus ī. iij gradu. Grossos ⁊ viscosos humores attenuat. ⁊ valet sciaticis ac podagricis: flegmaq; viscosum vbicunq; fuerit purgat: Miscetur ⁊ medicinis impetiginis Morphee atq; scabiei. colatiuus em̄ est ac mūdificatiuus: L ¶ Dyas. Tapsia dicta est eo q̄ in tapso insula in primo inuenta est. frutex est illi fenicule similis. habēs folia similia maratro. hastas tenues in quibus singulis sunt capitella: sicut in aneto flos autez est niger siue mellinis semenq; latum ferule simile sed minus Radix est illi alba ⁊ maior. corium hn̄s grossum. ⁊ in odore viscida. Succus eius qn̄ colligitur colligens non sit contra ventū situs. quia manus ⁊ facies ebullient. Virtus est ei calida ⁊ catartica. M ¶ Corium radicis eius ⁊ succum ⁊ lacrimū accepta mulsa superius ⁊ inferius hominem purgat. plus tamen iusto accepta necem iufert. Purgatio ipsius dolorem mitigat lateris Asmaticis opitulatur: his etiam qui putridum habent sputum medicat̄. Est āt dicta eiꝰ cretica: eiusq; potō. dāda est escis. aut cotturis admixta. Radix eiꝰ ⁊ lacrimū tantā hz caliditatē vt nullā hēat ꝯpatōem N Vn̄ succus eiꝰ capiti sup̄ vuctus alopitias emendat. ⁊ radix eiꝰ viridis infricata idē p̄stat. liuores etiā detergit O ¶ Succꝰ eiꝰ addito libanotide ac cera eq̄li pōdere oīa p̄dcā p̄t facē In q̄libet āt loco positꝰ non debet amplius esse q̄ duabus horis: Sz añ ⁊ post loca fouēda sunt aq̄s calidis lentigines mundat Lepras limpidat. pustulas purgat maxime mixto sulphure veteris lateris aut pulmonis dolores curat. arteticos ⁊ podagricos maxime iuuat: Nudis locis impositus ea vestit. sz fomēto id facit. hūores etiā de ꝓfundo violenter extrahit sicq; dyaforesim facit.

¶ Ca. cccc lxvj.

Tamariscus domesticꝰ. Pli. li. xvj. Tamarix est arbor crassissima hn̄s folia nūq̄ decidētia: Idē li. xxiiij. Tamaricē arbitrant̄ q̄dam esse miricem: Auicenna. In tamarisco est stipticitas et aptio ⁊ mūdificatō absq; vehementi exiccatōe. Et eiꝰ aq̄ est abstersiua ⁊ desiccatiua cuius abstersio plꝰ ē eius exiccatōe: ⁊ eius exiccatio est cum stipticitate. Sed fructꝰ eiꝰ vehementiors ē stipticitatis. In tamarisco quidem est subtilitas pauca. ⁊ qn̄q; administrat̄ loco eius viridis galle.

Operationes.

A Auicenna. Eius decoctio embrocatur ad pediculos, ⁊ interficit eos. Ex eis foliis fit emplastrꝝ sup apostemata fluxa. Eiusqꝫ fumus variolas exiccat, et vlcera humida: ꝙ ex eo tritū est: ⁊ eius cinis spargitur sup adustionem ignis. Fructus eiꝰ ⁊ cinis vlcera difficilia exiccant: ⁊ carnez additam corrodunt. B Decoctō foliorum eius cum vino ꝯfert dolori dentiū. Ore ex eo colluto, ꝓhibentqꝫ corrosionez eorum ꝓprijs fructibus: Iterum eius fructus stat loco galle ⁊ licij in egritudinibꝰ oculi. C Confert iterum antiquo sputo tamariscus. ⁊ ꝓpe fructus eius. Rami eius in aceto dissoluti ꝯferunt spleni. emplastro ex eis facto. Ad splenem quoqꝫ bibitum vinū in quo decocta sunt folia eius ac virgulta. D Et ex eius ligno faciunt sibi splenetici vasa. Deniqꝫ ꝯfert solutioni antique: ⁊ ad fluxum matricis. sedeturqꝫ in eius decoctōe. Bibiturqꝫ fructus eius qui etiam confert morsui rutele. Platearius. Tamariscus ca: est ⁊ sic. E Vinum decoctionis eius valet ad opilationem splenis ⁊ epatis. stranguiriā ⁊ dissinteriam. Est em̄ diureticū. Puluis eius in cibis positus ad eandē valet. Frequēs eius bibitio in vase tali valet ad idē: Cortex maioris est efficatie. F Pandecta cap̄: lxix. Athel vel tharmezit arabice, grece nadahar. Latine v̄o tamariscus domestica. G Serap̄. li. aggre. cap̄. athel id est tamariscus dōestica ⁊ est arbor multum longa vsqꝫ ad celum dura recti linea folia eius lōga subtilia stricta ⁊ nō habet spinas. ⁊ ex ligno eius fiunt parapsides ⁊ īcisoria. ⁊ vasa alia. ⁊ ip̄a est magna athel ⁊ grece vocant nadahar. Et oēs arbores ex quibus fiūt vasa hmōi nō iant̄ nachaa sed est athel aliq̄ntulū arbor rubea q̄si coloris scorpionis: H Et idem aucto. dyas. Athel est similis thamarisco ⁊ est in babilonia. Et aq̄ infusionis eius ponitur in sief q̄ administrant̄ hn̄tibus debilitatē visus: I Et idē auct. gal'. Athel est spēs tamarisci, ⁊ est arbor q̄ magis vento agitat̄ q̄ arbor tamarisci. in sapore eius ē stipticitas ⁊ nō hz florem, ⁊ hz fructum rotundum, sicut cicer. hn̄tem colorē cinericium ad glaucedinē tendentez intra q̄ sunt grana pauca inuicē ꝯglobata. ⁊ iuncta q̄ nō iant̄ grana dulcia: Colligunt̄ in mēse februarij: est cal'. ⁊ sic. in p̄mo gradu. Virtutes illius inuenies in ca. ꝓxīo sequēti.

Ca. cccc lxvij.

Tamariscus agrestis. Pādecta ca: cxx. Cafa arabice. grece mirica vel bruca vel mirthi. latīe v̄o tamariscus. Ubi sciendum ꝙ tamariscus q̄dam ē masculus ⁊ est athel. de q̄ in p̄cedēti cap̄. dcm̄: et vocat̄ similiter tamariscus domestica. ⁊ q̄dam est feīa. ⁊ est illa arbor q̄ cōiter nos vocamus tamariscū. Et ista vocatur sil'r tamariscus agrestis. Serap̄. li. aggre. ca. de cafa. Cafa. i. thamariscus agrestis. ⁊ est arbor erecta q̄ nascit̄ in aq̄s. ⁊ hz fructū q̄ assil'at̄ floribꝰ ⁊ ē sil'is in fluxibilitate sua vsnee. ⁊ illa spēs vocat̄ ab aliq̄bꝰ bruca: Est in babilōia ⁊ in seni, alia tama

riscus que est domestica q̄ nō iaꝫ termezit sue athel. 7 assilaꝫ a gresti ī oībus p̄ter q̄ in fructib⁹ in lō gitudīe. qz fructꝰ eiꝰ est rotūdus sil'is gallis dētatis. 7 ēstiptieꝰ 7 ponitur loco gallaꝝ in medicinis. ¶ Et sciendū q̄ ista est arbor q̄ ipe nōiat in p̄cedēti ca. de q̄ dr q̄ est arbor magna vsq; ad celū q̄ vocatur athel. rē. ¶ Gal. viij. sim. far. ca. de thamarisco agresti. ℑ In sapore eiꝰ ē stipticitas 7 est vtus eiꝰ q̄ incidit 7 abstergit. sz folioꝝ eiꝰ 7 radicum 7 ramoꝝ subtiliatio est plus subtiliatione fructus eius.

¶ Operationes.

¶ Gera. auct. dyas: Radix thamarisci ponit̄ p gall' in medicīs ocl'oꝝ 7 otis. 7 est p̄tinēs sputo sanguīs. 7 potaꝫ in fluxu ani q̄. 7 p̄fert ycteriticis. 7 illis q̄s momordit ruela. ¶ Et q̄n fit emplūn cū ea diminuit apata flegmatica. 7 cortex eiꝰ operatur sicut fructꝰ eius. nec plꝰ nec mīꝰ. 7 fo. eius cocta cū aq̄ 7 bibita ipa aq̄ extenuat splenem ¶ Et q̄n fit cū ea collutō oris cōfert doloribꝰ dentiū. 7 ē p̄uenies mulieribꝰ hūbus fluxū būiditatū q̄n fit sessio in decoctōe eius. 7 p̄icit̄ decoctio eiꝰ sup illos in q̄bus gñant̄ pediculi 7 lēdines 7 iuuat multū. ¶ Cinis ligni tamarisci q̄n supponit̄ p̄feri hūtibus būiditates matricis. ¶ Et idē auct. ¶ De asarugie. ¶ Cinis eiꝰ desiccatoia vlcera. 7 p̄ illa q̄ fiūt ab adustiōe ignis. 7 p̄fert apatibꝰ frigidis q̄n fumigatur cum eo. ¶ Dixit mihi hō fidelis q̄ fuit q̄dam mulier sup q̄ apparuit lepra 7 datū fuit ei de decoctō e radicis tamarisci cū passulis sepe 7 curata est ¶ Et nos q̄dē expti fuimꝰ i mulie alia 7 curata est: 7 boc fuit q̄ egritudo eius p̄ma fuit apa in splene. 7 ppter opilatōem eiꝰ q̄ q̄dē fuit cā nō attrahendi melancoliā. 7 nō mūdificādi vel clarificādi sanguinē. 7 fuit cā apparitionis lep sup eā. ¶ Q̄n ḡ resolutū fuit apa et opilatio ppter opatōem istiꝰ medicie. in eo q̄ fuit de natā sua incidē 7 abstergē. reuerse sunt ad eaꝫ sanitatē. ¶ Et idez auct. ¶ Gal. in li. suo ad ¶ Glauconē q̄n scripsit ei sig apatis duri in splene. q̄ melior medicīa eius ē cortex radicis capparis et scolopendrie 7 cortex tamarisci. 7 summitates eiꝰ si coq̄nt̄ in aceto: ¶ Gal: viij. sim. far. ¶ Q̄n cortex tamarisci coquitur cū vīo p̄fert splenī duro 7 expellit dolorem dentiū sz in fructu eius 7 in cortice est stipticitas non pauca q̄usq; vtus eius est p̄pinqua vtui gallaꝝ viridiū. nisi q̄ in gallis vilis viridibus manifestaꝫ stipticitas solum. ¶ Complexio fructꝰ tamarisci ē p̄plexio ineq̄lis 7 possumꝰ ei vti p gallis. 7 cinis tamarisci q̄n p̄burit̄ hz vtutem desiccatiuā desiccatōe forti. 7 est in eo abstersio 7 incisio. ℑ ¶ Et idē eodē li: ca: de mirica. ¶ Mirica 7 tamariscꝰ abstersiue 7 incisiue est vtutis absq; q̄ siccet manifeste. ¶ Gal. ca. de tamarisco Tamariscus domestica hz vtutem eādē sicut silue stris. nisi quia est magis stiptica. 7 minus incisiua 7 abstersiua.

¶ Ca. cccclxviij.

Tamarindi. ¶ Anō. ca. dclxvij. Tamarindi ara: 7 latīe. grece oxifonicia. ¶ Gera. li. aggre. ca. de tamarin

do. Nascitur multū ex eis in cesarea et in terris hamen. ⁊ folia eius sunt sicut folia salicis. defertur ex terris indie. ⁊ est fruci⁹ coloris rubei. ⁊ hꝫ medullā pl'imā plusq̄ xilocaracta. crocei coloris ad nigredinez tendens. ⁊ hꝫ melleitatē. et est illud q̄d ex fructu administrat̄ postq̄ egrediunt̄ grana eius. ⁊ meliores tamarindi sunt noui recentes nō aridi saporis acerrimi. ⁊ v̄tus eoꝝ est fri. ⁊ sic. in. iij. gradu:

Operationes.

A Uirtus ei⁹ ē q̄ laxat colerā ⁊ rep'mit acuitatē eius. ⁊ abscīdit vomitū. ⁊ aufert pruritū. Et dosis aq̄ eoꝝ postq̄ decoquūtur est lb̄ ſ. ⁊ aufert sitim. B Et idez aucto. mesuae. Est fri. in. ij. mollit vētrem ⁊ est sicut pruna. nisi qꝛ est subtilior ⁊ mīoris hūiditatis. C Paul⁹ ca. de tamarindo. est fri. ⁊ sic. in. ij. ḡdu. D Aui. de viribus cordis dicit q̄ ꝯfortat cor.

Ca. cccc lxix.

Tapsus barbatus siue tapsus barbassus latine. grece flōmos. arab. busuri. Syas. ca. flōmos. Flōmos. i. tapsus barbassus. duo sunt eius genera. mascul⁹ ⁊ fēia. Una est alba. scꝫ mascul⁹. alia ē nig̃ scꝫ fēia. Masculus āt folia hꝫ oblōga ⁊ angusta ⁊ hastā tenuē ⁊ semen tenue. Femīa v̄o hꝫ folia cauliclo similia sꝫ aspiora ⁊ latiora ⁊ hastā longā cubito vno albā ⁊ asperam flores virides ⁊ albos ⁊ semē nigꝝ Radix est illi dura pollicis ḡssitudinē hn̄s Nascit̄ in cāpis Est alia flōmos agrestis v̄gas hn̄s lōgas in se ⁊ arborosas. ⁊ folia saluie similia circa v̄gas suas flores suos hꝫ aurosos aut mellios sicut p̄ssij sed folia sunt illi aspa circa terram ⁊ obrotūda Est alteꝝ genus flōmos q̄d lignitis dr̄ aut triallis. folia hn̄s tria aut q̄tuor aut plura pīguia ⁊ aspa ⁊ ḡssa quibus multi ī lucernis vtunt̄: Gal. viij. sim. far. ca. flōmos. Flōmos. i. barbassus quedā est folijs alba. q̄dam vero nigra. Et alba alia quidem est masculus cuius folia sunt strictiora. Alia v̄o femīa cuius folia sunt maiora Et vltra has est alia flōmos agria. i. barbassus siluestris nūcupata auriferis est floribus radix pōtica exn̄s gustu. Pli. ca. flōmon q̄z latini barbassum vocāt. Fri. ⁊ sic. ꝯplexionis est quaꝝ altera est masculus albidioribus folijs atq̄ angustioribus altera fēia folia latioribus atq̄ nigris. Est aliud genus q̄d latini herbā lucernalem vocāt ab eo q̄ ex ea lucem faciunt. vn̄ ⁊ lucibros eā vocant eo q̄ lucem p̄beat vmbris.

Operationes.

A Syas. Radices oīs gn̄is sūt stiptice stuxū vētris vnimodus ip̄aꝝ dat⁹ cū vino stringit. Elixat̄a eaꝝ bibita cō q̄ssatōnes ⁊ dolores lateꝝ tollit. tussim mitigat.

B Dolorē dentiū gargarismo adhibita ꝯpescit. Flōmos v̄o q̄ florē hꝫ aurosam capillos īficit. Folia ei⁹ cocta ī aq̄ ⁊ vt cathaplasma īposita. duricies ⁊ tūores oculoꝝ soluēt. maliḡ vulnera melle ⁊ vino addito ad sanitatē ꝑducūt C Aceto v̄o mixto vulneribꝰ īcentibꝰ singl'are p̄sidiū est. punctū scorpionis mitigat. Agrestis flōmos folia ꝯbustioni opitulant. Folia ei⁹ q̄ dr̄ fēia cū caricis ꝯposita memoratis

cancris putredinem non admittit. ¶ B Gal. Radix eius fluxibiles passiones iuuat. Gargarizant aūt eā in ore qdā ad dentiū dolorem. folia vo diaforetice sunt vtutis flores eius capillos purificāt. oim̄ em̄ fo. siccatiue ⁊ moderate abstersiue sūt vtutis E ¶ Pli. Fomentatio fcā ex vīo decoctionis eius valz ꝯ emorroidas. F ¶ Ad idē valet si anus ex eo tergat̄ p⁹ assellationez. G ¶ Valz etiā ad tenasmonē. eucatisma ex aq̄ decoctōis ⁊ ꝯ fluxū ventris.

¶ Ca. cccc lxx.

Tereniabin. Pādecta. ca. d clxxviij Tereniabin qdam dicūt q̄ est mā na sed falso. Ymo est vt mel album habens saporem manne.

¶ Operationes.

A ¶ Sera. li. aggre. ca. tereniabin: Tereniabin. i. mel rosaꝝ. Unde est ros cadens de celo. ⁊ assimilat̄ melli granuloso et aggregato gssis graniculis. ⁊ est uōiatū mel roris. ⁊ plurimū cadit sup̄ arbores q̄ sunt in terra corasceui ⁊ in oriēte. q̄ arbores habent folia ⁊ spinas virides ⁊ flores rubeos. ⁊ non faciūt fructū. ⁊ cadit in ea stella sup̄ summitates palmaꝝ. B ¶ Et virtus eius est eq̄lis mollificatiua ventris. ⁊ est hūmectatiua pectoris. ⁊ ꝯuenit calidis naturaliter. ⁊ ꝓpe qn̄ soluit̄ ī aq̄ Iuiubaꝝ ⁊ prunoꝝ. C ¶ Et est ex eo melius albū et nouū. ⁊ dosis eius ab aureis. x. vsq̄ ad xx. aureos. D ¶ Et idem auct. Habix. Sedat inflatōem febriū calidaꝝ: ⁊ aufert sitim ⁊ mollit ventrē mollificatōe mediocri. ⁊ educit colerā cū facilitate. Et meli⁹ ex eo est album nouū.

¶ Ca. cccc lxxj.

Terbentina. Pādecta. ca. cix. Botin ara. grece terebintū vl' albotin latine vero arbor grani uiridis: et est arbor vñ emanat terbentina. Sera. li. aggre. ca: botyn. Botin est duaꝝ specieꝝ domestica ⁊ siluestris: Dōestica scz arbor terbētina ē botin s̄m veritatē vel terebintū ⁊ est capinus cui⁹ lacrim⁹ est terebintīa

⁊ ab ea oritur pix ⁊ rasa. ⁊ fructus eius est granū viride. Et siluestris est lentiscus arbor in mōtibus nascēs. Et dixit mihi quidam arabs. Lentisci arbor est sicut arbor glandiū magnaꝝ nisi quia est pulchrior. summitate. scz quia summitates eius sunt ad rubedinē decliues. ⁊ sunt folia lenia et fructū facit in racemis sicut botrus magnitudinis granoꝝ granatoꝝ siluestriū. et qñ maturant̄ fructus. tūc sunt rubei. et folia eius similiter rubescūt. ⁊ qñ fructꝰ pfcē maturant̄ sunt vt plurimū nigri. Sciend̄ q̄ ista arbor lentisci est arbor q̄ grece vocatur scinus. cuius gūmi est mastix sicut apparet in lr̄a mastix. folia eius sunt sicut folia sorbi. ⁊ odor eius est odor stinci. Nam stincus vocat̄ planta q̄ nos regnicole vocamus lentiscum incōgrue tñ. ex cuiꝰ fructu extrahit̄ oleum de stinco Sz scinus est vere lentiscus. ⁊ est botin siluestris: Gal'. viij. sim. far. ca. de lentisco: Echinꝰ. i. lentiscus frutex hic ex aquosa substantia remisse calida virtute ⁊ terrestri fri. non multa cōposita ꝓpterea etiaz stipticat moderate. siccat ḡ in. ij. gradu iam ꝯpleto vel. iij. incipiente. ⁊c̄. Byas. ca. terebinthi. scz domestici. folia semen ⁊ coriū stiptica sunt simili diligentia colligunt̄ sicut scinus. Semen eius cacostomaticū est. Est em̄ calid̄ ⁊ diureticum.

Operationes.

A Byas. Terebintū domesticū vētrem stimulat. Vino mixto morsibus occurrit. eius r̄sina eligenda est alba ⁊ limpida vitreum hñs colorē ⁊ odorem terebinti retinens. Vtilior est om̄ibus resinis. secunda post istam resinam vtilis est resina scini: B Tussi ⁊ ptisicis medicat̄ more elcūarij melle addito toracis vitia ꝯpescit. Vētrem mollit erugīe cāpane ⁊ ere vsto. ⁊ calcanto l'nitro adiūcto lep̄s corpis purgat Pus aurium melle ⁊ oleo mixto detergit. pruriginē nature nō admittit. C Profundas plagas ⁊ vulnera r̄plet. ⁊ purgat malaxantibus medicamībus necessarie miscet̄. Dolorē lateris ꝓhibet resina molli. i. pituita ⁊ colofonia q̄ ex loco nom̄ accepit Hec vt electuariū data tussi medētur. oēs resine non sunt vnius coloris Nā aut albe sunt. aut mellinū hñt colorem. fit em̄ resina liquida de cyp̄sso. duriores v̄o resine sunt strobilina. pescilina. pituina: ⁊ elatina: D Eligenda est que fuerit odorata vel limpida et non liq̄da valde: sed vt cera sit: ⁊ non valde fragilis: Melior est omnibus pituina ⁊ elatina. qꝛ odorate sunt. et thuris hñt odorem. pescilina vero ⁊ strobilina ⁊ cip̄ssina nimiā in se habent v̄tutem. Nā scinina est simil' terbentine. ⁊ id opat̄ vt terbentina. E Osi. Terebinthus est arbor gñans resinā oim̄ resinaꝝ p̄stantiorē: F Ambrosiꝰ. Si terebinthi fructus a q̄ misceat̄ in olei morem facile trāsfundit̄. G Glosa sup̄ p̄mū Regū. xvij. Therebinthus est arbor de q̄ resina lacrime prestātissime manat: vñ medicinalis īdustria dissolluta cōglutinat. H Glosa eccl'. Terebinthꝰ est arbor breuis ⁊ fructuosa Nascit̄ in Siria crassissima est plenior q̄ illa q̄ de cortice erūpit Hꝰ arboris mascl'e sine fructu sunt Femīaꝝ duo sunt gña. Alteriꝰ fructus rubet lētis magnitudīe. Alteriꝰ pallet. nec faba grandior. odore iocūdior. tactu resinosus. I Pli. li. xij. In cocco insula nasci credunt̄ terebinthi. florē imbribus decussum terre halitu aīante. K Idē li. xiij. Siria terebinthū hz. ⁊ ex his mascula sine fructu est. Sz ⁊ in macedōia breuis est arbor hatq; fructicosa. In damasco sirie mag̃ est: L Idē li. xiiij. Terebinti bacce aut lignū recēs in musto decoquūt̄ sicq; vinū efficit̄: M Idē li. xvij. Resinam terebintinā (vt fiat pix spissa) iferuenti sartagīe ponunt. ⁊ hāc ceteris p̄fert vt fiat pix in syria terebintho cortices detrahunt: N Idē li. xxiiij. Terebinti folia ⁊ radix collectōibꝰ īponunt̄ decoctū eoꝝ stōm firmat. Semen in capitis dolore bibit̄ in vino. ⁊ ꝯ difficultatē vrine ventrem leuiter emollit. ventrē excitat. Therebinti fo. semē ⁊ coriū stiptica sūt. Sem̄ eiꝰ cacostō achū ē. Est em̄ calidū ⁊ diureticū.

Ca.cccc lxxij.

Teda. Actor. Teda est arbor picea flāmis ac lumīnibus apta. Ob quā causam vt estimo trāsumpto nōie lāpades siue faces dicunt tede.

Operationes.

A Pli.li.xvj. Sertū genus arborū picē gignentiū est teda ꝑpe dcā. abundantior succo q̄ reliq̄: priorq̄ dioreq̄ q̄ picea flāmis ac lumīnibus etiā sacrorū grata Hanc mares dūtaxat ferūt. z eā q̄ stacten greci vocāt odoris g̃uissimi. H Laricis morbus ēvt teda fiat. hec āt. s. teda (sicut z alia gña q̄ picē ferūt) accensa fuligine ī modica repente carbonē cū eruptōis crepitu exputint. iaculanteq̄ lōge. excepta larice. q̄ nec ardz nec facit carbōes. nec alio mō vt iguis ꝓsumit q̄ lapides: C Pix liq̄da in europa e teda coquit munīdis nauali bꝰ: multosq̄ alios ad vsus lignū eiꝰ ꝓcisū (furnis vndiq̄ igni extra circūdato) feruo vt in pmis sudor cali fluat aq̄ mō: hoc in syria cedꝝ vocat eaq̄ ī egipto corpa bōim defunctorū pfusa fuant Inde a cū hūor manare desinit ex alia pte corticis apit: ac deinde alia: Postea vo vt pix elicias Arbor tota succidit. z eius medulla vtit. M ōtes amat teda z larix sicut z cedrus.

Ca.cccc lxxiij.

Tilia. Tiliā vocatā dicūt. eo q̄ vtil est ad vsum celoꝝ nitore z leuitate iaculādi. Est em̄ id genꝰ materie leuissime ad sculpturā vtilis.

Operationes.

A Pli.li.xvj. In arbore tilia drūt mas z fēia. Nam z mari materies dura ruffior atq̄ nodosa. ſz odoratōr. corticeq̄ crassior ac detractꝰ inflexibil. Nec fert semen nec florē vt fēia q̄ crassior arbor est materie cā dida ꝓcellensq̄. H Est āt mixtī hac arbore fructū a nullo attīgi aīaliū foliorū tñ corticisq̄ dulcem esse succum Inter corticem z lignū tenues habet tunicas multiplici mēbrana. e q̄bꝰ euocant tilie vincla.

Tenuissimũ habz corium phillire corona
rum lemnitis celebres. antiquorũq; hono
re: Materies teredines nõ sentit ꝓcerita
te ꝑ q̃ modica. sed vtilis. Cortex est tilie ĩ
vsu magno sicut abieti ⁊ fago: C ¶
Canchrin etiam gignit̃ in tilia videlicet
pillula vim vrendi habens in medicina.
de qua dcm̃ est sup̃. Montes ⁊ valles dili
git tilia. sicut ⁊ abies ⁊ castanea: Mirũq;
q̃d euenit tilie vlmo quoq; euenit. Circũ
aguntur em̃ folia eaꝝ post solsticium. nec
alio argumẽto certius intelligit̃ sidus cõ
fectum B ¶ Idem pli. Tilia est arbor
nobilissima eademq; videt̃ ⁊ calidissima
Corticem tenuem habet. ⁊ paulo añ equi
noctium vernale germinat sicut acer len
tissima. Et ideo scutis faciẽdis aptissima
quaꝝ plaga se ꝓtinus ꝯtrahit. Vulnusq;
suum claudit. et ob id contumacius ferrũ
transmittit. in quo genere sunt tilia ⁊ sam
bucus ficus ⁊ salix ⁊ poplus: E ¶ Idẽ
in li. xvij. Tilia cerasus ⁊ vitis corticẽ mit
tunt. sed non vitalem corpori ꝓximũ: veꝝ
eũ qui alio subnascente expellit̃. ⁊ quibus
dam vt platanis est cortex rimosus. Tilie
vero renascitur paulo minus q̃ totus.
F ¶ Idem in li. xviij. Solstitium estiuale
folia tilie vertit ad mille vsus petende. et
est confecti sideris signum. G ¶ Idez
in libro. xxiiij. Tilia lepras sedat. Cortex
potus in aqua frigida aluũ purgat. Im
ponitur ⁊ collectionibus lacrimis ⁊ vulne
ribus ambustis Humor in folliculis huiꝰ
arboris nascens. cuti nitorem inducit. Fa
ciemq; gratiorem prestat Cauliculi folio
rum primo vino decocti tumores sanant.
Ex li. de natura reꝝ eodem modo habet̃
licet sub alijs verbis.

¶ Ca. cccc lxxiiij.

Titimallus latine: arabice xencua.
. Serap̃ li. aggre. ca. xencua aucto
ritate dyas. Xencua. i. titimallus:
Et sunt eius septem spẽs: quaꝝ vna dicit̃
arabice barasmas. grece v̄o caritias vel
comites vel comos: Et est masculus hñs
virgas quaꝝ longitudo est plus vno bra
chio. In quaꝝ colore est rubedo plena la
cte albo acuto. ⁊ folia super virgas ipsas
similia folijs oliue. nisi quia sunt lõgiora
⁊ strictiora: ⁊ radix eius est g̃ssa aspera. et
ĩ sũmitatibꝰ illaꝝ v̄gaꝝ sunt come sil'es iũ
co. ⁊ ĩ sũmitatibꝰ illaꝝ comaꝝ sũt capitella
sil'ia capitell'illiꝰ spẽi q̃ dr̃ noal'. ⁊ ĩ istis ca
pitellis ẽ semẽ Virtꝰ eius est laxatĩa. ⁊ ista
est camelea. Et ẽ alia spẽs q̃ nõ iat̃ arab. ⁊
grece carsites: ⁊ ẽ feĩa. ⁊ ẽ sil'is plãte q̃ dr̃
didomedas: ⁊ hz fo. sil'ia folijs mirti. nisi
q: sunt maiora ⁊ strictiora ⁊ duriora: ⁊ sũt
fetidi odoris ⁊ hñt acutas sũmitates sicut
spinas. et habet virgas egredientes ab
vna radice longas circiter palmũ vnum.
⁊ habet semẽ q̃d ꝓfert oĩ ãno simile nuci.

Et ista nux dicit̄ vomica: et mordicat lin
guam mordicatōe forti. ⁊ nascit̄ locis as
peris. Virtus āt istiꝰ est similis v̄tuti p̄me
nisi q̄ ꝯmouet citius vomitū q̄ prima. et
ista est feīa. ⁊ est ista spēs laureale. Et est
spēs alia q̄ dr̄ arab̄: ⁊ grece paralios. ⁊ eiꝰ
expositio ꝓpe maxime est illud q̄d nōiant
hōies migath ⁊ cansomias nascit̄ in ma
ritimis locis. ⁊ hz rāos. v. aut. vj. aut: vij:
ex vna radice q̄ꝝ lōgitudo ē circa palmū
vnū r̄ectos q̄ꝝ color tēdit ad rubedinē exe
untem ab vna radice. in q̄bus sunt folia
p̄ua ⁊ stricta ⁊ oblōga similia folijs lini.
in sūmitate ramoꝝ sunt capitella amigda
lata rotūda ī quibꝰ est semē orobo simile
coloris varij. ⁊ sunt ibi flores q̄ꝝ color est
albus ⁊ est tota plāta lacte plēa. ⁊ ista vo
catur latīe esuala. Et species alia q̄ arabi
ce vocat̄ elyostropos. gre. elyoscopos hz
folia similia portulace nisi quia sunt subti
liora ⁊ rotūdiora. ⁊ q̄tuor hz ramulos aut
q̄nq; egredientes ab vna radice. longitu
do quoꝝ est circiter palmū vnū. subtiles ⁊
rotundos rubeos ⁊ plenos multo lacte. ⁊
habet in summitatibus ramoꝝ coronam
similem corone aneti in q̄ est flos ⁊ semen
est ei circa folia q̄ ad cursum solis ꝯuertit̄
cū eius reuolutōe. ⁊ ꝓpterea dr̄ elistropos
⁊ eius expositō est aspiciens solē. nascitur
in ciuitatibꝰ plurimū. ⁊ in cauernis iuxta
muros: ⁊ iste cōiter vocat̄ a latīs titimal
lus p̄uus. Vn̄ dr̄ titimallus a timā q̄d est
sol ⁊ mallos q̄d est coma. q̄ titimallꝰ v̄tit
suos comas ad solē. Et est alia spēs q̄ dr̄
cyparisias. hz v̄gas fere vnius palmi lon
gas aut plus quaꝝ color est rubeus in qui
bus oriunt̄ folia similia folijs pini q̄ dr̄ ca
licaris. nisi q̄ sunt molliora ⁊ subtiliora ⁊
minora. ⁊ vniuersaliter sunt similia eis in
p̄ncipio sui ortus ⁊ ꝓpterea sic nōiat̄ hec
planta ⁊ est plēa lacte. nascitur in locis la
pidosis ⁊ siccis. Virtus eius est simil̄ v̄tu
ti aliarum. Est alia species ⁊ est illa que
nascitur intra lapides ⁊ dr̄ dendrodes:
habet multos ramos. et color ramoꝝ ē ru
beus. et super summitates ramoꝝ sunt fo
lia mirti similia subtiliora ⁊ lōgiora paꝝ:
⁊ habet semen simile semini illius speciei
que dicitur caritias. ⁊ modus operatōis
⁊ virtutis eius ex forma repositōis eius ē
sicut dcāꝝ specieꝝ. Est alia species q̄ dicit̄
plantafilos. que habz folia similia folijs
plante que dr̄ flōmos. ⁊ radix eius: ⁊ flos
eius: ⁊ lac eius laxat a q̄sum humorē. ⁊ qn̄
teritur ⁊ ꝓijcit̄ in flumine vel stagno occi
dit pisces: Et etiaz spēs sup̄dictoꝝ lactici
niorum q̄s sup̄ diximus faciunt hec. Est
alia species lacticinij q̄ dr̄ pithias similis
speciei q̄ dr̄ cyparisias que p̄t r̄poni cum
sup̄dictis septē speciebus titimalli: ⁊ pro
pter hoc posuerūt illam inter spēs titimal
li. habet v̄gas lōgitudine vnius brachij.
similes v̄gis lentisci: nisi quia sunt longio
res. ⁊ plene nodis: ⁊ folia habet similiter
stricta et acuta. in sūmitate similia folijs
pini. ⁊ propter hoc sic nōiatur ⁊ habz flo
res magnos ad longitudinem tendentes
quoꝝ color est purpureus. ⁊ habet semen
depressum simile lenti. ⁊ hz radicē mag̃m
albā ⁊ g̃ssam in qua est multum lac:

Operationes.

A Gal: viij. sim. far. capi. de titimallo
s̄m translationem arabicam. Virtus om
nium illorum lacticinioꝝ est ca. ⁊ sic. in q̄r
to gradu. Virtus titimalli est laxatiua. la
xat flegma ⁊ coleram. ⁊ prouocat vomitū
B Gal. eodem libro ⁊ eodem capittu
lo s̄m translationem grecam Omnes qui
dem habent acrem ⁊ calidam v̄tutem pre
dominātem. Inuenit̄ autem amaritudo
in eis fortissima ergo omnium est opos ⁊
frondes: C Participat vero ⁊ radix
predictis v̄tutibus. sed non eq̄liter: Ip̄a
autem cocta cum aceto dentium dolores
⁊ maxime quicunq; corrosis ip̄is fiunt cu
rat. Opos vero fortiores habet virtutes
ad foramen dentium. ⁊ alias p̄tes corp̄is
mox vlcerat extrinsecus emplastrata. est
em̄ ex q̄rto gradu calefacientium que cau
sticorum diximus esse D Ita autem
⁊ pilos aufert p̄ūctos opos q̄ v̄o fortis ē
miscet̄ oleo. ⁊ si multociēs hoc fiat. tandē
radices piloꝝ p̄imit. ⁊ nudū eis fit corpꝰ.

E ¶ Secundum eandem autem v̄tutem acrocordiues ⁊ formicas et pterigia et tylos tollit. Abstergit autem ⁊ impetigines ⁊ scabies. eo ꝙ abstersiua ei adest virtus propter amaritudinem. ⁊ fagedenica. et vlcera carbunculosa ⁊ cancrosa: quoniaꝫ calefacit fortiter ⁊ abstergit Iuuare nata est si quis in tempore ⁊ mensura eo vtatur Atuero ⁊ fistularum tylos eadem virtute curamus: F ¶ Hec omnia operantur omnes opi titimallorum secūdum genus similiter. debilius vero folia ⁊ fructꝰ operari nati sunt. quibus ad pisces qui stationarijs aquis vti assueuerunt. citissime em̄ ab eis inebriati ⁊ semi mortui facti ad superficiem seruntur aque G ¶ Cum autem sunt septem species titimalli fortior ē qui caricias nominatur quem et masculinum quidam nominant. et qui in lapidibus nascitur qui dicitur denorodes. consequēter autem qui barbasso assimilatur ⁊ cyparisias deinde paralias. deinde autem elyostrophos: ⁊ cetera.

¶ Ca. cccc lxxv.

Thimus. Ysidorus. Thimus dicit̄ eo ꝙ odorē refert flos eius. Dyascorides. Thimus est herba oībus nota. frutex est habens folia angusta. pusilla ⁊ oblōga. ⁊ in summo capitella īspē formicarum in se implicata Est enim hac humilis ac ramosa cum duris ramulis et lignosis. cui flos est purpureus: et nascit̄ in locis saxosis ⁊ asperis.

¶ Operationes.

A ¶ Pli. li. xxj. Thimū oportz in flore colligi ⁊ in vmbra siccari. Duo sunt āt eiꝰ genera candidum radice lignosa. nascēs in collibus: q̄d ⁊ p̄ferr̄. Alterꝫ vero nigrius florisq; nigri vtraq; multū estimant̄ et in cibo ⁊ in medicamentis oculoꝝ claritati conferre. B ¶ Dyas. Uires hz acres et calefactorias paululū stringētes. ꝓpter qd̄ om̄ibus stomachi choracisq; vicijs aptissimum est medicamen: Bibita vero cū sale ⁊ aceto flegma deponit per ventrem Elixatura eius addito melle medet̄ orto noycis ⁊ asmaticis. lūbricos excludit: mēstruis impat. secūdinas deponit. Abortū facit: C ¶ Cathaplasmata tūores recētes spgit. Sanguinē coagulatū dissipat: clauosq; corpis tollit: addito pollīe ⁊ macerato cū vīo sciaticis est salutaris feruēs supposita Oculorumq; caliginē detergit ꝯmesta D ¶ Cōdituris oībus necessarie admiscet̄ E ¶ Constan. in li. g̃duū Thimū. est in. iij: g̃. ca. ⁊ sic: Cū sale ⁊ aceto g̃ssum fleg̃ purgat. et viscoso flegmati pectoris succurrit. lūbricos expellit. Menstrua deducit: acuitatem flegmōis de pectore excludit. ⁊ opilationem interiorum aperit: F ¶ Auicenna canone. ij. Medicine thimi semen fortis est caliditatis. Prouocat ⁊ exhibit embrionē mortuū. Et solutione sanguinem educit. ⁊ humorem colericum: extrahitq; v̄mes: G ¶ Palladius. Thimū in septembri mense vltīo ꝯuenit serē: sz melius plantis nascit̄ q̄uis possit ⁊ semine. Agrum diligit apricum: macrum maritimum:

Ca.cccclxxvj.

Trifolium. Ysidorus. Trifolion a grecis: trifillū vocatus est eo ꝙ sit folijs trinis ꝑ singl'as annotatōes Pli.li.xxj. Folio coronat ⁊ trifoliū. Cuius genera tria sunt Niphantes greci vocāt Alij aspaltion. ⁊ maiori folio quo vtūtur coronarij: Alterum acuto oxitriphillon. Tercium ex om̄ibus minutissimū. ⁊ inter hec neruosi q̄busdā cauliculi. vt maratro hippomaratro: myophano: vtunt̄ ⁊ ferul' ⁊ corimbis. ⁊ edere flore purpureo: Est ⁊ in alio genere eaꝝ siluestribus rosis simil' ⁊ in his tm̄ color delectat. odor autē abest Dyas: Trifolij gn̄a sunt quatuor. scz odoratum. acutum: partemō. ⁊ leporinū. Pā decta. cap̄. ccc xxix. Handachuca vl' chua vel cuf arabice. grece lochos vel zharat l' lotus. latine vero trifoliū vel q̄dam spēs trifolij. de q̄ dicit dyaj. ca. de trifolio: ⁊ hz odorem aspalti. Sera. li. aggre. ca: hāda chuca nōiat eū dyas. lochos. i. trifoliū: ⁊ ē duaꝝ spēꝝ. s: domestica ⁊ siluestris: Siluestris q̄dem hz stipitem lōgitudinis duoꝝ cubitoꝝ vel brachioꝝ ⁊ plus paꝝ. ⁊ nascūtur ab ea ramuli multi. ⁊ q̄dl: het hz foliū in extremo q̄d assil'at̄ hādachuche q̄ orit̄ in paludibus. ⁊ dr̄ trifoliū: ⁊ hz semen sil'e fenugreco. nisi q̄d est minus satis. Sz sciendū ꝙ illa vocat̄ a q̄busdā herba flaura l' herba maura. sz dyas. vocat ip̄m trifoliū maius dōestica q̄ nascit̄ in ortis. ⁊ est q̄dā alia q̄ nascit̄ sup aq̄s ⁊ maxīe in babilōia. qn̄ fluui⁹ irrigat terrā. ⁊ ē herba hn̄s crus simile cruri fabaꝝ. ⁊ est semē albū: ⁊ dicūt ꝙ extendit̄ qn̄ orit̄ sol. ⁊ apparet sup aquā ⁊ qn̄ occidit r̄stringit se ⁊ submergit̄ ī aq̄ ⁊ capita eius sil'ant̄ capitib⁹ papauerum magnoꝝ ⁊ in capitib⁹ ē semē sil'e geguers ⁊ scariole. ⁊ exiccant ip̄m in babilōia: ⁊ faciunt inde panē. ⁊ hz radicē sil'em citonio q̄ cōmedit̄ cocta ⁊ cruda: ⁊ sapor decocte assil'at̄ sapori vitelli ouoꝝ. ⁊ vocat̄ hauda ⁊ heuche: Et Auicēna in. ij. dicit ꝙ de eis semīnibus fit panis:

Operationes.

A Serap̄ auctoritate Albugerig. Andachucha siluestris ꝯuenit stō frigido. et grosse ventositati: ⁊ aqua eius abstringit ventrem. ⁊ valet colice passioni. si ponat̄ sup morsum scorpiōis sedat dolorez ex eo

B Et si ponitur sup membrum in quo est mordicatio animalium nō inducit dolorem ⁊ semen eius est fortius folio. Et est bona dolori testiculorū. ⁊ principio ydropisis. ⁊ dolori matricis. C Dyasco. Trifolium maius vel lothos virtutis diuretice ⁊ acerrime est. semen eius ⁊ folia cū aqua bibita pleureticis ⁊ dissurrijs ⁊ epylenticis ⁊ ydropicis in inicio singulare p̄sidium est. D Stericis caulis opitulatur. Menstruis imperat. omnia p̄dicta seminis ipsius. ʒ. iiij. ⁊ foliorum. ʒ. v. curāt Folia ip̄ius cum oximelle accepta morsibus venenatis occurrunt: E Fe. vt dicitur tercianis tria folia aut tria grana seminis eius cū vino bibita medicant̄.

Ca. cccc lxxvij.

Tribulus. Dyasio. Tribuli genera sunt duo. siccus ⁊ humidus. Siccꝰ habet folia andragine similia. sed teneriora hastas longas teneras ⁊ porrectas in quibus sunt spine. Nascitur autez in locis desertis. Humidus vero nascitur in fluminibus cuius coma sup aq̄ extēditur ⁊ folia supernatāt. hastam hz in sūmo grossam. ad radicem vero tenuem. habētem in se tenuas spinas sicut spica. Semē durum est ambobus. Virtus est illi frigida ⁊ stiptica ⁊ desiccatiua. Auicēna Hasceck. i. tribuli ſm dyascoridē due sunt species. que fri. sunt ⁊ sic. Alij vero dixerūt q̄ est calidius ⁊ siccius in p̄mo Est ⁊ magis simile hasceck terre nostre. Siluestra quidem plurime terreitatis est. Domesticꝰ āt plurime aqueitatis. Gal. viij. sim. far. ca. de tribl'o. Tribulus est ex humida substātia moderate frigida ⁊ sicca non moderate existit. dñat̄ āt ī terrestri q̄dē terreū frigidum ⁊ stipticū vt oñdimꝰ in aq̄tili v̄o aq̄sitas. ⁊ ꝓpterea vtraq; ad flegmonū ⁊ omnino ad oñes influxiones competūt. terrestres vero tribuli. subtiliū ꝑtiū exñtes.

Operationes.

A Gal. Fructus eiꝰ frangūt lapidē ī renibus. B Dyas. Tribuli faciunt ad inflāmationes. ⁊ ad ea que sup occurrunt Virtus est illis stiptica ⁊ desiccatiua leptomeris. Etiam oñes tumores spargit. C Faucibus ⁊ gīgiuis impositi opitulantur melle addito naptas. i. oris putrediues tollunt. Succus eoꝝ nobilibus collirijs miscetur. Smen eoꝝ calculos frāgit ⁊ excludit. Terreni vero semen. ʒ. j. bibitū et impositum morsibus venenatis occurrit. Dato veneno contrariū est vim eius vincendo. D Elixatura eius sparsa pulices necat. in flumine tracie in stirmonia palude. de herba eius equi herbātur. Semen eius quia dulce est eustomachū ē E Sera. Virtus eius est q̄ ꝓhibet apāta ca. ne ꝯfirment̄ Et Serap̄. q̄dem ꝯfert oñibus membris ad q̄ fluunt humores. sed semen tribuli agrestis qñ bibitur frangit lapidem renum. ⁊ ambe eius species infrigidant ⁊ stipticant. ⁊ fit emplastrum cum eis apātibus calidis. ⁊ miscet̄ cū melle ⁊ curat alcolam. ⁊ putredinem que fiūt in ore ⁊ dolorem gingiuaꝝ F Et exp̄mitur succus ab eo. ⁊ administratur ī oculis ⁊ semē eius est humidū. ꝯuenit lapidi renum ⁊ vesice. ⁊ qñ. ʒ. ij. bibunt̄. de p̄ma specie ip̄ius. ⁊ fit emplastrum cum ea conuenit morsui tyri. G Et quando bibitur cum vino conuenit medicinis mortiferis. H Et quando decoctio eius roratur super loca vbi abundant pulices occidit eos. Ille vero qui nascitur ⁊ dicit̄ sandarx in regione badacas datur ab incolis illius patrie animalibus ꝓcibo dū est humida herba ipsius. I Et ex semine eius faciunt panem. Nam ip̄m est dulce ⁊ nutrit. ⁊ sic vtuntur eo loco panis tritici. Sandarx est bonus dolori vesice ⁊ stranguirie. ⁊ augmentum magnū facit ī spermate.

Ca.cccc lxxviij.

Tribulosa. Ex herbario. Tribl'osa duorum generum est. Alia quippe nascit̄ in ortulis. Alia est agrestis Cuius maior est efficatia. et hz folia portulace similia sed maiora. Caules mittit secus terras: in quibus habet quosdā globulos. duris spinis extantibus āgulatos in quibus est semen inclusum. ⁊ habet virtutem stipticam atq; frigidam.

Operationes.

A Hec trita ⁊ corpori apposita feruens mulcet. Tritaq; cum melle omnes oris et faucium curat putredines B Eadē herba cum semine decocta pulices necat: si aqua ipsa domus aspergatur. C Huius semine theaces faciunt panes. et cum vino potio eiusdem seminis. contra veneni potionem est salutaris:

Ca.cccc lxxix.

Triticum. Ysidorus Triticū a tritura dr̄ eo ꝙ purgatissimū horreo reconditur. vel quia granū eius teritur ⁊ cōmollit̄. plura sunt eius genera. vt siligo odoreū far. de quibus scz sup̄. Tremense āt triticū ideo dr̄ quia satū post. iij. menses colligit̄. Nā vbi ꝓpter aq̄ aliā ve causam matura satio obmissa est p̄sidiū: ob hoc petitur. Palladius li. x. Mense septembri locis vliginosis. aut exilibus. vel frigidis vel opacis circa equinoctiū triticum ⁊ adoreū seri oportet. dum. s. serēitas constat vt añ hiemē cōualescant radices Idem in li. ij. Mense ianuario triticum ⁊ far seriri oꝑtet dū q̄tuor folioꝝ est. Idem in li. vij. In iunio mense postremo locis maritinis ac siccis et calidioribus tritici messis abscinditur. Idem in libro viij. Mense Julio temperatis locis tritici messis explenda est ⁊ more q̄ dcm̄ est.

Operationes.

A Ysaac. Triticum est cibus ad huma
ni corporis nutrimētum p̄cipuus et natu
raliter sil̄e ꝯplexioni eius; Triticum scd̄m
naturam sui substātialem in p̄mo gradu
est calida ⁊ humida; ⁊ sicca in medio. Pa
nis ex eo factus calidior est in secūdo g̅du
quia calor eius augmentat̄ a calore ignis
⁊ coctione, sicut ordeū ⁊ faba. cum in ꝓpa
natura sicca sunt: si in aqua coq̄nt̄ humi
ditatem assumunt. Granū tritici mastica
tum vl̄ assatū ap̄ati q̄d ex rabidi cāis mor
su contingit. suꝑpositum morsum fugat:
B Oleū aūt de grano fcm̄: ad impeti
ginem ⁊ serpiginem auferendam valet:
C Tritici recentis ac noui nutrimentū
paruū existit. ⁊ crudum ⁊ flegmaticū: ⁊ in
flatiuum; rugitum ac dolorem lateribus
cōmouet. ⁊ imputredinem cito ꝯuertitur
Assatum ad ignem magis nutrit. ventosi
tatem minus facit ⁊ stipticum est. In aq̄
coctum grauissimū est ⁊ inflatiuū digesti
oni duꝝ. ⁊ rugitum mouet. Humores dē
sissimas generat ⁊ viscosos. maxīe si gra
num est farine multum hn̄s. furfuris paꝝ
Si tamen bn̄ digerit̄ multū nutrit ⁊ mem
bra confortat. tarde egerit̄. vn̄ dandū est
eis qui magnis laboribus exercitant̄:
D Granum fcm̄ ⁊ simila. sanguinē lau
dabilem faciunt ⁊ multum nutriūt. Si tm̄
sepe vtant̄: opilatōem epatis faciūt. duri
ciam splenis. lapides in renibus vel in ve
sica. maxime si renes calidi inueniant̄ na
turaliter vel accidentaliter. E Aui.
Triticum mūdificat faciem: ⁊ eius farina
⁊ amilum cum croco est medicamē pani:
Sauich tritici ⁊ ordei grauat: F
Triticum crudum et etiā decoctū elixatū
nō mollitum neq; fractū neq; coctū. ita vt
sit puls. ⁊ fractum etiā sil̄r qn̄ cōmedit̄ ge
nerat v̄mes Triticū q̄z q̄dē tritū ⁊ pulueri
satū. suꝑ morsum rabiosi canis est iuuati
uum. G Syas. Triticū vtile est r̄cēs
ac rufum: i. aurosum. Et q̄d sicaniū vocat̄
crudū masticatū ⁊ impositū. canis rabio
si morsum curat. Farina ei⁹ addito succo
iusq̄ami ⁊ cathaplasmata. neruoꝝ reuma
cōpescit. Oximelli mixta inflatōez tollit.
Lentigines emendat. H Furfur ei⁹
cū aceto cocta lep̄s minuit. et impositum
tūores oēs ꝯpescit: Cum ruta coctum tūo
res spargit. Morsibus venenatis medi
catur. Tortionibus calefaciēdo subuenit
I Fermentum eius v̄tutem hz calidaz
Tumores plantaꝝ spargit. Pustulas mi
nutas corpis emendat. K Rasi in
Almāsore Triticum bene coctū omnibus
cibis pl⁹ nutrit et maxime si cum lacte co
ctum fuerit. Confert etiam natura calidis
⁊ macris. ⁊ his qui multū laborant. vel q̄
augmento virium indigent. habētes v̄o
dispositiones ꝯrias cito venas replet. et
fe. ⁊ arteticū dolorem. ⁊ lapides in renib⁹
⁊ ap̄ata adducit. L Actor: Triticea
quoq; fit ceruisia. sicut ordeacea ⁊ auena
cea. Unde ceruisia iuxta Ysidorum est a
cerere id est a fruge vocata: quia potō est
ex frumenti seminibus vario mō cōfecta:

Ca.cccc lxxx.

Tripolion. Syas. cap̄. Tripolion ſm trāſlationem grecā. naſcit̄ ī locis maritinis. i. in littoribus ipſis ſo. hz apio ſimilia ⁊ g̃ſſa haſtā longā duobus palmis ī capite diuiſā. florē dr̄ mutare ter in die. nā mane colorē albū facit. et alijs horis eū mutat. media die purpureū et ſero feniceum.

Operationes.

A Virtꝰ ē illi calidiſſima. cū vīo bibita ʒ.ij. hūores a q̄ſos vētris depōit. vrinā ꝓuocat. Acceptis venenis occurrit. B Pli. li. xxj. Tripoliō apd grecos herbā inclitā muſey ⁊ heſyadi laudibꝰ ad oīa p̄dicantiū vtilē ſupq̄ cetera ad famā q̄q̄ dignitatis ꝓrſus mirā. ſi mō vt tradūt eiꝰ fomāe cādida. meridie purpurea. ſole occidēte aſpiciunt̄ ſerulea C Duo ſūt eiꝰ gn̄a: Cāpeſtre maiꝰ. ⁊ ſilueſtre minꝰ. ſo. canis hōis ſimilia. a radice palmo nunq̄ altiora.

Ca.cccc lxxxj.

Tormentilla vel cataphilon vel porentilla grece. arabice buſecke. latine biſtorta. Tormētilla eſt herba ſimilis pentaphilon. niſi quia habet. vij. folia vndiq̄ pilosa. et ideo vocatur eptaphilon cuius radix eſt rubea ⁊ tortuoſa ſimilis galange. ſed non habet acumē. flos eius auroſus. ⁊ ipſa iudicatur fri. ⁊ ſic. in tercio gradu. Sed eſt notādum q̄ eſt ſpecies tormētille hn̄s folia ſimilia lappatio acuto niſi quia color foliorum ex vno latere eſt celeſtis. ⁊ ex alio viridis. flos eius rubeus. ⁊ radix rubea que ab aliquibus vocatur bardana minor. ⁊ ab aliquibus lappa minor. Virtus eius in omnibus ſicut virtus prime ſpeciei ſed remiſſior.

Operationes.

A Tormentilla habet virtutem conſolidandi ⁊ confortandi conceptum Contra diſſurriam detur puluis tormētille cū ſucco plantaginis. B Ad conſtringendum menſtrua fiat fomētum ex aqua pluuiali decoctionis pulueris eius. vel ex duabus ꝑtibus eius et vna ſpice. fiat puluis que aſpergatur ſupra vētrem ip̄o prius melle calido emplaſtrato ⁊ iuuat cōceptum C Ad conceptum iuuandum fit emplaſtrum ex puluere eius ⁊ alijs ſpeciebus aromaticis. Puluis eius vulnera conſolidat. D Contra vomitum ex debilitate ⁊ furore colere puluis eius conficiatur cum albumine oui. ⁊ coquatur ſuper tegulam ⁊ detur pacienti.

Ca.cccc lxxxij.

Turbit arabice.latine ⁊ grece cari tamion. Sera.li.aggre.ca. turbit. aucto.dyas. Turbit est planta que nascitur in littore maris in locis scz q̄ mare cooperit qñ crescit.quando vero est trā quillum non tangit ea.nō em̄ nascitur intra aquam nec multum longe ab ea ⁊ nisi quando mare turbat̄ ⁊ crescit non tangit ea Habet folia similia folijs plante q̄ dr̄ arasatis nisi quia sunt grossiora eis: ⁊ habet stipitem duobus palmis lōgum diuisum in summitate: Et q̄dam dicūt ꝙ flos eius mutat colorem suum ter in die: quia in mane est albus ⁊ in meridie declinans ad purpureū colorem: In vesperis v̄o fit rubeus. Radix vero eius est odorifera alba.que quādo masticat̄ calefacit linguā. Et idem auctoritate Galieni translatōe albarich. Nascitur in littoribus ⁊ arenis Et v̄tus eius est calida ⁊ sicca.

Operationes.

A Serap̄. Turbit laxat et mundificat ventrē.⁊ melius ex eo est illud q̄d cū euellitur ⁊ radix eius a terra.aufert̄ cortex eius statim ⁊ abijcitur g̊ssum quod est intus: B Et ex corticibus eius melior est ille q̄ est vt calamus gummosus et albus. ⁊ volumus ip̄m frangere cito frangit̄: ⁊ nō accipiatur illud turbit quod est tortuosum: Turbit est ca. ⁊ sicce ꝯplexionis in.iij:g̊. C Et idem auct. Aben mesuay: Et melior est ille subtilis ligni: Et ꝓpetas eius ē laxare viscosum flegma: verū ip̄m dimittit debilitatem in stomacho ꝓpter abhominationem sui saporis. Rectificatō eius est conficere ip̄m cū oleo amigdalaꝝ dulcium: Dosis eius a.ʒ.j.vsq; ad.ij. Et oportet ꝙ adhibeatur solum: ⁊ ip̄m quidē ē bonum humoribus sciatice ⁊ educit eos: ⁊ laxat humores g̊ssos: D Et idem auc. Habix. Melius ex eo est album in colore suo: ⁊ q̄d in figura est sicut calamus argēteus. ⁊ pulpa calami est subtilis ⁊ cito frāgitur. non exñs g̊ssum neq; graue: ⁊ quando terit̄ est contritō eius facilis. ⁊ est albū qñ est tritum. E Illud vero q̄d non est tale non est alicuius bonitatis. Et turbit qñ transiuerit tp̄s multū sup ip̄m. fiūt in eos vermes sicut in alijs lignis. et debilitatem in v̄tute sua. ⁊ signū eius sup hoc est ꝙ apparent in eo foramina ac si esset foratum acu. ⁊ turbit quidem laxat flegma laxatione leui: F Et rectificatio eius est ista. ꝙ frices corticem eius donec ꝑuenias ad albū eius: ⁊ postea tere ip̄m ⁊ cribra ip̄m ꝑ cribꝝ tenue. et si ponis ip̄m in medicinis laxatiuis sicut in pillulis et decoctionibus. Cribra ip̄m ꝑ cribꝝ strictōe sit ei aliq̄ g̊ssicies. ne adhereat villis stōi. G Et ꝯuenientior modus rectificationis eius est: ꝙ ꝯficiat̄ cū oleo amigdalaꝝ amaraꝝ postq̄ fuerit trituratū ⁊ cribratū Et si vis exhibē ip̄m hñtibus fleg̊ viscosum tenax. tere subtiliter ⁊ cribra vt ipsum non adhereat stomacho ⁊ expellat ipsum flegma H Paulus ca. de turbit. Turbit est ca. ⁊ sic in.iij.gradu. I Johā

nes meſue. Turbit eſt radix cuiuſdaz herbe cuius folia ſunt ſimilia folijs ſemle minoris: z eſt ex habentibus lac. z eſt ex eo ſilueſtre z domeſticum: z magnum z puum Et adhuc ex eo aliud albū: aliud citrinū. z aliud nigrum ℞ Electio. Quod inlocis naſcitur ſiccioribus et gummoſius propter ſpiſſitudinem lactis eius. Cōtrarium vero econtra declinat a proprietatibus bonis que ſunt ſeptem ſm q̄ ſapiētes ſcripſerunt ſcz vt ſit album. z vacuum arūdinoſum z gummoſum. z ſit cortex eius cinericius z planus. z ſit recens z facile frāgibile. Citrinum vero malum eſt. z nigrū peius groſſum eſt nō bonum. z ſubtile tenue ſubtiliter. ℒ Eſt eñ debile antiquum malū. z q̄d eſt criſpi cortic̄is. z hñs interius cum frangit̄ ſicut nervos: eſt ſilueſtre malum. z q̄d non eſt gummoſum ē debilius. z ventris contrarbatiuū. Et tua intereſt vt cognoſcas adulteratum ex eo q̄d fit cum ſup linitione in extremitatib⁹ eius ex gummi diſſolutōne. Et cognoſcit eo q̄ in fracturis ip̄ius eſt ſine eo. z nimis recēs eſt p̄turbatiuū z ſubmerſiuū viſcer. ℳ Antiquū vo debile. mediocritatem hñs eſt eñ q̄d eligit̄. Cōplexio z p̄petas ca eſt in. iij. gradu. Et eſt reſolutiuū attractiuū attractōe mediocri generās vētoſitatem z ſubuerſionem z nauſeā. z acquirit̄ur ex vſu ei⁹ exiccatō in corpe. euacuat. nubūditates ſubtiles. ℞ Rectificatio Tria ſunt corrigibilia in ip̄o. Eſt eñ debilis operatōis z tarde. z nocet ſtō facieus ſubuerſionē z nauſeā. z acq̄rit vſus ei⁹ corpori exiccatōem nauſeā z eſtuatōez ℳ Rectificatores vo eius in p̄mius abradi iuſſerūt corticē ei⁹ donec appareat album ip̄i⁹. z corrigūt de q̄ dcm̄ ē. p̄mo adminiſtrādo aliq̄d vtutis acute vigorās ip̄m in operando. z exreb⁹ ip̄m maxīe p̄fortantib⁹ eſt zuccar. ℘ Ip̄m eñ ſigillat ei p̄petatē mirabilē vt educat hūorē g̃ſſū z viſcoſum etiā a remotis cū facilitate: ita q̄ etiā a iūcturis z anchis z a locis p̄fundis z diſtātibus p̄ſe vo nō facit illud ymo educit de fleḡte q̄d ſubtile. z rlinq̄t g̃ſſum. z hoc tardeopat̄ z corrigūt q̄d ſcdo dcm̄ ē. adminiſtrando ei ex medicīs ſtō aticis z ex redolētibus z ſedantib⁹ agitatōez in eo ſicut eſt maſtix z gallia arōtica. p̄pe ſicut zinziber z piplongū z ſil'ia. z emendat̄ q̄d vltimo de eo dcm̄ ē. ſicut dixit Alcauzi vt miſceat̄ oleū amigdalar. aūt p̄iūgat̄ cū amigdal'. aut cū zuccaro. ℵ Et dixit Ruffus Adminiſtratō ip̄i⁹ cū ſtipticis remouz hoc ab eo: ℵ Et dixit Jude⁹. Ip̄m cū cōfectōne de citonijs aut rob ip̄i⁹ cū medio pōderis ei⁹ ex zinziberi z duplo pondē ip̄ius ex amigdal' eſt ſolutiū bonū. ℑ Inq̄t Hamech. Et fiūt trocisci ex eo et duplo pōderis ei⁹ z flor̄ viola̅. z medio pōderis ei⁹ ex zuccaro. z fit ſolutiū ſine moleſtia ℵ Et inq̄t Johānic⁹. Accip̄ dracticlor̄ infuſor̄ i aceto die ac nocte ptes. c: penidia̅: ptes. l. amigdala̅ purgata̅. ptes. xxx. turbit. ptes. xxxv. ſcamonee. ptes xij. zīziberis. pipis lōge folior̄ rute ſiccor̄ana ptes. iiij. eor̄ fiat p̄mixtio bōa. z p̄ſice cū melle deſpūato. ē eñ medicīa mirabil'. ℵ Inq̄t filius Jezar. Medicamē de turbit q̄d elegi i egritudīb⁹ i q̄bus vſus ei⁹ eſt neceſſari⁹. Acci. turbit' ptes. x. zinziberis ptes. v. zuccari ptes. xx. z q̄nz addit̄ maſticis. z. iij. z alia ſm intētōes alias. ℵ Et dixit iter. Infundant̄ turbit i ſucco cucūeris aſinini die ac nocte poſtq̄ raſus fuerit ei⁹ cortex z exiccet̄. eſt eñ vltimū ad egritudines iūcura̅ Turbit ā de trituratōe z cōtritōe ſuſtinet oē q̄d ē mediocre Nocumē tū ā ei⁹ expellit a q̄ mell' ca. z a q̄ ſil'r zuccari ru. cū oleo amigdala̅: ℵ Jo: Me. Turbit p̄fortatū ſolutōe educit humores fleḡticos g̃ſſos z viſcoſos a remotis. z p̄pe a iunctur̄is z ip̄m q̄dēmūdificat pectus a fleḡte g̃ſſo putrido. z ip̄m q̄dē mūdificat ſtomachū z expellit ſuperfluitates ab eo adherentes in villis eius: ℵ Et valet ad dolorē iūcura̅. z ei⁹ vſus p̄ſervat a lepra. z ab infectōnibus flegmaticis. ſicut eſt morphea z baras. z eſt medicina febrium flegmatica̅ bōa. Diū autem q̄ ſumūt ipſum timeant auſtrum et abhorreant piſces Doſis eius contriti eſt a. z. j. vſq̄ ad ij. z eius decoctio a. z. ij. vſq̄ ad. iij.

Ca. cccc lxxxiij.

Tubera. Pãdecta cap̃. ccc. xxvj. hamech ara. grece kamaket vl' kamachet. latĩe vero tuberi. ⁊ est fungus quidam. Et q̃dam vocant ip̃m fungũ vescenium. Sera. li. aggre. cap̃. hamech' audyas. Hamech est radix rotunda nõ hñs folia nec tyrsum: color eius est rubeus: et repitur in vere. ⁊ comedit̃ crudus ⁊ coct⁹ Et idem aucto: Gal'. Sb̃a eius est terrea multum admiscet̃ ⁊ paꝝ substãcie subtil'.

Operationes.

A Gal' in li. de chimis. Kameket gñat g̃ssum hũorem ⁊ non est multũ mali chimi Et dixit in li. venenoꝝ q̃ gñat strãguiriã. ⁊ colicã: sil'r faciũt fungi. ⁊ meli⁹ eoꝝ ẽ illõ q̃d repit̃ ĩ arena hñs paucã aq̃: B Avi: li. ij. ca. tubera. Sũt ex sb̃a terrea pl⁹ ⁊ aq̃a min⁹. ⁊ in ip̃is est aereitas ⁊ subtilitas pauca: meliora eoꝝ sunt arenosa illa ĩ q̃bus nõ est odor malus ⁊ q̃ ex eis sũt sicca deteriora sunt hũidis. sunt g̃ssa valde. et generat hũorem g̃ssum melãcolicũ: ⁊ sunt dure digestionis. ⁊ tyriaca eoꝝ est vinum puꝝ ⁊ spẽs ꝯdientes. C Almãsor tractatu tercõ ca: de tuberibus: Tubera frisunt ⁊ g̃ssa. flegma q̃z generãt crudũ q̃ ãt ex eis ruborẽ hñt mala existũt q̃ꝝ multa cõmestio colicã generat. nec etiã absq̃z calidis sunt edẽda ꝯdimentis. D Ysidorus. Tubera est oleris spẽs: q̃ tumor terre ꝓdit. eaq̃z cã illi nomẽ dedit. E Pli. li. xix. In reꝝ miraculis (vtiã dcm̃ ẽ supi⁹) maximũ est aliq̃d nasci vel viuere sine vlla radice Tubera vocant̃ hec vndiq̃z terra circũdata. nullisq̃z fibris aut saltẽ capilla mentis nixa nec vtiq̃z exuberãte loco in q̃ gignunt̃ aut rimã agente nec ip̃a coherent terre: F Avi: Tarde digestõnis sunt ⁊ g̃uãtia stõm ⁊ sunt g̃ssi chimi. Gal': tñ in q̃ dã loco dixit q̃ nõ sunt mali chimi.

Ca. cccc lxxxiiij.

Thus. Ysi. Thus a tundẽdo dcm̃ ẽ. Est aũt succ⁹ aromatic⁹. quẽ arbor arabie ĩ modũ amigdale fundit al

bum. ⁊ masticatõe resolutum velut in pul
uerem. ⁊ cũ frãgit̃ intus pingue ẽ. Igniq̃
appositũ facile ardescit. ⁊ appellat̃ apud
nos masculus. eo ꝙ sit natura rotundum
in modum testiculoꝝ. Reliquũ v̄o planũ
⁊ pene scabrosum minus optimũ: Adul
teratur ãt admixta resina siue gũmi. sꝫ ꝓpe
tate sua dinoscit̃. Nã thus igni impositũ
ardescit. resina fumescit. Gũmi v̄o calefa
ctum liquescit. Bias. Thus lacrimũ est ar
boris q̃ grece libanꝰ dr̃. de q̃ sup̃ de O ca:
ccc. xxij: dcm̃ est. Quod q̃dem de arabia
affertur candidũ: Qd ãt de India subru
fum. sꝫ vtrunq̃ masculũ est. ⁊ terciũ valde
minutũ. q̃d mannus dr̃ vel mãna thuris:
Adulterat̃ aũt thus masculũ picinia. i. pi
nali resina ⁊ gũmi ꝯmixto. Sꝫ in hoc dep̃
henditur ꝙ non talem odorẽ emittit Glo
sa sup̃ eccl'iasticũ: Thus bis in anno colli
gitur In autũno. scꝫ ⁊ in vere. Sꝫ in autũ
nali collectõi p̃parat̃ inciso cortice in esta
tis feruore Inde ꝓsilit spuma pinguis q̃
ꝯcreta densat̃ nisi loci natura poscat tege
re palma incipiẽte. Quod in arbore hesit
ferro depectit̃ ideo corticosum videt̃. Pu
rissimũ hoc est thus cãdidũ. Secũda vin
demia p̃ pat̃ ĩ hieme incisis corticibꝰ. Ru
brum hoc erit nec cõ pandũ p̃ori Nouelle
arboris veteris ẽ odoraciꝰ q̃d ex eo pepen
dit rotũditate gutte masculũ vocat̃

Operationes.

A Rasis. Thus ca. est ⁊ sic: Carnem in
vulneribus creat. Ventrẽ ac vomitũ arcꝫ
Intellectũ acuit. Se q̃ tñ si multa sumat̃:
q̃ntitas sanguinẽ adurit ⁊ amẽtes ⁊ vigi
lantes efficit. Tremori cordis auxiliatur.
B Byas. Thus valet ad zernas et ara
neas ⁊ ꝯbusturas: ⁊ q̃ssatiões. ⁊ ad auriũ
mãmarũq̃ dolores ⁊ intraneoꝝ tumores
Veꝝ si a sano bibitũ fuerit maniã. vl' etiã
mortẽ incurrit Porro mãna thuris eligen
da ẽ alba mũda frusta hñs minuta. cuius
v̄tus olibano sil'is ẽ. sꝫ paulo fortior. C
Beniq̃ tũores oculoꝝ ⁊ reuma suspendit
oculorũq̃ vulnera medẽdo lĩpidat. Sil'i
mõ facit fumꝰ storacis ac mirre. qꝛ sil'es sũt
et v̄tus vna est. D Constan. in. li: g̃.

Thus est ca. ⁊ sic. in. ij. gradu. Calefacit et
ꝯstipat. Visum clarificat. recentia vulne
ra solidat. fluxũ sanguinis vbicũq̃ sit cõ
stringit. E Pessima vlcera in ano vl'
in alio loco nascentia si supponat̃ cũ lacte
tp̃atum dilatari nõ p̃mittit. et g̃ssum fleg̃
dissoluit: Memoriã q̃ꝫ corroborat: F
Item masticatũ cum origano vl' staphisa
gria dissoluit flegma a capite extrahẽdo.
G Et lingue grauedinem alleuiat. Cũ
sepo anatis tp̃atum ad vulnera desiccan
da sit optimũ: H Valet etiã ad vul
nera propter adustionem ignis fcã Cum
sapa dissolutũ ⁊ auribꝰ instillatũ mitigat
dolorem eaꝝ. I Macer. Thus cali
dum siccũq̃ gradu dixere secũdo. Lumĩa
clarificat laccinio si soluit̃ oui Cõtritum:
vel femineo cũ lacte tepẽti. Acri cũ vĩo tri
tum pice lacteq̃ mixtis Vulnera p̃cipue
curare recẽtia dicũt Pĩgui porcino mixtũ
medicabit̃ vstis: Admixtũ melli panari
tia decutit vnguis. Thus bñ ꝯtritũ vĩoq̃
tepento solutum. Affirmat auri multum
ꝓdesse dolenti. ⁊c̃.

Ca.cccclxxxv.

Valeriana: Fu arab. Grece lichinis. latine vo maranella: valeriana Herba gatte. herba benedicta amantilla: genicularis. antilla. sistar valentina. serpillum maius. Serapion lib. aggre. cap. fu. aucto. dyas: Fu est spica siluestris hns folia similia folijs herbeque dicit grece yposellinū vel Ysopellinum. ⁊ habet stipitem vnius brachij longitudine aut amplius. cuius color declinat ad purpureitatem. ⁊ est interius cō cauus ⁊ nodosus habens florem ī figura similem narcisco nisi quia est minor eo. sz in albedine est sicut ille ⁊ est in eo par purpurei coloris. ⁊ illud qd est inferius ē gssi⁹ q̄ quod est superius sicut spica frumenti. Radix eius subrufa ī modum puuli digiti. ⁊ ingrediunt ab inferioribus ei⁹ come inuolute sicut squinantum ⁊ elleborus niger. ⁊ sunt inuicem adherētes quar color vergit ad albedinem. ⁊ hz odorem bonū: ⁊ est aliquantulū in ea de odore nardi cū pauca pinguedine Et qd de ipa administratur est radix eius cū comis suis. Gal. viij. sim. far. cap. fu: sm translatōem grecam: Fu. i. valeriana arōatica quodāmō est huius herba nardo similis sm vtutem sed ad plurimū deficiens. Et idem eodez li: sm translatōem arabicā: In radice ipius plāte est aromaticitas: ⁊ virtus ei⁹ assimilat virtuti spicenardi: ⁊ est ca. in. ij. gradu. sic. in fine eius:

Operationes.

A Dyas: sm transla. nr̄az: Fu: i. valeriana. Multi nardū agrestē appellāt. nascit in ponto: folia hz sil'ia elleboro vl' similia yposellino siue apio siluatico. Hasta est illi lenis ⁊ moll' subpurpurea ⁊ nodosa crescens de terra cubito vno aut ampli⁹. Flores sil'es hz narcisco in figura: nisi qr ē minor eo. sz similis in albedine: radix ē illi in robore digiti minoris similis iūco. aut elleboro nig. colore ruffa cū odore g̃to. ex q̄ alie excrescunt pue implicate sicut elleborus niger: B Pli. cap. fu. Fu genus est herbe odorate in ponto nascit p interualla nodos hns ⁊ flores albos minores q̄ narciscus. q̄ hz folia similia apij siluatici. tirsum rufum mollē ⁊ cauū ac leuē: Radix eius subrufa in modū pusilli digiti. ex qua alie excrescūt minores implicate. vn̄ eq̄lis est vtutis spice. sed plus puocat vrinam. ⁊ est ca. in. iij. sic. in pncipio secundi est feruentis vtutis ⁊ mictualis: C Paulus ca. fu: Fu. cal'. ⁊ sic. in. ij. g̃du. Radix eius in medicina ponit. vtutem habz diureticam. D Gal'. sm translatōez ara. Fu. puocat vrinā: E Dyas: Fu feruentis est vtutis ⁊ mictualis. cuius elixatura facit ad lateris dolorē. Menstrua incitat. antidotis miscet: F Paulus Cōtra stranguiriā ⁊ dissurriā det vinū decoctionis eius. Herba etiā decocta ⁊ supposita urinā puocat. ad digestionē cōfortandam. ⁊ dolorē stōi ex frigida cā det vinum decoctōis eius. ⁊ semīs fenic li vel masticis cū succo alicui⁹ herbe diuretice. G Cōtra viciū pectoris det vinū decoctionis eius vel suppositoriū ex bōbice intincta in ꝯfectōe fcā expuluere eius ⁊ ol'o muscellino vel cōi: Contra opilatōez splenis ⁊ epatis ex fri. cā vinū det decoctōnis eius. H Ysi: Fu est herba in pōto nascitur folijs oleastro similib⁹: Pla. Fu est herba q̄ alio nōie dr̄ valeriana in. ij: g̃du ca. ⁊ sic. In estate radices ei⁹ colligunt. et ad solem exiccant. ac p trienniū in efficatia multa suant. Radix tn̄ in medicīs ponitur: Eligenda est illa q̄ solidam int' hz sbam ⁊ non perforatam. q̄ cū frangit non puluerizat: Habetqz vtutem diureticam. I Vinū decoctōis eius dat cōtra strāguiriam ⁊ dissurriā. Herba etiā ipa ī vīo cocta ⁊ supposita puocat vrinā. ad cōfortandum digestionem ⁊ ad dolorē stomachi ex frigida causa vel ventositate Dat vinum decoctionis eius. ⁊ seminis feniculi vel masticis cum succo alicui⁹ herbe diuretice: K Contra vicium pectoris ex frigida causa dat vinum decoctōis ei⁹ vel aqua. Ad superfluitatē matricis mun

dificandam fit ex ea fomentum vel etiam supositorium. ℟ Auicenna. Fu. Folia eius sunt sicut folia apij. Et crus eius vnius cubiti plus planum 7 tenex. cuius supremū est digiti grossitudini primum ac purpureum. nodos habens 7 florem sicut narcisscus vel maiorem. In albo etiaz ipius est quasi purpureum Inferius ī radice sua emittit ramos. 7 in ipa radice est odor aromaticus. ℟ Confert dolori lateris vrinam puocat si bibaꝫ. Et eius decoctio puocat mēstrua plꝰ etiā spica.

Ca. cccc lxxxvj.

Verbena. Isidorus. Verbena sive vervena dicitur quasi pura. sed a grecis gerobotanea nomē accepit eo qꝫ remedijs ac ligamentis hominū ac purificationibus sacerdotum a gentilibus apta probata est. Unde 7 pontifices illam appellabant saginen quasi sancinē ℟ Plinius libro. xxv. Nulla tamen romane nobilitatis plus habet qꝫ herebotane qꝫ nostri verbenatam vocant. ℟ Pactionium mēsa vergitur domusqz purgantur ac lustrātur. ℟ Huo sunt eius genera. folioſa que femina putatur. mas foliis rarioribus. vtriusqz plures ramuli tenues. cubitales: angulosi. folia minora qꝫ quercus 7 angustiora. diuisuris maioribus. flos vo glaucus Radix longa, tenuis. 7 vbiqz nascit in palmis aquosis. ℟ Quidam autem non distinguunt. sed vnum nū faciūt genus. eo qꝫ eosdem vtraqz habeat effectus. ℟ Pandecta caꝑ. cc. xc. ℟ Herebotanū vel peristeriō grece. arabice albea. latine aūt berbena sive verbena vel sacra herba. ℟ Sciēdum qꝫ prima species gerebotani est centꝫ galli. 7 ē supina. ℟ Secunda species gerebotani est verbena q̄ dr̄ gallinacea 7 est r̄cta. 7 ideo vocatur ortos. 7 hoc dyaſ. dicit in caꝑ. de gerebotano. ℟ Et ꝓma species gerebotani a q̄busdam vocaꝫ peristerion: 7 illa est cētrum galli. 7 ideo in ℟ Pandecta lr̄a p. facit se mentiō caꝑ: ab illo q̄d incipit gerebotanum. 7 illud qꝫ incipit peristerion. Unde dicit gerebotanū ideo nomen accepit tale: qm̄ sacerdotes eam purificatōibus adhibere consueuerunt. ℟ Dyaſ. caꝑ. de ℟ Gerebotano. ℟ Herebotanū q̄ multi peristeriō aut verbenam dicunt. ℟ Species hz duas. ℟ Una est supina. ℟ Altera recta. ℟ Prima vocatur sidericis curetis. et alchea et cyperissis. vt ℟ Asculepius ī libro suo memorat. 7 ℟ Pythagoras criſceptron nominat latine dicitur licinia quasi lustrago vel vertipedium vel centrum galli. ℟ Secunda quam erectam diximus vocatur etiam trigomō bumo vel gerebotanum hercularia. latine crista gallinacea vel berbena vtraqz folia subalbida 7 veluti incisa habēt. 7 virgas in cubiti longitudine 7 ampliuſ 7 angulosa. 7 radices tenues 7 longas.

Operationes.

A Dyas. Radix verbene ⁊ folia cum vino bibita ⁊ cathaplasmatibus adhibita yctericis medent̄. B Et morsibus venenatis occurrūt: Foliorꝫ eius. ʒ. j. cum vino imposita ꝑ dies quatuor ⁊ gargarismo ipsa folia adhibita vulnera oris ⁊ putredines tollunt. C Elixatura eius si in ꝯuiuio aspersa fuerit hilaritatē p̄stat D Datur v̄o tercionarijs cum folijs tribus ⁊ radicibus tribus: quartanarijs v̄o quatuor numero. folijs et radicibus tota herba vulnera glutinat ⁊ alienatōes stringit: E Et ad om̄ia venena potui data optime facit. h̄ āt herba idē nomē accepit. s. vt sacerdotes eā purificatōib⁹ adhibere ꝯsueuerūt F In passionario habet̄ q̄ si medic⁹ visitādo infirmū ip̄am in manu portauerit nesciēte eg̃to. ⁊ dicꝫ eg̃to q̄liter es. si eger dicꝫ bñ sanabit̄. ⁊ si dicet male morieť. G Paul. Aq̄ decoctionis ei⁹ matricē mūdificat optīe ⁊ mēstrua ꝓuocat. Semen eius cum succo feniculi oculis impositum ip̄os mūdificat.

Ca. cccc lxxxvij.

Verbasco. Ysidorus. Verbascum latini herbam quam greci appellant flamos. Harum altera est masculus albidioribus ⁊ āgustioribus folijs Altera vero femina folijs latioribus atq̄ nigris lanuginosis ⁊ hirsutis

Operationes.

A Pli. li. xxvj. Cōtra tussim bibit̄ v̄bascus. c⁹ flos est aure⁹ atꝫ tāta vis huic ē vt etiā iumentis nō mō tussientib⁹. sꝫ ylia q̄ꝫ trahētib⁹ ī potu auxilieť Qd̄ ⁊ de gēciana reperit̄ B Ex herbario. Verbascus nascit̄ in locis sabl̄osis. C Ad poda grā h̄ herba ꝯtusa ⁊ īposita dolor ē sedat.

Ca. cccc lxxxviij.

Vecticon. Dyas. ca. vecticō s̄m trāslationē ara. Herba est q̄ hꝫ folia similia edere. v. aut. vij. sꝫ paulo maiora spāsa circa terrā. desuꝑ alba angl̄osa ⁊ viridia cū mlt̄is v̄gis duoꝝ palmoꝝ flos ē illi viridis. ī v̄no maxīe nascit̄. hasta ip̄i⁹ tenuis ē ita vt vix possit videri:

Operationes.

A Syas. Folia eius molli addita ignē sacꝝ extinguūt tumoribus om̄ib⁹ medent̄ B Sicca fumigatio eius om̄ia etiam similiter facere nouit. Mortuos in vtero infantes excludit ciato vno cū mulsa bibito. C Radicem eius siccam pone super carbōes de vite aminea. aut de oliua ⁊ cooperi. ⁊ eius q̄d est subtile de emboto infirmus teneat in ore ⁊ fumū r̄cipiat. postea vinū amineū modicū gluciat. D Illa herba etiam aperit orificia venaꝝ.

Ca. cccc lxxxix.

Veccia latīe: grece ysoforacius: arabice lachinis siue lechurios:

Operationes.

A Gal. p̄mo de cibis cap̄. veccia: figura hoꝝ seminū nō est rotūda sicut fabe: sz sublata magis sil'is lentibus. reponūt āt agricole: ⁊ hoc cū ip̄is folliculis. sil'iter cū totis plātis gr̄a alimēti brutoꝝ aīalium.

B In fame āt vidi et ex his q̄sdam comedentes ⁊ maxime adhuc viridibus existentibus sicut cicera ⁊ fabas ꝯmedūt. cōsueta sunt āt nō in delectabilia solū sz īdigestibilia ⁊ sistitiua ventris neq; boni chimi generatiua: C Apta ad sanguīs g̃ssi melācolici gn̄atōem sicut ⁊ lenticula: sz illi quidē multa bona adsunt; huic autē nullū illoꝝ bonoꝝ inest.

Ca. cccc xc.

Vermicularis. Pādecta. ca: ccclv. Herba grassula est herba de q̄ īuenitur maior. ⁊ mīor. ⁊ mīor est v̄micularis. Syas. Vermicularis est herba q̄ similat̄ herbe grassule maiori

Operationes.

A Sera. Semen illius herbe est cal'. et sic: in. iij. gradu: ⁊ expellit lūbricos: B Et dicitur q̄ reperit̄ sup terrā in corasceni postq̄ pluit. C Et qn̄ bibit̄ de eo tritū expellit lūbricos ⁊ ascarides ⁊ laxat vētrem. D Aui. Vermicularis ca: ī. iij: ⁊ ē sem̄ arenosū īterficit v̄mes ⁊ ascarides.

Ca.cccc xcj.

Vernix latine. arabice sandaros vl' baratin vel gressa vel sandaraca. grece gium. Serap̄. li. aggre: cap̄. sandros. i. vernix: ⁊ est gūmi ca. ⁊ sic. complexionis est in: ij: gradu. Et idem aucto: Habix. Ca. est ⁊ sic. sz caliditas est pauca: est em̄ simile karabe: sed non ita duꝝ. ⁊ in eo parum est amaritudinis ⁊ afferť a terris cristianoꝝ. Paulus capl'o. de vernice. Vernix est gummi cuiusdā arboris que ī cristianoꝝ ꝑtibus nascit̄ q̄ arbor iuniperꝰ vocať. vñ ab eo tꝑe estiuo q̄dam gūmositas egredit̄ q̄ actōe caloris exiccať ⁊ induratur. et dr̄ vernix. q̄ cū colligit̄ est albi coloris: ⁊ cū antiq̄ť est subcitrini: ⁊ cū plꝰ antiquať est ruffi coloris q̄cūq̄ sit. dūmō sit lucida ⁊ clara eligenda ē. Et dr̄ etiā v̄nix q̄ddā q̄d ꝯficit̄ ex oleo seīs lini ⁊ v̄nice. et inde illiniunt̄ vl' ꝯsolidant̄ colores ad picturā. hz āt v̄nit v̄tutē ꝯglutinādi ex viscositate sua. ⁊ clarificādi: ⁊ ꝯfuādi q̄d satis ptz. Nā pictores sup̄ alios colores ꝯfuāt.

Operationes.

A Sera: Vernix autem quod est gummi absq̄ confectione valet contra fluxum sanguinis ex naribus si puluis eius confectus cum albumine oui temꝑibus ⁊ frōti sup̄ponatur. contra vomitum colericum fiat ex puluere eius emplastꝝ ⁊ olibano ⁊ albumine oui ⁊ stomacho sup̄ponať.

B Idem etiam fiat contra dissinteriā addito aceto ⁊ sup̄ponať pectini. puluis etiam eius in ono sorbili datus valet contra vomitum colericū vel dissinteriā. valz etiam puluis contra interiorem ⁊ exteriorem solutōem. C Serap̄. predicto li. ⁊ cap̄. Vernix confert catarro quando fit fumigatō cum ea. et desiccat vlcera: et abscindit sanguinem menstruū: D Et idem auc. Bedigoras: De ꝓpetate eiꝰ ⁊ cōfert catarro. ⁊ desiccat fistulas: ⁊ est sicca ⁊ calida ī. ij. gradu. euellit sup̄fluitates flegmaticas. q̄ sunt in stomacho ⁊ intestiais. E Et occidit lūbricos et ascarides. et confert fluxibilitati neruoꝝ q̄ accidit a frigiditate ⁊ humiditate ⁊ repletōe F Et idem auct. Habix. Qñ fit suffumigatio cum eo ꝯfert catarro capitis: ⁊ quādo puluerizatur sup̄ vlcera desiccat ea: G Et idem auct. Atabari. Sādaraca est similis karabe in v̄tute sua. ⁊ cōfert fumigatō eius corize ⁊ desiccat fistulas: ⁊ cōfert sputo sanguinis ⁊ emorroidibus. Et est gummi citrini coloris simile Karabe. ⁊ est in eo paꝝ amaritudinis. ⁊ afferť a terris cristianoꝝ. ⁊ virtus eius est similis v̄tuti karabe. H Et qñ fit cū ea fumigatio ꝯfert fistulis. ⁊ qñ accipit̄ ex sādaraca ⁊ oleo rosaꝝ ⁊ linit̄ cum eo cōfert scissuris q̄ fiunt in mēbris ⁊ manibus ⁊ pedibꝰ. ⁊ si nō inuenis: pone loco eiꝰ pōdus tercie ꝑtis plꝰ pondē ipiꝰ de karabe q̄d dixit Galienus esse gummi haur romanē. I Ubi sciendū ꝙ illud vocabulū sandaraca aliter intelligit̄ in libris arabū. ⁊ aliter in li. grecoꝝ. nā arabes ꝓ sandaraca intelligūt v̄micē. sicut iā dcm̄ ē. sz greci ꝓ sādaraca intendūt q̄ndā lapidē rubeū. Vñ Pli. Sādaraca affertur a pōto ⁊ Capodocia et Sicilia. ⁊ est lapis ignei coloris.

K ¶ Dyas. cap̄. de sandaraca In eisdem locis nascit̄ vbi auripigmentū; Hoc idez dicit dyas. ca: de arsenico Et dicit q̄ eligē da est sādaraca que est colore ruffa valde ⁊ facile terribilis: ⁊ crepula mūda. colorez habens cynnobori. ⁊ odorem sulphuris. Virtusq; ei similis arsenico: vnde ē causti ce virtutis ⁊ dyaforetice ⁊ stiptice L ¶ Resine mixta Alopitias curat cum pice vngues leprosos excludit: Oris vulnera ⁊ narium curat. Omnes pustulas cū oleo purgat: Oleo mixta pediculos curat: Pu stulas cum adipe mixta mundat. Condi lomata ani ꝯpescit. M ¶ Empicis cū melle ⁊ vino vtiliter dat̄. Fumigio tussim ꝓhibet. maxime resina mixta. Fumus ore acceptus vocē limpidat. cū melle accepta sicut electuariū asmaticis medicatur sine voci obtuse cū r̄sina vt cataputia accepta N ¶ Ysaac in viatico sil'r sequit̄ modum grecoꝝ sicut cap̄. de dētib⁹ putridis ⁊ ca. de morfea. O ¶ Similiter Gal'in An tidotario minori in antidoto illo q̄d inci pit medicamen ad polipum nariū.

¶ Ca. cccc xcij.

Viola latine. arabice Fenefflig vl' fenefigi Grece leucis. Sciendum q̄ tria sunt genera violarum. vt dy ascorides dicit capittulo Leucis. Sed ta men Serapion libro aggre. cap̄. feneflig non loquit̄ nisi de vno. s. viola purpurea. qm̄ vsus eius magis conuenit medicinis sed alia duo genera sunt species cheuri si cut apparet in cap̄. cxj. superius de C. Se rapion libro aggre. ca. feneflig. Feneflig id est viola est herba cuius folia sunt mio ra folijs cussij. ⁊ nigriora: ⁊ non elongant̄ multum ab eis in figura sua. ⁊ habz stipi tem egredientem ab vna radice. ⁊ est sup eum plus. ⁊ in summitatibus eius est flos boni odoris coloris purpurei. Nascit̄ in locis vmbrosis ⁊ asp̄is Gal. vj. sim. far. cap'o de viola s̄m translatōem nostram; Foliorum huius herbe substantia est sub frigida ⁊ aquosa. Virtus eorum infrigi dat parum. Dyasco. cap̄. Leucis. i. viola om̄ibus est nota. est enim in floribus hn̄s distantiam quia mellinum album et pur pureum florem ostendit: Johannes Me sue cap̄. de violis. Viole sunt medicina temperata conueniens. ⁊ fit per eas male qualitatis ꝑmutatio ⁊ nature solutio: me lior est quecunq; ex primis: quoniam non inuenit eam calor r̄soluens virtutem. aut pluuia dissipans frigida est ⁊ [illegible]mida in primo gradu. Et que sic ca. est minus est humida ⁊ minus frigida Est enim in re cente humiditas superflua supergrediēs caliditatem eius aqua est perfectio ⁊ spe cies. Cum autem exiccatur ⁊ r̄soluitur hu midum superficiale ipsius manifestatur amaritudo eius que est propter calidita tem que fuerat sepulta. ⁊ est tunc ca. plus et minus hu. Est enim in recente humidi tas superflua propter q̄d que recēs est so lutione per ventrē educit lambificando. que v̄o sicca est educit dissoluendo. ⁊ ip̄a quidem est infrigidatiua narcotica seda tiua doloꝝ calidoꝝ: ⁊ extinctīa īflāmatio nū ⁊ lenitīa ⁊ solutiua: Est ex debiliter sol uentibus. ⁊ vigorat̄ cum alijs laxatiuis.

Et propter hoc quidam addunt quãtita
ti eoꝝ medietatem ex turbit. ⁊ faciunt tro
ciscos. ⁊ vigorant cum hoc operationem
earum. Et quidam addunt scamoneam
⁊ ipsa quidem ⁊ oleum earum ingreditur
in emendationem medicinarum acutaꝝ.
Succus autem ipsarum ⁊ syrupus ex eis
leniendo. Et viole sicce educunt dissoluẽ
do. Et ipse quidem cõdiunt̃ cum zuccaro
⁊ melle sunt maioris abstersionis ⁊ mino
ris alterationis et cum zuccaro contrariũ
faciunt Et scito ꝙ non substinent de deco
ctione aliquid qua sit superfluitas. et suc
cus earum similiter ⁊ corroboratur acetũ
cum infusione earum. ⁊ fit mirabile febri
bus multe inflãmationis. ⁊ est melius ole
um earum. fundamentum cuius est oleuz
onfancinum aut amigdalinum.

Operationes.

A Galienus. Ip̃a herba tam per se q̃
cum alfitis superposita r̃medium calidis
prestat flgmonibus: supposita aũt in ori
fitio ventris incensionem pacientis vl' in
oculis. B Serap̃. Virtus eius est q̃
lenificat ⁊ sedat apostemata calida quan
do ponuntur sub ea sola: aut cum farina
ordei. ⁊ confert inflãmationi que fuerit ĩ
ore stomachi ⁊ in oculo. Sed flos eius cũ
hoc ꝙ sedat inflãmationem oris stõachi
habet proprietatem relaxandi coleram.
Et fit emplastrum cum fõlijs tantũ huius
herbe aut cum sauich. ⁊ infrigidat et con
fert apostẽatibus calidis oculoꝝ et exitui
ani. C Et dicitur ꝙ flos eius a ꝓpri
etate que est in eo quãdo bibitur cum aq̃
confert squinantie ⁊ epilencie que accidit
pueris. ⁊ est illa que vulgariter dicit̃ ma
ter puerorum. D Et idem auctorita
te Aben mesuay: De proprietate eius la
xat coleram a stomacho ⁊ intestinis. ⁊ cõ
fert inflãmattoni que est in eis. et sode et
squinantie q̃ accidit infantibus qñ sumit̃
cum aq̃ ca. Et qñ aliq̃s vult de ea exhibẽ
in potu ad laxandũ ventrẽ exhibeat ab ℥
iiij. vsq; ad vj. E Dyas: Flos purpu
reus sedat inflãmatõem oris stõi ⁊ oclꝝ
⁊ aqua huius floris confert sq̃nancie. La
xat colerã a stõ ⁊ intestinis. ⁊ confert inflã
mationi q̃ est in eis. folia eius sunt sicut fo
lia cussus. sz minora ⁊ rotundiora. sz melli
nus color medicine necessarius est qui suc
cus elixatus ⁊ fomento adhibitus: tumo
res stericos curat. menstruis impat: F
Cerotis mixtus ragadias ani ad sanitatẽ
ꝑducit melle additus pustulas ⁊ inflatio
nes tollit semẽ eius cũ vino bibitũ. ʒ. ij. aut
suppositum menstruis imperat. Aborsũ
facit. radices eiꝰ cathaplasmatibus adhi
bite cum aceto splenem siccant Podagri
cis medicant̃: G Sz viola alba pro
iectorie est virtutis. ⁊ extenuatorie: sz flos
plus: decoctio autẽ herbe menstruas ꝓuo
cat si post ꝑtum non sequatur fetum mor
tuum extrahit. ⁊ viuum corrumpit ⁊ edu
cit matricis inflãmatõez sanat si tam for
tis est mulier. si in pessario posita omnia
similiter facit. H Johannes Me
sue. Solutione educit colerã: ⁊ alterat eiꝰ
accessum: ⁊ viole conferunt inflãmatõibꝰ
om̃ibus: ⁊ sedant sodam fcãm a calore ve
hementi. ⁊ sunt somnifere ⁊ faciũt corizã.
⁊ leniunt pectus ⁊ guttur. ⁊ ꝯferunt vuee.
⁊ squinantie. I Et iuuamentũ mag
num eoꝝ est ap̃atibus pectoris ⁊ pleuresi
⁊ sedant sitim. ⁊ cõferunt sicce opilationi
epatis. ⁊ apostemati eius: ⁊ calide ycteri
cie. et sunt iuuamenti magni in febribus
inflãmatiuis ⁊ siti per eas. Dosis potõis
eaꝝ est ab. ℥. iiij: vsq; ad. viij. ⁊ succi earũ
ab. ℥. j. vsq; ad: ij. Et syrupi eaꝝ ab. ℥. iij
vsq; ad: iiij: Et cõditi earum ab. ℥. j. vsq;
ad: iij: K Bartholomeus in li. de ꝓ
prietatibus reꝝ. Viola ꝓpter violentiam
odoris sic est nominata: vt dicit Ysidorꝰ:
Cuius due sunt species. s. purpurea alba
et mellina: Sed oim̃ folia nature frigide
sunt ⁊ aquose ⁊ ideo solutiue L Her
ba quidem modica est viola in substãtia
q̃ r̃cens est melior q̃ antiq̃ cꝰ flos maximi
ẽ odoris. vñ odor eiꝰ cẽbri calorẽ mitigat
⁊ sp̃s aĩales r̃creat ⁊ ꝯfortat: M Flo
res v̇nales pꝰ oriunt̃ sic se citiꝰ mãifestãt ꝑ
uitatẽ eiꝰ ĩ sb̃a magnitudo odoris ꝑiter ⁊
v̇tutis nõbiliter recõpẽsat. vt dicit dyas.

M Platearius. Viola fri. est i pncipio pmi gradus, ⁊ hu: in fine secundi. Habet vtutem leniendi hūectandi: refrigerandi relaxandi: Viole contrite sup ca. apata i principio valent. Fomenta ex aq̄ decoctionis ipius herbe facta circa pedes ⁊ frontem in acutis somnū pvocat. O Rasi. Viole somnifere sunt. capitis dolorem a calore fcm̄ remouent Coleram nigrā de stomacho ⁊ intestinis purgat. Calorem eoꝝ mitigat. P Macer. Nec roseus superare decor nec lilia pñt. Fragrantes violas spē nec vi nec odore: Dicit̄ hūida vis illius ⁊ frigida pmo. Esse gradu species tres esse leguntur eaꝝ. Noscere quas tm̄ diuerso flore valemus: Nam sunt purpurei flores albiq; nigriq;: Cūctis pene pares sunt in medicamīe vires. ⁊c̄.

Ca. cccc xciij.

Virga pastoris. Pand: ca. cc xviij. Dipseus grece. arabice persenda: vel diplacos vel harsiarbay l' ayb sacos. latīe vo vga pastoris vel cardo fullonum: Sciendū q̄ due sunt species virge pastoris. s. masculus ⁊ feīa: Masculus est quē dyas. fm trāslatōem nr̄am ca. dipseꝰ: vocat dipseus: ⁊ est fm ipm frutex spīosa vgam hñs longam spinis plenā: ⁊ folia ī circuitu similia lactucis. in singulis nodis bina hñs folia. ⁊ ipa oblōga ⁊ spinosa intus. ⁊ deforis spinis plena. ⁊ habet etiam contracta folia. que pluuiam ⁊ auram in se retinent. vñ ⁊ nomen accepit: Dipseus id est sitiens in vgis suis. capita surgunt: singula spinosa similia echimo maritino sed oblongiora. q̄ siccata album faciunt colorem. ⁊ in vga deintus vermes nascuntur. Serap̄. li. aggre: cap̄. Harsiarbay auctoritate dyas. Harsiarbay vel dipsacus est spina qua pannos faciunt. ⁊ latine dr̄ vga pastoris ⁊ cardo fullonū. ⁊ est species spinaꝝ hñs stipitem longū spinosum ⁊ folia eius sunt similia lactucis: ⁊ super quēlibet nodum stipitis sunt duo folia amplectentia stipitē. longa spinosa in medio eorum interius ⁊ exterius habent similitudinem vesicaꝝ aque ⁊ sunt spinosa etiam. ⁊ habet iuxta stipitem concauitatem ī qua colligitur pluuia ⁊ ros. Et ideo nominat̄ dipseus. i. siciens. sup quemlibet ramum eius est capitellum simile echimo marino aliquantulum in longitudinem tendens spinosum: q̄d cum desiccatur fit albū: Et quando scinditur reperiunt̄ in medio eiꝰ vermiculi parui. ⁊ ista est virga pastoris masculus. Et idem Serap̄. loco allegato Sunt eius due species. Masculus ⁊ femina: Masculus est herba que nascit̄ omni anno. ⁊ habet ramulos seu virgas tenues molles subliles nodosos. ⁊ dilatatur sup faciem terre sicut gramen. ⁊ habet folia similia folijs rutenisi q̄ sunt lōgiora ⁊ molliora. ⁊ habet iuxta vnum quodq; folium semen. ⁊ propter hoc dicitur masculus et habet florem rubeum: Sed femina est q̄ Serapion vocat in lingua persica Perserianum: Et dyas. vocat eam poligonos ⁊ est centū nodia. Feminaque ara: vocat̄ harsiarday: Latine vero cauda vulpis.

Et est fm Sera. herba hñs plãtam puã
⁊ virgam vnicam teneram similem cãne.
⁊ in nodis ip̃ius sunt folia egrediẽtia ab
ipsa virga similia folijs pini. ⁊ hz radicez
in qua nullum est iuuamentũ. nascit̃ iuxta
aquas: Gal: vj. sim. far. cap̃. dipseus. Di
pseus vel dipsacus est virga pastoris plu
rimum quod est in ip̃a est frigiditas: et in
sapore eius est stipticitas. Et v̄tus eius ẽ
que infrigidat ⁊ desiccat in principio ter
cij gradus. Et radix huius plãte desiccat
in. ij. gradu: Auicenna li. ij. cap̃. de virga
pastoris Virga pastoris est masculus ⁊ fe
mina. sed masculus est fortior. in ip̃a ẽ sti
pticitas: sed pars aquea in ip̃a est pluriã
Et ꝓpter multitudinẽ r̃pulsionis materi
erum effusarum estimat̃ ꝙ est exiccatiua
fortiter.

Operationes.

A Dyasco. Est virga pastoris masculꝰ
radix eius desiccat in. ij. gradu. Et abster
git que cocta in vino ⁊ tunsa: et sicut cero
tum imposita vel si emplastratur cum ea
anꝰ curat scissuras ani. ⁊ ragadias ⁊ fistu
las. ⁊ emorroidas interiores quod medi
camen in pixide enea ꝯseruandum. B
Et clauos corpis mũdat. ⁊ formicas ⁊ ver
mes: que in capite huius plante inueniũ
tur. in corio suo ligati. ⁊ collo suspẽsi. Aut
in brachio dicunt̃ febrem quartanam pe
nitus curare. ⁊ medet̃ mirmices. ⁊ acrocor
diuis. C Serap̃: Virga pastoris fe
mina est cuius virtus repcutit ⁊ incarnat
⁊ confert inflãmationi oris stomachi quã
do apponitur extra sicut est postq̃ trita fu
erit. ⁊ cõfert ap̃ati q̃d dr̃ herisipila. ⁊ apo
stematibus antiquis D Et repcutit
⁊ prohibet humores q̃ fluunt ad menbra
⁊ ex melioribus medicinis herisipile. quã
do dilatatur ⁊ extendit̃ ambulãs de mem
bro ad membꝝ. ⁊ cõfert vlceribus alijs. ⁊
vlceribus manifestis ad q̃ hũores fluunt
⁊ conglutinat vulnera recentia cũ suo san
guine. E Et cõfert vlceribus auris
⁊ si est in ea sanies desiccat eam. et abscin
dit fluxum menstruoꝝ. immoderatum

F Et curat vlcera intestinoꝝ. ⁊ sputum
sanguinis. ⁊ sistit fluxum eius vñcũq; flu
at. ⁊ in om̃ibus his masculus est fortior q̃
femina. vñ habet masculus v̄tutem stipti
cam frigidã. qñ sumit̃ in potu ex succo eiꝰ
cõfert sputo sanguinis ⁊ fluxui sanguinis
ãtiquo. ⁊ egritudini q̃ dr̃ colirica. ⁊ distil
lationi vrine qꝛ ꝓuocat vrinã ꝓuocatiõe
forti. G Et qñ sumit̃ in potu cũ vĩo
confert morsibus venenosis. ⁊ qñ bibitur
in febribus ꝑiodicis añ accessionẽ parox
ismi ⁊ horam confert multũ. H Et
quãdo fit nascale cum ea mulieri habenti
fistulam: ⁊ vlcera in matrice. confert iuua
mentum magnũ. et abscindit fluxũ humi
ditatum antiquaꝝ ab ea. ⁊ distillat̃ ex ea ĩ
aurem ⁊ confert dolori eius ⁊ saniei q̃ flu
it ab ea. I Et qñ coquit̃ cum vino ⁊
miscetur ei mel cõfert iuuamentum vlceri
bus matricis. ⁊ fit emplastꝝ cũ folijs eius
⁊ inflãmationi stomachi ⁊ sputo sanguĩs
⁊ formice ⁊ herisipile. ⁊ ap̃atibus calidis
⁊ frigidis in principio eoꝝ. ⁊ qñ coquitur
cum vino ⁊ terit̃ bene donec fiat cerotum
K Et emplastrat̃ cum ea anus curat sci
ssuras q̃ sunt in ano. et emorroidas interi
ores. ⁊ oportet ꝙ hec medicina reponat̃ ĩ
pixide enea. ⁊ curat spẽm formice q̃ dr̃ pa
ragodes. ⁊ dicunt q̃dam ꝙ v̄mes q̃ reperi
untur in capitibus huius plãte qñ ligat̃ ĩ
corio suo. L Et suspendit̃ in collo et
humero hñtes q̃rtanaz curat eam si deus
voluerit. M Auicenna: Virga pa
storis ꝓhibet fluxum. ⁊ fit ex ea emplastꝝ
flegmõi ⁊ herisiplẽ ⁊ formice. est valde cõ
ferens ap̃atibus vlceratiuis. N Et
consolidat vulnera recentia. succus eius
interficit vmes auris: ⁊ exiccat vlcera eiꝰ:
aqua eius confert sputo sanguinis. ⁊ fit ex
ea emplastꝝ inflãmatõni stomachi. ⁊ pro
hibet fluxũ sanguinis ⁊ matricis. ⁊ sanat
vlcera intestinoꝝ. O Et dyas. q̃dem
existimauit ꝙ ip̃a ꝓuocat vrinam ⁊ sanat
illum qui retinet eam ⁊ nõ p̃t eã emittẽ.

Ca.cccc xciiij.

Vitis latine: arabice harim l' harin: grece ampeleos. Serap: li. aggreca. harim: Virtus ex ea est domestica ⁊ siluestris. ⁊ alba ⁊ nigra: Domestica est vitis vini. ⁊ siluestris est q̄ grece vocat̄ ampeleos agria. hastas hz lōgas ⁊ ligosas ⁊ asperas. Folia ei⁹ strigno ortiuo similia sed latiora ⁊ minora. florem hz sicut capilli. sed semen habet vt botrus. q̄d cum maturauerit rufum facit colorem obrotūdū. Alia spēs est q̄ vocat̄ lambrusca l' vitusu. cuius flos vocat̄ ynantus vel ynantiū vel anteflores. ⁊ est masculus de qua īuenies in cap̄: xxviij. superius de a. ⁊ est planta in qua sunt grana parua similia botris vue paruis. ⁊ qñ sunt matura color eoꝝ est rubeus ⁊ figura sui grani est rotūda: et racemi sui botri reseruant̄ in summitate eius: ⁊ grece vocat̄ ambolosagine: Est alia species vitis que dr̄ vitis alba ⁊ est brionia: ꝓ q̄ lege ca. lxxv. supi⁹ de H. Gal. vj. sim. far. ca. ampeleos melana: Ampeleos melana siue vitis nig̃ vocat̄ hec ꝓpe brionia de qua lege viticella hic infra. ⁊ est v̄a brionia. Sciendū q̄ brionia sup̄ de b: nō est vera brionia sz autores illā appellāt vitis alba siue brionia alba.

Operationes.

A Gal. vj. sim. far. ca. vitis. Vinum vitis albe domestice est ca. in. ij. gradu. ⁊ vetus ex eo est in. iij. gradu Et mustum est in p̄mo ⁊ manifestat̄ vnū q̄dq; in p̄mo g̃du. ⁊ ꝑ manifestatōem caliditatis inuēte ī eo B Vitis dōestice succ⁹ fm serap̄. ⁊ potissime folioꝝ eius ꝯuenit hñtibus vlcera in ītestiuis sunt fri. ⁊ stiptice. ⁊ q̄ exspuunt sanguinē. ⁊ q̄ ꝯq̄runt̄ de ardore stōi: ⁊ p̄gnantibus hñtibus appetitū corruptū: ⁊ capoli eius qū infundunt̄ in aq̄ ⁊ bibit̄ faciunt hoc. C Et lacrimis hui⁹ vitis est sil'is gūmi. q̄ coagulat̄ sup̄ palmites. qui potat⁹ cū vīo expellit lapidē: D Et linit̄ cū eo empetigo ⁊ curat eā. ⁊ scabiem vlcerosā sil'r ⁊ nō vlcerosā: ⁊ optz q̄ añq̄m linias cū eo q̄ linias mēbꝝ cū nitro. ⁊ ol'o assidue ⁊ abradas pilos. ⁊ infra capl'o vinum lacius dicetur.

Ca.cccc xcv.

Virem Secundum serapionē libro aggregatoris cap̄. virem sunt species scz. absi et indum q̄d appellat̄ arabicum. ⁊ est rubei coloris: ⁊ est idez q̄d curcuma: Radix eius affert̄ ex terris ī byeme. ⁊ hz grana sicut grana passule. ⁊ melius ex eo est rubeū hn̄s pauca grana: et aliud est q̄d adheret manui. ⁊ habet colorez viole: ⁊ exterius est rubeum: cuius toxicū multum: Et toxicum q̄dem est res pauca minuta mollis adherens manui qn̄ tangitur vagina eius. et ip̄m q̄dem linit̄ super morpheam confert ei.

Operationes.

A Virtus virem est calida ⁊ sicca in principio tercij gradus quod si linit̄ ad morpheam confert B Viriditas inuenta super aquam que arabice vocatur batalep. ⁊ in lingua hyspanica mulsas secundum Auerroim secundo Colliget. est calida ⁊ humida in secundo.

Ca.cccc xcvj.

Viscus latine ⁊ grece. Arabice. dabalch vel hele vel hisos. Serapiōli. aggre. ca. dabalch aucto. dyas. Babalch. i. viscus. Melior ex eo est nouus qui similis est in colore suo colori porri. Exterius v̄o est subrufus sine aspitate ⁊ sine furfureitate. ⁊ fit ex fructu rotundo paruo qui nascit̄ in arbore glandium: ⁊ folia eius sunt sicut folia arboris bussi. fructus ḡ iste cōtundit̄ ⁊ abluit̄. deinde coquit̄ in aq̄. Sunt autem quidam qui masticādo fructum ip̄m faciunt viscum. reperit̄ etiā in arbore piroꝝ ⁊ maloꝝ. ⁊ in multis alijs arboribus. ⁊ aliqn̄ in radice arborum aliquarum ꝑuaꝝ. ⁊ latine vocatur hec plāta vissago. Ego aūt vidi in mōte Nabazat hōies qui faciunt ex arbore magna q̄ nascitur apd̄ eos ⁊ apud ip̄os vocat̄ tarabella. ⁊ latine vocat̄ Caprifoliū. Accipiūt q̄dem ramos ipsius ⁊ excoriant eos facientes fasciculos: ⁊ infundunt in aq̄ et dimittunt sic aliquo ex mensibus: deinde ꝯtundunt ꝯtusione forti. ⁊ fit inde viscus bonꝰ Et virtus eius est similis qui subtiliat attrahit ⁊ dissoluit. qꝛ habet v̄tutem resolutiuam: Bias. cap̄: viscus s̄m translatōem nostram. Viscus in ramulis nascēs a quodam animali volatili. scz turdella viscat̄. Nam illud si morat̄ in ramulis arborum glutinat̄ ⁊ inde nascunt̄ v̄gule plurime. ⁊ fit viscus q̄ sp̄ viridis inuenit̄. Est āt optimus qui in arbore quercus crescit: et q̄ est mundus subuiridis. ⁊ si extendat̄ non corrumpit̄ sed vt membrana extenuat̄.

Operationes.

A Gal. vj. sim. far. ca. de visco: Sb̄a visci est ꝯposita ex aquosa substātia ⁊ aerea ⁊ de his ambabꝰ est ī eo multū. ⁊ ex terrea pauca. ⁊ in sapore eius est acuitas plusq̄ amaritudo. B Et v̄tus eius est q̄ calefacit nō tn̄ cito qn̄ apponit̄ corpi. sz post q̄ facit morā in corpe sicut facit tapsia. et nos quidē diximꝰ in his q̄ p̄cesserūt. q̄ hec res īuenit̄ in medicinis quaꝝ v̄tus est que calefacit cū q̄ꝝ calefactōe est hūiditas su

perflua indigesta virtutes habet acres: duricies mollire potest. Nā de ꝓfundo extrahit humorē cū vehemētia. ⁊ non subtile tm̄. sz ⁊ pingues digerit mox q̄dem nō calefacit. sz tpe diuturno impositꝰ calefacit. vt tapsia: C Aui: li. ij. cap̄: de visco: Viscus est notus omnibus. ⁊ eius q̄dē fructus similis est ciceri nigro vel sincere. rotundus v̄gulatus frangibilis ex q̄ manus inuiscant̄ eius aūt minera est arbor ferēs glandes ⁊ pira ⁊ mala in q̄bus sunt v̄tus aquea ⁊ aerea multiplicate valde q̄ ex eo bonus est. est recens planus coloris porri interius: viridis exterius teritur ⁊ lauat̄: deinde coquit̄ ⁊ nō calefacit nisi post moram longam sicut gūmi rute agrestis: ⁊ ē debilior ea in hoc ⁊ in ip̄o quidē est humiditas superflua indigesta. ⁊ est ca. ⁊ sic. in iij: ⁊ est resolutiuus resoluit em̄ hūiditates grossas ⁊ ꝓfundo corpis ꝓpter fortitudinem v̄tutis attractiue ⁊ lenit. ⁊ dixerunt q̄dam q̄ non inest ei opatio in humiditatibus nisi tenuibus. B Serap̄: auctoritate dyas. Qñ viscus misceť cum resina pini maturat ap̄ata q̄ fiunt in radice auris. ⁊ alia ap̄ata. E Ec qñ misceť cū olibano curat vlcera antiq̄. ⁊ quando miscetur cum calce: ⁊ cū lapide gagatis. aut lapide asio ⁊ coquitur cum eis: ⁊ ponitur super ap̄ata fraudulēta aut sup̄ duriciem splenis curat Et resoluit ap̄ata ⁊ duricies F Et qñ misceť cum auripigmento citrino aut rubeo. ⁊ ponitur sup̄ macl'as aufert eas. ⁊ qñ cum calce misceť ⁊ rob excludit vngues. G Aui. Viscꝰ eradicat vngues malas cum sup̄ eas ponit̄ cū arsenico. ⁊ resoluit apostemata frigida. ⁊ ꝓpe confortatur cum calce ⁊ lenit vlcera antiq̄ ⁊ vulnera mala. ⁊ lenit iuncturas cum tāta cera. q̄ntum ⁊ ip̄m ⁊ cum equali pōdere sui de resina pini. ⁊ ꝯfert apostematibꝰ frigidis post aures: H Et mixtus cū gūmi pini ⁊ cera extenuat splenem cū sup̄ ip̄m ponitur cū aliquibus rebus ip̄m cōfortantibus sicut est calx ⁊ hmōi.

Ca. cccc xcvij.

Viticella. Pandecta. ca. cc lxvij. Fesera arabice vel fesire. grece ampeleos leuce. latine viticella vel vitis alba: Sz sciendum q̄ Gal. vbiq; vocat vitem aibam vel nigriā brioniā: Et dyas. similiter s̄m translatōem arabicā. Sz Gal' vj. sim. far. ca. ampeleos melana. dr̄ q̄ vitis nigra ꝓpe dr̄ brionia. hoc sil'r apparet ī cap̄. vitis par̄ sup̄. Serap̄: libro. aggre. ca. fesera. Fesera herba est q̄ hz folia ⁊ capriolos in similitudinē vitis cōis: nisi q̄ sunt aspiora ⁊ rami ⁊ caprioli adherēt implicantes se q̄buscunq; appximant ex arboribus alijs ⁊ suspendunt̄ eis cū capriol' suis ⁊ hz fructū sil'em racemo rubeo.

Operationes.

A Dyas. cap̄. ampelos. Ampeleos leuce. i. briōia siue vt latini vitis alba hastas ⁊ folia similia hz viti nr̄e sed aspa ⁊ minora caprioli similes sunt implicātes se. sem̄ ipsi vuule simile est ⁊ butriosum rarum.

B ¶ Dyascorides Viticella in vino elixi ⁊ ꝯmesti ventrem ⁊ vrinā mouēt: virtus est folijs ⁊ hastis ip̄ius et radici viscida. vñ vulneribus chironis imposita medicatur: Cācros ⁊ fagedenia vulnera ad scabiem perducit. Bibijs vulnera tollit: sale addito ⁊ in cathaplasmatibus adhibita ⁊ ꝯposita C ¶ Radix eiꝰ colorē corpis bonū r̄ddit: rugas vultibus distēdit lentigines purgat magnis cicatricibus. colorem ꝓprium reddit. Liuores ⁊ panaritia emendat. cū vino in cathaplasmatibꝰ adhibita duricies spargit. Ap̄ata curat: ossa corpi infixa eijcit. Medicaminibus stipticis necessario misceť: D ¶ Epilēticis. ʒ. j. bibita anno toto prestolať simili mō accepta apoplexie ⁊ stomaticis singulare p̄sidium est maxime: ʒ. ij. accepte singulis causis silr̄ ꝯuenit morsibus venenatis Aborsum facit: plus v̄o accepta maniam facit: E ¶ Secundinas deponit: Vrinam ꝓuocat. melle addito vt electuarium datū disnoicis ⁊ offocatōibus p̄stolatur. Tussim ⁊ dolorem capitis ⁊ lateris cōpescit: De alto cadentibus ⁊ cō q̄ssationibus maximū remediū est obulo vno cū aceto bibita splenē desiccat diebus. xxx. F ¶ Accepta cū caricis cathaplasmata om̄ia silr̄ facē p̄t. cocta in aqua ⁊ fomento adhibita stericas purgat. Infantes non coagulatos deponit. Verno tp̄e herba ip̄a exiccať: G ¶ Cuius succus cū mulsa bibitus om̄ia silr̄ facere nouit. ⁊ flegma deponit: Semen v̄o eius tritū ⁊ punctum scabiem ⁊ lepsos curat. Lac mulieribus ꝓuocat. Succus eius cū succo ptisane coctus lac mulieribus p̄stat. Succꝰ baccaꝝ eius lac vberibus siccis reddit. H ¶ Cime eius vrinam mouent mediocriter Radix aūt ꝓiectoriaꝫ ⁊ extenuatoriā v̄tutem habet ⁊ desiccat mediocriter. I ¶ Et ideo splenem resoluit ⁊ sclirosim: posita extrinsecus aut superposita cum ficubꝰ lepram ⁊ scabiem sanat. datur etiā ī cibo pro splene. ⁊ per vrinam splen digeritur. Hec herba tam laudabilis est vt in tyriacis potiōnibus mittať: Misceť ⁊ pulchrificijs medicaminibus: cū ol'o decocta donec arescat detrahit. K ¶ Cōmuniter autem radix cutem fricabilem ⁊ extēsam facit. Medetur autem effelidas ⁊ lentigines ⁊ maculas nigras cum orobo atq; terachia ⁊ fenugreci semine: Item si tecum eam portaueris om̄ia mala a te effugiēt.

¶ Ca. cccc xcviij.

Vethuen. Auicenna li. ij. ca. vethuē Vethuen est planta habens v̄gas minutas. super q̄s sunt flores albi h̄ntes folia similia floribꝰ maro. acuti saporis ⁊ odoris. ⁊ est ca: in: iij. sic. in. ij: Et ē est ex ea alia citrīa alia alba. est digestiua apitiua opilationū: ⁊ ī rubea ēstipticitas.

¶ Operationes.

A Aui. Vethuē ꝓuōt sudorē. Et eiꝰ oleū inunctum aperit orificia venaꝝ: ⁊ r̄soluit ap̄ata in stomacho. ⁊ sanguinem cōgelatum in ip̄o. B ¶ Et ꝯuenit ap̄atibus frigidis. Cōuenit fistulis ⁊ vlceribus neruoꝝ. cū in decoctōe eiꝰ infundiť spōgia ⁊

ponitur sup egros: ⁊ facit subeth: C ¶ Et odorat hūiditas eius ⁊ facit dormire. Cōuenit asmati cū bibit sicca sicut bibit epithimū: B ¶ Et ꝓuocat fortiter ⁊ resoluit sanguinē ꝯgelatū in vesica: ⁊ cū aq̄ mellis frangit lapidē E ¶ Et apit opilationes matricis ⁊ soluit melancoliam ⁊ flegma sicut epithimū qñ bibit sicca cum oximelle. ⁊ ip̄a in ꝑtibus nr̄is caremus.

¶ Ca. cccc xcix.

Volubilis latine. grece cussus. ara. Jeblech. Jo: Me: cap̄. de volubili Volubilis plures sunt spēs. Una est que dr̄ funis arboꝝ. cuius flos est albꝰ. ⁊ est sicut ruba. ⁊ habz lac ⁊ vocat volubilis magna: Et est alia cuius rami repunt sup terrā: et sup ramos plantaꝝ. q̄ fola et flores hz minores. ⁊ dr̄ volubilis ꝑua. Et est alia species eius hñs folia subalbida. ⁊ lanugiosa ⁊ hz lac: Et est spēs alia aspa hūs folia sicut sunt citrulli folia: cuiꝰ flos est sicut ampulle adherētes ⁊ vocat lupulus. Et est q̄rta spēs eiꝰ cuiꝰ radix est sicut fesciresim et magis g̃ssa. ymo est g̃ssitudo eius in modū cucurbite maioris. et eiꝰ stipites eleuant sup radicē suam circiter cubitos duos. ⁊ folia eius sunt stricta ꝑua in modum sagitte alate. q̄ ex leui causa fluūt ⁊ hz lac: ⁊ vocat dñs lacticinioꝝ: ⁊ ex ea fit scamonea. q̄d īuenies in ca. cccc. xix: de S Melior duaꝝ spēꝝ ꝑmaꝝ est magna hñs folia in modū sagitte alate. melior est que orit in locis tꝑatis remotis ab excessu Inquit dyas. Magna est equalis declinat tñ ad caliditatē. ⁊ est sic: in. ij. ⁊ est r̄solutiua. maturatiua: apitiua: abstersiua. ⁊ solutīa lanuginosa v̄o cal. est in excessu vlceratīa ⁊ incisiua: Sagittalis vero ca. est ⁊ sic: in ij. gradu: Et dixit Gal. in ꝑncipio tercij. lac vero in fine tercij. ⁊ est acris vlceratīa. ⁊ eius acrimonia nō est in vehementia lacticinij maioris. ⁊ est in qualibet eius ꝑte plante acuitas ⁊ serositas. sz plus in lacte ip̄ius. ⁊ est in ea abstersio ⁊ r̄solutio. ⁊ ista est scamonea: Lupulus vero est eq̄lis ad frigiditatē declinās. ⁊ dr̄ q̄ est in ꝑncipio ꝑmi: ⁊ est verius. Est āt sedatiuꝰ doloꝝ calidoꝝ. extinctiuꝰ inflāmationū ⁊ lenitiuꝰ.

¶ Operationes.

A ¶ Jo. Me. Rectificatio magna aperit orificia venaꝝ ꝓpter q̄d miscendum est ei aliq̄d ex draganto ⁊ mastice. ⁊ rectius q̄d vigorat opatōem eius est aq̄ casei cū spica ⁊ mastice. B ¶ Ex sagittali āt non ꝓpinat ad soluendū nisi coagulum eiꝰ. et est scamonea. Lanuginosa v̄o ꝓrsus vitāda est. Solutōe em̄ educit sanguinē. ⁊ est venenū. C ¶ Item lanuginosa educit excoriando Lupulus vero aspa educit de colera citrina rem aliq̄ ⁊ mūdificat sāguinem ab ea. ⁊ clarificat ip̄m: et sedat inflāmatōem eius. ⁊ affert ei iuuamentū magnum infusio ip̄ius in aq̄ casei. D ¶ Et syrupus eius remouet hycteritiā ⁊ aquaz paꝝ vtunt admīstratōe eiꝰ medici tꝑis nr̄i cum sit medicina bona E ¶ Et ip̄a q̄dem ⁊ succus eius cum sauich ordei sedat dolorē capitis ca. ⁊ cōuenit calefactōi stomachi ⁊ epatis. ⁊ syrupus eiꝰ ꝯuenit febribus colericis ⁊ sanguineis. F ¶ Mag̃

vero solutione educit coleram adustam: cū facilitate ⁊ apit opilatōz epatis ⁊ mese raicaꝝ. ⁊ ꝯuenit hyctericie cū succo Apij ⁊ endiuie. aut cū aq̄ casei. ⁊ ꝯuenit apati epatis cal'. extrinseco. ⁊ sedat sodam anti quam. ⁊ ꝓpe cū oleo ro. aut camomille

G ¶ Et succus eius est ex eis q̄ sanāt vlcera in aure. ⁊ est ex medicīs pectoris et pulmonis. mūdificans ea a supfluitatibus. ⁊ cōuenit asmati valde

H ¶ Et ꝯuenit fe. longi tpis. ⁊ ꝓpe fe. opilationū. ⁊ eis q̄ꝝ materia est colera citrina.

I ¶ Ex radice vero sagittalis fit emplastꝝ ⁊ oleo rosarum aut camomille. ⁊ sedat sodā frigidā anti q̄. ⁊ curat emigraneā. Dosis potio volubilis magne in decoctōe est circiter ℥. iiij. Lupuli vero infusionis in aqua casei potione libra. j.

¶ Ca. ccccc.

Uua passula. ¶ Gal'. vj. sim. far. ca. de vuapassa. Astasis. i. vuapassa. digestiue simul ⁊ stiptice et dyaforetice lente participat virtutis.

¶ Operationes.

A ¶ Dyas. Albe passule sunt plus stiptice. ⁊ carnes passulaꝝ q̄n extrahunt̄ ab eis grana. ⁊ q̄n ꝯmedunt̄ ꝯueniunt cāne pulmonis ⁊ ꝯferūt tussi renib⁹ ⁊ vesice.

B ¶ Et q̄n passule ꝯmedunt̄ sole cū nucleis cōferunt vlceribus intestinoꝝ. ⁊ q̄n caro passulaꝝ miscet̄ cum farina ⁊ gegneisi. i. scariola ⁊ ouis ⁊ modico melle. ⁊ ꝯmedit̄ admixto modico pipe expellit flegma ꝑ os.

C ¶ Et q̄n miscet̄ cū farīa fabaꝝ ⁊ cimīo. ⁊ fit inde empl'm ꝯuenit apatib⁹ cal'. intestinoꝝ. et q̄n passule pistate miscent̄ cū ruta ⁊ fit inde empl'm delet q̄d apparz ī cute ex clauis ⁊ vlceribus fraudulētis. s. cācro.

D ¶ Q̄n fit ex eis empl'm cū opopanaco ꝯuenit podagre. ⁊ q̄n ponit̄ sup vngues eradicat eos. ⁊ meliores ex eis sūt kesmes sine granis. ⁊ post eas sunt pingues subtilis corticis ⁊ parui grani.

Ca.ccccc j.

Uuaversa. Hartho: in li. de ꝓpetatibus rer. Uuaversa ab humeo mesdr. ⁊ est dcā q̄si hūida: eo q̄ intrīsecus hūoris est plena: Ut dicit Ysi. li. xvij. Ex tribus āt ꝯponit̄ vua scz ex folliculꝰ glacea ⁊ arillis. folliculi dicunt̄ vinatia. in q̄bus glacea ꝯtinet̄ Et est glace succus siue hūor pīguis ip̄iꝰ vue. Item sunt verticiarie sic dcē a magnitudīe ⁊ lōgitudine.

Operationes.

A Gal. vj. sim. far. ca: vuauersa inquit Uuauersa sunt indigestibilia: s̄ba eius ē g̃ssa terrea ꝓut et gustu declarat̄ q̄ sapor eiꝰ est acerbus vel pōticꝰ B Uirtus eius fri. in. j. sic: in. ij. ⁊ stipticat ⁊ ꝯstrīgit: ⁊ ꝯuenit oī fluxui vētris iuuamēto mag̃.

Ca.ccccc ij.

Umbilicus veneris vel cimbalaria latine: grece colitidon: Syas: Colitidon: i. vmbilicus veneris ē herba folia hz sicut acinctabulum obrotūda ⁊ alta ⁊ latenter ꝯcaua: ⁊ hastam breuem in qua est semen positum. Radix est ei obrotunda vtoliua. Est alia colitidon q̄ fo. hz pīguia ⁊ latiora ⁊ spissa sicut bugellas folia q̄ sunt circa radicē: sunt sicut oculus picta. gustu stiptica: hastā hz tenuē. cuius flos ⁊ semen simlꝰes ypericō: Radix est illi maior predicte.

Operationes.

A Gal. vij. sim. far. cap̄. Colitidon mixte est v̄tutis. scz. humide subfrigide. ⁊ cuiusdam obtuse: stipticitatis amare. vñ infrigidat ⁊ repcutit ⁊ abstergit ⁊ dyaforat Pli. cap̄. cotilidon herba est oībus nota. cuius natura ex hūido frigido ⁊ paꝝ calido refrigeratoria. B Syas. Uirtus p̄me spēi est q̄ succus radicis eius ⁊ foliorꝝ punctus aut fomento adhibitus tumorē nature spargit C Ignē sacꝝ extīguit ⁊ ꝑmones curat: Scrofis impositus eas spargit. Stōi estuationem tollit: Radix ꝯmesta cū folijs calculos frangit: Urinaꝫ ꝓuocat D Ydropicis in oximelle datus singlare p̄sidiū est. Et multi ad amorem eam colligūt. hec mixtā hz v̄tutē infrigidandi ⁊ humectādi: Hz etiā nō a parte stipticā vim cū amaritudine modica. vñ infrigidat ⁊ rep̄mit. ⁊ ꝓijcit ⁊ digerit īflāmatōnem. g̃ flegmonū curat. ⁊ in stō cām hñtibus vtilissima est E Cathaplasmata tūsa ⁊ imposita vulnera q̄ sunt cum rubore ⁊ rosulas sanat: succus eiꝰ iniectus ad veretri exiccatōem (q̄m greci fimosim vocant) valet. F Gal. Cotilidon curat flegmōes herisipilatos. ⁊ herisipilas flegmonosas. ⁊ maxime stomachi ardentis vtilis ⁊ sufficiēter epiplasmata. credita āt sunt folia cū radice cōmesta lapides frangē ⁊ vrinas mouē. G Pli. Hec tunsa ⁊ imposita vulnera curat. ⁊ resoluit q̄ sunt cum rubore. i: rosulas sanat Tunsa ⁊ stomacho imposita ardorē ⁊ inflāmationem sedat. H Radix v̄o eiꝰ potata lapides frangit. Greci v̄o dicūt q̄ leniter sit humida frigida ⁊ stiptica.

Ca. ccccc iij.

Vngula caballina. Sciendū q̄ vngula caballīa duplicis gn̄is ē. vnū aq̄ticū aliud terrenū. Aq̄ticū est nenufar l' nymphea aq̄tica l' cacab⁹ veneris vl' papauer palustre: l' alga palustris hn̄s flores albos. sicut apparz in ca. ccc ix. supius de N. Terrena ē q̄ vocat̄ vngl'a caballina gre. ⁊ ara. vocat̄ phatanū l' farfugium nascit̄ iuxta fluuiū:

Operationes.

A Ga. vj. si. far. ca. d̄ tussilagīe ⁊ ē vngl'a caballīa l' nenufar terrenū l' farfana: nō iat̄ āt tussilago eo q̄ tussib⁹ ⁊ ortonoicis cōferēs credit̄. si q̄s sumēs fo. sicca: l' radicē sup̄ prunas fūigās inspiret ꝯsurgentē fumū: B Est āt mediocriter acre q̄re ⁊ rūpe sine dolore credit̄ vniuersa ap̄ata q̄ ī torace. viridia v̄o fo. ⁊ flores. flegmonē paciētia mēbra cū difficultate digestōis exteri⁹ cataplasmata iuuāt ꝓpter amissionē aq̄se hūiditatis cui⁹ oīa viridia ⁊ tenera. h̄ q̄dē magia illa v̄o minus p̄ticipāt. sicca v̄o folia lilij acrioris sūt v̄tutis vt cōpetāt flegmonē paciētib⁹. C Aui. li. ij. cap̄ de nenufare terrēo: Inq̄t eē fri. ⁊ hu: complexionis in. ij: gradu.

Ca. ccccc iiij.

Vrtica maior: Pand. ca: ccc lxv. Huiure l' varikslatū l' sarich ara: grece inguidal' acalifex. latine v̄o vrtica. Sera: li: aggre. auc. dyas. ca: huiure. Sūt ei⁹ due spēs. vna eaꝝ ē aspior ⁊ nigrior hn̄s fo. latiora. ⁊ hz semē sil'e sei canab̄ nisi q̄ ē min⁹ eo: Alia v̄o hz mīora fo: ⁊ nō hz folia aspsa sicut p̄ma. de q̄ in sequēti ca. dicet̄. Et est ca. ⁊ sic. in. iij. gradu. merito q̄dem igit̄ vt alimēto null⁹ vtat̄ sine eo q̄ maxīa capiat̄ fame. Vtilis āt est vt medicīa subductiua ventris:

Operationes.

A Galienus. li. de cibis: ca. de vrtica Et idē. vj. sim: far. eod̄ ca. Acalifex siue vrtica maior. hui⁹ herbe tā fruct⁹ q̄ folia ipsa maxime admittant̄ ad opus medicine

Dyasotetice est virtutis vt pustulas ꝛ parotidas sanet. Habet autem ꝛ ventositatis aliquid qua propter impetus libidis excitat. ꝛ maxime qñ cum sapa bibit semẽ eius. ꝙ autem non vehementer calefacit sit satis subtilium partium sit educẽs grossorum humoꝝ ꝛ viscosoꝝ qui in toracе et pulmone. Testatur ꝛ in hoc ꝙ paciuntur pericule corporis ꝗs cõtingit. Illa vo vẽtositas qua ꝓticipare dr̃ nascit dum ipa digerit. Non eñ est actu ventosa ꝫ potẽcia. ventrem laxat moderate. ꝛ hoc solum modo ꝙ mundificat ꝛ ꝓmouet. non eo ꝙ purget. ℞ Dyas. Cathaplasmatib⁹ imposita corpis fricatõe atq; rubore. dolorem atq; pruritum facit. deniq; recorpatiue virtutis sunt maior videlicet ꝛ minor. Similiter limosis atq; similibus vuriciebus. medet etiam eis qui ab animalibus venenatis fuerunt vexati. ℭ Item cocta atq; contrita emollit ventrem. Semen autem eius ventrem mouet. Folia ꝛ semen dyasotetica sunt et leptomeris habundanter sine calefactõe nimia. sanant stigmata ꝛ ciraculas ꝛ ragades. ꝛ ex toracе ꝛ pulmone educit humores pingues ꝛ glutinosos. habet autem aliquid in se vẽtositatis. ad luxuriam ꝓmouendam. ꝛ excitandam libidinem. maxle qñ cum sapa bibitur. ℞ Alcalifex calefactoria est ꝗ potata cum vinõ regiũ morbum eñ dat semen eius in antidotis missum colericis ꝓdest. ℔ Item tritum cũ melle et in modum electarij datum tussim veterem ꝛ frigore ꝓceptam emẽdat. ex calore suos omnes tumores dissolvit. ℣ Berap̃ aucto. Gal. Virtus eius est q̃ rsolvit resolutione multa. ꝛ est cum hoc ei virtus iflativa. ꝛ ꝓpter hanc causam mouet coitum ꝛ delet exituras ꝛ ap̃ata q̃ fiunt ꝓ aures. ꝛ facit exiccari humores viscosos a pectore ꝛ pulmone quãdo bibitur. ꝛ curat vlcera corrosiua ꝛ omne cui ꝓuenit exiccatio. Et qñ bibit de semie eius cum rob excitat appetitum coitus. ꝛ solvit ventrẽ solutõe temperata. ꝓptera quia abstergit ꝛ commouet. ℞ Et folia ambaꝝ specierũ quando terũtur cum sale ꝛ fit inde emplastrum curat morsum canis et vlcera fraudulenta. ꝛ carnosa. ꝛ vlcera sordida. ꝛ tortiones neruorum ꝛ exituras. et apostemata que fiunt post aures. ℔ Et fit cum eis cerotum cum cera ad vuriciem splenis. ℞ Et quando terunt̃ ex folijs eius ꝛ ponunt̃ in naribus abscindit fluxum sanguinis. ꝛ quando teritur ex eis ꝛ cõficitur cũ mirra. ꝛ fit inde nascale ꝙuocat menstrua. ℣ Et ponunt̃ folia eius super matricẽ egressam ꝛ eam revocat intus. et semen ei⁹ qñ bibitur cum rob excitat appetitum coit⁹. ꝛ aperit orificium matricis. ꝛ terit̃ ꝛ cõficitur cum melle ꝛ cõmeditur. et convenit asmati que non sinit hominem iacere. ℔ Et pleuresi. ꝛ expellit superfluitates a pectore. ℞ Et decoctio foliorum eius quãdo coquitur cum pauco mirre ꝙuocat mẽstrua. ꝛ quando folia ipa coquũtur cũ limacijs molliunt ventrem ꝛ prouocant vrinam. ꝛ quãdo folia ipsa coquuntur cum ordeo expellunt superfluitates a pectore. et quãdo fiũt gargarismata cum succis eius curat apostemata vuule. ℒ Et idez auctoritate Rasis. Oleum vrtice est magis laxatiuum ꝙ oleum cartami. scilicet quãdo tu comparas virtutem laxatiuam vrtice virtuti laxatiue cartami. ℳ Et idem auctoritate Aben mesuay. ꝓuocat coitum quando cõmeditur cum cepis et vitellis ouorum. ꝛ quando teritur semen eius ꝛ ponitur super cancrum convenit. ℕ Et de ꝓpetate ei. est ꝙ laxat flegma viscosum. ꝛ quando excoriatur semen vrtice ꝛ teritur. ꝛ miscetur cum melle et sumit̃ laxat cum fortitudine. ꝛ oportet tamen ꝙ non tangat linguam. ꝛ caput meri ne adurat ea. ℗ Et dosis eius a. xx. granis vsq; ad. xxx. ℘ Et idem auctoritate Ysaac. Soluit ventrem viscosum. et ꝙuocat vrinam. ꝛ convenit dolori renum ꝛ iuuat coitum ꝛ maxime si cõmedatur cum cepis ꝛ vitellis ouorum. ꝛ qñ bibitur cum seie canabi ꝓuenit spleni ꝛ dolori lateris.

Ca.ccccc v.

Vrtica minor. Byas. Vrtica altera maior altera minor. De maiori in p̄cedenti cap̄. dcm̄: Minor v̄o que ⁊ vsualis est. ⁊ simplex cum tenui seīe ac foliis nimis asperis. Aui. Color semīs eius est similis semīs porri sz tn̄ est minus ⁊ subtilius. ⁊ non est in eius lōgitudine. et mordicat quod ei obuiat. ita ꝙ etiam ītestina Vrtica ⁊ semen eius sunt ca. in principio tercij ⁊ sic. in. ij: sed semen est mīoris siccitatis q̄ ip̄a. Est attractiua. vlceratiua. resolutiua cū v̄tute adustiua. Et sunt q̄dam qui dicunt calefactōem eius nō esse fortē. ⁊ in ip̄a quidem est virtus aperitiua. ⁊ in ip̄o est abstersio fortis

Operationes.

A Aui. Emplastꝝ eiꝰ cū raffano disrūpit dubelet. ⁊ ꝯuenit duriciebus. Et semē eius ꝯuenit cancro in emplastro: et similr eius cinis cū sale cōuenit vlceribus q̄ accidunt in morsura canis ⁊ vlceribus malignis ⁊ cancro B Emplastrum ex eo cum sale cōuenit torsioni neruoꝝ Et folia eius ꝯtrita abscindunt fluxum sanguinis ex naribus. Et semen eius ꝯuenit stricture narium. ⁊ ap̄it opilatōs colatorij fortiter ⁊ ex semine eius fcm̄ emplastꝝ fit dentium eradicatio facilis. C Et ex eo emplastrum ꝯuenit ap̄atibus que fiunt pꝰ aures ⁊ est abstersiuū qn̄ bibit̄ cū aq̄ ordei ⁊ mūdificat pectus: D Et cum decoquūt̄ folia eius in aqua ordei educunt hūores g̊ssos qui sunt in pectore: eius sēmē est fortius: ⁊ ip̄m remouet asma ⁊ frigidā pleuresim: E Excitat coitum precipue semen eius cū vino. Et aperit orificiū matricis qn̄ matrix recipit sperma ⁊ silr si comedatur cum cepis ⁊ ouis: Et qn̄ supponit̄ cum mirra ꝓuocat menstrua ⁊ ap̄it matricem: ⁊ similiter si bibat̄ decoctio eius cū mirra: F Et folia eius recentia reducunt matricem exeuntē. loco emplastri posita ⁊ soluendo educit flegma: ⁊ humorez crudum sua abstersione non cum virtute solutiua que sit in ip̄a. G Et oleum vrtice minoris. plus soluit flegma q̄ oleū cartami. Et decoctio folioꝝ eius cum obstracis lenit ventrem. H Et sis vis vt ipsa facilius soluat accipe medullaz seminis eius ⁊ contere ip̄am cum sauich. et ꝓijce eū cū vīo ⁊ bibe eā: ⁊ oportz vt post eius haustū bibat̄ aliq̄d ex oleo ro: ne adurit guttur bibentis. Et qn̄ fiunt ex ipsis colliria cū melle ⁊ supponunt̄ ⁊ soluunt. I Palladius. Vrtica ex eo vocata est. ꝙ tactus eius corpus adurat: Sūt em̄ ambo om̄ino ignee nature. vū ⁊ tactu ꝑurit: ⁊ pruriginem facit K Macer. Dicimus vrticā quā grecus a calife dicit. Feruida non modice vis illi dr̄ esse. Vn̄ nec ī merito nomen sumpsisse videt̄: Tacta ꝙ exurat digitos vrtica tenentes. Hec solet hictericos cum vino sumpta iuuare Illiꝰ semen colicis cum melle medet̄ Et tussim veterem curat si sepe bibatur: Frigus pulmonis pellit vētrisq; tumorem. ⁊c.

Ca. ccccc vj.

Ulpicum. Ysidorus. Ulpicum appellatum est. eo q̄ allij odorem hz. Palladius libro vndecimo. In mense Nouembri vlpicum sicut ⁊ allium seritur. terra maxime alba fossa ⁊ subacta sine stercore, Sulcos in areis facies ⁊ ī locis altioribus semina pones. quattuor digitis separatas. nec altius pressa: Sarculari frequenter debent: quia plurescunt: Si capitatim facere volueris. vbi ceperit caulis prodire. particl'a sicq̄ succus r̄uertetur ad spicas.

Operationes.

A Ysidorus. Ulpicum cum vino tritū calculos aiunt prodesse potui datum. Illius semen cum vino menstrua prouocat siue purgat.

Ca. ccccc vij.

Ulmus latine. arabice arnabū. grece petela l' prolee siue pteloe. Paulus ca: de vlmo. Est arbor om̄ibus nota cuius folia stiptica sunt.

Operationes.

A Gal: vij. sim: far: ca. prolee s̄m translationē grecā. Prolee. i. vlmus folijs consolidamus q̄nq̄ recens vulnus cōtusis q̄ stiptica sil' ⁊ abstersiua virtus cōseruat̄ in eis. Cortex vero eius adhuc magis ē sub amarus ⁊ stipticus B Ulm̄ ⁊ lepram sanat cum aceto: Et dum viridis existit ⁊ recens si sup̄ ligata inuoluatur vlceribus ꝯsolidare ea poterit: C Et radices eius etiā eiusdē v̄tutis sunt. ⁊ cū eius decoctione fomentant oēs fracturas porositatione egētes. D Paulus. Ipsa bullita in aq̄ curāt excoriatōez capitis si inde lauet̄. Radix ei⁹ ē stiptica ꝯglutiatīa ⁊ cōsolidatīa nīs E Ysi. Ulm⁹ nom̄ accepit eo q̄ vligīosis ⁊ hūidis locis meli⁹ ꝗ ficit: Nā in mōtanis ⁊ aspis min⁹ leta est.

F Pli.li.xvij. Ulmoꝝ vmbra lenis esti enutriens q̄cunq; occupat. In ulmo inseri moꝝ iubet religio fulguꝝ: Nobilis vina in arbustis gignunt̄. ꝑmoq; oim̄ vlmus. ꝓpter nimiā frondē excipit. Ulmis detrahitur succus inutilis sup̄ terrā vsq; ad medullā foracis. In senecta ⁊ cū alimento sequunt̄ abūdare nimio. G Idem.li. xviij. Ulmi ⁊ popl'i serant̄ a die q̄ fauonius cepit flare siue a die.vj. idus februarij siue an̄ ꝑma solsticij estiual' die alia ꝑte folia vlmi celū respiciūt q̄ spectauerūt ꝑdie ⁊ est ꝯfecti sideris signū H Idem li. xxiiij. Ulmi folia ⁊ cortex ⁊ rami vim hn̄t spissandi ⁊ vulnera contrahendi. Cortex vtiq; interior.

Ca.ccccc viij.

Usir siue qusir ara.gre.egilops vel egilopa. Sera.li.aggre.cap̄.qusir id est alkaleya siue aquileya: et est herba cui⁹ folia sunt similia folijs frumēti nisi q: sunt latōra ⁊ molliora. ⁊ ī sūmitate calami ei⁹ ē semē nigꝝ trib⁹ l' q̄tuor tūicis vestitum a q̄bus exeunt ariste sil'es capill' in subtilitate. Pli. Aquileya herba ē q̄ crescit in segetibus cū tenui calamo hn̄ti ī sūmitate tegmīb⁹ ābitū ex q̄bus ariste sil'es capillis extant.

Operationes.

A Gal'. Uirtus eius est q̄ r̄soluit ap̄ata ⁊ ꝯfert fistulis q̄ fiūt iuxta oculū q̄ egilope vocant̄. Maior v̄tus ē in seie q̄re qn̄ simpliciter ponit̄ semē intelligit̄ Uires em̄ leuiter ⁊ efficaciter r̄laxātes ⁊ ad oēs tumores valz. Sera: Mollit duricies. ⁊ ido ad egilopas farina eius cathaplasmatibus cōmixta congrue facit.

Ca.ccccc ix.

Usnea. Pandecta ca.lxxj. Aynech siue alusne arabice: grece brion vl' briū vel licena. latine v̄o vsnee vel muscus arboꝝ. Usnee vel briō q̄ddā orit̄ in arborib⁹ sicut lanugo. ⁊ q̄ddā est vsnee vel brion maris. ⁊ ē lanugo q̄ orit̄ sup̄ petras maris. Serap̄.li.aggre.cap̄: aynech Aynech.i.musc⁹ q̄rcus ⁊ est res q̄ reperit̄

nascens super arborē serbin ⁊ nucis ⁊ glā
dium ⁊ sup lapides. ⁊ melius ex eo est q̄d
reperit̄ sup serbin montanū. ⁊ post illō qd̄
reperit̄ sup serbin montanū. ⁊ post illō qd̄
reperit̄ sup arborē nucis. ⁊ melius horum
est q̄d est magis odorifer ⁊ albidioris co
loris. ⁊ peius est ex eo q̄d est ad nigredinē
tendens. sapor eius est stipticus tpate. Et
virtus eius est q̄ non est frigida frigidita
te forti. sz ꝓpe tepiditatem. ⁊ v̄tus eiꝰ alia
est q̄ resoluit ⁊ mollificat. ⁊ ꝓpe illud quod
repitur sup arborem serbin. Gal. vj. sim.
far. cap. briū vel brion marinū ꝯpositum
ē ex terrestri ⁊ a q̄sa sil' s̄ba vtrisq; frigidis
stipticat em̄ ꝯmestū ⁊ quotq̄t calida sunt.
cathaplasmatū mā ifeste infrigidat et ad
iuuat. Et ē aliud briō l' briū q̄d a q̄busdā
vocat̄ spelticū. repit̄ q̄dem in quercubus
⁊ pinis. ⁊ lenkis. hz āt stipticatiuā v̄tutez
nō vehementē. neq; em̄ sufficiēter frigida
est. sz q̄dammō medijs appinq̄t. q̄re ⁊ dia
foreticā ⁊ mollificatiuā possidet vim. ma
xime q̄d in cedrinis lignis īuenit̄. Dyas.
ca. de licena q̄ sup petrā marinā nascit̄ bri
on est. Aui. li. ij. ca. vsnee Usnee sunt corti
ces subtiles circūuolute sup arborē ferētez
glādes ⁊ pinū vel nucē. ⁊ hz odorē bonū q̄
ex ea bona est: est alba. et nigra est mala.
In ip̄a est frigiditas pauca ad debilitatē
declinās. ⁊ stipticitas eq̄lis. Et extimaue
runt q̄dā q̄ ē ca. in. j. gradu. sic. in. ij. Inq̄t
Alcausi est frigida vehemētis siccitatis.
Insunt ei v̄tus stiptica: ⁊ resolutio sil' ⁊ le
nificatio p̄cipue que est de p̄mo ⁊ eius sti
pticitas est equalis:

Operationes.

A Sera. auc. dyas. Aynech est muscus
q̄rcus. ⁊ ꝯfert doloribꝰ matricis. ⁊ qn̄z co
quit̄. ⁊ sedēt muliēs in decoctōe eiꝰ. B
Et ꝯfert multū qn̄ admiscet̄ in fumigatōi
bus ⁊ vnguētis q̄ fiūt ad resoluendā lassi
tudinē. C Et īgredit̄ in ꝯfectōe olei
de ben ⁊ in alijs vnguētis ꝓpter stipticita
tē q̄ ē ī eo. D Et infundit̄ ī vīo diebꝰ
aliq̄t. ⁊ illō vinū facit dormire dormitiōe
forti. ⁊ qn̄ infundit̄ ī vīo stiptico. ꝯfert stō
⁊ curat excussionē vētris. ⁊ arōatizat stōm
⁊ abscindit vomitū. E Dyas. Licēa
ē muscꝰ maris q̄ cataplasmatibꝰ adhibita
fluxū sanguīs abstinet. tūorē ꝯpescit. Ter
nas emēdat. Yctericis opitulat̄ melle ad
dito aspredinē oris ⁊ līgue dislēit. reuma
tismū ꝯpescit q: stiptice ē v̄tutis ⁊ siccātis
F Almāsor. tract. iij. ca. vsnee. Usnee l'
muscꝰ q̄rcꝰ par̄ existit ca. q̄d ⁊ vomitū ab
stinēdo stōm efficit rigidū. G Aui.
Usnee arōaticū ē apit opilatōs ⁊ stringit
carnes mollificatas. ⁊ linit̄ sup ap̄ata ca.
⁊ sedat ea ⁊ r̄solnit duricies ⁊ sedat ap̄ata
carnosa fluxa cadit ī ūctōibꝰ lassitudīs. ⁊
resoluit duriciē iuncturar̄: H Et sil'r
eiꝰ decoctō cū infundit̄ ī vīo facit dormire
potantē ip̄m. ⁊ abstergit visū. ⁊ ꝯfert trēo
ri cordis r̄tinz vomitū ⁊ ꝯfortat stōm. ⁊ re
mouet inflāmatōem eiꝰ p̄cipue eius infu
sio in vīo stiptico: I Et ꝯfert dolori
epatis debil'. Apit opilatōez matricis et
qn̄ sedet̄ ī aq̄ eiꝰ ꝯfert dolori matricis ⁊ ꝓ
uocat mēstrua. K Et idē ī de viribus
cordis ait. Usnee ca. ē in. j. g̃du. sic. in. ij. ⁊
habet confortare cor.

Ca.ccccc x.

Vinum. Ysidorus. li. xx. Vinū inde dcm̄ est q̄ eius potus sanguine cito replet. hoc alij lieum appellant eo q̄ bibentem a cura soluit. Arestotiles ī li. topicoꝝ. iiij. Vinū ait empedocles aquam putrefcām in lignis. Ambrosius li. iij. Noe post diluuiū vitem plantauit que prius domini p̄cepto pullulauit. ac bibit de vino eius ⁊ obdormiuit. Beꝰ aūt presciuit q̄ vinum sobrie potatum sanitatem daret. prudentiam augeret In modice vero sumptum ad vitia causas daret. creaturam dedit. sed habundantiam humano reseruauit arbitrio. Arestotiles in libro de animalibus. Vinū serpentes valde diligunt. ⁊ ideo ꝑ ip̄m venant̄. cum inbibunt̄. Item Ysidorus. Vinum dr̄ roseū id est cum rubore. Rosa em̄ rubet. Amineum quasi sine minio. i. sine rubore. Succinacium succine gemme simlē. i. fului coloris. Limpidū vinū. i. ꝑspicuum ab aq̄ spēdictum quasi limpidū. limpha em̄ est aq̄. Turbidum quasi torbidū. i. terra ꝯmixtū: quod est fece. Falernū vinū vocatum est a falerna regione campanie vbi optima vina nascunt̄. Honorariū vinū q̄d regibus ⁊ potentibus honoris gr̄a offert̄. Crudū vinum est insuaue q̄d serui potant: Cōditum vocatur q̄d non sit simplex sed cōmixtione pigmentoꝝ compositum. Gasetū vero a regione vn̄ defert̄: Gaza em̄ oppidum est palestine. Infertum vinum dicit̄ quod altario offert̄ atq̄ libat̄. Spurcum quod offerre non licet: aut cui aqua admixta est quasi spurium hoc inmundū. Acidum vel quia acutum. vel quia aq̄ mixtū. cito in hunc saporem conuertitur. Actor pluribus etiam modis vina viciata emēdantur: sicut notum est plurimis (vt verbi gratia) si forte mollescens incrasset̄. Idē vinum per media lignorum fragmenta transfunditur vt oleagma mollicies confringatur vel lambrusce vel lignoꝝ serratura vel similia.

Operationes.

A Ysaac in diebus ꝑticularibus li. iij. Vinum bonū dat nutrimentum corpori. Sanitatem reddit ⁊ custodit: si accipiat̄ vt oportet. ⁊ q̄ntum natura sustinere valꝫ digestionē ꝯfortat stomachi. ⁊ etiā secundam que est in epate. nec vllus inuenitur cibus vl' potus adeo naturalis caloris cōfortatiuus ⁊ augmentatiuus. sicut vinū. ꝓpter familiaritatis consortiū q̄d habet cum natura. B Et quia calor eius similis est naturali calori citoq̄ conuertit̄ ī naturalem ⁊ mundissimū sanguinē. Turbidum quoq̄ sanguinem clarificat. ⁊ aditus tocius corporis maximeq̄ venaꝝ aperit ⁊ mūdificat. Epatis opilationē aperit Tenebrositatem aufert. Fumositatē tristicie generatiuam a corde expellit. tociusq̄ corꝑis mēbra corroborat C Sꝫ aīaꝫ ip̄am facit obliuisci tristiciā ⁊ angustiaꝫ. laborē ⁊ dolorē. datq̄ ei leticiā ⁊ audaciā Ingeniūq̄ subtiliat. Igit̄ cōueniens est om̄ibus etatibus ⁊ oībus regionibus: sꝫ tamen sumat̄ ſm sui q̄ntitatez ⁊ bibentis consuetudinē. ac nature possibilitatem. Iuuenes em̄ ⁊ viri maiorē vim q̄ntitatez sustinent q̄ mulieres ⁊ adolescentuli: D Vinū mundū ⁊ puꝝ si fuerit. ꝯuenit vt hiemali tp̄e ⁊ frigida regione bibatur In estate vero ⁊ calida regione vini paucitas aqua multum ꝯmixti. necessario cōgruet. Corpa em̄ refrigerat ⁊ hūectat propter aq̄ ꝯmixtam. Vn̄ antiq̄ assimilauerit vinū tyriace nature q̄r v̄tutem hꝫ ꝯseruatiuam nature ꝓficuā Calefacit em̄ corpora frigida. ⁊ infrigidat calida sicca hūectat et humida extenuat. E Haly in li. regalis dispositōis ait. Vinū calorem naturalem confortat Humores colericos temperat. purgans ꝑ sudorē vrinam. Mēbra dura humectat. appetitū iuuat ⁊ digestionem: F Ventositatē q̄ꝫ soluit. Opilationem aperit melancoliā mitigat. Et hec maxīe facit his q̄ tp̄ate ꝯplexiōis sunt G Nocet āt illi cuius cōplexio suꝑhabundat ī calore. l' q̄ febrē patit̄ epatis aut cephaleā. ⁊ cuius nerui debiles sunt.

H Idem in li. vt sup̄. Dicit āt q̄ ex multi vini potatione passiones accidūt g̃ues frigide. sicut apoplexia; spasm⁹. epilētia. emigraneū: obstupefactio ⁊ his similia. Replent̄ em̄ vētriculi cēbri vaporib⁹ vini ⁊ q̄d ad illō de venis ascēdit. vñ calor naturalis ĩfrigerat̄. ⁊ hmōi passiōes gñant̄ I Rasi in q̄rta p̄te. Vinū tp̄ate bibitū nutrimentū penetrare facit digestionem adiuuat. multeq̄ bōitatis cā existit in corpore. ⁊ in senib⁹ q̄ maxīe. K Ysidor⁹ Vinū antiq̄ vocabāt venenū. sz postq̄ inuentū ē virus letiferi succi hoc vinū vocatū est. illud venenū. L Vñ ⁊ Ihero. ĩ li. de v̄gitate dicit. Adolescētulas ita debere fugē vinū vt venenū. ne p̄ etatis calore feruēti bibāt ⁊ p̄eant Jñ ē q̄ apō vetēs rōnos feīe nō vtebant̄ vino nisi sacroꝝ cā certis dieb⁹. M Cōstan. in pātegni Vinū q̄ddā est meꝝ: q̄ddā de passis fcm̄: q̄ddā mellitū q̄ddā dactilicū: q̄ddā ordeaceū l' frumētinū. i. cēuisia. N Meꝝ vl'iter ca. ē ⁊ sic. Nouiter q̄dē e torcl'ari tractū in p̄mū trāsit g̃dū: vet⁹ āt augmentat̄ vel minuit̄ natura sua ex longitudine vel propinquitate preloꝝ.

Ca. ccccc xj.

Vacca l' herba. clauellata latīe: gre. torq̄ta. ara: marefolō. Pla. Vacca ē herba simil' lauēdule: ⁊ in sūmitate flores q̄ꝝ color ē citrin⁹ glauc⁹ ⁊ alb⁹: solū herba in medicinis vtit̄ ⁊ non radices. cal': est ⁊ hu. in. iij. gradu.

Operationes.

A Idē Pla. Herba ip̄a tūsa ⁊ cataplasmatib⁹ adhibita ꝯfert ad pruritū ⁊ scabiē B Herba ip̄a decocta cū vino odorifero bibita ꝯfert herisipilosis. ⁊ ad oēz vlceratōem siue scabiē: C Ista herba vz ad leprā remouendā decocta cū vīo. ⁊ curat excussionē vētris B Confert etiā multū mixtū cū fūo t̄re eādē q̄ntitatē. nocz āt illi cui⁹ ꝯplexio sup̄habūdat ĩ calore.

Ca. ccccc xij.

Vasdane gre. anadragne ara. latīe portulaca. Sera. li. aggre. ca: Vas

dane.i:portulaca.⁊ est herba oībus nota
Gal'.vij:sim:far.cap̄.de portulaca. Sb̄a
ei⁹ ē aq̄so ⁊ ī sapore ei⁹ ē stipticitas pauca
⁊ v̄tus ei⁹ est q̄ infrigidat in:iij.g̃.⁊ hume
ctat in.ij. Syas.ca.andragne siue vt alij
portulaca ⁊ ē oībus nota.hn̄s frigidā vir
tutem atq; redarguentem.

Operationes.

A Sera:portulaca cōuenit hn̄tibus in
flationē ⁊ incensionē.⁊ causonē in orifitō
stōi.⁊ in oībus ypocōdrijs.⁊ curat stupo
rem dentiū.eo q̄ lenit ⁊ aufert aspitatem.
B Et idē auc.Ruffi.Portulaca debili
tat visū.⁊ destruit eū.⁊ īfrigidat corpus ⁊
ꝓhibet vomitū.⁊ aufert libidinē. C
Syas.Portulaca masticata l' ꝯmesta cū o
xigaro fluorē sanguīs ꝓhibz ⁊ viscide strī
git ꝓ̄pe cū masticā l' ꝯmesta dentiū offensā
sanat D In ardore stōi portulaca ī ace
to ꝯmesta mire iuuat tūsa et cū mollito or
deo mixta.⁊ q̄i malagīa pāno īducca: Et
stōacho imposita mire febres tollit.

Ca.ccccc xiij.

Yreos.Pandecta ca.d cc v.Yreos.
est herba faciēs florē albū vt liliū.
⁊ est in frōdibus similis yri. Drūt
aūt in floribus. Vn̄ v̄sus. Yris purpureū
gerit florem yreos albū. Gladiol⁹ croceū
sz spatula fetida nullū. Vn̄ ille herbe sunt
sil'es in folijs.drūt tn̄ in floribus. Mā yris
hz florem purpureū hn̄tem gradatōes di
uersas in purpureitate.sicut hz arcus celi
ꝓ quo lege capl'm lilium supius del. Et ē
alius cuius flos est albus.⁊ iste est yreos.
⁊ ille debilior est supiori in om̄i re.⁊ meli
or ex eis est cuius radix est alba rotūda ꝑ
ticipans de rubedine s̄m aliquid.⁊ grossa
⁊ dura ⁊ spissa.⁊ in qua est aromaticitas.
sicut odor viole ꝓ̄pe.⁊ cuius sapor ē acut⁹:
mordicatiuus ꝓpter acrimoniam ip̄ius.
hn̄s nodos breues ⁊ collectos. Et melior
ꝑs plante est radix:post illaz flores.⁊ me
lius tp̄s collectōis ipsius radicum est p̄n
cipium veris:

Operationes.

A Paulus cap̄:yreos:Yreos ca:est ī.ij.
gradu.sicca.in:iij. Valet ꝯ duriciē neruo
rum ex flegmate Tussim placat. Screatū
facilem facit:g̃ssos humores pectoris atte
nuat. B Cū aceto potat⁹ spleneticis
⁊ spasmū hn̄tibus ꝓdest rigorē fe.⁊ dolo
arem vulue mitigat ⁊ aufert.cū vīo pota
tum mēstrua ꝓuocat.pessariū inde factū
secundinā ⁊ fetū mortuū expellit: Stō no
cet.Cū aq̄ ca.bibitū dolorē vētris placat
Elixatū ⁊ pistatū vulnera dolentia curat.
coctū cū aq̄ ro.mixtū vulnera et pustulas
mūdificat.⁊ bonā ī eis carnē gn̄at.⁊ valz
ꝯ putredinē dentiū ⁊ gingiuaꝝ: C
Pla.Yreos l' yris ca.⁊ sic.sūt ī.ij.g̃.Sil'es
q̄dē sunt ī folijs ⁊ in effcū.sz yris florē facit
purpureū yreos albū Maꝝ radice medici
vtunt̄.q̄ ī fine veris colligit̄ ac desiccat̄.ꝓ
duos ānos s̄uari p̄t D Itaq; ꝓ radi
ce yris p̄t poni.radix yreos.⁊ sil'r eꝯuerso
Virtutē hz diureticā vn̄ dissoluit ⁊ apit.
E Constā.Yreos.ē ca.ī.ij.sic.ī.iij.valz
ꝯ dolorē neruoꝝ de fleg̃te.diuturnam tu
ssim placat.

Ca. cccccxiiij.

Yris illirica. Ysidorus. Yris illirica a similitudine yris celestis nomen accepit. Vñ arcumen a latinis dr. eo q flos eius varietate coloris. eundē arcum celestem imitetur. Illirica dr quia in illirico plurima est z violentissima. Spēs eius foliis gladioli similibus radice aromatica odoris boni.

Operationes.

Ad acer. Yri dat florum nomē arbor ipse suorum. Celestis similes sunt nempe coloribus yris. Illiricam dicunt illam q plurima nasci ferē in illirico vis eius sicca calensq; dicitur atq; gradum dāt hūc in vtroq; secundum. Maior vis huius est in radicibus eius. Das desiccādas p frusta rotunda secatas. Hic vt se pres nō tangant in fere filo. Inq; loco sicco fac suspendatur in ombra. Dix aliter totum poteris siccare per annū. Cum vino sedant tussim prebentq; saporem. ꝛc.

Ca. ccccc xv.

Ydea. Ydea fm dyascoridem cap. de ydea fm translationem greca. Folia habet similia mirte que ami li longi sunt.

Operationes.

Ad Radix eius remordentis sive redarguentis virtutis est. sanguinis fluxorem sive quemlibet fluxum stringit. Nō Ubi sciendum q dyascorides de ydea facit duo capitula. Unum q̄d incipit ydea per y. z est illud quod ponit hic. Et aliud capitulum quod incipit batus z vna de speciebus eius est idea per i. pro qua lege capitulum. cccc ij. superius de r. Ga lienus sexto simplicium farmacorum capitulo ydea. Ydee radix z gustantibus quidem est acra. emorogias et fluxum vē tris necnon dissinterias. et fluxum mulie brem. quotquot talia sanans bibita z de foris apposita.

Ca.ccccc xvj.

Ypericon vel scopa regia latīe. grece ypericum vel biumi vl' atricum arabice Infaricon. Ex sinonomis Ypericon dr̄ herba sancti Johānis. Herbaq; perforata. Quidam etiam nomināt eam coronam regiam: Sera: li. aggre. ca. Infaricon: sunt q̄dam qui nōiant Rame pitheos propter similitudinē q̄ hz secum in odore resine pini Nam pitheos: i. pinꝰ arbustum est q̄d ydoneū est ad accendendum ignem sicut ligna: et hz folia similia rute. ⁊ longitudo eius est circiter palmū. ⁊ color eius est vergens ad rubedinē. ⁊ hz florem subtilem album. similē flori cheyri albo. ⁊ semen eius est in cortice longū ⁊ rotundum. Et magnitudo seminis est in q̄titate seminis ordei. cum odore r̄sine pini Nascit̄ locis aspis ⁊ domesticis. Et vsus eius est q̄ administrat̄ sicut est. ita q̄ non sumus contenti semīe solo. Gal'. viij. sim: far. cap̄. ypericum s̄m translationē arabicam. Ypericū calefacit ⁊ siccat subtilium partiū exn̄s: Dyas. cap̄. ypericū. Est herba colore subrufa folia similia rute habēs ⁊ florem tenuem flore viole similem: et semen nigrum in forma ordei: odoris r̄sine vires hz acriter stringentes ⁊ mictuales. Paul'. ca. de ypericō: ca: est ⁊ sic: in: iij. g̃.

Operationes.

A Galienus. Menstrua ⁊ vrinas ꝓuocat: Oportz autem totum ad hoc assumere: ⁊ non solum semen. sed etiam fructum: Sz cum folijs applicatum viride fit ad cicatricem ducere potest. oīa vlcera queq; adustione facta sunt ignis: siccum vero si apposueris sanabis. ⁊ laxa ⁊ putrida vlcera. B Quidam vero ⁊ sciaticis bibere id dant pulverizatum ⁊ siccatū. ⁊ q̄n sit nascale cum eo ꝓuocat menstrua. ⁊ q̄n bibitur ꝓuocat vrinam. C Et si bibit̄ ex semine eius cum vino curat quartanaz Et q̄n bibit̄ eodē mō. lx. diebus ꝯtinuis. curat sciaticam. Et q̄n fit emplastrū cū folijs eius: ⁊ semine curat ꝯbustionē ignis. D Dyasco. Ypericum vrinam potatū ꝓuocat ⁊ ventrem stringit. Item folia et succus eius medetur dissinterie: ⁊ sanguinis effusioni. E Ramicem etiam curat. Herba fomento imposita ⁊ ꝯbusta sanat. Hec cauda caballina dr̄ ab aliq̄bus. ⁊ desiccatiua est fortiter sine mordicatōe F Ad plagas autem magnas cataplasmatibus īposita vtilis est. ⁊ glutinat neruos incisos. facit ⁊ ad eos q̄ sanguinez vomunt. G Et ad fluxum sanguīs mulierum. ⁊ ad dissinterios ⁊ ad diarriam: ⁊ ad om̄e reuma ventris fortissimū adiutorium est. si ip̄a herba cum aqua aut cū vino bibatur H Succus autem eiꝰ ad fluxum sanguinis de naribus: ⁊ ventris fluxum cum vino austero potui datur: febrientibus cum aqua. I Paulus Vrinam prouocat. Epar ⁊ renes mundificat. Femorum dolores curat. Vulnera desiccat: Venenum superat. Cathaplasmatibus celeriter vulnera sanat.

Ca. ccccc xvij.

Ysia. Pli. Ysia est apd grecos. tra
duntq; ipsam ⁊ typhen cū sint de
genere ad frumentum redire. si pi
ste serant̄. nec ꝓtinus sed anno: iij. Zea se
men est ex q̄ fit alica. granū eius ī pila lig
nea tund it̄. vel lapidis duricia nobilius
ꝯterit̄: excussisq; inde tūicis. iteꝝ armamē
tis nudata cōcidit̄ medulla: Est zea q̄ de
generat in affrica. vñ adulterina fit alica
cꝰ spice latōres ac nigri sūt ⁊ breui stipl'a.

Operationes.

A Ysaac. Zizania nascunt̄ inter triticū
siccis corruptisq; tꝑibus: vñ vim hñt acu
tam ⁊ venenosam. ⁊ aliqñ mentē ꝑturbāt
⁊ inebriant. Mixta sulphuri vino ⁊ aceto
ad impetiginem vl' serpiginē valēt cocta
āt cū radicis cortice. vulneribus iā putre
factis apposita sanāt ⁊ mundificāt. valēt
etiā ad apata dissoluendū: B Ihe
ronimꝰ sup matheū. Inter triticū ⁊ zizāia
q̄d nos loliū appellamꝰ. q̄ diu herba est.
necdū calamꝰ ꝓuenit ad spicā grādis sil'i
tudo est. ⁊ in discernendo aut nulla. aut ꝑ
difficilis distātia: C Aui. Zizania
ſm duas res ab hōibus dr̄. Quidā em̄ zi
zaniā vocāt granū sil'e frumēto ex q̄ faciūt
panē. ⁊ dicūt q̄ zizania plurīa ē. Alij vero
rem q̄ndā inebriantē malā q̄ in g̃nis ꝓue
nit. Melior est illa q̄ est leuis pōderis: nō
vetus nec frāgibilis. sz viscosa cū mastica
tur declinās ad rubedinē. ⁊ in ip̄a est pō
ticitas ꝑua. D Pli. li. xxij. Infelix di
ctum est a v̄gilio loliū hoc tñ mollitū. ex a
ceto coctū ⁊ impositū sanat impetigines:
eo celeriꝰ q̄ sepiꝰ mutatū est: Medet̄ ⁊ po
dagre. ceterisq; doloribꝰ cū oximelle. Cu
ratio hec a ceteris differt. aceti sextario v
no dilui. mellis. Z. ij. iustū est. ita tꝑatis se
xtarijs tribus decocta farīa lolij. sextarijs
duobus vsq; ad crassitudinē calidūq; in
poni ip̄m dolētibꝰ mēbris. Eadem q̄z fa
rina extrahit ossa fracta.

Ca. ccccc xviij.

Yringus. Pandec. ca. lxiiij. Astaru
ticon ara. vel secacul. gre. biomon

latine vero centū capita vel yringus. Nō est autem affodillus. vt quidam dixerunt sed vocantur due plante. quarum vna est yringus. vt patet p̄ Serapionez proprio capitulo. Et alia est vna alia herba q̄ sibi satis similatur. Item Plinius post sermonem de yringo ex his inquit. sez yringum candidum quem centum capita nomināt omnes effectus eosdem causat. z radices in cibis grecorum recipiunt̄ sive crudis sive coctis. vt dyascorides cap̄. de yringis. Preterea in antidotario virili in quodaz antidoto quod incipit antidotum q̄d facit epilenticis recipiant̄ z centum capita z affodilli quare non sunt idem.

Operationes.

A Serapion li. aggre. ca. Astanticō. id est centum capita. Alia est celesti coloris. z alia albi coloris. Dz q̄ est celestis coloris est herba hās stipitem duz z asperū et in summitatibus eius est flos glaucus similis flori camomille. et aliquis ex floribus habz colorem purpureum. z habz folia scissa z capitella similia stellis sz folia que sunt in ramis tendunt ad lōgitudinē z habet velut pilos. B Et idem auctoritate Gal. Traxit nomen ab eo q̄ curat apostemata. quando fit emplastrum deforis cum ea. aut suspenditur sup̄ ipsa. Virtus eius infrigidat. z desiccat nō fortiter. z maxime dum est recens. Dz centū capita albi coloris est yringus. Et est species spine z sumitur folium eius cum sale conditum in principio sui augmenti.

C Et folia eius sunt folia aspa aromatica in summitate quando gustant̄. Et in summitatibus eius sunt capitella rotūda sicut sunt stelle. z ī circuitu eorum sunt spine z stipes. z stipes eius est durus. z color eius capitelloz est similis colori oleandri z fortasse aliquando sicut color iacincti. z habet radices lōgas nigras deforis intus albas in ḡssitudine pollicis. b ōi odoris. nascitur in locis arenosis z aspis.

D Et idem auctoritate Gal. Virtus eius ē composita quia infrigidat z resolvit resolutione pauca.

E Paulus cap̄. de yringo. Yringus secacul aut yringiō. herba est spinosa radix eius cum aliquali azo maticitate cōmedit̄. z conficiunt cum melle et zuccaro radices predicte z cōmeduntur.

F Dyascorides cap̄o de yringo. Yringus aut yringion aut nuxa grestis. herba est spinosa folia eius in initio cōmeduntur. z in sale p̄ponunt̄ q̄ folia lata z aspera sunt gustum aromatis habētia q̄ cum creverint obrufum colorem hūt cum multis virgis in quibus sunt capitella rotūda spinosa. hastam hūt durā in giro z q̄nq; albam. z viridem cum colore iacincti.

G Et radix est illi oblonga z nigra deforis. deintus alba aromate plena. nascitur in locis lapidosis z campis z littoribus. Radix eius habet vtutem calefactivam.

H Aut. li. ij. cap̄. secacul. Secacul est ca. in. ij. ad humiditatē quandam tendens z in ipō est levitas. z virtus eius est sicut vtus baucie. Yringus z maxime radix eius cruda p̄mesta curat gomoream.

I Sera. auctoritate Dyas. Folia huius plante p̄ferunt inflāmatiōi stomachi z apostematibus oculi. z alijs apostematibus calidis.

K Et quidā dicūt q̄ flos huius herbe cuius color est purpureus. si bibat̄ cum aqua confert squinātie et epilentie que accidit infantibus. quando fit emplastrum cum ea humida cōfert apostematibus lumboz calidis.

L Et dicunt q̄ si ille qui habet apostemata in lumbis suis accepit florē eius siccū cū manu eius sinistra z posuerit sup̄ apostēta. sedat pulsationem eorum.

M Et idem auctoritate Dyas. Qñ bibit̄ succus eius radicis qui est albi coloris provocat vrinam z menstrua. Dissoluit tortōes z inflationes stomachi. z quando bibitur cum vino. cōfert dolori epatis z morsib⁹ venenatis. z quādo fit cum eis emplastz resoluit exteriora apostemata. aut quādo suspendit̄ super ipa. sicut q̄dā putaverūt

N Auicenna. Secacul habet vtutem baucie. z excitat appetitū coitus. Et loco eius ponit̄ buziden sive buzeyden. q̄d inuenies in cap̄o. lxxiij. superius de B.

Ca.ccccc xix.

Bropiper.i. pip montanū vel pf perastr. Byas.ca. ydropipper fm trā slatōez grecā. nascit locis būidis. cinis ỹga ēnodosa. in qbus nodis nascū tur folia q̄ nodas ītra se z gradus bñt. bu ius fo. mentastro similia sunt. sz maiora z molliora z albidiora gustu acerūma sicut pip. sz nō talis odoris. cui semē in ipis ỹgis minutum existit z spissum sicut botrus.

Operationes.

Semē eius cū folijs cataplasmatibus adhibitū duricies et tūores sp̄git. et lino res līpidat siccū z tritū p̄ pipe miscerī p̄t. Radix eius iutil' est. herba cū sēie cata plasmate fcō z impositā ypopias tollit. z duros būores sp̄git. ruborē facit corpori. Bal'.viij.sim.far.ca. idropiper fm trā slationē grecā. Ydropiper vocatū q̄dē sic a locis ī qbus nascit. z ab eo q̄z hz gustum ad sil'itudinē pipis. ē āt ca. sz nō q̄ntū pip q̄nimo viridis hec herba cū fructu z cata plasmā ypopias. z scliratos būores apit. z dyafozat.

Ca.ccccc xx.

Inguirialis l' stellaria latīe. grece asterion l' aster actic⁹ l' bubonium pli. ca. asterio. nascit ītra petras z loca aspa. Ih herba nocte tang̃ stella ī celo luez a deo vt eā vidētes ignorātes putent se fantasma vidē a pastorib⁹ maxīe videt Paul' ca. ca. aster l' asterio. ē q̄dā herba ra diata vt stella. folijs oblongis duab⁹ aut trib⁹ ī acūie capitella stelle mō radiata.

Operationes.

Bal'.vj.sim.far.ca. aster actic⁹ sive inguirialis. Alij vo bubonū vocāt qd nō solū supplasmatū. sz etiam p̄natū credit bubones sanare. hz āt q̄d dyasoreticū. hz etiā nō min⁹ refrigeratiū q̄d z repcussi. vt mixte sit potētie sicut rosa non tū sic stipti cat. Ih Stidē eod li. magis ītra cap bubonū sive aster actic⁹ sive inguirialis nōiat⁹ ē. ex eo q̄ credit p̄ferre bubonib⁹ tā cataplasmatū q̄ assumptū. Est āt mediocriter diasoreticū eo q̄ mediocriter ē ca. z neq̄ vehemēter neq̄ ītēse deficcat. maxīe āt cū adhuc tenex ē z rēs dcīm ē p⁹.

Ca. ccccc xxj.

Ypoquistidos id est succus eius qd oritur ad pedem rose canine l' barbe hyrcine. Pro quo lege capitulū clxij. supius de E.

Operationes.

A Byascorides. Stringit enim vehementissime. vnde veneris profluum ⁊ sanguinis abundantiam reprimit sine mora B Sunt autem due species: Una est flaua id est subrufa ⁊ alia alba. quas greci ypoquistidos vocāt. eo q̄ in radice herbe dicte nascatur. vt apparet similiter in capl'o Edera arborea. Cuius succ⁹ exprimitur et reponitur valet ad eadem ad q̄licium ⁊ accatia. Paul. Fri: ē ⁊ sic. i. iij. g̅.

Ca. ccccc xxij.

Ypoglossos: i. lingua eq̄ ⁊ vocat̄ alio nomine mirta agrestis.

Operationes.

A Byas. Frutex est mirte agrestis simil' folia hn̄s minuta. ⁊ comā spinosā: q̄ fo. in sūmitate sunt sicut lingua cū ramulis mīoribus circa eadē fo. hāc ꝑhibēt multi collo ligatā. dolorē capitis tollē. Malaginatibus miscet̄: B Pla. Ypoglossaz dicunt allexādrinā folia hz oximirsino similia. sz maiora ⁊ albidiora ⁊ molliora. Semen in medio folioꝝ ei sanguineū est ⁊ tā q̄ cicer. v̄gas duobus palmis. aut modicū pl⁹ hz lōgas. radicesq̄z sil'es mirsine. sz maiores ⁊ odoratas molles ac rubeas. C Nascit̄ āt ī locis mōtuosis: v̄t⁹ ei⁹ radicis tm̄ existit. q̄ cū vino dulci bibita diu ꝑturiētib⁹ subueīt Strāguiriosis etiā medicīaliter ꝓficit. ⁊ sāguinē ꝑ vrinā depōit B Pli. li. xxvij. Ypoglossa hz folia silvestris mirti figura ꝯcaua ⁊ spīosa: ⁊ ceu linguas in his folio paruo exeūte de folijs.

Ca. ccccc xxiij.

Yparagus siue asparagus latine ⁊ gre. ara. naliō vel haliō. Sera. li. aggre. ca. naliō auct. Gal. i. zparagus. vtus eiꝰ ē q̄ desiccat. sz nō hz frigiditatem neqz caliditatez. ⁊ abstergit. ⁊ apit opilatōez epatis ⁊ renū. ⁊ ꝓpe sem̄ ⁊ radix

Operationes.

A Sera. Zparagꝰ curat dolorē dentiū qꝛ siccat sine calefactōe ⁊ īfrigidatōe. B Et idē auc. dyas. Qn̄ elixat̄ vna ebulitione ⁊ ꝯmedit̄ mollit ventrē. ⁊ ꝓuocat vrinā. C Et qn̄ coquit̄ radix eiꝰ et bibit̄ decoctō ip̄iꝰ ꝯfert strāgurie ⁊ ycteritie ⁊ sciatice. D Et qn̄ coquit̄ ī vīo ꝯfert decoctō eiꝰ morsui rutele E Et qn̄ ex decoctōe eius fit collutō oris ꝯfert dolori dentiū. ⁊ semē eiꝰ qn̄ bibit̄ facit opatōs radicis F Et dr̄ q elixat̄a eiꝰ occidit canes. ⁊ dicūt aliq̄ q qn̄ cornua arietū sepeliunt̄ ī terra nascunt̄ in̄ sparagi G Et idē au. abē me. ꝓpetas ē remouē dolorē lūboꝝ q̄ fit a fleg̃te ⁊ vētositate. ⁊ dolorē colice. qꝛ mollit ventrē. ⁊ si h ō vtit̄ eo multū facit nauseā. H Gal. ij. de cib̄ ca. de zparago. ait q sūt diuretici modicū hn̄tes nutrimēti. ⁊ non bn̄ digerunt̄. I Et idē. vj. sim. far. ca. zparagꝰ ē abstersiue virtutis nō tn̄ calefacit mā̄ifeste neqz infrigidat: K Et ideo tā renū q̄ epatis deopilatiuꝰ ē. ⁊ magis radices ⁊ sēia q̄ herba qm̄ etiā sanat dolorē dētiū qm̄ sine calefactione desiccat. q̄ꝝ egēt maxīe dentes.

Ca. ccccc xxiiij.

Zeduar. Aui. Zeduar melior ē illa q̄ cū napello crescit ⁊ eiꝰ vicītas plantā napelli debilitat.

Operationes.

A Est āt tiriaca venenoꝝ oim̄ viperi ⁊ napelli ⁊ alioꝝ. B Rasi. Zirūbet. i. zeduaria ca. ē ⁊ sic. ventositatez dissoluit. C Constan. in li. g̃. Zeduar ca. ē in. iij. sic. in. j. valet ꝯ venena ⁊ morsus reptiliū. stōm curat ⁊ ꝯfortat: appetitū excitat: Putorē oris amputat. si post allia accipiat̄.

Ⓑ Pla. Zeodoar ca. ℈in. iij. ℊ. sic. in. ij. Vinū decoctōis eius ꝑ frigidā tussim valz. ⁊ ꝑ dolorē stōi ⁊ testinoꝝ ex frigiditate et vētositate. Ⓔ Balsamentū ex eo fcm ⁊ rore marino ⁊ pāe asso ⁊ aceto appetitū excitat. Suppositoriū ex eo ⁊ trifera matricē calefacit ⁊ mūdificat. Ⓕ Panó. cap. dcc xij. Zedoaria la. gre. zerūbet. Radix ē cuiusdā herbe i trālmarīs ptib⁹ inuēta. ca ē vtilis ⁊ viscide. Ⓑ Vñ lubricos occidit. ructū facit. ⁊ stō aptū. cui dolorē antiquū ieiune süptū masticatōne tollit. ¶ Ⓑ Paul. ca de zedoaria. ca. ē i. iij. ℊ. sic. in. ij. radix ē cui dā herbe q̄ p. x. ānos fuat. Vinū decoctōis eius ꝑ tussim fri. facit. ⁊ ꝑ dolorē stōi ⁊ intestinoꝝ ex vētositate l' fri. suppositoriū fcm ex eo facit vt s dcm. Ⓙ Gera. li. aggre. ca. zerūbet. i. zeduaria ⁊ sūt radices rotūde silues in sapore ⁊ colore zīziberi ⁊ afferūt de seni. Ⓐ Abē mesu. Est ca. ⁊ sic. in. ij. ℊ. ⁊ impīguat impīguatōe pueriti Ⓐ Et dixit Dedigoras. Cōfert morsui venenosoꝝ Ⓐ Aui. de virib⁹ cordis dicit q̄ est ca. ⁊ sic. in. iij. gradu. ⁊ habet confortare cor.

Ca. ccccc xxv.

Zinziber latine. ara. zinziber dr̄ tengibel. Gera. li. aggre. ca. tengibel aucto. dyas. Est arbustū q̄d repit̄ in terris arabū. ⁊ hōies illi⁹ terre vtunt̄ foliis eius i multis reb⁹ sicut vtimur ruta in cib̄ ⁊ potib⁹ ⁊ decoctōib⁹ ⁊ aliis. ⁊ radices ei⁹ sunt pue. sic radices cipi. q̄ꝝ color ē vsus albedine declinat. ⁊ sunt sicut muti late. et i sapore eaꝝ ē delectabilitas. ⁊ subtilitudo saporis pipis. ⁊ hūt bonū odorē. ⁊ oportet q̄ eligant̄ ille q̄ nō sunt ꝓfotate Et q̄dā sunt q̄ ꝓdiūt zinziber cū melle. ⁊ q̄dā cū rob. Et q̄dam cū aq̄ ⁊ sale. ⁊ hoc ne putrescat. ⁊ sic ponūt in terreis vascul'. vt deportet̄ ad ptes romanoꝝ. ⁊ ē q̄uenies in cib̄ ⁊ ꝓmedit̄ in piscib⁹ ⁊ sale. Hal'. vj. sim. far. ca. de zinziber fm translatōem grecā. Radix hui⁹ plāte defert̄ ad nos ab indis. ⁊ est illud in q̄ est iuuamentū. Et vtus ei⁹ ē calefactiua caliditate forti cū būiditate ꝓpter hoc accidit ei q̄ corrodit̄ ⁊ putrefit cito. qm̄ in eo est humiditas superflua.

Operationes.

Ⓐ Paul. ca. de zinzibē. Zinziber est ca. in. iij. gra. bu. in. j. Vinū decoctōis ei⁹ ⁊ ficuum siccaꝝ ⁊ passulaꝝ valz ad frigidam tussim. ⁊ spūaliū frigiditatez. Si etiā pulvis ei⁹ in ficub⁹ ponat̄. ⁊ sic ꝓmedat̄ ¶ Ⓑ Puluis ei⁹ in cib̄ ꝓfectus ⁊ exhibit⁹ sinco pizantib⁹ ꝓfert. ꝑ biennū fuat̄. Et est domesticū ⁊ siluestre. Domesticū est q̄ꝝ karo pos colore sapore vehemēti acuto solide substātie. dōesticum vo subalbidū acutū hz saporē. hz nō adeo vehementē. nec hz adeo solidā. Vlī cū frangunt̄ pres sibi cohereūt q̄busdā ramusculis. In siluestri vo raro vel nūq̄ sic inuenit̄. Ⓒ Aui. Zinziber sile est pipi in naturis suis. hz nō est i eo illius subtilitas. ⁊ accidit ei vt corrodatur ꝓpter būiditatē suā superfluam. ꝓpter hoc etiā ⁊ ꝓpter spissitudinē suā calefactō ei⁹ durabilior est calefactōe pipis. Est ät ca. in fine. iij. ⁊ sic. in. ij. Ⓑ Ysaac. Zinziber ca. est i. iij. ℊ. būiditatē hz licz sensui nō apparz. Ⓑ testificat̄ q̄ putreat̄ apparēt.

Utilis est frigidos stomachos hñtib⁹ vẽ
trem soluit hũiditatẽ: desiccat digestiuaz
v̄tutem adiuuat. ventrẽ humectat. E
Razi. Zinziber ca. est ⁊ hu: Cibũ digerit.
Ventrez mouet: stõacho ⁊ epati frigidis
ꝯfert. ⁊ oculis ex hũiditate obscuris. F
Constan. Zinziber ventrẽ humidũ facit
ij. z. de eo. ⁊. ij. z. zuckare cũ ca: aq̃ accepte
viscosos hũores purgãt: G Cõditũ
libidinẽ augmentat. stomachũ calefacit
Cibũ digerit. sup̄fluã hũiditatẽ stõachi
de fructibus desiccat: ꝓ q̃ pip̄ albũ ⁊ lon
gum poni debz H Macer. Zinziber
atq; pip̄ eq̃lia nã medicine: Sicũt hac cã
taceo de viribus huius.

Ca. ccccc xxvj.

Zirnabum Pandecta. ca. d cc xvij.
Zirnabũ est arbor magna non fru
ctificans in monte libano de seni:
cui⁹ v̄gulta sunt p̄ua rotũde figure. hñs p̄
uã g̃ssiciẽ calami cũ q̃ scribit̃. nig̃ ad citri
nitatẽ declinãtia q̃ nõ hñt multũ saporez:
neq; odorẽ ⁊ modicũ. q̃d hñt de odore est
odor citri. Est ⁊ eius v̄tus nucis muscate
⁊ est subtilior parũper.

Ca. ccccc xxvij.

Zirumb siue zirũbet arabice: grece
circũquinẽ l' cauch. Sera. li. aggre
ca. zirumb. Zirũb ẽ ex spẽbus odo
riferis. ⁊ ꝓpter hoc admiscet̃ ĩ ꝯfectionib⁹
aromaticis: Et idẽ auc: Gal'. Est ca. ⁊ sic.
ꝓpe terciũ g̃ dũ: ⁊ est in v̄tute sua sil'e cassie
lignee et cubebe. Et idẽ auc. Cõsodonij.
Si nõ hẽs cinamomũ põe ꝓ eo zirũb: Et
idẽ aucto: Ysaac eben arã. Zirũb ẽ arbor
mag̃ q̃ nascit̃ ĩ mõte lubue. i. ĩ oriẽte nullũ
faciẽs fructũ hñs fo. lõga. q̃ꝝ color ẽ inter
frigiditatẽ ⁊ citrinitatẽ sil'ia folijs salicis

Operationes.

A Ysaac: Resoluit ⁊ stringit ventrem.
B Et idem aucto: Mesarugie Virtus
eius est sicut virtus nucis muscate. verum
tamen est subtilior ea C Et qñ fit
sternutatoriũ cũ eo ⁊ oleo violaceo ꝯuenit
dolori capitis frigido ⁊ humido D
Et ꝯuenit stomacho ⁊ epati ꝓpter suam
aromaticitatem.

Ca. ccccc xxviij.

Zinirmon ꝑm dyas: ꝑm trãslatõem grecã. nascit̃ in mõte anamõ v̄gas hz sil'es apio ⁊ rãos plurĩos. ⁊ fo. similia ei lata sup̄ terrã spãsa. fortiora ⁊ pinguiora ⁊ odorata cũ viscitudĩe: color ẽ ille mellin⁹. ⁊ sunt ei capitella aneto sil'ia. ⁊ semen obrotundũ sil'e caulicl'o nigr̄ viscidũ ⁊ mirre hñs odorẽ. Radix ei⁹ viscida ẽ ⁊ odorata ⁊ mollis succũ plurimũ hñs: ⁊ fauces mordẽs. Coriũ ẽ illi a foris nigr̄ ⁊ ĩtus viride aut subalbidũ. nascit̃ ĩ locis asp̄is. ⁊ hũectis. virt⁹ ẽ radici ei⁹ ⁊ seĩ ⁊ herbe ca.

Operationes.

A Dyas: Ei⁹ fo. ĩ sale ꝯponunt̃ vẽtrem strĩgũt. B Radix ei⁹ venẽis occurrit tussiẽtib⁹ ⁊ ortonoicis. vrinã ꝓuocat: C Fo. ei⁹ cataplasmatib⁹ adhibita tũores ⁊ duricies spargũt D Radix ei⁹ sil'r facere p̄t. semẽ ei⁹ vrinã ꝓuocat E Nefreticis ⁊ spleneticis ⁊ dolori vesice maximum p̄sidiũ est. menstruis imp̄at F Secundinas expellit.

Ca. ccccc xxix.

Zua siue musa grece. Ex sinonomis Muza est fruct⁹ p̄adisi: vt dicunt q̄dam. in q̄ ꝯmedẽdo peccauit adã: Sz alij veri⁹ dicũt q̄ peccauit ĩ ficu. Fert̃ ãt muza crescẽ ĩ babilõia: alio q̄z nõie muza est opiata: Ysaac. Muza ẽ ca. in medio p̄mi gradus: ⁊ hũida in fine ip̄i⁹.

Operationes.

A Ysaac. Muza cerebr̄ hũectat ⁊ vẽtrẽ pectoris ⁊ pulmõis ledit asp̄itatẽ Est aũt nutrimẽti multi ⁊ g̃ssi. Que assueta: gñat stomachi grauitatẽ: ac splenis et epatis opilationẽ Vñ q̄ eã mãducant p⁹ ei⁹ ꝯmestionẽ zinziber ꝯditũ l' oximel accipiant si tñ frigide nat̃e sunt. C Aui: Muza nota est. nutrit velociter ac lenificatĩa est: D Multitudo ei⁹ gñat opilatões. ⁊ addit in colera ac fleg̃te ꝑm ꝯplexiões: E Cõfert adustioni ignis. gutturis ac pectoris F Stõ q̄dẽ ꝯueniẽs sz multitudo ei⁹ valde g̃uis ẽ. Augmentũ in sp̄mate facit ⁊ vrinam ꝓuocat.

Ca. ccccc xxx.

Zuccaꝝ. Actor. Zuchara ⁊ candi (vt ferꝛ) vltra mare l' ī hispāia ortū hūt ex cānis q̄ zuckarie ꝯgnōianꝛ. Oriꝛ em̄ zuccara ītra cānā. sicut medulla ītra sambucū vl' arūdinē. Sera. li. aggre. ca. zuccaꝝ au. Gal' ꝑma eiꝰ v̄tus ē q̄ siccat Scd̄a q̄ abstergit ⁊ resoluit. Et dixit Gal' de ingēio sanitatis q̄ ingrediꝛ in medicīs q̄ aperiūt opilatōes ⁊ abstergūt ⁊ mūdificant vias. ⁊ ē lō ginquū a nocumēto stōi. ⁊ ab eoq̄ facit sitim sicut mel. ⁊ efficiꝛ ꝑ exp̄ssionē cānaꝝ: ⁊ succꝰ eaꝝ coagulatꝰ vocaꝛ zuccaꝝ. Et idē aucto. dyas. Est sil'r zuccaꝝ spēs q̄ est ex spēbꝰ mell' ⁊ vocaꝛ mel cāne. ⁊ ē illud zuccaꝝ q̄ ē ita pīgue q̄d nō īduraꝛ. sz remanet liq̄dū ad modū mell'. ⁊ cū plus moraꝛ durescit. cꝰ sba coagulaꝛ sup cānas in india ⁊ arabia: ⁊ cū plꝰ moraꝛ durescit: cuiꝰ sba īdurata sil'aꝛ sbe sal'. ⁊ frāgiꝛ sub dentibus sicut sal: ⁊ vocaꝛ sal indum.

Operationes.

A Sera. Zuccaꝝ indū q̄n resoluiꝛ ⁊ bibiꝛ soluit vētrē: ⁊ est bonū stō Cōfert dolori vesice ⁊ renū. ⁊ abstergit obscuritatē visus. B Idē auc. Abē mes. Est ca. in ꝑncipio scd̄i g̃. hu. in medio ꝑmi. ⁊ tl'e zuccaꝝ sic coagulatū sup cannā. ē q̄d affertur ab egē ſm frusta sil'ia frusta sal' C Et est etiā zuccaꝝ tabarzet. i. de r̄gione illa q̄ fit zuccaꝝ albū puꝝ ⁊ bñ coctū. q̄d nō mollificaꝛ sicut sal armeni. D Est simil'r zuccaꝝ aluzar ſm Aui. li. ij. ca. de zuccaro Zuccaꝝ aluzar ⁊ ē ros cadēs sup abusaz. ⁊ sunt sicut frusta salis: ⁊ ī ip̄o ē pōticitas ⁊ amaritudo cū abstersiōe ⁊ r̄solutōe: acuit visum ⁊ ꝯfert renibꝰ ⁊ vesice. E Et ē aliud zuccaꝝ amaꝝ q̄d colligiꝛ in planta hauser: F Paul'. ca. de zuccaro: Zuccaꝝ est ca. ⁊ hu. in. j. g̃. v̄tutē hz nutriēdi ⁊ īfrigidādi ⁊ relaxādi. ꝯ dolorē oculoꝝ distemperꝛ zuccaꝝ cū lacte mulieris. et distillatur in ocl'o ꝓbatū est. G Aui. li. ij. ca. de zuccaro: Zuccaꝝ ē vehemētioris lenificatōis. ⁊ sedat īflatōez. ⁊ cū ol'o amigdalino ꝯuēit colice. H Serap̄. Penidie sunt ca. ⁊ hu. in. j. g̃. Molliūt ventrē. ⁊ sunt g̃ssiores zuccaro I Dyas. Ex zuccaro cōficiuuꝛ penidie q̄ꝝ v̄tus fri. ē ⁊ hu. Arteriaꝝ aspitatē ꝯmeste leniunt. Oris ⁊ gutturis amaritudinē ⁊ fell' tꝑant. Sicce tussiētes hūectant: K Constan. in pātegni. Zuccaꝝ tꝑatū. sz tñ aliq̄liter calidū Huiꝰ actio melli vicinaꝛ. Cū farina cactū īdigestiuū ē: Cū ol'o amigdalīo nutritiuū Sz epatis ꝯstipatōem facit ⁊ in renibꝰ lapides. L Ex li. de natura reꝝ. Zuccara ca. ⁊ hu. Sūt āt cāne in ꝑtibꝰ hispanie. q̄ cū maꝛe fuerīt radicibꝰ euelluntꝛ. earūqz sūmitates ad mēsurā duaꝝ palmaꝝ abscise ad spēz germīs terre infiguntꝛ. Reliquū v̄o cānaꝝ ꝑ frusta scissū terūt: ⁊ liq̄rē ī vaſ r̄cipiūt ac bulliūt. cū totꝰ in spumā trāsire videꝛ exhauriꝛ: ⁊ ī vaſ r̄poniꝛ paleaqz cooperiꝛ ⁊ sup aspgiꝛ: Citrinū āt remanet ⁊ ml'to calidiꝰ ē. ⁊ ob hoc ī acutis pōi nō dz Albū vero frigidius est ⁊ laudabilius. ⁊ cōtra dolorem pectoris valet.

Hec de herbis ⁊ arboribus ⁊ q̄ ex his ad vsum medicine ꝯcurrūt sufficiant.

Ca. iij.

Aries. Ysidorus lib. 10. xij. capitulo primo. Est autem aries dux ⁊ princeps ouium. ⁊ ideo dedit ei natura fortitudinem ceteris ouibus prestantiorem. Secuit enim arietem ducem ceterarum ouium ⁊ tutorem aliis esse viribus fortiorem. Et ideo vt dicit Ysidorus. Aries autem veruex a viribus est dictus eo quod tamquam vir ouium. Vel vt idem dicit. Veruex a verme est dictus eo quod habeat vermen in capite cuius pruritu excitatus caput concutit fortissime. ⁊ quicquit sibi obuiat dure ferit. ⁊ ideo aries grece quod dicitur vtus latine est vocatus. quia in gregibus masculi dicuntur arietes. quia ad fecundandas oues virtuosi sunt atque fortes. Nam corporis magnitudine ⁊ virium fortitudine et animi virtute oues alias preexcellunt. Dicitur etiam aries ab aris. quia vt dicit Ysidorus Hoc pecus primum fuit in aris a gentibus immolatum. Unde dicitur ideo aries quia mactatur ad aram. Unde secundum legem Mosaycam. Aries fuit animal potissime mundum. ⁊ ad sacrificium ⁊ ad esum. Nam pro peccato illo a populo conuenienter offerebatur. ⁊ quia findebat vngulam pariter et ruminabat indifferenter a populo comedebatur Item Pli. li. viij. cap. xlvij. Arietis inquit naturale est agnos fastidire et oues senectas sibi obuias consectari: Nam ipse melior est et vtilior in senecta, tamen respectu ouium ferox fit animo. Tempore amoris pugnat pro vxoribus suis ⁊ aduersarios cornibus impetit. ⁊ vt melius pugnet ⁊ fortius contra resistentem retrocedit ac resiliendo cum impetu hostem ferit. De arietibus etiam dicit Auicenna. Arietes inquit et capri vadunt multum in vnum. ⁊ in hyeme non se abscondunt propter frigus. ⁊ aliquando exeunt de loco calido ad locum frigidum. ⁊ quando pluit quousque moriantur. ⁊ arietes naturaliter sequuntur capras ⁊ quiescunt omnes quousque pastor accipit vnum ex eis et facit ipsum ancedere ⁊ sequuntur alij. ⁊ timent naturaliter tonitrua sicut oues. quod si impregnate fuerint ⁊ audierint tonitrua abortiunt pro timore. ⁊ ante mediam noctem stant simul cum ouibus ⁊ dormiunt: ⁊ post sparsim. ⁊ in dormiendo sparlatus alternant per vices. nam a vere vsque ad autumpnum dormiunt in vno latere. deinde vsque ad ver dormiunt in latere altero. Ysaac in dietis particularibus inquit. quod arietes et capri sicut ⁊ cetera animalia propriam habent vocem per quam se clamant ⁊ vocant feminas tempore coitus ⁊ amoris ⁊ potantes aquam salsam anticipant coitum ⁊ citius mouentur ad amorem. Et quando arietes senes mouentur citius ad amorem ⁊ coitum quam iuuenes in tempore determinato signum est bonitatis temporis in anno illo. Et si in illo tempore exciten tur iuuenes ad amorem signum est pestis future super oues in anno illo. hoc idem dicit Aresto. ⁊ Aui. Arestotiles. In libia cito apparent cornua in capitibus arietum ⁊ (vt ait Humerus) cornua sunt etiam in capitibus feminarum arietum. Apud septentrionem vero non habent arietes cornua in quodam loco. Animalia que habent cornua fissuras habent in vngulis naturaliter. vt thaurus ceruus ⁊ aries. Et vt in pluribus aries dux gregis est Pastores enim in grege ponunt arietem vnum rectorem sicque docent eum a pueritia. quod cum acclamauerit eum pastor proprio nomine anteriorat se. Euscolapius in li. suo. Elephas cum arietem viderit timet eum ⁊ fugit.

Operationes.

A Ysaac. Arietes habent carnes calidiores ac minus humidas quam sunt carnes ouium ac duriores ad digerendum. Arietes in iuuentute manentes minoris sunt humiditatis ⁊ viscositatis propter etatis siccitatem eorum complexioni dominantem. Idcirco eorum caro melior est agnis ⁊ ouibus. quia si bene digerunt. bonum ⁊ multum sanguinem generant. maxime si castrati sunt. quia caliditas ⁊ humiditas eorum temperate sunt. vnde boni saporis sunt. nisi quando sunt decrepiti quod procul dubio pessimi sunt ⁊ non castrati sunt eis meliores. Omnes enim decrepiti in calore naturaliter defectuosi sunt. quod defectus prouenit ex etate ⁊ testiculorum indigentia. Annuales mediocrem habent complexionem inter lactantium humiditatem ⁊ iuuenum siccitatem Idcirco ceteris arietibus meliores sunt. ⁊ ad digeren

dum faciliores: Sanguinem em̄ meliorez generant. ⁊ maxīe iuuant iuuenes calidā ⁊ siccam complexionem habentes. ⁊ calidam ⁊ siccam regionem inhabitātes. Decrepiti vero (vt dcm̄ est) ceteris ōteriores sunt. B Auicenna. Caro arietis adusta linitur vtiliter super morpheam. ⁊ super empetiginem. Confert etiam morsib⁹ serpentum ac scorpionum: Etiam cū vīo canis rabiosi. C Cinis eiusdem confert albugini oculi. Arietis pulmo calid⁹ superpositus sanat excoriationem calcanei ex calciamento. D Eusculapius Arietis liquor qui a pulmone decocto distillat tercianas ⁊ reuum morbū ī eis natū sanat. E Pli. li. xxix. Jus ex carne arietum valet ꝯ cancrum. Haly. Arietis fel auriū dolori. q̄ ē ex frigiditate medet̄.

Ca. iiij.

Aper. Psidorus. Aper a ferocitate vocatus est. ablata flr̄a ⁊ p subrogata. Unde ⁊ apud grecos fragros id est ferus dr̄. Omne em̄ quod ferū est ⁊ immite abusiue agreste vocamus: Porci agrestis valde bellicosi sunt tempe coitus ⁊ ingemantur vt coria sua sint eo tempore dura. quia se cum arboribus cōfricant: ⁊ postea lutum intrant. Illudq; desiccant. Hij inde preliantur intantum vt vnus aut ambo moriantur. Ursus q̄q; pugnat cum porcis agrestibus. Est autē aper iracundus ⁊ īsipiens: nec bonorum doctrinam morum recipiens. nullaq; mutatio accidit in eo etiam si castret̄. Apri quoq; femīa castratur. ita ꝙ nō indigeat coitu. vt cito impinguetur. sed prius bi duo cibus ꝓhibetur: Pli. li. viij. Apris maribus in coitu est asperitas plurima: Tūc inter se dimicāt arboꝝ attritu costas indurantes seq; luto tergorantes. Femīe quoq; ī partu asperiores sunt. ⁊ fere similiter ī omni genere bestiarum. Ex lib. de naturis reꝝ Aper bestia fortis. nigri coloris. que nullam bonoꝝ moꝝ doctrinam recipit vnq̄. sed semꝑ fera ac ferox est. dētes habet magnos et recuruos incisionibus aptos in quibus hoc mirabile est. ꝙ viua quidem bestia possunt idem ꝙ ferrum. Mortuo vero detracti vim īcisionis amisisse ꝓbantur. Hoc animal si mane añq̄ mingat a venatoribus impetatur: de facili lassatur: Si vero ante vel īterim dum venatur vrinam fecerit difficulter capture cedit. Verumtamē etiam lassatum nō cedit. sed in posterioribus subsistit. ⁊ atrocitate rigida lassitudinem dissimilat. duellum offerens venatori. ferire tamen ī hominem vel inuadere non presumit nisi prius ab illo ictum acceperit. Caueat autem homo sibi. quia nisi primo ictu pūgentis cuspidis letale vulnus īter aruū et laterales costas dederit. ꝑiclitari de vita poterit nisi forte iuxta ad refugiū arborem inueniat. quam ascendat: aut ī humiliori loco reliqua terre planicie totis membris se premat: auersi em̄ ac recurui dentes eius quibus quasi quibusdam atrocissimis armis valent ad īferendam mortem. nō possunt quēq̄ nisi elatum ⁊ rectū attingere. Sustinebit tamen pedū illi⁹ cōculcatōez q̄usq; sic iacēti a ꝓxīo succurrat̄. Aper cūctas bestias p̄cedit auditu a dextris. Hz os admodū lcuti. q̄d venabulis ⁊ machere opponit.

Operationes.

A Pli.li.xxviij. Apri cerebrum ꝯ ſrpentes laudat̃ cũ ſanguĩe. Jecur etiã ĩueteratum cum ruta potũ et vĩo. adeps q̃z cum melle reſinaq̃z. Simili mõ ⁊ iecur verrinũ exemptis dũtaxat fibris q̃tuor obulorum pondere: ⁊ cerebrum ex vino potũ. B Item cerebrum apri vel ſanguis verẽdorum medetur carbũculis Jecur eius litargicos excitat C In iecure femĩe apri ĩueniuntur lapilli q̃ contriti ⁊ in vĩo poti calculos pellũt: D Apri pulmo ebrietatem arcet. Fel aprinũ ſtrumas diſcutit Lyenem q̃z ſedat potum. E Idem Cũ adipe pulmo ĩpoſitus ꝑmões ſanat. F Vlcera q̃z ſerpentia ſanat fel apr̃num cum reſina ⁊ ceruſa. G Cinis maxillarum apri ſanat vlcera q̃ ſerpunt. H Idem q̃z confert fractis. Lardum eiꝰ elixum atq̃z circũligatum mira q̃z celeritate ſolidat ea. I Apri vrina ⁊ ip̃a veſica ꝑ cibo ſumpta veſice calculorũq̃z cruciatibus medet̃. ſi p̃us vtrũq̃z fumo maceratur Id in apri veſica ſi aſſa mandet̃ vrĩe cohibet incõtinentiã. K Ydropicis auxiliat̃. apri vrĩa vel etiã veſica paulatĩ ĩ potu data. L Vrĩa q̃z apri ĩ vitro ſuata auriũ dolori vicijſq̃z medet̃. deniq̃z tam grauis eſt apro vrĩa. vt effugere non ſufficiat niſi egeſta. ac ea velut deuictus opp̃matur. vñ illa exuri eos tradit̃. M Aprini fimi cinis ĩſperſus potõi tepidi vini diſſintericis medet̃. Luxatis q̃z valz idem fimus. Verriſq̃z ſpuma recẽs ex aceto In fimo q̃dem ſuis eſt v[illegible]s efficatior que non peperit. In apris q̃z multũ p̃ſtãtior. N Vſus axungie valz ad emolliendas excalefaciendas diſcutiẽdas purgandaſq̃z ꝯfricatis mẽbris itinerꝫ laſſitudines. O Ex li. de naturis rerꝫ. Fimꝰ apri recens ⁊ calidus p̃cipuũ eſt remediũ ꝯ fluxum ſanguĩs e naribus.

Ca. v.

Azinus. Ex libro de naturis rerꝫ Azinus eſt anĩal deforme vile ac deſpectum. grandi capite. lõgis ⁊ latis auribus. corpe macilento neſciunt impĩguari. In humeris ſtigmata chriſti portat crucis. Eſt ḡ azinus aĩal mãſuetum ⁊ diſcordie neſciũ onerifer̃. ⁊ non rebellãs ſarcinis (etiã vltra q̃ ferre poſſit) ſibi impoſitis brutum ⁊ irrationale ſup̃ oĩa aĩalia Inceſſu quoq̃z pigꝫ ⁊ tardum. paciẽs ⁊ inter verba duriſſimũ. ꝑ viam incedens obuiantibus cedere neſcit. Poſt menſes xxx. coit. ſed niſi poſt annos tres gignit. Spinas libenter cõmedit. frigidius ẽ naturaliter. ⁊ frigoris impaciens. maxime tẽpore conceptus. Ideoq̃z non generatur ĩ locis frigidis ⁊ in Scotia. ⁊ in regionibꝰ propinquis. nec in equinoctio ſicut coeũt equi. ſed in eſtate. In terra quoq̃z ſeptẽtrionis. que eſt frigidiſſima non inuenitur. quoniam illic viuere nõ poteſt. Geſtat ãt in vtero per annum integrum. Azini pullus aliq̃ntulũ decoris hz ĩ iuuẽtute. ſz q̃to plꝰ ſeneſcit tãto t̃pior fit. Areſto. Azinꝰ hz ſoleas ſicut ⁊ equus. non habet fel omnino. ſed habet ſanguinem ſpiſſum ac nigꝫ valde ſicut thaurꝰ. Azinꝰ ⁊ anĩalia cetera magni cordis tĩda ſũt plꝰ oĩbus aĩalibus.

Timet frigus. Felle caret. Spinas cõmedit quando molles sunt. multum coit minus tamen q̃ equus. Et si non inceperit generare. post electionem posterioꝝ dentium non generabit omnino. Comedit fructus herbis pascitur ⁊ aqua impinguat. Quã to plus ex aqua bibit: tãto plus eius cib⁹ proficit. Vnicum hz ventrem sicut ⁊ cetera soleas habentia. Infirmatur sepe infirmitate que dr̃ milide. ⁊ est prius in capite. Curritq; flegma multũ e naribus. ⁊ si descenderit ad pulmonẽ morit̃. Actor. Azinus est animal stolidum tardum ⁊ luxuriosum. Crucẽ hz in anteriore dorsi pte sup̃ humeros. ⁊ ibi debilior est. In posteriori autem sup̃ renes ibi fortiõr est. horribiliter clamat. lapas ꝓmedit. sonũ citare (vt fertur) Ambrosius. Azinus piger ⁊ ad predam expositus. sensuq; tardior. docq nos viuatiores esse debere. nec desidia corpis animiq; pigrescere. sed ad fidem ꝓfugere que onera grauia solet alleuiare. Philologus. Azinus est aial oneriferum mancipium seruituti addictum respectu multitudinis laboꝝ quos sustinet. parũ gr̃e cõsequitur. vocem hõis ꝓsuetam intelligit: Et nouit iter q̃d sepe ambulauit. Cũ autẽ vidit lupum venientem respicit in lũbum ⁊ sic improuisus a lupo ꝓprehendit̃.

Operationes.

Avicenna. Azinus sanat leprã. Contracti ex siccitate sedent⁹ in iure carnis ei⁹. ⁊ caro etiam eius iuuat. Epar eius assatũ ⁊ a ieiuno ꝓmestum confert epilẽtic. similiter ⁊ eius vngula adusta. Cinis carnis ⁊ epatis eius cum oleo valet superpositis fissuris frigoris. Item cinis epatis eius cum oleo valet sup̃ scrofulas. Br̃ aũt q̃ eius vrina cõfert dolori renum. Vrina vo siluestris azini. sicut Galienus ait. lapidem in vesica frãgit. Sanguis azini phibet fluxum sanguinis narium ex velamie. Adeps ei⁹ valet ad vestigia cutis. Vria azini ꝓfert vlceribus ambulatiuis ⁊ humidis ⁊ doloꝝ r̃nũ. Stercus eius in omni cursu sanguinis administratur. Odoratur quidem ad fluxum sanguinis narium fortem: ⁊ exprimitur humiditas eius in narem ac retinetur. Item stercus azini pascẽtis siccum cum vino valde bonum est pũcture scorpionis. Lac etiam azinarum minus butirosum existens. subtile est ⁊ aquosuz. Valz tussi extenuationi: ac sputo sanguinis. ⁊ ydropisi. ac vuriciei splẽtis. Ventrem lenit. ⁊ ethice bonum est. Refertur etiam q̃ cum os ex eo colluitur. cõfirmat dentes ⁊ gingiuam. Non est autez conueniens habentibus sodam ⁊ vertiginem ⁊ tinitum ꝓprieq; dormire sup̃ ip̃m. ⁊ vniuersaliter nocet hũtibus capita debilia. Eusculapius. Sanguis azini cum vino potatus febres cotidianas sanat: tribus vl̃ quatuor guttis illi⁹ datis. Adeps eius coitum cõmouet. Splen ei⁹ cum aqua tritus ⁊ mãmille appositus attrahit lac. Byasco. adeps azini nus dr̃ cicatrices ꝓcolerare. Lac eius ventrem mollit. ⁊ ore receptum dentes gingiuasq; confirmat. Vulnerationes quoq; ventris ac reumatisimum optime curat. Locium eius bibitum nefreticos sanat.

Haly. Azini pulmo ⁊ pulli eius si desiccatus teratur ac bibitur attractioni spiritus ac tussi prodest. Epar azini domestici si cõmederit cum epilenticus ꝓdest ei.

Azini fimus si opprimatur eo sanguinis fluxus de venarum vl̃ arteriarum incisione amputat cum vel stringit. Pari modo si de aqua ei⁹ instillet naribus sanguinis fluxum pacientibus stringit. Omnino lac azine medicaminibus letalibus obest ⁊ intestinoꝝ vlceribus prodest acte nasmo. sic quoq; ꝓdest lacouium sed minus. Pli. li. xxviij. Vnulum ex vngula ⁊ cruribus azini nigredinem nõ habentis. si induat epilenticus phibet ip̃m ne cadat. Preterea si domũ suffumiges azini pulmone mundas eam aboĩ reptili ac serpente.

Aspis est serpens cerulei coloris cuius dentes sup modum lõgi sunt ita q̃ extra os sicut apro apparẽt. Mortiu venenũ immittit z spargit. vnde z nomen accepit virute q̃nõdam verbor incantatõr ne vel neno interimat. vel (vt quidam dicunt) vt quieta capi possit. z gemma de fronte eius auferri que naturaliter in eo nascitur

Aui. Aspis ẽ ex ꝑpentib⁹ surdis. hec sicca dicitur ꝓpter vehementiam siccitatis sue cutis. z est ĩ q̃titate sua ĩter tres cubitos et quinq. Color illius cinericius. z ad cuiuslibet declinis oculi eius sunt vehemẽtis luminis z interficit a duabus horis vsq; ad tres. Quem ãt momorderit. alteratur color eius z stupefit. ac multiplicatur eius singultus z infrigidantur membra eius. palpebre quoq; eius claudũtur. z profunde dormit. Ad eius morsionem est iunstũm emplastr cum calce ac melle z oleum. Plinius libro. viij. Aspidum colla intumescere nullo ictus remedio asserit. ꝓter q̃ si ꝓtestatione contacte confestim amputentur.

Idem in libro. xj. Aspidum dentes in os [illegible] sunt necibi excidãt nullum ba[illegible] iaculum frinendi. sed duo

[illegible]canus
[illegible]neratus ab ea
[illegible] cõmunat. Fertur autem [illegible]ari. Demones discurrunt cũ verbis ad serpentes. z infectiõe interiori hoc faciunt vt serpentes ad nutum eorum moueant. ac sine lesione tractabiles exhibeantur.

Ca. xj.

Aranea. Ysidorus libro. xij. Aranea vermis est aeris ab aeris nutrimento nominata q̃ exiguo tpe longa fila deducit z tela sp intenta nunq̃ desinit a labore perpetuumq; sustinet in suo opere dispẽdium quia sepe ad modicum flatum venti aut pluvie stillicidium rumpit tela sua. z tunc totaliter perdit laborem suum. Auicenna ait q̃ aranea est modicum animal reptile multipes. sex vel octo habens pedes quos semper habz pares z nunq̃ impares. z hoc fuit necesse vt semper esset eius incessus equus sicut z ipsum onus z hoc est generale in habentib⁹ duos vel plures pedes. habet autẽ alios pedes longiores z qsdã breviores ꝓpter diuersas q̃s facit opatiões. nã cũ q̃busdam fila subtiliat. z in longũ ptrahit. Cũ q̃busdam vo piter fila necit. cũ q̃busdã p fila repit. z q̃n vult ĩ tele superficie ĩmobiliter se suspẽdit. vñ insidiãs ĩ tele sue medio subito sentit muscã telã ĩ pte remotissima z tingẽtem q̃ subito ĩuadit z aggredit tanq̃ hostẽ. de q̃ si triũphare potuerit eam ne euadat. ĩter tele sue fila multiplr circũuoluit z ꝑmo capiti insidiãs. ei⁹ bũiditatẽ sugit z de tali muscaꝝ venatiõe vivit. nã ei⁹ gustabile [illegible] est talis humor sicut gustabile [illegible] sicut dicit idẽ Aui. z Aresto.

Ca.ix.

Anfibena;ꝛ armena. Ysidorus. Anfibena dicta est eo ꝙ habeat duo capita. Alterū in loco suo: Alterū in cauda currens ex vtroq; capite tractu corporis circulato. Hec sola serpētium frigori se ꝓmittit. prima omniū procedens: de qua Lucanus. Et gravis in geminum vergēs caput anfibena. huius oculi lucent veluti luceme.

Operationes.

A plinius libro. viij. Anfibene caput est geminum. Hoc est ꝛ ad caput ꝛ ad caudam. tanq; parum esset ore vno fundi venenum. Horath. Anfibena serpens frigori cōmittit se vigil ꝛ sollicitus de ouis suis valde cum ea cubat. Nam dum quedaz pars eius dormit altera tūc vigilat. Et cum per semitam incedit duo capita regit. nunc; caput anterius nunc vero posterius consequitur. Est alius sup calcaneum ambulans in coitu suo. et sup caudam suam. Auicenna. Armene est serpens. proprietates habēs reguli proprietatibus proximas. non eīi interficit morsu tantū. sed visu ꝛ sibili sui auditu. Quodcūq; animal mordet dissolvitur. ꝛ quodcūq; ei appropinquat ex animalibus moritur. A vero quantitate dixerunt eum a regulo differe. Esti mauerunt enim q est ab vno cubito. vsq; ad cubitum ꝛ semis. Et dixerunt q morso ab eo non confert aliquid. Si vo aliquid confert ei. tunc semen papaueris ꝛ castorei. Hoc enim iam quidam testificati sunt.

Ca.x.

Aspis. Ysidorus. Aspis dicta est eo ꝙ morsu venenato interimat. As enim greci venenum dicunt. Huius diversa sunt gña ꝛ dispares effectus ad nocendum. Fertur ꝙ aspis cum incantatorem pati ceperit. qui eam carminibus vocat [illegible]

A [illegible]
hominem statim [illegible]
fiat totus in ore serpentis
super Job. xx. Aspis est parvus serpens vipera prolixionis est corporis. ꝛ venenū aspidis concite: vipera tardius occidit. Et Unde scriptum est. Caput aspidū suget ꝛ occidet eum lingua vipere. Andromachus. Aspidis habitatio est in sicco. ꝛ in locis in quibus non est aqua. Et hec est quandoq; cinericia.

Ca.xij.

Blacte bisantia grece. arabice achafar. latine vngula aromatica. Serapiō libro aggre. cap̄. Achafar. est conchiliū ex speciebus ostracoꝝ. ⁊ est similiter de conchilijs purpureis. ⁊ reperiunt̄ in regionibus Indie. ⁊ in aquis iuxta quas oritur spica nardi. Odor autē eius aromaticus ē. qm̄ ip̄m aīal cōmedit nardum. Et ipsa colligunt̄ in tp̄e estiuo. qn̄ aq̄ desiccat̄. ⁊ reꝑitur etiā ex eis in littoribus maris aizum. Et color eius est declinis ad albedinem. et ambe sunt meliores. ⁊ est pinguis. Sz illa que nascit̄ in babilonia est subnigri coloris. ⁊ est minor illa. ⁊ om̄es hn̄t bonū odorem. Et qn̄ fumigatur domus cū eis sentit̄ odor eaꝝ sicut castorei. Serap̄. li. aggre. cap̄. ostracoꝝ. Blacte bisantie sunt ex vngulis ostracoꝝ ⁊ sunt coopercula q̄bus regunt̄ in foramine suo. ⁊ meliores sunt que vergunt ad albedinem. ⁊ sunt odorifere. q̄ꝝ odor trahit aliquantulū ad odorem castorei.

Operationes.

A Galienus capl'o ostracoꝝ. Quando blacte bisantia sumit̄ cum aceto in potu attenuat splenem. ⁊ qn̄ fumigant̄ cum eis mulieres habentes suffocationē matricis confert eis. ⁊ iste fumus excludit secundinam. B Et quando ex eis fumigat̄ epilenticus excitat ipsum.

Ca.xiij.

Bonnacon. Solinus. Bonnacō est animal qd̄ in locis frigie nascitur huic taurinū ē caput. ac deinceps om̄e corpus. iuba tm̄ equina. cornua vero tam multiplici flexu in se r̄currentia vt si quis in ea offendat non vulneret̄. sed quicquit presidij monstro illi frōs negat aluus sufficit. Nam cum in fugam se vertit ꝓluuie citati ventris fimū egerit ꝑ lōgitudinem triū iugeꝝ. cuius ardor quicq̄t attigerit adurit. Ita egerie noxia submouet insequentes. Actor forsitan. Hoc aīal idem est ꝙ vacca siluestris s̄m Arestotilē. que hz cornua declinantia ad inuicem. nā ⁊ boues siluestris siue bubali. alio nomīe dicunt̄ bisontes. Arestotiles. Bōnacus

Item in genere aranearum est diuersitas sexus. Ut dicit Arestotiles libro. v. Et est femina maioris corporis q̄ masculus. et pedes habet longiores flexibiliores ⁊ habiliores ad motum. ⁊ etiam ad texturam Et sic dicit idem libro. v. Tempe coitus ⁊ amoris femina attrahit marem per fila tele. ⁊ post masculus feminam. ⁊ nō cessabit attractio donec coniungant̄. ⁊ masculus ponitur super ventrem femine. et iste modus est necessarius propter vētris rotunditatem. ⁊ ista coniunctio maxime est in fine veris. et in principio estatis: et aliquando in autumpno. ⁊ in principio hiemis. ⁊ tunc maxime sunt nociue. ⁊ earum puncture amplius venenose. Itē Arestotiles libro. viij. Genera araneaꝝ sunt multa. Nam quedam sunt parue ⁊ diuersi coloris ⁊ sunt acute ⁊ velocis motus. Alie sunt maiores ⁊ coloris nigri ⁊ earum crura anteriora sunt lōgiora. ⁊ sunt tardiris motus nisi quando coitu stimulantur Et nigre solent texere iuxta terram inter foramina. et manent in textura sua q̄usq̄ aliqua inciderit bestiola sicut musca quā deprehendunt. ⁊ si habent famē sugūt eiꝰ humiditatem. ⁊ tunc deferunt ad locum suum vbi deponunt: ⁊ reseruant eam donec iterum esuriem paciantur. Et quādo totam hausit humiditatem deijcit residuum ⁊ reuertitur ad venandum. ⁊ nō venatur quousq̄ r̄perit quod captum est de textura: Et si quis ruperit texturaꝫ incipiet ipsam reparare circa occasum solis vl' circa ortum ⁊ maxime laborat quia tunc plures bestiole incidunt in texturam. ⁊ femīa parit ⁊ venatur. ⁊ masculus iuuat eam. Abscondit autem se in textura vel sub tela ne a bestiolis videatur. ⁊ maxime quando est magna. quia ꝓpter eius magnitudinem non de facili operat̄: Facit etiam femina oua: primo ex quibus modice aranee post formantur. ⁊ statim qn̄ pariūtur ponit eas in textura ⁊ statim se mouent ⁊ disponunt ad texendum ac si in vtero materno sint instructe ad venandum: Unde statim aptat retia cōuenientia prede sue. Et est species quedam araneaꝝ que venātur lacertum paruū quando ip̄m incipit texere sup̄ ipsum quousq̄ liget eius orifitium ligatione forti ⁊ tunc saltat sup̄ eum ⁊ pungit quousq̄ moriatur: Item in eodē libro etiam dicit idem. q̄ sepe inueniunt̄ quedam aranee in aluearibus apum: ⁊ ille corrumpunt mel: ⁊ sugunt liquorem: et sic circa fauos faciunt texturas ⁊ corrumpunt eos. Idem dicit Auicenna ⁊ Pli. de generatione araneaꝝ libro. xj. cap̄. xxv Sicut aranearum natura p̄cipua admiratione est digna. Cuius plura sunt genera inter que est quedam q̄ dr̄ spalangio: cuius corpus est exiguum varium acuminatum velox ad saltum: noxium hn̄s morsum. Alia est spēs maioris corp̄is ⁊ nigri coloris ⁊ cruris lōgioris. ⁊c̄. Araneaꝝ aūt tele. vt dicit Aresto. ⁊ Pliñ. Ex eaꝝ visceribus q̄dammō nature artificio gn̄ant̄ subtilissima ꝯpositōe ꝯtexte more r̄this ꝯponunt̄ ⁊ parant̄ ⁊ filis subtilissimis ꝯnectūtur ⁊ hoc ne a muscis ⁊ alijs bestiol' q̄bus tendit̄ videat̄ ꝓpter g̊ssiciē: cū labore q̄dez ꝯponunt̄ sz miro mō faciliter dissipantur Ignē nō sustinēt. ventū timēt cuius impetu rumpunt̄ ⁊ subito denudant̄:

Operationes.

A Pli. Et q̄uis venenosa sit aranea de cuiꝰ egredit̄ visceribꝰ tela. venenosa tn̄ nō ē: qm̄ pꝰ multū vsibꝰ medicīe vtil' deputat̄ B Nā vt dicit dyas. Tela araneaꝝ alba ⁊ mūda puluerulētis sordibꝰ nō admixta vires hz ꝯstringētes ꝯglutinātes et refrigerātes. ideo sanguinē restringit a vulnere defluentē sup̄posita vulneri ꝓhibz fieri saniē. ⁊ sanat plagā recentē ⁊ ꝓhibz inflaturā sanitatē vulneris r̄tardantē. C Itē r̄mediū ꝯ morsus oim̄ araneaꝝ ē cerebrū gallinaceū cū exiguo pip̄is bibitū cū vīo dulci. Itē coagulū agni potatū cū vino sanat morsus araneaꝝ. D Idē facit cīs vngl'e arietine cū melle E Itē musce ꝯtrite ⁊ posite sup̄ morsū ex̄hunt venenū ⁊ mitigāt dolorē. Sūt ⁊ alia r̄media q̄ enūerat Pli. ⁊ albertꝰ F Pli: eodē li. cap̄. vj. Aranea lōga ⁊ cādida tenues hz pedes ꝯtrita in veteri ol'o dr̄ soluē albugiuem oculoꝝ.

est aīal in catonia in q̊dam mōte tauro si
mile. sz est in eo crinis descēdens ad duas
ptes spatulaꝝ. huius pili molliores sūt q̄
eq̄ ⁊ breuiores. crines eiꝰ oēs ꝯtinui sunt ⁊
vsqꝫ ad oculos ꝑueniūt. Et q̄ ex pilis eius
sunt īferius lane assilant̄. Pili v̄o eiꝰ q̄ sūt
sup̄ eius frontē ꝯueniūt. vsqꝫ dū sep̄entur
s̄m discrimē Color eius est rubeus. ⁊ forte
erit ad nigredinē declinās. huius vox assi
milat̄ voci thauri: nec hꝫ dētes sup̄iores si
cut nec thaurus. hꝫ duos sotulares. ⁊ cau
dam breuē respcū corp̄is. ⁊ cauat terram.
hꝫ ⁊ coriū multos ictus paciens. huius ca
ro dulcis est: ⁊ ideo dep̄hendit̄. Cūqꝫ ꝑcu
titur fugit ⁊ q̄escit. Cū āt debilitat̄ pug̃t.
Et stercus ꝑ q̄tuor passus eicit Cū v̄o tp̄s
ꝑtus eiꝰ aꝓpinquat. adunant̄ ex eo genere
multi. p̄usqꝫ circa ip̄m stercus ꝯgregant. ⁊
ip̄m quasi muꝝ ponūt Est autem animal
multi stercoris.

Ca. xiiij.

Bos. Ysi. Bouē greci boetē dicūt
latini trionē vocāt q̄si terionē eo
q̄ terrā terat: cuius latitudo pelli
um a mēto ad crura palearia dicunt̄ a pel
le q̄si pellearia q̄ ē signū gn̄ositatis in bo
ue. Boū in socios eximia pietas ē. Nā al
ter alteꝝ inq̄rit: cū q̊ ducē collo aratra cō
suevit. ⁊ frequenti mugitu piū testat̄ affe
ctum si forte defecerit. Arestotiles. Bos
coit post annū. ⁊ forte post. viij. menses.
Post bienniū āt pregnās est nouē mēsibꝰ.
viuit annis q̄ndecim. castratus āt vigīti.
Actor. Bos est aīal mūdū s̄m legē ad im
molandum ⁊ ad ꝯmedendū. quia rumīat
⁊ findit vngulā. paleas ꝯmedit. iugo pre
mitur. stimulo cogit̄. terrā arat. Pli. li. v.
Boues ⁊ aīalia q̄bus continui sunt dētes
bibendo sorbent vt equi. Idem in li. xj.
Superiores priores dentes non sunt bo
bus sicut nec ouibus. ⁊ om̄ibus ruminan
tibus. boues autē mutant dentes. Horuꝫ
caudis est longissimus caulis atqꝫ in vna
parte hirtus: In genere boum feminis tā
tum vox grauior. cum in om̄i alio genere
sit exilior q̄ maribus: Theofrastus ꝓbat
boues pisce vesci. sed non nisi viuente. bo
um attritis vngulis aruina vngendo cor
nua medentur agricole: Adeoqꝫ sequax
earum natura est vt in ipsis viuentiū cor
poribus feruenti cera flectant̄. īcisaqꝫ nas
centium in diuersas ptes torqueant̄ vt sin
gulis capitibus quaterna fiant. Ysaac ī
dietis ꝑticularibus. Bouina caro ad cō
pationem carnis pecudū siccissima est.
Ideoqꝫ sanguinem gn̄at g̊ssum ⁊ turbid̄.
⁊ melancolicū. multūqꝫ dat nutrimentū:
Inobediēs est digestioni. tardeqꝫ de sto
macho eijcit̄ ⁊ ventrem constipat. q̄si eo
assueti melācolice ꝯplexionis fuerint fiūt
splenetici vel quartanarij. vel ydropici. l̄
scabiosi. vel leprosi. s̄m ꝯplexionem quaꝫ
preparatam his morbis inuenit

Operationes.

A Auicenna. Bouinū fel cum nitro ⁊
ethimolea valet ad fursures. cū caput eo
lauat̄ Idez q̊z fel ap̄it orifitia emorroida
rum. ex eodē cū melle linit̄ palatū ad p̄fo
cationem. B Syas: Lac bubulcum
oris vulnera recentia ducit ad sanitatem
Fimus boum iuuat ad apū ⁊ vespaꝝ ictꝰ.
C Ydropicus etiam illitus ex eo iuuat̄.
si ad solem multum iaceat desiccat̄. Maxi
mum vero beneficium prestat fimus mas
culi bouis stericis mulieꝝ fumigatus pro
pendētibus D Pli. li. xxviij. Bouis

sepum cum adipe anserino ⁊ ocymi succo
vlcera oris ac rimas sanat. Item contra
ea que ex vlceratiõe venena enecant sepũ
bubulcum alias bubulum auxiliatur.
E Medulla quoq; bubula ex crure dex
tro priore trita cum sanguine pilis palpe
brarumq; vicijs ⁊ angulorum occurrit.
F Si vero grauitas sit audiendi fel bu
bulum prodest cum vrina capre vel birci
G Talus bouis accensus dentes cum
dolore labentes ꝓfirmat ad motus. Eius
dem quoq; cinis cum mirra boum est den
tifricium. L Lien bubulus in melle
datur ⁊ illinitur ad lienis dolores. Lac
bubulum ceteris medicatius est: Bubu
sic quidem lacte cuncta venena expugna
ri tradunt vomitione. Pretera tenasmus
poto lacte bubulo tollitur. J Sto
machum exulceratum lactis bubuli por
reficit. eiusq; rosiones caro bubula mixta
aceto et vino cocta. ad homĩs etiam mor
sum bubula caro cocta ⁊ imposita efficax
est Canum scabies sanatur sanguine recẽ
ti bubulo. Iterumq; cum marcescat illico
⁊ postero die abluto cinere lixiuio. K
Baly. Fel bouis tinnitibus ⁊ auris soni
mi medetur si cum bombace supponatur.
L Si cum oleo mixtus instilletur auri.
mitigat dolorem ex frigido. In lotio q̃q;
boum si infundat se homo optimũ est sto
macho dolẽti ex frigido M Prodest
etiam emorroidis. Fimus boũ cataplas
matus super apostemata grossa dissoluit
ea. Si vero ꝓburatur ⁊ naribus insuffleẽ
sanguinis fluxum ab eis sedat. Preterea
si cathaplasmetur eo modico cum butiro
ventri ydropici manifestissime medeꝛ
N Jecur bouis si comburaꝛ ⁊ bibatur
ventris solutioni ꝓdest ⁊ fluxui sanguis:
O Os q̃z bouille. si comburaꝛ dentes
cõmotos ex se fricatos solidat. P
Et si cum squingibin bibatur Splenem
liquefacit. Appetitum coitus excitat ac
lepre prodest.

La.xv.

Bombex. Ysidorus. in li. etymo
logiaꝝ. Bombex est frondiũ ver
mis, ex cuius textura bombicinũ
conficitur. Hoc aũt nõie appellatur eo q̃
euacuetur dum fila generat. ⁊ aer solusĩ
ea remaneat. Pli. Bombices telas ara
nearum modo texunt: ad festem luxumq;
feminaꝝ que bombicina vocaꝛ. Hõbicũ
genus est in Assiria pueniens nidos luto
fingunt. salis spẽs aplicatos lapidi tãta
duricia: vt spiculis ꝓfodi vix possint. et
ceras largiores quã apes faciunt. Beiñ
maiorem vermiculũ. Et in choo ĩsula tra
dũtur nasci cypressi. terebinti. fraxini. quer
cus florem imbribus decussum terre hali
maiante. fieri aũt primo papiliones pue
nodosq; mox frigoris impacientia villis
inhorrescere. ⁊ aduersus hiemẽ tunicas si
bi densas instaurare. pedum aspitate ra
dentes folioꝝ lanuginẽ in vellera. Phili
logus. Bombex vermis est faciẽs sericũ
filosum de ore suo in q̃ sepeliat se. ad hoc
vt renascatur cõpletus. Et postq̃ reiecerit
omne q̃d stercoratum est ac feculentũ ac
nigrum de corpe suo tunc corpus eius tran
sluciens. est cum aspiciaꝛ ad solem: Foliis
q̃dem celsi vestiaꝛ. q̃ vulgo moꝝs dicitur.

Sed postq̃ operari ceperit escam rẽnuit delicioso labori opaz diligenter ipendẽs Calachi vero parietes industrius textor circuit. lanam educẽs crocei coloris. q̃ nivei candoris p ablutionem efficit añq̃m artificialis tinctura sup induat. Consummato autem ope nobilis textoris thecam in ope ꝓrio involutã centonis subintrat ianuam similis papilioni. Semia postea minuta eijcit. ex nature pcatibus secretis que p hiemẽ reservantur. vt aere clementiore redeunte. carni humane admota in sinu fomenta suscipiant vsq; dũ natura motum seminibus conferat animalem. Idez vermis etiam lanificus appellat ex lana serica. q̃ de ꝓprijs visceribus opatur.

Operationes.

Adericum porro putrida vulnera cõbustum mundat ꝛ ꝓfortat: Et si cum sale ꝓburatur. rubiginẽ dentiũ curat

Le arbore in quo isti vermes nutriũtur lege ca. lxxix. in ꝓmo tractatu de B.

Ca. xvj.

Borax ꝛ Botracha. Exli. de naturis rer. Borax est genus busonis. quod in capite portat gẽmã sui nõis. hic vulgo cropondina vocatur.

Sed qñ busoni vivo ꝛ palpitanti extrahitur tunc ipse lapis in medio sui oculũ habere dicit. Cum ãt aliq̃ diu mortuo extrahitur tunc malicis veneni oculus extinguitur. ꝛ lapis viciatur. Philosophus: Borax de genere busonis est. hic ꝓpter venẽni q̃ntitatem. qñ tangit inflatur. Cũ aranea pugnat ꝛ ab ea vincitur Nam cũ illa frequenter pupugerit ille se vindicare nõ valens. intrim in flando se extuberat. q̃ medius crepat ꝛ moritur. huius morsus pessimus est ꝛ insanabilis efficit. Gẽmam in frõte nutrit. ꝓ q̃ occidit ꝛ q̃ ab ipso aãli borax appellat. qñ extinctũ hz oclm. herba spãli vnit ĩ q̃ visũ recupat. ruta vo interficit. hũida loca ꝛ marcida libenter habitat odit claritatẽ solis. nec eũ de facili videt ꝓpter. nocte ãbulat. ꝛ b magis p vias hõim tritas vestigijs. ꝓ die vo latet in abditis. odorẽ florẽtis vinee fugit. ꝛ ꝓpe cubitalez magnitudinẽ aliqñ crescit In hispãie ptibus illud ꝑcipue boracis genus habitat. q̃d lapidem in fronte portat.

Ca. xvij.

Buso. Actor. Buso ẽ aãl veneno fissimũ oĩbus notũ: q̃d videt ab autorib⁹ dici rubeta l' crassantiũ Est ãt buso frigidissima bestiola. ꝛ aspcũ fedissima. q̃ ferit hr̃e cor in gutture. vñ nec

de facili interficitur: nisi ꝑ mediũ guttur transfigatur. Ex putredine autem vel corruptione terre nasci putatur. Ex li. de na. rer. Bufo etiã reptile venenosum hꝫ visũ pestilentẽ. attactũ sordidũ. Terra vescitur ⁊ hoc pondẽ ⁊ mẽsura: Quantũ em̃ ĩ añri ori pede ꝯcludẽ p̃t. hoc illi ꝓ cibo cotidiano est. Timet em̃ ne sibi terra ꝓ cibo deficiat. In gallie ꝑtibus est bufonis genus. q̃d cornutũ dr̃. qꝛ cornisare videt̃. vñ a sono vocis sic appellat̃. colores hꝫ duos. tetrum ⁊ croceũ. Hij v̄o ꝓdeũt. ⁊ tũc voces tubaꝝ edũt. Quoqꝫ ⁊ duo voces tubaꝝ r̃d dunt ĩuicẽ In sola gallia vociferi viuunt. elathi vocẽ ꝑdũt ⁊ muti sunt. Phisologus Bufo est aĩal horroris q̃d nũc cũ aranea. nunc cum lacerta. qñqꝫ vero cum colubro vel etiam cum serpente prelium subit. Lesus autez veneno alterius animalis venenosi. a plantagine medelam accipit. Saluia libenter vescitur cuius radix bufoni mortalis est. Lapis in capite bufonis inuentus. ⁊ ab homine gestatus veneni maliciam arcꝫ. Ex bufone quoqꝫ per combustionem in puluerem redacto cum sibi relinquitur. bufo viuus regeneratur. nec tãtum vnus sed etiam plures.

Ca. xviij.

Bubalus ⁊ Bisontes. Ysidorus. Bubali per deriuationem vocati sunt. eo ꝙ sunt simlẽs boũ: a dõ indomiti vt pre feritate iugum ceruicib⁹ non recipiant. hos affrica procreat. Ex libro de naturis rerum. Bubalus est aĩal boue maius ⁊ altius corpore nigꝝ colore. habet cornua longa. tortuosa collum longum: caput ingens. membra macilenta. caudam paruam. aspectum beniuolum. ac simplicem. Sed summe ꝑnicitatis atꝫ crudelitatis est: cum ad irã fuerit ꝓuocatum. Usibus humãis accõmodatissimũ est. fortitudine maxima pollet. Bubalus paciens est laboris. pilos habet paucos: vocem terribilem. frontem asperrimam. cutem durissimam. pede spargit terram. In eius nare annulus ereus cum funiculo ponitur. vt facilius homini cedat. in op⁹ quod fuerat ei impositum: ꝙ si onus est g̃ue. ⁊ vltra voluntatem suam imponatur. statim cõmotus in terra sternit̃. nec facile ictibus ad surgendum cogit̃ nisi alleuiato onere: quo grauat̃: hic alio nõie bisontes dr̃: de quo dicit Solinus ꝙ bestia est boui similis: Solinus: Bisontes in septentrionali plaga sunt boues veris silẽs: vltra tauros ꝑnicitate capti assuescere nesciunt. hos imperitũ vulgus bubalos vocat: Pli. li. viij. Germania scythie cõtermina gignit insignia. boũ feraꝝ genera. iubatos bisontes ⁊ velocitate excellẽtes: vros quibus om̃ibus imperitum vulgus nomen bubaloꝝ imponit. cum id affrica gignit vituli poti⁹ ceruice q̃dã silitudĩe.

Operationes.

A Pli. li. xj. Bubaloꝝ sanguis non spissatur. Haly: Coagulũ pulli bubali ꝯ potum cicute ꝓdest ei q̃ ꝯmedit fungos.

B Urina bubali si ꝯtrita misceat̃ mirra aut olo ⁊ ĩ aure põat̃. dolorẽ ei⁹ ex frigido mitigat. C Byas: Fimus bubali pascentis imposit⁹ tũores vulneꝝ tollit. ⁊ sciatice passiõi ꝯuẽit D In cataplasmatibus positus duricias ac scrofas purgat. ⁊ pustulas soluit.

Ca.xix.

Bruchus. Rudolphus super leuiticum. et Glosa super Iohel. Bruchus modicus est et fului coloris. Bruchus vocatur fetus locuste antequam habeat alas. deinde cum incipit volare parum. dicitur athelabus. cum vero pleniter volat dicitur locusta. Est autem bruchus mulier to gnuior quam locusta vel athelabus. quia iacens in vno loco radicitus rodit fructus.

Ca.xx.

Bupreste. Ysidorus et Plinius libro.xxx. Buprestis est animal paruum in Italia similimum scarabeo. longipedum. fallit inter herbas. bouem maxime. vnde et nomen habet. deuoratumque tacta felle ita inflamat vt rumpat.

Operationes.

A Plinius libro.xxiij. Oleum onfancinum contra buprestim valet ex aqua per selotum vomitionibusque redditum. B Idem in libro.xxx. Buprestis cum hircino sepo illita lichenas tollit ex facie smecticavi. C Idem in libro.xxviij. Lac resistit veneno buprestis. D Idem in libro.xxxj. Si buprestis pasta sit nitrum ex aqua vomitiones euocat. E Ex libro de naturis rerum. Cum autem bos buprestim inter herbas iacentem deuorauerit ac fel eius tetigerit. ita inflamatur atque tumescit. vt protinus rumpatur laceratis visceribus.

Ca.xxj.

Bubione siue Bibione ⁊ Blata. Ysidorus. Bibiones sunt qui in vino nascunt̃ quos vulgo musciones a musto appellant. Unde Affroni⁹: Cum a me expectasset fabulare incipis ex ore bibiones ĩuolant in oculis tuis. Blate a colore dicte sunt. siquidem et comprehense manum tingũt. vñ et blateum colorem dicunt. Hoc anĩal lucem non patitur videre contrarium musce. Musca em̃ est lucipeta. Blata vero lucifuga Ex libro de naturis rer̃. Blata vermis est qui lucẽ videre non patitur. vnde per noctem tantũmodo ambulare consuenit. Palladius de agricultura. Blate sunt apibus inimice sicut ⁊ lacerte. Uñ huiusmodi animalia ⁊ his similia oportet apum castris vel alucaribus longe fugare. qui vult apes bene conseruare. ⁊c̃.

Ca.xxij.

Capra: Ex li. de na. rerũ. Capra est aĩal barbatũ. lõgis ⁊ acutis cornibus pascit̃ in ꝯuallibus: ⁊ in mõtibus: et in ramis arboꝝ q̃s ore p̃t attingere. sed morsus eaꝝ exicialis est arbori. Mel v̄o lãbentes cap̃ moriunt̃ Herdis venenatis viuũt. Cõstan. Si capre ex vasis tamarisci biberint aut come nõ hẽbunt splenem. Sera. in li. de simplici medicina. Uidi inq̃t Galienus capras lingentes tamarisci frõdes. ⁊ ĩueni eas sine splene. q̃sdam v̄o vidi lingẽtes ꝑ pẽtes pelle deposita. ⁊ post albescẽtes minus senescere. Ysido. Caprã a carpẽdis v̄ gultis quidã dixerũt. alij ꝙ capret aspa. Nõnulli a crepitu cruriũ: vñ eas creas appellatas q̃ sunt agrestes capre. Aresto. Cap̃ ẽ aĩal ruminãs q̃d tñ hz dẽtes in vtraq̃ mandibula. Capre in pastu cito mouent̃ a locis suis. ꝙ non oues faciũt. ⁊ accipiũt summitates herbaꝝ tm̃. Qñ mouent̃ p⁹ meridiẽ plus a q̃ potabũt. ⁊ qñ salẽ añ ꝑtum cõmederint multũ fluxũ a mãillis hẽbunt. Capre naturaliter veloces sunt. ideo pastores nõ ponũt eis rectorẽ. Cap̃ nõ bñ videt in die. sz acuitur eius visus de nocte. hz autẽ aliqñ oc̃los dissiles ĩ colore. qñ sagittata fuerit pulegiũ ceruinũ q̃rit. ⁊ cõmedit vt extrahat̃ sagitta. Pli. li. viij. Cap̃ ĩ sicilia sicut oues villo tõsili vesciunt̃. Capris in ethiopia vita est vsq̃ ad ãnos. xj. in orbe reliq̃ plurimũ octo. Idem in li. xj. Oculi capre de nocte splendẽt: lucẽq̃ iaculãtur: Pili acute crassi exeũt hircis feminis ãt tenuiores: Item mares capraꝝ plures hñt dẽtes q̃ feĩe. Nec hñt capre dẽtes preter priores. gemĩos hñt: Et binas in feminibus mãmas. nec alibi sicut ⁊ oues. Pli. li. viij. Capre pariũt ⁊ q̃ternos: sed raro admodum. ferũt q̃nq̃ mensibus vt oues. veneno pinguescũt pinguedĩe sterilescunt. Item Aresto. Caper vnius ãni coit. sz debile q̃d gñat. In ethiopia ꝓpe cap̃ viuit ãnis. xj. tota vita coit: ⁊ gemellas parit. ⁊

stribus ꝓueniens est. caper vmorsus erit. Palladi⁹ li. viij. ¶ Cap̃ trima optie ꝑt educare: ꝙz eligenda est capella magni corpis crassis cruribus breui collo: plenaq; ceruice. auribus fletis ⁊ grauibus. quo capite nitido ac spisso. longoq; capillo. magnis yberibus. ¶ Nec multe cap̃ sicut oues clauende sunt vna statõe. q̃ ⁊ luto carẽ ꝓuẽit ⁊ stercore. q̃ teneriores mares gñant haut transeundũ est. ¶ Ꝙz vltra octo annos non sunt mares seruande quia genus hoc languore sterilescit ⁊ etate.

Operationes.

¶ Esculapius: Capre cerebꝝ cũ melle carbũculos in vẽtre sanat. ¶ Pepum eius omni morsui ⁊ lesure subuenit. ¶ Axũgia q̃z eiusdẽ cũ rosis mixta pustulas q̃ in nocte grauescãt tollit. hoc etiã auribꝰ instillatũ surdos sanat. ¶ Caseus eiꝰ impositus oẽs pũctiones atq; dolores reprimit. ¶ Pili eius vsti fluxꝰ oẽs sedant. ¶ Ungule eiusdẽ vste ⁊ cũ pice liquide trite ⁊ illite alopitiã curãt. Lac eiꝰ bibitũ arteriacũ liberat. ¶ Vermes occidit. ¶ Pruriginem ⁊ morsus sanat. ¶ Sanguis eius eadẽ facit: ⁊ venenũ bibitũ extinguit. ¶ Exli. de. na. rer. Cornu capre adustũ si aũ nares ꝑ ea duci teneaẽ. statim cadit. ¶ Aui. Cornu capre adustũ ⁊ albificatum dẽtes fortiter abstergit. stringitq; gingiuam. ⁊ sedat inflate gingiue dolorem. ¶ Plin. li. xxviij. Capre cornu vel pilis accensis fugari ꝑ pẽtes dicũt. Cineremq; ex cornu potũ ⁊ illitũ valẽ ꝓ morsus eor. Idẽ q̃z cinis sudores inhibet. ¶ Sanguis capre cũ medulla decoctus ꝓ venẽa toxica sumit. Idẽ etiã sic daꝝ vissinterici ⁊ auxiliaꝝ ydropicis. ¶ Jecur capre ꝓ papilionẽ: q̃ lumbis aduolat ꝑficit. Assum q̃z ciliacis subuenit laudabilesq; sunt medulle hircine ⁊ capne. ¶ Bya. Adeps capn⁹ ceteris magis est stipticus. pascua ꝑ eã. vñ vissintericis clisteribꝰ miscẽ. ¶ Jus fell' eiꝰ etiã ptisicis auxiliaꝝ. Bibentibꝰ q̃z cãtarides subuenit. ¶ Fel caprinũ adhibeꝝ fistul' cũ succo porri. Adhibeꝝ etiã medicamibꝰ vulnꝝ ⁊ ea sine tumore sanat.

Ca. xxiij.

Capiea. Plin. li. viij. Capree trãsfigurantur in plurimas similitudines. Sunt eñ capree. sunt ru pri capre. sunt ibices. sunt ⁊ origes soli a qui busdam dicti. contrario vestiti pilo ⁊ ad ceput verso. Sunt ⁊ damme ⁊ pygargi ⁊ strepsicerotes: multaq; alia ⁊ dissimilia: Sed illa alpes. hec transmarini situs mittunt. Idem in libro. xj. Natura cornua dedit ramosa capreis. sed parua nec deciua fecit. huius animalis sanguis nõ spissatur. Ysidorus. Capreas agrestes creas dicũt quas greci eo q̃ acutissime videant recte pandorcos appellauerunt. Morantur eñ in excelsis montibus. Et q̃uis de longinquo sint videnti tamen omnes q̃ veniunt. Eedem ⁊ capree. eedem ⁊ ibices quasi auices eo q̃ ad instar auium arduas et excelsa teneant ⁊ inhabitent. Ita vt de sublimi vix humanis obtutibus pateant. vnde ⁊ meridiana pars. Ibices aues vocant. qui nili fluentis inhabitãt. hec itaq; animalia. in petris altissimis cõmorant. vt si q̃s ea ꝑ vel bõ im aduersitate ꝑsenserint. de altissimis saxoꝝ cacumibus sese ꝓcipitãt. ⁊ in suis se cornib⁹ illesa suscipiunt

Ex li. de naturis rer. Capra silvestris que
7 capreola vel rupi capra dr. bestia seua ē
incomparem sui generis. In alias autem
bestia timida ac mansueta nimis. Nec in
insula creta. qñ vulnerata est. pulegiū que
rit. quo cōmesto sagitta de corpore exilit.
vix autem capi potest q celerrima est. Et
cū a canibus pmīt. ad montes altissimos
confugit. plurīa inter mares est discordia
propter feminas. 7 hoc tpe coitus.

Opreationes.

A Pyal. Fimus capraꝝ silvestriū cum
vino bibitus ictericos sanat: B Cū
folio spicanardi bibitus mēstruis im pat:
C Reliquos sanguinis fluxus cum ace
to impositus abstinet: D Cōbustus
7 tritus cum aceto 7 oximelle alopitias sa
nat. E Axungie mixtus podagricis
medetur. F Actor. Item de Caprea
hoc idem quod supra ponit licet sub alijs
verbis.

La. xriiij.

Canis. Arestotiles. Canis est ant
mal iracundum 7 applaudēs bo
minibus: pilosum secundum vni
versum sicut porcus 7 vrsus: habet dētes
superius 7 inferius. 7 ventrem vnum. ac
post ventrem intestinū. multos habet fet
multasqꝫ fissuras ī pedibus 7 multas ma
millas sicut 7 porcus. Quinqꝫ digitos hz
in pedibus anterioribus. 7 quatuor in po
sterioribus sicut leo 7 lupus. Fimū etiam
habet siccum sicut 7 lupus. splenē lō gum
sicut homo 7 porcus. preterea somnus et
vigilia. crementum 7 corruptio. 7 vita et
mors. ceteraqꝫ accidentia ex sensib⁹ sunt
in canibus sicut in equis 7 hominibus.
Alexander. Canis aīal est in mundū redi
ens ad vomitum. iracundus. latratu hor
rendum canem extraneum lacerans. ossa
corrodens. que cum habuerit cōsortium
alterius canis refugit. Solus aūt nomen
suum ꝓgnoscit. Ex li. de natrīs rerum.
Canis est bestia docibilis ad oēm ludum
dñm suum diligit. 7 eius hospicium vigi
lando custodit. noctēqꝫ latratu nocentes
pdit. Est etiam q̄ddaꝫ genus canum. q̄d
odoratu fures intelligit. 7 a ceteris homi
nibus implacabili odio discernit. Isido
rus: Nihil autem sagatius canibus plus
eīs sensus ceteris aīalibus habent. Nam
soli nomīa sua ꝓgnoscūt. recognoscūt do
minos suos 7 diligunt. 7 eoꝝ tecta defen
dunt. ꝓ dñis suis se morti obijciūt. solita
rie 7 volūtarie cū eis ad p̄dam currunt.
Ambrosius. Canis ē aīal sagax. q̄d vbi
vestigiū lupi vl leporis īvenerit. argumēta
q̄dā ad eū directa semita īsequendū colli
git. ad diverticl'm semite vēit. sīgularūqꝫ
semitaꝝ exordia tacit⁹ pcūctaī. vt p odorē
agnoscat. in q̄ ꝑte diverterit. huic etiam
aīali īsitū est naīaliter īprite. alimōie me
moriā fuare. gr̄amqꝫ rīferre ac solicitas ex
cubias ꝓ dñoꝝ salute ꝓtendē. Cū eīs infir
matur cāis. radicē alic⁹ herbe ꝓmedit ad
vomendū. Physio. Canis cetera brūta in
trib⁹ excellit ī discernēdo. amādo. fuiēdo
Discernūt eīs dñm. ab extraneis nec eos
q̄s insectaī odit 7 ꝓ eo q̄ amat zelat. 7 ex
plcia soliciti āoris invigilat. Nos ei⁹ ē cū
pastore alludē. gregē nosse. īsidiāt es feras
pseq̄. huic soli a naīa īsitū ē. volūtarie ad
q̄d p̄paī īgeri. 7 p q̄ dā obediēcie formu
lam sola disciplinati tionis expectatōe sus
pēdi dō ec ad pagēdi licētiā sīg mittatur.

Canum autez genera sunt plura. Alij em̄ ad capiendu3 feras siluaꝝ īuestigāt. Alij volucees. Alij v̄o greges: Alij domos custodiunt. Ex li. de na. reꝝ. Tria sunt gn̄a canū. Hoꝝ nobilissimi sunt leporarij alias leuerarij q̄bus forma elegantior et ad cursum celerior. aptiorq3 venatui. Hij pectore valentes sunt. Latratus edere nesciunt. ⁊ nisi ꝓducant̄ ad cursum īfra domū se ꝯtinent. Alij sunt apti venatui. longis auribus ac dependētibus: hij odore ⁊ importunis latratibus bestiam insequūtur. Itē canis masculi n̄ de facili ledūt canes feminas. Et ita fit in pluribus generibus bestiaꝝ. In om̄i aūt genē aīalium mascl'i plus femīs viuūt exceptis leuerarijs ī quibus accidit ꝯriū. Aresto. Leuerarij q̄ppe viuūt ānis fere decē. leuerarie duodecim In leuerarioꝝ q̄dem genē plus viuūt feīe maribus. ꝓpter laborē ipoꝝ masculoꝝ In alijs āt plus viuūt mares femīs. Item canes femīe cū applicant̄ ad etatē coitus habent signa sicut hō. qm̄ eaꝝ māille ītumescunt. ⁊ inuenit̄ in eoꝝ pectore cartilago. s3 hoc difficile est ꝯgnoscere. nisi exercitato. maribus autē non accidit hoc s3 in maiori ꝑte crus eleuāt in mingēdo. ⁊ hoc nō nisi post sex vel octo menses faciūt. Et vniuersaliter postq̄ rigescūt. Om̄es āt femīe sedent qn̄ mingunt: In canibus femīs lac inuenitur ad q̄nq3 dies an̄ partū. ⁊ in quibusdam ꝑ septem: Estq3 lac caninū spissius om̄i lacte. ꝑterq̄ porcoꝝ ac leproꝝ.

Operationes.

A Esculapius. Canis sanguis potat⁹ tremulosos liberat. B Caput eius vstum tritum ⁊ pulverizatum. vel ei⁹ caro neruosa ⁊ ficus. morsus canis si bibat̄ sanat puluis dentiū ei⁹. Dolores dentiū ac gīgiuas curat. C Cor eius portatū canes a latratu detinet. Fel ei⁹ cū melle curat ocl'os. Lac ei⁹ bibitū pilos et capillos crescē nō sinit: D Cū melle vl' vīo datum mox fetū mortuū eijcit E Dens ex eo tact⁹ cito omittit̄. ⁊ cicatrices ocl'oꝝ extenuat: Adeps ei⁹ podagrā ⁊ auriū dolorem sanat. F Auicēna: Sāguis canis ꝓhibet ortū piloꝝ euulsoꝝ. vt scripsit Gal'. Urina q̄3 canis admīstrat̄ sup̄ verrucā. G Dyas. Lac p̄mi part⁹ canis capilloꝝ ortus amputat. ⁊ in vtero infantes excludit: Lociū caninū addito nitro aut medicamē facto lepras ⁊ prurigines tollit. H Fimus caninus in canicularibus diebus collectus: ⁊ siccus bibit⁹ vētrem abstinet cū vīo. Albus v̄o fim⁹ eiusd̄ arcuato morbo medet̄. I Pli: li. xxix Sāguine canino nihil p̄stantius ꝯ toxica putāt Canino felle cū melle curabat appolonius ocl'oꝝ suffusiōes K Itē Albugines canini lactis īstillatō. dolorē et g̃uitatē auriū sedat. Adipe cāino lēdes a capillis tollunt̄. L Idē li. xxx. Canīa cutis cuilibet digito circūdata distillatōes sedat. Fel caninū podagris ꝯfert pēna illinitū. Verrucas oim̄ geneꝝ sanat vrīa canis recēs illita. fimiq3 cīs cū cera. M Canis līgua medicīalis ē. lābendoq3 sua vulnera l'alieua sanat. q̄ si vuln⁹ ꝓpū attingere līgua n̄ possit pedē lābt ⁊ saluie medicāie delinitū ad vuln⁹ appōit. certus de medicāie q̄d līgue sue nat̄a indidit N Aui. Aq̄ casei cāes īpinguat valde. ⁊ nutrit eos bn̄. O Canis cec⁹ nascit̄. lūaticꝰ ē. odoratu multū vig3. dētes h3 acutos ⁊ os fissū. valde mordet. ⁊ līgit nō rumīat s3 rodit. ad vomitū r̄dit. p̄usq̄ recubet. lectū circuit. bolismū patit̄. i. ra. bidā famē

Ca.xxv.

Catus⁊ catbaplepa. Nsidorus Catus id est ingeniosus a greco venit. musio est appellatus. eo ꝙ murib⁹ infestus sit. hunc vulgus captū a captura vocant. Dicunt alij ꝙ captat i. videt. tam enim acute cernit vt fulgure luminis noctis tenebras superet. Albert⁹ Catus est animal a capiendo dcīm muribus eīm infestus. Et dicitur moribus esse verecundum⁊ pulcbritudinis amatiuū. Habz autem colorem griseum: glauci sortitur congelare similem: habet eīm colorē hunc naturalem. ⁊ alias habet ex accidentali cibi⁊ precipue qui domesticus est. est autem mordax valde. in multis simile leoni vnguibus⁊ dentibus armatur sicut leo. ⁊ intrahit⁊ emittit vngues sicut leo. Carnem autem habet laxam⁊ mollem.

Operationes.

Auicenna. Ex catti morsu quādoqz accidit dolor vehemens⁊ viriditas in corpore. ⁊ curatio eius est curatio cōmunis. Juuatur autem cum emplastro cepe. vel calamenti siluestris. Razi. Catti siluestres ex fumo rute⁊ amigdalarum amarar fugiunt. Haly. Carnes catti calide sunt⁊ sicce. medent emorroydarum doloribus. Renes calefaciunt dorsi doloribus psunt. Esculapi⁹ Stercus catti vel catte cum synapi et aceto alopitiam curat. Catbaplepa Pli. li. viij. Catbaplepa appellatur fera modica⁊ iners iuxta fontem tygrim. qui est apud besperios ethiopes (vt plerigz estimauere) nili caput. Fera hec ceteris quoqz membris iners caput tm pregraue egrefert ꝙd deiectum semper in terram. Alias in tremore est humani generis omnibus. qui oculos eius viderint cōfestim expirantibus. Eadem⁊ basiliscī ꝓpentis est vis. Solinus. Juxta fluuium tygrim nascit cataplepa. modica⁊ iners bestia pestilenti aspectu figura fere catti.

Ca.xxvj.

Caccus: Ex li. de naturis rerum Caccus est monstrū in archadia totum setosum vt porcus. Et vt scribit Adelinus phūs. Danelitu suo pectore flāmas eructuat. i. spiritū flāmineū maxime cum ira furit per motū. Dicin antris sup tyberim ꝓmorat⁊ inuadit subito tauroz⁊ vaccar greges ꝓcaudas tres vl quatuor ap̄hendēs. ⁊ vi sue fortitudinis in antrum occulte trahens gressu retroḡ done. sez de facili possit inuestigari. Nec solū aīalibus est infestus. sed buboni gūissime insidiat. cū tm ipm bōiem plurimū timeat. Si queritur quō de aīalis ore flāma possit euomi tam efficax. vt ꝓtecta alias contracta comburat. ⁊ non ipsum corpus animalis flāma tali absumatur: Responderi potest. quia cum anbelitus adhuc in visceribus animalis ꝓmembra varia late diffusus. est tepidum vsqz quo non exuberatur in flāmas. Sed eructuatus continuatur ac multiplicatur in obiectum aliquod corpus. virtutemqz recipit comburendi sicut videmus per medium berilli lumē solis multiplicare radios. ⁊ in sūmo mucrōis acūi ne radioz ignis virtutem in subiectam materiā suscipere.

Ignēq; effici violentū: huic aīali similia fuerunt illa de q̄bus in libro sapiencie legitur. q̄ ignes ex ore suo spirabant: De cacco dicit Virgilius. viij. li. eneidos Semihōis facies: huic monstro Vulcanus erat pater. illius atros ore fomens ignes magna se mole ferebat. terribiles oculos villosaq; setis pectora senuferi. hui⁹ caccimens effera: q̄tuor a stabulis p̄stanti corpore thauros. auertit. totidem forma superante iuuencas. atq; hos ne qua forent pedibus vestigia rectis. cauda in speluncam tractos versisq; viaꝝ indicijs raptos saxo occultabat opaco. Hunc caccū ꝓpter furata sibi pecora Hercules interfecit. vt ibi virgilius in longum ꝓsepuit̄.

Ca. xxvij.

Camelus. Ex libro de naturis rerum: Camelus est animal deforme. gibbosum. habens collū longum. crura poplexa. lentum incessum: et dum graditur nunq̄ pedes atterit immūdum animal s̄m legem: quoniam vngulā quidem [illegible] diuidit eam. Cum autem [illegible] lulum super genua percutiūtur. ⁊ statim ad onera flexis ceruicibus inclinantur. aquas puras īfugiunt. lutulentas bibunt. ⁊ hoc gratia nutrimenti. Om̄e enim elementum. q̄ntum plus ꝯmixtum est alijs tanto plus nutrit. ⁊ econtraio irati cameli strident horribiliter: His etiaꝫ rabies accidit ⁊ podagra de quibus facilime moriuntur. Non autē vngulas eijciunt: Sed vehementissimo dolore grauantur quando duras et laboriosas vias incedunt. Non em̄ in pedibus habent de forti corio sotulares. Ordeum cito transglucientes reseruant. vt rursum ruminando tota nocte manducent. Alij compacientes abstineant. illi qui recti cameli dicuntur. vnum tantum habet ī dorso gibbum. Est autem ⁊ aliud genus eoꝝ quos dromedarios vocant cursu mirabili vigentes ⁊ bina tubera in dorso habentes. Arestotiles Cameli sunt sicut aīalia cornuta. quia ventres eius sunt sicut habē cium cornua. ⁊ quia cibus illius spinosus est. necessario fuit eius lingua carnosa: propter duriciem palati: Natura ergo vtitur palato. sicut parte dentiū terrestri. Camelus non habet fel distinctum. s̄ venas paruas in quibus est fel: Solinus Camelorum femine ad bella prepantur. putantq; validiores eas fieri. si castratione a coitibus arceantur. Camele cum homines eis vtuntur ad preliandum: castrātur quia tunc non impinguātur. In locis quidem altissimis habitantes. tria milia camelorum habent homines currentium velocius q̄ equus. ⁊ hoc non accidit eis nisi propter amplitudinem passus: Vegecius de re militari libro tercio: Camelos apud veteres aliquantule nationes ī aciem produxerunt: Sed hoc genus animalium arenis quidem tollerabile sic aptum. nam confusas etiam in puluere vento vias. absq; errore dirigere memoratur Ceterum preter nouitatem hoc si vti videatur in efficax bello est. Item camelorum mares habent v̄gas ad posteriorem ꝑtez vnde auersi coeūt. Sūt āt v̄ge uenose ac dure vñ ex eis arcuum corde fiūt. Coitus tempore solitudines aut secreta petunt.

Item Camelus est valde malus tpe coit⁹ Etsi q̄ aīal vel hō tpe hoc appinq̄uerit ad eum ledit ip̄m. Coit āt post triennium tpe luxurie solitarius est cū fcīa ferus ac silvestris. ⁊ coeūdo p̄ totā diē equitat Sz cū alias luxuriosus sit. erga matrē ꝯtinēs est. vñ in quadā ciuitate cooperiebat̄ camele caput vt eius pullus sup̄ eam saltaret. qui cooperto matris capite sup̄ eā saltauit. et coop̄imento sublato mr̄em agnoscēs: turpitudinis op̄e q̄d cep̄at intercepto. dñdit ip̄mq̄ ingeniatorē mordēs interfecit. Camela pregnans est p̄ annū post p̄tū q̄z q̄escit a coitu p̄ annū vnū tm̄ filiū facit sicut elephas equus ⁊ om̄e aīal hñs soleas. Cameli viuūt centum ānis. Cameli paciunt̄ sitim p̄ quatriduū: ⁊ postea bibūt multū: huic aīali natura dedit magnitudinē corporis in modū iumenti sicut ⁊ elephanti. aīal q̄z cuius cibus est ex materia liguea ⁊ spinosa multos hz ventres: ⁊ in hoc genē est camelus.

Operationes.

A Auicenna. Caro cameli p̄uocat vrinam. Adeps qui est in gibbo cameli suffumigatus ꝯfert emorroidibus. cameli cerebrum exiccatū ⁊ cum aceto bibitū cōfert epilentie: ad idem valet eius sanguis.

B Qui etiam siccatus ⁊ frixus retinet fluxum cū vīo q̄z bibitus sagitte armene nocumento ꝯfert. post purgatōem v̄o mēstruoꝝ potatū iuuat ad imp̄gnationez: et cōfert p̄focationi matricis. C Idez lac camelaꝝ fetaꝝ est subtile. ⁊ valde aquosum nec facit opilatōes (sicut cetera) propter paucitatē caseitatis. ⁊ abstersionis aqueitatis illius. D In ip̄o est salsedo quia cameli diligūt acetosum. ⁊ hoc ē melius lac. Gr̄ āt q̄ est vehemētis tarditatis in stomacho ⁊ in sup̄ioribus ventris. Ex ip̄o nō timet̄ sordicies. sicut ex ceteris nisi raro. E Urina cameli ꝯfert idropisi. Confert etiā vehementer fetori narium. Et aperit opilatōes colatorij cū v̄tute vehementi: ablutōe ex ea fcā cōfert furfuribus. F Dyas: Fimus camelinus albus cum melle tritus ⁊ impositus tumores reprimit. ⁊ vulnera delicata p̄mūdat G Haly. Sanguis cameli fricatus dissinterie p̄dest ⁊ solutōe cronice potuiq̄ veneni lac cameli p̄dest. corruptōi cōplexionis augetq̄ vētrem. H Pli. Stercus cameli mūdificat ⁊ destruit verrucas abscindit fluxum sanguinis ex naribus. ⁊ qñ bibit̄ cum medicinis epilentie cōfert. I Item resoluit bothor ⁊ vlcera scrofulas quoq̄ fortiter. ⁊c.

Ca. xxviiij.

C Ameleon. Ysidorus. Cameleon non habet vnū colorē sz diuersa varietate ꝯspersus ē vt pard⁹ huius cameleontis corpusculum ad colores q̄s videt. facilima ꝯuersione variat̄. cum aliaꝝ aīaliū nō sit ad ꝯuersionē facilis corpulentia. Rudolphus sup̄ Leuiticū. Cameleon in infirmitate mansuetum esse se fingit. cum alias sit inmansuetum aīal. Glosa sup̄ Leuiticum. Cameleon est aīal natum ad deridendū: dolosum. rapax. ingluuiosum. ⁊ ideo s̄m legem immundum Ambrosius. Cameleon diuersas species colore vario fert̄ mentiri. Arestotiles. Cameleon est aīal valde timorosum propter q̄d in multos colores mutat̄. Causa vero timoris eius pauci[illegible] et caloris. vñ etiam va[illegible] cat̄ leo

terie. huius facies est sicut aīalis ex porco ⁊ symea compositi. Ungl'as hz sil'es vncis seu auiū vngulis. Alteratio coloris fit qñ coriū eius insufflat̄. manet in cauernis sicut lacertulus. Solinus Cameleon per om̄em aziam est plurimus. Aīal scz q̄dru pes. facie qua lacerte. nisi crura recta ⁊ lō giora ventri iungerent̄ prolixa cauda. eademq; in vertiginē torta. hamati vngues subtiliq; aduncitate Incessus vero piger ⁊ idem fere qui testudinum motus Corp⁹ asperum cute. qualem ex cocodrillis dep̄ hendimus subducti oculi ⁊ recesso ꝯcauo introrsum recepti. quos nunq̄ in tactōne obnubit.

Operationes.

A Plinius. Cameleon quoq; multa in se fertur habere vtilia medicine. Caput eius ⁊ guttur si roboreis lignis accendantur imbrium ac tonitruum cōcursus facere democritus narrat B Item iecur in tegulis vstum Reliqua ad veneficia ꝑ tinentia que dicit. q̄nq̄ falsa estimantes obmittemus preterq̄ in risu coagentium C Oculo eius dextro si viuenti eruat̄ albugines cum lacte caprino tollunt̄. lingua quoq; ad alligata pericl'a puerperij. D Eundem salutarem esse parturientibus circa domum. E Cor eius aduersus quartanam est proficuum. lana nigra prime tonsure illigatum F Pes prior dexter impelle. hiene ad alligatus brachio sinistro. dicitur ꝓdesse contra latrocinia terroresq; nocturnos. G Item dexteram mamillam contra formidines pauoresq;: H Sed ⁊ pedem eius sinistrum in furno torreri cum herba eiusdem nominis addito vngento pastillis factis inde (si credimus) fertur hōiem inuisibilem facere I Eius felle glaucomata ⁊ suffusiones corrigi credit̄ ꝓprie tridui vnctione: creditur etiam eo lienib⁹ instillato ꝓpentes separi. ⁊ ad alia multa

Ca. xxix.

Camelopardus. Ysidorus Camelopardus est dictus eo q̄ cum sit vt pardus albis maculis sup̄ asp̄sus collo equo similis pedibus bubulis. capite tamen camelo similis est Hūc ethiopia gignit. Pli. libro. viij. Cameleorū aliqua similitudo in duo transfert̄ aīalia: Nabuna siquidem ethiopes vocāt bestiam collo similem equo pedibus ⁊ crurib⁹ boui. capite camelo: albis maculis. colorem rutilum distinguentibus. Unde ⁊ camelopardulus appellata est. Nec primū quidem dictatoris cesaris cirsensibus ludis rome visa est. Ex eo subinde cernitur aspectu magis q̄ feritate conspicua. qua propter ⁊ ouis fere nomen inuenit.

Ca.rrr.

Capreolus. Aui. Capreolus est aial in india sil'is binulo siue cervo: filio. q apo nos etiã non mutat dẽtes. Et qñ ei⁹ dẽtes sunt magni significant vite diuꝛnitatẽ i eis z hz oculos acutos: Aresto. li. viij. Capoli siluestres hñt sapientiã qñ vulneranꝛ ꝗrũt pulegiũ cerninũ z ꝓmedũt ipm vt extrahãt sagittas a corpe si q in ipis sunt ifixe ex velocitate mor⁹ z assiduitate discursus. Caro capꝛeoli a supfluo hũido exhonerat. z ei⁹ caro tenerioꝛ z digestibilioꝛ efficit. et saporis ac odoris eius grauitas amputat. Idẽ Aresto. pastus gra de locis altis ad altioꝛa tendit. z inter herbas salubres z noxias odoꝛe diiudicat z discernit. Ruminat cibos z vngulã findit. Nõ vngue. nõ coꝛnu. nõ dẽte. sz sola velocitate fugẽ a cãib⁹ venatoꝛ in sulsis se defendit. Qñ qñ in cãpestribus psequit ad mõtana fugiẽs alta petit. In mõtibus indie sunt ꝗdã capoli q abherb arõaticis z odoꝛiferis pascunt in qꝛ vnguib⁹ sunt ꝗdã ꝓcauitates i qbus hũoꝛes ꝗdam ad apata colligunt q ꝓmo ad maturitatẽ z motũ ꝓfricatõe rũpuntur. z a corpe cũ pilosis follicul' abstrahũt z ſba q ifra pelliculã ꝓtinet sũmẽ odoꝛi fera z inter aromatica maxie pciosa i medicinis plurimũ vtilis z vtuosa. Et vulgꝛ vyas. z platearius. Et aliqui dicunt illud muscum vulgariter appellauere.

Ca.rrrj.

Castoꝛ est aial ad modũ canis pũctici. longũ scz z gracile. dẽtes hz acutissimos. pellẽ delicatã ac nobilem. q ẽnto nigꝛioꝛ est tãto pciosioꝛ. colores in pilis hz velut vayus. sed pili subtiles sunt z pulchri. nõ ꝓt diu sustineri vl' subsistere nisi caudã in aq teneat q̃ habz vtiqꝫ piscẽ caude sil'em. saporemqꝫ eius z spẽm. Qñ z a christianis i ieiunio cõmeditur. pars enim caude ipius edibilis est residuum autem eius est caro. Ipa qꝫ cauda lõgitudinis cubitalis est pinguedinẽ multam habens. Pedes autem posterioꝛes habet vt anser. Anteꝛioꝛes autem vt canis. Hec enim illi natura parauit. vt et posteꝛioꝛibus velut auis in aqua natare et anteꝛioꝛibus in terra sicut quadrupes

ambularet ¶ Ex libro de naturis rerum. Castores vt dicit experimentator in grege viuunt: & simul ad siluas pergunt. Ligna q̄z dentibus abscindētes ad cauernas suas eā miro modo referunt. Vnū em̄ ex castoribus p̄ vehiculo resupinatum pedibus elevatis in terram proijciunt. & inter crura eius abscisa artificiose componunt & sic eum trahentes cauda ad p̄pria tecta deducunt. verum iniuriam talem non faciunt his. qui inter illos educati sunt. sed illis qui de alienis p̄tibus ad se venerunt Hos em̄ in seruitutem sub certa custodia redigunt. Aliorum tamen opinio est. q̄ hoc illis faciāt qui senectute laboribusq̄ confecti dentes obtusos habent. & qui ligna secare non valent. Tales enim in seruitutem redactos per absumptionem pilorum in dorso venatores agnoscunt. eosq̄ pietate cōmoti illesos abire permittunt. In duplices autem vsus ligna secta hūt. Nam & corticem p̄medunt. & ex lignis habitacula valde artificiosa faciunt. Amaris quidem arborum foliis & corticibus castor pro summis delicijs vescitur. vnde & tota eius caro. et si bono tamen amaro odore perfunditur. ¶ Physiologus. Castor cum eum venator prosequitur abscisos testiculos ante faciem eius proijcit. & venator habens quod ab eo cupiebat vltra nō sequitur. Si autem alius venator eum sequatur. erigit se et ostendit virilia se non habere & sic euadit. Est autem animal mansuetum nimis. ¶ Ex libro de naturis rerū. Quius animalis venatio fit hoc modo Canis ad hoc instructus in aquam p̄icitur. qui ad foramen mansionis illius p̄ueniens ingredit. nec cedit castor morsibus donec a venatoribus artificiosa illa mansio refrīgatur. ⁊c.

Operationes.

A Platearius. Castoris testiculi abcisi in vmbroso loco suspensi desiccantur. vt in vsum medicine reseruent & dicuntur castoreum. B Bonum autem castoreum id est non sophisticatum. habet saporem mediocriter acutum. Glutinosum est & saporem habet multum horribilem neruos intricatos & pelliculis adherentes p̄ annos sex magna efficacia fuari potest. Melius tamen est quanto recentius. In medicinis ponitur abiecta pellicula exterior. Virtutem habet dissoluendi attrahendi & maxime neruosa loca confortādi C Contra epilentiam & alias frigidas passiones capitis. datur castoreum cum succo rute in potu vel decoctionis eius vinum. D Cōtra paralisim ligue pulvis eius sub lingua ponitur donec p̄se resoluatur & consumatur. E Contra paralisim totius corp̄is dat̄ vinū decoctionis eius & rute & salvie. F Contra litargiam p̄uocat̄ sternutatio ex castoreo: cerebr̄ p̄mouet & confortat G Bias. Castoreum testiculi sunt animalis. q̄d castor dr̄. & sepe aquaticam. sepe vero terrenam sustinet vitā H Optimū est ponticū q̄ si interius cereum & obstrusum mēbra nulis naturalibus. quidam aūt testiculos adulterantes immittūt vesicis cū armoniaci gutta sanguine castoris conspersa: I Eligendi sunt ergo qui iuncti sunt ex vna radice sibi coherentes. pleni inscidi fragiles: ip̄is folliculis se tractius separātes: K Calefacit autem castoreum et desiccat & attenuat. Illis q̄ ex plenitudine spasmū paciunt aut tremorē nervor̄ vtilissimū est. Quibus aūt hoc cōtingit ex inanitate vel siccitate p̄rium. L Alicia q̄z pulmonis emēdat Et hūidū frigidū cerebri humorem cum pulegio. Cū vino bibitum inflatōes tollit. M Tortionibus medetur: potōnes venenatas nocere non sinit. Litargicis singulare p̄sidiū est. N Tremori & contractionibus & oīmibus nervor̄ causis delirium & vnctum medetur. O Virtus em̄ ei termātica est & recoroborativa mixtum malacinatibus & a copis paliticis seu sciaticis & his similibus subuenit. P Avicēna. Castoreum cōfert oblivioni & litargie cū aceto & oleo rosacco surditatiq̄ frigide ac vētositati in aure dissolutū in oleo nardino. Q Attractio p̄ nares exfumigatōe ip̄ius p̄fert apostematibus pulmōis & infir

mitatibus eius. Bibit cū aceto propter singultum z facit sitim. R Belet dolorem ventris pungitiuum cum aceto bibitum. ventositatem resolvit. Menstrua provocat. Secundinam z fetum extrahit. Confert morsui parvorum venenatorum. z quod ex eo decliat ad nigredinē est venenum. Ita q interficit quādoq in una die. T Fel castorei ad multa vtile est. Eius quoq coagulum sedat morbū caducum.

La.xxxiij.

Chama. Albertus in libro de naturis animalium. Chama est bestia alio nomine rufinus dicta in ethiopia. Est autem ad modum lupi in figura maculis albis vt pardus. per totū respersa ludis apta: eoq disciplinē multum est perceptibilis. Et in hoc convenit cum natura canis.

La.xxxiij.

Calopus. Albertus in libro de naturis animalium: Calopus dicitur esse animal iuxta eufraten habitās. z de eufrate ppter aque frigiditatez bibens. Astutum z velox esse dicitur Ita vt venator sibi appropinquare non possit. Cornua gestat longa sene modum pretendentia: quibus z arbores deijcere dicitur. sed virgulta ante repulsum cornuum suorum tendentia frangere nō potest. Licz ad hoc sepe nitatur. z ideo in eis frequenter involutis cornibus cum captum tenetur dentibus stridet. z audito stridore a venatore capitur.

Ca.xxxiiij.

Ceruus. Ex li. de na. rer. Ceruus est aīal velocitate mirabili frontē hñs ramosis cornibus asperatā: Quoꝝ creatō fit si biennis fuerit. tūc vsq; ad sex annos ꝓ etate ramos augent. deiñ numerosiora fieri non pñt sz maiora. Solum hoc aīal cornua mutat. ⁊ sup̄ moduz gloriat̄. hz vnū v̄men ī capite q̄ eū vere vexat assidue. Sz ⁊ oē aīal ⁊ ip̄e hō v̄men hz sub lingua. Aresto. Ceruus est aīal sapiēs de q̄ etiam opinant̄. ꝙ inter aīalia q̄drupedia discretius sit. Idem. Ceruus ē aīal timidum: cornua q̄dem hñs ⁊ fissuram in vngulis. dentes eius declinant ad inferiꝰ hz quatuor dētes in vna ꝑte oris. ⁊ in alia quatuor ꝑ q̄s molit. hz etiā duos magnos alios. q̄ sunt in masculo maiores. ⁊ in feīa minores. Vox masculi g̃ssior est ⁊ altior q̄ femīa: Masculus vociferat̄ multū tꝑe coitus ⁊ feīa qñq; timet. Ceruus itaq; (sicut ⁊ cetera magni cordis aīalia) timidus est vocem vulpiū timet. In sibulo āt ⁊ cātu delectat̄ Itaq; sibilantē ⁊ cantantē sequit̄ ⁊ alius eū occidit. Vñ cum aures erectas hz insidias subsequētis aduertit. Postq̄ v̄o demiserit non aduertit. Item Cerui pugnant. ⁊ victus obedit victori obediētia forti: Cum autem impregnut̄ ceruus latet ꝓpter venatores. Intestīa cerui valde fetida sunt: vñ non ꝯmedunt̄ a canibꝰ. nisi sint valde famelici. Phisiologus Ceruus vbi serpentem agnouerit esse. implet os suū aq̄. effunditq; in foramen. deinde cū q̄dam oris sui spiramine ſpētes foras attrahit. ⁊ pedibus suis ꝯculcās ip̄m īterficit. Ceruoꝝ āt duo sunt genera. Vnū qd̄ vt īuenerit ſpentē in cauerna vbi latitat. flatū īmittit: vt exeat: ⁊ egredientis collū ꝑcutiens hinc ⁊ inde occidit eum: ⁊ deuorat. Postea v̄o ꝓpter timorē ad aq̄s purissimas currit ac venenū euomit. Sed inter hunc tumorē pilos mutat ⁊ cornua abicit Aliud est genus q̄d si serpentē inuenerit occidit: ⁊ post victoriā ad montē vbi pabulum inueniat tēdit. Ambrosius. Ceruus cū non dum hz cornua tñ frōte p̄ludit ⁊ ea que nondū exp̄tus est tela minat̄. Ceruus qñ egrotat. ramusculos olee ꝯmedit. et sanus fit. Aresto. Ceruus (vt dcm̄ est) masculus vociferatur multū tempe coitꝰ. Cerua non potest coitū pati ꝓpter duriciem virge maris: recipit autem fugiendo. Cerua paritura prius dragonteā cōmedit cum vero parit subito ꝯmedit secundinam fetuum anteq̄ cadit ad terram. ⁊ est eius secundina venenum.

Operationes.

A Phisiologus. Ceruoꝝ lacrime collecte ⁊ ossa inuenta in corde ip̄oꝝ apta sunt potui cordis pulsu laborantibus. B Platearius. In corde cerui reꝑitur q̄ddā os in sinistra ꝑte in qua est quedam cōcauitas. ad quam splen habet respiraculū ⁊ emittit sup̄fluitatez: que ibi propria siccitate in substantiam mutat̄ ossuosam Illd̄ est de sanguine cordis subrufum. hz virtutem depurandi fumū melancolicum.

C Batur ⁊ contra cardias ⁊ sincopim. ⁊ contra emorroides. D Esculapius Si quis in corio cerui voluitur serpentes non timet. Medulla quoq; cerui dolores sedat. E Haly Coagulum cerui contra potum cicute ⁊ fungoꝝ esum prodest. Vrina cerui splenis dolorē adiuuat. Ventositati stomachi ⁊ intestinoꝝ ꝓdest. Auribus instillata medet̄ eaꝝ vlceribus:

F Auicenna. in. iiij. canōe. Extremita

tes caude cerui venenum est. ⁊ ip̄am bibē
ti accidit angustia uehemēs ⁊ sincopis et
mors. Sz cura eius est vt euomat cum bu
tiro ⁊ aneto. deiñ in potu dent̄ auellane ⁊
fistici ꝯfecta sil'. G Pli. li. xxviij. Pul
mo ceruinus cum gula subarefactus in fu
mo: deiñ tusus ex melle Tussim sanat. Co
agulum cerui ex aceto sanguinem sistit.
Hinnuli v̄o coagulū matris vtero execti:
summis p̄fertur remedijs: H Plini⁹
Cornu cerui vsti nidor comicialem mor
bum siue caducum dep̄hendit. Eiusdem
cornu cinis illitus ex aceto vel rosaceo do
lorem capitis sedat. I Idem Cinis
dentes mobiles fricando vel colluendo
ꝯfirmat: eorūq; dolores mitigat. K
Idem q̄z valet crudi cornu farina: Item
Cinis p̄dictus reumatismos sanat. ⁊ san
guis excreationes curat: L Tinearū
quoq; genera id est vermes pellit potatus
Regio morbo ꝓdest potatus ex vino.
M Solinus. Ex cornibus autem cerui
dextrum efficatius est ad medelā. Actor
Quia vero cornu dextr̄ (vt dcm̄ ē) ad me
delam efficatius est Ideo dicit Pli. q̄ cer
uus hoc bono suo inuidens: hōi cornu de
xtrum abscondit nequeat inueniri Idem
q̄z dicit liber de natura rer̄. N Are
stotiles vero dicit eū abscondere cornu si
nistrū tanq̄ in eo sit aliq̄d iuuamentū.

Ca. xxxv.

Ceruleus. Actor (vt aiūt Solinus
⁊ stacius sebosus) Vermis est mi
rabilis in gāge fluuio abundās
hz em̄ brachia bina lōgitudīs sex cubitor̄
q̄bus etiā elephantē corripit vndisq; sub
mergit. Sed qm̄ hic v̄mis ingēs ac mon
struosus est ⁊ aq̄ticus. Ideoq; īferius eū
inter mōstra aq̄tica videlicet in tractatu
de piscibus de illo plenius dicemus.

Ca. xxxvj.

Cecula. celidros ⁊ cenchrus: Ysi.
Cecula dcā est eo q̄ p̄ua sit ⁊ non
hz oculos. Celidros s̄pens est q̄
⁊ chersidros q̄ ⁊ in terris ⁊ in aq̄s moratur
Nam cersi greci dicunt terrā ydros aq̄m
Hic terram p̄ quā gradit̄ sumare facit. q̄
macer sic describir seu terga expirant spu
mantia virus seu terra fumat. qua tether
labit̄ anguis. Et Lucanus. Tractiq; via
fumare chelidri sp̄ autez directus ābulat
nam si torserit se dum currit statim crepat
Solinus: Calabria chelidris frequētissi
ma boum q̄z gignit. Ysidorus. Chēchris
serpens inflexuosus est. qui sp̄ rectum effi
cit iter. De quo Lucanus, Et sp̄ rcō lapsu
rus limite cenchris.

Habet ãt corium valde durꝫ ꝙ vix gladio ꝑforat̃. habitat in aq̃ tam de die q̃ de nocte qꝛ aq̃ calidior est de nocte q̃ de die. retinet em̃ radios solis ⁊ ibi agitant̃ ⁊ sic fit calida ip̃a aq̃. ⁊ non hꝫ linguã ꝓminentẽ ad vociferandũ. sꝫ hꝫ ꝑuã linguã in parte inferiori sicut hñt pisces ad gustũ. vt dicit idem Solin⁹ ⁊ etiã Aresto. ⁊ Auicẽna hoc idem volunt:

Operationes.

A Pli. li. viij. dicit. ꝙ de fimo cocodrilli fit vnguentũ vñ facies mulierꝫ sophisticant̃. vt senes ⁊ rugose. iuuẽcule ꝑ tẽpus vident̃ q̃ diu viuũt.

Ca. xlv.

Cuniculus. Ysi. Cuniculi sunt genus agrestiũ aĩaliũ sic dicti q̃i caniculi eo ꝙ canũ indagatõe capiant̃. vl' a spelũcis excludant̃. Pli. li. viij. Leporꝫ gña sunt q̃s hispani cuniclos appellant. Varro ⁊ autor est a cunicul' suffosum in hispania opidũ cuniculi fecũdita eis ĩnumere sunt. famẽqꝫ balearꝫ ĩsulis populatis messib⁹ afferũt. certũqꝫ ẽ balleari cos aduersus eorꝫ ꝓuentũ auxiliũ militate aduio augusto perisse. Ex li. de na: rerum Cunicul⁹ ẽ bestia lepore mĩor. colore ⁊ forma ꝓpe tñ similis. hec in antrosa habitacula terrã fodiẽs nocte vĩeta frugesqꝫ depascit. mane v̄o antꝫ ingrediẽs os ei⁹ eq̃t terre puluẽ ꝑ intrinsecus. ne suꝑueniẽtes homĩes ꝑ diẽ ei⁹ habitaculũ deꝑhẽdãt. vbicũqꝫ habitãt cuniculi multiplicant̃ nimis qꝛ sepius ĩ ãno pariũt. cũqꝫ aliq̃ ex eis aliq̃d illic aduersi senserĩt al' fugiũt. nec mori ceteri socioꝝ ĩiuria dedig̃ri. locũ cũ ill' dimittunt. Hij auersis posterioribꝰ coeunt. qm̃ illis auersum est membꝝ genitale.

Operationes.

A Ysaac. Cunicul⁹ vim hꝫ dissoluẽtem ꝓpe etiã stõm ꝯfortat. Ventrẽ dissoluit

B Urinã ꝓuocat. Utilius q̃ꝫ eis q̃ elephantico morbo apparati sunt.

Ca. xlvj.

Damma. Albertus in li. de naturis animalium. Damma bestia est magnitudinis capre. figure ⁊ pili sicut canis. cornua habens non squamosa. sed plana longa ⁊ acuta Est autem cursu velox. vite prouida. Hec bestia ni arabica vocatur adgazel. cuius caro frigida est ⁊ sicca.

Operationes.

A Idem Albertus. Stercus huiꝰ aīal' crescere facit capillos ⁊ meliorat eos preparatum in oleo: B Dicit etiam ꝙ si cū eo vngat̄ v̄ga virilis. ⁊ sic coeat cum vxore sua sp̄ diliget eum. Si cū lingua desiccata suffumiget̄ guttur in q̄ est sangui suga cadet. C Calcaneus ꝯbustus ī pletus in ꝯcauū fistule curat eā: D Dicit etiā ꝙ si fel huius aīalis ⁊ semē testiculoꝝ vulpis ⁊ pip̄ ⁊ semen eruce de q̄libꝫ eq̄le acceptū ad pōdus aurei ⁊ mellis. E. ij. ⁊ fiat ex eo electuariū ⁊ ip̄m teneat in lana qñ mulier cū viro ꝯcubit ꝯcipit masculum: E Et uota si fel sit ex feīa ꝯcipit feīam. si ex masclo concipit masculum.

Ca.xlvij.

Damula. Bartholomeus in li. de ꝓpetatibus reꝝ. Damula siue dama sicut ait Papias. Caprea est agrestis. Ysido. li. xij. Damula est vocata eo ꝙ de manu effugiat. timidum enim est aīal ⁊ imbelle ac imbecille. Vñ nescit se defendere nisi fugiendo. hñt em̄ ꝑ armis abilitatē mēbroꝝ ⁊ ad fugā leuitatē. Vñ dicit Marcia: Bēte tuet̄ ap̄ defendūt cornua ceruū: Imbelles tñ q̄dē nisi preda sumus montuosa loca et venenosa. dilligit gramina medicīalia ⁊ arōatica. cōmedit ramusculoꝝ tirsos. ⁊ extremitates carpit. qñ est vulnerata dragōteā cōmedit. ⁊ sic de corp̄e telum trahit.

Operationes.

A Ysido. li. v. Sāguis eiꝰ est medicinalis ſm Pli. li. xxvj: Neruos em̄ ꝯtractos remollit ⁊ articuloꝝ dolorē soluit. Venenū discutit ⁊ expellit B Damulā odiūt ſpentes ⁊ fugiunt. ⁊ eius anhelitum sustinere non possunt.

Ca.xlviij.

Draco. Phisiologus. Draco super om̄es serpentes maximus. ⁊ super om̄ia terre animātia. Qui qñq̄ super aerem fertur ip̄m concitando ac vehementer impellēdo. Ysido: Draco maior est cūctoꝝ aīantium sup̄ terrā. Hūc greci dracontam vocant. Est āt cristatus ore paruo: ⁊ artis fistulis p̄ q̄s sp̄m trahit ⁊ linguam exerit. Gignit̄ aūt in ethiopia ⁊ in india: Ex li. de naturis reꝝ. Draconis māsio frequēter est in speluncis ꝓpter estum naturalem sui corporis et propter accidentalem solis: q̄ maximus est in p̄tibus orientis. Raro em̄ inuenit̄ hoc aīal nisi in calidioriꝰ p̄tibus orb̄ Itaq̄ libēter etiam ī rupe lapidea speluncam sortitur.

Circa turrim babel ⁊ in desertis illius antique babilōis ac ruinis eius maximi dracones habitare dicunt̄ q̄ꝝ vox ac rugitus hōies terret. Ad.xxv.cubitos ⁊ amplius crescens sepius eualescit.ad senium autē ⁊ debitam magnitudinē veniēs sine cibo tpe multo viuit. At vbi ꝯmederit non de facili saciatur. In abissis terre (sicut dicit Augustinus) aliqñ draco morat̄. Et cum in aere sentit humiditatē egredit̄ ⁊ super aera fert̄.magnis alaꝝ remigijs aerē concitans ⁊ impellens Alis quidem pellicea volubilitate extantibus ⁊ ꝟm corporis sui magnitudinem late diffusis.vbicūq; moratur aerem inficit. Pli.li.xxvj. India dracones hz ⁊ elephantes ꝑpetua discordia bellantes.tante magnitudinis vt facili circūplexu elephātes ambiant. noxioq; nodo ꝑstringant. Ambrosius. Draco elephantem ligat cuius ruina mors victoris est:⁊ inde summe in vtrūq; certat̄. Ille vt pedem alliget.in q̄ casus victi sibi nocere nō possit. Pli.li.x. Aquile q̄z satis est pugna cum dracone.multoq; magis anceps etiā si in aere. Aresto. Vultur etiā ⁊ draco p̄liant̄.quia ꝯmedūt aīalia: Ysidorus Draco vim in cauda non in dentibus hz et verbere potius q̄ꝫ ictu nocet. Aresto. in li.de aīalibus. Est in terra ethiopie draco ex q̄ tyrus generat̄ ⁊ ex illo enthichō accipitur. Contra q̄d non est remediū. Omniumq; aīalium venenū habentiū morsus est valde malus.maximeq; si se ꝯmedant adinuicem:sic ꝯmedit draco scorpionem Item de ꝓpetatibus elementoꝝ. In dieb⁹ Philippi regis via in mōte armenie fuit. de qua rex interrogauit.cur sup illā null⁹ trāsiret.quin mortuus caderet. Socrates ḡ speculū de calibe cōtra illum posuit.in quo duos dracones magnos vidit.q̄ aperuerunt os suum ⁊ egrediebat̄ corrūpens aerem fumus ex orificijs eoꝝ. Rex vo p̄cepit ad montē illū exiri.⁊ ip̄os īterfici.sicq; saluat⁹ ē locus ille Narrat petr⁹ damian⁹ de q̄dā agricola.q̄ q̄daz die valde mane surrexit.⁊ vidēs draconē enormis magnitudinis.lignū putauit. Fessusq; sup eū vt req̄esceret.sedit q̄z mox indig̃ta bestia deglutiuit.

Operationes.

A Solinus. Draconum ex cerebris exciditur dracontias lapis sed lapis nō est nisi detrahat̄ viuētibus:nam si obeat prius cum aīa simł euanescit duricies soluta B Phisiologus. Graminibus q̄dem medicatis dracōes dormire cogunt̄ sicq; lapis acquirit̄.cuius vsu reges oriētales precipue gloriant̄. C Draconē adipum fugiunt venenata.ne ipse draco habet venena D Draconis capite prosperam ⁊ fortunatam domūm promittūt facere. E Ex libro de naturis rerum: Lingua eius ⁊ fel in vīo decocta remedio sunt his qui vexant̄ ab incubis.eoꝝ corpibus ex hoc inunctis: F Draconis caro vitrei coloris est.ac vescentes illa refrigerat.hinc est q̄ ethiopes in feruida plaga manentes draconis carne libenter vescuntur.adeo quoq; auaricie sitis in īmēsum creuit.vt institores quibusdā carminibus draconem ad tempus mansuetum reddant.eiusq; tergo insidentes freno ipsum regāt vsq; dum in ethiopiā ꝑueniāt. G Actor. Sanguinem draconis quo phisici vtuntur in medicinis aiunt gūmi cuiusdam arboris sic dictum propter sanguinis similitudinem vere draconis.

Ca.xlix.

Draconcopedes Ex li. de na. rer. Draconcopedes serpentes sunt magni ⁊ potētes. facies v̄gineas hn̄tes hūanis similes. in draconū corpus desinentes Credibile est hui⁹ gn̄is illum fuisse ꝑ quē dyabolus euam decipit (q̄ sicut dicit Beda) Virgineū vultū habuit. huic etiam dyabol⁹ se ꝯiugens vel applicans vt ꝯsimili forma mulierē alliceret. faciem ei tm̄ on̄dit ⁊ reliq̄ ꝑtē corpis arborum frondibus occultauit. Augustinus sup̄ Genesim. Sr̄ āt serpens ille calidissimus fuisse vel ſm alios sapiētissimus non ꝓpe sicut ī bono solet accipi sapientia dei vel āgeli vel aīe rōnalis. ſz trāslatiue sicut apes vel formicas dicim⁹ sapiētes ꝓpter opa sapientiā imitantia. q̄uis serpēs nō aīa rōnali sed ſpū diabolico q̄ plen⁹ erat possit sapiētissimus dici. Mali em̄ angeli q̄uis sup̄bia deiecti. natura tn̄ excellētiores sunt oībus bestijs ꝓpter eminentiā rōnis. Serpēs em̄ non intelligebat v̄ba nec rōnalis est fcā. q̄ em̄ v̄bis magoꝝ vel incātatoꝝ ſpētes trabunt̄ de latebris diabolica est vis. Qd̄ ꝑmittit̄ ad mēoriā illi⁹ ꝑmi facti. vt sciat̄ q̄ cū hoc gn̄e familiariter sit ei locutus. Est āt ille ſpens sicut asina balaā. ſz hoc fuit diabolicū. illd̄ angelicū. boni em̄ ⁊ mali angeli similiter opant̄.

Ca.l.

Daxus. Albertus ī li. de na. aīaliū Daxus aīal est pīgue valde ⁊ latū in dorso. breuibus cruribus. multum mordax. pilo plus albo q̄ nigro. ſz in dorso plures hz nigros. ⁊ in laterib⁹ pl̄es albos. ⁊ caput ī medio nigꝝ. ⁊ in laterib⁹ hz albū. et qn̄ est dōesticū multū est lusiuū Dicūt crura sinistri lateris. breuiora eē q̄ dexteri. ⁊ hoc ego nō dep̄hēdi cū tn̄ sepi⁹ hoc aīal ꝯsideraui. Et duꝝ hz pilū. ⁊ ē spisse pellis. ⁊ ē ad q̄titatē vulpis Et ē duoꝝ generꝝ. Sr̄ āt dax⁹ canin⁹ q̄ in multa findit pedē sicut canis. ⁊ dr̄ dax⁹ porcin⁹ q̄ ī duo findit vngulā sicut porc⁹. Sr̄ q̄ scraboni bus ⁊ alijs v̄mibus viuit q̄ non est velox ad venandum.

Operationes.

A Idem Albertus. Axungia eius valz ad renū dolores. ⁊ ad mlta alia q̄ causa breuitatis dimitto B Dicūt etiā aliq̄. q̄ morsus aliqn̄ hz venenosos.

Ca.lj.

Dypsa. Ysi. Dypsa ē gen⁹ aspidis q̄ latīe sitl̄a dr̄. q̄ q̄z momorderit siti perit. Tante autē exiguitatis esse fertur vt dum calcatur non videatur.

De quo poeta. Signiferum iuuenem tyrrenis sanguinis aulū. Torta caput retro dypsas calcata momordit. Vlix color aut sensus dentisq; fuit: Andromachus. Dypsas cū aliquē pungit inflāmat̄ in eo caliditas valde sup̄flua Indeq; accidit ei vehemēs sitis ⁊ adustio inflāmata. nec bibē cessat a q̄ donec corpus eius scindit̄ ⁊ sic morit̄. Aui. Serpētis facientis sitim s̄m q̄sdam lōgitudo est palmi vnius. ⁊ sup̄ corp⁹ eius sunt vestigia nigra plurima Caput ei⁹ est p̄uū. ⁊ collū g̃ssum. a q̄ īcipit creatura eius vsq; ad caudā subtilem.

Operationes.

A Aui. Ut euacuat̄ a q̄ ꝓpter sitim ex morsu istius s̄pentis: Huius regimē post cōia regiminū est indesinenter eū facē bibere oleū plurimū ⁊ euomē. deinde clisterisare cū his q̄ educūt feces ⁊ hūiditates.

Ca. lij.

Dromeda ⁊ dāmula. Ysido. Dromeda genus est camelor̄ mīoris quidem stature. sed velocioris. vñ ⁊ nomē h3. nam dromos grece cursus ⁊ velocitas appellat̄. Centū em̄ ⁊ ampli⁹ miliaria vno die p̄gere solet. q̄d sc3 aīal sicut bos ⁊ ouis ⁊ camelus ruminat. Dam

mula. Ysido. Dāmula vocata est eo q̄ de manu effugiat. timidum aīal ⁊ imbelle: Vñ Marcialis: Gente timet̄ aper. defendunt cornua ceruū Et imbelles dāme. q̄d nisi p̄da sum⁹. Glosa sup̄ Paral. Dāmula est aīal mundū. velox. p̄spicax: Vñ scriptum est. Eruere. q̄i dāmula de manu. ⁊c. Pli. Dame raro mansuescunt. cū fere dici iure non possint. Cōplura nāq; sunt nec placida. nec fera: sed medie inter vtrunq; nature. vt in volucribus yrundines apes in cāpo. in mari delphini. Idem in li. xj. Natura dedit cornua dāmis

Operationes.

A Aui. Dāmule caro more emplastri ponit̄ sup̄ dolores iūcturar̄: B Eadem cū vīo miscet̄ ⁊ bibit̄ ꝓpter epilentiā vel soda. C Item exiccata cū vīo in potu accepta ꝯfert venēis D Haly. v̄ga dāmuli siccata trita ⁊ bibita morsui serpertū ꝓdest: Idem facit ⁊ v̄ga cerui.

Ca. liij.

Duran. Ex li. de naturis rer̄. Duran (vt dicit Aresto) ē aīal velox atq; fortissimū. q̄d a venatorib⁹ īsecutū cū euadēdi desperatōe frāgi cepit astucia nat̄ali sterc⁹ intorq̄t ꝯ cāes īsequētes se. eosq; r̄tardat put̄de egestōis odore

Actor fortassis etiam hoc nomīe videlicꝫ duran vocatur bestia: que superius iuxta eundem Arestotilem bōnacon est appellata ⁊ ip̄a est (vt videt̄) siluestris vacca de qua dicit Arestotiles q̄ hꝫ cornua ꝯ̄ se inuicem inclinantia: Et ideo natura dedit ei aliud iuuamentū videlicet eiectōeꝫ stercoris in r̄motū. vt ab ip̄o venatorem detineat. ne ad eam prope accedat. Hoc ideꝫ vult Albertus in li. de naturis aīalium.

Ca. liiij.

Equus: In li. de naturis rer̄: Equi vniuersis fere ꝑtibus orbis generant̄. sed illi p̄cipui q̄ ī scithia ⁊ capodotia: hij ad sonitum buccine gaudent. ⁊ ꝯgressionibus gloriant̄: In equis p̄cipue ⁊ omni genē iumentoꝝ aures indicia animi ꝓferunt In coloribꝰ equoꝝ niger est optimus. Ruffusqꝫ l' glaucus. Albus etiā plerūqꝫ bonus. Ceteri vero deteriores iudicant̄ Arestoti. Equus ⁊ equa plus diligunt coitum q̄ aīalia cetera. preter hōiem. Equa q̄ꝫ furit ꝯcupiscētia coitus. olofaciendo se inuicem ore ad os ꝯcupiscentiam ꝓuocant. Masculus supra matrem suā non salit. Vn̄ equꝰ aliqn̄ matrem suppositam agnoscens subito fugit. seqꝫ p̄cipitauit. Coit autem equꝰ duū vel trium annoꝝ. sed debile generat. Fortis autem est a quatuor annis vsqꝫ ad vicesimum: ⁊ fortis est quousqꝫ generat. Tota vita sua coit. ⁊ vsqꝫ ad annos. xxx. l' vsqꝫ ad. xxxv. viuit: Equa v̄o vsqꝫ ad. xl. Equꝰ cum equa coit. coit etiā impregnata. Nullaqꝫ femina post impregnatiōem recipit coitum. nisi mulier ⁊ equa. Et est equorū coitus iuuenū an̄ tēpus determinatū si bonum habuerīt cibum. Non est ledēs coitꝰ equoꝝ sicut coitus thauroꝝ. Partus eq̄ꝝ melior est q̄ oīm̄ alioꝝ quadrupedū. Apparetqꝫ p̄cipue in equabus ⁊ vaccis menstruum Idem Aresto. Equus oculos hꝫ diuersi coloris vnius ab altero. Nec est oculoꝝ varietas sicut in hōibus ⁊ equis: Contra naturā etiā oīm̄ aīalium est q̄ cū senescit equus dentes eius albescunt. Itē equus felle caret In corde eq̄ ⁊ vacce sunt ossa: Ibis auis est que odit equū. ⁊ vocez eius imitando stupefacit ip̄m ac fugē cogit. ⁊ forte interficit.

Operationes.

A Syas. Equoꝝ sanguis medicaminibus causticis admiscet̄ B Lac equinum ventrem mollit. ⁊ hōiem turbat. C Fimus caballinus crudus ⁊ combustus sanguinē abstinet p̄fluentem. D Haly. Coagulum equi solutioni cronice ꝓdest. ⁊ intestinoꝝ vlceribus. Fimus eq̄ꝝ si vaporetur mulieri secundinā fetumqꝫ mortuū educit. E Eusculapius. Eq̄ lac bibitum matricis laborem sedat. ⁊ caducos eijcit. F Caseus eiꝰ ventrem reprimit. ⁊ torsiones tollit. coagulum eiꝰ cum vino propinatū oīm̄es dolores sedat G Stercus equi siccum aspersum sanguinem sistit auribus instillatum dolorē tollit. H Auicēna in. ij. canone. Sāguis equi adustiuus est putrefactiuus. tociusqꝫ debilis digestionis precipue q̄ grossus est I Lac equaꝝ sicut ⁊ lac camelarum partui vicinaꝝ subtile est. aquosuꝫ ⁊ ventrem lenit. coagulum eq̄ ꝯueniēs fluxui antiquo. ⁊ vlceribus visceꝝ ac fluxui.

modicum in germania. mas ⁊ femina. cumulos in terra facientes. ꝯgerũt cibos in estate. quibus viuãt in hieme. Feĩa naturaliter ciboꝝ est auida: mas eꝯ. sup modũ parcus ⁊ auarus. Vñ ⁊ aditũ obstruit ne feĩa cibos attingere possit At illa naturaliter calida. foramen occultũ ex alia parte facit ꝑ q̃s furet̃ q̃d auiditati sue sufficiat. Sicq; fit vt masculus parcus macie tabescat. feĩa vero pinguedine rutilescat.

Ca. lviij.

Erinacius ⁊ ermineus. Ysidorus Erinacius q̃ ⁊ cirogrillus est aĩal porcelli formã hñs. sed spĩosum vbiq; p̃terq̃ in vẽtre: vndiq; vero spinis suis claudit̃ ꝓpter insidias. ⁊ difficulter se videndũ p̃bet atq; palpandũ. sed quãdo in aquam calidã mittitur statim ea delectatus in planam membroꝝ deiectionẽ ostensionemq; resoluitur. et sic in offense videtur atq; palpat̃. Hic (vt dicit Arestotiles) obtusius audit omni aĩali habente testam in capite: Ericius pinguis est ⁊ medicinalis Sol⁹ hz. ij. anos ꝑ q̃s feces emittit. Huius speciei mas ⁊ feĩa stãdo coeũt applicati ⁊ adinuicem ꝯiuncti. ⁊ hoc propter spinaꝝ aculeos qui in eius dorso sunt Ex li. de naturis reꝝ. Ermineus est bestiola de genere mustelarum sed forma mĩor. ⁊ colore dissimilis. In hieme cãdet instar niuis ꝓpter extremitatem caude. Estate vo tm̃ in ventre candet. ⁊ dorso fuscus apparet. Mures ꝑsequit̃. carnibus vescit̃.

Ca. lix.

Edus. Ysidorus. Edus ab edendo dictus est. parui em̃ pinguissimi sunt ⁊ saporis iocundi inde et edulum vocat̃. Palladius vbi sup̃. Edis autẽ nutriendis sup̃ lactis abundantiam edera vel lentisci cacumina sepe prebẽda sunt: Pli. li. viij. Edi luna decrescente castrandi sunt sicut ⁊ vituli.

Operationes.

A Pli. li. xxviij. Sanguis edi recens cũ aceto acri feruens potus sanguinis excreationes iuuat. B Eius pulmo ebrietatem arcet. Utuntur ⁊ ip̃orum pelle ad plagas: C Feminũ edi cinis intestĩa rupta mire sanare traditur: D Auicenna Caro qui ꝑpe caprarum paruarum melior est magisq; susceptibilis digestionis. E Idem. Caro edina minorum est superfluitatũ q̃ arietina F Paly Coagulum eduli contra potũ cicute prodest eiq; qui fungos comedit:

Ca.lx.

Emorrois enidros ⁊ excedra. Ysi. Emorrois est aspis ex eo nuncupatus q̄ sanguine sudet. qui ab eo morsus fuerit ita vt dissolutis venis q̄t quit vite est p̄ sanguinem euocet. Alexā der: Emorrois ergo recte dictus est a sanguine. eo q̄ ab eo punctus nimium emittit sanguinem. Vnde mulier menstruata dicitur emorroissa. Enidros. Ysidorus: Enidros est colubet in aqua viuens. greci enim aquam ydor vocant. sup̄ capitulo lxij. de ea tractaui. Excedra. Ysidorus. Excedra dicitur ydra grece. s. draco multorum capitum qualis fuit in lernia palude. prouincie archadie. Latine vero dicitur excedra. eo q̄ vno cesо tria excrescebāt capita Actor. De hac ergo plenius dicetur in loco congruo secundum ordinem capitaliū litterarum. vbi de ydra tractabitur. De hac enim Jheronimus in prohemio Esdre contra detractores suos loquens versum poeticum tractat dicens. Licet excedra sibilet victorq̄ si non incendia iaceret. nunq̄ meum iuuante christo silebit eloquium ⁊ p̄cisa lingua balbuciet.

Ca.lxj.

Engula ⁊ Eruca. Ex libro de naturis rerum: Engula est vermis a re nomen. habet enim semper in sanguinem caput continueq̄ sugens ita intumescit vt medius crepet. Non eñ exitum superfluitatis habet. hic a quibusdam pediculus siluestris dicit̄. In iumentis nunq̄ sed in lupis et canibus frequenter gignitur. Eruca in libro vt sup̄. Eruca est vermis longus multis distans pedibus colore varius: Olera ⁊ arborū folia depascitur. Ysidorus: Eruca est frondium vermis in olere vel pampino inuolutus. ab erodendo dicta. De qua meminit Plautus. Imitatus nequam bestiam maleficam inuolutam in pampino. frōdem ⁊ florem erodunt. hoc malum oritur tempore humido ⁊ lento

Operationes.

Palla. li. ij. Cōtra erucas feia q̄ spargenda sunt semper vine succo vel erucarū madefaciunt sanguine. Aliqui vero cinerem de fico super erucas spargunt. Nonnulli squillam in orto serunt. Vel aliq̄ etiam mulierem menstruatā nudis pedibus contra erucas circuire faciunt.

Ca.lxij.

Alena z fiber. Ysidorus Falens est animal quod naturali quodam indignatione superbiam in homine detestatur. Itaqz si congrediendi occasionez accepit pugne pstanter insistit victoriqz superbie inclementer nititur hominem decerpere. Solinus. Fiber per vniversum pontum plurimus. quem castorem aliqui dicunt. luthere similis est animal morsu potentissimum adeo vt cū hominem invaserit. conventum dētium non prius laxat. q̄ ossa fracta concrepuisse persenserit. Plinius libro. xxxj. Fibris victus est in terris. Castores testes eorum dicuntur. quos ab ipis amputare ferē cū capiuntur. Sextius medicine diligentissimus. illos esse parvos. substrictos z adherentes spine dicit. nec adimi sine animal vita posse asserit: Item Operationes etiā superius sub nōie castoris sunt dcā.

Ca.lxiij.

Formica. Actor. Formica est animal parvū solicitum providū et sagax. Terram de cavernis egerit arto calle incedit. grano pascitur. Ysidorus. Formica dcā est ab eo q̄ forat micas farris. Ex libro de naturis rerum. Formica est animal mire providentie sibi. Nec sola inter animalia senio fortificatur z cescit. Formice labores cōmunicāt vt apes sed apes cibos faciunt. hec vero condunt Efferunt etiam mortuos suos atqz sepeliunt. z hec sole inter omnia animalia p̄ter hominem faciunt. Item formica frumenti granum eligit. et si completa in fossa sua fuerit. Illud exponit vt siccetur. siccz iterum reponit ipium vsqz ad tempus. vt autem granum conservet absqz germine fertur ipsum in tres partes dividere. Arestotiles. Formica est animal anulosum sine alis z sine sanguine. Et est ex aīalibus que cum socijs suis manent. z ex his q̄ habitacula hnt. sicut mures z talpe. Formica sicut z musca. coit in hyeme si ꝓvenies ser fuerit. z vent⁹ meridionalis flaverit.

Operationes.

A Aresto. Si q̄s accepit sulphur ⁊ origanū agreste. ⁊ pulverizauerit sup̄ mā̄siones formicaꝝ. dimittit illas ⁊ fugient.
B Similiter etiam fugiunt a fumo storacis sicci. C Nasi in Almā̄sore: Formice ex alkitran. ⁊ ex sulphure ⁊ ex asa fetida fugant̄. D Et si ex istis mittat̄ aliquid in eaꝝ foraminibus. morient̄ porro si ex eo circa foramē epithima fiat non exibunt: E Ex li. de na. reꝝ. Bomus formicaꝝ ex sulphure ⁊ origano agresti fumigata. formicas effugē cogit ab illa.

Ca. lxiiij.

Formice maiores. Solinus. Formice dicunt̄ esse in ethyopia ad formam maximi canis. q̄ arenas aureas pedibus quos leonīos hn̄t. eruūt ac ne quis auferat custodiunt: Ex libro de naturis rerum. In india sunt formice. circa montes aureos vulpibus maiores. fortes ac seue nimis. pedes quatuor habē tes. ⁊ in pedibus hamatos vngues. Tante vero fortitudinis sunt. vt visos homīes discerpant. Bestias autem de facili non ledunt: satis conscie. q̄ aurum illud q̄ ip̄e custodiunt inuitis non auferant. Ad plectendum ergo temeritatem auaricie illic adeo collocato sunt bestie. De his formicis meminit Johannes de Mandavilla q̄ in nō nullis montibus indie morant̄ formice in quantitate nostroꝝ catellorum que effodiunt purificant ⁊ colligunt cum intenta occupatione auri minutias eas ponūt ⁊ reponūt de cauernis ī cauernas ⁊ ꝯseruādo auꝝ sunt ita diligētes et acres vt nēo hōim de facili aꝓpinq̄re audeat nisi interdum illis pausantibus ⁊ ab estu se occultantibus aliqui non tamen sine periculo in dromedarijs rapiūt vel furantur. ingeniose etiam super equam que nuper fetum edidit imponunt cistellas ligneas seu cophinos nouos vacuos: a lateribus apertos dependētes prope terram. Pāc equam famelicam ad mōtes huiusmodi dimittūt vt se herbis pascat quā formice vidētes solā. saliētes ⁊ iocātes colludunt ad cophinoꝝ nouitatē Et qm̄ eis est nat̄ale vt circa se oē vacuū implē conent̄ ꝯportant certatim auꝝ ī p̄dcās cistellas. cū homines a remotis tp̄s obseruauerīt emittūt pullū eq̄ vt videat mr̄ez cꝰ aspcū iā diu stetit p̄uatus ⁊ ad hinnitū pulli ꝓtinꝰ eq̄ reuertit̄ onusta auro. Hoc ⁊ sil̄e ingenio aurum a formicis eripitur.

Ca.lxv.

Furus ⁊ Furunculus. Ysidorus Furo a furno dictus est. Unde ⁊ fur. Tenebrosos enim ⁊ occultos cuniculos effodit. ⁊ eijcit predam quam inuenerit: Arestotiles: Furonum femīe sunt obedientes ad coitū valde clamātq; mares ad coitum tempore luxurie: nec coeunt mares cum femina r̄tro. sed mas eleuatur. ⁊ femina equatur subiacendo. Furunculus. Ex libro de naturis rerum. Furunculus putorie valde ꝯsimilis est. paulo amplior q̄ mustela. Inter album ⁊ buxeum colorem habet. ⁊ est animal animosum ac ferox: Coire dicuntur prostrati. femina si marem non habet. quando luxuria stimulatur. tumescit ⁊ moritur. Partu quidem fecunda est. vtpute septem vel octo fetus simul edens. portat in vtero. xl diebus. Et cū nati fuerint catuli ceci sunt diebus. xxx. A tempore vero quo videre incipiūt vsq; ad quadraginta dies venari incipiunt.

Ca.lxvj.

Gala ⁊ genetha. Ysidor: Gala est aīal ml'te audacie cū ſpentib⁹ pugnās: mures em̄ libēter cōmedit. Et ip̄m genus serpētium carnibus muriū viuit: ideo q̄si cibi sui emulos serpētes ꝑsequit̄. ⁊ cū eos deuictos comederit mox rutā q̄ serpentib⁹ aduersa ē ꝯmedit. Hoc aīal ad septētrionalē ꝑtē ingress⁹ foueaꝝ suaꝝ facit. vt vēto sibi ꝯrio nō fatiget̄. Genetha. Ysi. Genetha: ē bestia paulo maior vulpecula colorē hn̄s inter croceū ⁊ nigꝝ. maclas interdū nigras ordīate in pelle dispositas hz. mā sueta satis est bestia nisi fuerit īiuria lacessita. nec ad ardua ꝯscēdit. sz in hūilib⁹ locis. ⁊ suꝑriuos aq̄ꝝ deābulat. ibiq; cibū querit.

Ca.lxvij.

Gamaleon. Ysi. Gamaleō siue cameleon ē aīal q̄drupes hn̄s faciē q̄si lacerte. caudā ꝓlixā ⁊ tortuosaz corp⁹ asperꝝ: cutē q̄l' ē ī cocodrill'. ꝓfert āt ex cute q̄i lanā q̄ndā. de q̄ zōe ꝯtexte cōburi nō pn̄t. Est āt aīal pigꝝ īcessu. sed victorem suū interfectus perimit. Nam cū ales ex eo comederit. illico morietur Hoc

idem aīal dr̄ ⁊ salamandra grece. ⁊ etiam (vt q̄dam volunt) stellio latine. sed forta sse diuerse sunt species q̄uis eiusdem generis sicut capre ⁊ capree ⁊ rubicapre. vñ idē Ysido. gamaleonē ponit in genere bestiaꝝ salamandrā ac stellionē tanq̄ diuersas spēs in genē lacertoꝝ. Pli āt dicit stelliones habere quodāmodo naturā cameleonū. De his ergo plenius dicet̄ infra vbi agitetur de salamandra.

Ca. lxviij

Gazelle. Sera. li: aggre. ca: misch Dixit Mabonhasen ex verbo albulhuasim almascadi in li. auri ⁊ mineraꝝ ⁊ margaritaꝝ. terre in q̄bus sunt gazelle musci: ⁊ sunt regiōes tūbasi ⁊ seni: sunt terre confines. Ueꝝ muscus regiōis tumbasi est melior musco seni duabus de causis Una est q̄ gazelle de tumbasi ꝯmedunt spicā nardi. ⁊ alias spēs odoriferas gazelle vero de seni ꝯmedūt alias herbas ab istis. Et nō drñt gazelle iste ab alijs in figura ⁊ colore ⁊ corpibus ꝯgnoscunt̄ tñ in dētibus caninis eaꝝ. q̄ q̄libz ex istis hz duos canios dētes. egrediētes ab ore ipius sicut egrediunt̄ ab ore porcoꝝ. Itē cū nat̄a gazelle expellit cursū sāguīs ad folliculū illū l' chistī. ⁊ ꝯplet̄ eē sāguis ī eo nocz illi aīali. ⁊ tūc vēit ad saxa: l' ad aliq̄z ex lapidibus ca. caliditate sol'. ⁊ fricat se multū cū delectatōe mag̃. dōec vulnerat̄ cutis ī loco ⁊ illo emanat q̄d ꝯtinet̄ sup lapides quēadmodū emanat ad ap̄ata aliq̄ qñ aperit̄. ⁊ sentit tūc illō aīal ī exitu eius delcātōem magnā. ⁊ illō sic euacuatū dr̄ muscus. Egrediūt̄ g̃ hōies q̄ nouerūt loca vbi pascūt gazelle. ⁊ ꝑueniētes ad saxa illa. ⁊ lapides. īueniūt sanguinē illius q̄ desiccatus ē sup lapidē siue saxa ⁊ colligūt eū ⁊ ponūt ī folliculis q̄s hñt ex gazell' q̄s ipi venati sunt ⁊ ꝓuāt apō se. ⁊ hmōi ē illi muscus q̄ vtunt̄ reges: ⁊ q̄ donat̄ ꝓ dono magno.

Operationes.

A Muscus em̄ fortificat cor ⁊ oīa interiora mēbra. qñ dibit̄ aut ponit̄ exterius in emplastris. ⁊ abstergit albuginē subtilē. ⁊ desiccat eius hūiditatē. ⁊ calefacit cēbꝝ. B Tñ corroborat mēbra sua arōaticitate: C Et ꝯfert sode antiq̄ q̄ ē ab hūiditatibus ⁊ corroborat cēbꝝ. D Et si accipiat̄ de eo paꝝ. ⁊ resoluat̄ cū olo de kerui ⁊ liniat̄ cū eo v̄ga iuuat ad coitū. E Et ē ī eo hūiditas q̄dā ꝑ q̄ excitat coitū. F Aui: de viribus cordis ait q̄ ꝯfortat cor. Infra ca. c. musquelibet plenius tractet̄ de musco.

Ca.lxix.

Glandosa ⁊ Gnatrix. Constantinus. Glandosa serpens est cuius morsus est putridus ⁊ de quo pessimus odor eminus egreditur. Dicūt āt quidam ꝙ pedes super illam incedentis excoriantur. ⁊ apostema in crure patitur. Illius quoq; qui ei medetur manus excoriantur. Qui v̄o hunc serpentē occiderit odor eius putridus fit: ⁊ om̄em nisi solius huius fetoris ꝑdit. huius morsus significatio est. ꝙ in illo loco subsequit̄ apostēa cum rubore. vesica illa membra circūdat aliqn̄ sūmatim currit sanguis quasi aqua dolorem quoq; patitur in ore stōi. Gnatrix. Ysidorus. Gnatrix est serpens aquaꝫ veneno inficiens: In quocunq; em̄ fonte fuerit. eum veneno immiscet. De q̄ Lucanus. Est gnatrix violator aque.

Operationes.

A Pli.li.xxix. Grillus prodest prurulētis auribus cū terra sua effosus. magnam huic aīali ꝑhibet nigidius. autoritatē magi q̄ꝫ maiorē. Auricule parotide prosunt grilli siue illiti siue adalligati. B Idē li.xxx. Strumis q̄ꝫ suaderit illinire grillū cū terra sua effosum: C Porro ꝯ calculos ⁊ alias difficultates vesice prodest grillū aq̄ calida dilutū sumē p̄terea grilloꝝ crematoꝝ fauilla ex oleo perducit ad cicatricem vlcera. D Haly li. regalis dispositio. locuste longe. i. grilli. si collo suspendant̄ q̄rtanam pacienti prodest. E Petrus comestor. Gurgulio vermis est qui nascitur in corruptōe fabarum sicut tinea. ex corruptōne oleꝝ. teredines ex corruptiōe lignoꝝ. Ysi. Gurgulio dr̄. qr pene nihil est aliud nisi guttur.

Ca.lxx.

Grillus ⁊ Gurgulio. Ysidorus Grillus a sono vocis nomen habet. hic retro ambulat. terram terebrat. stridet noctibus, venatur cum formica circumligata capillo in cauernam eius coniecta. efflato prius puluere ne se abscondat. ⁊ ita formice ꝯplexib⁹ trahit̄.

Ca.lxxi.

Hericius. Arestotiles: Hericius est animal spinosum: cuius sensus apparet multociens cōtra vētos septētriōales ⁊ meridionales: forāia nāq; facit in terra eꝯ in opposito: Pli.li.viij: H⁹ cute vestes expoliunt̄.

Ysidorus. Hericius est animal spinosum coopertum quod inde nominatur. quia subrigit se quando spinis suis clauditur quibus vndiq; protectus est cōtra insidias Nam statim vt aliquid persenserit primum se subrigit. ⁊ in globum conuersus. in sua se arma recolligit. ⁊ ita spinoso defenditur regimine: vt nec contingi quidē possit. Jorath Hericius cum spinis dorsi colligit fructus: Si quid autem ex huius cibo ceciderit. residuum a se totum reijcit ac reuertitur. vt spinas suas repleat. Hūc autem lupus timet ac fugit.

Operationes.

A Auicenna. Hericius alius est terren⁹ habēs spinas sagittales. Alius marinus ⁊ est spēs pisciū: De quo infra tractatu de piscibus habet̄. Utriusq; cineris sunt abstersio ⁊ resolutio. ⁊ acuitas. ⁊ exiccatio: B Adeps hericij ꝓhibet effusiōes ad viscera. similiter ⁊ eius epar C Ex libro de naturis rer. Carnes hericij vim habent desiccatiuam ⁊ dissolutiuam. proprieq; stomachū ꝯfortant. Uentrē soluūt Urinam ꝓuocāt. Utiles sunt his qui ad lepram ⁊ elephantiam dispositi sunt.

Ca. lxxij.

Hyena. Jheronimus contra Jouinianum inquit. Hyene esse animal magnitudine lupi In cuius collo sunt pili sicut collo equorum. Pilos habet duros vel fortes super omnia spondilia. Pastores ⁊ canes singultando quasi esset canis deludit ⁊ sic pecora comedit Jp̄os etiam homines ⁊ canes deludens depredatur. ⁊ sepulturas cauat. quando talem carnem comedere desiderat. Ex libro de naturis rerum: Hyena duas habz naturas maris scz ⁊ femine. Colorem cū voluerit variat. ⁊ in sepulchris mortuorū semper habitat gemmam portat in ocul. vel (vt aliqui dicunt) in fronte.

Operationes.

A Jheronimus vt sup̄. Hyene fel. oculorum claritatem restituit. B Stercus eius putrida curat vulnera. C Plinius li. xxviij. Cutem quoq; capitis hiene. dicunt capitis dolori alligatam prodesse: D Sic ⁊ caligines discutit. et in claritatem suffusiones excitari multaq; alia huiusmodi.

Ca.lxxvij.

Icinus ⁊ inachlin: Ysidorus. Icinus est aīal terrestre quod vulgꝰ vocat. a quo ericinus marinꝰ nomen traxit. Actor de icino marino qui est echinus appellatus. de q̄ infra ī tractatu de piscibus dicet̄. Icinus autem terrenus similiter pluribus appellat̄ nomībus. scz echinus. ericius. ⁊ herinacius. Que s. nomina qn̄qz scribunt̄ cum aspiratōe. qn̄qz sine illa. ⁊ ideo de hoc aīali dcm̄ est supra: Plinius li. viij. Inachlin in scadinania ferunt nullo suffraginū flexu. Ideo non cubantem. sed arbori in somno eceliuē. eaqz incisa ad insidias capi. alias est velocitatis memorate labrum ei superius est pregnande. Et ob id retrogradit̄ in pascēdone in priora tendens inuoluatur.

Operationes.

A Byas. Echini terre coriū combustū. ⁊ pice liquida ꝯmixtū alopicijs medetur B Carnes eius cū oxīelle bibite nefreticis singl'are ē p̄sidiū. C Yposarchis ⁊ ydropicis ꝯ̄ctis ⁊ strūaticis ⁊ colericis siccat intraneoꝝ reuma. D Jecur eiꝰ in testa siccatū in feruēti sole atqz r̄positū ⁊ inuuctum mirifice sanat iam dcā.

Ca.lxxviij.

Lacertus. Ysi. Lacertus ē reptilis genus sic vocatꝰ eo q̄ hz brachia. ⁊ q̄tuor pedibꝰ innitit̄. Gn̄a v̄o lacertoꝝ plura sūt vt botracha. salamandra. saura. stellio. Ex li: de na. rerum. Lacertā potius vermē dicūt q̄ ſpentem. qr elementius ferit. sibilat tn̄ vt ſpēs ⁊ caudā hz ꝯsimilē. linguāqz bifidā ⁊ pilosam. pedibꝰ v̄o g̃dit̄. huic aīali nulla ē memoria. ⁊ ideo nō cubat. oblita q̄dem in q̄ loco sit enixa. ꝑ se erūpunt catuli nūero vndeni. Quidā dicunt fetus a mr̄ibus deuorari. Lacerte sunt in india nūero pedum xxiiij. colore fulgēti. Glosa sup̄ Leuiti. xj. Lacerta īmundū aīal ſm legē ī sepulchris habitat. ⁊ inconstantiam vite signat.

Operationes.

A Aui. in. ij. canone. Lacerte nat̄a stellioni vicina est sed melior. B Sanguis eius confortat visum. Stercus eius albugini ꝯfert oculi ⁊ pruritui. ⁊ visū acuit. colorēqz bonū efficit. C Idē in. ij. cañ. Lacerte caro mortificās ē. ⁊ ei q̄ bibit eā accidit a p̄a lingue: ⁊ pruritꝰ ⁊ dolor capitis. ⁊ adustio ⁊ tenebrositas oculoꝝ.

Ca. lxxix.

Lamia ⁊ lauzanum. Ex libro de naturis rer. Lamia est aīal magnum ⁊ crudelissimū. nocte siluas exit. ⁊ ortos intrat: arbores frāgit: earūq; ramos dissipat: ⁊ hoc per brachia forcia nimis ad om̄em actū abilia. Cūq; supuenerint hōies ad ꝓhibendum: pugnat cū eis ⁊ mordet eos. Hoc aūt in eius morsu mirabile est (vt Aresto. refert) ꝙ hō sauciatus lamie dentibus non sanatur a morsu donec rugientis bestie vocem audierit: Glosa sup Ysaiam. Lamia pedes habet equinos: cetera vero capris cōformia. de qua dicit propheta. Ibi cubauit lamia ⁊ inuenit sibi requiē. Glosa super Trenor. Lamia dicitur quasi lania. quia durior ⁊ crudelior est suis fetibus q̄ cetere bestie. fertur em̄ eos laniare ⁊ inde eos lactare Sicut scriptum est. Lamie nudauerunt māmas: ⁊c: Ex libro de naturis rerum. Lauzanum est aīala cuius crudelitate nulla bestia esse tuta potest. Nā ⁊ ip̄a leonez omnibus formidabilem deteret. sed tam̄ genere parcit: in cetera grassatur: que reliquas bestias depredatur. Et cum hec scelus in alijs ꝑsequat̄. ꝓprie tamen iniq̄tatis non meminit.

Ca. lxxx.

Leo. Ysidorus. Leo vocabulum habet inflexum ex greco. Leo siq̄dem grece rex interpretat̄ latine eo ꝙ sit princeps oim̄ bestiar: Arestotiles. Leo est animal audax. forte. largum. nobile. magnanīmū. Huius generis mas habet comas: Leo est ex aīalibus quadrupedibus. que fissa sunt in extremitatibus vncos habet vngues ⁊ incuruatos: Mingit ad posterius. ⁊ in modū canis eleuat crus: Cunq; os suū aperit. odor ab illo exit. Animal est multor digitor. hz quinq; digitos in pedibus anterioribus. et quatuor in posterioribus. vt linx ⁊ canis et lupus. Ex libro de naturis rer. Leo fetid⁹ est maximeq; in ore. dormiens apertos hz oculos: Cum autem dormit in naui periclitatur nauis. Ysidorus Leonum virtus est in pectore. firmitas in capite. animos eor iudicat frons ⁊ cauda. Arestotiles. Leo ergo est animal forte. Dentes habēs acutos vt serram. ⁊ fissuram oris terribilē Ossaq; durissima ac pene om̄ino non medullata. Pli. li. viij. Vrso quidem est caput inualidissimū. quod econtra leoni est fortissimū. Phisiologus. Leo cacumina montium amat ire. Et cum a venatorib⁹ queritur: ordinem eor sentit. sua vestigia cauda regit. vt ꝑ ea venatores eum inuestigare nequeant: Ex li. de naturis rer. Leones adeo sunt calide nature. vt omni tpe desiderēt coire. Feminis magna libido coitus. ⁊ ob hoc maribus ira. Hec hz ī pectore duas māmillas. in medio. s. ventris. ⁊ has ꝑuas r̄spcū sui corꝑis. qr modici lactis est. Solinus. Leones āt auersi coeūt. leene ꝑmo fetu q̄nq; catulos parit ⁊ educat. deiñ ꝑ singl'os nūero detrahūt ānis inseq̄ntibus ⁊ postrēo cū ad vnū materna fecūditas redijt. sterilescūt ī eternū. Phisio Leonū itaq; fet⁹ ꝓducti vsq; in diem terciā suut mortui. Nā leones q̄dez calidissimi sūt nat̄a. q̄d ꝓbat eor nobilitas ⁊ fortitudo cū audacia ⁊ iracūdia. Fetus āt hūiditatē hn̄t ex gn̄is tēperie. q̄ siccate ꝯplexionis ⁊ caliditate viscosior reddit̄.

⁊ maxime circa cerebrum. dñante siccitate ⁊ sibi aīali spū cooperante. vñ cum opitulantur nerui spūs non possunt ingredi nec virtutes ad actiones suas mouē. Parentibus ergo rugientibus circa fetū spinas per os ⁊ aures ⁊ poros capitis ingredientes prebent fetui motum: Ysidorus. Leo ⁊ leena cū genuerint catulū tribus diebus ⁊ noctibus dormire fertur. Tūc deinde patris fremitu vel rugitu. velut tremefactus cubilis locus: suscitare dr̄ catulum dormientem. Jorath. Leo minimū solicitus de se ⁊ catulis suis dormit aptis oculis quasi vigilantibus: vestigiaq; sua terram cauda spargens operit vsq; ad antrum suum: Rasi in Almansore Leo pro mure fugit. Pro ligno quoq; quod dicit̄ sethin timet. Elleborus etiam ⁊ squilla canes et leones plurimasq; beluasq; interficiunt. Esculapius in li. de membris. Ceterim si sup cortices quercus calcauerit zarim id est leo formidabit continuo.

Operationes.

A Ysaac. Leonina caro ceteris est calidior. grossa grauis ⁊ difficilis. si ꝯmedat̄ dolorem ⁊ torsionem in ventre generat: B Esculapius. Leonis caro fantasticos sanat. auriū dolori ⁊ oī alij valet. Si q̄s sederit sup pellē leonis r̄cedent ab illo emorroides. C Qui vero linit corp⁹ suū sepo renū leonis terrent̄ ab eo lupi. D Haly. Adeps leonis calidior est ceteris ⁊ fortioris dissolutōis ī ap̄ata dura. E Syas. Adeps leoninus oībus quadrupedibus calidior est ⁊ minus extenuatorius: Vetus autē factus a se ipso calidior sit F Dr̄ aūt venenis esse ꝯrius. cū vino adhibit⁹ bestias oēs expellit. ⁊ ē rep cussibilis odoris q̄ ſpētes ꝑsequit̄. G Aui. Adeps leōis r̄soluit duricias ap̄atū H Pli. li. xxviij. Leonis adeps cū rosaceo cutē ī facie custodit a vicijs Cādorēq; seruat. ⁊ sanat adusta: I Idē etiam adeps cū rosaceo cotidiāis febrib⁹ ꝓdest eo q̄ ꝑunctus eo bestie fugiūt K Fel eius aq̄ addita claritatē oculis inūctos facit. Cor in cibo sumptū q̄rtanis medet̄.

Ca. lxxxj.

Leopardus. Ex li. de na. rerum. Leopardus est aīal. qd̄ ex leena ⁊ pardo generatū est. colore subrufo: maculas hz nigras ꝑ totū. Feīa mare fortior est. Cū pardus bestia crudelissima sit. aliqñ q̄dem domesticat̄. sed nunq̄ sic. vt sue crudelitatis obliuiscat̄. Domesticat̄ aūt ad venandū. itaq; cū ad predā in venatione ducit̄. relaxat̄. q̄ si q̄rto vel quinto saltu capere nequiuerit ferociter iratus subsistit. Et nisi statim venator furenti bestiā aliq̄ obtulerit. cuius sanguīe placet̄ in ip̄m venatorē vel in q̄slibet obuios irruit. Impossibile est em̄ eū placari nisi in sanguīe. sz ī hoc ꝓuidi sunt venatores vt agnos penes se l'alia aīalia sp hēāt q̄bus iratos placāt. Phisiol'. Leopd⁹ ē al' leoni sil'e ī capite ac mēbroꝝ dispōe. licet non sit tā magn⁹ nec tā robust⁹. hic ab homīe ita dōesticat̄ vt eo sicut cane ad venādum vtatur.

Operationes.

A Aui. ī. ij. cañ. Fel leopdi venenū ē ex eo bibēti. cui vomit⁹ ⁊ tyriaca ꝓpa subuēit B Escul'. Leopd⁹ cū hōis craneū viderit fugit: C Razi. Herba q̄z q̄ leopdi herba dr̄. leopdus terret̄. D Et herba q̄ leopardū strāgl'ans dr̄ interficit̄.

Ca.lxxxij.

Leonthophonos: ⁊ leucrocuta: Ysidorus. Leonthophonos ē bestia modica ex eo vocata. quia capta exuritur. eiusq; cinere asperse carnes: ⁊ posite ꝑcōpita semitaꝝ. leones necant si quantulūcunq; ex illis sumpserint. Solinus propterea leones eas naturali odio premunt. ⁊ vbi facultas datur morsu quidem abstinent: Plinius li. viij. Leonthophonon accepimus paruum aīal vocari nec alibi q̄ vbi leo gignitur nasci. Quo gustato a leone tanta ei vis inest. vt ceteris quadrupedum impitās illico expiret Leucrocuta. Solinus. ⁊ Pli. li: viij. Leucrocuta velocitate precedit feras vniuersas. Ip̄a est azini fere magnitudine: ceruinis clunibus. collo. cauda. pectore ⁊ cruribus. leonis caput. ore vsq; ad aures dehiscente. dentium locis osse perpetuo. hanc quoq; feram humanas voces tradūt imitari. Nam voce loquentiū hominū sonos emulatur. apud indos inuenit̄. Actor. videtur leucrocuta eadem esse bestia que superius vocata est cencrocata: Et fortassis ex scriptoris vicio ꝓuenit hec nominum variatio.

Ca.lxxxiij.

Lepus. Ysido. Lepus q̄i leuipes quia velociter currit. velox em̄ est aīal ⁊ satis timidū. Actor. Lepus est aīal mollissimū. debile timidū ac fugitiuū. auriculatū. hz crura retro lōgiora vñ ⁊ facilius ascendit q̄ descendit. Immundus est s̄m legē. qꝛ nō ruminat. sz q̄dez vngulā diuidit. In petra cubl'e suū collocat Aptis ocul' dormit. hz āt sil' vtrūq; sexum Vñ Therentius. Tute inq̄t es lep⁹. ⁊ palpamentū q̄ris: q̄si dicat. ex q̄ nūc feīe nūc maris vsurpas officiū q̄t q̄ q̄ palpes q̄ris mulierē: hz āt lepus labia sp̄ in motu. Ambro. Lepores ꝯgnouim⁹ hieme albescere estate āt ī colorē suū redire. Testante Pli. Lepus nūq̄ pinguescit:

Operationes.

A Ysaac. Lepus licet sicc⁹ sit ⁊ g̃ssuz sanguinē genēt melior tñ ē hircis ⁊ caps̄ iuuenibus. ꝓinde valet siccas hr̄e volentibus ꝯplexiones. B Contrarius vero est

tenuem dietā seruātibus. Aui: Lep⁹ silue stris fri. est ⁊ siccus. stomachū mūdificat. C Sanguis eius mundificat pannum ⁊ cinis capitis eius medet̄ alopitie. B Cerebꝝ eius assatū ꝯfert tremori acciden ti in successione egritudinis. E Item cū eodē cerebro gīgiue pueroꝝ mū guntur. Proprietas q̄ in ip̄o est. velociter oriunt̄ dētes. ⁊ facile exeūt sine dolore. F Coagulū eius melius est om̄ibus co agulis in specie. hoc cū aceto bibitū ꝯfert epilentie. G Idem cū tiriaca ⁊ ace to valet venenosis. H Item caro le poris ca: est ⁊ sicca. assata bona est vlceri bus intestinoꝝ: I In iure carnis ei⁹ sedēt podagrici: ⁊ hn̄tes dolorē iūcturaꝝ. K Et ei⁹ opatio ꝓxīa ē opatōi iuris vul pis: L Itē cerebellū leporis ꝯmestū: tremorē corpis tollit. M Caput eius ꝯbustū cū sepo vrsino ⁊ vt cataplasma ad bibitū alopitias emēdat N Coagu lum ei⁹ bibitū abstinet menstrua O Coagulū cū aceto lac ī mulieꝝ mām̄is co agulatum dissoluit.

Ca. lxxxiiij.

Leuiathan. Actor. Leuiathan he braice dr̄ draco. Fert̄ āt q̄ draco ⁊ in terra serpit ⁊ aq̄s natat ⁊ ī ae re volat. vn̄ etiā in Asia tribus nōibus ap pellat̄. s. ꝓpens ⁊ cet⁹ ⁊ leuiathā. loquēs. n: in spū de diabolo sub leuiathan typo. ita dicit ꝓpheta. In die illa visitabit dn̄s in gladio suo duro ⁊ grādi ⁊ forti sup̄ leuia than serpentē vectē: ⁊ sup̄ leuiathā serpen tem tortuosū. ⁊ occidet cetū q̄ in mari est. Jorath. Leuin vel leuiathā pisci aspedo id ē ceto. freq̄nter īsidiat̄. ⁊ pugnat cū eo Oēsq̄ pisces maris q̄ pugnā vidēt inter illos subito ad caudā ceti ꝯfluūt. Et si q̄d cet⁹ ab illo deuict⁹ fuerit morie t̄. ⁊ ipsi sta tim: q̄s em̄ cauda cinxerit mox deglutit: q̄ si cet⁹ sup̄ari nō potuerit. tūc leuin a fauci bus suis fetidissimū odorē cū aq̄ emittit. Cet⁹ āt ex̄rio aq̄ haurit. ⁊ respuit. ⁊ odo rem fetidissimū repellit. ⁊ sic se suosq̄ sal uat ⁊ defendit.

Ca. lxxxv.

Lanificus ⁊ limax. Ex li. de na. reꝝ Lanific⁹ v̄mis ē long⁹ maclosus ex multis distās pedib⁹. sparsim colore alb⁹. hic lanā sericā ex ꝓprijs visceri bus opat̄. ⁊ arboris mori folijs vescit̄. q̄ s. cibus mediātib⁹ ip̄i⁹ visceribus ī lanā cō uertit̄. Itaq̄ lane sue fusos in ramusculis faciūt. ⁊ in circuitu sui opant̄. ita vt ꝑfcīs fusis vndiq̄ in ope suo includant̄. p⁹ hoc exitū sibi faciūt in sūmitate fusoꝝ. Egredi

entesq; natura mirabili mutati ꝓrsus ap
parent a forma priori. adeo vt v̄mes qui
repebāt innumeris pedibus hn̄tes alas
iam apti sunt ad volandū. Semū venerē
ineūtes diebus trib⁹ coeūt. q̄ ꝑacto mascu
lus moriť. femīe v̄o ordīe iterato oua pa
rit innumera. substrato sibi pāniculo vel
albo vel rubeo. deinde emoriť. Tūc pāni
culus cū ouis suscipiť. ⁊ vbi nō possit hye
mis attingere frigus r̄poniť: postea calo
reveris inualescēte: oua ad solē exponunť
et calore fouenť. donec aīata in v̄mes for
mentur. Ysido. Limax est v̄mis limi dcūs
eo ꝙ in limo nascať. vñ ⁊ sordidus sꝑ ⁊ in
mundus habeť. Actor: de hoc plenius in
fra dicetur. vbi de testudine ageť.

humiditas. dyaphoneitas ⁊ lucis ꝑspicu
itas. ⁊ hanc vltimā ꝯicat cū natura celesti
Linx hz linguā serpentis silem sz maiorez
quā in lōgitudinē magnā porrigit. ⁊ col
lum circūagit. vngues hz grādes: vnicū
fetum facit. ⁊ vrina ei⁹ in gēmaz durescit:

Operationes.

A Pli. li. xxviij. Pruritus corpoꝝ vrine
lincis stilicidio tradiť inhiberi. B
Eadēq; ꝓdesse monstrať ⁊ vngulaꝝ dolo
ri: C Jorath. Linx hz formā vt lupus
Lapisq; ligurius ab eius vrina distillat⁹
septem dieꝝ spatio generať: D De
hoc lapide inferius in tractatu de lapidi
bus dicetur.

Ca. lxxxvj.

Linx. Ysido. li. xij. Linx dict⁹ est:
quia in lupoꝝ genere numeratur
bestia maculis in tergo distincta
vt pardus: sz similis lupo. Algazel sup
li. de sensu ⁊ sensato. Maxīe v̄o linx anīal
moueť ꝑm sensum visus: Nā visu suo res
solidas penetrat ⁊ si aduenit ei res trans
parens. cito execať ab ea. Ex li. de na. reꝝ:
Linx adeo ꝑspicaces oculos habz. vt sub
tilitate visus etiam solida corpa penetret
Constat em̄ ꝙ oculus in humido situs est
iuxta phm̄. Tria vero sunt in aq̄. s. aquea:

Ca. lxxxvij.

Locusta. Ex li. de naturis rerum
Locusta est aīal quadrupes: par
uum ad cuniculi fere modum. ca
put hz carnosum ⁊ magnū ⁊ cōmestibile.
habitatq; circa ꝑtes iherosolime. Vñ Jo
hannes baptista hmōi carnib⁹ aīaliū ves
cebatur. Quidā tñ dicunt ꝙ circa Jorda
nis terrā est herba dulcis ad edendu q̄ lo
custa vocať. ⁊ hmōi cibo nō locustis aīali
bus Johānes vtebať. hoc aīal gregatim
incedit. Vñ Salomon ait. Regez locusta
non hz. ⁊c. Quod vtiq; de locustis v̄mib⁹

intelligi non potest. que in multo timore sunt. ⁊ non ꝑ turmas. sꝫ solitarie incedunt Dicit Aresto. ꝙ feīa q̄dam locustā nutriuit ab eo tp̄e q̄ iuuenis ⁊ ꝑua fuit. q̄ cum creuisset ꝑ se ⁊ sine masculo īp̄gnatā īuēit

Ca. lxxxviij.

Lupus. Ex li. de naturis rerum. Lupꝰ est aīal rapacissimū ⁊ fraudulentum. hunc nonnulli canē silvestrem esse dixerūt. quia forma eius cāis vlulatusq; ꝯsimilis. sed latratu caret. Audax est magis eoꝝ genus q̄d breue q̄ q̄d longū est. Cerebꝝ eius crescit et decrescit ſm statum lune. ꝙ licet in om̄ibus quadrupedibus in lupo tamen ⁊ in cane plus. Pytagoras. Oculū v̄o lupi eradicatū cū viderint quadrupedia. domestica timēt ⁊ fugiunt. Et si ꝙ aīal minxerit sup̄ vrinā lupi calidā nō ꝯcipiet vnq̄. Actor. Lupꝰ vetidissimus est ⁊ rapidus. horrendū hꝫ vllulatum. In vesp̄e āt maxime esurit. vñ scriptum est. Iudices eius lupi. Aresto. Lupus om̄i tp̄e agrestis est sicut ⁊ leo ⁊ vrsus. Est etiā fortis ⁊ astutus. Ambrosiꝰ. Lupꝰ si p̄mo hōiez viderit. vocē ei eripit. ⁊ eū tanq̄ victor vocis ablate despicit. si āt se p̄uisum senserit ferotiā depōit ⁊ currere neqnit. Aresto. Lupi famē quidē diu portant. ⁊ post longa ieiunia multū deuorant. Lupus gulose cōmedit sine masticatiōe. ⁊ vna die ꝙ ad tres dies sufficiet. nō āt ꝯmedunt nisi carnes. Ysi. Lupi toto anno nō amplius q̄. xij. dies coeūt. Ex li. de na. reꝝ. Lupi v̄gas osseas hñt. Anno ꝑ. xij. dies coeūt. ⁊ solū eo tp̄e gregatim incedunt. Aresto. Lupus coit sicut canis Tp̄e coitꝰ qñ filios hꝫ valde malus est.

Operationes.

A Ex li. de na. reꝝ. Lupi cor si desiccet̄ ac seruet̄ multū dr̄ fieri aromaticū. B Idē ꝯbustū cōtritū ⁊ potatū iuuat epilenticum. C Phisiol. Epar lupi siccatū ⁊ tritū. ⁊ cū dulci vīo sumptū. facit ad oēs distemperantias. D Esculapius. Lupi caro cocta ⁊ esa. fantasticos sanat. Adeps eius ⁊ fel q̄ntū canis. E Haly. Fimus albi lupi colice ꝓdest. F Aui. in. ij. cañ. Caro lupi mala est. Caro tñ lupoꝝ hñtia rostra ⁊ vngues oculo confert. ⁊ ꝯfortat ip̄m. valꝫ etiā emorroidis sꝫ abhorret eā stomachus. G Phisicus. Nec solum lupi sanguis. sed etiam fimus ꝯfert in colica passione. H Pytagoras. Homo in passione sua q̄ lunam sēserit canini dētes. adib. i. lupi curāt eū.

Ca.lxxxix.

Luther. Ex li. de naturis rer. Luther est aīal astutum ⁊ maliciosū. magnitudine murilegi. forma ꝓpe consimili preterq̄ in capite; colore fuscum ⁊ nigrum pelle nitēs cui mollior pluma pilus est. cuius nitor nō de facili cedit vetustati. Vñ de pelle ip̄ius fiūt ornatus circa collum in vestibus viroꝝ ac mulieꝝ: hec bestia circa stagna ⁊ fluuios habitat ibiq; foueas habet. ⁊ fetus facit. piscibus viuit quos mirabili frequentia venatur. Qui licet sub aquis diu viuere possit r̄spiraculum tamen ab aere trahit. Vñ quandoq; auiditate prede gurgustium id est nassam ingreditur. Et quia tunc ne ꝑ introitus locum redire nec nassam tam cito discerpere possit spm̄ in aere recuꝑare nō valēs in aq̄s suffocat̄. Adeo v̄o ciboꝝ cupida est ⁊ auara q̄ pisces captos in specu suo tanto cumulo congregat. vt ex putredinis eoꝝ fetore nō solū foueā. sz etiā aerē inficiat: Qd̄ nō sine ꝑiculo sui q̄daz expti sunt: qui hāc bestiā caꝑe voluerūt. a piscatoribus aliqñ domesticat̄ ⁊ arte inducit̄. vt pisces suo circuitu cogat ꝑicula retiū ī gredi. suoq; iuuamīe capi. Vñ magnum emolumentū dñis suis prestare videt̄.

Ca.xc.

Lumbricus. Ysi. Lūbric⁹ est v̄mis intestinoꝝ sic dictus. q̄i lubricus qꝛ labit̄. vel eo q̄ in lūbis fit. hoꝝ tria sunt genera. rotundi longi ⁊ lati. Haly in li: regalis dispositōis. Lūbrici nascūtur ex hūoribus fleg̃ticis putrescentibus in ītestinis vbi nascit̄ calor extrane⁹. Hos īpossibile est nasci de sanguine vel colera rubea. nā colera rubea cū amaritudine et acuitate ac siccitate sua hmōi occidit aīalia. Sāguis āt de venis vel arterijs nō exit. ⁊ si exierit ap̄a gignit cū passiōib⁹ alijs Vñ passionē hāc hñt pueri fleg̃ticā ⁊ grossam hūiditatē hñtes. cū dieta sua g̃ssa et purgādi negligētia. Maxīe v̄o in autūno hec passio nascit̄ ex fructuū ꝯmestiōe. ꝛc.

Ca.xcj.

Lichaonem siue lichaonē ⁊ lintiscus. Ex li. de na. rer. Lichaon in orientis ꝑtibus est bestia. quā in genere lupoꝝ nō nulli ponūt. sz lupo lōgior est. ⁊ hz crura breuiora ac dissimilia. ceruicez q̄z iubatā ⁊ multiphariā coloris varietatem. saltu velox. ⁊ innocua hōim. venatu viuit. habitū mutat s̄m tp̄a. Nā hyeme hirsuta ē ⁊ pilis horrida; estate v̄o nu

da. Et hoc idē vult Pli. licet ꝑ alia verba Lintiscus. Ex li. de na. rer. Lintisc⁹ aīal q̄ drupes est (vt dicit exp̄imētator ī li. suo) qd̄ ex cane ⁊ lupa nascit̄. Est em̄ vterq; parens adeo luxuriosus. vt odio nat̄ali sibi ꝯdicente (q̄d est inter canē ⁊ lupū) ī copulam tñ ꝯueniāt ꝓpter luxurie delectamētū Sicq; fit vt fetus attrahat sibi colorem ⁊ mores vtriusq;. Pli. li. viij. Et lupis galli canes cōcipi volūt. q̄r greges suū quisq; ductorē e canibus ⁊ ducē hñt. Illū ī venatu comitant̄. illi parent. Nisi Lintisci dicūtur (vt ait Plinius) canes nati ex lupis et canibus. cum inter se forte miscent̄.

Ca. xcij.

Maricomorion. Albert⁹ in libro de naturis aīalium inquit. Maricomorion est bestia oriētis raro visa. cuius magnitudo est vt leōis. coloris rubicundi. tres ordines dentium habet in ore. Pedes sunt vt leonis. Facies eius ⁊ oculi aures vt homīs. Cauda eius vt scorpionis. Agressui sonus ei⁹ vt tube. ⁊ voces imitantur hominis. Velocitas ei⁹ sicut cerui. Et deceptos hōies deuorat.

Ca. xciij.

Mustela. Ex li. de na. rer. Mustela est bestiola subdola. catl'os sedule nutrit: eosq; de loco ad locū se sepi⁹ transfert ne forte īueniant̄: hec rupes ⁊ cauernas inhabitat. diutissime dormit Qñ cū ꝑpente pugnare vult. agresti ruta se munit. ꝓinde sup oēm medicoꝝ artē ruta eē dr̄: ita vt si mortuos fet⁹ suos īueniat ꝑ herbā nat̄aliter notā rediuiuos faciat. De hac Clemēs papa dicit q̄ ore ꝯcipit ⁊ aure parit. Mustela ꝑpētes ꝓsequit̄ adeo vt ip̄m basiliscū īterimat. ꝫ eo īterfcō cō morit̄. sic g̊ breuis corpe ⁊ ore. sed astucia mag̃ ⁊ aīositate. vincit etiā aīalia mag̃ agilitate corporis.

Operationes.

A Aui. in. ij. cañ. Ex īmatura ficu cum herba fit emplastꝝ sup mustele morsum. B Idē li. iiij. Est āt mustele morsus velocis doloris. ꝯ q̄z fit empl'm cū cepis ⁊ alijs. C Odor rute mustelā effugat. D Esculapius. Mustele cinis ⁊ sāguis eius elephāticiosas sanat. E Pli. li. xxx. Hūeri doloribꝰ cinis mustele cū cera medet̄ F Sāguis mustele podagris ꝯfert cū plātagīe illit⁹. p̄terea cinis mustele ex aq̄ pot⁹ freneticis ꝓdest. Elephantiam quoq; sanat.

Ca.xciiij.

Mumunetus siue mamonet⁹ ⁊ mā ticora. Ysidorus: Mamonetus est aīal symea minus. in dorso fuscum: in ventre candidū. caudam habens villosam: et collum ita grossum vt caput Vñ captum non ligatur ꝑ illud sicut cetere bestie cum laqueus id tenere nō possit. sed ꝑ ventrem: Habet autem ꝓprijssime faciem humane similē: nigram dumtaxat ⁊ sine pilis. a collo desuꝑ frontem. nec est nasus ore ꝯtinuus. sicut ī symea: sed certū spacium inter vtrūq; sicut in hōie. Inter has bestias ⁊ symeas odium est implicabile. bellumq; frequens. ⁊ licet virib⁹ non preualeant: astucia tamen ⁊ animositate bellandi symeis preferunt̄. Manticora Auicenna. In ꝑtibus indie lupus q̄dam est. qui grece dr̄ maricorion. latine scz mā ticora tres habens dentium acies inferi⁹ ⁊ superius. Est autem magnus ⁊ pilosus eiusq; pedes vt leonis. facies ⁊ oculi ⁊ aures vt hōis: fusci sunt eius oculi: ⁊ color ei⁹ est rubicundus vt minij: Cauda eius ē vt scorpionis agrestis. Et in ea est rubedo. Ipseq; pilos eijcit. ⁊ loquitur ⁊ hinnit. Vox eius est vt vox tube. ⁊ velociter currit sicut ceruus. Estq; agrestis hominem comedens.

Ca.xcv.

Marcar⁹. Albt⁹. in li. de na. aīaliū Marcar⁹ ē al' figure mustle. sz q̄ntitatē hz catti. sz lōgi⁹ ē. ⁊ bina hz crura. ī dorso vētre ⁊ gutt̄e albū sicut mustela. vngues hz breuiores q̄ catt⁹. ⁊ duoꝝ generꝝ. vnū fagoꝝ. ⁊ alterꝝ abietū dcm̄. sz illud q̄d nidicat ī abietib⁹ multū ē pulchri⁹ ⁊ ꝯmiscent̄ sibi mutua ābo gn̄a: pell' vtriusq; ē ꝑcōsa. Gn̄a isti⁹ aīal' ⁊ mustele hn̄t hoc ꝙ cū sint iracūda valde efficiūt effetida. ⁊ sunt aīalia vix vnq̄ quiescentia etiā qñ domesticantur.

Ca.xcvj.

Melo Melosus ⁊ Monoceros: Ysidorus. Melo dcūs est eo ꝙ sit iocūdissimo mēbro. l' ꝙ fauos petat ⁊ assidua mella captet: Est āt al' q̄drupes armatū vngul'. Glosa sup̄ epl'aꝫ ad hebreos. Melo vl' melot⁹ ē al' q̄d ⁊ tax⁹ dr̄. cuius pellis hispida valde. melota vocat̄. Vñ de q̄busda scīs antiq̄orib⁹ legit̄ Circūierūt in melotis. Ex li. de na. rer̄. Melosus ē bestia valde mag̃. q̄ trūculētos hostes p̄seq̄t̄ tāq̄ ad h̄ creata: Rict⁹ hꝫ īgētes. dētes q̄ꝫ fortes ⁊ ꝓminētes. cū q̄b⁹ audacter bella cū aduersarijs patit̄. h̄ cū hōib⁹ fortib⁹ terribil' sit: pueroꝝ tñ īnocentiā ⁊ eoꝝ p̄uitatem mirabl'r p̄horrescit. eoꝝ v̄ba fugit. in q̄ digne magnificētia īnocētie ꝯp̄batur: Ysi. Monoceros ē mōstr̄. eq̄no corp̄e. ceruino caprte. cauda suilla. pedib⁹ elephātis: mugitu horrido: cornu tñ vno: s. acutissimo. ī medio frōtis armatū. Captū q̄dē p̄imi p̄t. sꝫ nūq̄ domari. ymo (vt dicit Jacobus) ꝙ nūq̄ viuū in hōis ptātē vēit. qꝛ vinci se cernēs furore vitaꝫ exuit. Phisio. monoceros ē al' pusillū edo sil'e. acerrimū hñt vnū cornu ī capite. Pli. li. viij: Asprimā ferā monocerōtē reliq̄ corp̄e eq̄ sil'em capite ceruo. pedib⁹ elefāte. cauda apro mugitu g̃ui. vno cornu nig̃ media fronte. duoꝝ cubitoꝝ emanēte. viuā capi negāt.

Ca.xcvij.

Migale. Actor. Migale hestia q̄ cameleonti similis esse dicitur. Rudolphus. super Leuiticum: Migale dicitur quasi mus gulosus. Est autem et fraudulentus. Nam cū dolo rapit que postea ventri cōmittit. Auicēna Migalum esse dixerunt animal min⁹ mustela: Color eius ad citrinitatem decliuus est cum subtilitate ⁊ tenuitate. Lōgitudo oris eius est ad vltimum. ⁊ labium eius in vltimo. Cūq̄ videt animal: salit ad ip̄m: ⁊ cum testiculis eius suspenditur. Dixerūt autem quidam: ꝙ habet formam ⁊ colorē muris. Verum muscida eius est acuta. et oculi parui: Dentes eius habent tres ordines. ⁊ accidunt in circuitu morsus vesice plene humiditate sanguinea super bases fustas. Quādoq̄ autem peruenit res ad puncturam in intestinis ⁊ difficultatē vrine. sudoremq̄ frigidum corruptum: Cum ergo cadit caro corrupta curet̄ vulnus curatione sua.

Ca. xcviij.

Mulus. Ex li. de na. rer. Mulus ex azīo ⁊ eq̄ genit⁹: hz q̄dā azini ꝓpa s. aures lōgas, hīnitū horridū. crucem ī hūeris pedes exiguos: ⁊ corp⁹ macilentum. Reliq̄ v̄o vt hz equ⁹. Mule nunq̄ ꝯcipiūt. qr mēstrui sup̄fluitas ī eis cū cibo trāsit ī nutrimentū corpis. Itē sanguis q̄ nat̄a nō īdiget exit cū sup̄fluitate vesice. Est ⁊ alia rō. qm̄ hoc al' extra naturā gn̄atū est. ⁊ ei⁹ nat̄a diuersificata ē in eq̄ q̄ cal'. nature ē. ⁊ azīo q̄ sūme frigiditatis. Itaq̄ ī fetu diuersifice gn̄ato ⁊ malo ꝯplexionato. nō p̄t eē ꝯcordātia ꝑtiū ⁊ ordīata natura. vt q̄i ex ꝓpa. sibi sil'e gn̄et. q̄ nullā ꝓpam gn̄is sui sb̄az hz. itaq̄ ī aīalib⁹ rōnoꝝ mulas pep̄isse. ꝓdigij loco habitū ē.

Operationes.

A Aui. Muloꝝ pell' ac similiū cinis ponit̄ sup̄ adustōez ignis. B Et vlcera ca. qn̄ nō sūt cū ap̄ate: Est etiā medicamē excoriatōi pedū a calciamētis atz coxaꝝ ⁊ fistul'. C Belbet⁹ in li. de sensib⁹: Si domū fūigaueris cū vngula muli sinistra nō r̄māebit ī ea sorex. D Pli. li. xxviij Cinis vngulaꝝ muli l' mule ex ol'o mirtīo alopitias replet. E Esculapius: Auricule mule ⁊ burdonis testiculi. si ferātur a muliere non concipiet.

Ca. xcix.

Mus: Ex li. de naturis rer: Mus ē bestiola panis cupida: ⁊ eoꝝ q̄ ex frugibus ad humanos vsus fiūt In ꝑquirendis cibis solertissima. ꝓ q̄bus etiam nulla plerūq̄ vitat pericula: eorūq̄ cupidine duriores solidasq̄ materias bemolit̄. Porro si in aq̄ bibit̄ morit̄: qr valde hūide nature ē. Pli. li. viij. Muriū plura genera sunt in regione cyrenaica: Alij lata frōte. Alij acuta. Alij erinacioꝝ gn̄e pūgentibus pilis. ⁊c. Ex li. de na: rer. In oriente mures magni sunt ad modū vulpiū. q̄ aīalia ꝑimūt hōies licet nō occidāt morsib⁹ tn̄ molestāt. In arabia mus magnus īuenit̄ c⁹ pedes an̄riores sunt magni s. vni⁹ palme. posteriores āt vnius digiti:

Operationes.

A Pli. li. xxij. Cameleonis herbe succus additis aq̄ ⁊ oleo mures ī se ꝯbit ac necat ni ꝓtin⁹ aq̄ sorbeāt. B Idē li. xxiiij. Taxi q̄z arboris fum⁹ necat mures. C Idē li. xxv. Elleboꝝ etiā polēte admixtuz mures necat. D Idē li. xxvj: Porro si cēbꝝ mustele coagl'o addat̄. dicūt caseos a murib⁹ nō attingi. E Idē li. xxvij. Aconitū e lōgin q̄ mures odore necat: F Razi in Almāsore: Mures de domo calcāto fumigata fugiūt: G Aui. in ij. can̄: Sq̄lla ē cepe muris sic nōiata quia murē interficit. H Itē argentū viuū īterficit mures: I Ad effugandum mures mus masculꝰ excoriat̄. ⁊ ī domo dimittit̄ aut castrat̄. aut cauda ei⁹ abscinditur: sz excoriatio fortior ē. K Itē mus assat⁹ ⁊ siccat⁹: ⁊ īfanti dat⁹ ad ꝯmedendū abscindit saliue fluxū ab ore eius: L Sāguis muris eradicat v̄rucas. M Sterc⁹ āt ei⁹ sup̄ alopitiā ꝯfert. ꝓpeq̄ adustū ⁊ cū cepe linitū N Cū thure v̄o ⁊ aq̄ mell' bibitū frāgit lapidē: O Itē sumptū soluit vētres pueroꝝ: P Et qn̄ cū aq̄ coq̄t̄ ⁊ sedet in ea q̄ difficultatez vrīe patit̄ ꝯfert ei Q Ex li. de na: rer. Fimus muris vehemēter laxat. vn̄ ⁊ trutāni medicinam ex eo acuunt.

La.c.

Alsquelibet.7 Auscus. Isi. Aus quelibet est bestia octictis capole magnitudinē hūs. in cuius īgui ne crescit apostema de collectis hūoribus Quod cū maturatū fuerit. collidit illud 7 fricat ad arborē. sicq; solvit. 7 decurrit sa nies: ibiq; cōdensat 7 indurat. Et hmōi substātia muscꝰ vocat. Vis etiā caro eius 7 sterc⁹ dr̄ muscus. sed ille multo melior ē. qđ ab apate cunit. Auscus odore perdito virtutem suā in fetoribus 7 latrinis recupe rat ꝫ fetorē eluctat. 7 sic q̄si luctamine re viviscit. Constan. in li. graduū. Auscus pustula est in ventre cuiusdā ālis. De q̄ etiaz superius dcm̄ in cap. lxviij. Gazelle. Et est capreoli similis. qđ est ī india. Idē in p̄ātegni. Auscus maior est in aroma tibus. ca. 7 siccus in. iij. gradu.

Operationes.

Isido. Auscus valet ꝫ sincopim. et cordis debilitatē. cerebriq; 7 epatis. 7 sto machi: Constan. li. vt supꝰ Auscꝰ ꝫgruit senioribus ī hieme. mēbra quidez defecta aromatizādo ꝫfortat. timorē me lancolicū amputat 7 audaciam p̄stat.

Item sternutationes de musco ꝫ pa ralisim adiuvant: Item Auscus mittit in collirijs 7 pillulis seu pulveribꝰ oculoꝝ. cuius vires albugines oculoꝝ ex tenuant. noxiū humorē desiccant Et Byas. Inunctū capitis gravedinē depel lit: eiq; vires prestat. qr ꝫfortativū est. Fovat solaciū mēbris oībus. et fortitu dinem auget ossibus Scotomiā ex habundanti humore natā emēdat: Sō num invitat. Venerē stimulat: Cor 7 oīa viscera ꝫfortat in modū cataplasme impositū. Lege supius capm gazel. 7 pleni us invenies de musco.

La.cj.

Ysio. Isidorus: Ausio cattus est appellatus eo q; muribus sit in festus: Ex li. de naturis rerum: Ausio sive murilegus aut cattus grece dicitur quasi astutus. Animal est immun dum 7 venenosum. 7 omniū muriū genus persequitur: Cum bufonibus quoq; pug nare dicitur. Quoꝝ licet venenatis acule is repugnetur. non tamen necantur. Au res captas primo lusibus afficit. post hoc illusas cōmedit. Oculis carbunculosis tam acute cernit. q; etiā in antris tenebro sissimis velut in luce etiam mures aspicit.

Dentes habet ad modum serre. pilos circa os habet. quibus ablatis audaciā perdit. Blandicijs gaudet Loca calida diligit. Unde pre nimia pigritia pellem suā comburit. hominis manu eō trectari gaudet. Et ad ludum facilime prouocat̄. Loturam faciei lambendo prioribus pedib⁹ imitatur. Libidine impacientissime accēditur. Et libenter coitus tēpore siluester efficitur.

Operationes.

A Auicenna. Vermis qui est sub vrceis aque. plurimos habet pedes. ⁊ cum tāgitur rotundatur B Si palatum ex eo cum melle tangitur. valet contra prefocationes. ⁊ similiter cum comeditur.
C Confert etiam asmati: ⁊ ad dilatationem anhelitus ꝑm ꝙ dr̄. D Itē vermis multipes cum vino bibitus. confert ictericie. ⁊ difficultati vrine.

Ca. cij.

Multipes. Ysidorus. Multipes est vermis terrenus a multitudīe pedum vocatus qui contractus in globum ꝯplicatur. Nascitur sub petris ex humore ⁊ terra. Arestotiles. Animal anulosum longi corporis ⁊ multorum pedum equalem habet anulositatem. et viuit aliquantulum post capitis abscisionē Item per fumum storacis sicci multipes deluditur ac deprehenditur: Ex libro de naturis rerum. Multipes a re nomen habet. ⁊ sanguīe caret hoc animal (dicit augustinus) Aliquando coram ipso allatū. eoq; spectante in multas partes conscisū ⁊ tamen vna queq; pars vixit ab alijs ꝑtibus separata.

Ca. ciij.

Nepa. Phisiologus: Nepa. quibusdam placz serpentem esse femineam q̄ in hora libidinis estuantis mari suo compari caput precidens ipsum necat Unde ⁊ ip̄a in partu necatur viceuersa. Sic ergo eadem est nepa. que ⁊ vipera sic dicta. quasi vi pariēs Cum em̄ ꝓpe partum est catuli matris visceribus corrosis. erumpunt cum interitu ipsius matris. Actor. De hac ergo specie plenius dicet̄ infra vbi agetur de vipera: Obix. Ysi. Obietes dcā est. eo ꝙ arene colorem hēat: de q̄ poeta q̄ꝫ spersis pict⁹ maculis theophanus obites. ꝯ color exustis atq; indiscretus harenis. ⁊c̄.

Ca.c iiij.

Neomō: Albertus in li. de na. aīalium: Neomon bestia est ⁊ grece vocat̄ neomon, latine vō suillus. et dr̄ eo q̄ setas hz ꝓpilis, ⁊ hoc odore cibum cōuenientem a venenoso distinguit Hec bestia serpētes ꝑsequit̄. q̄ cū aspide pugnās caudā erigit q̄ aspis q̄i minantē obseruat. ⁊ ad vim suam cum ea transfert aspidem deceptam.

Ca.c v

Onager. Ysi. Onager interp̄tat̄ azinꝰ ferꝰ. Onager. xxv. die Marcij. xij. vicibꝰ ī nocte rugit sil' rī die. ⁊ in hoc ꝯgnoscit̄ eq̄ noctiū eē. Eius q̄z rugitibus ꝑ singulas horas rugiētis nūerꝰ horaꝝ ꝯgnoscit̄. Actor. Onager vt legit̄ ī solitudinibꝰ ⁊ ī altis habitat vbi ꝓpter bn̄fitiū vētoꝝ diuisꝰ a potu viuit vn̄ Ibere. Onagri īq̄tsteterūt ī rupibus traxer̄t ventū q̄i dracōes. Ex li. de na. reꝝ Onager īdie magnū ē al' ⁊ crudele formā azini hn̄s. ⁊ vnū solū cornu in frōte. Burꝝ nimis et acutū ac longū ad bestias ꝯrias debellādas. ⁊ hoc hz ī medio capitis. soleas etiā fortes ⁊ acutas hz vt iuuamē nat̄ale; q̄ ī alteriꝰ cornu descū ꝑdīdit. ī eis recuperet. Pli. li. viij. Onagri in frigida ⁊ licaonia p̄cipui sunt.

Operationes.

A Ysiō. ⁊ Aui. Onagri fel. i. azini siluestris eradicat moꝝ. ⁊ ꝯfert sup̄ ap̄atū vestigia linitū. B In empl'is etiā herisipile ponit̄ ac ꝓhibz ip̄az C Uria azini siluestris lapidē ī vesica frāgit. D Actor. Ungl'a siluestris azini si ꝯburat̄ et bibatur epilentie ꝓdest.

Ca.cvj.

Oraffus. Albertus in li. de naturis aīaliū. Oraffus aīal ē varie coloris oīa p̄cedēs aīalia. In anteriori p̄te ē valde altū ita vt capite extenso altitudinē. xx. cubitoꝝ. in posteriori āt parte emissum, ad instar cerui pedes hz ⁊ caudam. Collū exñtium ⁊ caput equinū licet minus sit aliquantulū colores multos hz tñ album ⁊ rubeū hz frequētiores cū vidit se cōtemplātes āmirari huc ⁊ illuc se vertit prebens se bene videndum hoc aīal tēporibus nr̄is visum est. Et arabice vocat̄ seraph.

Ca.cvij.

Onocenthaurus. ⁊ orasius: Ex libro de naturis reꝝ: Onocēthaurus est animal mōstruosum: ⁊ natura biforme. capite scz azinino. et corpe velut humano. faciē habet satis horridā. manusq; formatas abiles ad oēm actum dū vocē p̄mit q̄i loqui incipit sz insueta labra vocē hūanam formare nō pñt. hic pᵃ insequētes se ligna vel lapides mittit vt experimentator dicit. hoc monstrū (dicit Adellinus phūs) inter ceteras bestias ab inicio nō fuisse tale creatū, sz aliqñ ⁊ alicubi casualiter ex adulterina ꝯmixtione generari: Orasius. Rsi: Orasius in anteriori p̄te altū: eminēs valde Ita vt extenso capite. xx: cubitoꝝ altitudinē possit attingē In posteriori v̄o p̄te demissum est. instar cerui. Collū hz extensum. caput eq̄nū. licet minus, pedes āt ⁊ caudā vt ceruus. pellē v̄o sic om̄i coloꝝ genē diuersimode variatam: vt hō frustra tēptet artificio naturalem eius pulchritudinē imitari. Hoc aīal nr̄is tp̄ibus a soldano babilonioꝝ trāsmissum est imp̄atori Friderico iā romanoꝝ augustos. ꝛc: In p̄cedēti cap̄. Albertus illud aīal sp̄āliter describit ⁊ appellat eū Oraffus.

Ca.cviij.

Orix: Actor. Orix est aīal mundū s̄m legē. iuxta libꝝ Deutronomij De quo etiam dicit Ysaias. Dormierūt sicut orix illaqueatus. Ex li. de na. reꝝ. Orix est bestia capree magnitudinis hirco ex parte similis. villū hñs sub mēto Hec in illa p̄te affrice q̄ caret aq̄ generat̄ et ideo perpetua siti ardet. Admirabile vero remedium sicientium latrones getulie. terre aqua carentis certissimis experimentis prodiderunt quo homo in siti eo

duraret auxilio qui illo saluberrimo liq̄re vesicis dictaꝝ bestiaꝝ infuso ꝓ ꝑte modica vterent̄. hec bestia sicut egipcij tradūt in exortu canicule naturaliter tripudiare videt̄ ꝯpage corꝑis eius visibiliter sentiente. ꝙ imber ⁊ frigus abijt. instentq̄ vapores ignei solis vt vestiat̄ terra floribus herbasq̄ ꝓferat ⁊ fructus: Est āt frigoris impaciens Vñ nec frigus nec niues de facili sustinere potest.

Ca. cix.

Panthera: Ysi. Panther dictus est siue ꝙ oim̄ aīalium sit amicus. excepto dracone. siue quia ex sui generis societate gaudz ⁊ ad eandem similitudinem quicq̄t accipit. reddit. Pan em̄ om̄e dr̄: Glosa sup̄ Osee. Nihil leone forcius. Nihilq̄ panthera velocius. Ideo ꝑ ꝓphetā ait dñs: Ego quasi panthera effraim ⁊ quasi leo domui iuda Ex li: de na. rer̄: Pāthera est aīal varium ac speciosum nimis. Sunt q̄ tradūt huic in armo maculā esse lune similem: ⁊ interdum crescere rotundā ⁊ ad lune mutationem variari. Pli. li: xj. Habentq̄ pāthere quattuor māmas in medio vētre. Mares autem in omni genere fortiores sunt feminis. preterq̄ in pantheris ⁊ vrsis. Item Panthera semel omnino parturit: cuius cause ratio manifesta est. Nam cū ī vtero matris coaluere catuli maturisq̄ ad nascendum viribus pollent. odiunt tempoꝝ moras Itaq̄ oneratam fetibus vuluam tanq̄ obstātem partui vnguibus lacerāt ⁊ effundit illa partum seu pocius dimittit dolore cogente. Ita postea corruptis ⁊ cicatrisosis sedibus genitale semen īfusum non heret acceptum: sed irritū resilit. Nā ⁊ dicit Plinius. Animalia cum acutis vnguibus frequenter parere non posse. vicientur em̄ intrinsecus se mouētib⁹ catulis Phisiologus. Pantheris venandis insistentes hircani. veneno carnes illiniunt. easq̄ per compita semitarum spargūt vt illarum esu panthere seducantur: Sed ille dum excrementa hōis deuorāt euadūt:

Operationes.

A Auicenna. Panthera ⁊ pardus quādo venenum comederunt stercus homīs querunt ⁊ comedunt. ⁊ sic euadunt.

Ca.cx.

Papro Albertus in li. de na. aīalium. Papro aīal est circa cesariē habundās ciuitatē. paꝝ vulpib⁹ maius lepoꝝ hn̄s mores. adunata em̄ vllulant. Aliqn̄ em̄ vno p̄cinente. ⁊ alijs postea sil' respondentibus. pilosa āt sunt hec aīalia vt vulpes Et vbi vnū istius speciei occisum fuerit. cetera circa ip̄m vllulant sicut plangūt mortuū. Et sunt eoꝝ voces adeo sonore. ꝙ cum eminus sunt tanq̄ de propinquo putant̄ audiri. hoc aīal dicit̄ sepulchra hōim in fame aliq̄ciēs intrare. ⁊ cadaueribus hōim vesti. Et ē q̄si sit cōpositum ex lupo ⁊ vulpe.

Ca.cxj.

Pathyon. Albert⁹ in li. vt sup̄. Pathyon aīal est. ꝙ natnre decorem mirabilē. hz colorē em̄ purpureo pollēs adeo est radiosum. vt visus in ip̄a q̄si sintillare videat̄. Mortuū āt ruborem retinet pellē. sz subducit̄ radiositas. et est ad modū canis in q̄ntitate. mā suescibile valde ⁊ delectabile gaudet in cibo: Quidam āt āti q̄ꝝ putabāt hoc aīal hr̄e aliq̄d diuinitatis. Ossa huius aīalis durissima sunt ⁊ fortissima. ⁊ nerui adeo fortes. ꝙ n̄ nisi magna violentia valeant dirūpi.

Ca.cxij.

Parandrus ⁊ pardus. Solinus Parandrum nutrit ethiopia. boum magnitudīe. ybico vestigio. ramosis cornib⁹. capite ceruino. vrsi colore. ꝑiter villo ꝓfundo Hūc parandꝝ affirmāt habitū metu v̄tere. ⁊ cū delitescit assimilē fieri cuicunq̄ rei ꝓxīauerit. siue saxa alba sit. seu frutecto vitēs. siue q̄z aliū modum p̄uerat. faciūt hoc idē ī mari polippi ī terra cameleōtes. sz ⁊ polipp⁹ ⁊ cameleō glabra sunt. vt ꝓni⁹ sit cutis. lenitatē proximantia emulari. In hoc āt est nouū ac singulare hirsutiā pili coloꝝ vices facere. hīc euēit. vt difficulter capi pn̄t. Ysi. Pardus scōs p⁹ pātherā ē. gen⁹ variū ac velocissimū ⁊ p̄ceps ad sanguinē. saltu em̄ ad mortē ruit. ex adulterio pardi ⁊ leene leo ꝑdus nascit̄. ⁊ tercia originē efficit. Ex li. de na. reꝝ. vt dicit magn⁹ Basili⁹. Pard⁹ ē bestia torna ⁊ acuta nīs in īpetu. corp⁹q̄ motib⁹ auiū ꝯueniēs hz. ⁊ variū in colore saltu poti⁹ q̄ cursu p̄dā insequit̄. In affrica ꝓter iopiā aq̄ ꝯgregāt̄ diuerse fē ad ānes ibiq̄ leene bestijs varijs vel vil' volūtate miscent̄. Et inde pardi ꝓcreari dicunt̄.

Operationes.

Aresto. Pard⁹ sicut ⁊ pāthera qn̄ venenū ꝯmedit sterc⁹ hōim q̄rit ⁊ ꝯmedit.

Ca. cxiij.

Pilosus. Pirolus. ⁊ Putorius. Ex li. de na. rer. Pilosus ē aial (sicut glosa dicit sup Naiam) q̄d in hominis figura supius incipit ⁊ inferi⁹ i pedes bestie desinit. qualē btūs Jhero. in vita pauli heremite p̄mi describit. q̄ supius sit hō frontē aspam hñs cornibus ⁊ in capra pedes desinēs. Asserit idē nulli esse dubiū istud monstr̄ in oriēte esse captum ⁊ in Allexandriā missum. ⁊ inde mortuū. saleq̄ infusū ne a calore dissolueret deportatum fuisse Cōstantinopolim. vt ab ip̄atore iam Friderico videret. Nostra etate delata fuit regi Francie bestia ad magnitudinem canis. Caput q̄dēnō multum distabat a capite canis. cetera corpis membra vt hō. p̄rsus habebat. Crura q̄dez nuda vt hō. manusq̄ brachia. collum albuz ac nudū hēbat. Carnib⁹ coctis vescebat. Ita decenter ⁊ modeste manib⁹ capiebat cibum ⁊ ori suo inferebat. vt nullus dubitaret in hoc. qm̄ humanū modū in talibus haberet. Erectū vt hō stabat. sedebat vt homo. Puellis ⁊ feminis libentissime iungebat. Et in sexu viri ⁊ femie discretionē habebat. Genitale mēbr̄ vltra q̄ corpis q̄ntitatis exigebat habebat magnum. furijs igitur agitatū. hoc aial crudelissime movebatur. ⁊ in hōies seviebat. Ceterum cum placatū esset instar hōis mitissime et decentissime se gerebat. ⁊ mulcebat allo quijs. ⁊ colludentibus applaudebat. Ex li. de na. rer. Pirolus est bestia q̄a maior q̄dem sed non longior q̄ mustela. colore rubea sed in ventre cādida. Ira agilitate viget. In arboribus habitat. ⁊ fetus fouet. In quiete se gerit. ⁊ de arbore in arborem saltu potius q̄ volatu transit. q̄ vis aliq̄n cauda pro pēnis vtat. Caudā cū villosam prope ad sui magnitudinem hz cuius ad visum saltu movetur. Et si quā do gracia pastus aquam trāsire cupit lignum ad modum leve sup a q̄ cōgerit. cui superssidens (quasi velū navis) caudā suā erigit. sicq̄ vento flante velificans ligno transuehitur. Estate cibum cōgerit. quo viuat in hieme. Vivit āt nucib⁹ ⁊ cibo q̄ dulcis est libenti⁹ vescit. Nisi: Putorius a putore dictus est. q̄ nimiū fetet. ⁊ hoc maxime cū irascit. hic sicut ⁊ daxus. Hz crura in sinistro latē breuia. i dextro lōgiora. arbua domoz ihabitat ⁊ penetralia. gallinarum ac pullor cupidissima ē. talib⁹ em̄ vivit. Cūq; gallinā capit aut pullū: caput i inicio petit. vt hoc devicto i ceteris ei mēbris laborare diffi cile non sit.

Ca.cxiiij.

Pegasus. Albert⁹ in li. de na. aīa lium. Pegasus al' magnū ē ⁊ horridum ī ethyopia. eq̄ formā hz Alas vt aq̄la. sz multo maiores. caput armatum. cornibus hz. adeo mōstruosuz vt eo viso cuncta fere aīantia terreat graui corpore. fuga mirabili Alaꝝ remigio adiuti pegasi potius currūt q̄ ꝓuolant ⁊ colliso aere v̄tute pennaꝝ adinstar turbinis impellunt ventos multas escas deuorāt. Inq̄ete mouent̄. infesti sunt aīalibus ⁊ hoc maxime homini.

Ca.cxv.

Pigargus. Bartho. in li. de ꝓprietatibus reꝝ. Pigargus ē aīal mūdum q̄ ad esum. vt patz Deutro. xiiij. ⁊ ē al' cornutū ⁊ barbatū sicut hircus. min⁹ ceruo. mai⁹ hirco. vñ sil'is est hirco ceruo sz lōge min⁹ q̄re īfra de tragelaphorum īat sicut hirc⁹. ⁊ findit vngulam sicut ceru⁹. ⁊ ē al' agreste magne velocitatis nemora īhabitat ⁊ deſta. Hugo āt dicit ꝙ pigargus ē auis ꝑua ⁊ depssa. vñ dr̄ a pige q̄d ē depssio. Sz in deutro. supponit ꝓ aīali q̄drupede q̄d ē sil'e hirco ceruo. Ut ibi īnuit glosa. nec aspirat̄ ibi ꝑma silba: vñ cū h non debet scribi q̄dā scribūt phi largū. sz male. vt patet in libris correctis.

Ca.cxvj.

Pigmei. Bartholomeus in li. vt sup̄. Pigmei sunt hōies parui statura cubitali. quos greci a cubito pigmeos vocant. Hi mōtana indie tenēt quibus vicinus est occeanus. vt dicit Papias. Sz dicit Augustinus sic Pigmei tātum semi cubitales sunt. qui tercio anno ꝑfecte sunt etatis septimo senescunt. Dicunt̄ autem pugnare contra grues. a quibus armati ferro aliquociens deuincunt̄ De pigmeis autem dicit Plinius. li. vij. cap̄. iij. Pigmei ceruos vt sunt dodrātes non excedētes salubri celo semper vernāte habitant in terra tempata montib⁹ cōpositis ex partibus aquilonis quos grues infestare fama est. Qui incidentes arietum caprarum dorsis armati. sagittis vero tempore congregato agmine ad mare descendunt ⁊ oua ⁊ pullos gruum pro viribus destruunt ⁊ consumunt. et hanc impeditionem faciunt tribus mensibus q̄d si non facerēt futuris auium gregibus resistere non valerent. De pennis autem earum ⁊ ouorum putaminibus sibi casas faciunt. vt dicit idem Et subdit Arestotl'es Inquit in cauernis viuē pigmeos tradit

Ca.cxvij.

Poledrus. Albertus in libro de proprietatibus rerum. Poledrꝰ dicitur eque filius siue pullus eq̄nus: quoniam diu matris vberibus ē subiectus. In cuius frōte vt dicit Arestotiles libro.vij. inuenitur yconamor id est amoris veneficium: quando nascitur ⁊ lābūt matres equorum lingua ⁊ tondunt illud. ⁊ mulieres incantatrices prouerbiant ex hoc. Posterior pars pulli est maior parte anteriori ⁊ cum iuuenescit crescit pars superior: ⁊ propter hoc erit eleuatio anterioris partis corporis multorum equorum magis q̄ posteriori. Et ideo quando est pullus potest pede posteriori tangere caput suum quod facere non potest quādo peruenit ad etatem. Ysidorus. libro octauo. Circa autem pullum equinum hoc vltimo animaduertas quia passum suauez vel durum quem assuescit in iuuentute vix potest dimittere etiaz in senectute. ꝛc. Superius in cap̄. liiij. dictū est. quare ibidem vide de equo.

Ca.cxviij.

Pulex: Ex li. de nat̄. rer̄. Pulices vocati sunt eo q̄ ī puluere magis nutriuntur. Patet pulicē esse vermiculū nigr̄ ⁊ minutū q̄dem. sz valde pungitiuū: maxīe āt tp̄e estiuo ⁊ pluuiali. Saliunt potiꝰ q̄ volant. nocte q̄ die magis hōiem infestāt. Et nisi vehemens torpor aut somnus grauis ī mēbris sit se tueri nō p̄t. Cū q̄s manū adhibet celerius fuga dilabunt̄. nec inueniri queunt.

Operationes.

A Ex li. vt sup̄. Cōtra pulices optimū remediū est om̄i vesp̄e corpus absinthio fricare. vel herba eadē cū olo cocta corpꝰ perūgere. B Pulex in duas p̄tes diuisa reuiuiscit. C Rasi. Si aqua in q̄ tribuli cocti fuerint domus roret̄ pulices om̄ino destruent̄. D Aqua similiter in qua ruta coquit̄ aut oleāder eos interficit. E Auicenna. Ad effugandū pulices aspergit̄ domus cum infusione coloq̄ntide. tūc em̄ saliunt ⁊ fugiūt. ⁊ similiter ex decoctione rubri: F Dixerunt aūt q̄dam q̄ qn̄ sanguis hirci ponit̄ in fouea in domo. apud eū cōgregant̄. deinde moriuntur: G Similiter aggregantur

super lignum linitum ex adipe hericij.
H Item fugiunt ex odore caulis. ⁊ foli
orum oliandri. I Palladius. Puli
ces fugantur amurca ꝑ pauimentū freq̄n
ter aspersa. vel cimino agresti cum aq̄ tri
to vel cucumeris agrestis semine aq̄ reso
luto sepe infuso

Ca. cxix.

Pediculꝰ. Ysi. Pediculi sunt v̄mes
cutis a pedibꝰ dcī. vñ pediculosi
dicti sunt q̄bus pediculi in corpe
efferuescunt. Ex li. de na. rer. Pediculi di
cuntur a numerositate pedū. hoc malum
ex ip̄a hōis carne creatur indubitanter. ⁊
tamē inuisibiliter. hos nōnulli de sudore
hōis. Alij de poris ⁊ euaporatōibus gig
ni dicunt. Haly. Accidit āt peregrinanti
copia pediculoꝝ in corpe ꝓpter sudorem
⁊ puluerem: ac balnei paucitatem.

Operationes.

A Haly. Quod cum euenerit corpꝰ pe
regrinoꝝ vel alioꝝ cathaplasmet̄ cū argē
to viuo. occiso cum oleo: adiūcta aristolo
gia lōga. mane q̄z balneū ingrediat̄: ⁊ cor
pus eius fricatione valida mūdet̄. B
Rasi: Pediculoꝝ generatōez ꝓhibēt vsus
balnei ⁊ lauacri. pannoꝝ frequēs mutatō
proprieq̄z vt pannus. qui carni adheret.
lineus sit huiusmodi pediculos interficit
argentum viuū extinctū si oleo misceatur
ex oleoq̄z fila lanea inunganť q̄ sup se ali
quis appendat: aut ex eis se cingat. C
Auicenna. Stafisagria cū arsenico pedi
culos interficit. ⁊ similiter argētum viuū
extinctum. D Precipuū remedium
esse dr̄ frequēs ablutio corpis. ⁊c̄.

Ca. cxx.

Porcus. Ex li. de na. rer. Porcus
est bestia seua ⁊ immūda ⁊ obsce
nis locis gratissime cōmoratur.
Actor. Porcus non ruminat ⁊ ideo inter
immūda ſm legem reputat̄. Mūdis ⁊ im
mundis indifferenter vescit̄ In luto dele
ctatur. Rostro lutum suffodit. Horrende
grinnit. p̄cipue āt vno ꝑcusso ceteri grin
niunt ⁊ q̄si compacientes illuc ꝯueniunt.
Sz statim obliti sui planctus ad lutū l' ad
cibum redeunt. Fertur autē nullū corpus
anīalis interius ⁊ dispositione. ⁊ numero
partium sic assimilari hūano corpi. sicut
corpus porci. Vñ phisici ⁊ alij interiora
hūani corpis inuestigātes porcoꝝ interio
ra q̄si quoddā exemplar inspiciunt. Are
stotiles. Porcus. viij. mensiū coit. sz tunc
debile quid generat. Multos filios facit

ꝓpter multitudinē spermatis. cetera bisul
ca paucos faciūt. viuit āt vsq; ad ānos. xv
Cū īpinguat̄ coire p̄t oī tp̄e. Porca preg
nās ē q̄tuor mēsib⁹. fertil' ē in fetu. parit. n
xx. filios. ⁊ lactare nō sufficit. ꝑ totū vētrē
hz mā̄millas. Ex. li. de na. rer. Porcus hz
ptātez coeūdi multū p̄ alijs aīalib⁹. porce
āt intm̄ efferari dicuntur ī coitu. vt hōiez
laniēt. maxīe cādida veste īdutū. Phisio:
Agrestes porci tp̄e coit⁹ bellicosi sunt. Et
vt hēant dur̄ coriū ꝯfricāt se arborib⁹. Et
p⁹modū ītrāt lutū. deiñ lutū illū desiccāt
postea p̄liat̄ ītm̄ vt ābo l' vn⁹ eor̄ moriat̄.

Operationes.

A Aui. Porci sangnis ⁊ hōis sil'es sunt
ī oī re. sil'r ⁊ carnes āboꝝ: ita vt q̄daz vēdi
derūt carnem hōis ꝓ carne porci. ⁊ latuit
donec in ea īuenti sunt digiti hōis. B
Sanguis tñ porci debilioris ē v̄tutis san
guīe hōis. C Fel porcinū ceteris fel
libus debilius est solutiuū tñ mali chimi.
D Adeps porcin⁹ valz ad ap̄ata ⁊ ad
ignis adustiōem. E Sterc⁹ porcinū
cū aq̄ ⁊ vino ꝯfert sputo sanguīs: ⁊ dolori
lateris. F Itē sterc⁹ siccū cū aceto bi
bit̄ ad īfirmitatē lacertoꝝ. G Os ca
uille porci si ꝯburat̄ ⁊ fricent̄ eo dētes soli
dant̄. Lotiū porcoꝝ ꝓdest albedī oculoꝝ
Sz ei⁹ ꝓpetas ē vt lapides frangat. ⁊c.

Ca. cxxj.

Pader. Parias ⁊ Prester. Ex li. de
na. rer. Padera est ſpēs ī germa
nia ad g̃ssitudinē hūani brachij.
colorē in vētre aureo ⁊ dorso virēti. Hui⁹
flatus adeo noxi⁹ esse dr̄. vt si v̄gā recēter
cesaz ori ei⁹ adhibeas. corticē ei⁹ flatu suo
faciat in vesicas felleas ebullire. sz ⁊ fulgē
tem gladiū si ori ei⁹ adhibeas veneno cū
īficit. ⁊ vsq; ad sūmū gladij ꝑcurrēs. Hic
cū hōiez in pede ꝑcusserit. venenū ad cete
ra mēbra ꝑ momentū decurrit. ⁊ hoc pre
nimio excessu caloris eiusdē nature cuius
⁊ ignis. q̄ sp̄ ascendit. Cū āt ascendēs cor
tetigerit. tunc hō cadit ⁊ morit̄: Cōtraq;
r̄mediū est. vt hō ꝑcussus in pede. suspen
datur ī altū ꝑ pedes demisso capite. sicq;
venenū neq̄t ascendē. sz inferi⁹ loc⁹ excidi
tur. ⁊ ꝑ medicamēta sanat̄. Ysi. Parias
est serpens q̄ sp̄ in cauda ambulat. ⁊ sulcū
facere videt̄. De q̄ Lucanus. Quo ꝯtent⁹
iter cauda sulcare parias. Idē. Prester
ē aspis q̄ sp̄ ori patenti ⁊ vaporāti currit.
Vñ poeta: Oraq; distendēs auid⁹ fumā
tia p̄ster. hic quē ꝑcusserit distendit̄ enor
miq; corpulentia necat̄ exuberatū em̄ pu
tredo sequit̄. Alexāder. Prester est ſpens
fumū exalās: ⁊ ī morsu suo tumorē tm̄ hōi
leso adducēs vt hūana ꝓrsus forma ꝑeat.

Ca.cxxij.

Rana. Ysidorus: Rana a garrulitate vocata est. eo q̄ circa genitales paludes strepit. ⁊ sonos vocis importunis clamoribus reddit. Ex li. de naturis rer. Ranaꝝ coitus magis est de nocte q̄ de die. ⁊ in eoꝝ coitu magna est mora. multūq; semīs effundūt Ranas habet mare que alas habent. Et om̄is piscis fetus nutrit preter ranam. Ysidorus Ranaꝝ quedā aquatice dicunt̄ quedam palustres: quedā rubete ob id q̄ in vepribus sunt grandiores cunctarum Alie calamite vocantur eo q̄ inter arūdines ⁊ frutices viuūt: minime omniū et viridissime: muteq; ⁊ sine voce sunt. Ex li. de na. rer. Rana vermis est quandoq; colore viridis. sed illa que rubet deterior est loquax est. ⁊ vocibus importuna. Vocez habet ꝓpam. coax. nec aliud quit q̄ dicere potest nisi cū p̄mit̄ aut ledit̄. In augusto mense nunq̄ p̄t os suū ꝓ quolibet ministerio cibi vel potus vel vocis aꝑire. Qd si manu vel baculo temptaueris difficulter aperire poteris.

Operationes.

A Pli: li. xxxij. Rane iecur geminū esse dicūt: Itē rane si viue ꝯcrement̄ in olla. cinis eaꝝ cū melle alopitias replet. ac meli⁹ cū pice liq̄da. B Jus rane ī patinis decocte. tussim fertur sanare. C Vermes nati ī hōie ranaꝝ tollunt̄ felle. ꝓdest ⁊ febri. ranaꝝ felliū cinis. D Ranis ex oleo ⁊ sale decoctis vt succ⁹ sorbeat̄ thetano medet̄. E Aui. in. ij. cañ. Cinis rane positus suꝑ sanguīs locū retinet eū. F Idē ꝯfert a p̄atibus cordaꝝ iūcturaꝝ suꝑ effusus. G Rane cū sale ⁊ ol'o decocta dr̄ esse bezahar lepre ac v̄miū venenosoꝝ ꝯmesta. H Ex decoctōe rane fluuial' os ad dolorē dētiū colluit̄ ⁊ sedat̄ I Corp⁹ rane petrose ⁊ ꝓpe pīguedo ei⁹ facilē facit dentiū eradicatōez ipa q̄z dentes eijcit aīalium. qñ sumūt eam.

Ca.cxxiij.

Rangifer ⁊ rosurella. Albertus in li. de na: aīaliū. Rangifer aīal est in aq̄lonis ꝑtib⁹ v̄sus polū articu generatū ⁊ in ꝑtib⁹ norvegie ⁊ suecie ⁊ in his q̄ sunt minoris latitudīs regionib⁹ generatū. Et dr̄ rāgifer q̄si ramifer. Est em̄ q̄si de figura cerui. ſz maius corpe ⁊ robore fortissimū ⁊ fuga celerrimū. tres ordīes cornuū gerēs ī capite ⁊ in q̄libet hñs duo cornua: ita q̄ caput eius videt̄ v̄gulis circūpositū. duo ex his ceteris maiora. hz in loco cornuū cerui. ⁊ hec efficiunt̄ ī bestia ꝑfecte q̄ntitatis. aliqñ q̄nq; cubitoꝝ ⁊ ramoꝝ. xxv. duo aūt q̄q; in medio capitis q̄ sunt lata in modū cornuū ⁊ ame. ⁊ sunt circumposita ramis multis ⁊ breuib⁹. Duo aut alia hz in frōte. Et cū his om̄ibus magis pugnat ꝯ bestias aduersantes. Ysidorus. Rosurella est anīal circa aquas habitans. vt frequenter mustela maius: ⁊ pirolo minus In dorso subrufum in ventre cādidum In terra facit habitacula. digerit stercus odoriferum valde. ⁊ musco simile in odore. sed impar v̄tute. ⁊ odoris violēcia. Visus hōim fugit vno tñ in loco stercus illud ꝯgerit. ⁊ hoc miꝝ in bestia: q̄ bonum suū presto om̄ibus accipiendū pōit: quo videat̄ bonū non inuidere.

Ca.cxxiiij.

Rattus ⁊ Sorex. Actor. Rattus si ue glis ⁊ sorex species sunt. Et cū soricī nomen muris cōis vulgariter appropriat̄: ēcōtrio rattus in medicorū libris q̄si ꝓpo nōiemus vocat̄. vñ ⁊ medicifimo ratti ad alopitias vtunt̄. q̄ tamen videlicꝫ ratt⁹ venenū in cauda gestare dr̄. Est āt rattus dnplicis generis. s. terrestris ⁊ fluuialis. Ex li. de na. rer. Rattus ē murium genus multoceteris maius. hi adeo perniciosi sunt. cū libidine accendunt̄. vt si eoꝝ vrina ꝑtem aliq̄ hōis nudā attigerit. carnes eius vsqꝫ ad ossa putrescere faciat. nec vulnus in cicatricem vlterius inducitur. Ysidorus. Sorex latinū est vocabulum. eo q̄ animal huiuscemodi rodat ⁊ in modum serre precidat.

Operationes.

A Helberus. Si domū suffumigaueris cum vngula muli sinistra. non r̄manebit in ea sorex. B Plinius. li. xj. Aures soricis sunt pilose. C Dyascorid̄ Fimus autem soricis cū aceto tritus alopicias emendat cum rore marino. D Tusus ac bibitus calculos excludit.

Ca.cxxv.

Regulus. Ysi. Regul⁹ ip̄e ē basiliscus. s. ꝑpēs lōgitudīe semipedal' alb̄ macul' lineat⁹. Idē ⁊ sibulus dr̄. q̄ sibilo occidit añqꝫ mordeat vel exurat. Reguli sicut ⁊ scorpiōes arētia q̄qꝫ sectant̄. ⁊ p⁹ q̄ ad aq̄s venerint ydrofobas ⁊ liphaticos faciūt. Glosa sup̄ ysaiā. xiiij Regul⁹ ip̄e rex ꝑpentiū. q̄ solo visu ⁊ flatu absorbet volucres. occiditqꝫ hōies. vñ et de achab ⁊ filio ei⁹ ezechia sic loq̄t̄ ꝓpheta. De radice colubri egredie t̄ regul⁹ ⁊ semen ei⁹ absorbēs volucrē. Est āt regulus serpēs pēnatus. vñ vbi iuxta translatōeꝫ nr̄am legit̄ volucrē absorbēs in hebreo iuxta Iheronimū legit̄ ꝑpens volās. Actor hinc etiā alibi ꝑ eundē ꝓphetā dr̄. In terra tribulationis ⁊ angustie leena ⁊ leo. ex eis vipera ⁊ regulus volans. Andromachus in li. de confectione tyriace. Regul⁹ qui et basiliscus. serpens est subalbidus. sup̄ cuius caput sunt tres pilei. Quē cum videt aliquis paulo post morit̄. Et qñ sibilat. morit̄ q̄ audit sibulū ei⁹. Oīs q̄ꝫ bestia de illo mortuo ꝯmedēs statim morit̄. ⁊ est malignior ꝑpentiū nec apt⁹ tiriace. Jorath. Regulū si q̄d al' viderit vl' audierit. ydropicū efficit̄ ⁊ morit̄. De hoc āt regulo pleni⁹ dicet̄ īferi⁹ ī tractatu de auib⁹

Ca.cxxvj.

Rinocephalus. ⁊ Rinocerō. Phi siologus. Rinocephalus cervicē habet eq̄nam cū vniuerso corpe flāmis qual in ore asperat. hōies pereūt. Ysidorus. Rinoceron grece. latine interp̄tatur in nare cornu. Idem ⁊ monoceron: id est vnicornus eo q̄ vnū cornu in media fronte habeat. pedū q̄tuor. ita acutum et validum vt q̄cquit impetierit aut vēnlet aut perforet. Nam ⁊ cū elephātis sepe certamen hz. ⁊ in vētre vulneratum pstetnit. tante autē dr̄ esse fortitudinis vt nulla venantium vtute capiat. Sed sicut asserunt qui naturas aīalium scripserunt. virgo ⁊ puella ꝓponit. q̄ veniēti sinū apit in q̄ ille oīni ferocitate deposita: caput pōit. sicq̄ soporatus velut inermis capit. Exli. de naturis rer. Rinoceros qui ⁊ monoceros hr̄e dr̄ in media frōte cornu robustissimū in longitudine quatuor pedum. Eoq̄ adversus elephantes preliat naturaliter alium petens quam solā intelligit icribus suis periniam. Cum aūt a venatoribus capitur. ex sola indignatione superbū aīal moritur. De illo inferius in capl'o vnicornus plenius dicet.

Ca.cxxvij.

Rutela. Auicenna. Rutela est aīal simle aranee. quevocat alpheed ⁊ est venatrix muscar. Pēs eius sunt multe fm Galienū. Est cñ quedam rubea. rotunda. quedam autem alba. rotundum habens ventrem: parū os. stel lata. ⁊ ipsa est acuti dorsi cum lineis lucidis. Quedam vero citrina pilosa. ⁊ q̄daz vuea. scz ad nigredinem declinans. Quedam formicalis. Quedam vespalis Quedam egipciaca. Ex morsu enim eorum fit dolor vehemens. ⁊ facit accidere dolorez capitis vehementem ⁊ profundi tatē somnij. ⁊ succedit ei mors.

Operationes.

A Auicenna. In cura morsuum ip̄orū administratur canō vniuersalis de attractione ⁊ suctione. ⁊ linitur cum aqua salsa danturq̄ tyriace fini. B Balneum ⁊ tyna velociores sunt res in sedando dolores eorum. Cum cñ humectantur i tina dolor sedatur. et cum egrediunt ab ea redit. Vnde oportet vt iugiter et oīni hora balneentur.

Ca.cxxviij.

Rubetum siue rubeta. Actor: Rubetum est animal ac venenosum rane genus quod vulgo crassan dicitur. Ex libro de naturis rerum. Rubeta diuersis referta medicaminibus: qñ vult deponit ac resumit. ⁊ hec assidue in pastu facere dicitur: Venena vero nunq̄ deponit. sed tanq̄ arma sua penes se r̄seruat. Habent gemina cornua veneficiorũ plena. Plinius libro octauo. Rane rubete quarum ⁊ in terra ⁊ in humore: vita est plurimis r̄ferte medicaminibus deponere ea assidue ac resumere; pastu dicuntur. venena sibi tantum reseruantes.

Operationes.

A Carnibus (vt dicit Ysidorus) earũ in hamum positis. precipue purpuras allici certum est. B Contra venena marini leporis ⁊ rubete cinis earum r̄medio est in aqua potatus.

Ca.cxxix.

Salamandra. Ysi: Salamãdra dcã est eo q̄ ꝯ̄ incendia valeat: Cui⁹ iter oĩa venẽata maxĩa vis ẽ Ex li. de nat̄. rer̄. Salamandra quã nõnulli cameleontem: id est leonez terre vocant. Est aĩal q̄drupes faciẽ hñs lacerte. vel (vt dicit Aresto.) faciẽ hz ĩter faciem porci ⁊ simie. In igne viuit. ⁊ incẽdium extinguit. profert etiã q̄ndã lanam pallidã. de q̄ ꝯtexte zone ꝯburi non pñt. Est ãt splene carens: ⁊ ꝯ̄ oĩa aĩalia. Jecur hz ĩ sinistra ꝑte. In extis q̄z viscer̄ mag̃ ẽ ĩ eo varietas a ceteris aĩalib⁹. macra ẽ valde. q̄r par̄ hz de sanguine Ideoq̄z timorosa est valde. q̄r diminuit̄ in ea calor. q̄ ẽ incentiuus audacie. Color eius est varius: ac ꝑ momẽta mutabilis. Oua gallinarũ more gignit. ⁊ ex eius fetus ꝓducit. in hoc autẽ genere non est masculus neq̄z femĩa sed oĩnes gignunt. Alexander papa (vt fert̄) Ex huius aĩalis lana vestimentũ habuit q̄d cum ad mundiciam aliquãdo lauari deberet. nõ alijs aq̄s abluebat̄. nisi q̄ in ignem ꝓiciebat̄. ⁊ ꝑ ignẽ cãdescebat Pli. li. xxix. Panis coctus lĩguis a salamãdra contactis. interficit.

Operationes.

A Byas. Salamandre virtus stiptica est ⁊ ca. recteq; miscet̃ medicamĩbus stipticis: ⁊ im ꝓbos capillos. q̃ sunt in palpebris ãputat. B Seruat̃ ãt sic. caput ⁊ pedes ei tollunt̃. sicq; q̃d remanet ĩ melle mittit̃. ⁊ cũ opus fuerit in vsum assumit̃ C Pli. li. xxxij. Testudinis marine carnes admixte ranaꝝ carnibus p̃clare ꝯtra salamandras auxiliant̃.

Ca. cxxx.

Saura ⁊ stellio: Ysido. Saura lacertus est q̃ qñ senescit execantur oculi eius: ⁊ intrat in foramẽ parietis aspicientis ꝯ̃ orientẽ. ⁊ ortum solis intendẽs illuminat̃: Rudolphus sup Leuiticum. Stellio ⁊ lacerta sunt aĩalia ĩfirma. maliciosa tñ ⁊ reptilia venenata. Ex li. de na. reꝝ. Stellionis venenũ mortiferꝝ ⁊ ꝯ̃ illud r̃mediũ fit ex tritis caruibus scorpionis: Pli. li. xxx. Stelliõ e nullũ aĩal fraudulentius. hunc inuidere hõi tradunt. et inde stellionũ nomen in malũ esse translatum dicunt. sic eũ capiunt. Estatibus obseruant cubile ip̃ius q̃d est in locis hostiorum. vl' cardinibus fenestraꝝ. aut in cameris vel sepulchris. Ibi vere incipiente fissis harundinibus textas apponũt casas quarum angustijs etiã gaudet eo facilius exuens torporez circumdatum. sed eo relicto remeare non potest.

Operationes.

A Guail id est stellio longaz hz caudã ⁊ paruũ caput. ⁊ non est lacertus. B Caput etiam ⁊ corpus eius ab illo sunt diuisa sed fortasse ꝓximus ei est in natura. C Caro eius multũ ca. est. In ip̃o ẽ virtus extrahens surculas ⁊ spinas. D Sãguis eius valet albugini oculoꝝ E Adeps eius fortiter impinguat. Stercus eius tritum eradicat verrucas.

Ca. cxxxj.

Sanguisuga. Ex li. de naturis reꝝ Sanguisuga est vermis aquatil' ossibus carens ⁊ pedibus ac pennis. hõiez impetit ac bestias vt sanguinẽ eoꝝ sugat Cuius sacietate nimia mortem sibi sepius accersit. Os habz ad modum trianguli. Vñ ⁊ vulnus relinquit. Cunq; carni adheserit. quanto magis trahit̃. tãto forcius insidet donec rumpatur Itaq; sanguinẽ putridũ extrahit ⁊ alium sa[illegible]do seipsum occidit. Quidam [illegible]

vermibus minus sapienter ad sup̄fluum corpis sanguinem hauriendum se p̄bent nisi corruptionem nimiam insenciāt Nā in hōie sano nobiliorem ac bene digestū sanguinem extrahūt: Meliores aūt ac minus nociue dicunt̄ ille q̄ rugate ac lineate in dorso sunt. deteriores v̄o que nigre sanguisuga cū vrticis ac tribulis pungit̄ vt venenū euomat. scz q̄d in bestijs aut bufonibus aut serpētibus aquaticis hauserit: Auicēna in: ij: cañ. Aliqñ quedaz aq̄ sanguisugas hñt paruas. quaꝝ occultatō difficile facit ab eis cauere. ideo degluciuntur ⁊ aliqñ pendent in manifesto gutturis qñqz in interiori p̄te meri: qñqz vero p̄ueniunt ad stōm. Cunqz diu morat̄ sugit ex sanguine q̄ntitatem magnā. sicqz crescente illius corpe q̄ntitas eius apparet. ei ergo in quo suspendit̄. accidit angustia et tristicia ac sputum sanguinis.

Operationes.

A Auicenna in li. vt sup̄. Qñqz quidez curat̄ cū medicinis gargarismoꝝ. si fuerīt prope guttur. B Cum eis vero que vomitu ex solutione vermes educūt. si fuerit stans in p̄fundo ⁊ in stomacho.

Ca. cxxxij.

Scrabrones. Ysidorus: Scrabrones a cabo id est caballo vocati sunt: eo q̄ ex eis creent̄. Sicut āt scrabrones nascunt̄ de carnibus eq̄ꝝ putridis. ita ex eis iteꝝ sepe nascunt̄ scarabei vñ cognōiati sunt: vt infra in tractatu de auibus lacius agetur.

Ca. cxxxiij.

Salpiga. Scitalis: ⁊ Seps: Ysi. Salpiga vel salpinga. serpēs est que non videt̄. Idem: Scitalis dicta est eo q̄ tāta tergi varietate p̄fulget vt notaꝝ grana retardet aspicientes. ⁊ q̄ reptando pinguior est. quos asseq̄ nō valet miraculo sui stupentes capit. Tanti āt feruoris est. vt etiam hiemis tp̄e exuuias corpis feruentis exponat. De quo Lucanus ⁊ scitales persis etiā nūc sola pruinis exuuias posita suas. Solinus: Scitalis hiemales exuuias p̄ma ponit. Ysi. Seps ē exigua ꝑpēs. q̄ nō solū corp⁹. sz ⁊ ossa veneno ꝯsumit. C⁹ poeta sic memīt. Ossaqz dissoluēs cū corpe tabific⁹ seps. Idē seps ē tabifica aspis. q̄ dū momorderit hōiem statī eū ꝯsūit. ita vt liq̄fiat tot⁹ ī ore ꝑpētis Lucan⁹. p̄ua mō ꝑpēs sz q̄i nō nulla cruente mortis hz tm̄. ꝛc̄. ⁊ p⁹ eripiūt oēs aīam. tu sola cadauer.

Sept.

Ca.cxxxiiij.

Situla. Spuēs: ⁊ Syrena. Ex li. de na. rer. Situla serpēs ē ꝑuus. ⁊ maliciosus: q̄ hōiez siti īterficit hic tāta varietate r̄fulget. vt intuētes pulcritudīe r̄tardet. ⁊ q̄z nat̄a dedit reptādo pigriorē: miraclo stupētes detīet. q̄s asse qui nō valet. Est āt tāti feruoris. vt ⁊ ī hyeme pellē depōat. hꝰ morsu q̄ tāgit̄: igneo correptꝰ ardore succēdit̄. Actor. Situla genꝰ ē aspidis: q̄d grece dr̄ dypsa. Se q̄ plenīꝰ dcm̄ ē s̄. ca. lj. Aui. Spuēs dr̄ q̄daz s̄pens. qr sputo suo īterficit illō sup q̄d cadit. q̄d. s. sputū ꝓijciūt dētes eiꝰ ꝯstricti sup alios: Odor etiā sputi ipīꝰ īterficit. longitudo eiꝰ ē vsq̄z ad duos cubitos. ⁊ color eiꝰ cinericiꝰ ad citrinitatē declinās: ⁊ illū q̄z mordet īterficit añq̄ redeat. Quē em̄ mordet sine sensu remanet ⁊ sine motu q̄etus. ⁊ ꝓfunde dormiēs pꝰ saltos ꝯtinuos. ⁊ clausionē oculoꝝ. ⁊ torsionē colli. ⁊ spasmū. ⁊ pulsum inordinatū. ⁊ nō sentit dolorem intestinoꝝ. ⁊ ītromittit digitos ī guttur suū vt euomat. Ysi. Syrene sunt ī Arabia serpentes cū alis que plꝰ currūt q̄ eq̄. sed etiā volare dicunt̄. Quaꝝ tñ v̄tus est. vt morsum añ mors insequat̄ q̄ dolor.

Ca.cxxxv.

Symia: Ex li. de na. rer. Symia est bestia condēsa villo. in exterioribus mēbris sup oīa aīalia similatus hōi corpis dispositionē. interius āt nullam cum hōie dispositionē hñs cōem aut oībus aīalibus minorem. ergo om̄es fere bestie mām illas habent in posteriori contra renes. vt eas inferius positas fetꝰ attingere possint: ⁊ ꝓmptas hr̄e cū velint Hamo vero ⁊ symia hñt eas in pectore q̄: natura dedit eis manus abiles ad om̄em actum. q̄bus eleuare possint fetus a terra. ⁊ aptare illos ad vbera: hoc aūt illi deest hūani corpis quia caret vmbilico. virga q̄z masculi est vt v̄ga canis. Calcaneū hz in pedibus: ⁊ ꝓpter hoc erigit̄ vt hō stat ⁊ currit q̄ñq̄z. sz hoc nō p̄t nisi modice: quia natura bestiā hāc ꝯdidit. in faciem esse ꝓstratam. Nā solus hō naturaliter erectaz hz staturā. Hec bestia gestu inquieta est: morsu ferox: Cauda caret. Et pre ceteris aīalibus gustu viget. Nuces ⁊ poma libenter comedit. sed cum in eis amaꝝ corticem reperit totū ꝓijcit. sicq̄z ꝓpter amaꝝ dulce respuit. In īdia dicit Pli. eē symias toto corpe candidas. Alexander. Symia domestica dominum suum agnoscit post multa reuertentem annorum curricula.

Ex li. de naturis rer. Symia ad oēz ludū docibilis est. z ad ferocitatis oblivionez. nunq̄ tñ sic est mansueta vt nō sit rabida libenter cum pueris ludit. z si copia data fuerit. eos aliq̄n strangulat. Si q̄s eam leserit. diu contra eū rancorem custodit Ingenio pollent. et emulant quicq̄d vident. Uñ facilius incidūt in manus venatorū. Habitāt autez in arboribus vel rupibus At vbi eas habitare venatores viderint acceptis calciamentis hōim vadunt z se venti locis vbi ab illis videri pñt. Jnduuntq̄ calciamēta illa pedibus suis. ac diligentius ligant. z post hec exponētes ea sub arbore relinquūt. z pcul abeūt. tūc symie descendētes. q̄d eos facere viderunt imitant. sicq̄ calciate capiunt. Ysidorus Symie nomē grecū est id est prelis naribus. vñ symias dicimus. eo q̄ suppressis naribus sint. z facie feda. ꝛc.

La. cxxxvj.

Scorpio. Ex li. de nat. rer. Scorpio blandū z q̄si vgineū dī hūe vultū. sed hz in cauda nodosa venenatū aculeū q̄ pūgit z inficit primātez ferit aūt obliq̄ icm z inflexo. nulloq̄ momento meditari cessat z occasiones inuenire feriendi. homī āt ab eo pcusso putat remedio esse cinis eius potat⁹ cum vino. Solus infectoꝝ scorpio candā hz. Quos hz aculeos. vt dicit Aresto. Terra vivit. z in vere ouat. z in autūpno similiter. Pariunt vmiculos ouoꝝ spē. quos cum parēs devorare voluerit. illi īmunes sunt. qui se clunibus mris imponūt. Porcus niger si a scorpione pcutit pcul dubio morit. Alterius vero coloris porcus euadit q̄nq̄ z si non semp. Ysi. Scorpio vmis est terrenꝰ q̄ potius vmibus assimilit non pētibus Glosa sup Lucā. Ecce inq̄t dñs dedit nobis ptātem calcandi sup serpentes z scorpiones. Sūt em̄ scorpiōes q̄ cauda insidiantur occulte serpētes q̄ dētes ledūt aperte Ipōq̄ venenatꝰ aculeꝰ retro ē timēdus.

Operationes.

A Palladius. Scorpiones existimant aliq̄ posse fugari. si aliq̄ ex eis vrant in medio domus. B Auic. in. ij. can. Sputum hōis ieiuni scorpiones interficit. C Item raffanus scorpioni aduersat. ita q̄ si frustū raphani imponat sup eum morit. D Eius etiā aq̄ in hoc expta est. z fortior est. Si scorpio momorderit aliq̄z q̄ raphanū p̄medetur nec ei nocebit. E Auic. in. iiij. can. Scorpiōis punctura curat p canōes cōes. z p vaporationē cū sale z milio z similibus.

Ca.cxxxvij.

Seta. Simultas ⁊ Solifuga. Exli. de na. rex. Seta est vermis (vt quidam dicunt) serpens a re nomen hñs. est eñ tenuissimus instar sete. fere cubitalis longitudine. durus ⁊ albus nihil differens vtraq; extremitate. qui ꝑ cui caput nō est. sed serpit vtrobiq;. hic in aq̄s corruptis nec tñ fetidis nascit. adeo durus est. q̄ vir pede ꝓteri ꝑt. Cui⁹ veneni tanta vis est vt ab hōie potu haustus eliquere eū ⁊ tabescere faciat donec cū diro cruciatu vita exmat. Ex Papia. Simultas est ꝗ vermis in capite arietis. q̄ dum mouet facit eū repedare. Ex eodem Simultas est vmis ī capite aīalis cornua hñtis. ꝓmouēs eū ad feriendū cornibus. Nisido. Solifuga ipa est musarane⁹. Solinus Sardinia q̄dem absq; serpentib⁹ est Sz q̄d alijs locis ꝟpens est. hoc est solifuga sardis agris q̄ occulte reptat. et ꝑ imprudentiam sup insidentibus pestē facit huic īcōmodo accidit herba sardonia. quā de fluuijs fontanis prouenit largi⁹ iusto. Hec si edulio fuerit vescētibus neruos cōtrahit. deducit ora rictu. vt q̄ mortem intereant facie velut ridentium. ⁊c.

Ca.cxxxviij.

Spoliator ac stella colubri. Exli. de na. rex. Spoliator colubri est vmis coloris aurei. q̄ etiā viro⁹ ad vmbrā hz. hic pu⁹ ⁊ iualidus cū sit. angue astucia decipit. ⁊ inde nomē accepit. Nā vbi colubr⁹ ad estū cubare viderit. ꝑ caudā ei⁹ ascendēs ad caput transcurrit. Eumq; pus q̄si fricando ꝓmulcz. ⁊ demū morsibus carnes ei⁹ aggredit. anguis lesa fugit. ꝓsecutor insequitur. ac letali morsu insistit. donec interiora cerebri penetret. ac pempti carnib⁹ saciet. hic a q̄busdam vmis aure⁹ dr. Dicit aūt Aresto. de vmib⁹ coloris aurei. q̄ qñ nati sunt. ꝓmo quidez a pntibus cibant. deiñ sine cibo pmanēt dieb⁹ multis. ⁊ ita iacēt īmobiles vt mortui videant. ꝑ⁹ tp̄s aūt a nata ꝑfixū reuiuiscunt sibiq; ꝓuisuri ad pastū surgunt. Exli. vt sup̄. Stelle figura vermis est qui nocte vt stella lucet. nū q̄ nisi magnis imbribus ꝓuenit ⁊ serenitatē adesse signat. huius tantus rigor est vt ignē tāgens nō alio mō q̄ glacies extinguat. huius sanie si caro hōis ꝓtracta fuerit capilli defluunt Idq; q̄d ꝓtractū ē coloreī viroreē mutat. hi vmes nil gignūt. nec ē ī eis mas vel fēa

Ca.cxxxix.

Talpa. Ex li. de na. rerũ. Talpa est aĩal paruum. nigrum ⁊ cecum. de terra genitum. compluta ⁊ lutulenta, sed corrupta. Huius pellis multoꝝ pilorum est ⁊ suauis valde sed teterrim ũ colorem habet. In terra habitat vermiũ, esca viuit. in fame q̃z terraz comedit. Rudolphꝰ. Talpa est aĩal cecũ q̃d dicunt ex terra sil' ac pluuia creari: Ysidorus: Talpa dcã est eo ꝙ perpetua cecitate tenebris damnata sit. est em̃ absq̃z oculis. semꝑ terram fodit ⁊ humũ egerit. ⁊ radices subter frugibus comedit quam greci afflata vocant:

Operationes.

A Talpa combusta in puluerez ⁊ sparsa cum albugine oui super faciem remedium est contra lepram. B Sanguis eius si super caput pilis nudatum delinatur pilos redire cogit. C Actor: Fertur etiam ꝙ cinis talpe combuste valet ꝯ fistulam. videlicet ad eius putredinẽ consumendam: D Haly. Sorices magni talpe si ponant̃ suꝑ scorpij ꝑcussionem sanat.

Ca.cxl.

Thaurus. Ex li: de na. rer. Thaurꝰ est aĩal robustũ. ⁊ inter oẽs bestias sociales satis mansuetũ. ꝑter q̃ ad eas q̃ rapacitate ceteris aduersant̃: hij sil' adunate creberrime pugnãt: ⁊ in ꝑliando linguas exertas hñt. dentibus nil agũt. sz tm̃ cornibꝰ. frontẽ hñt validaz ad oẽ ꝑliũ. mẽbraq̃z in eis fortõra sunt caput ⁊ collũ. ꝓpter hec iuga ligant̃ eis in capite, ⁊ in humeris sicut equis.

Operationes.

A Escul'. Thauri cornu serpentẽ fugat ⁊ sanguis eiꝰ eos ĩterficit maculas q̃z faciei delet: B Fel eiꝰ cũ melle et balsão oculoꝝ vitia curat: C Sepũ eius cũ resina ⁊ cera. duricias oẽs mollit. D Medulla eiꝰ cũ vino tꝑata tremulosos curat. E Fimꝰ eiꝰ tũores atq̃z duricias soluit: F Aui. Fel thaurinũ cõfert vlceribus in aure recentibꝰ G Etiã vlceribus ani. Fitq̃z ex eo linimentũ ad dolorem matricis: H Syas. Fel thaurinum mixto felle hircĩo. squinãticos curat. I Vulnera ⁊ cicatrices sanat mixtũ lacti dolores auriũ mitigat: plusq̃z mixto lacte mulieꝝ: K Sãguis thaurinꝰ diaforeticus ẽ ⁊ malacticꝰ: duricias soluit. et cathaplasma adhibitꝰ medet̃. ⁊c̃.

Ca.cxlj.

Tarandrus est aīal (vt dicit Pli.) cui magnitudo bouis est. caput magis ceruino ne absile. cornua ramosa. vngula bifida villus magnitudine vrsoꝝ. Cūqꝫ libuerit sui coloris esse. asini similis est. Tergori tāta duricia est. vt toraces ex ea faciāt: coloꝝ oim̄ arboꝝ. florum. fruticū. locorūqꝫ reddit. in q̄bus metuens latet. ideoqꝫ raro capit̄. Hoc ḡ aīal cythaꝝ mutat colores. nec aliud ex his q̄ pilo vestiunt̄. nisi in indis. ⁊ licaon. cui iubata tradit̄ ceruix. Nā thoe q̄d est lupoꝝ genus lōgitudīe ꝓcerius: breuitate cruꝝ dissile. saltu velox. venatu viuēs: īnocuū hōi. habitū non colorē mutat. ꝑ hyemes hyrcus. estate nudus. Actor hoc aīal q̄d Pli. vocat tarādꝝ idē esse estimo: ꝙ iuxta Solinū vocaui parandꝝ. qd̄ vitō scriptoris attribuendū puto. ⁊ q̄ debeat esse lr̄a capitalis. scꝫ vtꝝ ꝑ vel t incertum habeo.

Ca.cxlij.

Taxus. In li. de na. reꝝ. Taxus ē aīal magnitudine vulpis. habet crura breuia. nec in vtroqꝫ latere eq̄lia. sꝫ ī sinistro breuiora. vn̄ fit vt ī folliculas rote q̄s attritione curr⁹ faciūt. positis pedibus dextri lateris valenter currat sicqꝫ suos ꝑsecutores effugiat. Pellem hꝫ villosam ⁊ satis rigidā alb̄ nigrisqꝫ pilis ꝯtextam. Ysi. Taxus est aīal agreste magnitudinē fere vulpis hn̄s in corꝑe. sed humilioris stature. qꝛ tibias hꝫ curtas. Pilū hꝫ grisei coloris cutē durā atqꝫ sordissimā dentes acutos. Et cū a canibus vel a ceteris aīalibus insestat̄. se ip̄m resupinat ⁊ dentib⁹ pedibusqꝫ repugt̄. Fert̄ aūt huic vulpes quodāmō esse ꝯria Vulpes enim nūq̄ sibi foueā parāt sed foueā taxi ꝑ dolum occupat. Cū em̄ eū exisse inde scit. ad introitum vadit. ⁊ ibi stercorat. sicqꝫ taxo ꝓpter īmūdiciā locū deserente vulpes eū occupāt.

Operationes.

A Ex li. de na. reꝝ. Taxi sagina lūa crescente augeꝛ decrescēte minuit̄. ita ꝙ si occidat̄ in vltimo lune defectu. nō inuenit̄. hmōi sagina ꝯficiunt̄ vnguenta. quibus sedāt̄ r̄nū dolores mēbroꝝqꝫ lesiōs. ⁊ hoc miꝝ ꝙ bestia licꝫ ex vna ꝑte sit medicīalis morsꝰ tn̄ eiꝰ plerūqꝫ ḡuissimꝰ ē ⁊ exicialis. sꝫ hꝰ rō ē qꝛ viui scabrōibꝰ ⁊ aīalibꝰ q̄ ī terra repūt ac venenifera sunt. ideoqꝫ dētes eiꝰ īficiūt. B Escul. Adipe taxionis inūcti febriētes sanant̄. C Cerebꝝ eiꝰ cū olo coctū oēs dolores curat D Eiꝰqꝫ testiculi cū melle cocti libidīeꝫ accēdūt.

Ca.cliij.

Vitulus. Ysidorus. Vitulus ⁊ Vitula a viriditate dicti sunt. i. a viridi etate. sicut v̄go. Vitl'a ergo ꝑua est. ⁊ nōdū enixa. Nā enixa iuuenca ē aut vacca: Iuuencus āt dictus eo q̄ iuuare incipiat hōim vsus in excolenda terra vel q̄ apud gētiles ioui sp̄nisi iuuēcus immolabat̄. nūq̄ thaurus. Nā in victimis etiam etas ꝯsideratur. Aresto. Vituli p⁹ vnū annū castrandi sunt. Alioquin paruierunt. Castrati v̄o diutius viuūt.

Operationes.

A Pli. in li. xxviij. Om̄es q̄dē medulle molliunt explent. ⁊ calefaciūt. Inter ꝯ[illegible]ras aūt laudabilis est vitulina [illegible] et alo Sepū q̄z vitulinū capitis v[illegible] vel electua sale ratū laudat̄ vtilissime[illegible]. F Itē q̄z ꝓdest ⁊ articularū oilico positū. in fā [illegible]ait. G Actor. vt āt [illegible]erius iuxta Pliniū. Ursi p̄mis [illegible]s. xiiij: g̃ui somno premunt̄. Tūcq̄ ꝑ immodū vterno pinguescunt. Et illi sunt apti medicamībus. H Adipi contraq̄ capilli defluuium tenaces.

Ca.clij.

Vesontes. Albertus in libro de naturis aīalium. Vesontes aīal est boui simile. collum hn̄s setosū ⁊ iubas vt equus tam inanis pertinacitatis ⁊ trūculentie. vt captū domori vix ꝯ nunq̄ possit.

[illegible]m si
[illegible]o⁹ ven
[illegible]nifestū ē
[illegible]t. ſz vtrum
[illegible]n ꝓpter ali
[illegible]in tp̄e illo pī
[illegible]i moueri nō
[illegible]nualidū. sed
[illegible] lumbis. Vn̄
Ambrosius
[illegible]a sunt. q̄ non
[illegible] carnes aīaliū
Ursus quodaz
[illegible]it tanq̄ alimē
Solinus. Ursi
[illegible]s alij sed apti
[illegible]umanis cōiū
[illegible]esideriū vene
[illegible]ecreto honore ma
[illegible]rtentur. Et in eisdem li

Quibus tñ nõ omẽs ꝯuenjunt vipere sed flaue ⁊ de flauis femĩe: Itẽ in .ij. cañ. Vipere post hyemẽ de cauernis egrediẽtes oculos suos sup̄ feniculũ fricãt vt illuminentur. Urina hõis vtiliter effundit̃ sup̄ morsum vipe ꝓ̄ꝑ. ꝫ vipe petrose. Ex li. de na. reꝝ. Se vipa dicit Phisio. q̄ hꝫ faciez hũanã vsq̄ ad vmbilicũ: ab vmbilico vo vsq̄ ad caudã cocodrilli figurã. Meatus digestibilis q̄i foramẽ acus ẽ. ⁊ ideo more viperaꝝ ceteraꝝ ꝯcipe nõ p̄t sꝫ tm̄ ꝑos.

Operationes.

A Byas. Adeps viperin⁹ suffusiones oculoꝝ ⁊ obtusiones ⁊ caligines mixta cedria tãti põderis ⁊ melle actico ⁊ oleo vehyri curat. Alarũq̄ pilos inũctis nasci nõ Pli. vocat. B Ex li. de na. reꝝ. Vipe valẽt Solinũ vocat. ...tiũ ictus: vt dicit Pli. C ris attribuendũ p... pijcit cũ innouat̃ in vino capitalis. scꝫ vtꝝ p vel... lis medet̃. Adeps ei⁹

Ca. c xlij.

Taxus. In li. de na. reꝝ. Taxus ẽ aĩal magnitudine vulpis. habet crura breuia. nec in vtroq̄ latere eq̄lia. sꝫ ĩ sinistro breuiora. vñ fit vt ĩ folliculas rote q̄s attritione curr⁹ faciũt. positis pedibus dextri lateris valenter currat

mõtibus vastissimisq̄ solitudinibus cõmoratur. vt sup̄ lacius habet̃. Ysidorus. Varius est bestiola de genere piroli paulo amplior q̄ mustela. In arborib⁹ habitat ⁊ fetus facit. a re nomen hꝫ: In ventre nãq̄ cãdidus est: in dorso colorẽ hꝫ cinereum eligantẽ atq̄ spectabilẽ haꝝ pellibus in ornatu vestiũ gloriant̃ hõies vtriusq̄ sexus. Ip̄a tñ bestiola mĩme gloriat̃ ĩ pelle ꝓ̄pa nec dum in aliena.

inũc...
cũ olo...
testiculi cu...

Ca. c lvj.

...sidorus. Uri sunt boues ... adeo fortes vt arbores ...os milites in cornib⁹ ele... ...icti sunt a poton orion ... Sũt boues ãt agrestes ...s cornua in tantũ ꝓten... ...is insigni capacitate ex ...Helynandus li. xxvj. In ...rmanie sunt vri. Hi sunt ...ulo elephantos. specie ⁊ ...auri. Magna vis eoꝝ ẽ. ...ꝫ homini neq̄ fere ... Hos studiose

Ca.clvij.

Vrsus: Ex li.de na.rer. Vrsus dr̄ q̄si orsus scz in ventre.sz extra cōpletus.⁊ hoc ideo qꝛ permature ꝑturit̄.vñ lingēdo informat̄.Est āt vrsus aīal seuū nimis deforme mēbris.Aresto. Vrsus est aīal hñs dētes supius.⁊ vnum ventrē inferius.ac pꝰ ventrē intestinum sicut ⁊ lupus.Est āt in aliq̄bus aīalibꝰ venter maior.vt in porco ⁊ vrso.Manifestū ē āt q̄ vrsus agrestis hyeme latet.sz vtrum hoc faciat ꝓpter frigiditatē an ꝓpter aliud q̄sti[illegible]. Pares āt ⁊ feīe in tpe illo pīgues su[illegible]de.ita q̄ de facili moueri nō pñt.Nido.Vrsus caput est inualidū.sed vis maxima est in brachijs ⁊ lumbis.Vñ ⁊ interdum erecti insistunt. Ambrosius Vrsis angustiora colla data sunt.qꝛ non pascunt̄ herbis in terra sed carnes aīaliū comedunt: Alexander. Vrsus quodaz murmure vtens.pedes sugit tanq̄ alimēta quedam sumat ex eis. Solinus.Vrsi coeunt non sicut quadrupes alij sed apti amplexibus mutuis velut humanis cōiugationibus copulantur.Desideriū veneris hyems suscitat. Secreto honore mares grandas reuertentur. Et in eisdem licet foueis.partitis tamen per scrobes secubationibus diuidunt̄.Uterꝫ dies tricesimus liberat.

Operationes.

A Ysaac. Vrsina caro viscosissima digestioniq; inobediens.pessimū dat nutrimentum.Vñ plus ꝑtinet medicīe q̄ cibo B Phisiologus. Fel vrsi calidū ē ⁊ siccum.Ualet contra epilentiā ⁊ paralisim. Debet āt fel cū folliclo suo ab epate separari.⁊ ita suspendi ⁊ desiccari.ꝑ duos annos seruat̄. C Esculapius: Si oclos vrsi eradicaueris ⁊ sup̄ sinistrum homīs adiutoriū ligaueris eius quartanaz mitigabunt: D Auicenna. Adeps vrsi confert alopicie. E Dyas: Dr̄ adeps vrsi capilloꝝ incrementis prestare et alopicias emendare: Vel vrsinū vel electuarium datū epilenticis medet̄. F Itē lanis adhibitū,⁊ in vmbilico positū.infātium ventrem soluit. G Actor.vt āt dcm̄ est superius iuxta Pliniū.Vrsi ꝑmis diebus.xiiij:q̄ui somno premunt̄.Tūcq; mirꝫ immodū vterno pinguescunt.Et illi sunt apti medicamībus. H Adipi contraq; capilli defluuium tenaces.

Ca.clviij.

Uncia. Ysidorus. Uncia est aīal seuissimū. nō altius cane sz longius corpe canibus inimicū valde predam non ꝯmedit. nisi eā in altū portz. sed qñ ad arborez venit ad supremū eū ramū defert eamqz pendēdo ꝯmedit. Cum āt in calore coitus existēs aliquē vulnerauerit. mures sup ipm ꝯueniunt. ac sup eū mingunt ⁊ morit̄. Uñ quidā ab ea vulneratus se ꝑ barchā in mari portari fecit. et mures ad mare venerūt vt ad eū accederent. sz ꝓpter mare nō poterāt. Hui⁹ aīal' fel mortiferum est.

Ca.clix.

Vulpis. Ysidorus Vulpes est al' dolosum. villos hz vberes ⁊ altos caudamqz magnā. fert̄ aūt ꝙ vulpis nunq̄ facit sibi foueā. sed foueaz taxi dolose occupat. Cunqz em̄ scit taxū exisse de fouea accedit ad introitū. ⁊ ibi stercorat. sicqz ꝓpter īmundiciā fugit taxus. et vulpis occupat locū eius. hāc insequunt̄ venatores ꝓpter pellē. non ꝓpter carnes q̄ sunt īutiles. Aresto. Vulpis est aīal. īgeniosum ⁊ malaꝝ opationū. hz v̄gaz ex osse coit ad terram ꝓiecta. Ursus ⁊ kyrokos auis. scz vncoꝝ vnguiū cū vulpe pugnāt. qr carnem manducāt. Tyrus āt ⁊ vulpes amicant̄. amboqz in cauernis terre manēt Vultur q̄z vulpē deꝑhendit. Ambrosi⁹ in hexamerō. Vulpis est aīal odio dignū ꝓpter rapinā. despectū ꝓpter īfirmitatē incautum sue salutis dū insidiat̄ alienis. Ex li. de na; reꝝ. Vulpis est aīal fetidum. maximeqz in ore. ⁊ etiā a posteriori ꝑte imminente mortis ꝑiculo. Succū q̄ de pino fluit in cibū sumit. sicqz salutē recupat. et euum vite in longum protendit. Constā: Vulpis in fame pre angustia latratus canum imītari dr̄. hoc est cum esurit. nec īuenit quod manducet. fingit se mortuā. ⁊ resupina flatum attrahit lingua protracta tunc aues incaute dñdentes q̄si ad cadauer aperto suo ore rapit deuoratqz ⁊ cōsumit.

Operationes.

A Haly Vulpis si cum oleo decoquat̄ oliue. oleū hoc nodis ⁊ duricie q̄ fiunt ex artetica prodest. B Adeps vulpis cum oleo sisami id est yreos liq̄factus aurium dentiumqz medetur doloribus. C Auicenna: Vulpes in aqua cocta et embrocata iuncture dolorose confert vehementer. Adeps eius in aurem distillatus sedat dolorem eius. D Ad hoc enim euacuatiua est valde. E Item eius pulmo siccus confert asmaticis valde. Pellis eius calidior est ceteris. et hac iuuantur humectati propter eius resolutionem. F Testiculus vulpis calidus est in primo ⁊ humidus in ip̄o. ⁊ est in eo humiditas superflua. G Confert spasmo et thetano. que sunt in posterioribus ex paralisi. facit appetitum coitus.

Ca.clx.

Ybex. Pli. li. viij. Ybices siue capē sūt aīalia de ca pr̄ gñe pnicitatis mirā de q̄nq̄ onerato capite cornib⁹ vastis gladiorq̄ vagīs. ī hoc ita se librāt vt tormēto aliq̄ rotati in petris potissimū. ⁊ mōte aliq̄ in aliū trāsi ire cupiētes. atq̄ r̄cursu pnici q̄ libuerit ex ultāt. Ex li. de na. rer. Ybex ē al' puū veloci ssimū. ī capite vastis cornib⁹ oneratū. ī pe tris ꝯmorant̄. ibiq̄ fet⁹ faciūt.

Ca.clxj.

Ychneumon ⁊ yppotamus. Ysi. Ychneumon grece vocat̄. eo q̄ odore suo. salubria ciborū ⁊ venenosa ꝓdant̄. De q̄ dracōti⁹ ait. p̄cidit suillis vim cuiuscūq̄ veneni Dictus aūt est suillus a setis. hic etiā serpētes insequit̄. q̄ cū aduersus aspidem pugnat. caudaz erigit. quā aspis maxime incipit obseruare q̄si minantē. ad quā cū vim suā transfert corripit̄. Aresto. Ychneumon cū vidz serpentem q̄ dr̄ hascos non pugnat cum eo. q̄usq̄ clamat adiutores. Et quia timent a morsu serpentis. intrāt aquā ⁊ post arenam. deinde cum serpente pugnāt. Ex li. de na. rer. Yppotamus in terra nascit̄. licz in aquis sicut in terra potēs sit ⁊ habitet. Caudā hz tortuosaz. dētes prurigineos. dorso ⁊ hīnitu sil'is eq̄. de q̄ s̄ plēi⁹ dcm̄ ē.

Ca.clxij.

Ydra. Ysidorus. Ydra dr̄ draco multorū capitum. qualis fuit ī lerna palude prouincie Archadie. Hec latine excedra dr̄. eo q̄ vno ceso tria capita excrescebant. sz hoc fabulosum est. Nā cōstat ydrā fuisse locū euomentē in q̄ vno meatu clauso multi erumpebant.

Quod Hercules videns loca ip̄a exussit. ⁊ sic aque meatus clausit Nā ydra ab aq̄ dicta est: Ydros aūt est aquatilis serpens a quo icti obturgescunt. Cuius q̄dā morbum boū dicunt. eo q̄ simo bouis r̄medietur. Ex li. de na. rer. Est āt ydros (vt scribit Plinius) pulcherrim⁹ anguiū in orbe terraꝝ. Fabulose v̄o dcā est ydra serpens cuius cū vellet caput hercules amputare statim duo subcreuerūt. ⁊ sic sp̄ āputatis q̄busdam alia statim subcreuerunt.

Ca. clxiij.

Zubro. Ex li. de na. rer. Zubro est bestia de gn̄e thaurorū siluestriū fortissima maximaq̄ vtpote xv. cubitoꝝ lōgitudinis Tante q̄z velocitatis est vt stercus (q̄d cū impetu egerit) retroacta in cornibus recipiat ac longius post terga p̄iciat. hoc itaq̄ stercore egesto largissime p̄sequētes canes excecat atq̄ debilitat. ⁊ penitus īutiles reddit. pilos habet subnigros. cornua maxīa triū cubitoꝝ ampla sup̄ modum: ita vt ad mensas diuitum gerula fiant potuū. Cū g̃ hōiem aut canē obuiū habuerit in cornibus subtollit eū. ⁊ tam diu in altū proicit: iterumq̄ in cornibus recipit donec penitus interimat ꝯquassatum. hanc quidam ꝓpter eius velocitatem dicunt esse tygridem sed falso. Nam tigris est bestia satis modica. ⁊ habitat in oriente. Hec autem reperitur in Bohemia.

Ca. clxiiij.

Zilio. Albertus in li. de na. aīalium. Zilio aīal est q̄ntitatis lupīe nimium crudele. in mortē hōim ⁊ aliaꝝ bestiaꝝ: hoc aīal imitat̄ voces bestiarum ⁊ hōim in cōdensis. Zilio vocās vt hōies sequentes deuoret. ⁊ simili ingenio deuoret canes: canū latratus imitās: Est autem hoc aīal ꝯpositū ex hyena ⁊ symia que mari cōmorion vocat̄. ⁊ intrat in sepulchra ⁊ cadauera comedit mortuoꝝ.

Hec igit̄ de natura animalium q̄drupedum. et alijs in terris morantiū sufficiant. quia si qua alia sunt facile ex añ dictis agnosci possunt.

Tractatus de Auibus.

De Auibus.

Prologus.

Expeditoꝛ tractatu secũ do de proprietatibus vi delicet animalium in ter ris vitam ducentium. Restat nunc in tractatu tercio dicẽ aliqua de na turis auium. vt in ipsis sicut in ceteris creaturis dei magnalia ex tollantur. Ideoꝛ adiuuãte christi clemẽ cia: de auibus dicturi ꝛ volatilibus iuxta ordinem alphabeti, primo de aquila ini cium sumamus.

Aq. primũ.

Aquila. Ysidorus. Aq la ab acumine oculoꝛ vocata. Est eñ tanti contuitus vt cum sup maria immobili pen na feratur. nec huma nis pateat obtutibus de tanta sublimitate pisciculos natare videat. ꝛ instar tonmen ti descendens raptam predam pẽnis ad littus pertrahat. Nam ꝛ contra radiũ so lis fertur obtutum non flectere. Unde et pullos suos vngue suspensos radijs solis obijcit ꝛ quos viderit immobilem tenere aciem vt dignos genere conseruat si ꝙs vero flectere obtutum quasi degeneres abicit. Jorath: Aquila est auis magna ꝛ regalis. De qua dr ꝙ obuiantes viderit ex alto serpentem magno stridore oppressũ vnguibus laniat. ꝛ post ꝙ extracta de vi ceribus venena mortifera decerpserit. ad huc faucium devorat. ꝛ virus quod ĩerat extinguit. veneno calore decocto. hoc ꝙz experimento. aut ꝓtristar aut gloriar: Aq le vnam sedem ꝛ vnũ nidum semꝓ habẽt Ex li: de ns. rex. Aquila altissimis arbori bus nidificat vbi mala bestia nõ accedat pullosq; caute custodiens. non relinquit donec seipos protegere sciant ac valeãt. Itaq; cõtra draconem vel hõiem. vel ali udal' si eos turbare l' rapere voluerit. mi ra aiositate pugnat. seq; mortis periculo ꝓ eis exponit quos etiã ĩ humeris subtol lit. vt eos ꝓuocet ad volatũ. docet etiam eos lambere sanguinẽ. lapidẽ erbitez ha bet in nido. qui velut ꝓgnãs ferum habet intus lapidẽ minutũ sanantẽ: ꝛ hunc con tra calorẽ nimiũ (quẽ ꝙz aqla naturaliter) in nido habet ne depereant ova decocta calore nimio. Huic eñ lapidi calor ignis nocere nequit. Dicunt ꝛ alij phĩ. ꝙ duos lapides ꝑciosos nõie indes in suo nido collocat. sine quibus parẽ nõ ꝑt. Aquila multis diebus ieiunat. adultos pullos ꝓ sequit. lõge sugãs emulos seq; rapine, Ex li. vt supꝛ. Est eñ aquile pessimũ genꝰ ꝙd pullos suos ante tẽpus expellit tedio nu triendi: Ratio ãt hec est ꝑm Aristo. quia post ĩcubationẽ. adeo debilitar. vt vena ri non possit. Etiã vngues eiꝰ incurvanr. vt ꝑdam tenere nõ valeat. Albescunt ale ꝛ aggravanr vt vix possit volare. Aquile pulli sine clangore sunt ꝛ sine murmurati one. Est aqla grandis in septentrione ha bitans duo facies ova sꝓ. vt dicit Plinꝰ in cacuminibus ramoꝝ suspẽsa. captoq; lepore vel vulpe minutatim ei coriũ detra hit. ꝛ ova sua in illo ĩvoluit. ac sub calore solis ponit itaq; relinquens ea non cubat ꝙz ꝙsq; naturali maturitate frangãtur expectat. In egressu vo pulloꝝ redit. ꝛ tũc eos vsq; ad robur ꝑfectũ nutrit. Actor. Aq

la est auis magna et nobilissima. vtpote auium regina que cum senecta grauatur sup oēs nubes in sublime volat. ⁊ ex calore solis oculoꝝ eius caligo ꝯsumit̄. ⁊ mox impetu cū ip̄o caloris estu descendēs aq̄s frigidissimis tercio īmergit̄. indeq̄ r̄surgēs statim nidū petit: ⁊ inter pullos iaꝫ robustos ad predam in qualitate frigoris ⁊ caloris q̄i q̄daꝫ febre correpta. quodā sudore plumas exuit. fouit̄q̄ a pullis suis ⁊ pascitur. donec pēnas plumasq̄ recuperās innouet̄.

Operationes.

A Aq̄le fel cum melle suffusos sanat oculos. B Pli. li. xxix. Oculꝰ īūcte aq̄le cerebro aut felle cū attico melle. claritatē visus dicūt restitui. C Itē ī eod̄ li. Aq̄le felle (q̄ diximꝰ pullos ad ꝯtuendū solez expiri) mixto cū melle īungunt̄ nubecl'e ⁊ caligatōes atꝫ suffusiōes ocl'oꝝ. D Idē in li. xxx. Lūboꝝ q̄ꝫ dolori pedes aq̄le ī auersum a suffragīe euulsi alligant̄. dexter q̄dem doloribus ꝑtis dextre: sinister q̄ꝫ leue. preterea morbo regio resistit cerebꝝ aquile in cyathis vini tribus.

Ca. ij.

Achacus. ⁊ auibꝰ padisi: ⁊ aurifrigius. Ysi. Achacus de quo legit̄ in Leuitico est auis ignota. etiaꝫ peritis iudeoꝝ. Ex li. de na. reꝝ. Aues padisi vulgariter sic appellant̄. nō q̄r de padiso sint: sꝫ ob insignem pulchritudinem tāti nāq̄ sunt decoris ⁊ gl'e. vt nullus eis color credat̄ deesse. Magnitudo earū est vt anseꝝ. Vox ita dulcis ⁊ pia. vt excitare possit ī hōie deuotiōem ⁊ gaudiū: Si qn̄ v̄o capta fuerit ⁊ illaqueata gemit. nec cessat plāgere donec reddita fuerit libtati. Sup flumīa nyli libenter habitat. ⁊ raro alias repitur. Sunt ⁊ alie aues in eisdem ꝑtibus eodē mō appellate. fusci coloris et subrutili: minores q̄ monedule: Aues āt padisi vocant̄ quia nescit̄ vnde veniant: aut q̄ vadāt. Nō em̄ coitus eaꝝ videt̄. sꝫ certis tꝑibus aggregate terras q̄s inhabitabāt transiture relinquāt. ⁊ sic r̄cedūt. Actor. Aurifrigius est auis sic dcā: quasi auram frigiam sequens. Habꝫ vnū pedē cū vncis vngibus ad p̄dandū. alteꝝ vero latū ad natandū. Giro multiplici vtit̄ in aere: nūc more ludētis: nūc more īsidiātis vsq̄ dū p̄dā ī aq̄s cernēs. īpetuose dn̄dit. altero pede p̄dā rapiēs. altero natāte rapiente adiuuans.

Ca.iij.

Achantis. Ex li.de na.rer. Achātis est auis pua.sz fecūda. Nā duodenos sil' facit pullos.herbarū pabulo reficit.⁊ ob hoc odiosos hz equos q̄s vbi pascenti sibi supuenire viderit.et herbas diripe.fugit ⁊ vindicat se vltōne qua pōt. Eoꝝ hinnitus ꝓpis vocibus imitans ac deridēs. Pli.li.x. Achantis in tm̄ odit auē egithnm.vt nō coire credāt sanguinem eoꝝ. Actor. Achantis iuxta Ysi. ipa est q̄ apd nos vocat carduelus. De q̄ etiam dicetur inferius:

Ca iiij.

Accipiter: Ex li.de na.rer. Accipitrum quatuor sunt genera. p̄mū ē corpe magnū: domabile multū. oculis varijs plucidis.hilari vultu. g̃sso pede.longis vnguibus.deliciose ꝯmedēs oēs aues inuadit nullā timet. Scdm genꝰ est p̄ore minus. q̄d alietū dicere possumus alas hn̄s g̃ssas s̄m q̄ntitatem sui corporis breues ⁊ vngues g̃ssos.⁊ oculos magnos ⁊ obscuros nō cito mansuescit.⁊ ideo pluribus odiosum. Anno p̄mo domationis paꝝ valet.secūdo plus.tercio imitatione aucupat satis bene. Terciū genus est nisꝰ paruus quidē alioꝝ respectus:sz tm̄ velox cito mansuescit.⁊ delicate nutriri vult.et leuiter aucupat: Quartū genus est frogellus.quem muscetū dicimꝰ multo q̄dez minor sz colore ꝯsimilis.sicut nisus accipitri ꝯsimilis est in dispositōne habitus ⁊ colore. Hec auis cito mānsuescit.⁊ delicate nutriri vult.ac leuiter aucupat:velox ad volatum: Phisiologus. Accipiter auem q̄z ei sors contra noctem offert ⁊ tota nocte sub pedibus tenet Sz illam veniente sole ⁊ famelicus auolare ꝑmittit: Et etiā si eādem alias obuiā venientē habuerit. non persequit. Accipiter colorem oculorum mutat ⁊ rostrum. Panis eum necat s̄m angustinum. Arestotiles. Accipiter in altissimis montanis nidificat ⁊ comedit auium corda quas capit. Congrediēs cū aueque dicitur kokye conuincitur: Ipsa tam̄ pugnam non incipit. Fel habet in epate ⁊ intestino tantum sicut ⁊ miluus Uterqz cubat.xx.diebus. Pulli accipitris pīgues sunt.⁊ bone carnis valde. Vultur admiscetur in coitu cum accipitre masculo.splē paruus est:in auibus calidi ventris sicut in accipitre ⁊ columba ⁊ miluo.

Operationes.

A Plinꝰ.li.xxix. Accipiter in rosaceo decoctus.ad omnium vitiorum in oculis accidentium inunctiones putatur efficacissimus.similiter ⁊ fimi eius cinis cum attico melle B Idem in eodem: Fimꝰ cenchridis accipitꝝ generis ex melle oculorum albugines extenuat.⁊ oculis claritatem facit. C Ex libro empirices esculapij magistri Ypocratis. Adeps accitris si teratur in oleo. Unctio quoqz inde facta caliginem oculorum tollit.

Ca.v.

Aeriophilon. Ex li. de naturis rer. Aeriophilō quasi amatrix aeris dicta. vulgariter aelyon appellata est. auis nobilissima. paulo maior aquila. volatu potens ⁊ alis velocissima. pennas habet subrusas. caudamq; longam. vngues ac rostrum ⁊ crura maxima. aeris serena inhabitat intm̄. vt vix vnq̄ vl' par̄ in terra resideat aut quiescat. Sup̄ nubes quoq; frequentius eleuat̄. ita q̄ videri nō potest ab homine. cibumq; capit in aere. ⁊ hoc quoq; predantium auiū more. Cui si se auis obuiam in aere tulerit mox ab eo corripitur. ⁊ de summo aere in terrā deicitur. nec ab homine videri potest. quis eā ab aere occisam deijcerit. Hec auis dum adhuc in pullo est. ⁊ nec dum cognoscit se ab hominibus capitur ⁊ domesticat̄. ad capturam instruitur. Hec auis capriolos ⁊ hīnulos capit vnguibus laniatiōe Socialiter autem duo ⁊ duo volant captāq; predam diuidunt.

Ca.vj.

Agochiles. ⁊ alanda: Rsid. Agochiles arabice dr̄: latine capmulgus. Est em̄ auis oriētis magna. que duo vel tria facit oua. Capras lacte irriguas petit. ear̄ māmillis se supponēs rostro lato. lac ex eis velut capreol⁹ sugit: sed extunc in eis lac adnichilat̄. earumq; māmille desiccant̄. Dicit etiā Pli. q̄ eadē suctione capre visum p̄dūt. Lector de eadem inueniat inferius in cap̄. xxij: Actor Alanda est auis p̄ua oībus nota suo modulamine cantus. In estate incipit in aurora q̄si nūcians ortum diei. In hieme v̄o capit̄ p̄cipueq; tp̄e niuis. Ex li. de na. rer. Alanda est auis a laude dcā. quia mira iocunditare pennis exertis in aere vocis modulamine letioris tp̄is aure cōgaudz Nam obnubilato vel pluuioso celo. vix aut nunq̄ canit: Sedens in terra vix aut nunq̄ cantet. sed in ascendēdo canit. paulatim q̄dem ascēdit. sed instar lapidis subito dūdit cantando.

Operationes.

A Rasi in almansore Caro alande que pileata dr̄ ventrem ꝯstringit. B Eiusq; ius ventrem fluere facit.

Ca. vij.

Alietus. Actor. Ex generibus aq̄larum alietus tantum in plumos etiā percutiens pullos suos: sub inde cogit auersos intueri solis radios. Et si quanq̄ ex eis cōuiuentem humectātemq;. i. lacrimantem animaduerterit ipsum e nido velut adulterinū atq; degenerem precipitat. Illum v̄o cuius acies firma contra steterit educat. Est autem alietus volucris oculorum acie clarissima sese ex alto liberās. visoq; in mari pisce: preceps in eum ruēs. ac discussis pectore aq̄s rapiens. Alieti situm non habent genus sed ex diuerso aquilarum coitu nascūtur. Rudolphus super Leuiticum. Alietus rapina pascitur. sed quia viribus destituit̄: minoribus tantum auibus quibus preualet infestus est.

Ca. viij.

Altion. Ambrosius. Altion est auis maritana: q̄ in littoribus fetus suos edere solet. Nam in harenis oua sua deponit. medio fere hiemis qñ maxime mare insurgit. ⁊ littoribus vehemētior fluctus illiditur. qua excubāte mare subito mitescit. ⁊ om̄s vētoꝝ ꝓcelle cadunt. Fouet autē oua septē diebus tūc pullos educit. q̄s alijs septez diebus enutrit. Uñ hos. xiiij. dies naute presumpte serenitatis obseruāt quos altionides vocant: eo ꝙ altione fouente vel enutriente fetus nullos procelle motus horrescant. Ex libro de naturis rerum. Altion ē auis minutissima in mari habitans ⁊ fetus faciens. Aues quedam domestice (vt gallina ⁊ columba) indiscretis temporibus fetus faciūt. quoniam ab hiemis in temperie tute sunt. Hec autem sola inter aues siluestres hiemali tēpore fetificat Huius nidus ferro neq̄t incidi. sed ictu valido frangi. Dr̄ ꝙ altion quasi ales oceani. eo ꝙ in hieme in stagni s oceani nidos facit ⁊ pullos educit.

Ca.ix.

Anas. Ex libro de na.rer. Anas est auis aliq̄ntulū maior gallo: Mas caput et collū viridis coloris habet. rostr̄ vo latum ⁊ alas albo viridi nigroq; distinctas Torquē habet albū circa collum: pedes ruffos ⁊ latos. q̄bus ī aquis subremigat: Nam aq̄s fluminum gaudet. difficileq; sine his viuere valet. maxime cū eam cibi sicci citius ingurgitant: Mares aliq̄n cū plures fuerint simul tanta libidinis insania ferunt̄ vt feminaz solam coeundo vicissim ac certatim occidant: Hor̄ pulli mox vt ouū exeunt tanta agilitate vigent. vt etiā si matrē mori vel alienari contigerit. sine nutrice viuāt.

Operationes.

A Ysid. Anas cocta pectore melior est q̄ cerui ce. De q̄ Martialis ita dicit. tota q̄dem ponat̄ anas. s; pectore tm̄ ac cerui ce placet: cetera redde coquo. B Razi. Caro anatis plures h; sup̄fluitates ⁊ plus fastidire facit ⁊ maioris ē caliditatis. non tn̄ plus nutrit q̄ caro gallinacea: C Pli.li.xxx: Anatum q̄z masculor̄ sanguis aluum sistit. Mir̄ vero tradit̄ in tor minibus anate apposita morbū transire ventris ip̄amq; anatem emori. D Auicenna. Ana calidior est om̄ibus domesticis auibus: Et dicunt q̄dam q̄ infrigidatum calefacit. Calefactū vero febricitare facit. E Clarificat aūt vocem augmentum facit in coitu. ⁊ sperma multiplicat. F Eius pinguedo maxima est in sedando dolorem. ⁊c̄.

Ca.x.

Anser. Ex li. de na.rer. Anser vel auca est auis aquile magnitudinis. huius generis ille que indomite sunt ⁊ p̄prie libertatis. glauci coloris sunt ⁊ acris alta petunt. volāt vt grues ordine litterato. ⁊ s̄m flatus ventor̄ volat⁹ suos dirigunt. aquilone flante petunt. austrum satis cōscie. frigidiora tp̄a īminere Vix a volatu cessant. nisi cōmanducātes interim depascant. adeo nāq; delectabil' est ei volatus. vt raro dormiant. ac cōtra vnmesticis aucis volatus est grauis. pascere officiosissimū: quiescere ac dormire precipuum. horas noctes ⁊ sures clāgore p̄dunt. Est in alpiū mōtibus anser̄ gen⁹ īter aues maximū p̄ter strutiōez s; ado pōderosū vt manu capiat̄ īmobile sup̄ terrā.

Anates ⁊ anseres cetereq; aues herba se purgant syderice. Ysi: Nullū anīal est q̄d ita odorem hōis sentit sicut anser.

Operationes.

A Auicen: Anseꝝ caro g̃ssa est. Adeps eoꝝ alopicie ꝯfert. ⁊ ad fissuras faciei atq; labioꝝ valet. Sedat q̄z dolorē auris: ⁊ cōfert matrici: B Esculapius. Adeps anseris om̄es duricias soluit C Idē cū succo cepe instillatus auri aq̄ illapsaz eijcit. D Dyas. Anserinus adeps sū me mitificus est ob dulcedinem pinguedinis. E Rimas labioꝝ curat. tociusq; vultus factas ex frigore rimas. optīe sanat. ⁊ aurium dolorem.

Ca. xj.

ARdeola. Ardea Azalon: ⁊ azida Ysidorus. Ardeola dr̄ q̄si ardua ꝓpter arduos volatus: Tñ Lucanus. q̄q; causa volare ardea. Cū altiꝰ volauerit tēpestatē ꝑcat. hanc multi tātalum vocāt. Pli: li: x. Ardeolaꝝ tria sūt genera. scz leucon. asterias. pellos: Hi augētur in coitu. Mares siq̄dem coeūdo cum vociferatu sanguinem etiā ex oculis profundunt nec minus egre grauide pariūt. Sorices ⁊ ardeole dissident inuicem fetibus insidiantes. Idem in li. xvj. Ardeolarum autem genera. quas leucos vocāt. altero oculo tradunt carere: Ardea: Ex li: de na. reꝝ. Ardea licet in aq̄s cibuz suū querat. in siluis tñ ⁊ altis arboribus nidū suū collocat. Ferr̄ aūt q̄ pullos suos miro rigore nitit̄ defendere. Accipiter eis infestus est. Sz ardea huic anum opponit et stercus eijcit. ad cuius tactū accipitris pēne cōputrescunt: plurimūq; eaꝝ colorem hñt cinereum. q̄dam vero albū. Est quoddam eaꝝ genus quaꝝ mares angunt̄ ī coitu cum magna vociferatione: funduntq; sanguinem ex oculis pre dolore. Azalon Ex li. de naturis reꝝ. Azalon est auis parua. que corui frangit oua. Huius pulli a vulpibus infestantur. Ipsa vero vulpis catulos vellit ip̄amq; vulpem. q̄d vbi coruus viderit auxiliatur vulpi quasi contra cōmunem hostem. Hec auis in spinis viuit. ⁊ ob hoc azinos odit: Flores ac folia spinarum deuorātes. Actor Azida iuxta Phisiologum ip̄a est strutio. de qua dicitur infra.

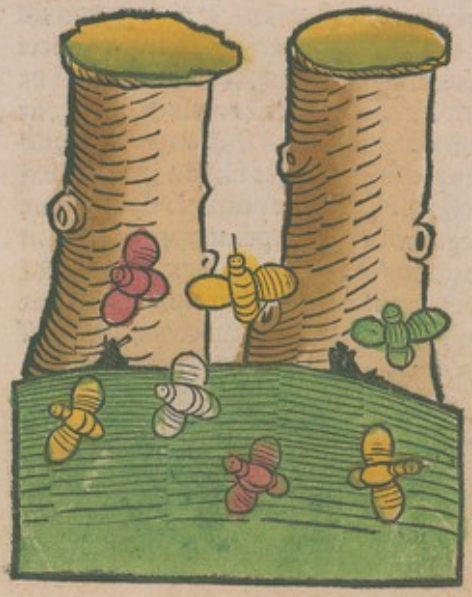

Ca.xij.

Apis. Arestotiles. Apis est anīal anulosi corpis hñs mēbrum vel additamentū ab ore exiens p q̄d gustat ⁊ cibum ꝯtrahit ac recipit. sanguiguine caret. dentes alioꝝ aīalium dētib⁹ similes hz. ī comitatu volat. ⁊ est leuis corporis. Habetq̄ q̄tuor alas duosq̄ pedes hz in dextra. ⁊ duos in sinistra, nec plus q̄ quatuor hz ne volatū suū ꝓhibeant: Hoc aīal nō recipit aerem: nō hanelat. Cōmedunt mel maxīe in necessitatis tpe Vñ qñ incipiunt infirmari. apparet mellis diminutio: q: videlicet cōmedūt ex eo. nec r̄parant ip̄m. Bonos odores diligunt. ⁊ aq̄s currentibus delectant̄. Actor. Apes mundiciam diligūt. frigus ⁊ fetorem ac fumū odiunt: Gregatim volāt circa opus suū solicite sunt. ⁊ ociosas abijciūt. Ex li. de na. rer. Apes ceteris aīalibus preminent dignitate ⁊ vtilitate p̄clares dotibus: et nobilitate vigent agilitate. strenuitate animositate ingenij subtilitate. Ambrosi⁹ Apes regem sibi ordināt nō sorte sz iudicio. ⁊ q̄uis sub rege posite tamen libere sunt. quia p̄rogatiuā tenēt iudicij. ⁊ fide deuotionis affcm̄ et regez ip̄m tanq̄ a se constitutū diligunt. Hic āt rex nature claris format̄ insignibus. vt ⁊ magnitudine corpis p̄stet ac specie (⁊ q̄d in rege precipuum est) moꝝ mansuetudine. Nā ⁊ si hz aculeū eo tñ non vtit̄ ad vindictam: Sūt em̄ leges nature. nō lr̄is scripte, sz morib⁹ impresse vt leuiores sint ad puniendū. q̄ maxima potestate pociunt̄. Sz apes que legibus nō obtemperant. penitencie condempnatōe seip̄as mulctāt. vt aculei sui vulnere moriant̄. Ambrosius. Nulle aūt apes e domibus audent exire nec in aliq̄s ꝓcedere pastus nisi rex primus egressus sibi vendicauerit principatum volatus. ꝓcessus autem earum est per rura redolētia vbi orti sunt redundantes floribus fluensq̄ cuius p gramina. herbisq̄ dulcibus prima ponunt castroꝝ fundamēta. Apes ordinantur ad opera diuersa. Nā flores adducunt quedam: alie mollificant cerā. ⁊ alie adducūt aquam: Earumq̄ opationes tempus determinatū non habent sed cum habuerint res conuenientes subito preparāt. ⁊ in sereno tpe opant̄ assidue.

Virgilius in georgicis. Nunc age naturas apibus quas iupiter ipse Abdidit expediam. Magnanimosq̄ duces totius ex ordine gentis. Mores ⁊ studia ⁊ populos ⁊ prelia. Rex melior vacua iam r̄gnat in aula. maculis auro squalentibus ardēs Et rutilis clarus hic melior insignis ⁊ ore Tunc trepide inter se coeūt pēnisq̄ coruscant. Spiculaq̄ exacuūt rostris aptātq̄ lacertos. Et circū regem mixte glomerantur in orbem. Ille operū custos illū admirantur ⁊ om̄es: circumstant: Ver ip̄e e folijs natos ⁊ suauibus herbis: Ore legunt ip̄e regem paruosq̄ q̄rites. Sufficiūt aulasq̄ ⁊ cerea regna refigunt. Tant⁹ amor floꝝ ⁊ generandi gloria mellis Nam alie victu inuigilant ⁊ federe pacto. Exercent̄ agris pars intra septa domoꝝ. Narcisci lacrimā ⁊ lentum de cortice glutē. Prima fauis ponūt fundamenta deinde tenaces Suspendūt ceras alie spem gentis adultans. Educunt fetus alie purissima mella Feruet opus redolētq̄ thimo fragrantia mella.

Operationes.

A Arestotiles. Apes a floribus accipiunt ceram. ⁊ cum pedibus anterioribus congregant eam. de hinc ad pedes medios illam mittunt: deinde ad coxas pedū posteriorum. postea volāt cum ip̄a. ⁊ tūc manifestatur ponderositas ex ea. B De virtute ⁊ operatione cere lector inueniat superius in tractatu de herbis. de C: in capittulo. clj. C De virtute autez ⁊ operatione mellis inueniat in eodē tractatu de M. in capl'o. ccc. xij.

Arestotiles. Bubo sicut ꝛ vespertilio victum sibi nocte acquirit. Monedula pugnat cum bubone. quia bubo debilis est visus apud meridiem. Ideoq; corvus ille rapit ova bubonis ꝛ comedit. corvus ꝙp̄ fortior ē de die. ꝛ bubo de nocte. Itaq; bubo ꝛ corvus invicem sibi aduersantur in nidis. Corvus meridie ꝓmedit ova bubonis. ꝛ bubo nocte comedit ova corui. Cetereq; aues circa buboñ volāt ip̄mq; deplumant. Multa nāq; ps auiū eū odit.

Operationes.

Auicenna. Sanguis bubonis valde confert asmati similiter etiam ius ꝛ caro ipsius. Bubo Phisiologus. Cor bubonis si appositum fuerit mulieri dormienti in parte sinistra omnia que gessit narrabit. Plinius libro. xxix. Bubonis pedes usti cum herba plantaginis cōtra serpentes auxiliantur. Oculorum cinis eius collirio mixtus claritatem oculis facere promittitur. Idem in libro .xxx. Freneticis quoq; bubonis oculorum cinerem imponunt.

La. xvij.

Bitreus butorid ꝛ botaurus. Exli. dena: rex. Butorid ē de gñe accipitrū sz paulo nigrior ꝛ tarda nimium pigq; ad volandū: ꝓda tñ vivit q̄ cū dolo l'lāguore aliq; aut pigritia detētam assequi possit. Hec auis sapore dulcissima ē In li. vt sup̄. Butorius est auis sic dicta a signo vocis. hz crura lōga: collū extēsum rostrūq; longū ꝛ acutū sicut ardea. colore tñ distās ab illa: est eñ terre similima. Habitat circa stagna pisciū cibo cupida. Ranas cōmedit ꝛ venenata. Hec sola veris tpe pro cātu vocem horrificā edit. In litore sub ardore solis in loco vbi pisces frequentare novit. adeo q̄eta stat. vt q̄si mortua appareat. vñ fit vt cautis piscibus minus suspecta sit. Hz cū collū longum hēat breue recurvitate facit. vt cū pisces incautius ei quasi nihil p̄meditāti proximaue rint illos ad se colli extēsione trahat. Phisiologus. Botaurus quasi bootaurus dr̄ eo q̄ tauri boatum id est mugitū imitari videtur. Rostrum eñ in terra paludinosa defigit ꝛ ad modum tauri clamores edit. Exclusos pullos statim mater sub ascellis collocat. Alnū se sub vna. altera sub altera. Pulli vero materno corpori adherentes. Incedit q; mater pullos sub alis fouens. natorumq; rostris ꝓminētibus cibos dulciter ꝓmendans. Victor. Hec auis mihi ē videtur onocrocalus. De q̄ infer⁹ dicet.

Ca.xviij.

Abones ⁊ Blata. Ysidorus. Bibones sunt qui in vino nascuntur quos vulgo musciones a musto appellant. Unde Affronius. Cum a me expectasset fabulare incipis ex ore bibōes inuoluant in oculis tuis. Blate a calore dicte sunt. siquidem ⁊ comprehēse manū tingunt. Unde ⁊ blateum colorem dicūt hoc aīal lucem non patitur videre cōtrarium musce. Musca est lucipeta. Blata vero lucifuga. Ex libro de naturis rerū. Blata vermis est qui lucem videre nō patitur. Unde per noctem tantūmodo ambulare consueuit. Palladius de agricultura. Blate sunt apibus inimice. sicut et lacerte. Unde huiusmodi animalia ⁊ his similia oportet apum castris vel alueari bus lōge fugare q̄ vult apes bñ ꝯseruare.

Ca.xix.

Cantarides latine et grece. arabice derarie vl' irane. Pādecta cap̄. cxxxv. Cantarides sunt animalicule quaꝝ sunt efficacissime. que in spicis frumēti adhuc florentis inueniuntur. Sunt he varie. ⁊ quasi circa pennulas suas stricte ⁊ oblonge. he em̄ vapore aceti suffocant̄ ⁊ in vase non picato reponuntur: Sunt ca. ⁊ acutissime que licet scabiei vesice conferant: vesicam tamē si ex eis multa sumat̄ q̄ntitas. vulnerāt atq; sangniuem mingere faciunt ⁊ interficiūt. ex quibus ꝑua accepta vrinam ꝓuocant vehementer.

Operationes.

A Serap̄. li. aggre. cap̄. derarie auto: Gal'. Experti sumus experigentia nō modica in vnguibus leprosis: ⁊ inuenimus ꝙ qñ ponit̄ sup̄ eas cum ceroto ꝯfert multum. aut cum vnguento. auferunt em̄ vnguem ⁊ faciunt cadere totā. B Et cantarides ingrediunt̄ in cōmixtione vnguentoꝝ ⁊ medicinaꝝ q̄ fiunt ad scabiem ⁊ ad egritudinem cū qua eleuat̄ cutis: ⁊ ī medicinis q̄ euellunt verrucas q̄ dicūtur capita clauoꝝ: C Et sunt q̄dā ex magistris nr̄is q̄ dabant ex eis in potu miscētes paꝝ ex eis ad ꝓuocandum vrinā: D Et q̄dam accipiebāt alas et pedes ip̄arum solū dicentes ꝙ hec cōferunt illis q̄ sumpserunt corpa ip̄aꝝ. Et alij dicebāt ꝯrium huius. videlicet ꝙ corpa ip̄aꝝ sola iuuabant eos qui sumpserunt alas et pedes eaꝝ. E Ego vero miscui omnia simul corpa cū pedibus ⁊ alis ⁊ dedi Ille autem qui sunt magis iuuature ex eis sūt ille que reperiunt̄ in tritico in quarū alis sunt linee citrine in latitudine ꝓtense. ⁊ ꝓprie quando proijcis eas in olla terrea noua ⁊ claudis orificium olle cum panno lyneo sup̄ vas in q̄ sit acetum feruens donec suffocētur ⁊ moriant̄. F Et similiter oportet ꝙ fiat ex aniali quod dr̄ xofostis.

quando volumus ipsum reponere. Et si
militer est species animalis similis canta
ribus in figura ⁊ virtute. ⁊ similiter v̄mis
viridis qui reperitur super arborem pini
Virtus eius est sicut v̄tus earum. Postq̄
vero sunt cantarides mortue. inserantur
in lino ⁊ reponantur. G Syascoriō
capittulo. Cātarides. Meliores ex eis sūt
que sunt diuersorum colorum. ⁊ in alis ea
rum sunt linee trāsuerse citrine. ⁊ sunt gro
sse ⁊ oblonge. H Operatio autem il
larum que sunt vnius coloris est debilis.
Et virtus cantaridarum est putrefactiua
calefactiua. Vlceratiua. Et propter hoc
miscentur cum medicinis conuenientib⁹
apostematibus cancrosis. et ad scabiem
vlceratam ⁊ empetiginem. I Et qñ
ponuntur in nascalibus prouocant men
strua. K Et extimauerunt quidam q̄
quando miscentur cum aliquibus confe
ctionibus ad ydropisim conferunt ꝓpter
virtutem earum. quam habent in ꝓuocā
do vrinam. L Auicenna libro secun
do. cap̄. Cantarides. Dixerunt q̄dam q̄
sunt superflue caliditatis. Et dixerūt alij
sunt ca. ⁊ sic. in tercio gradu. sed primum
est verius. Et cantaris est acris acuta pu
trefactiua adustiua. M Et eradicat
verrucas linita. ⁊ fit ex ea cerotum ⁊ linit̄
ex eo albedo vnguis ⁊ confert ei. N
Et eradicat vnguem mollificatum velo
citer quando fit ex ea emplastrum. ⁊ r̄mo
uet morpheam. ⁊ albaras linita cū aceto
⁊ quando ex ea trita cum sinapi fit linimē
tum. facit nasci capillos. O Et simi
liter qñ coquitur cum oleo donec inspisse
tur. Et linitur super apostemata cancero
sa. ⁊ resoluit ea. Et linitur sup̄ scabiem et
empetiginem. P Inquit filius Me
sarugie. Ip̄a incidit vngulā valde. ⁊ par̄
de ea prouocat vrinam valde Et parum
de ea adiuuat medicinas prouocatiuas
ad prouocandum absq̄ nocumento. Et
ꝓuocat menstrua ⁊ facit aborsum. Q
Dixerunt quidam datur in potu vna ear̄
ei qui conqueritur de vesica sua. ⁊ confert
Et dantur in potu tres tanasgi de ea ⁊ ex
ulterat vesica. R Inquit Galienus
Ipsa exulcerat vesicam. ⁊ est ꝓpterea q̄
facit materias acutas declinare ad eam
a quibus corpus non euacuat̄ cum prope
tate que est in ipsa.

Ca. xx.

Carbates. Albertus in li. de na.
c aīalium inquit. Carbates q̄dam
mentiendo dicūt aues quas vul
gus baumgense. hoc est arborum anseres
vocant (vt etiam superius audiuisti in ca
pittulo xiiij) eo q̄ ex arboribus nasci dicū
tur. a q̄bus stipite ⁊ ramis dependēt. que
inter corticem est nutrite. Dicunt etiā ali
quando ex putridis lignis hec aīalia in
mari generari (vt sup̄ius dcm̄ est) ⁊ preci
pue ex abietum putredine. Asserentes q̄
nemo vnq̄ vidit. has aues coire vel oua
re. Et hoc om̄ino absurdum est. quia ego
⁊ multi mecum de socijs vidimus eas co
ire ⁊ pullos nutrire. sic etiam in ante habi
tis diximus. hec auis caput habet q̄si pa
uonis. pedes nigros vt cignus. ⁊ sunt mē
brana coniuncti digiti ad natandū. ⁊ sūt
in dorso cineree nigredinis. Et in ventre
sunt albide aliq̄ntulū minoris anserib⁹.

Ca.xxj.

Caladrius ⁊ Calādris. Ysidorus Caladrius (vt dr̄) est immūdus secundum legem.

Operationes.

A Dicit em̄ phisiologus ꝙ auis est tota alba nullam partē hn̄s nigrā cuius īterior fimus curat caliginē ocl'oꝝ. In atrijs regum inuenit̄. ꝑ hāc ꝯgnoscitur de hōie infirmo. vtrū viuat an moriat̄. Si em̄ eg̃tat ad mortez mox hec vt viderit eū. auertit ab eo faciē suā. Si āt nō ad mortē. intēdit illa faciē suā vertit. Et assumit oēs infirmitates eius. ⁊ dispergit eas. ⁊ sanatur infirmus. B Aresto. Caladriꝰ infirmū si mori debeat. nō respicit. Sz si ꝯval' scere possit. ⁊ ipsum vidē velit. ab illo omnem infirmitatē ad se trahit Itaqꝫ ille sanus efficit̄. Et auis egra. ita ꝙ sepius pro eo morit̄. Hec auis hz vnū os g̃ssum in crure. cuius medulla oculos caliginantes si quis linierit. eos clarificatos boni visus efficit. C Ex li. de na. reꝝ. Caladrius est auis alba. q̄ si ad infirmū sanandū ducitur oēs infirmitates eiꝰ intra se colligit ⁊ in aere volās ibi eas ꝯburit atz dispgit. D Pars interior femoris caliginez aufert ab oculis. Has aues alexander īueni sse fert̄ in ꝑside. E Ex li. de na. rerū. Calendris est auis ꝑua. ꝓpe ꝯsimilis alande. colore fusca. plumis despecta. sz mira modulatione vocis audientes letificat. Oim̄qꝫ voces auiū expressissime imitat̄. Itaqꝫ qn̄ capta ergastulo includit̄ ibi q̄z captiuitatis ⁊ calamitatis sue oblita. vix vnā diei horā sine cātu p̄terit. adoqꝫ spaciari diuersis auiū cātibus gaudz. vt nec cibi solicita sit.

Ca.xxij.

Capo ⁊ Caprimulgus: Actor Capo dr̄ gallus castratꝰ siue gallīaceus: Et hi ideo castrant̄ vt facilius impinguent̄ ac teneriores ꝯmedant̄.

Operationes.

A Dyas. Capōes viui aꝑti ⁊ impositi morsibus venenatis occurūt si mutentur assidue. B Cerebꝝ caponis melius est ceteris: Acceptū in vīo fluxū sanguīs abstinet. C Pellis ventriculi eiꝰ sicca tusa ⁊ bibita eustomacha est cum vīo. Juscellum maxīe minoris estuatiōes stomachi mitescit simpliciter compositum. Juscellū v̄o maioris artificialiter ꝯpositū ventrē mollit: crudos hūores. i. colerā nigram deponit B Utile est tꝑalibus

febrib⁹ ⁊ typicis egritudinib⁹. tremorib⁹ ⁊ inflationibus stomaticis. ⁊ arteticis singulare presidiū est. Fel caponis albi magne virtutis est. facit ad effusionem oculoꝝ ⁊ ad caliginē ⁊ aspredinē palpebraꝝ. De capone iferius capło. liiij. latius patebit. ℰ Pli. li. x. Caprimulgi appellant̄ mele grandioris aspectu; nocturni fures sunt. interdū eñ visu carent. pastoꝝ stabula intrant: capraꝝ uberibus propter succum lactis aduolāt qua videlicet iniuria uber emoritur. caprisq; cecitas quas ita mulsere obtenditur. Actor. Caprimulgus ipe Aresto. agochilem vocat. de quo supꝰ in capꝰ. vj. istius tractatus. ℉ Aresto tiles. Est auis mōtana modicū maiori mula. astuti moris. raro videtur de die. nec bene tūc videt; sed acuitur visus eius de nocte. lac ex māmillis capraꝝ sugit. ideoq; dr agochiles sc; capraꝝ lac sugens. viuit aūt nocte. manet in lapidibus de die.

Ca. xxiij.

Ardelus. Isidorus. Cardelus dr eo q; spinis ⁊ carduis pascit. Unde ⁊ apud grecos achātis dr ab achantis. i. spinis quibus alit; Augures ām dicūt ⁊ in gestu ⁊ in motu ⁊ in volatu auium esse signa constituta. Pliñ. li. x. Cardueli minyme auium impacata faciunt nec voce tantum. sed pedibus ⁊ ore p manibus. Estq; que boum mugitus imitet. in ore latensi agro thaurus appellata. Est que equorumq; hinnitus anthus nomie herbe pabulo aduentu eoꝝ pulsa imitat̄ ad hunc modum vlciscens. Ex li. de nare. Cardelus est auis parua croceoq; i corpe rubeo, vero i capite colore venusta ta. Mirū autem videt̄ q; hec auicula carduorum acutis aculeis pascit̄. In hac ergo natura miraculū apparet. que talē astuciam ei dedit. q; nec boui nec azino magnis aīalibus impartiri voluit. vt videlicz ergastulo clausa suppositā aquā ab ymo pnilum vasculo suspenso ad se cum rostro trahat. pediq; filo interdum suppositō cū attigerit vasculū sitim potu sedat.

Ca. xxiiij.

Arabdrion. ⁊ Carista. Rudolphus sup Leuiticū. Carabdriō est auis garrula. de q̄ legit̄ in Leuitico q; fm legem sit īmūda. Actor. Hec auis ipa est que superius in capꝰ. xxj. dcā. calendris est. Fallunt̄ aūt qui hanc esse cladrium putant. Et sup deutro. dicit glo

sa interlinearis. Caristę vt dicit Solinus aues sunt que impune flamas inuolant: ita vt nec plume nec carnes earū flamis igneum aliquatenus cedant.

Ca. xxv.

Cervus volans. Ex li. de na. rerū. Cervus volans fertur esse genus cicade. Hunc tamē experimenta rot crabronē vocat. sub alis (vt dicit) grossioribus alas habet subtiles ac tenues sicut bruchus. Circa vesperam potissime volant. z volando strepitum faciunt. hūt cornua medicinalia grādia prelonga bisulca dentata z lucida quasi forcipibus in cacumine cum libuerit ad morsum coeuntibus cruza vero lōga z reflexa. lucent igneum more noctu partes laterū ac clunium colores pinnarum refulgētes aliqñ compresse obumbrantur. amputatum caput earum viuit diutius sine corpore. sed et ipsius corpus sine capite. sed non tam diu sicut caput.

Ca. xxvj.

Cicade. Plinius li. xj. Cicade tantum viuunt rore. quarū duo sunt genera. Minores que primo proueniunt que vt sunt mute: z nouissime pereunt. Sunt autem multe que canunt vocantur achete. z que minores ex his sunt tetrigometre. sed ille magis sonore. Mares canunt in vtroq; genere silent femine. Gentes his vescuntur ad orientem. Ante coitum mares preferunt. a coitu feminas circa solsticium est coitus eaz. Quis eaz corruptis que sunt cādida coitus supin⁹. Est illis asperitas in dorso preacuta qua feture locum excauant in terra. Fitq; primo vermiculus. deinde ex ea (que vocatur tetigometra) cuius cortice rupto circa solsticia euolant. z est sine ore. sed pro eo q̄ddā est aculeatum linguis simile. z hoc in pectore quo rorem lambunt. Pectus ipsum est fistulosum hoc. vt diximus canūt achete de cetero nihil est in ventre. Quidā vero negant vocem in sectis esse in tanto cicadarum sono z apum murmure.

La.xxvij.

Ciconia. Ysidorus Ciconie quasi cicanie a sono quo crepitant dicte sunt quē sonū oris pocius esse constat q̄ vocis: quia cum rostro quatiente faciunt, hee veris nuncie societatis comites serpentū hostes maria transuolāt. in asyam collecto agmine pergunt. Omnes eas duces precedūt & ip̄e quasi exercitus p̄sequunt. Ex li. de na. rer. Ciconie serpentium exitio tātus est honor in Thessalia vt capitale fuerat occidisse ciconiam. sicut & bōiem. Multipharie nāq; serpentibus insidiat. eosq; comedit & alia venenata. nec tū moritur. Bufonē autem non nisi in magna fame comedit. in quo naturale bufonis malum notat. Videt autem ciconia caput habere valde reumaticum quia rostro eius aqua fere continuo distillat. & hoc hieme magis. Nec nidos suos annuo r̄petunt. & vnū se et fetibus suis domino loci sub quo fetificant. plumatū q̄stributum vt ferē deijciunt. Sz forte causa magis est tedium nutriēdi. Quinymo vt vulgo dr̄ p̄ decimatōne deijciūt. deo ius suū seruantes. In cuius signū Thoringiā vbi decime non dant. neq; intrāt neq; inhabitant vt experientia docet. Abiture autem (vt dicit Solinus) in certo loco cō gregantur. ita vt nulla sui generis nisi ceptiua relinquat. In asya campus est vbi cōgregate cōmurmurāt. & eam q̄ nouissime venit dilacerant sicq; recedūt. Exhib. rex vt sup̄. Ciconia dr̄ auis pia. Cum em̄ antiquiores ciconie p̄nis amissis, ppriū sibi victū acquirere nequeāt. iuniores frigida genitor̄ membra refouentes eos in pastu p̄curant. donec ala fortis redierit. Nam vt Ysido. ait. Quantū temp⁹ impēdunt in fetibus educandis tm̄ & ipse inuicem a pullis suis alunt. Nec dubium eas castitatis sectatrices esse, feduscq; cōiugij adinuicem seruare. Tm̄ fert q̄ in eminentiori loco domus cuiusdā par vnū ciconiarum habitabat. Tm̄ mare ad pastū recedente frequēter alius mas aduenies feminam adulterino coitu polluebat. At illa statim eminus in fonte se mergebat. sicq; scelus adulterij p aque lauamentū delens marem, p̄rium deludebat. hmōi factum dñs habitatōis frequēter aduertit & quadam die post adulteriū eā a fonte ne lauaretur p̄hibuit. nec mora masculus a pastu rediens in fcia sua scelus adulterij deprehendit. & ad horam dissimilans abijt. Reuersusq; scōa die maximā multitudinem secum adduxit, que singulam adulteram aggresse. miserā crudeli lanianerit morte.

Operationes.

A Pli. li. viij. Ciconia origano sibi medetur. B Idem in li. xxix. Ciconie pullum qui ederit negat annis continuis lippire oculis. Ciconie q̄z ventricul⁹ valz p̄ oīa venena C Idem li. xxx. Furūculis etiam dr̄ mederi ciconie vētriculus ex vino decoctus. D Dyal. Simus ciconie cum aqua potui datus, epilēticos curat. E Albertus in li. de na. aialiū Nec auis alas hz nigras. & caudam & alas p̄tes hz albas. F Inuenit etiā genus ciconie. totum in dorso nigr̄ & in ventre subalbum. sed non nidificat in hōum habitationibus sz in paludib⁹ desertis.

Ca.xxviij.

Cignus: Arestotiles. Cignus est de genere auiũ coriũ ĩter digitos hñtium. Manetq; in ripis lacuũ et in locis multaꝝ arboꝝ. Bone vite est. atq; nature. ⁊ senectutis bone. hmõi aues contra accipitrem pugnare non incipiũt Sz si cum eis ille pugnare cepit. pugnãt cum ipo. eũq; vincunt. Ysi. Cignꝰ grece latine olor dr̃. eo ꝙ totus albus sit plumis olon em̃ grece totũ dr̃. Naute v̇o sibi hãc auem bonã prognosiam facere dicunt si cut Emilius ait: Cignus in auspicijs sem per letissimus ales. hunc optant naute. qꝛ non se mergit in vndis. Ex li. de na. rerũ. Cignus hz plumas albas. sz carnes nig̃s fortitudinem suã in alis: colerice cõplexi nis est. ⁊ ob hoc iracundus: Dentes habz in rostro minutissimos. Oneris impaciẽs est. ne libenter volat sed in stagnis reqies cere delectatur. cũ vno pede natat. ⁊ cum alio se regit veli mõ. cũ piscibus nutritus eis est innoxius: Sup aq̃s nidificat ĩ pull' educandis solicitus. tpe coitus blandiũt sibi inuicem mas ⁊ femina: ⁊ alternatim capita cum suis scilicet collis inflectunt. velut amplexandi gracia. Nec mora vbi coierint. mas conscius lesionis in femina fugit ab ea. At illa impaciens fugiẽtem insequitur. nequaq̃ tamen rancor ille per seuerat in longum. ymo lesione cessante. pacificatur in animo ac a masculi ꝑsecu tione cessans post coitum frequẽti caude motu ⁊ rostri se aquis mergẽs purificat.

Ca.xxix.

Cinomulgus Cispedo ⁊ citramo Ysidorus: Cinomulgus est auis arabie sic dcã. eo ꝙ in excelsis ne moribus texit nidos ex fructibus cynami Et quia nõ pñt ibi hõies conscẽdere pro pter ramoꝝ altitudinem ⁊ fragilitatẽ. eos dem nidos plumbatis iaculis appetunt ac cynnama illa deponunt: ⁊ p̃cijs ampli oribus vendunt eo ꝙ illud cynnamũ ma gis q̃ alia mercatores ꝓbãt. Arestotiles Cinomulgus passere modicum maior ẽ. eiusq; color celestis est cum citrinitate et colores isti sunt in eo distincti: Rostꝝ eius est longum ad citrinitatem declinãs sup arbores magnas ex cinamomis vt dr̃ spe rice componit nidum suum habẽs introi tum paruũ Plinius. Cyspedij siue cispe li plurimũ volant qui ⁊ apodes dicuntur eo ꝙ vsu pedum careant hyrundinũ spẽ.

nidificant in scopulis. Hee sunt que toto mari cernunt. Aristoteles. Auium genus quod pedes nō habet. omni tpe apparet. hec auis longa gracilis z pauce latitudinis. hirundini assimilatur. Nec inter illas leuiter distinguitur. Ista nidificat in esta te. z hoc post lapides vt animalia fugiat z homīes. Plinius libro. x. Citramus alias cenchramus habetur. aues remeātes comitata solicitat. ac perseueranter ad expectatas sibi tenas puenire festīat. easq; noctu. etiam itineris admonens excitat. Aristoteles. Citramus auis de nocte ceteras aues clamat. eaq; audita sciunt venatores q; in locis suis non remanebunt aues. Ex libro de naturis rerum. Citramus auis asye recedentibus hyrūdinib⁹ ac cytonijs instante hyeme comitans eas festinātior pseuerat. z pcedens solicitat.

Ca. xxx.

Cinomia. Isidorus. Cinomia grece dicitur musca canina. Mā canis grece cynos dr. Ex libro de na. rerum. Cinomia est musca canina catulor auribus importuna. Quam licet catulus frequenter excutiat semp tamē importūe uolat. Vbi āt eū pigr. ad excutiēdum inuenerit vsq; ad sanguinem z vulnera pcedit. Actor. Cinomia est illa musca grauissima. qua percussa est egiptiorū populus in quarta plaga. De hac cū in Exodo legitur. Venit musca grauissima in domos pharaonis ac seruorum eius. z in oēm terram egipti. corruptaq; est terra ab huiusmodi muscis. Per hanc enim secundum glosam canini moris significātur. in quibus humane mentis voluptas id est libido arguitur. Sic enim z cimices quibus in tercia plaga percussi sunt egipcij. significant inquietudines mūdanor. qui prouocatores rixarum. Amatores calumniantium non admittunt quietem spiritualis sabbati. Vñ Psalmista. Dixit z venit cinomia.

Ca.xxxj.

Cicēdula cimice ⁊ costro. Ysido. Cicēdula genꝰ scatabroꝝ ē sic dictum eo ꝙ ḡdiēs l' volās lucz. Ex li. de na. Cicēdula ē vmis in ytalia nocte volās. ⁊ iter noctis tenebras fulgidꝰ radians. ita vt si eū in tēbris videas exhalationem scintillaꝝ putes. Ysi. Cimex āt ex vermibus carniū ē. Dictꝰ āt est cimex ex sil' tudine cuiusdā herbe cꝰ fetorē hz. Aui. in. ij. cañ. Ex fraxīo capita inflata sicut ḡnata egrediunt̄ ī q̄bus ē hūiditas de q̄ cimices oriunt̄. Cū eñ capita hmōi apiunt̄ cimices ex illis egrediunt̄. Cimices āt effugat ꝓpestercꝰ thauri. qñ cū eo fit suffumigatō Palladius. Ortis q̄z cimices nocēt. extinguunt̄ āt amurca ⁊ felle bubalo lectis aut locis eaꝝ ꝑūctis. l' folijs edē tritis ex oleo l' īcēsis sanguisugis. Ysi. Cosdros greci appellāt eos q̄ extremis fauoꝝ ꝑtibꝰ maiores creant̄. Quos aliq̄ reges putāt. dcōs eo ꝙ castra ducant.

Ca.xxxij.

Columba. Ex li. de na. rer. Colūba (vt dicit Beda) felle carz Dicit tamē Aresto. ꝙ fel hz. nō eo loco quo cetera aīalia sed in intestino Porticino non viuit. sed puro grano visum recuperat nouem vicibus. In alta nidificat. vbi mala bestia attingere non valeat sup aquas libenter requiescit. vt sitim sedet. Et vmbram accipitris veniētis ī aq̄s ꝓspiciat. Aliqñ vero sola sedet. colores suos varios circa collum admirās. alarū plausu rostroq̄z plumeculas fulcit et in regimen volatus cultus pennas disponit. Tunc nisus speculator occultus cō gaudētem in hmōi gloria rapit. Colūbe calidissime sunt. ⁊ lapillos ꝓpter stomachi temperantiam comedūt. fimū etiam ardentē nimis habent. quem ⁊ ipē nido eijciunt. ⁊ pullos eijcere docēt. pēnis eleuatis pugnat ⁊ columbam errantem cum viderint. sibi aggregant. Dicit Jacobus ꝙ trans mare versus oriētem columbe sunt q̄ nunciorum fungentes officio lr̄as dñorum suorum sub alis breui spacio ꝑlonge deportant. Ideoq̄z valde necesse sunt. maxime quando ꝑ terras inimicoꝝ alij nuncij trāsire non audent. Columbe proprīū est nō inter aues non eleuare caput. quando potant donec ei sufficiat. Ex li. de na. rerum Columba valde grauatur in ouoꝝ partu ꝙ si parere tardauerit a mare ꝑcutit̄. Arestotiles. Colūbe toto anno ouant ⁊ pullificant. si fuerit locus mansionis calidus. ⁊ cibus paratus. Alioquin nō nisi in estate. Earumq̄z pulli sunt meliores in vere. ⁊ in autumpno. peiores autem in hyeme ⁊ estate. Masculus cū feīa coit post vnū annum. Oua colūbe sunt albi coloris sicut ⁊ perdicis. Columba senex coire non potest. sed tantum osculatur. Columba q̄q̄z femina saltat super feminam. si nō fuerit mas. ⁊ inuicem osculantur. ⁊ ex illo q̄dem coitu oua faciunt sed non pullificant.

Operationes.

A Ex libro de naturis rerum: Pulli columbarum in autũno ⁊ vere saniores sunt quoniam his temporibus grano maxime viuunt: B Esculapius: Colũba occisa ⁊ calida supposita omni morsui subuenit. Sanguis eius valet oculis ꝯfertis infusus precipueq; de sub ascellis tract⁹. C Stercus eius omnes dolores soluit. ⁊ humores desiccat D Dyascorides Columbe sanguis abscindit fluxum sanguinis nariũ: qui est ex velamine cerebri: E Plinius libro.xxix. Caro recens columbe contra serpentes auxiliatur. Mascule sanguis a vena sub ala incisa: eximie prodest oculis cruore suffusus. F In libro.xxx. Fimus columbaꝝ cũ aceto delentur stigmata. Hoc fimo carbunculꝰ aboletur ꝑ se illito vel cum semine lini ex aceto mulso G Auicenna: Sãguis columbe confert podagre: Stercus colũbarum cõueniens est sup dolores iuncturarum: ⁊ valet empetigini. H Confert etiam dolori colice cum administrat̃ in clisteri.

Ca.xxxiij.

Coredulus. ⁊ Cornix: Ex li. de na. rer. Coredulus dr̃ quasi cor edẽs Carne nãq; ⁊ preda viuẽs corde maxime inhiat saturari: Ysidor⁹. Cornix auis est ãnosa apud latinos greco nomine cornix appellatur. Quã aiũt augures hõim curas significatõib⁹ agere. insidiarum vias monstrare. futura p̃dicere magnum nephas hoc credere. vt deus cõsilia sua cornicibus mandet: His inter multa auspicia tribuunt ⁊ pluuias vocibus portendere: Vñ est illud. Tunc cornix plena pluuiam vocat improba voce. Ex li. de na. rer. Cornix in solsticio morbo corripit̃ Hec nucibus libenter vescit̃. Horribiles aues q̃si hostes suos impugnant sed ille freq̃nter cũ impugnãtibus multũ detulerint: tandẽ in pacientia victe lacerant importunas. Cornix pluuiã multo clamore p̃nunciat: Quis colũbe insidiat̃. vt ea dissipet ⁊ exugat.

Operationes.

A Pli. li. xxix. Cerebꝝ cornicis coctum in cibo sumptũ capitis dolorib⁹ ẽ r̃mediũ B Idẽ in li. xxx. Cornicis carnes ac nidum illinire morbis longis putant vtilissimum.

Ca.xxxiiij.

Coruus. Ex li. de na. rer. Coruus auis clamosa nihil aliud sonare nonit q̄ cras cras. diuersas tam̄ voces format. scz. lxiiij. vt dicit Fulgentius volādo coit aliqn̄. plures sp̄ q̄ duos pullificat. Grauidus fieri dr̄. si eū ouū coruinum edere ꝯtigerit. Ore parere dicuntur ⁊ concipe. Femine coruoꝝ oua sole cubāt ⁊ mares eis escas dant. Pulli coruoꝝ. vij: diebus absq; vlla cibi alimonia manere ferunt̄. Septima v̄o die nigrescunt. quoꝝ nō nullos eijciunt tedio nutriendi. Fortior est coruus de die. Bubo de nocte ⁊ vicissim oua sua comedunt. Corui parū coeunt. sed multum osculant̄ adinuicem: Et putant q̄dam q̄ alio mō non coeant. sed hoc falsum est. Cadauere coruus vescitur et vt dr̄ a potu se abstinet q̄ diu ficus sui fructus dulcedine gloriat̄. Un̄ Ouidius Accibi dum lacteus pendebit in arbore ficus A nullo gelido fonte bibent̄ aque. Gregorius in moralibus. Pulli coruorū (vt fertur) an̄ q̄ nigrescant a parentibus vtcūq; neglecti. medici affecti huc illucq; vagant̄ in nido aut ciboꝝ expetunt a p̄to ore subsidiū. Un̄ scriptum est. Quis p̄parat coruo escam. ⁊c̄. Sed cum nigrescere illi ceperint tanto eis alimenta p̄benda coruus ardentius requirit. q̄nto illos alere diutius distulit. Ex li. de na. rer. Est coruoꝝ genus in oriente. q̄d cum azino et tauro pugnant. eisq; fugientibus sup̄ eos volat ac sic cū impetu eoꝝ oculis impungit ⁊ cū potuerit eos execans rostro dn̄is suis inutiles reddit. Itaq; p̄ consequens occisi decoriant̄ ⁊ eoꝝ cadauera volatilibus efferunt̄ sicq; ab aue improba aīalia fortia sup̄antur. Coruus turres inhabitat ⁊ ibidem nidificat. citissimus est mutatōnis aeris nūcius. ⁊ alia crocitatōis voce prophetat auram tranquillam alia tēpestatem. Coruus longeuus citissime fit domesticus. coruosq; siluestres inuitos retinet ac seducit. Coruus ex natura est inclinatus ad furtum: vt experigentia Erfordie docuit vbi coruus domesticus successiue de mensa qua pecunie iacere consueuerant in ortum de p̄pe subtus lapidem circiter quinq; vel sex florenos in grossis abscondit.

Ca.xxxv.

Cocurnix. Ex li. de na. rer. Cocurnix est auis quā vulgariter q̄stulam dicimus: Hec ducē hn̄t ortigometram: quā in maris transitu iā terre id est portui maris appropinq̄ntes accipitres speculati rapiūt. ⁊ idcirco cura est vniuersis. vt externi generis ducem solicitent. s. cornicem p̄ quā p̄ma discrimīa caueant. rarissimas hn̄t feminas in genere auiū sicut ⁊ pectines in genere pisciū. In hōim vero genere pauciores nascuntur masculi q̄ femine. Comestor. Cocurnix in synu arabie precipue nutritur. ⁊ ē auis regia quam nos vulgo curelium dicimus a currendo. Ysidorus Cocurnices a sono vocis dicte sunt. quas greci ortigeas vocant eo q̄ vise primum fuerunt in ortigia insula. Hec adueniendum tp̄a hn̄t Nam estate depulsa maria transmeant.

Ca.xxxvj.

Cocyx. Pli.li.x. Cocyx videt̃ ex accipitre fieri tpe ãni figurã mutãs. Tũc em̃ ñ apparẽt r̃liq̃ accipitres nisi dieb⁹ paucis. ipso q̃z modico estatis tpe vis⁹ postea ñ cernit̃. Est ãt neq̃z ad vncis vnguib⁹ accipitr̃ nec capite sil'is neq̃z alio q̃ colore ac rictu s̃z colũbe poti⁹ sil'is ẽ capite ⁊ vnguib⁹. Qm̃ absumit̃ ab accipitre. si qñ sil' apparuerit. sola oim̃ auis a suo gñe iterẽpta. Aresto. Auis cocyx paucor̃ ouor̃ ẽ. vni⁹. s. aut duor̃ q̃z natura ei⁹ valde frigida est.

Ca.xxxvij.

Crochilos. Ex li. de nat̃. rer̃. Crochilos in ytalia rex auiũ appellat̃ oim̃ q̃dẽ ẽ mĩma. s̃z q̃nto mĩor tãto velocior: adeoq̃z aĩosa. vt etiã ꝯ aq̃lam audeat cõat⁹ acceptare: hõies q̃z deludit q̃z cũ se ꝓpin q̃ q̃i manu capiendã obtulerit. casso hõis conatu ⁊ labore impigra ꝓfugit: Araneis vescit̃ pullis fecũda ẽ. Nã plurimos vno fetu ꝓducit. vno specu vel antro ĩ hieme multi ꝯdunt̃. vt ad calorez turba conferente calor q̃ ꝑuus ẽ ĩ tam minimis corporibus augmentet̃. Estq̃z auis minima oim̃ aliar̃. Item Albertus in libro de naturis animalium ait: Crochilos est auis minima omnium q̃ regulum vocant que licet sit parua corpe. Ausu magna contra aquilam pugnare conat̃ solitaria volat. Multi etiam est partus: ⁊ in hieme vno contenta foramine antri vel muri multos socios secũ sui generis nocte habitare permittit. vt calor parui corporis ex societate multorum calescat ⁊ foueatur. Hec etiam est auis musica. ⁊ precipue cãtat tempore magni ⁊ sicci frigoris in hyeme; Infra capl'o. c iiij. de eadẽ tractet̃.

Ca.xxxviij.

Corinta. Plinius. Corinta ē auis maxima in partibus oriētis que fere ad quantitatem pulmonis vaccehabz mollem. z multo infusum sanguine. et ideo multum bibit plusq̄m alie aues: Albertus in libro de naturis aīalium. Corinta est auis que paucas z paruas habet plumas z pennas:

Ca.xxxix.

Aculus. Ex libro de naturis rerum. Cuculus est auis improbaque vocem suam in cantando nō mutat. sed semper eandem ꝛplicat. Auis pigerrima est z loco non stabilis. Turturis fere colorem habz Hieme plumis spoliari dicitur. intrateq; terre latibulum. vel concauitates arborum. illic estate ꝙgerit quo hyeme viuit. Ova sua in nido minoris auicule ponit. z de ouis illius totidem demit. ne dum illa numero superflua inuenerit. quasi aliena repudiet. Itaq; cuculꝰ ab aliena matre. cum pullis eius fouꝰ et eductus: dum adhuc in nido inualidus sedet. quadam tamen auiditate naturali ceteris pullis cibos rapit. z hac sagacitate pre ceteris pingescit atq; nitidior fit. In cuius elegantiam nutrix cōuersa. gaudet eius forma. miraturq; seipsam q̄ talē peperit adeo desipiens vt magnitudine ferum a pullis minoribus non discernat. sed omnes pullos suos in eius comparatione damnat ac vbi eum ediderit et ad robor volandi nutritus. ipso viceversa z in nutricem insurgit. z consequenter perimit. Isidorus. Cuculi a voce propria nominati. tempus habent et ipsi veniendi miluorum scapulis susceptī propter breues z paruos volatus. ne per longa aeris spacia fatigati deficiant. Horum saliue cicadas gignunt. Ova passeris nido reperta comedunt. z sua obijcitur. post hec illa susceptā. z fouent z nutriunt Aresto tiles. Cuculus ouis propriis incubat. sed vnum ouum in nido fulice ponens eiusdē ova fugit. Illa vero futuri euentus ignara ouum sedula nutrix fouet. Sed a cuculo excluso z postmodum adulto nutrix a nonnullis quandoq; necari perhibetur In estate volat z lasciuit. In hyeme iacet languens z deplumatus ac buboni simili apparet.

Operationes.

A plinius libro. xviij. Mirabile quoddam est de cuculo. quo quis loco primum audiat alitem illam. si pes dexter circumscribatur ac vestigium id effodiatur non gigni pulices vbicunq; aspergatur.

B Idem libro. xxviij. Cuculi fimus in vino decoctus z potus morsui canis rabiosi confert.

Ca.xl.

Cubeth. Aresto. Cubeth est auis luxuriosa. cuius mas si inuenerit oua femine sue frangit ea. ne feīa sit solicita circa ea. femīa vo abscondit ea Que siue coeat siue non. olofaciendo vel audiendo subito ouat: Item si p̄senserit masculum venientē occurrit ⁊ coeūt. Mas q̄dem pedetentim ad feīam accedit sine strepitu. ne alij masculi senciāt. ⁊ pugnēt cū eo. nec coire p̄mittāt. Itē masculi pugnant inuicem ⁊ victor cū victo coit. ac versa vice si victor victus fuerit Solitarie tñ ⁊ occulte coeūt. eligente victore locuz ad hoc. ⁊ victo sequēte. Mas āt ⁊ femīa ī voluptate sua frequēter deprehendunt̄ ⁊ cadunt in manus venatoꝝ Cunqꝫ luxuriosa sit auis ista. singuli tñ mares singulas seminas accipiunt. Item aues ponderosi corpis que non sunt boni volatus: multā habent superfluitatem multumqꝫ coeunt ⁊ multorum ouorum huiusmodi sunt. vt cubeth ⁊ strutio ⁊ gallina: Actor. Cubeth idem videtur esse q̄d perdix que enim hic de illa dicuntur eadem pene ⁊ de perdice dicentur inferius. Quod forte latuit translatorem.

Ca.xlj.

Culex. Ysi. Culex ab aculeo dcūs ē eo q̄ sanguinē sugit. hz eīm in ore fistulam in modū stimuli. q̄ carnē terebrat. vt sanguinē bibat. Aristo. Culex aīal corpis anulosi mēbꝝ hz p̄ q̄d cibū sentit. ⁊ q̄dā hñt hoc mēbꝝ extra sicut aculeū cui⁹ natura ē mollis ⁊ vacua p̄ ip̄m gustāt ⁊ sentiūt ⁊ cibū attrahūt Culices āt ⁊ musce mīme bestiaꝝ p̄ hoc mēbꝝ p̄forāt hōis coriū ⁊ alioꝝ aīaliū: Ex li. de na. reꝝ Culex acida petit. ⁊ dulcia fugit lucē diligit. ita q̄ ad lumen aliqñ se vrit

Operationes.

A Aui. ī. iiij. cañ. Ad effugādū culices ⁊ cimices fit suffumigiū cū serraturis ligni pini. aut cū nigella sil'r cū mirto sicca ⁊ cū sulphure. ⁊ bdellio ⁊ spīa fetida ⁊ stercore vaccīo ⁊ cū folijs cip̄ssi. B Ad idez aspgit̄ dom⁹ ex decoctōe radicis lupinoꝝ aut ex decoctōe nigelle. aut absinthij: aut rute. C Palladi⁹. Cōtra culices et timices ī ortis l' satis amurca recēs. vl' ex cameris fuligo spargit̄. galbano q̄z infuso: aut sulphure fugant̄ D Ambrosius Culices nō tangunt hōiez. si absinthium cum oleo coquat̄: ⁊ eo se p̄ungat.

Ca. xlij.

Diomedas. Ysi. Dyomedie aues a socijs diomedis appellate sūt q̄s fabule ferūt ī easdē volucres fuisse ꝯuersos forma fulice silēs; magnitudīe cignorū. colore cādido. duris ⁊ grādib⁹ rostris. Sūt āt circa apuliā ī insula diomedia īter scopulos littoꝝ ⁊ saxa volitātes. Solin⁹. Diomedas aues īsula q̄ orā apulie videt. ⁊ tumlo ac delubro dyomedis īsignis ē. sola gignit cui ē color cādidus. ignei oculi ora dentata: ꝯgregate volitāt. dueq̄ duces sūt: q̄ꝝ altera agmē p̄it vt ductu certū iter dirigat: altera īseq̄t vt instantia tarditatem vrgeat. Cum fetificum tempus adest. rostro scrobes excauant. ⁊ surculis inuersum positis subter cauata contegunt: ⁊ ne operimēta desint si forte lignorum cassia venti auferāt. hāc struem premunt terra quam egesserāt. sic nidos moliuntur. bifori accessu aditus q̄ mittit ad pastus in ortum destinatur. qui excipit reuertentes versus occasum est: vt lux ⁊ morantes excitet. et receptui non denegetur. Edem sacram huiusmodi studio omni die celebrāt. aquas plumas imbuunt. ⁊ alis impendio madefactis rorulente confluunt. et sic edem humore excussa purificant. Tunc pennis supplaudūt ⁊ inde quasi peracta religione discedunt Ob hoc aues factos dyomedis socios ferunt.

Ca. xliij.

Draycha. Albertus: in libro de naturis animalium inquit. Draycha auis est pedibus carens. vt dicit Arestotiles. ⁊ cum ad terram cecidit cubitis alarum et pectore repit fere sicut vespertilio: Sebiles habet pedes caude sue coniunctos: Hoc non apparet nisi post pluuiam in principio estatis: ⁊ tunc pullificat. ⁊ cum pulli conualescunt morit̄ pullos relinquens sue miserie vice succiores

De Auibus.

Ca.xliiij.

Egithus Emeria ⁊ Erci nia Plinius libro deci mo: Egithus auis mini ma cum azino pugnat. Azinus quippe spinetis se causa scalpēdi atterēs nidos eius dissipat quē adeo panet auicula, vt omīno voce rudē tis audita ouа eijciat. pulliq; ipi metu cadant. Itaq; aduolans vlcera eius rostro excauant: Porro achantis egithum odit in tantum: vt eorum sanguinem credant non coire. Iozath. Emerie sunt aues q̄ de nocte volantes illuminant aerem propter pennarum suarum naturam: que magis in tenebris q̄ in lumine lucent. sicq; producuntur ⁊ capiuntur. Ysidorus: Erci nie aues dicte sunt ab hercinio saltu germanie vbi nascuntur. quarum pēne adeo per obscurum emicant. vt q̄ uis nox densis tenebris obtenta sit. ad presidium itineris dirigēdi iacte interluceāt: cursusq; vie pateat iuditio plumaꝝ fulgentium.

Ca.xlv.

Falco. Ex lib. de na. rer. Falco est auis nobilissima. volatu impetuosissima ⁊ in custodia sui minus cauta. Ideoq; cum ad predā dirigend⁹ est. a dño suo retardat. nec auis ei capiēda ostendit. nisi prius aliq̄n tulum elongetur. vt predam cum impetu moderato subsequat. In ardee captura duo falcones piter relaxant. quoꝝ vn⁹ summa petit alius iuxta terram inuolat vt videlicet ille volantem ardeā in pulsu precipiter: Iste vo p̄cipitatā accipiat: Arestotiles. Falco renes hz debiles pectusq; robustum. deliciosis vtit cibis. vnica versatione collū girat circulariter pectore existente immoto adeo vt colli eius duo. cētum argi luminibus rōe. Cuius visus cuiusdam naturalis discretōnis videant ex equo respōdere. prede q̄z q̄ post tergū est quidus inuigilat: Ex li. de na. rer. Falconum genera sunt duo. Vnū nobile quod auem vsu quo naturaliter capit aliud ignobile ac vile: q̄d nisi multo labore et maceratione assuefactum hoc facit. Hoc vltimum genus cum ardeam ad terā impulerit. Iamq; imꝑmpta est vt eam capiat

Ardea anguillam vel alium piscem quez recentius vorauerat euomit. z tunc falco libere eam volare pmittens ac minus seti dum sibi oblatum preferens et gaudens ocius apprehendit. Non sic aũt falco no bilis. sed eiectũ munus vilipendens. auẽ dolosum seuerius punit. Habet aũt falco os acutum ac durũ in pectore. quod ei na tura puidens indidit ad impulsionẽ pre de Scripserunt aqla symachus z theodo cion epistolam ptolomeo regi egipti. in qua tractauerunt de auibus nobilibus z earũ medicinis. De qua hic pauca de fal cone cõmemorare liceat.

Operationes.

Albertus in li. suo de aialibus. Si falco nõ pt fimare fel galli da ei pmedere vel testudines albas decoctas. Si falco nimiũ laxat. succũ iusquiami mo dicum da ei bibere. z intinge i eodẽ cibũ eius. Si os fractũ habuerit in cru re vel in ala. Aloe calidũ supliga z dimit te vna die z vna nocte. Itez fimũ galli i aceto coctũ supliga. Ad iõ aloen herbã cũ puluẽ apij z involue cordi bus quaz auiũ z da ei pmedere. De hac materia repies p albertũ tradita in libro suo de animalibus.

La. xlvj.

Fasianus. Exli. de na. rez. Fasia nus est gallus silvatic⁹. avis pul chra valde. pennis choruscis. in star ignis. ceruleus interdũ ac viridis. ru beisqz pennis. interscribitur nitor. Aures gemmas videt hre. in capite plumis extã tibus: quas subrigit qñ vult atqz submit tit. Cristis aũt in capite caret: z spiculis i cruribus. Pis tñ armis frustratus. aiosus z audax est. Arestotiles. Fasiani nñ coit⁹ tpe simul habitant ceteris vero tpibus se paratim. nec cito rubricatas hñt barbas vel in pedibus calcaria sicut galli dome stici sed tractu tpis. fasian⁹ sic capit. aliqñ auceps pãno in q̃ hec avis depingit coo pertus. fasiano se oñdit: q̃ sequẽs cooptũ nec fugientem nec retrocedentẽ tandem a socio aucupis in insidijs latitante retbi involuit. hec avis in aura pluviosa trista tur. z tunc in rubetis ac silvis latet. Circa vesperam vel auroram de silua egreditur z tunc de facili venatur. Rostrũ i terra figẽs abscondit se. z sic absconditum se totum credit. pẽnas pre pingnedine mutat. Itez rumqz sepe renovat. Carnes habet subti liores ac leviores ceteris avib⁹ silvaticis exceptis pdicũ pull. Asi. Fasian⁹ a faside insula dictus ẽ. vñ primũ asportatus est.

Ca.xlvij.

Fatator. Ex li. de na. rer. Fatator est auis in oriente. q̄ fetuū procreādoꝝ naturaliter cupida. Tēpus veris anticipat. quo scz aues ceteras solent initiare ꝯceptus. Tñ fit vt oua que tunc facit frigore corrumpant̄: ne fetuum hēant effectum. sz iterꝝ sequēti tpe calido ponunt. ⁊ tunc pullos faciūt. q̄d est cōtra om̄es fere agrestes aues. q̄ semel in anno ouant atq; pullificant:

Ca.xlviij.

Fenix. Ysido. Fenix. est auis arabie sic dcā: eo q̄ colorē feniciū habeat. vel q̄ sit in toto orbe singularis ⁊ vnica. Nā arabes singularē ⁊ vnicam fenicē vocant. Hec q̄ngentis ⁊ vltra viuens annis dū senuisse se viderit. collectis aromatū v̄gulis rogum sibi instruit. ⁊ ꝯuersa ad radiū solis alaꝝ plausu volūtariū sibi incendiū nutrit: sicq; iterꝝ de cineribus resurgit. Ambrosius li. v. Fenix cum finem vite sibi adesse aīaduertit. facit sibi thecam de thure ⁊ mirra ⁊ ceteris odoribus in quam impleto vite sue tēpore intrat ⁊ moritur: de cuius humore carnis vermis exurgit. paulatimq; adolescit ac processu statuti tpis alaꝝ remigia īduit sicq; ī superioris auis speciem ⁊ formā reparatur. Doceat ergo nos hec auis exēplo resurrectionem credere que sine exemplo ⁊ sine rationis preceptione sibi insignia resurrectionis instaurat. Solinus Apud arabes fenix nascit̄. Auis aquile magnitudine capite onerato ī comā plumis extantibus. cristatis faucibus. circa colla fulgore aureo. postera parte purpureus. extra caudam in qua roseis pennis interscribitur nitor ceruleus. Hec etiam est mens oim̄ aliorum autorum. Etiā idē habet̄ in li. de na. rer. licet ꝑ alia v̄ba.

Ca.xlix.

Filomena ⁊ ficedula. Ex li. de naturis rerum. Filomena dicitur a filos quod est amor. ⁊ mene q̄d ē dulcis. Hec enim auis mira modulatiōe letificat audientem: gaudet ad ortū solis Preitq; leticia venientem. verno tam̄ tpe cantat. Hiberno nū q̄. In inicio q̄z veris adeo sue vocis amenitate delectat̄ vt rarissime comedat: ⁊ hoc cum summa festīatione: Itaq; certant inter se tam ꝑtinaciter: vt victa sepe vitam finiat ꝑus deficiēte spū q̄ cantu. Tñ ⁊ dicit̄ a filos quod ē

amor. ⁊ mene quod est defectus. q̄si amore deficiens. Miramur igitur in tam paruo corpusculo. tam ꝑtinacem spiritum. Miramur in illo perfectam musice scientiam. Modulatus enim edit̄ sonus ⁊ nūc continuo spiritu trahitur in longum: nūc variatur inflexo: nunc distinguitur ⁊ conciso. copulatur in torto grauis acutus. creber extensus. vibrans. ⁊ aliquādo q̄dem medius. summus ymus. Meditantur interim alie minores. versusq; quos mirent̄ addiscunt. audit attenta discipula. Redditq; vicibus cantum. intelligit̄. emendatur. ⁊ a docente quodammō reprehendit̄ Statim aūt vt coire incepit vocis amenitatem perdit. Et vt dicit Pli. Alia vox fit mutatur ⁊ color. Ab exitu nāq; verni tp̄is aucto estu in totum alia vox fit. mutat̄ et color. lignis earum tenuitas illa nō est. q̄ ceteris auibus. Actor Filomena est auis parua canora om̄ibus nota. q̄ ⁊ luscinia dicit̄. Ysidorus. Ficedule dicte sunt eo ꝙ ficos magis edant. panditur illo v̄siculo veteri. Cū me ficus alat cū pascat dulcib⁹ vuis. Cur potius nomē nō dedit vna miethi. Pli. li. x. Ficedule formā sil'q; colorē mutāt. Hoc tn̄ nomē hn̄t autūno. Postea vero melācoriphi vocant̄.

Ca. l.

Fulica. Actor. Fulica ē auis magnitudine ⁊ colore cigno similis ⁊ grandi rostro. in scopulis littoꝝ ꝯmorat̄: has latini dyomedias. greci Herodios vocant. Phisiologus. Fulica est auis sup̄ oēs prudētissima: cadaueribus nō vescit̄. nec oberrat de loco ad locū. sed in vno loco ꝑmanet vsq; in finē. ibiq; escā suam circa se colligit ⁊ q̄escit. Idem: Fulica est auis boni moris. nigra anati simili nisi quia minor est anate. In stagnis delectabiliter ꝯmorat̄: esca ⁊ pace ꝯtenta. vn̄ patet si locū inueniat vbi pacē ⁊ escam habeat non inde recedit. Pli. li. xj. Fulicaꝝ generi dedit natura placabilē cristā ꝑ medium caput a rostro residentem.

Ca. lj.

Fucus. Bartholomeus in li: de ꝓpetatibus reꝝ inquit. Fucus est apis maior. dictus aūt est fucus eo ꝙ cōmedit labores alienos quasi fag⁹ a fagin q̄d est cōmedere. Depascit̄ em̄ ꝙ non laborauit. quia nec mellificat. s3 aliorum mel māducat. De q̄ Virgi. Ignauū fucos pecus a p̄sepibus arcet Sūt āt fuci sine aculeo velut imꝑfecti apes ⁊ sunt ser

uiciales veraꝝ apum. ⁊ ideō eis imperāt vere apes primosq; expellunt ad opa. tardantes autem sine clemētia pungūt ⁊ puniunt. neq; in ope tm̄. sed etiam in fetu adiuuant apes. Certe em̄ q̄ maior eoꝝ fuerit multitudo. eo maior fiet examinū ꝓuētus Cū mella vero ceꝑint matura esse abigūt eas melleq; singl'as aggresse eas trucidāt atq; fugāt. nec videnť nisi in vere Impatoribus apum fuci extruunt regias māsiones amplas magnificas seꝑatas cooꝑculo eminentes. ⁊ fiunt sex angule om̄is celle singuloꝝ ⁊ q̄uis fuci sustineāt tot labores comedere tn̄ de melle vix ꝓmittuntur nisi q̄ntū capiūt ⁊ furanť. vt dicit Pli.

Ca. lij.

Gallus: Ex li. de na: reꝝ. Gallus est auis faucib⁹ ⁊ capite cristata. spiculis aduersis in cruribus armata. Habet ⁊ q̄nq; spicula galline Sz hoc errore potius q̄ ope nature. Gallus nocte ꝓfunde cantat validius. ⁊ matutino leuius: Cantus em̄ cum vento ferť ⁊ anteq̄ estimari possit longius auditur. Gregorius in moralibus. Gall⁹ diei nunci⁹. horas noctis discutit. ⁊ demū vocem exhortationis emittit Cunq; cantus edere parat. ꝑus alas excutit. ac seip̄m feriens vigilantiorē reddit. Ambrosi⁹. Est galli cantus suauis in noctibus ⁊ vtilis. q̄i bonus cohabitator. dormientē excitat ⁊ solicitum admonet. Vigilantem solať. ꝓcessum noctis signās. Idem. Leo timet gallū. maxīeq; albū: Aresto: Visi sunt aūt galli q̄ feīas suas interficiebant. Deinde soliciti circa pullos suos regebant illos ⁊ assimilabanť feīs in nutriēdo illos. ita q̄ etiā inuicē nolebāt coire. Ysido. Gallus āt a castratione vocatus ē: Nā inter aues ceteras huic soli testiculi adimunť: vetēs āt abscisos vocabant gallos: Ex li: de na. reꝝ. Gallinace⁹ gallus testiculis viduai⁹ dr̄ q̄ capo vulgariter aꝑpellať. vt superius dixi. Ferť āt citi⁹ impīguari. q̄ a libidine arceť. Cū gallīs q̄dem impinguať. ꝛc.

Operationes.

A Ex lib. vt sup̄. Galli carnes g̊ssiores sunt ad digerendū ⁊ mīoris hūiditatis q̄ galline vel gallinacij. Decrepiti tn̄ galli carnes teneriores sunt q̄ iunioris. B Gallinaceus autem habet carnes validiores om̄ibus volatilibus. bonū sanguinē generant ⁊ optimū nutrimentū C Auicenna: Gallorum melior est ille q̄ nōdum cantat. Antiqui vero mali sunt. D Testiculi autem gallorum multum laudabiles sunt. velocis digestionis E Ius gallorum confert dolori stomachi ex ventositate F Ius galli veteris cum polipodio ⁊ aneto confert colice valde. G Docet autem galienus in decoctione gallorum veterum. vt postq̄ nutriti sunt fatigentur faciēdo eos currere vt cadant ⁊ decollentur Deinde vētres eorum euacuati ac sale impleti suanť ⁊ coquantur cum. xx. kyst aque donec veniant ad tres rotillas ⁊ bibatur. hoc ius confert asmati. Confert etiam tremori ac dolori iuncturarum. Esculapius Cerebrum galli cum vino bibitum: oēs morsus destruit ⁊ alia multa mirabilia facit.

Ca.liij.

Gallina. Rsi. Gallina dr̄ a gallo sicut a leone leena. Huius membra ferunt quidam si auro liquescenti misceant̄ consumi. Ex li. de na. rer. Gallinis supponenda sunt oua semp̄ impari numero luna crescenta ad. x. vsq; ad xv. Oua incubari intra. x. dies edita vtilissimū est. Nam vetera aut recentiora infecunda sunt. subici autez debēt impari numero. Quarto vo die postq̄ ceperint īcubari: si eoꝝ cacuminibus contra lumen in manibus apprehensis. purus ⁊ vniusmodi color p̄luceat estimant̄ sterilia: ⁊ p̄ illis supponenda sunt alia. In aqua q̄z experimentum est. Naz ouū inane fluctuat iniectum aqua. subsidens vero plenum est. Philosophus. Gallina ouat in omni tp̄e preterq̄ in duobus mensibus tropicoꝝ Dum aūt galline pulueris fomento ⁊ crebra respersione fungētes vice balnei. sine coitu delectant̄ Oua de q̄bus exituri sunt masculi gallina gerit in parte ventris dextra. Ex quibus autem femine in sinistra: Uniuersaliter si galline oua sua non incubauerint infirmantur. Et quedaz galline semp̄ faciunt gemellos. semp̄q; est vnus maior alius minor. Gallina quando cubat in estate: citius excludit pullos q̄m in hyeme.

Operationes.

A Rsi. Gallinaꝝ in cibo melior est illa que nondū parit oua. antiqua vo praua. B Adeps pulloꝝ calidior est q̄ gallinarum magnaꝝ. C Caro etiam gallinaꝝ clarificat vocem D Cerebrū gallinaꝝ p̄hibet fluxum sanguinis nariū ⁊ cerebri velaminibus accidentem. E Idē. Epar gallinaꝝ pinguiū. sicut ⁊ anatum. sanius est ceteris galline sāguīs (vt dr̄). F Idem. Adeps q̄dem galli sicut ⁊ cerui vehemētioris est calefactōnis. G Adeps āt galline minus calidus ē. ⁊ asperitati lingue confert. H Esculapius. Ouū galline valet ad oēm dolorē oculoꝝ. etiam albumen infusum oculis sedat punctiones I Totū ouū ꝯbustū ⁊ cū vīo vel aceto bibitū oēs fluxꝰ stringit K Ouoꝝ q̄nq; vitella bibita cū tribꝰ vini cyathis emoptoicis valent. L Adeps gallinaꝝ pustulas oculoꝝ reprimit. M Tibie q̄z cū pedibꝰ cocte ⁊ cū sale ⁊ oleo ⁊ aceto colli dolorē sedant: N Stercus eius flegmones qui nascunt̄ in naribus impositum sanat.

Ca.liiij.

Gallinacius. Alexander. Gallinacius si bñ vrticet̃ ducet pullos suos ad modũ gallie. q̃d (vt dr̃) nõ facit ꝓpter ꝯmodũ pulloꝝ: sz ꝓpter ꝯmodũ ꝓpum: vt ex calore pulloꝝ faciat venenũ vrtice euaporare. Ex li. de na. reꝝ: Gallinaci⁹ gallus testicul' viduat⁹ dr̃. q̃ capo vulgariter appellat̃ (vt supi⁹ ĩ ca. xxij. isti⁹ tractat⁹ dixi) Fert̃ ãt citi⁹ ĩpinguari: qꝛ libidĩe arcet̃: cũ gallis q̃dẽ impĩguat̃. sz neq̃ q̃ ĩpinguãdo fecũdat cũ eis pascit̃. sz nõ eas defendit: nõ cãtat nec horas diei vel noctis discernit. Igit̃ ad nihil vtili⁹ ẽ nisi ad coq̃nam. Itẽ aliqñ gall⁹ p⁹ triẽniũ castrat̃. postea q̃nq̃ vel septẽ ãnis viuẽ sinit̃: Et sic ĩ eius iecore lapis ĩuenit̃ electori⁹. q̃z vt ibi cõcepit nõ postea bibit. Vñ ⁊ si q̃s hũc lapidem in ore suo habuerit. sitim extĩguit. de q̃ ĩferi⁹ in tractatu de lapidib⁹ tractet̃.

Ca.lv.

Graculus. ⁊ garrulus. Ex li. de naturis reꝝ. Gracul⁹ est auis nig̃ ꝑ totũ corpus: Est em̃ de gñe cornicis. licet corpe mĩor. libenter in altissimis nidificat. ⁊ hoc in tãta multitudine. vt in vna sepi⁹ arbore: vij: paria g̃culoꝝ nidos ꝯstruant: Optĩe nãq̃ aues iste sibi inuicẽ compaciunt̃. Est ãt auis clamosa nimiũ maxime a tpe coitus. quez scz coitũ tẽpus excitat vernũ Amoris gr̃a masculus feĩaz cubat. Carnes pulloꝝ eius edibiles sunt ⁊ maxime si excorient̃. Hãc auẽ nonnulli falso opinant̃ eandem esse q̃ garrulũ sed multa inter eas est dr̃a. Nã graculus (vt dictũ est) vnius est coloris. Garrulus aũt colore distinctus ex diuersis plumis. Dictus ãt est a garriendo. non em̃ eam q̃sq̃ transire p̃t ꝯ quẽ non garriat: Ceterarum etiã auiũ voces vel modulos nõ ad delectamẽta leticie sz tm̃ ad garriendũ dicit̃ imitari: Tanta plumaꝝ varietate distinguitur. vt nullus ei ceteraꝝ auiũ calor deesse dicat̃ Captus in iuuentute clauditur vt articulata verba loq̃ doceat̃. q̃ etiã vbi didicerit magis garrire gescit. Et q̃nq̃dũ garrulitate intendẽs sibi nõ prospicit nisus eã ĩopinate rapit freq̃nter ĩsaniare dr̃. ita q̃ plerumq̃ inter furcatos arborũ ramos se suspendit.

Operationes.

A Pli. li. viij. Gracula q̃z sicut ⁊ alie q̃dã aues lauri folio ãnuũ fastidiũ purgãt B Idẽ li. xviij. Graculi sero a pabulo recedentes hyemẽ presagiũt. C Ysidorus. Est em̃ loquacissimũ genus et vocibus importunum.

Ca.lvj.

¶ Grippes. Ysidorus. Grippes vocatur eo q̄ sit animal pennatum z quadrupes. Hoc genus ferarū in yperboreis nascitur montibus: Omni corporis parte leones sunt, alis z facie aq̄lis similes equis vehementer infesti: Ma z homines visos decerpunt. Solinus In asyatica scythia terre sunt locupletes i habitabiles tamen Nam cum auro z gēmis affluant. Grippes vniversa tenent alites ferocissimi z vltra omnem rabiem desevientes, quorum immanitate obsistente, ad venis accessus ratus est. Visos quippe decerpunt velut geniti ad plectendam auaricie temeritatez. Arimaspi cum his pugnant vt lapides qui ibi sunt intercipiant Ex quib⁹ sunt smaragdus, sicenicus z cristallus. Ex libro de naturis rerū. Grippes est auis quadrupes. capite z alis aq̄le similis sed multo maior. tamen in nido suo lapidem agathem ponit nec dubium quin ad aliquod remedium. Hij equis et hominibus maxime infesti sunt. et homines armatos preliando superant et occidunt. Grippes dicuntur aurum effodere z in effossi inspectione gaudere. Albertus in libro de naturis animalium. Grippes in posteriori parte z cauda z posteriorib⁹ cruribus imitatur leonem. Habet etiam vngues lōgos ex quibus ciphi fiūt

Johannes monteville dicit. Corpus magni grippis maius esse octo leonibus de ptibus istis, nam post q̄ bouem equū vel hōiem etiaz armatum occiderit leuat z asportat pleno volatu Illi⁹ vngule sunt tanq̄ cornua bouis de quibus fiūt cyphi ad bibendum qui reputantur valde p̄tiosi, fiuntq; de pennis alarum eius arcus rugidi z fortes ad iaciēdum missilia z sagittas.

Ca.lvij.

¶ Gricocenderon sive gracocenderon: Albertus in libro de naturis animalium. Gracocenderon auis esse dicitur magna intra omnia volatilia minus vtens coitu. vno em̄ coitu i estate implet. feminam ad filiarum fecunditatem z sic toto anno nō coit amplius.

Ca.lviij.

Girfalco ⁊ gosturdo. Girfalco venit a partibus transmarinis ī cohorte multaꝝ aucaꝝ siluestrium. quaꝝ vnam de nocte ꝓpter frigus pellēs sub pedibus suis. aliā de die capit ī cibis Actor. Girfalco idem dr̄ esse q̄d herodi⁹ De q̄ pleni⁹ dr̄ inferius. Ex li. de na. reꝝ Gosturdi sunt aues admodū ꝑue. coloris terrei: cristā paruā ex plumis hn̄tes in capite nec aliaꝝ auiū more volantes. q̄ vēto cogente: nunc alta. nūc yma petunt. De his fertur vulgo. ꝙ eaꝝ oua ī terra posita a bufone. ex q̄bus cū exierint pulli: tūc primum eos parentes curāt eisq̄ cibos ferūt quo adusq̄ volatus temptare pn̄t.

Ca.lix.

Grus. Ysidor⁹. Grues nomen de ꝓpa voce sumpserūt. tali em̄ sono susurrant He dum pergūt vna sequitur aliā ordine lr̄ato. Aresto. Gruib⁹ q̄z natura dedit placabilē cristā ꝑ mediū caput a rostro residentē: Regem hn̄t grues. eiq̄ sunt obedientes. Grus dormiens caput sub alis declinat. ⁊ suꝑ vnū pedem stat. Habent autem rectorem grues qui ceteris dormientibus ⁊ capita sub alis reclinantibus excubat eleuato capite. Grues adinuicem pugnāt. ita ꝙ in hora pugne accipi possent: Ex li. de naturis rerum Per grues domesticas alie capiunt̄ grues. habent carnes reliquis auibus grauiores. Ysidorus. Grues excelsa petūt. quo facilius videant quas petunt terras. Castigat autem voce que cogit agmē. at vbi raucessit succedit alia: Nocte autē excubias diuidunt. ⁊ ordinem vigiliaꝝ ꝑ vices faciunt. tenentes lapillos suspensis digitis quibus somnos arguant. q̄d cauendū est clamor indicat. Dicit Arestotiles: ꝙ ad plagam septentriōalem vltra egiptū in hyeme veniunt quibus pigmei hōies scz cubitales occurrunt ⁊ cum eis pugnāt Pugna gruū adeo fortis est ⁊ pertinax vt manu capi pn̄t. Quādo nubes pluuiosas prospiciunt clamant ⁊ vociferāt. ducem suum celeriores captare volatus solicitāt Cum āt suꝑ terram descenderint vt comedant. dux eaꝝ caput in altum erigit in custodiam oim̄ cetere vero secure depascāt Fertur aūt ꝙ post hyemem volātes a mōtibus orientis harenas aureas ⁊ auricalcum lapidem transgluciunt. ⁊ post in partibus transmarinis reuomūt. Vn̄ dixerūt qui experti sunt ꝙ lapis quem grues euomunt. igne mediāte transit in auꝝ.

Operationes.

A Rasi. Caro gruis g̊ssa est que ⁊ tarde digeritur ⁊ sanguinem melancolicum generat: B Haly. Fel gruis calidū subtile. si cum aqua sansuci naribus īstilletur. paralisi prodest. ⁊ facit titillationez C Item. Occisa grus vna die in estate duobus in hieme seruari debet antequaz comedatur. vt caro digestibilior fiat atq̄ tenerior.

Ca.lx.

Gluta. Ysidorus. Glutis est auis grece sic nomiata; quia longam exerit linguam. Hec instante hieme recedētibus hyrundinibus atq; ciconijs blandiente sibi societate. auide cum eis iter aggredit. Sz postmodū in volatu labore comperto penitentia ducit. ⁊ q̄niam in comitatem r̄uerti piget. sequitur aues aliquas tanto tamen tedio tam paruisq; dietis. vt eam incompleto itinere hiems anticipet. Ecōtra vero citram⁹ auis asye festinantior perseuerat: ⁊ alias aues socias preit r̄dditq; solicitas. ⁊ excitat de nocte somnolentas Arestotiles. Aues galator id est magne lingue. linguam hz prominentem valde. ⁊ hec adiungitur in redeundo cum gruibus ⁊ alijs auibus.

Ca.lxj.

Harpia. Actor. Harpie dicuntur quedam aues maxime que nunq̄ saciātur manducando Item harpie digitos ad p̄dā exacuūt curuis timēdos vnguibus sup mēsas aduolant. ⁊ quod contingunt auferunt. q̄d relinquūt polluunt. Ex li. de naturis rerū Harpia est auis in solitudine. iuxta mare ponticum. fame rabida. fere sp insaciabilis. Ungues hz adūcos. ⁊ ad rapiēdum ⁊ disserpendū sp patos: faciē tn̄ hz hōis sed in se nihil hūane v̄tutis. nā sup̄ modū humanū ferocitate ḡssat. Primū hōiez q̄z in deſto viderit. occidē fert. etiā inde cū fortuitu a q̄s īuenerit faciēq; suā ī eis ꝯtēplata fuerit. mox sui silez hōez occidisse se perspiciens īmodice tristat. ⁊ hoc aliq̄s vsq; ad mortē. Plāgitq; occisuz oī tpe vite sue Hec auis licz careat rōe: aliqn̄ tn̄ domestica ⁊ docta loq̄t hūana voce. Virgili⁹ in iij. eneidū de harpis loquit Extruimusq; thoros dapibusq; epulamur opimis At subito horrifico lapsu de mōtibus adsūt Harpie. ⁊ magnis q̄ciunt clāgorib⁹ alas Diripiuntq; dapes cōtactuq; oīa fedant In mūdo. p̄dā pedib⁹ circūuolāt vncis.

Ca. lxij.

Hyrundo. Ex libro de naturis rerum. Hirūdo est auis leuissima. rostro paruo. cauda etiā furcata forma grata. nigredine decentissima. in ventre candida. sub gutture ruffa modicā habz carnem ⁊ nigram. plumas multas. ⁊ alas magnas. Ideoqz circū hz volatum. diem p̄nunciādo nūciat dormientes excitat. et ad laudem creatoris īuitat. Apricos mōcium recessus hieme petit. ibiqz nuda. ⁊ ī plumis reperitur Aduentus sui tempora custodit. ⁊ aduentu suo veris iniciū ꝓdit Quedam in iecore lapidem celidonium portant. haꝝ pulli in hoc cognoscuntur si pro signo pacis ore ad os in nido cōuersi sedent. Nam ceteri qui non habēt lapidē auersis posterioribus sedent. Ambrosius Hyrundinem accipiamus materne sedulitatis in filios grande documentū. Hirūdo minusculo corpe. sed egregio pre sublimis affectu. In nido constituendo tam sapiens est vt hōim domicilijs ꝑuulos suos cōmendet. vbi nullus eos incurset. ore festucas legit. ⁊ luto illinit. vt ꝯglutinari possint. sed qui lutum pedibus deferre nequit. aqua pennas infundit. vt eis puluis hereat. ⁊ limus fiat quo festucas sibi colligat. ū herere faciat. Philosophus. Hyrūdines ouant bis in anno. sed oua prima qn̄qz ꝓpter hiemem corrumpunt̄. posteriora vero complent̄ ⁊ faciunt pullos. Hyrundines ⁊ passeres pullos incompletos faciunt. ⁊ pullificant pullos multos. propter hoc si extrahatur oculus hyrūdinis pulli dum paruus est. iterum crescit. Ex libro de na. rerum. Hirundinis femina libidinis ymagine cōcipit. aut puluere Celidoniam (vt dicit Pli.) herbam scilicet visui saluberrimam monstrauerunt yrundines vexatis oculorum pullis illa medentes. Hyrundinum quedam nidificant in domibus. quedam in fenestris vitreis. q̄daz in abruptis montium. Et he qualitate et quantitate differunt. Pullus hyrūdinis auide clamat ⁊ ieiunus ⁊ de nocte. Si pullo hyrundinis extrahātur oculi. alias natura restaurante recuperat. In eius ventre lapis inuenitur multis deseruiens vtilitatibus. vnus scz ruffus ⁊ alius albus.

Operationes.

A Dyascorides. Hyrundinis pullum p̄mo defectu p̄me lūe apies īuenies in eo lapides duos. vnum beneficum ⁊ alterū maleficum. B Sed cum apis eum caue ne terram tangat. Hic in pelle vituli vel cerui positus. in collo vel brachio sinistro pacientis ligatus. epilentiam curat. si hoc assidue fiat. C Maiores autez hyrundines si combuste fuerint. Puluis earum melle mixtus ⁊ inunctus caligines oculoꝝ detergit. Hec etiam squinanticos prodest. Et vue fauciumqz tumorem compescit. D Esculapius. Hyrundinis cumbustio vel puluis pullorum eius combustorum morbos faucium curat Cor eius si bibatur idem operatur. E Auicēna. Hyrundinis cinis ⁊ maxīe adusti acuit visum. F Et dicitur q̄ eius cerebꝝ cum melle confert principio aque. G Idem. Hyrundinum stercus valet albugini. ⁊ hoc ipsum esse mirabile sum expertus. H Plinius libro decimo. Fimus hyrundinis decoctus ⁊ potus ꝯfert morsui canis rabiosi.

Ca.lxiij.

Herodios: Ysidorus Herodios greci vocant. quos latini diomedes. Glosa sup Psalmū. c iij. Herodius est auis rapacissima oim̄ volatilium. maior q̄ ⁊ aquilam vincit. Glosa sup Deutro. Herodius vulgo girfalco dicit̄ ⁊ rapit aquilam: Ex li. de na. rer: Herodius qui ⁊ girfalco. vt glosa super Leuiticū dicit in loco vbi aues immūde prohibentur siue girfalcus. vt dicit liber rer appellatur. Est auis inter om̄es nobilissima colore ceruleorum maxima tamen parte corporis ad albedinem declinans. preterq̄ in pectore. ⁊ alis vbi celestē colorē euidentius imitatur adeo fortis est. vt aquilam capiat. adeo q̄z animosus: vt cū post q̄nq̄z grues vel alias quasq̄z aues in aere volātes fuerit dimissus ab eaꝝ persecutōe nō desistit. donec om̄s ad terrā successiue deijciat. Est autem canis ad hoc educatus ⁊ doctus q̄ herodio desup volante ipsas aues deiectas capiat ⁊ occidat. Herodiꝰ cum videt predam. excutiens se animat. ⁊ discernit an ad capiendū apta sit. Carnes crudas ⁊ seruatas non ꝯmedit sed recentes. Herodius parui corpis est respcū alaꝝ suaꝝ.

Ca.lxiiij.

Ibis. Ex li. de na. rerum Ibis est auis sup nilum requiescens. aq̄ tn̄ nunq̄ ingrediens sed eiecta cadauera ꝯmedēs. q̄ cū cib̄ nimis ꝯstipata fuerit. rostro de nature secretis indigestibiles cibos detrahit. Menciūtur plane q̄ dicūt̄ ibites eē cicōias. nisi forte dicāt genꝰ eē ciconiaꝝ ī orbe nr̄o ignotū. Nā ibites dicit Pli. hr̄e rostꝝ aduncū. qd̄ itaq̄z de ciconijs nr̄is falsum est. q̄ rostrū hn̄t longū directū in sūmitate acutū. Hec auis ore parit. ⁊ eiꝰ oua si quis cōmederit morieť. Glosa sup Ysaiam. Ibis est auis aquatica. serpētibus inimica: hm̄ōi aues iosephus a moyse dilatas ī bellū ꝯ ethyopes narrat. quia serpentes habundant in terra illa p q̄ aditus erat. Pliñ. li. x. Inuocant ibites suas egipcij ꝯ serpentiū aduētum. Phisiologus Ibis sp de nocte ⁊ die iuxta littora ambulat. querēs cadauer aliquod q̄d ab aqua iam putridū eiectū sit. refugiens altiores ⁊ puriores vndas. vbi mundi pisces habitāt. quia natare nescit nec dat operam vt addiscat. cum cadaueribus delectatur.

Ca.lxv.

Iboz. Albertus in li. de na. alali um inquit. Ibos auem esse orien talium partiũ. fortem ⁊ odiosam equis existere. habet em̃ hynnitũ sicut eq⁹ sed vox eius est horribilis ⁊ terribilis ad audiendum. ⁊ illa vocando eijcit equos a pascuis. eo ꝙ herbis pascit̃ sicut equus: Inuidie autem ⁊ auaricie causa eq̃s eadẽ auis exoellit de pascuis cũ p̃tis sedet

Ca.lxvj.

Ispida. Albertus in li. vt sup̃. Is pida auis est pulcher q̃ germãice yssfogel vocat̃: colorez hz mediũ inter viridez ⁊ ceruleũ. cui cũ radius solis incipit saphirini coloris esse videt̃ in pe ctore colorem hz carbonũ ardentiũ. circa quos volat: pisciculis ĩsidiat̃ ⁊ v̄miculis.

Operationes.

A De hac dicũt ꝙ pellis eius detracta ⁊ parieti infixa mutat pẽnas ãnis singul̃. sz ꝓbaui in q̃busdam verũ nõ esse. B Dicunt etiã auguria sectãtes ꝙ hec auis cõseruata in thesauris. thesaurus augz et abolet pau ꝑtatẽ. Infra in capl̃o de ybos ⁊ ydros ⁊ ysidaxiane, ⁊c̃. plenius dicet̃

Ca.lxvij.

Riches ⁊ koky. Ex li. de naturis rer̃. Riches est auis que vocibus diuer sis vociferat. ⁊ quolibet fere die vocem suaz mu tat. super arbores nidifi cat. ⁊ glandibus quãdo mature sunt cibuz congregat sufficiẽtem sibi. Educati vero pulli eius. ⁊ ad volatũ

roborati cibant parentes suas in senectu te. faciuntq; eos manere in nidis absq; vl lo labore. Ex eodem li. Kokys est auis in cuius morte vociferant̄ aues. vociferatō ne dolorosa ⁊ suaui. Om̄es q̄z aues vnco rum vnguiū cū viderint pullos suos vola re posse Illos ꝑcutiunt ⁊ a nidis eijciunt nec postq̄ cōpleti fuerint. de illis soliciti sunt. p̄ter kokys q̄ lōgo tp̄e de pullis suis cogitat. ⁊ cū eis volātibus volat. eisq; ad ꝯmedendū dat. Actor Idē alibi de corni ce dr̄. vñ hāc auē estimo cornicē esse.

Ca. lxviij.

Kynius karbolos. Albertus in li. de naturis animaliū: Kyni auis est preda viuens. bone pullifica tionis. ⁊ diligenter pullos nutriens. non solum suos. sed etiaz nutrit pullos aquile subiectos tedio. Eodem libro: Karbolos auis ē pigra. que ne oua sua fouet nec pul los nutrit. sed oua sua latenter in palum bi nido reponit ⁊ a palumbis fouentur ⁊ nutriūtur pulli eius ouis palumbi prius confractis.

Ca. lxix.

Lagus ⁊ lucidi⁹: Jorath Lagus est auis aquatica mergo vt cunq; moribus contraria: Nā sicut mer gus tempestatem maris fugit. sic lagus in tempe state letatur et ludit. Eli cius super leuiticum Lagus est animal in terra q̄ in aqua habitās volat enim et na tat. Actor. Hec est auis vt fertur que vul go vocatur rasle. Ex libro de naturis rer̄ Lucidij dicti sunt quasi lucem dantes. ha rum enim auium penne per obscurum in nocte lucent. Unde qui eas habent quan do volunt preiactis luciferis pennis har̄ gratia vias dirigunt In hercinio germa nie saltu hec auis habitat.

Ca.lxx.

Lagepus auis est. vt dicit albert⁹ in li. de na. aīaliū. sz suū modū natura leporinos hñs pedes ⁊ vell⁹ hñs plumis. ⁊ male volat ⁊ ideo in specubus sub terra viuit. ꝙ qñ ꝓ p̄da aliqñ ꝑsilit statim capta p̄da ad antꝝ redit ⁊ ꝯmedit: Hec auis nō domesticat̄ ⁊ capta moritur ⁊ citissime putrescit: ꝓpter sue complexionis maliciam.

Ca.lxxj.

Linachos. Ex li. de na. rer. Linachos est auis acutiuisus valde: q̄ ⁊ pullos suos anteq̄ hēant alas completas ꝑcutit ad solem aspicere cogit ⁊ si cuius oculus lacrimet̄ ip̄m interficit. alios vero nutrit. Hec etiā marinis auib⁹ cibatur. easq; qñq; desuper in aere leuata natantes ꝯtemplatur. quā ille videntes se submergunt. At illa ꝓpe aq̄s descendit. eas vsq; ad suffocatōem in submersione manere cogit: ⁊ tunc plumis ad suꝑficiez aque deductas rapit.

Ca.lxxij.

Luscinia. Actor ip̄a est filomena. vt ī papia legitur. Ysidorus. Luscinia dicitur quasi lucinia. q̄ cantu suo solet signare diei surgētis exortum. eadem ⁊ accedula a cicerone vocat̄: Ambrosius. Luscinia peruigil custos cū oua quodam sinu corporis ⁊ gremio fouet in somnem longe noctis laborem cantilene suauitate solatur quo possit non min⁹ dulcibus modulis (vt mihi videtur) q̄ fotu corporis oua animare que fouet. Plinius libro. x. Luscinijs diebus ac noctibus cō

tinuis.xv.garrulis sine intermissu cãtus est. Sensante se frondiũ germine digna miratu auis. Primũ tanta vox in tam par uo corpuscl'o.tanq̃ ꝑtinax spũs. Deinde in vna musice perfecta scientia modulat⁹ editur sonus.⁊ nunc continuo spiritu tra hitur in longũ nunc variatur inflexo.nũc distinguitur consciso copulatur in tortu. Itaq; cesaris iuuenes habebãt luscinias greco ⁊ latino sermone dociles. Preterea meditantes in diem assidue noua loquen tes. Postremo hieme ipsa non cernit̃.lin guis earum tenuitas illa prima non est q̃ ceteris auibus. Pariunt in vere ꝑmo plu rimum sua oua.

Ca.lxxiiij.

Magnales. Albertus in libro de naturis anima lium: Magnales aues sunt orientis valde mag ne:pedib⁹ magnis et ro stro hominibus non no centes. Piscibus ĩ flumi nibus ⁊ in alijs stagnis insidiãtur ⁊ illos comedunt.

Ca.lxxiiij.

Merula: Ysidorus. Merula antiq̃ tus medula vocabatur eo ꝙ mo duletur. alij ãt merulam aiũt vo citatam:quia sola volat quasi mera volãs Hec cum in oĩbus locis nigra sit ĩ achaia tamen candida est. Pli.li.viij. Merula so lio lauri fastidium annuũ purgat. Idem in li.x: Abeunt ⁊ merule in vicina sed plu mam nõ amittunt.nec occultant̃ nisi spe cibi quo hybernũ pabulũ petũt. Merula ex nigra ruffescit Estate canit.hyeme bal butit:circa solsticiũ mutat rostrum:ãnicu lis in ebur transfiguratur dumtaxat mari bus. Ex li.de na.rer: Merula dicebatur olim medula:quia mirabl'es vocis modu los reddit.maxime cum vernũ temp⁹ im minere prospexerit. Naz hyeme tacet aut tantũ balbutit. Olim merula fuit spectan dum in clero miraculum.que arte huma na edocta nouem notulas in ordine secũ dum musicã cantabat.ita perfecte vt nul lus musicorum eam aliquatenus imitari posset parilitate concordantie. Hec auis croceum quantulumq; colorem habet in pectore.reliquum vero corporis occupat nigredo: Merula domestica contra natu

ram carnes comedit: ⁊ hec dulcius canit. libenter se balneat. et plumas rostro purgat. Cunq; nigra sit ⁊ turpis in delectationem mouet seipsam: ꝓpter amenitatem vocis. Merula plumas nõ exuit. sicut cetere aues. sed rostꝝ suũ singulis annis mutat in candorẽ: ⁊ in hyeme vix potest volare propter pinguedinem.

Operationes.

A Haly. Merulaꝝ fimus qui risum comedunt si tritus sit. et cũ aceto distempatus. morpheeq; nigre suꝑponat̃. eã extirpat: sic q̃z lentiginem elimat.

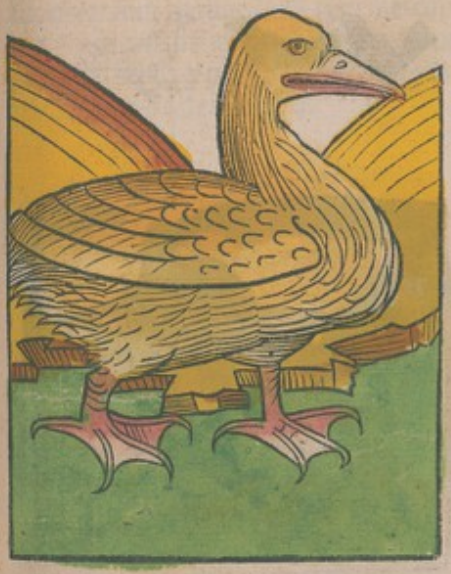

Ca. lxxv.

Mergus. Ex li. de na. reꝝ. Mergus flumina stagnaq; innatat. et pisces ꝑsequit̃. sic dictus eo ꝙ in aq̃s se mergat. diutius tñ sub aq̃s morari non valet: qm̃ in aere spm̃ recuperat. qñ ꝑcuti debet in aqua mergitur. Serenus sulpitius tradit: ꝙ quedam eaꝝ species est. quaz a re cornutam vocant. eo ꝙ rubeas plũas in capite instar cornuum habet. Contra om̃e genus auiũ pedes hñt in cauda ita vt cum in terra stant sicut homo gestu pectoris eriguntur. Has aues beatus Martinus diuina virtute coegit aquã ꝯtra naturaz suã deserere ⁊ arida loca desertaq; petere. Harum pulli statim vt oua exeunt tanto vigore pollent. vt si matrẽ eos ꝑdere cõtigerit virtute ꝓpria viuãt. Et vt dicit exꝑimentator. In hyeme pinguiores sunt propter paucitatez motus. Om̃e em̃ aĩal sereno aere gaudet. ⁊ in eo plus vagatur. Pli. li. xviij. Mergi sicut cetere aues aquatice pẽnas rostro purgantes aut maria aut stagna fugientes p̃sagiũt ventũ.

Ca. lxxvj.

Merillus ⁊ Meropes. Ysidorus. Merillus auis est non multo maior merula: colore quoq; prope similis. sed rostro pedibus vnguibusq; dissimilis. prede cupidus est Sed quia paruus ⁊ parui roboris. paruarum auium est persecutor. Hij sicut accipitres ⁊ herodij socialiter volãt. Imbuiq; quatuor ex illis possunt: vt cignum hoc modo capiant. Primus ex eis cigni caput inuadit. Secũdus ⁊ tercius ex vtroq; latere binas alas. Quartus vero collum ⁊ pectus. Et sic cig

nus auis grauida angustijs circumsepta
mouere se non valens ab aucupe preuēta
capitur ⁊ occidit̄. Idem. Meropes ē auis
hn̄s in dorso colorez ciameū. pectore sub
rutilum. in ventre pallidum. hec naturali
calore abundans antra septem pedibus
altitudinis in terra fodit ibiq; nidificat
ac fetus facit ⁊ eos vsq; ad robur debituz
illic absconditos pascit ⁊ nutrit. Iorath.
Meropes soliciti sunt de pullis suis. ⁊ qn̄
iam senescūt ⁊ volare neq̄unt. pulli fouēt
eos ⁊ alunt quousq; viuūt.

Ca. lxxvij.

Melancorisus ⁊ morfex. Albertus:
in li. de na. aīalium: Melācorisus
sic dicta quia mortificat. Auis ē
vt dicit Plinius quantitate parua. fecun
ditate magna Nam vltra. xx. oua fouet ⁊
om̄es inducit filios: ⁊ ita diligēter pascit
q̄ in nidis pinguissimi sunt. ⁊ cum a nido
volant ꝑ turbas matrem secunt̄. nec ipsa
deserit eos donec ꝑ seip̄os sibi ad ꝓcura
tionem sufficiant. In lib̄. vt sup̄. Morfex
auis est aquatica ⁊ magna. Rostrum ha
bet serratile ⁊ forte. ⁊ vngues fortes. ⁊ mer
gitur sub aqua ⁊ capit pisces magnos. et
precipue anguillas ⁊ gregatim nidificat
in arboribus iuxta aquam ⁊ pascit pullos
piscibus: ⁊ sunt voraces. et dicitur de eis
quando auolare debent a nido: si senciūt
se nimis grauari cibis de nouo sumptis.
euomunt eos vt leues fugiēdo volare po
ssint. ⁊ qui non euomunt aliquando pere
uut Stercus huius auis siccat arbores in
quarum ramis cadit Hec auis saturata
expandit alas ad solem insidens palis et
arboribus vt siccentur ⁊ quando incipit
volare vix eleuat̄ ⁊ caudā diu ī aq̄ ducit
vn̄ ⁊ a q̄busdam humusculus vocat̄

Ca. lxxviij.

Mennonides Meauce ⁊ Merusti
ones. Albertus in lib̄. de na. ani
malium. Mennonides aues a lo
co ab egipcijs sic vocatas. De egipto em̄
volant ad nilum ad sepulchrum mēnonis
philosophi. semper in quinto anno. et cū
biduo ibi circūuolauerunt tercō die pug
nam ineunt et se rostris et vnguibus lace
rant: ⁊ tunc reuertuntur in egiptum. In
libro vt sup̄. Meauce aues sunt ab muta
tione vocis sue sic dicte: Sunt autem an

tibus maiores: et sunt breui colli, et breui bus pedibus. coloris cinerei. oculis glaucis. rostro ex pte croceo: ⁊ ex pte rubeo sp clamans meauca. cadaueribus cupidissima. ⁊ precipue hōim: vñ ⁊ gaudet in tempestate. Insidiatur tñ etiam puis aīalib⁹ ab istis auibus Etiā multe alie aues apd marinos meauce vocantur. In eodem libro. Merustiones aues sunt parue rapaces tamen ⁊ aliquid habent de falconum natura. socialiter ⁊ volant ad predam: et aliquando quatuor docētur q̄ spe auxilij hominis cignum ꝓsternūt. ⁊ tūc vnus capiti. duo autem alis insidētes. ⁊ quartus pectus oppugnans. cignū opprimendo deijciunt. vt ab aucupe capiat̄. qñ autem siluestres sunt paruaꝝ auiū sunt insecutrices. Sunt aūt in figura ⁊ colore fere sicut merule. excepto q̄ pedes vngues ⁊ rostrū hūt ad vncos ad capiendū.

Ca. lxxix.

Miluus. Ysidorus. Miluus dicit̄ quasi mollis auis. s. viribus ⁊ volatu rapacissimus tamen est. ⁊ sp domesticis auib⁹ insidiat̄. Ex li. de na. rerum. Milu⁹ vngues pedes ⁊ rostꝝ aduncū hz instar accipitris. sz alas curuas ⁊ nō rectas: in q̄ est ei dissimilis. Audax est ī parvis. Timidus in magnis: fugat̄ a niso q̄uis in triplo sit maior illo. circa macellas excubat: ⁊ circa cadauera. Iecur eius medicinale Plinius laudat. Glosa sup Iheremiam. Aues sua tempa norūt. qñ scz ad calida loca festinātes rigorē hiemis debeant declinare: a p̄ncipio veris ad regiōes solitas redire. Vñ scriptū est: Miluus nō apparet nisi in estate. sicut nec turtur ⁊ hirundo. In hieme nāq; mauent in nido vl' latent in cauernis arboꝝ. vel ad loca calidiora se transferunt. Iorath: Milu⁹ cubitus cū a nido egredit̄ in ꝯplemento alarū suaꝝ aues magnas venat̄ Cūq; fortior sit magis debiles capit. In ꝯplemento autē viriū suaꝝ muscas ⁊ culices ac lumbricos terrestres venat̄. ⁊ tūc fame morit̄. Ex auiano. Milu⁹ insidiat̄ auib⁹ dōesticis. maximeq; pullis ⁊ q̄s īcautos viderit statī rapit: Circa coq̄nas etiā ⁊ macella volitat: vt si q̄d carnis crude ꝓijciat̄ foras velocius rapiat.

Operationes.

A Pli. li. xxix. Milui iecur ad inūctōes oculoꝝ vicioꝝ laudat̄. B Idē in li. xxx. Ex nido q̄z milui surcul⁹ vitis alligat⁹ ceruicis. neruis ⁊ opistotano auxiliari dr̄ C Comicialibus etiā iecur milui deuoratum medetur.

Ca.lxxx.

Monedula ⁊ muscicapa. Ysidorus Monedula dr̄ quasi monecula: que cum aurum inuenit aufert et occultat. Vn̄ Cicero ꝓ valeriano flacco. Non plus aurum tibi q̄ monedule committendum est. Arestotiles. Monedula pugnat cum bubone. quia bubo debilis est visus de die. propter hoc rapit coruus ille bubonis oua ⁊ comedit ea sicut dcm̄ est supra. Ex libro de naturis rer̄: Monedula quasi monetam tollens. aut diligēs dicit̄. auis est nigra sed formosa ⁊ grata. hominum voces in pullo edocta imitat̄. In matutīo cum orto solis sola citius discretius ⁊ tenacius r̄tinere dicitur. Huius carnes pruritum capitis excitant. nam et ip̄a appetit in capite fricari. Ex li. vt sup̄ Muscicapa est auis maior columba: plumas habens vt lanarius: Pedes ⁊ rostrū vt hyrundo. que licet oris rictum habeat amplissimum propter muscas ⁊ cinifes q̄bus solūmodo vescitur. Rostrum tamen inter aues comparatōne sui corp̄is habz paruissimū ⁊ pedes similiter.

Ca.lxxxj.

Musca. Actor. Musce vt fert̄ ex inmundicia nascunt̄. immūdis adherent. ⁊ loca immunda frequentant. Inquiete sunt ⁊ importune ⁊ infeste pungitiue ac tumultuose. Ysidorus Musca ex greco vēit sicut ⁊ mus: Hee sicut ⁊ apes necate in aqua aliquociens post vnius hore spacium reuiuiscunt. Arestotiles: Animulia duas alas habentia tantū pūgunt aculeo. qui est interiori sui capitis vt musce ⁊ mustiliones. Cunq; quodlibet anulosum habeat membrum per q̄d sentit cibū Musce ac mustiliones hoc membro pungunt ⁊ sanguinem extrahūt. Musca sicut ⁊ apis non facit strepitum ac sibilum nisi volando scz alas per aerem inter ipsas ⁊ corpus cadentem extendendo ⁊ cōtrahēdo: Musca ⁊ formica non sunt nidificantes: In hyeme coeunt si aer cōueniens fuerit ⁊ ventus meridionalis flauerit. Nō autem sep̄antur ī coitu. nisi grauiter quedam anulosa: qr coitus in eis multum durat. vt patet in muscis ⁊ araneis: Musca habet aculeum sicut apis extra. eius natura est mollis ⁊ vacua. per ip̄m gustat ⁊ sentit ac cibum attrahit. Hz itaq; dētes muscarum genus ⁊ apum. qui cum sunt sil̄es dētibus aliorum. Ex li. de na. rer̄. Musca ꝓteruolat: ⁊ circuumolādo strepitū facit ex aere circumagitato. Inter alias rostrū hz quasi cannā ꝯcauam pedibus posterioribus alas acuit anterioribus autem. rostrum ⁊ caput lucē diligit nec in tenebris ābulare nouit Ad calorē se libētius ꝯfert.

Operationes.

A Auicenna in. iiij. canone. Muscas interficit arsenicū: qn̄ de illo ponit̄ aliq̄d in lacte ⁊ sugunt musce. Interficit etiam eas fumus eius ⁊ fumus thuris atq; decoctio ebuli nigri. B Haly in li. vbi supra. Musce prosunt oculor̄ doloribus. et sui palpebrar̄. C Que si ꝯburant̄ et cū melle sup̄ alopicie loca ponant̄. capillos ꝓducūt. D Pli. li. xxiiij. Musce q̄dem necant̄. si locus folior̄ sambuci decoctione spergatur.

Ca.lxxxij.

Nicedula. Ysidorus. Nicedula est genus corui q̄ pugnat cū bubone. Coruus eñ oua bubonis rapit. quia paꝝ vidz in meridie: ⁊ ea ꝯmedit: Oua corui similiter de nocte. Actor: Idē dcm̄ est sup̄ sez de monedula vñ videt̄ idē esse. sz forte diuersitas illa nominis ꝑuenit ex vicio scriptoris.

Ca.lxxxiij.

Nisus est auis: vt habet̄ ī li. de na. rer. nobilis forma ⁊ robore mīor q̄ herodius. sed vnꝰ est color plumarum ambobus ⁊ tamē socialiter volare recusant. Nam inuidia fertur ⁊ fastu: et cum impetit solus ambit honore victorie potiri: hoc q̄dē estimari potest ⁊ forte merito sed reuera magis credibl'e est: eum solum prede inhiare: ne dum in volatu socium habuerit: pastu q̄z sodalem accipiat. ñ eñ dubia fides est. nisum parē sui generis dedignari. ⁊ velut alieni generis auez persequi. ⁊ hoc contra omnium auiū genꝰ Nam vt dicit Arestotiles: Oñis auis in volatu predam capiēs parcit sui generis auibus: Solus ergo nisus expers est. generositatis huius ⁊ hoc cum ip̄o homine qui inter animalia terrestria animali sui generis insidiari non cessat: Alexander Nisus ac triciolus: locum eligunt in quo aues captas deplumant singulis diebus multaq̄z diligentia mundant q̄ diu cōpares aues incubant. quibus ⁊ eas mīstrant Actor: Est autem nisus aucupantium volucrum mīma. sed ꝓ sexu ⁊ natura sua ad aucupandum ꝓmptissima. falconū generibus adiungitur.

Ca.lxxxiiij.

Nocticorax vel noctua. Exli. de naturis rerum. Nocticorax dicit noctis cornus. lucifuga enim est. et nocte cibos suos querit. Maz si de die volaret a ceteris auibus impeteret. Nocte (vt vulgus opinat) mortem hominū prenunciare videt vocibus importunis. caput habet ingens. Nec vt aues cetere formatum. Rostrum habet aduncū vt nisus Ungues hamatos z aspos in domicilijs vt parietibus. precipueq; rimosis. que si nec tecto sunt libenter habitat. z pullos suos fouet. humanis vocibus delectat. mures z omne genus earum psequitur. Ysidorus. Nocticorax ipa est noctua. Quia noctem amat. Est enim auis lucifuga id est lucem fugiens z solem videre non patitur. Noctua dr eo q nocte circumuolet. hanc insula cretensis non habet. z si veniat aliunde, statim moritur. Ambrosius. Noctuaq; z nocticorax magnis z glaueis oculorum pupillis nocturnaz tenebraz non sentit horroreż. z que fuerit obscurior nox eo crebrior volatus exercet in offensos. Die autem videre nō potest. quia exorto splendore. visus eius ebetatur. Habet autem z noctua cātus suos. Glosa sup psalterium. Nocticorax est auis vigil. theter cornus noctis. habitans in parietinis. q̄ vulgo ruine dicunt. vbi parietes stant sine fundamento. Vñ scriptum est Factus sum sicut nocticorax ī domicilio. Glosa sup Leviticum Noctua est auis rapax de nocte.

Ca.lxxxv.

Nepas sive Nepa. Albertus in libro de na. aīalium. Nepa auis ē longi rostri. in dorso coloreż hz pdicis ī vētre nisi rostz āt molli luto infigit z cibū vmium reqrit. z si aliqñ pfundius defixo rostro hesit. pedib⁹ lutū eruēs se liberat. hec in die q̄escit. z ī aurora z crepusculo volat. z ideo tūc ī altū elevatis etiam retib⁹ capit. z hz carnes dulces ad pmedēdum: hanc sicedulā q̄dam vocauerūt.

Operationes.

Plī. Huius carnes paliticos curāt.

Idem li. xxix. Noctua est contraria apibus atz vespis. crabronibus z sanguisugis. Huius cerebrum coctum ī vino vel cibo sumptum. remedium est capitis doloribus. Idem libro. xxx. Noctua quoq; noctue per triduum in vino data. tedium adducunt ebriosis.

Ca.lxxxvj.

Onocroculꝰ. Ex li. de na. rer: Onocroculꝰ ē auis q̄ ī sil' multas r̄condit escas: et pꝰ modū extrahit ⁊ mā ducat eas. Pli: onocroculꝰ similitudinē oloris hz. nec distare estimarent̄ oīo. nisi faucibꝰ eiꝰ īesset alteriꝰ vterigenꝰ. huc oīa īexplebile aīal ꝯgerit. mira vt sit capacitas. mox ꝑfcā rapina sensim inde ī os reddita: ī verā defert aluū rumināt̄is more hos gellia septētriō al' ꝓxīa occeāo mittit. Ysi. Onocrocalō vocāt aues rostro lōgo q̄ꝝ duo sunt gn̄a. Actor: Onocroculꝰ (vt legit̄) auis ē rostro lōgo simil' cig̃ sed maior: porro iuxta Ihero. (nisi fallor) ē auis illa q̄ fixo ī palude rostro horrē declamat. q̄ etiā ī ysaia vocat̄ vlula q̄i ab vlulatu. ⁊ dr̄ ī vulgari butoriꝰ. de q̄ dcm̄ ē sup̄. q̄ etiā de ꝓfūditate terre l' aq̄ cibū trahere putat̄. Ex li: de na: rer. Onocroculꝰ ē auis de ꝑtibꝰ oriētis. q̄ cū vocē edē voluerit. caput ī aq̄s pōit: et illic īstar rugitꝰ clamorē emittit In faucibꝰ q̄sdā hz folliclos ī q̄ ꝑmo cibū ꝯcipit. ⁊ post horā in ventrē suū mittit. ibiq̄ eū digerit.

Ca.lxxxvij.

Opimachus. Ex li: de na. rer. Opimachus est contrarius serpētibꝰ ⁊ pugnat cum eis. Ophis eū serpens. machos pugnās: Actor. Opīachꝰ vt in Leuitico legit̄. est ex volucribus mūdis secundum legem. ex hijs videlicz que gradiūtur quidem super quatuor pedes. sed habet longiora retro crura per que saliunt supra terram. Estimo autem hūc inter volatilia minuta debere numerari: sicut bruchum ⁊ locustam. que sunt eiusdez generis. sicut ibidem legitur. De attaco vero q̄ ibidē in eodem genere reputat̄. nihil me penitus alibi legisse memini:

Ca.lxxxviij.

Oriolus ⁊ Origometra. Ex li. de na. rerum. Oriolus est auis sic dicta vulgariter a sono vocis: coloris aurei per totum: excepto q̄ ī alis habz pennas. quadam cerulei varietate distinctas. Nidum in ramis arborum minutissimis mira subtilitate dependit. Ita vt in aere solo pendere videatur de terra cernentibus. Ipsum quoq̄ nidum ab imbre camerat ac densa fronde protegit.

Ysidorus. Ortigometra. diciturq; gregē cucurnicum ducit. Unde de hac dictū est superius in capittulo de cucurnice: Pli. libro: x. Cucurnices aquilone volant maxime ortigometra duce. primam eaꝝ propinquantem terre rapit accipiter ac sepe hinc comitatum solicitāt abeuntq;

Ca. lxxxix.

Osyna ꝛ Ossifrago: Ex li. de na. rerum. Osyna est auis magna vt cignus: fluuios ac piscinas inhabitās. rostrum habet magnum ꝛ a gutture vsq; ad pectus instar saceīli receptaculum longum ꝛ amplum in quo magnam simul r̄ponit copiam piscium. vt scilicz in tanta mole diffusa. natura nō egeat. paulatimq; digestis in ventre cibis inueniat paratum quod prebeat. Nunq̄ aues huiusmodi nisi in aqua diffusiori ꝛ piscibus habundanti habitant. quia citissime paruam aquam ꝛ si piscibus copiosaz ingluuie sua vacuant. Ysidorus. Ossifragus vulgo appellatur auis que ossa ab alto dimittit ꝛ frangit. vnde et hoc nomen accepit. Plinius libro decimo. Alieti quidez suum genus nō habent. sed ex diuerso aq̄larum coitu nascūtur. Id autem quod ex alietis natum est ossifragi genus habet Equibus minores vultures progenerantur. pullos autem ab aquila deiectos ossifragi genus excipiunt: ꝛ cū suis educāt.

Operationes.

A Idem in libro: xxx. Ossifragi. Uēter arefactus ꝛ potus confert hijs qui cibos non digerunt. vel si tantum manu teneāt capientes cibum: cōfert adalligatus sed non continue. vnū autem est. Ossifrago ī testinum om̄ia deuorata cōficiens cuius extrema pars adalligata ꝓdest ꝯ collū.

Ca. xc.

Othus. Plinius libro decimo. Othus est auis bubone mīor: noctuis maior. Aureis plumis eminentibus. vnde ꝛ nomen illi. Quidam latini asyonem vocant imitatrix aliaꝝ auiū ac parasita ꝛ quodam genere saltatrix: capitur haut difficulter vt noctue intenta ī alio circumeunte alio. q̄ si ventus agmen aduerso flatu ceperit inhibere ponduscu lis lapidum apprehensis aut gutture harena repleto stabilitate volant.

Idem ī li. xj. Itaqz buboni ⁊ otho plume sunt velut auree. Arestotiles. Deniqz quidam othum vocant bubonem: deprehenditur autem qñ venator incipit se mouere ad oppositam partem. Ex li. de na. remz. Othus est auis que vulgariter huans dr a sono vocis. nocte namqz huhu horrifice clamat: im ꝓprie vocem humanā simulat Ita vt hominē cōtractum frigore clamare credas, sed tenas speciales habet in qbus hmōi voces ꝓfert. In ceteris ār vt in plurimū muta est. Hec auis bubone minor est: noctua maior. aduncum hz rostrū ac pedes ⁊ eminētibus plumis habere videtur aures: preda viuit. carnibus vescit mures ꝓsequit. ⁊ ab auibus ceteris odio habetur.

La. xcj.

Ola. Almansor tractatu tercio capitulo de ouis. Oua galline ⁊ ꝑdicis plus alijs ꝓuenientia. Post hec oua anatis in bonitate existunt. qui malum efficiāt nutrimentū. Alia vo oua sicut oua que sunt quarum auiū aut magnarum ꝓmedenda non sunt nisi medicine causa. Dico vero ouoz ꝑdicta genera galline videlicet atqz ꝑdicis sperma valde augmentant. atqz ad coitum stimulando incitant. Anserum aūt oua fastidium faciunt grauem hñtia odorem. sed gallie ⁊ perdicis oua temꝑata sunt ⁊ ꝓuenientia. Vitellus q̄ oui in caliditate temꝑatus existens bene nutrit. Albumen vero frigidū est. ⁊ viscosum: durecz digeritur. Sāguif etiam ex eo gñatus non est bonus.

Operationes.

Serapion. Que eligimus sunt oua gallinarum: non ergo oportet q̄ narrem⁹ aliorum ouoz virtutem. quia eorum natura est eadem cum natura illoz. Et complexio qdem oui est frigidior corpore temꝑato: hā infrigidat infrigidatiōne temꝑata ⁊ deliccat sine mordicatiōe. Et oportet vt administrentur ex eis illa q̄ sunt recentia. quia vetera non sunt bona. Albugo qdem oui administratur ī doloribus omnibus in qbus est necessaria medicina que non mordicet sicut sunt dolores oculorum ⁊ apostemata ani. ⁊ pectis: ⁊ oīa vlcera fraudulenta mala. ⁊ cū medicinis que abscindunt sanguinem q̄ fluit a miringis cerebri. Et quando imbibitur in eo lana et ponitur sup combustionem ignis aut aque bullientis confert multum. Et est bonum in emplastris qui ponunt̄ super frontem. ⁊ facit adherere pilos. quorum ortus non est directus ī palpebris. post q̄ miscetur ei medicina conueniens ad hoc sicut olibanum ⁊ maxime pingue ex eo quod non est antiquum neqz nimis siccum. Et iumentū est in hoc non propter complexionem que ē in eo sed propter viscositatem. Vitelli vero ouorum substantia similis est substantie albuminis. Et propter hanc causam miscetur cum cerotis q̄ non habent mordicatiōnem. post q̄ fuerit elixatum aut assatum. Parum enim assatum deliccat superfluitates paucas. Et nos qdē estimauim⁹ q̄ hoc qō acq̄rit ex hac virtute egressum est a sua complexione.

F Et miscet̃ similiter in ẽplastris q̃ pro
hibent ap̃ata ca. G Raby Moyses
cap̃. de ouis: Oua ĩ se recentia sunt cibus
ꝓpinq̃or sanguini. sꝫ oua dura assa sunt
ex cib̃ g̃ssis viscosis: H Et oua iuuãt
ad coitũ ⁊ maxĩe cũ cepis ⁊ rapis. I
Gal. sup̃ illo amphorismo Eoꝝ q̃ nutriũt
Oua nutriũt paꝝ ⁊ tarde. ⁊ maxĩe ĩ aq̃ co
cta. ⁊ oua sunt g̃ssus cib⁹ sicut ius tritici et
pisces. vitella eoꝝ cũ ol'o rosato ⁊ croco re
mouent dolorẽ podagricoꝝ. ⁊ si multum
doluerint misceat̃ modicũ opij ⁊ iungant̃
K Cõtra ĩcendium ignis fiat vnguẽtũ
satis ꝓbatum ex vitellis ouoꝝ recentium
oleo rosato: cera alba ⁊ sepo arietino:
L Et idem valet succus plãtaginis cũ
albumine ouoꝝ recentium et succo cucur
bite Albumen oui cũ vitello ĩ vrinall posi
tum alic⁹ suspecti q̃ quouismõ sumpsit ve
nenum interius. infra certas horas illud
patefacit vbi sit: qm̃ si sit vltra gibbũ epa
tis: sꝫ in venis vel vijs vrinalibus nigres
cit ⁊ fetet: M Si vero sit citra conca
uum eius: vt in orobo vel intestinis alijs
rugatur ⁊ citrinescit. sed non fetet Hoc re
peri in margine cuiusdã serapionis apd̃
capl'm de vrina. ideo hoc etiã hic addo
N Auicenna li: ij. cap̃. de ouis: Melio
ra ex eis sunt oua galline recẽtia. Et meli⁹
q̃d est in eis est vitellus. O Et meli⁹
eoꝝ artificiũ est vt non cum alio cõgelent̃
Post oua aũt gallĩe sunt oua auiũ q̃ cursu
eaꝝ ꝓcedunt. P Oua v̄o anatis et si
milia sunt mali humoris Oua sunt ad eq̃
litatem tendencia sed ip̃oꝝ albumen ad
frigiditatẽ. ⁊ vitellus ad caliditatẽ. Q
Amplius oĩa oua precipue oua passeruꝫ
augmentum faciunt in coitu. R Et
dicitur ꝙ cum oua anseris miscentur cum
ol'o. ⁊ distillatur tepida in macricem pro
uocant menstrua post quatuor dies:
S Et idem ĩ li. de viribus cordis dicit
ꝙ confortant cor.

Ca. xcij.

P Asser. Ysido: Passeres
sunt minuta volatilia. a
paruitate vocata. Oua
passeris in nido rẽperta
cuculi ꝯmedũt: ⁊ sua obi
ciunt. ⁊ post illa suscepta
fouent ⁊ nutriunt: Ex li.
de na. reꝝ. Passer in tectis habitat. grega
tim ad pastum volat. om̃ibus auib⁹ cali
dior est: cito digerit quicq̃t glutit: vñ cor
pus eius neq̃ q̃ cibo sumpto impĩguat sꝫ
tm̃ sustentat. Stercus etiã ei⁹ calidissimũ
est qñ emittit̃. Sup̃ modũ q̃z luxuriosus ẽ
⁊ ĩ furorẽ citius ꝯcitatus. sꝫ nulla mora dis
cordie. Dicit Aresto. ꝙ mas tm̃ vno ãno
viuit. feĩa vero diutius. q̃d de passeribus
orientis credim⁹. nã ⁊ illa nigredo de qua
dicit ꝙ est in collo masculi. nõ est ĩ eis qui
sunt apud nos. sꝫ in europa. Etas passe
ris apparet in rostro: quia iuuenis hꝫ illd̃
cenerꝝ. ⁊ circa fauces croceũ: Senex v̄o du
rum ⁊ nigrum In q̃busdam orbis ꝑtibus
morbũ caducum hec auis patit̃. Et hoc
vt Aresto. credit quia semen iusq̃ami co
medit. Hui⁹ pulli cũ euolare debent: vici
ni passeres cum eoꝝ parentibus conatus
ip̃oꝝ euolantiũ comitant̃ vt imbecilles si
necesse sit pluriũ ꝯstipatõe confortentur.

Ca.xcix.

Pica. Ysidorus. Pica dr̄ quasi poetica. eo ꝙ verba in discrimīe vocis vt homo exprimat. Ex li. de na. rer. Pica est auis calidissima alba ⁊ nigra varietate distincta. linguam habens latiorem. qua sermonem imitat̄ humanū Nidum suū inter loca spinosa constituit: cumq; terra interius ⁊ spinis exterius ī circuitu subtus ac desup̄ diligētissime sepit ac munit. Artissimū em̄ tm̄ foramen p̄ q̄d ingradiatur in latere r̄linquit. ⁊ hoc eo loco quo nidus inaccessibilior est. quez cum ab hōie visum senserit. oua transfert alia cōmoditate digitoꝝ iuuante. Phisiolog⁹ Pica garrula breuitatez alarum causa lōgiore recompensat. nidum suum cum duobus foraminibus construit. per quorum vnum intrat ⁊ alteram caudaz emittit In hoc autem cōmēdabilis: ꝙ curie vel orta in quo nidificat ꝓspicit: multo clamore ꝓdit. ita vt a ꝓposito reuocent̄ infelici.

Operationes.

A Ex li. de na. rer. Carnes pulloꝝ eius ad acumen oculorum mandi dicunt̄: q̄ tm̄ nisi prius excoriati fuerint, facile coctioni non cedunt:

Ca.c.

Picus. Ysidorus. Picus a saturni filio nomen sumpsit. q̄ eo ī auspicijs vtebatur Ferunt em̄ hāc auē q̄ddam habere diuinū illo indicō. ꝙ in q̄cunq; arbore nidificauerit clauū vel q̄cq̄t aliud fixum est herere diu nō p̄t. quin statī excidat vbi illa insederit. Ex li. de na. rerū Picus martius est auis p̄ua: aduncos vngues hn̄s ⁊ arbores rostro penetrās. cūq; supinus corticem arboris p̄cutit subesse pabulum intelligit: pullos in arboribus cauis educat. In quos cum sagittam vel aliud tale quis miserit. Picus admota quadam herba statim eijcit quantalibet ingestum sit. Ex eoꝝ genere plures nigri sūt. vt merula crocei vt orioli. Sz illi speciosiores ac maiores que sunt in v̄tice rufi. in pectore crocei. circa collum virides. in alis cerulei. in cauda chorusci. Picus ī ag̃ tarentino negatur viuere. Huic propriū est semel in anno caluescere. eo scz tempore quo rapa seminat̄. De hac aue quidaz videtur versum dixisse: Parua loquax volueris dn̄m te voce saluto. Si me nō videas esse negabis auem.

Ca.cj.

Piralis. Pli.li.xj. Piral' siue Pirotes vl' pirausta est musca maioris magnitudinis. ⁊ q̄ in cyprearijs fornacibus ex medio igni volat pennatū quadrupes. q̄ diu est in igne viuit. cū eua serit lōgiore paulo volatu tūc emorit̄. Ex li. de na. ierꝝ. In cipri ꝑtib⁹ ē muscaꝝ gen⁹ q̄drupes q̄ pēnate sunt. ⁊ multo maiores q̄ nr̄e. ⁊ pirole dicūt̄ qm̄ ī fornacib⁹ e medio igniū volāt īpune ⁊ q̄dē mirabile ē. q̄ q̄diu ī igne sunt viuūt. cū āt extra volauerint: paulo longius moriunt̄.

Ca.cij.

Psitacus. Ysidorus. Psitacus ī indie littoribus gignitur. colore viridi: torque puniceo: grādi lingua. ⁊ ceteris auibus latiore: vnde ⁊ articulata verba exprimit. ita vt si eam nō videris: hominem locutum putes. Ex natura autem salutat dicens. aue vel kere. cetera nomina institutione discit hinc ⁊ illud Psitacus a vobis aliorum nomina discas Hoc didici per me dicere cesar aue. Solinus: Sola india psitacum auem mittit. cui rostri tāta duricia est vt cum e sublimi precipitatur in saxum nisu se oris excipiat Ex libro de naturis rerum. Psitacus aq̄s alias quocunq; modo patitur sed pluuia moritur Idcirco in montibus gelboeni dificare fertur. quia raro vl' nunq̄ ibi pluit. Caudam suam summo studio custodit pennasq; rostro suo frequentius extergit. Auis est luxuriosa nimium. bibitq; libenter vinum. semetip̄am pede cibat: et illo ori suo defert escas. sicut homo manu. Phisiologus. Psitacus qui vulgo papagabio id est ꝑncipalis seu nobilis gabyo dicitur. eoas siue indicas habitat oras. Montē quoq; gelboe libenter inhabitat propter eius siccitatem quia multa humiditate superhabundante in cute moritur aliquantulum similis est obelo ⁊ falconi. Virides habens plumas. Pectus rotundum. Rostrum aduncum. tante fortitudinis vt caueam suā ni ex virgis ferreis frāgat. hominis vocem imitat̄. Mire quoq; caliditatis est in exiccando risum. Homines etiam osculari domesticos consueuit admoto speculo propria forma deludit̄. ⁊ nunc gaudenti nunc dolenti similis efficitur. In aspectu quoq; v̄gineo multum delectatur. ⁊ cum vino inebriatur:

Ca.c iiij.

Porphirio: Ysidorus. Porphirio est auis contra modum aliarum vnum pedem habens latum ad natandum. alium vero fissum ad ambulãdum In quo notatur ꝙ vtroq; elemento gaudet. ⁊ in aqua natans vt anates: et in terra ambulans vt ꝑdices. Hic solus preter psitacum pede suo instar manus aquã suscipiẽs ad rostrum defert ⁊ potat. seq; humano modo cibat. quia cũ omni cibo. ⁊ cum solo morsu oportet vt bibat. Virtutem enim appetitus habet debilem naturaliter in attrahẽdo cibum ⁊ sibi incorporando. huius generis laudatissimi sunt. qui rostrum habent magnum ⁊ crura prelonga. Actor Porphirio vt fertur idem est quod pellicanus. Unde in Deutronomio. vbi secundum Iheronimi translationem inter aues immũdas porphirio cõmedi ꝓhibetur. Iuxta septuaginta interpretes pellicanus ponitur.

Ca.c iiij.

Regulus. Ex li. de na. rer. Regul⁹ q̃ ⁊ parra q̃i auis ꝑua dr̃. multa ẽ in ꝓle ⁊ garritu. cõdixerãt aliqñ aues ĩter se (sicut fabl'a refert) vt illa ꝓ rege habẽt̃ q̃ sublimi volatu oẽs alias viceret. cũq; ꝑra sub aq̃le ascella latitãte. aq̃la oẽs alias aues ceteras trãscẽderet exiliẽs ꝑra ĩsedit aq̃le capiti ⁊ inde se eẽ victricem asseruit.

Ca.c v.

Scrabrones. Ysidorus Scrabrones a cabo. id est caballo vocati sunt. eo q̄ ex eis creentur sicut autem scrabrones nascūtur de carnibus equorū putridis. ita ex eis iterū sepe nascuntur scarabei vnde cognomīati sunt. Ex libro de naturis rerum. Scrabronum celle sexangulares sunt. cetere vero cortice araneose. Liber de naturis allegat ibi Plinium cuius vera littera est. Cetera autez cortice. Nam a principio sic cōtinuat. Vespe in sublimi e luto nidos faciunt. ⁊ in his ceras scrabrones in cauernis ac sub terra: Et hoꝝ omniū sexāgule celle. cetera autem cortice. Araneis fetus ⁊ ip̄e ineq̄lis est. alius in v̄miculo. Et autūpno tñ verno oīa hec carnes vescunt̄. in plenilunio crescūt. hyeme recondunt̄. Autores dicūt interfici pueꝝ binū ter nouenis pūcturis scrabronū: Scrabrones ac vespe neq̄ q̄ reges sicut apes hñt. ⁊ ido p̄iculis plurimis subiacēt. horridos sonos ac murmura depromūt: ⁊ h̄ magis ī cauis locis. hoꝝ mella sūt hūais vsib⁹ īutilia: q̄ q̄ rap̄e voluerit. stulto p̄iculo se subdit. nam eoꝝ aculeis iaculatur.

Ca.c vj.

Scarabei. Ysidorus. Scarabei dicuntur eo q̄ de carnibus equorū putridis sepe nascunt̄: Thauri v̄o vocantur scarabei terrestres ricino similes Cicendula q̄z scarabeoꝝ gen⁹ est vt dcm̄ est. Pli. li. xj. Quibusdā in sectis pennaꝝ tutele crusta sup̄uēit vt scarabeis. q̄ꝝ pēna tenuior atq̄z fragilior existit. hijs negatus est aculeus. s̄z in q̄dā eoꝝ gn̄e grandi cornua p̄lōga bisulcis dētata forficib⁹ ī acumīe cū libuerit ad morsū coeūtib⁹ Infautū rēmedijs ex ceruice suspēdunt̄. hos Egidi⁹ vocat lucanos. Aliud eoꝝ ē gen⁹ q̄ e fimo ī gētes pil' auersis pedib⁹ volitāt p̄uosq̄z ī hijs ꝯ rigorē hyēis fet⁹ sui v̄miculos nidulant̄. Alij mag̃ cum murmure vel mugitu volitant. ⁊c̄.

Operationes.

A Pli. li. xviij. Mēstruosa mlr̄ si segetez ambiat nudata scarabei decidūt ⁊ aīalia noxia. B Idez li. xxx. Viridis scarabei nat̄a ꝯtuentiū exacuit visū. ideoq̄z cōtuito eo sculptores gēmaꝝ acquiescūt. C Thauri vt dcm̄ ē vocant̄ scarabei terrestres ricino sil'es. nom̄ eis dedē cornicl'a Alij pedicl'os terre vocāt q̄ strumis īpositi cōferūt. D Aui. Oleū ī q̄ fricat̄ scarabeus. valz ad dolorē auris in ea effusuz similiter ⁊ corpus eius optīē ꝯtritum.

Ca.c vij.

Scinifes. Ysidorus. Scinifes sunt musce minutissime aculeis ꝑmoleste quibus tercia plaga superbus egiptioꝝ populus est cesus. Origenes super Exodum. Hoc aīal pēnis suspendit̄. ꝑ aera volitans. sꝫ ita subtile ⁊ minutū. vt oculi visum nisi acute cernentis effugiat. Corpus cui insederit acerbissimo stimlo terebrat. vt quā volantē videre quis non valet. sentiat stimulantē. Glosa sup eodē. Scinifes nate sunt ī terra egipti de limo musce. scꝫ minutissime ⁊ inq̄etissime inordinate volātes atqꝫ in oculos ruentes hominū req̄em auferūt. ⁊ dū abigunt̄ r̄deūt Ex li. de na. reꝝ. Scinifes sunt vermes minuti volātes. q̄ pecudū anhelitū sequūtur ⁊ hōies maxīe. Pungūt āt aculeis dormientes acri satis dolore ꝓ posse. Uñ ī locis vbi habundat eaꝝ ꝓteruitas. hōies delicati circa lectos suos retia sua tam subtiliter laq̄ant. vt ꝑ hec scinifes ad nocendum transire nō valeāt.

Operationes.

A Helbetus in li. de sensibus. Extēde pilū azuchi eq̄ sup̄ portū domus. nō ingredient̄ domū illā scinifes dū stat ī ea pil⁹.

Ca.c viij.

Strix Selentides ⁊ Strophilos: Albertus in li. de na. aīaliū inq̄t. Strix est auis nocturna. de q̄ Lucanus meminit̄ dicēs. ꝙ tepidus bubo ꝙ strix nocturna querunt̄ Hec auis a vulgo ama ab amādo vocat̄. eo ꝙ pullos amet. Et sic dr̄ ꝙ sola inter aues pullis humorē lacteum instillat. Actor Hoc nomen strix equocum est ad auem illam scꝫ selentide. de qua iam dicetur. ⁊ ad bestiam heriacō similem. Plinius libro. x. Selētides aues vocantur quarum aduentum precib⁹ impetrant incole casini montis fruges eorū locustis vastantibus nec vnde veniant. q̄ ve abeant compertum est illis nunq̄ conspectis nisi cum earum presidio indiget̄. Actor. Idem inferius de zelentide iuxta librum de natura rerum dicetur. ex quo vicium scriptoris ex altera parte esse videt̄. Solinus. Strophilos est auis paruula. que dum escas affectat os cocodrilli paulatim scalpit. ac sensum scalpurigine blādiente aditum sibi vsqꝫ in fauces eius facit. Quod conspicatus ychneomon beluam penetrat. populatis visceribus erosa ex aluo exit.

Ca.cix.

Strutio. Actor. Strutio aliqñ quidem alas erigit. sed volare neqt. est enim ingēs corpe. rara in plumis. Habet autē alas silēs herodij ⁊ accipitris. ferrum vero ꝯmedit. Aresto. De strutione est opinio: ꝙ non de gener auiū. ꝓpter diuersitatem sue creatōis. partim em̄ q̄drupedibus assimilat̄ partim auib⁹ Non hz alas sz figuras alaꝝ q̄ volatui nō ꝯueniūt. quia non sunt tenues vt pili. sed sicut quadrupedes hz palpebras superiores ⁊ in eis pilos. Habet iterum plumaz multam in inferiori parte corporis. et duos pedes vt auis. sed vngulam fissam vt quadrupes. Est enim magni corporis. cū auium corpora necesse sit esse parua. alioquin volare nō possunt. Tres habet digitos in vtroq; pede propter alas ⁊ ꝓpter pondus. Cunq; sit ponderosi corporis. et non boni volatus. multam habet sup̄fluitatem. multumq; coit. sicut ⁊ gallīa ⁊ perdix. Ex libro de naturis reꝝ. Strutio est auis pene bestialis generis. habet em̄ pēnas. sed nunq̄ eis vtitur in volatu. Alas habz tenues ⁊ plumas velut pilos. In eūdo alas erigit adeoq; ī terra currit vt eq̄s celeritate precedat. Habet autem vngulas bisulcos ad comprehendos lapides quos emittit in fuga ꝯtra insequentes. ferrum ꝯmedit ⁊ digerit quia calidissime nature est: ⁊ equum naturaliter odit. ⁊ miro modo p̄sequitur. Equus etiam illā in tm̄ odit ac retinet ꝙ eam videre non audet. Ossiculū paruū sub alis hz. quo se in latere purgat ⁊ agitat qñ ꝓuocatur ad iram. In pectore vero magnū os ⁊ latum ad ꝓtectionem magni corp̄is sibi creatū. Porro stoliditas ei tāta est. vt cum frutice colla occultauerit. reliqui corp̄is latitudinez latere credat. Naturaliter autē caluescit: ⁊ ita plumas exuit. vt ⁊ nudus sere remaneat: Sz coriū hz fortissimū q̄ in plūis protegitur ab īportunitate frigoris: corp⁹ hz fere ad magnitudinez azini. stat̄a mediocris. Qua q̄z ei⁹ adeo mag̃ sunt vt ex trāsuerso secta vasa fiāt ad bibendū ꝓ amplitudine sua. Phisiologus. Strutio solo visu ita fouet oua sua in arena recondita. vt ex eis pulli egrediant̄ in lucem. Hec inter aues ceteras duos tm̄ digitos continet. ad modum vngulaꝝ arietis ita ꝙ de concauitate pedis sui subtus quasi de funda ꝓijcit lapides sup̄ hōiem. Ferūt etiā oculo vno intueri celum ⁊ altero terrā.

Operationes.

A Rasi. Caro strutionis omnibus grossior iudicatur.

Ca.cx.

Strutio camelo ⁊ Sturno. Plini⁹ Strutio cameli affrici vel ethyopici: aues sunt grandissime et pene bestiarum generis altitudinem eq̄tis insidiātis equo exedunt celeritate vincūt ad hoc solum datis pennis vt currentem adiuuent ceteꝝ nō sunt volucres nec a terra tolluntur Vngule his ceruinis similes quibus dimicant. bisulce ⁊ ꝯprehendēdis lapidibus. Quos in fuga cōtra insequentes ingerunt pedibus. Actor. Videtur eē strutio camelus spēs strutionis. vel ipsum etiam genus sic appellari. quia sicut dcm̄ est sup̄. pedes hz silēs pedibus cameli. Ex li. de na. reꝝ. Sturni sunt aues p̄ue ad

volandum extente fusco nitentes colore. Cateruatim volāt. ⁊ quodam orbe circū agūtur oībus in mediū tendētibus: ⁊ hoc ꝓpter accipitres q̄ eis insidiant̄. Vespere quidem aggregant̄. etiā immēsis turbis. cōmurmurant. nocte silent. aurora rubente murmur excitant. Semū v̄o diuise per turmas ad cibū volāt. Pli. Est autē ⁊ sturnus ex auibus loquentibus. Vñ ⁊ cesares iuuenes habebāt sturnū loquentem.

Operationes.

A Rasi. Sturne vl' sturni caro grossior est q̄ pulli vel cocurnicis. Ventrem stringunt ⁊ multum nutriunt.

Ca.cxj.

Tarda ⁊ Tragopa. Ysi. Tarda apud nos dr̄ eo q̄ tardo ⁊ graui volatu detēta: neq̄ q̄ (vt cetere volucres) velocitate pēnaꝝ attollit̄. grece autē q̄dipes vocat̄. Aui. oua auis tarde (s̄m q̄ dr̄) sunt tīctura bōa: Ex li. de na. reꝝ. Tragopa ē auis in ethyopia ferruginei coloris maior q̄ aq̄la. caput hz vt fenix. excepto q̄ ī eo cornua hz vt aries: Vñ illd armatū ꝓfert aduersus oēs aues. sibi ꝯriantes. Solin⁹. Tragope ē auis maior aq̄lis. cornib⁹ arietinis. p̄fereus caput armatum.

Operationes.

A Aui. Oua auis tarde sunt tinctura bona: B Experit̄ hora q̄ p̄ ꝑata sūt ad illd cū filo lane in eis penetrāte. C Idē: Stercus auis tale ꝯfert impetigini.

Ca.cxij.

Turdela ⁊ turdo: Ysi. Turdela q̄i maior turdus dr̄: cuius stercore viscū generari putat̄. Turdi autē a tarditate vocati sunt: hiemis em̄ ꝯfinio se referūt. Ex li. de na. reꝝ. Turdi sūt aues ꝑue q̄dē corpe. sz ꝓuidentia magne. In cacuminibus arboꝝ luto nidos edificant. ⁊ pene contextim: i. cōtinue post coitū generant. ⁊ mirum quia. x. diebus oua ī vtero maturescunt. ⁊ postea pariunt. Pli. li. x. At abeūt ⁊ turdi in vicina: sed hij plumā non amittunt. nec occultātur nisi spe cibi quo hybernum pabulum petunt. Itaq; ī germania hyeme turdi maxime cernūtur Et sunt aues trimestres sicut ⁊ turtures. Hijs calor estate circa collum varius. Hieme ꝯcolor: In cacumibus arboꝝ luto nidificātes pene ꝯtextī ī secessu gñant. Agripina cōiunx claudij cesaris turdū habuit

(quod nunq̄ ante) sermonem hominum imitantem. Palladius. Turdi nutriendi sunt in cubiculo. ita q̄ includant illesi ac recenter capti mixtis aliquibus aīs nutritis quor̄ societate ad cibos ip̄os capiendos paulatim noue captiuitatis inestimdinē ꝓsolentur. Sit aūt locus mūdus ac lucid⁹ z vndiq; leuigatus in quo transuerse figātur partite. quibus possint post iclusum volatū sedere. Rami quoq; virides sepe mutentur. Carice tunfe mixtis pollinibus prebeant mirti etiam (si facultas est) lentisci oleastri edere semina interdum ad excludenda fastidia. maximeq; aqua tribuatur munda. Turdi nam q; si alendo sagi nentur. z voluptatem cibi. z reditum maximum prestant. parcitate beneficiū ministrante luxuria.

Operationes.

Auicenna Turdor̄ stercus ꝓ medentium risi cōfert panno z mor̄phee z etiam impetigini.

Ca. c xiij.

Turtur. Ysidorus. Turtur a voce nominat⁹. auis pudica. semperq; in montibus ingis z in desertis cōmorans. Tecta em̄ hōim z p̄uersationē fugit. z p̄morat̄ in siluis. Que etiaz hyeme deplumata in truncis arbor̄ cōcauis habitare p̄hibetur. Cuius exēplo colūba humana hospitia diligit. domor̄ semper blanda habitatrix. Ambrosius. Turt̄ est auis pudica q̄ vbi cōiugalis ꝓprij fuerit amissione viduata: p̄iunctionem iterate recusat. nec iura pudoris. aut complaciti iuri federa resoluat. z primus amor eam decipiens. plus doloris ex morte. q̄ suauitatis ex caritate dilecti generat. Discite ergo mulieres q̄nta sit viduitas gr̄a. q̄ etiā in auibus p̄dicatur. Turtur em̄ nescit primam fidem irritam facere quia prima cōnubij sorte amissa nouit castimōia seruare. Nec auis in nido suo folia sq̄lle supiacet. ne pullos suos lupus inueniret. Nouit em̄ q̄ hmōi folia lupi fugere consueuerūt. Exli. de na: rer̄. Turtur socium diligit eo q̄ mortuo vel capto īcedens solitarie. sicc̄is arborum ramis incidens. gemens ac tristis. nulli auiū est infesta sed ad omniū infestationes pacientissima. In locis nuissimis z delectabilissimis habitat p̄totaz hyemem in cōcauis arborib⁹. In plumis iacet in vere aūt producitur. multe q̄dem earum terras calidas hyeme petūt z multe remanent si locum habeant. soli oppositum ad quiescēdum aptum. Aliquādo ita debiles sunt naturaliter. vt manu capi possint. Ova sepe terna pariunt. ꝛz nunq̄ plus q̄ duas educant similiter z palūbi. Turtur ouat in vere bis z sepe ter. ꝛz hoc quando vnum par ouorum corruptū fuerit. aut casu perierit. Volaq; auiū pullos suos de nocte pascit. Aristoteles. Turtur ex fructu vivit sicut z palumbus. Palumbus autem semper apparet. turtur autez non. Coit quidem turtur post tres mēses pregnans est diebus quatuordecim. z totidem cubat. Vivit autem z cubat sicut z columba quindecim annis. Palladius. Turtures vt alant breui z ꝑpe obscuro cubiculo claudendi sunt. quos nutrire facilimum est. quia nihil expetunt.

Operationes.

A Auicenna. Sanguis turturis calid⁹ distillatur sup aurem contritam ⁊ dolorosam. B Pli. li. xxix. Turtur sanguis eximie ꝓdest oculis cruore suffusis: Fim⁹ eaꝝ albugines extenuat. C Hui⁹ ale dextre sanguis medicīalis est īmiss⁹ ocul'.

Ca. cxiiij.

Vanellus. Ex li. de naturis reꝝ. Vanelli sūt aues quas plini⁹ simphalides vocat: satis pulchre colūbina magnitudine cristato capite vt pauo: collo quidem colore viridi ⁊ lucenti reliqua vero parte corporis varietate distincta: Hec auis cum hominem etiam a longe nido suo appropinq̄re senserit egressa: statim cum clamore occurrit Sicq; stulta dum hominem a nido suo amouere se credit. ip̄o clamoris inditio nidum prodit. quem progressus homo spoliare contendit. Hoc idem dicit Plinius licet per alia verba.

Ca. xv.

Vespertilio. Aresto. Vespertiliōes hn̄t pedes sicut aues: ⁊ carēt cauda qm̄ sunt agrestes. Ip̄aꝝq; ale sunt membranales id est corio indistincte ⁊ si caudam habuissent. motum alaꝝ prohiberent. ⁊ quia nō sunt diuise instar murium hn̄t in vtraq; parte mandibula dentes. ⁊ victum sibi de nocte acquirūt vt bubones. Ambrosius. Vespertilio est animal volatile simul ⁊ quadrupes: dentibus etiam vtitur qui in alijs auibus repiri nō solent. Parit autem vt q̄drupedia: nō oua sed pullos viuentes: crepusclo volare cōsueuit. volatq; in aere. non aliq̄ pennarū sed membrane sue fulta r̄migio. Ysidorus Vespertilio dr̄ eo ꝙ lucem fugiēs. vespertino crepusculo circūuolet p̄cipiti motu acta. aīal muriū sil'e nō tam voce resonās q̄ stridore. Ex li. de na. reꝝ Vespertilio quadrupedia cetera volatu excellit. In ptib⁹ indie sunt vespertiliones colūbis maiores: hn̄tes q̄si hō im dētes. he in faciē ꝑcuciūt hōies. nares eis ⁊ aures aliaq; mēbra amputantes. Ferr̄ ꝙ hec auis strepitū q̄rit: ⁊ sanguis eius depilat. Glosa sup Beutro. Vespertilio circa terraꝫ volat ⁊ pēnis ambulat immūda est s̄m legem.

Operationes.

A Auicenna. Vespertilionis lac (vt dr̄) est vrina ip̄ius. In ip̄o autē est abstersio. ⁊ vehemens calefactio B Unguentum vespertilionis ꝓhibet mā̄millas puellaꝝ a magnitudine: C Cerebrum eius cum melle cōfert p̄ncipio aque descēdentis in oculum. D Eius cinis acuit visum. Et cōfert vngule ⁊ albugini.

Ca.c.xvj.

Vespa. Arestotiles. Vespa ē animal anulosum volatile Aculeis venenosum que dicitur de putridis azinoꝝ carnib⁹ nasci sicut fuci de mul. scrabrones de eq̄s ⁊ apes de vitulis. Itez vespa aerem non recipit. id est non suaq; vita ⁊ nutrimentum est circa stercus ⁊ carnes. Et est de aīalibus que manent cū socijs suis: sicut formica ⁊ apis. habet autē lanceam interius: sicut scorpio exterius. Sanguine carz. alasq; mēbranis coopertas habet. Accidit vespis senectutez exuere. Apesq; nocentur a vespis Ideoq; nocet apibus illas appropinquare. Ex li: dena. rerum: Vespe ex eq̄nis carnibus aliq̄n̄ ꝓcreant̄ In plenilunio magis crescere dicuntur. haꝝ vita circa sterc⁹ est: Ceras quidem faciunt. sz nō ex collectione floꝝ. ⁊ ob hoc inutiles sunt. Aresto. Vespaꝝ cib⁹ est ex floribus ⁊ fructib⁹. sepe q̄z viuūt ex cib aīaliū. Mutita venat̄ in fine hiemis ⁊ plures eaꝝ venant̄ circa calem: Venauturq; mutita ꝓpe aggeres mag̃s ⁊ altissima loca. oēsq; vident̄ cū aculeis: nō āt ꝯgregāt vespe flores. nec cibāt̄ ex eis sicut apes. sz cibus eaꝝ ī maiori ꝑte est ex carne. ideoq; circa stercora manēt. muscasq; mag̃s dep̄hendunt. ⁊ caput eaꝝ abscindunt. nidos sub terra faciūt ⁊ vt formice terrā extrahūt Preterea iuxta pliniū. q̄dā vespe spalāgiorum genus perimūt ⁊ in nidos suos portant. deinde illiniūt: ⁊ ex his incubādo genus suum procteant.

Operationes.

A Constantinus. Vespe ⁊ apes eis q̄s pungūt tūorē calidū ⁊ ruborē faciūt. rostrūq; eaꝝ remanet vbi tāgūt. B Et aliq̄n̄ morsi sudorē paciunt̄ ⁊ abhōiatōez C Aui. in. ij. can̄. Vespaꝝ puncture bonū est poliū ēplastri more suppositū D Sil'r folia siluestris malue sedāt illā ēplastrata. Itē sterc⁹ cap̄ꝝ attrahit vespe venenū. E Ex sale q̄z cū aceto ⁊ melle fit empl'm ad pūcturam vespe. Et oleū lauri ꝯfert eius mordicationi.

La.cxvij.

Vlula. Ysidorus. Vlula est auis a planctu z luctu nomīata. Cū em̄ clamat aut fletum imitat aut gemitum. Vñ apud augures si lamentet tristiciam. tacens ostendere fertur prosperitatem. Actor Vlule (vt dicit glosa sup ysayam) sunt aues magnitudis comunis: maculis respse. que rostro in palude fixo horrende stridunt habentes vocem similem vlulatui luporum. Vñ z nomen acceperūt z vocant gallice buhort. De hac etiam superius dictum est in capitulo buthorio: z de onocroculo q̄ nō ia sunt idem.

La.cxviij.

Vpupa. Ysidor⁹. Upupa est auis spurcissima cristis extātibus galeata semper in sepulchris et humano stercore cōmorans. Upupa grece dicta eo q̄ stercora humana consideret. z fetenti pascatur fimo. Cuius sanguine q̄ se inunxerit dormitum pergens demones suffocantes se videbit. Glosa sup Leviticum: Upupa lugubris est z luctum amās Vñ z in lege cōmedi prohibetur. quia se culi tristicia mortem operatur. Phisiologus. Upupe pulli cū parentes suos senuisse viderint ita vt neq̄ volare neq̄ videre possint. vetustissimas parentum plumas evellunt. z oculos eor liniunt. foveūtq̄ eos sub alis suis. donec crescant eor pēne. z reillumineñ oculi eor. sicq̄ mutuā vicē parentibus reddūt. Horath in li. de aialib⁹ Upupe pulli parētes suos foveūtq̄ hanc lant sup oculos ipor vt visum recuperēt: Exli. de na. rer. Upupa est auis admodū pulchra sz immunda. vna tm̄ voce sicut z cucul⁹ importuna est. hieme latet. z nuda est. vere pducit. hui⁹ pntes senescētes iter pullos iam adultos i nido plumas exuūt z interim a pullis pascuntur. donec vires plumasq̄ recuperent. Cum em̄ senio visū perdiderint pulli notam naturaliter herbam colligunt. z eor cecatos oculos inde liniunt. vt visum recuperent.

Operationes.

A Pytagoras in li. romanor. Sāguis vpupe illius homini dormienti demoniaca gignit fantasmata: B Pēne vo posite super caput hominis sedant soda: id est dolorem capitis. C Huius etiam lingua super illum suspēsa. qui multā oblivionem patitur. ei confert.

Ca.cxix.

Vultur. Ysidorus. Vultur a volatu tardo nominatus putat̃ magnitudine quippe corporis prepetes volatus non habet: Fertur pene vsq; ad centum annos procedere. Vultures autem sicut et aquila vltra maria cadauera senciunt Altius quippe volantes: que multa montium obscuritate celant̃ ex alto illi conspiciunt. Ambrosius. Vultures dicuntur sine cõcubitu generare ⁊ ꝯcipere. Solent etiam mortem hominis q̃bus dam signis annuntiare Cum em̃ lacrimabile bellum acies inter se instruunt. multo vultures sequunt̃ agmine. ⁊ eo significãt ꝙ multa hominum multitudo bello casura sit futura preda vulturibus. Glosa super Leuiticum. Lex vulturez cõmedi prohibet. qui bellis ⁊ mortuis gaudet: Phisiologus. Sedet autem vultur in altissimo loco. quia retardatur in ascensu a terra. ascenditq; tantum in altissima vt videat loca remota. Ideoq; dicitur ꝙ solus vultur est auis dei. Hic etiaz maiores aues rapaces vt accipitrem insequitur. Arestotiles Vultur grauis est: ⁊ mali moris. famelicꝰ ⁊ clamosus. Uenatur in locis a nido r̃motis valde. ⁊ vt videat loca remota valde. ascendit ad locum altissimum Ibiq; sedz quia difficilis est ei eleuatio a terra: ideoq; dicitur ꝙ solus vultur est auis dei. deprehendit autem lepores. ⁊ paruos ceruos ⁊ capras ac vulpes ⁊ animalia cetera que retinere potest. Idem. Vultur nidificat ĩ locis altissimis. ⁊ multociens super arbores Inuidet pullis suis cum impĩguant̃. nec pascit eos nisi de cibi sui reliquijs. ⁊ illos anteq̃ volare possint eijcit. Est autẽ auis alia que ꝓiectos illos cum pullis suis nutrit. Unum par vulturum occupat vnum magnum locum. ⁊ ideo secum alios nidificare non permittit: Est autem longe vite quod ex eo cognoscitur: ꝙ nidus eius semper idem manet. Cum em̃ senescit elõgatur rostrum eius superius ⁊ arcuat̃. Et in fine fame moritur.

Operationes.

A Esculapius: Vulturis pẽne combuste fugant serpentes a domo. B Iecur eius tritum cum sanguine per decem dies bibitum. caducos liberat: C Sanguis eius cum succo marubij caliginem oculorum sanat D Adeps eius dolorez oculorum sanat: ⁊ dolores neruorum euacuat. E Gyascorides. Fimꝰ vulturis medicinalis est. Naz fumigium eius secundinam expellit: F Pli. lib. xix. Vulturis fel ex aqua dilutum. albugines sanat oculorum: G Penna vulturis si scalpantur dentes acidum faciũt halitum.

Ca.cxx.

Xon. Actor. Xyon ẽ auis immunda secundũ legẽ cuius natura non satis ẽ nobis nota. Est autem vt legitur de genere vulturum sed minor q̃ vult̃ Hec auis est mens alberti in libro de naturis animalium. Et similiter in libro de natura rerum.

Prohemiũ.

Iam in precedenti tractatu locuti sumus de volatilibus q̃ in genere aĩalium videnť esse ꝑfectiora natatilibus Ideo nũc in isto quarto tractatu deo opitulãte dicem⁹ de natatilibus siue aĩalibus aquaticis. hoc est de piscibus. Nam sicut aer ornatus est suis animalibus. scz volatilibus que possunt ex eo respirare ꝓpter crassitudinem hũoris ⁊ quoꝝ corpa p̃t sustinere. sic ⁊ aq̃ suis id est natatilibus. que quidẽ pinnulis suis innituntur aque natando. sicut aues pẽnis suis volãdo. De piscibus igiť dicturi ſm ordinem alphabeti. ⁊ ꝑ capl'a sicut in precedentibus procedemus.

Ca. Primũ.

Abremon. Achãdes: Accipender. Albirez: et Alphoram. Ex li. de na. reꝝ Abremon alias Abare nõ est piscis. vt dicit Aresto. multũ fecũdus ouis. nec alioꝝ ea more contractu maris parit. sz naturali q̃dã instinctu ventrẽ suũ ad arenã fricat. q̃ cõtactu aspa est. ⁊ gustu salsa. Sicq; oua ꝯcepta parit: ⁊ post tpũs debitũ fetus educit. Iorath in li. de aĩalibus: Piscis abren hora tẽpestatis maris: natos suos in ventre saluat. ⁊ post tempestatẽ euomit eos: Idẽ. Achãdes piscis solicit⁹ de pullis suis nauibus maris adheret. sicq; ꝓpter ip̃m oĩo fiunt ĩmobiles naues. Ex li. de na. reꝝ Accipender est vt dicit pli. piscis apd̃ ãtiq̃s nobilissimus: hic solus ꝯ morẽ oĩm̃ pisciũ hz sq̃mas toto corpe ad os v̄sas. Pli. li. ix. Apd̃ antiq̃s piscis nobissimus habit⁹ accipender. vn⁹ oĩm̃ squamis ad os versis. ꝯ aq̃m̃ nãdo meat. nullo nũc in hõre est: q̃d q̃dez miror cũ sit rar⁹ inuẽtu. q̃dam eũ elopẽ vocant. In li. vt sup̃. Albirez ẽ piscis marin⁹ hñs cutẽ adeo spissaz ⁊ duraz ac firmã: vt ea milites vtanť ꝑ galeis. In eodez li. Alphoram est piscis q̃ nõ gignit̃. sz in loco lutoso vbi nõ est aq̃. ex ip̃i⁹ luti putredine in modũ vermiculi creat̃. postea cũ ascenderit aquã crescit in piscem: Durat autẽ modico tempore. citoq; dissoluitur.

Ca. Secundum.

Anguilla. Ysi. Anguillla dr̃ ab anguis similitudine: Hui⁹ origo ex limo est Vñ ⁊ qñ capit̃ adeo le

nis est. vt quanto fortius presseris. tāto ci
tius labatur: Ferunt autem orientis fluui
um gangen anguillas terrenis pedibus
gignere. Plini⁹ libro. ix. Anguille octēis
viuūt annis. Durant ⁊ sine aquis diebus
senis aquilone spirāte austro pautiorib⁹
At hiemem in exigua aqua non tollerant
neq; in turbida Ideo circa vergilias ma
xime capiuntur: fluminibus tamen preti
pue turbidis pascunt̄ noctibus: ex animes
piscium sole nō fluitant Porro vice pedū
pinne date sunt bine piscibus omnino lō
gitudo vt āguillis ⁊ congris. Itē anguil
le scopulis se atterant. eaq; strigmenta vi
uescunt: nec alia est earum procreatō: Bi
utius autem ceteris viuūt anguille aquis
exempte. Idem in li. x. In anguillis om
nibus nec est masculinum neq; femininuz
genus: que nec animal nec ouum ex se ge
nerant. sicut neutr̄ est ⁊ ostreis genus cete
risq; vaso vel saxo adherentibus. Ex lib
de naturis rer̄. Anguilla ex aliorum pisci
um limo nascitur. difficulter excoriator.
durissimam habet mortem. que etiam ex
coriata viuit. ad vocem tonitrui commo
uetur. Aquis claris fluuialibus gaudet.
et in absconsione pliad̄ maxime capitur.
quia tunc ex ventis oppositis aqua turba
tur. Ad pisciculos inferioris potestatis
rapax est. maxime tamen cum in semine re
periuntur.

Operationes.

A Ex libro vt sup̄. Exāis sola piscium
non fluitat. nisi cum aquis putrefacta di
ssoluitur. plus alio cibo decoq̄tur: aliter
nocivus est cibus eius: ad ignē assata pl⁹
cōpetit. quia malicia eius illic euaporat̄.
B Pinguedo eius auribus medet̄.
C Item anguille vino necate qui ex eo
biberint tedium vini habent.

Ca. iij.

Allec: Ex li. de na: rerum. Allec
est piscis marinus admodū par
uus in occiduo mari quod medi
terraneum est inter maiorē britaniā ⁊ ger
maniam: Cunq; vnū q̄dq; fere genus pis
cium marinor̄ habeat tempus suū. ī quo
solo sit bonum: scz ab augusto vsq; ad de
cembrem. qui cum r̄cens captus fuerit de
licatiorem cibum prebet: Salsus autē in
vsum hōim vltra q̄ alij pisces sanus du
rare potest Oim̄ q̄z fere pisciū solus aqua
viuit tm̄. Nec nisi in aqua viuere potest.
Nam statim vt aeris serena contigerit ex
pirat: nec vlla mora est inter contactū ae
ris ⁊ expirationez. Oculi eius instar lumi
nis de nocte lucent in mari: sed horum vi
rus cum ipso pisce moritur. vbicunq; sup̄
aquas in mari lumen vident. gregatim ad
natant Et hoc astutum ad rhetia dictis
temporibus alliciuntur. quasi parati ad
capiendum diuino munere in vsus homi
num deducuntur. Hybernis autem tem
poribus secrete maris vsq; ad tempus de
bitum absconduntur: et hoc circa germa
niam. Ysidorus. Allec piscis est ad liquo
rem salsamentorum ydoneus. vnde ⁊ nū
cupatus. Actor. Fertur autem allec ex pu

ro aque elemento viuere, sicut salamādra exigne.

Operationes.

Plí. li. xxix. Allece scabies pectoris sanatur infusa per cutem incisam. Et contra canis morsus, draconis ve marini prodest.

La. iiij.

Araneus. aries. t arini. Auicēna. Aranea marina. videt q dispositiones eius propīqua sint dispositionibus scorpionis. Ysidorus. Aranea genus est piscis. dcñ eo q aure feriat. habet tñ in ea stimulos. quibus pcutit proximantes. Plí. li. ix. Aculeo spine in dorso abnoxius est ac venenosus. Plí. in eodem Aries est piscis q grassatur vt latro nunc grandi nauium in salo stantiū occultatus vmbra: si quem nandi voluptas inuitet: expectat. nūc elato extra aquaz capite piscantium cymbas speculat. occultatusq adnatans mergit. Esculapius ī li. de animalib⁹: Arini siue barini piscis cū hō viderit eū ebriat. t mouet eū ad rixas t ptēdiones. posteq vo⁹ mederit placat ira ei⁹.

Operationes.

Aranea itaq morsus ceteroruq reptiliū marinoz venenosoz. dixerunt curandos esse cum tyriacis quibus curatur venenum frigidum. et cū medicinis rutelarum. t tyriaca eoz.

La. v.

Aspidochelon. t aurata: Physiologus. Aspidochelone grece dr̄ belua quedam ī mari que latine dicitur aspido testudo Est autem cetus magnus: habens super corium suū tanq̄ sabulum. quod est iuxta littus maris. Cūplerumq elevato dorso suo super vndas a nauigātib⁹ nihil aliud credit ee q̄ īsula itaq applicātes dūtes sup eā alligant naues accēdūt focos ad coq̄ndos cibos Ille vero vbi sentit odorem t caloꝛē ignis mouet se a loco. t sic mergit naues in profundum. alia q̄z huius belue natura hec est: quando esurit. aperitos suum. t quasi q̄ndam odorem bene olentem exalat de ore suo. Quem sentientes minores pisces cōfluunt in os eius. quod vt impletum fuerit. claudit t eos transglutit. Idem. Aurata dicitur ex eo q in capite suo auri colorem habet.

Ca.vij.

Asturam. Albertus in li. de natu. aīalium. Asturam piscis est q̄ tpe veris ⁊ autumni in spumis pluuialibus generat̄ et in eis ebulit sicut v̄mis exstercoribus aīalium. Sr̄ etiam ex luto generari hic piscis, impaciens. claritatis solis fugit ad vmbras arborum quas in aquas proijciunt. calorem tamen diligūt ⁊ habent de profundo ad ripam natant. tempore siccitatis non habundant. sz quādo multe sunt pluuie ⁊ calide habundāt.

Ca.vj.

Alforam. Albert⁹ in li. de na. aīalium. Alforam piscis est q̄ ex putredine luti generat̄. ⁊ ī luto sine aq̄ ꝓcreatur ad modū v̄miculi. q̄ vermis aq̄ ascendēte crescit in piscem. Se hoc pisce naute dicunt. qm̄ si consumat̄ putrefactus vsq; ad caput et ad oculos. aduenīēte aq̄ iterum renascitur. ⁊ tūc diuiuit cū añ huiusmodi suam regeneratōem ꝑue vite sit vt sup̄ dcm̄. ca. j.

Ca.viij.

Aureum vellus. Albertus ī libro de naturis animalium. Aureum vellus est animal marinum sicut spongia. ⁊ de spongiarum genere. sed rarius est ⁊ mollius ad modum lane. ⁊ lanugo eius in auri splēdorem cōuertitur ⁊ dilatatur ⁊ prolongatur sicut vellus. ⁊ dum est in mari. ⁊ mouetur motu contractōnis ⁊ dilatationis sicut spōgia. ⁊ raro inuenitur. tamen hoc inuentum in frigia tum extitit belli troyani inter grecos ⁊ frigios sicut dicit dares frigius ī historia troyana.

Ca.ix.

Arburciũ. Amnis. ahaniger. afferus. ⁊ astralus. Albertus ĩ libro de naturis animaliũ inquit. Arburcium piscis est multis ouis fecundus. sed non eijcit oua nisi ventrem confricet ad harenam tactu asperã: ⁊ in illa pullos educit ⁊ complet. In eodem libro vt sup̃ Amnis piscis est vt dicũt saxatilis: qui lapidem gestat interi⁹. est autem valde speciosus in lateribus virgultas habens puniceas toto autem corpore. reliquo diuersis coloribus est distinctus ac depictus: In libro vt supra. Ahaniger piscis est vt dicunt que amno prope modum similis ẽ et est longus et rotundus que germanice gwich vocatur. ⁊ est albus bonaꝝ carniũ breuior anguilla: rostrum auis habens ꝓ ore subtile ⁊ longum ⁊ rubeum ⁊ viridem interius habet spinam: Albertus in lib. vt supra. Afferus piscis est qui propter exiguitatem hamo capi non potest. In eodem libro. Astralus piscis est qui aquarũ vnda ore suscipit ⁊ oritur qñ pleades occidunt. eo ꝙ tunc tempus est pluuiaꝝ.

Ca.x.

Abydes. Albertus in libro vt supra. Abydes animal est marinũ. cuius conuersatio primum est in aquis ⁊ cibus. ⁊ postea mutat̃ figura eius ⁊ efficitur terrestre ⁊ egredit̃ de aqua querens victum in terra. ⁊ cum figura mutat̃ mutatur etiã nomen eius. ⁊ vocat̃ astoyz.

Ca.xj.

Abyna. Albertus in libro de naturis aialium. Abyne monstrum est maris gulosi⁹ cunctis marinis beluis: preda vivit. ⁊ in crastinu die corporis sui vertitur ei quicquit comedit. vnde quia stomacho caret: venter eius quãdo comedit multum extenditur ⁊ inflat supᵐ modum. et cum amplius extendi nequit: pisces per os eijcit ⁊ hoc de facili q̃ cum collo careat sicut ⁊ ceteri pisces. os ei⁹ contiguum est ventri. Est autem adeo crassus animal. q̃ quando periculum timet. pellẽ ⁊ carnes suas contrahens replicat. ⁊ extremitates sui corpis intra se sicut iricius absondit. ita vt non appareant. Quod tamen aliquando sine sui detrimento nõ facit. Adortem enim adeo timet q̃ cum periculum senserit non laxari. ne abscedere bestiam que in insidijs latet. nequa q̃ caput foras extrahit. quod intra corpus suũ absondit. sed cum affligitur. fame carnes suas devorat. magis eligens in parte absumi q̃ preda facta belvis in toto ꝙsumi.

Ca.xij.

Barchora. Albertus in libro vt supᵐ. Barchora ẽ aial marinũ. hũs orificium pre oĩbus aialibus fortissimũ: Nã ⁊ lapidez si in ore suo accepit: eum frãgit hec q̃q̃z ad ripas exit. ⁊ herbas depascit. ⁊ q̃n oportet in a q̃ reuertit. ibiq̃z submergitur. ne cutis dorsi eius a sole exiccet. et ad nutum debitũ deflectere se nõ possit. Piscículos q̃z comedit. ⁊ p illos deprehenditur. Piscatores nãq̃z pisciculos puos vivos filo cõsutos in mare ꝓiciunt. qui dũ effugere nõ valẽt. sed insimul fluitãt. aialis predicti morsibus patent. Ut ipᵐ aial dũ vnũ post aliũ transglutire laborat. interim occupatũ deprehenditur.

Ca.xiij.

Borbotha. Botha ⁊ Brẽna. Si. Borbotha sunt pisces quidã fluuiales. aliquatenus anguillis similes. lubrice nãq̃z sunt. ⁊ excoriant sicut anguille. Coriũ hũt nigr. esum dulcem. ⁊ epar pre oĩbus piscibus melius ⁊ efficax

tius. Caput magnum respectu corporis. os amplum ⁊ latum valde cum autē etate duodecim annos excesserit. in corp⁹ magnum crescit. et tunc nomen eius mutat̄: et solaris vocatur. de quo inferius dicetur: Idem. Gothe sunt pisces fluuiales. qui non natāt. nisi ꝑ amplitudinē corpis. Tenuissimi nāq; sunt ⁊ lati valde. Pīnas habent in circuitu lati corpis. impinguātur vento meridionali flante. Cūq; venatur hic piscis a piscatoribus. funduz aque petens aquam sup̄ se turbat vt videri neq̄at Maximeq; corpore strato cum terre adheret. sup̄ dorsum terre similimus est: Maculas autem in dorso rubeas hz: Alexander Brenna est piscis fluuialis qui cum vidz sibi luciuz imminere. declinat ad scenosa aquaꝝ limpiditatē a tergo ꝑturbans.

Ca. xiiij.

Balena. Isi. Balena est in mense magnitudinis bestia ab emittendo ⁊ fundendo aquas vocata. ceteris em̄ bestijs maris alti⁹ iacit vndas. Balin āt grece dr̄ emittere. Pli. libro. ix. Balenas in gaditano occeāo nō ante brunā ꝯspici tradunt. Condi āt estatis tp̄ibus in quodā sinu placido ⁊ capaci. mire gaudentes ibi parere. hoc scire orcas infestam his beluam. ⁊ cuius ymago nulla representatione alia possit exprimi q̄ carnis in mense dētibus truculēte. Irrū punt ergo in secreta vitulosq; illaꝝ aut fetus. vel etiam nondū grauidas morsu lacerāt. in cursuq; ceu liburnicaꝝ rostris fodiunt Ille v̄o ad flexum immobiles ad repugnandum merces ac pondere suo onerare. Tunc quidem in vtero graues pariē dive penis inualide. solū auxiliū nouerūt in altum ꝑfugere seq; toto occeano defendere Econtra orce laborāt occurrere. seq; opponere: ⁊ cauatis angustijs trucidare in vada vrgere vrgere satis illidere. Spectantur hmōi prelia ceu ip̄o mari sibi irato: nullis in sinu ventis: fluctibus vero ad anhelitus. ictusq; quantos nulli turbines voluant. Ora balene habent in frontibus Ideoq; summa aqua annotantes in summa nymbos efflant Balenis brāchie nō sunt sicut nec delphinis. Hec duo genera fistulis spirant que ad pulmonē ꝑtinent. Balenis a fronte delphinas a dorso: Itē que pilo uestiunt̄ aīalia pariūt vt pristis. balena vitulus. Idē in li. x. Balene ac delphini dormiunt. Nā etiā stertentes audiuntur. Solinus. Indica maria balenas vltra spacia quatuor iugeꝝ habent. Sed quos fascituras nūcupant. Qui enormes sup̄ molem ingentiū columnaꝝ vltra nauiū antemnas se extollūt. haustosq; fistul' fluctus ita eructuāt. vt nymbosa alluuie plerūq; nauigantiū alueos deprimāt Ex li: de na. reꝝ. Balene branchias nō habētes fistula spirāt. quod raro ī marinis aīalibus inuenitur. Fetus suos gestant. cū infirmantur ⁊ inualidi sunt. ⁊ si parui sunt eos in ore suscipiunt: hoc idem imminēte tempestate faciunt. ⁊ post tempestatem illos euomunt: Qm̄ ꝓpter defectum aque fetus impediuntur ne matrem sequantur Mater aquam in ore receptam instar fluuij ad eos eijcit: vt sic inherētes terre liberet: adultos etiam diu cōmittat̄. Adolescunt aūt celeriter. et. x. ānis crescunt.

Ca.xv.

Babilonicus. ⁊ Belue. Albertus in libro de naturis animalium. Babilonici pisces sunt (vt dicit Theofrastus) circa babiloniam exñtes in locis vbi dulces aq̄ in cinorosis recipiuntur ex fluuijs incidentibus. inde enim egrediuntur pisces ad pastum. capita admodum ranarum magnaꝝ. reliquas partes corporis ad modum ragie habentes. similes piscibus alijs pinnulis gradientes ⁊ cerebro motu caude. Plinius Belue in oriētali mari sunt Et belue sunt animalia marina adō magna ⁊ importuna ꝙ procellas excitant de profundo: Et pericula nauibus inducāt ita ꝙ naues alexander ad pericula deduxerunt.

Ca.xvj.

Cancer. Ex li. de na. reꝝ. Cancer pedes hz et brachia forcipesq; ꝓ manibus retrogradus est nec vnq̄ ante faciem suam ambulare nouit. Mares duas habent spinas inter ventrem ⁊ caudam. quibus feīe carēt. Que oua in ventre habent ictibus serpentibus medentur. Coitus tpe mas ascēdit in dorso sup̄ feminā. At illa motū eiꝰ sentiens a tergo coire volētis. īclinata sup̄ latꝰ ad ip̄m se ꝯuertit. sicq; coitꝰ ꝯpleť. latēt in hieme mēsibus q̄nis. Veris tpe senectutē exuūt velut anguis. Cācer lacte potarꝰ. sine aq̄ viuit multis diebꝰ. Cū aūt senuerit. duo lapides albi: coloris ītermixto rubore īueniūť ī eiꝰ capite. q̄s tāte v̄tutis eē dicunt. vt ī potu dati cordis pūctōes sanāt: Aresto. Cācer hz. viij. pedes p̄ q̄s mouet̄ eq̄li motu. caret sanguīe. duꝝ ex̄ ⁊ ītꝰ molle: nec ē illd̄ duꝝ ꝯteribl'e. imo accipit ignē ī ripa maris qd̄ ē ītra iudeā hñť cācri p̄ui

qui dicūtur milites propter velocitatem cursus. tantum em̄ currunt q̄ deprehendi non possunt: Et cum aliquis findit̄. non inuenitur in eius corpore caro vel sup̄fluitas omnino. quia pascua non habent. Ysidorus. Cancri vocati sunt. quia cōche sunt. crura hn̄tes. inimica ostreis anīalia. Eorum vero carnibus viuūt miro īgenio Duo autē sunt genera cancroꝝ. fluuiales ⁊ marini. Ambrosius. Cancer ostreis vescitur. sed quia ostreū clausum nulla vi aperiri potest. Periclosumq̄ est si chelani eiꝰ includat ad argumenta cōfugit. ⁊ insidias noua fraude molitur Explorat enim si quando ostreum remotis in locis ab om̄i vento contra solis radios dipticū in illud suum aperiat: vt aere libero viscerum suorum voluptatem quandam capiat. et tūc clanculo calculum immittens ostree ꝯclusionem impedit sicq̄ aperta claustra īperiens tute chelas impetit. visceraq̄ interna depascit. Item femine maiorum membrorum sunt q̄ masculi. ⁊ distantia coop̄pertorij maior est q̄ in masculis. Et ouāt per locum superfluitatis. Cancer paruus generatus ex terra ⁊ limo ītra loca vacua testarum alioꝝ aīalium. Cūq̄ creuerit aliquantulum. mutat se ab illo loco ad testā maiorem. Cancer ⁊ karabo in senectute exuunt spolium. Uterq̄ accipit pisces in profundo maris duobus suis labijs et diuidit eos in duas p̄tes ⁊ ducit ad os suū.

Operationes.

A Aui. li. ij. Cancer marinus ꝓprie dr̄ illa spēs cancri maris. q̄ hz om̄ia membra dura vt lapis B Qd ex eo adustum est subtilius est reliq̄s adustis. ⁊ abstergit dentes. ⁊ delet pannū ac lentigines. C Ulcera q̄z desiccat. ⁊ confert scabiei. Itez ꝓhibet lacrimas. ⁊ īsoluit cū sale vngulā Fit q̄z ex eo colliriū. ⁊ fricatur cū eo scabies palpebraꝝ. D Prohibz etiā quartanam. Cancer fluuialis confert extenuatis valde Testa cancri marini subtilior est q̄ testa clibani. E Exiccatiua est. ⁊ abstergit pannum ac lentigines ac scabiem. Cancer fluuialis est difficilis digestionis. ac plurimi nutrimenti. ⁊ ip̄m q̄dem rectificat. F Decoctioq̄ cum melle extrahit spinas ⁊ acutas res infixas carni G Ysaac li. iij. Cancros ⁊ om̄es pisces conchas habētes testatur Galienus esse solubiles propter salsitatem eoꝝ ⁊ acumē ꝓinde stomacho nociua sunt maxime neruositati sue.

Ca. xvij.

C Caab ⁊ canis marinus. Ysidorus Caab ē al' marinū hn̄s pedes ꝑuos respectu sui corpis q̄d vtiq̄ magnū est. Sūt autē pedibus vacce similes. hoꝝ vnus longus est cartillaginosus osse carens. quo vtitur loco manus in omnibus. Per ip̄m em̄ eradicat q̄d vult. et ꝑcibaria per eum accipit̄: Eaq̄ ori suo reddit. Et cum natat in aqua spirat in ca Sz spirando anhelitu suo aquam in corpꝰ suum attrahit. qua cum repletus fuerit. ad aerem recurens eam reijcit. ⁊ sic respirat. Idem: Canis est marina belua. terribilis ⁊ hostilis omni animanti: quod eius verberibus cedit. robustissimos habet branchos clauoꝝ mō formatos. Hij venantur ꝑ mare greges pisciū instar canū ī terra feras venantium. excepto q̄ latrare neq̄unt

sed pro latratu afflatum horribilem hñt. Insequentes ḡ piscīū greges ad loca an gusta coartant et sic in coartatos crudeli morte grassantur. Piscatores vo loca no tantes. in q̄bus absconditi pisces a fuga latebant. retibus capiūt circūclusos De vo belue difficulter multis tridētibus ꝓfi ci pñt. Item canis marinus a similitudīe mor canis terrestris dr̄ eo. s. q̄ mordeat.

Operationes.

Avi. Fel canis marini vl canis aque dixerūt esse venenū: de q̄ si q̄s cōmederit q̄ntitatem lentis vnius interficit post ebdomadaz. Hꝫ cura eius est. vt bibatur butir coctū vaccinū cū gentiana romana et cynamomo ⁊ iterum coagulum leporis.

Ca. xviij.

Glaucius. Capitatus et Carpera. Ex libro de naturis rer. Glaucius qui ⁊ glanis aversus mordet hamos mescatos. nec eos devorat hꝫ spoliat Actor. Scōm plinium per g ⁊ l in pma sil laba scribitur. vt lautius glancius. In li. vt supra. Capitatus est piscis admodum parvus: habens corpus prope ad reliqui corporis magnitudinem. os quoq; rotun dum ⁊ amplum. hic in fluviis habitans li benter sub lapidibus ⁊ iter saxa delitescit In eodem libro. Carpera piscis est quasi squamis aureis in lacis vel fluviis sic dc̄ quasi que carpens parit. cum enim ova in ventre ad pariendum apta dictante natura presenserit. marem suam odit. ⁊ ore innuit pulsu leni. vt adiuvet parituram. tūc ille loco feminis lac emittit. qō illa suscipiens ore. statim ova parit in sobolem ꝓ futura: Nam ova parere nequit nisi prius ore semen r̄ceperit. Semen autem cum receptum fuerit. nō solum ad partum iuvare videtur sed etiam ad ova concipienda ⁊ formanda. vnde soboles in āno futuro speratur. Semini carpere nōnunq̄ in anno primo nativitatis niger vermiculus, quidam post aurem suam tabificus innascitur. ⁊ hoc sepiª post augustum. eaq; tabe morit̄ur.

Operationes.

Remediū eius est aqua dulcis ⁊ fluvialis. Huius soboles paucis aquis ꝓvenit si in singulis fossis decem cubitorum recenter factis ponantur singule carpere cum paribus suis ante partum proxime. Opinio vulgi est earum sic sobolez provenire. hꝫ postq̄ peperit eximunt. Soboles quoq; trium vel quatuor mensium tempore roborata. fossis relecta reponit vbi habet crescere cum perfectis. Habet hic piscis astutias multas. vt reticapiendus evadat cū em̄ rethe intraverit circumiens foramen querit. Quod si non invenerit. saltare nitit in auras liberas super rethe. vt extra cadat. Aliquā do sub rethi r̄fugium querit. aliq̄n herbā ore tenet in fundo aque. vt rethe supveniens elidatur. Aliquando etiam a superis veniens cum impetu caput limo fortius figit. vt hꝫ rethe per caudam transitus captione frustretur. Pisª crebrum augmentum ⁊ decremētum lune crescere vel decrescere dicitur. Et licet hoc sit in omni pisce. in hoc tamē magis. sicut inter quadrupedia i lupo. hꝫ ⁊ cane.

La.xix.

Cetus. Ex li. de naturis rer. Cetus est piscium maximus habens os in fronte magnū ⁊ patulū, et oris meatus strictos. In iuuentute dentes habet nigros: in senectute albos. Hij pisces aliquando fluctus haustos ita eructuant vt alluuie nymbosa plerumq; classem nauigantium deprimant. sed ⁊ cum in mari tempestas oritur se super fluctus attollūt ⁊ cōmotionibus ac turbinib⁹ naues mergunt. Harenas aliqū dorsis sustollunt. in quibus ingruente tempestate. Naute terram se inuenisse gaudētes. anchora iactis falsa firmitate quiescunt: ac ignes accēsos belua sentiens. subito cōmota se mergit: ⁊ hōies cum navibus in profundū trahit. Cetus postq; etatem annorum trium excedit. cum balena coit. ⁊ i ipo mox coitu virtute virge genitalis emutilatur ita q; vltra coire nequit. sed intrans alti maris pelagus intātum excrescit. vt nulla hominū arte capi possit. Infra tres igit ānos etatis sue capi potest. Capiunt autem sic Piscatores locum vbi cetus est notātes. illic congregātur cū navibus multis. factoq; circa eum fistularum ac tubarum ꝯcentu alliciunt insequentem. quia gaudet huiusmodi sonis. cunq; iuxta naues herentem sono modulationis attonitum cernūt. instrumētum quoddam ad instar rastri dētibus ferreis acuminatum. in eius dorsuz clam pijciunt clamq; diffugiūt. Nec mora si certum vulneris locum dederit. funduum maris cetus petit seq; ad terram dorso fricans. vulneribus ferrum violēter impellit. quousq; perfossa pinguedine viuā carnem interius penetrauerit. sicq; ferruz subsecuta salsa maris aqua vulnus intrat ac vulneratum perimit. Mortuum ergo super mare refluitantem piscatores cum funibus adeunt. et ad littus cum magno tripudio trahunt.

Operationes.

Actor. Cetus (vt fertur) quādo ludit in mari signum est tempestatis. Idem et balena dicitur. Huius generis est aspido chelone. de quo dictum est supra. Ysidorus. Cetus autem vt legitur non comedit vt alij pisces masticando. cibumq; dentibus cōminuendo. sed tantūmodo glutiendo. ⁊ intra corpus retinēdo. Et rē hz oris meatus vt dictum est strictos. Unde nō nisi paruos pisciculos deglutit quos odorifero anhelitu suo attrahēs ad se ac devorans in vētrem suum mittit. Habet enim in gutture quandam pellem mēbrane similem. que multis meatibus perforata. non sinit quicq; magni ingredi vētrem. Zoroath. Cum autem cetus sperma proijcit in coitu suo cum femina. quod superfluit ex ipso spermate. supnatat aque ⁊ colligitur ambra. Platearius Ambra dicitur esse sperma ceti. vt superius dictum est in tractatu primo de herbis capitulo. xx. Auicenna. Ambra vt estimo est manatio fortis in mari. melior est grisea fortis. deinde varia. post citrina. Et adulteratur cum gipso ⁊ cera ⁊ laudano. Nigra specie mala est. De virtute ambre etiā supius satis dictū fuit.

Ca. xx.

Celethy ⁊ Ceruleo. Ex li. de na. rerum. Celethy ſm Aresto: est aīal marinū. q̄d p̄ter morez aliōꝝ oua in matrice sua generat Quibus illic debito tp̄e fortes exeunt vermes ex illis Quos cum peperint incredibili celeritate. fiunt aīalia p̄fecta parentibus similia: Cor habet magnū: ⁊ tñ est valde timorosum: grauiter dormit. ita vt manu capi possit. Arestotiles. Celethy est ex aīalibus carnez comedentibus. Celethy q̄dem hz oua. vnū completum intra quod ⁊ parit extra: Ceteri vero pisces ouāt extra oua incōpleta excepta rana marina. Oua hec post paruitatem cito crescunt sicut vermes q̄ generantur ex aīali p̄uo valde. deinde crescunt p̄se: Celethy non hz alas: sz hz sil'em radicibus in terra crescentib⁹ Generat āt multociens scz sex mēsibus Exit a p̄fundo maris ⁊ pullificat p̄pe terraz: q̄d facit p̄pter calorē. ⁊ vt a pullis suis auferat timorem.

Operationes.

A Ex li. de na. reꝝ. Ceruleū ē monstꝝ in flumine gāge instar cancri. hñs brachia lōgitudīe septē cubitoꝝ. q̄bus elephantē corripit ⁊ vndis submergit. B Plī. li. viij: In gāge in die stati⁹ sebo sus haud modico miraculo affert. vermis brāchijs binis: lx cubitoꝝ ceruleos q̄ no mē a facie traxerunt. His tantas esse vires vt elephātos ad potum veniētes mordicus ꝯprehēsa manu abstrahant in p̄fundum.

Ca. xxj.

Chilon ⁊ Circhos. Ex li. de na. reꝝ Chilon inter oīm aīalium genera non pascit̄. sed tm̄ hūiditate viscosa que exit ab eo. cibat̄ ⁊ nutritur. vñ fit vt hoc aīal semp̄ sit ieiunū ⁊ tñ corp̄e validum: Nam ⁊ in femīs videmus pl⁹ posse differri ieiunium p̄ multos dies q̄ ī viris p̄pter sup̄fluitates humidas ⁊ viscosas. que magis habūdant ī eis. i. feminis:

Operationes.

A In eodez li. vt supra: Circhos alias crichos. habet cutem testeam: lenē. nigrā ⁊ in aliqua p̄te rubeam: fissuras duas ī pede. que tres digitos faciunt. pedem dextꝝ habet paruum. sinistrum vero magnum: B Et ideo cum ambulat totum corp⁹ fert super sinistrum aere claro absolutus incedit. Commotis autem ventis applicatur lapidibus. ⁊ immotus quiescit.

C Cuicunq; rei adheret. forti applicatione adheret. B Et hoc mirum est q̄ claro quidem tpe sui ptātem hz tempestuoso aūt debilitatur ⁊ infirmatur. Caput habz humanū. reliquū vero corpus fere vt cāis marinus.

Ca. xxij.

Conche. Pli. li. ix. Conchaꝝ genera firmioris sunt teste in quibus magna varietas apparet ludentis nature. Tot coloꝝ differentie: tot figure. inter quas principatum tenent margarite. Ysido. Conche ⁊ cochlee indevocate sunt: quia deficiente luna cauant̄. i. euacuantur. Oim̄ em̄ clausoꝝ maris aīaliū atq; conchaꝝ in cremēta lune membra turgescunt. defectu euacuantur. Nā luna cū in augmento fuerit. auget humorem: ⁊ cum in defectum venerit humores minuuntur Conche autē prime positionis nomen est Cochlee vero ꝑ diminutionē q̄si conchule. Conchaꝝ multa genera sunt. īter quas ⁊ margarite que celee esse dicunt̄. Fulgencius. in li. mitilogiaꝝ: Concha marina toto corpore sil' apto miscetur in coitū sicut iuba refert in phisiologis: Haly. Sadephum. i. concha marina meli⁹ est albū.

Operationes.

A Rasi in almansore. Conche marine aduste abradendo purgāt dentes. B Ex non adustis aut attritis emplastꝝ fcm̄ adustionem ignis sanat;

Ca. xxiij.

Cochlee. Pli. li. ix. Cochlee aq̄tiles terrestresq; sunt exerentes se domicilio. binaq; ceu cornua ꝓtendentes contrahentesq;: oculis carent. Ideoq; corniculis eaꝝ p̄tentant iter.

Operationes.

A Idem in li. xxx. Cochleaꝝ cibus stomacho est vtilis. Sz in aqua oportet eas in tactu eaꝝ corpe subferuefieri. mox ī pruna torreri. ⁊ e vīo garoq; sumi. laudatissime sunt affricane. ⁊ ex insulis capreaꝝ. B Idem in li. xxxij. Ictibus scorpionū carnes fluuialium cochlearum resistunt crude vel cocte. C Quidaz ob id salsas quoq; obseruant ⁊ imponūt ipsis plagis precipiunt ⁊ cochlee crude carnē tritā bibere ex aq̄ calida in tussi cruenta.

Ca.xxiiij.

Conger. Corez. ⁊ Coruus marinꝰ. Ex li. de na: rer. Conger est piscis marinus. vt murena longꝰ. ſz corpore multo maior. Hic vento flante vehementi impiguatur. ⁊ eius carnes dulcissime sunt ad edēdum. Cū murena ceterisq; piscibus inimicitias hz. ⁊ intm̄ robustus est: vt polippum fortitudine dentiū laceret. Pli. li. ix. Conger est piscis longus vt anguilla vel murena. flexuoso ī pulsu corporis. ita mari vtens natando. vt serpens terra rependo: Conger ⁊ murena mutuo odio flagrant. caudā inter se p̄rodentes. Congri mensibus hyemis iacent in spelūcis conditi. nec capiunt̄ nisi diebꝰ estatis: Pinneq; vice pedum date sunt piscibus. hinc sunt om̄ino lōgis vt anguillis et congris. Polippum sua rodere brachia falsa opinio est. Id em̄ a cōgris euenit ei. Naz polippum lacerant cōgri. Polippum v̄o locusta pauet. locustam conger. in siccum repunt etiam congri.

Operationes.

A Esculapius. Corez piscis est qui tpe pluuie in cauernis occultat se. Nam dum pluuia cadit sup eū ⁊ haurit eam. excecat̄ ⁊ postea moritur: B Ysidorus. Coruus marinus a cordis voce dictus est. q̄a pectore grunnit. suaq; voce ꝓditus capit̄ C Jorath. Pisces qui dicunt̄ corui quādo pullificant voce sua produnt̄. q̄r semp gemitus vel grūnitꝰ ꝓferūt ⁊ sic capiunt̄.

Ca.xxv.

Cocodrillus. Ysido: Cocodrillꝰ a croceo colore dictus est. Signitur in nilo. Et est aīal quadrupes in terra ⁊ in aquis valens lōgitudine plerumq; cubitoꝝ. xx. dentiū ⁊ vnguiū immanitate armatum: tantaq; cutis duricia vt q̄uis fortiū ictibꝰ lapidū tergo repcussus sit. non sentiat. nocte in aquis. die humi q̄escit. Oua in terra fouet. Masculus ⁊ feīa vices seruant. hunc quidā pisces serrataz hn̄tes cristam. tenera ventriū densecātes interimūt: Solus ex aīalibus supiorē maxillam mouē dr̄ Ex li. de na. rer. Cocodrillus lingua caret. os patulum ⁊ aptum hz. ⁊ hiatum vsq; ad aures. per diem in terra quiescit adeo immobiliter. vt nisi consuetudinem eius precognoscas mortuū illū credas. Oculis clausis dormire se simlat. ⁊ aues hiatu suo pabuli gratia īuitat. q̄s ad escam descendentes perimit ⁊ trāsglutit. Quidam hoc animal sicut vrsam. sem

per crescere crediderunt. Circa nili ripas habitat in insula. gens hominum parua quidem. sed animosa. his beluis inimica Soli enim innatare flumen audent. in q̃ cocodrilli habitant. saliuntq; supra dorsa eorum. et illos inquietant. Arestotiles. Cocodrillus in aqua conuersatur. non tamẽ recipit aquam intra se sed aerem. et parit extra. habet sanguinez. duosq; pedes maiores. et caudam. omniaq; talia sunt fissi pedis. multorumq; digitorum. et participãt instrumentum sensus in lingua preter cocodrillum. Hoc etiam aial non habet aures. sed foramina tantum que sunt vie auditus. nec habet mamillas. nec testiculos nec virgam apparentem extra sed intra. nec habet pilos. sed per totum corpus est corij squamosi. Habetq; dentes magnos et acutos et distinctos. habet etiam oculos similes porcorum. et habet culmos In aq̃ quidez debiliter videt. quia spissior ẽ aere Maior est eius mansio in die super terraz et nocte in aqua. quoniam aqua calidior ẽ de nocte. q̃ aer extra. Trochilos auis os eius apertum intrat. et eius dentes mũdificat. illoq; sordibus se cibat. Cocodrillus autem in hoc sentiens iuuamen. non nocet eis. sed cum vult eas extrahere mouet collum. nec eas comedit.

Operationes.

A Plinius libro. xxviij Cocodrillorum genus cuius vita est in aqua. et in terra cõmunis dentes e maxilla dextra. dextro lacerto adalligati coitus stimulare dicunt. B Lapillos etiam in vẽtre illius exemptos aduersus horrores febrium venientes pellere tradũt. C Et ob hoc egipcij suos egros ipsius adipe perungunt. B Dyascorides. Fimus cocodrilli terreni collectus. et succus adhibitus gratũ vultum ac niueum facit. maxime si albus ac lenis fuerit. et in aqua missus cito se solueret. E Auicenna. in. ij. libro. Stercus cocodrilli valet albuginj oculi.

Ca. xxvj.

Draco marinus. Exli. de na. rep. Draco marinus est monstrum crudelitate horridum. instar draconis terrestris in longitudine extẽditur. alis caret. caudã habet tortuosam. caput fm magnitudinem corporis parũ. sed hiatum oris horridũ squamis et cutem duras pinnaz autem hz p alis. quib⁹ vtitur in natãdo. vno ipetu magna maris spacia trãscurrit. et hoc potius robore virium q̃ remigijs pinnarũ. Pestifer est hõibus et etiam piscibus morsus eius Mortem eñ infert. Ysidor⁹. Draco marinus est in branchijs aculeos habz ad caudã spectantes. Qui dum percusserit quaq; ferit. venenum fundit. vnde et vocatus est.

Operationes.

A Pli. li. ix. Draco marin⁹ captus et immissus in arenã. cauernã sibi rostro mira celeritate excauat. B Idẽ li. xxvij. Absinthiũ aduersat draconi marino: C Idẽ li. xxxij. Carnes etiã stelle marie valẽt p̃ marini dracõis ict⁹ ipposite. B Imponunt q̃z p̃ eũ salsamenta exaceto.

E Item draco marinus ad spiue sue q̄ ferit venenum; ip̄e ꝓdest impositus. F Aui. in. iiij. canō e. Morsus draconis marini similiūq; magni corꝑis serpentiū curatur inq̄ntum est vlcus tm̄. nō inq̄ntum est venenū de q̄ sit curandū. G Draconis q̄dem marini morsus (vt dixerūt) liniatur cū sulphure ⁊ aceto. H Conferunt ei adipes cocodrilli emplastratus ⁊ plumbū fricatū suꝑ ip̄m. I Idē in ij. Draco marinus vt ait Gal'. findit̄ ⁊ ponitur suꝑ morsum suū ⁊ confert. K Succus etiam absinthij ꝯfert ei⁹ morsui. L Stanni q̄z cerusa; confert suꝑ pūcturam eius confricata.

Ca. xxvij.

Delphin. Actor. Delphin⁹ frater hōis dr̄. quia moribus humanis quodāmodo assimilat̄. Ex li. de na. rer̄. Delphinus ꝓ voce gemit⁹ est illis humano similis. ⁊ hoc q̄r pulmonē habēt ⁊ venam asperam. ⁊ eoꝝ lingua nō est absoluta. nec eoꝝ labia ꝓueniūt vel ꝓminēt ad distinguendam vocē. Aures nō hn̄t sz auriū loco foramē. Hoꝝ āt olofactus nec vestigia q̄dem hz cū tn̄ sagacissime olofaciunt. dormiūt suꝑ aq̄s vt pn̄t audiri stertere. Viuūt vsq; in ānos. c xl. Mulcent̄ musica. vnde artionem cytaristā in mari nautis interficere parantibus obtinuit ab ill' vt prius cythara caneret. Ad cuius cantū delphinoꝝ gregibus ꝯgregatis cū ī mari se ꝓiecisset ab vno exceptus est ⁊ ad littus ꝓiectus. Solus delphinus vt dicit Arestotiles inter pisces felle caret. Arestotl'es Delphinus valde diligit folios suos. Et ideo longo tꝑe pascit eos. Solus inter pisces aīal ꝯpletum generat. ⁊ hz mamillas lactatq; fetus. Idem. Mortuo deniq; delphino. ceteri delphini ꝯcurrunt. ipsumq; circūdātes in ꝓfunda deferūt atq; sepeliunt. ne a piscibus ꝯmedat̄. Item Delphini parui semꝑ simul sunt tanq̄ gregel. Et habent duos mag̃s delphinos custodes. q̄ si q̄s eoꝝ mortuus fuerit. alij suꝑ scapulas eum efferūt ipsumq; custodiūt. ne ab alijs piscibus ꝯmedat̄. donec tempestate maris ad littus eijciatur. Inuicē em̄ se miro mō diligunt. Vn̄ Plinio testāte narrat̄ q̄ delphino capto a rege charie; cōuenit ingens multitudo reliquoꝝ ad portū vbi delphinus ligatus tenebat̄. q̄bus plāgentibus ⁊ quasi miseratōem poscētibus. rex eum dimitti p̄cepit. Phisiologus. Delphini oculos hn̄t in dorso. ⁊ ora in ꝑte opposita. vn̄ nō bn̄ p̄dam suā capiūt ꝓpter distortionem oris a ꝑte oculoꝝ. hinc est q̄ ora sua conuertunt ad celū ⁊ dorsum. oculosq; ad terrā. vt p̄dam suā ꝯsequant̄ Imminente tempestate ludūt apparētes ī vndarum suꝑficie. Subsidiū v̄o naufragantibus exhibuisse dicunt̄. ferunt̄ etiā plorare q̄n̄ capiunt̄.

Operationes.

A Plinius libro. xxxij. Delphini cinis ex aqua illitus lichenas ⁊ lepras sanat. Porro exulcerationem sequi debz curatō: que perducit ad cicatricem. B Quidam vero delphinum in fictili donec pinguedo similis oleo fluat. ponūt l' coquūt

ac perungunt C Circumitus autem febrium tollit delphini iecur ante accessi orem gustatum B Adeps delphini liquatus ⁊ cum vino potus ydropicis me detur. E Gingiuis autem atq; den ticionibus plurimum confert dentiũ del phini cinis cum melle. ⁊ si dente ipso tan gantur gingiue F Idem adalligat⁹ pauores tollit repentinos.

Ca. xxviij.

Dentrix. ⁊ dies. Ex li. de na. rerum Dentrix alias dentix vel pagrus a re nomen habet: quia dẽtes hz magnos multos ac duros. quibus grassa tur in ostreas. ⁊ pisces innocuos. Actor Nota ergo ꝙ dentix idem est quod pagr⁹ de quo etiam loco suo dicetur inferius Ex libro. vt supra: Dies est piscis marin⁹ vt dicit Aresto. sic dictus. quia post perfe ctionem suam non viuit nisi per vnã diẽ. Habet tamen alas duas ⁊ duos pedes: ⁊ sanguine caret Hoc idem dicit Albertus in libro. suo de naturis aĩalium.

Ca. xxix.

Erachoides Exochinus ⁊ ericius. Albertus in li. de naturis aĩalium. Era choides. vt dicit Theo frastus. pisces sunt in põ to circa eracham moran tes. hic piscis multum se quitur aquam dulcem. ita ꝙ terrã ĩcidens de aqua transit ad aquam. Et aliqñ in ca uernis latitat: vbi amnes sub terra cõflue re inuenerit. In li. vt sup̃. Exochinus pi scis est archadie. vt dicit Pli. vel poti⁹ aq̃ ticum ⁊ ꝙ ꝓter somnũ de aqua exijt ad sic cum nec viuere potest sine somno. In eo dem libro vt supra. Ericius est piscis ma ris habens caput ⁊ os inferius. et exitum superfluitatum superius. contra aliorum dispositionem animalium. suis spinis vti tur loco pedum. ⁊ ceteris piscibus est hor rori. Et sicut dicit Plinius habet carnes rubeas sicut minium:

Ca.xxx.

Elcus. ⁊ Exposita: Elcus est vitulus marinus. de q̊ in p̄habitis libris multa diximus. Hz aūt pellē pilosam albis nigrisq; maculis distinctā Hoc animal parit in terra ⁊ lactando mā mis nutrit vitulos nec ante. xij. dies ducit eos ad mare ⁊ difficulter īterficit̄: nisi ictꝰ in caput ī locum cerebri ⁊ vibret̄. In somno ita alte stertit q̄ stertio mugitus esse videtur. grauissimo enim somno: inter omnia deprimitur animalia. vnde pinna eiꝰ dextra quibus ad natandum vtitur dicūtur esse somnifere. tympari hominis sup̄ ponātur. Huius animalis pili in corio excoriato vbicunq; fuerit compositōe ⁊ erectione indicant fluxum ⁊ refluxum maris Et hoc faciunt coria etiam aliorum marinorum que pilosa sunt: In libro vt supra. Exposita vt dicit Plinius bestia est in maris illam partem que in iudeam ⁊ oppen attingit aliquando inuento que multos ⁊ latissimos habet dentes ⁊ pinguedinez ⁊ est de genere cetorum.

Ca.xxxj.

Eceola. Ysido. Eceola dr̄ concha margaritifera. in cuius carne p̄ciosus calculus solidatur De his em̄ tradūt hij q̄ de aīantiū naturis scripserunt. q̄ nocturno tp̄e littora appetunt. ⁊ ex celesti rore margaritam concipiunt vnde ⁊ aceloe nōiant̄. Solinus. Conche certo tempore anni tempore luxuriante ꝯceptu faciunt. rorem velut maritum Cuius desiderio hiant ⁊ cum maxime linquitur īberlunaris: oscitatione quidam hauriūt humorem cupitum

Operationes.

A Sic ergo concipiunt. grauideq; fiūt ⁊ de sagine qualitate. redit habitus vnionis. Nam si clarum fuerit. quod accepert̄ candicant orbiculi: B Si vero turbidum. aut pallore languent. aut rufo innubilantur Ita de celo magis q̄ de mari partus habent. C Item gregatim natant ⁊ que magis inter illas experta est gregem ducit. que si capta fuerit. cetere diffugiunt:

Ca.xxxij.

Equus marinus Equonil⁹ ⁊ equ⁹ fluminis: Ysi. Equi marini vocati sunt. eo q̄ p̄ma parte equi sunt. postrema vero soluunt̄ in piscem.

Operationes.

A Ex li. de na. rer. Equus marinus est monstr̄ fortissimū. nihil extra aq̄ p̄t. vt dicit Aresto. s3 statim vt aquar̄ caruerit natura. carebit ⁊ vita. B Alior̄ piscibus carniū viuit. In pugna crudelis est. s3 hōiem timet ⁊ ꝯ eū partiri bella formidat C Idem. Equonilus vt dicit Michael monstr̄ est ingens ac fortissimū in nilo habitans D Crura pedes ⁊ vngues h3 vt cocodrill⁹. s3 multo maiora. Humanar̄ mortiū cupidissimū est. Nā cū ei nauis in portu occurerit vnū pedē in terra figēs: altero nauem in anteriori arripiēs facilime scindit vel inclinatā aliq̄n̄ mergit E Vn̄ in locis in q̄bus habitat īmanis multitudo hōim p̄dit̄ p eū. s3 hoc malū rarissime inuenitur. F Nullus capi possit instrumentis nisi rethi ferreo ex cathenis apd̄ damascenos ī hoc opus fabricatis Captū q̄3 malleis tm̄ ferreis occidit̄. Pell' ei⁹ vni⁹ cubiti spissitudinē h̄re dr̄ tanteq̄ esse duricie. vt nullo iacl'o ⁊ armatura penetrari possit. G Idem. Equus fluminis. vt dicit Aresto. est monstr̄ in oriente forma mirabili sublimis faciei. H Crines h3 vt equus. pedes fissos ⁊ sotulares vt vacca. caudam vt porcus. I Coriū ei⁹ valde grossuz est: interiora eius vt equi. magnitudo aūt vt azini. h̄init vt equus. in terra ⁊ in aq̄s eq̄liter manē dr̄.

Ca.xxxiij.

Effimerion. ⁊ Escarus Jorath Effimeriō piscis est q̄ sine coitu nascit̄. ⁊ cū p̄ tres horas diei vixerit morit̄. Ysidorus: Escarus dictus ē eo q̄ salsus escam rumīare p̄hibet̄. Tradunt āt hūc ingeniosum esse. inclusum q̄ppe nassis. non fronte erumpe. nec infestis viminibus caput inserere. sed auersum caude ictibus crebris laxare fore ⁊ ita retrorsum redire fert̄. Quem luctar̄ ei⁹ si forte alius escarus ītrinsecus videat app̄hensa mordicus cauda. nisus erūpētis adiuuare dr̄.

Operationes.

A Pli. li. ix. Escaro vel scaro principatus nunc dat̄. qui solus piscium ruminare dicitur. Herbisq̄ vesci non alijs piscibus B Carpathio mari maxime frequens promontorium troadis lectū nunq̄ sponte transit Inde autem aduectos a tiberio

claudio principe Optatus eliptus prefectus classis inter ostiēsem ⁊ campanie orā sparsos disseminauit quinquēnio fere cura est adhibita. vt capti redderent̄ mari. postea frequētes inueniunt̄ in littoribus ytalie non ante ibi capti C Idem in libro. xj. Om̄ibus piscibus sunt dētes serrati. preter escaꝝ. cui scꝫ vni aquatiliū pleni: hic vtitur prioribus pedibus. vt manibus. cibum ori admouentibus.

Ca. xxxiiij.

Estinis. Albertus ī li. de naturis aīalium. Estinis est de genere cācroꝝ semipedaliuꝫ. circa coronā sunt candidi aculeos quosdam ꝓ pedib⁹ habentes. ⁊ ora in medio corpe: ⁊ sunt colore quasi vitrei. ⁊ pene in scorpionis effigie. loco dentiū graues in ore habentes aculeos Oua faciunt q̄nq̄ numero ⁊ sunt amarissima. est āt venēosus ne ꝯmedi p̄t.

Operationes.

A Hic piscis prenunciat tempestates sentiens em̄ materiam ventoꝝ eleuari. de fundo rapit lapidem. stabiliens se ad ipsum sicut ad anchorā. B Et cū hūc lapidem escynū trahere ludent naute. etiam ipsi per anchoras figunt naues. C Hic piscis escynus q̄nq̄ detinet nauium subtus em̄ adherens naui ducentoꝝ l' amplius pedum cum omnibus ornamentis suis detinet escynus ꝯ quēlibet ventorum in pulsum. ita ꝙ moueri nequit aere aliq̄ vel violentia.

Ca. xxxv.

Eriox vel Erox. Albertus in libro vt sup̄. Erox piscis est quem quidam lachsen vocant. quidam āt magnū piscem danubij. ⁊ quarundaꝫ aq̄rum danubij influentium quē vngari ⁊ almanni husonem vocāt. Ille igit̄ q̄ lachse vocatur. figurā ⁊ colorē hꝫ salmonis. nisi ꝙ inferiorē mandibulā ad superius hꝫ recuruam sicut rostrum aquile. curuatuꝫ ad inferius. et tamen non est longior q̄ superior. foramine ad hic ꝑato in se recipit īferiorem. Carnem āt hꝫ non adeo rubeam neq̄ ita delectabilem sicut salmo: Huso autem est piscis non squamosus in figura sturionis. sed est pellis albe ⁊ lenis absq̄ omni squama ⁊ spina. ⁊ inuenit̄ in lōgitudine. xxiiij. pedum q̄n ꝑfectus est: ⁊ minor īuenitur sed q̄d etate deficit. Nullum os penitus habet. In capite loco spine dorsi cartillago est que foramē hꝫ magnū vacuum sicut terebello sit ꝑforatū a capite vsq̄

ad caudam. et non sunt spine in corpe eius alique. Sed pinne eius cōiungunt̄ cartillagini. Caro eius est in sapore carnis vituli in dorso. In ventre est in sapore carnis porcine. ⁊ habet adipem intermixtū pinguedini sicut porcus. Hunc piscem sturio confricando se ad eū agitat. ita ꝙ sepe sil' capiantur: nec alijs aquis inuenit̄ nisi in his que dicte sunt.

Ca. xxxvj.

Ethenay vl' Echyni. Ysido. Ethenays paruus ⁊ semipedalis pisciculus: nomen sumpsit ex eo ꝙ nauem adherendo retineat. Ruant licz ventiseuiant procelle. Nauis tamē radicata in mari. stare videt̄ nec moueri. nō retinēdo sed tantūmodo adherendo. hūc latini moraz appellauerunt. eo ꝙ cogat stare nauigia ipa. Pliñ. li. xxxij. Heu vanitas humana cum illa rostra nauiū ere ferroqz adictus armata. semipedalis pisciculus ibi bere possit. ac tenere deuincta. fertur tenuisse. pretoriam nauem anthonij properātis circumire suos ⁊ exhortari. donec transiret in aliam. Itaqz cesariana classis impetu maiore protinus eum pertransijt. tenuit etiam nauē gay principis. Quidāqz exilientes de naui inuenerūt gubernaculo adherētem pisciculum. ostenderūt Gayo indignanti hoc fuisse quod retineret ipm cum quadringentoꝝ incederet obsequio remigum. Qui cum eum postea viderunt limaci magne similem dixerunt. Idem in libro. ix. Hūc arbitrat̄ Arestotiles pedes habere ita posita pinnarum similitudīe. Arestotiles. Piscis paruus in mari prohibet nauem recedere potētia naturali: pluresqz homines ipso vtuntur in multos ad odium ⁊ amorem. Ale illius assimilantur pedibus: nam reutia pedes non habet. Ambrosius. Echinus est animal in mari exiguum vile ⁊ despicabile. Hic tamē cū ventorum procellam presenserit. calculū validum arripit. eumqz velut suburraz vehit. ⁊ tanq̄ anchoram trahit. ne excutiat̄ a fluctibus. sicqz qui nō potest se suis viribus liberare. alieno regitur pōdere. quo inditio etiam naute velut signum future perturbationis capessunt. ⁊ sibi precauēt ne hoc imperitos turbo inueniat. Maximas quoqz naues plenis currentes velis in medijs fluctibus quasi radicatas sistit nec sine munere creatoris tātum ei potest suppetere virtutis. Ex libro de na. rerū. Echinus est pisciculus spinas habēs pro pedibus sicut cancer. alas autem sub ventre que pedibus assimilantur. In ore vōdentium loco graues aculeos. Hoc autez supra modum mirabile est ꝙ cum sit semipedalis non vlla violentia sed adhesione tantum nauem ducentoꝝ pedum cū suis intus ponderibus retinet ita ꝙ nec ad pūctum moueri valet. Nec est alia ratio in tam stupendo prodigio: nisi ꝙ deus ī creaturis predicetur mirabilis. Piscis iste comedi non potest. quia hominez a statu dispositionis sue dissoluendo mortem infert.

Operationes.

A Dyascorides. Echini marini sapor eustomachus est. ventrem mollit. ⁊ diaforeticus est. B Hmōi coriū crudum miscet̄ vtiliter medicamīb⁹ aut scabijs.

C Combustum vero sordida vulnera purgat. Crescentia q̄z vulnera residere facit. D Pli. li. xxij. Ethenas vl' echinꝰ grauidis adalligatus vsq̄z ad maturitatē continet lubricos partꝰ Ideoq̄z asseruat̄ sale E Idem q̄z piscis ventrē inhibz p̄terea ꝯ doricmū echini maxīe ꝓsunt. F Et hijs q̄ carfati succū biberūt preci pue eius iure sumpto: G Idē etiam ex aceto epinictidas tollūt. H Echini cū spinis suis ꝯtusi ⁊ e vino poti calcl'os tollunt. ⁊ alias in cibo ad hoc ꝓficiunt. I Echinoꝝ teste cōtuse ex aqua illite incipientibus pannis resistūt. K Echini q̄z viuentes vsti. ⁊ in vino dulci potati ꝓfluuia sistunt. L Echini cinis cum carnibus suis cremati cū oleo alopitias replet.

peritatis in corpore vel ī interioribus habet. sed est mitissimus ac timorosus. q̄ꝑpe qui nec a minimo pisciculo se defendē p̄t sed statim agitatur ad fugaz. Huic sturio libentissime iocandi gr̄a se affricat. Quez ezox statim vt sentit: ad latibl'a fugit: que sibi solet ad tutamen in littoribus effodere. Sz q̄nq̄z sturio importunus eicit latitātem. seq̄turq̄z fugientē. ⁊ quia magni sunt ambo: nec etiam in validissimis aq̄s latē possunt: discurrendo ⁊ ante se aquas agitando. sepe sil' a piscantibus capiunt̄. Piscis iste captus vīo fortissimo vel lacte potatur. quia vino inebriatus viuere potest pluribus diebus. ⁊ hoc vt ad r̄motas terras cibi gr̄a deferat̄. Bibit āt vini sextaria quatuor anteq̄ inebrietur.

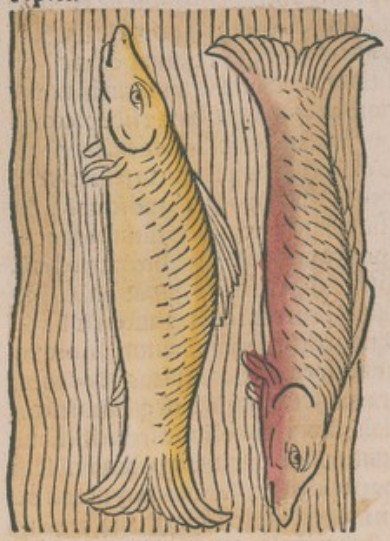

Ca. xxxvij.

Ezox. Ex li. de na. reꝝ: Ezox est piscis danubij maximus. ita vt vix in biga trahi possit ab equis quatuor aut tribus. vnū habet intestiuū: ossa pauca ⁊ parua ī corpe cartillaginosa potius q̄ solida. sed in capite multa fert̄ hr̄e ossa. Carnes v̄o fert̄ habere dulcissimas. gustu vel specie. carnibꝰ porci similimas Per omne corpus lenis est. nec aliquid as

Ca. xxxviij.

Felchus Foca. ⁊ Galata Asi. Felchꝰ q̄ ⁊ vitulꝰ marinus appellatur. Cutez habet ꝑilosam. albis nigrisq̄z maculis distinctā In terra pecud̄ more parit. ⁊ nūq̄ gemīs plures educat. fetꝰ etiā lactat mām̄is. nec añ. xij. diē ī mare deducit: his ī sono mugitꝰ est.

nullum animal grauiori somno premitur Unde dextris pinnis quibus vtunt in mari vim somniferam inesse dicũt. si cuiusq; capiti subdantur. Difficulter autem nisi capite eliso interficiunt. De hoc etiaz animali illud mirabile fertur q eo mortuo et excoriato pilus in pelle obiciũq; fuerit. naturali quodam instinctu. put mare se habet ita se gerit. Nam si mare turbatum in fluctus surrexerit. z pilus similiter erectus exurgit. Si vero mare pacificatum fuerit pilus in planum sternitur sicq; maris status in re insensata z morticina deprehẽditur. Isidorus Focas siue bocas dicũt esse bones marinos quasi boacas. Ex libro vena. rez. Foca bos est marinus animal scz in suo genere fortissimum. animosum. iracundum. non tãtum ad alia animãtia sed etiam ad sua domestica. Semper eñ cum femina sua pugnat donec eam interficiat Interfectam autẽ a loco eijcit. et sic aliam superducit. nec sic cessat eas feminas superducere donec eũ optingat. ꝑa morte defungi. vel a feia sua superatum interim. nec mutat locum suum de facili sed illic semp manet vbi eũ natura condiderit. huius pnicie emuli filij rapina viuũt.

La. xxxix.

Alstaleõ Fastez. z Ficis. Arestho. Fastaleõ ẽ genꝰ piscis q solũ inter cetera gña genꝰ suũ non ꝓmedit nã oẽs pisces sese ꝓmedũt ꝓter fastaleon. Jorath. ii. li. de aĩalibꝰ. Fastez piscis ẽ q cũ in ore suo coartat aq̃. fit ex eo dulcis. vñ pisces miores sequũt illã i os ipi⁹. ille vo sic eos capit az deglutit. Plí. li. ix. Ficis ẽ piscis q colorẽ suũ mutat reliq; tpe candida vere ãt varia. Eadẽ sola pisciũ ex alga nidum facit atq; in ipso nido parit.

Operationes.

Dyascorides. Coagulus foce marie virtutem habet castoreo similem. Epilenticis ꝑdest Mulierum quoq; sterilicis. i. prefocationibus matricis bibitum valet. Probatur autem an verum de foca sit coagulus. si coagulus agni solutus in aquam vna hora dimittatur. nec se digerat z post hec aqua ipsa coagulus foce perfundatur. nã si ea accepta soluat verus non est. verus enim accepta. aq̃ nõ se soluit. Ex libro de naturis rez. Galata extra morem omniũ animalium. cum fetus in aluo suo viuere senserit illos extrahit. Et si quidem eos ad vitã maturos inuenerit. foris ẽ linquit. Sin ãt eos in matricem vt foueant reponit.

Ca.xl.

Ardus. ℞Gladi⁹. ⁊ ℞Glaucus. Actor. ℞Gardo piscis est fluuialis gratissimi saporis vēdesie similʒ pruborē oculoꝝ ab ea discernit. vterqꝫ aūt me diocris ꝗntitas ē. ℞Isiō. ℞Gladi⁹ dict⁹ ē ex eo ꝙ rostro mucro nato sit ⁊ ob ℍ naues pfossas mergit. ℞Aristoti; ℞Pastarios alias hastaros. i. gladi⁹ marī⁹ ē simil scorpiōi ⁊ eqt arane. ⁊ iducit magnū doloꝛē piscib⁹, ideoqꝫ saliūt multocies nā ⁊ delphin⁹ ꝓpter doloꝛē salit. qꝛ sub pīna pungit eī⁹ aculeo ꝙ gladi⁹ vocat.

Operationes.

℞ Pli. li. ix. ℞Est puū al scorpiōis effigie aranei magnitudīe ℍ se ⁊ thino. ⁊ ei ꝙ vocat gladi⁹ cēbro delphini magnitudiem excedēs sub pīno aculeo affigit tātoqꝫ doloꝛe infestat. vt naues sepe nūero exiliant. ℍ Isi. ℞Glauc⁹ a coloꝛe dcūs ē eo ꝙ sit alb⁹ ℞Greci eū albū glaucō dicūt. ℍ estate raro apparet nisi ī nubilo· ℞ Pli. vbi ℨ ℞Quidā eū pisces estate ipariētes sexagenis dieb⁹ mediis latēt feruoꝛib⁹ vt glauc⁹ ⁊ azell⁹ ℍ ℞Aꝛesto. ℞Quidā etiā pisces ī cauernis manēt ī estate sicut glauc⁹ p. lx. dies ac dēprehendit p⁹ ascensionem canis.

Ca.xlj.

Gobius ⁊ ℞Gran⁹. Actor. ℞Gobio est piscicul⁹ fluuialis albus ʒ nigris maculis pfus. quē q̄dā dixerunt vesci cadaueribꝰ. ℨ a piscatoꝛibus deprehendit hoc eē fabulosum. qn potiꝰ dicunt in aq̄ liq̄dissima cōuersari. ⁊ pabulo nutriri. ℑn cibo tū viles ac despicables reputant qꝛ a q̄si ⁊ minime solidi.

Operationes.

℞ Exli. de na. reꝝ. ℞Gobio piscicul⁹ est forma rotūda squamis quis argēto similibus. hic vbi aquas arenosas lapillulis inuentimentū hz accomodatioꝛē vtiqꝫ cibū prebet. ℍ Idem: ℞Gran⁹ est piscis marinus. qui contra naturam omniū animalium vnū oculū in summo capitis habet. quo superintendens ꝑsidias cauet.

Ca.xlij.

Gamanez ⁊ ℞Gonger. ℞Albertus. ī libro de naturis aīalium: ℞Gamanez animal dicunt fluuiale. cuius femina vagabunde discurrens. non solicitatur ʒ negligit partū. ℞Mas aūt stat circa eos. quos femina preneglexerit: ℞Et edificat etiam in giro circa eos lignis ne pateat aditus inimicis piscibus ℞Et tunc aliquando extra aquam vociferat fortiter.

vt aduersantia sibi terreantur aīalia, et si in tali solicitudine cadit ī retia zelo defendende prolis mordens retia erumpit nō tam fortitudine q̄ animositate. In eodez libro. Gonger vt dicit Plinius est piscis magnus atq; robustus qui inimicitias et bella habet cum murena ⁊ polippo ⁊ alijs piscibus. ⁊ intm̄ fortiter q̄ polippum laceret dentibus suis.

Ca. xliij.

Hamius. ⁊ hyrundo. Ysi. Hamio piscis est saxatil' dextra sinistraq; lateribꝰ virgis puniceis ꝑpetuis alijsq; discoloribꝰ designatur. et dictꝰ est hamio quia non capitur nisi hamo. Plinius vbi supra. Amiam siue hamiam vocant piscem cuius incremētum diebus singulis intelligitur cum thinnis hec et palamides in pontum intrant gregatim ad dulciora pabl'a cum suis queq; ducibus.

Operationes.

A Ex li. de na. rer. Hamius est piscis saxatilis (vt ait ysidorus) id est lapidē gerit interius; hic admodū speciosus ē. hn̄s in vtroq; latere quasi v̄gulas ꝑpetuo colore puniceas. reliq̄ v̄o corpe diuersis q̄dē ⁊ g̃tis colorib⁹. tot⁹ ī modū pāni serici variatus. B Hyrundo maris simil' ē aui huiꝰ nōis, hec admodū loliginis ī aq̄ manet vt piscis. ⁊ alas hn̄s ad amena eleuat' etheris.

Ca. xliiij

Icinus marinꝰ. Ysi. Icinus ab icio terrestri nomē traxit quē vulgꝰ ericiū vocat; cꝰ testula dr̄ spinis aculeata in modū castaneaꝝ qn̄ adhuc opte de arboribꝰ cadūt. Caro eiꝰ moll' ⁊ minio similis. Actor. Icinꝰ ip̄e ē echinꝰ. de q̄ dcm̄ ē sup̄ ī tractatu de aīalibꝰ cap̄. lxxvij. Idē etiā videt' eē ethenais. licz Ysi. de his agat sepatim tāq̄ de duobꝰ. idē etiā dr̄ ericiꝰ l' iriciꝰ

Operationes.

A Ex li. de na. rer. Ericiꝰ ē piscis marinus. hn̄s caput ⁊ os inferiꝰ (vt ait aresto) ⁊ exitū sup̄fluitatū sup̄iꝰ; q̄d ē ꝯ morē aīalium ceteroꝝ. B Utit' aūt spinis loco pedū: Eiꝰ añriora sepata sunt. ⁊ inferiora ꝯtinua. horrori ē ceteris piscibꝰ. q̄r spinis hispidꝰ. vñ nō de facili sit vlli pisciū p̄da. C Carnes eiꝰ vehemēter rubee sunt. colore minio similes. vt dicit Plinius.

Ca.xlv.

Kalaoz: karkora. z kilok Ysidorus.. Kalaoz est piscis maris, specie multiformis, pluuiaqz ceteris piscibus ad vite remedium z impinguatōnis iuyamē esse solet. huic proexcitio dat. nā si multa pluuia fuerit oculis cecatur ac per consequens cum cibum quereze non possit. fame morit. Idez Karkora vero est piscis q̄ post q̄ deprehenditur. multo viuit tpe. z cibat se ex se. qa sup eius intestina est nidior aqua.

Operationes.

A Idem. Kilock est piscis marinus ī testa multum aspera latens. cuius orificiū ē in medio corporis. B Sentit autez quicquit ei appropinquat. et applicat lapidibus cum suis pedibus posterioribus C Anterioribus autez quibus p manibus vtitur quicquit per eum trāsit. quod nequa q̄ vincere se posse credit. tumescit. seqz cōtrahit. z adheret fortius lapidi cui applicatur.

Ca.xlvj.

Karabo z Kylone. Ysidorus. Karabo stercore vivit et luto fedaturqz cibo. ppter hoc aial pōde rosum est. caudā habz latā. z tōo qñ pugnat leuiter se vertit. Huius eñ geris monstra fortissime pugnāt inter se. velut arietes. muniuntqz se multitudine sociorum aduerse partes. vnde frequēter visi sunt ambulare sicut greges. adinuicemqz bella partiri. fiunt autē in aīalibus bella quatuor de causis. scz. ppter naturalez superbiaz. ppter cibum. ppter coitum. propter fetum. sicut gallina. propter fetuz cū corvo pugnat. z anser cum cornice.

Operationes.

A Arestotiles. Karabo sicut z cancer sanguinem nō habet. durum habet extra z molle intra. nec est nutribile illud durū: imo recipit ignem. B Accipit autē pisces sicut cancer in profundo maris cū duobus labijs suis. eosqz in duas partes diuidit. z ad os suū ducit C Karabo ex piscib⁹ dure carnis mouet cū cauda sua motu veloci sicut motu alaz suaz B Est ā genus q̄dā ex q̄ generat karabo.

quod est bone carnis anteq̄ ova ponat. postea vero male. Hoc genus exuit spolium in vere sicut serpens. Ita cancer z karabo senectutem exuunt z que mollis teste sunt. ℰ Marinū animal mollis teste karabo coit z impregnat z malakye similiter accidit. Karabo z sibi simile in genere, scz aial mollis teste. ouant coitu. Similiter est generatō malakye vt sepia, z sibi simile. ℱ Mares q̄z karabo tantum custodiunt ova. Malakye autem ouat extra: z mas ejcit sup femias sperma: sicut mares piscium super ova. ℊ Ex lib̄ dena, rex. Karabo fm Aresto. est piscis qui q̄n timet retrocedit. q̄n vero nō timet ambulat ad interius naturaliter. ℌ In eodem li. Kylon est aial marinū q̄d ꝑ nature cōis ordinē hz epar in sinistro splē in dextro. Nam in oībus aiantibus terre magnis z quis est econuerso.

Ca. xlvij.

Koky. Arestoriles. Koky est marinum aial hns dētes acutos z etiam pōit vnū sup aliū. sic em̄ gen⁹ suum diuersat a gnib⁹ pisciū. q̄a pisces hnt q̄dē dētes acutos. z nō ē in eis aial duas hns acies dentiū. Actor. Koky ipse est felebus. de q̄ dcm̄ est paulo supra. idemq̄z vitulus marinus. de quo etiaz dicetur infra.

Operationes.

A ℰx li. de na. rex. Koky est aial i terra sicut in mari manens. cartillaginosum hz corpus vt sapia: ossaq̄z minus debito robusta: pre infirmitate aliqñ cruriū vix ambulare possit seq̄z in pedibus sustentare. ℬ Ambulatio ergo ip̄ius est potius ī vigore spiritus z leuitate corpis q̄ ex vtute. Dentes habet acutos valde. caudam parua vt cervus. renes vt vacca ℭ Venter eius sanguine caret. quia due vene que ramificantur sup renes vsq̄z ad vētrem in eis nō ꝓueniunt. ℬ Cetera vero corpis membra sanguinem hnt. ℰ Hoc aial hz quatuor pedes. z habēt inflexiones digiti quinq̄z in vtroq̄z pede. figuraq̄z pedis est vt cauda piscis. ℱ In aquis spirare nō valet. dormit ātꝑ pe mare sup terraz. ibiq̄z fetus suos parit duos aut tres. ℊ Transacto vero die xij. post partum: sequitur fetus matrē suā ad mare z hoc multociens in die vt aquis marinis assuescat. Hoc aial mamillas hz vnde fetus lactz. Vox eius est sicut thauri maximeq̄z cū interficitur: difficylter autē interimi potest

Ca.xlviij.

Leo marinus. Ysidorus. Leo marinus dictus est a similitudine terrestris

Operatões.

A Ambrosius. Leo terribilis est in terris sed dulcis in fluctibus. Eandem habet dispositionem. ⁊ virtutez sicut in terra quare transeo:

Ca.xlix.

Lepus marinus. Ysidorus. Lepꝰ a similitudīe leporini capitis nūcupatus est. Plinius. Venena dira non cessant in lepore: qui in indice mari etiam tactu pestilens. vomitum dissolutōemq; stomachi ꝓtinꝰ creat: Idē in li.xxxij. Lepus marinus venenū est in cibo vel potu datus. Nullū est aīal quin eiꝰ tactu intereat. Homo tactus ab eo piscez olet ⁊ moritur: Et lepus similiter ex eo tactus moritur: Sic vterq; alteri venenū est In india nō capi viuentē affirmāt:

Operationes.

A Auicenna. in.ij. canone. Lepus marinus est aīal ostreatū lutosum declinans ad rubedinem aliquantulū B Sanguis eius calidus est mundificās pannū. C Caput eius adustum generat pilos in alopitia ꝓprie cum adipe vrsi. ⁊ ī tyria valde: D Cum autez ex eo fit emplastrum sicut est abradit crines ⁊ pilos E Item abstergit visum emplastri more superpositū ⁊ sicut colliriū. Numerat autem inter medicinas venenosas. ⁊ iterficit eum vlceratione pulmonis: F Pli.li.xxxij: Leporis marini feminā si mulieres grauide aspexerint stomacho nauseante. statim abortum faciunt: G Remedio est mas ob id īduratus sale. vt in brachealibus habeat. H Lepus marinus venenatus quidē est. Sz eius cinis in palpebris pilos īutiles emulsos cohibet. I Idem. Lepus strumas sanat. ita vt celeriter remoueātur: E lepore quoq; marino recenti iubent quidam podagram fricari. K Sanguis eiꝰ ⁊ fel (si necetur in oleo) valet ꝯ carbunculos L Auicenna in canone vt sup̄. Lepus marinus est venenosus si de ipso in potu datur accidunt ꝯstrictio āhelitus. ⁊ rubedo oculoꝝ. tussis sicca sputum sanguīs difficultas vrine: Vrina violacea ⁊ egestio similiter vel dolor in stomacho. vomitus superfluus colere ⁊ sanguinis yctericia ⁊ angustia ac dolor renū. sudor fetidus. horror cibi. M Et cū videt eger pisces terretur ab eis. ⁊ inuenit saporez fetidi piscis in ore suo. ⁊ in eructuatione cū salsedine. Plures autem qui ex eo euadunt. ī ptysim cadunt. N Confert autem eius curationi lac caprinū. quod est iuuamentum vltimū O Lac quoq; azininum ⁊ lac mulieris ex mamilla. ⁊ eius cācri fluuialis. ⁊ ericius assatus aut sanguis eius fortes autem medicine sunt calamentum fluuiale calidum. recens ⁊ sanguis āseris ⁊ vrina hominis antiqua ⁊ cetera. P Signum vere sanitatis est. quādo vidēs pisces non terret ab eis. ⁊ comedit. Cūq; cadit in ptysim curetur ptysis

Ca.l.

Leuiathan ⁊ ludolachra. Ysi. Leuiathan siue leuim ē piscis serpētinus. de q̄ scz sup̄ dcm̄ ē in tractatu de aīalib⁹. ca. lxxxiiij. Ysi. Ludolachra est aīal natura ⁊ forma mirabile duas habn̄s alas in facie duas in dorso. q̄bus mira velocitate nitit̄ quocunq; voluntas eā impulerit.

Ca.lj.

Loligo. Ysidorus. Loligo est mōstrum in quo natura lusisse videt̄ Nam cute squamosum cū gregibus piscium maris profunda scrutat̄. Cū autem aquas fastidierit: leuat se cum alis pennigeris quas in hoc illi natura dedit: ⁊ cum volucribus ethera scandit Sed q̄a flatus ventorum sustinere nō ꝓtest: post modicum vbi ventis cōcutitur ad aquas redire cogitur: ⁊ in profundum relabitur

Operationes.

A Pliñ. li. ix. Loligo est piscis mollis sanguine carens sicut ⁊ sepia: Caput habet etiam sicut ⁊ sepia inter ventrem ⁊ pedes. B Sepie ⁊ loligini pedes duo ex his longissimi sunt ⁊ asperi. q̄bus ad ora cibos admouent: ⁊ in fluctibus se velut anchoris stabiliunt. Loligo etiā volitat. extra aquam se efferens. C Sepia quidem in terreno parit inter arundines ac in alto cōseruata. oua edunt loligines. D Item Loligines sicut ⁊ sepie coeunt linguis. brachia inter se componētes ⁊ in cōtrarium natantes. ore quoq; pariunt. E Loligines etiam in littore mire magnitudinis sunt. sed in mari nr̄o v. cubitorum. nec ossa nec spinas habet. F Idem in libro. xviij. Loligo volans signum est tempestatis G Ysidorus Tradunt in occeano mauritanie tantam multitudinem loliginum ex aqua euolare vt etiam naues demergere possint. H Phisiologus. Loligo capitur aliquando quinq; cubitorum. Caput habet inter pedes ⁊ ventrem. vltra duos annos raro est eorum vita. I Aliquod eorum gen⁹ asperrimum est que pugnature turmis se munientes stabiliunt.

Ca.lij.

Locusta marīa: Phisiologus. Locusta marina iuxta Pli. q̄tuor hz cubitos in lōgitudīe. hyeme leditur Autumo ⁊ vere pinguescit. ⁊ plenilunio magis. Ex li. de na. rer. Locusta fluuialis eꝯria q̄ locusta cāpestris. pedes añriores hz lōgiores. nec ruminat in anteriori ꝑte sicut aīalia cetera. sz ad posteri⁹. scz in extremo stomachi sui cum dentibus in vētre sibi herentibus.

Operationes.

A Pli. li. ix. Locuste pisces crusta fragili muniunt̄ In eo genere q̄d caret sanguine latent mensibus q̄nis. Similiter ⁊ cancri. q̄ eodē tp̄e occultant̄. B Et ābo veris principio senectute in more anguiū exeunt. renouatiōe tergoꝝ: Ceteꝝ ī vndis natant. Locuste reptantiū more fluitant. C Si nullus ingrauat metus recto meatu cornibus. q̄ sunt rotunditate p̄pilata ad latera porrectis. ⁊ eisdē erectis ī pauore. oblique in latera ꝓcedāt. Cornibus inter se dimicāt. D Viuūt āt hmōi locuste in petrosis locis. In indico mari locuste. quaterna cubita implent. E Polippum intantum locusta pauet vt si iuxta viderit omnino moriat̄. Locusta q̄z conger inimicus lacerat ⁊ perimit.

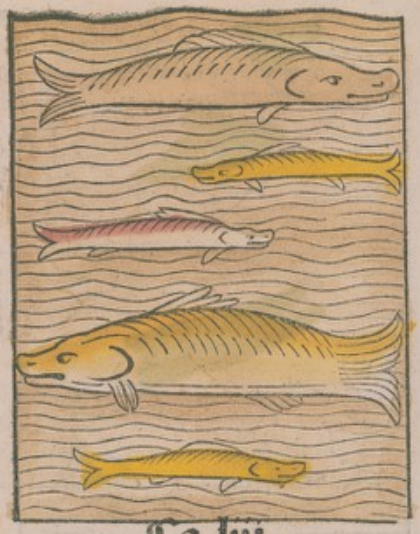

Ca.liij.

Lucius: Actor. Lucius est piscis fluuialis ore lato. ⁊ dentibus aculissimis. minoꝝ pisciū deuorator. Cui tam̄ perca squamis ⁊ brāchijs asperrimis armata resistit vt non ei preualeat. nec dentibus eius p̄da fiat. Vescit̄ āt lucius venenosis: vt bufonibus ⁊ hmōi Et tn̄ infirmis dr̄ esse in cibo sanus. Si qn̄ nassa in q̄ inclusus fuerit. ex aq̄ leuata lucez diei viderit. raro vel nunq̄ accidit. vt postea diuti⁹ remaneat. sz q̄sita sibi via euadit:

Operationes.

A Ex li: de na. rer: Lucius est piscis. q̄ ⁊ lupus aq̄tilis appellat̄. Hic si fluuiales aquas cibūq; ꝓ vita sufficientē habuerit ꝑ successus tp̄m in lōgitudinē maximam eualescit. Cibus eius sunt pisces: ⁊ quicq̄t ranaꝝ more repit. Piscē ad magnitudinē ꝓpe sui ꝯmedit. B Nam vbi victū subegerit. Caput primū ore deuorat quo digesto paulatim addit sequentia. donec totū ꝯsumat: Pari q̄z generis sui parcere recusat. vel ob naturalē crudelitatem. vel quia auidus est cibi. rapineq; impaciens Nam ⁊ ꝓpa semina ꝑsequit̄ vbi piscis forma susceperint. C Est autem piscis quidam habens acres squamas: ⁊ pinnulas acutas. quem si lupus aquaticus ꝑ ca

put apprehenderit cito transglutit. Si vero a parte caude non potest quoniã in cõtrarium asperari gescunt. B. Lucius in cerebro lapidem cristallo simlem gerit sed hoc cum euũ in lõgum duxerit. In pg natur hic piscis, vt dicit Arestotiles. flante vento septentrionali, similiter ⁊ pisces qui in longitudinem eualescunt. feĩa pregnans aquas ascendit. quanto potest r̃motius a loco suo in quo habitare consueuit. Ibiq; oua parit. vt filij sui nõ sint ei impedimentum prede. E. Et hoc ꝓpter crudelitatem naturalez. vel ꝓpter cibi rapineq; inuidiam. F. Alij dixerunt ꝙ ascenderet ꝓpter dulciorẽ aquaz. qm̃ a q̃ tanto semꝑ est dulcior quãto fonti ꝓximior. Lucius tante auiditatis est vt piscem quem totũ q̃ntitas eius deglutire non sustinet dimidium incorporet.

Ca. liiij.

Lupus marinus. Ysido. Lupus a velocitate appellat̃. in quo lupo terrestri assimilat̃. quia scz improba voracitate alios ꝑsequitur. Est aũt piscis captura ingeniosus. Nam ⁊ rethi circumdatus. fertur arenas arare cauda. et ita conditus trãsire rethe. Pli. li. xxxij. Lupus marinꝰ in ꝓuidendo minꝰ hz solercie sz magnũ robur in penitendo. nam vt he serit in hamo tumultuoso discursu laxat vulnera. donec excidant insidie.

Operationes.

A. Idem li. ix. Pregelidam hyemẽ oẽs sentiunt pisces. sed maxĩe q̃ lapidẽ in capite existimant̃ hr̃e. vt lupi ⁊ pagri. Cunq; aspere fuerint hyemes multi capiunt̃ ceci. Lupoꝝ v̄o sunt laudatissimi q̃ appellant̃ lanati. candore molliciaq; carnis. Meliores sunt lupi in amne tiberi inter duos põtes q̃ alibi. B. Pisciũ lupus bis in anno parit. Nigidius est actor lupũ. mugili caudam p̃rodere. eosdemq; mẽsibus statis concordes esse. C. Idem in li. x. Produnt̃ vt dcm̃ est mugil ⁊ lupus clarissime audire. D. Idez in li. xxxij. Tradit etiam Ouidius lupũ rethi circũdatũ. cauda arenas arare. atq; ita ꝯditũ trãsire rethe. E. Aresto. Lupi marini cũ intrant pellagus postea redeũt et ascendũt suꝑius mag̃ velocitate sicut delphinus. Oẽs ãt lupi magnoꝝ corꝑm hanelãt aerẽ attrahentes. F. Ambrosius. Lupi deniq; in mari sunt teneri q̃s nescit agnus timere. Et secundũ Ysaiam simul pascũtur lupi ⁊ agni.

Ca.lv.

Megar. Milagus. et Miluus: Exli. de na. rerum. Megaris est piscis marinus duarum palmarum longitudinis: Vilis habet in partibus in quibus capitur Sed cum ad remotiora salsus reducitur. Raritas eius precium facit. Recenter tamen captus. et sine sale delicatiorem cibum edentibus facit. Est autem (vt fertur) nociuus precipue febricitantibus: Vnde poeta dicit: Et megaris noxius omnis erit. Jorath vbi supra Milago cum eius pulli volant. Sercatio est super tempestatem maris. Ysi. Milago piscis est sic nominatus quia super aquam euolat. Quociens autem cernitur extra aquam volitans tempestates mutari designat.

Operationes.

A Exli. de na. rerum: Milago volitat super vndas in signum leticie. quod cessauit tempestas hoc contra morem aliorum piscium et monstrorum marinorum: qui oriente tempestate videntur quasi super aquas ludere. B Pli. li. ix. Miluus subit in summa maria piscis ex argumento appellatus lucerna: linguaque ignea per os exerta tranquillitas noctibus relucet. C Attollit e mari sesquipedalia fere cornua. ab hisque nomen traxit.

Ca.lvj.

Mugilus. Ysi. Mugilus ex eo nomen habet quod sit multum agilis. Nam vbi dispositas senserit piscatorum insidias. confestim retrorsum redientes ita rethe transilit. vt volare piscem videas. Pli. li. ix. Mugilum natura ridetur in metu capite abscondito. totos se occultare credentium. iisdem tamen tanta facilitas. vt in fenice et narbonensi prouincia coitus tempore e viuariis mare linea longinqua per os ad brachias religata emissum in mare. eodemque linea retractum. feme sequuntur ad littus. rursusque feminam mares pertinent. In narbonensis prouincie. et in nemusiensi agro stagno. s. laterna appellato: vbi homines delphini societate et mugilum piscantur: Mugilus et lupus odio flagrant mutuo. Mugiles aliorum piscium vim timentes super naues exiliunt et tam precipue velocitatis sunt vt transuersa nauigia interim superiactent. Job li. xxxij: Mugil scit in esca hamum esse. atque insidias non ignorat. tanta est ei auiditas vt cauda vberando cibos excutiat. Jorath. Mugilus est piscis velocissimus in aquis fluuialibus. sed naturaliter incautus. nam deridetur eius stulticia. cum in metu capite abscondito. totus corpus abscondit ac secum credit. hic cum lucio inimicitias. habet hyeme tamen et hominem cam creditur. quia tunc rarus est cibus pro quo dimicant. Estate vero abundat et ideo tunc ad concordiam redigunt.

Ca.lvij.

Mus marinus. Musculus ⁊ mustela. Mus marinus ad terram exit. ibiq; fossam faciens oua parit. ac rursus terra obruit. Post tricesimā vo diē rediens iterꝫ fossam aperit. ⁊ fetus ī aquaꝫ ducit. horꝫ fetus inter inicia visu carent. sicut fetus oim̄ fere aquatiliū Ysido. Musculus dictus est eo ꝙ sit balene masculus. Eius em̄ coitu hec belua ꝯcipere ꝑhibet̄. Sunt autem musculi cochlee quorꝫ lacte concipiunt ostree. Pli.li.ix. Amicitie sunt exempla musculus ⁊ balena. Quandoq; pregraui supercilioꝝ pōdere obrutis eiꝰ oculis infestantia magnitudinez in vada prenatans demonstrat. oculorumq; vice fungitur. Idem in libro.xj. Musculꝰ marinus qui balenaꝫ antecedit nullas habet dentes sed pro his setas intus. ob id etiā hirsutam dicunt appellatam. Idem in li. ix. Mustele pisces mense deputātur quas inter alpes lacus rechie bigrātinus emulas murenis generat. Arestotiles. Mustela sicut delphinus et foca viuos [illegible] de corpore suo edunt ⁊ cum partus ed[illegible]erīc si erga suos caulos insidias quemq̄ molliri presenserint ipsos tueuntur etatis tenere pauorem affectu materno comprimūt. oraq; aperiunt. ⁊ innoxio dēte partus suos suspendunt. Interno quoq; corpore recipere. ac genitali aluo feruntur abscōdere donec illos ad securitatem deferāt. aut sui corporis obiectu defendant.

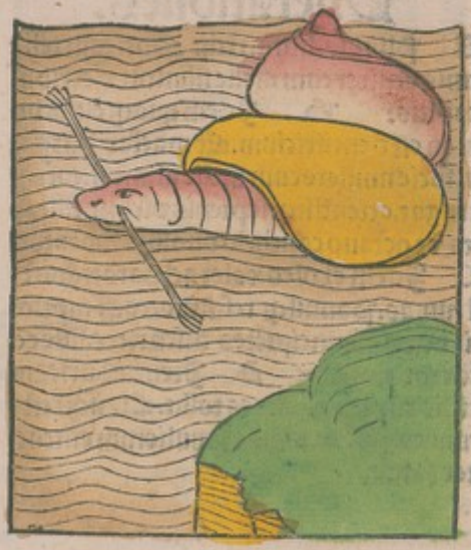

Ca.lviij.

Murix. Ysido. Murix est cochlea maris ab acumine ⁊ asperitate dicta. que alio nomine conchilium dicitur. eo ꝙ circūcisa ferro lacrimas purpurei coloris emittat. ex quibus purpura tingitur. ⁊ inde ostrum appellatum est. ꝙ hec tinctura ex humore teste elicitur. Murianus autem tradit muricem echineum. Plinius libro nono. Murices conche marine sunt que latent circa canis ortum tricenis diebus ⁊ statuto tempore exeunt. p̄ciosum liquorē tingendis vestibus in medijs faucibus habent vtilem. Sz is color in sola vena candida reperitur. Reliquū vero corpꝰ sterile est. Viuis quoq; tantuz hic color exprimitur quia morientes cum

vita succum euomunt. non habēt spericū os neq; rotundum ne in angulos prodeū te rostro sed ad conche modum vtroq; latere clauditur. Idem in eodem. Animalia marina que sunt dure teste vt murices aut purpure saluiario lentiore proueniūt (sicut a crescente humore culices) atq; spuma maris in calescente cum admissus est ymber. Et he pariunt in vere.

Operationes.

A Plinius: libro. xxxij. Muricum teste cinis vtiliter cum melle illinitur vlceribus capitis: B Idem quoq; cinis bonum est dentifricium. Et mackas purgat in facie muliere cum melle illinitus. cutēq; erugat. extenditq; septenis diebus illitus ita vt octauo candido ouorum foueatur: C Idem ex oleo valet ad parotidas et strumas. Pannisq; resistit vtroq; modo: siue opus sit incipiētes discurrere. siue cō coctos emittere D Item. Muricum cinis cū oleo tumores tollit. Cinisq; testarum earū melle māmas mulierum efficaciter sanat.

Ca. lix.

Murena. Ysidorus: Murenā greci mirenam vocant. eo q̄ plicet se in circulos. Hanc feminini tantū sexum tradunt ⁊ a serpente cōcipere. Ob id a piscatoribus tanq̄ a serpente sibilo euocatur ⁊ capitur. Ictu fustis difficulter interimitur. ferula vero protinus animā eam habere in cauda certum est. Nam capite percusso vix interimit̄. cauda statim examinatur. Plinius li. ix. Murena est piscis longus molli cute intectus hyeme latet. nec capitur nisi diebus estatis. sicut cōger ⁊ om̄es saxatiles. Exit in terram. sicut ⁊ polipp⁹: huic emula ⁊ mustela. Quibusdam piscibus date sunt pinne vice pedū Quibusdam vero nulle sunt. vt murenis. quibus nec branchie. hec flexuoso in pulsu corporum ita mari vtuntur. vt ſpentes terra. In sicco quoq; repūt. Murena quocunq; mense parit. cum ceteri pisces statuto tēpore pariant. Oua eius citissime crescunt In sicco littore elapsas vulgus coitu serpentium impleri putat. Ex libro de naturis rerum. Murene sicut dicit Plinius. libenter se tenent inter harundines et ligna. vt si forte rethi concludātur flexu multiplici euadant. hee morsum venenosum habent. sed capitis eorundem cinere morsus sanatur. Periclosum est eas in cibum sumere. nisi prius in vino optime ac diutissime decoquantur. ⁊ speciebus aromaticis maximeq; pipere condiantur. venenoso namq; habundant humore. vnde nec de facili cedunt coctioni Item murenam (iuxta basilium) vipera ex aquis in siccū euocat ad coitum. Iorath vbi sup̄. Murena non a suo simili sed a serpēte sibilo ad siccum euocata concipit. nec aliquid tam̄ serpenti sed sibi simile gignit. Ambrosi⁹. Vipera quidem ad litt⁹ maris sibilo murenam euocat. venenūq; suū vomit. Illa statim venit ⁊ cum eo coit. et post vipera venenum suum resumit.

Operationes.

A Plinius vbi sup̄. Murene morsus capitis ipsius cinere sanat̄. B Liche nas etiam z lepras soluit murenaꝝ cinis cum ternis obulis mellis.

La.lx.

Ultipes. Ex libro de naturis rex Multipes piscis marinus est. a re nomen habet. Huic pedes a late re pendunt. In hieme coit: z inter ceteros pisces sibi nidum ex furculis construit: q̄ duos menses ouat. z hoc vnum ouum tm̄ ad instar nucis paruū. Femina per. xl. noctes sedet et ouū a se editum fouet ex quo fiunt pisces innumerabiles. Quod si non esset. multum eorum genus decresceret. quia seipsos inuicem consumunt. z multe cōmestionis sunt. Multipes astutia magis q̄ fortitudine vincit̄ karabo monstrū marinum quod validum est ac robustum. Cuius victorie signum est. nam simul capti in rethi reperiunt̄ karabo frequenter mortuus inuenitur aut letaliter vulnerat⁹. Est etiam quoddam genus multipedis naturaliter astutum q̄d in aque superficie natat z dorsi testam ad solem ponit vt desiccet̄ a: durior fiat. sic vt salsas maris aq̄s: z ad uersa scopulorꝝ pati valeat. Actor. Multipes ip̄e est polippus iuxta plinium. de quo plenius inferius dicetur.

La.lxj.

Ullus vl̄ Mullus. Ex libro de naturis rex. Mulus est piscis marinus (vt ait pli.) modice q̄ntitatis gratia nobilitatis in esum tm̄ datus nobilibus. Rarissimus tamen est quē septentrionalis tantum gignit oceanus. Horum tamen genera plura sunt. Quidam alga et ostreis ac limo ceterorūq̄ pisciū carne vescunt̄. Nobiliores āt in inferiori labio vel labro gemina barba insigniuntur. victusq̄ eorꝝ est q̄d iuxta ripas aeris serenitatem concreuerit. Mulū nobilem expirātem numerosa colorꝝ varietate spectari p̄ceres gule natant. Seneca de naturalib⁹ questionibus li. vij. Incredibilia sicut tā supius dem̄ est sunt opa luxurie in cubili piscel natāt z sub ipa mēsa capit̄ q̄ statim in mensam transferat̄. Paꝝ recēs videtur mulus nisi q̄ in puiue manu morit̄. Obseruatur morientium color. quem in multas mutationes mors ipa luctāte spū vertit. Rubor primū deinde pallor suffunditur: lōga somniculosa tertisq̄ luxurie expectatio. Nolunt attingē nisi codē die captū. q̄ ipm (vt aiūt) mare sapiūt. nē. Ni. Mulus vocat⁹ ē eo q̄ mollis sit. ac tenerim⁹. c⁹ cibo tradūt libidinē ībiberi. z ocloꝝ aciē ebetari. hōies vo q̄ bis sepe pasti sunt pisce olēt

Mulo in vino necato. qui inde biberint. tedium vini habent. Alexander. Mulus bouis fimo delectatur adeo vt in ip̄o iaceat. ⁊ tincturā caro piscis ex fimo mutuet̄.

Operationes.

A Plinius. Mulus ꝯtra pastinacas ⁊ scorpiones terrestres siue marinos. ⁊ dracones atq; spalangia prodest illitus. aut in cibo sumpt⁹. B Eiusdēq; recētis e capite cinis contra oīa venena valet. Et p̄uatim ꝯ fungos. C Iterꝫ cinis e capite mulorꝫ attritos sciaticos liberat. Cōburuntur āt in vase fictili ⁊ cū melle debēt illini. D Mulos aūt in cibo inutiles neruis inuenio. Eorꝫ q̄z cibo tradūt oclorum aciem hebetari: In menstruis vero mulierꝫ auxiliat̄ mulus. Inueterati muli ⁊ in potione triti vomitiones concitant. E Mulorꝫ salsamēti cinis carbunculos discutit. Mul⁹ āt in vīo necat⁹ (vt dcm̄ ē) his qui biberint inde vini tediū afferūt.

Ca. lxij.

Monachus marin⁹ ⁊ Monoceron Ex li. de na. rerꝫ. Monachi maris dicti sunt. quia caput hn̄t in mod̄ monachi recēter rasi coronā desup̄ rasam ⁊ candidā: ⁊ circulū in modū criniū super loca aurium. faciem tamen non habet in toto similem homini quia nasum hz pisci similem. ⁊ os naso continuū. Ceterꝫ in inferioribus habet formā piscis. hoc monstꝫ hōies sup̄ ripas maris ambulantes libenter allicit. ⁊ coram eis sup̄ aquas ludit. ꝙ si hōiem admirantem propinq̄re viderit appropinquat ⁊ ip̄e. ⁊ si dat̄ facultas hominem rapit ⁊ traijcit ī profundum. sicq; carnibus eius saciatur.

Operationes.

A In eodem li. vt sup̄. Monoceron est monstꝫ marinū. hn̄s in fronte cornu maximum: quo naues obuias penetrare possit ac destruere. ⁊ hōim multitudinū perdere B Sed in hoc pietas creatoris humano generis p̄uidit. qr cū tardū aīal creatū sit. naues eo viso possunt effugere.

Ca. lxiij.

Narcos. Nautilos ⁊ Nubes. Ysid̄. Narcos teste Aresto. tāte v̄tutis est piscis. vt mediāte lino ⁊ calamo ad manuz piscatoris hamū teñtis accedat stupor ⁊ īsensibl̄itas imo ⁊ totū corp⁹ stupefacit. nisi citi⁹ hamū deijciat. Inde ē ꝙ etiaz stupori fera vt papauer ⁊ hmōi cetera dicuntur narcotica.

Pli: li: ix. Nautilos qui ab alijs vocatur pōpilos inter precipua miracula maris computat̄. Nam supinus in summa eq̄ꝝ ꝑuenit. ita se paulatim subrigens. vt emissa ꝑ fistulam aqua velut exoneratus sentina facile nauiget. Postea prima duo brachia retorquens mēbranam inter illa mire tenuitatis extendit. qua velificante in auras ceteris brachijs subremigans. media caudo vt gubernaclo se dirigit ita vadit alto luburnicaꝝ gaudens imagine. si q̄d pauoris interueniat hausta se mergēs aqua. Ex li. de na. reꝝ. Nubes ſm Aresto: est piscis in aqua viuēs applicat⁹ ad petrā Aqua non dn̄dit nec sepatur. nisi ꝑ attractionem inspirationis concitus.

Ca. lxiiij.

Nereides ⁊ orcha. Ysidorus. Nereides sunt belua marīe toto corpore hirsutis hispide. Habentq̄ speciem aliquam formatam cum homīe Horum aliqua cum mortalis cōditionis imitatrix emori debet. auditur procul gemitus eius ac planctus. de his plenius dictum est superius in cap̄. Balena. Ex li. de na. reꝝ. Orchum monstrum marinum est (vt ait Plinius) eius ymago nulla potest exprimi r̄presentatione. nisi q̄ sit mollis carnis immense. hec balenas g̃ui odio persequitur. dentibus truculentis secreta feminarum irrumpunt. Ac morsu lacerat Ille vero ad flexum immobiles. ad r̄pugnandum inertes. pondere suo onerate. ac pinnis inualide. Solum nouerunt auxilium in altum mare refugere seq̄ toto occeano defendere. Ecōtra vero orche in malicia pertinaces laborant fugientibus occurrere. ⁊ incautas angustijs trucidare. inuada vrgere. saxis illidere. ⁊c̄.

Ca. lxv.

Orbis: Ysidorus. Orbis dictus est a figura scilicet quia rotūdus est. ⁊ totus ī capite cōstat. Plinius libro tricesimo secundo. Burissimum esse piscium constat eum qui orbis vocatur rotundus est sine squamis.

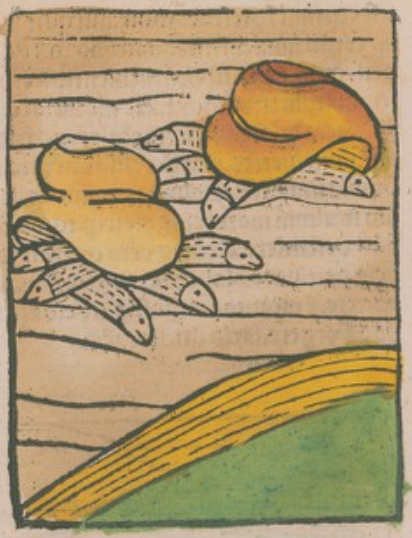

Ca.lxvj.

Ostrea. Ex li: de na. rer. Ostreum vt dicunt Ambrosius ⁊ Ysidorus Cunq; testam aperit vt clemētioris aure delicijs glorieť. Sz cancer insidias ei repentinas p̄tendit. ⁊ lapidez inter eius testas proijcit. ne illas ꝯiungē possit ⁊ sic ostree carnes corrodit. Ostreū siquid̄ in siccum vel in sicco iacens. iam vt in domo conchas tp̄e accessionis maris aperit Ysidorus. Est aūt in ostrea preciosissima margarita naturaliter infixa q̄ maris a q̄ in ea solidať. Que etiā difficile apd̄ reges inueniť ⁊ in littoribus quasi vilis iacens. a vulgo saxis asperis et cauteribus colligitur. Pli. li. ix. Silicea testa inclusis fatendum est nullum īesse sensum vt ostreis putrescente limo ꝓueniūt ac spuma circa nauigia diutius stātia defixosq; palos ⁊ ligna. Nup̄ compertū in ostrearija humorez fetificum effluere in modū lactis.

Operationes.

A Ostree peculariter contra venena leporis marini aduersanť. eisq; mensaꝝ diuitum palma tribuitur. stomachum reficiunt. fastidijs medenť B Additq; luxuriam frigus obrutis niue: summa mōtium ⁊ maris yma miscens. C Aluū leniter emolliunt: coctaq; mulso tenasmo qui sine exulceratione sit liberant D Vesicaꝝ etiam vlcera repurgant E Cocta v̄o in conchis suis sicuti venerint clausa mire distillationibus ꝓsunt. Horū teste cinis vuam sedat. ⁊ ꝯsillas admixto melle. F Arestotiles. Est autē piscis de genere ostree. i. teste dure. q̄ cauda natat ⁊ repit. G Dyascorides. Ostree porphire vñ purpura tingiť cochlee sunt q̄ vste desiccatiue v̄tutis sunt quibus ⁊ ceteraꝝ cochleaꝝ virtute sunt siles. H Nam ⁊ ego eis vsus sum in reumatica et diuturna ⁊ que difficile concarnanť vulnera ⁊ caua: ⁊ nimis ꝓfunda. q̄s vstas apposui cū adipe veteri ⁊ butiro nouo.

Ca.lxvij.

Pagrus Pauus Pectine ⁊ Perca. Ysidorus. Pagrus piscis est quē greci fagrum ideo nūcupant. q̄ duros dentes habeat. ita vt ostreis in mari alatur. Actor. Pagrus ⁊ ipse est dentix. de q̄ dictū est supius. Pli. li. ix Omnes quidem pisces pregelidam hyemem sentiunt sed maxime qui lapidem habere ī capite estimātur vt lupi ⁊ pagri.

Cunq; aspere fuerint hiemes. multi ex eis ceci capiunt̄ sicut de lupo marīo dictum est supius. Ex li. de na. rer. Pauus maris dictus est a pauone volucre. qm̄ ei similis est in coloribus. dorso em̄ ⁊ collo pictus ē colore diuerso. In eodem li. vt sup̄. Pectines maris armantur vnguibus. lucent in tenebris ignium more In magnis frigoribus ⁊ magnis estibus reconduntur. quia tpatum aerē eos habere oportet vt viuāt cū excessum passionū in elemētis vngues eoꝝ non pati valeant.

Operationes.

A Arestotiles Animalis marini quod dr̄ pecten pedibus si quid appropinquauerit oculū subito claudit. Pli. vbi supra Pectines sponte nature harenosis ꝓueniunt. B Actor. Perca est piscis fluuialis varij coloris cursu velocissimus squamis ⁊ pinnulis acutis ⁊ asperrimis armatus q̄bus etiam se defendit ꝯ pisces maiores ne predātes eam inuadāt pre ceteris piscibus fluuialibus ⁊ stagnensibus infirmis in cibo precipue cōuenit C Alexander. Perca videns sibi luciū imminere horret pinnis ⁊ sic euadit.

Ca. lxviij.

Plataniste ⁊ Perna. Albertus in li. de na. aīalium. Plataniste vt dicit Pli. belue sunt marine. que gange fluuio indie nascunt̄ ⁊ in mare veniunt. ⁊ rostrum hn̄t delphini et caudam hn̄t cubitoꝝ sedecim longitudinis. his socijs sunt belue. q̄s statuas vocāt. brachia bina habentes. quibus tanta inest fortitudo. vt elephantes in aquam intrantes infestent ⁊ eis ꝑmuscidas abrumpat. Eodē libro vt sup̄. Perna animal est marinum. de genere concharum. et est croceum valde magne quantitatis existens. intra ip̄as vestitur. vellere fulno ⁊ nitido valde precioso. ⁊ fiunt inde ornamēta vestium ⁊ peplorum preciosa.

Ca. lxix.

Pistris. Albertus in libro vt sup̄. Pistris animal est marinuz magnum valde vt dicit Plinius. In occeano gallias attingente. aliquādo inuentum. Aliquando se offert mare in modum altissime colūpne. intra vela nauigācium apparens. ⁊ aquam ingentem spargit. ita q̄ in pauorem vertit nauigātes.

Ca.lxx.

Pinna ⁊ Plaie: Plinius libro ix. Pinna est piscis concharū generis. nascit̄ ī limosis subrecta semper. nec vnq̄ sine comite. quem pinnocherem vocant Alij pinophilacem id est suilla parua. alibi cācer. dapis assectator. pādit autem se luminibus. orbum corpus intus minutis piscibus prebens. Assultant alij ꝓtinus ⁊ vbi licentius audacia creuit implent eam At illa ore cōpresso. q̄cquit concluserit examinat. partemq; socio tribuit Quo magis miror existimasse q̄sdaz aquatilibus nullum inesse sensum: Ex li. de naturis rer. Pinna de genere cōchar. est. corpusq; rotunduz habet. Mas ⁊ feīa socialiter ambulant: aperit pīna cōchas suas ad lunā. seq; paruis piscibus offert quasi mortuam. Qui protinus exultātes vbi licentius (sic̄ dcm̄ est) audacia creuerit implet eius conchas Mox vero pinnā se plenam sentiens apprehensum q̄cquit incluserit examinat: Actor. Plays ē piscis notus ⁊ vsitatus apud nos. scz ⁊ biculor. Nam ex vna parte albus ex altera niger. De quo sicut de pluribus alijs nihil in p̄nominatis autoribus r̄peri. nisi forte alijs nominibus vocentur ab eis q̄ a nobis.

Ca.lxxj.

Porcus marinus. Ysidorus. Porcus marinus est qui vocatur suillus quia dum escam querit. more suis terram sub aquis fodit. Circa guttur enim habet oris orificium. ⁊ nisi rostrum harenis immergat pastum non colligit. Ex libro de naturis rerum. Porcus maris est piscis esibil' porci terrestris ex magna parte similis. Nam ⁊ caput habet simili mum. ⁊ membra in corpore. costasq; simili modo dispositas Tota fere cato eius in pinguedinem transit. Lingua eius absoluta est vt porci. sed voce differunt. In eius dorso quedam spine sunt venenum efficacissimum habentes ⁊ punctionibus suis valde cruciantes. Sed fel eorum puncturis remedio est. Plinius libro. xxxij. Inter venena piscium sunt porci marini. spine in dorso cruciatu magno lesorum. Remedio autem est limus ex r̄liquo corporis piscium eorum.

Ca.lxxij.

Polippus. Arestotiles. Polippus habet iuuamen squamositatem pedū per illā em̄ inuoluit om̄e qd̄ sibi appropinq̄t. Aīal tñ hñs sanguinem hz cerebꝝ. Mēbra ventris in sepia ⁊ multi pede ꝯsimilia sunt ī figura ⁊ tactu. q̄cquit ꝯmedit aggregat in cauernis vbi manet. Et postq̄ om̄e ydoneū sibi ꝯmederit. tūc testas residuas ⁊ cortices etiā cancroꝝ eij cit. Mutat̄ color eius ⁊ colore lapidū qui sunt ꝓpe illū fit coloratus q̄d ei accidit cū timuerit. Ex li. de na reꝝ. Polippus est piscis tantā hñs v̄tutem in brachijs. vt nautam aliqñ de naui ī caute stantē vt rapiat. ⁊ in mare trahat. eiusq; carnibus sacietur Carnibus em̄ libenter vescit̄. supinus adheret scopulis. ⁊ auelli nequit cui si fetidares admota fuerit. ab eius odore ꝓtinus resilit. Hij in mari iuxta venetiā frequentissimi sunt. Item polippi siue multipes verso in terram capite coeūt. oua atq; tā multa fecunditate faciunt. q̄ hōis occisi testa capi non possunt. superq; sedentes ⁊ incubantes quasi cācellatis brachijs camerā faciunt. Item polippus vel multipes cornu cerui vel storacis sicci fumo deluditur ⁊ deprehēditur. quia diligit ipsum. ⁊ ob hoc intrat vasa venantium. Ex ip̄o etiam assato in hamo posito venatores multos capiunt pisces. Polippus ⁊ karabo. si sil' irritati fuerint. karabo mortuus īuenitur. Item dicitur q̄ cum ouant natāt ⁊ mares ⁊ femine debilitantur intm̄. vt a piscibus paruis ꝯmedantur. ⁊ in cauernis facl'e deprehenduntur, quod tamen non accidit iuuenibus ⁊ ꝑuis ymo fortōres sunt magnis. Item in hyeme coeunt. in vere autem ouant siue pariūt. Caput maris longius est capite femine. ⁊c.

Ca.lxxiij.

Pungitiuus. Ex li. de na. reꝝ. Pungitiuus vero est oīm̄ fere piscium minimus. quibusdam spinis s̄m nomen suum pungens. Mas in eis circa fauces rubeus est. Femina vero illa rubedine carz. Ambo v̄o maculis nudati sunt Hos vulgus opinat̄ sine semine in aquis crescere. ⁊ q̄d mirabilius est. Alios etiam hoꝝ semen ꝓpagari. Vñ ⁊ hunc piscē matrem pisciū vocāt. Dicūt em̄ si stagnū nouū fiat. nullusq; piscis īmittatur. Hos pisciculos āno p̄mo ī eo īueniri. ⁊ āno sedo diuersi generis pisces ex eisdē ꝓpagari.

Ca.lxxiiij.

Purpura. Ex li. de na. rer. Purpure sunt conche marine que verno tempore congregantur ⁊ attrite liquorem ore saliuãt. Similiter ⁊ murices circa canis ortum tricenis diebus Mutuoq; attritu lentore cuiusdam cere saliuãt similiter ⁊ murices. Purpuras ac viuas capere contendunt. quia cum vita sua succum illum euomũt et maioribus quidem conchis detracta concha auferunt. Minores vero cum testis frangunt. ita demum rorem eum excipientes tiry lingua purpure longitudine digitali. qua pascitur perforando reliqua ꝯchilia tanta aculeo duricia. Aqua dulci enecant̃. et sicubi flumini immergunt̃. Alioquin capte etiam diebus quinquagenis viuũt saliua sua. Hoꝝ piscium conche infra annũ magnitudinẽ implent. ꝙ si ante in crescendo trãscurrãt. vim libidinis auferunt nec vltra coire possunt. vt in tpe p̃ciosum liquorem pariãt. Vñ summa diligentia primo anno detrahuntur eis conche vel confringunt̃ ne crescant. Hoc liquore vestis purpurea tingi solet. qui color nigricantis rose more sublucet. Purpure secundũ Plinium. fetidis odoribus capiuntur. ⁊ cum semi neces fuerint mari reddite reuiuiscunt.

Operationes.

A Pli: li. xxxiij. Purpure cõtra venena prosunt. Hoꝝ teste cinis vtiliter cũ melle illinitur vlceribus capitis B Idem quoq; cinis cũ melle efficaciter sanat mulierum mãmas. pannis etiã r̃sistit vtroq; modo. C Idem cinis siue opus sit incipientes discutere. siue coctos emittẽ. Purpuraꝝ siue muricum minora genera sunt efficatiora. ⁊ oris halitũ custodiẽtia. D Syas. Purpura maritina et blata appellatur. q̃a quasi blitula sanguinis apparet. Huius virtus sicca est Vñ vulnera putrida gingiuaꝝ in puluerẽ r̃dacta ⁊ imposita purgat ⁊ cicatrizat E Et si in eis mala caro supcreuerit puluerizata adhibita depascit eam ⁊ extirpat. hoc ⁊ eius vngule combuste faciũt. F Eedem vngule et coopertorium conchilij album fumigata. castorei odorem habẽt ac fumigatione sua. stericis offocationibus laborantes liberant. G Epilenticos curant. bibita ventrem mouent. Conchiliũ ipsum combustum omnia supradicta facere nouit.

Ca.lxxv.

Rayte ⁊ Raha. Ex li. de naturis rerum. Raite q̄ rahis gallice dicunt̄ est piscis maris īter pisces nobiles reputat⁹. ad modum vilis. et hoc vbi est piscium copia. ꝓpe modum rotūdus est. ⁊ in lōgitudine ⁊ latitudine fere equalis. Oc'los habet horribiles. Os quoq; deformitate liuidum. ⁊ hoc non eo loco quo pisces ceteri sed loco ventris vbi vero caput ⁊ oculi sunt os non habent. Caudam habet prelongam vt coluber. ⁊ in ea spinulas q̄sdā acutas valde. Hz ⁊ qñq; in capite lapidē nec credimus ꝙ natura creauerit eū inutilem. Huius carnes indigestibiles sunt vt carnes bouine. Impinguat̄. vt dicit Arestotiles. vento meridionali flāte. Jorath Est aūt piscis nōie rahas stupefaciēs. ita ꝙ cum rethi portat̄ ꝑuenit stupor eius ad manū q̄ portat̄. hic occultat̄ in arena ⁊ luto. Uenaturq; totū q̄d ex piscibus appropinquat. et qꝛ stupefacit eos ita ꝙ nō pñt moueri. Ip̄eq; ꝯseq̄t̄ illos ⁊ ꝯmedit eos.

Ca.lxxvj.

Rana marina. Ambrosius. Rana horrens in paludibus. decora in aquis in q̄bus oībus fere prestat elementis. Aresto: Rana marina hz alas sicut ⁊ oīa cetera. quoꝝ finis tendit ad stricturam. Hz etiā brancos ad vnā ꝑtez declinantes. asperos. spinis similes ⁊ cooꝑtorium hz in ranis. maior est femina sicut ⁊ in ceteris ouantibus. vt in lacertis ac serpentibus: hz rana marina sup̄ oc'los ꝑtes pendētes. quasi pilos. hñtes capita rotūda. quas ei preꝑat natura cibi causa. Cū em̄ rana mouet aliq̄d a q̄sum cū luto ⁊ harena. tunc ꝑtes illas q̄ sunt q̄si pili erigit. easq; cum piscibus ꝑuis īuoluit. et ad orificium suū cum eis adducit. sicq; ꝯmedit. Et si ꝑ ꝑtes illas q̄ sunt suꝑ oculos. nō venatur qñ deꝑhendit̄. debilis ⁊ egra inuenitur. Ex his etiā q̄ latent est rana. cūq; latuerit vadit ad viride suꝑ aquā ⁊ cibatur piscibus paruis q̄ sunt ī eo. Rana ꝯtinue generationis est. ⁊ ouat extra vnū ouum completum tm̄. Et est dure teste. propter salutem qua exterius indiget. Hui⁹ causa est natura sui corꝑis. qꝛ caput eius est ī q̄ntitate multiplex ad suū corpus: ⁊ est spinosum. Ideoq; non r̄cipit pullos in vltimo Oēs āt pisces nutriūt filios. p̄ter ranas

Operationes.

A Auicenna in. iij. canone. Rana marina rubea: sicut narrauerunt sapiētes. maligna est inuadens aīalia. Nam ex lōgin quo ad ea salit vt mordeat. ⁊ si mordē nō potest. exufflationez nociuā ad ea suff lat B Ex ei⁹ morsu accidit apostema magnum ⁊ perditio velox. C Crura eius est cum tyriaca magna. ⁊ quod est eius generis. D Actor. Rana marīa rubea venenosa. ⁊ eius pot⁹ accidit obfuscatio corporis. ⁊ alia multa incōmoda. E Idem De hac ⁊ alijs ranaꝝ speciebus dictum est supra in tractatu de aīalibus. capitulo. cxxij.

Ca.lxxvij.

Rumbus. Plinius libro nono. Rũbus est piscis planus sicut passer z solea. Hij a passeribus tantum situ corporum differunt. Dexter hic resupinatus est illis. passeri lenus.

Operationes.

Idem in libro.xxxij. Rumbi carnes trite z ex aqua mulsa date febricitantibus proficiunt. Ex libro de naturis rer. Rumbus est piscis magnus fortis z astutus. z tardus. hic quoq; piscis vt rana marina. simili modo depdatur. Nam in limo turbato absconditus pinnas exertas mouet z vbi pisces approximare viderit. mox eos corripit z devorat. Argumentum est eius solerte quia cum sit tardissimus omnium piscium. mugilum tamen velocissimũ in ventre sepissime repitur habere.

Ca.lxxviij.

Rubus. z Ryache. Albertus in li. de naturis animaliũ. Rubus est piscis in mari Italie z grecie habundãs. z est de genere pectinis totus rotundus quasi circulus. pinnulis circumpositis. z in pte magna pictus est. rubeis virgulis z maculis. z illa superficies tota est plena spinis aliquantulum anteriorus. Et hic piscis est piger ad natandum ppter sui corporis latitudinem. demergitur autem in profundo z turbat aquam z pisces que accesserint incautos confodit. ita q; etiaz velocissimũ. Piscem mugilum in ventre habere inuenit. Hic piscis delicatus est. z dulcissime carnis. In eodez li. Ryache dicuntur pisces de pectini genere rotundi ita q; cubitum z aliquando duos cubitos habent in latitudine et tãtum dem in longum. caudam habent longam z in hac pinnulas acutas ad natandum. oculos horribiles. et os quasi in loco ventris turpissimũ. carnes habent duras z indigestibiles vbi ipe piscis rarius inuenit ibi eũ propter raritatẽ deliderat.

Ca.lxxix.

Salmo ⁊ Salpa. Phisiologus. Salmo dr̄ a saltu caudā em̄ ore replicat et r̄flectit. firmiter eā ore tenens. donec salt⁹ agilitate locū etiā abruptū conscendit. sz nec colore multum valet aut sapore añq̄ gustauerit mare. Ad q̄d tendens ꝯ flumīs impetū a proposito non desistit q̄usqz reficiat̄. deiñ ad uota domicilia reuertit̄. Ex li. de na. rer. Salmo piscis est in latitudinē ⁊ lōgitudinem magnā excrescēs Robore q̄z fortis ē sz pōderosus ⁊ g̃uis. Oīsqz q̄ hz agilitas a potētia v̄tutis ei⁹ ē poti⁹ q̄ a leuitate corpis. hic vt dicit Pli. olim p̄ferebat̄ oībus piscib⁹ fluuialib⁹. ⁊ maxīe ī aq̄tania. Carnes ei⁹ rubee sunt. q̄ licz dulces ⁊ g̃tes sint valde. tñ sacietatē cito mādu cantib⁹ ingerunt. piscis iste fet⁹ facit nec diu viuē p̄t ī aq̄s dulcib⁹ stag̃r̄ nisi liber̄ hēat transitū ad dulces vndas fluuior̄. q̄n etiaz vbi in trāsitu sepē l' aliq̄d hmōi obstaculū īuenerit caput caude ꝯiūgit. flexoqz corpe p̄uolat adoptata. In li. vt sup̄ Salpa piscis ē obscenus ⁊ vilis hic miraculū sui p̄bet. vt nūq̄ decoqui possit nisi p̄us fortiter fuste vel ferula verberetur.

Ca.lxxx.

Spar⁹ ⁊ staur⁹. Albt⁹ ī li. de na. aīaliū. Spar⁹ piscis ē marin⁹ et telo missili q̄ sp̄git̄ qñ iacit̄. ⁊ dict⁹ est eo q̄ hēat h⁹ īstrumēti figurā. In li. vt sup̄ Staur⁹ piscis delcābil' q̄ sol⁹ rumīat. inter pisces hūc piscē dicūt ñ multos hr̄e dētes ⁊ iō rumīatō ē īdigē. licz hec sit cā rumīationis. dicūt etiā hūc piscē rōni de lōginq̄s p̄tib⁹ allatū in tyberi eē multiplicatū.

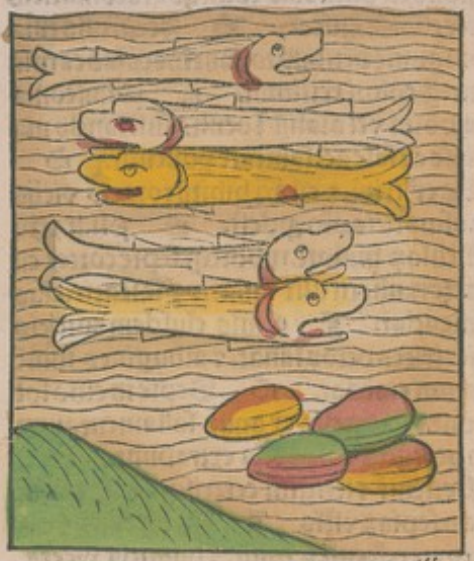

Ca.lxxxj.

Sepia. Ysidorus. Sepia dr̄ quia sepibus interclusa facilius capit̄ in coeundo obscenū genus. Naz ore concipit sicut vipera. huius atramenti tanta vis est vt lucerne additū ethiopes videri. ablato priori lumīe q̄dam tradūt Ex li. de na. rer. Sepia cōcipit ore sicut et vipera; oua eius dura sunt He non natāt in mari nisi par ⁊ par masculus ⁊ femina Om̄i tpe ouāt: ⁊ in quadraginta noctib⁹ oua sua cōplent. Femina cū ouat mas eā sequit̄ ⁊ sup̄ oua semen insufflat vt viuificentur. Aresto: Sepia membr̄ hz sub ore positū: q̄d dr̄ mastiz in q̄ est sperma magnum. ⁊ qn̄ accidit timor eijcit illud in aq̄ ⁊ turbat eā. Hz etiaz in interiori suo vasa duo plena ouis in albedine similia grandini. Corp̄a vero mariū magis asp̄a sunt q̄ feminar̄. Pullus sepie ꝯtinuus est cum ouo in anteriori corp̄is p̄te. nec p̄t aliter esse. Anterior em̄ p̄s ⁊ posterior in eodem loco conueniunt

Operationes.

A Biasco. Sepia cū atramento suo cocta cacostomacha est. ventrez mollit. Qd̄ molle est ossis eius collirijs cracomaticis necessarie miscet̄. B Item ossa tusa oniguinē dētibus tollunt maculas carnis inteḡ colori restituūt. C Glaucomata hōim vel aīaliū ī oculis sufflando maxime cū sale ad sanitatē p̄ducunt. D Os ei⁹ tritū. ⁊ cū aq̄ bibitū toracis vicijs ⁊ asmaticis oīo p̄dest. E Pli. li. xxxij Oculor̄ tumorē. ruborēq̄ sepie cortex cū lacte mulieris illit⁹ sanat. ⁊ p̄ se scatiricias emendat. F Cinis eiusdem corticis cicatrices ocl'or̄ sanat. ⁊ albugines iumētorum emēdat. G Sepie in cibo soluunt. earq̄ teste ex aqua salsamentorum inherentia corpi tela extrahunt. H Medētur ⁊ lētigini ceterisq̄ vicijs ex ossibus sepiar̄ vstis I Idem cinis ⁊ carnes excrescentes tollit. ⁊ humida vlcera. K Plateari⁹. Os sepie quod in ei⁹ ventre inuenit̄. ad albandos dentes valet. si puluere eius subtili in pāno lineo posito fricentur. L Ad faciem quoq̄ dealbandam puluis eius cum vnguento citrino conficitur.

Ca.lxxxij.

Serra ⁊ Scilla. Ysidorus. Serra denta est. quia serratam hz cristā ⁊ subtus natans nauē secat. Phisiologus. Serra est marina belua pennas habens immanes. qua cum viderit in mari nauē velificātē eleuat pēnas suas ⁊ ꝯtēdit velificare cū naue. Vbi aūt cucurrerit stadijs. xxx. vel. xl. laborem sustinēs deficit ⁊ pennas deponens ad se trahit. Vn̄ nauem maris causa iam lassam reportāt ad pristinū suum locū in p̄fundum. Ex libro de naturis rer̄. Serra cristam habet serratam. qua nauibus occulte supernatās eas in fundo secat. vt intrante aqua homines astucia dolosa mergat. eorumq̄ carnibus sacietur. Alia quoq̄ est eiusdem nominis marina belua ingens pinnasq̄ latissimas habens quibus contra naues velificare contēdit. Ex libro de naturis rer̄. Scilla

monstrum est habitans in eo mari q̄d ita liam ⁊ siliciam intercludit. Nautis q̄dem ⁊ om̄ibus hōibus inimicus est: ⁊ eoꝝ san guine carnibusq; delectat̄. caput ⁊ pedes hꝫ ad modum virginis formata sicut sire nes ⁊ rictus. et oris hiatum ac dentes hor ridos. vteꝝ bestialem, ⁊ delphini caudaꝫ. Mire fortitudinis est. nec in aqua facile vincit̄. In terra vero ꝓpe imbellis. habet ⁊ vocem aliquantulū musicā. ip̄aq; belua carmine mirifice delectatur.

Ca. lxxxiij.

Syrena. Exli. de na. reꝝ. Syrene sunt aīalia mortifera que a capi te vsq; ad vmbilicum hn̄t figurā mulieris in procere magnitudinis horren da facie. crinibus capitis lōgissimis. atq; squalentibus. Apparent autē cū fetibus quos in brachijs portant. mā̄mis etenim fetus lactāt. quas in pectore magnas hn̄t quas quando vident naute multū timent eisq; lagenā vacuā ꝓijciūt. ⁊ ip̄a cū lagēa ludit donec nauis ꝑtranseat. r̄liq̄ v̄o ꝑtē corporis habēt vt aquila ⁊ in pedibus vn gues ad laniendum habiles: porro ī fine corporis habent squamosas piscium cau das. quibus vt remigijs, in gurgitib⁹ na tant. Quoddam etiam musicum ac dulci ssimum melos habent in voce. quo delcā ti nauigantes ⁊ attracti resoluunt̄ in som num sopitiq; sirenarum vnguibus dilace rantur. sed nonnulli nauigantium sapiēti vsi consilio. fortiter aures suas obturant ⁊ sic immunes transeunt. ne mortifero sire narum cantu illiciantur ad somnum. He quidem belue in quibusdaꝫ profundi gur gitis insulis: ⁊ aliquando in fluctibus cō morantur. Et quod de lagena dictum est. illi testati sunt. qui eas se vidisse dixerunt Syrenas tñ has non in veritate beluas sꝫ meretrices quasdā Ysidorus fuisse descri psit. que transeuntes ad egestatem dedu cebant. Sed ⁊ philosophi ⁊ sanctorum ex positorum nonnulli contrarium sentiunt vera monstra marina esse dicentes. Sunt ⁊ syrene serpentes in arabie partibus ha bitantes. equi cursu validiores. quarum etiam quedam alas habentes volare po ssunt. Harum tantum virus est. efficacissi mum ad nocēdum. vt morsum ante mors q̄ dolor sequatur. Phisiologus. Syrene sūt animalia mortifera vsq; ad vmbilicuꝫ figuram hominis habentia. extrema vero pars vsq; ad pedes volatilis. et piscis ha bet figuram. Musicum quoddam ac dul cisonum melodie carmen canūt. ita vt au ditus hominum longe nauigātium ad se trahant nimiaq; suauitate prolixe modu lationis aures eorum ac sensus deliniētes in somnum vertant. Tunc demum cum vi dent eos grauissimo somno sopitos. igna ros ac per insipientiam suaꝫ deceptos in uadunt ⁊ carnes eorum dilaniant.

Ca.lxxxiiij.

Spinachia.7 Squatina. Ex li. de na: rex. Spinachia corpore ꝗdez ē pusilla. sed vtilissime vndiqz spinis extantibus munita a morsu cuiuslibet alterius piscis est acutissima. Ysidor⁹ Sq̄tin⁹ dict⁹ eo ꝙ squamis sit acutus, vnde 7 eius cute lignū politur. Pli. li. xj. Squatina est ex piscium genē q̄ ꝓ spina cartillaginem habent. Oīa qz talia carnosiora sunt et supina vescunt. Diuersa pisciū genera non cocunt insimul preter squatinā 7 ranā ex qbus nascit piscis pre pori rane similis. Et nomen ex vtroqz cōpositū apō grecos trahit. Piscium ꝗdam ter in āno pariunt. quidaz bis vere 7 autumno. Explanis sola squatina bis. autumno occasuqz vergiliaz. Squatina vo intra se parit ova premollia in aliū locum vteri transferens ibiqz excludens. Simili mō 7 omnia q̄ appellauimus cartillaginea ita fit vt sola piscium 7 aial pariant 7 ova cōcipiant. Ex li. de na. rex. Squatina piscis est in mari. quinqz cubitos hūs lōgitudinis 7 caudā pedalem. hic absconditus in limo pisces corripit subito. Cutem tam asperaz habz vt ex ea lignum 7 ebora poliantur. Pilus ipsius cutis brevis 7 niger est. hyne adeo durum natura creauit. vt ferri vel calibis acumine vix incidi possit.

Ca.lxxxv.

Solaris 7 Sole. Ex libro de naturis rex. Solaris dictus est eo ꝙ in sole libēter in ripis fluminum iacet. Caput habz magnum. orificium latum. cutem nigram ac lubricaz qualis est anguillarum. Epar habet dulcissimum 7 esibile precipuum. in vastitatem ac longitudinem maximam crescit. Plinius libro nono: Sole est piscis a figura denomiata est eo scilicet ꝙ calciamentorum soleis assimiletur.

Operationes.

Actor. Sole piscis est marinorum piscium iuxta medicos infirmis in cibo sanissimus quia minus ceteris flegmaticus. Est etiam sapore gratus.

Ca.lxxxvj.

Scolopendria. ⁊ Scorpio. Pli.li. ix. Scolopendre marine terrestribus sil'es. q̃s centipedes vocant. hamo deuorato om̃ia interiora euomunt donec hamũ egerant. deinde resorbent. Ysidorus. Scorpio dictus est q̃a ledit dũ manu tollit̃. Tradũt ãt. x. cancris cũ manipulo ocimi alligatis. om̃es q̃ ibi sunt scorpiones ad eum locũ congregari. Arestotiles. Scorpio marinus ouat in vere semel. ⁊ iterum autumno Pli.li.ix. Cãcri mortui in scorpiones figurantur in sicco.

Operationes.

A Idẽ li.ix. Mẽte succ⁹ ꝯ scorpiões marinos sumit̃. B Idẽ li.xxxij. Mulus etiã illit⁹ vel ĩ cibo sumpt⁹ ꝯ scorpiões marinos sumit̃ ⁊ auxiliat̃ C Scorpiõis ãt marini fel alopitias replet. D Fel marini scorpionis rufi cũ oleo veteri. aut melle actico ĩcipiẽtes suffusiões discutit. E Iterũq; fel scorpiõis marini cicatrices tollit. F Scorpi⁹ marin⁹ necatus in vino. ⁊ obuli pondẽ pot⁹ vesica vicia ⁊ calculos sanat. G Lapide q̃z q̃ inuenitur ĩ scorpiõis marini cauda. Cũ sol est in cãcro. tor q̃nt̃ ꝓpẽtes ictibus scorpionũ H Dyas. Scorpiones maritini colerã deponũt suffusiones oculoꝝ detergũt. caligines ⁊ glaucomata tollunt I Idẽ Marini scorpij fel magnã hz v̄tutẽ; ⁊ ante fella quadrupedũ p̃mũ. facit ãt ad effusionem oculoꝝ. ⁊ ad caliginẽ ⁊ ad aspredinẽ palpebraꝝ. K Auicenna in.ij. cano: Cerusa stanni cõfricata super marini scorpionis puncturã cõfert. L Idem in .iiij. Ex morsu scorpionis marini accidit inflatio ventris ⁊ forma poropica. ⁊ q̃nq; ventositatis exitus absq; voluntate M Cura ei⁹ ẽ cura dracõis marini ⁊ rutele.

Ca.lxxxvij.

Spongia Scuamis. ⁊ Scinti. Albertus in libro de naturis aĩaliũ. Spongia marinoꝝ est. que multorum geneꝝ est Et conueniunt cum aĩalibus in motu contractionis ⁊ dilatatiõis Quedam earum immobiles sunt a saxis ⁊ si abrumpantur a radicibus recrescunt Quedam autem sunt mobiles de loco ad locũ In turbatis meli⁹ viuũt. ⁊ ĩ puris aq̃s putrescũt ⁊ cibant̃ limo ⁊ piscib⁹ ⁊ ostreis

In li. vt sup̄. Scuamis est piscis marinus q̄ germani catulā maris vocāt. hic. v. pedes hz ī longū ⁊ caudā monopedalē. Hic piscis in limo abscōditus ꝑuisos interficit pisces. Cutē etiā hz ita asperā. vt ea cū sicca fuerit lingua ⁊ ebora polianť. pilus v̄o eius breuis est ⁊ niger ⁊ similis aristis herbe fulonū. ⁊ adeo dur⁹ ē vt ferro et calibe vix possit scindi. In eodē li. Scinti aīalia sunt aquatica in nilo natātia cocodrillis figura similia. sz sunt multū minora et ꝯtractiora. Hoꝝ carnibus infecta ꝑocula vim veneni extinguūt. p̄nuntiant etiaz tēpestates. Antra sua arantia ⁊ ostiū ab opposito eius vēti qui flaturus est apperientia ⁊ cauda villosa aliud foramen q̄ aduētum respicit obturantis.

Ca. lxxxviij.

Stoncus siue Stincus. Ysi. Stincus ē belua circa nilū. Aui. Stincus ē guaril de nilo q̄ capiť ī egipto. ⁊ estimauerť q̄dā q̄ sit de ꝑtu cocodrilli Meli⁹ āt de ip̄o ē illud q̄d est in ꝑte renū auget q̄nq̄z coitū ita vt non sedeť nisi sorbitione iuris lactucaꝝ ⁊ lentium.

Operationes.

A Syas. Stincus est aīal q̄d inuenitur in india q̄drupes ⁊ silē lacerte sed longi⁹ atq̄z vētrosius. hoc āt falliť. ⁊ ad venēos vsus facit. si caro ei⁹ ex vini cyato potetur Nam si plus sumať neruos ledit. B Albertus in li. de na. aīaliū. Stinc⁹ ē aīal marinū mediū inter platā ⁊ anīal q̄d est sicut stella pentagonū rufi corij. ⁊ in medio hz rimas q̄bus trahit nutrimentū. Et ita excitat libidinem q̄ sanguinem eijcit ꝑ coitum nec tñ ꝯcumbens adhuc coitu saciatur nec medicinaz hz libido nisi ꝑ succum lactuce bibitum.

Ca. lxxxix.

Sturio. Ex li. de na. reꝝ. Sturio ē piscis magnus habitans in aq̄s fluuialibus que magne sunt ⁊ diffuse viuere diutius non potest in stagnis nisi ad dulces fluuioꝝ aquas transitū habuerit Cibi paꝝ aut nihil admittit in corpore. Cui quippe cibus in nutrimentum sufficiens est. ip̄a sola aeris serena tranq̄llitas: qua propter ⁊ modicum habet ventrem ac ꝓpe modū solid⁹ in loco ventris.

sicut in reliqua corporis pte. habet intesti
na licet parua respectu sue magnitudinis
Epar vero satis magnuz ⁊ adeo dulce, q
vix cōmedi sine stomachi abhōinatione
possit. vñ eius felle quod ꝯtiguū est epar
fricari solet. vt excessus dulcoris in epate.
tēperet excessu amaritudinis in felle. Ore
caret ⁊ illa pars integra est que in ceteris
aīalibus os occupare solet; nec nisi modi
cum sub gutture foramen hz clausum. cū
voluerit apertum aeris serenicat. Austro
citius impinguescit. aquilone vero flāte
subsidet in profundis. Idem in lacte posi
tus diu sicut in aqua viuit. Albertus ī li.
de naturis aīaliū. Sturio piscis notus est
quem antiqui storam vocauerunt. Est āt
piscis longi nasi ⁊ magnus ad longitudi
nem. ix. pedū qñ ꝯpletus est. ⁊ est rotūdus
in modū claue. ⁊ tres hz testiculos in pelle
pungentiū ꝑ corpis lōgitudinē. os hz ad
sugendū potiꝰ q̄ ad māducandū. et ideo
in vētre eiꝰ nihil cibi īuenit ḡssi. sz hūor vis
cosus quē sugēdo accipit. carnes hz albas
⁊ dulces ⁊ nō hz ossa nisi ī capite. pingue
dinē hz croceā. ⁊ ep hz magnū. ⁊ adeo dul
ce q nisi felle suo tpetur p̄ dulcedine gene
rat abhominationem.

Ca. xc.

Stella. Pli. li. ix. Stellā in mari sa
pientia claros autores video mi
rari. Cuius figura hec est ꝑua ad
modum carer. intus extra duriore callo.
huic tam igneū feruorē esse tradūt. vt oīa
in mari ꝯcta adurat oēz cibū statī ꝑagat.

Operationes.

A Idem in li. xxxj. Carnes āt marīe stel
le. contra marini draconis ictus valēt ap
posite. B Ex li. de na. rer. Stella pi
scis est in mari occidentali; cuius figura ē
ad modū stelle. hec cū aliq̄d aīal comede
rit. mox inuenit in eius ventre duꝝ q̄i bis
coctus panis.

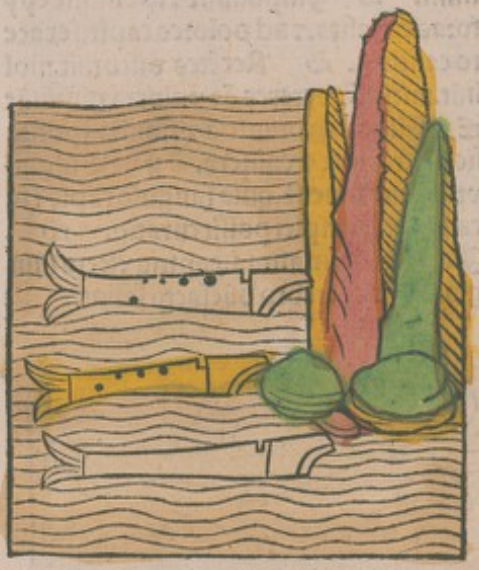

Ca. xcj.

Sfungia. Ysidorus. Sfungia dcā
est a fingere. i. nitidare vel exter
gere. vñ Cicero. Et fingebat sfū
gijs sāguis. i. extergebat Aīal āt eē docet
cruore petris inherente. Vñ et dū abscin
dit sanguinē remittit. Nā alia sunt viuen
tia ī aq̄s. q̄ discurrūt vt pisces. Alia q̄ stāt
fixa vt ostree. ycinꝰ. sfūgie. Ex his alie ma
res dñr eo q tenues sūt fistule spissioresq̄.

Alie feīe q̄ maioribus fistulis ac ꝑpetuis sunt. Alie duriores. q̄s greci appellant tragos. ⁊ nos hucosas dicē possum⁹ ob aspi tem sui. Nouissimū gen⁹ eaꝝ peniculi vocant̄. eo q̄ apte sunt ad ocl'oꝝ tūores ⁊ ad tergendas lippitudines vtiles. Candide sfungie cura fiūt. ꝑ estatem em̄ ad solēster nuntur. ⁊ sicut cera punica candorē bibūt Pli. li. xxxij. In mari cāpanie vicino panē abiectū rapiunt ⁊ ibidē ad nullū cibū in q̄ hamus sit accedunt.

Operationes.

A Pliñ. li. vt sup̄. Aq̄lonares sfungias ceteris p̄ferūt nec vsq̄ diuti⁹ durare spm̄ medici asserūt. B Haꝝ gen⁹ mollissimū peniculi tūores oculoꝝ sedāt ex mulso īpositi. abstergēde q̄z lippitudini vtilissimi. C Imponunt̄ ⁊ ip̄e sfūgie epyforas exposita. ⁊ ad dolores capitis ex aceto calido: D Recētes discutiūt. molliūt. mitigāt. veteres āt vulnera glutināt E Vlcera q̄z humida ⁊ similia īposite siccāt. fracture ⁊ vulnera. F Sfūgijs vtilissime fouent̄. quia sanguis rapit̄ ī secando. vt perspici possit curatio. G Infantiū q̄z siriasim. i. capitis vlcera sfungia frigida cerebro hūefacto sanat.

Ca. xcij.

Teucha. Titimall⁹. et torpedo. Actor. Teucha piscis ē fluuial' vel stagnensis oībus not⁹. In limo sicut āguilla nutrit⁹. vñ et ei⁹ coloris ē scz lucei siue nigri. vterq̄z piscis saporis dulcis ē sz male digestōis. Nsi. Tytimall⁹ nomē ex flore accepit: Thynū q̄ppe flos appellat̄. nā cū sit spē g̃tus ⁊ sapore iocund⁹ tñ sicut flos fragrat ⁊ corpe odores aspirat. Idē Torpedo dcā ē eo q̄ corp⁹ tepescē faciat si eā q̄sq̄z viuentē tāgit Torpedo sicut ⁊ squatina ē ex genē pisciū q̄ cartilaginē hñt ꝑ spīa. Oīaq̄z talia carnosiora sunt. ⁊ supīa vescunt̄. Torpedo oua in terra separit p̄mollia ī aliū vteri locū transferens ibiq̄z excludēs. Octogenos hz fetus. Nouit torpedo vim suā. ip̄a nō torpens. mersaq̄z in limo se occultat.

Operationes.

A Pli. li. xxxij. Torpedo emollit aluū in cibo sūpta. B Et lyeni medet̄ īposita ꝓcidētis q̄z morbū ītranei q̄z ꝓhibz apposita. C Beniq̄z si torpedo dū est ī libra capiat̄ triduoq̄z sub diuo asseruet̄. faciles efficit partus.

Ca.xciij.

Trebius ⁊ tructa. Ex li. de na. rer. Trebius ē piscis niger pedal' tm̄ ī lōgitudīe hn̄s tn̄. v. digitos ī crassitudīe, hāc ei vī īesse pli. recitat. vt ps eius ī sale ſuata, aur̄ q̄d ī altissimos puteos deciderit admota extrahat ac fluctuare faciat. hic colorē cādidū ī hieme mutat. ⁊ estate nigrior fit, solus īter oēs pisces ex alga nidificat ⁊ oua ī nido parit. Trebius ē ī occeano q̄ duro naues ꝑforat rostro. Actor. Tructa exterius q̄dē varia sicut ⁊ petica, sz interius rubea, q̄ q̄dē (vt fert) q̄diu minoris etatis ⁊ corpis existit ī aq̄s tm̄ dulcibus nutrit ⁊ tructa vocat. Cū āt excreuerit ⁊ descendētes vsq̄ ad ꝯfinia maris de salsedīe illius biberit, salmo efficit. q̄ tn̄ verū eē nequaq̄ ab oībus asserit. Est āt vterq̄ piscis deliciosus ⁊ sapidus. Ex li. de na. rer. Tructa piscis ē habitās in fluuijs dulcibus, qui magis īpetu currūt de montibus, squamas hz vt salmo, carnesq̄ similīas, sz multo esibiliores: ⁊ hoc ī estate tm̄ a mēse iulio vsq̄ ad nouembrē, hyeme vo carnes hz albas vt ceteri pisces, minorisq̄ saporis, maclas habet in dorso croceas atq̄ sanguineas.

Ca.xciiij.

Testeum. Albertus in li. de naturis aīalium. Teste aīal ē marinū q̄ pellis duricie testeū appellat. Hic aūt adeo spissam ex salsugine maris ꝯtrahit pellē ⁊ duraz q̄ calor naturalis interior ꝑ poros respiraculū habere non valens, cā est infirmitatis aliq̄n. ⁊ tunc petit aquas dulces in quibus pellis despissat. ⁊ sic sepe ꝯmutat seip̄m tamē ex mari non potat nisi aq̄s dulces q̄ in mari sunt sicut olim in hac scientia ꝓbamus ꝑ vas testeū in aqua positum.

Ca.xcv.

Testudo. Albertus in li. vt supra. Testudines habitant indicū mare ita latas testas hn̄tes: q̄ hōibus sufficiūt ad hospicia ꝑte eoꝝ in tecto posita. Aliq̄n etiā in testis illis nauigat inter insulas, q̄si in timbis. Hee testudines sic capiunt. vt dicit Pliñ. in feruore em̄ solis gaudētes: toto dorso rostro natāt ī maris suꝑficie, donec ita desiccant q̄ mergi non pn̄t ⁊ tunc inuite natant donec manibus accipiuntur videntium. Sicūt etiam aliq̄ q̄ nocte ad pastū testudīes ille egrediunt ⁊ saturate obdormiūt ī suꝑficie aq̄ natātes

⁊ tunc plurimis ob capturam ꝯgregatis tres adnatant ad testudinem quoꝝ duo ad apprehensam ꝯuertunt cōcham ita ꝙ in tergo latet ostreum. Tercius āt laqueū inicit capiti vel mēbro ꝙ est in loco colli. ⁊ residui q̄ in littore stant trahūt ip̄m ad terram. Testudo aūt hec magna sicut ⁊ ꝑuadentes non hꝫ. sed rostri margines hꝫ acutas ita pixide. ⁊ dr̄ tanta esse oris eius duricia vt etiam lapides ꝯminuat. Dicit etiam Pli. ꝙ hec animalia coeunt pecudum more. et ꝙ femine coitū de facili non sustinent donec masculus aduersus femine festucas ī ore posuerit In terre egresse ouāt oua ouis anseris similia. ⁊ facit centū vel amplius. ⁊ illa fodit in terrā extra aquā ⁊ aliqñ pectore iacet noctib⁹ sup̄ ea. et ideo q̄dā dicūt ea visu fouē ꝙ tm̄ ē falsū fet⁹ aut ī terra educāt. ⁊ īducūt in aq̄. Testudines marīe pecudū more coeūt. vt dicit aresto. ⁊ ī terrā egresse oua vsq; ad centū ouis anseꝝ sil'ia pariūt q̄ ⁊ q̄dā ab ill' tm̄ ocul' spectando foueri d cūt. Ysi. Testudo āt dcā ē eo ꝙ tegmīe teste ī modū camē ado ꝑta est hoꝝ q̄tuor sunt gn̄a q̄ꝝ vnū ē de q̄ hic agitur. s. testudo marīa. Aliud v̄o ē testudo lutaria. de alijs suis locis dcm̄. Solin⁹. Tracie ꝓpl'i marīas testudīes cape gaudēt. q̄ꝝ tāta ē magnitudo vt sup̄ficies eaꝝ. domū faciat ⁊ nūerosā familiā nō arcte r̄ceptat.

Ca. xcvj.

Tigruis ⁊ Tritte. Albertus in li. de naturis aīalium. Tigruis est aīal marinū. Hec bestia caudam habet duoꝝ cubitoꝝ latitudinis. Fetum facit in mari ⁊ nunq̄ in terra In terra aūt erit ad sinistram ⁊ hoc cōtingit. quia oculo dextro melius videt q̄ sinistro. Flante aquilone libentius exeūt q̄ alio tempore Plinius dicit ꝙ nauem insequunt̄ curiositate videndi vela. ⁊ hic stupore tm̄ detinetur ꝙ tridente in eos tacto vix fugiant. in hieme latent vltra modum. Inpinguant̄ ita ꝙ tercio anno vel quarto plurimumq; moriuntur. In ethiopia tigri bestie sunt colore fusco ⁊ duab⁹ mātuis a pectore dependentibus fetus lactates. vt dicit Solinus. Dicit etiam ꝙ tigruis in ponto nascitur. eo ꝙ aquas ceteris maribus habet dulciores. Et si flumina intrat. dextro latere intrant. sinistro exit. In libro vt sup̄. Tritte sunt pisces fluuiales in his currentibus. ⁊ fluuijs qui cum impetu ruunt de mōtibus. Squamas ⁊ carnes rubeas habet. In estate vt salmo. In hyeme sunt albescētes. ⁊ minus sapide. Maculas ī dorso habent ⁊ rufas ⁊ nigras.

Ca.xcvij.

Thynnus. Ex libro de naturis rer. Thynnus est monstrum marinū caudam habens duoꝝ latitudīs cubitorum. In mari fetificat tm̄ sz in terrā exit ad pastum. Plini⁹. Thynnus Naues ob curiositatem videndi vela vento agitari persequitur ⁊ eo stupore intm̄ afficit̄ vt etiam tridēte in eum iacto terrore non moueatur. Hyberno tempore latet. Surgitibus pinguescit intantum vt vita longissima per triennium sit. Et habet quasi eandem naturam cū tygrio. de q̄ in precedenti capitulo demonstraui.

Operationes.

A Dyas. Thinnus salsus si plurimum fuerit cōmestus mitigat vipere morsus. B Cathaplasmatibus adhibitus medetur caninis morsibus C Plini⁹. li. xxxij. Thynni adipe recenti ad oris vlcera est vsus attalus. D Psilotꝝ est thynni sanguis. ⁊ fel ⁊ iecur siue recētia siue seruata. E Iecur etiam tritum atq; mixtum cedro plumbea pixide asseruatū. F Emendatq; palpebras psilotꝝ inutilibus pilis exemptis in vestigia euulsorū instillatum.

Ca.xcviij.

Tortuca. Ex libro de naturis rer. Tortuca maris est monstrum ingens formatum adinstar tortuce terrestris. sed eius magnitudinem in immensum exedens. Nam octo cubitorum est eius lōgitudo quatuor latitudo. Clippeum habz quo contra iacula tegitur ad instar vsualis scuti triāgularem. sed multo maiorem. vtpute quinq; cubitoꝝ. Crura etiam habet magna. vngues magnos ⁊ digitos in pede maiores q̄ sint in leonibus. fortitudine quoq; ⁊ audacia mirabiliter viget. quippe que tres homines īuadere non timet Fortitudine quoq; frustratur si dorsum ad terraz vertatur. Difficulter enim surgit in dorsum conuersa ꝓpter latitudinem clippei qua adorso tanta belua includit̄. Arestotiles. Tortuca postq̄ comederit viperam. comedit origanum agreste ne moriatur.

Ca.xcix.

Vacca. ¶ Vitulus marinus. Ex libro de naturis rerum. Vacca marina monstrum est magnum ac validum et ad iniurias iracundum. non habet ova, sed facit fetum vnum quidem sepius vel duos ad plus. Fetum tenere diligit. ¶ secum ducit vbicunq; vadit vivit. Hoc animal triginta annis quod probatum est amputatis eorum caudis. Isidorus. Vitulus marinus a similitudine terrestris dicitur. Theostiles. Vitulus marinus habet corpus durum et carnosum. Ideoq; graviter interficitur. nisi cū vulnere ¶ maxillis. Vox eius est vt thauri Quatuor habet pedes. non autez auricu las, quia regimen vite illius et mansio est in aqua. Nam si essent ei auricule super vias posite multum humorem ꝛciperent. ac motum et natatōnem in aqua prohibe rent. Animal generat completū. Eiusq; partus est omni tempore sicut hominis. ¶ pcipue tempore partus capraz.

Ca.c

Verith alias verich Vipera ¶ vmbra. Isidorus. Verith piscis est vulgariter sic dictus. latine vero aristolus quia aristis innumeris armat caro ei⁹. ita vt incōmode edi possit. ¶ non sine fastidio. Unde pauperum cibus est. tanq; omniū piscium esibilium vilissim⁹. In aquis dulcibus frequenter habitat. I his tamen qui fluxu ¶ refluxu maris amaricantur. Capit autem sic. Rethia tendūtur in longum aque vel in transuersum. et ante rethia super aquas instrumentum in star arcus ita vt fluitet super vndas. In superiori autem eius parte nola suspenditur. eius sonum piscis audiens gregatim aduentat. tinitum nole stultus sequens. ¶ hoc inditio patet quia sensum habent auditus. incidentes ergo in rethia capiūtur in multitudine magna. Idem. Vipera marina piscis est paruus paulo plusq; cubiti vnius. In capite sup oculos vnū cornu fert paruum acutum ¶ mortiferum. Eo nāq; quemcunq; vulnerat veneno inficit Quod cauētes piscatores capto pisce caput ei amputant. Reliquum vo corpus in vsus hōim cedit. Idem. Umbra dī a colore eo q; coloris sit vmbrosi.

Ca.cj.

Vergiliales. Albertus in li. de naturis aīalium. Vergiliales pisces sunt in duobus lacubus ytalie. lauo videlicz ⁊ v̄baciano ī radicibus alpiū effusis tm̄ vergiliaꝝ stellaꝝ ortu apparent ⁊ in oībus alijs tp̄ibus latent. Hij pisces pulchras hn̄t sq̄mas acutas vt claui. In capite āt sunt p̄ui ⁊ postea in caligaꝝ modum delectantur.

Ca.cij.

Uranoscopus. Urtica et Vulpes marine. Pli. li. xxxij. Uranoscop⁹ vocat̄ ab oculo quē hz in capite a quo subter ⁊ sup̄ intēdit Alio nomine gallio nuncupatur.

Operationes.

A Huius fel cicatrices sanat. et carnes oculoꝝ sup̄uacuas consumit. vt dicit Meander in comedijs. B Idem ī li. ix. Urtica noctu vagat̄ noctuq; mutat̄. Vis eius pruritu mordax. eademq; terrestris vrtice. C Arestotiles Aīal genus qd grece dr̄ a kalabia ⁊ credit̄ esse vrtica maris est iūgens alias inurens p̄ se. nec hz testam. sed eius creatio est sicut carnis. D Et hoc genus sentit ⁊ rapit. quicq̄t appropinq̄t manibus. ⁊ applicatur lapidibus cum suis pedibus. sicut aīal multorum pedū. Et fortasse tumescit corp⁹ eius qn̄ applicat̄ alicui rei. Hz āt orificiū ī medio corp̄is eius. ⁊ venat̄ q̄cquit trāsit p̄ ipsum ex piscibus p̄uis. ⁊ ꝯmedit yriciū ⁊ pecten. i. plais. E Pli. li. ix. Vulpes marine in p̄iculo capture glutiunt nō tm̄ hamum sed amplius vsq; ad infirma linee q̄ facile p̄rodant sic q̄ cap̄e nō possunt. Vulpium terrestrium assimilant̄.

Ca.ciij.

Ypotamus. Ex li. de nareꝝ. Ypotamus est belua in terra nascēs; sed in aq̄ ⁊ terra equaliter potens. Eleph ātibus plerumq; maior. Rostrū hz resupinum. dentes adūcos; noctibus segetes depascit. ad quas q̄si r̄tro gradus pergit. libentius āt p̄ ceteris partibus corporis in pedibus vulnera r̄cipit In nilo habitat ⁊ in p̄tibus indie p̄cipue repitur. ex eius cute tornant̄ haste. Arestotiles. Ypotamus. i. equus fluuialis habz equinos crines. fissos pedes sotulares vt vacca. ⁊ est sine facie. hn̄s ī pedib⁹ kahab Cauda eius vt porci. hinnit⁹ vt eq̄. Magnitudo vt azini. Corium eius grossuz valde. Ideoq; parant̄ ex eo sotulares ⁊ corri

gie. Interiora eius assimilant interioribꝰ equi z azini. Et licet in terra maneat sine aqua tamen viuere non potest sicut tortuca z rana marina z cocodrillus.

Operationes.

Plinius li. xj. Corij vero crassitudo talis est ypotamis. vt inde tornent haste cū ingenio quadam medica diligētia. Cinis corij ypotami cum aqua illitus pānos sanat. Adeps eius febres frigidas. Pellis eius e sinistra parte frōtis ad alligata ventrem inhibet z eiusdem cinis alopitias explet. Testiculi 3 j. ex aqua bibitur contra serpentes. Fimꝰ suffi cans dentes e parte leua dolorem, dentiū scarificatis gingiuis sanat.

La. ciiij.

Edrosus. Zidrach. z Ziphius. Ex li. de naturis rerū. Zidrosi belue marine sunt arabiā incolentes. quaꝝ ossa adeo magna sunt vt fores in domibus et palacijs tigna. et alia structure necessaria de illis cōmode fecentur. quadraginta namq; cubitorum magnitudinis reperiunt. In li. vt supra.

Zidrach est monstrum forma mirabile. quod pretendit maliciam in sua figuratione sed innocuum reperit. Caput habet vt equus. sed forma minori. Corpus autē ex omni parte draconi similimū est totūq; diuersimode coloratum. Caudam hz longam fm quantitatem corpis sui gracilez z tortuosam vt anguis. Pinnas hz quoq; sicut piscis. In eodem li. Ziphius est ma rina belua valde formidabilis. et omniū animaliū generi valde dissimilis. Forma singularis. Huius nāq; caput si videris monstruosum est omnino. Horis abissuz fugies velut ymaginem mortis si oculos horrebis. si reliquū corpus nihil in rebus simile te vidisse fateberis.

La. cv.

Zitiron. Isidorus. Zitiron monstrum est quod vulgus militē vocat. z est ingens atq; fortissimum in anteriori parte. quasi formam armati militis refert. z caput quasi casside galeatū. ex cute rugosa z dura ac firma nimis Ab eius collo dependet scutum longum. latum z magnum. z interius cauum. vt in eo possit contra ictus pugnantium more defendi. Est enim forma triāgulare. firmitate duricieq; tam validū vt vix vnq; po

sit iaculo penetrari. De collo eius et de spō dilibus vene quedam ac nervi fortissimi protendūtur in humerum. quibus predictum scutum pendet in scapula Brachia quoq; fortissima nimis habet. et quasi manum bisulcam cū qua validissime pugnit. Vñ fit vt difficulter nimis ab homine capi possit. Et si captus fuerit difficulter etiam necari. nisi cū mallijs poterit.

Ca. cvj.

Xifius. Albertus in libro de naturis animalium inquit. Xifius est animal maris nulli alij simile maximum et ingēs de genere cetorum. caput habet monstruosum. os profundum valde oculos horribiles. in toto corpe nulli alij simile nisi cete.

Hec de Piscibus ac monstruoz aquatilium et naturis breviando transcurrim⁹.

Sequit tractatus Quintus. de Lapidibus videlicet preciosis eorūq; vtilibus.

Prohemiũ.

Seneca ĩ naturalibus questionibus libro septimo dicit. Sicut in nobis non tantum est sanguis sed multa genera humorum. sic et in terra plura sunt humorum genera. Quedam enim sũt que natura indurant̃. hinc om̃is metallorũ hum⁹ quo aurũ ⁊ argentum fit generat̃. Quedã vero sunt que in lapidem ex liquore vertũtur. Vñ ⁊ lapides p̃ciosi succrescũt. Quia ãt in tractatu sup̃iori quarto. videlicz dei auxilio ꝯpleto de aquaticis ⁊ natatilibus earũqꝫ ꝓpetatib⁹ ⁊ natnris tractauim⁹ nũc eiusdem summi dei auxilio tractatũ quintum aggredientes de lapidibus p̃ciosis. necnon de his que in terre venis nascũtur eorumqꝫ virtutibus ꝑtractabimus. et modum seu ordinem alphabeti sicut in precedenti obseruando. Primo de lapidibus dicemus.

Ca. Primũ.

Adamas latine. Arabice hager subedhig. Sera. libro aggregatoris cap̃ hager Hager subedhig est mes flumĩs in q̃ est lapis de mes. ⁊ est flumen ad q̃d nunq̃ aut aliquis nisi Alexander. ⁊ est in finibus corasceni. Et color ei⁹ approximat colori salis armoniaci. ⁊ est fri. ⁊ sic. in. iiij. gradu. Et idem aucto. Syas. Est lapis q̃ vtunt̃ aurifices. ponentes in stilo ad sculpendos lapides Enax in lapidario suo. Adamas est lapis durissim⁹ paꝝ cristallo obscurior coloris tamen liuidi fulgentis adeo solid⁹. vt nec igne nec aliqua re frangat̃. mollescat ⁊ soluatur. Soluit̃ tam̃ ⁊ mollescit sanguine ⁊ carne hyrci p̃cipue si hyrc⁹ ante aliq̃ diu biberit vinũ vl' siseleos ꝯmederit mõtanũ vel petrosilinuz. quia talis hyrci sanguis etiam ad frãgendum lapidẽ in vesica valet. Soluit̃ etiam lapis ille a plũbo ⁊ non trahit ferrum. eo ꝙ non sit proprius locus generationis eius in minera ferrea. vt quidam mendosi dixerunt Maior autẽ quantitas est inuenta ad magnitudinẽ auellane. Nascit̃ autem in arabia ⁊ in cypro Sz ciprum est magis molle ⁊ obscurꝝ. Et hic lapis qñ magneti supponit̃ ligat magnetem ⁊ non ꝑmittit eũ ferꝝ trahere.

Operationes.

A Serap̃. Maior v̄tus eius est in auro ⁊ argento ⁊ calibe. Vñ lacerto sinistro alligatus valet ꝯ̃ hostes ⁊ insaniam ⁊ indomitas bestias. ⁊ ꝯ̃ iurgia ⁊ rixas ⁊ venena ⁊ incursiones fantasmatũ ⁊ incuboꝝ ⁊ succuborum. Hũc ãt lapidẽ q̃dam magnetez vocauerunt: ⁊ q̃daz eundẽ ferꝝ attrahere menciuntur. B Idem Iste lapis hz duas v̄tutes que raro aggregant̃ in alio lapide. Vna caꝝ ẽ ꝙ nõ ꝯiungit̃ alicui lapidi q̃ nõ frangat̃ ꝓpter hoc coaptantur fragmẽta ei⁹ ĩ sũmitatib⁹ ferri aspsi ad perforandũ. ⁊ ꝑforant̃ cũ eo lapides alij sicut smaraldus tabarzet zaphir⁹ ⁊ alie gẽme.

C Alia virtus est q̄ si accipiat̄ granulū vnum ex fragmentis eius. ⁊ glutinetur in summitate ferri cum glutine romano. ⁊ intromittatur in vesica ꝑ foramen virge. frāgit lapidem. Habet similiter aliā ꝓpetatē quia nihil frangit lapidem hunc nisi plūbum. Nam ipsum rumpit ⁊ conterit.

D Et idez auctoritate Dyas. Adamas est lapis quo vtuntur aurifices ponentes in stilis ad sculpendos lapides. ⁊ confert gingiue fluxe. ⁊ purificat dentes. E Et idem auctoritate Galieni. Virtus eiꝰ est que abstergit abstersione forti. ⁊ signū in hoc q̄ aurifices vtunt̄ in hoc q̄ indiget abstersione. Et nos iam experti sumus q̄ mundificat dentes ⁊ abstergit. F Et in eo est virtus aliqua calida. ⁊ ꝓpter hanc causam admiscetur in medicinis cōburentibus ⁊ in aliquibus desiccatiuis q̄ curant gingiuas fluxas G Ex libro de naturis rerum. Adamas fortem facit hominem contra hostem. Somnia vana repellit. Venenum fugat ⁊ prodit. Fertur enim sudore madere. si venenū adhibeat̄ ꝓpe. H Prodest lunaticis ac demone repletis Ex contactu etiā prodesse dicitur insanis.

Ca. ij.

AGathes. siue Agapis. Agathes ſm dyas. ī ꝓpo ca. hz maximā vtutem. s. q̄ colorē hz silez pelli leōis. Ysaac bēiamin. Agathes āt lapis niger ē alb̄ venulis ī modū cuiusdā spēi lapidis albestē. Et īuenit̄ aliꝰ mīor eiusdē spēi. q̄ similis ē corallo. Et terciū genꝰ plurimū sui in creta insula nascit̄. q̄ hz ī nig̃ venas croceas. Est quartū genus indicum et variū quasi sanguine sit aspersum.

Operationes.

A Dyas. Agathes. valz ad morsuz scorpionis alligatꝰ vel illinitꝰ cū aq̄ statī tollit dolorē. tritꝰ ⁊ vulneri aspsus l' in potione cū vīo datꝰ vipaꝝ sanat morsus. portatꝰ facundū prudentē amabilē ⁊ g̃tū portantez facit. B Ysaac bēiamin. Primū q̄dē genꝰ aptū ē ad regū formas q̄ lapidibꝰ insculpunt̄. ⁊ plurimi lapides hn̄t capita regū insculpta: C Et cū iacēt ad caput dormiētis fert̄ oñdē multa simulachra sōnioꝝ D Terciū āt genꝰ q̄d creticū est facit vt adiuuet vincē ꝑicula ⁊ viribꝰ ꝯuenit cordis. gratū ⁊ placentē facit. vt dicit Enax. ⁊ coloris facit hōiez bōi ⁊ facundū

La.iij.

Alabandina. Ysidorus. Alabãdina dcã est ab alabãda rgiõe asie. Est autez cristallini genus. Cui⁹ color ad celidoniũ vadit ꝫ rarus. Arnoldus Alabandina fulgorẽ hz q̃ est ruffꝰ clarus vt sardius.

Operationes.

Huius virtus est q̃ fluxũ sanguinis prouocat ꝫ augmentat. Ex Lapidario. Est alabãdina cuius lux est emula sardi. Indicis ãt dignũ denõie fallit ãicũ

La.iiij.

Alabastrites. Amandinus. ꝫ Absinthus. Ysido. Alabastrites ẽ lapis candidus. interstinctꝰ varijs coloribus. Hũc cauant ad vasa vnguẽtaria. qm̃ vnguẽta optime seruare dr̃ incorrupta. Nascit circa thebas. egipcias. ad damascum syrie ceteris cãdidior. pbatissimꝰ in India. Plin̄. li. xxj. Alabastritẽ lapidẽ vocant quẽ ad vnguẽtaria vasa cauant. Nascit circa thebas egiptias ꝫ damascum syrie. hic ceteris cãdidior. sed pbatissimus est in carmania. Deinde in india. iam q̃dem ꝫ in syria atq; in asya vilissimus autẽ. et si ne vllo candore in Capodocia. Probant q̃ maxime coloris mellei in vertice maculosi. atq; non translucidi. vicia sunt in his corneus. color candidus ꝫ quicq̃t vitro simile est. Secundũ Albertũ lapis amãdinus est gemma coloris varij. Lapis absinthus sm̃ Albertum. Est de genere gẽmaꝝ colore vitri rubeis virgulis.

Operationes.

Dyascorids. Alabastrites est laxatiuus mollit denigz duricies ꝫ stomachi dolorem ceroto admixtus. Alberꝰ. Amandinus venenum oñe. aut extinguit aut reprimit. ꝫ vincere facit aduersarios. Et plenam interpretationẽ somnioꝝ facit intelligi. Alberus. Absinthus. Virtus huius fertur esse sicut lapis Abescarius licet satis remissior. Nam accensus permanet calidus pseptez dies vel amplius. propter eandem causam q̃ dicetur de lapide albescario. Et Lapidis etiam huius virtus est in prouocãdo ꝫ augmentãdo fluxum sanguinis. ꝫ experimentatores asserunt.

La.v.

Androdamanta et Antracites. Ysidorus. Androdamanta nitorē habz argenti. 7 pene adamas. sp tesseris quadrata. Magi putant ei nomē impositum ab eo q̄ domare ac refrenare dicatur. impetus vel iracundias aīorum. Gignitur āt in mari rubro

Operationes.

A Arnoldus. Androdamanta lapis ē coloris argentei trahiturq̄ de rubro mari. forma eius vt tessera. Duricies vt adamantis. Virtus eius est ꝫ furorē. animūq̄ ꝓmotum. B Ex lapidario. Androdamanta lapis est quali tessera quadra. Ipse maris rubri mixtus reperit̄ harenis C Quem magus affirmat tante vtutis haberi. vt possit pñs aīos sedare calētes. D Ex li. de naturis rer. Androdamanta lapis quadrus atq̄ durissimus. tante vtutis ē. vt animū furore calentē 7 luxuria sedare possit. E Ysidorus. Antracites est coloris ignei vt carbunculus. Sed candida vena precinctus. cuius propriū est q̄ iactatus in ignem velut mortuus extinguitur. ac contra perfusos exardescit. F Plinius. li. xxj. Est inter carbunculorum species antraticis in Thesprocia fossilis carbonibus similis. hec quoq̄ cādida vena precincta traditur. G Aristotiles. Antrax id est carbunculus rubeꝰ. Si cum eo ponatur oriēti nocte lucebit. H Albertus. Andromada est lapis coloris argentei. in mari rubro nascitur Est autem quadratus 7 durus sicut adamas I Virtutem habz contra furorem. 7 facilis animi cogitationem. et tristiciam et gravitatem.

La.vj.

Allectorius. Solinus. Allectorius lapis traditur qui cristallina specie. fabe modo in gallinacioꝝ vētriculis nascit̄ aprus. vt dicūt pliatoribus Dyasco. Allectorius lapis in ventribus galloꝝ gallinacioꝝ inuenit̄. Arnoldus. Allectorius ē lapis obscuro cristallo similis e ventriculo galli castrati trahitur post quartum annū. Ultima eius quantitas ē ad magnitudinē fabe. Ex li. de naturis rerum. Allectorius ē lapis. Cristallo vel aq̄ limpide similis. In iecore gallinacij reperitur si castratus fuerit. post q̄ tribꝰ annis vixerit castratus. Nullus maior est faba. postq̄ hic lapis in gallinaceo fuerit nūq̄ bibit.

Operationes.

A Dyascorides. Allectorius in ventribus gallinacioꝝ inuenit̄ quem gladiator habens in ore permanet invictus ac sine siti. B Mulieribus quoq̄ que volūt placere viris proderit. quia portantes se ꝓbas ac speciosas reddit. C Arnoldus. Allectorius excitat venerē. hōiemq̄ 7 pstantē facit. atq̄ ioie tentꝰ sitim repmit

D Ex libro de na. rer. Allectorius valz frigidis. ⁊ qui coire non possunt. E A muliere quoqz habitus facit eam viro suo placere. portantem se facit inuictum. ⁊ sine siti. Hinc reges eum habentes ī ore fortiter dimicant. F Phisiologus. Allectorius in ventre galli nascit. q̄ post tres annos castratus. ⁊ postea ꝑ septē annos viuens hunc lapidē portat idez galli naceus G Hic lapis sitim extinguit hōiemqz discretum ⁊ gratum. maximeqz vxorem marito facit. vt āt habeat hec omnia. clausis in ore portatur. H Ex lapidario. Ventricl'o galli qui testiculis viduatus Cum tribus ad minimū factꝰ spado vixerit annis. Nascitur ille lapis. cuiꝰ non vltima laus est. Et ꝑ bis binos capit incremēta sequētes. Mēsuramqz fabe crescens excedē nescit. Cristallo similis vel aq̄ cū limpida parz. Inuictū lapis hic r̄ddit quēcūqz gerentē. Extīguitqz sitī paciētis ore receptꝰ Nā milo crotōias pugl'es hic p̄side vicit. Hoc etiam multi superarunt p̄lia reges. Hic oratorē verbis facit eē disertum. Constātem reddens cūctisqz per oīa gratum. Hic circa veneris facit incētiua vigentes. Cōmodus vxori que vult fore grata marito. Ut bona tot prestet clausus portetur in ore

Ca. vij.

A Metistus. Ysidorus. Ametistus indicus inter purpureas gēmas tenet principatum. Est aūt color eius purpureus ꝑmixto colore violaceo. ⁊ quasi rose nitor. leniter quasdā flāmulas fundens. Alterꝫ genus eius descendit ad iacinctos. Causam nōis eius reddunt. qr sit in eius purpura quoddam non in toto igneum. sed vini colorem habens Est aūt sculpturis facilis. Huius gemme genera sunt quinqz. Arnoldus. Ametistus est gēma purpurei coloris vt rosa. ⁊ transmittit̄ ab india. Sunt quedā eius spēs Sed hec id est indica ceteris vtilior est. huic mollicies ad sculpendū inest. Pliñ. li. xvj. Indice quidem amatiste principatum tenent. Sz ī arabie quoqz parte. que est finitima syrie petria vocat̄. Et in armenia minore et in gallatia reꝑiunt̄ ⁊ in egipto. Sordidissime atqz vilissime in tharaso ⁊ cypro. Indice absolutū phenicis purpure colorem habent. Et ad hanc tingentiū officīe vota dirigunt. fundit autē cū aspectu leniter blandū. neqz in ocl'os vt carbunculi vibrant. Alterꝫ earꝫ genꝰ dñdit ad iacinctos ⁊ hunc colorē indisacō vocāt. Est ⁊ panarites in continuo arabie gentis. Quartū genus colorē vini hz. Quintū ad vicinia dñdit cristalli albi. has gēmas magoꝝ vanitas ꝓmittit ebrietati resistere. multaqz mira efficere.

Operationes.

A Ex li. de na. rer. Ametistus violacei coloris est optimus. Est āt q̄dā velut gutta vini rubei aq̄ corrupta Et hec facile est ad sculpendū. Valz multū vinū bibētibus qm̄ ebrietati est ꝯrius B Arestotl'es Lapis ametistus si posueris eum suꝑ vmbilicum. vaporem vini prohibet. ebrietatemqz soluit. ⁊ hominem a ꝯtagio liberat C Arnoldus. Virtus ametisti est cōtra ebrietatem. facitqz hominez vigilem. malamqz cogitationem r̄pellit. Et intellectū bonum tribuit.

Ca. viij.

Asius. Byascorides. Asius lapis in Alexandria tm̄ inuenit̄. q̄ optimus est ad vsum medicine. q̄ est colore candidus ac leuis in modum punicis. ac velut puluis manibus insidens. sanat fistulas. scrofas. podagram. ⁊ alienas passiones. Serapion. Lapis asius ē lapis qui inuenit̄ in Alexandria. et flos eius lapidis nōiatur fuca. ⁊ est lapis asius. ⁊ est q̄ddam q̄d apparet ꝑ substantiā eius simile pulueri molendini. ⁊ reꝑitur etiaꝫ sub eo ⁊ circa eum. Et iste lapis est albus. ⁊ oportet ꝙ eligat̄ ex eo ille q̄ est albus leuis similis punici subtilis cito frangibilis. in quo sunt vene occultate. ⁊ suꝑ quem est flos vt sal rubeū. ⁊ est hic lapis siccus similis spōgie. ⁊ generat̄ suꝑ eū farina. ex qua q̄dam est alba. quedam rubea similis punici declinans ad croceitatem. ⁊ qñ applicat̄ lingue mordicat mordicatōe pauca. Et idē aucto. Gal'. Nōiatur hic lapis nōie acq̄sito a loco. i. asia ⁊ nō est om̄ino durus sicut lapis. sed assimilat̄ in colore suo. et substātia sua lapidibus qui r̄periunt̄ in lauellis balnei. ⁊ est tener ⁊ frangit̄ cito ⁊ suꝑ ip̄m est sil'e pulueri molendini r̄perti suꝑ parietes molendini. ⁊ hec medicina nōiatur flos lapidis asyos. et est subtilis ꝓpter suam subtilitatem dissoluit carnes sine mordicatione.

Operationes.

A Serapion aucto. Byasco. Uirtus huius lapidis ⁊ floris eius est ꝙ curat vlcera profunda que sunt difficilis sanatōis. quando est siccus. ⁊ aufert carnem suꝑfluam que fit in eis que est similis fungi. B Et curat vlcera fraudulēta. ⁊ replet ea carne ⁊ mundificat ea. C Et quādo admiscetur cum melle ⁊ aceto cōuenit vlceribus fraudulentis. ⁊ non sinit ea augeri in corpore. D Et quādo admiscetur cū farina fabarum. ⁊ fit inde emplastrum. podagre cōuenit multum. E Et conuenit duriciei splenis. Et quando cum eo fit lo hoc cum melle cōuenit vlceribus pulmonis. F Et cum ponitur ex hoc lapide suꝑ scabello super quod tenēt podagrici semper pedes dr̄ conferre eis. G Et quando puluis eius aspergitur super corpora ꝑinguia ī balneo loco nitri extenuat ea. H Et qui vult abluere lapidem hunc aut florē eius. abluat sicut lauatur climia.

La.ix.

Abeston. Albertus in lapidario suo. Albestō est coloris ferrei fm plinium. in arabia invenitur.

Operationes.

Albertus. Virtus mirabilis eius in templis deorum est manifesta. eo q̄ semel accensus vix aut nunq̄ poterit extingui. eo q̄ naturam habet aīalis q̄d salamandra vocatur cum modico humidi vncto si pinguis inseparabilis. Nisido. Albestō est Archadie lapis ferrei coloris ab igne nomen sortitus eo q̄ accensus semel nūq̄ extinguitur.

La.x.

Aquile lapis est. Et dicit Serap̄. libro aggregatoris. cap̄o bagerathamach. i. lapis aquile. Et est lapis indus qui cum agitatur. audit̄ intra ip̄m lapis alius. et mīnera eius est in montibus indie inter chinoas et sarandi iuxta littora occeani. Et vocatur a grecis allevians partū. et hec p̄tas est inventa in hoc lapide aquile. Et id̄ aucto. Rasis. Athamach est medicina indie et est lapis simil castanee. nisi quia habet colorem vellereū et q̄n agitas ip̄m auditur intra ip̄m lapillus. et q̄n frangis cum egreditur ille lapillus. et est sicut auellana vergens ad albedinem. Et idez Rasis li. de p̄tatibus dixit q̄ est lapis similis ouo. et q̄ habet intra se lapillum. Albertus i lapidario suo. Echites lapis. i. aquile et est geminarum optia et est coloris punicei: et vocat̄ a quibusdaz aquileus. et ab alijs erodialis. eo q̄ aquile hunc ducunt ad nidum suū iuxta ova sua collocantes. eundem sicut grus inter duo ova que facit collocat. Hoc eīn expertum ad sensum in colonia vbi grues fetus fecerunt multis annis in quodam orto. Invenitur autē lapis aquile iuxta litora occeani vbi est optimum genus echideoz̄ qui sunt heredes avium. Dī autem q̄ in p̄sya aliq̄n invenitur. Est autem modus eius q̄ in se continet alium lapillum qui in ipso sonat quando manu movetur.

Operationes.

Serapion. Hic lapis aquile dicitur Nam cum aquila vult parere ova sua defert hunc lapidem masculis a partib⁹ Indie. et supponit eum aquile. et facit eū parē facile. et alleviat eius dolorem. et hoc idez facit mulieribus: et oīnibus aīalibus quā do ponitur sub eis in hora partus. Et idem aucto. Rasis. Cū ponitur in pecia et suspenditur mulieri in coxa q̄n debz parere facit accelerare partū cū facilitate. Et sum expertus hoc et inveni sic esse et omnes concordāt in hoc q̄ alleviat partum quando alligatur coxe. et iuvat quando ponitur loco peonie. invenitur ad curandum. Iste lapis invenitur apud nos. et q̄ plures. verificavi de eo multociens experientiam: Enax in lapidario suo. capitulo de lapide aqle ait. q̄ suspensus in sinistro brachio. convenit pregnantibus. et conciliat amorem. divicias augz vbi ferē. et in pregnantibus impedit abortum. et periculum parturitionis mitigat.

E Prohibet casum caducorum. similiter si de administratione veneni aliquis suspectus sit in cibo illo ꝓhibet ne possit ab eo deglutiri cibus ille. Si lapis subtrahatur mox degluciet. F Albertus. Fertur autem ꝙ si suspēsus in sinistro brachio conueniat pregnantibus ⁊ conciliat amorem ⁊ diuicias auget vbi fertur.

G Et in pregnantibus impedit abortum ⁊ periculum parturitionis mitigat. Et sit ꝙ prohibet casum caducorum similiter. D Et quod mirabilius est trauunt caldei ꝙ si de administratione veneni aliquis suspectus sit impositus in cibo illo prohibet ne possit deglutiri cibus. et si lapis subtrahatur mox deglutitur. Hoc dicit Albertus se vidisse a quodam fratre suo sensibiliter probari seu examinari.

J Queruntautem aquile hunc lapidē ⁊ ponunt nido suo. ⁊ graues interouasua sed in vno anno ponunt vnum. et in alio alium. L Dicunt autem quidam ꝙ faciunt ad mitigādum calorem ouorum. vel corporis aquile ne ouanimis calefiāt ⁊ hoc est probabile. M Quidam aūt dicunt aliquid conferre ad eorum formationem aut vivificationem. ꝙ autem quidam dicunt ꝙ lapis ab alijs auibus ouis interponatur ne ouafrangantur falsum est. quia citius ad lapidez ꝙ ad se ipa collisa franguntur N Aiunt autem aliqui ꝙ si aliquis suspectus de administratione veneni cum lapis iste cibo immittit statim a cibo strangulatur. ⁊ quando subtrahit transglutit cibum in quo positus ē lapis.

La.xj.

Astrion. et Asterites. Ysidorus Astrion gemma est cristallina in India. cristallo propinqua. in cuius centro fulget stella lune pleno fulgore nomenq; eo sumpsit ꝙ astris opposita fulgorem rapit ⁊ gerit. Plinius. In carmania nascitur gemma q̄ astrios vocat, similiter vt astiria vl' astirites candida cristallo propinqua. In india vero nascens ⁊ in pallenes littoribus astrios. Quidam aūt causam nominis huius reddunt. ꝙ astris opposita fulgorem rapiat ⁊ gerat. Optimam autem in carmania nulliq; vicio obnoxiam gigni. Idem Ysidorus. Asterites est gemma candida lucem ꝓtinens inclusam veluti stellam intus ambulantem. solisq; candidicantes radios reddit. vnde ⁊ nomen inuenit. Plinius. Proxima cādidicantium gemmaq; est asteria. principatum habens proprietate nature. ꝙ inclusam lucem pupille modo quodam ꝓtinet ⁊ transfundit cum inclinatione. velut ipse ambulantē. ex alio atq; alio loco reddēs.

Ca.xij.

Arena. Ysidorus. Arena ab aridi
tate dicta est. huius ꝓbatio est. si
manu pressa strideat aut in vestē
candidam sparsa. nil sordis r̄linquat. Ui
trubius. Alia est arena fossicia. alia fluui
atica vel marina. Arene fossicie sunt hec
genera. scz nigra cana. rubea. carbunculū
Ex his optima erit que in manu ꝯfricata
stridorem fecerit. que autē terrosa est aspe
ritatem non habet. Item si in vestimentū
candidum cōiecta fuerit arenaria. Uñ fo
diatur tamen de fluminibus ⁊ e glarea ex
trahatur. hec tamen in structuris odiosa
est. quia difficl'e siccessit nec onerari se con
tinenter paries patitur. nisi intermissioni
bus requiescat. nec cōcamerationes reci
pit. Marina vero hec amplius ⁊ etiaz pa
rietes cum in his tectoria facta fuerint re
mittētes salsuginem eoꝝ dissoluunt̄. Sic
cescunt autem celeriter fossicie. ⁊ tectoria
permanent. ⁊ cōcamerationes paciūtur.
Sed hee que sunt de arenariis r̄centes. si
em̄ exempte diutius iacent a sole ⁊ a luna
⁊ a bruma coacte resoluuntur ⁊ petrose fi
unt. Ita ꝙ in structuram coniecte cemēta
continere non possunt sed labunt̄ ⁊ ruunt
oneraqꝫ parietum sustinere non possunt.
Palladius. de agricultura libro primo.
Omnium arene geneꝝ precipue melior ē
ruffa. sequētis meriti cana. Terciū locum
possidet nigra. Sz fossilis arena non īue
nitur De fluminibus autem glarea vel lit
tore colligitur. Marina quidem tardiꝰ sic
catur Ideoqꝫ non ꝯtinue. sed intermissis
tp̄ibus est ꝯstruenda ne opus corrumpat
onerata.

Operationes.

A Ex li. de naturis rerum. Arena spar
sa super flāmam in extinguibilē extinguit
eam. B Dyasco. Arena maris q̄ in
littore est sole calefacta carnes humidas
desiccat. C Itez cocta sacellis ad cō
pescendum tumorē intraneoꝝ iuuat.

Ca.xiij.

Argilla. Bartholomeus in libro
de proprietatibus reꝝ. Argilla ē
terra tenax glutīosa ⁊ viscosa. ad
varia figuloꝝ opa disposita atqꝫ apta. et
sic f̄m Ysidorum libro. xvj. capitulo p̄mo.
ab argis sic vocata. apud quos primo ex
tali mater a vasa fictilia sunt effecta. ⁊ vt
ibidem dicitur talis terra ꝑ actōez caloris

liquidiores partes cōsumentis ⁊ terrestri
ores consolidantis in laterem cōmutatur
Sepe etiam contingit ꝙ talis terra lutea
vnctuosa frigiditate aque congelante in
lapidem cōmutatur. Sepe etiam accidit
talis transmutatio scz luti vnctuosi ī lapi
dem ex calore coagulante. sicut enim dici
tur. libro. iiij. metheoroꝝ. Lutum vnctuo
sum aptum est huic transmutationi. scz in
lapidem per calidi coagulationez. quare
vnctuosum est medium inter viscosum et
vaporatiuū. habens humidum viscosum
Unde gratia vaporatiui potest a calido
coagulari. gratia viscosi non potest ex to
to educi sed amplius comprimi ⁊ consoli
dari. ⁊ sic in lapidem transmutari.

Operationes.

A Ueibi dicit cōmentator. Argilla est
frigiditate sua sanguis restrictiua. B
Constantinus. Argilla si cum forti aceto
fuerit distempata apposita fronti et tym
poribus ꝓhibz sanguinē naribꝰ fluētem.

Ca. xiiij.

ARmenus fm Plinīū proprio ca
pitulo. Lapis armenus est dictꝰ
⁊ nominatus a regione illa. ⁊ est
lividus ⁊ subalbidus. cuius melior est ha
bens colorem medium inter viridē obscu
rum terreum ⁊ indum. ⁊ habet macularū
distinctiones virides ⁊ nigras. Auicēne
li. ij. capitulo de lapide armeno est aliqn
tulum azulini coloris. non tamen est in co
lore azuli. ⁊ non est in eius soliditate. sz est
in eo arenositas quedam. ⁊ quādoqz vtū
tur eo tinctores ⁊ pictores loco azuli ⁊ est
lenis tactu.

Operationes.

A Johannes Mesue. Lapis armenus
inquit Alexander a verificatoribus est in
ventus habere ꝓrogatiuam in educendo
coleram nigram cuius operatō incolumi
or est elleboro nigro. et virtuosior lapide
lazuli. melior est habens colorem mediū
inter viridem obscurum ⁊ terreum ⁊ indū
⁊ habet macularum distinctiones virides
⁊ nigras. ⁊ qui non est in termino lapidis
ymo facile dissolubilis pulverisabilis.
B Et qui est lenis tactu carens asperi
tate calide complexionis in principio se
cundi ⁊ sic. in ipso. C Et est resoluti
uus abstersiuus et est conturbantibus et
subuertentibus stomachum ⁊ educit per
vomitum ⁊ vētrem. ⁊ nocet stomacho ge
nerans subuersionem ⁊ faciens solutionē
cum angustia. D Et dixit Alexāder
Non totus solvit per vomitum ⁊ per ven
trem sine molestia. E Ars autem in
lauando ipsum est hec teratur cum facili
tate in vase lapideo deinde fundatur sup
ipsum aqua dulcis ⁊ lauetur sic terendo ⁊
fiat illud trigesies semp innouādo aquaz
⁊ adhuc decies lauetur cum aqua rosaz.
F Et dixit Alchindus. Lauetur cū aq̄
bugloſſe post depurationem eius. acqui
ritur enim ei proprietas mirabilis ex hoc
ad egritudines melancolicas. G
Auicenna. Soluendo educit melancoliā
pluſq̄ lapis lazuli. ⁊ propter ipm dimitti
tur elleborus niger. H Johānes me
sue. Educit solutione coleram nigram. cū
virtute ⁊ mundificat cerebrum ex ea ⁊ va
let. ad egritudines eius melancolicas. si
cut est mania ⁊ vertigo ⁊ dolor capitis. et
epylētia. I Et ad egritudines timo

ris ⁊ suspitionis. ⁊ ad lepram ⁊ ad egritudines splenis ⁊ ad cancrum. ⁊ morpheaz: ⁊ febres melancolicas. K Bosis nō loti potio est a.ʒ.ß. vsq; ad.ʒ.j.ß. ⁊ loti potio est a.ʒ.j. vsq; ad duas.

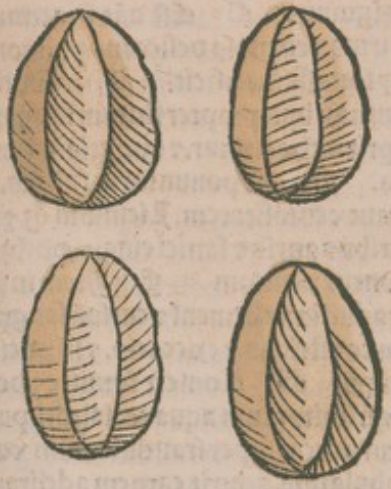

Ca.xv.

Antimoniū latine: grece antimonos. arabice aytruad: Antimonium est vena terre similis plumbo. verū est q̄ antimoniū teritur ⁊ non funditur. plumbū vero fundit̄ ⁊ non terit̄. Et hʒ in fracturis suis claritatē qñ frangitur Et illud est melius qd̄ in fracturis suis nō hʒ aliq̄d ex terra vel aliq̄ sorde. ⁊ ideo ablutum ⁊ mundū debet poni in medicinis. Est fri. ⁊ sic. in.iij. gradu. Sera. li. aggre. cap̄. Aytruad vel antymoniū est vena terre similis plumbo ⁊ est medicina ocularis q̄d decernitur a metallo. quia antimoniū teritur. metallum vero nō. similiter metallum funditur. antimonium aduritur. Antimonium quanto clarius tanto melius Et idem auctoritate Byas. Melius ex eo est fortius. ⁊ illud q̄d frangitur. ⁊ habʒ in fracturis suis claritatem ⁊ luminositatez. ⁊ quod est interius mundum. ⁊ non habʒ aliquid admixtum ex terra vel sorde aliq̄.

Almansor tractatu tercio. capitl'o de antimonio. Antimonium fri. ⁊ sic. est in.iij.g̃.

Operationes.

A Ad emorroidas exiccandum iniciatur succus peucedani per cristere ⁊ postea si sint exterius pone puluerem antimonij desuper Si sint interius. puluis iniciatur cum calamo posito in vesica inflata.

B Puluis eius cum sapone spatarēto vel gallico cōficiatur. ⁊ liciniū in eo intinctum orificio fistule immissum curat. Puluis eius in cancro positus comedenti aut carni superflue optima est cura. C Contra polipum magdalino ex apostoli conformatus īsparso puluere antimonij ⁊ naribus immittat̄. ⁊ aufert ip̄m. D Collirium ex puluere antimonij. et puluere nuclei. mirabolanoꝝ citrinoꝝ equo pōdere. addita aqua rosaꝝ. vel pōe de tutia cum antimonio. E Hōbix intincta ī succo sanguinarie cum puluere antimonij. naribus immittat̄ ⁊ remouet fluxum sanguinis ab ip̄o. F Ad cohibendū sanguinem. puluis antimonij in succo tapsi barbasti conficiatur ⁊ bombix intīcta superponatur. G Serapion aucto. Galieni. In hac medicina est v̄tus stiptica. et conglutinatiua et infrigidatiua; aufert carnem superfluā que est in vlceribus ⁊ incarnat ⁊ consolidat ea. ⁊ mundificat sordicies eorum H Et stringit fluxū sanguinis narium. ⁊ ꝓprietas eius est cōferre epylentie ⁊ superfluitatibus grossis I Almansor. Antimonium oculū efficiens robustum ipsius custodit sanitatez. suppositum quoq; menstrua constringit. K Paulus capitulo de antimonio. Antimonium sua frigiditate et siccitate sanguinem de naribus stringit ⁊ valet si miscetur collirijs oculorū. L Seniores eo vtentes habent oculos incolumes. q̄a neruos confortat ⁊ omnem maculaz. ⁊ nocumentum aufert maxime si parum de eo miscetur.

Ca.xvj.

Attramentum. Ysido. Attramentum sic dcm̄ est eo q̄ sit atrum Cuius species ⁊ picture ⁊ quottidiano vsui necessaria est. Ex li. de aluminib⁹ ⁊ salibus. Attramentum est aqua ⁊ tinctura: quā terre siccitas coagulauit. Et est in sui natura calidum et siccum. Huius multa sunt genera. quoꝝ meli⁹ est in hispania Et ip̄m q̄dem denigrat corpora. Et augmentat rubeum rubedine. Albū v̄o denigrat. Ex li. iiij. metheoroꝝ. Attramenta composita sunt ex sale ⁊ sulphure ⁊ lapidibus. Et est in eis vis aliquoꝝ corpoꝝ liq̄bilium: qm̄ ex eis fiunt. vt calcantū et abachar generantur ex maioribus granis attramenti Et non soluitur salsedo eius nisi cum eo q̄d in illo est sulphureum ⁊ postea coagulat̄ residuū. Illudq̄ iam cepit vim mineralem in aliquibus corpibus. Quod autem ceperit vim ferream erit rubeū aut croceum aut calathar Quod āt vim creā erit viride sicut calcantum Unde possibile est illa duo artificialiter fieri.

Operationes.

A Auicenna in. ij. canōe. Attramentū calidum est ⁊ siccum in tercio gradu.

B Omnia sunt adurentia ⁊ stiptica. scabiei conferunt humide ac duriciei palpebraꝝ. ⁊ asperitati eaꝝ. aut apostematibus iguinis. C Est aūt in attramento virtus venenosa desiccans pulmonem ita q̄ fortasse interficit: D Suffla t̄ aūt in naribus propter fluxum sanguinis ⁊ ꝓprie althochotar. ⁊ quo etiam fiunt licinia. E Et ponuntur in fistulis. ⁊ extirpant ventositatem. Licinium q̄z ꝯfert vlceribus auris ⁊ saniei eius. ⁊ ꝓhibz corrosionem dentium F Item in ipso sunt adustio vehemens ⁊ cursuū sanguineorum constrictio ⁊ exiccatio. ⁊ stipticitas plurima G Confert formice ⁊ herisipile q̄n̄ linitur cum aqua coriandri. puluerizatur autem super fraudulentum vuln⁹ ⁊ ambulatiuū. adurit carnem additam H Confert etiam fluxui sanguinis narium ⁊ apostematibus gingiue. I Et prohibet fluxum matricis. ponitur etiam in alcofol ad abstergēdum ⁊ subtiliandū grossitudinem palpebraꝝ. Hoc idē dicit Plinius licet per alia verba.

La.xvij.

Alumen Vsido. Alumen vocatur a lumine quia lumē prestat coloribus tingēdis. Est autē salsugo terre efficiturq; hyeme ex aqua z limo. et estivis solibus maturatur. Huius species due sunt. Liquidum z spissum. Hyascoides. Alumīnis species multe sunt. sed medicine tres necessarie. rotundū scissum z liquidum. Rotundum ꝓbabilius est quod naturali rotunditate formatū ē. fistulosuz subalbidum fricabile non lapidosum. aliqua ex parte palidū; pingue secz z vehemēter redarguens. Scissum aūt optimū est. q̄d est quasi flos albus. rotundi leve. rē. Liquidum deinde melius est q̄d est leue perlucidum in summo aliquid in modum floris. quasi lac habens. Rasi in li. de Aluminibus z salibus. Alumen est oleum q̄d coagulavit siccitas terre z est in natura sui calidum z humidū. retinet omne volatile mundificat z decorat corpa. z augmētat tincturam eoꝝ. Alchimista. Alumē large sumpto vocabulo. dr̄ omne qō ligat tincturam in corpe aliquo. vt in pannis z coriis Et sicut sunt diverse tincture sic z alumīa diversa. Nam tinctura quelibet alumine suo indiget. sine quo imprimi non posset. vel cum corpe ligari. Alū non (vt quidam putant) alumen dat lumē. sed facit adherere lumen. i. colorem: sicut apparet in corio. qz nō ꝑpatur cū galla si nō imprimit tinctura Itaq; galla est alumē tincture nigre. sicut cinis clavellatus est alumen glarei. Alumen quoq; de quo agit est alumē rubee tincture. licet alumen non rubificet nisi album.

Operationes.

Platearius. Alumen calidū est z sicc̄ in tercio gradu. virtutem habet consumendi z vehementer desiccandi. Quod albū est melius est ac acutu z salsugini ūmixtū. Nō āt feculentū z cereū ē impurum. vsus eius ꝑ cancr. z inflationes gingivarum. z ꝑ scabiē. Balneū aq̄ aluminose valet ydropicis. scabiosis arteticis. Hyasco. Omne autem alumen virtutem habet constrictivam. z vehementius consumptivam. Dedet denigz putredinib⁹ z sanguinis fluxibus. Gingivis humectis seu dentibus mollibus cum aceto vel melle. Idem Auriū fluxus cum succo poligonie curat. Carnes quoq; superfluas z putores alaꝝ vl inguinū sanat. Auicenna. Alumen est ca. z sic. ad. iij. Exiccat z ꝓhibet fluxū oīs sanguinis z cursum superfluitatū z effusionem eaꝝ. Cum aqua interficit alkaraad. i. cimices z pediculos. z fetorem oris tollit cum fece vini tantūdem aluminis desiccat vlcera difficilia. cum salgēma valet corrosioni z aduſtioni ignis. Ex libro de naturis rerum. Universaliter alumen calidum z siccum est in quarto gradu stipti cum z mūdificativū. z visus obscuritatis clarificativū superfluam palpebrarū carnem aut membrorum corrodit. Pessima z sicca vulnera inhibet ne corpi perambulent. Cum aceto z melle mixtum dentes confortat infirmos Et valet tumidis gingivis.

Ca.xviij.

Aurum. Ysidorus. Aurum ab aura dicitur.i.a splendore; q̄ repercusso aere plus fulgeat; Ex libro de naturis rer. Aur̄ inuenitur in riuulis ⁊ in fontibus.⁊ etiam in montibus q̄nq̄; sz raro.multus autem labor est in lauando. Sed ⁊ p̄ multas minutias terre.⁊ in eius sordibus inuenitur sociatū:inuenitur tamen purum ⁊ non terre vel bituminibus. in se admixtum.sicut es vel argētum. Itez in eodem libro. Aurum ceteris metallis ē preciosius.durabilius ⁊ tractabilius.omni tempe fulget ⁊ coinquinatum rubigīe non consumitur.visum fouet. Et quanto rubicundius est tanto melius. In duplo quoq̄ ponderosius est q̄ argentū aut es aut stannū. Cunq̄ sit generosissimū super omnia metalla nihilominꝰ est maxime ductibile sup̄ om̄ia. Om̄i metallo temperatius est. Et ideo quia caliditas eius modici est excessus.non locatur in gradu.soluz quoq̄ non resoluitur. Actor. Aurū itaq̄ non solum est inter metalla p̄ciosissimum sed etiam solidissimū.habet colorē igneū splendidum fouentem visum In igne positum nō comburitur.sed purgatur ⁊ probatur: Itaq̄ triplici de causa in igne ponitur.ad examinandū: ad purgandum ⁊ ad fabrificandum Sz ⁊ humano corpori maxime congruit.vñ in cibo sumptum iuuat multum. Arestotiles.libro tercio. Aurum profecto liquat̄ calido.et si fuerit sulphur mundum ⁊ purum.⁊ argentū viuū optimū cum rubore clar̄.fueritq̄ in eo vis igneitatis simplicis non vrentis.erit res optima quam recipe possunt alchimiste. vt ex ea fiat aurum.hoc enim ip̄m ꝯuertet̄ in aurum. Auicenna. Aurum multiplex ē scilicet.naturale.magistrale.xirchi.Zafriobrizum.colon.⁊ alijs modis. Et illō quidem quod est de alexir valet magis q̄ aurum acre.quo nō potest operari. Aurum autem de alexir est tribus modis.scilicet. de petra capillorum ⁊ sanguinis ⁊ ouorū. Non enim potest aurum esse aur̄ de alio lapide. Quidam autem faciunt falsuz aurum sic ⁊ argentum: Stringunt enim id ē indurant stannum et dealbant ac dicunt esse argentum. Sicut etiam auripigmentum cum subtus stercus mittūt.ibiq̄ miscent sal armoniacum ⁊ incorporant cum cupro distenso per locum barbatum ⁊ cū mercurio rubeo.⁊ dicunt q̄ sit aurum ver̄ cuiusmodi sit aurum septem modis p̄ magisterium temptatur atq̄ cognoscitur sc̄z in solutione.in lapide.in pondere.ī gustu in igne.in sublimatione.in fusione Porro naturalis auri natura calida est ⁊ sicca.et quantum habet ferrum de natura siccitatis ⁊ duricie tantum habz aurum naturā bonam ac mollem.fit autem in ventre terre.de argento viuo bono nimis et de sulphure non multū rubeo cocto

Operationes.

A Ex libro de naturis rer. Aur̄ est calide nature.lepram ac scabiem curat.ī puluerem redactum ⁊ antidotis mixtum.

B Habet etiam virtutem confortādi non q̄ incorporetur.aut membra nutriat sed q̄ alteratiua virtute corpus immutat Vulnus ex auro factum non corrumpitur in tumores. C Haly regalis ī practica sua.sermone secundo. Aurifolia carnē comedunt sine morsura.suntq̄ sicca subtilia. Limatura auri confortat cor ⁊ pulsioni medetur. D Acalimia auri melior est tenuis ⁊ magis desiccans ⁊ amplius elimans. Que si comburatur ⁊ leuetur desiccat oculorum vlcera sine morsura.

E Actor. Aurum vt dictum est sup̄ius omni metallo est temperatius. Vñ q̄a ca caliditas eiꝰ modici est excessus.ideo non locatur in gradu.licet in gradu ponatur ab aliquibus F Auicenna.ij.canoñ. Medicine aurum est equale subtile.cōfortat oculum in alcofol positum. Confert ⁊ doloribus cordis ac tremori eius. G Retentio eius in ore.fetorem ipsius oris remouet. Cauterium melius est ⁊ velociꝰ sanabile quod fit cum auro. H Confert etiaz doloribus cordis ac tremori eius ac timori anime.⁊ ei q̄ solꝰ loq̄tur.

Ca.xix.

Auricalcum. Ysi. Auricalcum dr eo q splendorem auri 7 duriciem eris possideat. Est autem nomē compositum ex lingua latina 7 greca. Es em̄ grece chalco vocatur. fit autem ex ere 7 igne multo. ac medicaminibus ad aure um colorem pducit̄. Exli. de na. rer. Ex ere fit auricalcum sic dc̄m quia splendorē habeat auri. vel qa de ipo fit aur. Dicit em̄ phūs in libro de alumīe. Linmen q̄d ex urina pueri 7 auricalco fit aur optimū Quod intelligendum est in colore non in substantia Dicit em̄ idē Aresto. q̄ variat color sed substātia manet. Hoc auricalcū frequentius scripture vocāt electr. 7 hoc pter colorem electro prope consimilem Ex doctrina alchimie. Es autem trāsmutatur in auricalcum. quod fit mediante tu thia. quia fumus eius albificat. 7 habz naturam spiritus. statimq̄ cum pulvis eius proiicitur super es fusum. vel miscetur cū laminis eris: In ipsa eris fusione thuria calefit. 7 fugam querit tanq̄ spiritus. vñ apparet q̄ eius fuga fit per eris corpus fusum. sicq̄ siccat ipm. quia fumus eius est temperate albus. 7 album hmōi mixtum cum rubeo reprimit rubedinem 7 fit citrinum 7 ita auricalcum.

Ca.xx.

Argentum. Ysidorus. Argētum greci argirion dicunt cū mix̄imo dum illud accidit. vt cū candidū sit. imprimum corpi nigras lineas reddit Exli. de na. rer. Argentū ductile est 7 tractabile. sonorūq̄ ac tinnitus dulcissimum 7 hoc maxime si eri misceatur. Ex̄ tubas ex argento ductiles precepit moyses fieri ad terrorē hostiū. 7 exhortatiōem ad bellū ad movendū q̄z castra 7 populos ad escā vocandos. Argēti vene multe 7 in multis pribus orbis reperiunt̄. nec est pur̄ in se sicut aur̄. Gz terre ac sordibus incorporatū 7 admixtū. Ideo labor maxim⁹ est vt p ignem expurget̄. Fum⁹ āt purgatōis ei⁹ valde nocivus est. nec de facili purgat̄ fumo hmōi multo infectū nisi fumo thuris aut armōiacis spēbus. ac vbi pur̄ fuerit argētum durabile est. Impur̄ āt de facili contrahit corruptelā. Argentū ꝓsolidat alia metalla. 7 q̄si vnū efficit consolidata.

Operationes.

Avicenna in. ij. canone. Argentum īfrigidativū est 7 exiccativū. bonū est val descabiei 7 prurigeni. Eius confricatio cū alijs comixtionibus confert fe

tori oris. C Ac tremori cordis et humiditatibus viscosis. D Constantinus. Argentum frigidū ⁊ tpatum ī humiditate est. ⁊ est contra humidum ⁊ viscosū flegma. Cadimia tamen auri fortior est ⁊ melior argentea. E Rasi in Almāsore. Argentum frigidū est. cordisq; tremori proficit. Cadimia argenti scabiei que ī corpe oritur. ⁊ pustulis que in oculis sunt bona est. F Albertus Argentū bene politum inter om̄ia metalla. meli⁹ est speculum. quia ī colore magis accedit ad dyaphanum. G Haly. Purgamētum argenti melius est viride ac tenue. pōticū est desiccans fortiter: Ideoq; necessariis admiscetur ad cicatrizandū vnguētis.

Caxxj.

Argentum viuū. Ysidorus. Argētum viuū dicitur ꝙ excidat materias quibus inicitur hoc ⁊ liq̄dū quia percurit. Inuenit̄ autē specialiter in metallis siue in fornacibus argentariis: guttaꝝ concretione tectis inherēs. Sepe etiam in stercore vetustissimo cloacarum vel puteoꝝ limo. fit etiam ex nimio in conchule ferree imposito patena testea suppo sita. Tunc em̄ circumlito vasculo circumdantur carbones. sicq; argentū ex nimio distillat: sine hoc neq; argentum neq; es inaurari potest. Tante āt virtutis est. vt si sup̄sextariū argenti viui. centenariū saxū supponas oneri statim resistit. Sin āt auri scrupulū. leuitatē eius raptim sinu recipiet. Ex q̄ intelligit̄ nō pōdus ſz naturaz esse cui cedit. Seruat̄ āt melius in vitreis vasculis. nā ceteras materias p̄forat: potui autē datū interficit pōderis cā. Auicēna. Argentū viuū subtus terrā nascit̄ propter hūiditatem magnā in loco illo exn̄tē Et hoc euenit ꝓpter solē ⁊ aerē q̄ tangunt eum: Ideoq; efficit̄ currēs ꝓpter humiditatem ⁊ frigiditatē q̄ in eo sunt. nec efficitur nisi in loco frigido. Ex li. de na. rerū. Argentū viuū est r̄uera calidū ⁊ humidū in q̄rto gradu. licet in q̄busdā libris inueniatur esse frigidū: Extinctū p̄t alij rei admisceri. ſz viuū nō. p̄t āt fieri albū ⁊ rubeū cū sulphure. fert̄ em̄ de facili om̄s colores recipe. Si extinguat̄ cū pinguedine. apparebit q̄si terra. et sic inter ollas artificiose crematū. extrahit̄ ab igne claꝝ malliabile ⁊ tractabile ad modū argēti. ad maxima firmacula facienda. Seniq; sine argento non p̄t fieri deauratio. cunq; argentū nō consolidet̄ argēto medio argēto. Hoc videtur bene fieri cum argento viuo.

Operationes.

A Constantinus in li. graduū. Argentum viuū cal. est in. iiij. gradu. ⁊ hu. Pediculos capitis occidit: ⁊ reptilia oīa cum litargiro ⁊ aceto ⁊ oleo B Fitq; bonū ad curandū scabiē. Fit etiā vnguentū ad pustulas optimū C Plateari⁹. Argētum viuū hz v̄tutē dissoluēdi ⁊ penetrādi farinam lupinoꝝ amaroꝝ decoquitur in aceto fortissimo vsq; ad spissitudinē. ⁊ argenti viui extincti fcā ꝯmixtiōe. caput pacientis ex habūdantia pediculoꝝ p̄ungit̄ p̄ discriminalia. D Extinguit̄ āt vel cū saliua: vel fricat̄ cū cinere ⁊ saliua. Aut cū capillis et saliua. Aut cū puluē ossis sepie ⁊ saliua. melius āt dr̄ extingui. cū alte

ri rei p̄t admisceri. nisi em̄ sic extinguit̄. ip
sius ad aliud non fit admixtio. E
Nisi. Argentū viuū potui datū ĩterficit cā
ponderis F Item dyas. dicit q̄ argē
tum viuū bibenti mortē tribuit. euadē tñ
poterit. Qui hoc biberit caprinū lac bibē
do ac se mouēdo. vel etiā bibendo vinum
addito absinthio synapi vel ysopo: Cui
cunq; mēbro adhēt ip̄m ꝑcutit ⁊ corrodit.
G Auicenna: Argentū viuū sublima
tum interficit. ꝓpter vehementē incisionē
⁊ eius cura fortis est bibere lac ⁊ vomere.
Sz Galienus dicit hoc se exp̄tū nō fuisse.
Scio q̄ quidam bibit argentū viuū in
estate dū agitaret̄ siti ex vitro arto putās
se vinū bibere. ⁊ duabus horis effluxis id
ip̄m reddidit an⁹ ĩ peluim ⁊ nihil nocuit.
H Dicunt ei quidam q̄ extinctū interfi
cit. quia quicquit ei obuiat sua grauitate
corrodit Interficit etiam murem. I
Et ex eius fumo fugiunt vermes ⁊ serpen
tes venenosi. K Item vapor eius fa
cit accidere paralisim: tremorem. Fumus
eius destruit visum ⁊ auditū Et facit oris
fetorem cum transit ꝑ ip̄m. q̄re caueat qui
vtatur.

Ca. xxij.

Arsenicum. Ysidorus. libro. xix.
Arsenicum quod latine ob colo
rem auripigmentum dicitur. col
ligitur in ponto ex auraria materia: vbi
⁊ sandaraca: optimū est quod in aureum
colorem transit. purum ⁊ fusili gracili ve
narum discursu: Quod vero pallidi⁹ aut
sandarace similis est: deterius iudicatur:
Est ⁊ tercium genus squamosum: quo mi
scetur aure⁹ color. Vis eorum est vt sanda
race sed acrior. Plinius. li. xxxiiij. Arseni
cum est ex eadem materia qua ⁊ sandara
ca: Quod ex eo optimū est coloris etiam
in auro excellentis. Ex libro de alumībus
⁊ salibus. Arsenicum est calidum ⁊ humi
dum: Et est diuersi generis. scilicet rubeū
citrinum ⁊ laminosum Est arsenicum sil'e
sulphuri in multis operibus.

Operationes.

A Auicenna Aliud est album aliud ru
beum. aliud citrinum: om̄ia putrefactiua
sunt ⁊ mordicatiua. Est autem calidum ĩ
tercio. siccum in secundo. B Pilos
abradit et alopicie cum gummi pini con
uenit. C Emplastrum cum eo fit sup̄
vulnera: Cum adipe ⁊ oleo conuenit sca
biei ⁊ sahaphat hūide et putredini. et ab
stergit ⁊ adurit cutem. D Assumit̄
ad tussim antiquaz ⁊ sputum saniei. ⁊ san
guinis. Et quando ponitur in pillulis ad
asma. E Miscetur autem cum oleo
rosato ad bothor ⁊ emorroidas. Qd̄ autē
ex eo sublimatū est interfecit: Et ex rubeo
quidez melius est. quod est pulueriz abile.
F Dyascorides. Arsenicum nascitur in
metallis vbi ⁊ sandaraca. Assatur autem
in testa. donec mutet colorem: ⁊ r̄ponitur
Virtus ei stiptica est. cū calce viua mixtū
⁊ corp̄i illitum tollit pilos.

Ca.xxiij.

Balagins.⁊ Berillus Arnold⁹. Balagins est gēma ruffa ꝑlucentis nature. degenerās a carbūculo, ip̄ius ac v̄tutibus oībus debilibus ī eo r̄missis. Nsi. Berillus ī india gignitur viriditate simil' smaragdo. sz cū pallore. Polit̄ āt ab indis in sexāgl'as formas vt ebetudo coloris repcussione āgulor̄ excitet̄. Aliter polit⁹ nō hz fulgorē. Genera eius sunt nouē. Helimandus in cronicis li.x. Berillus est coloris violacei vel aque marine.

Operationes.

A Huba scripsit q̄ ꝯiugij dat amorem Et portantē se magnificat. Bextraz stringentis adurit. B Aqua in qua iacz pota. valet infirmis oculis. tollit victus ⁊ suspiria. ⁊ cunctis epaticis fert̄ curare dolores. C Arnoldus. Berillus ē lapis cuius color est pallidus vt limpha. forma sexagana Cunqz genera eius sunt nouem qui magis pallet est melior. D Virtus eius est contra hostiū pericula. cōtra pigriciem. oculos humidos sanat. gestantem adurit. Si oculo solis opponit̄ ac rotunda tur ignē accendit. E Byasco. Berillus lapis lucidus est et clarus. oleo similis sculpit̄ locusta marīa. ac sub geminis pedibus eius cornuta ac sub gēma ponitur herba seuina modico auro inclusa. gestata amorē ꝯiugij facit. Aqua in q̄ missa est pota. ad oclor̄ vicia valet. ⁊ ad oēz valitudinem.

Ca.xxiiij.

Bezaar. vel lapis liberans a venenis. arabice hager bezaar. Serapion li. aggre. cap̄. hager bezaar est nomen persicū. ⁊ est expellens nocumētum. et hoc nomen cadit super duo: Unū est quod cadit sup̄ om̄em medicinam conuenientem alicui veneno. eo q̄ resistit virtuti eius ⁊ expellit nocumentum eius propter proprietatem que est in eo: Rasis Bezaar est lapis citrinus mollis non habens saporem. Unde lapis est vergēs ad citrinitatem ⁊ albedinem. hn̄s colorē vini ⁊ est leuis splendens sicut lumen.

Operationes.

A Serapion. Lapis bezaar conuenit venis. ⁊ quãdo bibit̃ ex eo põdus. xij. granorum ordei aut linimẽtum fit cum eo super locum morsus liberat naturã a morte ⁊ expellit venenum ꝑ sudorem. ideo pestilentico valet. B Et qñ ponit̃ lapis in annulo: ⁊ ponit̃ in ore ip̃ius q̃ sumpsit venenum ⁊ sugit id ⁊ aliquantulũ cõuenit ei. C Et qñ tangit̃ cũ illo aculeꝰ scorpionis ꝓhibet ab eo postmodũ potentiã pungendi. D Et si teritur de eo pondus duoꝝ granoꝝ ordei dissoluit̃ in aqua ⁊ ponit̃ in ore serpentis suffocat eũ statim ⁊ occidit. E Idem aucto. Rasis. Et ego vidi in ip̃o sufficientiã ad auferendũ nocumentũ ⁊ erit lapis ille quẽ vidi v̓gẽs ad citrinitatez ⁊ albedinem habens colorem vini. ⁊ cum hoc erat leuis splendẽs sicut lumen. F Et iam vidi in eodem sufficientiam illam quam non vidi ĩ alia medicina simplici. ymo etiam ꝙ nõ vidi in tyriacis compositis. G Itẽ Rasis Vidi lapidem bezaar filij amamari custoditoris legis dei. ⁊ est verum ꝙ ipse emit hũc lapidẽ ⁊ dedit ꝑ p̃cio ip̃iꝰ palacium cordube in principio genere.

Ca. xxv.

B Elliculi marini latine. Arabice astor. Pandecta. cap̃. xciij. Belliculi marini sunt quasi vmblici hõis ſm figurã: ⁊ sunt lapides parui ⁊ albi q̃ inueniunt̃ in ripis marinis coherẽtes sicut dẽtales sunt frigidi ⁊ sicci sed eoꝝ excessus ab autoribus nõ determinatur. ponunt̃ in vnguẽtis ad faciem clarificandam.

Operationes.

A Puluis eoꝝ subtilissimus resoluatur cũ axũgia gallinacea p̃us resoluta: et fiat vnguentum ꝑ facie abstergenda. ponuntur in antidotario Galieni in vnguento citrino. q̃d interp̃tat̃ vnguentũ de citro.

Ca. xxvj.

B Olus armenus. Auicenna. li. ij. cap̃. de luto armeno. Lutũ armenum siue bolus armenũ est rubeũ declinans ad citrinitatẽ notũ. fri. est p̃mo gra. sic. in. ij. Et est quedã vena terre q̃ precipue in armenia inuenit̃. Vñ habet v̓tutem constringendi. Est autem eligendum quod subrubeum est ſm oẽs ꝑtes nõ his colores distinctos. aliquantilum fragile.

Serapion. Canarmenum.i.lutum arme
num ⁊ est ingimbar.color eius ē vltra cro
ceitatem ad rubedinem tendēs.⁊ teritur
cito sicut teritur calx.⁊ est lene sine lapide
Virtus eius est que desiccat desiccatione
forti.

Operationes.

A Auicenna. Lutum armenum retinet
sanguinem:quoniam exiccatio eius est in
vltimo. B Et confert apostematib⁹
pestilentialibus bibitum ⁊ linitum.⁊ pro
hibet ambulationem putredinis mēbro
rum.⁊ mirabile est in re vulnerum. C
Et prohibet catarrum.⁊ confert colericis
D Et est bonum sputo sanguinis ptisi
ci,propterea quia desiccat vlcus pulmo
nis.⁊ est cura stricture anhelitus ex catar
ris.⁊ est bonum vlceribus intestinoꝝ ⁊ so
lutioni ⁊ fluxui sanguinis matricis. E
Et confert fe.ethicis ⁊ pestilencialib⁹ pro
prie.⁊ plures quidem iam sanati sunt ex
pestilentia magna proater consuetudinē
bibendi ipsum cum vino subtili. F
Et si bibitur in febre pestilentie necessari
um est vinum.perducat ip̄m ad cor.⁊ mis
ceatur vinū illud cum aqua rosaꝝ.

Ca.xxvij.

Borax. Lapis borax secun
dum Albertum a quodam
genere bufonis nominatur
q̄ sic dicitur quod ipsum ī
capite portat. Et est
duorum generum. Unum
album aliquantulum fus
cum:⁊ alterum si viuo adhuc palpitante
bufone extrahitur.in medio habet oculū
ceruleum.⁊ temporibus nostris extractus
fuit.vnus de bufone paru⁹ viridis.aliq̄s
etiam vidimus bufones habentes depi
ctos in se qui de hoc genere dicebant̄ vul
gariter aūt cropodine dicunt̄.

Operationes.

A Albert⁹. Sordes purgant̄ intestīoꝝ
⁊ superfluitates. B Arnoldus. No
se lapis.i.lapis borax est cuius duo sūt ge
nera. Unum subalbidum ⁊ aliud varium
C De bufonis capite trahūtur anteq̄
bibat vel aquam tangat D Et forte
in eis quandoq; apparet forma bufonis
cum pedibus sparsis.hic lapis valet con
tra morsos reptilium.⁊ ꝯ venenū.

Ca.xxviij.

Callaica. Carcedonius z Calcophanus. Ysidor⁹ Callayca est gēma colore viridis z pallens acnimis crassa. nihil iocūdi⁹ decensqz auro. Ūñ z appellata nascitur in indis vel germania in rupibus gelidis. Oculi modo extuberans: Exli: de na. rer. Carcedonius in ethyopia nascit. velut ignis lucet. sed pallentis speciem ꝛtinet. Semperqz detentus pallore. Colorem hz medium inter iacinctum z berillum Quisi ptusus sit z collo vel digito serat. causas vincere phibet. Qui⁹ sp̄es tres esse dicunt.

Operationes.

A Arnoldus. Calcophanus est gēma nigra sz eris tinnitū rddit si lapide fuerit illisa. B Arnoldus. Calcophanos nigri coloris lapis clarificat vocem. prohibet raucedinem C Exli. de na. rer. Calcophan⁹ sonorus ac dulcis ista eris. B Si ferro vel ere pcutiat vocem qz sonoram ac dulcez reddit si portetur ab homine casto.

Ca.xxix.

Carbunculus. Exli: de na. rerum. Carbuncul⁹ est lapis oiū p̄ciosissimus atqz carissim⁹. et oiū lapidum phibet vtutib⁹ p̄dict⁹. Qui⁹ color igneus est: z nocte magis q̄ die lucet. Nam die obscurat. nocte vo tū ꝛfulget. vt circa se noctē quasi in diē vertat: Ex lapidario Ardentes superat gēmas carbuncul⁹ omnes. Nam velut ignitus radios iacit vndiqz carbo. Quius nec tenebre possunt extinguere lucem. Quin flāmas vibrās oculis mittat aspicientem.

Operationes.

A Arnoldus. Carbunculus est gēma rubicundissima in obscuro et tenebris lucens vt carbo. Colore virtutibusqz supat omnes gēmas ardentes. Sola eū habet omnes. que in ip̄is sunt virtutes. Suntqz p̄ter illam. xij. species minus ea vtiles. B Ysidorus. Carbunculi genera sunt duodecim. sed p̄stantiores qui videtur fulgere ac velut ignem effundere. C Et dicit Alueredus q̄ est sigillum lapidus Alij vero quia carbunculus potest imprimere figuram suam omni alij lapidi z nō econtra.

Ca.xxx.

Calx. Ysi. Calx viua dr̄. qr dū tactu frigida sit occultū ignez intus hz. Vñ ⁊ aq̄ ꝑfusa statim latēs ignis erumpit. natura eius mira facit. Nā aq̄s accendit̄ q̄bus solz ignis accēdi. Vsus eiꝰ est structuris fabrice necessariꝰ. Nā lapis lapidi nō p̄t adherē fortiꝰ. nisi calce ꝯiunctus. Et calx q̄dē e lapide albo ⁊ duro melior ē structuris. Ex molli v̄o tīcturis vtil'.

Operationes.

A Vui. in. ij. cañ. Calx est cinis corporꝝ lapidosoꝝ. Illa q̄dē quā aq̄ nō tetigit et illa quā aq̄ tetigit cū remanet extincta duobus diebꝰ aut tribꝰ tūc nō adurit sz tm̄ calefacit. B Et abluta q̄dē dcā ē ⁊ exiccatiua sine mordicatōne. C Calx v̄o bibita cū oleis fit maturatīa. D Calx fluxū sanguīs abscindit carnē additā corrodit. ⁊ abluta ꝯsolidat Ignis adustioni ꝯfert. E Constan. Calx ē ca. ⁊ sic. ī. iiij g̃. Que mixta sero ⁊ oleo pustl'as ⁊ ap̄ata putrida hñtes iuuat. vulneraq̄z ⁊ īcisionē solidat. F Razi ī Alman. Calx ca. est adurit ⁊ carnē sup̄fluā corrodit: fluxū sanguinis cōstringit. que cū lauat̄ adustioni ignis confert.

Ca.xxxj.

Caristeum ⁊ Numidicus. Ysido. Caristeū viridē optimū q̄d nomē ab aspectu hñs eo q̄ g̃tū sit his q̄ gēmas sculpūt. Eius em̄ viriditas reficit oculos. Idem. Numidicū marmor numidia mittit. q̄d cutē cotē succū dimittit croco similē. vñ ⁊ nomē accepit. Non crustis sz in massa. ⁊ liminū vsui aptū. Tesfrian a calore cineris appellat̄. cuius alligatō cōtra serpentes laudat̄.

Ca.xxxij.

Calefarios: ⁊ coranticas vel corauium. Albertꝰ. Lapis calefarios siue calcofanos ⁊ est niger.

Operationes.

A Virtus eius est vocē clarificare ⁊ raucedinem mederi. B Idē Albertus. Lapis coranticas est lapis cristallo simil'. īfecto colore ceruleo. q̄ dr̄ cadere aliqñ de nube cum tonitruo et inuenitur in graya ⁊ hyspania. sed hyspanus est candens vt ignis: C Prouocat dulces somnos. ⁊ ad prelia: ⁊ causas vincendas. ⁊ contra periculum tonitrui dicitur operari. Hoc similiter ait Enax.

Ca.xxxiij.

Celidonius: Dyascorides: Celidonius inuenit in ventribus hyrundinū. Cuius genera sunt duo Niger et ruffus que colligūtur captis pullis yrundinum et scissis eorum ventribus inueniuntur.

Operationes.

Albertus. Ruffus involutus panno lineo vel corio vitulino et sub sinistra assella gestatus dicitur valere contra insaniā. et antiquos languores. et lunaticam passionem et epilentiam eodem mō portatus. Enax autem dicit q̄ facundum gratum et placentem reddit gestantem se. niger autem vt Joseph dicit cōtra nocivos humores et febres et iras operat. Et lotus aqua sanat oculos. Sunt autem hij lapides parui valde et tales iam vidimus per socios nostros de stomacho yrūdinum extractos de mense augustu. tunc enim extracti magis valere dicunt. vt frequenter autem duo simul in vna yrundie inveniunt. Dyascorides. Ruffus em̄ sanat lunaticos et lāguidos et insanos in panno mundo ligatus. et in sinistro brachio egroti circūligatus. p̄terea facit gratissimos portantes se facundos et amabiles et ydoneos. Niger gestatus similiter optimū finem imponit. ad omnes iras regum et dn̄orum ydoneus est. Nam qui eum habuerit omnibus placebit. et ad arbitrium suū cuncta perducet. Sed cui dolent oculi teritur cū aq̄ et inungunt et sanabuntur. Sed cū tolluntur lapides cauēdum ne pater aut mater ꝓpe sit q̄ meliorē effectū bēbunt.

Ca.xxxiiij.

Celonites et Cymedia. Ysidorus. Celonites est lapis purpurei varijq̄ coloris Hunc testudo mittit et diuinatorem illum facit. Qui hunc sub lingua gestauerit Atbec virtus ip̄i tantū modo tunc inest. cum luna primo accensa crescens est. Penoytes in vltimo descendente sic vult aaron de virtutib⁹ lapiduz. Nec hic lapis ab igne corrumpit.

Operationes.

Celonites est indice testudinis oculus varius et purpureus. hoc magi impositio lingue fingunt futura p̄nūciare Et lapiō. Indica testudo lapidē mittit celonitem. Gratū purpureo varioq̄ colore nitentē. Quez sub lingua lotosi q̄sq̄ gesserit ore Posse magi credūt hūc diuīare futura. Orto mā e die sextā dūtaxat ad horā

Tempore quo lune succescere cernitur orbis. Sed luna prima lapidis predicti potestas. Tocius fertur spacio durare diei. Quinte post decimā cōcordant tpe lune. At detrimenti maris in tpe toto. Aū diē tm̄ lapidi manet illa potestas. Est etiam nulli lapis hic obnoxi⁹ igni. C Idez Ysidorus. Cimedia est gēma que inuenit̄ in cerebro piscis eius nominis. candida ⁊ elōga. his presagire dicunt̄ magi signa tranquillitatis ⁊ tempestatis.

Ca.xxxv.

C Erusa. Platearius. Cerusa flos plumbi est. ⁊ est fri. ⁊ sic. in. ij. g̃du hanc qui faciunt sepius incurrūt appoplexiam. epilentiam. paralisim. arteticam. propter frigiditatē aceti dissoluentem ⁊ mortificantem.

Operationes.

A Habet autem cerusa virtutem mundificandi vel extergendi sup̄fluitates. vn̄ quidam mulieres abluta facie pulucrem ceruse tenuissime sup̄adducunt. B Alie vero quia cerusa aliquātulum sicca est. conficiunt eā in aqua rosaꝝ. ⁊ exponūt soli maxime in estate qua consumpta aliā apponunt. ⁊ hoc faciunt donec fit albissima. ⁊ aliquātulum aromatica. postea formant in pillulas ⁊ faciei apponunt. C Nota qui longo tempe vtunt̄ adhibitōe ceruse. dolorē dentiū incurrunt. ⁊ putredinem orisq; fetorem D Auicēna in. ij. cānone. Cerusa est cinis plūbi. ponit̄ ī emplastris. et vlcera replet ac generat in eis carnem. ⁊ corrodit carnem malā. E Confert bothor oculi. Lenificat ap̄ata frigida ⁊ dura: Fit āt cerusa qn̄q; aceto. qn̄z cū salibus ⁊ est frigida ⁊ sicca in. ij. gradu F Que aūt cū aceto fit vehemētioris est subtiliationis. G Est etiā ex medicinis q̄ ꝯueniūt ani fissuris. ē iteꝝ ex venenis.

Ca.xxxvj.

C Risolectrus ⁊ Crisocolla. Ysido. Crisolectrus est lapis auro simil'. sed in colorem electri vergēs. matutino tantum aspectu iocundius. igniū rapacissimus. ⁊ si iuxta fuerit celerrime ardescens. Arestotiles. Crisolectrus ignem trahit. ⁊ ex eius natura est q̄ ab igne cito comburit̄. Arnoldus. Crisolectrus gēma est aurei coloris. ab igne cito īflāmabilis visu pulcherrimus est in horis matutinis In alijs vero per om̄ia dissimilis.

Operationes.

A Plini⁹. Crisolectrum collo alligatū medetur febribus. Tritum vero cū melle atq; rosaceo aurium vicijs. B Et si cum melle attico ꝯterat̄ oculoꝝ etiā obscuritati. stomachiq; vicijs medet̄. vel per se farina eius sumpta vel cum mastice ex aq̄ pota. C Ex lapidario. Esse crisolectrus similis describit̄ auro. Cuius ad electrum color inclinare videt̄. Hic matutinis visu iocundior horis. D Cuius materies rapidissima dr̄ ignis. nā cito vicino correptus flagrat ab igne. E Ysidorus Crisocolla est gēma que gignit̄ in india. vbi formice auꝝ eruunt. F Est autez auro similis. habet naturā magnetis; nisi ꝙ auꝝ augere tradit̄. vnde ⁊ nū cupatur.

Ca.xxxvij.

Crisoprassus. ⁊ Crisopassios. Albertus. Crisoprassus est lapis q̄ ab india venit. ⁊ raro īuenit̄ propter q̄d ⁊ carior extimatur. In colore etiā est quasi sit ex succo porri vl' prassij coagulato hn̄s etiā auri guttas. ꝓpter q̄d ⁊ tale nomen accepit. q; crisso auꝝ sonat ī greco prassiū. i. viride viriditate porri. Vn̄ v̄sus Marubij folia sunt prassia prassaq; porri Idez. Crisopassios est gēma ab ethiopia veniens.

Operationes.

A Albertus. Crisoprassos vires habet lapidis prassij. Etiam ad om̄s cordis passiones efficax repitur B Idē. Crisopassios dr̄ lucere in tenebris. ⁊ euanescere lumine supueniēte. ita ꝙ colorē nō retinet quem hz in obscuro. C Et fit in ipso s̄m diuersitatem luminis ⁊ tenebraꝝ reciprocatio coloꝝ velut ī quercu putrefacta ⁊ noctiluca. D Et de om̄ibus his in libro de aīalibus dedimus rationē perfectam ⁊ vide.

Ca.xxxviij.

Crisolitus ⁊ Crisolansis. Diasco. Crisolitus lapis lucidissimus est ⁊ similis auro. Albertus. Lapis crisolitus est in colore habens tenuem viriditatem lucidā in qua ad oculum solis micat vt stella aurea. ⁊ non est rarus. Ysidorus. Crisolansis est gemma ex auro ⁊ igne vocata. die siquidem est aurea. ⁊ noctu ignea Hanc gignit ehyopia.

Operationes.

A Albertus: Dicitur q crisolitus spiritualia confortat. ꝓpter quod tritus asmaticis datur. Fertur etiam q perforatus et setis azini in foramine ꝛplet⁹ ac sinistro brachio alligatus fugat timores melãcolicos pessimos. ꝛ hoc dicitur in phisicis ligaturis. B In auro etiam positus ꝛ gestatus fugat fantasmata: C Et dicunt quidam ipsum stulticiam pellere. ꝛ sapientiam adducere. D Dyasco. Hic aplicatus (videlicet crisolitus) rasure auri filaterium est ꝛ tutamen aduersus nocturnos timores. Pertusus ꝛ traiectus cum setis azini ꝛ in brachio sinistro ligat⁹ omnia demonia vincit.

Operationes.

A Hic lapis frigidus oculo solis ꝓpositus ignem eicit. si calidus sit hoc perficere non potest, cuius ratio posita est in li. de proprietatibus elementoꝝ ꝛ planetaꝝ. B Et dicitur etiam sitim restringere sub lingua positus ꝛ expertum est q trit⁹ cum melle mixtus acceptus a mulieribus replet vbera lacte. C Ex li. de naturis rerum: Cristallus lapis est ex glacie indouratus. D Solinus tamen in aliq̃bus mundi partibus hunc inueniri dicit vbi nunq̃ gelu vel glacies fuit. E Dyascorides. Cristallus vires habet stipticas: dederũt hũc ad generandũ lac.

Ca. xxxix.

Cristallus. Albert⁹. Lapis cristallus est lapis qui aliquando fit ex frigore. Aliquando autez ex nive sicut sepe experti fuimus. ꝛ in Germania vbi multi inueniuntur. Alterq̃ autem modus generationis facilis ex superioribus erat manifestus.

Ca. xl.

Cinnabar. Pandecta capitulo clxiij. Cinnabar latine. grece sercog. Arabice asreg vel zemzisar. Cinnabar. i. cinnabaꝝ. Et fit ex sulphure ꝛ argento viuo. ꝛ est rubei coloris. Bera. li. aggregatoris. caꝑ. asreg sive asrengi. i. cinnabaꝝ. fit ex plũbo q̃ ponit in igne. ꝛ inflãmat: ꝛ fit rubeũ: Similiter fit ex ceruſa ꝓbusta in hũc modũ: accipit ꝛ ponit in ꝓcauo vase mũdo. ꝛ ponit sup ignẽ. ꝛ mouetur donec rubescat. et fit velut auripigmentũ rubeũ. Et q̃dã nõiant boc sandix.

Operationes.

A Galienus. Quãdo comburit̃ plumbum vl' cerusa mutatur. ⁊ fit asrengi. ⁊ est res subtilior eo. sed non ita sedatiua.
B Idem auctoritate Lachindi. Et accidit bibenti asreg sicut illi qui bibit litargirum. omnes isti sunt species cinnabari.
C Dyascorides. Uirtus est illi similis lapidi emathitis. Deniq; constringit vehementer ⁊ ideo sanguinis fluorem abstinet. combustionibus ⁊ pustulis opitulat̃. cerotis additur vtiliter etiam cõfectionibus collirioꝝ miscetur.

Ca. xlj.

Cinis. Actor. Cinis ex predictis corporibus vstis relinquitur. et ẽ substãtia terrena quidẽ arida ⁊ compacta: in quam corpus solidum per ignem resolutum humore consumpto redigitur. Uñ ex grandi corpore propter consumptionem materie modicꝰ cinis efficitur. despecti coloris est.

Operationes.

A Et quia partes habet minutissimas leui flatu agitabilis est. ad multa tamen perutilis. B Cinere namq; primo quidem ignis ipse regitur vt conseruetur C Cinere pelles depilantur. ⁊ quodaz modo innouantur. D Cinis etiam pro alumine ponitur in tincturis pannoꝝ In ecclesia dedicanda alphabetum in cinere scribitur. In capite ieiunij cinis ad memoriam mortalitatis nostre in capitibus nr̃is ponit̃ E Ex aq̃ cineri admixta fit lixiuium. quo capita abluuntur. F Cinis supra sanguisugam proiectus sanguinem quem suxerat euomere facit. In medicinis quoq; tam cinis quam lixiuium proficit G Auicenna in secundo canone. Cinis omnis naturam habet abstersiuam. exiccatiuam. diuersificat̃ tamen ⁊ ablutio minuit eius abstersionem: ⁊ acquirit ei glutinationem ⁊ exiccationẽ sine mordicatione. H Aqua vero cineris ingreditur in medicinis putrefaciẽtibus ⁊ earum fortiores sunt. I Aq̃ cineris ficus ⁊ lacticinij. plus enim abstergit ⁊ siccat q̃ cetere. K Cinis autem lignorum stipticorum. vt quercus ⁊ reliq̃rum retinet sanguinem. L Dyascorides. Lixiuium ex cinere quercus ad vsum medicine efficacissimum est. et homĩbus et pecoribus que densione pulmonis vexantur. ⁊ quibus aliqua res venenata obsistit. Bibita namq; statim salutem affert M Utilis etiam est in vulneribus humectis. ⁊ ĩ fistulis. ⁊ ad vulnera difficilia ad sanandum ⁊ callosa lõgi temporis sordida. N Quottidie ergo lauanda sunt. ⁊ sic apto medicamine sananda. q̃a virtus lixiuij nõ sanat sed ad sanitatẽ vulnera disponit.

Ca.xlij.

C Corallus. Ex libro de naturis rerum. Corallus est lapis rubeus valde. figuram habens vt cornu cerui. Vel vt herbe radix cum multis radicibus Nec mirum quam herba fuit in mari primum hic fulminibus et tempestatibus resistit. Unde antiqui lapidem huiusmodi confractum cum seminibus in agro iactabant. aut in arboribus suspendebant. vt grandinum pericula non sentirent. Demonibus quoque terribilis est. et hoc forte. quia frequenter ramorum eius extensio modum crucis habet

Operationes.

A Auicenna. in. j. canone. Corallus est frigidus in gradu primo. siccus in secundo Stipticus est et vehementer prohibet fluxum sanguinis. B Carnem additam abscindit. confortat oculum abstrahendo et exiccando humiditates fixas in eo. C Et est precipue quod adustum est et ablutum conueniens lacrimis. Vestigia quoque vlcerum abstergit. confert apatibus intestinorum et splenis. Retinet sputum sanguinis. Nascitur autem in maribus que sunt in Affrica. et alius quidem rubeus est. alius niger. Alius albus. D Dolorem stomachi remouet. ac prohibet super os eius directe suspensus. E Et ideo collis puerorum appenditur. Dicitur autem quod si teratur et impleantur ex eo concauitates infirmorum dentium eradicat eos. et est summus in confortatione gingiuarum. F Confert etiam sputo sanguinis et eius fluxui: propterea rubeus Et omnibus egritudinibus stomachi. G Arnoldus. Corallus a mari trahitur sicut ramusculus. et valet contra quemlibet fluxum sanguinis. et epylentiam. H Et contra vana monstra collo suspensus. I Valet etiam contra tempestates. et grandines agris aspersus multiplicat fructus.

Ca.xliij.

C Corneolus. Ex li. de naturis rerum. Corneolus vel secundum quosdam cornelus est lapis rubeus perlucidus sed obscuri coloris incisi carne similis. horum lapidum multitudinem filij israhel in deserto sculpsisse dicuntur quorum sculptura tam subtilis acuminis comprobatur. vt nullus posterorum huiusmodi operis ymitationem audeat attemptare. Nec dubium quod secundum efficacias et virtutes gemmarum

sculpebantur ymagines figuraꝝ. Albertꝰ in lapidario suo. Corneolus quem q̄daꝫ cornelium vocant lapis est coloris carnei hoc est ru. obscuri sicut carnis lotura. hic apud renum fluuium inuenitur frequēti ssime ⁊ est valde ru. colorem hn̄s fere sicut miniū. ⁊ qn̄ politur multū nitet.

Operationes.

A Expertū est ꝙ stringit sanguinē. ⁊ p̄cipue menstruoꝝ ⁊ emorroidaꝝ. ferr̄ etiaꝫ iras mitigare. B Serap̄. Virtꝰ istiꝰ lapidis est ꝙ qn̄ defertur in annulo. reprimit iracundiam. ⁊ causam litis añ iudicē C Et reprimit fluxū sanguinis. Unde cunqꝫ exeat. ꝓprie ⁊ sanguinis menstrui. D Et qn̄ fit ex eo dentifrigiū abstergit sordes dentium ⁊ dealbat eos ⁊ facit eos pulchros.

Ca. xliiij.

Conchilium. Pandecta capitulo cccc xxxj. lapis cōchilij. hoc vocabulum ponitur in quodā electuario. Auicenne. q̄d est ꝯ vicium lapidis. et quidam dicunt ꝙ est coclea marina q̄ dr̄ ꝯchiliū. ⁊ q̄dā dicūt ꝙ ē coclea lĩaciaꝝ. ꝟm veritatem lapis est coclea porphire marine. ⁊ est conchilium marinū purpureū.

Ca. xlv.

Cos grece. arabice. hager almaseni siue amensen latine lapis quo acuitur ferꝝ vel olearia. Serapion li. aggre. cap̄. hager almaseni est lapis quo acuitur ferꝝ.

Operationes.

A Fricatio almaseni que accipit̄ ex lapide. qui dr̄ ysachsen. prohibet augmētari māmillas puellaꝝ añ tempus ⁊ testiculos pueroꝝ. ⁊ est qꝛ virtus eius infrigidat. B Et idem auctoritate Bias. Quādo acuit̄ sup ip̄m ferꝝ aliq q̄d ⁊ linit̄ ꝙ aggregatur sup alopitiā. facit in ea nasci pilos. C Et liniuntur cū eo mamille puellarū ⁊ testiculi pueroꝝ. ⁊ ꝓhibet eos augeri. D Et conuenit apostematibus eorum amboꝝ. Et quando sumitur in potu cum aceto. conuenit dolori splenis ⁊ epilentie Et fricatio eius conuenit alopicie. E Ubi sciendum ꝙ iste lapis vocatur similiter cos ocularia. quia in ea fricantur syeff oculoꝝ. Vel cos olearia. quia cū acuunt̄ ī ea instrumēta ferrea. aspgit̄ sup ip̄a oleū.

Ca.xlvj.

Cuprum. Ex li. de na. rer. Cuprũ siue es est eiusdez duriciei cum argento. ⁊ eiusdem liquatõis. Hoc excepto q̃ est rubei coloris. Es nulla rubigine corrumpit̃. fetorẽ hz ⁊ tñ dulce sonat Philosophus. Es siue cuprum sonor̃ est. ⁊ vocale; natura calidũ sonus eius p̃ se rudis est. admixtum vero stanno vel argẽto vel auro validum est valde. dulcẽq; tinnitum hz. Tinnit autem ceteris metallis. sz vexat auditũ nisi stanno ꝯmodius temperetur Et fusile q̃dem est. ⁊ in om̃e artificiũ ductile. sed cũ labore ⁊ moderamine verberantis nũq̃ vo sic purgari p̃t quĩ facile ꝯhat corruptelã. durat tñ ĩ ãnos plurĩos.

Operationes.

A Ysi. Es ãt a splẽdore aeris dr̃. sicut ⁊ aur̃ ⁊ argentũ Apud antiq̃s por eris vsus q̃ ferri cognit⁹ ẽ; B Ere quippe primi ꝓscindebant terraz. ⁊ certamina belligerebant Eratq; in precio es magis. C Aurum vero ⁊ argentũ ꝓpter inutilitatem reijciebant̃ Nũc ãt viceuersa iacz es ⁊ aur̃ summo cessit honore. D Inter om̃ia vero metalla es vocalissimũ est ⁊ maxime potestatis. Ex eo ⁊ enea lamina fiunt.

Ca.xlvij.

Draconites. Albertus Draconites est lapis a capite draconis extractus: ⁊ fertur ab oriẽte vbi sunt dracões magni. Virt⁹ ei efficax sicut lapidis q̃ vocat̃ borax. qñ de dracõe extrahit̃ adhuc viuo palpitante. Insidiant̃ ãt draconibus dormientibus. Et subito scisso corpe draconis adhuc palpitãte euellũt lapidẽ.

Operationes.

A Albertus ĩ mirabilibus dicit q̃ draconites deuincunt̃ inimici ꝯ venena valz si de viuo extrahat̃ ⁊ dz ferri ĩ sinistro brachio. Amme em̃ actibus multa ꝯfert His etiã sup̃fluitatibus q̃ generant̃ in aĩalib⁹ ⁊ mortis corruptio. Alterat ea qñ naturali morte corruptis humoribus moriunt̃. ⁊ qñ mortua vel corrupta occisa lacuerunt. B Ego ãt in p̃tibus almanie ĩ sweuia vidi lapidẽ sup̃ quẽ ꝯuenerant plusq̃. ix. serpentes inter mõtes in q̃dã p̃to: ⁊ cũ trãsitum facerent. inde dñs terre milites euaginalis gladijs sciderũt s̃pẽtes in multa frusta. ⁊ in fundo tñ q̃dã magn⁹ iacuit serpens in multas p̃tes incisus. ⁊ sub capite

serpentis inuentus est lapis niger forma tus vt piramis abscissa non plucid⁹ in cir cuitu coloris pallidi. pulcherrimū hñs de scriptum serpentē. ⁊ hunc lapidē ab vxore eiusdem nobilis mihi pñtatum cū capite eiusdem ſpentis C Item dr̄ venena fugere q̄ fiūt a morsibus aīaliū venenato rum. Victores dr̄ etiam efficere.

Ca.xlviij.

Deimonis. Syadachos. ⁊ Grose litus. Albertus. Deimonis est q̄ dam lapis bicolor vt arc⁹ deimo nis q̄ iris vocat̄. Est āt deimon dictus ꝙ grece intellectū vel stellā clarā stillantē so nat. Idem. Syadochos est lapis pallid⁹ dr̄ aliquantulum berillo similis.

Operationes.

A Albertus: Lapis deimonis dr̄ ꝯfer re febricitantibus venenosa pellere. et tu tum ⁊ victorē reddē B Syadochos dr̄ fantasmata in tm̄ excitare ꝙ magi ma xime hoc vtunt̄. tm̄ applicat⁹ defuncto. vi res amittit q̄ mortē odire ꝑhibet̄. hoꝝ āt ratio hr̄i p̄t in libris magoꝝ. Hoc est her metis. tebit. bencorath ⁊ ptolomei. de qui bus non est presentis intentionis. C.

Arnoldus. Groselitus est lapis varius: cuius nominis causa extitit. quia si ad ig nem applicetur velut sudorem emittit.

Ca.xlix.

Dyacodos. Syamanticus. ⁊ Sio nisia. Arnoldus. Syacodos est lapis pallidus berillo similis.

Operationes.

A Ex li. de naturis reꝝ. Syacodos est lapis qui aquis iniectus varias effigies demonū efficit. ita vt det responsa petēti bus. B In eodem libro. Siamanti cus est lapis q̄ in quocūq; metallo gestet̄. ferream tamē sibi sedem propinq̄ eligit. C Ysidorus. Syonisia est lapis niger mixtus rubentibus notis. Hec ex aq̄ trita vinum fragrat. ⁊ odore suo putatur ebrie tati resistere. D Philosophus. Syo nisia lapis est orientis fusci coloris niueis respersus guttis in aqua tritus vinum fra grat. ⁊ tamen ebrietas cōtra naturā odo re suo fugari solet.

Ca.l.

Exacontalitus. Ermisti on. ⁊ Ethites. Ysidorus Exacontalitus lapis est in ꝑua magnitudīe. multicolor est vnde ⁊ nomīatus est Tam diuersis em̄ notis aspersus est. vt sexaginta gēmaꝝ colores in paruo eius orbiculo deprehendantur.

Operationes.

A Arnoldus. Exacontalitus est lapis valde paruꝰ ex coloribus sexaginta distinctus. Hic hōis oculos efficit tremulosos: B Ex lapidario. Exacontalitus lapis ex re nomen adeptus Corpis exigui miro dispendio supplet. Sum tot gēmaꝝ sumit gēnula sola decorē. C Ysi. Ermistiō gēma inter g̃tissimas aspicitur ⁊ ex igneo colore radiās auro: portās secum in extremitatibus candidā lucē. D Ex li. de na. reꝝ. Ethites est lapis punicei coloris hn̄s lapillū interius. ex q̄ fit sonorus: Hic ab aq̄la de extremis orbis ꝑtibus in nidū portat̄. naturaliter em̄ hūc esse causam ꝙ oua aq̄le īmoderato colore ꝯcalescūt. nisi lapis nat̄aliter frigidꝰ pn̄s sit hic pueros incolumes seruat. E Efficacissime pregnantes iuuat. ne aborsum faciāt. vel in partu grauiter laborent in leuo lacerto portari vult. sobrietatem cōfert ⁊ graciaꝫ facitq̄ victorem. De isto lapide superius etiam dictum est.

Ca.lj.

Emathites. Ysido. Emathites lapis est dictus. q̄a rubore sanguineus. Emach quippe sanguinis est. Gignitur autē in ethiopia. sed principalis in arabia ⁊ affrica inuenitur.

Operationes.

A Emathites dr̄ quia emach sanguis thitel sistens. habet em̄ v̄tutem stringēdi fluxum sanguinis. B Ex li. de naturis reꝝ Emathites lapis est ferruginei coloris. mixtus venis sanguineis. hic missus in aquam bullientem: eam reddit tepidā Si q̄s eū deferat solis ardorē nō timebit C Item soli expositꝰ a se scintillas emittit. fructus a locustis ⁊ grandine seruat. D Idem quoq̄ confractus et in aqua resolutus sanat eos qui saliuas sanguineas emittunt: E Sanat etiam vētris fluxum. puluis eius carnes mortuas crescentes in vulnere corrodit ⁊ tollit. Vino quoq̄ permixtus vlcera sanat Bibitusq̄ lapidem vesice frangit.

¶ Ex lapidario. Supsit emathites gre cum de sanguine nomẽ. Nature lapis hu mane seruire creatus. Stiptica cui virtus per multa ꝓbatur inesse.

La.liij.

Exacolitus z Exebenos. Albert⁹ Exacolitus est lapis vari⁹. diffo lutiuus: vt dicũt periti medicoꝝ. Dyascorides. Exebenos lapis est albus. z speciosus. quo solent aurifices auꝝ lim pidare.

Operationes.

A Albertus. Exacolitus vino pmixtus z poratus valet contra colicam z yliacaꝝ passionem. B Dyascorides. Exebe nos curat stomaticos potatus cum passo z aqua. similiter amentes sanat potatus. C Ad venereas voluptates mirifice fa cit bibitus: quia non patitur diu eos fati gari: D Soluit etiam vesicam dolẽ tem. Nam portatus partum sine egritu dine conseruat. z velocitatem parturientis facit circumligatus femori.

La.liij.

Enidros. Efestis. z Egypcilla. Ysidorus. Enidros lapis est ab aqua vocatus. exũdat eñ aquaꝝ ita vt clausam putes in eo fontaneã scatu riginem. Arnoldus. Enidros est lapis di stillans ꝑpetuis guttis nec liquescit omni no. nec efficitur minor: Ex li. de na. rerum Enidros lapis cristallo similis. miro mõ ꝑpetuis lacrimis distillat. z tñ durus. z in teger in omnibus perseverat.

Operationes.

A Ex lapidario. Huius nature grave est deprehendere causam. Nam si decur rit lapidis substantia quare. Non minor efficitur aut non oñino liquescit: Si res exterior descendit ad inferiora. vt semper reſluat. cur se non impedit ipm. scilicet in grediens contrarius egredienti B Ysidorus Efestis lapis est speculi naturã habens. in reddendis ymaginibus q̃nq̃ rutilet: C Experimentum eius est. si fomenti aq̃ addita statim refrigeret. Aut si soli opposita materiam aridam accen dat. Nascitur in chorinto: D Idem Egypcilla gemma est radice nigra. facie vero cerulea. ex egypto vbi reperitur sic appellata.

Ca.liiij.

Elitropia. Ysidorus. Elitropia est gēma coloris viridis ac nubil' stellis puniceis sup̄ sparsa cū sanguineis venis. causa vero nōis est de effectu ip̄ius lapidis. Nam ī labris eneis deiecta radios solis mutat. sanguineo r̄percusso. Extra aquā āt speculi modo solem excipit. dep̄henditq; defectus eius subeūtem lunaz oñdens. Gignitur in egypto ⁊ affrica sed melior in ethyopia Magi hāc admixta herba elitropia. quibusdā additis p̄cantationib⁹ gerentē ꝯspici negāt.

Operationes.

A Arestotiles. Lapis elitropia si ponatur sup̄ aquā euaporabit eā. B Ex li. de na. rer. Lapis elitropius in vase aq̄ pleno solis radijs subiectus sanguineum solē reddit. ac si pateret̄ eclipsim: nec in era vas ip̄m in quo iacz ebulire videt̄. Et aquam velut ymbres spargere. hoc facto videntes arepticij (si p̄ntes sint) extra se rapiunt̄ ⁊ futura predicunt. C Hic lapis gestantem inlonga vite tēpora producit. sanguinem stringit. venena fugat. ⁊ ꝯ dolos tutū facit D Ex lapidario

Ex re nomen habens ē elitropia gemma
Que solis radijs in aqua subiecta parillo
Sanguinem reddit mutato lumīe solem
Eclipsimq; nouam terris effundere cogit
Deniq; post modicū vas ebulire videbis
Aspergiq; foras subite scaturigīs imbrē.

Ca.lv.

Epistites. Arestotiles. Epistites lapis est qui securitatē a bestijs prebet ⁊ si mittatur in aque bulientis vas: cessant ebullitionis eius ampulle.

Operationes.

A Arnold⁹. Epistites lapis est rutilās ⁊ rubicundus. Ex parte cordis gestatus hominem tutum custodit locustas ⁊ volucres nebulasq; steriles. grandinem ac turbinem a fructibus terre compescit. et soli oppositus ignem ac radios emittit.

B Dyascorides. Epistitin lapis rubicundus ac dilucidus est. Et nascitur in corymbo. Hic in aquam feruentem missus. continuo tepidiorem eam reddit.

C Et si aliquantulum steterit. ibi om̄ez ardorem tollens frigidam eam facit.
D Hunc cum aliquis in manu dextra ꝯ solem tenuerit radios emittit. ⁊ ignez vomit. ita vt videntes mirentur. E Qui vero circa brachium sinistrum eum portauerit om̄es turbas ꝯtempnit.

Ca. lvj

Falcanos. Filaterus Flōgites ⁊ Flogm⁹. Arnoldus. Falcanos qui et arsenicum vel auripigmētum dr̄. Lapis est rube⁹ ⁊ citrinus.

Operatōes

A Habetqꝫ naturam sulphuris. calefaciendi ac desiccandi. Si eri apponat̄ trāsmutat illud in album. Om̄iaqꝫ metallina corpa exurit p̄ter aurum. B Idem Filaterus eadem est gēma eiusdemqꝫ v̄tutis: cuius est crisolitus. De q̄ sufficienter dcm̄ est supius. C Ysi. Flongites gēma est ex persida. ⁊ hec est vna ex gemmis ardētibus vel cristallinis ostentans intra se quasi flāmas estuantes. que nō exeāt exterius. D Plinius. Flogmus in egypto inuenitur. aurosum et flāmineum habet colorem. E Idem. Illinitus frōti (flogmū scꝫ) somnum inducit.

Ca. lvij.

Ferrum. Ysidorus li. ij. Ferrum dicitur eo ꝙ farra. i. semina frugum condat. Usus ferri post alia metalla repertus est. Cuius postea versa est in opprobrium species. Arestotiles in li. metheoroꝝ. iij. Ex vaporibus humidis ī terra species nulla dilatatur in percussione sicut ferrum. Eorumqꝫ esse est ꝙ quādo coartatur igneitas ⁊ lapideitas desiccantur ⁊ arescunt. Idez in li. iiij. Quedā sunt igne mollificabilia velut ferꝝ ⁊ cornu. Ex itqꝫ ferrū sic molle ⁊ scissibile. Ferrum aūt a calido liquatū coagulat̄ infrigidatum. Ip̄mqꝫ opatum liquat̄ vt humidū fiat. interqꝫ coaguletur. Scoria v̄o substat et deorsum datur. Cūqꝫ multociēs patit̄ ⁊ mūdum fit. hoc calibs fit. Minusqꝫ pondus est emundati. Melius q̄z ferrum est ꝙ minorem purgationē habet.

Operationes.

A Ex libro de naturis rerum. Ferrum fri. nature est duꝝ solidū ⁊ incisiuū oīa fortitudine sua domat. ⁊ a se tm̄ consumit̄.

B Super om̄ia metalla corruptelam facilius contrahit C Et etiam connexa corruptione inficit. Rauce sonat. igne ebescit ⁊ ductile fit D Ex eo fiunt arma diuersaq; instrumenta īcisionibus apta.

Ca.lviij.

Gagates. Ysidorus. Gagates primū in sicilia inuentus. Gagatis fluminis fluore reiectus. vñ et nominatus, licz in britania sit plurimus. Est aūt niger planus leuis. et ardens igni admotus fictilia in eo scripta non delent̄. Mirū ꝙ aq̄ accenditur oleo extinguitur

Operationes.

A Ex li. de na. rerum. Gagates lapis niger est ac lucidus. caducis prodest accēsus. B Demones q̄z fugat. Aut si ꝑ os hōis obsessi loquant̄. fum⁹ eos tacere cogit. C Idem. Stomachū euersuz iuuat. Et aq̄ in q̄ triduo iacuerit cito partum liberat. D Ip̄a q̄z aq̄ si a puella potet̄. an v̄go sit dep̄hendit̄. Nā si v̄go ē īmota manet. si corrupta incōtinēti mīgit

E Idem lapis demonibus et incātationibus r̄sistit. serpentes fugat. vñ ⁊ aq̄la ponit eum in nido suo ꝯ serpentes. F Sergius tamen dicit. ꝙ hoc facit vt calorem suū circa oua temperet. G Idē quoq; calefactus confricationi matricis qñ suffumigatur ex ip̄o. Epilenticis ꝯfert fumus eius effugat vermes venenosos. H Byasco. Gagates melior est ille qui facile igni exarserit. ⁊ odorem hz aspalti. I Hic aqua solutus dētes mobl'es confirmat. ad rigores precordioꝝ ac dolores ⁊ euersiones facit. K Incensus serpētes fugat. Incenditur āt ⁊ in aqua mittit̄ ⁊ parturienti de eadem aqua ꝑ triduū potui datur. L Demonibus ⁊ om̄ibus maleficijs resistit. virginitatē dep̄hēdit.

Ca.lix.

Galactites. ⁊ Garamantites. Ysi. Galactites lapis lacteus dicitur qui attritus reddit succum albuz ad lactis saporem.

Operationes.

A Feminis nutrientibus illigatus fecundat vbera Infantium q̄z collo suspensus saliuam fertur facere. In ore autem liquescere ⁊ memoriam adimere. B

Arnoldus. Galactites lapis est cineri similis. hunc mittit nilus ⁊ atheolus, datq; lactis succum ⁊ saporem, et in ore clausus turbat mentem C Collo circūdatus vbera lacte replet. Et femore ligatus faciles partus prebet. Seniq; si vespere cum sale mixtus. aqua ouile circumspargitur. oues lacte replētur. ⁊ scabies ab eis fugatur D Aresto. Lapis galactides dū ponitur contra incendium. ignis extīguitur. ⁊ si supra mulierem suspenditur. ꝑtus egreditur: E Dyascorides. Lapis galactites colore cinereus est gustu dulcis sic dictus quia tritus colorem lacteū emittit. F Hic post balneum ieiuno dat⁹ cum mulsa vel aqua lactis copiā mīstrat. G Lacteus autem dr̄. quia precedētia mala in obliuionem adducit. vñ ⁊ mulieri difficulter pariēti. filo fcō de lana ouis circa femur dextrum ligatus; mox eaz sine dolore parere facit. H Idē. Fascina ligatum dolorem dentium liberat. et qui secum eum portauerit. si principē vel aliū offensum habuerit in obliuionē eū adducit. ⁊ graciosum reddit. I Plinius Garamantitem aliqui vocant lapidem qui ⁊ sandaresius dr̄. de q̄ dicet̄ inferi⁹.

Ca. lx.

Granatus ⁊ Garatiden. Constantinus. Granatus est de genē carbunculi. Est autē lapis rube⁹ ⁊ ꝑlucidus. in colore similis balaustijs. est āt rubeus aliq̄ntulū obscurior carbunculo. Et cū subicit̄ ei in sigillis niger color. tunc magis rutilat. Et in hoc genere inuenit̄ q̄dā modus q̄ intra ruborē sp̄sus hz viole colorē ꝓpter hoc genus violatū dr̄ ⁊ p̄ciosior est alijs granatis. Albert⁹. Garatidē est lapis q̄ fert̄ esse nigri coloris. ꝓbat̄ aūt veritas huius lapidis sic si gestās lapidē totum corp⁹ suū vngat melle muscis ⁊ vespis exponit̄. ⁊ si ītact⁹ manet ab eis lapis est ver⁹. ⁊ si deponit lapidē musce ⁊ vespe sup̄ mel cadunt ⁊ sugunt.

Operationes.

A Constan. ⁊ Alber. Dicit g̅natū letificare cor ⁊ pellē tristiciā. ⁊ ē ca. ⁊ sic. ⁊ ꝙ quidam hūc esse de gn̄e iacincti est falsum. B Inuenit̄ āt lapis hic fm plurīos in ethiopia ⁊ aliq̄ciēs ītra tyr̄ iuxta arenas maris. C Albertus. Aiunt ꝙ lapis garatiden ī ore portat⁹ facit bñ iudicare opiniōes ⁊ cogitatōes: D Fert̄ etiā ꝙ gestantē graciosum r̄ddit hominibus Ita similiter asserit Enax.

Ca.lxj.

¶ Agacromeon. ¶Grisolitus. ¶ ¶Galatides. ¶Albertus. ¶Sagacromeon est lapis diuersi coloris sicut pellis capreoli. ¶Dez. ¶Grisolitus est gemma coloris aurei in horis matutinis visu pulcherrimus est. in alijs ãt horis dissimilis. ab igne autem corrumpit ¶ fugat. ¶Et vt quidam dicũt inflãmatur. ¶ ideo timere ignem dicitur. ¶Dicunt autem alij ꝙ est aliud genus istiꝰ lapidis. qui est lapis ignobilis substãtie. ¶ est marchasita aurea que mediũ quoddã est inter metalla et lapides. ¶Dicit ãt terciũ genus istiꝰ lapidis esse coloris medij inter ceruleũ ¶ rubeum. ¶Pli. ¶Galatides velut cineꝰ ẽ gustu dulcis

Operationes.

¶A Albertus. ¶Sagacromeon victores reddit se gestantes ¶B ¶Expertum ãt dicũt eẽ ab alchide ꝓncipe q̃dã. q̃ q̃ciens hũc lapidẽ secũ hẽbat. sp vincebat ĩ terra ¶ ĩ mari. q̃ciẽs ãt caruit ferr̃ hostibꝰ succũbuisse. ¶C Albertꝰ. ¶Grisolitꝰ. ¶Virtus huiꝰ lapidis ẽ curare scabiẽ ¶ vlcera. et in manu gestatꝰ calorẽ febris mitigare dicit ¶B Pli. ¶Galatides latenter hũectat. et leniter constringit. ¶ ideo facit ad lacrĩas oculoꝝ.

Ca.lxij.

¶ Galacies. ¶ ¶Blosopetra. ¶Isidorus ¶Gelacies sive galacies lapis cãdorem ¶ figuram prestet grandinis. ¶Duricia quoq; inuicta est vt adamas. in igne fertur etiaz frigus suum manere.

Operationes.

¶A Arnoldus. ¶Galacia lapis omni tpe frigidus. nec vnq̃ calesit. ¶B ¶Ex Lapidario ¶Est que candorem fert grãdinis atq; figuram ictibus oñi modis inuicta gelacia gemma. ¶Cuius nature vis tanta fore probatur. Vt oñi tpe frigida sit. nul loq; calescit ab igne. ¶C Solinꝰ. ¶Glosopetra lapis deficiẽtibus lunis e celo cadit lingue humane similis est nõ modice. vt magi ferunt potestatis. qui ex ea motus lunares excitari putant.

Ca.lxiij.

¶ Gipsum. ¶Dyascorides. capitulo de gipso ¶Gipsum genus est lapidis similis nitro. cuius ẽ optimũ q̃d hz venas latas. gipsum veronõ coctũ desiccatiuũ est ¶ stipticũ ¶ paz plastica. ¶ collectiuum.

Operationes.

A Dyascorides. Fluxum sanguinis et sudorem abstinet. bibitū offocat hōiez. B Ustum vero leptomeris est. et parū desiccat et reprimit. Cum pusca tritum in iuribus. est etiam vt gessamia. sed amplius stipticans et refrigerās fortiter. Ulī illinitum fronti sanguinis cursum stringit. potatum vero dissintericis et cyliacis. et oīmi profluo resistit. flos eius facit ad ea que instantius constringere volumus. C Serapion li. aggre. capī. gipsen. Virtus eius est desiccativa. D Et idem auctoritate Gal. Non administratur nisi exterius. et virtus eius est q̄ desiccat et cōglutinat et opilat. et hoc ideo quia ipm facit aggregationem partiū cito. et cōuenit fluxui sanguinis. qn̄ miscetur cū medicinis siccis quia gipsum est durum sicut lapis. et ideo oportet q̄ admisceat cum albumine ouī. E Et fit multum stipticum. qn̄ miscetur cum puluere molendini. qui aggregatur qn̄ euolat ex farina frumenti supra muros molendini et pilis leporis. F Et qn̄ adurīt minuitur deuiscositate sua et augetur subtilitas sua et sua densio. et fit stipticum maxime quando conficit cum aqua et aceto.

Ca. lxiiij.

Bena. et Dyeratides. Asidorus. Hyena lapis est qui i oculis hyene bestie inuenit: qui si sub lingua hōis subdit⁹ fuerit. fura eū pcinē dicūt. Are. i li. de aīalib⁹. Gēma hiena portat i oculis. l' vt aliqui dicūt in frōte.

Operationes.

A Solinus. Varietas multiplex colorūq̄ mutatio iest oculis hyene. i q̄z pupillis inuenit lapis quē dicūt p̄dicēdi futura p̄ditū ptāte. B Ex lapidario. Tollitur ex oculis lapis extollend⁹ hyene Vati dicū munē dicūt iferre gerēti. Qui queat imbut⁹ pcinē q̄q̄z fura. Sub lingua loto si ptineat i ore. C Asi. Dyeratides ē lapis accipitris coloris sil'is D Aresto. i li. de aīalib⁹ Dieratides lapis si ab hōie gestet a muscis vl' apib⁹ nō mordet. E Arnol. Dyeratide lapis ē niger q̄z q̄ i ore gestauerit magis cogitationū et opionū iudex efficit: et amabil' reddit F Sic āt vt⁹ ei⁹ pbat. corp⁹ gestātis si nudū mel fuerit iunctū et muscis expositū itactū relinquet ipm. ac si lapis ab eo auferat sug gentatq̄ corrumpunt corpus.

Ca.lxv.

Iacinctus. Ex li. de naturis rerum. Iacinctus est lapis ceruleus in obscuro nubilosus. in sereno clarus. ita q̄ aera sentire dicitur per optimus est ille qui nec nimiū clarus nec nimis obscurus. Est autē frigidissimus ⁊ hoc magis si mittatur in os. Solidissime quoq; duricie est ita q̄ findi vel sculpi r̄cusat. Dyascorides. Iacincti vt dictum est. species sunt tres inter quas granati sunt meliores. qui iuxta ignem magis rubicundi fiūt. Et si aliqua ibi fuerat nigredo tollitur. veneti vero non paciunt̄ ignem. Serapion. Eius sunt tres species Una est coloris rubei Secūda est coloris citrini Tercia est coloris cahali ⁊ coloris antimonij. Et rubeus est melior alijs. Et quando incenditur super eum ignis rubescit multū. Albertus in suo lapidario. Iacinctorum duo sunt genera. aquaticus. scz ⁊ saphirinus. Aquaticus est flauus albescens. Saphirinus autem est flauus valde ꝑlucidus quasi nihil habens aqueitatis.

Operationes.

A Albertus. De expertis est q̄ est frigidus ⁊ confortat corpa sicut omne frigidū quod stringit virtutem corporꝝ intus.
B In de ligaturis phisicis autem dicitur q̄ collo suspensus vel digito portatus tutum reddit peregrinum ⁊ gratum hospitibus. C Et valet ꝯtra pestiferas regiones. Et expertum est q̄ somnū ꝓuocat. propter suam frigidam cōplexionem
D Saphirinus autem specialiter hoc habere dicitur q̄ virtus eius est contra toxicum. aiunt etiam q̄ confert diuicias. et naturale ingenium bonū reddit ⁊ leticiā cordis. E Serapion. Est autem virtus iacincti q̄ qui portauerit secum ipsuz ante sigillationem factam cum eo fit tutus a fulgore. ita q̄ nō cadit sup eū. Virtus hec est multū diuulgata īter hōies. F Aui. de viribus cordis dicit q̄ ꝯfortat cor.

Ca.lxvj.

Iaspis. Albertus. Iaspis est lapis multorum coloꝝ. ⁊ habet species x. melior tamen est viridis trāsparens. habens in se venas rubeas. debet āt in argento ꝓprie ligari. hic in multis partibus inuenitur.

Operationes.

A Helynandus. li. x. Iaspis optimus est viridi translucentiq; colore. B Caste gestatus fugat febres ⁊ ydropem. C Appositusq; iuuat mulierem parturientem. Vis aūt eius fortior dr̄ in argēto D Arestotiles. Lapis clarificat visum hominis. sanguinem stringit. et si sup mulierem est partum eius soluit. E Arnoldus. Iaspis est gēma multoꝝ coloꝝ. sz optimus est viridis ⁊ trāslucens de multis ꝑtibus transmittit̄. hōiem tutū facit F Et fantasmata pellit. Luxuriā q̄z cohibet ⁊ ꝯceptū ꝓhibet. Est āt v̄tus eius ꝯ̄ fluxū sanguinis ⁊ menstruoꝝ. G Philosophus. Si q̄s āt īuenerit iaspidē viridē. et ī eo crucē. hz v̄tutem vt ferēs ip̄m nō mergatur. H Itaq; Gal. ī digito portasse fert̄ hunc lapidē. I Itē iaspis habet v̄tutem ꝯ̄ om̄es inimicos. Et pellit fantasmata.

Ca.lxvij.

Iris. Albertus. Iris cristallo est similis. Et est vt frequentius exagonus. Dicit autem Enax ꝙ de arabia venit ⁊ in mari rubro nascit̃. Nos autem inuenimus maximam copiam horum lapidum in montibus germanie qui sunt inter renũ fluuiũ ⁊ Treuerensem ciuitatem ⁊ diuerse q̃ntitatis omnes sunt exagoni. In alijs ãt lapidibus cum naturaliter sunt rotundi exagoni efficiunt̃ sicut foramina apũ ĩ medio posita. exagona efficiunt̃: cũ illa q̃ sunt ĩ extrẽis sunt rotũda.

Operationes.

A Est ãt lapis siccissimus quod sua indicat subtilitas maxima. Fit aũt ex aqueo succo qui euadit de materia lapidis. q̃ generatur in luto rubeo. B Et q̃a hoc aqueũ vehementer a sicco app̃hensum est siccus ⁊ durus est lapis valde. C Cũ autez sub tecto soli eius ꝑs immittit̃. ⁊ ꝑs eius in vmbra tenet̃. ꝓijcit reflectẽdo pulcherrimos colores yridis sup̃ oppositum parietẽ. vel sup̃ aliq̃d corp⁹ ꝓpter q̃d iris vocat̃ D Aliquid ãt sil'e huic nascit̃ in gypso. q̃d est ꝑspicuũ in extremis. ⁊ scissibile valde. ⁊ vtunt̃ eo ꝓ vitro q̃dam in vitris.

Ca.lxviij.

Iscultos ⁊ Jena. Albertus ⁊ ysi. Iscultos ẽ lapis croco simil'. Lapis ĩ vltimis hispãoꝝ ꝑtib⁹ freq̃ntius ĩuenit̃ iuxta gades hercul'. in.iij.⁊.ij. climatib⁹ iuxta hispaniã illã quaz modo hyspaniam vocamus.

Operationes.

A Est ãt lapis filabilis ꝓpter viscositatem ĩ eo arefactã. B Et si de eo fiat vestis nõ ꝯburit̃. sz ex igne purgat̃ ⁊ nitet C Et forte illd̃ ẽ q̃d germani vocãt sala mãdre q̃r hec lanugo q̃ ĩde colligit̃ ẽ sicut lanugo lapidis hũidi q̃re ãt nõ cremat̃ in metheoroꝝ expeditũ ẽ. hui⁹ spẽz q̃ndaz dicunt eẽ q̃ndã lapidẽ q̃ q̃dã vocãt carbũculum albũ. Imitat̃ carbũculũ in hoc ꝙ fantasmatibus ⁊ p̃sagijs resistit D Valet ꝯ̃ dolorẽ oculoꝝ ex hũida cã. et redact⁹ in puluerẽ sanat scabiẽ. E Item ysi. dicit de lapide isto ꝙ est albus ad moduz glandis in q̃ntitate F Albertus. Jena est lapis a bestia que iena vocatur. sic dictus eo ꝙ oculi eius in lapidem vertuntur totaliter. G Aiunt autem Enax ⁊ Aayen ꝙ positus sub lingua confert diuinando dicere futura.

Ca.lxix.

Racabrates. Kamaz. ⁊ kēne. Albertus. Racabrates ē lapis sil'is cristallo.

Operatōes

A De eo ferť ꝙ eloq̄ntiam dat ⁊ honorē ⁊ graciam. valet ꝯ ydropisim

B Item Albert⁹. Kamaz est lapis frequenter albus in toto vel in ꝑte varius est in colore. ⁊ frequentissime inueniť ĩmixtus oniximio. C Virtusq; ⁊ ferť ex ymaginibus ⁊ scripturis q̄ inueniunť in ip̄o ⁊ ex sigillis. D Enax in lapidario suo Kenne est quidam lapis multum carus regibus. qui generať in oculis ceruoꝝ ĩ oriēte qui cum serpentes comedunt deponentes senium vt fortiores fiant intrāt flumē vbi moranť. immersi vsq; ad caput. tādiu quousq; sentiant virtutē veneni sepatam. in terra lacrimam emittunt. que coagulata in oculis interdum vsq; ad magnitudinem nucis desiccatur. donec cadat cū de flumine exierint. ⁊ sic inuenitur. Et hec dr̄ venenoꝝ tyriaca.

Ca.lxx.

Karabe. Pādecta. ca:cc.xxxviij. Karabe est gūmi arboris vt gēma vnde ānuli fiunt. Vnde electrum succinū et karabe sub eodem ponuntur. quia elecrum est karabe. ⁊ succinum est karabe.

Operationes.

A Vnde habemus ab alexandro cap̄. de dissinteria trociscos dialectrum.

B Item Seruius super bucolicon virgilij in egloga pastoris dicit ꝙ electrum est post succinum. C Item Cassius felix tractatu de trociscis dicit. Trociscos de succino ⁊ est electrum ⁊ describit trociscos de karabe D Auicenna in libro de viribus cordis. Karabe cal'. in primo sic. in. ij. Aliqui volunt ꝙ sit fri. E Actor. De karabe inuenies superius in tractatu de herbis. capitulo. cc. xxxvij. de k. quare lector ibidem recurrat ⁊ inueniet eius v̄tutem ⁊ operationem.

Ca.lxxj.

Lazuli latine.arabice hager alzenard siue alezanard. Serapiō li.aggregatoris cap̄. Hager alzenard. Oportet ꝙ eligat̄ ex eo cuius color est celestis multum cū corpusculis aureis: ⁊ lenis est sine asperitate. ⁊ sine admixtione alterius lapidis: ⁊ qui nō frāgitur facile; ⁊ cui⁹ frusta sunt magna. Johannes Mesue cap̄. de lapide lazuli. Lapis lactulus vel stellatus siue lazuli est de genere marinoꝝ habens maculas ex auro ⁊ est alius albus. Et dr̄ lapis markasita. ⁊ alius indus clarus celestis Et dicit̄ lazuli. ⁊ quandoq; minera fert vtrūq; simul. ⁊ melior est cuius color est viridior ī colore azuli. ⁊ habet maculas aureas ⁊ mixt⁹ cū markasita est non bonus ⁊ non maculat⁹ ⁊ similiter lenis. calidus est in.ij. ⁊ siccus ī tercio.

Operationes.

A Serapion. Virt⁹ eius est similis glutini auri. nisi quia est debilior eo. Et facit nasci pilos in palpebris. B Et idez auctoritate Gal. Est in eo stipticitas cū acuitate pauca. Et virtus eius est que desiccat ⁊ infrigidat etiam palpebras q̄ depilantur ꝓpter aliq̄s humores acutos. et remanent ꝙ in eis nō augent̄ pili nec multiplicant̄. ⁊ sunt subtiles ⁊ debiles. et hoc quia lapis lazuli ī his locis destruit humiditatem ipsorum humoꝝ. ⁊ immutat suꝑfluitatem ad complexionez suam radicalem cum qua fit generatio pilorum palpepebrarum. C Et oportet ꝙ ad hoc teratur ad multum ⁊ admīstret̄ in puluē. D Et idem: Quando suspenditur ad collum infantis remouet ab eis timores. Et facit hirtos capillos. E Item habet virtutem adustiuā ⁊ putrefactiuam ⁊ ideo aufert verrucas. Et qñ sumitur interius laxat humorem melancolicum: ⁊ mūdificat sanguinem ab humoribus ḡssis. F Et dosis eius est a quatuor kirat vsq; ad.ʒ.j. qñ miscet̄ cū alijs medicinis laxatiuis. G Et conuenit plus dolori r̄nū ⁊ asmati. ⁊ quando sumit̄ in potu aut fit nascale cum eo prouocat menstrua. H Et potus eius cōmouet nauseam ⁊ vomitum: sed ablutio eius remouet hoc ab eo. I Auicēna. de viribus cordis dicit ꝙ confortat cor.

Ca.lxxij.

Lacteus ⁊ Lincis. Auicenna li.ij. cap̄.ꝓprio. Lapis lacteus est lapis qui cū fricat̄ aqua egredit̄ ex eo quoddā sicut lac. ⁊ hic quidē lapis est cinerei coloris dulcis saporis.

Operationes.

A Auicenna. Teritur cū aqua ⁊ seruat̄ q̄d resoluit̄ ex eo in pixide de plūbo cōuenit in inicio apostematū B Et fit ex eius fricatione alcohol. C Et ꝓhibꝫ cursum sup̄fluitatū ad oculū ⁊ vlcera ī ipso accidencia. D Enax in lapidario suo. Lincis est lapis ⁊ fit de vrina lupi ceruarij micta ⁊ in montibus coagulata. qui in domo seruatus generat optimos fungos sup̄ se quolibet āno. E Sr̄ valere ꝯ dolorē stōi. ⁊ yctericiā. ⁊ fluxū vētris.

Ca.lxxiij.

Litargirum latine. Arabice ⁊ grece Marechet. Serap̄: li: aggre: cap̄. Marechet aucto. Dyascoridis Quoddam ex eo est q̄d fit ex vena plūbea. ita ꝙ inflāmat̄ donec fiat sicut ignis ⁊ dissoluitur donec adurat̄. ⁊ postea coagulatur. Et ex eo est q̄d fit ex argento. Et ex eo est q̄d fit ex plumbo. qñ fiunt ex eo lamine. ⁊ aduritur pars eius. Et de eo est cuius color est rubeus splendens. ⁊ est aureum ⁊ est meli⁹ alijs. Et ex eo est purpurei coloris ⁊ est argenteū Est alius modus factiōis litargiri. quem in iuuentute mea vidi sardinie fieri vbi argentū ⁊ plumbum simul colabantur ⁊ est verior modus.

Operationes.

A Serap̄. aucto. Alcauzi: Litargirū dealbatum est magis iuuatiuū ad auferēdum vestigia variolaꝝ q̄ꝫ non albatum. B Et aufert fetorem sub ascellaꝝ ⁊ prohibet sudorem. C Et si bibatur ex eo stringit ventrē ⁊ vrinā. ⁊ p̄focat ⁊ occidit D Paulus. Cōtra scabiez de flegmate salso vel colera valet E Cōtra dissinteriam frigidā vicio intestinoꝝ. fiat ex eo puluis qui iniciat̄ cū cristeri cū oleo rosaꝝ ⁊ aq̄ ordei. F Contra vlcerationem virge distempetur cū oleo rosaꝝ ⁊ inūgat̄ nam vlcerationem consolidat. G Contra feruorem herisipile conficiat̄ puluis litargiri ⁊ ceruse cū aqua rosarum donec aqua non inficiatur ex puluere. H Iste puluis in modum collirij cum aqua rosarum valet ad faciem depurandam. ⁊ pannū superfluum remouendum quem habent mulieres post partum axūgia gallinacea vel anserina liquefiat addito puluere litargiri ⁊ oleo rosarum fiat vnguentum ⁊ vtatur. I Bulcasim in libro qui dicitur seruitor. Litargirum sic dealbatur. K Accipe litargiri auri partem vnam ⁊ tere bene. ⁊ pone super ipsum de sale cōmuni partes duas. et pone desuper quantitatem aque qua cooperiatur ⁊ superet circiter. iiij. digitos. ⁊ dimitte ī vase. vij. diebus ⁊ misce quoqꝫ diebis. ⁊ post septem dies proijce aquam. et pone aliam aquam. ⁊ muta aquam illam cottidie. vsqꝫ in finem. x. dierum. quia aq̄ dulcificabitur. ⁊ litargirum dealbabitur sicut cerusa. ⁊ fac trociscos. ⁊ ꝟua ⁊ vtere.

La.lxxiiij.

Lichinis. Ysidorus. Lichinis ex ardentiū gēmaꝝ genere est a lucernarum flagrantia appellata dignitur in multis locis. sz probatissima apud indos.

Operationes.

A Huius duplex est facies. vna q̄ purpura radiat. Alia que cocci rubore a sole ex calefacta aut digitoꝝ attritu: paleas z sti'a vel folia catarum ad se rapere dicitur. B Sculpturis resistit. z si q̄n sculpta ē dum signa imprimit. quasi quodā aīalis morsu partem cere retentat. Huius genera sunt quatuor. C Solinus. Lichinis dicitur eo q̄ lucis vigorem excitat flagrantia lucernarum. D Helynandꝰ li. xij. Lichinis est lapis purpureus fulgēs vt lucerna. hic tactus sub sole digitis. paleas attrahit E Plinius. Lichinites ex genere ardentium lucernarum accēsaꝝ precipua gratia est appellata Nascitur circa orthosiaz. totaq̄ carmania z vicinis locis. sed probatissima in indis. F Quidam cūm eam dixerunt esse carbunculum remissiorem Secunda bonitate sīmilis est iouis. sic a floribꝰ platis appellata.

La.lxxv.

Ligurius z Liparia. Ysido. Ligurius gēma sic est appellata. eo q̄ fiat ex vrina lincis bestie tempore indurata. Est autē sicut z succinus fulua: attrahens spiritu solia propinq̄ntia. Helynandus li. x. Theofrastus dicit liguriū electri colorem hr̄e: paleas attrahere: stomachum volentem iuuare. ycterici colorem repare. fluxū ventris stringere.

Operationes.

A Hyas. Lociū lincis quē multi liguriū vocāt. mox vbi minxerit lapis fit. Dolores stomachi tollit. z vētris abstinet reumatismū: B Rabanꝰ. Liguriꝰ hz colorem q̄si electri. z si fuerit ꝓfricatꝰ paleas ad se trahit. C Philosophus. Hic lapis est fri. z sicce ꝯplexionis. rotundꝰ valet p̄cipue vulneratis z a vulnē ferr̄ exhibit D Ex li. de nat. rer. Liguriꝰ ē lapis quē stillare dicūt ab inguine lincis bestie. s. orientis. Huiꝰ em̄ vria fm̄ Pli. solidat ī lapidem. q̄d naturaliter bestia sciens. inuidet bono nr̄o egestūq̄ p̄cioſuz vrie liq̄rem harena obruit. z hic eo citiꝰ ī lapidē durescit E Est autem frequentius croceus paꝝ ad nigredinem tendens: Huius color iuxta Plinium igneus ac rubicundus est. z carbūculo sīlis. nisi q̄ neq̄q̄ nocte lucet.

Juxta lapidarium vero viridis est virtus eius habetur ad multa remedia. precipueq; abluens in aqua constipatos iuuat. z ventrem soluit. Colorem quoq; p vitium in facie recuperat. Hector de hoc superius vbi de natura aialiū agitur. Secūdo videlicet tractatu ca. lxxxvj. de L. Arnoldꝰ. Liparea est lapis stipticus. Huius proprietas est q̄ oīne genus feraꝝ ad eius pūtiam cito properat. z ipsum intuetur Ysidorus. Lypareas suffita gentiles oīes bestias euocare traduntur Ex li. de naturis rerum Lyparea lapis est in lybia valde mirabil' ad quam oīne feraꝝ genus docente natura sponte quasi ad patronū currit cum canes vel venatores eas insequunt. Ex nec aliquis aduersarius eas nocere potest.

Ca. lxxvj.

Lune latine. grece. Affrosolinum Byasco. ca. de affrosolino. Affrosolinum est illud quod apud auicennam in. vj. cañ. dr. Lapis lune vt z amborum concordia apparet. Et ideo dicit Affrosolinū in egypto tantūmodo iueniri q̄ ita creatur. Ros celestis ad lune claritatem positus in spēm lapidis. quez specularem vocamus coagulatus p̄stringit. Optimū est autez quod est colore ceruleo z lucido. Docet̄ fit sic'e gipso limpido. et specularis lapis dr. Pli. cap̄. de Affrosolino Affrosolinū ita creat Ros celestis cō gelatur ad lune claritatē in modū lapidis specularis. vñ nomē sumpsisse videt.

Operationes.

Byasco. Affrosolinū oīa vicia capitis emēdare pōt potatū: z cephalargicis z epilenticis creditur p̄desse.

Ca. lxxvij.

Agnes. Serapion. Minera huius lapidis est in maritimis p̄pe terras in die. Et quādo naues appropinquant monti minere ip̄ius non remanet ī eis aliquod ferrum. q̄d non egrediatur a naui. et volet sicut auis vsq; ad montem Et nō est aliq̄s clauus infixus taliter q̄ possit euelli. quin euellatur z saliat vsq; ad illum montem. et propter hoc naues illarum partium non clauāntur cum clauis ferreis. sed cum clauis ligneis Nā si forēt clauate clauis ferreis: quando appropinq̄rent illi mōti dilacerarēt tote.

Melior ex isto lapide est ille. qui attrahit ferrum fortiter. ⁊ color eius est vergēs ad colorem celestem non multum grauis pōderis. ¶ Dyascorides. Lapis magnes gignitur atq; inuenitur circa littus occeani: apud trogotidas. ⁊ in india ab inuētore sic vocatus. est autem colore ferugineus Albertus in lapidario suo. ¶ Magnes est ferruginei coloris qui secundum plinīū inuenitur in mari indico. in quo inrātum abundare dicitur q; periculose in eo cum nauibus que ferreos clauos habent nauigetur: Inuenitur etiam in Tragonitidis regionibus. Et ego vidi ⁊ reperi in partibus Theotonie in prouincia que francia orientalis dicitur. vnum magne quātitatis ⁊ maxīe efficacie. et fuit valde niger ac si esset ferrum eruginosum ⁊ cōbustum cum pice.

Operationes.

¶ Serapion. Virtus huius lapidis est q; quando datur in potu ex eo laxat vētrem cum mellicrato. ⁊ potissime būores grossos. ¶ Et quidam sunt qui adurunt ūstum lapidē ⁊ vtunt sicut adamas ¶ Et idem auctoritate Gal. Virtus eius est sicut virtus adamātis Et est bonꝰ illis qui transgluciunt acum vel aliud ferrum. ¶ Et ille qui habet fluxum vētris eo q; sumpsit scoriam ferri. ¶ Et dicit de eo q; si accipias eum ⁊ ponas ipm in vase terreo. ⁊ liniat caput vasis cū creta. postq; posueris sup lapide calcē vnam quā nō tetigit aq; donec repleat vas calce. ⁊ accēdas magnū ignē sub vase donec ingrediat p orificiū vasis: deinde ponatur vas in fornace figuli et dimitte ibi donec lutatio eius coquat ⁊ fiat testa: deinde extrahe lapidē a vase ⁊ dimicte infrigidari: ⁊ pone iterū in vase nouo: ⁊ pone i fornace secūdo: ⁊ fac vt prius ter aut quater. qū vero extraxeris vice quarta dimitte ipm lapidē vbi non tāgatur a vēto vel aqua vel rore vel ab humiditate aliq; donec infrigidetur. deinde frange ipm in frusta minuta sic q; sit vnūq;q; frustum plus aut minus ex. 3. grecoꝝ. ¶ Vis ergo volueris operationem cum cere: pone iuxta lapidem pondus eī sulphure: deinde rora super eum aqua: ⁊ egredietur ex eo ignis magnus. ascēdens circa mensuram brachij vnius qui nō tanget aliud quod non comburat. Et quādo lapides magnetis non ita preparant vt dixi. sed crudus sicut est madefit cū succo allij aut cepe. ab extractione ferri phibet. ¶ Sed si vis q; reuertatur ad virtutez suam. Infunde ipm vna die in sanguine yrcino. ⁊ fiet virtus eius sicut prius ¶ Et accipitur frustum magnū istius lapidis. qō est ex bono ⁊ electo. ⁊ approximat dauatiue alicuius: ⁊ aperit eam cito ¶ Mā lapis iste attrahit ad se ferrum. ¶ Et quādo aliquis vulnerat cum ferro venenato. ⁊ teritur iste lapis. ⁊ misceatur cū aliquibus vnguentis ℞ Et datur de puluere ipius in potu illi qui est vulneratus facit ab eo venenum. vl' toxicum exire per secessum. Et si pulueriz etur sup vulnꝰ venenatum curat idem. ¶ Dyascorides. Lapis magnes magnas habz virtutes veluti spiritum in trahendo ferrum. ¶ Hunc lapidem quidam probandi amoris causa vxoris suposuerunt capiti dormientis vxoris latente. ⁊ siquidez erat casta ab altero viro. sic accedebat ad proprium vir voluptabunda somno amplexans eum quasi inde pulsa p aliquem q; si cum altero viro coierat. in eum tanq; i alicuius odoris fetidissimi lapidem emittebat. vt de lecto caderet mulier. Concordiam quoq; secum habet. ¶ Nam multas mulleres propter rixas disgressas a maritis coegit reuerti sicut et maritos mulieribus graciosos et obsequentes et iocundi sermonis facit portantes secum. ¶ Fures autem cum voluerint preciosa diripere intrāt domum. ⁊ inter quatuor angulos domus carbones ardentes ponūt ⁊ submittūt lapidē minutū incisuz ⁊ sic transuertūt mentē. ⁊ oculos coꝝ q; ad sunt vt fiore fugiāt. putātes mere domū.

[illegible] ires hz purgatorias. et ideo ydro
[illegible] cũ mulsa dat. ʒ. ß. ꝯsitudinẽ deducit
[illegible] humores q̃ ꝑ ventrem ministrat. tri
[illegible] ꝛ su ꝑaspersus combusta sanat. Q
Enax in magicis. Hic lapis santasias mi
rabiliter ꝯmouet ꝛ precipue cũ consequit̃
consecrationez ꝛ caracteres sicut in magi
cis docetur. perhibet̃ etiam cum mulsa ac
ceptum ydropisim curare. Et est alia spẽs
magnetis cuius v̄tus est attrahere carnẽ
hominis. R Albertus in lapidario
suo. Virtus magnetis est mirabilis in at
tractione ferri ita vt virtus eius trãsmutz
ferrum. sic vt illud etiam ferrum aliud tra
hat. Et multe acus ad se inuicẽ suspẽse sic
videntur. Unctus autem allio nõ trahit.
Et paruus adamas magnum ligat mag
netem. S Inuentus autem est tem
poribus nostris magnes qui ab vno ãgu
lo traxit ferrum. ꝛ ab alio fugauit. Et hũc
Arestotiles ponit a genere magnetis.
T Narrauit quoq; mihi vnus de socijs
nostris curiosus experimẽtator qui vidit
Fridericum imꝑatorem habere magnetẽ
qui non traxit ferrum. sed viceuersa ferrũ
traxit lapidem. U Et Arestotiles
dixit q̃ est aliud genꝰ magnetis quod tra
hit carnes hominis. In magicis autẽ tra
ditur q̃ fantasias mirabiliter commouet.
precipue si consecratus consecratione et
caractere fuerit quod in magicis docetur
X Fertur etiam hunc mulsa sumptum
ydropisim curare. Y Aiunt etiã qui
dam hunc capiti mulieris suꝑpositum sta
tim eam incitare ad amplexum mariti si
casta est ipsa dormiente. Si autem est ad
ultera pre nimio timore et tremore fantas
matum dicitur cadere de lecto mariti.
Z Dicitur etiam q̃ fures in domum in
trantes positis carbonibus ĩ quatuor an
gulis domus. lapidem hunc contritũ suꝑ
aspergunt. ꝛ tunc dormiẽtes in domo. ita
fantasmatibus terrent̃. q̃ fugientes edes
relinquant. ꝛ tũc rapiũt quicq̃t volunt.

Ca. lxxviij.

Margarite. Pandecta. capl̃o. cccc
Margarita vel perna est q̃ ĩ ostre
is r̃perit̃. de quibus alie sunt per
forate. ꝛ alie non perforate. sunt artificõse
facte ꝛ non naturaliter. Sed non ꝑforate
que naturales sunt. meliores sũt ꝑforatis
Et ideo qñ in medicinis ponunt̃. nõ per
forate intelligunt̃. Sed sunt aliq̃ obscure
ad citrinitatem tendẽtes nõ ꝑforate. que
perforatis equipollent. ꝛ ideo eligẽde sũt
clare ꝛ albe que vero obscura ꝛ quasi albi
da est non est ponenda in medicinis. Se
rapion li. aggre. cap̃. hager albalo aucto
ritate Rasis. Hager albalo. i. lapis mar
garite. Deferunt̃ a maritinis. ꝛ sunt fri. et
sic. in. ij. gradu. Et idez auctoritate ysaac
Ex eis sunt grossiores ꝛ parue. sed grossi
ores ex eis sunt meliores ꝑuis ꝛ clare meli
ores obscuris. ꝛ equalis suꝑficici meliores
angulosis in figura sua. Albertus in lapi
dario suo capitl̃o de margaritis. Et mar
garita lapis est in ostreis inuentus. Meli
or autem ex India venit Multi autem de
brytanico mari q̃d nunc anglicum dicit̃.

z versus flandriam z theotoniam inveniuntur Ita q ego more meo decem in mensa inveni. iuvenes autem concule habent meliores. Colorís autem habet ac si pua lux penetraret. in multum album Et ideo nitentes cum tamen sint albe fertur propter tonitrua quasi abortiēdo eas ostrea evomūt. z in fluminibus inveniūtur īmo sella. z in quibusdam gallie fluuijs inter arenas.

Operationes.

A Albertus. Virtus earum est experta in confortatione spirituum. et contra caviacam z sincopim. B Valent etiā contra fluxum sanguinis lienteric z dyarriam. C Reparant enim spiritus subtiles. vt quidam dicant sed falso. ymo membra earum asperitate a superfluis abstergunt. z ea quasi constringūt. z coartādo ad vnū ducunt. z ita confortant:

B Serapion. Margarite sunt desiccatiue humiditatum. Conueniunt debilitati cordis. z sunt convenientes in cobol. et sunt fri. z sic. in. ij. gradu E Et idem auctoritate Athabari: Conferunt obscuritati visus z albedini oculi. z sordicieb⁹ eius. z retinent menstrua: z abstergunt dētes. z desiccant humiditates. F Et idem auctoritate Ysaac. Conferunt cardiace tremori cordis. et accidentibus a melancolia aduenientibus ex malicia humorum. G Et hoc ideo quia clarificāt sanguinem cordis quando est ingrossat in corde. z desiccant humiditatem que est in oculo. propterea quia fortificāt nervos oculorum H Et quando dissolvunt margarite linitur cum eo baraz aufert eā post q̄ linitur statim I Avicenna de viribus cordis dicit q confortat cor.

Ca. lxxix.

Magnesia. z Markasita. Albertus Magnesia est lapis niger. z aliq vocant eam magnosiam. Et ipo frequenter vtuntur vitrearij. Idez. Markasita sive mandasida est lapis habens multas species colorum. quia colorem accipit cuiuslibet metalli. Et dicitur markasita argentea z aurea. z sic de alijs metallis. metallum tamen quod colorat eū non distillat ab ipo. sed evaporat in igne. z relinquitur cinis subtilis. z hic lapis notus est apud alchimicos. z in multis locis invenitur. hoc similiter Enax ōt in lapidario suo.

Operationes.

A Albertus. Magnesia distillat et fluit in magno z forti igne. z non aliter. z tūc immixtus vitro ad purpureitatem ducit vitri substātiam. B Hoc idem dicit Athabari in lapidario suo.

Ca.lxxx.

Malcha ⁊ Gipsum. Pliñ.li.xxxvj. Malcha est cũ e calce recenti gleba efficitur.

Operationes.

A Idem Malcha mox tundit̃ cũ ficu ⁊ adipe suillo duplici linamẽto. q̃ res oim̃ tenacissima existit. duriciẽq; lapidis antecedit B Quod ãt malchat̃ oleo perfucatur. C Actor. De malcha v̄o flagranti q̃ est lim⁹ e stagno famositate vrb̃. naturaliter emissus D Ysi. Gipsum q̃z calci cognatũ est cuius plura sunt gña. Oim̃ ãt optimũ est lapis specularis edificioꝝ signis g̃tissim⁹. E Aui: Gipsuz est lapis laminosus alb⁹ p̄u⁹ cui⁹ subtilitatis fit augmẽtatio cũ aduriť. Est ãt frigidus ⁊ sicc⁹ glutinatiu⁹. F Ponit̃ sup̄ ptes fluxũ sanguis paciẽtis ⁊ ꝯstrigit. q̃a in ip̄o est cũ glutinatõe v̄tus faciẽs adherere. ⁊ ĩ ip̄o est stipticitas cũ viscositate. linitur ex eo frons aut cooperit̃ ex eo caput vt pilleo. ⁊ retinet fluxũ sanguis ex narib⁹ ponit̃ ⁊ sup̄ obtalmiã sanguineã G Est autem ex summa venenoꝝ p̄focantiũ in syria. Gipsum est lapis durissim⁹ quez coquũt fimo bubulo vt vratur celerius.

Ca.lxxxj.

Marmor. Ysido:li:xvj. Marmora dicunt̃ eximij lapides q̃ maculis ⁊ colorib⁹ ꝯmendant̃. Marmor ãt grec⁹ f̄mo est a viriditate tent⁹. ⁊ q̃uis p⁹ etiã alij colores ĩuenti sunt. nomẽ tamẽ p̄stinũ a viriditate retinuerũt. Hoꝝ colores ⁊ genera innumerabilia. Hec oĩa e rupibus excidunt̃. s̄z multa p̄ciosissimi generis sub terra sparsa sunt.

Operationes.

A Pli. Marmoꝝ gña coloresq; nõ attinet in tãta noticia dicẽ. nec enumerare facile est ĩ tãta multitudĩe. Quoto em̃ cuiq; loco nõ suũ marmor ĩuenit̃. et tñ celeberrimi dcã sunt gñis in ãbitu terraꝝ cũ gentibus suis. B Nõ oĩa v̄o gignuntur in lapicidinis. s̄z multa ⁊ sub terris p̄ciosissimi generis. sicuti lacedemoniũ viride cunctisq; hilari⁹ sic ⁊ augusteũ. ac deinde tyberiũ in egipto augusti ac tyberij p̄mũ ac p̄rincipatu vtrũq; repertũ. C Differenciaq; eoꝝ est ab ophite cum illud sit serpentum maculis simile. vñ ⁊ nomen accepit. q̄ hec maculas diuerso mõ colligũt augusteũ vndatĩ ĩ v̄tices crispũ. D Tyberiũ sparsũ ꝯuoluta canicie. sũt ⁊ alia ei⁹ gña de q̄b⁹ sup̄ dcm̃ ẽ. cap̄.lxiij.

Ca.lxxxij.

Melochites ⁊ Murrina. Ysidorus Melochites lapis est spissius virens ⁊ crassius q̄ smaragdus. hic a colore malue nomen accepit. ⁊ in reddēdis laudatus signis. Nascitur autem in arabia. Arnoldus. Melochites est gēma viridis smaragdo similis; ⁊ valde mollis Hec mēbra custodit a nociuis casibus. ⁊ cunas infantium similiter.

Operationes.

A Item Ysidorus: Murrina est gēma que apud parthos gignitur. sed p̄cipua in germania: humorem sub terra putant: Colore densatum. candoremq; ⁊ ignem. cum quodam colorum repercussu. quales in arcu celesti spectantur. Cuius cōtraria causa cristallum facit. gelu vehementiori concreto. B Albertus. Melochites quem quidam melonitem dicunt lapis ē arabicus grosse viriditatis. sed nō trāslucidus sicut smaraldus. ⁊ est mollis: C Fertur q̄ virtutem habeat custodiēdi gestantem se a nociuis casibus. Et sup̄ cunabula infantium. Hoc autem in lapidario suo Enax.

Ca.lxxxiij.

Menphites. Albertus. Mēphites est lapis a ciuitate egipti que mēphis vocat̄. q̄ dr̄ vt ignis calere. virtute quidem non actu.

Operationes.

A Hic tritus ⁊ in aqua mixtus in potu det̄ vrēdis vel secandis: quia inducit īsensibilitatem ne senciat cruciādus: Hoc idē ait Enax in lapidario suo.

Ca.lxxxiiij.

Medus. Dias. Medus lapis est niger qui trit⁹ emittit croceū colorē. Albert⁹. Lapis med⁹ vl' medo dr̄ qr a regiōe medoꝝ fert̄ vbi plures īueniūtur. Sūt āt hui⁹ spēs due un⁹ niger ⁊ alter viridis.

Operationes.

A Albert⁹. Huius v̄tutē eē dicūt ꝯ veterem podagrā. oculoꝝ cecitatē. ⁊ nefreticā passionē. etiā refouere dr̄ fessos ⁊ debiles B Fert̄ etiaz ꝙ fragmēta nigri si in aq̄ ca. missa fuerīt. ⁊ se q̄s ī aq̄ illa lauerit īcurrit mēbroꝝ excoriatōez ⁊ si ex ea biberit peribit vomēdo. C Dyas. Est āt duplicis potēcie. s. bōe ⁊ male. nā trit⁹ ī cote medicinali cū lacte muliebri (q̄ sel' creauit primo ꝑtu pueꝝ) ⁊ īunct⁹ albugīes curat oculoꝝ. ⁊ oēz illoꝝ dolorē etiā si desꝑat⁹ fuerit medē podagricos. D Eodē mō cū lacte ouis q̄ sel' genuit masculū sanat. Renes ⁊ āhelit⁹ ⁊ īteriores ꝑtes corꝑis. Hoc medicamē ꝑ ꝑatū hēas ī vase vitreo l'argēteo ⁊ ꝑfice ieiun⁹. ad vindictā q̄z sup̄ cotē ⁊ da cui vis. ⁊ lauet faciē ⁊ exiccabit̄. E Si q̄s āt ex eo biberit. pulmonē vomet. F Oꝑtz āt bibēti paululū dare vt nō sacietur. Inuent⁹ ē āt iuxta fluuiū fasin.

Ca.lxxxv.

Mogra. Sera. Mogra ex ea ē quedam q̄ defert̄ ex terris sinos. ⁊ melior ex ea ē g̃uis dēsa c⁹ color nō ē diuersus. ⁊ ē sicut color epatis aut sāguīs nō hn̄s lapidē. Et qn̄ ponit̄ ī aq̄ dissoluit̄ facile ⁊ crescit Illa v̄o mog̃ q̄ vtunt̄ carpētarij ē ex debilioribꝰ oꝑatōibus q̄ꝫ illa que defert̄ ex sinos ⁊ ex babilonia. et melior q̄ facile terit̄. Colligit̄ v̄o ī capodocia ī speluncis distillās. ⁊ affert̄ venalis in sinopidam ciuitatē. vn̄ ⁊ nomen accepit.

Operationes.

A Et idē aucto. Gal'. In sapore ip̄ius ē stipticitas. vn̄ v̄tus ē ei⁹ desiccatiua. Et qn̄ sorbet̄ cū ouo aut fit cristē cū ea strīgit ventrē. B Vn̄ hz v̄tutē stipticā ⁊ desiccatiuā ⁊ glutinatiuā C Et qn̄ miscet̄ ī emplastris ꝯsolidat vulnera recētia. D Et īgredit̄ ī ꝯfectōib⁹ trociscoꝝ desiccatiuoꝝ ⁊ ꝯstrictiuoꝝ vētris E Et qn̄ sorbet̄ in ouo sorbili aut fit cristē stringit vētrem. F Et ꝓpinat̄ ī potu ī dolore epatis. Et dat̄ ī ouo ad sputū sanguīs. et ad venenūq̄z. G Paul⁹ ca. de mog̃. Mogra sinopida ē fortior bolo armeno ⁊ luto sigillato. ⁊ ideo ingredit̄ in confectionibus vnguētoꝝ. ⁊ occidit v̄mes ī vētre.

Ca. lxxxvj.

Mumia. Pandecta. cap. dlv. Mumia est illud qd inuenitur in sepulchris balsamatoꝝ in quibus buiꝰ mortui cum aloe et mirra resoluitur qbus ipsa corpora condiebant et similatur picimarine. Solebant antiquitus corpa balsamo mirra et aloe condiri. Et adhuc fit apud paganos et sarracenos circa babiloniam vbi est copia balsami. Serapion li. aggre. cap. mumie. Mumie sepultoꝝ. et ē aloe balsamū et mirra. et quod miscetur eis ex humoribus corpis humani. Et idem auctoritate dias. In terris que dicunt acolonie. Descendit nāq; ex montibus q̄ ducunt flumina cum aquis. Ejicit eū aqua fluminis in ripis. et est coagl'ata et fit sicut cera. et hz odorē picis. et aspalti mixti sil'.

Operationes.

Serap. aucto. Rasis. Ex nōie q̄rundam medicorū est bona sode flegmatice frigide sine materia. et emigranee. et paralisi. et torture oris. et epilentie. et scotomie. Et facimus caupurgiū cum vno grano ex ea cum aqua maiorane. Et conuenit doloribus aurium. qñ dissoluitur ex ea granū in oleo sambucino. et distillatur in aure. Et confert dolori gutturis. qñ dissoluit ex eo vnū kirat cū aqua in q̄ decocta est samreya. Et conuenit tussi cum aq̄ iuiubaꝝ. aut cū aqua ordei et sebesten Et datur in potu ex ea ieiuno tribus diebus. et cōfert cardiace kyrat. j. cū aqua mente. Et confert ventositati intestinoꝝ. Qñ accipitur kirat. j. cum aq̄ cimini et carui. aut cum aqua ameos valet casui et pcussioni. Et datur ad singultum grana. j. ex ea cum decoctione seminū apij et carui. et miscetur cum oleo de ben Et fit caupurgium cū eis. et ad squinantiā pondus vnius kirat cum squingibin. Et dolorem splenis pondus vnius kirat cū aqua carui. Et ad venena duo grana cum decoctiōe tribuloꝝ marinoꝝ. et foliis anuiden. Et puncturam scorpionis pondus vnius kyrat cū vino puro. Et ponitur in loco pūcture cum butiro. et conuenit fracture. Et conquassationibus que fiunt in interioribus corporis. et exterioribus. et pstricti oni pulmonis. Et est prope temperamentum nisi quia habet proprietatem in sedando dolores qui sunt in fracturis. quando sumit in potu et linitur cum ea. et fit cū ea cristere. et puenit vlceribus vesice et virge. Et idē aucto. Rasis. Quidam emittebat sanguinem et nō poterat restringi p aliq̄ medicinā. vsq; q̄ datū est sibi de mumia pōdus granoꝝ triū cū vīo et restrictus est statim Et qñ fit cū ea suppositoriū dissolutū cū oleo de sambach puenit nō potentib⁹ retinere vrinā. Paul⁹ ca. de mumia. ca. est et sic ī. iij. gradu. teste Cōstantino. licet q̄dā dicunt q̄ sit frigida q; pstrictiua. multa em̄ frigida et sicca laxāt. et multa ca. et sicca cōstringunt. Auicēna de viribus cordis Mumia ca. est in fine tercij sic. in primo. et hz ꝓpetatē ꝓfortandi cor Item qñ fit cū ea suppositoriū dissolutū cū oleo mustellino puenit nō potētibus rtinē vrinā.

Ca.lxxxvij.

Nisus. Albertus. Dicunt aliqui hunc esse de genē lapidum. ⁊ inuenitur in capite bufonis.

Operatōes

A Et sunt duo genera Unus subalbidus sicut si lac intrauerit in sanguinem ⁊ vincit eū. ⁊ ideo sanguinis obscuras vias ī eo dicūt apparere. B Et alius est niger. ⁊ aliquando pingit̄ in eo bufo sparsis pedib⁹ ⁊ ante ⁊ post C Dicūt etiam ꝙ si ambo simul includant̄ p̄sente veneno eos adurere manū tangētis. D Probatōez āt lapidis esse dicunt ꝙ exhibitus bufoni viuo bufo eleuatur ꝯ eū ⁊ tangit ore si p̄t. E Dr̄ etiā ꝙ p̄sente veneno vari⁹ efficitur. q̄ subalbid⁹ ē. Hoc similiter Enax dt.

Ca.lxxxviij.

Nigroꝝ. Aui. li. ij. ꝓ̄ ca. Nigroꝝ ē lapis q̄ defert̄ ex nigris declinās ad citrinitatem.

Operationes.

A Aui. Fricat̄ ⁊ egredit̄ ex eo fricatio mordicās linguā similis lacti B Mundificat pannū oculi cū nō est cū apostemate ⁊ obtalmia. C Et conuenit vestigijs vlceꝝ in eo. ⁊ eradicat vngulā.

Ca.lxxxix.

Nitrum. Ysi. Nitrū a loco sumpsit vocabulū. nascit̄ em̄ in nitria opido vel regiōe egipti. ex q̄ ⁊ medicine fiunt. Et sordes corp̄m vestiūq̄ lauātur. Huius natura nō multū a sale differt Hz em̄ v̄tutē salis ⁊ similiter orit̄ canescentibus littoribus siccitate. Afronitꝝ āt est spuma nitri ⁊ colligit̄ in Asya in spelūcis distillans. dehinc sole siccat̄. Optimū putatur si mīme fuerit pōderosum. ⁊ maxīe fricabile colore pene purpureū. Glosa sup̄ p̄abolas. Nitꝝ sale similimū ē. excepto ꝙ nihil salsi saporis hz. Crepitat āt in aq̄ sicut calx viua. sz aquā lauationi abilē reddit. sicut g̃ acetū in nitro ebullit sic p̄uersamēs deterior succendit̄ correctione.

Operationes.

A Aui. in. ij. cañ. Baurach. i. nitꝝ forcius est sale. cal'. ⁊ sic. in. ij. gradu. ex eo meli⁹ est armenum. leue. laminosum. frāgibile. spongiosum. albū aut purpureū. aut roseum. mordificatiuū. abstergit aūt fortiter. B Et mundificat ⁊ excoriat. ⁊ incidit humores grossos. attenuat capillos.

C Sāguinē attrahit ī sup̄ficie corp̄is. ⁊ colorē emēdat B Cōfert pruritui. q̄ vtus eiꝰ resoluit ꝓpe affricanū cū aceto, et etiā scabiei. E Cū q̄busdā medicīs bibitū interficiētibus vmes educit eos. F Valet ꝯ venenū ⁊ p̄cipue affricanū. Eiꝰ spuma valet ꝯ morsum canis. et potū cantaridaꝝ. G Constan. Nitꝝ affertur de armenia. alteꝝ de arabia. Uniuersaliter āt colatiuū ⁊ mūdificatiuū ē. Interiora corp̄is ⁊ exteriora maxīe aceto mixtū lauat. H Syas. Nitꝝ est eligendum leue et rubeū vel albū ꝑtusuras hūs sicut spōgia. Albū acre ē ⁊ amaꝝ. I Tale ex india venit. Nitri siquidē aliud est crassum ⁊ lamīosum: aliud tenue. aliud rubeum. aliud albū Et oim̄ vtus desiccatiua ē K Et ideo si fuerit ore acceptū minuit ac tenuat pīgues ⁊ viscosos hūores Valz ⁊ ꝯ fungos. L Plateariꝰ in li. de simplici medicina. Nitꝝ ca. est ⁊ sic. in. ij. g̃du Albū melius est q̄ citrinū. Virtutē habet dissoluendi ⁊ extinguendi M Usus eius est ꝯ yliacā passionē. ad faciez q̄z purgandam. N Item ꝯ stomachi saniē ⁊ intestinoꝝ. Contra furfures capillorum ⁊ pediculos capitis. O Contra vermes aurium ⁊ saniem.

Ca. xc.

Obtalmius. Albertꝰ Obtalmius est lapis ab obtalmia dictus cuiꝰ color non nōiatur. forte ideo quia est multoꝝ coloꝝ.

Operatōes

A Idem. Valere dicitur gestāti ꝯ om̄es malos morbos oclꝰ. B Visus autē circūstantiū dr̄ execare. ⁊ ideo etiā patronus dr̄. gestātes em̄ euz quasi īuisibiles reddit. hoc sil'r ait Enax.

Ca. xcj.

Onix. Albertus. Onix gēma est nigri coloris. inuenit̄ melius genus esse nigꝝ albis venis variatū. venit autē de india ⁊ arabia. Inuenit̄ autez quīq̄z diuersitatū ꝓpter varietatē venaꝝ ⁊ coloꝝ. Ferunt si sardius sit p̄ns ligatur onix. ⁊ etiā suspendit̄ a nocumēto. Hec āt oīa si hz ꝓfecto ideo hz. q̄ hz vtutes mouēdi melancoliā p̄cipue in capite. ex motu em̄ illius cū vapore om̄ia ista ꝓcedūt. Sicunt āt q̄dam onix onichinū esse q̄d verisimile est. vel q̄ sit alia spēs eius. sz colore non est niger nisi aliq̄n. sz colorez habz vt

vnguis sed in onichinis nostris inueniun
tur multi colores. albi. nigri. ⁊ rubicundi:
qui tamen omnes in substantiam q̄ndaꝫ
fricantur que similitudinem exprimit vn
guis hominis. Aiunt etiam ꝙ ex lacrima
arboris que onica dicitur indurata in la
pidem generatur et dicunt hanc causam
esse ꝙ odoriferus est in igne. hanc etiā cau
sam inquiunt esse ⁊ frequētius alijs depi
ctus imaginibus mirabilibus inuenitur.
quia lacrima a principio mollis facile for
mabilis pingitur. ⁊ picturam retinet quā
do in lapidem indurata coagulatur. hūc
lapidē dicunt insensibiliter intrare in ocu
lum. ⁊ hoc eē mirabile. Et ego vidi saphi
rum intrare in oculum. ⁊ lapidem galli. ⁊
⁊ quendam alium cuius nomen ignoraui
sine oculi lesiōe. politus enim ⁊ tenuis nō
ledit oculum nisi tangat aciem seu pupil
lam oculi sensibilem ⁊ foramen vuee.

Operationes.

A Albertus. Aiunt ꝙ collo vel digito
suspensus excitat tristiciam ⁊ timores. ⁊ ī
somno fantasias terribiles. B Et
multiplicare fertur lites: ⁊ tristicias. C
Or̄ etiam ꝙ auget saliuā pueris.

Ca. xcij.

Orphanus. Albertus. Orphanꝰ
lapis est qui est in corona romani
imperatoris. Non vnq̄ alibi vi
sus est propter q̄d orphanus vocatur. est
aūt in colore q̄si vinosus subtilem hn̄s vi
nositatem. ⁊ hic est sicut si candidū nimis
micans penetraret ī rubeū claꝝ vinosum.
⁊ sit supatus ab ip̄o. Est āt lapis ꝑlucidꝰ.
⁊ traditur ꝙ aliq̄n in nocte fulsit. sed nunc
tempore nr̄o nō micat in tenebris.

Operationes.

A Fertur autem ꝙ honori ꝯuenit rega
li. Hoc similiter ait Euax.

Ca. xciij.

Opalus. Ysidorus. Opalus est la
pis diuersaꝝ colore gēmaꝝ distin
ctus. Est enim ī eo carbunculi te
nuior ignis: Ametisti fulgens purpura
smaragdi nitens viriditas. Cunctaq; pa
riter sub quadā varietate lucentia. nomē
habz ex patria. Sola em̄ parturit eum in
dia. Pli. li. xxxvij. Opali sunt in india. qui
bus preciosissimaꝫ gemmaꝝ cōpositores
gloriam ⁊ maxime inenarrabl'em difficul
tatem dederunt. quia sunt in eis cūcta pa

riter incredibili mixtura lucētis. Alij summo fulgoris augmento colores pigmētorum equauerunt. Alij vero sulphuris ardentem flāmam. aut etiā ignis oleo accēsi. Magnitudo nucem auellanam eqt.

Operationes.

Arnoldus. Opalus ē lapis pciosus gestanti se contra omnes oculoꝝ morbus proficuus. Visum eius acutum confortat. per omnia vero circumstantiū visus ꝛ oculos excecat ꝛ obumbrat.

La.xciiij.

Orithes. ꝛ Ostratites. Arnoldus Orithes est lapis triplicis generis. Unus est rotundus ac niger. Alius viridis ꝛ maculas albas hz. Tercius est cuius altera pars aspa est. Altera plana. ꝛ est corpus quasi fertilamina.

Operationes

Idem hic lapis gestatus. ꝛ oleo rosaceo mixtus prohibet ab aduersis casib⁹ atqꝫ a pestiferis reptilium ꝛ alioꝝ animalium morsibus. Idem appensus mulieri phibet ipam impregnari. ꝛ si pgnans est abortit. Exlapidario. Letiferos morsus niger atqꝫ rotundus orithes. Quos fera vel cornu vel seuo dēte peregit. Cū roseo mixtus pfecte curat oliuo. Per vastas arenas interqꝫ feras gradientes. Illesos seruat morsus abigendo feraꝝ. Qui viret et maculas albas hz alter orithes. Casibus aduersis portantes vbiqꝫ rīsistit. Tercius asseritur fame grauioris orithes. Altera ps cuius crebris est ꝛ aspa clanis. Altera leuior est quasi lamina ferri. Hic facit appensus ne fiat femina pgnās. Aut si pregnans fuerit. cito fundit abortū. Ysido. Ostratites gēma est testacea. duri or est altera similis achati. nisi q achates politura pinguescit. Buriori tanta inest vis. vt alie gēme sculpantur eius fragmentis.

La.xcv.

Ophites. Purpurites. Porfirites ꝛ Parius. Pli.li.xxxvij Ophites serpentū maculis similitudinem habet nec ex eo inueniunt colūne nisi parue. Duo sunt eius genera. Molle scz cādidum nigricans duꝝ. Ambo capitis dolores adalligata sedare dicunt. ꝛ serpētum ictus. Quidam etiaz frenetici ac litargicis adalligari iubet candicantē. Ysidor⁹.

Purpurites est ex egipto rubens cãdidis interuenientibus punctis Nominis eius causa ꝙ rubeat vt purpura. Plinius vbi supra. Porfirites etiam est ex egipto rubꝫ candidis interuenientibus punctis.

Operationes.

A Ysidorus. Parius est lapis marmoreus eximij candoris. Hic apud paron insulam nascit̃. vñ ⁊ nõiatur. B Magnitudo eius est qua lances crateras q̃ non excedat vnguentis ⁊ ip̃e aptus est.

Ca.xcvj.

Palagius ſm Albertũ. dicit̃ ꝙ palagius est gẽma coloris rubei lucide valde nature et substãcie transparẽtis. Et dr̃ esse femina carbunculi ⁊ virtutes eiusdẽ remissas habꝫ. sicut femina ad marem se habet.

Operationes.

A Et dicunt quidã ꝙ est domus eius. ⁊ ideo palaciũ carbũculi vocat̃. generat̃ frequenter carbũculꝰ in lapide isto. B Et iã visũ ẽ hoc ꝙ ĩ lapide vno exterior ꝑs fuit palagiꝰ. ⁊ ĩterior carbũculꝰ. C Propter qd̃ hmõi gẽꝰ lapidũ eẽ de gñe carbũ.

Ca.xcvij.

Pantherꝰ. Alb. Pãtherꝰ est lapis mlt̃os hñs colores. ⁊ ĩ vno corpe lapidis nigꝝ. vicꝫ viridẽ ⁊ rubeũ ⁊ alios multos. ĩuenit̃ ãt pallidꝰ purpureus ⁊ roseꝰ.

Operationes.

A Alb. Fert̃ ãt fuscos efficẽ visus. ĩuenit̃ ãt ſm plurimũ ĩ ĩdia. B Dꝫ gestãs respicẽ ad ip̃m ĩ mãe oriẽte sole. ⁊ sit efficax ⁊ v̄tuosus. tot ãt v̄tutes dr̃ hr̃e q̃t colores hꝫ. Hoc similiter ait enax ĩ lapidario suo.

Ca.xcviij.

Prassius. Albert⁹. Prassi⁹ ē lapis q̄ est mī 7 palaciū smaraldi. Est āt viridis coloris hūs viriditatē sicut prassiū. Inuenit aūt aliqñ cū rubeis guttis. 7 aliqñ cū albis. Est alia spēs isti⁹ lapidis. q̄ inuenit cū guttis aureis. 7 vocatur crisopassus. 7 rarius inuenit. Et ideo carior existit. Pro quo lege lapis crisoprassius superius de C.

Operationes.

A Expertum est aūt q̄ portat visum. 7 quasdam iaspidis 7 q̄sdam smaraldi hz opatōes. hoc sil'r ait enaxī lapidario suo.

Ca.xcix.

Peridonius. Albertus. Peridonius ē lapis fulgēs vt ignis colore.

Operationes.

A Albertus. Dī āt valere ꝫ arteticam mirabiliter. B Et refert de illo lapide q̄ si fortius stringat manu. manū aduret. vult g̃ leuiter 7 pauide tangi. C Et ego ip̄m exp⁹tus sum sepius. Dī āt de genere isto alia spēs esse. que dī esse crisolitos sil'is. nisi q̄ maioris viriditatis existit.

Ca.c.

Piritides grece. latine Coppa rosea. Arabice hageral markasita. Serapiō. li. aggre. cap̄. hageral markasita est lapis ex quo extrahit es. et oportet q̄ eligat ex illis cuius coloꝛ ē similis eri. 7 q̄ñ ponit in igne. saliunt ex eo scintille facile. Cōburit in hūc modū. Linitū pone in ignē l[illegible]ē 7 cuēta donec fiat rube⁹ deinde extrahet ab igne. Quidā ponūt eū in ignē magnū. de prunis deinde liniunt melle. 7 iterꝫ ponūt in ignē. donec oēs ptes eis sint equaliter combuste. quia forsitan primo aduritur extra 7 non interius. deinde exufflatur cinis ab e[illegible] 7 reponitur. Et si indigetur ablutio. lauat eam sicut lauat cadimia. Dyascorides caplō de lapide piritide. Lapis piritides id est marcasita ex quo eramentit. eligendus est colorem habens eraminis. qui in foco missus frangitur. Comburitur vero sic melle vnctus in viuis carbonibus mittitur flabellatur q̄diu colorem rufum faciat. Alij vero in multis carbonibus igneis coctum 7 secūdo melle vnctum reuocant igni. q̄mdiu se fregerit. postea eximunt illum. 7 lauant sicut cadimiam 7 reponunt.

Operationes.

A Serapion. Virtus eius adusti. z nō adusti est vrens. z absterſiua vlcerum. et abstergit obscuritatem visus. et resoluit z maturat apostemata dura. z quando resolvitur z miscetur cum resini pini. ſsoluit sanguinem coagulatum. H Et aufert carnem superfluaz cum pauca calefactione z stipticitate Et quedam nominat hunc lapidez postq̄ aduritur dicidas vel difriges. L Et idem auctoritate galieni. Hic lapis est vnus de lapidibus habentibus virtutem fortem. et nos administramus eum cum ſsolutiuis. z miscemus cum eo lapidem sacharos. B Et resoluimus sepe cum hoc vnguento humiditatem multam que est ꝓgregata in concauitatibus z cauernis masculorum.

E Et quando administratur hic lapis oportet q̄ multum teratur. z ſsoluit humiditatem corruptam que est sub cute.

F Et ideo quando teritur vltima cōtritione. z conficitur cum aceto abstergit baras z morpheam z lentigines faciei.

G Et habet virtutem magnam in abstergendo oculum. z cōfortat substantiā eius z acuit visum. I Et ideo nominatur in terris Persie lapis luminaris. et facie capillos tenues z crispos. J

Dyascorides. Virt⁹ est illi cocto z crudo termantica et alimictica: caligines oculis purgat. duriciebus dyaforesim z digestionem facit. addita resina carnes ꝓequat Lapis ipe combustus a multis defriges dicitur K Lapis iste est species vitrioli. vt apparet si leges litteram Vitriolū inferius de v. Qui non combustus si pulverizetur z distemperetur vel misceat cū vino z e gallis tritis est optimū incaustū ad scribendum. Hoc idem dicit Albert⁹ in lapidario suo.

La.cj.

Petroleum. Cassius felix ca. de petroleo. Petroleū est oleum petre Inuenitur autem i locis furfuris. fit eñ cum pinguedo terre z aq̄ actione calores ad igneas cōuertitur ꝓtes. Inuenitur etiam sup lapides. quod q̄dem per eos resudat z in eis est. z sup mare inuenit. Auicēna. Petroleum album note speciei est. et nigrum est colamentum picis babilonie. ca. z sic. vsq̄ ad quartū. est z subtile z proprie album resolutiuū liquefactiuū. aperitiuum opilationū.

Operationes.

A Auicenna. Petroleum confert doloribus anchax. z doloribus iuncturax. Et proprie album: z confert doloribus auriū frigidis B Et confert albugini oculi z aque descendenti. L Et nigrum ex eo etiam confert asmati z tussi antique bibitur eñ pax ex eo cum aqua calida.

D Et sedat dolorem ventris pūgitiuū z ventositates. E Et qñ fit ex eo licinium interfecit vermes. z ꝓprie nigrum.

F Et comeditur pōdus. 3. j. de eo z frāgit ventositatē vesice. z frig⁹ matricis. Et ꝓfert puncture epithimatum.

Ca.cij.

Peanites: Arnol. Peanites lapis ē genit⁹ de michedō: ⁊ ē feminei sex⁹. nā certo tp̄e ꝯcipit. lapidēq; ꝯlitez parit. ⁊ ꝯfert pregnantibus.

Operationes.

A Ex lapidario. Signit̄ ī mr̄e nō r̄gione lapis peanite. Feminei sex⁹ referēs imitando labores. Nā q̄b⁹ ex causis dubiū sz tp̄e certo. Cōcipit ⁊ parit ⁊ pariētib⁹ auxiliat̄. Ultīa q̄s vrgz dubij discrimīs hora.

Ca.ciij.

Podoros. ⁊ Pontica. Ysido. Podoros est gēma p⁹ margaritā gēmaꝝ cādidaꝝ secūda de q̄ querit̄ in q̄ numerari colore debeat. tociēs iactata ꝑ pulchritudīes nōis alienas adeo vt decoris p̄rogatiua vocabulo sit facta.

Operationes.

A Idem. Pōtice gēma auratis guttis micantes alie stellas habentes. Alie q̄q; longis coloꝝ ductibus lineate: B Caste ⁊ sobrie portari volunt.

Ca.ciiij.

Phrigius. ⁊ Phingetes. Ysidorus Phrigius a loco dicitur eo q̄ in frigia nascitur colore pallid⁹ mediocriter grauis. gleba pumicosa. vritur ante vino perfusus. Flatusq; follibus donec rubescat. Rursusq; dulci vino extīguitur tribus vicibus tingendis vestibus tātum vtilis.

Operationes

A Ysidorus. Phingites alias phengites capodocie lapis est. duricia marmoreus. candidus atq; transluceus.

B Ex quo quondam templū a quodā r̄ge ꝯstructū est foribus aureis. q̄bus clausis intus diuturna claritas erat. C Pli. In capodocia reꝑtus est lapis phingites. sub nerone principe ex argumento sic appellatus. qm̄ candido et translucēti fulue inciderant vene. hic eidem ꝯstruxit fortune. quam sciam appellant.

Ca. cv.

Pumex latine. Arabice. Famechi grece Fanech vel Fenic vel lapis de barchin. Serap̄: li. aggre. ca. Famechi. i. pumex. ⁊ est lapis de barchin id est lipari: Oportz ꝙ eligatur ex eo multum foraminosus durus ⁊ frangibilis leuis albus in quo nō sunt lapides. Et modus combustionis eius est. ꝙ accipiat̄ ex eo quantitas ⁊ ponat̄ in prunis. ⁊ quādo fuerit ignitus. extrahatur ⁊ extinguatur in vino odorifero. ⁊ hoc fit ter. tercia vice qn̄ extrahit̄ ab igne nō extinguat̄ in aliq̄ sed dimittat̄ infrigidari ꝑ se. postea teratur ⁊ reponatur.

Operationes.

A Byasco. Uirtus est ei stiptica termātica ⁊ purgatoria. Pumex oculoꝝ cicatrices limpidat. vulnera replet. ⁊ ꝯsolidat. ⁊ aufert carnem suꝑfluā oculoꝝ. ⁊ qn̄ terit̄. ⁊ fricant̄ inde dentes abstergit eos. ⁊ administratur ad abradendos pilos. B Theofrastus in ꝓpo cap̄. Si miscet̄ ātidotis. dentifrigijs ⁊ smigmatibus abradit aspredinē. ⁊ leuigat ⁊ ꝯstringit ⁊ coercet. C Serap̄. Pumex hz v̄tutē stipticā. strīgit em̄ gingiuā. ⁊ abstergit ocl'm. ⁊ aufert maculā que est in eo. ⁊ replet vlcera ⁊ consolidat ea. ⁊ aufert carnem superfluā que in eis est: Et qn̄ terit̄ ⁊ fricant̄ dentes abstergit eos: Et si mittat̄ in vas vini non ꝑmittit ip̄m amplius bullire. D Et idem aucto. Gal'. Ingredit̄ in medicinis que abstergunt dentes. qn̄ non est adustū sed qn̄ aduritur fit subtilior. Nam acq̄rit ab igne rem adustam calidam q̄ aufertur ⁊ seꝑatur ab eo qn̄ lauatur. E Et clarificat dentes. ⁊ abstergit eos. ⁊ hoc facit propter sui asperitatem. Et facit fortasse hoc propter eius virtutem abstersiuam. F Et propter hāc causam cornua quādo aduruntur abstergunt dentes. Om̄ia prescripta istius capituli inuenies in Pā decta. capl'o. cclvj.

Ca.c vj.

Quadratus. Quadras ⁊ Quirin. Plinius: Quadratus in egipto īuenit̄. similiter ⁊ ethyopia: ⁊ ex albidus est. Albertus: Quadros alias Quanidros est lapis qui aliqñ inuenitur in cerebro vulturis. Idez. Quirin est lapis q̄ īuenit̄ ī nido vpupe: Aliqñ que tota est auis prestigiosa ⁊ augurialis vt dicunt magi ⁊ augures.

Operationes.

A Quadratus vires habet stringētes Unde necare dicitur conceptum. B Albertus. Lapis quadros: Uirtus eius fertur esse contra quoslibet nociuos casus ⁊ r̄plet mā̄millas lacte. Hoc sil'r ait Enax. C Idem. Quirin. Est autem hic lapis proditor secretorum. Et fantasias ꝓmouens. si ponatur supra pectus dormiētis: Hoc similiter ait Enax in lapidario suo.

Ca.c vij.

Uirinus Raday ⁊ Ranno:

Operationes.

A Arnoldus. Quirinus est lapis q̄ reperit̄ in vllule nidis. Auget fantasticas visiones. B Idem Radaym lapis est niger atq; translucens Inuenit̄ ī capite galli maris. qñ datū est ꝯmedere formicis. C Idē gestat⁹ vt dr̄ valet ad impetrandū q̄dlibet B Arnoldus. Rāni alias rabri ē idē ꝙ bol⁹ armenicus. ⁊ est lapis subrube⁹: E Huius v̄tus ē constrictiua sanguīs dissinterie mēstruorūq;. vt supius habet̄ capl'o xxvj: de B.

Ca.c viij.

Rubeus. Serap̄. Lapis rubeus min⁹ q̄ iacinct⁹. qui arabice vocat̄ hager albigedi. Idē li. aggreca. Hager albigedi siue albuzedi iacīcti. rubedo est magis placabilis hominibus. eo ꝙ nō fit in eos obscuritas aliq̄. minera āt h⁹ lapidis ē ī terris oriētis. et qñ defert̄ a minera sua est obscur⁹. sz qñ excoriat eū aurifex detegit̄ bonitas ei⁹. ⁊ apparet, ⁊ clarificatur.

Operationes.

A Sera. Si quis ligauerit nõ videbit portans in nocte somnia mala neq; timorosa. ⁊ si ille qui aspexerit ĩ sole tm̃ q̃ visus eius est debilitatus terserit cum eo oclos suos ⁊ ꝯuenit ei. B Et qñ ille lapis fricatur ad capillos capitis attrahit festucas sicut magnes ferrum.

Ca. cix.

Saphirus. Albertus. Saphir⁹ est lapis valde notus ſm plurimũ eius. Venit ab oriente ⁊ yndia. Inuenitur ⁊ ĩ ypidomio apud podium ꝓuincie regionem ⁊ ciuitatẽ ſz nõ est adoꝑciosus vt ꝑoĩa sit similis oriẽtali. Est ãt colore ꝑspicuus sicut celũ serenatũ. ſz vincit in eo flauus color. ⁊ ideo melior qui est nõ satis ꝑlucidus: optim⁹ aũt q̃ hz nubes obscuras ad rubedinem declinãtes. inuenitur etiam bonus qui albidus. hz maculas similiter substantia sua sit sicut nubes fusca transparens aliquantulum.

Operationes.

A Albertus. Virtutes ego vidi q̃ ãtraces duos fugauit. Aiunt etiam hunc lapidem hõiem castum reddere ⁊ interiorem ardorem refrigerare. sudorem r̃stringere dolorem curare frontis ⁊ lingue. B Ego vidi vnũ in anulo portare. ⁊ sordes ex oculis purgare. sed añ vult poni in aq̃ frigida ⁊ post similiter. q̃ autem dicunt q̃ amittit v̄tutem ⁊ colorẽ postq̃ antracẽ curauit falsum est. C Dicũt etiã q̃ corpora vegetat. ⁊ paces conciliat. piũ et deuotum ad deũ efficit. D Et animũ in bonis firmat. Hic etiam sirtites a q̃busdam vocatur. eo q̃ in littore sirtium inueniatur E Ex li. de na. rer. Saphirus sereno colore celo assimilatur. Nunq̃ tamen quantũcunq; purus sit imaginẽ in se (ut speculum) ostendit. F Dicit̃ aũt optimus esse contra fraudes. ⁊ contra inuidiam ⁊ terrores ad pacem. qñq; graciosus est. G Sed oportet vt ille q̃ portat summo studio castitatem seruet. Oriẽtales saphiri sunt optimi maxime hij qui vehementer splendent colore ceruleo. H Item Saphirus morbũ illum horribilem fugat qui vulgariter dr̃ noli me tangere. Sz post fugatõem dr̃ viciari colore I Ex lapidario. Saphiri spẽs digitis aptissima regũ Egregiũ fulgẽs puroq; similima celo Vilior est nullo v̄tutibus atz decore. Hic ⁊ sirtites lapis est plerisq; vocatus. q̃ circa sirtes libicis ꝑmixtus arẽis Fluctibus expulsus fetuente freto reperit̃ Ille sed optimus est quem tellus medica gignit. Qui tamẽ asseritur nunq̃ trãsmittere visum: Quem natura patens tãto ditauit honore. Ut sacra ⁊ merito gemmaꝝ gemma vocetur. Et qui portat eũ: nec vlla fraude necatur. Inuidiam superat nullo terrore mouetur. Hic lapis vt ꝑhibent educit carcẽ vinctos. Obstructasq; fores ac vincula tacta resoluit. Fertur et ad pacem bonus esse conciliandam. Et pl⁹ q̃ reliquas amat hanc nigromantia.

Ca.cx.

Sardius. ⁊ Sarda. Albert⁹. Sardius est lapis ad antiquissimo inter preciosos lapides. memorat⁹ est autem habens ruborem spissum cum substantia peruia. sicut si peruietas ymaginetur in rubea terra. Et scdm hāc diuersitatem inuenitur quinq; modis. ita q̄ aliquis nihil habet de peruietate ⁊ forte ille matrix est alioꝝ ⁊ domus in qua generantur. In sardis autem ciuitate r̄pertus esse dicitur ⁊ sic vocatur. Idem Sarda est lapis q̄ se habet ad tabulas ligni sicut magnes ad ferrum. Et ymo adherz ita fortiter tabulis nauium in mari vt a tabulis euelli nō possit nisi abscindat̄ cū ipso ea pars tabule cui adheret. Est autē in colore prassius. hoc est virēs. Hoc similiter ait enax.

Operationes

A Albertus. Aiunt sardium lapidem accendere animū ad gaudium et acuere ingenia. ⁊ per virtutes contrarias ligare onichiū. Hoc similiter ait Enax.

Ca.cxj.

Sardonis. Albertus. Lapis sardonis quem quidam sardonicē vocant. est ꝯpositus ex duobus sardio videlicz ⁊ onice. est ergo rubeus ⁊ hic color eminet ex sardio. Est etiam albus ⁊ niger ⁊ colorez vnguis proferens ex onice. Laudabiliter autem est q̄ hos colores habet magis distinctos. Inuenitur autem quinq; modis aut plurib⁹ propter diuersam colorum mixtionem et frequentius inuenitur in india ⁊ arabia.

Operationes.

A Idem albertus. Fertur luxuriam expellere. ⁊ castum reddere ⁊ pudicum.

B Est tamen maxima huius virtus in hoc q̄ cum onichius nociuus sit hic nocere non potest. sardium in substantia hn̄s admixtum.

La.crij.

Samius ⁊ Sarcofagus. Albert⁹ Samius est lapis a samo insula i qua inuenitur dictus. Hoc autē lapide politur aurum. Idem. Sarcofag⁹ est lapis devorans cadavera mortuorum grece enim sarcos sonat carofagos autez comedere. Antiqui autem aliqui de hoc lapide prius fecerunt archam mortuorū. eo ꝙ in spacio .xxx. dierum. cadavera consumuntur. Ob hoc autez nostra monumēta lapidea sarcofagi sunt vocata.

Operationes.

A Samius. Albertus. Fertur autem ꝙ samius portatus vertiginem sedat. et mentem solidat. Habere autem hoc vicium dicitur ꝙ alligatus in coxa parturientis impediat partū. hoc silr ait atabari.

La.criij.

Smaraldus. alias smaragdus Albertus i lapidario suo de smaraldo. Smaraldus lapis est preciosior multis alijs ⁊ non rarus. Et color eius est viridissimus transluces its ꝙ vicinum aerem sua viriditate figurare videatur. Et melior est planicies superficiei quia tunc vna pars non obumbrat aliam. Melior tamen est qui nec lumine nec vmbra variatur. Huius planicici ⁊ colorum varietatum dicūt esse diuersitates .xij. eo ꝙ aliquando fel nigrum p modum virgularum admixtum habet. Hij sunt alocis scotici ⁊ britanici ⁊ hiliaci. ⁊ qui in venis eris nascuntur. ⁊ maculosi quidam. ⁊ quidam calcedonici eo ꝙ admixturaz habēt cum illo lapide. Meliores autem sunt scotici. Et ferūt quidam ꝙ illi de nidis griffonum auferuntur qui lapidem hunc cum crudelitate magna custodiunt. Dixit aūt vnus de grecia veniens veridicus. ⁊ curiosus experimētator. ꝙ hic lapis nascitur in rupibus que sunt sub aqua maris. ⁊ ibi inuenitur. Rationale etiam est ꝙ in venis eris in perspicuo quidem ad eris substantiam non veniens nascitur eo ꝙ rubiginis eris habet viriditatem.

Operationes.

A Quando smaraldus ponitur ī potu conuenit venenis mortiferis. ⁊ morsibus venenosis ⁊ punctionibus habētib⁹ aculeum. B Qui ergo dederit in potu de limatura eius pondus. viij. granorum ordei illi qui sumpsit venenū anteq̄ fecerit impressionem liberat eū a morte. ⁊ non cadēt capilli eius neq; excorient̄ et est sua euasio. et ille qui assiduat aspicere ipsum preseruat eius visum a nocumentis. ⁊ conseruat eum incolumē. C Et q̄ defert ipsum in anulo. preseruat eam ab epilētia quādo ducit cum digito añq̄ supueniat. D Et propter hanc causam docemus reges q̄ suspendant eos in collo filiorum quando nascuntur statim ne superueniat eis epilentia E Et idem auctoritate Rasis. Taberzet vel feruzegi. i. smarald⁹ conuenit leprosis quando sumitur ī potu limatura eius. Et si cadat aspectus tiri super lapidē smaraldi dissoluunt̄ oculi eius ⁊ liquescunt. F Dyascorides capl'o de smaraldo Smaraldus portatus augz substantiam habens persuasionē in om̄i negotio corpe ⁊ sermone castos letosq; facit subuenit et in tempestatibus. Sculpit̄ in eo scarabeus ⁊ pertundit̄ aurea fibula. G Albertus in lapidario suo capittl'o de smaraldo. Expertū est nostris temporibus q̄ hic lapis si vere viridis ⁊ bonus est retinet coitum propter quod rex vngarie qui nr̄is regnabat temporibus eum in digito in hora coitus cū vxore sua habebat in coitu. in tres partes diuisus est. H Et ideo probabile est q̄d dicitur q̄ hic lapis gestantem se ad castitatem inclinat. I Unde auget opes ⁊ incantatus dat verba persuasoria. ⁊ q̄ collo suspensus curat emitriteum ⁊ caducos morbos. K Expertum autem est q̄ visum debilē confortat. ⁊ oculos conseruat. L Et bonam facit memoriā ⁊ tempestatē auertit. Et valet diuinantibus propter quod queritur a magis.

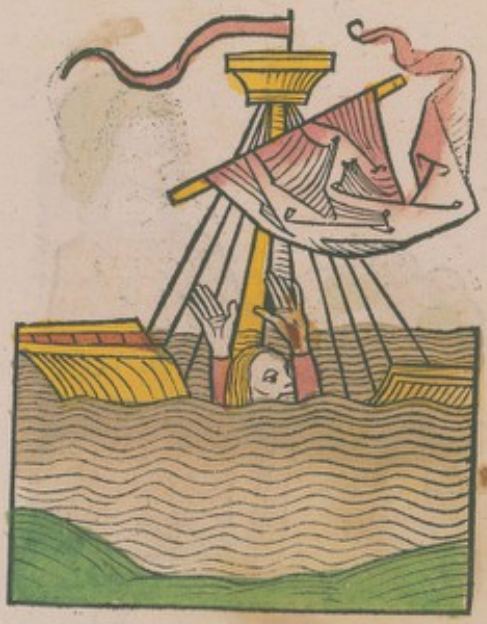

Ca. cxiiij.

Sagda ⁊ Sandariso. Ysidorus Sagda est gemma prasini coloris apud caldeos. cuius tāta vis est. vt p̄meantes naues e profundo petat ⁊ carinis ita tenaciter adhereat vt nisi abrasa parte ligni vix separetur

Operationes.

A Ex lapidario Difficiles gemmas super omnes mari r̄pertus. Nunq̄ sciretur nisi se daret inueniēdam. In medio siquidem lapis natus iste profundo. Naues ī cautas petit e regione meantes Et p̄ lambentibus tabulis herēdo carine. Ad portum trahitur maris ignaris data nautis. Est autem morsu tabule sic fixa tenaci. q̄ nequit abrasa ligni sine parte r̄uelli Huic prasinus. color regio caldayca tellus. B Ysidorus. Sandarisus nascitur in indis loco eiusdem nominis. Species ei⁹ est q̄ velut intra lucidum ignem intus auree gutte fulgent C Cōstat inter omnes quantum stellarum accedat numero tanto ⁊ precium accedere.

Ca.cxv.

Silenites ⁊ Sirtite. Ysidorus. Silenites gemma translucet candido melleoq; fulgore ꝯtinēs ymaginem lune. Quaz iuxta cursum ip̄i⁹ astri perhibent in dies singulos minui ⁊ augeri. Nascitur in persida.

Operationes.

A Arnoldus. Silenites est gēma persidis cuius color est vt iaspidis. lūares motus seruat gestatusq; languentes ac debiles curat. B Ex libro de naturis rer̄. Silenites lapis est colore pulcher. maxime albo rubeo vario purpureo. quez portat in die testudo. Hor̄ quoddam genus est quod viret vt herba. Hunc qui portat in ore fertur diuinare futura. Igne nunq̄ frangitur Inter dissidentes amorē reconciliat. ptisicos curat. C Ysidorus Sirtites gemma est sic vocata. quoniam in littore syrtium in parte lucanie primū ē inuenta. Huius color est croceus ꝯtinens intus stellas languidas ⁊ sub nubilo renitentes. D Albertus in lapidario suo inquit. Lapis selenites est lapis de quo varia referunt̄. Dicunt em̄ q̄dam eum nasci in quodā genere testudinis. Indico ⁊ eē varium dicuntq; hunc esse virentem. Et in perside partibus frequentius inueniri siue in arabia. sicut inquit plinius. Dicūt autem hunc crescere luna crescēte. ⁊ decrescere decrescente luna. E Gestatus autem fertur conferre prescientiam q̄ndā futurorum. si sub lingua portetur p̄cipue prima luna ⁊ decima existente Dicunt etiam q̄ mane prima luna tantā habet virtutem in prima hora. Decima autem existēte luna in decima hora. F Et modus diuinationis est q̄ cum pōatur sub lingua ⁊ cogitetur de aliquo negocio verum fieri deceat aut non. ⁊ si fieri deceat corde tenetur ⁊ infigitur ita q̄ euelli non possit. et si fieri non deceat. statim cor desistit ab ipso. G Fertur etiam q̄ curat languentes ptisicos ⁊ debiles. Hoc etiam ait Ysaac beniamin.

Ca.c xvj.

Stellarius Enax in lapidario suo Lapis stellarius ē de genere mar mor habens maculas ex auro. et eius est ali⁹ albus. qui dī markasita. Ali⁹ indus clarus celestis. ⁊ vocat lapis lazuli Pro quo lege lapis lazuli. ⁊ qñq; minera fert vtrumq; simul. ⁊ qñq; est alius coloris viridis. Et vocatur lapis crisopassus. vt appareat si leges lapis crisopassus.

Ca.c xvij.

Specularis. Albert⁹. Lapis specularis ē lapis ad mod vitri pspicu⁹

Operationes

Dicitur autem in hyspanor vrbe segondia primitus inuentus esse. Ego autem vidi illum habundantius inueniri. ita ꝙ curbes inde onerantur in diuersis partibus theotonie. Et vidi etiam in gallia inueniri cum gipso. ꝙa est extremitas quedā. Effusus āt scindat in q̄libet ptes tenues. ⁊ fiūt inde fenestre sicut de vitro. nisi q̄ loco plūbi oz ponē lignū. Sūt āt tres spēs eiusdē. vna viōz lucida sicut vitr. alia nīḡ pēir⁹ sicut attramentū. Tercia citrina q̄ vocat auripigmentū vel arsenicū qō clarius est ⁊ nobilius.

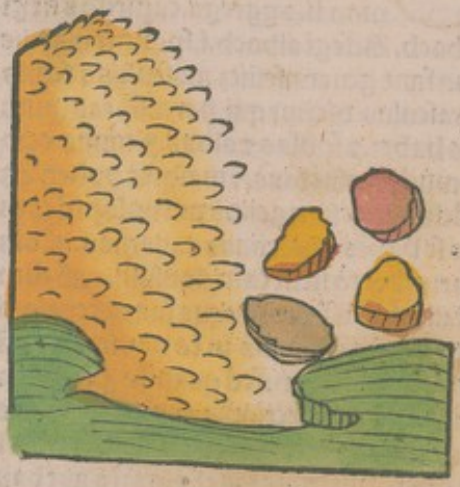

Ca.c xviij.

Sistos. Enax in lapidario suo. ca. proprio. Lapis sistos est susci coloris ⁊ subrufi oblongas aristas siue pinnulas non habens erectas vt alumen scissum.

Operationes.

Enax. Lapis sistos vires habz fortiter constringentes.

Ca.cxix.

Spongia marina latine.grece trages.arabice affegi albach.Serapion li.aggrega.capitt'lo affegi albach. Affegi albach.i.spongie marine duo sunt genera.scilicz masculus ⁊ femīa Masculus dicitur qui percussuras minutas habet.⁊ spissas ⁊ albas.Femina vero rotundas cauernas.⁊ maiores habet.Sz additur tercium genus duros lapides intra se habēs ⁊ plurimas cauernas. Comburitur vero sicut calcidonium. Melior est illa que est propinqua sue acceptioni ⁊ est adhuc r̄seruans in ea de virtute quā acquisiuit ex mari:sed quando ꝓlōgatur tempus sue collectionis.euanescit virtus eius.⁊ non est conueniens vt administret̄ in opere.nisi prius lauet̄ cū nitro aut baurach vel cum aqua cineris que dr̄ distillata.Auicenna li.ij.cap̄.de spongia.Spongia est corpus marinum laxum rarum Et dicitur ꝙ habet animal in eo cui adheret ⁊ non separatur ab eo.Et illa que est r̄cēs est fortior et vehementioris exiccationis propter fortitudinem nature maris.Et ē ca.in primo ⁊ sic.in.ij.gradu.Et ipsius lapis est propinquus ⁊ minus calidus.⁊ est fortis exiccationis.proprie q̄d ex ea est recens quando aduritur cum oleo et similiter eius cinis. Dyasco.capl'o de spongia Spongie sunt duo genera.Masculus et femina.Masculus habet foramina minuta ⁊ spissa ⁊ alba. Femina vero habz foramina rotunda ⁊ magna Et additur tercium genus habens intra se lapides duros ⁊ plurimas cauernas.

Operationes.

A Serap̄.auctoritate Galieni. Uirtutem habet exiccatiuam manifeste.et ideo virtus eius est qui consolidat vlcera recētia cum suo sanguine cum madefit in aceto mixto aqua vel vino secundum diuersitatem corporum. B Et abscindit fluxum sanguinis qui ex incisione accidit vel combustione. Quādo accipitur sicca non habens humiditatem in se ⁊ imbibitur in aspalto iudaico aut in pice liquida ⁊ ponitur super locum fluxus ⁊ ignis ī ea accenditur.⁊ valet in cauterium. Sz spongie combuste virtus est resolutiua. C Et lapis qui inuenitur in spongia habet virtutem que desiccat.⁊ frangit lapidem qui est in renibus causatus. D Et idem auctoritate dyascoridis. Que ex spongia est noua ⁊ sicca non cum sua pinguedine confert vlceribus.⁊ resoluit apostemā flegmatica E Et cōglutinat vlcera recentia quando supponitur cum aceto vel aqua incarnat vlcera antiqua.quando apponitur eis cum melle cocto ⁊ apponitur cum aqua sola.Sz ex spōgijs illa que est subtilis leuis non habz iuuamentum. F Et vtimur spongia noua sicca in panno lineo ligata.que sola facta forma licinij.⁊ intromissa apit orificia vulnerum.quando sunt clausa G Et quando ponitur sicca in vlceribus antiquis humidis.ad que fluūt humiditates eorum. H Et apponitur cum aceto ⁊ substinet menstrua. I Et quando comburitur sicut comburitur spuma maris,confert obtalmie ⁊ abstergit oculum K Et quādo lauatur post combustionē eius est magis iuuatiua in medicinis oculorum. L Et quando comburitur cum pice cōfert fluxui matricis. M Et lapis q̄ inuenitur in spongia,frangit lapidem vesice quando bibitur cum vino. N Auicenna. Quando spongia aduritur cum oleo ⁊ eius cinis confert disruptioni sanguinis propter incisionem ⁊ apertionem Inflāmatur ex ea ignis super locum ⁊ cauterizat.cum hoc ꝙ ipsa sit substātia retinens sanguinem. O Et ex ea fiunt licinia Que in orificijs venarum ponuntur.⁊ retinet sanguinem ⁊ fluxum sanguinis. P Et eius lapis subtiliat absq; calefactione.⁊ exiccat ⁊ abstergit.⁊ exiccat apostemata flegmatica Q Et infunditur in aceto ⁊ ponitur

super plagas ⁊ consolidat eas. ⁊ decoqui
tur cum melle. ⁊ consolidat vlcera profun
da. ⁊ similiter ponit sicca super ipsa.
R Et infusa in aqua aut vino desic
cat vlcera humida antiqua. S
Et quando spongia aduritur cum oleo ē
conueniens curationi sputi sanguinis
T Et lapis in ea inuentus. frāgit la
pidem in vesica apud aliquos. Galienus
ait ꝙ frangit lapidem renum tantum. q̄a
non transit vsq̄ ad vesicam.

Ca. cxx.

Sordicies parietis balnei latine.
Arabice vasachi. Serapion li.
aggre. cap̄. vasachi aucto. Gali
eni. est cal'. ⁊ lenit ⁊ dissoluit.

Operationes.

A Serap̄. Facit nasci carnes. ⁊ est con
ueniens scissuris que fiunt in ano ⁊ emor
roidibus quando ponit̄ super eas.
B Et quod de sordicie colligitur ex
ex corp̄ibus exercitantiū. calefacit ⁊ resol
uit exituras dure solutionis. ⁊ est conueni
ens vlceribus renū. C Et illa q̄ colli
gitur ex corp̄ibus luctantiū. cōfert nodis
q̄ fiunt in matrice qñ pōit̄ sup̄ eas. ⁊ ꝯfert
sciatice posita loco vnguenti. D
Et sordicies que r̄peritur ī vasibus in qui
bus oleum aduritur resoluit multū ⁊ lenit
E Et dixit in sordicie q̄ est in corp̄ibus
luctantiū s̄m ꝙ in ea est de puluere diuer
sificatur ab alia. F Et sordes q̄dem
vniuersaliter resoluit apostemata indige
sta. ⁊ cōuenit apostematibus calidis mā
millarum. ⁊ hoc qm̄ extinguit inflāmatio
nem eoꝝ. G Et prohibet cursum hu
morum ad ip̄a. ⁊ resoluit q̄d iam fluxum
est ad ip̄a. qm̄ ip̄a est composita ex pulue
re ⁊ oleo ⁊ sordicie corporis hominis.
H Sed sordes vasoꝝ recipit acuitates
a vase eris. ⁊ similiter est acutior. ⁊ sordici
es auris confert panaritio.

Ca. cxxj.

Silex. Ysidorus. Silex est lapis du
rus sic dictus eo ꝙ ab eo ignis ex
iliat.

Operationes.

A Idem in li. xix. Ex genere silicum op
timi sunt nigri q̄busdam in locis ac rubē
tes. B Albi quoq̄ contra vetustatē
incorrupti qui ⁊ in monumentis sculpti ⁊
incorrupti permanent. quibus nec ignis
quidem nocet. Nam ex his etiam forme
fiunt in quibus etiam era funduntur.

C Sed ⁊ viridis silex vehementer igni resistit ac nusq̄ copiosus est. ⁊ vbi inuenitur lapis non saxum est. Pallidus autez in cemento raro vtilis. D Fluuialis vero silex semper veluti madens est. hunc estate exhiberi oportet. nec ante hyenniū in structuris domoꝝ inseri.

Ca. cxxij.

Succinus siue Succinus. Albert⁹ Succinus est lapis crocei coloris quē greci electron vocant. inuenitur em̄ translucens sicut vitꝝ. vocabulum habz a materia. quia a succo vel gumma arboris nascitur que pinus vocatur. lambra vulgariter vocatur.

Operationes.

A Idem. Confricatus aūt trahit folia ⁊ paleas ⁊ fila sicut magnes ferꝝ. B Dicunt autem ꝙ confert portantibus se castitatem. C De expertis āt est ꝙ fugit serpentes. pregnantibus autez valere dicitur ad facilem parturitionem. D Ysidorus. Succinus quem greci electron vocant fului cereiq; coloris fertur arboris succus esse. ⁊ ob hoc sic hic appellatus. cōstat āt eū non esse populi succum. vt phetonijs fabula dicit sed pine arboris.

E Nam accensus tede nitore flagrat Nascitur autem in insulis occeani occidētalis. sicut gummi densaturq; cristallum rigore vel tempe F Ex ea fiunt decoris gracia agrestium monilia seminarum vocari autē a quibusdam dicitur arpaga eo ꝙ attritu digitoꝝ accepta caloris anīa folia paleasq; ⁊ vestium fimbria rapiat. sicut magnes ferrum. G Ex li. de naturis reꝝ. Succinus est gēma que vulgariter appellatur lambra. hic crocei coloris est. ⁊ vt vitrum aliqñ translucet. H Castitatem portantibus conferre dicitur Fumus eius iuuat parturiētes ⁊ fugat serpentes. prima quidem gutta que de arbore pino fluit pura. ⁊ lucida est. I Et hec est illa que in estate calida prosilit. Reliquo vero tpe fluēs obscura ē ⁊ immūda.

Ca. cxxiij.

Sulphur. Ysidorus. Sulphur terra est ex actione caloris excocta in essentiam sulphuream cōmutata. Aquosis ⁊ terrestribus ⁊ igneis trāseuntib⁹. Est āt aliud sulphur viuū videlicz q̄d tale ē q̄le a terra ꝓducit.

Aliud est extinctum siue mortuum. quod artificialiter paratur ⁊ in calamis ferreis funditur. Auicenna li. ij. capl'o de sulphure. Sulphur est omnibus notum. est ca. et sic. ad quartum ꝓueniens. ⁊ est subtiliatiuum ⁊ attractiuū. Dyascorides capl'o sulphur Omnibus est notum. Eligendum est viuū ⁊ colore limpidum ⁊ resplendens ⁊ perlucidum sine lapide. quod missum ī focum viridem facit colorem ⁊ pingatur. Nascitur in melosda ⁊ lypparia.

Operationes.

A Dyascorides. Uirtus est ei que resoluit ⁊ abstergit. ⁊ qui resistit venenis maritimis. ⁊ alijs similibus eis quādo teritur ⁊ puluerizatur sup̄ locum morsure. B Et conficitur cum sputo aut vrina aut cū oleo veteri aut cum melle aut glutīe albotin. C Curat scabiem ⁊ egritudinez in quo eleuatur cutis. ⁊ hoc quia ipsum aufert ip̄as egritudines. absq; hoc ꝙ īpellat materiam ip̄orum ad interiora corporis. D Et educit saniem ex pectore. ⁊ quando transglutitur cum ouo sorbili. Aut fit fumigium cum eo confert asmati. E Et quando fumigatur mulier cū eo educit fetum. F Et miscetur cum glutīe albotyn aut resina pini ⁊ aceto cōfert scabiei vlcerose. ⁊ empetigini. ⁊ maculis alb̄ que fiunt in vnguibus. ⁊ aufert morpheā G Et curat elephantiam ⁊ similiter cū resina ⁊ aceto curat puncturā scorpiōis. H Et qn̄ miscetur cum nitro ⁊ fricatur inde corpus aufert pruritum. I Et sumitur in potu cum aqua vel ouo sorbili ⁊ curat hictericiā. ⁊ est bonum corize. K Et quando puluerizatur sup̄ corpus aufert sudorem. et quando linitur sup̄ podagram cum nitro ⁊ aqua confert ei. L Et confert quando fit fumigium cū eo surditati ⁊ obliuioni. M Et miscetur cum melle ⁊ vino. ⁊ curat attritiōes aurium. quando liniuntur cum eo N Auicenna. libro secundo. capitulo de sulphure. Ca. est ⁊ sic. Et est ex medicinis ad albaras. proprie dum non tangit ipsum ignis. O Et quando miscetur cum gummi albotyn eradicat vestigia q̄ sunt in vnguibus. ⁊ cum aceto ponitur super morpheam. P Et ponitur super adustiouem ⁊ vlcerationem. ⁊ abstergit empetiginem. ⁊ proprie cum visco. et proprie etiam cum aceto ⁊ cum nitro propter pruritum lauatur ex eo corpus. Q Et ipsum est cum nitro ⁊ aqua sup̄ podagram linitum conueniens. ⁊ ꝯstringit corrizam suffumigatum. R Et administratur cum aceto ⁊ melle sup̄ contritionem aurium.

Ca. cxxiiij.

Sal. Serapiō libro aggregato. capitulo Malk auctoritate Dyascoridis: Sunt eius due species. vna que est ex minera. ⁊ alia que ex mari. ⁊ illa que est ex minera est fortior. ⁊ melior ex eo est non habens lapidē clari corporis cuius partes sunt equales. ⁊ ex marino melior est albus equaliū partium. ⁊ etiam reperitur in locis aquarum stantium. Item auctoritate Gal'. Et sal qui generatur in stagnis marinis assimilatur marino. Et iste sal fit in maritimis.

Mam quando decrescit aqua vel cõtrahi
tur in temporibus estatis.coagletur a ca
lore solis adurẽte.quod est in marginib⁹
aque.7 fit sal.Et hoc fit plurimũ eo q̃ ag
gregetur i loco illo ex aquis sordidis.que
sunt multum calide.Et propterea ḋa eua
cuatio aque maris fit in loco arto.substã
cia eius est grossa.7 sapor eius eius est sti
pticus salsus.Sal vero qui est ex minera ẽ
grossioris substancie 7 fortioris stipticita
tis Et virtus eius est ca.7 sic.in.iij.gradu
Sal sodome est sal qui generatur in mari
mortuo vbi est aqua amara In qua si pro
ijciantur pisces moriuntur. Et vocat sic
a nomĩe montiũ qui sunt prope illud ma
re; Sal qui effoditur a mineris est minus
ca.7 minus subtile alijs. Comburit sal se
cundum hunc modum. Pone sal in olla
noua.7 cooperi illam ne salsedo egredia
tur ab olla propter calorem ignis 7 sepeli
ollam in prunis et dimitte ibi donec adu
ratur 7 crepet; deinde aufer ab igne.7 po
tes discernere diuersitatem salis a suo sa
pore.7 hoc quia ille qui participat amari
tudine resoluit. Sed qui est sallus solũ cũ
resolutione sua stipticat 7 stringit. Et sal
quando aduritur est maioris resolutiõis
7 minoris stipticitatis. Et flos salis ẽ sub
tilior q̃ sal adustus.7 sapor eius est acut⁹.
7 resolvit resolutione forti.et est flos eius
spuma que est sup̃ salez; Sed pulis salis
assimilatur spume salis multum. Et possi
bile est q̃ subtiliaret 7 ꝛsolueret plus q̃ sal
7 aggregaret quod ꝛmaneret de substan
tia ex corpe sicut sal. Et si tu capis pisces
viuentes 7 proijcis in mari mortuo mori
untur statim. Ergo debes scire q̃ accidit
propter amaritudinem que est in ea que
quidẽ inimica est aĩalibus oĩb⁹ 7 plãtis.

Operationes

A Serapion. Virtus salis est que pro
hibet putrefactionem corporum eorum q̃
sunt parata putrefieri propter humidita
tem superfluaz que est in eis. Et sal maris
quando extenditur super corium 7 ponit
super splenem resolvit duriciem eius.

B Byas.cap̃.de sale. Salis virtus est
stiptica.7 abstergit 7 mũdificat.7 ꝛsolvit
Et aufert carnem superfluaz ab vlceribꝰ.
Et cauterizat 7 prohibet vlcera fraudulẽ
ta. Et in confectionibus medicinaz scabi
ei. C Et aufert carnẽ superfluã q̃ cre
scit i oculo. Et liq̃facit vngulã q̃ fit in eo.
D Et ingreditur i cristeribus.7 est bo
num apostematibus ydropicoz. Et quã
do miscetur cum oleo 7 aceto sedat pruri
tum.quando vngitur iuxta ignem donec
sudet. E Et idem facit in scabie vlce
rata.7 nõ vlcerata.7 in lepꝛ 7 impetigine.
7 quando miscetur cũ melle 7 aceto 7 oleo
7 linit̃ ꝓuenit squinancie; F Et cum
oleo solo cõuenit apostatibus vvule 7 duaz
amigdalaz.et cursui humiditatũ ad gin
giuas; G Et fit ex eo emplastꝛ cũ sa
uich ordei costo 7 melle ad pruritũ;et ad
fluxibilitatẽ gingivaz.7 ad vlcera corro
siua. H Et fit emplastrum ex eo et se
men lini ad puncturam scorpionis 7 cum
origano 7 ysopo 7 melle ad morsum vipe
7 cũ pice alkitran aut cũ melle ad morsuz
animalis.q̃d dr̃ ceraste.7 est serpens cor
nutus. I Et q̃n fit emplastrum cũ eo
7 melle 7 oleo resolvit furunculos K
Et quando miscetur cũ origano 7 fermen
to maturat apostemata flegmatica testi
culorum.7 convenit morsui rane existẽtis
in flumine babilonie. L Et quando
teritur 7 ligatur in petia lini 7 submergit̃
in aceto forti 7 miscet̃ cum isto.7 ponitur
supra morsum in quo est morsura animal'
alicuius venenosi conuenit. M Et
quando miscetur cum melle convenit san
guini mortuo qui est sub oculo. N
Et convenit nocumento opij 7 fungoꝛũ
pniciosoz.7 quando miscetur cum farina
7 melle ꝓuenit cõtusioni nervoz 7 attritõ
ni lacertoz. O Et ponit̃ sup̃ ꝓbustio
nem ignis.7 nõ sinit locũ vesicari.7 ponit̃
in hunc modũ sup̃ podagrã 7 cõuenit.
P Et fit emplastrum cum eo 7 linit̃ cũ
ysopo.7 prohibet herisipilã et formicam
augeri i corpe Q Et q̃n miscet̃ cũ olo
ꝓuocat sudorẽ 7 q̃n sumit̃ i potu cũ vio 7 aq̃
laxat ventrẽ. Verũtamẽ est malũ stõ.

Ca.cxxv.

Sal armoniac⁹. Sera. Sal armoniacus ē alb⁹ ⁊ rube⁹. ⁊ ex̄hit̄ ex lapidib⁹ claris duris. ⁊ ē salsus mordificatiu⁹ multū. defert̄ ex corasceni. ⁊ sūt⁹ ei⁹ colores multi. Nā ē ex eo niger ⁊ pulue rulent⁹ ⁊ alb⁹ clar⁹ sicut cristall⁹ ⁊ ē melior ⁊ est ille q̄ ingredit̄ ī medicīs. ⁊ ē ca. ⁊ sic. ī iiij. gradu

Operationes.

A Sera. Est abstersiu⁹ hūoꝝ ḡssoꝝ. ⁊ abstergit ⁊ lauat ⁊ ꝯfert casui vuule ⁊ squinācie. B Et diminuit albedinē oculi seu pannū eius.

Ca.cxxvj.

Sal alkali.

Operatōes.

A Actor. Sal alkali vel alkal fit in hunc modū. Accipe de herba kali. que alio nōie vocat̄ vsnen, ⁊ fac in terra foueā magnā ⁊ imple foueam ex herba illa dū est recens. ⁊ accende ignē in ea. B Et qñ erit illa herba cōbusta pone de alia sup̄ eam. ⁊ fac ita. donec fouea erit plena. ⁊ illa herba bene cōbusta. et dimitte extingui ignem. ⁊ infrigidari cinerem. C Deinde detege sub cinere fouee. q̄a tu inuenies salem nigrum petrificatū vel coagulatum in magno globo in fundo fouee ꝙ sal alkali vocatur. D Et valet ad om̄ia vt sal armoniacum.

Ca.cxxvij.

Sal indus Auicenna quarto cañ. fen prima de asperitate lingue. īquit. Sal indus est in colore salis ⁊ dulcedine mellis. Et est zuccarum quod inuenitur coagl'atum super cannā mellis in india sicut sal loco eius ponuntur. Candi lege Zuccaꝝ in tractatu primo de herbis capittulum vltimū. ꝛc.

Ca.cxxix.

Tartarus. Bartholomeus in li. de ꝓpetatibus rerum. Tartarum est vini feculentia in modum terre vel mollis lapidis circa partes dolei indurata cuius natura calida est. et sicca in .iij. gradu.

Operationes.

A Idem valet contra scabiem. serpiginem et impetiginem. B Contra capitis immundicias. Virtutem enim habet extenuandi ꝯsumendi mundificandi. et laxandi.

Ca.cxxviij.

Trachius. Enax in lapidario suo. Trachius est lapis niger: Nascitur in pōto amne qui est in egipto.

Operatōes.

A Enax. Trachius habet vires sicut gagates. B Et dr̄ accēdi parum ab aq̄ sed extinguitur ab oleo C Hoc idem dicit albus in lapida. cap. ꝓpo.

Ca.cxxx.

Terra sigillata latine. grece lemnia fragidos. arabice. Teumacō vel humatum. Serap. li. aggre. cap. Teumacō aucto. Syas. Teumacō. i. terra sigillata. et est sigillum marinum. et est sigillum laice. et est vna ex terris almayum. Et multi ex lutis illi assimilantur Et color eius est similis mogre. sed discernitur ab ea. quia quando tangitur digitis nō adheret eis sicut mogra. et est de viscositate in ea res parua. et in ista sigilla fiunt. et almayum. Et color omnium est rubeus. sed illa que est vera ex eis foditur ex terra fundo dosa. vbi nō est arbor neque herba neque lapis. Accipitur igitur ex minera illa. et infun

vitur aqua donec dissoluitur ꝛ spissaꝫ Et agitatur forti agitatione. inde dimittitur donec resideat ꝛ tunc abijciatur ab ea aq̃ que supnatat cum facilitate. ꝛ postea colligitur quod est pingue ꝛ viscosum ꝛ abijcitur quod est lapidosum in fundo vasis deinde ponitur illud pingue ad siccandū donec sit sicut cera mollis. ꝛ sic dividitur in frusta parua ex quibus fiunt trocisci. ꝛ sigillantur qui desiccantur in vmbra donec recedat aquositas ꝛ compleatur delicatio.

Operationes.

A Dyascorides. In substantia eius est acreitas. ꝛ est in ea paꝛ stipticitatis. ꝛ virtus est que desiccat sine mordicatione. Et curat vlcera fraudulenta. etiam si fuerint sordida. B Et quando conficiꝫ cū aceto forti vt fiat sicut lutū ꝛ põitur super vulnera recentia. ꝛ dimittitur sic glutinat ea ꝛ curat vlcera antiqua. C Et dissolue ipam cum quocunq; videbiꝫ magis competere necessitati sicut cū aceto aqua mixto aut secaniabin. aut vīo aut mellicrato ꝛ conuenit iuuamento manifesto habentibus vlcera in intestinis añq̃ fiant putrida facto cristeri cum ea.

D Postq̃ p̃cesserit cristere cum aq̃ mellis. ꝛ postea cum aqua salis. Deinde cum succo plantaginis. ꝛ detur in potu cū aceto fortiter mixto aque. E Et cōuenit morsui tyri. ꝛ alioꝝ animalium venenosorum. ꝛ canis rabidi. quando bibitur cum vino limphato. ꝛ quando linitur super locum morsus cum aceto. ꝛ suniliter oportꝫ q̃ liniãtur omnes morsus animalium venenosorum. F Deinde ponaꝫ super vulnus folium allij agrestis ꝛ post est folium centaureę minoris. ꝛ post hoc̄ folium prasij. G Et medicamen q̃d sumitur ex luto sigillato ꝛ grana iuniperi in quo admiscetur ex bolo armeno quantitas parua. quando bibitur ex eo ille qui timet potionem venenosam prohibet nocumentum eius ab eo. H Et sumunt eam in potu illi qui iam sumpserūt medicinam dum ipsa est adhuc in stomacho suo. pouocat enim vomitum. ꝛ expellit nocumentum eius ab eo. ꝛ sumunt eaꝫ ī potu illi qui iam sumpserunt medicinā venenosam dum ipsa est adhuc in stomacho suo. I Prouocat cū vomitū ꝛ expellit nocumentum ab eo ꝛ liberat eū a morte. K Ego fui expertus in illis qui biberunt cantarides. ꝛ leporem marinum. nam dedi eis in potu de hac medicina ꝛ feci eos vomere statim ꝛ euaserunt. neq; passi sunt aliquod accidens malum ex veneno ipoꝝ. L Frex Dyasco. ca. de terra sigillata. quod incipit lemnia sragidos fm translationē grecā. Terra est ex classica sordida. nē. M Et idem fm translationem arabicā. In luto sigillato est virtus q̃ qñ sumitur in potu resistit medicinis mortiferis ꝛ omnibus venenis forti contrarietate: N Et quādo bibit aliqs ex eo. ꝛ post sumpserit in potu medicinam mortiferam facit eam egredi p̃ vomitum ꝛ non nocet ei. O Et est cōueniens morsibus ꝛ puncturis venenosorū animalium: Et ingredit in p̃fectionibus pluriū medicinaꝝ p̃positaꝝ. P Et idem Bera p̃. aucto alcauzi: Terra sigillata est bona si puluerizet ex ea in os. vñ fluit sanguis. stringit eñ eū statim. ꝛ non est medicina que abscindit oñes fluxus sanguinis sicut ista. Q Et idem aucto. Pauli. Quando ponitur supꝝ adustionez ignis non sinit locum vesicari. ꝛ datur ex ea in potu post casum in quo continet lesio interioꝝ membroꝝ liniūtur cum ea mēbra post percussionem. ꝛ casum ꝛ attritionem. ꝛ prohibet ea ab apostemate.

R Et si fuerit solutio continuitatis cō solidat. ꝛ est de melioribus medicinis cōtra venena. S Paulus cap̃. de terra sigillata cal. est ꝛ sic. T Auicenna de viribus cordis. Terra sigillata temperate complexionis est in caliditate ꝛ frigiditate conformis humane complexioni nisi quia eius siccitas maior est humiditate: Habet eñ vtutem mirabilē p̃fortādi cor-

La.cxxxj.

Tegula latine. grece later. arabice casef. Serap. libro aggregatoris capitulo casef auctoritate dyasco. Casef. i. tegula.

Operationes.

Tegule atanor quando sunt bene aduste habent virtutem cauterizativā

Et propter hanc causam quādo miscetur z linitur cum ea confert pruritui z bothor. z confert podagre. Et quando miscetur cum cerotis ꝛsolvit apostemata dura z scrophulas.

Et idem auctoritate ꝛalieni. Tegule laterum virtus est abstersiva. z maxime tegla atanor.

Et virtus eius est que abstergit z desiccat. z proprie illa que est ex atanor q̄ est fortior alijs.

Et ponitur propter hanc causam in vnguētis q̄ dicūtur manfastas.

Et est vnguētum in quod ingreditur huiusmodi testa medicina bona ad vlcera consolidādum z incarnandum ea.

La.cxxxij.

Topazion. Albertus. Topazio est lapis sic vocatus a loco siue ꝑme inventionis que fertur vocari topazis insula. et quia auri similitudinem ꝓtendit. Sunt autez due species in hoc genere lapidis. quorū vna est similis in omnibus auro. z est p̄ciosior illa est croceum magis tenens colorem ꝙ auri. z hec vilior est.

Operationes.

Albertus. Expertum est in nostro tē pore ꝙ aqua bulliente si immittatur ita sicut defertur facit ꝙ statim manus inmissa extrahitur sine lesione z hoc fecit parisius vnus de nostris socijs

Dicunt etiam ꝙ valet contra emoptoicā z lupariaz passionem. Hoc autem certū est ꝙ speculū est lapis iste z idolum obiecti corpis sicut speculum ꝓcauū visum representat.

Et nascitur in ornicho. hunc cum aliquis tenet in manu dextra contra solez radios emittit. z ignem vomit vt videēs miretur.

Nam qui eum portat circa sinistrum brachium omnes turbas contēnit. Hoc locuste z grandines a fructibus removentur. z ardorem veneris deferuescere facit.

Arestotiles. Topazion

cum ponitur super hõis vulnus cessat fluxus eius. est autem illud genus quod si supra rem bulientem suspẽditur cessant ampulle ipius. ℣ Exi. denat. rex: Topasius ille cuius color auro similis est. hic magis preciosus est. Aliud aũt genus est multo lucidius. ⁊ colore magis tenue. sed deterius. Hic lapis inter cetera que facit ℞ etiam irã luxuriãq; restringere.

Ca. cxxxiij.

Torchois. ⁊ Thegolitus: Arnoldus. Torchois est lapis cuius color est flauus in album vergens. a regione turcia dict⁹ in a q̃ nascit.

Operationes.

℣ Et est virtus eius visum conservare saluum. ℞ Etiam a nociuis extrinsecis casibus dum est sup ipm hilaritatez quoq; inducit. ℭ Albertus. Turchois est lapis flaui coloris viridi cadẽtis ac si lac penetrauerit in flauũ colorem. et resultet per ipm ad superficiem. Est aũt nõ perspicuus neq; rarus. ℞ Dicũt ãt ꝙ visum confortat. ⁊ a nociuis casibus defendat se portantem. ℣ Solinus. Thegolitus est lapis olive nucleo similis Spernitur cum videtur sed vim aliorum vincit bonis remedijs. ℣ Solinus quippe hausstus pulsis calculis. renũ dolorem ac vesice leuat.

Ca. cxxxiiij.

Tuthia. Serapion libro aggre. ca. thutia. Thutia ex ea est quedam que fit in fornacibus in quibus citrinatur es. ⁊ colligitur ⁊ ponitur Sed illius qui fit in mineris sunt tres species. Nam ex ea est alba. ⁊ ex ea est viridis ⁊ ex ea est citrina imbibita rubore. ⁊ mine re thucie indie sunt in litoribus maris prope regionem indie. ⁊ melior hay est alba. que cum aspicitur videt ꝙ habeat supra se salem. ⁊ post ipsam est citrina. sed in viridi est asperitas. ⁊ est pforata. ⁊ defertur ex maritimis. Et alba est subtilior oim̃ specierum thutie. ⁊ viridis est grossior. sez illa q̃ cum foraminibus est. Hyas. ca. de tuthia. Sunt eius due species. vna est levis alba Alia est minus levis ea. Generatur autez tuthia quando accipitur climia ⁊ pulverizatur super es in sui citrinitate ⁊ apponit in ipsum climia. vt fiat clarum citrinum.

Eleuatur ergo ex climia fumus. ⁊ adherz parietibus. ⁊ est tuthia. Et tuthia qdem non est solum propter tincturam eris. sed est absq; hoc q; potest fieri ex climia absq; citrinitate eris. Melior ex eo ſm Serapionem est que fit in cipro que quando rotat aceto emittit odorem eris. cuius color est similis colori ſine. ⁊ sapor similis sapore luti. Et quando ponitur super prunas aggregãtur partes eius. ⁊ fit color eius similis colori eris. ⁊ quando tangitur non habet asperitatem. ⁊ est leuis. Oportz enim q; inueniantur hec omnia in ea. aliter aũt non est bona. Lauatur autem tuthia in hunc modum Accipitur sicca vel cum aq̃ mixta ⁊ ponitur in petia lini nõ rara. ⁊ ponitur in aqua pluuiali. ⁊ mouetur petia ī aqua. ⁊ quod est de tuthia bõa electa subtilius egreditur de petia in aqua. ⁊ id qd est in ea ex sorde ⁊ grossum remanet in petia. ⁊ post hoc dimitte residere. deīde proijce aquam cum tuthia in vase alio mũdo ⁊ quod remanet in fundo ex graui areneso abijce ⁊ dimitte aquam clarificari. ⁊ proijce eam cum facilitate. ⁊ iterum infunde super tuthiam aquam aliam ⁊ agita ⁊ fac vt prius. ⁊ hoc tam diu vt nihil arenesi remaneat. ⁊ aqua superstans remaneat clara. ⁊ cum hec feceris proijce aquaz ⁊ sicca tuthiam. Et quidam sunt qui dissoluũt tuthiam in aq̃ donec fiat sicut mel. ⁊ ponũt eam in petia. ⁊ suspendiť petia super vas ⁊ colatur ex ea quod potest ⁊ restringunt petiam restrictione pauca vtrampliꝰ egrediatur. ⁊ proijciunt super ipm aquaz multam ⁊ moueri. ⁊ quod natat in superficie aque colligunt cum lana. ⁊ illud qd natat est pinguedo. ponũt eaz in vase nouo mũdo. deinde cum mouerit residuum motione leui. ⁊ proijciunt in vas aliud. ⁊ qd remanet in fundo ex areneso abijciunt faciunt hec sepe donec nihil arene remaneat. Lauatur autem tuthia cu vino similiter. ⁊ illa que lauatur cum vino est plus stiptica q; que lauatur cum aqua.

Dyascorides. Virtus tuthie est stiptica infrigidatiua. replet vlcera carne. conglutinat desiccatiua. est desiccatione pauca. Et qui vult assare tuthiaz terat eam contritione forti. ⁊ conficiat cã cum aqua et faciat trociscos et ponat eos super testam ⁊ ponat super prunas. ⁊ voluat trociscos cum assiduatione donec desiccentur ⁊ fiant rubei. Et scias q; accipitur tuthia etiam ex auro. argento ⁊ plumbo. ⁊ illa que accipitur ex plumbo ẽ secunda in bonitate ab illa que fit ī cipro. Aliquando autem egemus tuthia ⁊ non possumus inuenire. sed nos scimus medicinas equiualẽtes in bõitate. ⁊ similes virtuti eius quas volumus hic docere ⁊ modum eaz ⁊ qualiter fiant. Accipe ex folijs mirti cum folijs ⁊ granis eius recentibus sicut sunt et pone in vase terreo crudo et cooperi vas cooperitorio habente multa foramina ⁊ pone in forma cefiguli. Et quando decocta fuerit terra valis ⁊ facta testa. aufer quod est in ea. et pone in vase alio crudo. ⁊ pone iteꝫ in fornace sicut prius ⁊ sine coqui. ⁊ extrahe qd est in eo ⁊ laua cinerem illum sicut lauatur tuthia ⁊ vtere. Fit ãt hoc idẽ ex folijs ⁊ summitatibus oliuaz eadez disciplina. ⁊ maxime siluestrium Et sit ex citonijs posti q̃ inciduñ p frusta. et abijciuntur semina. ⁊ ex galla ⁊ ex moris celsi albis immaturis ⁊ desiccatis in sole. ⁊ ex sũmitatibus arboris grani viridis. et ex floribus vitis agrestis. et ex summitatibus arboris masticis Et quidam accipiunt folia arboris ficus. ⁊ desiccant in sole. ⁊ faciunt vt diximus. Virtus tuthie ablute est sicca ⁊ plus desiccat ua omni medicina. ⁊ ingreditur in sieff cum quibus curantur egritudines oculoz. Et est vna de melioribus medicinis cum quibus curamus vlcera que fiunt in ano. ⁊ virga ⁊ pectine. ⁊ desiccat humiditatesq; veniũt ad oculum. ⁊ prohibet eas venire ⁊ ingredi tunicas eius.

Operationes

La. cxxxv.

Uarach. ⁊ Uenix. Ysido. Uarach siue sāguis draconis est secundum Aristotilem lapis. Secūdū medicos succ⁹ herbe rubentis coloris. vt appareat superius i primo tractatu de herbis ca. cccc xxij. de S.

Operationes.

A Uirtus eius est contra quemlibz fluxum ac precipue sanguinis. ⁊ ex eo atq; argento viuo algala fit. B Ysidorus. Uenix est lapis armenicus qui est coloris subalbidi. hic valet contra melancoliā. C Contra vicium splenis ⁊ epatis. Et passionem cardiacam. ⁊ ad omnes fantasticas visiones.

La. cxxxvj.

Uegentana. ⁊ Unio. Ysidorus. Uegentana ytalica gemma est ab vegentanis ꝑperta nigra facie albis intermicātibus notis.

Operationes.

A Exli. de na. rer. Unio lapis est in insula capue sic dictus quia virtute ⁊ nobilitate est vnicus. hic tante continuitatis est q; nulla in eo patet venaꝝ vel squamaꝝ diuisio. sed planus est ad modum glaciei. B Naturaliter tamen apit se cōtrā rorem celi ipm̄q; in se recipit ⁊ continet tanto tempore quanto mulier fetum gestat in vtero suo. C Et tunc tandem illū rorem ꝑ tantam moram in lapidem iam cōuersum. emittit quasi fetum suū aluūq; iterum recludit q; nullum in eo patet diuisionis vestigium. Alterius vero nunq; ꝑdicto aperietur modo. In mane quidem est desuper mare ibiq; recipit celi rorem. deinde ad fundum maris descēdit. ibiq; receptum ⁊ in se rorem illum convertit in

lapidem. B Ex lapidario. Tollitur e conchis species memoranda marinis. Unio dictus ob hoc q ab vno tollit̄ vnus. Nedum duo vel plures nunq̄ simul inueniuntur Cuius ad ornatum. laudatur candida forma. Cum deceat vestes deceat cum nil minus aurum. Cōche temporibus certis reseruātur hiantes. In celum patulum rores haurire supernos. Ex quibus orbiculi candentes concipiuntur Se matutino fit clarior vnio rore. Ros vespertinus fetus solet edere fuscos. Et iuuenes conche dant baccos cādidiores Obscurat fetus concharum grādior etas Quanto rorātis fuerit plus aeris haustū Tanto maiorem gignit conceptio baccā Ultra semiuncem. sed crescere nulla putatur. q si celsa micent tonitru conuersa chorusca. Conche diffigiunt subita formidine clause. Sic intercepta cōceptio depit haustu. Et fit abortiuum q ceperit inde creari. Insignes baccas predaz maris in dia gignit. Gignit ⁊ insigues ātiqua britania baccas.

Ca. cxxxvij.

Vesice ⁊ Molaris. Auicēna. Lapis vesice est qui in vesica generatur. Dicit idem libro secūdo. in proprio capitulo. Dixerunt quidam q lapis vesice sumptus frāgit lapidem renum ⁊ vesice. Sz Galien⁹ dixit. q nihil horum est. Item Auicēna. Lapis molaris om̄ibus est notus. ⁊ est stipticus quare medicus vtatur ad illa que īdigēt stipticitate. ⁊c̄.

Ca. cxxxviij.

Viride eris. Vel eris erugo latine. grece aeris erugo. arabice ziniar. vel heas erugo. Dyascorides capitulo aeris erugo. Alia est rasitia. Alia granata apud aurifossores. Alia vermiculosa appellata ob similitudinem forme eius: Alia confestibilis. Alia fossibilis. Fit autem rasitia hoc mō Sume vas cui si os equale cum cetero corpore. ⁊ adiecto aceto acerrimo immittas

squamam prepurgatã eris cipri & suspende in vase ne aceto tangatur. & sic munine in aliq̃ loco spiramen admittat. & post decem dies aperias. & rade quod adherz lapidi. & quod raditur habeto pro eruginе eris. Est & alia confectõ que sic fit. Mitte acetum fortissimum in vas eneum. & cooperi alio vase eneo. sed melius est vt concauum vas sit ad minus equale. & sic muni vt supra & post dies decem rade vas ipsum & collige eruginem que in vase fuerit Et est tercia confectio que in hunc modũ fit. Fac laminam eneam. & in vase vbi acetum est. mitte ita q̃ acetum non tangat. & muni vt superius. & postea collige. Idem etiam poteris cum vinacia arescerẽ cepit. submittens laminas vinacie. & post dies decem colligens. Fit etiam & de limatura eramnis sic. mittitur acetum & agitaꝰ de cies in die in vase simul missa limatura. et sic exprimitur & colligitur. Dicitur etiam q̃ nascitur in metallis. Unũ autem genus est cypriace eruginis quod super eramen inuenitur. Aliud quod in speluncis distillare dicitur. quod super eramen est paꝛẽ. sed bonum quod distillat albũ est & nigrũ

Adulteratur etiam plurimis admixtis. scilicet pumice aut marmore tũso. aut calcanto. sed citius hoc agnosci potest: tacto humore duobus digitis cum fricatur. & si marmor album aut pumicem habuerit. non se soluet. si vero calcantum nigrescit in digitis. Eruginis vermiculose genera sunt duo. Unum genus est quod foditur. Alterum vero quod conficitur sic. Mitte in mortarium eneum acetum album fortissimum quasi cotilam dimidiam. & tãdiu tere q̃diu inspissetur. Postea vero mitte stipterie rotunde. ʒ. iiij. salis marini optimi. & salis nitri equale pondus. & tere diebus canicularibus q̃diu inspissetur et colorem eruginis faciat & sic vermiculos fac Et si volueris vt limpidũ exeat & luciduꝫ Mitte aceti partem vnam & olei veteris partes duas. & omnia supradicta equaliter. Multi vero accipiunt eruginem rasitiam & mixto gummi faciunt vermiculos & venduut. sed inutilis est. Iste confectiones eruginis virtutem habent eris vtiliꝫ fortiorem. Omnibus autem melior est illa. que foditur. secunda que raditur. tercia q̃ conficitur. Vulcasim in libro qui vocaꝰ seruitor. Sunt multi qui adulterãt ziniar id est viride eris cum multis rebus sicut cum pumice. & cum marmore pistatis. Et sunt qui miscent cum calcãto. Et qui vult cognoscere illud quod est adulteratuꝫ cũ pumice vl' cum marmore madefaciat manum suam in aqua. & ponat super ipsum quia statim dissoluetur. Et sunt qui masticant ex eo cum dentibus. & sic percipiunt lapides. Et discernitur id quod est adulteratum cum vitriolo. ponendo ipsum in lamina ferrea super ignem. Et si continet aliquid vitrioli quando erit combustum fiet rubeum. Sed illud quod non est adulteratum. remanet in suo colore. & sua figura. Et melius ex eo in nostris partibus est quod est magis viride. fortioris odoris adurens gustum fortis opationis.

Operationes

Auicenna. Omnes erugines virtutem habent stipticam termanticam Caliginem oculorum detergũt. lacrimas prouocant. Cicatrices oculorum attenuant. Pascẽtia vulnera curant. & sine timore ea conseruant. Mel et oleo addito & cera cicatrices inducendo. vulnera sordida sanant gutta armoniaci mixta. & facta sicut collirium fistulas curant durant cicatrices. molliunt & gingiuis putridis. & canceratis vtilissime adhibẽtur. Palpebras attenuant melle mixto & inuncto. Cum resina terbẽtina. ere vsto & nitro. leprosos curat. Fistulas admixto sale armoniaco medicatur. Grossas [illegible] et aspas palpebras cum melle cu[illegible]t. Comburitur vero sic Mitt[illegible]artagine minutas ptes eruginis. & põ[illegible]arbõib⁹ igneis. q̃diu colores cineris [illegible]iãt. & p⁹ea cũ friguerint vtẽ.

E Multi vero in cacabum crudum mittunt ⁊ sic comburunt. F Bulcasim in li. qui vocatur seruitor. Comburit̃ ziniar in hunc modũ. Accipe ziniar et pone in patella terrea sup̃ ignez ⁊ misce quousq; videas colores eius immutari quia vertitur ad colorez tuthie ⁊ post aufer ab igne ⁊ sine tepescere ⁊ collige ⁊ ſua ⁊ vtere. G Et habeas de ziniar quod generatur in mineris in insula cypri q̃d apparet super aliquos lapides est parum verum id quod inuenitur ĩ mineris est maioris quantitatis ⁊ pulchri coloris. sed non est bonum propter nimiam quantitatem que admisceť ei ex lapidibus.

Ca. cxxxix.

Vitrum. Plinius libro. xxxvj. Vitri vero hec p̃mo dicit̃ fuisse origo. Phenix syrie paludẽ habet que candebea dicitur ex qua belus amnis nasci creditur. quinq; miliũ passuum spacio in mare profluens iuxta ptolomaydem coloniam lentus. hic currit in calubris potu Sed ceremonij sacer vado limosus profundus. Huic non nisi repulso mar arenas fatentur que fluctibus voluntate nitescunt detritis sordibus. Hũc etiam marino creduntur astringi morsu non prius vtiles. Quingentorum nõ amplius est passuum littoris spacium. Idq; tantũmodo per multa secula gignẽdo fuit vitro, ꝛc̃. Ex libro de vaporibus. Vitr̃ aliquando fit ex plumbo ac terra subtili absq; cinere filicis ac feni. Plumbum em̃ aliquando est euaporans aliquando conuiscans. Unde admixtum cum terra subtili. terre partes illas conuiscat. Et dissoluit in parte per actionem caloris. admixtaq; puluere cum terra subtili. Accipit a terra desiccationem. ⁊ cetera. Item vitrum fit ex cinere herbe spinose nascentis in litore maris. Sicunt quidam q̃ sunt tribuli marini. sed falso. ymo vocat̃ herba vitri.

Operationes.

A Serapion li. aggregatoris capi. Cugeg id est vitrum. ex eo est lapidosum ⁊ ex eo est arenosum. ⁊ quando incenduntur. ⁊ miscetur cum eo lapis magnes coagulatur corpus suum propter plumbeitatem que est in eo. B Virtus eius est calidum in primo gradu. siccum ĩ tercio. Et ingreditur in multis cohol: et aufert furfures capitis. ⁊ lenificat capillos ⁊ barbam. C Et quando teritur ⁊ bibitur cum vino albo ⁊ subtili frangit lapidem in vesica. D Et idem aucto. Aben mesuay: est ca. ⁊ sic. ⁊ est bonũ pulmoni ⁊ casui capillorum. et vitri sunt plures colores. nã ex eo est alb⁹. fortis albedinis sicut cristall⁹: ⁊ est melius alijs. E Et ex eo est rubeus ⁊ est citrinũ ⁊ viride ⁊ azulinũ. ⁊ dr̃ q̃ vitr̃ est lapis stultior alijs lapidibus. F Et est inter lapides sicut stultus inter homines. Nam ipsum inclinatur ad omnẽ tincturam. Et est facilis dissolutiõis in igne

a quo extractū cito petrificat̄ ⁊ coagulat̄.
G Isidorus li.xxix. Uitrum dcm̄ est.eo
q̄ visus ꝑspicuitate translucet; ⁊ quodam
modo clausus patet.leuibus aridisq̄ lig
nis concoquitur.adiecto cipro ⁊ nitro.cō
tinuisq̄ fornacibus vt es liquetur ⁊ masse
fiunt.postea ex massis rursus funditur in
officinis.et aliud flatu figurat̄. aliud tor
no teritur. aliud argenti modo celatur.
Tingitur etiam multis modis.ita vt iacī
ctos ⁊ saphiros virides vincet ⁊ onices;
vel aliaꝝ gēmaꝝ colores. Nec est alia spe
culis aptior materia vel picture accomo
datior.ferunt aūt q̄ sub tyberio cesare qui
dam artifex excogitauit vitri tꝑatum.vt
flexibile esset ⁊ ductibile q̄ dum admissus
fuisset ad cesarē ꝓrrexit ei fialā quam ille
indignatus in pauimentū ꝓiecit. Artifex
autem sustulit fialā de pauimento q̄ com
plicauerat se tanq̄ vas eneū.deinde mar
culum de sinu ꝓtulit ⁊ fialaꝫ correxit; hoc
facto cesar dixit artifici; Nunquid alius
scit hanc condituram vitrorum. postq̄ ille
iurans negauit alterum hoc scire.iussit
eum cesar decollari Nedum hoc cognitū
fuerit.aurum pro luto haberetur; Et om
nium metallorum precia abstraherentur
Reuera si vasa vitrea non frangerentur;
meliora essent q̄ aurum ⁊ argentum.
H Phūs. Uitrum ꝑspicuitate translu
cet quod in metallis non contingit Et qd̄
in eo clausum est siue liquor siue alia res.
exterius patet nec est de porositate. Tunc
enim splēdos feriens supra vitrum pictū.
eum in poris non sit Pictura inq̄ veniens
ad oculum; appareret ꝟm similitudinem
picture fenestre per quam ferit. cuius op
positum sepe videmus. Fit autez vitrum
ex terra ⁊ herba ⁊ lapide ⁊ planta. Fit eti
am de cinere feni ⁊ filicis. Et etiam quan
doq̄ ex admixtione plumbi.albumine eti
am oui decocto. I Auicenna.
Uitrum est inter lapides sicut stultus īter
homines (sicut superius dictum est) decli
nat em̄ ad om̄em tincturam ⁊ frangitur ⁊
abscinditur cum eo.scilicet im ꝑsonaliter
K Est autem calidum in primo siccum
in.ij. In ip̄o est stipticitas ⁊ subtilitas.ab
stergit dentes ⁊ oculum; ⁊ eius albuginez
delet Mundat ⁊ furfures quando cum eo
fit ablutio. Facit oriri pilos inunctum cū
oleo sambucino. adustum autem fortius
est; quod ex eo tritum est ⁊ adustum ꝯfert
valde lapidi vesice ⁊ renum vino bibitū.
L Constantinus in libro graduum Ui
trum calidum est in primo.siccum ī tercō
In multis collirijs vtiie est. ⁊ contra impe
tiginem valet, ledit furfures.capillos sub
riliat; puluerizatum ⁊ cum vino bibitum
lapidem vesice frangit. M Platea
rius. Uitrum frigidum est in primo.siccū
in secundo. Inde fit vnguētum quod va
let ad scabiem.valet etiam ad serpiginē.
Sed puluis eius cum terebentina vel gū
mi prunoꝝ in aqua ad ignem resoluto cō
ficiatur. ⁊ inde pars inungatur. Fit autez
vitrum ex terra; fit etiam ex herba; N
Ex libro de naturis reꝝ. Uitrum si diligē
ter teratur ⁊ cum vino ribano.i.forti biba
tur. lapides qui sunt in renibus frangit ⁊
eijcit. Puluis vitri deorsum in stipite īfra
corticem arboris super quā pullificāt cor
ui vel cornices iniectus.prohibetne vnq̄
ad exitus pulloꝝ aperiant̄ oua eorum;
O Caro etiam festinantius coquenda
statim decoquitur ꝑ appositionem frusti
cuiuslibet materiei vitri.quod tamen citi
us fit si vitrum de cinere filicis sit ac feni.
P Razi in libro de aluminibus. Uitrū
est ex partibus mercurij ⁊ vincēs sup̄ natu
ram est frigiditas ⁊ siccitas; liquefacit fer
rum ⁊ omnia corpora.facitq̄ ea currere ī
fusione Si autem infundis vitrum quem
cunq̄ colorem proijcis super ip̄m retinet
Q Alchimista. Uitrum est inter lapi
des sicut amens inter homines. Nam re
cipit omnes tincturas; cito in igne soluit̄
⁊ cito ad lapideitatem suam reuertitur.
Mollificat ⁊ mundificat ⁊ liquefacit om
nia corpora. deinde subtrahit se ab eis ꝑ
fusionem. sicut sal per lauationem. deniq̄
sal ⁊ vitrum due sunt res in quibus est to
tum secretum artis Nec lapis posset fieri
sine eis precipue sine sale.

R Item ex libro de naturis rer. Vitr dicitur esse de partibus Mercurij. nescio qua de causa; nisi quia recipit tincturam z colorem z ipm etiã ferrum solvit. omniaq; corpora dissolvit z diffluere facit. sicut ãt aq̃ de naꝛa frigida igne calefit. et post q̃ refrigidatur frigidissima fit sic z cinis de quo fit vitrum cum siccus sit si humectaꝛ per liquefactionem postea desiccatus siccissimus erit. S Plinius li. xxxvj. In genere vitri z obsiana numeꝛãtur ad similitudinem lapidis quem obsidius in ethiopia invenit. Est autem colorꝭ niger rimi z translucidi aliquando visu crassiore z in speculis parietum pro imagine vmbras reddente. gẽmas ex eo faciunt multi Vidimusq; z solidas imagines divi Augusti capti crassitudinis huius materie. que etiam pro ipso miraculo obsianos q̃ tuoꝛ elephantes inconcordie templo dicavit fit z obsianum tincture genere ad escaria vasa. totum rubeus vitrum nõ translucens hematinon appellatum. Actor. Et sic de vitri origine z natura z de operatione ipsius in alchimia. z virtute in medicinis dicta sufficiant.

Ca. cxl.

V Itriolum. Serapion li. aggre. cap. Teg auctoritate Galieni. Vidi in mineris tres venas extensas vnam superaliam plongum spacium. z vena inferioꝛ erat zeg nigrum. i. vitriolum nigrum. z vocatur marcasita. Et secunda que erat supra eam est colcotar vel calcitis. z tercia que erat superioꝛ est zeg viride. z est vitriolum vl calcantum. et hec est zeg nigrum conuertiꝫ et fit colcotar. z colcotar fit zeg viride. i. vitriolum. Est aliud vitriolum rubeum. z omnes tres species diversificantur adinvicem in subtilitate z grossitudine. quoniaz grossior ex eo est zeg nigrum. z subtilius est zeg viride. z colcotar est medium inter hec duo Et virtus istoꝝ omniũ est adustiva cõburens carnem. z faciens escaram duraz. z est stiptica. z vitrioluz viride z colcotar dissolvitur neq; liquefit quia coagulatio ejus est petrificata fortis. Teg vero viride est maturativũ a caloꝛe suo naꝛali maturatione amplioꝛi q̃ colcotar.

Operationes.

A Idem auctoritate Dyascoꝛidis. Teg aliud est babilonicum z aliud ciprẽse. z babilonicum melius est durum quod cum frangitur habet interius maculas albas B Et virtus eius est sicut virtus calcitis. z comburitur sicut ipsum. Et cyprense habet colorem aureum vlus colorem eris frangibile venenosum. sicut alumen. interius habens maculas splendidas similes stellis. C Et melius ex eo est recens mundum frangibile. Illud autem quod defertur ex babilonia est melius z fortius in omnibus q̃ ciprẽse preterq̃ in medicinis oculoꝝ Nam in hoc est debilius cyprensi. z habet vtutem stipticam. D Serapion auctoritate Dyascoꝛidis. Vitriolum est calcantum. habet virtutem stipticam ꝓstrictiuã adustiuã. z qñ sumiꝫ ex eo in potu. z. j. cum ydromelle expellit lũbricos z ascarides.

E Et quando sumitur in potu aufert nocumentum fungorum faciēs euomere z ponitur ex eius puluere in naribꝫ z cō stringit sanguinem fluentem ab eis.

F Et quando ponitur ex eo in naribꝫ distillato in aqua mundificat caput.

G Et puluis eius mundificat vlcera que sunt in naribus z in auribus: et sedat dolores auris. z occidit vermes in eis.

H Paulus cap̄. de vitriolo. Calidum est et siccum in. iiij. Vulcasim in li. qui dicitur seruitor trāslato a symone de ianua.

I Forma combustionis est hec. Accipe calcantum z pone super testam nouaz z testam pone super prunas z vre. Et fit quantitas combustionis eius si fuerit calcantum non multe humiditatis quando non apparebunt ampulle. K Et erit desiccatiuū desiccatōe forti; z si fuerit amplioris humiditatis oportet ꝙ dimittaꝫ supprunas quousqꝫ mutetur color eius.

L Et qñ mutabiꝫ color eius intra se z verteretur ad similitudinē mogre. oportet ꝙ auferas a igne z purges. z sunt qui ponunt super prunas z exufflant desup donec declinat ad citrinitatem. Aut ponunt sup testam z ponūt supprunas. z miscent donec mutatur color eius.

La. cxlj.

Ris. Isidorus. Iris apō arabiam nascitur in mari rubro coloris cristalli ni sexangulata. dicta ex argumento yris. Nam sub tecto pcussa sole species z colores celestis arcus in proximo parietes ymitatur. Plinius Optima yris est que maximos facit arcꝰ; similimosqꝫ celestibus.

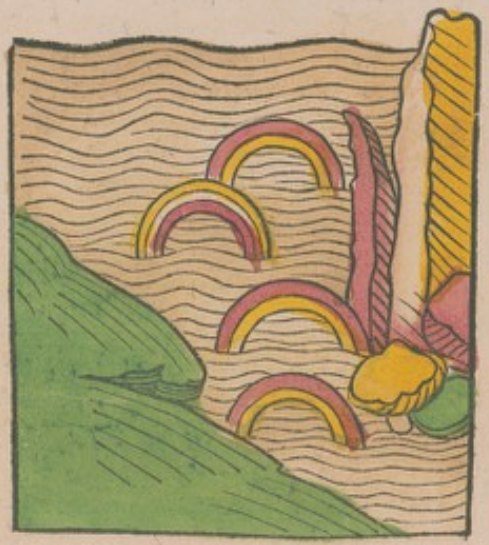

La. cxlij.

Imemellazuri. Isidorꝰ Limemellazuri. est lapis cuius celestis colorē flauus cum corpusculis aureis. inde fit z nostrum.

Operatōes.

A Virtus eius est contra melancoliam passionem. z contra q̄rtanam. B Et sincopim ex vaporibꝰ melancolicis.

Ca.cxliij.

Izaa. Serapion li. aggre.cap̄ Hager alazaa.i.zizaa.⁊ est lapis qui defertur ex iamen ⁊ ex terris syri.⁊ melior est ille q̄ deferr̄ ex iamen.

Operationes.

A Et est lapis in quo sunt colores multi diuersi.vt albedo ⁊ nigredo ⁊ alij.⁊ nū q̄ est coloris sinceri. B Et non est visum hominibus de iamen nec de regionibus eorum q̄ aliquis portauerit secum aut ponat in domo sua hunc lapidē quin viderit in somnijs mirabilia. C Et cum hoc facit portātem se esse litigiosum inter homines. D Et quando suspēditur super infantes auget bauas eorum ⁊ si fiat vas intus ad comedendum vel bibendum quicunq; comederit vel biberit in eo non potest dormire. E Et quādo puluerizatur ⁊ aspergitur iacinctus cū puluere ip̄ius meliorat colorem eius multum. F Et est lapis qui est durior inter omnes lapides.

Ca.cxliiij.

Lignites. Ysidorus. Lignites est lapis vitrei coloris.qui collo gestatus contra noctilopam valet. Sanguinem ac mentis alienationem depellit.⁊ si ad incendium ignis tenet̄ flamma eius extinguitur. Hoc idem ait enax in lapidario suo.

Et hec de Lapidibus preciosis ad presens dicta sufficiant.

Tabula sup Tractatu de herbis.

Prohemiũ.

Cum sũmi dei adiutorio libꝝ hunc (qui ortus sanitatis r̃cte appellat̃) in finem vsqꝫ feliciter ꝑduximus ne te lectorẽ in eodẽ tediose vagari ꝯtingat. verum vt valeas (optĩe lcõr) cito in hoc opere inuenire quod r̃quiris q̃d remediũ egritudini adhibere debeas quam naturã ꝓpetatem seu ꝯplexionẽ herba seu arbor: aĩal om̃e. lapis q̃ꝫ preciosus quilibet habeat. ac postremo vrinaꝝ iudicia iuxta suas regulas ⁊ magistrales dr̃as subsequens tabula luculenter te docebit. ⁊ primo in ortuꝫ herbaꝝ tabula heccine indiceꝫ ponet dehinc ĩ campũ aĩaliũ properabit. ordineꝫ tractatuũ seruando.

Ad alopitiã

Ca.ij.A ⁊ B
Ca.vij.E
Ca.xviij. C
Ca.xxvj.A
Ca.xxxiiij.C
Ca.xlvj. F ⁊ G.
Ca.lxxxvij C
Ca.lxvj.H
Ca.cc xlviij.K
Ca.ccc ix.C
Ca.cccc liiij.in fine
Ca.cccc xcj.L

Aurium dolor.

Ca.iij. H
Ca.v.B
Ca.vij.B ⁊ K
Ca.xv.T
Ca.xxix.C ⁊ M
Ca.xlvij.B
Ca.lv.J
Ca.lx.B
Ca. lxxxvj.E
Ca.c.E
Ca.c ix.E ⁊ H
Ca.c xxx.A
Ca.c xlj.in fine
Ca.c xlvij.B
Ca.c lxij. C ⁊ H
Ca.cc xij.B
Ca.cc xxviij.B
Ca.cc xliiij. A
Ca.cc xlviij.F
Ca.cc lxx. F
Ca.cc lxxvij.B
Ca.cc lxxix.F ⁊ G
Ca.cc lxxxiij.C
Ca.ccc xx. G ⁊ H
Ca.ccc.xxij.B
Ca.ccc.xxv.E
Ca.ccc xxviij.in fine
Ca.ccc xxix.F ⁊ G
Ca.ccc.xlvj. B
Ca.ccc.liij.B
Ca.ccc.lxix. B
Ca.ccc lxxij. H
Ca.ccc.lxxv.C ⁊ N
Ca.ccc. lxxxiiij. S
Ca.cccc.v.F
Ca.cccc.ix. in fine
Ca.cccc.xxxvj.M
Ca.cccc lv.C
Ca.cccc.lxxxiiij.H
Ca.cccc xciij.H

Aurium Vermes

Ca.xviij.F
Ca.lv. K
Ca.lxxxvj.A
Ca.xcvij.B ⁊ in fine:
Ca.c.vij.B
Ca.c lxxv. E
Ca.cc.xix.E
Ca.cc lxxxviij.F.
Ca.cc.lxxxix.F
Ca.cc.xc. E.
Ca.ccc x.B
Ca.ccc.xlvij.E ⁊ J
Ca.cccc.iiij.J

Aurium Inflatio.

Ca.j.E

Aurium Tinitui.

Ca.c xxxj.K
Ca.c lxxv.E
Ca.cc.xxxv.F ⁊ H
Ca.cc.xcij.E.
Ca.ccc.lxxv.C
Ca.cccc.xxxvj.H

Aurium vlcera

Ca.cc.lxxxiij.F
Ca.ccc.ij.N
Ca.ccc.liij. B
Ca.ccc.lxvij.A
Ca.ccc.lxxvj.B
Ca.cccc.xlv.B
Ca.cccc.lv.A
Ca.cccc.xciij.E.
Ca.ccccc.v.C

Aurium Putredo

Ca.cc.lxv.C

Aurium Sanies.

Ca.cccc.xxxiij.M

Auriũ conquassatio

Ca.cccc.xl.A

Auditũ recuparandũ

Ca.c lxv.B.
Ca.cc.xlvj.B
Ca.cc.lxxix.B:

Apostemata capitis.

Ca.cc.lxxxj.B.
Ca.ccc.xxxvij.H

Apostemata narium.

Cap̄.cccc vj.G

Apostemata Lingue
Capittulū.cccc xxxvj.B

Apostemata Gutturis
Cap̄.c lxxxviij.B
Capl'm.cc lxv.B ⁊ E
Ca.cc xcij.H
Cap̄.cc xcix.B
Ca.ccc xxxix.E
Capl'm.cccc lj.B

Apostēatibus mamille
Capittulum.xv.Q ⁊ O.
Capittulum.c.B
Ca.ccc xxij.E
Ca.cccc vj.G

Apostemata Epatis.
Cap̄.cc lxij.A
Cap̄.cc lxv.in fine
Ca.ccc xiiij.B
Cap̄.cccc xxix.C
Ca.cccc lij.B ⁊ K

Apostemata Splenis.
Capittulum.cc lxv.H.
Ca.ccc lix.E
Cap̄.ccc lxxiij.G
Ca.cccc lxvij.F

Apostemata Pulmōis
Capittulum.cc lxix.M
Ca.ccc lxiij.C

Apostemata Matricis
Capittulum c xj.B
Capl'm c xcj.F
Cap̄.cc xxxvj.A
Capittulū.cc xlvj.J
Cap̄.cc xlviij.in fine.
Cap̄.cc lxij.G
Capittulum cc lxix.L
Ca.cccc lij.B ⁊ K.
Ca.cccc xciij.H.

Apostemata Vulue.
Capittulum.lxxxix.F

Apostemata Testicl'oꝝ
Ca.c xxiij.N.
Ca.cc lxxxiij.A ⁊ H
Cap̄.ccc ij.in fine
Cap̄.cccc xciij.F

Apostemata siue Ulcera calida.
Capittulum.lj.A.
Cap̄.lv.C
Capl'm.lvij.C.
Cap̄.lxxij.B ⁊ in fine
Capittulū lxxxvj.B
Capittulum c ij.A.
Capl'm c iiij.B
Cap̄.c xxxvij.in fine.
Capittulum c xlv.B
Capittulum.c xlvij.A
Cap̄.c xcj.C
Cap̄.cc lxij.L
Cap̄.cc lxxxiij.B
Cap̄.cc lxxxiiij.B
Cap̄.ccc ij.K.
Ca.ccc xij.B
Ca.ccc xviij.B.
Ca.ccc xxvij.C.
Ca.ccc xxxiiij.C
Ca.ccc lxvij.K
Ca.ccc.lxxxij.F
Ca.ccc lxxxix.B.
Ca.cccc xij.in fine
Ca.cccc lv.A ⁊ M
Ca.cccc lxxvij.E
Ca.cccc xcij.B

Apostemata frigida.
Capittulum.j.G
Ca.cccc lxvij.B.
Ca.cccc xcvj.G.
Ca.cccc xcviij.B.

Apostemata Dura.
Ca.xlix.A ⁊ B.
Ca.lij.A ⁊ C
Capittulum.lxix.in fine
Ca.lxxj.B F G.

Capittulum.lxxv.in fine
Capl'm.c xxx.L
Cap̄.c xlij.A
Ca.cc lxij F M
Ca.cc lxxxviij.F.
Ca.cccc lxiij.A

Ap̄ata mollificantia.
Capittulum.xv.A

Ap̄ata Flegmatica.
Capittulum.ij.J.
Ca.lxv.C
Ca.c xcj.B
Ca.cc lxxv.in fine.
Ca.cccc xiij.H

Apostemata siue Ulcera fraudulenta.
Ca.xlvj.J.
Ca.lv.E.
Ca.c j.B.
Ca.c xlv.F
Ca.cc.lxv.C
Ca.cc lxvij.G.
Ca.cc xcij.C
Ca.cc xcix.B
Ca.ccc xxiij.A.
Ca.ccc xlvj.C
Ca.cccc ij.in fine.
Ca.cccc xiij.G ⁊ H
Ca.cccc xcvj.E

Ap̄ata Maturanda
Ca.lxxxiiij.B
Ca.cc xliij.B
Ca.cc lxxij.C

Ap̄ata Rumpenda.
Ca.c lxxxvij.B
Ca.cc vij.B ⁊ G
Ca.cccc ij.in fine

Apostemata ani.
Ca.xv.L.
Ca.xlvj.B
Ca.lxxj.in fine.
Ca.lxxxviij.in fine.

Capitulum.lxxxix.F
Cap̃.cxcj.ll
Cap̃.ccxxxvj.B
Ca.cc lxxxiij.ll
Capitulum ccc.xxij.B
Capl'm.cccclij.D

Ap̃ata resoluentia.
Ca.cxiiij.B

Ap̃ata iteriora vt resol
Ca.ccc.xxij.E (uãtur

Alcola ꝛ sunt pustule
sive Ulcera oris.
Ca;xiij.A ꝛ B
Cap̃.xvj.A ꝛ B
Ca.lxxx.B ꝛ E.
Cap̃.lxxxv.B
Capitulum.xcviij.J.
Cap̃.cxvij.A
Ca;cxxj.G
Ca.ccvj.B
Ca.ccxij.E
Ca.ccxiij.B.
Ca.cclxix.J
Ca.cccxx.C.
Ca.cccxlv.G
Ca.ccclxviij.G
Ca.ccclxxix.B
Ca.ccccij.A ꝛ B;
Ca;ccccxvj.B
Ca.cccclxxvij.E
Ca;ccccl xxxvj.B

Aspredo lingue ꝛ gutturis
Ca.xxiiij.E.
Ca.lxxviij.G
Ca.cxviij.C
Capitulum.clvj.C;
Capitnlũ c.lix.C

Aspredo Faucium
Capl'm;cxxxij.B

Asperitas Pect oris.
Capitulum;clj;A
Cap̃.ccxx.A.

Capitulum.cclxxv.A
Ca.ccc.xxvij.ll

Asperitas Pulmonis
Ca.cxij.C;
Capl'm;cccxviij;A;

Asperitas arteriarum.
Ca.xxxij.A

Arretica passio.
Capl'm.xcvij.in fine.
Cap̃.clxv.B
Cap̃.clxx.G
Ca.clxxxvij.in fine;
Ca.cc xxij.F
Cap̃.ccc xij.in fine
Capitulum.cccxlv.A
Ca.cccc xlix.B
Ca.cccc lxx.in fine

Aridítas membrorum.
Capitulum.lxij.A.

Articulos contractos
mollificare.
Capitulum.lxxxvj.B;

Appoplexia.
Ca;lxxv.in fine
Capl'm.cxxxjB
Ca;ccxxiiij.E.
Ca.cc xxix.in fine
Cap̃.ccl.C ꝛ E ꝛ in fine
Capitulum.cclvj.A.
Ca.cccc liij.K;
Capit.cccc.xcvij.B.

Articulorum dolores.
Capitulum.ccclj.A

Anhelitas difficultas
Ca;cccc xxxviij;E;

Anhelitus facilis
Capitulum.cxlv.C;
Asma.
Capitulum.lxxiij.C.
Ca;cxxj.E.

Capitulum.ccx.in fine
Ca.ccxlj.A;
Ca.cclxxxix.in fine;
Capl'm.ccciij;A
Ca;cccl xxiij.A
Ca.cccl xxxix.C
Ca.cccc xxxvij.A
Ca.cccc lxxv.B.
Ca.cccc xcviij.C
Ca.cccc xcix.B

Asma a causa frigida.
Capitulum.cl.in fine.
Ca.clv.A.
Ca.c xcvij;F
Ca.cc vij.B ꝛ G.
Ca;cc xliij.in fine;

Asma humidum.
Capitulum xl.A J ꝛ P
Ca.xiv.A
Ca.lv.M
Capitulum;cxviij.C
Capl'm;cxx.J

Antrax;
Capitulum.ix.A
Capl'm.cij.B
Ca.c xxxiij.in fine.
Ca.cccxx.B

Ani dolor;
Capitulum.cxlj.in fine.
Ca.cc lxv.C
Ca.cclxxij.B
Capitulum.cccj.F
Ca.ccc xxxvij;in fine.
Ca.cccxlviij.E

Aluum.
Ca;clxxxij.in fine.
Ca.ccclxxxvij.B.
Ca.cccc.vj.in fine
Ca.cccc viij;C.
Ca.cccc.lxxij.in fine.

Aquam citrinã edu
cendam.
Capitulum.c.xliij.B

Tabula sup Tractatu

Capitulum.cxlviij.F
Ca.clxxviij.A 7 J
Cap̃.clxxxj.B.
Ca.ccxcviij.A
Cap̃.ccccxx.K
Cap̃.ccccl'vij.C D 7 E

Appetitus comedendi
Capitulum.x.B.
Cap'm.lv.A
Cap̃.xcij.A
Capitulum.xciij.A
Cap'm.xcviij.G
Ca.cxviij.F
Ca.cxlviij.B
Cap̃.clxviij.in fine
Ca.cclxxxviij.B.
Ca.ccc xx.L
Cap̃.ccc.lix.B.
Ca.ccc xciij.C 7 D

Aquam malam qui potauerunt.
Capitulum.xliij.M.

Adustio aque calide
Cap̃.cc lv.B

Assellarum fetor 7 tocius corporis.
Capitulum.lxxxix.A.
Ca.ccc lxj.B.
Ca.ccc lxvj.in fine.

Aborsum.
Capitulum.xc.B.
Ca.cxx.B 7 F.7 in fine
Capitulũ.cxxxj.D.
Cap̃.clxij.G
Ca.clxiiij.A.
Ca.clxv.C
Ca.cc xix.in fine
Ca.cccl xxj.B 7 E

Alto Cadentibus.
Capitulum.viij.B.
Capitulũ.lxiij.E

Capitulum.ccvij.F
Ca.ccc.xlj.B
Ca.cccxc.B
Ca.ccccxcviij.E

Acrocordines tollere.
Ca.cccxlj.B.

Alalibus morte inferũt.
Cap̃.cccxix.A.
Ca.cccxcv.in fine

Animalia venenosa ne intrant domum.
Ca.ccccliij.J.

Apes ne fugant
Capitulum.vj.K

Apum punctura.
Ca.cclxxij.A.
Ca.ccccxxix.F.

Amorem
Ca.cclxxvj.in fine

b Boues vt impinguantur.
Ca.xcvj.in fine

Bothor Oris.
Ca.ccxcix.C
Cap̃.cccij.K.
Ca.cccxxiij.A.

Brancos id est apostemata faucium
Cap̃.ccccl x.E.

c Capitis dolor.
Ca.xxix.B
Capitulum.l.B.
Capit.lv.lb
Cap'm.cix.J
Ca.cxx.B
Ca.cxxj.B
Ca.clxxviij.B
Ca.cc ix.in fine.

Capitulum.ccxlviij.C
Ca.cc lx.B
Ca.cclxxxiij.C.
Ca.cccl xviij.B C.
Ca.cccxcviij.A 7 B.
Capitulum cccc j.K
Ca.cccc v.in fine
Ca.ccccliij.C
Ca.ccccxcix.E

Capitis dolor ex frigiditate.
Capitulum.lx.B.
Cap̃.lxiij.A
Cap̃.ccccxxviij.C.

Capitis dolor ex calore solis
Ca.cccxxviij.C 7 B.

Capitis Fractura.
Cap'm.lxiiij.in fine.

Capitis Scabiem.
Ca.lxxxviij.C.

Caput purgium.
Ca.cvj.A 7 in fine.
Cap̃.cix.lb 7 J
Ca.cxxxvj.B
Ca.cc lx.E.
Ca.cclxxv.C 7 B.
Ca.ccxcviij.B
Capitulum.ccc j.B
Cap̃.ccc x.F

Catarrum curare.
Cap̃.lxxiij.in fine
Cap̃.cxxij.J.
Ca.cxxix.in fine.
Ca.cxxx.C
Ca.cc xix.C
Cap̃.ccxxiiij.B
Ca.ccc iiij.in fine.
Cap̃.cccxij.J.
Ca.ccccvij.B
Ca.ccccxxv.A.
Cap̃.ccccxcj C 7 B

La.cccclx.F z D

Capitis vulneratio.
Capittulum.ccxj.A

Capillos generare:
La:cccciiij.A

Capillor casus
prohibentia.
Cap̃.lxvj.A
Cap̃.ccclxxxiiij.F

Capillos euellere:
La.clxij.G

Capillos augere.
Capittulum.liiij.in fine
Cap̃m.cix.K
Cap̃.ccxlviij:B

Capillos tenuescere.
La,clxxx.E

Capillos rubificare:
Capittulum:x.A
Cap̃.xiij.L:
La.cclxv.G
La.cccxiij.D
La.ccccij.L
La.cccciij:F.
Cap̃.ccccvj.J.
La.cccc.lxix.B

Capillos denigrare.
La.lxvj.A z L.
La:cxxxj.J:
Cap̃m.clxij.E
La.clxviij.L.
La.clxxv.B
La.ccvj.E.
La.cexcix.A
La.cccij.D.
La.cccciiij.L z B

Capillos Mulier
La:lxxxvij.B z E.
La.ccclxxxiiij.R

Cancer.
La.ix.G.
La.lxxvj.A:
La.cxx.A z B.
Cap̃.clxxij.E
La.cclxj.in fine
La.cclxxxiij.in fine.
La.ccccc.L.
La.ccccc v.A

Cancer oris
Capittulum.cvj.L

Canceromata vulnera.
Capittulum.ix.L
La.clxij.in fine

Carbunculus.
Cap̃.cxix.F.
La.cxxxvij.B.
Cap̃.cccciiij.E:
Cap̃.cccxij'.G.

Calculus
La.xv.G z U
La.xxv.L:
La.xxxix.in fine.
La.lxiiij.B
La.lxxj.A z L.
La.lxxxvij.B
Capittulum.cj G.
La.cx.L z in fine.
La:cxij.in fine
La.cxxiij.L z M
La.clxxv.in fine
La.clxxxix.B z G
Cap̃.cxcvij.A.
La.cxcix.in fine.
Capittulum.ccix.B
La.ccxiij.A B z G
La.ccxviij.B
La.ccxxxix.A
La.ccxlvj.E G z in fine
La:cclxxij.in fine
La.ccxcv.A
La.ccxcvj.A z B
La.cccv.B
La.cccxxiiij.A z L:

La,cccxxvj:D.
La.cccxxxj. in fine
La.ccclxxiiij:A z F
La.ccclxxviij.G
La.ccccxx.B
La.ccccxxx.O
La:ccccliij.K:
La.ccccIviij.B
La.ccccIxxvij.A L z F:

Calculus Renum.
Cap̃.cxxxvj.A
La.cccIxxxviij. in fine.
La.ccccij.B.

Cantarides sumpte.
La.ccIxix.J

Carnes a putredi
ne seruare.
La.clxxvj.in fine.

Carnẽ supflua̅ delere
Capittulum.ccvj.A
La.ccxxij.J

Carnem rubea̅ ꝓferre
que est inter ginginas
La.ccccIij.J

Caniciem tardanꝺ
La.cxxxj.J:
La.cccxxj.L

Calores estatis sedare
La.cccIxviij.D

Clauos corporis.
Capittulum cccexciij.B

Clauos.i.poros pedũ
La.cccxxvij.in fine

Cardiaca Passio.

Capittulum.xxxj.A
Cap.xciij.A.
La.xcv.in fine.
La.cxxv.R.

Caplm:clxx.B.
Capittulum.cc iiij.B.
Ca.cc viij.B
Ca.cc xxxvij.A.
Ca.cc lxiij.B
Ca.ccc xcij.C:
Ca.cccc xij.B ⁊ C
Ca.cccc xlix.A.

Cranei est dolor capitis
Ca.c.xxxj.B

Cerebri debilitatem curare

Ca.xx:B E ⁊ F
Ca:xxxj.B
Ca.liiij:A.
Ca.lxij.in fine.
Ca.lxvj.B
Ca:lxxxv.G ⁊ in fine.
Capittulum.xc iij.A
Ca.c lxviij.in fine.
Ca.cc iiij.B
Ca.cc xxij.K.
Ca.ccxxxix.in fine.
Capittulum.ccl.B
Cap̄.cclxx:B E ⁊ G
Ca.cc lxxxij.F
Ca.cccc xxvij.F
Ca.cccc xlvj:A G H
Ca.cccc.xlix:C:
Ca.cccc lx.L.

Ceram dealbare.

Capittulum.clj.F

Cyliaca passio:
Cap̄.cxix.B.
Cap̄.cc lxxj.A.
Ca.ccc xj.C.
Ca.cccxc.C:

Cicatrices neruoꝝ curare.

Cap̄:lxiiij:B.
Ca.lxxv.E

Cicatricibus nigris colorem reddere
Capittulum c ix.E.

Cicatrices limpidare.
Capittulum c vij.A.
Ca.cxxx.F:

Cicatrices scarificationis vt non appareant.
Ca.cc lxv.A

Colli dolor.
Ca.ccc lxxiiij.in fine
Ca:cccc xxxv.B

Colorem bonū faciend̄.
Capittulum.xlvj.H.
Ca.cxxj.B.
Ca.cxlij.B.
Ca.cxlv.A L
Capittulum:cxcj.A.
Ca:cc xcvij.A B
Ca:cccc liiij.R.
Ca.cccc xcvij.C.

Colica passio
Capittulum.lxix.F
Ca:xciiij.F J
Ca.c vj.B
Ca:cxv.H
Ca.c xxxj.M
Capittulum.clij:A
Ca:clv.B
Ca.clxxix.C
Capittulum.cc v C
Ca.cc viij.B F G
Ca.cc lvj.in fine.
Ca.cc lxxxviij.B
Cap̄.cc xcvij.C
Ca.ccc xxj.H.
Ca.ccc xxxj.A
Ca.ccc xlj.C
Ca:ccc lix.A
Ca.ccc lxx.G.
Cap̄.cccc xxx.H.
Ca.cccc lxxvj.A.
Ca.cccccxxx.G

Colica flegmatica.
Capittulum.c xxxj.G.

Coleram rubeam sine nigram purgantibus.
Ca.lxxviij.E
Ca.c iij.G H
Ca.c xxxj.B
Cap̄.cxlj.A
Ca.c xliiij.A C
Ca.c xlviij.in fine
Ca.cxlix.B
Cap̄.c xliiij.F
Ca.c lxvj.E.
Ca:clxxv.A
Cap̄.ccxij.A.
Cap̄:ccxlix.A
Ca.ccc lxx viij.A
Ca.ccc lxxxix.K
Ca.cccxcviij:M:
Ca.cccc xix.F
Ca.cccc xcix.F.

Colerā nigrā educend̄.
Ca.cccc liiij.P:
Ca:cccc lxviij.A

Coleram per vrinā prouocandam.
Ca.cxxiij.in fine.
Capittulum.ccij.A

Colere īflatōes sedāde
Capittulum.ccc lxvij.E

Cor confortandum
Capittulum.xix.R:
Cap̄.lxvj.E
Cap̄:lxxviij:A
Cap̄.lxxx:C ⁊ in fine:
Ca:c xxj.in fine.
Ca.cxxij:in fine
Cap̄:cxxv:O
Ca.cxlv.C J
Cap̄.clviij:in fine
Ca.cc xxxvij.A
Ca.cclv.in fine
Cap̄.cclvj.in fine:

Capitulum.cclxxj.in fine:
La.cclxxiij.A.
La.cclxxiiij.in fine
La:cclxxxij.in fine
La,cccix.in fine
La.cccxxij.in fine.
La.cccxxxix:in fine.
Capitulum.ccclij.F
Cap̃.ccclxx.in fine
La.cccxcviij.P.
Cap̃.ccccl xviij.in fine.
La.ccccc ix.in fine
Cap̃.cccccxxiiij.in fine.

Cordis debilitas:
La:cclxxxij.G.

Cordis tremorem
Cap̃.lxvj.E
La:lxviij.B
Cap̃.lxxx.C B:
La.xcij.C.
La.cj.C
La:cxxiij.AB.
La.cxxv.F
La.clxxij.C
Cap̃.ccxij.F
La.ccxv.C
La.ccxciij.C.
La.ccxcvij.B:
Cap̃:cccij.P
La.cccxxxvij.O.
Cap̃.ccccxlix.F.

Corpora mortuor̃ vt
incorrupta seruantur
La.lx.E

Corpa vt ꝓseruanť a ni
mio frigore aeris ne no
ceat ei.
La:ccclxij.B

Corpus mundificandũ
a putredine.
Cap̃.ccij.in fine.
La:cccl xxix.in fine:
La.ccccxij:G

Corporis sordes.
mundificandum.
La.cccvij.E.

Corrisa.i.opilatõ natiũ
La.ccxxxiij.in fine
La.cclxij.D 7 in fine
Cap̃.cccx.B.
La.cccxij.B
Cap̃.cccxxix.B
La.ccccl x.E F G

Conceptum adiuuandũ.
La.lxiij.C
La.cxxxiij.BC.
La.ccccxlix.C
La.cccclxxxj.A B C

Conceptũ impediunt.
La.cccxlij.A
La:ccclxix.B
La.ccccv.F 7 in fine.

Cõdylomata soluere
La.cccxlv.B
La.ccccxvij.E.

Confortare digestionẽ.
Capitulum.cccxl.J

Contricionẽs lacertor̃
La.xlvj.K.
La:cij.in fine.
La.cxl.B L:
La.cccxxiij:B
La.ccclxxxix.M

Contractis
La.cccxlvj.B:

Conquassationibus.
La:cxxix.B
La.cxxxij.A
La.cxxxij.B
La.ccxvij.E
La.cccxc.F
La.ccccxxxiij.C
La.ccccl ij.G

La:ccccl xix.A

Combustionibus
La.clxij.A E
La:clxxv.B
La.ccxxij.in fine.
Cap̃.cclxxij.B

Coitum ꝓuocandum.

La.cxl.B 7 in fine
La.cxlv.E AD.
Cap̃.clxviij.in fine:
La.clxxvj.B F G K 7 in fi.
Caplin ccxiij.in fine
La.ccxij.A
La.ccxvj.A
La.cclxij.F.
La:cccxv.in fine
La.cccxcvij.B
La.ccccxiij:F
La.ccccxxxvj.O
La.ccccc iiij.AD.
La.ccccc v.E.
La.ccccc xviij.in fine

Corarum dolor.
Capitulum:xxxix:K.

Croceũ colorẽ faciend.
La.cxxj.J.

Cutis fetorem:
Cap̃.cxxx.M.
La.ccccxij.in fine

Cutis spissitudinem
leuiendum.
La.lxxxv.D

Cutem mundificand.
La.lxxv.E
La.cccxciij:B.

Cutem muliet̃ 7 eat̃ fa
ciem mundificand.

Capitulum.ccc lxxxiiij.C.

Dentium dolorem curandam
Ca.xiiij.G P
Capittulū xl.L
Cap̄.xlv.E
Ca.lj.in fine
Cap̄.lv.P.
Cap̄.lix.B
Ca.lx.B.
Ca.lxv.B F L
Cap̄.lxxiiij:in fine.
Ca.lxxx.E:
Capittulum:xcvij.B.
Ca.cvj.A F
Ca.cvij.C
Ca.cxix.N
Ca.cxxxj.K N O
Capittulum:cxviij.F
Ca.cxlvij.E
Ca.clxij.B
Cap̄.clxiiij.B
Ca.clxxiiij.A
Ca.clxxv.H
Capittulum:ccvj.C
Capl'm.ccvij.in fine:
Ca.ccxix.in fine
Ca.ccxxviij.in fine.
Ca.ccxxxviij.B
Cap̄.ccxliiij.in fine
Ca.ccxlviiij.B
Ca.cclv.B
Capl'm.cclxxxij.B.
Ca.ccxcv.B ⁊ in fine
Cap̄.ccxcix.C
Ca.ccciij.E
Cap̄.cccxxj.E.
Ca.cccxxiij.B:
Ca.cccxxiiij.A B
Ca.cccxxxij:C F G
Ca.cccxxxiij:G:
Ca.cccxxxiiij.A.
Ca.cccxlv.A B
Capittulum:cccxlvj.B K.
Ca.ccclvij.F
Ca.ccclx.C.
Ca.ccclxij.A B F G H N
Ca.ccclxxxj.B
Cap̄.ccccxxj.F:
Capittulum:ccccxxxvj.B
Ca.ccccl j:E
Ca.ccccliij.B.
Ca.ccccl x.L
Ca.ccccl xvj.B.
Cap̄.ccccl xvij.C.
Ca.ccccl xix.B.
Ca.ccccl xxiiij.C.
Ca.cccccxxiij.A E.

Dentium stuporem.
Ca.cccccxij.A.

Dentes pueroꝝ vt facl'e ⁊ sine dolore nascuntur:
Cap̄.ccxcij.H.

Demoniacis.
Ca.cccxxxviij.C

Demonia fugare.
Cap̄.xxxix.F
Capictulum.xl.S

Disnoicis.i.difficultas respirandi
Ca.cxij.C:
Cap̄.ccvij.F.
Ca.cccxlvj.E
Ca.ccclxxiiij.A

Dissintericis.i.dissipatio interioꝝ intestinoꝝ
Cap̄.xij:B.
Cap̄.l.G
Ca.cij.B E
Ca.cxix.B:
Ca.cxxxiij.B B
Ca.cxlviij.B
Capittulum.cl.A
Ca.clxj.A
Ca.clxij.A ⁊ in fine.
Ca.clxiij.C.
Ca.clxvj.B
Ca.cxcvj:in fine
Ca.cxcix.A C.
Cap̄.cc.in fine.
Ca.ccxviij.in fine
Ca.cclxiiij.A
Cap̄.cclxxj.A
Ca.cclxxxij.B
Ca.ccxcv.E
Ca.cccxxxiij.F
Ca.cccxxxvj.in fine
Ca.ccclxxviij.G.
Ca.cccc.xxij:J:
Ca.ccccl xij.B H.
Ca.ccccxcj.B.

Dissurijs.i.malicia vrinationis
Capittulum.xxvij.C
Ca.xxxiij.B
Cap̄.lx.A.
Ca.xcij.A.
Ca.cxiiij.C
Ca.cxxix.A.
Ca.cxxxiiij:B.
Cap̄.clxxvj.A.
Ca.cxcvij.A E
Cap̄.ccxiij.in fine
Ca.ccxiiij:A.
Ca.ccxix.B.
Ca.ccxcj.in fine:
Ca.ccxcvj:in fine
Ca.cccv.in fine.
Ca.cccxlvj.in fine
Ca.ccccl xxxj.A

Dyarria.i.simplex fluxꝰ ventris.
Capittulum.lij.C:
Cap̄.cc in fine
Ca.cccxxxviij.B
Ca.cccxciij.B
Ca.cccccxvj.G.

Dorsi dolor
Ca.ccccl.in fine.

Domus vt appareat plena serpentibus.
Ca.ccccciij.F

Emorroidas l'ficꝰ.
Capittulum.j.F.
Ca.xiiij.B
Cap̄.xxvj.B

Capitulum.xxvij.E
Ca.xxxvj:A B
Cap̃.xlvj.M
Ca.lxvj.A
Ca.lxxj.B.
Cap̃.cij.C
Ca.cix:G K
Ca.cxxv.L
Cap̃.cxxx.K
Ca.cxlj.in fine:
Ca.clxviij.C
Capitulum.clxxij.G
Ca.cxcj.K.
Ca.ccxix.D
Capl'm.cc.liij.A
Cap̃.cccl xxxiij.in fine.
Ca.cccl xxxvj.B
Ca.cccxcvij.B
Ca.cccxxxiij.F:
Ca.cccxxxvij.K
Ca.cccxlviij:E
Ca.ccclxx.D
Ca:cccxcij.in fine.
Ca:cccclj.M
Ca.cccclxvij.B D
Ca.cccc xx.J
Ca.cccclxix.E.

Epaticis.
Capitulum:cxxxvj.A

Epatis calefactionem.
Capl'm.lvij.A.
Cap̃.lxxxvij:A
Ca:xcviij.A
Cap̃.cxvj.A B
Ca.cxlvij.in fine
Ca.clix.A in fine.
Cap̃.cccl xxxix.A.

Epatis opilationem ex frigiditate
Capitulum.xxij.E
Ca.c xxij.B.
Cap̃:clv.C.
Ca.cccc.xlv:F M

Epatis z splēis opilatō
Ca.xxxiij.in fine
Cap̃:xxxv.D:
Capitulum.lxj:D:
Ca.lxix.E.
Ca.lxx.C.
Cap̃.xcj.A
Capitulum.xcviij.E
Capl'm.cxlix
Cap̃.clv.F.
Ca.clxvj:D J.
Ca.ccij.E G
Ca.ccx B.
Cap̃:ccxix.D
Cap̃:cclj.A B.
Cap̃.cclxviij.A in fine
Ca.cclxxix.A
Cap̃:cccl xxxviij.E.
Ca.cccxcj.in fine
Ca.cccl xxiij.A
Ca:cccxc.D
Ca:ccccxxxviij.G.
Ca.ccccxlvj:R
Ca.ccccl xvj.E
Ca.cccclxxxv.G

Epilentia.

Capitulum.viij.M
Cap̃.xx.B
Ca. xl:B
Cap̃.liij.A:
Ca.lx.J
Ca.lxiij.D z B
Cap̃.lxxv.in fine
Ca.xcij.F
Cap̃.xciij.C
Ca.cxxxj.D:
Ca.cxxxviij.J.
Capitulum.clij.O.
Capl'm.clviij.D.
Ca.clxiij.B.
Ca.c xcviij.in fine.
Ca.ccviij:F:
Cap̃.ccxlviij.D.
Ca:ccl.C
Capitulum:cclxx.B:
Ca.cccxxxviij.A B C J.
Ca.cccxxix.A B
Ca.cccxlv.D M
Ca.cccclxij.J
Ca.cccl xix.D
Ca.ccccxxxix.A B D.
Cap̃.ccccxlvj.M
Cap̃.ccccxlix.D.
Ca.ccccliij.P:
Cap̃:ccccl xxvj.C:

Emoptoycis sive p̃ sputum sanguinis

Capitulum.lix A
Capitulum lxv.C E
Capl'm lxxxij.C
Capitulum.cxix:D M
Cap̃:cxxxij.A
Cap̃.cxciij.A
Cap̃.cclxxj.A E
Cap̃.ccexxxij.F
Capitulum.ccclxxij.G
Capl'm.ccc l xxvj.D.
Capitulū.cccxc.A E.
Cap̃.cccc xxij.M
Cap̃:cccc xxix.M
Ca.cccclxij.G

Emigranea

Capitulum:cxxxj.D
Capitulū.cxlv.M.
Ca.clxiij.M
Capl'm.clxxviij.A
Cap̃.cccc ix.D
Cap̃.cccc xcix.in fine

Empetigo.

Capitulum.xlvj.K.
Capitulū.lxix.D
Capl'm lxxvj.C
Cap̃.lxxxix.D.
Cap̃.xcij.in fine.
Capitulum.c.C
Ca.clix.D

Tabula sup Tractatu

Capitulum.ccxxiiij.A.
La.cclxvij.G.
Cap̄.cclxxvj.G.
La.ccxcij.B
Cap̄.cccxxvj.A.
La.ccccvij.A
La.ccccxlv.C

Excreatio facilis.
La.ccccxxvj.R.

Enctuationes aceto
sas auferendas.
La.ccclxxv.E.

Egestionem excitanō.
Cap̄.lxx.B F
La.cxij.A.

Ebrietatem tollere
Capitulum.cj.C J.
La.cxviij.D E
La.cxlv.B.
Cap̄.cccxcij.in fine

Ebrietatem provocare
sive inebriare
La.cclxxviij.D.
La.cccxvij.A B C
La.ccccliij.K.

Epiforas.i.sup̄infusio
reumatis descendentis
ad oculos.
Cap̄.cxv.in fine
La.ccccxlj.in fine.
La.ccccxlij.A.

Escarā ignis auferenō.
La.ccccxj.in fine

Erectionem Virge
Capitulum.xj.L
La.cxv.C
La.cxviij.A
La.ccxl.J.

Eger an moriat̄ sive nō
La.cccclxxxvj.F.

Exitus ani.
La.cxlj.in fine.
La.cclxv.C.
La.cclxxij.B
Cap̄.cccj.F.
La.cccxxxviij.in fine
La.cccxlviij.E.

Faciem depurandō
La.j.J
La.viij.F.
La.xv.A.
Cap̄.xcviij.D.
Capt̄m cxxiij.G
La.cxx.AD.
La.ccccxxxvj.K.
La.cccclxxix.E

Faciem mulier̄ sive cutē
ear̄ mundificandō.
La.cclxxxiiij.C

Faucium tumores.
La.cccxxix.F z in fine.

Fastidium tollere.
Cap̄.cxlj.A
La.ccccxliiij.in fine

Fracturā cruris consoli
dandā vel alteri⁹ mēbri.
La.cclxxxviij.E

Febres curare.
Capitulum.ij.D E.
Capt̄m.ij.K.
La.viij.D
La.xxxx.J M
Capitulum.l.F.
Cap̄.lxxv.J.
Cap̄.cxij.C
La.cxl.K
La.cxlix.D.
La.clv.E
La.ccx.A.
La.ccxxviij.E.

Capitulum.cccix.A C D
La.ccccxij.F.
La.cccccxij.in fine

Febres tercianas.
Cap̄.clxxj.D
La.clxxv.in fine.
La.ccxcvij.E
La.cccxxxij.J
La.cccxlv.C
La.cccclxxvj.E.

Febres quartanas.
Capitulum.lx.C.
Cap̄.cxvij.C.
La.cxl.F.
La.cxliij.J
Cap̄.clxxj.D
La.clxxij.E D
La.clxxxvij.C
La.ccxcvij.D
La.cccxxxij.J
La.cccxlv.K
La.ccclxxxv.in fine.
La.ccccxlvj.AD.
Cap̄.ccccxxxvj.D.
La.ccccxciij.D.
La.ccccc xvj.C

Febres quartanas.
de Colera adusta.
La.cccxlvij.AD

Febres effimeras
Cap̄.cccxlv.C.

Febriū inflāmationes
La.cxlvj.C.
La.ccccxx.in fine.

Febribus cōburentib⁹.
La.cclxxxv.D C.

Febres Infantium
La.cxlix.D
Febres pestilentiales.
La.cxxv.K
Cap̄.cccxlix.D

Febres periodicas.
Capitulum.lxxxv.F
Ca.ccc xxiij.K z AD.
Ca.ccc liij.B.
Cap̃.ccc lix.B
Ca.ccc lxxj.F.
Ca.ccc lxxij.G J
Cap̃.ccc lxxvj.E
Ca.ccc lxxxv.in fine
Ca.cccc xxx.B.
Ca.cccc xciij.G

Febres antiquas.
Cap̃.xxvj.A
Ca.xxix.K
Ca.xlviij.J K.
Cap̃.cxlj.B
Ca.clxvj.in fine.
Ca.clxxxix.E F.
Cap̃.ccc xlviij.B
Ca.ccc lxxiij.D
Ca.cccc xxviij.G

Febres melancolicas.
Ca.ccc xlviij.AD

Febres cottidianas.
Capitulum.lx.C

Fetor oris.
Cap̃.iij.D
Capl'm.xix.E
Ca.xxviij.A
Ca.c ix.G
Cap̃.cxv.C B.
Ca.clxxxviij.B
Ca.cxcj.B
Ca.cc viij.C B E
Ca.cclxxxviij.B
Ca.cc xcviij.B
Ca.ccc xlviij.F.
Ca.ccc lx.in fine.
Ca.cccc liij.J K

Fetor asselle z tocius corporis.
Ca.lxxix.A
Ca.ccc lxj.B

Capitulũ.cccclxvj.in fine.

Fetũ mortuũ expellendo.
Caplm.xl.F
Cap̃.lx.A B.
Cap̃.lxxj.L
Ca.lxxij.C.
Ca.c iiij.in fine
Ca.cxj.A
Ca.cxij.B K
Ca.clviij.B E in fine
Cap̃.clxxix.E
Ca.cc.A.
Cap̃.cc viij.C in fine.
Ca.cc xiij.C.
Ca.cc xxix.in fine
Ca.cc xxxvj.B
Ca.cc lxxvj.B.
Cap̃.cc lxxxix.in fine.
Ca.ccc xl.B
Cap̃.ccc lix.B.
Ca.ccc lxiij.D
Ca.ccc lxxj.
Ca.cccc iiij.B.
Cap̃.cccc xiij.A
Ca.ccccc xij.B.

Femum vl sagittas a corpore expellendum.
Ca.clviij.A E M O.

Femor dolores.
Ca.ccccc xvj.in fine.

Freneſis.
Ca.xxxiij.C.
Ca.xcviij.B.
Ca.ccc xlvj.A
Ca.cccc xxix.D

Flegma purgand̃ siue educend̃.
Capitulum.liij.B
Ca.lxvj.B
Ca.lxix.F
Ca.c iij.B
Ca.c xxx.D
Ca.cxxj.A.
Ca.clxiij.A
Ca.clxxj.A.
Ca.clxxij.F D.
Ca.clxxviij.A E G K
Capitulum cc ij.B.
Ca.cc xxij.F L.
Ca.cclxxvij.E.
Cap̃.ccc xxxvij.
Ca.ccc xlij.A.
Ca.cccclxxxij.E G K

Flegmonem pacienti.
Ca.ccc lxxxix.L

Fiſtula.
Capitulum.viij.B.

Caplm.xl.E L
Ca.xlij.B
Ca.lij.G
Ca.xc. in fine.
Cap̃.c vj.B
Capl'm.cxj.C
Ca.cxij.K
Ca.cxxx.L
Ca.cxxv.in fine
Ca.cxliij.E
Ca.clxv.C
Ca.cxcviij.in fine
Capitulum.cc.B
Ca.ccv.A
Ca.cc liij.A.
Ca.cclxxxiij.in fine.
Cap̃.ccc xxxiij.E
Cap̃.ccc xxxvij.F
Ca.ccc xlv.B
Ca.ccc lxxv.G.
Cap̃.cccc xcj.B
Cap̃.cccc xciij.A
Ca.cccc xcviij.B.
Ca.ccccc viij.A.

Furfuribus siue lendines a capite mũdificãd̃.

Ca.lxx.K.
Ca.lxxxvj.E.
Capitulum.cj.B
Cap̃.c ix.B.

Tabula sup Tractatu

Capitulum.cxcj.B.
Cap̃.cclxxj.B.

Formica.

Capitulũ ccxxxiiij.in fine.
Ca.cclxv.C B
Cap̃.cccij.K.
Ca.cccxx.B.
Cap̃.cccxxij.C
Ca.ccclxiij.D
Ca.ccclxvij.K.
Ca.ccclxxxviij.B
Ca.ccccj.A
Ca.ccccl v.A

Omorrea.
Cap̃.xj.B
Ca.cxv.C
Ca.cxvij.A
Capitulum.cc xl.F.

Singiuaꝝ putredo.
Ca.ccccxlix.C.

Singiuam sangui
nolentam.
Capitulum.lv.B
Cap̃.lix.C
Ca.cxliiij.F
Ca.cccxxxij.A
Ca.ccccliij.K.

Singiuas ⁊ dentes
confortandas.

Capitulum.cc lxix.K
Cap̃.cccxxj.F in fine
Ca.ccclxviij.B

Senitura mviroꝝ
extinguendo.
Ca.lxxxvj.A

Suttur ⁊ pectus leni
ficandũ siue eoꝝ apãta.
Ca.ciij.C B F ⁊ D
Ca.cclviij.in fine.

Serisipila
Ca.lxx.in fine.
Ca.lxxxvj.in fine
Cap̃.cxv.B.
Capitulum.cxix.K
Capitm.cxlv.A
Ca.cxlviij.F
Ca.ccxxxiiij.in fine.
Capitulum.cc xl.A B.
Ca.cclv.C
Cap̃.cclxj.A
Cap̃.cclxxvj.D.
Capitm cclxxviij.in fine.
Ca.cccij.K.
Ca.cccxij.B.
Ca.cccxx.A
Ca.cccxxviij.B K
Ca.cccxlv.B
Ca.ccccliij.C
Ca.ccclxviij.K.
Ca.ccclxxvj.A
Capitm.ccclxxviij.B E
Ca.cccxcviij.A.
Ca.ccccj.M
Ca.ccccxij.B
Ca.ccccl v.A.
Ca.ccccxciij.C B
Ca.cccccij.F
Ca.ccccc xj.B.

Hernia.
Capitulum.lxxj.A B
Ca.cxxxiij.B
Ca.cccl.A.

Herpetem estiome
num curare.
Ca.cclxv.in fine
Ca.cccxij.B
Ca.cccxxix.B.
Ca.cccxlv.B
Ca.ccccliij.B
Ca.cccl xv.in fine.
Ca.ccclxxvj.A
Cap̃.ccccij.D.

Hominem preseruare
a frigore aeris.

Capitulum.cccc.xxxviij.E

Ignem sacrũ extin
guẽdo
Ca.iiij.A
Ca.xxxij.B
Capitulum.l.B
Cap̃.c in fine.
Ca.cxix.E
Ca.cxxxviij.A B
Ca.clxx.E
Ca.ccliij.in fine.
Ca.cclxxij.B
Ca.cc.lxxviij.C.
Ca.ccc.xxix.C B
Ca.cccxxxij.E.
Cap̃.cccxlv.B
Ca.ccccliij.B
Ca.ccclxxij.F
Ca.ccclxxvj.in fine.
Cap̃.ccclxxxviij.B
Ca.cccc xv.in fine
Ca.ccccxxxij.in fine
Ca.ccccliij.A ⁊ C
Ca.ccccl xxxviij.A

Ignis adustionem
Ca.lxx in fine.
Ca.cxxv.T.
Ca.cxcj.B
Ca.cclv.E F.
Ca.cccij.K
Ca.cccviij.E
Ca.cccxxij.C.
Ca.ccclxiij.D
Ca.ccccxlv.C
Cc.ccccc xxix.E

Ingeniũ acutũ pereãõ.
Ca.clij.D K.

Inflationes resolvere
Ca.xxxv.in fine
Ca.ccc.xc.A

Inflationes testiculoꝝ.
Ca.lxxxviij.A.
Ca.cccc xxviij.B.
Infantes contractos.
Ca.lxv.F in fine.

Infantiũ fluxꝰ ventris
Capittulum.lxxix.

Infantẽ hilarem facias
Cap̃.xxxix.L
Capl'm.xl.S.
Ca.cxviij.K
Ca.cccc.lxiiij.C

Ictericia:
Capittulum.v.B
Cap̃.vj.C.
Ca.viij.E G N
Capl'm.xviij.B
Cap̃.xxix.A
Ca.xxxiij.E.
Ca.xlvij.H.
Ca.l.B K L
Ca.lxxvij.A
Ca.lxxviij.B.
Cap̃.lxxxv.B
Cap̃.xcj.A B
Ca.xciiij.H
Capittulum.cj.F.
Ca.ciij.G H
Ca.cvj.F
Ca.cxiiij.A.
Ca.cxlix.B C.
Ca.clix.B B
Ca.clxxxix.G
Ca.ccxxxij.in fine:
Ca.ccxxxix.G
Ca.ccxlj.A.
Ca.cclxv.H
Ca.cclxxix.F
Ca.cclxxxix.in fine
Ca.cccxxv.B
Ca.cccxxxij.F
Ca.ccc.xxxvij.N
Ca.cccxxxviij.B F
Ca.ccc lxiiij.C.
Ca.ccc lxxj.C
Ca.cccxcviij.O.
Ca.ccccxlix.F
Ca.cccclv.L.
Ca.cccclxvij.A:
Ca.cccclxxxvj.A
Ca.ccccxcix.B

Ictericia Nigra
Capittulum.xc.in fine
Ca.ccc lxxiij.G

Intestinoꝝ dolor.
Capittulum.xv.Q:
Ca.xxxix.G
Ca.xlij.E
Ca.lix.A B
Ca.cij.B E
Ca.cxix.in fine.
Ca.cccxxix.A

Intestinoꝝ vlcera
Ca.cxxxv.in fine
Ca.clj.C
Ca.clvj.B:
Ca.cxcj.G.
Ca.ccvj.F
Ca.cclxv.B F
Ca.cclxix.H K
Ca.cclxxj.E
Ca.ccxcix.F I:
Ca.cccxij.A B
Ca.ccc ix.E.
Ca.cccxxviij.S
Ca.cccxxxij.G.
Ca.ccclxvij.B:
Ca.cccxciij.B
Ca.cccc ij.B
Ca.cccc xxij.A B
Ca.ccccc B

Intellectum bonũ siue
Memoria bona.
Ca.lxvj.B
Cap̃.clxviij.in fine
Ca.ccxcvij.C
Ca.cccxxij.F in fine.
Ca.ccccxxxvj.N
Ca.cccc lxxxiiij.A E

Impregnationẽ iuuan
tia siue ad conceptum.
Capittulum.lviij:
Ca.ccxxxvj.in fine
Ca.ccc lix.C F
Ca.ccccxxxvij.E

Impinguantia hõiem.
Ca.cxxv.C
Ca.cxlviij.B
Ca.clxxxv.in fine:
Ca.cccxxij.M
Ca.cclxxvj.O.
Ca.ccclxxxij.E
Ca.cccc.xl.K

Ipopya.i.liuor collectꝰ
sub oculis vl' palpebris
Ca.cclxv.A in fine
Ca.cclxxxix.C
Ca.ccccc xix.B C

Iram remouend̃.
Ca.xix.P
Ca.cxviij.K
Ca.clxxvij.B

Itineris laborem.
vt non sentias.
Ca.xxxix.E

In itinẽ attritões q̃ fiũt
Cap̃.cclxxvj.G.

Ictus Scorpionum
Ca.cccxxxiiij.in fine.
Ca.ccc lxxiij.H
Ca.cccc ix.B
Ca.ccccxxxvj.P.

Intoxicatus.
Capittulum.lxxxiiij.B:

Iecoris tumorem
Ca.ccccxlviij.A

Indumentum tuum
si vis vt prolongetur
Capittulum.ccxcij.F

Iuncturarum
dolorem.
Capittulũ cclxxxij.B

Iuuentutem acquirend̄
Capittulum:ccxcvij.B

Labioꝝ fissuras
Ca:lxxv.B

Lac mulierum.
prouocandum.
Capittulum.xj.J
Cap̄.xxvij.B
Ca.xxix.B F K.
Caplm:lxxv.in fine.
Capittulum:cliij.M
Ca:clxxxix.J:
Ca.ccclxxxiiij.J.
Ca,cccc.xcvij.G

Lac mulieꝝ ꝓhibend̄
Capittulum.cxv.E C.

Lac ī mamill' vt strīgat̄
Capittulum clxxx.C.

Lac coagulatum in
mamillis soluend̄.
Capittulū.clj.G.
Cap̄.clxxv.F
Ca.cclxxxviij.E

Lac oues vt habundāt
Ca:cxxxvj.G

Lanam limpidare.
Cap̄.cxxxvj:F

Lepra.
Ca.xxxij:B
Ca.xxxvj:in fine.
Ca.lxix.B
Ca.lxxv.B
Capittulum.c F
Ca.cxxxj.H
Ca:cxxxvj.B
Ca.clij.N O P:
Ca.clxiiij.B
Ca.clxv.in fine.
Cap̄.clxxij.E
Ca.cxcvj.B
Ca.ccxix.B:
Ca.ccxxix.H.
Ca:ccxliiij.A
Ca.ccxcvij.C B
Cap̄.ccciiij.B
Ca.cccvj.A
Cap̄.ccclxxxvij.C
Ca:cccc.lxv.in fine:
Ca.ccccclxvij.E.
Cap̄.ccccclxxiij.in fine.
Ca.ccccclxxxij.in fine:
Ca.ccccxcvij.G J:

Lepram incitant
Cap̄.c.xxj.B

Leticiam generare.
Ca.lxxviij.A F
Ca.lxxx.G H
Cap̄.cclxxxij.E
Ca.ccxcvij.B
Ca:ccccc x.ꝑ totum capl'm

Letificando interficiūt.
Capittulum.cxlv.G L

Lentigines ⁊ maculas
in facie tollendas
Capittulum.lxj.A.
Cap̄.lxix.B J.
Ca.lxxix.C
Ca.lxxxix.C.
Ca.cxxx.N.
Capittulum.cxl.H
Ca.cxliiij.G.
Capl'm ccvij:E.
Cap̄.ccxvij:E:
Cap̄.cclv.A
Ca:cclxxvij:E
Cap̄:cccvij:B
Cap̄.cccxj.in fine
Ca.cccxxvj.G

Litargia
Capittulum.xj.E
Ca.xxxiij.C.
Ca.cxl.B.
Ca.ccvij.B G.
Ca.cclvj.A
Capittulum.cccxlvj.A
Cap̄.cccc.xxix.H
Ca.ccccxxxvj.F M

Liuor ex percussione.
Capittulum.xxix.E
Ca.cccxc.C
Cap̄.ccccix.B

Liuorē Cutis auferend̄
Ca.ccccxj.in fine.
Cap̄.ccccclxv.N

Libidinem excitandam
Cap̄:xxxviij.B
Ca.clxxvj.A B
Ca:cclxiij.A E
Cap̄:ccclxxxiij.in fine.
Ca.ccccxiij.A B.
Cap̄.ccccxlix.F
Ca:ccccciiij.C F J
Ca.ccccc xxv.G

Libidinem extinguend̄
Ca.xj.A B F K
Ca.xcviij.E K.
Cap̄.cccxcviij.E.
Cap̄.ccccj.B
Cap̄.ccccv.O
Cap̄:ccccc xij.B.

Linguam aggrauatam
alleuiare.
Cap̄.ccccxxj:G

Linguam erigere ⁊
fauces exasperare.
Capittulum.cix.A

Libros a vermibus
presernandos.
Cap̄.iij.B E

Loquelam amissam
restaurare.

Capittulum.iij.B.
Cap̄:ccxxiiij.E

Lumbricos occidendō
Ca.ij.E L
Ca.iij.F H
Ca.xiiij.M
Ca.xviij.F
Ca.xxj.L
Capitulum.xv.B.
Cap'm.l.G
Ca.xcij.B L
Ca.xciij.B L
Capitulum c.F
Ca.cj.F
Ca.cvij.H
Ca.c viij.E.
Ca.cxv.H
Ca.cxviij.O.
Ca.cxxxvij.L
Ca.cxliiij.E
Ca.clxxj.B.
Ca.cc.L
Ca.cc viij.B G
Ca.cc.xij.H.
Ca.cc xix.A L E
Ca.cc xxxv.E G
Ca.cc lxvij.A
Ca.cc lxxxviij.F.
Ca.cc lxxxix.F
Ca.cc xcviij.B
Ca.cc xcix.in fine
Ca.ccc iiij.L
Capitulum.ccc x.A.
Ca.ccc xiij.F
Ca.ccc xv.in fine
Ca.ccc xxj.B.
Ca.ccc xxv.L
Ca.ccc xxxiij.B
Ca.ccc xlvij.L E.
Ca.ccc lxxiij.ī fine
Ca.ccc lxxxj.A.
Ca.ccc xc.B
Ca.cccc j.H
Capitulum.cccc vj.G.
Cap'.cccc xvij.B
Ca.cccc xxvj.A L B
Ca.cccc xlvij.A G.
Ca.cccc lxxv.B E
Ca.cccc xc.A B B
Ca.cccc xcj.E G H

Lūbricos latos occidēs
Ca.cxl.H

Lumborum dolorem removendum
Ca.ccccc xxiij.G

Matricis dolorē,
Ca.xcix.A.
Ca.cxl.B G
Ca.clviij.A
Capitulum.ccxlvj.A
Ca.ccxlviij.A.
Ca.cccl xxj.B
Ca.ccccc ix.A

Matricis vuriciem.

Ca.cxlv.F:
Ca.clxxv.L:
Capitulum.ccxlviij.L G
Ca.cclv.
Ca.cc xxiij.B
Ca.ccc xxiij.F

Matricis suffocatio.

Ca.xx.L.
Cap'.ccvij.B:
Ca.ccxlviij.B:
Ca.ccc vij.in fine
Ca.cccxlij.B
Ca.cccc j.G
Ca.cccc xx.L
Cap'.ccc xxxvj.E.
Ca.cccc lx.in fine.

Matricis Infrigidatio
Capitulum.lx.G
Ca.lxiij.A B
Ca.ccc xxiij.G

Matricis Epilatio.
Ca.cccc.xcviij.E.
Ca.ccccc ix.F

Matricis dilatatio.
Capitulum.ciiij.B

Matricis & ani egressio

Capitulum.lv.B
Capitulūccvj.L:

Matricē mūdificandā.
Capitulum lxiiij.L:
Cap'm.cc ix.A
Capitulū.ccxxiij.A
Cap'.cclxxvj.K
Ca.cclxxvij.in fine
Ca.ccc xxxviij.B
Cap'.cccclxxxv.K:
Cap'.cccc.lxxxvj.in fine

Mamillas & vuricies.
Capitulum.xcj.L & in fine

Mamille mulierum sine virginū vt non crescant
Cap'm clxxiij.A

Macylas tollendum:

Ca.lxj.A
Capitulum.c lx.B
Cap':cxxij:H
Ca.c xxx.G.
Cap'.clxv.B.

Macylas nigras delendum.
Cap'.ccc xxxij.F K

Mania.
Capitulū.clxiiij.H.
Ca:cccxiij.in fine

Melancolicas egritudines.
Ca.clxxij.B L

Melancolie resistende
Ca.lxxviij.in fine.
Capitulū.lxx.L.
Ca.cclxxxij.G.
Ca.cc xcvij.A B
Ca.ccc xxxj.A
Capitulū.ccclx.B E F

Tabula sup Tractatu

La.cccc.xxviij.E G K.
La. cccc.xl.H
La:cccc xlvj.H P

Menstrua provocãda
La.j.B
La.ij.B.
La.vj.H
La.viij.A
La.xj.B G.
La.xviij.E
La.xix.E F
La.xxxij.C
La.xxxix.B C.
La.lxij.B
La.lxiiij.B.
La.lxxiiij.B
La.lxxxiij.in fine
La.lxxxiiij.E
La.lxxxviij.B
La.xc.B C
La.xcj.A F
La.xciij.B
La.xcv:B
La.ciiij.A C
La.cviij.A E
La.cxj.A.
La.cxij.B K
La.cxv.H
La.cxxj.J
La.cxxij.G
La.cxxx.ix fine
La.cxxxj.M O
La.cxxxix.A
La.cxl.C G L
La.clv.E G
La.clviij.F
La:clxiiij.C
La:clxxviiij.A
La.clxxv.A B
La:clxxxix.B G
La.ccv.B
La.ccviij.C.
La.cc xxviij.B.
La:ccxxxj.B
La.cc xxxix.A
La.cc xlviij.B
La.cc lxv.H
La.cc lxxix.A
La.cc lxxxij.B
La.cc lxxxix.C
La.ccc xxxvj.A
La.ccc xl.B K
La.ccc lxxj.G K
La.cccc iij. A F
La.cccc iiij.B G
La.cccc xiiij.A B
La.cccc xlvj.F
La.cccc lij.A
La.cccc lxxxv.in fine
La.cccc iiij.H K
La.cccc vj.A

Menstrua stringentia si ue p̃ nimiũ fluxum menstruorum.
La.xlij.E
La.lxv.J
La.c xviij.B.
La.cxxvj.a
La.cxxxiiij.B
La.cxxxviij.E G H:
La.c lix.B.
La:c lxxxviij.B
La.cc xv iij.in fine.
La.cc xxxvj:E
La.ccc xxij.B
La.ccc xxviij.F G
La.ccc liij.B G
La.ccc lxxvj.in fine
La.cccc ij.E H
La.cccc xxij.C B.
La.cccc xlix.F.
La.cccc lxxxj.B.
La.cccc xcj.C

Membra putrefacta cu Crare
La:lxv.H

Membrum arcuatum.
La.xxxij.E

Membrũ incisum vt nõ sentiatur.
La.cc.lxxvj.A B J.

Membris fractis.
La.ccc.xciiij.B

Miluus vt non p̃medat pullos gallinarum.
La.cccc j.P

Morphea.
La. viij.C
Lap̃.xxv.C:
La.c xix.J.
La.cxliij.G J
La.cc xcvj. C:
Lap̃.cc xlvj.H.
La.ccc ix:C
La.ccc xl.C:
La.ccc lix.E
La.cccc j.L.
La:cccc iij.B C.
Lap̃.cccc xxiij.A.
Lap̃.cccc lxv.K
La.cccc.xcv.A

Morbille.
La.ccc xcij.A:

Morbo arcuato succurrendum:
La.ccc lxxiij.C

Morbo Regio
Lap̃.xiij.E
La.c xvj.in fine
La.cxxvj:A
La.cc xc.in fine
La.ccc lxxxviij.B.

Morbo Caduco.
La.cccc xxj.in fine

Morsibus venenatis
La.c xxiij.E
La.c xxix.A.
La.cxl.E G
Lap̃.clviij.B:
La:clxv.B F
La.clxxxix.F in fine:
La.cxciij.A

Capittulum.cxcviij.A
Ca.ccxvij.E
Ca.ccxxxvj.D.
Ca.cclxxvj.H
Ca.cccj.B.
Ca.cccciiij.D.
Ca.cccxxv.A
Capittulum.cccxxxiiij.F
Ca.cccxxxvij.H.
Ca.cccxlj.A
Ca.ccclv.A
Ca.ccclix.B.
Ca.ccclxviij.A
Ca.ccclxxj.A
Ca.ccclxxij.G.
Ca.ccclxxiij.B
Ca.ccclxxix.B
Ca.ccclxxxix.C
Ca.cccxc.C
Ca.ccccxxix.H
Ca.ccccl xxvj.D.

Morsus canis rabidi.
Capittulum.xiiij.C N.
Capittulū.cj.G
Ca.cix.C H
Ca.clxxv.D
Ca.clxxxix.F.
Ca.ccxvij.C
Ca.cclvij.B.
Ca.cc lxv.F
Ca.cclxxix.C.
Ca.cclxxx.C
Ca.cclxxxij.A.
Ca.ccxcij.B
Ca.cccxxiij.K
Ca.cccxxvj.F
Ca.ccclxxiij.A B
Ca.ccclxxv.B.
Ca.ccccl xxix.A

Morsus Serpentum.
Capittulum.ix.B D.
Cap̄.xiiij.B.
Ca.lxxiiij.D
Ca.lxxxvij.in fine.
Ca.cvij.F.
Ca.cxvj.D.

Capittulum.cxxij.H
Ca.clv.in fine.
Ca.cclxxx.A
Ca.cccxxxiij.B
Ca.ccclxxxiij.A.

Morsus Scorpionis.
Ca.clxx.D
Ca.clxxj.A B
Cap̄.cclv.C
Ca.cclxxxij.A
Capittulum.cccij.B.
Cap̄.cccxxiij.E
Ca.ccccxlix.F

Morsus Reptilium.
Capittulum.xcij.F.
Ca.cxxiij.in fine.
Ca.ccvij.H
Ca.ccxj.in fine
Ca.ccclxxxix.E
Ca.ccccl j.E

Morsus Rutele.
Ca.cccij.in fine
Ca.cccx.G J
Cap̄.ccccl xvj.D.
Ca.ccccl xvij.A
Ca.ccccc xxiij.D

Morsus Tyri
Cap̄.ccccl xxvij.F

Mortem animalibus. inferentibus:
Ca.cccxix.A
Ca.cccxcv.in fine.

Mulieribus que non bene purgant̄ in partu.
Ca.ccclxiiij.B

Mala oīa vt a te fugant̄
Ca.ccccxcvij. in fine.

Muscas necare.
Capittulum.clxv.E.
Ca.ccccvj.M

Nariū sāguīs fluxū
Ca.lvij.E.
Cap̄.lxv.A.
Ca.xcviij.B H.
Capittulum.cij E
Ca.cxxiij.B J
Ca.cxxxvij.L
Ca.ccvj.in fine
Ca.ccxxxvij.F.
Cap̄.cccij.N
Ca.ccclxxij.F
Cap̄.ccccj.K.
Ca.ccccxxij.G.
Ca.ccccliij.D.
Cap̄.ccccl xij.F
Cap̄.ccccxcj.A
Cap̄.cccccv.B.
Ca.cccccxvj.H

Narium putredo
Capittulum.clxij.G

Narium opilatio.
Cap̄.ccix.in fine
Ca.ccxij.D
Ca.cccxxxvij.L
Ca.ccccxlvj.J.

Narium dolor
Capittulum.xl.K.

Nauseam prohibend̄
Cap̄.ccclxviij.C
Ca.cccclij.K

Neufreticis

Capittulum.xxxij.D
Cap̄.xciij.F.
Ca.cxxij.K
Ca.cxxxiij.B D
Cap̄.cxxxix.A.
Cap̄.clxxxix.in fine
Capittulum.ccl.C.
Cap̄.cccj.C
Ca.cccxxxviij.F.
Capittulum.cccxc.B
Cap̄.ccccij.N.

Tabula sup Tractatu

Nervor concussio.
Ca.cccclxvij.A:

Nervis dolentibus.
Ca.cxc. in fine.
Ca.ccxv.A B C.

Nutricibus a quibus abstineant
Cap̄.xxxviij.in fine.

Oculorum dolores
Cap̄m.ij.F
Capitulū.iiij. A.
Cap̄.vj.F.
Capitulum.vij.B
Capitulum xxiiij.A B
Cap̄m.xxxv.C
Capitulū.l.D
Cap̄.lxxxij.B
Cap̄.ciij.B
Cap̄.cxv.A E.
Ca. cxxij.C B:
Ca.cxxiij·E
Ca.cxxxvij.F
Capitulum.cxlv.B
Cap̄.clxvij.A.
Cap̄.clxx.B
Cap̄.clxxxix.A C.
Cap̄.ccliij.C B F
Cap̄.ccxxviij.C
Cap̄.ccxxxvj.C
Ca.ccxlj.A C
Ca.cclxv.B
Ca.ccxcvij.E F:
Ca.cccxx.E F.
Ca.cccxxj.D J
Ca.ccclij.in fine.
Ca.ccclxxxviij.in fine
Capitulum.ccccj.A
Ca.ccccv.B & in fine
Ca.ccccl xvj.B
Ca.ccccl xvij.A
Ca;ccccxxxvj.in fine
Cap̄.ccccxxx.F.

Oculorum prurítus.
Capitulum;xviij.A

Ca,cccc.lxij.in fine

Oculorum asperítas
Capitulum.lxxxiiij.B.

Oculorum tumores.
Capitulum.l.C
Cap̄.c.in fine:
Ca.cxix.F
Ca.cxlvij.C
Capitulum clxj.A
Cap̄.clxx:B
Ca.ccj.A B
Ca.ccxvij:E
Cap̄.cclxx.K.
Cap̄.cccc ij.D.
Ca.ccccix.C
Ca.ccccl xix:
Ca.eccc.lxxxiiij.C:

Oculor tumorem sive prurítui palpebrar.
Capitulum.xv.D.
Ca;cccc ix.F
Ca.cccc xxxvj.D

Oculorum Scabies.
Ca.lxxxv.in fine.
Ca.clx.in fine
Ca,cxvj.B:

Oculorum caligines
Capitulum.liij.B
Cap̄.xc.B
Ca.xcvj.B:
Ca.xcix.in fine.
Capitulum.cj.J
Capitulum;cvij.A
Cap̄.cxij.J.
Ca.cxxij.D:
Ca.cxxvj.C
Ca.clx.A
Ca.clxiij.A.
Ca;cxc in fine
Capitulum.ccij;A.
Ca.cclxxix.F
Ca.ccxcij.A
Capitulnm;cccj.B

Ca.ccc lxix.C.
Ca.cccc lxxv;C.

Oculorum macula.
Capitulum xcviij.C
Capitulum.c in fine
Cap̄.cvj;F.
Cap̄.cxj.A.
Ca.cxciiij.G
Ca.ccxlj.B.
Cap̄.ccxcviij.E
Ca.cccl xxxj.in fine

Oculorum liuorem
Capitulum.xlvj.D.
Ca.lv.G
Ca.lxxv.in fine.
Ca.cclxx.B.
Ca.cclxxxix.C
Ca.cccc xxxvj:G

Oculorum calores.
Capitulum cclxxvij.B

Oculor pannarícia.
Cap̄.xxviij.F
Capitulum.cccc xx.D

Oculor vngula sive ꝯ vngulā & coagulatum sanguinem sup oculo
Cap̄ cxxiij.K E
Capitulum.ccxij.in fine

Oculor vlcera.
Ca.clvj.B G
Ca.clx.A
Ca.cc lxxvj.F
Ca.cc lxxxij.A G
Cap̄.cc lxxxiiij.A.
Cap̄.cc xcviij.E.
Ca.ccc xxij. D
Cap̄.ccc xxviij.K
Ca.ccc xxx:B
Cap̄.ccc cj.in fine:
Ca.cccc xxx. B:
Ca.cccc cxviij. J
Oculor siccitates
Capitulum.clx.B

Oculorum pilos.
Capittulum.cxxiij.M

Oculorum lacrimas
Capittulum.clxj.B
Cap̄.ccxcvij.E
Cap̄.ccclxiij.G.
Cap̄.ccclxvij.C
Capl'm.ccccl v:B

Oculoꝝ albugines abstergendum
Capittulum.clx.B

Oculorum pupille dilatationem:
Capittulum.xiij.E
Capittulū.cccc v.B

Oculorum pannum.
Capittulum:cxlv.C

Oculorum lippitudo.
Cap̄.cccc.xxiij.A C

Oculoꝝ iumentoꝝ et pecoꝝ dolorem
Cap̄.cxliiij.in fine

Obtalmia:i.ap̄a oculi.
Cap̄.xcviij.J
Capittulum.cccij.O
Cap̄.ccclxvij:C
Capittulū.cccc xxiij:A B.

Obscuritatem visus
Cap̄.ccc lix.A:
Ca:cccc xxx.E ⁊ in fine
Cap̄.cccc xxxvj.H

Oris vicia
Capittulum.lxxxiij:A
Cap̄.c xvij.A
Capittulū.c xx.A
Capl'm.c xxvj.B.
Ca.ccclxxix.in fine:
Ca.cccc ij:J:
Ca.ccccl xvij.A

Oris tumores.
Capittulum.cccc ij.H

Oris scissuras ⁊ labioꝝ.
Capittulum.clvj.G

Oris bothor.
Cap̄.cc xcix.C.
Capl'm.ccc ij.K
Cap̄:ccc xxiij:A.

Oris vlcerationes, siue pustule oris.

Capittulum:c xxj.G
Capit.cc vj.B
Ca.cc xij.E.
Cap̄.cc xiij:B:
Capl'm.cc lxix.J
Ca.ccc xx.C.
Ca.ccc xlv.G
Cap̄.ccc lxviij.G.
Ca.ccc lxxix.B.
Cap̄.ccc ij.A B.
Ca.cccc.xvj.B
Ca.cccc lxxvij.E
Cap̄:cccc lxxxvj.B

Oris putredo:.

Cap̄.cccc.lxxvij:C E
Ca.cccc lxxviij.A.

Orthonoicis.
Capittulum.c xix.B
Capl'm.c xxiij.A
Cap̄.c xxx.B.
Ca.c xxxvj.A:
Cap̄.clxxv.G.
Ca.cc.lxxxij.C
Ca.ccxc.B
Ca.cccc lxxv:B.
Cap̄.ccccc iij.A.

Ossiū fracturas ex̄hend̄
Capittulum.lx.H
Ca.lxxv.in fine
Ca.ccccc.xvij.in fine.

Ossiū denudationē: siue contra denudationem ossiū nudatoꝝ.
Capittulum.ccc xxiij:L

Odorem corpis bonū
Capittulum.cc iiij.B.
Cap̄.ccc ij.F.
Cap̄.cccxiiij.A

Offocatōes stericas soluunt.
Capittulum.lx.iij.F.
Capl'm.lxxiiij.A
Cap̄.ccc xlvj.C

Obliuio.
Cap̄.cccc.xlij.F

Paraliticus.
Capittulum.ij.K.
Capl'm.ix.G.
Cap̄.xij.A
Capittulum.xxvj.B
Capittulū.xlvj.L.
Capl'm.xciij.B.
Cap̄:c xxv.E.
Ca.c xxxj:M
Capittulum.c xl.H
Cap̄.c lvij.B
Ca.c lxxvj.A.
Ca.cc lxx.B
Ca.ccc xxxvij.O:
Ca.ccc xxxviij.A
Ca.ccc lxij.B
Cap̄.cccc iij.B
Ca.cccc iiij.E
Ca.cccc xlix.B.

Paralisim lingue.
Ca.ccc.lxij.in fine.

Partum facilem
Ca.c xlv.G K

Parturientibus
Ca:cc lxxxj.B
Ca.ccc xxxvij.H.

Tabula sup Tractatu

Pannum cutis in facie abstergenō.
Capitulum.cxl.A.
Capl'm.cclxv.B

Panni vt tingantur colore rubeo.
Capitulum.ccxlj.C

Papulos limpidare
Capō.cccl xviij.C

Plagas consolidare
Capitulum.lix.C

Pleuresis.
Capitulum.ij.F
Capitulū.cxij.C:
Ca.cxlv.C
Capō:cccix.C.
Capō.cccl xxxviij.E
Ca.ccccl xxvj.C

Peripleumonia.
Capō.lx:in fine.
Capō.cxxviij:A
Capitulum.ccvj:in fine.
Capō.cccl xxviij.B.

Pectoris constrictionē
Capitulum.ij.B
Capl'm:lxj.B
Ca.cc lviij.E
Ca.ccccc xx.in fine

Pestilentia.
Ca.cxxv.B.
Ca:cccl xiij.E.
Capō.cccj.D F

Pedum dolorem.
Capitulum.xxix.A:

Pedū dolorē ex itinere.
Ca.ccc xxiij.E

Pedum scissuras que fiunt a frigore
Ca.ccc xij.C:

Pedum Rosulas:
Ca.cc xxxviij. in fine.
Ca:cccc lxxiiij.E
Ca.cccc xciij.B

Pecudes vt impinguantur
Capitulū.cccc xlviij.G.

Pediculos necare

Capitulum.liiij:A.
Ca.cvij.F D.
Ca.clxij.G:
Capō.cc xcij.E.
Ca.ccc lxxxj.A:
Capō.cccc xlv.B
Ca.cccc lxvj.A.
Ca.cccc lxviij.C
Ca.cccc xcj.L

Pediculos generant
Ca:cxciiij:I
Capō.cccc xxj.C D E D

Pregnantibus
Ca.cliij.in fine

Pregnantibus nocivis
Capitulum.xxxiij: in fine.

Ptisis.i.consumptio tocius corporis.
Capō:lxxvj.A.
Ca.cc xlvj.C
Capō:cc lxxix.D
Ca.ccc xlix.A.
Ca:ccc lxxxiiij.B:
Ca.cccc lxxj.B

Pisces si egrāt i piscinis
Capitulum.xxxiij.E.

Pilos de facile removē dos.z facie dealbandā.
Capitulum:cl C:
Capō.clvj.D:

Podagra:
Capitulum:j.A.
Capitulum.xv.C.
Capō:xxij.D.
Capō.xl. L
Capitulum:lv.F.
Ca.lxix.A.
Capō.lxxiij.A.
Ca.lxxiiij.in fine
Capitulum.cj.C
Capō.ciij.D.
Capō.cix.B.
Ca:cxv.G
Ca.cxxx.ppe finem.
Ca.cxlv. in fine
Capō.cxlviij.C F:
Ca:clxxj.C
Ca:clxxx.G
Ca.cxcvj.B:
Ca:ccxviij:F
Ca.cc xxij.B F G L:
Ca.cc xxviij.B D
Ca.cc liij.in fine.
Ca.cc lxix.in fine
Capō.ccc xviij.D
Ca.ccc xxiij.C
Ca.ccc xxix.E.
Capō.ccc xxxiij:E
Ca.ccc xxxviij:C
Ca.ccc lxiij.E:
Capitulum.ccclxviij.B
Ca.ccc lxix.C.
Ca.ccc lxxx.B E.
Capl'm.cccc v.G.
Ca.cccc vj.L.
Ca.cccc xij.E.
Ca.cccc xxxij.B
Ca.cccc xlix.D.
Ca:cccc lj:A.
Ca.cccc lv:D
Ca.cccc lxxxviij.in fine.
Ca.cccc xcij:F
Capitulum cccc.in fine.

Podagra a causa frigida.

Ca:cxxj.F.

Polipus
Ca.cxxx.A
Cap̄.ccxxij:K
Ca.cccxxxvij.F

Pollutio.
Ca.ccxl:A E.
Ca.cccix.E.
Ca.cxv.C.

Prohibentia cursum humoꝝ ad oculum.
Cap̄.cccxxxiiij.E.

Pulmonis ⁊ pectoris vicia
Capitulum.j.K
Capitulū.xlj.B.
Capl'm.xlij.A.
Cap̄.lxxviij.B
Ca.lxxxiiij.C.
Ca.lxxxvij.B
Ca.xciiij.G
Ca.cclxxix.G
Ca.cccxiij.H
Ca.cccxlvj.J
Ca.ccclxxv.A.
Ca.ccclxxvij:A.

Pulmonem purgātia.
Capitulum.cxxxiij.B.
Ca.cccxlv.H.

Punctura Scorpionis.
Capitulum xxiij.B.
Ca.xciiij.L M.
Capitulum.cc L.

Pruritus
Capitulum.v.C.
Ca.lxix.C B
Ca.ccxliiij.A
Ca.cccxxiij.K
Ca.ccclxviij.C
Ca.ccccxiiij.B.
Ca.ccccxxj.O
Ca.ccccliij.G
Ca.ccccxj.A

Pustulas in facie delendas
Ca.lxxix.C in fine.
Capitulum.cclxij.

Pruritus genitaliū virorum ⁊ mulierum
Ca.ccccxiiij.B.

Pugilibus ad pugnādum confortant
Ca.ccclxxiiij.B

Pulices necare
Capitulum:clxv.E.
Cap̄.cccxix.B
Ca.ccclxviij.H
Ca.ccccvj.L.
Ca.ccccclxvij:B H.
Ca.ccccclxxviij.B

Ragadias.
Cap̄.ccccxcij.F.
Ca.ccccxciij.A

Raucedo
Ca.ccccl x.E F.

Ragadias ⁊ scissuras, que fiunt in labijs
Ca.ccclxxv.H.

Ramicem.
Capitulum.cxix.L
Capl'm:cxxv.T.
Cap̄.ccxxv.A.
Ca.ccclxvij.B

Renum ⁊ vesice vlcera.
Ca.xvij.E
Capitulum.xxxij.A
Capitulū.cviij.A
Cap̄.clvj.A

Renum calefactionem.
Ca.ciij:B

Renes calefacere.
Capitulum.cxxj.C.

Renum frigiditates
Capitulum.ccviij.E

Renū ⁊ vesice opilatōs.
Ca.cclxxxiij.J.
Ca.ccclxxxix.B

Reuma
Capitulum.cxix.A
Capl'm.clv.B.
Ca.clxiij.A C.
Cap̄.clxxv.G
Ca.ccxxxix.in fine.
Ca.ccclviij.A.
Ca.ccclxxiiij.A in fine.

Reuma frigidum
Ca.ccccxj.A
Ca.ccccxxix.L.
Ca.ccccxlix.C.
Ca.ccccl x.M.

Ruptura
Ca.ccclxxxix.B M

Sanguinē reijcientibus.
Ca.viij.F.
Capitulum.xxiiij:B.
Ca.xxviij.A
Capitulum.l.G.
Ca.cxviij.C
Cap̄.cclxij.A
Ca.cclxiiij.A
Cap̄.ccxciiij.B
Ca.cccxxix.B.
Ca.cccxlv.in fine
Ca.ccclij.B
Ca.ccclxxij.J K.
Ca.ccclxxiiij.B.
Ca.ccccl xj.in fine.

Sanguinē mūdificātia
Capitulum.ciij.A
Ca.ccij.F

Tabula sup Tractatu

Sanguinem bonum generare.
La.lxxviij.B
La.clxxx.M
Capittulum.clxxxviij.B
La.cccl xxxix.L
Cap̄.cccxciij.B.
La.cccxcviij.M.
La.ccccl xxix.B.

Sāguinem gingiue ꝛ vbicūq; locoꝝ ꝓstrīgendō.
Capittulum.ij.J.
Capl'm.cxix.F
Cap̄.ccvj.B
La.ccxxvj.in fine.

Sanguinem congelatum resoluere
Capittulum.lxxj.E
Cap̄.lxxiiij.B
La.cxxix.in fine.
Capittulum.cccc xl.J.
Cap̄.cccl xxv.L
La.ccccxcviij. A.

Sanguinis mictum.
Capittulum.cxxij.N.
La.ccxlviij.B

Sanguinē augmētare.
Cap̄.cccxciij.A.

Sanguinis sputum. cum tussi.
Capittulum.cclxv.F
La.ccccl j.B

Sanguisugas adherentes collo siue gutture
Capittulum.lv.M.
La.cxxv.B
La.ccccv.B

Salivā in ore ꝓuocare.
Capittulum.xlvj.in fine

Sagittas ꝛ stirpes edu
La.clxxxij.B (cere.

Scabiem ꝛ putredinē pudendorum.
Capittulum.xviij.B.
Cap̄.xxxiiij.B.
La.xxv.A
Capittulum.xl.L
Caplin.lxxv.L
Capittulum.c.E.
La.cxxv.L
La.cxliiij.B
Capittulum.clxvj.J
Cap̄.clxv.F
La.clxxxvj.in fine
Cap̄.cxcvj.L
Cap̄.ccij.L B J.
Cap̄.ccxliij.B
Capittulum.ccc iiij.F
La.ccc x.A B.
La.cccxxij.in fine
La.cccxlv.B
La.ccccxvij.B
La.ccccxxvij.B
Capittulum.cccclx.B.
La.ccccl xxiiij.E
Cap̄.cccc.xcvij.J

Scabiem vlcerosam
Capittulum.v.A

Spasmus.
Capittulum.vj.B.
Capittulū.lx.J
Cap̄.lxv.B B L
La.lxxj.M.
La.lxxxiiij.L.
Capittulum xc.B
Cap̄.cxl.M
Cap̄.clvj.E
Cap̄.ccvij.in fine
Cap̄.ccxj.in fine
Capittulum.ccxiij.A
La.ccxxix.F
Capittulum.cclxij.M
La.ccclxvij.in fine
La.ccccxxx.A
La.ccccl j.B
La.ccccliij.M.
Cap̄.ccccc xiij.B

Strangulia.
Capittulum.xxvij.L
Capittulū.xxxij.B
Caplin.xxix.M.
Capittulum.lx.A
La.xcij.A.
Capittulum.cx.L
Caplin.cxiiij.L.
Cap̄.cxxij.E
La.clv.B
La.clxxvj.A.
La.cxcvij.A E
La.cclxxij.in fine.
La.ccxcj.in fine.
La.ccxcvj.in fine.
Capittulum.cccv.in fine
La.ccxxix.B.
La.cccxxxviij.A
La.cccxlvj.in fine
La.ccclxxxiiij.M
Capittulum.cccciiij.M
La.ccccx.B
Capittulum.cccclij.A
La.ccccl xxxv.F.J

Secundinam
Capittulum.xl.M
Capittulum.lx.B
Caplin.lxxv.E.
Capittulum.cxj.A
Cap̄.cxxij.B
Cap̄.clvij.B
Capittulum.ccvij.E
Capl'm.cclx.B
La.ccxlviij.L F in fine.
La.cclxxviij.B B
Cap̄.cclxxix.E
Cap̄.cccxl.B F.
La.cccxlij.L
La.ccclxxxviij.B.
La.ccccl xiiij.in fine
La.ccccl xv.B
La.ccccc xviij.in fine

Serpentum ictus
La.xlvij.A.
Capittulum.lxv.B

Capitulum.xciij.E F
Ca.xcix.in fine.
Capitulum.clxxj.A
Capl'm.cc xc.B.
Ca.cccxxxv.A B.
Capitulum.cccc vj.K

Serpentes fugare.7
contra venena reptiliũ.
Capitulum.ij.C.
Capũ.xl.B G D
Ca.xlvj.D
Capũ.cxv.F
Capitulum.cxx.in fine.
Ca.cc xvij.B.
Ca.ccxix.F
Ca.ccxxix.E
Ca.ccc iiij.B.
Ca.ccc xxv.F.
Ca.ccc xlvj.D.
Capũ.ccc lxxj.F.
Ca.ccc lxxxiij.A in fine

Serpentes interficere
Capitulum.c lvij.F
Capũ.cxcvj.A

Serpentibus peussis.
Ca.ccc lxxiij.A B

Serpigo
Ca.cccc liij.in fine.
Ca.cccc lxxix.B.

Sternutatorium.
Capitulum.lxx.B J.
Capũ.cxxxvj.B
Ca.clxiij.B.
Ca.dxxix.D
Cap.ccxlvij.A
Capũ.cc lxxix.B.
Ca ccc xix.C
Ca.cccc xxxvj.E

Splenis vicia sine.
dolorem splenis
Capitulum.vj.A B
Capitulũ ix.F

Capitulum xxxiij.B
Ca.xlvij.E D
Capũ.lxxv.C
Capũ.lxxxvij.A
Capitulum.xc.A
Capl'm.xcvij.B D
Capitulum.cx.A
Capũ.cxxvj.in fine
Capũ.cxcj.E
Ca.cc vij.C.
Ca.ccxliij.C B
Capũ.cc lxxij.C.
Ca.ccc xxiij.F
Ca.cccxxxvij.B
Ca.cccc xxvij.K in fine
Ca.cccc xcvij.E.J.

Splenem consumũt.

Capitulum.cx.B.
Capitulũ.cc xj.B
Capl'm.cc lxvj.A.
Capũ.ccc xj.C
Ca.cccc xcij.F.

Splenem attenuant
Capitulum.c lxij.B
Ca.c lxxxvj.B
Capũ.ccc iiij.C.
Ca.ccc xxxvij.J
Ca.ccc xlij.A.
Ca.ccc lxxxix.C
Ca.cccc lxvij.B
Ca.cccc xcvj.in fine

Splenem exiccantia
Capitulum.cc lxxxj.A.

Sperma exiccand.
Capitulum.lxij.D
Capitulum lxxxvj.E in fi.
Capũ.cxxxvij.K
Ca.c lxxvij.B
Ca.cc vij.in fine
Capũ.cc xl.A F.
Ca.cc lxxxj.B E
Ca.ccc ix E
Capitulum.cccc.J F

Sperma augendum

Capitulum.xxv.F.
Capl'm.xxix.F.
Capitulum.lxvij.B
Ca.lxviij.A B
Ca.lxxix.C
Ca.xcviij.D
Ca.xlviij.B in fine
Capũ.clij.B
Ca.c lxxvj.C B
Ca.clxxx.in fine
Capitulum.cc vij.E
Ca.cc xvj.A
Ca.cc xxij.A
Ca.cc lxij.A C B F
Ca.ccc xx.D
Ca.cccix.B
Ca.ccc lx.B
Ca.ccc xciij.C
Ca.cccxcvij.B
Ca.cccc xx.J
Ca.cccc lxvij.in fine
Ca.ccccxxix.E

Sperma minuendum

Capitulum.xxvij.B.

Stericas scaulas curare

Ca.ccc lxvij.C
Ca.cccxc.in fine.
Ca.cccc lxxvj.B.

Sedandum dolores
pungitiuos ventris.
Ca.ccc lxvij.B

Sciatica
Capitulum.xlvj.B
Ca.xlvij.B.
Ca.lx.J
Capũ.lxxiij.B.
Capitulum.lxxx.A.
Capitulũ.xcj.B F
Capl'm.xcij.F
Ca.xciij.B.

Tabula sup Tractatu

Capitulum.xcvij.J
Ca:cxij.J
Ca.cxxv.M
Cap̄.cxxix.B.
Capitu.cxxxj.F M O P.
Cap̄.cxl.B J
Ca:clxxvij.A B E S
Cap̄.clxxix.A
Cap̄.ccxcvij.F
Ca.ccxxij.S.
Cap̄.cclij.B
Cap̄.cclxvij.F.
Ca:cclxxij.in fine:
Ca.cclxxxix.B.
Ca.ccciiij.A E
Ca.cccxxij.C
Cap̄.cccxxviij.O.
Ca.cccxlv.A.
Cap̄.cccxlvj.B
Cap̄.ccccij.B
Ca.ccccxix.A
Ca.ccccxxxiiij.A.
Ca.ccccxxxvj.A L
Ca.cccclxxij.C
Ca.ccccclxvj.B C

Sitim sedandam
Capitulum.xuij.P.
Ca.xv.K.
Ca.xxix.A J.
Cap̄.lxvj.E
Ca.lxxij.K in fine.
Capitulum.ciij.A
Ca.cxviij.B
Ca;cxxiiij.C
Cap̄.cxxxij.B
Ca.cxlj.C
Cap̄.cxlvj.B
Ca; cxlvij.in fine.
Cap̄.clvj.F
Ca.clxvij.in fine;
Ca.clxxviij.E
Cap̄.ccxl.J
Ca,cclviij.A
Ca.cccxlviij.C
Ca.cccl viij.S
Ca.ccclxvij.C E.
Ca;ccxcij.A C

Capittulum. ccccxxiiij.C;
Ca.ccccl xviij.A
Ca.ccccl xx.in fine
Ca.ccccxcij.J

Singultus.
Ca.ccccviij.C:
Cap̄.ccccl viij. B:

Scliratos sananó id est
apostema melancolicū.
Capittulum.lxxv.B

Sincopis.
Capittulum;xx.A
Ca,xxxj.A
Ca.lxij: A:
Ca.lxxviij.C H J
Ca.xciij.A
Ca.cxlvj.B C
Ca.c lij.B
Ca.clxxij.C.
Ca.cciiij.B
Capittulum.ccl.A
Cap̄.cclxxviij.C
Ca.ccccxxix.E.

Sincopim inducens
Ca.cxxxvij.H:

Squinantia id est
apostema gutturis

Capittulum.lv.P
Capl'm.cvij.E
Ca,clxxv.H
Ca.ccxcij.A H
Ca.ccxcix.E
Cap̄.cccxxxix.E
Ca.ccc lix.C
Capittulum.ccclxxix.B
Ca.ccclxxxiiij: B
Ca:ccccliij:B
Ca.ccccxcij.C B:
Ca.ccccc xviij.K

Scissuras que fiunt
in manibus 7 pedibus;
Ca;ccccxcj.H.

Somnū puocandum.
Capittulum.xxij.A B C
Cap̄:xxv.A J
Ca.xxvij.A B.
Capittulum.c j.B.
Ca.cxx.in fine
Cap̄.cxxij.C
Ca.cxlv.B C
Ca.ccxxxj.B
Cap̄.ccxl.S
Cap̄.ccl.B B
Ca.cclxxij.B.
Ca.cclxxxj.B
Ca.cclxxxvij.B.
Ca;cccix.B
Ca.cccxxviij.B B
J M in fine.
Ca.cccxcviij.O
Ca.ccccliij.H
Ca.cccc lv.E H.
Ca.ccccxcij.M
Ca.ccccxcviij.C
Ca.ccccc ix.B H.

Somnū phibentia.
Capittulum.cccxlvj.C.
Somnia mala a
quibus accidunt:
Cap̄.cclviij.C

Sodam sedandam.
Capittulum.xxij.B
Capl'm.xxv.B
Cap̄.lxxxv.C L
Ca.ccclxxix.A.
Ca.cccc xij.C B:
Ca.cccc xix.B C
Ca.cccc xxix.B

Stomacho malo
Cap̄.iij.A C S.
Ca.xviij.J
Cap̄.xxviij.E
Ca.lxiiij.B.
Ca.lxxxij.B.
Ca.xciij.in fine
Capittulum.xc.B
Cap̄.cxxij.B

Ca.cxcix.in fine
Ca.clxviij.in fine
Ca.cxcj.F.
Capitulum.cclxxxiij.C
Capl'm.cccviij.in fine
Ca.ccclviij.B

Stomacho frigido

Capitulum.xxiij.B
Ca.xxj.B.E
Ca.lxij.B
Cap̃.lxxvj.C.
Ca.xcv.in fine.
Ca.cxxij.B.
Ca.cxcvij.B.
Capitulum.ccviij.A
Ca.cc ix.B
Ca.cc lxxxij.F
Ca.ccclxxiij.A
Ca.cccclx.AD.

Stomachũ ꝓfortantia.
Capitulum.cxxj.A.

Stomachi tumores si
ue inflatões stomachi

Ca.cclviij.B
Ca.cccxl.J
Ca.ccccc.F
Ca.cccc xlviij.B.

Stomachi inflãmatões.
Capitulum.clxxxix.C

Scrofulas nouellas
delere.

Capitulum.j.B.
Ca.v.B.
Capl'm.xlv.C
Cap̃.xlvj.B AD
Ca.lxxj.B
Capitulum.lxxxvij.C
Ca.xcvij.B
Cap̃.cxxxvij.B.
Capitulum.clij.D
Ca.clxiiij.B

Ca.ccxviij.E
Ca.ccxliij.B.
Ca.ccxlv.A
Cap̃.cclxvij.F.
Ca.cclxxij.E
Ca.cclxxvj.F
Cap̃.cccxxxvij.K.
Ca.cccxlv.B
Ca.ccclix.E
Ca.ccclxxxvij.in fine.
Ca.ccccxxxvj.
Ca.cccclix.A

Scrophulas que fiũt
in gutture.
Capitulum.ccccj.in fine

Spiritus confortare
Ca.cxxv.S.
Ca.cccc xiiij.B

Scorpiones effugare
Capitulum.ccxc.C.

Scotomia oculoꝝ.
Ca.cccclviij.p

Sudorem puocare
Capitulum.xxx.B.
Ca.xlij.A
Ca.cxxxviij.A.
Ca.cxciij.C.
Ca.cxciiij.AD
Capitulum.cc ij.B.
Capitulũ.cc ix.C
Cap̃.cclxxxix.A
Ca.ccc.xxv.B
Ca.ccc xxxvij.AD
Ca.ccclxij.B E K
Ca.cccc xcviij.A

Sudorem remouendo.
siue auferendo
Capitulum.ccc xxj.E J.

Sudorem capitis
remouendo.
Capitulum.cxcj.B

Subglucientibus.
Ca.ccc.xc C.

Tetanus.i.spasm⁹
tenens totum.
Ca.lxxxv.B

Testiculoꝝ dolor
Ca.cccclxxvj.B

Testiculos induratos

Cap̃.cccxxvj.B
Testiculoꝝ.inflationes.

Cap̃.lxxxviij.A
Ca.cccc xxviij.B.

Testiculi pueroꝝ
vt non augentur.
Capitulum.cxv.B.

Tyneas delere.
Cap̃.cxxx.in fine.
Cap̃.ccxc.in fine

Testiculoꝝ apostemata
Ca.cxxiij.A
Ca.cclxxxiij.A.B
Ca.cccij.in fine
Capitulum.cccc xciij.F

Testiculoꝝ tumores.

Capitulum.vij.C.
Ca.cxxiij.B
Cap̃.cxxxvij.B.
Capitulum.clxx.B
Cap̃.clxxxij.A.

Tristiciam remouendo.

Capitulum.lxij.in fine.
Ca.ccxcvij.G
Capl'm.cccxxij.F in fine
Ca.cccxxvij.E
Ca.ccccx.B.C

Tabula sup Tractatu

Tipicis frigoribus.
Capitulum.ccc xc.L

Torturam oris
Caplin.xxvj.B.
Cap̄.lij.A
La.cviij.B.
Cap̄.cxxv.F
La.cc lxx.B L.
La.cccc xlv.B.

Torriones
Capitulum.clv.G
La.cxciij.B
Cap̄.cc vij.F.
La.cc xiiij.B.
La.cc xxix.F
Cap̄.cc xlviij.B
Cap̄.cc lxxij.B
Cap̄.ccc xl.B
La.ccc lxxj.B
La.cccc j.F.
La.cccc ix.B.
La.cccc xxix.L
La.cccc lxxix.h J.

Toracem
Capitulum.j.B.
La.xxj.B
La.cxxxx.in fine
La.clxxv.F B.
La.clxxvij.E.
La.cc lxxix.B
La.cc xc.L
La.ccc lv.A E.
La.ccc lxij.J
La.ccc ixxv.M.
Cap̄.ccc lxxxiij.B.
La.ccc lxxxvj.L
La.cccc xiiij.E
La.cccc lxxj.B
La.cccc.lxxv.B.

Tussim curare.
Capitulum.vij.B
La.xiiij.K
La.xv.B J
Cap̄ xxiij.L

Capitulum.xxv.L
Caplin.xlv.A B.
La.lxxiiij.B.
La.lxxix.B.
Cap̄.lxxx.B G J.
Capitulum.xc.A B
Capitulū.xcij.F
Cap̄.xciij.L
Caplin.xcv.A
La.cxix.B
Cap̄.cxxij.J
La.cxxx.L
Cap̄.cxxxvj.A.
Cap̄.clv.G h
La.clvj.B D
La.clxxvij.G & in fine
La.clxxx.B
Capitulum.cxcj.E.
La.cc vij.E h
Caplin.cc xj.E
Cap̄.cc xx.B E.
La.cc xxviij.L.
La.cc xxix.E h
La.cc xxxv.L E G
La.cc xlviij.A
La.cc lv.J
Cap̄.cc lviij.E
La.cc lxij. in fine
Cap̄.cc xcij.B.
La.ccc ij.G M
La.ccc ix.L h.
La.ccc xxiij.E
La.ccc xxvij.L B h
La.ccc.xxviij.F J.
La.ccc lxviij E.
La.ccc lxxvij.in fine
La.ccc lxxxiij.J K
Capitulum.cccc xv.A
Cap̄.cccc lx.E
La.cccc lxxj.A B.
La.ccccc.A
La.ccccc xiiij.D h

Tussim antiquā curare.
La.xlv.B.
Capitulum.lv.M.
La.cij.in fine
Cap̄.cxij.L.

Capitulum.cxix.M
Caplin.cxxxj.E.
La.clxxv.G J L.
La.cc xcviij.E.
Cap̄.ccc xiij.L.
La.ccc xxix.F
La.ccc lxiij.L D
La.cccc xxxviij.D.
Cap̄.cccc liij.in fine.

Tumores sedandas.

Capitulum.xxij.A
Cap̄.xxix.B L.
La.lij.in fine.
La.lxv.E G K
Cap̄.lxxiij.A
La.xcix.in fine.
La.cviij.F.
La.cxx.A
Capitulum.cxxij.D
Cap̄.cxxij. A.
La.cxlviij.E
La.clxxj.L
La.clxxiij.B
La.c lxxv.B
La.clxxx.L.
Cap̄.clxxxij.B
La.clxxxiij.A
Capitulum.cc xj.A
La.cc xlvj.A
La.cc liij.in fine.
Cap̄.cclviij.B
La.cc lxvj.A.
La.cclxx.K

Tumores mamillar.

Capitulum.lvj.A
Caplin.c in fine.
La.clxxx.L.
Cap̄.cc xxviij.D
La.cclxxij.E.
La.ccc xij.F

Tumores igneas.
Capitulum.cxxviij.B

Tenasmon.
Capittulum.xiiij.K
Ca.lix.A
Cap̄.lxij.E:
Ce.cl.B.
Ca.clxxix.F.
Capittulum.cxcj.G H:
Cap̄.ccxx.B
Ca.ccxxxvij.D
Ca.cclxv.C E.
Ca.cclxix.K
Ca.ccxcj.in fine.
Cap̄.cccxxxvij.C.
Ca.ccclxiij.F H.
Cap̄.ccccxxiij.J
Ca.cccclxix.in fine

Urinam ꝓuocare
Ca.vj.E F J.
Capittulū.vij.A
Ca:xvij.A B G
Capittulum:xxiij.A.
Capl'm.xxv.D
Ca.xxix.H.
Capittulum.xxxiij.A.
Cap̄.xxxix.B
Ca.lvj.O:
Ca.lxv.C
Cap̄.lxxj.A C:
Cap̄.lxxv.A
Capittulum:lxxxv.D.
Ca.lxxxix.C.
Capittulum.xcj.B
Cap̄.xcij.B.
Ca.xcvij.B
Cap̄.cj.F in fine
Capittulum.cij.E.
Ca:ciiij:B.
Ca.cviij.A E.
Cap̄.cxiiij.A
Ca.cxv.H
Ca.cxxj.G J.
Ca.cxxx.H
Ca.cxxxix.A
Ca:cxl:C L:
Cap̄.cxlvj:B.
Ca.cxlviij.in fine:
Ca.clvij.F.

Capittulum.clxxvj.B G.
Ca.clxxvij.F
Capittulum.clxxxv.ī fine
Ca.clxxxix.D G J.
Capit.ccij.G.
Cap̄.ccxij.J
Ca.ccxiiij.A C E F.
Ca.ccxviij.D
Ca.ccxxvij.D:
Ca.ccxxix:A in fine
Ca.ccxxxix.A D
Ca.ccxlvij.D
Cap̄.cclviij.A
Ca.cclxvj.A.
Ca.cclxx.J
Ca.ccxcvj:A B C
Ca.cccxviij.B
Ca.cccxxiij.G.
Ca.cccxxxvj.A C
Cap̄.ccclxiiij:in fine:
Ca.ccclxxxiiij.A K.
Cap̄:ccccciij.B D.
Ca.ccccxxxv.C
Ca.ccccxxxv.D F J M
Ca.cccccxvj.D
Ca.cccccxxviij.D

Urinam multam ⁊ fetidam prouocand̄

Capittulum:ccclxj.C.
Ca.ccclxvj.A

Urine ardorem.
Ca.cccc.xxv.in fine.

Urine difficultatem
Ca.ccxcv.C in fine.
Ca.ccccix.A
Ca.ccccxliij.E.
Cap̄.ccccclxxj.in fine:

Urinam sanguineam
Ca.cxxiij.F.
Ca.cclxxxj.A C F
Ca.ccccxj.in fine

Urine distillatio.

Ca.clxxxix.D.
Ca.cccxiij.H
Capittulum.ccccxxix.F
Ca.ccccxciij.F.

Variolas.
Capittulum.ccxxij.D
Ca.ccc.xcij.B.
Ca.ccccclxvj.A.

Venena curantur

Ca.lxxxiiij.B D
Capittulum.cxvj.C
Cap̄.cxxv.N
Ca.clvij.B
Cap̄.ccvij.F
Cap̄.ccxj:D
Ca.ccxxix.F
Ca.ccxlv.A
Ca.cccxcv.A C.
Ca.ccccclxxviij.in fine
Cap̄:ccccclxxx:A

Venenum reptilium ⁊ fugare serpentes.

Capittulum.ij:C
Capl'm.xl.D G O.
Ca.xlvj.O
Ca.cxv.F
Cap̄.cxxx.in fine
Ca.ccxvij.D.
Capittulum.ccxix:F
Ca:ccxxix.E
Ca:ccciiij.D.
Cap̄.cccxxv.
Cap̄.cccxlvj:H:
Ca:ccclxxj.F:
Ca.ccclxxiij.A in fine.

Venena fuganda
Capittulum:cccx.G

Venenosa animalia. vt toxicum amittant.

Capittulum.lxv.D

Tabula sup Tractatu

Uerrucas
Capittulum.ix.E
Cap̄.xxvj.A
Capittulum.xlvj:B
Ca:clxv.G.
Cap̄.cxciiij.D F
Cap̄.cxcvj:C
Cap̄.cc xix.B
Cap̄.cccl xxv.C.
Ca.cccc v.C
Ca.cccc.xlv.B

Uermes siue lumbricos cucurbitinos īterficere.
Capittulum.cc A G

Uentositatem resolue
Cap̄.xxix.G
Cap̄.xlvj.G
Ca.lxxxvj.C
Cap̄.xcij.B C:
Cap̄.cccxl.J in fine
Cap̄.cccc xxiij.A

Uentris dolorem.
Ca.xxix.C.

Uentris fluxum.
Ca.xxiiij.C

Uentrem stringunt
Capl'm:xxxij.E
Ca.xlviij:in fine.
Cap̄.lxij.C
Cap̄.lxv:A.
Ca.lxvj.in fine.
Capittulum.lxx.B.
Ca.lxxj.A B.
Cap̄.cxxvj.A
Ca:cxxxvij.E G B
Cap̄.cc xlviij.C in fine
Cap̄.cc liiij.A B:
Ca.cc lxij.C
Ca.ccc xviij.C.
Cap̄.ccc xlv.A.
Capittulum.cccl xiiij.B
Ca.cccl xxxij.G
Ca.ccc xciij.C

Uentrem soluūt
Capittulum.c B.
Cap̄.cxij.A
Capl'm.cxvj.E
Cap̄.cxxiij.D P
Cap̄.cxxiiij.B.
Cap̄.cxxxj.N
Ca.cxlvj.C.
Ca.clxv:A
Ca.cxciiij.B
Capittulum.cc.E
Capit.ccc xxviij.D R.
Ca.ccc xliiij.B
Ca.ccc lxxviij.B.

Uentrē mollificant eiusq; dolorem mitigāt.
Capittulum.vij.G
Capl'm.ix B.
Cap̄.lxxxiij.A
Ca.xci.ij.K.
Ca.xcviij.B
Capittulum.cj.B
Capittulū.cxij.G
Cap̄.cxxxvj.A
Cap̄.cxlvj.B.
Ca.cxlvij.B
Ca.cxlix.B.
Ca:clxxv.A
Ca.cc xliij.A.
Ca.cc lxxij.A.
Ca.cc xcix.K
Cap̄.cccc xxxiij.A B
Ca.cccc lxx.in fine

Uētris solutōez mitigāt
Capittulū.cviij.B:

Uentrem constipantia.
Capittulum.cxlviij.B:
Ca.ccc xciij.A B E
Capl'm.cccc j.B
Ca:ccc lxxxij.G B K L.

Uentrem febricitantium laxare.
Cap̄.cccc xxv.A

Uentris punctiones sedandas:
Capittulum.ccclxviij.B:

Uesice dolorem.
Ca:xxxix.B:
Capittulum.l.E
Cap̄.c xxiij.C
Ca:cclviij.A B
Ca.cc xcj.A.
Cap̄.cccc lxiiij.A.
Ca.cccc vj.A.
Cap̄.cccc xxx:A

Uesice frigiditas.
Capittulum.cxxj.B.

Uestigia nigra in corpe abstergundum
Capl'm.ccc.xxxviij.C
Cap̄:ccc lxiiij.E

Uestigia vnguium remouendas.
Capittulum.cxix.B

Uestigia sanguinis mortui auferenō
Cap̄.cccc.xxvj.K

Uestes vt habeant odorem bonum.
Capittulum.cc j.B

Uertigo.
Capl'm.lxj.B
Cap̄.cxxxj.E.
Cap̄.clxiiij.B
Ca.cccc xlvj.B
Ca.cccc liij.D.

Uisum debilitant
Capittulum.xxviij.B

Uisum acuunt
Capittulum.cc lxxix:A G.
Ca:ccc xxiij.B.
Ca.cccc j.J.
Ca:cccc xiij.B
Ca.cccc lv.G

Capitulum cccc.lxvj.H.
Cap̄.cccc.lxxxiiij.B

Uocem clarificandum.
Capitulum xciiij.G J.
Capitulū cj.E
Cap̄.clxxxij.C:
Capl'in.cxcj.E
Ca.cccc.xv.F
Ca.cccc.liiij.Q

Uomitū prouocandam
Ca.xxxvij.A C
Ca.xlvij.H
Ca.l.J
Capitulum.xciij.in fine.
Ca.xciiij:F
Capl'in.c:B J
Ca.cxxvj.C
Cap̄.cxlij.B
Cap̄.clxiiij.in fine
Ca.ccxviij.A C G
Ca.ccxlvij.A
Ca.cclxxvij.in fine.
Ca.cclxxxiiij.B E
Ca.cccvij.A.
Ca.cccxiij.B
Capl'in.cccxvj.A B
Ca.ccclxxxiiij:B
Ca.ccclxxv.F.
Ca.ccccvj.G
Ca.ccccl.xv.C B
Ca.cccc.lxxiiij.A

Uomitum sedandō.
Capitulum.lxvj.in fine
Ca.cxviij.B.
Capl'in:cxxv.K.
Ca.cxxxiij.B
Ca.clxvij.in fine.
Cap̄.clxxxvj. in fine
Ca.ccliij.B
Ca.ccxiij.in fine
Ca.cclxxxvj.in fine.
Ca:ccccxxix.B F
Ca.cccc lxij.B.
Ca:cccc xcj.A

Uolas manuum.

Capitulum.lv.in fine

Uulue vicia curanda.
Cap̄.ccclxxj:F

Uuula.
Capitulum.xxvij.B
Capl'in.xxxj.C
Cap̄.lv.P
Ca.lxxv.H
Ca.cccxxv.F
Ca.ccccxcij.H

Ungues lepſos excludē
Ca.cclxv.A
Ca.cccc xcj.L

Unguiū contractio.
Capl'in cclxij.K AB

Ungues ſciſſos
eradicandos.
Ca.cxxxv.C
Capl'in.ccccc.in fine.

Umbilicus pueroꝝ
cum elongatur.
Ca.cccl.in fine.
Ca.ccc.lxxvij.B

Ulnera purganda.
Capitulum.cxc.A

Ulnera conglutinãda
Ca.xlij.F G
Cap̄.cij.A in fine
Capitulū.cxij.H
Ca.cxxxij.in fine.
Ca.clxiij.C
Ca.clxxxvj.A B.
Ca.ccxiij.B
Ca.ccxxxiij.B
Ca.ccxcv.A
Ca.cccj.B
Ca.cccvij.E:
Ca,cccl.viij.B H:

Ulnera ꝓsolidanda.
Ca.cxxiij.H
Ca.cxxxij.C

Ca.clxxxviij.C in fine.
Ca.ccxlviij.L
Ca.cclxxiij.C
Capitulum cccj.in fine
Capl'in.cccl;B

Ulnera deſiccanda.
Ca.ccccl.xxxiiij.G

Ulnera vt ad ſanitatē
perducantur.
Capitulum xxviij.C

Ulnera ſordida curāt

Capitulum.vij.B
Ca.xl:X:
Cap̄.xlj:C.
Ca:xlij.C B
Ca lxxvj.in fine
Capitulum.xcj.E in fine.
Ca.cxx.in fine
Ca.cxxx.E
Ca.cxliiij.A
Ca:ccxxij.in fine
Ca.cclxxix.C:
Ca:cclxxx.in fine
Capitulum.ccciiij.B.
Ca.cccvij.C
Ca.cccxxiij.A
Ca·cccxxviij.P.Q
Ca.cccxxxij.K
Ca.cccxxxiiij.B B
Ca.ccclxxv:C
Ca.ccccxv.A

Ulnera recētia curāda

Capitulum.cxix.B.
Ca.ccxxxij.B:

Ulnera pulmonis
curanda:

Capitulum.cvij.G J.
Capl'in:clvj.B
Cap̄.ccxx.A B
Ca:ccxxv.G
Ca.ccc.xxij.F.

Vulnera cauata.
Capittulum.cxlvij.H

Vulnera cãcerosa curãd
Cap̃.ix:C.
Ca.clxij.in fine

Vulnera faucium
Ca:ccxcij.A H

Vulnera Capitis:
Ca.ccxj.A

Vlcera ventris
Ca:ccxiij.C

Vlcera antiq̃ ꝯsolidare
Caplm̃.lix.C
Ca.ccxcv.B.

Vlcera incarnanda:
Ca.lxxxix.F.
Cap̃.xcj:A C.
Ca.ccxlviij.C.
Ca.cclv.F
Ca.cccvij.F
Ca:cccxxij.A.
Ca:ccccxxiij.B.
Ca:ccccl xxxiiij:A

Vlcera intestinoꝝ.
Capittulum.cxcj.G
Caplm̃.ccvj.F
Ca.cclxv:B F.
Ca.cclxix:H K
Ca:cclxxj.E
Ca.ccxcix.F J.
Ca.ccciij:A B
Ca.cccix.E.
Ca.cccxxviij.S
Ca:cccxxxij.G
Ca.ccclxvij:B
Ca.cccxciij.C
Capittulum ccccij.B:
Ca.ccccxxij:A B:
Ca.ccccc.B

Vlcera putrida.
ꝛ corrosiua.
Ca:ccxxxiiij.A
Ca:cclxv.E in fine:
Ca.cccxxx.A.

Vlcera sanguinolenta.
Ca:ccxiiij.C

Vlcera fagadẽica curãd.
Caplm̃.lxxv.B
Ca:lxxxix.B
Ca.ccxij.B.
Ca.ccccl xxiiij.E

Vlcera renũ ꝛ vesice.
Capittulum.xvij.F
Ca:xxxij.A
Caplm̃.cviij.A.
Ca.clvj.A

Vlcera deambulancia.
Ca.cccxlv:G

Vlcera carbunculosa.
Ca.ccccl xxiiij.E.

Vlcera sanãda q̃ fiũt in
ãbab⁹ volis manuũ ꝛ pedũ
Ca.cccij.K M

Dropisis
Ca.xj.H N.
Ca.xxix:H
Ca.xxxiij.F G:
Caplm̃.xlvij:B F H
Cap̃:liij.B.
Ca.lxxxix.C.
Ca.xc.B B
Ca.cix.C
Ca.cxxij.J
Ca.cxxxj.G
Ca.cxliiij.B
Ca.clij.N.
Ca.clv.C E
Ca.clxv:B.
Ca.clxvj.K.
Ca.clxxv.B B
Ca.clxxviij.B F
Ca.clxxix:C
Ca.ccxxvij.in fine:
Capittulum:ccxxxij.B:
Ca:ccxxxv.F
Ca:ccxlj.in fine
Ca.cclxx.J
Ca.cccxxiij.G.
Ca.cccxxvj.E
Ca.cccxl.B H.
Ca:ccclxix.in fine.
Ca.ccclxxiij.B K.
Ca.ccclxxxiiij.C
Ca.ccccj:H.
Ca:ccccvj.K
Ca.ccccix.B E.
Ca.cccclij.B M
Ca.ccccl v.F
Ca.ccccl xxvj.B C.
Capittulum.cccccij.B.

Yliaca passio.
Capitulum.lxj.E.
Ca.lxiiij.B.
Cap̃.lxv.K
Ca.lxxxv:F
Ca.xcvij.in fine
Ca.cxiiij.C in fine
Ca.clv.B
Ca.clxxxvij.C B:
Cap̃.ccxvij.A B E.
Ca.ccxix.B:
Ca.ccxxij.F J
Ca:ccxcvj.in fine.
Caplm̃.cccv:C
Capittulum.cccx.C.
Ca.cccc.xlvj.K

Sequitur Tabula
de Aĩalibus.vitam
in terris ducẽtibus.

Tabula de animalibus

a

Alopiciam
Cap̄.xxij:B.
Ca.xxiij.B.
Ca.xxv.E
Ca.lxxvij.A
Capittulum.lxxxiij.C M
Ca.xcviij.B
Caplm̄:xcix.M
Capittulum.cxxij.A:
Caplm̄.cxxiiij.C
Cap̄.clvij.E

Aurium dolor.

Capittulum.iij.in fine
Caplm̄.iiij:L
Ca.xiiij.K L.
Ca:xxiiij.E K
Cap̄.xxxiiij.E
Capittulum.liiij.G
Capl'm.lxx.A
Ca.lxxx.B
Ca.clix.B C.

Aurium Vermes.
Capittulum.j.A

Aurium vlcera
Caplm̄:cxl.F

Auris sordicies.
Capittulum.j.B H.

Apostemata p⁹ aures
Cap̄.cl.E.

Auditum recuperāduz.
Cap̄.xiiij.F:

Apostemata gutturis.
Capittulum.j.K:⁊ in fine

Ap̄ata g̃ssa dissoluēda.
Cap̄.xiiij.M.

Ap̄atib⁹ pulmōis ꝯfert
Ca.xxxj:Q

Ap̄atū duricias soluit
Ca.lxxx.G
Adusta sanat
Capittulum.lxxx.H

Asmati valet.
Cap̄.ij.C
Ca.clix.E.

Animalia venenata.
vt fugantur:
Capittulū.lv.A E.

Ani causas.
Caplm̄.clj.B

Apum siue vespa ꝛ ict⁹.
Ca.xiiij:B

A vicijs custodit.
Cap̄.lxxx.H

b

Bothor.i.vlcera oris
Ca.xxvij. in fine.

c

Capitis dolorem
siue sodam sedat.
Ca.xxxiiij.H
Capittulum.liiij.L
Caplm̄.c.E.

Capitis vlceribus.
Capttulum:cliij.B

Capillos crescere facit
Caplm̄.xlvj.A:

Capillos qui sunt in pal
pebris amputat.
Ca.cxxix.A

Capillos ⁊ pilos
crescere non sinit
Caplm̄.xxiiij.C

Cancer:
Capittulum.iij.in fine.

Calculus.
Capittulum.iiij.C
Capittulum.lxx.C
Caplm̄:xcix.M
Cap̄.cxx.in fine
Ca.cxxiiij.in fine.

Calculus Vesice
Capittulum.iiij.J

Carbunculus.
Caplm̄.iiij.B.
Cap̄.xxij.A.

Cantarides bibentibus
subuenit.
Cap̄.xxij:M

Carnē malā eradicand̄.
Ca.lxxiiij:F

Caseos a muribus non
attingi dicuntur.
Capittulum.xcix.B

Canes impinguat.
Caplm̄.xxiiij.M

Capillos ⁊ lendes tollūt
Cap̄.xxiiij.K

Cerebrum confortat
Cap̄.xxxj.F

Cerebꝝ calefaciendum.
Ca.lxviij.A

Ciatica passio:
Capittulum.cl.B

Cyliaca passio:
Caplm̄.cl.in fine.

Colica.passio
Cap̄.lxxxviij.E G:

Tabula sup Tractatu

Coitum cõmouet.
Capliñ.v.L.
La.lxviij.B E:
La.cxlij:in fine

Cor confortandum.
La.lxviij.A in fine
Capliñ.c in fine

Colorem bonum efficit:
La.lxxviij.B:
Capitulum.lxxx.D

Cõtra niuis nocumẽtũ:
Capliñ.cl.J

Dentiũ dolores curat.
La.xxiiij.B.
La.xliij.in fine.
La.cxxij.D
La.cliiij.in fine

Dentes confirmat ⁊ gingiuas
La.v.K M
La.xiiij.G
La.xxij.G.
La.xxxiiij.J.
La.cxx.in fine

Dẽtium rubiginẽ curat
La.xiiij.B.

Dẽtes vt velociter oriã tur ⁊ sine dolore exeant.
La.lxxxiij.E

Dẽtiũ eradicatoꝛ facilẽ.
La.cxxij.in fine

Dissinteria.
Capitulum.j.K
La.iiij.M.
La.xxij.J L.
La.xxvij.G:
Capitulum.lv.D
Cap̃.cl.in fine.

Difficultati anhelitus confert.
Capitulum.j.E

Dorsi doloꝛi prosunt
La.xxv.B.

Domũ tuã vt mũdas ab oĩi reptili ac ẽpẽte.
Capliñ.v.in fine.

Epilentiã excitat.
La.xij.in fine

Epilentia.

Capitulum.ij.E
La.v.A N P
La.xxvij.A D.
La.xxxj.C
Capliñ.lij.B
Cap̃.lxxxiij.F:
La.lxxxviij.B
La.c v.in fine.
La.clvij.B E

Emperigo
Capliñ.j:B G
La.xij.B
Cap̃.cl.F

Emigranes.
Capliñ.j.B

Emotroidas.

La.xiiij.M
La.xxv.B
La.xxvij.A.
La.xxxiiij.C
La:lxx.B
La.lxxxviij.F.

Emoptoica passio.
Capliñ.lv.B.

Ethicis.
Capitulum.v.J.

Excoriationem calca nei sanat:
Capliñ.iij.C

Ebrietatem curat
La:iiij.B
La.lix.B

Effusiones ad viscera prohibet.
Cap̃.lxxj.B

Elephantiam sanat.
La.lxxj.in fine
La.xciij.B ⁊ in fine

Antasticos sanat.
La.lxxxviij.B:

Febres curat.

Cap̃.lv:in fine.
La.cxlij:B.

Febres cottidianas
La.v.L.
La.lxx.J

Febres tercianas.
Capitulum.iij.B.

Febres quartanas.
Cap̃.xxviij.E
Cap̃.lxx.B
La.lxxx.in fine.
Capliñ.clvij.C

Febres quartanas: facit euenire
La.lxxiiij.B

Febribus periodicis
Capitulum.j.D:

Fetum extrahit
La.xxxj.R
La.liij.B ⁊ in fine.

Fistula.
Ca.xxij.in fine
Ca.xlvj.C
Ca.xcviij.B;
Ca.cxxxix.C

Fissuras labioꝝ
Capitulum.j.B.

Fissuris frigoris valet.
Caplm̃.v.B.

Furfures delet.
Cap̃.xiij.A
Ca.xxvij.E

Formicas vt dimittant mansiones ꝛ fugiant
Ca.lxij.A B C.ꝛ in fine.

Formice vt morient in eorum foraminibus.
Caplm̃.lxij.B

Formice vt non exeant eorum foramina.
Capitulum.lxij.B.

Herisipila
h Ca.j.B D.
Ca.cv.B.
Ca.cl.B

Hominē inuisibilem reddere.
Caplm̃.xxviij.D

Humeri doloribus sanat
Ca.xciij.E

Hnē sacrū curat.
h Ca.clj.E

Ignis adustionē curat.
Cap̃.xcviij.A
Ca.cxx.B

Jctericia.
Capitulum.j.B D.
Cap̃.xxij.A
Ca.cij.in fine

Jnflationes tollit.ꝛ
Caplm̃.xxj.L.

Junctura ꝝ dolores curat.
Capitulum.lij.A

Jmpregnationem sine conceptum iuuant.
Ca.xxvij.B.
Capitulum.lv.E

Jnfanti fluxum ab scindit a bore.
Capitulum.xcix.K

Jntestina rupta.
Caplm̃.lix.C.

Jmbrium ac tonitruū.
Ca.xxxviij.A.

Jmpinguat fortiter.
Cap̃.cxxx.C

Lapidem in vesica
l dissoluit ꝛ curat
Capitulum.ij.F
Ca.v.B
Caplm̃.cv.C.

Lapidem renū curat.
Ca.lxxiij.B

Lac attrahendum in mām illis
Capitulum.v.L.

Lac mulierum in mām illis dissoluit
Ca.lxxxij.in fine.

Lacertoꝝ infirmitas.
Capitulum.cxx.F.

Latrocinia terroresq; nocturnos prodesse.
Ca.xxviij.F.

Lepram sanant.
Caplm̃.v.A
Ca.xxiij.G.
Ca.lxxj.in fine.
Ca.cxxxx.A

Litargie valet.
Ca.xxxix.F D

Lienis dolores curat
Caplm̃.xiij.D.

Lupus vt teneatur
Cap̃.lxx.C.

Matricis dolorem
m curat.
Ca.cxl.G

Matricis suffocationē
Caplm̃.xij.A.

Matricis p̄focationem
Ca.xxvij.B

Maculas faciei delet
Caplm̃.cxl.A

Maculas nigras emendat.
Cap̃.clj.B

Membra cor roborat.
Cap̃.lxviij.C.

Menstrua imperat.
Ca.xxij.B.
Ca.xxxj.R.

Menstrua abstinet.

Tabula sup Tractatu

Capitulum.lxxxiij.M

Morpheam curat
Ca.j E G
Ca.iij. B

Morbo arcuato medet
Ca.xxiij.D.

Morbū caducū sedare
Ca.xxxj.in fine.
Caplm̄.xxxiij.D

Morsibus serpentum.
ac scorpionum.
Caplm̄.iij.B
Ca.lij.in fine.
Ca.cxlvj.A.

Morsus canis rabiosi.
Capitulum.iij.B.
Cap̄.xxiij.B

Morsus aranearum
Ca.xj.C D E.

Morsus catti curant.
Ca.xxv.A B.

Morsus mustele
Ca.xciij.A B.

Morsus marinor vel
ictus eor curant.
Capitulum.ij. B

Morsus vipere
Caplm̄.j.F

Mulier vt concipiat
masculum vel feminam
Cap̄.xlvj.B

Mulier vt non cōcipiet.
Ca.xcviij.in fine.

Mustelam effugat.
Ca.xciij.C.

Mures necat.
Ca.xcix.A B C E G D.

Mures vt de domo
fugiant.
Ca.xcix.F J.

Nariū fetor i pfert.
Ca.xxvij.E

Nefreticis sanat
Capitulum.v.D
Ca.lxxvij.B.

Neruos contractos
remollire.
Ca.xlvij.A

Oculor dolores.
Ca.xxiij.C
Ca.xlij.in fine.
Capitulum.lxxxviij.F
Ca.cxl.B
Ca.cliij.in fine

Oculor suffusi
ones sanat.
Ca.xxiij.J
Ca.c liij.A.

Oculor albedo curat.
Ca.cxx.in fine.

Oculor claritatem
restituit.
Cap̄.lxxij.A
Ca.lxxx.in fine.

Oculor caligines
Ca.cliij.A & in fine

Oculor albuginē
abstergit.
Capitulum.j.B
Caplm̄.iij.C
Cap̄.xj.in fine
Ca.lxviij.A.
Ca.lxxij.in fine.

Capitulum.c.B.
Ca.cxx.B.

Ortum pilor evulsor
prohibentia.
Cap̄.xxiij.F G

Oblivioni confert.
Cap̄.xxxj.P.

Ouiū morbū sanare.
Capitulum.ij.in fine.

Paraliticis sub
uenit.
Ca.xxxj.O.
Caplm̄.c.C
Capitulum.clviij.B.

Paralisis lingue
Ca.xxxj.B

Paralisim tocius
corporis valet.
Ca.xxxj.E.

Pannum mundificat.
Ca.lxxxiij.C

Parturientibus & peri
cula puerperij tollunt.
Ca.xxviij.C B.

Ptisicis
Caplm̄.xxij.D.
Capitulum.c l.B

Pilis palpebrar
vicijs curat.
Cap̄.xiiij.E

Pilis redire coganr.
Ca.cxxxix.B.

Podagra. Ca.j.G
Ca.xxiij.E Ca.xxiij.C L
Ca.lxxxiij.J.
Ca.xciij.i fi. Ca.cliij.i fi.

Pulmonis vicia valet
Ca.xxxj. L

Pustulas soluit
Ca.xviij.in fine
Cap̄.xxij.B

Pruritus.
Capittulum.j.B.
Ca.lxxxvj.A

Prurigines tollit.
Ca.xxiiij.G.

Pulices necare.
Ca.cxviij.A C B F.

Pulices effugare.
Ca.cxviij.E H.⁊ in fine

Pediculos interficit.
Ca.cxix.ꝑ totū caplm̄.

Qui vexant̄ ab īcub̄
Cap̄.xlviij.E.

Renū dolorē curat.
Ca.iij.B
Caplm̄.v.B.F
Cap̄.lj.A

Reumatismum curat
Capitulum.v.M
Ca.xxxiiij.K
Ca.lv.A.
Ca.lxxvij.C.

Rubeta venena auxiliat̄.
Cap̄.xliij.A

Sanguinem meliorem generantia
Capittulum.ij.B
Cap̄.iij.A

Sanguinis sputum.
Caplm̄.v.J.
Cap̄.cxx.E

Sanguinem mingētib⁹
Capittulum.ij.F

Sāguinis fluxus narium sistitur.
Ca.j.E Ca.v.E G O
Ca.xiiij.M Ca.xxiij.C.
Ca.xxvij.H.
Ca.xxxiiij.G.
Ca.liiij.G. Ca.cl.C H.

Sanguinem ꝯstringit
Ca.xj.B

Sanguinis excreationes iuuat
Capittulum.lix.A

Scabiem abstergendā.
Capittulum.j.B

Sanguisuga vt cadet de gutture.
Ca.xlvj.H

Spasmus.
Ca.clix.in fine.

Spasm⁹ ex plēitudīe ꝯfert.
Ca.xxxj.K

Splēis sudorē adiuuat
Ca.xxxiiij.E

Splenem liquefacit.
Ca.xiiij.in fine.

Splenis duriciei ꝯfert
Caplm̄.v.J

Splenem attenuat
Ca.xij.A

Serpigo
Capitulum.j.B

Secundinā excludit.
Ca.xij.A.

Ca.xxxj.K.
Capittulum.liiij.B.

Serpentes fugare.
Caplm̄.xxij.H.
Ca.xl.A

Serpens vt illo die te non tangat.
Ca.lxxv.A

Serpentes vt nō timet.
Ca.xxxiiij.B

Serpentium ictus.
Cap̄.cliiij.B

Sincopis.
Ca.xxxiiij.C.
Capitulum.c A

Squinantia.
Ca.j.J K ⁊ in fine.
Cap̄.cxl.H.

Spīas ⁊ furcl'as ex̄hit
Cap̄.cxxx.C

Stomachū mūdificat
Caplm̄.lxxx.

Stomacho ex frigido dolenti confert
Ca.xiiij.L

Stōm exulceratū curat.
Caplm̄.xiiij.J.

Stomachum cōfortat
Caplm̄.xlv.A
Cap̄.lxxj.in fine.

Scotomia
Capittulum.c G

Scorpiones interficit.
Capittulum.j.A
Ca.cxxxvj.B C.

Tabula sup Tractatu

Scorpionibus pcussis.
La.cxxxix.in fine

Scorpiones vt de domo fugantur.
Cap̄.cxxxvj.A.

Scorpio si momorderit aliquem.
La.cxxxvj.B.

Scorpionis punctura.
Capitulum.v.D

Scrophulas.
Caplm̄.v.C
La.xviij.in fine
La.xxvij.in fine

Surdos sanat.
Capitulum.xxij.B

Sudorem inhibet
La.xxij.D.

Etani cura
La.cxxij.B.

Tenasmoni.
Capitulum.xiiij.D.

Tremori confert
La.xxj.D
La.lxxxiij.B E.

Tremulos liberat
Cap̄.xxiij.A
Capitulum.cxl.B

Timorem melancolicū amputat.
Capitulum.c B.

Tynea pellit
Cap̄.xxxij.E
La.cxlv.A B.

Tumores solvit.
La.cxl.E

Tumorem vulneribus non admittit.
Capitulum.xviij.C.
La.xxvij.F

Tussis.
Capitulum.v.J M:
La.xxxiij.B.
Cap̄.cxij.B

Venenis oīmibus resistere.
Capitulum.j.F
Caplm̄.ij.E
Cap̄.lij.C.
La.lxxiij.F
La.lxxv.in fine.
La.lxxxij.B.

Venenū bibitū extīguit
Caplm̄.xxij.E:

Venena toxica curāda.
Cap̄.xxij.J

Venena leporis marini curat.
La.cxxviij.in fine.

Ventres pueroꝝ sive infantium solvit.
Caplm̄.xcix.D.
Cap̄.clj.C
Capitulū.clvij.F

Ventrem dissolvit
La.xlv.A
La.lxxj.in fine

Ventris vulnerati ones curat.
Capitulum.v.AD

Vētris dolor pūgitivus
Caplm̄.xxxj.R.

Ventrem mollit.
Cap.v.AD.
Cap.luij.B

Ventrem abstinet
La.xxiij.D.

Urinam provocantia
La.xxvij.A:
Caplm̄.xlv.B:
Cap̄.lxxj.in fine.

Urine difficultatem.
La.xcix.P
Capitulum.cij.in fine:

Vernucas curat.
La.xxiij.F L.
La.xxvij.D.
La.xcix.L
La.cxxx.in fine:

Vermes expellit
La.xxxiij.L
La.cxxij.C

Vermes ex solutione vomitū educant.
La.cxxxj.B

Vētositati stōi z intestinoꝝ
La.xxxiij.E.

Vestigia cutis curat.
Capitulum.v.F:

Virge dolores curat
Capitulum.ij.F.

Visum confortandum
La.lxxviij.B
Ulcera oris sanat.
Caplm̄.xiij.B
Ulcera Intestinoꝝ.
La.v.D. La.liij.E
La.lxxiij.D
Ulcera capitis.
Caplm̄.cliij.B
Ulcera q̄ serpūt sanāda
Capitulum.liij.G

Ulcera ambulantia.
Capitulum.v.F.

De Auibus.

Ulcera putrida mũdat.
Caplm̃: xv.A
Ca.lxxij.B.

Ulcera antiq̃ sanãda
Cap̃.j:K.

Uulnera recentia
ad sanitatem perducãt.
C.xiiij.B.

Uulnera sanat.
Ca.xxiiij.AD.

Ultum gratum
7 niueum facit.
Caplm̃.j.J

Uxor tua vt te di
ligat semper
Ca.xlvj.B

Ydropisis
Ca.iiij.K.
Caplm̃.v.J.
Ca.xiiij.C AD
Ca.xxij.J
Ca.xvoij.E.
Ca.lxxiiij.in fine

Tabula de Auibus.

Alopitiam.
Ca.x.A.

Aurium dolor.
Ca.xxij:F.
Capitulum.xciiij.E
Caplm̃.cxij.A

Ad Asma.
Ca.xvj.A
Ca.lij.in fine.

Aq̃ in aure eiciendam
Ca.xC

Aluum sistit
Caplm̃.ix.C

Apostẽatibus calidis
Caplm̃:xcj:F.

Apostẽatibus cãcerosis
Cap̃.x.C.

Aspredo palpebrax.
Ca.xciij.B
Cap̃.xcviij.E

Auis q oẽs infirmitates
egẽtis intra se colligit.
Ca.xxj.A B C

Alculus.
Ca.xxiiij:C

Carbunculus.
Caplm̃.xxxij:F.
Ca:xciiij.E.
Ca.cxiij.A

Capitis dolorem siue
sodam sedat.
Ca.xxxiij.A.
Ca:lxxxiiij:C
Ca.cxviij.B

Capillos crescere facit
Ca.xix.M

Capita clauox.
Ca.xix.B

Colica passio
Ca.xxxij.in fine
Caplm̃.lij.F
Cap̃.xciiij.B

Colli dolorem sedant
Ca.liij:AD.

Combustionibus
Ca.xciiij.F

Coitum cõmouet.

Capitulum.ix:E
Caplm̃.xcj.D O
Ca.xciij:A B.

Cor confortandum
Cap̃.xcj:in fine

Culices effugandas
Ca.xlj:p totum caplm̃

Dissinteria
Ca.xciiij.B

Adpetigo
Ca.xix:D O
Ca.xxxij.B
Ca:cxj.in fine
Ca.cxij.A

Epilentia.
Ca.xxvij.B.
Ca.lxij.B.
Ca.xcviij:F.

Ebrietatem curat
Ca.lxxxiiij.in fine.

Faciem purgandam
a lentigine
Ca.xcij.E.
Faciei fissuras.
Cap̃.x.A.
Falco si non p̃ fimare
Ca.xlv.A
Falco si nimium laxat.
Ca:xlv.B:
Falco si os fractũ habu
erit in crure vel in ala
Ca.xlv.C B E:
Frenesis.
Ca:xvj.in fine
Flegmones qui nascunt
in naribus
Ca.lij.in fine
Fluxũ sanguis nariũ.
Ca.xxxij.B
Capitulum.lij.B.
Fluxus oẽs stringunt
Caplm̃.lij.J.

Tabula sup Tractatu

Homo egrotãs an viuat vel moriat
La.xxj.A B

Hijs qui cibos non digerunt.
La.lxxxix.A

Hunctura? dolorel
La.lij.in fine

Ignem sacrum
Capittulum.xcj.K.

Ignis adustionem
Caplm̃.xcj.L

Labio? fissuras
Capittulũ.x.A.

Lentiginem elimat.
Cap̃.lxxiiij.A

Lingue asperitas
Capittulum.liij.G

Lumborum dolorem removendum.
Capittulum.j.in fine

Menstrua impant
Caplm̃.xix.J P.
La.xcj.R

Mamillas puella? prohibet a magnitudine
Cap̃.cxv.B

Morphea.
Capittulum.xix.M
Caplm̃.lxxiiij.A
La.cxij.A.

Morsibus serpentum.
Caplm̃.xxij.E
Capittulum.lij.in fine

Morsus canis rabiosi;
Caplm̃.xxij.B.
Caplm̃.xxix.in fine
Cap̃.lxij.in fine

Morbum caducum.
Caplin.cxix.B

Morbos faucium
Caplm̃.lxij.B

Morbo regio
Capittulum.xcij.C
La.xcviij.in fine

Mulier vt narrabit omnia que gessit.
Capittulum.xvj.B

Mulce vt necantur.
Caplm̃.lxxxj.A in fine

Culo? dolores.
Caplm̃.iiij.A
La.xxij.B E
Capittulum.liij.H.
Capittulũ.lxxix.A
La.lxxxj.B.
Caplm̃.xcix.a
Cap̃.cxv.C.
Capittulum.cxix.B.

Oculorum albuginẽ abstergit.
Capittulum.iiij.B
Caplm̃.lxij.G;
Cap̃.cxix.F

Oculo? suffusiones.
Capittulum.xciiij.A
La.cxij.B C.

Oculo? caligines
Caplm̃.iiij.in fine
Caplm̃.xxj.A B
Cap̃.lxij.C
La.xcij.B.
Cap̃.xcviij.E
La.cxix.C.

Oculo? claritatẽ restituit.
Capittulum.j.A.B C.
Caplm̃.xvj.B;
Cap̃.xxj.B:
Capittulum.xcviij.B

Oblivioni confert
Caplm̃.cxviij.in fine

Paraliticis.
Cap̃.lix.B.
La.lxxxiiij.A.

Podagra.
Capittulũ.xxxij.G.
Caplm̃.xcj.J.
Capittulum.xciij.C

Pustl'as oculo? repmit.
Capittulum.liij.L.

Pulices effugare.
La.xxix.A

Qui sumpsit venenũ
La.xcj.L M.

Rabiẽ abstergendo
La.xix.B.H.

Sãguinẽ bonũ gñantes
Capittulum.lij.B.

Secundinã excludit
Caplm̃.cxix.E:

Serpentes fugare:
Cap̃.xvj.C.
La.cxix.A

Squinantia
Capittulum.lxij.C:

Sanguinem melancolicum generantia.
Caplm̃.lix.A.

Scinifes vt non intrant domum.
Capittulum.cvij.A.

Sequitur Tabula De Piscibus.

Stomachum ꝯfortare
Capittulum.lij.E

Sperma multiplicand.
Capittulum.ix.E

t Thezaurus tuus
vt augetur.
Ca.lxvj.in fine

Tumores soluit.
Capittulum:lxij.C.

v Ventrē fluere facit.
Ca.vj.in fine.

Ventrem stringunt
Capittulum.vj.A
Caplm̄.cx.A.

Venenis omnibus.
Ca.xxvij:B

Verrucas
Capittulum.xix:M

Vesparum puncture
Ca.cxvj.C B E

Visum acuit
Caplm̄:c vj.B
Ca.cxv.B

Visum confortandum.
Cap̄.lxij:E.

Vocem clarificandam:
Capittulum.ix.E.
Ca.liij.C

Urinā Prouocantia
Ca.xix.C.P.

Unguibus leprosis
faciunt cadere.
Ca:xix.A N P.

y Dropicis
Capittlū.xix.K.

A Dalopitias.
Ca.xxxvj.ī fine.
Ca.lxxxvj.C
Caplm̄.ciij:C

Aurium dolores
Capittulum:ij.B

Anhelitus ꝯstrictiones.
Capittulum:xlix:L.

Asma.
Cap̄.lxxxj.B

Aluum emollit
Capittulum.xcj.B:

Abortum faciunt.
Caplm̄.xlix.F

c Capitis dolorē tollūt
Caplm̄:xcj.C.

Calculos sanat.:

Ca:xxxvj.H:
Ca.lxxxvj.F:

Carbunculus

Capittulum.xlix.K
Caplm̄.lxj. E

Carnes excrescētes tollit.
Capittulum:lxxxj.J

Cicatrices tollere.
Ca.lxxxvj.E
Capittulum.c:ij.A

Coleram deponunt.
Ca:lxxxvj.prope finem.

Coitū stimulare dicunt.
Caplm̄.xxv.A

Corpori tela extrahunt.
Capittulum:lxxxj.G

d Dentium dolores
Caplm̄.c iij.B

Dentes purgantur.
Capittulum.xxij.A

Dentes abstergunt.
Cap̄:xvj:B

Dentes dealbandas
Ca.lxxxj.K

e Epilenticis.
Ca:xxxviij.B
Ca:lxxiiij.in fine:

Extenuatis.
Capittulum:xvj:B

f Faciem dealband.
Ca.lxxxj.in fine

Fastidijs medentur.
Capittulum.lxvj.A

Febrium venientes
Ca.xxv.B
Cap̄.xxvij:C.
Ca:lxxvij.A

Febribus quartanis.
Capittulum.xvj.B

Febres frigidas sanat.
Ca.ciij.B

i Ignis adustōnem
Capittulū:xxij:B

Tabula sup Tractatu

Jctibus scorpionum
Capitulum.xxiij.B
Cap̃.lxxxvj.B.

Jctibus siue morsus:
draconis marini
Ca.xxvj.C D S J K
Capitulum xc.A

L Lacrimas phibet
Capitulũ.xvj.C:

Lepra
Capitulũ.xxvij.A:
Capl'm.lix.in fine

Libidinem excitandã.
Ca.lxxxviij.B.

M ãmas mulier
sanat
Capi.lviij.in fine
Capl'm.lxxiij.B

Maculas in facie:
mulierum delet
Capl'm.lviij.B.

Maculas carnis
Cap̃.lxxxj.B

Menstrua mulier
Capitulum.lxj.B.

Morsus dracõis curat:
Capitulum.iij.B

Morsus Reptilium.
Capl'm.iij.A

Morsus scorpionis
marini.
Ca.lxxxvj.A B L M

Morsus vipere.
Capitulum.xcvij.A

Morsus canis rabidi.
Ca.xcvij.B

Morsus murene
Capitulum.lix.A.

O Ris vlcera
Ca.xcvij.C.

Oculor caliginel tollũt
Capit.lxxxvj.J

Oculor suffusiones:
detergunt.
Ca:lxxxvj.B J

Oculor rubedini valet
Capitulum.xlix.L

Oculor Tumores.
Ca.lxxxj.E
Capitulum.xcj.B

Oculor cicatrices.
Capitulum.lxxxj.F

Oculor carnes superuas
cuas consumit.
Capitulum cij.A

Oculorum albuginem.
Capl'm:xxv.in fine.
Capitulum.lxxxj.F.

P Annum ac lentigi
nes delet.
Ca.xvj.B E.
Capitulum.xxxvj.J
Capl'm:xlix.B
Ca.lviij.C
Capl'm.cij.B

Parotidas et strumas
curat.
Capitulum.lviij.C

Partus facilis.
Capl'm.xcij.in fine

Prefocatõib9 matricis.
Capitulum.xxxviij.B.

Pilos generat.
Capitulũ.xlix.C

Pilos r carnes abradit
Cap̃.xlix.C

Pilos inutiles in pal
pebris cohibet.
Caplm̃.xlix.D.

Podagra.
Capitulum.xlix.J

Q Ui hñt rediũ viin
Capitulũ.ij.i fine
Ca.lxj.in fine.

R Abies pectoris
Cap̃.iij.A.

Scabies palpebraz.
Capitulum.xvj.C

Stericis offocationib9.
Cap̃.lxxiij.F

Sciaticos liberat.
Capitulum.lxj.C

Spinas acutas ex
trahendas
Capitulum.xvj.F.

Signum tempestatis.
Ca:xix.A

Stomacho debili
Ca.xxiij.A
Ca:xlix.L

Stomachum reficiciũt.
Capitulum.lxvj.A:

T Ussis.
Ca.xxij.in fine:

Tenasmon.
Cap̃.lxvj.C.

De Lapidibus.

Tumores tollit
Capitulum.lviij.in fine

Toracem curat
Ca.lxxxj.B

Ventrē mollificare.
Ca.xxxvj.A
Ca.lxxxj.A

Ventrem mouent
Capitulum.lxxiij.in fine

Venena curanda.
Caplīn.xxvj.E
Ca.lxj.B
Cap̄.lxiiij.A

Venena leporis marini
curantur.
Ca.lxvj.A

Visum abstergendū.
Caplīn.xlix.E

Vlcera desiccanda.
Cap̄.xvj.C

Vlceribus capitis
Cap̄.lviij.A
Ca.lxxiij.A

Vlcera vesice.
Ca.lxvj.B

Vuam sedat.
Capitulum.lxvj.E.

Vrine difficultas
Cap̄.xlix.L

Vultum gratum ac
niueum faciendum
Caplīn.xxv.B

Vulnera sordida purgat
Ca.xxxvj.C

Vulnera nimis pro
funda concarnantur
Capitulum.lxvj.in fine.

Vulnera putrida gin
giuarum.
Ca.lxxiiij.B E

Vulnera glutinant.
Caplīn.xcj.B

Vngulā resoluenō.
Caplīn.xvj.C

Vropicis.
Ca.xxvij.B

Tabula De Lapidibus.

Alopicias.
Ca.xxij.B
Ca.xlv.B C B

Auriū dolores.
Caplīn.xxxvj.A.
Ca.lxxxvj.C
Capitulum.cj.A.

Aurium fluxus.
Cap̄.xvij.E

Aurium vlcera
Ca.xvj.E

Aurium attritiones.
Ca.cxxij.A z in fine

Aux augere traditur
Ca.xxxvj.F

Apatibus Inguinis.
Cap̄.xvj.B

Apostemata gingiue.
Caplīn.xvj.D

Apata putrida iuuat.
Cap̄.xxx.E

Apostemata frigida
Capitulum.xxxv.E

Apostemata Splenis.
Cap̄.xlij.C F

Apata flegtica curat.
Ca.cxix.B P

Apostemata flegmati
ca testiculoz maturāda.
Ca.cxxiij.K.

Apata dura resoluit
Cap̄.cxxj.B

Apata q̄ fiunt in ano.
Ca.cxxxiij.in fine

Apatibus vulue q̄uenit
Cap̄.cxxiij.F

Apatibus calidis mā
millarum
Capitulum.cxx.F

Apostematum in inicio
conuenit.
Cap̄.lxxij.A

Asma.
Cap̄.xxij.B.
Ca.xxxviij.A
Caplīn.lxxj.B.
Capitulum.cj.C
Ca.cxxiij.B

Ad dolorem stomachi.
Cap̄.iiij.A

Amorem conciliat.
Capitulum.x.F.

Ad Iras regum z
dominorum
Cap̄.xxxij.E

Ad prelias z ad causas
vincendas
Ca.xxxij.C.

Tabula sup tractatu.

Ad impetrandum quodlibet.
Capitulum.cvñ.C

Ad divicias valet
Capitulum.lxv.B.

An sit virgo vel corrupta.
Caplm̃.lviij.B

Ad venereos voluptates
Capitulum.lij.C

Arteticepassioni;
Cap̃.xcix.A

Anchaz doloribus cõfert ꝛ iuncturaz.
Capitulum.cj.A

Ad fissuras que fiunt in ano.
Cap̃.xxv.B
Cap̃.cxx.A

Adustioni Ignis.
Capitulum.xvij;llD
Cap̃.lxxviij;E

Argentumvivum extinguendum.
Caplm̃.xxj.B

Othoris.
b Cap̃.cxxj.B

Apitis doloremc tollunt.
Cap̃.lxxvj.A;

Catarrum prohibet.
Caplm.xxvj.C.

Cardiaca.
Cap̃.lxxviij.AF
Cap̃.lxxxvj.F
Ca.cxxv.in fine

Caputpurgium.
Cap̃.lxxxvj.BJ

Capillos attenuat.
Cap̃.lxxxix.B.
Capitulum.c.lD

Causam litis ante iudicem reprimere;
Caplm̃.xliij.B.

Carnem superfluam auferendam
Capitulum.viij.A
Cap̃.xv.B.
Cap̃.xxv.B
Capitulum.c;B.

Cancer.
Capitulum.xiiij.J.
Cap̃.xv.B.
Cap̃.xvij.B.

Carnes humidas desiccandas.
Capitulum.xij.B

Cerebꝛ mundificandũ.
Caplm̃.xiiij;lD

Cephalargicis
Cap̃.lxxvj.A

Liliaca passio
Cap̃.lxiij.B

Colicã passionẽ curat
Capitulum.lij.A.
Caplm̃.cxl.F.

Cordis confortantia
Caplm̃.xviij.C
Cap̃.lxv.in fine
Cap̃.lxxviij.B ꝛ in fine.
Cap̃.lxxxvj.C
Ca.cxx.in fine.

Cordis tremorem
Cap̃.xviij.F lD

Capitulum.xx.C E
Cap̃.lxxviij.F

Cordis leticiam reddit.
Capitulum.lx.A
Cap̃.lxv.B

Colorem in facie perditum recuperat
Capitulum.lxxv.F.

Corpora pinguia extenuandum
Capitulum.viij.B

Coniugij dat amorẽ.
Cap̃.xxiij.A ꝛ in fine

Conceptum prohibet
Caplm̃.lxvj.F.

Conquassationibus q̃ fiũt ĩ interioribꝰ mẽbris
Cap̃.lxxxvj.D.

Contra oĩes inimicos.
Caplm̃.lxvj.J

Contra hostes.
Capitulum.j.A B
Caplm̃.xxij.B

Contra insaniam.
Cap̃.j.A ꝛ in fine.
Capitulum.xxxij.A.

Contra iras ꝛ iniurias
Capitulum.j.A.

Contra incursiones fantasmatum
Capitulum.j.A.
Cap̃.xxxviij.B.

Contra pigritiam.
Cap̃.xxij.B
Contra feruorẽ aiiq̃ cõmotum.
Cap̃.v.A

De Lapidibus.

Contra tristiciam ⁊ grauitatem.
Capitulum.v. in fine
Cap̃.lx.A

Contra morbū caducū:
Caplm̃.x.E S
Capitulum.lviij.A

Contra polipum.
Capitulum.xv.C

Cōtra periculū tonitrui
Cap̃.xxxij.in fine

Cōtra nocturnos timores.
Capitulum.xxxviij.in fine.

Contra tempestates ⁊ grandines.
Cap̃.xlij.in fine.

Contra vana mōstra
Cap̃.xlij. D.

Contra toxicum
Capitulum.lxv.B.
Cap̃.lxxvij.K

Contra melancoliam.
Caplm̃ cxxv.B
Cap̃.cxlij.A.

Contra fantasticas visiones.
Ca.cxxv. in fine

Colerā nigrā educēdā.
Caplm̃.xiiij.D

Coitum retinet
Cap̃.cxij.G.

Dentes abstergit.
Capitulū.j.E
Ca.lxxviij.E
Ca.cv.C B E F.
Ca.cxxix.K

Dentium dolores
Capitulum.lix.D

Dentes dealbandas
Cap̃.xliij.in fine.

Dentes purgantur
Cap̃.j.B E.

Dentiū corrosionem prohibet:
Capitulum.xvj.E

Dentes confortat
Cap̃.xvij. in fine

Dēciū sordes abstergit.
Caplm̃.xliij.in fine

Deuincere inimicos
Cap̃.xlvij.A C

Demonia vincere
Ca.xxxvij.C.

Demones fugat
Caplm̃.lviij.B

Demonibus ⁊ incantationibus resistit
Cap̃.lviij.E L

Dissinteria.
Caplm̃.lxiij.B
Caplm̃.lxxij.E
Cap̃.cvij.in fine

Divicias auget.
Caplm̃.x.B F

Emorroidas exicandas.
Ca.xv.A.
Cap̃.xx.E.

Ebrietatem tollere
Ca.vij.A B C
Ca.xlix.C D

Epilenticis.
Capitulum.xiiij.D
Cap̃.xxxij. A
Cap̃.xlij.G.
Cap̃.xlv.B.
Cap̃.lviij.G.
Ca.lxxxvj.A
Capitulum.cxiij.C

Epatis dolores curare:
Cap̃.xxij.B.
Caplm̃.lxxxv.F

Emigranea
Capitulum.lxxxvj.A

Elephantia
Cap̃.cxxij. G

Empetigo.
Ca.cxxij.F P
Ca.cxix.A.

Emoptoica
Cap̃.cxxij.B.

Facie dealbandā
Cap̃.lxxij.D.

Fantasmata pellit.
Ca.lxvj.F ⁊ in fine
Caplm̃.lxviij.C.

Flāmam extinguibilem extinguendam.
Caplm̃.xij.A.

Facundū prudentē amabilem ⁊ gratum facit
Capitulum.ij.A ⁊ B
Ca.xxxij.B.
Caplm̃.lx.in fine

Febrium cura.
Cap̃.xxxj. A
Ca.lxvj.B

Febribus quartanis
Ca.cxlij.A

Tabula sup tractatu.

Febribus ethicis.
Capitulum.xxvj. E

Febribus pestilēcialib⁹.
Ca.xxvj.in fine.

Febribus melācolicis
Cap̄.xiiij. in fine

Febris calorē mitigare.
Capitulum.lxj.C.

Fetorem oris tollit.
Caplm̄.xvij.G
Cap̄.xviij.G
Cap̄.xx.B

Flegma viscosum
Caplm̄.xx.B.

Fessos ⁊ debiles reuouē
Cap̄.lxxxiiij.A.

Furfures capilloꝝ
Ca.lxxxix.N
Ca.cxxxix.BK

Formice cura:
Ca.xvj.G.
Ca.cxxiiij.P

Fistulam curandam.
Cap̄.xv.B
Cap̄.xvj.E
Capitulum.xlj.M
Ca.cxxxviij.BC

Gingiue fluxe.
Cap̄.j.BF
Ca.cxxiiij.FG

Gingiuaꝝ inflationes.
Ca.xvij.B ⁊ in fine.

Gingiuis humectis seu dentibus mollib⁹
Ca.xvij.B

Gutturis dolorē valet
Ca.lxxxvj.B

Herisipila
Cap̄.xvj.G
Ca.lxxiij.G
Ca.cxxiiij.P

Hōiem vigilem facit
Capitulum.vij.C

Hominem discretum ⁊ gratum facit.
Capitulum.vj.G

Hōiem tutū custodit
Cap̄.lv.A.

Ictericia
Ca.lxxij.in fine.
Cap̄.cxxiij.J

Ingeniū bonū reddit
Cap̄.lxv.B.
Cap̄.cx.A.

Intellectū bonū reddit.
Caplm̄.vij.C.

Incuboꝝ ⁊ succuborum cura:
Capitulum.j.A.

Intestinorum vlcera
Cap̄.xxvj.B
Caplm̄.xlij.C
Cap̄.cxxx.C

Intestinoꝝ sordes purgantur
Cap̄.xxvij.A.

Intestinoꝝ vētositati confert.
Cap̄.lxxxvj.G.

Incaustum optimū ad scribendum
Capitulum.c.in fine.

Iras mitigare.
Cap̄.xliij.A.

Lapis q̄ in manu dextra ꝯ solē tenuerit radios emittit ⁊ ignem vomit ita vt videntes mirentur.
Caplm̄.lv.B

Lapis si ab hōie gestet̄ a muscis vel apibus nō mordetur.
Capitulum.lxiiij.BF

Lapis quēq̄ in ore gestauerit magis cogitatōez ⁊ opinionē iudex efficit̄ ⁊ amabilis redditur.
Cap̄.lxiiij.E

Lapis quēq̄ portat⁹ tutū reddit peregrinum ⁊ gratum hospitibus.
Cap̄.lxv.B.

Lapis q̄ valet ꝯ pestiferas regiones portatus
Cap̄.lxv.C

Lapis qui portatus fit tutus a fulgore:
Cap̄.lxv.E

Lapis q̄ eum portat non mergatur.
Ca.lxvj.G

Lapis positus sub lingua ꝯfert diuinando dicere futura.
Cap̄.lxviij.in fine.

Lapis qñ suspendit̄ ad collū infantis remouet ab eis timores.
Cap̄.lxxj.E.

Lapis q̄ inducit insensibilitatem ne senciat cruciandus
Capitulum.lxxxiij.A

Lapis si q̄s portat⁹ nō videbit in nocte somnia mala.
Capitulum.cviij. A.

Lapis q̄ antracē fugat
Cap̄.cix.A

Lapis qui optimus est contra fraudes
Cap̄.cix.F

Lapis qui fugat morbū q̄ dr̄ noli me tangere.
Ca.cix.H.

Lapis qui reddit hōiez castum ⁊ pudicum.
Caplm̄.cix.A
Ca.cxj.A
Cap̄.cxxij.B H

Lapis q̄ in collo suspensus curat emitriteum et caducos morbos.
Caplm̄.cxiij.J

Lapis q̄ portatus facit bonam memoriā ⁊ tempestatem auertit
Cap̄.cxiij.in fine

Lapis q̄ portatus in ore facit diuinare futura
Ca.cxv.B F.

Lapis q̄ accēsus ꝑmanz calid⁹ ꝑ.vij.dies l' āpli⁹.
Capitulum.iiij.B

Lapis q̄ semel accensus vix aut nūq̄ poterit extingui.
Caplm.cix.A

Lapis q̄ facit oñdere multa simulacra sōnioꝝ
Capitulum.ij.C

Lapidem vesice frāgit.
Capitulum.j.C
Caplm̄.lj.E
Cap̄.cxix.M ⁊ in fine
Cap̄.cxxxiij.in fine
Cap̄.cxxxix.C L.

Lapidem frangit qui est in renibus causatus.
Cap̄.cxix.C
Ca.cxxxiij.in fine.
Ca.cxxxix.N

Lac gnāndū ī māmillis
Cap̄.xxxix.E.
Cap̄.lix.F.

Lepra.
Capitulum.xiiij.J.
Ca.xviij.A.
Cap̄.cxiij.E
Cap̄.cxxiiij.E.
Cap̄.cxxxviij.C.

Liēteria ⁊ diarria curāt̄
Cap̄.lxxviij.B

Luxuriam sedare.
Caplm̄.v.B

Luxuriam cohibet.
Cap̄.lxvj.F.
Cap̄.cxj.A.

Lunaticis ac demone repletis
Capitulum.j.in fine.
Caplm̄.xxxiij.A B.

Lumbricos ⁊ ascarides expellendas
Ca.cxl.B.

Matricis fluxum prohibet.
Ca.xvj.in fine.
Ca.xxvj.B

Mania.
Capitulum.xiiij.H

Malam cogitationem repellendum.
Capitulum.vij.C

Mamillas puellaꝝ et testiculoꝝ pueroꝝ prohibet augmentari.
Cap̄.xlv.A.

Mēstrua mulieꝝ auxiliat̄
Ca.xliij.A C
Cap̄.lxxj.G

Menstrua stringunt.
Cap̄.xv.J.
Ca.lxxviij.E

Melācolicas egritudīes
Cap̄.xiiij.F G H.

Melācolicū hūorē laxat
Cap̄.lxxj.E

Morsus Scorpionis.
Capitulum.ij.A

Morsus Vipere
Caplm̄.ij.A
Cap̄.cxxiiij.H.

Morsui rane conuenit
Cap̄.cxxiiij.K.

Morsui tyri conuenit.
Ca.cxxx.E

Morphea.
Cap̄.xiiij.J.
Cap̄.c.F.
Ca.cxxiij.F O.

Morsus canis rabidi.
Ca.lxxx.x.F.
Ca.cxxx.E

Morsus Reptilium.
Cap̄.xxvij.in fine.

Tabula sup tractatu.

Mulieribus vt re
pleat vbera lacte
Cap̄.xxxix.B
Cap̄.lix.A C.
Ca.cvj.B

Mulieribus que vo
lunt placere viris.
Ca.vj.B G

Mures interficere
Ca.xxj.H

Efreticā passionē.
n Ca.lxxxiiij.A.

Ne oua nimis ca
lefiant in nido.
Capitulum.x.K.

Non potentibus
retinere vrinam.
Cap̄.lxxxvj.R ⁊ in fine

Culoꝝ dolores.
o Ca.xv.J K ⁊ ī fine
Ca.xxiij.B ⁊ ī fine
Ca.xxxiij.B G
Ca.xlij.B.
Ca.xlv.in fine
Capitulum.xc A.
Ca.xciij.A B
Ca.cviij.K
Ca.cxix.K.
Ca.cxxxiiij.J ⁊ in fine

Oculoꝝ albuginem.
Ca.cj.B

Oculoꝝ caligīes tollūt.
Capitulum.cJ
Ca.cxxxviij.A.

Oculoꝝ albedo.
Ca.lxxviij.E.
Ca.cxxv.in fine.

Oculoꝝ dolorem ex
humida causa.
Capitulum.lxviij.G

Oculoꝝ cicatrices
limpidat.
Cap̄.cv.A
Ca.cxxxviij.A.

Oculoꝝ carnem super
fluam aufert.
Ca.cv.A C.
Ca.cxxiiij.C

Oculoꝝ sordes purgare
Cap̄.cix.B

Oclos humidos sanat.
Capitulum.xxiij.G.

Oculoꝝ pustule.
Caplm̄.xx.E

Oculoꝝ vlcera.
Cap̄.xviij.G F

Oculoꝝ obscuritati.
Ca.xxxvj.B

Oculoꝝ lacrime.
Cap̄.xlij.B C
Ca.lxj.in fine.

Obtalmie confert
Ca.cxix.J.

Opiniones ⁊ cogita
tiones facit bñ iudicare
Cap̄.lx.C

Om̄es turbas ꝯtēpnit
Caplm̄.lv.in fine.

Oues vt lacte replent̄
Capitulum.lix.C.

Oues vt ab eis sca
bies fugantur
Cap̄.lix.C

Aralisis
p Cap̄.lxxxvj.A.

Partus facilis.
Cap̄.x.A B C G

Pannū oculi mūdificat
Ca.lxxxviij.B

Paces conciliat.
Cap̄.cix.C

Palpebraꝝ duricici.
Cap̄.xvj.B.
Ca.cxxxviij.B C

Palpebrarū grossitu
dinem subtiliandam
Cap̄.xvj.in fine

Palpebraꝝ carnez sup
fluam corrodendam
Ca.xvij.H

Pregnantibus ꝯuenit
Capitulum.x.G F.
Capitulum.l.E.

Pestilentiam curat.
Ca.xxiiij.A.
Ca.xxvj.B E.

Pediculos interficit
Caplm̄.xvij.G
Cap̄.xxj.A C.
Cap̄.lxxxix.N

Prenunciare futura.
Caplm̄.xxxiiij.A

Ptisicus.
Capitulum.xxvj G
Ca.xv.B ⁊ in fine

Pilos ⁊ carnes abradit
Ca.xxij.B ⁊ in fine.

Pilos nasci facit ī palpe
Ca.lxxj.A B (bris.

Pium ⁊ deuotũ ad deũ
Ca.cix.C (efficit

Podagram.

Capitulum.viij. B F.
Cap̃.lxxxiiij.A C.
Caplm̃.cxxiij.K Q.
Ca.cxxiiij.O.
Cap̃.cxxxj.B

Pulmõis ꝯstrictõi valz.
Caplm̃.lxxxvj.O

Pruritui confert

Ca.lxxxix.B
Cap̃.cxxiij.H
Ca.cxxiiij.B G.
Ca.cxxxj.B

Puncturam scorpiõis
Ca.cxxiij.G (curat
Ca:cxxiiij.H.

Ui coire nõ pñt.
q Cap̃.vj.B

Qui solus loq̃tur.
Cap̃.xviij.in fine

Qui biberit argẽtũ viuũ.
Cap̃.xxj.F G

Qui saliuas sanguineas
Cap̃.lj.B (emittunt.

Qui transgluciũt acum
vel aliud ferrum
Cap̃.lxxvij.C.

Qui biberũt cãtarides.
Cap̃.cxxx.K

Enũ dolorẽ curat.
r Ca.lxxj.G

Regali cõuenit honori.
Capitulum:xcij.A:

Cabiei conuenit.
s Ca.xvj.B
Ca.xvij.B.
Ca:xviij.A.
Ca.xx.E
Ca.xxj.B
Ca.xxij.C
Ca.lxj.C.
Ca.lxviij.B
Ca.lxxiij.B.
Ca:cxxiij.C:
Ca.cxxix.A.
Ca:cxxxix.M

Sanguinem prohibet
a naribus fluentem
Ca.xiij. in fine.
Ca.xv.E F H K.
Ca.xvj.B H.
Ca.lxxx.F
Ca.cxl.E

Sanguinis restrictiua.
Ca:xiij:A
Ca.xlij.A
Ca.lxxxvj.Q
Ca.cvij. in fine

Sãguĩs fluxũ ꝓuocat
Ca.iij.A.
Ca.iiij:in fine

Sãguinis fluorẽ abstĩet
Ca.xxxix.C
Caplm̃.xlij.A

Sãguinem ꝯstringẽtia.
Ca.xxx.B F.
Ca.liiij.C.
Ca.lxiiij.A B
Ca.lxvj.B

Sanguinem coagu
latum resoluit
Cap̃.c.A

Sanguini mortuo cõ
uenit q̃ est sub oculo
Ca.cxxiiij.M

Splenis duriciei ꝯuẽit.
Ca.viij.E.
Ca:cxxiiij.A:

Splenis dolorem
Ca.lxxxvj.K
Ca.cxxxv.C

Serpentes fugat.
Cap̃.xxj.J
Ca.lviij.E K.

Serpẽtes vt statĩ occidẽt
Ca.xxiiij.B.
Seipsum magnificare.
Ca.xxiij.A

Squinantie valet
Ca.lxxxvj.J.
Ca.cxxiiij.E
Ca.cxxv.A
Singultui valet.
Ca.lxxxvj.A

Sincopis:
Ca:lxxvij.A
Ca:cxlij:B

Si de admĩstratõe ve
neni aliq̃s suspect⁹ sit in
posit⁹ in cibo illo ꝓhibz
ne possit deglutiri.
Ca.x.E H ⁊ in fine.

Spiritualia ꝯfortat.
Ca.xxxviij.A.
Ca.lxxviij.A.

Stomacho malo.
Ca:xxxvj.B
Ca.xlij:B.
Ca.lxxij:in fine
Ca.lxxv.A

Stomachi sanguinẽ
⁊ intestinorum.
Ca.lxxxix.M

Sode flegmatice
Ca.lxxxvj.A

Tabula sup tractatu.

Solis ardorē nō timebit.
Capitulum.lj.B.

Scotomie
Ca.lxxxvj.A

Scorpiōis pūcturā vaz
Ca.lxxxvj.M

Sōnia vana repellit
Ca.j.B

Sōnioꝝ interp̄tationē
plenā facit intelligi
Ca.iiij.B.

Somnum inducens.
Ca.ivj.in fine

Sitim removendum
Ca.vj.A C B G.
Ca.xxxix.A.

Sōnos dulces puocare
Ca.xxxij.in fine
Ca.lxv.C

Sputū sanguis retinet:

Ca.xlij.C
Ca.lxxxv.F
Ca.cxx.G

Sudorē puocandū:
Ca.cxxiiij.in fine:

Sudorem prohibet.
Cap̄.lxxiij.B

Surditati ꝛ oblitioni
Ca.cxxij.L.

Sulticiam pellere ꝛ
sapiētiam adducere.
Ca.xxxviij.C.

Assis.
Ca.xxij.B
Ca.lxxxvj.E

Tutū ꝛ victorē reddere.
Ca.xviij.A.
Ca.lxvj.E

Tutum facit ꝑ dolos
Ca.liiij.C

Torture oris
Ca.lxxxvj.A

Entrem movent
Ca.lxxvj.A.

Ventris fluxum sanat
Ca.lj.E
Ca.lxxij.in fine.

Vētris dolorē pūgitiuū
Ca.cj.B.

Ventrem stringit.
Ca.lxxv.B E.

Ventrem excitat
Ca.vj.C.

Venena curandum.
Ca.cxij.A B.

Venenum fugat

Ca.j.G
Ca.iiij.B.
Ca.xxiij.B
Ca.xlvij.C
Ca.xlviij.A
Ca.liiij.C.

Vertigo
Ca.xiij.D
Ca.cxij.A

Vermes venenosos
enugare.
Ca.lvij.G.

Vermes aurium
Ca.lxxxix.in fine

Vermes i vētre occidit.
Ca.lxxv.G
Ca.cj.E

Vermes interficienti
bus educit
Ca.lxxxix.E.

Vermcas aufert
Ca.lxxj.E.

Vesicam volentem
Ca.lij.B

Vesicaꝝ vlcera
Ca.lxxxvj.P

Visum clarificandum
Ca.lxvj.B

Visum confortat.
Ca.xcviij.A
Ca.c.B
Ca.cxxiij.A B.

Visus obscuritas.
Ca.xvij.D.
Ca.lxxviij.E.

Viribus cordis ꝓuenit.
Ca.ij.in fine.

Vincere aduersarios:
Ca.iiij.B
Ca.lxj.A B

Vincere pericula.
Ca.ij.B

Vicꝰ ꝛ suspiria tollere
Ca.xxij.B.

Virginitatē dep̄hēdit
Ca.lviij.in fine

Vomitum ꝓuocandū
Ca.xiij.C B.
Ca.lxxj.D.
Ca.cxx.F.

Uocem clarificare
Cap̄.xxviij.B.
Capitulum.xxxij.A

Uulnera difficilia
ad sanandum
Capitulum.xlj.M

Uulnera consolidāda.
Cap̄.lxxxv.C:
Cap̄.cxix.A

Uulneꝝ orificia aperit.
Ca.cxix.F.

Ulcera sanare:
Capitulum.lj.E

Ulcera oculoꝝ sanat.
Caplm̄.lxxij.C.

Ulcerationē v̄ge curat.
Cap̄.lxxiij.F

Ulceribus renū ꝯuenit.
Cap̄.cxx.B

Ulcera que fiunt in
naribus ⁊ in auribus
Caplm̄.cxl.G.

Ulcera pulmōis curāda.
Caplm̄.viij.E.

Ulcera ꝓfunda curāda
Capitulum.viij.A.

Ulcera fraudulenta.
Caplm̄.viij.BC.
Caplm̄.cxxx.A

Ut oīb⁹ hōib⁹ placebis
Cap̄.xxxiij:E.

Unguentum pro facie
abstergendum.
Capitulum.xxv.A.

Uuulam sedat
Cap̄.cxxv.A.

Uxor tua an sit
casta vel adultera
Caplm̄.lxxvij.M R

Y Dropisis
Cap̄.xvij.B
Cap̄.lxvj.B
Cap̄.lxxvij.PQ
Caplm̄.cxxiiij.S

Yliaca.
Capitulum.lij.A
Cap̄.lxxxix.M

Sequitur tabula generalis.

Tabula generalis De Herbis.

A

Arona. Caplm̄. primū
Abrotanum. Ca. ij.
Asinthium. Ca. iij
Accacia. Ca. iiij.
Acetosa. Caplm̄. v.
Acorus. Cap̄. vj.
Affodillus. Cap̄. vij.
Agaricus. Capitulum. viij.
Agrimonia. Capitulum. ix.
Agrifolium. Capl'm. x.
Agnus castus. Caplm̄. xj.
Alga marina. Capitulum. xij.
Alcanna. Capitulū. xiij.
Allium. Capitulum. xiiij.
Altea. Capitulum. xv.
Alleluia. Cap̄. xvj.
Alkekengi. Caplm̄ xvij.
Aloe. Capitulum. xviij.
Aloes lignum. Capitulum. xix.
Ambra. Cap̄. xx.
Ambrosia. Capitulum. xxj.
Amomum. Capitulū. xxij.
Ameos. Caplm̄. xxiij.
Amidum. Capitulum. xxiiij
Amigdala. Cap̄. xxv.
Anacardus. Capitulum. xxvj.
Anetum. Capitulum. xxvij.
Anteflorum. Caplm̄. xxviij.
Anisum. Capl'm. xxix
Antillis. Capitulum. xxx.
Anthos vel Rosmarinus. Ca. xxxj.
Ancusa. Capitulum. xxxij
Apium. Cap̄. xxxiij
Apium siluestre. Ca. xxxiiij
Apium rusticum. Cap̄. xxxv.
Apium emorroidaꝝ. Ca. xxxvj.
Appios. Capitulum. xxxvij.
Aprostilla. Cap̄. xxxviij.
Arthemisia. Capl'm. xxxix.
Aristologia rotunda. Cap̄. xl
Aristologia longa. Caplm̄. xlj.
Arbor glandis. Capitulum. xlij.
Arbor vel lignū vite paradisi. Ca. xliij.
Abies. Capitulum. xliiij.
Armoniacum. Caplm̄. xlv.
Asa fetida. Capitulum. xlvj.
Azarum. Capitulum. xlvij.
Astragulos vel astragallus. Ca. xlviij.
Aspergula. Capitulū. xlix.
Atriplex. Capitulum. l.
Auellana Inda. Cap̄. lj.
Auena. Capitulum. lij.
Auricula muris. Cap̄. liij.
Azedar. Capitulum. liiij.
Acetum. Cap̄. lv.
Aqua. Capitulum. lvj

B

Arba Jouis. Cap̄. lvij.
Barba siluana. Cap. lviij.
Balaustia. Cap̄. lix
Balsamus. Caplm̄. lx.
Balsamita. Cap̄. lxj.
Basilicon. Capitulum. lxij.
Branca vrsina. Caplm̄. lxiij.
Betonica. Cap̄. lxiiij.
Bedeguar siue Spina alba. Ca. lxv.
Bellirici. Caplm̄. lxvj
Bel vel Sel. Cap̄. lxvij.
Behem. Capitulum. lxviij.
Ben vel balanus. Cap̄. lxix.
Bleta. Capitulum. lxx
Bdellium. Caplm̄. lxxj.
Berberis. Cap̄. lxxij.
Buzeiden. Cap̄. lxxiij.
Bitumē iudaicū siue Aspaltū. Ca. lxxiiij.
Brionia. Capitulum. lxxv.
Brictanica. Ca. lxxvj.
Botris. Caplm̄. lxxvij.
Borago. Cap̄. lxxviij.
Bombax vel Cotum. Ca. lxxix.
Buglossa. Cap̄. lxxx.
Butalmos. Cap̄. lxxxj.
Buxum. Capitulum. lxxxij
Bruscus. Cap̄. lxxxiij.
Butirum. Capitulum. lxxxiiij

C

Amomilla. Ca. lxxxv.
Canapis siue Canabum. Capitulum. lxxxvj.
Capillus veneris. Ca. lxxxvij.
Cardo benedictꝰ. Ca. lxxxviij.
Cardus. Cap̄. lxxxix.
Camedreos. Cap̄. xc

Camepitheos. Capitulum.xcj.
Carui. Capitulum.xcij.
Cardamomum. Cap̃.xciij.
Cartamus. Cap̃.xciiij
Calamus aromaticus. Ca.xcv
Calamus agrestis: Cap̃.xcvj.
Caparis siue Caparus. Ca.xcvij.
Camphorata. Caplm̃.xcviij.
Camsice aut Sicen. Cap̃.xcix.
Catapucia. Capitulum.c.
Caulis: Capitulū.cj.
Cauda equina. Caplm̃.cij
Cassiafistula. Capitulum.ciij.
Cassia lignea. Cap̃.ciiij
Castanea: Cap̃.cv.
Celidonia: Capitulum.cvj:
Cedrus. Caplm̃.cvij
Cerifolium. Ca.cviij.
Cepe: Capitulum.cix.
Ceterach: Cap̃.cx
Cheuri. Caplm̃.cxj.
Centaurea. Cap̃.cxij
Ceralum. Cap̃.cxiij.
Cretanus. Ca.cxiiij.
Cicuta. Caplm̃.cxv
Cicorea. Capitulum.cxvj:
Cinoglossa: Cap̃.cxvij.
Citonia. Cap̃.cxviij.
Cipressus. Caplm̃.cxix.
Ciprus. Capitulum.cxx:
Ciperus: Caplm̃.cxxj.
Cinamomum: Caplm̃.cxxij.
Ciminum. Cap̃.cxxiij.
Citrullus. Cap̃.cxxiiij
Citrum. Capitulum.cxxv.
Cinosbatum. Cap̃.cxxvj
Crispula. Cap̃.cxxvij.
Crisocolla. Caplm̃ cxxviij.
Crisogonium. Cap̃.cxxix:
Colubrina. Capitulum.cxxx.
Coloquintida. Cap̃.cxxxj.
Consolida maior: Ca.cxxxij
Consolida minor. Cap̃.cxxxiij.
Consolida rubea. Ca.cxxxiiij.
Condros. Cap̃.cxxxv.
Condes. Capitulum.cxxxvj.
Coriandrum. Ca.cxxxvij.
Cornea siue arbor cranea. Ca.cxxxviij.
Cordumenum. Cap̃.cxxxix.
Costus. Capitulum.cxl.
Cozula vel Melapersica. Ca.cxlj.
Cotula fetida vel oculꝰ bouis: Ca.cxlij.
Cotula nõ fetida ꝙ oculꝰ vacce: Ca.cxliij.
Cocognidiū. Camelea. vel Mezereon
Capitulum.cxliiij.
Crocus: Caplm̃.cxlv:
Cucumer. Capitulū.cxlvj.
Cucurbita. Cap̃.c xlvij.
Culcasia siue Caso. Cap̃.cxlviij.
Cuscuta. Cap̃.cxlix
Colofonia. Ca.cl.
Cera. Capitulum.clj
Caro. Caplm̃.clij.
Caseus. Cap̃.cliij.
Aculus. Cap̃.cliiij
d Daucus. Caplm̃.clv.
Dragantum vel Dragagantū.
Capitulum.clvj.
Diptamum. Cap̃.clvij
Doronicum. Cap̃.clviij:
Patica: Cap̃.clix.
e Ebanus. vel Ebenꝰ. Ca.clx.
Elatinus: Caplm̃.clxj.
Edera arborea: Cap̃.clxij.
Edera terrestris. Cap̃.clxiij
Elleborus albus. Cap̃.clxiiij
Elleborus niger. Cap̃.clxv.
Eupatorium. Ca.clxvj.
Enfragia. Ca.clxvij.
Emblici. Cap̃.clxviij.
Endiuia. Ca.clxix.
Endiuia siluestris. Ca.clxx.
Elitropium. Cap̃.clxxj.
Epithimum. Cap̃.clxxij.
Epimedium. Cap̃.clxxiij.
Effemereon. Ca.clxxiiij:
Ebulus. Capitulum.clxxv
Eruca. Ca.clxxvj.
Enula campana. Ca.clxxvij.
Esula maior ⁊ minor. Ca.clxxviij.
Euforbium. Ca.clxxix.
Aba. Cap̃.clxxx.
f Faba egypciaca. Ca.clxxxj.
Faba inuersa. Cap̃.clxxxij.
Fagasmon. Ca.clxxxiij.
Fagus. Ca.clxxxiiij. Faselꝰ. Ca.clxxxv

Fraxinus. Cap̄. clxxxvj.
Flammula. Caplm̄. clxxxvij.
Fragaria. Capitulū. clxxxviij
Feniculus. Capitulum. clxxxix.
Febrifuga. Caplm̄. cxc.
Fenugrecum. Cap̄. cxcj.
Fenum. Caplm̄. c. xcij.
Ferula. Capitulum. cxciij.
Ficus. Cap̄. cxciiij
Ficus lupi vel Comarus. Ca. cxcv.
Ficus egipciaca. Cap̄. cxcvj.
Filipendula siue Uiscago. Ca. cxcvij.
Filius añ p̄rez vel Gariofilō. Ca. cxcviij.
Fistula pastoris. Cap̄. cxcix.
Filix siue Filex. Capittulū. cc.
Folium. Caplm̄. ccj.
Fumus terre. Ca. ccij
Fungus. Ca. cciij.

g
Gariofilum. Caplm̄. cciiij
Gariofilata. Ca. ccv.
Galla. Capitulum. ccvj.
Galbanum. Cap̄. ccvij
Galanga. Capitulum. ccviij.
Gallitricum. Cap̄. ccix.
Gallitricum agreste. Ca. ccx.
Gladiolus. Ca. ccxj.
Granatum. Ca. ccxij.
Granati siluestris. Ca. ccxiij.
Gramen. Ca. ccxiiij.
Grana tinctorum. Cap̄. ccxv
Granum culcul. Ca. ccxvj.
Genciana. Capitulum. ccxvij.
Genestra. Cap̄. ccxviij.
Gith. Capitulum. ccxix
Gummi arabicum. Cap̄. ccxx.

h
Hauser vel Hausor. Ca. ccxxj.
Hermodactilus. Ca. ccxxij
Hermerocalles. Ca. ccxxiij
Herba paralisis. Ca. ccxxiiij.
Herba grassula. Cap̄. ccxxv.
Herba fetida. Ca. ccxxvj.
Herūdina vel Harūdina. Ca. ccxxvij.

i
Iusquiamus. Cap̄. ccxxviij
Iuniperus. Cap̄. ccxxix.
Iuiube. Capitulum. ccxxx.
Juncus. Cap̄. ccxxxj.
Judaica. Capitulum. ccxxxij.
Incensaria. Cap̄. ccxxxiij
Indicus. Cap̄. ccxxxiiij
Isopus. Cap̄. ccxxxv.
Isopum humidum. Ca. ccxxxvj.

k
Karabe. Ca. ccxxxvij
Kalendula. Cap̄. ccxxxviij.
Kubebe. Cap̄. ccxxxix.

l
Lactuca. Capittulum. ccxl.
Lacca. Cap̄. ccxlj.
Larix. Capitulum. ccxlij.
Lappacium maior. Ca. ccxliij
Lappacium minor Ca. ccxliiij.
Lapago. Cap̄. ccxlv.
Laurus. Cap̄. ccxlvj
Laureola. Capitulum. ccxlvij.
Laudanum. Caplm̄ ccxlviij.
Latiua. Capitulum. ccxlix
Lauendula. Cap̄. cc. l.
Leuisticum. Capitulum. cclj.
Leuisticum siluestre. Cap̄. cclij
Lēticula aque vel lentigo aq̄. Ca. cc. liij.
Lens. Capitulum. cc liiij.
Lilium. Cap̄. cclv.
Lilium conuallium. Cap̄. cclvj.
Lilialis. Capitulum. cclvij.
Liquiricia. Caplm̄. cclviij.
Ligustici. Capitulum. cclix.
Limon. Caplm̄. cclx.
Linaria. Capitulum. cclxj
Linum. Capitulum cclxij
Lingua auis. Ca. cclxiij
Lisimachion. Cap̄. cclxiiij
Licium. Capitulum. cclxv.
Lonchitis. Caplm̄. cclxvj.
Lupinus. Cap̄. cclxvij
Lupulus. Capitulum. cc lxviij.
Lac. Cap̄. cclxix.

m
Maiorana. Ca. cclxx.
Macis. Cap̄. cclxxj.
Malua. Ca. cclxxij.
Malum. Ca. cclxxiij.
Malamaciana. Ca. cclxxiiij
Manna. Cap̄. cclxxv
Mandragora vir. Ca. cclxxvj.
Mandragora femina. Ca. cclxxvij.
Marua. Capitulum. cclxxviij.

Marrubium // CC lxxix
Marrubiastrum / CC lxxx
Matristibua CC lxxxj
Melissa / CC lxxxij
Melilotum / CC lxxxiij
Melon / CC lxxxiiij
Melon fudus / CC lxxxv
Melongia / CC lxxxvj
Memithe / CC lxxxvij
Menta / CC lxxxviij
Menta non odori / CC lxxxix
Mentastrum / CCxC
Men / CCxCj
Mel / CCxCij
Medica / CCxCiij
Mespila / CCxCiiij
Millefolium / CCxCv
Milium solis / CCxCvj
Mirabolani / CCxCvij
Mirra / CCxCviij
Mora celsi / CCxCix
Mora bacci / CCC
Morsus gallinae / CCCj
Mirtus / CCCij
Mastix / CCCiij

Nanstrutium / CCCiiij
Nanstrutium agnat / CCCv
Napellus / CCCvj
Narcissus / CCCvij
Narbach / CCCviij

Nemifar CCCix
Nigella CCCx
Nimphea CCCxi
Nux vomicalis CCCxij
Nux avellana CCCxiij
Nux muscata CCCxiiij
Nux indica / CCCxv
Nux vomica CCCxvj
Nux metel / CCCxvij

Ordeum / CCCxviij
Oleander / CCCxix
Olivarum / CCCxx
Oleum olivarum / CCCxxi
Olibanum / CCCxxij
Opopanax / CCCxxiij
Onomia / CCCxxiiij
Origanum / CCCxxv
Orobus / CCCxxvj
Olus / CCCxxvij

Papaver / CCCxxviij
paritaria / CCCxxix
pallacium leporis / CCCxxxj
palma / CCCxxx
plantago / CCCxxxij
plantago / CCCxxxiij
platanus / CCCxxxiiij
paliurus CCCxxxv
pastinaca domest CCCxxxvj
panis porcinus / CCCxxxvij
paeonia / CCCxxxviij
paeonia / CCCxxxix
petrosilinum / CCCxl
pes corvinus / CCCxlj
pes columbinus / CCCxlij
pelicinus / CCCxliij
peplos / CCCxliiij

pentaphilon 345
pentedanum 346
persicus 347
persica 348
persicaria 349
perfoliata 350
premula veris 351
pepo, 352
pera pastoris 353
pisa, 354
piscacea 355
pinum 356
picea, 357
pira, 358
piper 359
piper nigrum 360
piperella 361
piretrum, 362
pinus 363
pimpinella 364
peridemon, 365
pinaria, 366
psillium, 367
polegium, 368
populus 369
polipodium, 370
policaria 371
poliponia, 372
polio, 373
politricon, 374
porrum, 375
prosperinata, 376
pulmonaria, 377
pruna, 378
prunella 379
pix, 380
pix liquida 381
panis, 382
Rapa, 383
Raphanus, 386
Radix, 385
Raphanus agrest. 386
Radicula, 387
Ramus, 388
Rubarbarum 389
Ruponticum, 390
Resina, 391
Robes 392
Rosi, 393
Rosolia 394
Rododendron, 395
Robur, 396
Rotabea 397
Rosa, 398
Ratera 399
Rostrum porcinum, 400

Ruta 401
Rubus 402
Rubea tinctorum 403
Salvia 404
Salix, 405
Sambucus 406
Sambucus 407
Sandix 408
Sanguinis 409
Salinica 410
Sanina 411
Sandalum 412
Satirion 413
Saturegia 414
Saponaria 415
Saphatum 416
Scabiosa 417
Scalonia 418
Scamonea 419
Saxifraga 420
Sassifragia 421
Sarcocolla 422
Sanguis draconis 422
Spatula, fetida, 424
Sebeston 425
Semen, 426
Sene, 427
Sendicion 428
Serpillum 429
Serapinum 430
Sesama 431
Seride, 432
Spelta 433
Simphicum 434
Sinonum, 435
Sinapis 436
Sesoleos 437
Sederica 438
Siligna 439
Sisamum 440
Silicio 441
Sisimbrium 442
Silphio 443
Sisor, 444
Sicla, 445
Sicados 446
Sicados citrinum 447
Spica, 448, celtica di
Spica nardi 449
Spinachia 450
Spina, 451
Squinantum 452
Strignos 453
Squilla 454
Solatrum 455
Sorbes 456
Soldonella 457
Scolopendria 458
Scrophularia 459
Storax 460

Subere vel Suberie. Ca.cccc.lxj.
Sumach. Caplm̄.cccc lxij.
Sapo. Cap̄.cccc lxiij.
Tanacetum. Cap̄.cccc lxiiij
Tapsia. Cap̄.cccc lxv
Tamarisc⁹ dōestic⁹. Ca.cccc lxvj
Tamariscus agrestis. Ca.cccc lxvij
Tamarindi. Capitulum.cccc lxviij.
Tapsus barbat⁹. siue Tapsus barbassus Capitulum.cccc lxix.
Tereniabyn. Ca.cccc lxx.
Terebentina. Ca.cccc lxxj.
Teda. Caplm̄ cccc lxxij.
Tilia. Cap̄.cccc lxxiij
Titimallus. Caplm̄.cccc lxxiiij.
Thimus. Capitulum.cccc lxxv.
Trifolium. Cap̄.cccc lxxvj.
Tribulus. Cap̄.cccc lxxvij.
Tribulosa. Ca.cccc lxxviij
Triticum. Capitulum.cccc lxxix.
Tripolion. Cap̄.cccc lxxx.
Tormentilla vel cataphilō. Ca.cccc lxxxj.
Turbit. Ca.cccc lxxxij.
Tubera. Caplm̄ cccc lxxxiij
Thus. Cap̄.cccc lxxxiiij.
Valeriana. Cap̄.cccc lxxxv
Verbena. Ca.cccc lxxxvj
Verbasco Cap̄.cccc lxxxvij.
Vecticon. Ca.cccc lxxxviij.
Vectia. Caplm̄.cccc lxxxix
Vermicularis. Ca.cccc xc.
Vernix. Capitulum.cccc xcj.
Viola. Cap̄.cccc xcij.
Virga pastoris. Cap̄.cccc xciij.
Vitis Cap̄.cccc xciiij.
Virem. Caplm̄ cccc xcv.
Viscus. Ca.cccc xcvj.
Viticella. Cap̄.cccc xcvij.
Vithuen. Ca.cccc xcviij
Volubilis. Cap̄.cccc xcix.
Vua passula. Cap̄.ccccc.
Vua versa. Caplm̄.ccccc j.
Umbilic⁹ veneris. vel Cimbalaria. Capitulum.ccccc ij.
Ungula caballina. Ca.ccccc iij.
Vrtica maior. Cap̄.ccccc iiij.
Vrtica minor. Cap̄.ccccc v.
Vlpicum. Capitulum.ccccc vj.
Vlnus. Cap̄.ccccc vij.
Vsyr siue qusyr. Ca.ccccc viij.
Vsnea. Capitulum.ccccc ix
Vinum. Cap̄.ccccc x.
Yacea. Cap̄.ccccc xj.
Yasdane. Ca.ccccc xij
Yreos. Caplm̄.ccccc xiij.
Yris illirica. Cap̄.ccccc xiiij.
Ydea. Capitulum.ccccc xv
Ypericon. vel scopa regia. Ca.ccccc xvj.
Ysia. Cap̄.ccccc xvij.
Yringus. Cap̄.ccccc xviij
Ydropiper. Cap̄.ccccc xix
Ynguirialis. vel stellaria. Ca.ccccc xx
Ypoquisticos. Cap̄.ccccc xxj.
Ypoglossos. Cap̄.ccccc xxij.
Zparagus. Cap̄.ccccc xxiij
Zeduar. Cap̄.ccccc xxiiij.
Zinziber. Cap̄.ccccc xxv.
Zirnabum. Cap̄.ccccc xxvj.
Zirumb siue Zirūbet. Ca.ccccc xxvij.
Zinirmon. Cap̄.ccccc xxviij.
Zua siue Musa. Cap̄.ccccc xxix.
Zuccarum. Caplm̄.ccccc xxx.

De Animalibus

Homo. Ca. Primum.
Agnus. Caplm̄.ij.
Aries. Cap̄.iij.
Aper. Cap̄.iiij.
Azinus. Caplm̄.v.
Ahane ⁊ Alches. Ca.vj
Anabulla Antaplō Aptalo. Ankacinor. Capitulum.vij.
Afferaco Affudio. Cap̄.viij.
Anfibena ⁊ Armena. Cap.ix.
Aspis. Capitulum.x.
Aranea. Caplm̄.xj.
Lactebisancia. Cap̄.xij.
Bonnacon. Cap̄.xiij.
Bos. Capitulum.xiiij.
Bombex. Caplm̄.xv
Borax ⁊ Botracha. Ca.xvj.
Bufo. Capitulum.xvij.

Tabula generalis.

Bubalus ꝛ Bisontes. Ca. xviij.
Bruchus: Capitulum. xix:
Bupreste. Caplm̃: xx
Bybione siue Bibione. Cap̃. xxj.

c
Apra. Capitulum. xxij.
Caprea. Cap̃. xxiij:
Canis. Caplm̃. xxiiij.

Cattus. ꝛ Cathaplepa: Cap̃. xxv:
Caccus: Caplm̃ xxvj
Camelus: Cap̃. xxvij
Cameleon. Cap̃. xxviij:
Camelopardus: Cap̃. xxix
Capreolus. Caplm̃. xxx:
Castor. Ca. xxxj
Chama. Capitulum. xxxij.
Calopus. Cap̃: xxxiij
Cervus. Cap̃. xxxiiij:
Ceruleus. Capitulum. xxxv.
Cecula Celidros Cenchrus. Ca: xxxvj
Ceraſtes. Cap̃. xxxvij.
Cephos. ꝛ Cencrocota: Ca: xxxviij.
Cirogrillus. Cap̃. xxxix:
Cacade. Capitulum. xl.
Cirotrochea. Cap̃. xlj.
Critemus. Caplm̃. xlij
Coluber. Capitulum. xliij.
Cocodrillus. Caplm̃. xliiij.
Cuniculus. Cap̃. xlv.

d
Amma. Caplm̃. xlvj.
Bamula. Cap̃. xlvij:
Braco. Cap̃. xlviij.

Braconcopedes. Ca. xlix
Bazus. Capitulum. l.
Bypſa. Caplm̃: lj.
Bromeda. ꝛ Bammula. Ca. lij.
Buran. Capitulum. liij.

e
Quus. Caplm̃. liiij.
Elephas. Cap̃. lv.
Enchires. Caplm̃. lvj.

Enidros ꝛ Enitra. Ca. lvij.
Erinacius ꝛ Ermineus. Ca. lviij.
Edus. Capitulum. lix:
Emorrois Enidros ꝛ Excedra. Ca. lx.
Engula ꝛ Eryca. Ca. lxj

f
Alena ꝛ Fiber. Ca. lxij.
Formica. Cap̃. lxiij:
Formicemaiores. Ca. lxiiij

Furus ꝛ Furunculus. Cap̃. lxv.

g
Ala ꝛ Genetha. Ca. lxvj.
Gamaleon: Cap̃. lxvij.
Gazelle. Caplm̃. lxviij

Glandosa ꝛ Gnatrix. Cap̃. lxix.
Grillus ꝛ Gurgulio. Ca. lxx

h
Ericius. Caplm̃. lxxj.
Hyena. Capitulum. lxxij.
Histrix. Cap̃. lxxiij

Hircus. Ca. lxxiiij.
Hynnulus. Cap̃. lxxv

i
Aculus ꝛ Ipnalis. Ca. lxxvj
Icinus ꝛ Inachlin. Ca. lxxvij
Acertus Caplm̃. lxxviij.

l
Lamia ꝛ Lauzanū. Ca. lxxix.
Leo. Capitulum. lxxx
Leopardus. Cap̃. lxxxj.

Leontophonos ꝛ Leucrocuta. Ca. lxxxij.
Lepus. Capitulum. lxxxiij.
Leuiathan. Cap̃. lxxxiiij.
Lanificus. Caplm̃. lxxxv.
Linx. Capitulum. lxxxvj
Locusta. Cap̃. lxxxvij
Lupus. Cap̃. lxxxviij
Luther. Ca. lxxxix.
Lumbricus Capitulum. xc
Luchaonē siue Lichaonē ꝛ Lintiscus.
Capitulum. xcj.

m
Aricomorion. Cap̃. xcij
Mustela. Ca. xciij.
Mumunetꝰ siue Mamonetus
ꝛ Manticora: Cap̃. xciiij.
Marcatus: Capitulum. xcv.
Melo. Caplm̃. xcvj.
Migale. Capitulum. xcvij.
Mulus. Caplm̃. xcviij.
Mus. Cap̃. xcix
Musquelibet ꝛ Muscus. Cap̃. c.
Musio. Capitulum. Ca. cj.
Multipes. Cap̃. cij.

n
Epa. Capitulum. ciij.
Neomon. Cap̃: ciiij:
Nager. Caplm̃. cv.

o
Oraſius. Ca. cvj.
Onocentaurus ꝛ Oraſius.
Capitulum. cvij.
Orix. Capitulum. cviij.

Anthera. Capitulum. clx.
Papro. Caplm̃. clxj.
Pathyon. Caplm̃. clxj.
Parandrus ꝛ Pardus. Cap̃. clxij.
Pilosus Pirolus. Putorius. Ca. clxiij.
Pegasus. Cap̃. clxiiij.
Pigargus. Cap̃. clxv.
Pigmei. Capitulum. clxvj.
Poledrus. Ca. clxvij.
Pulex. Capitulum. clxviij
Pediculus. Cap̃. clxix.
Porcus. Capitulum. clxx.
Pader Parias ꝛ Prester. Cap̃. clxxj.
Rana. Capitulum. clxxij.
Rangifer. ꝛ Rosurella Ca. clxxiij
Rattus ꝛ Sorex. Ca. clxxiiij.
Regulus. Capitulum. clxxv.
Rinocephalus ꝛ Rinoceron. Ca. clxxvj.
Rutela. Caplm̃. clxxvij.
Rubetum siue Rubeta. Ca. clxxviij.
Salamandra. Cap̃. clxxix.
Saura. Caplm̃. clxxx.
Sanguisuga. Cap̃. clxxxj.
Scrabrones. Cap̃. clxxxij
Salpiga Scitalis. ꝛ Seps. Ca. clxxxiij.
Situla Spuens ꝛ Sirena. Ca. clxxxiiij
Symia. Capitulum. clxxxv
Scorpio. Caplm̃. clxxxvj.
Seta Simultas. Solifuga. Ca. clxxxvij
Spoliator. Stella colubri. Ca. clxxxviij.
Alpa. Caplm̃. clxxxix.
Thaurus. Cap̃. cxl.
Tarandrus. Ca. cxlj.
Taxus. Capitulum. cxlij.
Tragelaphus. ꝛ Tragodita. Ca. cxliij.
Tenedo. Cap̃. cxliiij.
Tynea. Capitulum. cxlv.
Tyrus. Caplm̃. cxlvj.
Tygris. Cap. cxlvij
Tormea. ꝛ Taranta. Ca. cxlviij.
Trogodice. Caplm̃. cxlix.
Acca. Capitulum. cl.
Veruex. Caplm̃. cli
Vesontes. Cap̃. clij
Vitulus. Capitulum. cliij.
Vipera. Cap̃. cliiij.
Unicornus Varius. Cap̃. clv

Uro. Capitulum. clvj
Ursus. Caplm̃. clvij.
Uncia. Cap̃. clviij.
Vulpis. Ca. clix.
Bex. Caplm̃. clx.
Ychneumon. ꝛ Ypotamus Capitulum. clxj.
Ydra. Caplm̃. clxij
Ubro. Cap̃. clxiij.
Zilio. Caplm̃. clxiiij.

De Auibus.

Aquila. Cap̃. Primũ.
Achacus. ꝛ auibus paduli. ꝛ Aurifrigius. Ca. ij.
Achantis. Caplm̃. iij
Accipiter. Caplm̃. iiij.
Aeriophilon. Cap̃. v
Agocbiles ꝛ Alanda. Capitulum. vj.
Alietus. Capitulum. vij.
Altion. Capitulum. viij
Anas. Capitulum. ix
Anser. Caplm̃. x.
Ardeola. Ardea. Azalon ꝛ Azida. Ca. xj
Apis. Cap̃. xij.
Asiliscus. Cap̃. xiij.
Barliata ꝛ Bernecka. Ca. xiiij.
Bistarda ꝛ Bonosa. Ca. xv.
Bubo. Caplm̃. xvj.
Buteus. Butorius ꝛ Botaur. Ca. xvij.
Bibones ꝛ Blata. Ca. xviij
Cantarides. Cap̃. xix.
Carbates. Ca. xx
Caladrius. Ca. xxj.
Capo ꝛ Caprimulgus. Ca. xxij.
Carduelis. Cap̃. xxiij.
Carabdrion. ꝛ Carista. Ca. xxiiij
Cervus volans. Cap̃. xxv.
Cicade. Cap̃. xxvj
Ciconia. Caplm̃. xxvij
Cignus. Cap̃. xxviij.

Cinomulgus. Cispedo. 7 Citramo
Capitulum.xxix.
Cinomia: Cap̃.xxx.
Cicendula Cimice 7 Costro. Ca.xxxj.
Columba. Capitulum.xxxij.
Coredulus: 7 Cornix. Ca.xxxiij.
Cornus. Ca.xxxiiij
Cucurnix. Ca.xxxv.
Cocyx. Cap̃.xxxvj.
Crochilos. Ca.xxxvij
Corinta. Ca.xxxviij
Cuculus. Ca.xxxix
Cubeth. Cap̃.xl.
Culex. Cap̃.xlj.
Nomedas: Ca.xlij
D Draycha. Ca.xliij
Githus. Emeria 7 Ercinia.
E Capitulum.xliiij
Alco. Cap̃.xlv.
F Fasianus. Capl̃m.xlvj
Fatator. Ca.xlvij
Fenix. Ca.xlviij.
Filomena. 7 Ficedula. Ca.xlix.
Fulica. Capitulum.l.
Fucus. Cap̃.lj:
Allus. Capl̃m.lij.
G Gallina. Ca.liij.
Gallinaceus. Ca.liiij:
Graculus 7 Garulus. Ca.lv.
Grippes. Ca.lvj:
Gricocenderon. Ca.lvij.
Girfalco. 7 Gosturdo. Ca.lviij.
Grus. Cap̃.lix.
Gluta: Ca.lx:
Arpia. Ca.lxj
H Hyrundo. Ca.lxij
Herodios. Ca.lxiij.
Bis. Cap̃.lxiiij.
I Iboz. Cap̃.lxv.
Ispida. Ca.lxvj.
Iches 7 Koky. Ca.lxvij.
K Kynius. Karbolos. Ca.lxviij:
Agus 7 Lucidus. Ca.lxix
L Lagepus. Cap̃.lxx.
Linachos. Ca.lxxj
Luscinia. Cap̃.lxxii
Agnales. Ca.lxxiij.
M Merula. Ca.lxxiiij.
Mergus. Ca.lxxv.
Merillus. 7 Meropes. Ca.lxxvj.
Melancorisus 7 Morfer. Ca.lxxvij.
Memonides. Meauce. Merulliones.
Capitulum.lxxviij.
Mlluus. Capitulum.lxxix.
Monedula 7 Muscicapa. Ca.lxxx
Musca. Cap̃.lxxxj.
Jcedula. Ca.lxxxij
N Nisus. Ca.lxxxiij.
Nocticorax vel Nocua.
Capitulum.lxxxiiij.
Nepas sine Nepa. Ca.lxxxv.
Nocroculus. Cap̃.lxxxvj.
O Opinachus Ca.lxxxvij.
Oriolus. 7 Origomachra
Capitulum.lxxxviij
Osyna 7 Ossifrago. Ca.lxxxix.
Otbus. Capl̃m.xc
Oua. Capl̃m.xcj
Asser. Cap̃.xcij
P Pano. Cap̃.xciij.
Palumbus. Ca.xciiij
Plateas 7 Pluuialis. Ca.xcv.
Papiliones. Cap̃.xcvj.
Pellicanus. Ca.xcvij.
Perdix. Cap̃.xcviij.
Pica. Ca.xcix.
Picus. Capitulum.c.
Piralis. Cap̃.cj.
Psitacus. Cap̃.cij:
Porphirio. Cap̃.ciij.
R Egulus. Cap̃.ciiij.
Crabrones. Ca.cv.
S Scarabei. Cap̃.cvj.
Scinifes. Ca.cvij
Strix Selētides. 7 Strophilos. Ca.cviij.
Smrio. Capl̃m.cix
Sturio camelo. Cap̃.cx
Arda: 7 Tragopa. Ca.cxj.
T Turdela 7 Turdo. Ca.cxij
Turtur. Capitulum.cxciij.

v Vanellus. Cap̄.cxiiij.
Vesper. ilio. Cap̄.cxv
Vespa. Cap̄.cxvj.
Vlula: Capitulum.cxvij.
Vpupa. Cap̄.cxviij.
Vultur. Cap̄:cxix:

x Xon. Caplm̄.cxx:

y Yoz. Cap̄.cxxj:

z Zelentides. Cap̄.cxxij.

De piscibus

a Abremon. Achandes. Accipēder. Albirez. ⁊ alphoram. Caplm̄. Primū.
Anguilla. Caplm̄.ij.
Allec. Caplm̄.iij
Araneus. Aries. ⁊ Arini: Capitulum.iiij.
Aspidochelon. ⁊ Aurata. Ca.v:
Altoram. Cap̄.vj.
Asturam. Cap̄.vij
Aureum vellus: Cap̄.viij.
Arburciū Amnis. Ahaniger Afferus et Astralus. Ca:ix
Abydes. Ca.x.
Abuna. Capitulum.xj.

b Archora. Cap̄.xij.
Borbota bota ⁊ brēna. Ca.xiij.
Balena Cap̄.xiiij
Babilonicus ⁊ Belue. Cap̄.xv

c Cancer. Cap̄.xvj.
Caab ⁊ Canis marin⁹: Ca:xvij
Cauci⁹ capitat⁹ ⁊ carpa Ca.xviij
Cetus. Capitulum:xix
Celethy. ⁊ Ceruleo. Ca.xx.
Chiton ⁊ Circhos. Cap̄.xxj.
Conche: Caplm̄.xxij.
Cochlee. Cap̄.xxiij.
Cōger. Corez. ⁊ Coru⁹ marin⁹. Ca:xxiiij
Cocodrillus. Cap̄.xxv.

d Draco marinus. Cap̄:xxvj.
Delphin. Cap̄.xxvij.
Dentrix ⁊ Dies. Ca.xxviij.

e Erachoides. Exochin⁹ ⁊ Ericius Capitulum.xxix.
Elcus. ⁊ Exposita. Ca.xxx.
Eceola. Ca.xxxj.
Equus marinus. Eq̄nil⁹ ⁊ equ⁹ fluminis Ca.xxxij:
Effimerion. ⁊ Escarus:xxxiij.
Estiuis. Caplm̄.xxxiiij
Eriox ⁊ Erox. Cap̄.xxxv
Ethenay vel Echini. Cap̄.xxxvj
Ezox. Ca.xxxvij.

f Felchus: foca. ⁊ galata. Ca:xxxviij
Fastaleō. Fastez ⁊ Fitis. Ca.xxxix:

g Gardus Gladi⁹ ⁊ Glautus. Ca.xl.
Gobius ⁊ Granus. Cap̄.xlj.
Gamanez ⁊ Gonger: Cap̄.xlij

h Hamius ⁊ Hyrundo. Ca:xliij

i Icinus marinus: Ca.xliiij
Alaoz Karkora ⁊ Kilock. Ca.xlv

k Karabo: ⁊ Kylone. Ca:xlvj
Koky. Capitulum.xlvij:

l Leo marinus. Cap̄.xlviij.
Lepus marinus. Cap̄:xlix:
Leuiathan: ⁊ Ludolachra: Ca:l
Loligo. Ca:lj. Locusta maria. Ca.lij
Lucius: Ca.liij. Lup⁹ marin⁹. Ca.liiij.

m Megar: Milag⁹ ⁊ Milu⁹: Ca:lv.
Mugilus. Cap̄.lvj.
Mus marinus. Ca.lvij:
Murix. Ca.lviij. Murena: Ca.lix
Multipes: Capitulum.lx
Mulus vel Mullus: Cap̄.lxj.
Monachus marin⁹ ⁊ Monocerō: Ca.lxij

n Narcos Nautilos ⁊ nubes Ca.lxiij
Nereides. ⁊ Orcha. Ca:lxiiij.

o Orbis. Ca.lxv.
Ostrea. Cap̄.lxvj.

p Pagrus. Pauus: Pectine ⁊ Perca. Capitulum.lxvij
Plataniste. ⁊ Perna. Ca.lxviij.
Pistris. Ca.lxix. Pinna ⁊ Plais. Ca.lxx
Porcus marinus: Capitulum.lxxj
Polippus. Ca.lxxij Pungitiu⁹ Ca.lxxiij
Purpura: Caplm̄.lxxiiij

r Rayte. ⁊ Raha. Ca.lxxv
Rana marina. Ca.lxxvj
Rumbus. Caplm̄.lxxvij
Rubus. ⁊ Ryache. Ca.lxxviij.

s Salmo. ⁊ Salpa. Ca.lxxix:
Sparus ⁊ Staurus. Ca.lxxx
Sepia. Cap̄:lxxxj.
Serra ⁊ Scilla. Cap̄.lxxxij

Tabula generalis.

Syrena. Capitulum. lxxiij
Spinachia ꝛ Squatina. Ca. lxxiiij.
Solaris ꝛ Solea. Capᵃ. lxxv.
Scolopendria. Capᵃ. lxxvj.
Spōgia Squamis ꝛ Scinci. Ca. lxxvij.
Stoncus siue Stincus. Ca. lxxviij.
Sturio. Capl̄m. lxxix.
Stella. Capᵃ. xc.
Sfungia. Capitulum. xcj
Sucha. Titimallus. ꝛ Torpedo.
Capitulum. xcij.
Trebius. ꝛ Tructa. Ca. xciij.
Testeum. Capl̄m. xciiij.
Testudo. Capᵃ. xcv.
Tigruis. ꝛ Tritte. Ca. xcvj.
Thynnus. Capᵃ. xcvij.
Tortuca. Capᵃ. xcviij.
Acca. ꝛ Vitulus marin⁹. Ca. xcix.
Verith. Capitulum. c.
Vergiliales. Capᵃ. cj.
Uranoscopus. Capᵃ. cij.
Potamus. Capᵃ. ciij
Edrosus. Zidrach. ꝛ Zifius.
Capitulum. ciiij
Zitiron. Capl̄m. cv.
Zifius. Capitulum. cvj.

De Lapidibus.

Bamas. Capᵃ. Primū.
Agates siue agapis. Ca. ij.
Alabandina. Ca. iij.
Alabastrites. Amandi
nus. Absinthus. Ca. iiij
Androdamanta. ꝛ Antra
cites. Capitulum. v
Allectorius. Capᵃ. vj.
Amethistus. Capᵃ. vij.
Asius. Capitulum. viij.
Albeston. Capl̄m. ix.
Aquile lapis. Capᵃ. x.
Astrion ꝛ Asterites. Capᵃ. xj.
Arena. Capitulum. xij
Argilla. Capᵃ. xiij.
Armenus. Capl̄m. xiiij.
Antimonium. Capᵃ. xv.
Atramentum. Capᵃ. xvj
Alumen. Capᵃ. xvij.
Aurum. Capᵃ. xviij.
Auricalcum. Capitulum. xix.
Argentum. Capᵃ. xx.
Argentum viuum. Capᵃ. xxj
Arsenicum. Capitulum. xxij.
Alagius. Capᵃ. xxiij
Bezaar. Capᵃ. xxiiij
Belliculi marini. Ca. xxv
Bolus armenus. Capᵃ. xxvj.
Borax. Capitulum. xxvij
Calaica. Carcedonius ꝛ Calco
phanus. Capᵃ. xxviij.
Carbunculus. Ca. xxix
Calx. Capitulum. xxx
Caristeū ꝛ Mumidicus. Capᵃ. xxxj.
Calefarios ꝛ Coranticos. Ca. xxxij.
Celidonius. Capl̄m. xxxiij.
Celonites ꝛ Cimedia. Ca. xxxiiij.
Ceruſa. Capl̄m. xxxv.
Crisolectrus. ꝛ Crisocolla. Ca. xxxvj.
Crisoprassus. ꝛ Crisopassios. Ca. xxxvij
Crisolitus ꝛ Crisolanis. Ca. xxxviij
Cristallus. Capᵃ. xxxix
Cynnabar. Capl̄m. xl
Cinis. Capitulum. xlj.
Coralius. Capl̄m. xlij
Corneolus. Capᵃ. xliij
Conchilium. Capᵃ. xliiij
Cos. Capitulum. xlv
Cuprum. Capl̄m. xlvj.
Draconites. Capl̄m. xlvij.
Deimonis Dyadachos ꝛ
Droselitus. Capᵃ. xlviij.
Dyacodos. Dyamanticus. ꝛ Dyonisia.
Capitulum. xlix.
Eracontalitus. Ermitton. ꝛ
Ethites. Capitulum. l
Emathites. Capᵃ. lj.
Eracolitus. Erebenos. Ca. lij
Enidros Efestis. ꝛ Egipcilla. Ca. liij.
Elitropia. Capitulum. liiij
Epistites. Capᵃ. lv
Falcanos. Filaterus. Flogites.
ꝛ Floginus. Ca. lvj.
Ferrum. Ca. lvij.
Agates. Ca. lviij.
Galactites ꝛ Garamātites.
Capitulum. lix

De Lapidibus.

Granatus. 7 Garatiden. Ca. lx.
Gagacromeon Grisolitus 7 Galatides. Capitulum. lxj.
Gelacies. 7 Glosopetra. Ca. lxij
Gipsum. Caplm̃. lxiij.

H Ydena. 7 Hyeratides. Ca. lxiiij

I Acinctus. Capitulum. lxv.
Jaspis Cap̃. lxvj.
Iris. Caplm̃. lxvij.
Jsculos. 7 Jena. Ca. lxviij

K Akabrates. Kamaz. 7 Kenne.
Capitulum. lxix.
Karabe. Caplm̃. lxx

L Azuli. Cap̃. lxxj.
Laceus. 7 Lincis. Cap̃. lxxij.
Litargirum. Ca. lxxiij.
Lichinis. Caplm̃. lxxiiij.
Ligurius. 7 Liparia. Cap̃. lxxv
Lune. Capitulum. lxxvj

M Agnes. Ca. lxxvij.
Margarite. Cap̃. lxxviij
Magnesia 7 markasita. Ca. lxxix
Malcha. 7 Gipsum. Ca. lxxx
Marmor. Cap̃. lxxxj
Melochites 7 Muma. Cap̃. lxxxij
Menphites. Caplm̃. lxxxiij
Medus. Capitulum. lxxxiiij.
Mogra. Capitulū. lxxxv.
Mumia. Cap̃. lxxxvj.

N Jsus. Capitulum. lxxxvij.
Nigrorum. Cap̃. lxxxviij.
Nitrum. Cap̃. lxxxix.

O Btalmius. Capitulum. xc.
Onix. Caplm̃. xcj.
Orphanus. Ca. xcij

Opalus. Cap̃. xciij.
Orithes 7 Ostratites. Ca. xciiij.
Ophites. Purpurites. Porfirites 7 Parius. Capitulum. xcv.

P Alagius. Capitulum. xcvj.
Pantherus. Cap̃. xcvij.
Prassius. Ca. xcviij
Peridonius. Caplm̃. xcix
Piritides. Capitulum. c
Petroleum. Ca. cj.
Peanites. Cap̃. cij.
Podoros. Caplm̃. ciij.
Phrigies. 7 Phingetes. Ca. ciiij.
Pumex. Ca. cv.

Q Uadratus. Quadras 7 Quirin.
Capitulum. cvj.
Quirinꝰ Radai 7 Rãno. Ca. cvij

R Ubeus. Capitulum. cviij.

S Aphirus. Cap̃. ix.
Sardius. 7 Sarda. Ca. cx.
Sardonis. Caplm̃. cxj.
Samius. 7 Sarcofagus. Cap̃. cxij.
Smaraldus alias Smaragdꝰ. Ca. cxiij.
Sagda 7 Sandariso. Ca. cxiiij.
Silenites. 7 Sirtite. Ca. cxv
Stellarius. Caplm̃. cxvj.
Specularis. Cap̃. cxvij
Sistos. Capitulum. cxviij.
Spongia marina. Ca. cxix
Sordicies parietis balnei. Ca. cxx.
Silex. Capitulum. cxxj.
Siccinus siue Succinus. Ca. cxxij.
Sulphur. Caplm̃ cxxiij.
Sal. Capitulum. cxxiiij
Sal armoniacus. Ca. cxxv
Sal alkali. Cap̃. cxxvj.
Sal indus. Cap̃. cxxvij.

T Rachius. Cap̃. cxxviij
Tartarus. Ca. cxxix
Tera sigillata. Cap̃. cxxx
Tegula. Capitulum. cxxxj.
Topazion. Cap̃. cxxxij
Torchois 7 Thegolitus. Ca. cxxxiij
Tythia. Capitulum. cxxxiiij

V Drach 7 Vemx. Ca. cxxxv.
Vegẽtana. 7 Vnio. Ca. cxxxvj.
Velice 7 Volaris. Ca. cxxxvij.
Viride eris. vel Eris erugo. Ca. cxxxviij.
Vitrum. Capitulum. Ca. cxxxix.
Vitriolum. Cap̃. cxl.

Y Ris. Caplm̃. cxlj.

Z Meneellazuri. Cap̃. cxlij.
Zizaa. Caplm̃. cxliij.
Zignites. Cap̃. cxliiij.

A fine cum vniuersa pendere dicātur eo ꝙ si finis bonus est totū laudabile qd est. hoc preclarissimū opus nutu cunctipotentis dei prospe ceptū. ꝑ mediū feliciter currendo. optatū vsqꝫ in finē optimis nūc auspicijs deductū est. De quo in primis ꝯptio deo ac oim̄ creatori laus honor atꝫ gratiaꝝ actio sit nunc ⁊ semꝑ ⁊ in secula seculoꝝ. Qui sua īmensa misericordia ⁊ clementia spiritū ꝯdonauit autori ītellectus ⁊ fortitudinis. vt opus aggrederet̄ continuaret ac ī finē vsqꝫ ꝑduceret. Opus profecto laudatissimū. ab om̄ibus summo ꝑe amplectendū. tum q̄d honestū sit docens scire naturas ⁊ v̄tutes reꝝ ꝑ creatorē summū deū productaꝝ. q̄d quidem scire de numero bonoꝝ honorabiliū (vt Arestotiles inquit) existit. Tum q̄d vtile sit veluti neminem oim̄ qui oculū mentis apponere velit latere potest. res etem̄ ipsa sese vt sit indicat atqꝫ palam ostendit. Reperies o lector in hoc ope que saluti corꝑis. sanitatiqꝫ conducunt. queqꝫ corꝑi obesse ac hōi nocere possunt si seriem reꝝ ac ordinē operis vigilāter perpēdere curaueris. Inde recte Ortus sanitatis opus ip̄m appellat̄ Tum etiam q̄d delectabile sit plurimum hoc opus. Nā ī hoc floridissimo tociusqꝫ amenitatis ortulo nascētia si oculo corporali om̄ia ꝑspexerimus. nil profecto delectabilius q̄ diuersoꝝ floꝝ seu herbaꝝ ītueri colores. nil suauius ip̄oꝝ admirabili redolentia. nil deniqꝫ oblectacius q̄ florū herbaꝝ ac radicū ipsaꝝ multivarias cognoscere species. eaꝝ deniqꝫ īnatas ac profecto mirabiles ⁊ occultas exꝑiri v̄tutes. Quid dulcius hoc in amenitatis viridario cantu volucrū reꝑiri possit quo miris modulis suauissima cantica vario discrimine ꝯcinnūt. Hoc in orto pascit̄ oculus. oblectat̄ miꝝ īmodum animus. Aduertementē q̄ reꝝ causas naturasqꝫ rescire gliscis ⁊ ꝑpende q̄ iocundū q̄ amenū. q̄mqꝫ delectabile sit in huius viridarij cāpo ad nutum versari. diuersos legere flores pulcherrimis coloribus distinctos. erbarum ac radicū om̄e genus earūqꝫ ingenitas rescire vires. Quid insuꝑ quadrupedia īter se aīalia certent. q̄d serpentes dracones. quid picte volucres. varias lapidū si libꝫ cognoscere formas ac eoꝝ cōnatas mirādas virtutes. quibus natant in equore pisces. quove pacto cete grandia aliaqꝫ infanda monstra mare incolent. om̄ia hec ī hoc orto sanitatis hoc est p̄nti opere seu libro ad plenū reperies. Quem quidem librum omni diligētia collectum ⁊ elaboratum. intelligibili caractere proprijs impensis Jacobus meydenbach ciuis Moguntinus luculētissime impressit. sūmāqꝫ adhibuit diligentiam. operāqꝫ maximā vt singule herbe ac singuli flores. suos naturales colores. ac aīalia ipsa. volucres. pisces deniqꝫ ⁊ alia in hoc preclarissimo ope descripta. suas sicuti eas natura produxit haberēt effigies ⁊ figuras. Hoc modo lectitanti prodesse ac intuentem oblectare impressor ipse Jacobus voluit.

Impressum est autem hoc ip̄m in inclita ciuitate Moguntina. que ab antiquis aurea Moguntia dicta. ac a magis id est sapientibus vt fertur primitus fundata. in qua nobilissima ciuitate ⁊ ars ac scientia hec subtilissima caracterisandi seu imprimendi fuit primū inuenta. Impressum est inquam sub Archipresulatu Reuerendissimi ⁊ Dignissimi principis ⁊ dn̄i. domini Bertoldi archiepiscopi Mogūtiñ ac principis electoris cuius felicissimo auspicio graditur. recipitur ⁊ auctorisatur. Anno salutis Millesimo Quadringentesimo Nonagesimo primo. Die vero Jouis vicesima tercia mensis Junij.

HORTUS
SANITATIS

MAINZ
1491

